

دوای تھو ھموو زانیارییہ،

لیبوردنی چی؟

کوردستان

یان

کلۆلی نەتەوہیەک

جۆناتان سی - راندال

ناوی کتیب : کوردستان - دواى ئەم ھەموو زانیارییە ئیپوردنی چی -
یان کلۆلی نەتەو ەبە کە .

ناوی نووسەر : جۆناتان سى . راندال .

ناوی وەرگێر : خەسرە و شالى .

دارشتنە وەى : سالح ەمەد ئەمین .

تایپکردن و مۆنتاژى : سالح ەمەد ئەمین .

سالى چاپکردنى : ۲۰۰۰

لەبلاو کراوە کانی رینگخراوى ویلز بۆ یارمەتیدانى کورد .

ئەنستوتى کورد لە پاريس ئەرکى چاپکردنە کەى کیشاوە .

ناوہرزک

- نا - ناوہرزک
ب - جؤناتان سی. راندال
پ - لہبارہی کئیہ کہوہو سہبارہت بہنووسہر
ج - کورنہ پئشہ کئیہ کی رینکخراوی KAW
ت - پئشہ کی
ک - پئشکہشہ بہ:
گ - تی. نیس. ٹیلوت /پہندیکی پئشینان
۱ - ناگاداری کہس وکارتکر دووہ
۱۲ - دواى زانیاریہ کی وا چون لیور دتیک؟
۳۶ - ہلخہلہ تار
۷۲ - مردن وچرونہ بہہشت
۱۴۷ - کیمیاگری کون - یان زیر بہنالی ناسن ہون
۲۰۱ - کیسنجر: کاری خیرخوازاندی ناو عہشیرہ تیکی چیایی
۲۵۴ - سوالکەرہ کوپزہ کہ: چلہیہ کئ بہ بہ شداریشی ہموو دونیا
۲۸۱ - عہلی کیمیاوی
۳۴۸ - ہومہلہرزہ کومہ لایہ تیہہ کہی تورکیا
۴۱۰ - بہرچایی سہ کئ
۴۴۹ - ٹہوکارہی بہ نیوہ ناچلی مایہوہ
۴۵۵ - سہدہی بیست وپہ کہم وکیشہی کورد
۴۷۰ - سہرچاوہ کان
۵۲۰ - پیرستی ناوہ کان
۵۵۶ - سویاس وینزانین

جوانان سی. راندال

زیاتر له چاره که سدهیه ک و ه ک په یامنیږنکی جهنگ ناوی ده رکردبوو، که زانی کورد گه وره ترین په گه زی مرزفایه تی سر لیشیواوی سر تپای دویان و له هموو هه وال و رووداوه سره کیه کانی: تیران، نیرسرایل، تورکیا، لوبان و غیرا قدا ناویاندیت، ویستی له شیوه ی گه شتیکی به کاوخی سده ی نوزده ییم، سی مانگیک له ناویانداو سی مانگیس لیانه وه دووریت وله باره یانه وه بنوسیت .. نهمه هر بیروکه یه ک بو له سهیراتیکیا بوی هات. به لام نه و کاره نیویستی به زانیاری زیاتر ده کرد .. چه ندین شهرو ینکادان و به گازی ژه هراوی شالابورده سریران و، دواتریش به کومه ل سره ونگومکردنیان کاریانیتیکردو نهم به رهمه ی که له بهر ده ستدایه، به شیوه ی راپزرتیک له سر کوردستان ده رکرد، که پریتی له شتی سرسورهنهرو کاره ساتی دیپلوماتیانه و رامیارانه ی خوره لاتی ناوه راست .. به سه رهاکیکی سه یروسه مه ره ی په یامنیږنکی جهنگی سالانی نه وه ده ..

له میرووی کوردا، زهیزه کنی دنیا همیشه به لینی یارمه تیدانیان پیداون و، هموو جاریتیکیش بو گه یشتن به سه ربه خوبی ناپاکیان له گه لدا کراوه و خزشیان له ورووه وه ده ستی بالایان هه بروه. "راندال" که له باره ی نازیبه تی و ووریای و شه ری ناوخی کورده وه ده دویت و باس له بایه خ به دوستایه تیدانیان ده کات، له ناویشانی کتیه که دوورمانده خاته وه. جا چونکه به شیوازی جزواو جزوخی گه یاندوته سر کرده و دیپلومات و وه زیرو نهدامانی ده زگا هه والگره کان "موخابه رات" و پیشمه رگه و په یامنیږنکی روزنامه، بویه بوته ته نیا نووسه ریک که له و کیشه یه بدویت و راستیه کانی ناشکرا بکات .

له باره ی کتیبه که وه

له م لاپه رانه ی په یامنی ریکی کارامه ی جهنگه وه، که له هه موو که سیکه دی زیاتر شاره زایی له کیشه ی کورددا هه یه، راستی سه باره ت به کوردستان ده خوینتیه وه. "راندال" کورد وو شیار ده کاته وه. نووسینه کانی هه رده م له نه نجامی هه مست و نه سیکه راست و دیار یکرای و نه و کارانه وه دین که له باره یانه وه ده دوت ..

کریستوفر هیچنس: واشتون پوست بوک و رلد گومانی تیا دا نیه که کیشه ی کورد له ناینده به کی نزدیکدا جار یکی تر ده ته قیته وه، نه م کتیبه هنجگار تایه تیه له تیساره له وه ووریا مانده کاته وه، بویه نا کر ی پشتگونی بخه یین .

ریشارد سی هولبروک

رینکخه ری رینککه وتنی دایتزنی بوسنیا

سه باره ت به نووسه ر

"جوزئان سی راندال" راگه به نه ریکی سه ره کی هه واله ده ره کیه کانی "واشتون بومست" ه. له سالانی شهسته وه له کونگزه له باره ی گرنگرین ململاتیکانی نه م چند ساله ی دوا یی دوا وه. نووسه ری گه شتی سه ره تاسه ری "کریستیان وارلوردس" و "سه ره رژیبه کانی نیسرا تیل" و "شه ری لوپنان" ه، نه گه ر له به ره ی جهنگدا نه بویت ته و له "پاریس" نیشته جیوه وه ..

کورتە پێشه کیهی کی "پیکه‌خراوی ویلز بۆ یارمه‌تیدانی کورد KAW"

بهره‌می "دوای ئەم هه‌موو زانیارییه‌ لیبردنی چی؟" ی "جۆناتان راندال" جیاوازی له‌ گه‌ل هه‌موو ئەو به‌ره‌مانه‌ی تر دا هه‌یه که له‌ باره‌ی کورده‌وه خۆیندوومانه‌ته‌وه. زانیارییه‌ که‌ی بیلایه‌ نانه‌یه‌وه، لیکۆلینه‌وه کانی‌ش، چ ئەوانه‌ی خۆی و چ ئەوانه‌ی له‌ سه‌رچاوه‌ باوه‌ر پیکه‌راوه‌ کانه‌وه وه‌ریگرتوون زۆر نایابن. خۆینەر بۆ خۆی ده‌تواتیت بریار له‌ سه‌ر چۆنتی رۆداوه‌ کان بدات. ئەم چاپه‌کراوه‌ کاریکی وا ده‌کات که ئەو که‌سانه‌ی له‌ هه‌واله‌ راستیه‌ کانه‌وه‌ دوور بوون بۆ چۆنه‌ کانیان لاروونیه‌ته‌وه.

نووسه‌ر، به‌دلیکی فراوانه‌وه‌ ریگای داین که له‌ گۆرینی بابه‌ته‌ که‌یدا بۆ زمانێ کوردی نازادین، بۆیه‌ ریتی زۆرمان بۆ ئەو هه‌لوسته‌ جوامیرانه‌یه‌ی هه‌یه‌وه، له‌ هه‌تانه‌دی ئەم به‌ره‌مه‌یدا، "KAW" به‌ قه‌رزارباری هه‌وله‌ کانی "جۆناتان" ده‌مینیه‌ته‌وه.

سویاسی زۆریشمان بۆ به‌ریژان "د. خه‌سه‌ره‌و شالی" و "سالح محمه‌د ئەمین" هه‌یه، که به‌بێ هیچ مه‌رجیک به‌ره‌مه‌ که‌یان کرده‌ کوردی، ئەو به‌ره‌مه‌ی که به‌بێ یاریده‌دانی پروفیسۆر "که‌ندال نه‌زان" ی نه‌ستوتی کورد له‌ فه‌ره‌نسا، که هانیداین وه‌شدارێ له‌ هه‌لسورانی خه‌رجه‌ که‌یدا کردین، نه‌ده‌هاته‌ دی.

"که‌ی ئەو ده‌بلیو KAW" به‌ هیوایه‌ وه‌ریگرتنی ئەم به‌ره‌مه‌ بۆ کوردی، که بێیسته‌ بیه‌ته‌ سه‌رچاوه‌یه‌ کۆ بۆ ئەو لاوانه‌ی له‌ بریاری سیاسی دوا رۆژی گه‌له‌ که‌یاندا به‌شدارێ ده‌که‌ن، جینی ره‌زانه‌ندی گه‌لی کورد بیه‌ت. به‌روا شمان وایه‌ چاره‌ سه‌ری هه‌موو ئەو کۆسپانه‌ی دینه‌ سه‌ر ریتی ئاره‌زووه‌ پهرشنگداره‌ که‌ی پیکه‌ه‌وتن، بکات. به‌ هیوا‌ی دوا‌رۆژیکی به‌ به‌ره‌مه‌تر ولیبور دینشین.

مورگان فرانسس

سکرتری KAW

د. شیروان موفتی

سه‌رۆکی KAW

پيشه کی

که دارشته وهی وهر گپرا نه که ی نه م کتیه نایابه ی "راندال" م ته واکرد، وه ک کابرای خاوه ن سکالا، به دیار نووسینه که وه بز حالی خومان ده گریام، چونکه دوی نه و زور و سته مه ی له سهره تای میژووه وه به نه ته وه کلزله که مان کراوه، نه وه هموو نووچدان و گلاندنه ی، راندال ووتنه ی که "هموو خه تاکان له کورد خویزه وه نیه"، هیشتا کیشه که مان نه ک هه چاره سهر نه کراوه به لکو به برنامه یه کی روون وناشکرای واش بز چاره سهر کردنی له نارادانییه، جا به برنامه که چ له لای زهتیزه کانی دویاوه بیت یان لای کومه له و رینکخراو وپارته سیاسییه کانی کورد خویزه بیت، به لام کوردو رینکخراوه سیاسی وکومه لایه تی وروشنبیرییه کانی سوورن له به رده وومی هه وله کانیاندا بز به ره و پیشه وه بردنی کیشه که یان ورزگار بوون له گرتی ژیز ده سته یی، که که م کورد هه یه له هه موو به شه کانی کوردستان وهر کویته کی تری نه م دویاوه دا بز ی وههستی پینه کردبیت. کوسپی گه وره ش له رتی نه و کلزلییه ماندا، وه ک خومان دهر کمان پینکردوه و لیکزله ره وه بیانییه کانی شی گه یاندو ته پروایه ک که به شتیکی "بوماوه - موروث" ی دابننن له خوین و پیکهاته ی کروموسومه کانی کورد خویدا، دوو به ره کییه، نه گهرچی نه وانش باوه ریان به وه هیناوه که هه کارینی زوری هه یه، به تایه تی که کوردستان بویتسه دوور گه یه ک و به ده وله تاتیک گه مارو درابیت که رژیتمه کانیان به خوینی سهری گه له که ی تینوبن و، گهر له ناو یه کیریدا له هه موو شتیکیا نا کز ک بووبن نه و له لیدانی کورددا هیند کز کن موو به تیوانیاندا ناچیت و، هه موو توانای خوشیان بز نه هیشتن به گه یشتنه ناواتی نه و نه ته وه کلزله به گه رخسوره و ده خن تا بیسترین داوی بز بنینه وه. له وه ش نه گه تیر به رو بوومی خا که که ی خومان ده دریت به توپ و فپز که و ناهه مووارترین چه کی کز کوزی دی و تیماندا تا قیده کریته وه، هه نه و به رو بوومه شه که ده مکوتی زهتیزانی دویای پید کربیت وله پیناو پاراستی به رژه وه ندی خویاندا له ناست هه موو تا وانه کاندا ده بنه که ره ی شهر به ت و دیزه به ده ره خون ی ده که ن.

راندال کاتیک پروژه ی نووسینی نه م کتیه ی به بیردا هات، له زور لاره مه ترسی کاره که یان به گوییدا داو ویستیان په شیمانی بکه نه وه، به لام شه ییدی رژیتمه نووسینی کارامه ی وه ک نه و بز کارینی وا به ناسانی ملی پینادربیت، بزیه له دلی خویدا به و

په‌نده کوردیهی کرد که ده‌لټ: "گۆم تا قوولټ مه‌له‌ی خۆشه" و خزی هاویشه ناو گیزاوه‌که‌وه‌و به‌ده‌بان کویره‌ی و مینجا‌دا ملی ناو، چۆتی هه‌لگرتنه‌وه‌ی زۆر له‌و مینانه‌شی له‌ دووتوینی نهم به‌رهمه‌ به‌نرخه‌دا بۆ باسکردوین.

نووسهرټنک گهر بیه‌وټ شتی‌ک سه‌باره‌ت به؛ رووداوټنک، به‌سه‌ره‌اتی‌ک یان کاره‌ساتی‌ک بنووسټه‌وه‌ که‌ له؛ که‌ساتی‌کی بیستټیت، له‌ دووتوینی کټینی‌کدا خویندټیته‌وه‌ یان سه‌ر به‌لایه‌تی‌کی مملاتی‌که‌ بیت، زۆر له‌و که‌سه‌ جیاوازه‌ که‌ خزی تیایدا ژیاټیت و، مه‌رگه‌ساتی رۆژگاره‌کانی به‌چاوی خزی دیټیت و تو‌قاندټیان و مرۆقیته‌کی‌یی ئیده‌ره‌چټ هه‌چ شتی‌کی دی به‌سه‌ره‌اته‌که‌یه‌وه‌ی نه‌به‌ستټه‌وه‌و له‌ ناخیشه‌وه‌ کاریان تیکردټیت. راندال بۆ خۆشه‌ختی کورد له‌ رۆژگاری‌کدا ده‌ستی به‌ جیه‌جیکردنی پرۆژه‌که‌ی کردووه‌ که‌ له‌ کیشه‌ی کورددا به‌ وه‌رچه‌ر خاتی‌ک داده‌نرټیت. دوا‌ی کورد قرانی کیمیا باران‌کردنی گوندو شارۆچکه‌ کوردیه‌کان و نه‌نفا‌ل‌کردنی خه‌لکه‌که‌ی، وه‌ک به‌یامنی‌ری رۆژنامه‌یه‌ک چۆته‌ سنووری تورکیا، به‌چاوی شاره‌زایه‌کی کارامه، نه‌و چۆره‌ به‌سه‌ره‌اته‌ جهر‌گیرانه‌ی له‌ دیدی هه‌زاران مرۆقی تۆقیوی وادا دیوه‌ که‌ به‌رټکه‌وت له‌ دۆزه‌خی ناهه‌موارترین و بټی بایه‌خترین و سامنا‌کترین چه‌کی کۆکوژی قه‌ده‌غه‌کراودا ده‌رباز‌ببون. جه‌نگی تیران عیراق و لایه‌نگری‌تی وولاتانی خۆرناوا بۆ عیراق، ده‌می نه‌و را‌گه‌یاننده‌ نازادانه‌ی که‌ بزچهند رۆژنیک میدیای دنیاله‌رټی تیرانه‌وه‌ دیعه‌نی ژه‌ه‌راوی‌کردنی که‌ش وه‌ه‌وای ده‌مه‌و به‌هاری شاری هه‌له‌بجه‌و خنکاننده‌ که‌ییان را‌گه‌یاند، داخست و کراسی گومان‌ی ناودامانی‌شی به‌به‌ری سته‌مکاری‌یه‌که‌ی رژی‌می عیراق‌دا کرد، نه‌ویش له‌ کاتی‌کدا هه‌له‌بجه‌ی و گهرمیانی وقه‌ره‌داخی و بالیسانی و بادینیانی و خه‌لکی سه‌رجه‌م نه‌و ناوچانه‌ی به‌حالی هه‌له‌بجه‌یان بردبون، له‌ شاره‌ کوردیه‌کاندا وه‌ک تلیاک و مالی قاچاخ‌بن کون به‌کون به‌ دوا‌یاندان ده‌گه‌ران تا نه‌مانیش بگرن و به‌ده‌ردی نه‌نفا‌ل‌کراوه‌کانیان به‌رن، زه‌نیزه‌کان له‌ پټناو به‌رژه‌وه‌ندی خۆیاندا ده‌نگی هه‌موو میدیای دنیایان کپکرده‌وه‌..

راندال یه‌کی‌ک بووه‌ له‌و په‌یامنی‌رانه‌ی که‌ بۆ را‌گه‌یانندی هه‌والی راپه‌رینه‌که‌ی کوردستانی عیراقی ۱۹۹۱، به‌ زووترین کات خزی گه‌یاندۆته‌ ناوچه‌ رزگار‌کراوه‌کان و به‌دوا‌ی راستی رووداوه‌کاندا چووه‌و تاوانه‌کانی رژی‌م و گه‌لی‌ک شتی گرنگی یه‌کلا کردۆته‌وه‌. کاردانه‌وه‌ی قینی په‌نگه‌وه‌ خوار‌دوی کوردی نه‌وه‌به‌شی، به‌رامبه‌ر رژی‌مه

دزیره نامرؤفانه کهی غیراق بینوهه، به شداری رهوه میژوویه کهشی کردوهه، به جزرتیکش له باره یهوه نووسویتی که دهستی خویتره ده گرت وهنگاو بههنگای رینگاکه یهوهی پیدا کردوهه، به شیوه یه ک وای بوی باسده کات که هدر له خوی بوه شتهوه. راندال کۆ له باسکردنی هلهو خرابه کاری وتوانی هیچ کهس ولایه ن ورتیم ودهوله تیک ناکات که دوورونزیک دهستیان له بهسه رهاته کانی کورددا هه بوویت و زور بهروونی و به بی پیچویه نا، ره خنه له هه لویتست و ره فتاری سه رجه میان ده گرت وتوانباریشیان دیاریده کات .

پنده چی راندال ریتماییکه رانی (مه بهست لهو نووسه رو کوردناسانه یه که پیشتر تاقیکردنه ویان له کیشه ئالۆزه کهی کورددا هه بووه) کاریان تیکردنیت، به تایه تی نهوانه ی وای بیر له کورد ده که نهوه، که میشک وه ستاویت وه همیشه خه لکی دی بیران بو کردیتتهوه، چونکه کورد گهر تووشی گرفتیک بیت - که بهردهوام هه به تی - نهوا ناتاویت چاره سه رینکی بو ببینتهوه. نهوه تا سه رگوزشته یه ک ده گپرتیه وه تاییدا خزی له بری کورد بیر له چاره سه رکردنی گرفتیک ده کاته وه که خزی ووته نی "بو یه که مینجاره له بری تیکدان وشواندن، چاره سه ر بکات"، نهویش: کاتیک له مله یه کی باریکی چیا به کداو له رۆژنکدا که به فر رینگای گرتوه دوو پاس روو به پرووی به کری دین، نه فهره کانش له بری دابه زن و بکه ونه خاوی تیکردنه وه ی رینگا ته سه که که، ده که ونه شاته شات به سه ر یه کتریداو، پیاوانیان خویان به کلاشینکۆفه کانیانه وه باده ده ن، راندالیش به و ته مه نه یه وه - که نه وسا سه رو په نجا سال بووه - قۆلی لیه لده کات و، به خا که نازیکی ناو جیبه که ی خویان ده که ویتته رینگا پا ککردنه وه، که لیده بیتته وه نه جا به سه ریاندا ده قیزیتت و به زمانی ئینگلیزی (که خزی دلنیا به که سیان ئی تینا گن) داوایان لیده کات سه رکه ون و پروژن رینگه که چۆلکه ن چونکه نه م په له یه تی. له شویتیکی تریشداو، له کاتی هیره که ی پارتیدا بو سلیمانی که نه م و براده رینکی ده یانه ویت به ره و قه لچاوالان بو لای مام جه لال پچن، هیزه کانی پارتی به جزرتیک پهرش و بلاو ده بن، براده ره که ی راندال ده لیت گهر یه کیتیبه کان لیزانن و ریزرتیک هاوه ن بیر وه بئین نهوا زور له مانه ده کوژن. وه ک بئیی به ئیحا پیشیاره که ی بو کردبن، ئیتر ههر نه وه نده ده زانن له به رزایه که وه یه ک ریز هاوه ن ده نریت به مانه وه و به په له پروژی راندال و براده ره که ی ده رباز ده بن. نه مه شیان وا ده که یه تیت که کورد گهر به ئیحاش بیت ده بی ری نیشانده رینکی ههر

هه‌بیت نه‌گینا خۆیان دهر کئ به‌هیچ ناکهن. تیمه له پاریس، له باره‌گی نه‌نستوتی کورد
 نه‌و پرسپاره‌مان به‌ره‌و‌وو‌کرده‌وه، له‌وه‌لامدا پیرا‌گه‌یان‌دین که مه‌به‌ستی وای نه‌بو‌وه.
 راندال له‌یه‌ک دوو‌شونسی تردا‌نامازه‌بو‌ئوه ده‌کات که: خۆی و‌براده‌ره‌کانی
 سه‌ریان له‌و کوردانه‌سورماوه که له‌عیراق و‌تورکیادا ده‌ژین و، وه‌کئ عه‌ره‌ب زمانی
 عه‌ره‌بی و وه‌کئ تورکیش زمانی تورکی ده‌زانن و‌که‌چی سوورن له‌سه‌ر کوردیتی خۆیان.
 منیش لیره‌دا سه‌رم له‌و وله‌براده‌ره‌کانی سورده‌مینێ که داوا له‌کوردیک‌ک ده‌که‌ن هه‌ر
 له‌به‌ر نه‌وه‌ی زمانی نه‌ته‌وه سه‌رده‌سته‌که‌ی نه‌و و‌ولاته‌ی تیایدا ده‌ژی ده‌زاتیت، ئیتر
 هه‌موو نه‌و جیا‌وازی و‌به‌سووک سه‌یرکردانه‌ له‌بیرکات که له‌لایه‌ن رژیمه‌وه له‌سه‌ر
 کوردیه‌ته‌که‌ی پێیده‌کریت و‌ته‌نانه‌ت له‌ریزی مرۆفیشی داناتین، سه‌ر سورمانه‌که‌ی
 نه‌وان له‌جینی خۆیدا ده‌بوو گه‌ر نه‌و نار‌ه‌وایه‌تییه‌ له‌سه‌ر کورد نه‌مایه‌و نه‌وانیش وه‌کئ
 هه‌ر که‌سینکی تری نه‌ته‌وه سه‌رده‌سته‌کان هه‌ستیان به‌هاو و‌ولاتیتی خۆیان بکرا‌یه.
 کورد له‌و و‌ولاتانه‌ی که به‌سه‌ریاندا دابه‌شکراوه، هه‌ر له‌سه‌ر کوردیتیه‌که‌ی نه‌کئ
 شنیک‌ی دی نه‌وه‌ی پێده‌کری که راندال بینیویتی و‌تیایدا ژیاوه‌و له‌کتیبه‌که‌یدا باسی
 ده‌کات چون‌چۆنی ته‌نانه‌ت له‌به‌رهم‌ی خا‌که‌که‌شیان بپیه‌شده‌کری، با گۆی له‌راندال
 خۆی بگه‌رین و‌بزانین چۆن له‌و باره‌یه‌وه ده‌دویت: "له‌پال نه‌و کورده‌به‌ککه‌وتانه‌شدا بووم
 که هه‌روا چه‌ند میلیک له‌به‌شیک له‌ده‌وله‌مه‌ندترین کانه‌نه‌وتی ته‌م دونیا‌یه‌وه دووربوون و
 که‌چی له‌تاو سه‌رماو سۆله‌ناچار و‌ورده‌قیریان خر‌کردۆته‌وه تا نا‌گه‌ری تیه‌رده‌ن و‌خۆیانی
 له‌به‌ردا گه‌رم بکه‌نه‌وه..." به‌و جۆره‌خیروتیری کوردستان بۆته‌به‌لایه‌کئ وله‌گه‌ردنی
 کورد نالاره. هه‌یزه‌چه‌که‌داره‌کانی ده‌وله‌تانی داگیر‌که‌ری کوردستان به‌ره‌فتاری ته‌م
 سالانه‌ی دوا‌ی جه‌نگی جیهانی یه‌که‌میان - که ته‌نی هه‌ندیکیانه - سه‌لمان‌دویانه‌ داگیر‌که‌ر
 نه‌بیت هه‌چی دی نین، چۆنتی هه‌لس و‌که‌وتی هه‌یزه‌کانی ناسیشی تورکئ له‌گه‌ل کوردی
 تورکیادا که راندال بینیوی، هه‌ر نه‌و هه‌لس و‌که‌وتانه‌یه‌که‌هه‌یزه‌نازی و‌فاشیه‌کان له
 ناو و‌ولاته‌داگیر‌کراوه‌کاندا کردویانه، خۆ له‌عیراقیشدا نه‌وه هه‌ر له‌دروستیوونی
 ده‌وله‌ته‌که‌وه‌ببگه‌ره‌تا نه‌مۆزی ده‌ربه‌ده‌رکردنی کوردی ناوچه‌کانی کوردستانی ژێر
 ده‌سته‌لاتی حکومه‌تی به‌غدا، به‌تایه‌تی ناوچه‌نه‌وتینییه‌کانی وه‌کئ که‌رکوک و‌خان‌قین،
 که به‌ناشکراو به‌به‌رجاوی هه‌موو دونیا‌وه پاکتاویکی نه‌ژادیکردنی روون و‌ناشکرایه‌و
 پیشیلکردنی به‌ما سه‌ره‌کییه‌کانی جارنامه‌ی جیهانی مافی مرۆقه‌و که‌چی دونیا له

ناستیدا بیده ننگ و سه ننگه. ئیسماعیل بيشکچی له به ره مه نایابه که ییدا (کوردستان
 کۆلتۆتلیکی تیو ده وله تیه) که دو کۆز نوری تاله بانی له پۆزنامه ی - الحیاه - ی ژماره -
 ۱۳۲۶۶ دا باسی کردوه، به مجۆز له و مه سه له یه ده دوت: "... کاتیك كورده كان له
 خاکی خۆیان ده رده کرین و گونده کانیاں کۆمه لانی تورک و عه ره ب و فارسیاں تیدا
 نیشته جیده کرین و، ده زگا کشتو کالییه کانی سه ره به ده ولت خا که به پسته که یان
 به کار ده هینن، یان سه رباز گه یان تیدا داده مه زریئن، نهوا ئیگومان نه وه پیتازیکی رامیارانه ی
 نه خشه بۆ کیشراوه..." ئیتر چۆن نهو شته سه ره ناییت که کوردینک خۆی له بیر بکات
 و نه زاتیت چۆن و به کام چاو سه یرده کریت. کۆلی کورد، که زۆر به ی هه ره زۆری
 موسولمانه، له وه دایه به سه ره وولاتا تیکدا دابه شکراوه که هیچ شتی که به شیوه یه کی
 ژیارانه چاره سه رنا که ن و ده ورو پشته کانیشیاں، که زۆر به یان وولاتانی عه ره ب
 و موسولمانن به هیچ جۆرینک گۆی بهو سه رکوتکر دانه ی کورد ناده ن و ده ماریان بۆی
 نابزوت، ته نانه ت به کیمیا باران کردنه که ی هه له بجه شه وه، له مه شیاندا ده کریت بۆ چهند
 دینریکی تری ئیسماعیل بيشکچی هه مان سه ره چاوه ی پيشوو بگه ریئنه وه. بيشکچی
 سه بهاره ت به کۆنگره ی سه ره زۆکی ده وله ته ئیسلامیه کانی ۱۹۸۸/۳/۲۰، واته ته نیا
 چوار رۆژ دوا ی بۆردومان کردنه که ی هه له بجه، که له کۆیت به ستر، ده ئیت: "...
 کۆنگره که ی سه رانی ده وله ته ئیسلامیه کان له بهاره ی هه موو شتی که وه دوان ... به مه سه له ی
 بوونی تور کیشه وه له بولگاریا دار چه وماندنه وه یان به هۆی ره گه زیانه وه، که چی به ک
 قسه یان له بهاره ی نهو به کۆمه لکۆژییه ی کورده وه نه کرد، که زیاتر له پینچ هه زار مندا ل و ژن
 و پیری کوردی تیدا کۆژراو، ۱۰ هه زار که سنیکی شی به جۆرینک بریندار کرد که مه تر سی
 مردنیاں لیده کرا." نه وه حالی کورده له هه موو پارچه کانی کوردستاندا. جا له بهر نه وه ی
 رژیتمی نهو وولاتانه ی کوردستانیان به سه ردا دابه شکراوه له ناست کوردا باشیاں نییه،
 به لکو خراب و خهراپتیریاں هه یه، کوردی هه ره پارچه یه کی کوردستان بديونی خۆی به
 چه و ساوه تر له وانی دی داده نی، بۆیه حیزب و کۆمه لانی هه ره به شتی که بیر له رزگار بوونی
 خۆیان ده که نه وه وه هه ره رینگایه کیشیاں به لاره په سه ند بیت ده یگرن، به پشته ستن به
 ده وله تانی دراوسنی دژ به کوردیشه وه، که له دیزه مانه وه هه موو پشتگیریکردتیکی نهو
 دراوسنیانه باجی خۆی هه بووه، باجیک که له سه رگه لی کورد هنجگار گران وه ستاوه و
 ده وه ستیت، خۆخته ناو مللانی نهو ده وله ته به دره فشارانه ی ناوچه که و زله یزانی دویاش

ده‌رچوون ئییان ئاسان نیسه و ئه‌و‌تا کورد ئه‌م‌رۆش ئه‌و باجه به خویئی رۆله کانی
 ده‌دات و، که دواترییان پال پیوه‌نانه‌که‌ی ئوچ‌لابوو له سوریا. هه‌ر ئه‌وه‌شه ئه‌و کۆن‌لییه-
 دووبه‌رکییه - ی تیا‌دا په‌یدا‌کردووین. نه‌بوونی قه‌واره‌و ده‌وله‌تیکی سه‌ربه‌خۆ بۆ کورد
 که نه‌ له‌سه‌ر هه‌موو کوردستان وه‌ له‌ پارچه‌یه‌کی کوردستاندا هه‌بووه، خۆ نه‌گه‌ر
 له‌شێوه‌ی جۆر به‌جۆری وه‌ ک میرنشینه‌کان و کۆماری کوردستان له‌ مه‌هاباد و... دا
 به‌ش‌بنووین، ئه‌وا به‌ جۆری‌تکی وانه‌بوون که خاوه‌نی خۆیان بن، بۆیه‌ نه‌ ک هه‌ر
 میژووه‌که‌مان دۆژمن نوسیویتییه‌وه‌و شوین پ‌روا نییه‌ به‌ل‌کو هیچ شتیکی راستیشیان له
 باره‌وه‌ نه‌ووتووین، خۆ نه‌گه‌ر ووتیب‌تیشیان ئه‌وا شتیکیان درک‌اندوه‌ که له‌ خزمه‌تی
 به‌رژه‌وه‌ندییه‌ کانی خۆیاندا بوویت، له‌ لایه‌کی تریشه‌وه‌ نه‌گه‌ر سه‌یری هه‌ر پارچه‌یه‌کی
 کوردستان بک‌ریت ئه‌وا ئه‌و به‌شه‌ی وولاته‌که‌ له‌ هه‌موو به‌شه‌ کانی دی دوا‌که‌وتوتر
 وێران‌تره‌، نه‌ویش نه‌ ک به‌هۆی شه‌روشه‌وه‌ وه‌ ک خۆیان باسی لێ‌وه‌ده‌که‌ن، به‌ل‌کو
 ئه‌وه‌ پ‌لاتیکی دا‌پ‌ر‌ر‌وای هه‌موو ئه‌و ده‌وله‌تانه‌ن که خۆیان ووتنه‌ی (میوانداریتی کوردیان
 کردوه‌). خۆ ئه‌وه‌ سیاسه‌تیکی نوی نییه‌ به‌ل‌کو له‌ زه‌مانی ئیمپ‌راتۆریه‌ته‌ کانی‌شدا هه‌ر
 ئه‌و بۆ‌چوونه‌یان به‌رامبه‌ر به‌ کورد هه‌بووه، له‌م کتێبه‌دا هاتوه‌ که: "کورد هینده‌ به
 گه‌چ‌ه‌ن ناهینی ئیمپ‌راتۆره‌کان و سوپا پ‌شانه‌وه‌ خه‌ریک‌ن. باشتر وایه‌ به‌زۆریت یان به‌ریک‌که‌وتن
 له‌ شوینی خۆیان به‌پ‌ل‌ر‌ت‌نه‌وه‌و گه‌رفه‌ کانیان نه‌ه‌ن‌ر‌یه‌ ته‌ختایه‌کان". کاتی دروستبوونی
 ده‌وله‌تی عێراقیش وه‌ ک له‌ - م‌خات اجتماعیه‌ فی تاریخ العراق الحدیث - ی دو‌کتۆر عه‌لی
 وه‌ر‌دی‌دا هاتوه‌، هه‌مان بۆ‌چوونیان سه‌بارت به‌ کوردو شیعه‌ هه‌بووه.

سه‌ره‌تای ر‌ابه‌رینی سالی ۱۹۹۱ و دواتریش، ئه‌و کوردانه‌ی که به‌هۆی باره
 نا‌ناسایه‌که‌ی عێراق به‌گه‌شتی و کوردستان به‌تایبه‌تی هه‌لاتی‌بوون، به‌ تامه‌زۆره‌ بۆ سه‌ردانی
 کوردستانی دوور له‌ ده‌سته‌لاتی به‌عس ده‌گه‌ر‌انه‌وه‌. عومه‌ر سن‌دی یه‌کیک بووه‌ له‌وانه‌و
 له‌گه‌ل ر‌اندال وچه‌ند که‌سێکی دیدابه‌وه‌، شادییه‌که‌ی سن‌دی به‌ جۆریک ر‌اندالی
 بزواندوه‌ که له‌گه‌ل گه‌ل‌تی شتی سه‌مه‌ره‌ی تر‌دا به‌راو‌ردی ده‌کات و، ئه‌میانی له
 هه‌موویان به‌لاوه‌ سه‌یر‌تر‌بووه‌. پ‌یموایه‌ چونکه‌ کوردو نازادی تا تێستا ده‌ست له‌ ملانی
 یه‌ک‌تر نه‌بوون، بۆیه‌ ده‌ک‌ریت شادبوونه‌که‌ی عومه‌ر سن‌دی وشه‌یدییه‌که‌ی کوردستانی،
 ر‌یک‌ به‌شادی وشه‌یدیای مه‌جنون بۆ له‌پ‌لاو مه‌م بۆ زین، یان که‌سێک به‌راو‌رد بک‌ریت
 که‌دوای دا‌پ‌راتیکی زۆر پ‌یی‌وایه‌ به‌خۆشه‌ویسته‌که‌ی ده‌گات، به‌لام شادبوونی نازادیک‌

به وولاته سه‌به‌سته که‌ی خوی وانا که‌ویته‌وه.

راندال پتی وایه که نه‌و ده‌یان هه‌زار شیعه‌ی له شه‌ری تیران غیراقدای خزبان بو سه‌دام حسین به‌کوشنداوه، به‌لگه‌ی نه‌ویه که شیعه‌ی عیراق پشتگیری تیران ناکه‌ن. من شتیکم سه‌باره‌ت به‌ پشتگیری‌کردن ونه‌کردنی شیعه‌ی عیراق بو تیران نیه، به‌لام دلنیام له‌وه‌ی ریژه‌یه‌کی زوریان نه‌ک هه‌ر بو سه‌دام حسین خو به‌کوشت ناده‌ن، به‌لکو له‌ نه‌نجامی زورو سه‌مه‌که‌ی له‌گه‌لیاندا کراوه، وه‌ک ده‌رکردنی نه‌و ژماره‌ زوره‌ی که به‌ناوی “ته‌به‌عیه” ناودیوی تیران کران، به‌کورده‌ فلییه شیعه مه‌زه‌به‌کانیشه‌وه، نه‌ویش دوای زه‌وتکردنی هه‌موو شتیکیان، نه‌مه‌ جگه‌ له‌ گرتنی گه‌نجه‌کانیان به‌ناوی شیعه‌گه‌ریتییه‌وه و سه‌ره‌و نگومکردنی هه‌ندیکیان، داخیکی وایان له‌دلداوو که به‌دوای ده‌رفه‌تیکدا ده‌گه‌ران بو‌توله‌ سه‌ندنه‌وه، راپه‌رینه‌که‌ی ۱۹۹۱ی باشوری عیراق، به‌تاییه‌تی شاره شیعیه‌کانی وه‌ک نه‌جف وکه‌ربه‌لاو به‌سه‌ره‌و دیوانییه‌و عماره‌و... هتد چاکترین به‌لگه‌ن. له‌لایه‌کی تریشه‌وه، عیراقیه‌کان به‌چای خزبان له‌ ته‌له‌فزیونی حکومه‌ته‌وه‌و به‌ناماده‌بوونی سدای خوی به‌سه‌ره‌اتی نه‌و پیره‌ باوکه‌یان له‌خودی باوکه‌که خوی بیست که ده‌ستی چو‌بووه‌ خوی کوره‌که‌ی وکوشتیوی، نه‌ویش نه‌ک له‌به‌ر نیشتمانه‌روه‌ریتی کابرا وه‌ک له‌ ته‌له‌فزیونه‌که‌داو له‌به‌رده‌م سه‌دام حسیندا، به‌ره‌نگیکی هه‌لبزرکاوه‌وه، له‌کاتی خه‌لاتکردن وده‌ستخوشکه‌ریه‌که‌یدا راپیده‌گه‌یاند، نه‌خیر به‌لکو له‌ترسی ناکامی هه‌لاتنی کوره‌که‌ی بو که باوکه‌چاکی ده‌زانی هه‌موو که‌سوکاره‌که‌ی به‌ناخی نه‌رزدا ده‌به‌نه‌خواره‌وه. نه‌و زورو سه‌مه‌ی رژیم به‌را‌دیه‌کی وابوو، هه‌ر که‌سینک له‌ سایه‌یدا بژیایه‌ ده‌بوا بیزانیایه که هه‌رخوی له‌ ره‌فتاره‌کانی به‌رپرسیارنییه‌و بی‌ری له‌ هه‌موو شتی‌ک بگردایه‌ته‌وه نه‌وه‌ک رژیم خرابی بو‌لیک‌دایه‌ته‌وه. مه‌لا‌گورون کابرایه‌کی کویت‌بوو له‌گه‌ل پیره‌ژنه‌که‌یدا له‌ خانویه‌کی گلی پچووکی گه‌ره‌کی مه‌لکه‌ندی سلیمانیدا ده‌ژیان، کوره‌که‌یان به‌تاواتیک گرت وگولله‌بارانیانکرد، بو‌رۆزی دوایش مه‌لا‌گورون وپیره‌ژنه‌یان کوشت وخانویه‌که‌شیان به‌سه‌ر شته‌کانیاندا رووخاند، له‌دوای راپه‌رین به‌لگه‌نامه‌یه‌کی ده‌ستگا به‌دناوه‌که‌ی نه‌منی سلیمانی به‌رده‌سته‌کوت، تیایدا به‌رپه‌به‌ری نه‌و ده‌ستگایه سه‌باره‌ت به‌جیه‌جیکردنی به‌ریاری کوشتی که‌س وکاری نه‌و که‌سانه‌ی له‌سه‌ر تاواتیک گولله‌باران ده‌کران، پرسیار له‌ علی‌حه‌سه‌ن مه‌جیدی به‌رپرس وبگه‌رو بکوژی ناوچه‌ی باکووری عیراق ده‌کات، ده‌ره‌ق به‌و باوکه

کویزه و دایکه پیره، نهویش واه لاهی ده داتهوه که نهوه باشرین ههله بۆ چاو ترساندنی خه لکه کهو تیوه ناپیت کۆ له هیچ شتیك بکه نهوه و چیتان داوالیکراوه بیویسته وه که خۆی جیبه جیبیکه ن. په وه که ی دوا ی راپه رین و گه رانه وه ی هیزه سه ربازییه کانی عیراق له خۆوه نه بوو، جه ماوه ری کوردستان نه و غورنانه و گه لیک کیشی جه رگبری دی، وه که سه ره و نگومکردنی هه شت هه زار تیرینه ی به رزانی ونه نفالکردنی نزیکه ی ۱۸۲ هه زار ژن و مندا ل و پیری کوردیان له یاد بوو، که هیشتا هینده یان به سه ردا نه چو بوو، هۆیه کی سه ره کی په وه که ی سالی ۱۹۹۱ بوون.

راندال له م به ره مه یدا، وه که نه مه ریکاییه که دان به وه دا ده تیت که "زۆر که م نه ییت هه ستی به بوونی په خه یه که له نه مه ریکا نه کردوه، که وه که په خه یی نه و رۆزه ی کورد - مه به ستی رۆزی په وه که یه - له جیبی خۆیدا بوو ییت." نه مه ریکا نه گه ر جار ان باشقولگرتنه کانی خۆی له پتی پسپۆرانی باشقولگرتنی وه که کیسنجه ره وه شار دبیته وه، نه بچاره یان نه که هه ر نه وه ی بۆ نه چوه سه ر، به لکو سه رۆک "بوش" خۆشی دانی به و هه له گه وه یه دا نا که نه وه ی به سه رگه لی عیرا قدا به گشتی و گه لی کورد به تاییه تی هینا.

له م به ره مه و له زۆر نووسینی تریشدا به شتیك له کوشاری نه ره مه نییه کان به سه ر کورددا ده هنری، که رۆژنیك چیه کورد خاوه نی ده ستلآت نه بووه تاتوانی کاری ده ستلآتداریتی به سه ردا به پینریت، راندال له م نووسینه یدا نامه زه بۆ شتیك ده کات که وه که خۆی بۆی چووه به لای خۆرئاواییه کانه وه شا راوه یه، نهویش مردنی نه و چهند سه د هه زار کورده ی له و به سه رهاته دا، ج به کوشتن و ج به برستی سه ریان نابۆوه. سه باره ت به شالاره که ی تورکیای نه تاتورکی سه ر شاری ده رسیم وه مه و سه رکو تکه ره کانی تر، له م نووسینه ی راندالدا نامه زه بۆ نه وه کراوه که، "هه رچه نده زه حه ته رو دا وه کالی نه و کاته بزانی ت، چونکه نه ره شیفه کانی کۆماری تورکیا به مۆر کراوی ما بو نه وه و ده شیننه وه..." گرتی گه و ره ی کورد با ره نه کردنی وولاتانی دنیاییه به به سه رهاته کانی، چونکه له به لگه نامه ی په سمیه وه نه هاتوه که شویتبا وه ری نه وانه، خۆ نه گه ر رۆژمه که ی نه تاتور کیش وه که رۆژنی عیراقی دوا ی راپه رینی به سه ر به تاییه نه و نهویش وه که چۆن به لگه نامه سامنا که کانی به عسیانی عیراق ناشکرا بوون و، چه ندین ته ن به لگه نامه ی ده گمه ن و سه رسو وهرین به رده سته که و تن و خرا نه به رده م رینکخرا وه کانی مافی مرۆف، به تاییه تی رینکخراوی چاودیزی مافی مرۆف - هیومان رایتس

ووج - که باره گاکه‌ی له نه مه‌ریکایه و نه ویش بئجگه له کئینیکی قهواره گه‌وره که به‌ناوی کورد قران - جینوساید - وه لیده‌کرد، وه کک له ناوه‌راستی مانگی ئابی ۲۰۰۰ یشدا له به‌رنامه‌ی - له نه مه‌ریکاهه - ی ته‌له‌فیزیۆی mbc وه بلاو کرایه‌وه، به‌پرسی فابلی عیراقی رینکخراوه که خاتوو - هانیا موفتی - رایگه‌یاند تا ئیستا هه‌ولیان له‌گه‌ل چه‌ندین ده‌وله‌تدا داوه که داوای داد‌گایسکردنی سه‌رانی رژیمی عیراق بکه‌ن، نه‌مانیش فابلی ناماده‌یان له‌و رووه‌وه خسترونه‌ته به‌رده‌ست، به‌لام تانه‌و رۆژه هیچ ده‌وله‌تیک ناماده نه‌بووه نه‌و داوایه پیشکەش به‌ نه‌توره یه‌گگرتوه‌کان بکات. جا بئتی گه‌ر به‌رده له‌ رووی زینده به‌چال‌کردنی ده‌رسیم وتاوانه‌کانی هه‌لبمالرایه، نه‌ویش له‌ رۆژیکدا که هه‌موولایه کک خه‌ریکی خۆ‌بردنه‌نیشه‌وه‌بوون له‌ کۆماره‌که‌ی نه‌تاتور کک، که‌س هیچی به‌ به‌لگه‌ نامه‌کان بک‌ردایه‌و نه‌ویشیان به‌ده‌ردی هه‌له‌بجی خنکاو نه‌بردایه‌؟.

که کیشه‌ی بۆسنی کلپه‌ی سه‌ندو، موسولمانه‌کانی گه‌مارۆ‌دران، نه‌مه‌ریکا داوای له‌ تورکیا کرد، له‌رووی ئیسلامیتیه‌که‌یه‌وه یارمه‌تیا‌ن بدات وه‌مشقی سه‌ربازی به‌ لاره‌کانی بکات. راندال له‌م رووه‌وه‌و چاکی بۆ‌چوووه که ده‌ئیت: "... به‌لام که‌س هه‌ر هیچ نه‌یت باسی نه‌وه‌ی نه‌کرد که‌ تورکیایه‌ کک به‌ سه‌رینه‌وه‌ی پناسه‌ی که‌مایه‌تیه‌کی کوردیه‌وه تپوه‌گلاوه‌ چون داوای یارمه‌تی موسولمانه‌ گه‌مارۆ‌دراوه‌کانی بۆسنی لیده‌ک‌رت؟" به‌لای نه‌وانه‌وه‌ گرفته‌که‌ی کورد - هه‌روه‌کک راندالیش بۆ‌چوووه - له‌وه‌دایه‌ که‌ موسولمانه‌و وولاته‌که‌شی به‌سه‌ر چوار ده‌وله‌تی موسولماندا به‌شکراوه، بۆیه‌ مملاتی نه‌توه‌یه‌که‌ی له‌گه‌ل سنی نه‌توه‌ی موسولمانی تردایه، خۆ نه‌وانیش نابێ بۆ‌کورد نه‌و سنی نه‌توه‌یه‌ی دی له‌خۆیان بکه‌ن که‌ نه‌وتیکی بيشومار له‌ وولاتانی دوانیادا هه‌یه‌و سینه‌میشیان - تورکیا - خاوه‌نی ناوچه‌یه‌کی ستراتیژی وایه‌ که‌ له‌دامه‌زراندنییه‌وه‌ خۆ‌ئاوایه‌کان کردویانه‌ته سه‌نگه‌ری پیشه‌وه‌ له‌ رووبه‌روو‌بوونه‌وه‌که‌ی یه‌کیتی شو‌روه‌ی جارانیادا، بنکه‌یه‌کی سه‌ربازی بۆ هه‌ر کیشه‌یه‌ کک که‌ له‌ ناوچه‌ نه‌وتینییه‌که‌دا به‌رابییت. له‌لایه‌کی تریشه‌وه ده‌سته‌لاتدارانی نه‌توه‌وه سه‌رده‌سته‌کان چه‌ندین ه‌روپیانوو بۆ‌لیدانی کوردی موسولمان دیننه‌وه، وه‌کک له‌م کتبه‌دا هاتوووه‌ تورکک په‌ندیکی هه‌یه‌ ده‌ئیت: "کورد به‌قه‌ده‌ر کافرینک موسولمانه". له‌ عیراقیشداو له‌ ۸ حوزه‌یرانی ۱۹۶۳، زه‌عیم سدیقی نامیر لیوای سه‌ربازگه‌ی سلیمانی شه‌و دره‌نگاتیک که‌سه‌ربازه‌کانی بۆ قه‌ده‌غه‌کردنی هاتوو‌چۆی پۆزی دواتر ناماده‌کردبوو، پیراگه‌یاندبوون، که‌ کورد ناگ‌ر به‌رسته‌و فری به‌

سەر موسوڵمانه تیه وه نیهو، داوای لیکردبوون که به هیچ جزوینک ده ستیان لینه پارێژن و به چاکی پیره وی فرمانه کانی بکن.

راندال له شویتیکی تردا له ههولی رینکخراوه جیهانییه کانی مافی مرۆفدا نووسبویتی "...
نهم رینکخراوانه له سالی ۱۹۹۶ دا ههولیکی بیهووده یان دا که وه زاره تی ده ره وه ی نه مه ریکا
به جیه جیکردنی به ندی ۵۰۲ ی یاسای یارمه تیدانی ده ره وه یان قایل بکن، که نه یا له باریکی
تایبه تی ناتاساییدا نه بوایه نه ده به را چه ک به و وولاتانه بدیریت که مافی مرۆف
پشیلده کهن...". به داخه وه ده وله تان، نه و مافانه به به ره زه وه نندی خزیانه وه
ده به ستنه وه و، ههر چیه ک له گه ل نیازی خزیاندا بلویتی به پیشیلکردنی داناتین، جا با
به هه زاران مرۆفشی تیدا له ناو پجیت، کامه شیان وانه بیت نه و ده هولی پیشیلکردنی نه و
مافانه یان بز ده کوئن. گوناهی نه وه ش له نه ستزی رینکخراوه کاندای نیه، چونکه نه وان
نه یا ناشکرا کردنی پیشیلکردنه که و پیداکرتن بز رسوا کردنی پیشیلکه رانیان له سه ره، بزیه
ده وله تیک که به راستی به رگری له مافی مرۆف بکات، پیوسته هه موو توانای خزی بز
به ده نکه وه چوونی نه و رینکخراوه سه ره به خزیانه به گه ر بخت. تیستا چه ندین رینکخراوی
جیهانی هه ن که تاراده یه کی باش سه ره به خزی خزیانیان سه لماندوو وه راپۆرته کانیان له
دونیادا بایه خسی خزی هه یه. یه کیک له به نده سه ره کییه کانی جارنامه ی جیهانی مافی
مرۆف - یه کسانیه - "خه لکی هه موو به سه ره به ستی له دایک ده بن وله ماف و سه ره بزیدا
یه کسان و، هه موو بیرو هوش و وێژانیان پیه خشراوه. بزیه ده بی به گیاتیکی برایانه ره فخر
له گه ل یه کتریدا بکن". - به ندی یه کم. جارنامه ی جیهانی مافی مرۆف - که واته هه موو
نه و ده وله تانه ی مۆری جارنامه که یان کردوو وه خزیان پیوه ست به پاراستی نه و مافانه
کردوو که له جارنامه جیهانییه که دا هاتوو، گه ر له پرووی ره وشتیشه وه بیت، به رامبه ر
بیده نگییان له ناست نه و پیشیلکردنه زۆرانه ی له گه لانی چه وساو وه ژیز چه بز ک
ده کړین، که نه ته وه ی کورد سه ر توپیانه، به رپر سیار نابن؟.

نه و هه موو قات و قریه ی به درێزایی میژوو له کورد کراوه، که س به راستی له سه ری
هه لی نه داوه تی و، بیجگه له دوله تانی ناوچه، که نه وانیش له پیناو به ره زه وه نندی
خزیاندا و بز دوور خستنه وه ی کیسه که له خزیان "ناگه سووره له خۆم دووره" و
گیرۆده کردنی دراوسنیکیان پیوه ی، که هه میسه له گه ل یه کتریدا ناتاها بوون، ژیزه بزیز
ده ستیان خستۆته کاروباری کورده وه، له گینا راندال ووتنه ی "بزیه که بچاره له م سه ده یه ی

میژووی کورددا، هیزه کانی دهره وه لهبری کورد دهست له کاروباری کوردستان وهردهن“
 نهم دهستیوهردانه وا بز ۱۰ سال زیاتر دهچیت له نارادایه و، کورد سه رها، واته له
 راپه رین ودوای ره وه کهو گه رانه وه و کشانه وه ی دهز گاکانی رژیتم، له به شیککی زوری
 کوردستاندا به ره ی کوردستانی دهستلاتی گرته دهست و بو شایه که ی پر کرده وه، کورد
 به هزی نه و چه که زوره ی سوپا به زیوه که ی عیراق له ناوچه که دا به جینی هینست، به
 زوری چه کداربوون وپارته سیاسییه کانیش که وتنه خو سازدان و دروستکردنی میلیشیا،
 نه گهرچی باری نابووری کوردستان له و رۆژ گاره دا رۆچوو بو، به لام کورد نه وه نده دلی
 به و باره ی دوور له رژیتم ته بایه که ی تیوان حیز به کوردیه کان خوشبوو به رگه ی زور
 له وه ناهه موارتریشیان ده گرت. خو که بریاری هه لێژاردنی په رله مان درا هیند به
 په رۆشه وه خو یان بز نه و رۆژه ناماده ده کرد که له گه له نه و کم و کورتیانه ی تیا شیا
 روویدا بو وه رۆژیکی میژووی کوردی باشوور. به وینیه راندال ووتنه ی کورد ده وله تیکی
 ژیر به ژیری هه بو، دهستلات که وتنه دهست هه ردوو لایه نه که ی که زورترین ده نگیان
 له هه لێژاردنه که دا به دهسته نیا و تاراده یه کیش ژماره ی ده نگه کان له یه کتیره وه نزیک بوون
 و، به هزی نه و ریژه ی سده ی ۷ه ی وه ک مارجیکک بز چوونه په رله مان دانرا بو نوینه ری
 هه چ حیزیککی دی نه چووه په رله مانه که وه و نه وانیش دوای بگره و به رده یه کی زور به
 په نجا به په نجا په رله مانه که و حکومه تیان به ریوه برد وینج نوینه ری لیستی ناشووریش بز
 په رله مانه که ده رچوون. شارو شارو چکه کوردیه کان، به بوونی نه و هه موو چه که شه وه
 تا پاش هه لێژاردنه که ی سالی ۱۹۹۲ تاراده یه کک به نارامی مانه وه، به لام ناکو کبیانه کان
 وورده وورده سه ربیان هه لدا و، سه رها چهند سوو که ینکداداتیکی تیوان میلیشیا ی
 حیز به کان سه ربیان هه لدا، که هه میشه یه کیکک له دوو پارته سه ره کیه که لایه تیکی
 شه ره که بووه. پاشان له یه که م رۆژی نیاری ۱۹۹۴ه ی شه ری تیوان هه ردوو
 لایه نه که ی خاوه ن په رله مان و حکومه ت ده ستینکرد، به وه ش کۆنه برینی جهسته ی کورد
 دیسانه وه ده میکرده وه و ناواته مه زنه کانیشی شه لسانی خوینکرا و، بیانوی له باریش بز
 دهستیوه رزانه ناهه مواره هه میشیه کانی ده وله تانی ناوچه ره خسا، نیر له و رۆژه وه
 هه ر یه کک له و دوو لایه نه تاده هات له یه کدی دوورو له ده وله تانی ناوچه نزیکتر
 ده که وتنه وه، نه وانیش راسته وخزو به نا شکرایانه تر که وتوونه ته پیلان نانه وه و گیانی نه و
 کورده نه یارانه ی که په نیان بز نه و به شه ی کوردستان هینا بو. هه موو خه لکی کوردستان

به گشتی و پارت و رینگخراوه سهر به خوکان وزاناو رۆشبیرو نووسهرو دلسوزانی کوردی
 ناوه و دهریشهوه به تایهتی، ههولی زوریان بۆراگرتی نهو کتۆلییه دا که له دیۆه مانهوه
 یه خهی کوردی گرتووه و ئی بۆته شملی شهرو به هیچ جزرینک یه خهی بهر نادا، بهلام
 سوودینکی نهوتۆی نه بوو، میژووی برابانی بابان له قالیکی ترو به ناویکی تروهو
 مؤدیترانه تر دووباره بووه و گۆریان بۆ زینده به چالکردنی نهو هه له ش خۆشکرد، بهلام
 بارودۆخی ناوچه کهو دیمه نی به له قازوه و هاواری مهرگه ساتی رهوه میژووییه کهو چه ند
 هۆیه کی دی که لهم به ره مه دا باسکراون، رینی هینانه دی گۆره و شارکردنه کیان گرت.
 شهرو شوژی تیوان نهو دوولایه نه سهره کییه به راده یه ک ناهه موار بوو که مه سعود
 بهرزانی سهرۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان، له شوباتی ۱۹۹۶ داو له چاوتیکه و تینکی
 راندا لدا، که خۆی لهم کتیه دا باسی کردوه، و ترویه تی: "شهرویشیلکردنه کانی مافی
 مرۆفمان زیاتیکی وایان به کیشه ی کورد گه یاند که له باسکردن نایه، من له یینی دۆسته
 بیانییه کاتماندا نه و نه ده شه ره مزارم له پیشوازیکردنه که ی تۆدا دوو دل بووم". "هانیا موفتی" ش
 که نهوکات له رینگخراوی لیبوردنی گشتی تیو دهوله تی - نه منستی نه نته ره شینال -
 بهر برسی فایلی عیراق بوو، له ۲۱ ی ته موزی ۱۹۹۴ داو له داو سهردانی کوردستاندا، له
 باره گای "لیژنه ی سلیمانی - رینگخراوی مافی مرۆف له کوردستان -" له و باره یه وه وتی:
 "من پیموایه کاره که زۆر روو له خرابوونه و نه وه ی ئیره کراوه به بیرمدا نه ده هات رووبدا، ههر
 له دیلکوشتنه وه بیگه ره تا هه لکو تانه سه رمالان و ده مستگیرکردنی نه لدامانی یه کترو
 ده سته سه رداگرتن و تالانکردنی باره گای یه کتری و... زۆر کهس هه یه به راورد له تیوان تیتساو
 رۆژمندا ده که ن و ده ئین: - تیمه حالمان له وانیه ی ژیر ده ستلای رۆژیم باشتره، نه وه نیه
 سهر به ستانه رای خۆمان ده رده به رین - بهلام گه ر حال به مجۆزه ی تیتسا یاده بکرت، نه وا من نه
 به رله مان و نه حکومت به ده مستگهوت نازام، بۆیه به رامبه ر دوا رۆژی کورد زۆر ره شینم. من
 که کورد نیم و نه ته وه یه کی ترم رینزی کوردم زۆر لایه و لاشبووه، بهلام سه ر کرده کان
 به رامبه ر به خۆیان گه له که شیان نه وه ی به بیردا نه ده هات کردیان ... من له گه ل هه ردوو
 سه ر کرده که دا دانیشتروم، کاک مه سعود نکولی له و ده کات که هیچ دیلیکیان کوشیتیت،
 مام جه لالیش ده لیت هه ردوو لاما نکر دو مانه .. پیمووتن ده ی که واته گه ر به کرده وه مافی
 مرۆف نا پاریزن پیویست ناکات نه و نه د باسی بکه ن، چونکه تیوه سه ری زمان و بی زمانتان هه ر
 باسی پاراستی مافی مرۆفه و که چی به کرده وه ش وانیه ... تیمه پیمانوا یه نه و پیشیلکردنانه ی

لهم دوایانه دا کراون ده نیت بلاو بکړینه وه، نه گهر چی همدنیک بلاو کړدنه وه که کار له
 کیشه ی کورد ده کات به لام هر ده نیت بکړت چونکه سر کرده کان هیچ به نیتکی خزیان
 نابه نه سر، چندين به نیتیان دا که هولي نه هیتتی نو پشیکردانه بدن که چی نیسودبوو،
 بویه نیویسته تیمه نه وانه بلاو بکړینه وه تا له پنی دژسته کایانه وه کاریان تیکه ن و نو
 شیوازه یان بگورن. " رینکخراوی ناوبراو له شوباتی ۱۹۹۵ د راپورتیکی ۱۷۸ دهر کرد وله
 نه یلولی هه مان سالی شدا کرا به عهره بی وله کتیبیکی ۱۷۸ لاپه ریدیدا به ناوی "نقض
 العهود و اهدار حقوق الانسان فی کوردستان - العراق -" دهر کردو، تیایدا زور به ی
 پشیکردنه کانی نو ماوه یه تیادا بلاو کرابزوه. ده سته لاتداریانی هه ردوولای خاوه ن
 په رله مان و حکومت، هه روه ک خوشیان دانیان پیدانواوه به هزی شهره که یانه وه، که
 وه ک له م به ره مه شدا هاتووه کورد ناوی - شهر ی خوکوزی - لینا، گه لیک کاری
 نار هویان به رامبر به کیشه ی نه ته وه که یان کردو، بویه کلا کړدنه وه ی نا کوزیه که ی
 تیوانیان په نایان بول له شکر کیشی ده وله تانی ناوچه ده برد، که له هه موویان ناهه موا تر
 په نابردنه به ر ژیمتی به عسی به غدا بوو. سه رنه نجام شهره که به دروستیونی دوو
 په رله مان و دوو حکومت و دوو به ریتوه به رایه تی له وه به شه ی کوردستان دا
 شکایه وه و کاولکاریه کی زوری شی به سه ر ناوچه کانی شهر دا هینا. نا کوزیه که ی
 تیوانیشیان تا نه مرؤشی له سه ریت، بوته هزی نه وه ی که هیچ کامیکیان له به شه که ی
 ژیرده سته لاتی خزییدا نه تواتیت بنه مای کوم له گایه کی شارستانی دابه زری نیت و پیره وی
 یاسای تیادا بکړت و کاریکی و اشبکړت که میلشیاو چه کدار که مبرکړته وه، و پارت
 و رینکخراوه سیاسییه کانش، به هه ردو و لایه نه سه ره کییه که شه وه به وه به تیکوشانی
 سیاسیانه بدن و به رینگای دانوستان و را گورینه وه کیشه ی تیوانیان چاره سه ربکه ن و،
 له ماوه ی دیاریکراوی یاسایانه دا هه لژاردن ساز بکړت و سنووقی ده نگدان بیته سدنکی
 مه حه ک و، وروی گه شی شارستانی تی نو نه ته وه یه ش بکړته غوونه و نیشانی دنیا
 بدرت که کوردیش شایسته ی هه مو و نه و مافانه ن که به نه ته وه کانی دنیا په و اینراون.

له حوزه یرانی ۱۳۰۰۰ بوجوتیتی چاپکردنی نم وه ورگیرانه، له پاریس سه ردانی
 نو سه رمان کردو، له باره گای نه نستوتی کورد سه باره ت به ناوه رؤکی کتیه که و زیاد کردنی
 به شیکتی نوی بؤ نم چاپه کوردیه دواين. راندال به شه نوییه که ی به بونه ی سه ده ی

نویسه ناماده کردبو، تمهش ناوی "سهدهی بیست ویه کم وکیشه نالوزه کهی کورد"مان
 لینا. لهه بهشدا راندال بهینی نهو گورانکاریه گرنگانهی بهسهر باری نهو دهوله تانهی
 کوردستانیان بهسهردا دابهشکراوه دهچتهوه، رپاندنه ناهه مواره کهی نوچلان له لایه ن
 ههوالگرانی تورکیاوه نه مهربکاوه چهندین دهستی ترو، جینگانه بوونه وه وه رنه گرتنی به
 په نابه ریکی سیاسی له هیچ ولاتیکی نه وروپادای پیشتری و، گوشاری نیستایان لهسهر
 تورکیا تا دان به بوونی کورددا بنیت وبهسته وهی وه رگرتنی له یه کیتی نه وروپا بهو
 مهرجه وه، ههلوپستی حیزب وسیاسه تمه دارانی تورک له ناست نهو کاره داو هه لپژاردنی
 سه رۆک کوماری نویی تورکیا. سه رکهوتنی رهوتی چاکسازان، به سه رۆکایه تی خاته می
 له تیراندو دواپۆزی کورد له وولاته دا. مردنی حافظ نه سه دی سه رۆکی سوریاو کاری له
 باره ی کیشه ی کوردی سوریا، به تایه تی دوا ی به سه رهاته که ی نوچلان. له کوردستانی
 باشووریشدا خزبه سه ته وهی هه ردوو حیزبی ناکۆک به رپنکه وتنامه که ی واشتنۆنه وه
 نوی نه بوونه وهی شه ری تیوانیان، نه گهرچی هیشتا هه نگاری کرده ی وا بو جینه جیکردنی
 خاله سه ره کیه کانیش نه تراوه. پۆلی نه مهربکاوه وولاتانی نه وروپاش له کیشه ی کورددا.
 خویندهری نازیز، سه رتای سالی ۱۹۹۹، کاتیک برای به رپۆزم "دوکتۆر خه سه ره
 شالی" بیرۆکه ی وه رگیرانی نه م به ره مه ی لا درکاندم، به لئیمدایه له و رووه وه هه ر
 یارمه تیه کم پیدریت دریقی نه کم، ئیر له شوباتی نهو ساله وه شاغاندایه به رو. دوکتۆر
 بوخۆزی ده لیت که - وه رگیرانه که ی بهینی "سه سه روف" کردوه - منیش له
 دارشته وه که ییدا هه ولمداو هه ر وه ک نهو بکه م، کاتیک هه مووشیم به کۆمیوته ر
 تایپکرد، به م پیشه کیه شه وه، دامه وه تا بیایدا به چته وه و رای خۆم سه باره ت به
 دارشته وه که پینلایت، بیجکه له چند هه له یه کی چاپ وه هندی رسته ئیر به هه مووی
 قایلبو، له گه ل ناوه رۆکی نه م پیشه کیه شدا هاو رابوو.

به هیوام به م کاره مان توانییمان یه کیک له و به ره مه مانه ی پیوستبو له کتیخانه ی
 کوردیدا هه بیت خزمه تیکی پچو کمانکردیت و، خویندهری به رپۆزش له و هه له چاپانه ی
 به سه رماندا ره تبووه و دلنیم کاتی خویندنه وه به ناسانی ههستی ییده کات، بمانه خشتیت.

سالح محمد مه د نه مین

۴ی نه یلوی ۲۰۰۰ - هۆلندا

پیشکشه به:

جنیقفا و جولی و فله رید کیونی و نه و براده رانه ی دی که گیانیا له ده ست داوه و
له ناوماندا نه ماون و زۆریه بیان کوردن، به "کورت سنخورک" که له سالانی
۱۹۹۱-۱۹۹۲ دا رووداوه کانی کوردستانی عیراقی بو رۆیتیه ده ناردو، له
نایاری ۲۰۰۰ دا کوژرا*.

جۆناتان سی. راندال

*نوسه له ۱۷ حوزه براتی ۲۰۰۰ دا ناری "کورت سنخورک" ی زیاد کرد.

دوای زائینکی وا چون لیوردتیک؟ بیرکهره وه، میژوو گه لیک پاره وی
جوانکاری تیدایه و به چریه و خواسته کانشی ده مانخه له تینیت و، هر
به چوله وانیمان ده گه یتیت، بیرکهره وه نه ترس و نه نازایه تی ناماپاریژن...
تاوانه ناره و او ناکاسایه کاشان ده کهینه بارکی پاله واتیمان. تاوانه پر له
شهرمه زاریه کان خزه له کیشانی به سردا سه پاندووین .. نه مانه فرمیسکی
دره ختیکن به ره که ی سوزینکی پر سته مه..

تی . نیس . نیلوت

په نندی پیشینان

ناگاداری کهس و کارتتکردوه

جار ههده سانه کان به خورپه ن، وه ک یه کهم ههنگاوی
 گهشتی ناو بیاباتیك بن و هاتیته سهر رتی که ساتیک
 که له کۆمه لگایه کی شارستانی پیشکه وتوودا چاویان به دونیا
 هه له بنایت ..

گیرترویل. بیابان وینراو ۱۹۰۷

نیوه رۆبه کئی بیگهردی مانگی نابی سالی ۱۹۸۶ له که ناری خواروی "مارتاس
 فاینارد"ی تاراده به ک چولدا، که له گه ل هاوسره به گومانه کهم په پتاپه پتایه که شه رابی
 بنی ره نگمان بۆ یه کتر پر ده کرده وه، بیروز که ی نووسینی کتیبیکم سه باره ت
 به کوردو کوردستان بۆهات، تا تیتا نه و قسه یه م له گویندا ده زرنگیته وه که پیموت:
 بیروز که ی تیشکخسته سهر قوزبیککی بیرکراوی خۆره لاتی ناوه راستم له میشکدایه،
 گهشتیکی له سهرخۆی سه ده ی تۆزده یه م ئاسار بۆ وولاتیکی نه بوو، سێ مانگیك به
 ناویدا بگه ریم و سێ مانگیكیش لیوه ی دور.. نه وه ههر بیروز که ی سه راتیك بوو..
 راستیه که ی ده بویه زانیاری باشترم له و روه وه هه بویه، چونکه به داخه وه زۆر که م
 له باره ی کورده وه ده زانی، زانیاری واش له ناو خۆرئاوایه کاندایه من. دیاره یه که م
 تاقیکردنه وه م له گه ل کورددا زۆر دلخۆشکه ر نه بوو، چونکه کاتی په یامنی ریتی "واشتون
 پۆست"م له بیروت، چه ند رووداوینکی توندوتیژی راسته وخۆ ئاره زووی نه و کاره یان
 بزواندیم .. سه ره تای ده ستیکردنی شه ری ناو خۆی لوبنان، واته سالی ۱۹۷۵، چه کدارانی
 کورد که به شیوه یه کی کاتی به رگی "ماو" * یانه یان له به ر کردبوو، به زۆر نووسینگه که میان
 پێچۆلکردم، مه به ستی ئازاردانی میان نه بوو، ته نیا له به ر نه وه بوو که من له و
 ده ور به ره دا که وتبوومه ناو شه ریکه وه. هه رچیم هه بوو له ده ستمدا، له وه وه ئیتر

* مه به ست ماوتسی تۆنگی (۱۸۹۳ - ۱۹۷۶) سه رزکی پارٹی کۆمونیستی سینه و له دژی رژیم

سه رکردایه نی شوژی گه له که ییکرد و له سالی ۱۹۴۹ دا، سه رکه وتی ته واری به ده سه تهنایه (وه رگرت)

وام لیهات تاهه تایه حله به بوونی هیچ شتیك بز خزم نه كهه. هه ره چهنده مانگیكیش دوای نه وه به چاوی خزم كورد و فه له ستینی وشیهه لو بناییه كانم بینی كه میلیشیا دیانه مارژنیه كان، به زه بری چه كه له و خانووه په پروتانهی كونه گه ره كیكی ویرانهی بیروت ده ربانكردن، نه ویش هه ره بوته وهی كه له ده ورو به بری باره گاكانیاندا نه هیلن.. دواریش له و تیواره یه ی سالی ۱۹۸۲ داكه نیسرا ئیل لو بنانی داگیر كرد، په ره كوردیك كه بنده چوون پاسه وانی چه نده. نه ناسراوینكبن، مالی براده ریتكمیان به "تار.بی.جی" كاولكرد، كه له لای خوی جیگه ی بز دایینكرد بووم و، منیش سه بهارت به كیشه نالوزه كه ی لو بنان خه ریکی نووسینی كتیپك بووم .. تا قولتر قسه له ناسینی كورد بكه ین، ده كری بز بوخته ی چه نده و ته یه کی ناسایی بگه رینه وه: سه ده یه كه به ره له تیستا نه ورو پاییه كان كوردستانیان وه كه خور ناوا دره كه ی نه مریکا، به چه په كه و ترسناك دادنا (راستییه كه ی "كارل مهی" كه نووسه رینیكی بیرلاو و به ناوبانگی نه لمانیاو داهینه ری چیرو كی سه ره رژی بو، سه بهارت به گارانه كان "كاو بوی" و هندیه كان، وه كه نهو به - درترین كوردستان - ناویان دینی و، له سه ر زاری "نه نتونی ترولوپ" ی پاله واتیکی رۆمانی "ده توانی ئی بیوریت"؟ دا، كه سالی ۱۸۶۴ ده رچووه، باسی كوردستان به شوینگی زور دوورو چه په كه ده كات).. په كیك له چواره خاله كه ی سه روك "وودرو ویلسون" ی سه رده می په كه م شه ری جیهانیش، قسه له په یماتیكی ته مومژاوی ده كات كه وولاتیكی سه ره به خو له جهسته داته پیوه كه ی نیمپراتوریه تی عوسمانی بز كورد داهیریت، به لام نه نجم، تورکیای نوینی مسته فا كه مال نه تاتورك په تیکرده وه. بیشتر هه ره ناوان كوردیان له دژی بیانییه كان به كارهنیاو، كه چی دوابی سه رجه م ناواته نه ته وه یه كانیان له گورنان. ئینگلیزه كان كه له لایه ن كۆمه له ی نه ته وه كانه وه نه رکی ناسنوری وولاتی عوسمانیان به ره ورو كرابووه، له پیناو به دیهنانی نهو ده ولته تی كه "عیراق" یان پنده ووت، له سه ر به ره نگار بوونه ی ناواته نه ته وه یه كانی كورد سووربوون و، به رباری ده سته سه ردا گرتی هه موو ناوچه نه وه تینه كانیشیان دابوو كه كورد به هی خویی داده نار، به زور وبه خویشتن به ده ولته تی عیراقیانه وه، كه تازه له ژیتر ده سته لاتیكی كه مایه تی "سنی" ی عه ره بدا دامه زر په رابوو لكاند.

نهو كاته هه موو ده ولته كانی خزره لاتی ناوه راست ملکه چی بز چوونه كانی خور ناوا

بوون، که ده‌بیت بز له ناو بردنی شوژشه په کک له‌دوای په که کانی کورد، ده‌وله‌تی نه‌ته‌وه‌یی ناوه‌ندی مؤدیرنیاں هه‌بیت و، هه‌ر کاتیش پیوستیکرد و مه‌ترسی له‌یه کک نزیک‌بوونه‌وه‌ی سر کرده کورده‌کان له نارادابوو، نه‌وا له سنوره دروستکراوه کانی تیوان خویناندا نیسی بز بکه‌ن.. جا له‌بهر نه‌وه‌ی کورد چواره‌مین کومه‌له‌ی خوره‌ه‌لاکی ناوه‌پاستوو هه‌رواشه، که په‌نگه هه‌رله‌وانیش خه‌لات نه‌کراين و، که‌سیش نکولی نه‌وه‌ی پیناکریت، که کورد گه‌وره‌ترین په‌گه‌زی مرؤفایه‌تیبه ده‌وله‌تی سه‌ربه‌خوی خوی نه‌بیت.. ده‌سه‌لانداریانی نارچه‌که‌ش هه‌میشه ترسیان لیان هه‌بووه ، بزیه هیچ سه‌رژمیرتکی باوه‌رپیکراویان نه‌کردوون، ده‌یان ساله ژماره‌یان هه‌ر ده‌خه‌ملتیری و له باشرین باریشدا به ۲۵ ملیون داده‌نرین و، رینگه‌ش به‌ده‌روه ناده‌ن که له‌وه به‌پرسنه‌وه. له به‌ره‌تدا خه‌لکی ده‌زی ناوچه‌که، ده‌بوا له ناست نه‌و هه‌موو سامانه زوره‌ی به‌فیروز بز نه‌ته‌وه‌یبه له‌له‌ستینیبه‌کان خه‌رجکراوه، نه‌ویش له کاتیکدا که کورد له خوره‌ه‌لاکی ناوه‌پاستدا، به‌پاستی ده‌ستکورته وله نه‌وتی خوی بیبه‌شکراوه، له په‌کیک له‌و وولاتانه‌ی تیابیدا ده‌زی به نازووقه‌یه‌کی که‌م ژیان به‌سه‌ر ده‌بات و، له په‌کیکی دیاندا رینی به‌کاره‌ینانی جل و به‌رگی نه‌ته‌وه‌یی ناده‌ن و، له سینیبه‌میشیاندا، ته‌نانه‌ت به‌کاره‌ینانی زمانی خوژشیاں لی قه‌ده‌غه کراوه، بگه‌ر که‌م و زور له هه‌موو شوپتیکدا به‌شی هه‌ره زوری مافی مه‌ده‌نی و مرؤفایه‌تیباں لیزه‌وتکراوه، سه‌رسامین کورد، سه‌رؤکی ده‌وله‌ت هه‌ر که‌سینک بووبیت، به‌رده‌وام به‌رگری له مانی خوی کردوه، په‌که‌م بزوردومانکردنی فیزوکه له جیهانی سینه‌مدا له‌وانکرا، نه‌مه سه‌ره‌پای به‌گازی ژه‌ه‌راوی لی‌دانیان و ریشه‌کیشکردنی ژیاںی کومه‌لایه‌تی ناو گونده‌کانی خیراقیان، له ناو تورکیاشدا گونده‌کانیاں به‌کومل کاولکردون و خه‌لکه‌کانیشیاں به لی‌شاو بزواره‌کانی خوژناوای له‌و وولاته راگوپترراون، له تیرایشدا سه‌رؤکه‌کانیاں خافلکوژ کردوون وله‌ناوایانبردوون. له کالونی دووه‌می ۱۹۱۹ دا هیزی ناسمانی شایانه‌ی به‌ریتانیا "R.A.F" بزوردومانی کیوردی کردوه، که وه کک زانراوه له‌وه په‌که‌م جار بووه شوژش به بزوردومانکردن سه‌رکوتبکریت، پنده‌چنی له هیرشی پیاده‌یی سه‌ربازیانه هه‌رزانتز که‌وتیته‌وه بزیه هه‌ر له‌و ساله‌داو، له کورتایی جه‌نگی به‌ریتانیا‌ی نه‌فهانستاندا، هه‌مان هیزی شایانه‌ی به‌ریتانیا "R.A.F" که به‌نکه‌که‌ی له هندستان بووه، شاره‌کانی نه‌فهانستانیاں بزوردومانکردو میر "ته‌مانولا" یان باچارکرد داوای ناشتی بکات. "وسعون

چرچل* وه كه وهزیری "رولاتانی بندهست - مستعمرات" له سالی "۱۹۲۱" دا بهرهمی "R.A.F"ی له جیبه جیکردنی یاسایی و ریسایی نهو بهشانهی خۆرهه لاتی ناوه پراستی ژیر نامۆزگاری بهریتانیا بهریرسیار کرد. "تارتهر هاریس" که نهفسهرینکی هیزی "R.A.F" بوو له غیراقدای، چونکه له جهنگی جیهانی دووه مددا دلپه قبوووه به خهستیش بۆردومانی شوینه مهدهنی و سهربازییه کانی تهلمانیای کردوووه، ناوی "هاریس بۆردومان" *بی مهسهردا بپرا. نهو کوردانهی له شاره کانی بهغدا و شام و نهستهبول یان تاراندا دهژین، ههرچهنده ژبان بهگشتی لهم شاره جیهانیانهدا بهره بهره خهریکه ره ونهقه تایه تیه که ی خزی نامینتی، کهچی نهوان ههریه که یان باخچه بهکی کوردانهی له دلیدا پینکه وه ناوه و به کینهش خهریکی پهروه ده کردیتتی. وه چه به ک له مهو بهر پۆژنامه نووستیکی له په نسا ی دۆستم، سهری له وه سورما بوو، که له شه ری کوردستانی غیراقدای وه رگپرینکی گهنجی پهروه دهی بهغدا ی ناسیوه، کوردی زۆر کهم زانیوه و کهچی له سهر کوردیتی خۆی سورر بووه، ههرچهنده واشی پیوه دیار نه بووه، بهلام بهشیه به ک جهختی له ههست به کورد کردیتتیبه که ی خزی راده گه یاند که چارنییه و ده شینی و ابیت. منیش بۆ خۆم سهرم له بههیزی و پتهوی بنه ما نه ته وه ییه که ی لاویکی کوردی تورکیا سورما بوو، که له قسه کردن و نووسین و خویندنه وه ی. تورکیدا ههرچی گرفت بیت نه بیوو کوردیشی به ناسته م ده زانی و کهچی له پیناو کوردستاندا ناماده بوو خزی بهختیکات. کورد وایه جا با له تۆسترا یاشدا بۆی ..

ده لێن میژوو سهر که وتوووه کان نووسیویانه ته وه، نه مهش واده گه پیت که دۆژمانی کورد میژوووه که یانی نووسیتته وه. بهلام له چاکه ی چیاو بهرینی دهشتاییه کانیانه وه یه که کورد هینه له ناوه نندی هیزه سه ره کییه کانی "تۆنستانبول - نهسته بول" و تاران وه دووریت جار جاره ههست به شادی و نازادی بکات و زۆر بایه خیش به هیزی ناغاگان نه دات ویشی و ابیت که گرنگیه که یان روو له نه مانه ..

پیش شه ری به که می جیهانی و له پۆژانی که وتنه لێژی گلۆله ی نیمبر اتۆریه ته له رزۆ که که ی عوسمانیدا که زۆر به ی کوردی تیا دا ده ژیا، ههستی نوبتی نه ته وایه تی کورد و عه ره ب بزواو هه رچه نده په رۆشی کورد بۆ سه ره خۆی له ناخیدا چه سپی بوو بهلام له گه ل بنه ما رامیارییه کانی هاو په یماناندا نه ده گونجا، نه مان له سهر مه رجی مانه وه ی * وه که له کۆتایی هه شتا کاندا ناوی "کیمای" به سهر "عه لی حه سه ن مه جید" دا داپرا. (وه رگی)

کورد به پهرتکراری سووربون. کیشه‌ی کورد له‌م سه‌ده‌یه‌ی خۆره‌لاهی ناوه‌پاستدا، گهر ترس و زۆرئیکردن و داپلۆسینه‌بێوته‌که‌شیان به‌لاوه‌ بئین هاوتای نیه، شته‌که‌ واکه‌وته‌وه، نازارو ده‌ستیه‌وردانی هیزه‌ ده‌ره‌کیه‌کان، که‌ ههر له‌دراوسێ‌پاسته‌و خۆکانیان‌ه‌وه‌ بیکره‌ تا ده‌گاته‌ ئیسرائیل و به‌ریتانیا و وولانه‌یه‌ کگرتووه‌کانی ئه‌مریکا زیادیکردو به‌شدارییان له‌وه‌دا‌هه‌بوو، که‌چی کوردستان به‌و هه‌موو سه‌رچاوه‌ ناوه‌ زۆره‌یه‌وه‌، له‌ خۆره‌لاهیکی تینووی ووشکانیدا، به‌و هه‌موو سامانه‌ نه‌وته‌ی تیاپدایه‌، ههر به‌پیرۆزی، یان وه‌که‌ هه‌ندی کورد ده‌ئین: ههر به‌ نه‌گه‌ت ماوه‌ته‌وه‌..

تۆماری کورد سه‌رتاپا خۆشی نه‌پساوه‌ و سزای بێ‌وینه‌ی سه‌ده‌ی رابردوو بووه‌. جێی داخه‌ که‌ کورد خۆشی رێکخستن و سه‌رکردایه‌تی کاریگه‌ری نه‌بووه‌. له‌ سه‌رده‌می کۆپته‌رو جۆره‌ چه‌کی نوینی دژ به‌ شه‌ری پارتیزانیدا ئه‌وان ههر به‌نده‌ نایابه‌که‌ی خۆیان هه‌بوو که‌ ده‌ئیت "کورد له‌ چیاکانی به‌ولاره‌ دۆستی تری نیه‌" و زۆره‌ی هه‌ره‌ زۆری توانا زه‌ربینه‌که‌ی خۆشیان له‌ ده‌ستدا، چونکه‌ چیاکانیان نه‌گهر له‌ رۆژگارێکدا ناوبانگی کوردستانیان گه‌یاندیته‌ لووتکه‌و له‌ ناستی وولاتیکی وادا دایان نابیت که‌ شانازی به‌ خۆیه‌وه‌ کردبیت ئه‌وا ئیتر چیدی پارێزگاریان پینه‌ده‌کرا..

بۆ من گه‌یشتنه‌ کوردستان، که‌ نه‌وسا پیم وابه‌و یان ده‌بیت له‌ غه‌یقه‌وه‌ بیت یان له‌ تیرانه‌وه‌ کاریکی سه‌خت و دژواربوو. بيشتر گه‌یشتنه‌ کوردستان، گه‌لێ‌ جار گه‌شتیکی زۆرخایه‌نی ئۆتۆمبیل یان ئه‌و به‌ره‌که‌ی چه‌ند رۆژنکی سواری وولاخ بوو، به‌لام کاتیگه‌ که‌ هه‌ردوو وولات نزیکه‌ی شه‌ش سال بوو له‌ گه‌ل یه‌کریدا شه‌ریان ده‌کرد چاره‌ی بیانیه‌ی نه‌ده‌ویست، بۆیه‌ تورکیا بووه‌ تاکه‌ رینگا، له‌ویشه‌وه‌ نه‌گهر چی به‌ ره‌ سمی رینگا نه‌بوو، به‌لام به‌ هۆی رابه‌رینی کورده‌کانی ناو خۆیه‌وه‌ که‌ له‌ سالی "١٩٨٤"وه‌ به‌رپا‌بوو ئه‌نقه‌ره‌شی ناچاری ناردنی هیزی سه‌ربازی بۆ سنوره‌ شاخاویه‌کانی تیوان خۆیان و عیراق کردبوو، ئه‌و سنورانه‌ش به‌ ره‌ سمی داخه‌ت و به‌رینه‌وه‌شیان زه‌حمه‌ت و پر مه‌ترسی بیت. خۆ له‌ سواریشه‌وه‌ زۆری ده‌ویست، چونکه‌ تا خۆت له‌ پاسه‌وانانی عیراق وئو ته‌له‌ درکاوینه‌ ده‌ربازده‌کرد، که‌ پێش گه‌یشتنه‌ شوپتی به‌رینه‌وه‌ که‌ بۆ به‌ئاگه‌ینانه‌وه‌ی خۆیان دایانابوون وکه‌ به‌ ناگه‌شه‌هاته‌وه‌ ده‌بووه‌ ته‌قه‌، ده‌بوا شه‌و به‌و که‌له‌کانه‌ی له‌ که‌وله‌ مه‌ری فوودراو یان چووبی پر له‌هه‌وا درووسترابوون به‌ رووباری دجیله‌دا به‌رپا‌یه‌ته‌وه‌ ئه‌مجا ده‌گه‌یشتنه‌ مه‌به‌ست. ئه‌و کاتانه

"۵۳" سالان بووم، ۳۰ سالیکیشبوو په یامنیری جهنگ بووم بویه وام به خودا
 پانده په رمو که خوم یخمه کاریکی وائلزوه وه. سه بارات به تیران، کاتی رووخانی
 شاو سهره تای کوماری نیسلامی چند جاریک بوم ریکهوت وچووم، بویه له گور، یان له
 لیستی ره شی "نایه تولا رووحو لا خومه یینی" نرا بووم. خو نه گهر فیزه به کی سی
 روزه شیان بو په یدا بکر دمایه نهوا به یینی نهو روزه گاره ی تاران وبه هوی جهنگی
 غیر اقیانه وه، ری به هیچ په یامنیریکی بیانی نه ده درا به ره و کوردستانی تیران پروات. جا
 چونکه بیرزه کی نووسینی کتیه کهم لا چه سپی بو، بهر له جهنشتنی "مارتان فاین یارد"
 به ره و بنکه ی پاریس بوونه وه، جووته یوستالیکی ئیتالیا نه و چند نیویستییه کی خیوهت
 هلدانم کری .. جاری وا هدیسه نهوی په یامنیریکی بییری لیناکاته وه بیته ری، بهخت
 ده یهنیت و زوریشی سوود لیده یهنیت، منیش هر زوو شتیکی له وبابه تم هات به
 پیره وه، یان وامده زانی که هاتیت، دوا ی گه پانه وه ی مانگی نه یلوم بو پاریس، به بیینی
 "عبدالرحمان قاسملو"، که به راستی سر کرده به کی هه لکه وتوی دیمو کراتخوازی
 کوردی تیران بو، شاد بووم، به سهر داتیکی چاوه روانه کراو هابووه نه ورویا، بیشتر له
 سهره تای شورشی تیراندا، که نهوسا "ده" سالیکی بو، به کرمان دهناسی، له تاران
 دؤستایه تیه که مان ده ستییکردو، له کوردستانی تیرانیشدا پهره ی سهند، لهوی، له ناست
 قه ده غه کردنی خواردنه وه له کوماری نیسلامی نایه تولادا، که ویسکی بو خوی و
 میوانه کانی دادنا شانازی پیوه ده کرد. ریکه که وتین له قاوه خانه به کی چه به کی "لیفت
 بانک" چاومان به یه کتر بکه ویت، که گه یستمه شوینه که، نوینه ریکی پاریسی خوی
 داوا ی لیوردنی لیکردم و به ره و نو تو میلیکی "پنجو" ی کونی بردم، دوا ی نهوی خو لیک
 بهو ناوه دا سووراندمییه وه نه عجا بردمییه "کلوزیری دیس لیلان" که قاسملو بو خوی
 لهوی چاوه روانی ده کردم، نهوسا نهو بیر کردنه وه بهیم به لاوه سه یروبو، به لام زور پیش
 نهو روزه ی سالی ۱۹۸۹ ی فییه نا، که نهوان ساویلکانه ازیان لهو جزره خزیاراسته
 هینابوو، به نهینی هردوو کیان به ده ست سیخوری تیران خافلکوژ کران، من له
 بیر کردنه وه که ی خوم پاشگه زبوومه وه.

چونکه قاسملو ش، وه کت زور غروونه ی تری نه گونجای کیشه ی کورد دؤستایه تی
 حکومتی غیراقی ده کرد، بو وه رگرتنی فیزه پینشاریکی وای بو کردم، که نهو
 حکومتی غیراق قایل بکات من له لیسته گه وره ره شه که ی "سه دام حسین"

دهر بهیتیت، تا "لیزه پاس" یکی وام بدهنی، بی بچمه به غداو به لام تیایدا نه مینمه وه، له ویتشه وه بۆ سنووری تیران، کاریکی واش بکات به ره و رووی تاقمه کوردیکی غیراقیم بکهنه وه که "جهلال تاله بانی" سهر کرده یانه و، تیوانی له گهل قاسملۆدا نه ک به غدا باشه، نه وایش له ریگی خویانه وه به ره و رووی کۆمه لکی کوردی غیراقی دیم بکهنه وه، که سهر به مه سعود بهرزانی پارتی دیمو کراتی کوردستانه و، قاسملۆ که مینک له میان مه ترسی هه بوو، چونکه له جهنگی تیران عیزا قدا لایه نگری نه و لایان بو وه شه ری له گهل کوردی تیراندا کردو وه خوین که وتبو وه تیوانیانه وه، به لام بیوه ندی بهرزانی وتاله بانی تۆزینک باشتر بوو..

له بهر نه و هویانه و بیگومانی شوین پیهه لگرتیم له لایه ن عیراقیه کانه وه، که نه گهر بۆیان دهر بکه ویت من له و ری وشوینه ی قاسملۆ بۆیدا ناوم لامدا وه نه و له کوردستان بهزه حمت دهر بازم ده بیت. قاسملۆ چاکی بۆ روونکردبوومه وه که ده بیت باش له وه ناگداریم که هه والگرانی عیراقی و تیرانی بزه رکوی بچم ههنگاو به ههنگاو به دوومه وه ن، خو نه گهر نه وسه بزانیا به نه م روونکردنه وه به چه ند راسته، که به راستی عیراق سیخوری وای هه به راپۆرتی تایبه تی وای سه به رته و شویتانه ی بیانییه کان بۆیانده چن و ئی ده مینمه وه ده ده ن و، پاره به کی زۆر چیش بۆ سه ریان ته رخانه، نه واره نگه له نیشه که م دوو دل بو مایه .

به هه ر حال رۆزی دواتر چوومه وه بۆ "توفیس" ه که ی قاسملۆ له پاریس، چه ند فۆرمیکم به رینکو پیکو به وینه ی خۆم و براده رینکی وینه گریشه وه پر کرده وه. ناگاداری نه وه ش کرام که داواکارییه که م بۆ ده زگای هه والگرانی عیراق ده تیردریت و، هه ر نه وایش به ریارده ری نه وه ده بن که تیمه شایانی نه و سه رکیشیه بین. دوا ی چه ند رۆزینک، شه و به شه مهنده لهر چوومه به رلین، له کۆنه ئوتیلیکی شاری "گروز بیرک" نزیک نه و دیواره ی شاره که ی به شکردبوو، نه و کاته هیشتا دیواره که ما بوو، ناماده ی کۆنفرانسیکی قوتابانی کوردی کۆمه له که ی بهرزانی بووم، که سیاسه ته دارینکی لیبایی نه بیت له به رلینی خۆره لاته وه هابوو، تاکه که س له ناویاندا کورد نه بو بیت من بووم. نه و چه ند ده رزه نه که سه ی ناماده ی به شدار بوونی کۆنفرانسه که ببوون که میان خوار چل سالان بوون، هه ندیکیان قه له و سه ر ماش و به رنج یان خه ریک بوو توو که به سه ریانه وه نه ده ما. له وی دوو رۆز گۆیم له خه لکه چالا کانه ی سه ر به بهرزانی گرت، باسی نه وه یان ده کرد که:

بۆچی نهوت و ناو و جیویژولوتیک کوردیان له پشتگیری ناوچه کهو خۆرئاوا بیهیوا کردوو؟ نهانتهت بۆ به دیهینسانی ماله مرزقاییه کانیسیان چجای تۆتۆومی و سه به خۆیی، هه ره کیتی شۆره وی یاریده ی کورد ده دات، نهویش به حال تروسکایی یادیایه. بۆ به رز کردنه وه ی و وره ی خۆیان باسی خیرا زۆربوونی کوردیان ده کرد، "فه له ستینییه کایش هه رچه ند ئیشه کانیا ن خراپ بکه و تابه ته وه، هه مان قسه یانده کرد".

باسی بیروکه ی کتیبه که مم لای هه موو نه وانه کرد که گوئیان ئیده گرتم، به و هیوایه ی نه م گر و که فه م گومانی چه سپاری نه م شۆرشگیره به سالا چروانه ی، که به رامه ر خۆرئاوا، به تابه تی نه مهریکا هه یانه له قباکت. کوردی هه میشه به ره وشت، به ئینیان دامی نه گه ر خۆم بگه یهغه کوردستان نه و نه وان یارمه تیم به دن.

که گه رامه وه بۆ پاریس، له نه نسیتیوتی کورد که و تبه خویئدنه وه ی نه و شتانه ی له باره ی کورده وه هه بوو، چه ند هه فته یه ک چاره روانیمکرد، که چی له تۆفیه که ی پاریسی قا سملزوه هه چم به رگویی نه که و ت، ناچار خۆم په رسیارمکرد، نه وانیش پیانرا گه یاندم که هه چ داوایه کی وایان نه گه یشتۆتی، نه گه رچی سه ریان له نه زانیی شوینی داواکه م سورما بوو، به لام خۆیان به ته له فونکردتیکیشمه وه ماندوونه ده کرد. خۆشباوه ریه که ی خۆم به دل نه بوو. بۆچوونی به ریۆه به ریتی کوردم به مجۆره ناسی، جا له به ره نه وه ی قسه کردن له ورووه وه بیسوود بوو، داوایه کی ترم دانی. پاش به سه ربردنی مانگیکی دی، له سه ره تای تشرینی دووه مدا چرای که سکم بۆ هه لکرا، به لام چه ند براده رینکی کورد له گه شته که م ساردیانکردمه وه ..

هه ندی جار زستانی کورد دواده که ویت، جاری واش هه یه هه چگار سه خته، من به هه چ جۆرینک نه مده ویت تا به هاری ناینده له و شاخانه دا گیر به خۆم. دلشیم به دووباره وه رگرتنه وه ی "لیزه پاس" هه عیراقیه که خۆشبوو، پاشان ده ر که و ت وانیه .

پیش کریسمس ویتتم له واشتۆن "ولیه م ئیگلتۆن"، که له به شی تایه تی حکومه تدا شاره زایه کی پیشه نگی کاروباری کورده، بییم، زۆربه ی کورد سه باره ت به نووسینی میژوی کوماری مه هاباد، که نه زموتیکی سه رنه که و توی هه ول و ته قه لای دامه زرانندی ده وه لته یکی کوردیه له تیرانی کۆتایی دووه م جهنگی جهانیادا، خۆیان به قه ردارباری نه و ده زانن. "ئیگلتۆن" چونکه براده ریتیه کی کۆم له گه لیدا هه بوو به باشی گوینی بۆ شلکردم، به لام گومان له ناقابلوونیه که ی نه ده کرا، بۆیه تاکه قسه ی: "که سوکارت

ناگادار کردووه؟" بوو. ناموزگارییه که بیه خزشحالیه ووه لیوه رگرت، به تاییه تی که ده مزانی بهو نزدیکانه شتیکی وام پیناکریت بگه بیته کوردستان.

وه کک ده رکهوت چاوه پروانکرد نه کهم باشتر بوو. ژیانی په یامنیره بیانیه کان شتی واسه پیریان تپادایه که به پیری که سدا نایهت، یه کیک له ووشانه وایکرد که من هه والی به سه رهاتی سالی ۱۹۹۱ ی کورد، که وولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا تپایدا سه رکرایه تی سویایه کی هاویه یمانانی کردو دوا یهوت مانگک له داگیر کردنی کویت، غیراقیهه کانیان لیده ره پیراند، به دونیادا بلا و بکه مه وه. نه وه له گیرا بوونی دوعاو نزایه کی زوری منی ده کرد، به هه موو شیرینی وتالی نه واته یه وه. ده ریشکهوت که کوردستان هه خوگر و به شه وقه، جائیتر با جار جار هه وانه که وتیته وه.

من چند سالتیک، بیته وه ی فیزه و پاسپورت، یان له ولایتیکی وای کویدا چه کدارم پیوست بووینت، هاو چو ی کوردستان و چیاکانی زاگرتوسیم کردووه، به سنوره کانیدا گوزه رمکردووه، هه چند رژونیک پیش پهرینه وه یه کیام، سی په یامنیری نینگلیزی له پیناو پاره و پوله کاناندا له وناوه دا کوژرابون. شان به شانی کورده په نابهره شه که ته کان به ماندوتی، ماوه ی زور به که نار شه قامه خیراو سه ره کییه کاندا ریشتووم و به چاوی خوم بینومه، باپیر و داپیر نه وه وورده کانی خو یانیا ن له م به رو نه و به ری نه م شه قامه دا ناشتووه و له ترسی مین مه گه ر سه ره رژیسان کردیت تا له دووی گرتیکی باشتر، که منیک له شه قامه که دور که وتیته وه. به کوپتر به نیوان لووتکه سه خته به فرینییه "۱۲۰۰۰" پی هه لچووه کانی نا سماندا، که کیوه کانیا ن سنوری تورکیا و غیراقیان پیکده هینا فریوم، بیته وه ی نه رکیکی نه وتو بینم به شتیکی ولایتیکی راسته قینه ی داپراوی دواسلانی سه ده ی بیسته م پیواوه، سه ده شه فراوان و به رزتر له پرووی ده ریواو، نشیو و گاشه به ردی قوته کک و به فراوی بنگه ردی خو ردا روانومه، دواتریش به دووی روویاری دجله ی به نیچ و ده وره و به ده شتی به رینی له بننه ها توو، تا دیار به کری پایته ختی ناره می کوردستانی تورکیا ریشتووم. له کوردستانی غیرا قدا هه لئو چی رگک و دالم بینوه که له و قرجه ی گه رمایه دا به سه ر دار به پرووه بچوو که کانه وه، یان به سه ر کتو و گردی پرووته ندا فریون و بو شالا و بردنه سه ر تیچیره کانیا ن چاوه روانی کاتی له بارترین کردووه.

هه ر کاتیک به شه قامه سه ره کییه کاندا هاو چو مکردیت، گه لیک له کورده کان

له بهرخۆم زۆریان ئیکردووم که بهپۆژ چاوساغیکک به کریگرم . له ناو ته پوتزدا تووشی کۆکه هاتووم و، هاورین له پلهی "۱۲۰"ی فههره نهها پیتدا هه لقرچاوم، له پال نهو کورده په ککه وتانه شدا بووم، که له دووری هه روا چهند میلیکک له به شیکک له دهوله مه نترین کانه نهوتی ئەم دونیایه وه، له تاو سهراماوسۆله ناچار وورده قیریان خر کردۆته وه تا ناگری تیبهردهن و خۆیانی له بهردا گهرم بکه نه وه .. "چا" و ویسکیشم له گهل سه ره کک عه شیرته کورده کانی عیراق و تیراندا خواردۆته وه ، له تورکیاشدا گۆیم له چالا که کانی مافی مرۆقی کورد گرتوه، که بهردهوام ترسی کوشتیان هه بووه، له هه موو هه وارو شویتیکدا له گهل کوردا له سیاست دوام . له غیرا قدا ناو جوتیرانی وا چووم که به چهند که ره سه یه کی سه یری به سه رچووی سه ده کۆنه کان و، له شوینی درکاویدا درویتیان کردوه، له گهل جوتیرانی خاوهن ترا کتۆریشدا له نرخه گه م دوام، خه فته ی زۆریشم له گهل چینه ناوه ندیه کانی شاردا خواردوه، که ئیقه ومانه که یان به پاده یه کی وابهروه، هه ره له پیناو ژیاندا؛ زه وی، خشل، ئۆتۆمۆبیل، رادیۆ، ته له فیزیۆن، چریا، ده رگاویه عجه ره و خانوویان بفروشن.

که گۆیم بز به سه ره هاتی شیوه ی نه هیشتی ژیا نی کۆمه لایه تی کورد گرتوه گریاوم، به سه ره هاتی وا که زۆر له و "وانه" به نه نه سه ستانه ی هۆکاری نه و ویزانکاریه له بن نه هاتووه ی، هه زاران گوندی بچووکێ کورد که رۆژگارینک گه وه هری کوردستان بوون، دلشه زیتیر بوون، به یانیان زووش له خه وی ناو ئوتیله هه رزان به ها کانی شاره کوردیه کانی کوردستانی تورکیادا، له ده نگه ی یه کینه ی ته قه به ئاگا هاتووم، که هه ره چهند سه ده مه ترینک ئیسه وه دووربووه، له و نزیکانه شدا هیزی ناسایشی تورکم بینه وه، جۆره زه به ره زه نگیککی وایان نواندوه، هه ره رینک وه کک سه ره بازی داگیر که ره بن و له که سه به ره برس نه بن. تا گۆی بۆ قسه ی لاوه برسیه کورده کانی تورکیا بگرم، که به هه زارانیا ن له پیناو به دیه پتانی وولاتیککی سه ره به خۆدا ناماده ی مه رگه بوون، قسه ی وایان بۆ ده کردم که بی به زه بیانه کاریان له میشکک ده کرد، ماندووی رۆیشتی ناو به فری زستانی قاچاخه رینگای قه ده پالی چیاکان بووم. له وه ش گه یشتم که بۆچی کورده کانی عیراق و تیران، دوای چه ندین خه ونی په رش و بلاو و ده یان سال کاولکاری، به ئۆتۆنومی یان فیدرالییه کی دیاریکراوی سنووری خۆیان قایلده بن.

له گهل کوردا، له ئوتیلی خۆرناواییانه ی نایاب و له بن خیهوت و که پری زۆر ساده ی

به لق ویزی گه‌لادار دروستکراو ماومه‌ته‌وه، له سه‌فه‌ری دوورو دریزی ناو ئوتۆمزیلی شه‌ق وشردا مشتومرم له‌گه‌لدا کردوون. له هه‌موویاندا گهر ده‌مه‌ته‌قیگه‌ش تووندوتیز بوویت، به‌لام له ریتزو سه‌غاوه‌ت و دۆستایه‌تی به‌ولاره ره‌فتاریکی ترم له‌گه‌لدا نه‌کراوه، ره‌نگه‌ به‌هزی ته‌مه‌نیشه‌وه بوویت. من هه‌ندی جار سه‌رم له‌و تیکه‌لبوونه سه‌یره‌ی "به‌ئارامی" و "حه‌ز به‌خوین رشتن"ه‌ی له‌ ناو‌کورددا هه‌یه‌ سوڤده‌مینیت، به‌ تایبه‌تی که‌ ئه‌و رووداوه‌ی زستانی ۱۹۹۲ی ناو به‌فریکی نه‌ستوررم به‌بیردیته‌وه، دوو پاسی پر له‌کورد رووبه‌رووی به‌کتر ده‌هاتن، له‌ شوپتیکی زۆر ته‌سکدا که‌ به‌فر مالانی ناوچه‌که‌ مالیوویان به‌یه‌گه‌گه‌شتن، منیش له‌ لاندروقه‌ریکدا بووم، هیچ پاسیکیان ریگه‌ی به‌وی دیان نه‌ده‌داو، به‌واری تپه‌رینی به‌کیکیشیان نه‌بوو، له‌ پرینکا هه‌موو نه‌فه‌ره‌کان دابه‌زین و له‌ناو به‌فه‌ره‌که‌دا به‌جزریکی وا ده‌سته‌و یه‌خه‌ی یه‌کلدی بوونه‌وه، که‌ شه‌ره‌ بیسه‌روبه‌ره‌ کۆنه‌کانی به‌بیردیتامه‌وه، ته‌نیا به‌ده‌ست له‌ یه‌کریان ده‌دا، له‌وه‌ نه‌ده‌چوو نه‌و شه‌ره‌ کۆتایی هه‌بیت، پیاوانیان وه‌ک هه‌موو کوردیکی ریز له‌خوگر کلاشینکزیان له‌خۆداوو، منیش تا مه‌ترسی خوینرشتنیکی زۆر نه‌یه‌لم، خاکه‌نازیکم له‌ ئوتۆمزیله‌که‌ ده‌هیناو که‌وقه‌ مالینی رۆخی شه‌قامه‌که‌ ورینگی نه‌ونده‌م چاککرد که‌ جینگه‌ی رۆبشتنی ئوتۆمزیله‌که‌ی خزم و پاسیکیی تادا بته‌وه‌و، به‌ ئینگلیزی هاوارم لیکردن که‌ من په‌له‌مه‌، یه‌ک ووشه‌ چیه‌ ئیمتینه‌گه‌شتن، بیگومان من به‌لای نه‌وانه‌وه‌ له‌ شینت ده‌چووم، راستیه‌که‌شی که‌ بیرم له‌وه‌ ده‌کرده‌وه‌ هه‌موو به‌حه‌به‌ساویده‌وه‌ و تا راده‌یه‌کیش به‌ شه‌رمه‌زارییه‌وه‌، له‌پرینکدا شه‌ره‌که‌یان راگرت و چوونه‌وه‌ ناو پاسه‌کانیان، منیش ریگای رۆبشتیانم بۆدیاریده‌کردن، پاسیکیانم به‌ره‌و نه‌ولایه‌ ناردکه‌ خاویتمکردبۆوه‌ و نه‌وی دیکه‌شیان به‌ریگای خۆیدا رۆبشت.

شاگه‌شکه‌بووم، چونکه‌ گهر بۆته‌نیا جارنیکیش بیت، بیانیه‌ک له‌بری گره‌فتیکی کورد بشیونتی بۆی چارکردن، جا با نه‌وگره‌فته‌ زۆر پچووکیش بوویت، که‌ نه‌وه‌ بۆچووئیکی سه‌باره‌ت به‌بوونی کۆرسۆمکی شه‌رخوازه‌ی "بۆماوه‌ی" ناو کورد ده‌رده‌خست، نه‌ویش وه‌ک هه‌ندیه‌کان که‌ خویشیان به‌ قسه‌ی نه‌سته‌ق دیت ده‌ئین به‌هزی دابه‌شبوون و په‌رتبوونه‌وه‌ زیاد ده‌کات ...

دوای زانباریه کی وا چون لیبور دنیگ؟

به پنی جزری سزادانی کونی ناوچه که، عوسمانیه کان له کزائی سدهی نوزده یه مدا، تیگرای عه شیره تی هه مه وهندی کوردستانی غیراقی نه مرزیان، له سر مل نه دان وناله باریتی له راده به دهر و جهرده بی به ناشکرای سر رینگه و بانه کان، بز لیبا کزچینکردن، که چی له ماوهی حوت سالدا به هه موو خزره لاتی ناوه راندا رینگه یان گرت به ره که یشتنه وه جیگه کی خزیا و ههروه ک نه بایان دینت ونه باران چون وه سر پیشه نار هوا شه رانگیزیه کونه که ی خزیا. زوربه ی کورد شتیکیان له م هه مه وه ندییه تیدایه، به تایه تی که به رنگاری کاره ساتیک بینه وه هیزه بیایه کان به سهری هینابن، که بونه گبه تی، له چاوی بیایه کانه وه نه وه جزره برینیکی قه قماغه نه به ستوره و دیاری نه وانه بز کورد ماوه ته وه. کورد له سر ووتنه وه ی شیعریکی کونی خزیا سوورن که ده لیت: به شی کورد هه زاران حه سرت و هه زاران فرنیسک و هه زاران شورش و هه زاران ناواتی تیدایه.

له یه که م چاوتیدا خشاندنی چهند به ره نگار بوونه وه پاله وانجیه کی کوردا، باش بهرچاو ده که ون، به لام که به قولی لیان وورد ده بینه وه، زور جار شیوه هه له یه کی وایان تیدایه که له هه مان به سهرهاتی شورشه کانی کوردا به ناشکرا دووباره بوونه ته وه، که له ده ستینکردن بانه وه له ناوچوونیان بز نووسراوه. نه ته وه ییه کورده کان به سهر سوورمانه وه ده یسه لینن که له هیچ به شیکی وولاته که یاندا و، له یه کگرتیاندا له گه ل کوردی به شه کانی تریاندا هه رگیز سر که ووتیان به ده ست نه هیناوه، له پروی رامیاریشه وه گه لیک کی په کگرتو نه بوون، نه وه یه که گرتن و په رت بوونه شیان زبانی زور قورسی پتگه یاندوون، هه میشه به لای ناپاکیتی ناوخزیا پیدا بردوون، نه گه ر چی به رده وام به رنگاری ده سه لاتدارانی دلره ق و سه مکارو پرچه کی واشبوونه ته وه که به تازه ترین چه ک لیانی داوه، که چی وادیاره زور که م سووردیان له هه له کانی رابردوویان وه رگرتووه و لیان وه فیربوون، نه وه ی بزیا ن ماوه ته وه خه م و خه فته تی له راده به دهری زبانی نه و خه لکه یه که له نه نجای شورشدا به سهر یاندیت، به تایه تی له غیراق و تورکیادا

که ژبانی کۆمه لایه تی ده شته کیانه یان له بن هه لته کێراوه . کورد وه ک باری کۆنی گهلانی دوا که وتوو، له رووی رامیاریه وه تارا ده یه ک ساویلکه ن، کاریگه ریتی سه رکوتکردنیان له قهواره یه کی یاسایدا پێه دیاره . کورد به تاقیکردنه وه ی جزوا جزوی سه رکرده کانیاندا رۆیشتوون ، که نه یان تراویه ههستی نه ته وه بیان له پیناو سه ربه خزیی یان ته نانه ت نۆتۆنۆمییه کی چه سپاو به رده وامدا بگۆرن ، نه ویش له سه ده یه کدا که دورگه ی و لافی نه ندامیتی نه ته وه یه کگرتوه کان لیده دات که هێجگار بچوو که . نه ته وه ییه کورده کان یارمه تی ده وله تانی بیانی دژ به دراوسێکانیان و ته نانه ت کورد خۆشیان ده دن و به ونه ته گورزی ده ستیان .

ئاغا و حوکمدارانی بیانی له میژوردا ستراتیژی ده مکوتکردنی کوردیان به کارهیناوه ، هه رکه سیکیش بۆنی لیهاتویتی سه رکرده یه کی باشی لیهاتییت نه وا له بنچه وه هه لیانکیشاوه وله ناویانبردوه : رۆشنبیرانیشیان دیار یکردوون و ، به ندکردن و کۆچیکردن و دوورخستنه وه بیان بۆ له ناوبردیان به کارهیناوه ، به وهش کوردیان له ینگه یانندی سه رکرده ی رامیاری وه نه زمونو نکردوه . له م سه ده یه دا چه ند حاله تیکی که می نه بییت، ساویلکه و میشک داخراو وستن و ، وه ک له وانه ی ده ورو به ریان نین، که به ته نیا هه ر خۆیان نابین و بۆ دوورتر ده روان وخواه ن بریاری دوا رۆزیش ده بینن، کورد هه ندی جار چاو له وانه شده کات که له خۆره لاتی ناوه راستدا به تای زۆرداریشیان تووشدیت . جاروبار سه رکرده کورده کان کۆنه په رستن وه ک له غیرا قدا به رچاو ده که ون، جاری واش هه به که سی وایان لێ هه لده که ویت که ره گیان بۆ چینه کانی خوا ره وه ده گه رپته وه ، وه ک له وانه ی تورکیای نه م سه رده مه .

له م دوا یانه دا کورد له یه ک کاتدا شوڕشیان له عیراق و تیران و تورکیادا به رپا کرد، بێه وه ی هێچ هاوئا هه نگیه کیان له تیواندا هه بییت، به لام هه ر نه وه نده ی کوردی یه کیک له م وولاتانه ، بۆ به رپته به ردنی شوڕشه که یان، ووریایی له هه له کانی رابردوو، که کاره ساتی گه وره ی به سه ردا هینا بوون راده گه یاندا، ئیتر کوردی دوو وولاته که ی دراوستییان، به ده هۆلکوتانی داوا نابه جی شوڕشگیرانه کانیان ده مکوتیانده کردن و هه ردوو قاچیشیان ده به رپه وه . ته نانه ت نه و سه رکردانه ی کارامه یی وکاملیتی له رۆژگاره وه قیریبوون، له پیناوی به رژه وه ندی وخواستی خۆیاندا، یان بۆ یه کلا کردنه وه ی نا کۆکیه کۆله که ی تیوانیان، ووریایی و خۆگریه که یانیا ن به بادا ده دا .

دوای حه‌فتا سال، له ۱۹۹۱د بۆیه که مین جار کورد وه کئ نۆبته‌ری راسته‌قینه‌ی به‌رژه‌وه‌ندییه‌ کانیان به‌ هه‌لبژاردن چوونه‌ په‌رله‌مانی تورکیاوه، به‌لام که ژیرییه‌کی پامیاری وایان نه‌بیت خۆیان له‌ حکومه‌تیکی ده‌ستکه‌لای سوپای تورکیا پاریژن نه‌یانگریت، سه‌رسامی پیناویت. نهم ناشاره‌زاییه‌یان بۆته‌ هۆی پشتگوریختستن و دریه‌ پیدانی کیشه‌گرنه‌که‌ی کوردستانی تورکیا که خۆیان مه‌به‌ستیان چاره‌سه‌رکردنی بوو.

سه‌ره‌رای نه‌بوونی ده‌وله‌تیکی کوردو تۆماری پیره‌زاریه‌ی شوپشه‌یه‌ک له‌ دوای یه‌که‌سه‌رنه‌که‌وتوه‌ کانیان، زۆربه‌ی کورد که‌ هیشتا له‌ رووی جوگرافیاوه له‌ پانتاییه‌کی به‌رینی پیکه‌وه‌ لکاو، به‌دریژایی پینج ده‌وله‌ت ده‌ژین، به‌یه‌کیک له‌ کۆمه‌لگا ره‌سه‌نه‌کانی مرۆفابه‌تی ناسارون، که‌ ئه‌وه‌ راستیه‌کی گه‌وره‌یه‌و، ناسینه‌که‌شیان پیوستی به‌ په‌ره‌پیدانه، به‌لام کورد چاک‌خۆی ده‌ناسیت.

هه‌رچه‌نده‌ کۆمه‌لگای کورده‌واری فره‌ شیوه‌ زمان وره‌گه‌ز وئاینه، به‌لام خاوه‌نی میژووویه‌کی دوورو دریه‌، له‌هه‌مووشی گرنه‌گر هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه‌ ته‌نیا یه‌ک ئاوتیان هه‌بووه، نهمه‌ چاک‌تیگه‌یشتی کورده‌ که؛ نه‌عه‌ره‌ب و، نه‌تورک و، نه‌فارسن، باشیش ده‌زانن کوردستان کوینه‌و قسه‌جه‌وت و چه‌وینله‌ لووسه‌کانی حکومرانیان که‌ به‌ مه‌به‌ستی کویرکردنه‌وه‌ی ناژه‌که‌ی بلاویده‌که‌نه‌وه‌ له‌خۆناگری.

تورکیای سه‌رده‌م، به‌ئامانجی نه‌هیشتی پیناسه‌ی سیاسی وکولتوری کورد، جۆره‌سیاسه‌تیکی له‌وبابه‌ته‌ی به‌کاره‌یناوه، له‌مارتی ۱۹۲۴د، واته‌زیاد له‌حه‌فتا سال به‌ر له‌تیه‌ریبونی تاکه‌سائیک به‌سه‌ر دامه‌زراندنی کۆماری تورکیای مسته‌فا که‌مال نه‌تاتورکدا، زمان وکولتورو ته‌نانه‌ت ناوی کوردی شوینه‌کان قه‌ده‌غه‌کران، به‌مه‌ی تواندنه‌وه‌ی کوردیش به‌لای حوکمرانه‌کانه‌وه‌ بیه‌ بڕوا، به‌را‌ده‌یه‌ک که‌ ده‌بوایه‌ سه‌رجه‌م کوردی کوردستانی دره‌وه‌ی تورکیاش، که‌لای ئه‌وان هه‌رناوه، نایدۆلۆژیی ناوه‌ندی رژییم په‌سه‌ند بکه‌ن وپه‌راستی ده‌ست له‌ کوردیتی، یان نه‌ته‌وه‌ی کوردی خۆیان هه‌لبگرن، که‌ ئامانجه‌که‌ی به‌ "تورککردن" یانه. عیراق وئیران، هه‌رچه‌نده‌ ویستریانه‌ ژماره‌ی کورد زۆر به‌که‌م دا‌بین، به‌لام هه‌رگیز نکولیان له‌بوونی نه‌کردوه. ته‌نانه‌ت عیراق نه‌گه‌رچی تاوانی زۆر گه‌وره‌ی به‌رامبه‌ر کردوون و تۆنۆمیشی داونه‌تی، که‌چی ریتی به‌کاره‌یتانی ووشه‌ی کوردستان له‌ پال پیدراوه‌که‌یاندا، نادات و "ناوچه‌ی ژوورو"ی پیده‌ئیت، تورکیاش له‌سه‌ر ناوانی کورد به‌ "تورکی شاخاوی"ی خۆره‌له‌ت وباشووری

خۆره‌لاتی تورکیا نه‌ک "کوردستان" سووره، ئەم نێداگرته‌ نا‌ه‌وایه‌ یان بۆ ماوه‌یه‌کی زۆر هه‌ر به‌و ه‌یوایه‌بووه‌ که‌ له‌ بێر بچنه‌وه‌، بۆیه‌ هه‌رچه‌نده‌ کوردستان له‌ سه‌ده‌ی سیانزه‌ مینه‌وه‌ ناسراوه‌، که‌چی ئەم‌ڕۆ له‌ تیراندا کراوه‌ته‌ ناوی شاریک‌ که‌ پارچه‌یه‌کی ه‌یجگار بچووکی وولاتی کورده‌، له‌ عیراقیشدا هه‌ر له‌ ناویشانی ره‌سینه‌ی ناوچه‌ی داب‌راوی نۆتۆنمیدا به‌دیارده‌ که‌وێت. بێرۆ کراتیه‌ کانی ناوچه‌ که‌ی لێده‌رچیت، به‌لای هه‌موانه‌وه‌ رووبه‌ری کوردستان نزیکه‌ی " ۲۰۰, ۰۰۰ " دووسه‌ده‌هزار میلیکی چوارگۆشه‌یه‌و خۆی له‌ رووبه‌ری هه‌موو فه‌ره‌نسا، یان هه‌ردوو ولایه‌تی کالیفۆرنیا و پهنسلفانیا بیکه‌وه‌ ده‌دات، که‌ش و هه‌وای جۆراوجۆره‌، له‌ مامناوه‌ندیی دایمی گه‌ردۆلکه‌و ده‌شتایه‌ کانی میزۆپۆتامیاوه‌ بیکه‌ر تاده‌گاته‌ سه‌ختی چیاکانی باکووری خۆره‌لاتی تورکیا، که‌ سال هه‌یه‌ پینج دانه‌ مانگی به‌فره‌. به‌پینچه‌وانه‌ی به‌شیک‌ی زۆری خۆره‌لاتی ناوه‌راستی تینوی بێشاوه‌وه‌، زۆربه‌ی کوردستان ته‌ر‌وپاراووه‌ رۆژگاریک‌ بووه‌ جه‌نگه‌ل و دارستانی چ‌ر‌بووه‌، به‌لام تێستا دارودره‌خته‌ که‌ی لێدام‌لراوه‌و بۆته‌ نموونه‌یه‌کی وێژانکاری شه‌یتانکارانه‌ی ئالۆزی سروشت، ج‌ له‌ کاتی جه‌نگدا بووێت یان ناشتی، جا به‌ناپالم ووشک‌کرایت یان به‌کیمیاباران یان به‌له‌وه‌ری بی‌حساب له‌ناوبرایت. له‌ ناو لووتکه‌ی چیا به‌فرینه‌ کانی تورکیادا کورده‌کان خزیان به‌خواه‌نی دوو شوین ده‌زانن، که‌ پیده‌چیت جیگه‌ی گیرسانه‌وه‌ی که‌شتیه‌ که‌ی نوح بووبن، ئەوانیش، چیا‌ی "جودی" که‌ له‌ ژووروی سنووری تیوان هه‌ر سنی وولاتی تورکیا و سواریا عیراقدایه‌، کیوی "ئارات" ی نزیک‌ سنووری تیوان تورکیا و ئەرمینیا و تیران که‌ " ۱۶۹۴۶ " بی به‌ ئەماندا هه‌لچوه‌.

له‌هه‌موو نه‌خشه‌ ئاساییه‌ کاندا به‌دیارده‌ که‌وێت، که‌ زۆربه‌ی کورد له‌ ناوچه‌یه‌کی سینگۆشه‌یی چیلوچه‌وتی لنگه‌وقوچی وادا ده‌ژین، که‌ لاکانی له‌ باکووری خۆرئاوای تیرانه‌وه‌، واته‌ له‌ سنووره‌ کانی تیوان تورکیا و نازه‌ربایجانه‌وه‌ رووه‌و باشوور شان به‌شانی زنجیره‌ چیاکانی زاگ‌رۆس تا رینگی به‌غدا ده‌بنه‌وه‌ ده‌رۆن، واته‌ له‌ گه‌ل به‌غدادا له‌سه‌ر به‌ک‌ پانه‌ هیلدان. له‌ عیراقیشدا له‌ قولایی که‌وانه‌یه‌ کدان که‌ به‌ درێژی سنووری تیران و تورکیا به‌ره‌و سووچی باکووری خۆره‌لاتی سواریا به‌شیک‌ی زۆری باشووری خۆره‌لاتی تورکیادا، به‌ره‌به‌ره‌ شانه‌ کانی له‌ باکووری خۆرئاوایه‌وه‌ به‌ درێژی سنووره‌ کانی تیران و ئەرمینیا، رووه‌و خۆرئاوای رووباری فرات بچووکه‌بنه‌وه‌. کۆمه‌لگه‌ی

گهوره‌ی تری کورد له گه‌لیک شوینی دی وه ک خۆره‌لاتی تیران هه‌ن، له خۆراسانه‌وه به دریا‌ی سنور له گه‌ل تورکمانستان و له بلوچستانه‌وه نزیک‌ی پاکستان و له باشوره‌وه له پانتایی نه‌نادۆلی‌ای تورکیا وه‌ردوو خۆرئاوا و باکووری خۆره‌لاتی نه‌نقهره‌، له سوریا‌شدا له باکووری حه‌لب و باشووری چیا‌ی "عه‌فرین" که له سنووری تورکیا وه نزیکه‌وه ماوه‌ی چهند میلیکیش له ده‌ریای سیپه‌وه‌دوره هه‌ن.

له ژورووی نهم گیرفانه‌شوه‌وه کۆمه‌له‌ی گچکه‌گچکه‌ی دی کورد له شوینه چه‌په‌ک و ئیکداپراوه‌کانی تری که‌وانه‌یه‌کی باکووری خۆره‌لاتی تورکیادا بلابوونه‌ته‌وه، چهند کۆمه‌له‌ کوردیکی بچوکتیش له نهرمینیاو جۆرجیاو به‌تایه‌تی نازه‌ربایجان و چهند ناوجه‌یه‌کی دی یه‌کیتی شۆره‌وی کۆندا هه‌ن، که مه‌ترسیه‌ نابه‌جیکه‌ی ستالین له‌وه‌ی ناپاکیکه‌ن په‌روازه‌ی کوردن. دیسان له به‌شیک‌ی تری نار خاکی تیراندا له نزیک ده‌ریای قه‌زویندا هه‌ن. شاره‌ گه‌وره‌کانی خۆرئاوای تورکیای وه‌ک؛ نه‌نقهره‌، نه‌ده‌نه‌، نه‌نتالیا، نه‌سته‌نبول و نه‌زمیر پرن له کورد، که هیزه‌کانی تورکیا له‌م دوایانه‌دا زۆربه‌یانی بۆ راگۆیژکردبوون و تیا‌یندا نیشته‌جیوون، نه‌وه‌ش له‌ دوای به‌ریابوونی راپه‌ڕینی سالی ۱۹۸۴، که بووه‌ هۆی و تیرانکردنی زۆر شوین و چۆلکردنی زۆربه‌ی گونده‌کانیان و تیکچوونی باری ئاسایشی تورکیا له‌و ناوچانه‌دا. له‌ دعه‌شقی پایته‌ختی سوریا‌شدا چهند سه‌ده‌یه‌که کورد ناوجه‌یه‌کی تایه‌تی هه‌یه، که به‌سه‌ر ناوه‌ندی شاره‌که‌دا ده‌روایتی. تاران و ته‌بیرتزو نه‌وشوینانه‌ی ناوه‌ندی نه‌وتن له‌ باشووری تیراندا، به‌شیک‌ی زۆری که‌مایه‌تییه‌کانی کوردیان تیدا‌یه، هه‌روه‌ها له به‌غداو هه‌ر به‌وجۆره‌ش له ئه‌لمانیاو سویدو چهند وولاتیکی دی نه‌وروپای خۆرئاوا‌دا هه‌ن.

نهم جۆره‌ گردی و پریه‌ی کورد پیوستبوو ب‌وایه‌ته‌ هۆی سه‌رژمیرکردیکی ووردیان، که‌چی هیچ ناماریکی موتمانه‌پیکرویان نییه‌. کورده‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کان بۆ زیادبوونی ژماره‌یان بیانوری خۆیانیان هه‌یه، بۆیه‌ به‌سالدا چووانیان بیان وایه‌ خاکه‌که‌یان، وه‌ک له‌ نه‌خشه‌یه‌دا به‌دیارده‌که‌وتت که بۆ کۆبوونه‌وه‌ی سانفرانسیسکۆی نه‌ته‌وه‌ یه‌گرتوه‌کانی سالی ۱۹۴۵ تا سوودی ئیوه‌رگیریت ناماده‌یانکردبوو، له‌ ده‌ریای سی‌ ناوه‌راسته‌وه‌ تا دورگه‌ی فارس پارچه‌یه‌کی ئیکدانه‌پراوه‌. کورد چونکه‌ ده‌وله‌تیکی خۆیان نه‌بووه‌، بۆیه‌ خاوه‌نی ده‌ستگایه‌کی ناماری خۆیان نه‌بوون، ده‌وله‌تانی تریش له‌ رابردودا له‌ ژماره‌ی کوردو که‌مایه‌تییه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کانی دی به‌گومان بوون، بۆیه‌ به‌ره‌

بهره وایان به چاکزانی که نه مجوزه کارانه را بگرن یان هدر به نهی بیهننهوه، بهوه
 زیادبونی ژماره‌ی کوردیان حه‌شاردا. به‌لام هه‌میشه نه‌داراو چه‌وساره‌ی وا هه‌رده‌بن که
 جارویار دژی نا‌غاکانیان راستنه‌وه، نه‌و راستیه‌ش که کیشه‌ی دیوگرافیه‌ی کورد تا
 راده‌یه که هه‌ر له بهره‌سهندندایه، به‌لگه‌یه‌کی ره‌وای هینابوهه ناراه که له به‌شه
 ده‌سکه‌وتی نه‌وت و سه‌رمایه‌ی تایه‌تی بز بهره‌پیدانی کاری نابوریان بیه‌ش بکرین. به‌بی
 شیکردنه‌وه‌یه‌کی وورد، ده‌وله‌ته‌کان ده‌توانن به‌رده‌وام زورنای تواننده‌وه‌ی کورد
 بهره‌سمی بژهنن. له عیراقداسه‌دام حسین هه‌موو جاریتک سه‌رژمیرکردنی نویی
 ره‌تک‌ردتسه‌وه، نه‌ویش تا به‌شه نه‌وته‌که‌ی کورد، که خویان به‌خواه‌نی زوربه‌ی هه‌ره
 زوری نه‌وتی وولاته‌که ده‌زان، زه‌وتبکات. نکولی لیکردنی پیناسه‌ی کوردیش له تورکیا،
 جزیریکه له خه‌یال‌پلاوی و درز له‌گه‌ل خزکردن به‌رامبه‌ر به‌لگه‌ی زیادکردن و
 بهره‌سندنی خیرای کورد به‌ به‌راورد له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌کانی تری ناو تورکیادا. چند
 ناماریتکی ره‌سمی سالی ۱۹۸۹ وای نیشانده‌ده‌ن که تیکرای خیرایی زیادکردنی
 مندالبوون له ناو کوردستانی تورکیادا خوی له‌سه‌دا ۷۵، ۲ ده‌دات، له‌کاتیکدا له
 به‌شه‌کانی تری تورکیادا تنیا له‌سه‌دا "۴۹، ۶"ه، نه‌وانه‌شیان که ته‌مه‌نیان له په‌نجاسال
 که‌مترن سه‌دی په‌نجایان له کوردستان دان به‌رامبه‌ر سه‌دی ۳۵ی شویته‌کانی دی تورکیا.

پسپوزان و شاره‌زایانی خورنواو، سه‌باره‌ت به‌ ژماره‌ی کورد به‌بن سه‌رژمیرکردنیان
 گه‌یشتوننه‌ته باوه‌ریتک که ۲۵ میلیون کورد، بگره‌زیاتریش هه‌بن، یه‌ک بزچوونیشیان
 سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که کورد تیه‌ستا، دوا‌ی عه‌ره‌ب و فارس و تورک چواره‌م کومه‌لی
 خوره‌لاتی ناوه‌راستن هه‌یه، خو‌نه‌گه‌ر کاری دیوگرافیه‌ی کوردی تورکیا له‌سه‌ر نه‌م
 باره‌ی تیه‌ستایان به‌رده‌وامیته، نه‌وا وا خه‌ملیناره‌وه که کورد له په‌نجا سالی ناینده‌دا، له
 ناوچه‌که‌و بگره‌له‌ تورکیاشدا ژماره‌یان له تورک زیاتر ده‌کات، نه‌و بهره‌سندنه‌شیان
 دارمان و ویرانکاری سه‌ده‌یه‌کیان بزپرده‌کاته‌وه. به‌شی زوری هه‌موو کورد له تورکیادا
 ده‌ژین، نه‌ویش له‌وته‌ی ناوه‌ندی دیوگرافیان به‌ره‌و خورنواو بزویتراره. کزچینکردنی
 کورد بز ده‌روه‌ی کوردستان، که بز یه‌که‌بجار بیزه‌تییه‌کان به‌وناوه‌وه ده‌ریانکردن، له
 چند شاریتکی خورنواوی تورکیادا بزته‌ه‌وی بهره‌سندنی قه‌واره‌ی کومه‌لییان.
 نه‌گه‌روایت وه‌ک باوه‌ر ده‌کریت و به‌لام سه‌لینراونیه، کورد له سه‌دا ۲۰ی هه‌موو
 تورکیابن که له ۶۰ میلیون زیاتره، نه‌وا تیه‌ستا خو‌له ۱۳ میلیون ده‌ده‌ن، پیده‌چیت

نیوهی ئەو ژمارەیهش کورد له تیراندا هه‌بن که نزیکه‌ی سه‌دی ۱۰ ی دانیش‌توانی تیران ده‌بن، "۲ و ۴" ملیۆن کوردی غیراقیش ده‌یانگه‌یه‌تیه سه‌دی "۲۳" ی خه‌لکه‌که‌ی که ده‌گاته ۱۸ ملیۆن، وه‌ک له میژه زانراوه پێژه‌ی کورد له‌غیرا‌قدا له هه‌موو وولاته‌کانی تری ناوچه‌که به‌رزتره. ئەم پێژه به‌رزیه‌ی ژماره‌ی کورد له پال چیا‌ی سه‌ختی ناوچه‌که‌داو ده‌ستتیه‌وردانی بیانیان له کاروباری ئەوناوه و توندو تیژی تیوان موس‌لمانانی سنی وشیهه، که شیهه‌کان له‌م وولاته دروستکراوه‌دا زۆرترن، وه‌لامی ئەو پرسیاره‌ن که: بۆچی شوێشی کورد له‌م وولاته‌دا زۆرتره و به‌رده‌وامیشه؟ له سوریش ژماره‌ی کورد له ملیۆن زیاتره و ده‌کاته سه‌دا ۹ ی سه‌رجه‌م دانیش‌توانی که خۆی له ۱۳ ملیۆن ده‌دات. کوردی نازه‌ربایجان و نه‌رمینیش ۳۰۰ هه‌زار پیک ده‌بن، ۷۰۰ هه‌زار کوردیش به‌ وولاتیانی ئەوروپادا بلا‌بوونه‌ته‌وه، هه‌ر به‌ته‌نیا له ئەلمانیدا ۴۰۰ هه‌زار که‌سێک ده‌بن.

راستیه‌که‌ی کورد به‌ هه‌موو حسانی‌ک خزیان له سه‌دی ۱۵ ی سه‌رجه‌م دانیش‌توانی خۆره‌لاتی ناوه‌راست ده‌ده‌ن، بۆیه ده‌بیت له مه‌ودایه‌کی دووردا حسانیکی ووردی تاییه‌تی دیۆگرافیا‌نه‌یان بۆ بکری‌ت. ژماره‌ی کورد ته‌نیا له ناوه‌راستی سه‌دی هه‌ژده‌یه‌مدا خۆی له ژماره‌ ته‌لیسماوییه‌که‌ی سالانی به‌ر له سه‌رگه‌ردان کردنیان داوه، که له نه‌نجامی جه‌نگه‌یه‌که له‌دوای یه‌که‌کان و په‌شه‌تاو دۆزینه‌وه‌ی پێگای ده‌ریایی که‌به ده‌وری "راس الرجا‌ء الصالح" دایه، که سالی ۱۴۹۷ "فاسکو دیگاما" دۆزییه‌وه و ئەوروپای به‌ خۆره‌لاتی دووره‌وه گه‌یانده‌ بووه هۆی کۆتاییه‌هاتی پێگه‌ ناوریشمیه زه‌مینیه‌که‌ی به‌ کوردستاندا په‌ته‌ه‌بوو، ئەو کاره‌ساتانه‌و گه‌لیک نه‌هامه‌تی دی کاریگه‌ریه‌تیان له‌ گۆرپنی ئەو ناوچه‌ کشتوکالییه‌ پێ له‌ سامانه‌دا به‌را‌ده‌یه‌کی وا هه‌بوو، کردیه‌ بۆگه‌ناویکی په‌نگه‌وه خواردووی ئابووری و پامیاربانه. به‌ نه‌مانی بازرگاتیی به‌و پێگه‌ زه‌مینیه‌دا، پێوستی به‌و پێگه‌بانه‌ی خه‌لکی بیروکرات یان ده‌وله‌ته‌کان نه‌رکی سه‌ره‌رشتی و چاک‌کردنه‌وه‌یانیان له‌ نه‌ستۆگرتبوو نه‌ما، ناکامه‌که‌شی به‌ریابوونی شه‌رو شوێری زۆری وابوو که کۆمه‌لگه‌ی جینگیره‌و خه‌ریکبووی کشتوکالی کوردستان هه‌ره‌س پیتییت و بیکاته کومه‌لگه‌یه‌کی په‌وه‌ند .. خۆ نه‌گه‌ر تیه‌تاش کورد به‌سه‌رخۆکه‌وتنه‌وه ئەوا ده‌هینی لیکۆلینه‌وه و پرسیاریان له‌ باره‌وه بکری‌ت، چونکه سالانی سه‌دی نۆزه

هینده دواکه وتوبون که پیوه ندیکردنیاں به ئیمپراتۆریه تی روسیاوه به کارینکی پر هیواو گه یشتن به کۆمه لگایه کی ژباری ویشکه وتوو داده نا، بئگۆیدانه دواکه وتویتی روسیا نه گهر به نه ورویای خۆرئاوا بهراورد بکرایه، چونکه نه ئیمپراتۆریه ته نه وهنده پهره ی نه سه ندبوو.

تا دوا ی شه ری جیهانی یه که م که کوتایی به ئیمپراتۆریه تی عوسمانی هینا، کوردستان وه ک نارچه یه کی شاخاوی دا برای بی سه روبه ر هه ر به ره و دواوه ده چوو، نه وساش کورد نه ک هه ره لی گه یشتن به سه ره به خۆبوونی خۆیانیاں له کیسدا، بگره به به شدار بوونیاں له قه لاجۆ کردنی زیاتر له ملیۆتیک نهرمه نی، له سالی ۱۵۱۹۱۵ روزه ردییاں بۆ مایه وه، هه رچه ند به قسه ی سه رچاوه کوردیه کان، خۆیان له ۴۰۰ هه زار که س زیاتریاں هه ر له تورکیادا لیکۆزراوه، که نه مه راستیه که خۆرئاوا یه کان به ته واوه تی پشتگۆینا نخستووه، له خۆزه لاتی تورکیاشدا نزیکه ی ۷۰۰ هه زار که سیان به نیازی خۆده رباز کردن له مه ترسی که وتنه ناوباری ناهه مواری شه ری سه ربازانی روسه وه ئیسه ره وازه بووه، زیاتر له نیوه یان مردوون و زۆری تریشیاں به هۆی شه ره که وه، له تیراندا که به بی لایه ن داده نرا، یان له چه ند ولایه تیکی دی عوسمانیدا، که دواتر عیرا قی نه مرزیان لیکه کینا، به برستی سه ربان نایه وه. که له سالی ۱۵۱۹۱۸ ناشتی بۆ ناوچه که گیرایه وه، کوردستان و ولاییکی ژیرخان داته پیو بوو، ژیا نی کۆمه لایه تی تیایدا ئالۆزو رۆشنییرانی په رش و بلاو کرابوونه وه، سه ره ک عه شیره ت و شیخه کانیش ده ستیا ن به سه ر پاشماوه که یدا گرتبوو.

ده ولته ته تازه کان، که به پیوه ری نه ورویای خۆرئاوا، له تیران و عیراق و به تایه تیش له تورکیادا، له سه ر بنه مایه کی په ته وی وا دامه زریترابوون، رینگه به پرووی شیوازی ئیمپراتۆریه ته کانی پیشوودا دا بخرن، که ناوچه یه کیان ده خسته ژیر ده سه لاتی ره گه زه جۆراو جۆره کانه وه، بۆخۆشیا ن زیاتر شیوه رینسایه کی ته سکی نه ته وه یان گرته به ر. کورد له دژی قه ده غه کردنی ته نانه ت زمان و جلک و به رگی نه ته وه یی و کولتۆری تایه ت به خۆی، به پرووی ره فتاری حکومه ته کاند و ه ستایه وه، هه لویتستیکی بی هاوتای واشی له به رده و امبوونیا ندا، وه ک چۆن هه ن نواند، که وا بگه یه تیت نه گه ر هه زاران فرسه ق زیاتریش له ژیا نه چه سپاوه که ی ناو شاخه کانیشیا ن دوور بخرینه وه، واز له و تایه ته ندیه تیه ی خۆیا ن نه هینن.

سهره‌رای په‌روازه‌بوونيان و راگواستيان بۆ بلوچستان و تورکمانستان له‌خۆرهلته‌وه و گه‌ره‌که‌ویرانه‌کانی نه‌سته‌نبول و تا‌شاره‌کانی وولاتانی سویدو نه‌لمانیا له‌خۆرناواوه، زه‌ره‌مه‌ندیتیان له‌نه‌نجامی چه‌ندین سه‌ده‌ راگواستیان بۆ شویئی دوروو هه‌ندی جاریش بۆ ناوچه‌ی وا که باری ئابووریان ته‌واو خراب‌بیت، به‌لام کورد هه‌رگیز له‌بوونی خۆیان به‌گومان نه‌بوون. ده‌وله‌تانی ناوچه‌که‌ش به‌ینی نایدۆلۆژیئی هه‌مه‌چه‌شنه‌یان، وه‌که‌ یه‌کیتی شۆروه‌ی سه‌رده‌می ستالین و عیراقی سه‌دام حسین و تورکیای نه‌م‌رۆو پارتی به‌عی سوریای شه‌سته‌کان و تیرانی سالانی "۱۹۲۵ - ۱۹۴۱"، یه‌کینه‌کاریان بۆ ریشه‌کشکردنیان کردوه و به‌ژماره‌ی که‌م که‌م بۆ چه‌ندین گوندی پچووکه‌ و چه‌په‌که‌، به‌هیوای دورو‌خستنه‌وه‌یان له‌کیو و دۆل و ده‌شته‌کانیان په‌رشوبلاویان کردونه‌ته‌وه، تا هه‌ستی نه‌ته‌وه‌یی کوردانه‌یان نه‌هیلن، به‌لام به‌دیهاستی نه‌و ئاواته‌یان له‌راستییه‌وه‌ دوروبوه ..

کورد وه‌که‌ دانیشتوانی تری ناوچه‌که‌، که‌نالی نایدۆلۆژیای زۆر گرنگی وایان نه‌بووه، جائه‌و که‌نالانه‌ راستی بووبن یان درۆ، تا بۆ مه‌زنی و گه‌شکردنه‌وه‌ی رابردوو و نه‌م‌رۆ و دوا رۆژیان، یه‌کینه‌بۆیان بگه‌رانییه‌ته‌وه‌و بپایاندا بچوونایه‌وه‌، کورد به‌چه‌شنی نه‌ته‌وه‌کانی دی ناوچه‌که‌ هیچ کلتورینکی ژیا‌ری وایان نه‌بووه تا په‌گیان له‌سه‌رچاوه‌ کۆنه‌کانه‌وه‌ روون و ئاشکرا‌بیت، وه‌که‌ چۆن جووله‌که‌ له‌"ته‌ورات" داو، دیان و ناسووری له‌"ئینجیل" داو، نه‌رمه‌نییه‌کان له‌نه‌رشیفی ده‌وله‌مه‌ندی که‌نیسه‌کانیاندا هه‌پانه‌، کورد به‌په‌چه‌وانه‌ی موسلمانانی ده‌رووبه‌ریشیانه‌وه‌، خاوه‌نی شتیکی وه‌که‌ "قورئان"ی عه‌ره‌ب نه‌بوو، وه‌که‌ فاسز و تورکیش ژیا‌رینکی گرنگو که‌له‌که‌وه‌ بووی خۆ به‌ریتوه‌بردتیکی پیشکه‌وتووی وای نه‌بووه، تا هه‌ستی میژوویی خۆیی بخاته‌پال، بزیه‌له‌ میژوویاندا زۆر سه‌رکه‌وتو نه‌بوون، کورد پیوسته‌ به‌شیه‌یه‌کی گونجاو و به‌ماناو نه‌پساوه‌، نه‌و چه‌ند ر‌ه‌فه‌ ده‌گه‌مه‌نی زاله‌کان به‌سه‌ریاندا با‌زیا‌نداوه‌ جیا‌به‌که‌نه‌وه‌.

رۆشنیاری کورد چینه‌له‌و به‌شه‌نادیا‌ره‌ی ژیا‌ردا ده‌که‌ن، که‌نه‌گه‌ر خه‌لکانی دی به‌ده‌ورپشیا سو‌را‌بنه‌ته‌وه‌ به‌رچاویان نه‌که‌وتووه‌ تا‌یناسه‌ی کوردی پی ته‌واو بکه‌ن. دا‌رشتنی میژووی کورد له‌سه‌ره‌تاوه‌ کاریکی هه‌یجگار سته‌مه‌، نه‌مه‌ بۆچوونی باسکاریکی کورده‌ که‌ زۆر به‌نیگه‌رانییه‌وه‌ ده‌ئیت: هه‌ندی جار کار ده‌گاته‌پشکین و ده‌ره‌نه‌نجام و رینکخستن له‌ناو، یان به‌ناو سه‌رچاوه‌ی هه‌مه‌جۆری وادا که‌ نه‌ بۆ کورد ونه‌سه‌بارت

نه گهر باسی رابردوی کورد له سهراچاوه یه کی کوردخوشیه وه بیت نهوا ههر جزره نادیاریه کی تیادا ههست پیده کریت. خه لکی زۆر بهی نه فسانه ی رابردوی خۆیانان ههیه که له بنه چه یان بدویت، کوردیش لایه نی کهم دوو نه فسانه ی لهو بابه ته ی ههیه، یه کیکیان بوئه و چه ند ژن ویاوه یان ده باته وه که له دهست پادشا یه کی فارسی خو سه پینه ری سه رته ختی شایانه، که زۆرداریکی که ته ی ابوو ه مه گهر ههر له چیرۆکدا ناوی بیت، ده ربازیان بووه، ”زوحاک” که ناوی پادشا که یه، ده برا پۆژانه میشکی لاوانیان ده ر خواردی نه و هه ژدیها یانه بدایه که له سه ر شانی په یدا بیون، به لام چه ند وه زیرتیکی ژیرو دلسو ز وسته یانه توخمه که یان له نه مان رزگار بکه ن، بۆیه بریارده دن میشکه کان به میشکی گو یژه که بگۆر نه وه، به وه ش چه ند کو ر و کیژیک ده ربازده که ن و بو ناو چیاکانیان ده تیرن، نه مانه له وی وه چه ی کوردیان خست ته وه. نه فسانه که ی دیشیان باس له شا سلیمان ده کات، که دونه یه کی نا ئاسای پر له جنۆ که ی به رپوه بردوو ه، شا فرمانی به جنۆ که کانی داوه بفرن بۆ نه وروپا تا ۵۰۰ کیژی شوخ و جوان بۆ باره گاکه ی به یینن، به لام که گه راونه ته وه و زانیارنه شا مردوو ه، که چه کانین بۆ خۆیان گلداوه ته وه، وه چه ی کوردیان خست ته وه.

کورد، له بو چوونی جزوا جزری هه ندیک له وانه ی به کوردستاندا گۆزه ریان کوردوه، یان تیایدا ماونه ته وه و جیگیر بوون و به شاداریان له دروستبوونی نه م ”حه وزی جینات” ه دا کوردوه، به لکه ی هه ستی کراوی و اشیان هه یه که نه یا به کوردستاندا ره ته بوون و زۆر له خه لکی دی زیاتر تیایدا ماونه ته وه، نیگه ران نابن. راستیه که شی کوردیکی کورته بالای ره شتاله، له خه لکی نه وروپای باشوور، یان خۆر هه لاتییه کانی، یان عه ره ب، یان فارس جو یئا کریته وه، به لام به شه کوردیکی دیاری وایان هه یه، چه ند که میش بن، به زۆری بالابه رزو قۆ زه ردو چاوشین یان خو له میشین و، له قه له مه وه ییکدا ده ژین، که له گو ماوی ”زورمی” ی خۆرئاوای تیرانه وه بۆ باکووری عیراق و تا سنووری سو ریا در یۆ ده بیته وه، که بیگومان ده چه نه وه سه ر عه شیر ه ته دا گیر که ره کانی باکووری چه ند سه ده یه ک له مه و به ر. واش ”ولیا م لین و یسترمان” نیو سه ده پیش تیس تا ووتویی: کورد له ۲۴۰۰ سال پیش زاینه وه ههر شو ان و ره وه ند بوون. واشی ده رده خات که کورده کان ده توانن زیاتر له و خه لکانه ی نه مرۆ له نه وروپادا ده ژین، لافی توخم و ره گه زیاکی خۆیان و شیوه ی

کلتوری نه‌پساوه‌یان بۆ ماوه‌یه‌کی دوورتر لیدهن.

چهند پسیپۆریکی شاره‌زا سوورن له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که کردده چیاپیه‌کان له‌سه‌رده‌میکه زوری دوانزه‌هزار سالی پیش زاینه‌وه، به‌هۆی مه‌رو بزن و به‌راز به‌خپو کردنه‌وه پیشه‌خت کشتو‌کالیانکردوه، دانه‌ویله‌ی باوی وه‌که؛ که‌نم، جو، که‌تان، نسیکیان چاندوه، پنده‌چیت له‌هه‌زاره‌ی سه‌ته‌می پیش زاینه‌وه، نزیکه‌ دیاره‌که‌ له‌ کوردستانی تورکیادا بۆ یه‌که‌مینجار "مس" ده‌ره‌نیرایت، به‌ر له‌سه‌ده‌ی چواره‌می پیش زاینیش هه‌ر له‌ویته‌ شتومه‌کی پیویست له‌به‌رۆنژ دروستکراییت، که‌چی سه‌ره‌ای نه‌و به‌شدارییه‌ گه‌رنگانه‌یان، ناوه‌ندی ژیا‌ری به‌ره‌و ده‌شتایه‌کانی باشووری میزوپوتامیا، که‌ به‌پنجه‌وانه‌ی ناوچه‌ شاخاوییه‌ کانه‌وه‌یه، شوپۆته‌وه، که‌ به‌هۆی ته‌ختی زه‌ویه‌که‌ی وپانتایه‌ زۆره‌که‌یه‌وه ژیان تیا‌ندا ئاساتره‌ و هه‌چ نه‌رکیکی وای ناوی و، به‌رده‌وامی به‌ژیان و مانه‌وه‌و رینکخستی ده‌وله‌ت، واته‌ باج دانان و دامه‌زراندنی له‌شکری گه‌وره‌و رینکخستی خۆ به‌ریه‌بردن و نووسین، ده‌دات.

داگیرکه‌راتیکی زۆر کوردستانیان ته‌یکردو، بارکردنی کوچه‌ره‌ هیندو نه‌ورویابه‌کانی سالانی ۱۲۰۰-۹۰۰ ی پیش زاین بووه‌ هۆی کاولکردن و له‌کارخستی کوردستان و ناوچه‌یه‌کی به‌رینی باکووری خۆرئاوای ناسیا، "کیسرای مه‌زن" سالی ۶۱۲ ی پیش زاین "نه‌ینه‌وا"ی داگیرکردو کوتایی به‌ نیمپراتۆریه‌تی ناشووری وزه‌وتکردنه ۱۵۰۰ سالیه‌که‌ی ناوچه‌شاخاوییه‌کان هینا که‌ میزوپوتامیابه‌کان داگیریانکردبوو. له‌و کاته‌وه‌ کورد به‌ نازیه‌تی و چاپوکی له‌ نه‌رکه‌ سه‌ربازیه‌کاندا ناوبانگیان ده‌رکردوه، به‌تایه‌تی له‌ شه‌ری پارتیزانیدا، که‌ ماوه‌یه‌کی دوورو درێژ، سوپای خۆیانی لیده‌رچیت له‌ هه‌موو سوپایه‌کی تردا جیده‌ستیان دیاربووه، له‌وانه‌ فه‌وجیکی تاییه‌تیان له‌ ناو سوپای سووردا هه‌بووه، له‌ دووه‌م جه‌نگی جیهانیدا شاری "منسک"یان له‌ نازیه‌کان سه‌ندۆته‌وه.

"زه‌ینه‌فون" له‌ "نه‌ناباسس"ه‌که‌یدا به‌نه‌مر باس له‌جه‌نگاوه‌ره‌ به‌سامه‌کانی کوردو مه‌له‌مه‌کانی نه‌وسه‌رده‌مه‌یان ده‌کات، یان به‌ کاردۆخی ناویان ده‌بات، که‌ چۆنچۆنی مه‌له‌مه‌کانیان ده‌یان هه‌زار به‌ کرینگیروای نه‌غریقیا‌ن پاشه‌کشه‌ پیکردوه، که‌ سالی ۴۰۱ ی پیش زاین به‌ره‌و ده‌ریای ره‌ش بیوونه‌وه، گوايه‌ نه‌م ئیغریقیا‌نه‌ شه‌ویکی خۆشیا‌ن به‌خواردنیکه‌ی زۆره‌وه‌ به‌سه‌ر بردوه، که‌راستییه‌که‌شی تاوولاتی کاردۆخیا‌ن بریوه، یه‌کبینه‌ له‌شه‌ردا بوون و نه‌زویه‌تیکه‌ی واشیا‌ن به‌ده‌ست کاردۆخیه‌کانه‌وه‌ خواردبوو به‌

همه مو نه و ناخوشی و نه شکه نجان به بووه که شای تیران و "تیا فیرتیس" زه نه رالی دابوونی.
 دوی نه ویش به ماوه یه کی که م، میژوونووسیکی تری ئیغریق "دیو دورس" چوو بووه
 سر باوه ری نه و چند که سه ی وه کک خوی بوون و به دریزی تمه نیان له و باوه ده دا
 بوون، که کورد هیند به گیجه له ناهینی ئیمپراتوریه ته کان و سوپا پنیانه وه خه ریکب،
 ده شیوت: باشتر وایه به زوریت یان به ریککه وتن کورده کان له شوینی خزیان
 بهیلرینه وه گرفته کانیا ن نه هینریت ته ختاییه کان. به لام "یسته رمان" ده ئیت: نه مه ش وا
 به ئاسانی ناکریت، چونکه کورد زوری حه ز به ته قیه که له شتیکی بکات به ئاسته م
 بجوولیتسه وه، جا نه گه ر نه وشته مرؤف بیت نه وا ده یا چاکتر، له کاتی زه پنه فوونه وه له و
 رووه وه هیچ گورائیک نه بووه، هه ر نه ویش ده ئیت: کورد هه میشه دژی باجدان و
 سه ر بازیکردن بۆ ده سه لاتدارانی بووه.

چوتیتی کورد زیاتر به سه ر که وتیان وه به ند بووه، چونکه خزیان له زه بروزه نکک
 ده پاراست، وه کک له سه رده می زور زوی شا ئاشووریه کان، شالمانزری سبیه م له
 سه ده ی نوزده دا و، سه رجونی دوو هه میش له سه ده ی هه شتی پیش زایندا، که به مه به سته
 مل پیدانیان هه لمه تیان بۆ سه ر هه موو کوردستان بردووه و، نه گه ر کاره که شیان به باشی
 بۆ پچوایه ته سه ر، نه وا به دریزی که نار ه کانی ده ریای سپداو تا که نار ه کانی دوورگی
 فارس ده مانه وه.

کورد هه ندی جار رۆژگاری تیوان سه ده ی ده یه م تاسه ده ی دوانزه یه می زاینی
 به سه ده ی کورده ئیسلامیه کان ناوده بات، چونکه حوکمداری پامیاری، یان پاریزگاری
 نه و ناوچانه ی له ناوه ندی ئاسیا وه ده سته پیده کات و به ره و "هلالول خه سیب" تا یه من
 و لیبیا دریتز ده بووه وه، به ده ست سه ربازانی کورده وه بووه، نابنی چالاکی سه ربازی
 و بوونیان، له نه نجامی بزووتنه وه ی به رده و امیان بۆ یارمه تیدان و پاراستنی نارجه رگی خور
 هه لاتی ناوه راست له داگیر که ران له بیر بکرین، که به ناو بانگترینیان خاوه ن خاجه کان
 بوون، نه م رۆله یان هه چی له رۆلی چه ندین سه ده ی سکرتله ندیه کانی ناو سوپای
 به ریتانیا که متر نییه. کورد؛ نه ندازه ی بیناسازی و، نه ستیره ناسی و، میژوو، و ماتماتیک و،
 فه لسه فه و، موسیقیا ن گه شه پیداو ه. سه لاهه دینی نه یوبی، که له شاری "تکریت" ی
 سه ر رووباری دیجله ی "شوپن دایکبوونی سه دام حسین" هاوتزه دونیا وه، یه کیکه له هه ره
 ناوداره کانی کورد له و ده مه دا خیزانه توروستکراتیه که ی سه لاهه دین له خزمه تی نه و

کورد، له و ده مه دا خیزانه ئورۆستکراتیبه که ی سه لاهه دین، له خزمه تی نه و بنه ماله نا
 کوردانه دا بوون که ده ستالیان به ده سه ته وه بووه، جا سه لاهه دین له و رۆژگارانه دا خۆی
 به کورد داناییت، یان هه ر هه یج نه ییت خۆی به کورد زانییت نه وه یان له لایه ن
 میژوونووسانه وه جیگه ی پرسیاره، چونکه نه وان له و باوه ره دان که سه لاهه دین ته نانه ت
 یشی نه خستۆته کوردستانه وه، به هه رحال خزمه تکردن له ده ره وه ی کوردستان، بۆ نه و
 چینه وه ک به کرینگیرو، هه ندی جار له ناو کورددا په سه ند بووه، نه گه رچی چه ند
 میژوونووسیک له و باوه ره دان، که سه لاهه دین وه ک سه ربازیکی پارێژگاریکه ری
 نیسلام، که متر پیری له کوردیتی خۆی کردیته وه، یشتر سه لاهه دین و باوکی و مامی له
 سواریادا، هه ر له بنه زه تدا خزمه تی پاشاوه گی تورکیانکردوه و زۆربه ی
 سه ربازه کانیشیان تورک بوون، بنه ماله ی حوکمرانانی نه یوی ”ناوه که له ناوی باوکی
 سه لاهه دینه وه هاتوه” سنی مه زه ب، له میسرکۆتاییان به حوکمداریتی دووسه ده ی
 فاتییه شیعه کان هیناو، خه لیفه یه کی سنی مه زه بیان له به غدا دانا. سه لاهه دین له سالی
 ۱۱۸۷ دا له شه ری ”حه تین” خاجداره کانی شکاند و سالیکیش دواتر ”تورشه لیم” ی
 ئیسه ننده وه و ”پیشارد شیر دل” ی به زاند. سه لاهه دین به میری سوارچاکان
 و جاویۆشیکه رو باش هه لسو که وتکردن له گه ل دۆژمه دیان و جووه به زیوه کاند
 ناسراوبوو، بۆیه له سالی ۱۱۷۴ ی زاینیه وه تا ۱۱۹۳ ی زاینی حوکمیکردو په ره شی
 به حوکمداریتی نه یویی دا، که هه رچۆتیک بووینت تا کۆتایی سه ده ی پانزه یه م به رده وه ام
 بووه. له هه مانکاتیشدا بنه ماله ی تری کورد له قه وقاس و ناوه پاست و باشووری
 کوردستاندا حوکمیانکردوه .

تورکه کۆچه رییه کان، له سه ره تانی سه ده ی نۆزده یه مه وه به ره و ناسیای خۆرئاوا
 بوونه وه، مه نگۆلییه داگیرکه ره کانیش کشتوکالی ناوچه که یان به شیوه یه ک تیکدا،
 که کوردستان سه ده یه کیش دوا ی نه و کاره ساته، ته نیا ده یه کی یش نه و ویزانکارییه ی
 به ره م ده هینا، سالی ۱۳۹۳ کوری ته عووری له نک، شاره کانی دیاربه کر وماردین
 وگه ئی ناوچه ی ناوه دانی تری کورد، که تیستا له ژێر ده سه تلامی تورکیادان تالانکرد،
 ته عووری له نک خۆشی سالی ۱۴۰۱، پاش به ربابوونی شۆرشیکی کورد، شاره کانی؛
 هه وئیر و موسل و جزیره ی تالانکرد.

سه ده یه ک دواتر شه ری تیوان ئیمپراتۆریه تی عوسمانی و تیران، به تایبه تی دوا ی شه ری

چالدیرانی سالی ۱۵۱۴ ی زاینسی، که عوسمانیه کان له نریک گوماوی "قان" ی خوره لاتی تیستای تورکیا به سهرسه فیه ویه کاندازالبون و، کوردستانیان کرده که لاهه. شهر کاولکاری زوری به خویه وه هینا، بهرده و امبونیسی بویه که سده زیاتر کوردستانی و ایران و کاولکرد، عوسمانیه کان زور دلره قانه تیرانیه کانیاں زیاتر به ره و خوره لات ده برد، تا دواى نریکه ی ۳ سالی که له سهر دیاری کردنی سنورینک رینکه وتن، هردوو نیمپراتریه ته که نه که هدر کوردستانیان کرده گوره پانی جهنگی تیوانیاں، به لکره ته کنیکی خاکی سووتاریان تیادا به ریه ده برد تا هریه که نهوی تر له توانا مرزقانه که ی کوردستان بی به شبکات، کوجیان به کورد کرد.

راگوبترانی زوره مله سزاداتیکی توندی سده کانی ناوه راستی خوره لاتی ناوه راسته. سولتان سلیمی درنده، پاش سهرکه وتنی له شهر ی چالدیراندا، سهرجه م عه شیره ته کورده کانی بزناوه نندی باشوری نه نادول، به تیه تی بویه ناوچه کانی باشوری نه نقره راگواست، که تا تیستاش زور له وه چه کانیاں هدر له و ناوه ده ژین، ته نانهت بویه شویی زور دوورتی وه که بولگاریشی ناردن، به لام له م پرووه وه هه وله کانی بویه نه چوه سهر، چونکه سه فیه ویه کان به سهدان هزار کوردو نهرمه ن و نازهری و تورکمانشیان به زور به ره و نیمپراتریه ته که ی خویان به کیشکرد. له سالی ۱۵۳۴ - ۱۵۳۵ دا سه فیه ویه کان، له بهرده م شالوی سهر بازه سهرکه وتوه کانی عوسمانیدا، شارو گوندی کوردانیاں به دواى یه کدا ویزانکرد و ناگیشیان له ده غل ودانیاں به ردا، کانی و کاریز و بیره کانیاں کویت کردنه وه، هه موو کاریکی رینک خسته وه شیان به سهر یه کدا تیک و پینکدا، له کوتایی هه مان سده دا شا عه باسی یه که م زیاتر به له ی له نیشه که دا کردو، کورده هه لکه تراوه کانی جاریکی دی و به زویی به ره و خوره لات نارد، سهره تا به سهر سنوردا بویه نازهر باجیان و نه بجا بویه خوراسان به رامبه ر به تورکمانستان، له دووری هزار میلیکه وه داینان، که تا تیستاش هدر لهوی له باکووری خانوه کانی پیشتی خویانه وه ماون. سه فیه ویه کان به مجزه جاریکی دی عه شیره ته که لله ره قه کانی کوردیاں، وه که پاسدار له سهر سنورینکی نالوزاوی خورناوای خویانه وه جیگیر کرد، نه مه کاریکی سهر سوور هینه ر بوو. چه ند عه شیره تیکی تری کورد له وه زیاتریش دوورخرانه وه بویه چیاکانسی هندوکوشی نه فگانستان، که تیستا به شیکه له بلوچستان.

زالبونی زبانی کوره ریانه به سهر ژبانی کومه لایه تی و جیگیراندا، بووه هوی گورینی

شیوه‌زمان له کوردستاندا، زمانی کوردی سەر بە لقی ئاری زمانه هیندو ئه‌وروپیه‌کانه‌و له
 زمانی فارسیه‌وه نزیکه، وه‌ک شاره‌زایانی زمان ده‌ئین: له نزیکی زمانی دانیمارکی بۆ
 زمانی ئه‌لمانی ده‌چیت. کورد له‌کونه‌وه به‌ زمانیک ده‌وا که‌ زمانی "په‌هله‌وانی"
 پیووتراوه و زۆر له‌ کوردیه‌ ره‌سه‌نه‌که‌ی ناوجهرگه‌ی شاخه‌کانی زاگۆزه‌وه نزیکه، که
 تیس‌تا به‌شیکی سه‌ره‌کی سنووری تیوان عیراق و تیرانه. دوا‌ی ئه‌م هه‌موو سه‌ده‌یه‌ی که
 به‌ره‌و خۆزهره‌لاتی باشور و تورکیا گۆزراوه‌وه، به‌لاو بوونه‌وه‌ی ئه‌م شیوه‌ زمانه‌ هزی
 کۆچینکردنیان بو، به‌لام له‌ دوا‌ی سه‌ده‌ی شانزده‌وه‌و له‌ گه‌ل تیکچوونی باری ژبانی
 کۆمه‌لایه‌تی و جینگیربوونیان به‌دیژایی سنووری عوسمانی و فارسی، شیوه‌ زمانی په‌هله‌وانی
 زیاتر که‌لاکه‌وت و، کرمانجی، که‌ شیوه‌ زمانی پش‌اخافتنی کۆچهرانی سەر به‌ ناوچه
 شاخاویه‌کانی هه‌کاریه، له‌ خۆزئاوای گۆمی و رومی، جینگای گرت‌وه، کرمانجی و
 په‌هله‌وانیش هه‌ر یه‌که‌یان دوو دایکتیکی سه‌ره‌کی خۆیان هه‌یه، په‌هله‌وانی که‌تیس‌تا
 هه‌ر له‌م په‌رو ئه‌وپه‌ری کوردستاندا قسه‌ی پیده‌کریت، یه‌که‌م شیوه‌ی "گۆران"ه که‌ له
 باکووری کوردستانی تیراندا به‌ سه‌ره‌کی بلاوه‌و نزیکه‌ی ملیۆن و نیویک کورد پێی
 ده‌دویت، دووه‌میان "زازا"یه که‌ له‌ تورکیادا چوار ملیۆن و نیو کوردو تورک، به‌ زۆری
 له‌ ناوچه‌کانی ده‌وروپه‌ری تونجیلی و بنگول و سیفرین و چهند شوپتیکی گچکه‌تری ده‌وری
 مه‌لانیاو ئه‌دیامان و ماراش پێی ده‌دویت. کوردو تورکه‌ عه‌له‌ویه‌ کانش که‌ باوه‌ری
 ئیسلامانه‌و چهند تقووسیکی به‌ر له‌ ئیسلامیان هه‌یه، له‌ گه‌ل هه‌ندی کوردی سنی مه‌زه‌بدا
 به‌ "گۆران"ی دوان، که‌ وه‌ک میژوو نیشانی ده‌دات "گۆران" شیوه‌ زمانی نووسین و
 ئه‌وه‌که‌ سانه‌شه که‌ له‌ سه‌رتاپای کوردستاندا خۆیان پێی زانایه.

کرمانجی، که‌ ئه‌میشیان دوو شیوه‌یه، یه‌که‌میان شیوه‌ی باشوره که‌ "سۆزانی"
 پیده‌وتریت و، زۆریه‌ی کوردی عیراق و تیران پێی ده‌دویت، دووه‌میشیان شیوه‌ی
 باکوور "بادینانی" که‌ کوردی باکووری عیراق و تیران و تورکیا قسه‌ی پیده‌که‌ن،
 بۆچووتیکیش هه‌یه که‌ ده‌ئیت، سنی به‌شی هه‌موو کورد ئه‌م‌رۆ به‌ کرمانجی ده‌دویت، ئه‌و
 کوردانه‌ی به‌ کرمانجی ده‌ناخافتن له‌ گه‌ل ئه‌وانه‌یاندا که‌ به‌ په‌هله‌وانی ده‌دویت، جیاوازی
 تیوانیان وه‌ک جیاوازی تیوان زمانی فه‌ره‌نسابی و ئیتالیا، به‌ لایه‌نی که‌مه‌وه هه‌ر
 به‌شیه‌یان له‌ نیوه‌ی شیوه‌که‌ی تریان ده‌گه‌ن.

له‌ ئه‌ده‌بی نووسراوی پێش سه‌ده‌ی شانزیه‌میشدا، که‌ هه‌ر پا‌شماوه‌یه‌کی که‌می

ماوه تهوه خوی له بهرده می شقی زه مانه دا راگرتیت، کرمنجی له کوتایی سه دهی شانزه وحه فده دا هدر نه و فنده خوی پیگیراوه که له نووسینی سنی مه لخمه می پرشنگداردا به کار بهنریت، "شهره فنامه" ی نه میر شهره فده دینی به تلپسی، که به یه که م میژووی سه راپای کورد داده نریت، داخی به لای یه کنه گرتن دهرده بریت، که مه مه دی پیغه مبهری نیسلام به سر کوردیدا هیناوه، تا له رووی سه ربازیانه وه نه وه نده چالاک نه بن که "سه رتاسه ری زه وی بخه نه ژیر ده سه لاتی خویانه وه"، به شی سه ره کی "مهم و زین" ی "ته هده دی خانی" ش، که چیرزکیکی دریتی کورده وه له "رژیمو جولیت" ی شبکسپر ده چیت، ته رخانه بزیه ک نه بوونی کورد، زیاتر پشوی به هیوایی تبادا ده چینیت، دواتریش "دهم ده م" له شیوه ی قه لای "مه ساد" دا، به ره نگار بوونه وه ی "خانی له پ زترین" ی میری "برادوست" رینکده خات، که تپستا به شیکیان له خوره لاتی باکووری غیرا قدا ده ژین، له م سه ده به دا سوزانی بوته جه مسه ری ره وره وه ی کلتوری کورد، نه ویش له نه نجامی به کار نه هینسانی شیوه زمانه کانی دی کوردی. له پیشدا ده سه لات داریتی به ریتانیا و دواتریش ده سه لات داریتی زورینه ی عه رب، به هه مو که مو کورتیه کانی غیرا قه وه، نه گه رچی پیشیان خوشنه بوویت، بزوه سه ره به ستیه کی کلتوریان به کورد داوه، لپرسراوانی به غذا دوا ی لیکدانه وه به کی وورد، به رپرساریتی نه و کاره یان له نه ستوگرتوه، له رزنامه و گوفا ر و کتیب و رادیو ته له فیز یوندا، ریگه ی به کارهینانی زمانی کوردیان داوه، خویندنیش له قوناغی سه ره تاییه وه تا زانکو به کوردی بووه، له نه نجامی نه وه دا سه دی ۸۰ ی کتیبی کوردی به سوزانی نووسراونه ته وه که هیچ وولاتیکی دی خوره لاتی ناوه راس ت به وجوره خوی له و کاره نه ده دا، تا له سالی ۱۹۹۱ دا سه رۆک "تورکت نوزال" گزوانکاریه کی له یاسای تورکیادا کرد، هه ر بز نمونه نزیکه ی ۷۰ سالی ره به ق نه نیا نه و کوردانه ی له نه و روپادا ده ژیان به زمانی کوردی نووسراویان دهرده کردو به قاچاخ بز تورکیایان ده نارده وه.

خوژناوا پیوسته له م رووه وه وه لامی گه لیک پرسیار بداته وه، له ته موزی ۱۹۲۳ دا نه تاتورک له به ر خاتری خوژناواو، تا هاویه مانه کان ده ست له نه سه مبولی داگیر کراو هه لبرگن، له په عانی لوزاندا و له به ندی ۳۸ یدا به لینی دا که: "هیچ کوسینک له رپی نازادی خه لکی تورکیادا دانه تیت و، به هه ر زمانیک خویان بیانیه ویت، له ژیانی تاییه تی، بازرگانی، نایینی، چاپ و چاپه مه نی، کزبوونه وه ی ناشکر ایاندا، ستوان به کاری بهنن"

به لأم هیزه خۆرنواویه کان که ماندووی شه پوون، به تایه تی بهریتانیایه کان، قیزیان له
 خه رجی پاره ی زۆرترو پشتگیری دیلۆماتیانه ی نه تاتور ک ده بۆوه، که سالی پیشو
 به سه ر یونانیه کانی ژیر ده سه لاتی بهریتانادا زالیبوو، له نده نیش ناچار کرا که له دژایه تی
 یه کیتی شۆروه ی پشتگیری نه تاتور ک بکات. بۆیه بهریتانیایه کان سووربوون له سه ر
 دۆزینه وه ی رینگاچاره یه کی سنووری تیوان تورکیاو عیراقی بن ده ستی خزیان، تا داوا
 کردنه که ی نه وتی مووسلیان مسۆگه ربکه ن، له بهر نه وه نه تاتور ک بیگومان بوو له وه ی
 خۆرنواویه کان به هیچ جزیرتک له پرویدا ناوه ستنه وه، هه ر بۆیه ش له ئۆکتۆبه ری
 هه مان سالدا کۆماری تورکیای راگه یاند و دوا ی چه ند مانگیکیش ده سه لاتی خه لافه تی
 لا به ردو، قوتابخانه و رینگه خراو و چاپکراوی کوردی و هه موو قوتابخانه و په یمانگا ناینیه کان
 و هه موو هه ستیکی په کگرتووی ناینیشی قه ده غه کرد، به مجۆزه مافه کولتوریه کانی کوردی
 کۆتکرد. سواریا تا له ژیر رکیفی فه ره نسادا بوو پشتگیری چاپی کوردی تیا دا ده کرا، به لأم
 دوا ی سه ره خۆزیی سالی ۱۹۴۶ یان له ویش چاپه مه نی کوردی قه ده غه کرا.
 ده سه لانداری تیرانیش له سه رده می ره زاشاوه و له ماوه ی تیوان هه ردوو جهنگی
 جیهانی داو دواتریش تا هاتی سه ر کرده ناینیه کانی کۆماری نیسلا می، دوو ماوه ی کورتی
 ئیده رجی؛ کۆماری مه هابادی سالی ۱۹۴۶ و، په که م چوارسالی دوا ی شۆرش ی ئایه تولا
 روحو لا خومه ی نی سالی ۱۹۷۹، نه گینا زمانی کوردی له خویندن و چاپکردندا قه ده غه
 بووه. تا هه ره سه یسانی یه کیتی شۆروه ی زمانی کوردی له قوتابخانه و چاپه مه نی ناو
 کۆمه له زۆره کانی کورد، له نه رمینیا و نازه ربایجان به کار ده هینان، به لأم له کۆمه له
 په چوو که کانی دی کورددا، که ستالین کاتی جهنگی جیهانی دووه م به ناسیای ناوه راستدا
 تۆوی کردبوون که متر بوو. جا ئه گه ر نه م شیوه زمانانه ش بۆ هینانه دی زمانیکی
 یه کگرتووی ستانده ری کورد به س نه بووین، نه وا ”ئه لف و بی”ی هه مه جزیریش کوردی
 بهر ته پهرتکردبوو، ”گۆران”ی تیران پیتی تیرانی به کار ده هینان، و، سواریی به ”ئه لف و
 بی” یه کی وه رگیروی عه ره بی و فارسی، له تیران و عیراق و بادینانی عیراقیشدا ده نووسن،
 به لأم کوردی تورکیا له ده ره وه به شیوه یه کی ده ستکاریکراوی پیته لاتینیه کان ده خوینن،
 که میر کامهران به درخان له کاتی ده سترویشتی فه ره نساییه کاندای له سواریا دایناوه، نه و
 کتیب و پۆژنامانه ی له ده ره وه ده رده چن و به قاچاخ بۆ تورکیایان ده تیرنه وه به هه مان
 ”ئه لف و بی” ده نووسرین، کورد له یه کیتی شۆره ویدا ”سیرلی” یان به کارهیناوه. نه م

فاکترانه و چه په کی و دابران و سروشتی و ولاته شاخاوی په که یان، ووره ی به کورده نه ته و ه یه کان بز گه یشته په ک زمان و په ک "تلف و بی" ی وا، که هه موو کورد لئی تېبگه ن و بیته هزی په کپرونیان نه هیشتوه، که ده بین عه رب له زووه وه په ک زمانی کلاسیکی، وه ک زمانی که یه کگرتوو به کارده هینن، گرژ ده بن، نه گه ر چی عه ربه کانیش جار هه یه زمانی قسه کردنی تیوانیان له وولاتیکه وه بو وولاتیکی تر زور روون نیه، به لام په کگرتنی زمانه که یان پله و پایه ی زمانی قورنان ده گه یه تیت.

نه تاتور ک به نیازی به ره و باش بردنی زمانه که یان، له سالانی بیست و سیه کاندا دهستی له و کاره و هرداو "تلف و بی" ی زمانی تور کی کرده لاتی، گه لیک ووشه ی عه ربی و فارسی لئوه ده رنا. له تیراندا نه ده بیاتی کلاسیکی فارسی تا تیتاش خزمه تیکی گه ووه ی مه بهستی په کپرونیان ده کات.

کورده ته نانه ت له کیشه ناییه کانیشدا به ش به شن، تیکرای سده ی ۷۵ ی هه موو کورد به ناو موسلمانی سنی مه زه بن و به کرمانجی ده دوین، که مایه تیه کی قه واره دیاری شیعه ی ۱ - ۱۰۵ ملیونیش له و پهری باکوروری کوردستانی تیراندا، له هه مه دان و کرماشان ولووتیکی خوره لاتی خوراساندا هه ن، چیاو دژلی سه ختی کوردستان، وه کو "جبل لبنان" شوی په نای که مایه تیه خاوه ن باوهره ناییه کان بووه، شاره زاکانیان له چه په کی و چاکی چیاگان گه یشتوون، چونکه دووره دهستی دهسته لاتداره چه وسینه ره وه کانی ناینه سه رده سه کانه و، ده توانن تیایدا نه رکی تایه ت به باوهره که ی خویان مه یسه ر بهینن، به لام ژیر نا سمانی خوره لات کم شت به شاره وه یی به نیته وه، چه ند تیره یه کی نایی وه ک عه له وی و دورزیه کان شتی وایان کردووه که به عه ربی "تقیه" ی پیده ووتریت و به لای به شه سه ره کیه کانی نایی نیسلامه وه، واته سنی و ته نانه ت شیعه ش، مدترسی "داهینان - بدعه" یان لیکراوه، خوره اینان له گه ل گورانه کوتو پره رامیاریه کاندا، که زور که ره ت حه زریان پینه کراوه، بز پاریز گاریکردن له خو، خه لکیان قیری ره نک یان ناین گورین، یان هه ر به هه لسوکه وت وای نیشانیده ن، کردووه. کورد له سه ده کانی پیشوودا ژماره یه کی زوریان بوونه ته دیان و بیگومان موسلمانیش. (له سالی ۱۹۴۸ د، دوا ی دروستبوونی ده ولته ی نیسرائیل، به ماوه یه کی زور که م، زور به ی کورده جووه کانی کوردستان، که به زوری له عیراقتا بوون، روویان له و ده ولته کرد، له ناوه راستی نه وده کانیشتدا چه ند سه د که سبکی

تريشيان لپرويشتن، ديانه كان زياتر ږووه و خورناوا كړچيانكرد.

دواى نيسلام گه وړه ترين كه مابه تى نايى كه له ناو كور ددا هه يه، كومه ليكي تا راده يه ك تونو د وده مارگرژ، كه ده چنه وه سر ناييكي مه زنى كون له ميژوودا، تيكرا به "فريشته پرست" ناسراون كه ناييكي گه ردوونه و زور پيش نيسلام هه ږوه، تا تپستاش سى به شى زور له يه كتر جياوازيان به ناوى جيا جياوه له كوردستاندا ماون، نه و سى به شش برپيتن له "عه له وى، حقه، يه زيدى" نه گهرچى هه له كه مېروونه و ه دان، به لام چهند شاره زا يه كى پسېر ده ستبلاوانه، به چاره ك يان سى يه كى هه موو كورديان ده خه مائين، نه مهش وه كه هه مووخه ملاندنه كانى توى كورد ده بى زياده رويه كى تيا دايست، نه و سى تيره يه له سه ر باوه رپيكي سه ره كى كركن، كه هه ندى جار له كتيه پيروزه كانياندا به ديارده كه ویت و هه ندى جار يه به ووتن راده گه به نريت و، لای نه وانه ي كه باوه رپان پى نيه نه در كيتراوه و به نه نى هيلراوه ته وه، نه ویش نه وه يه كه حهوت ږووناكى خواپانه ي يه كه له دواى يه كه، گه ردوون له حهوت كارى ره شى نه گريسانه ي ماترياليانه ي به هيز ده پاريزن.

كه زور جار ژيانه وه بؤ هيلكه يه كه يان گه وهه رپيكي چه سپوى ناو گياني گه ردوونى ده به نه وه، بؤ غوونه به پى "مصحف" كه كتييكي پيروزي يه زيديه كانه، (به زدان سه ره تا به نرخترين گه وهه رى سپى دروست كردوه، نه عجا مه ليكي به ناوى "نه نفار" وه دروست كردوه و گه وهه رى كه ي ناو ته سه ر پشتى و تا جل هزار سال ماو ته وه) نه م تيره يه له و باوه ر ه دان، كه گيان شيوه ي جوړاو جوړى هه يه وهه ر جار ه شيوه ي خواوه نديكي سه ره كى و ناسايى وه رده گريت، له و باوه ر ه شدان كه باشه و خراپه وه كه يه كن و گرنكى هه ردووكيشيان بؤ ژيانه وه و به رده و امى گه ردوونه ماترياله كه يه.

هه موو نه وانه ي سه ر به م تيره جيا جيا يه كه له دواى يه كانه ن، به ده ستي كار به ده سته سنى و هه ندى جار شيعه و جارو بار يه براده ره كورده كانيانه وه چه وسينراونه ته وه، چه وسينه ره كان كه سانى سه ر به م تيرانه يان به شتى دروو ده له سه و پړوپوچى وه كه "عه ربه ده" و له تاريخيداو به دزيه وه ژن گورپنه وه ش تا و نبار كړدوه، نه م تيرانه ناماده ي به شدار ي كړدى مه زه به ي نايى ده ستر و شته كانى، وه كه جووله كه و ديانه ناسراوه كان و موسولمان وزه رده شتى و چه ندين كه سايه تى ديارى

سوریا و عراق و، له باکووری سوریا شدا له جزیره و ناوچه کانی عفرین و دوروبه ری چیا کانی شهنگارو ژوروروی موسل له باکووری خزنناوای عیراقیشدا دهژین. عوسمانیه کان له سدهی حهفدهیه مهوه بهردهوام تا کۆتایی سدهی بیستم، بۆ وهرگیان له باوره که یان نزیکه ی بیست کوشتاری گه وره یان لیکردون و، له نهنجامدا، زۆربه یانی رووه و باکوور بۆ قهوقاسی روسیا ده ربه راند، له م سده ده دا گه لیکان بۆ نه روویا به تایبه تی بۆ نه لمانیا کۆچیان کردوه، نه و شتانه ی که نایه که یان لیانی حه رامکردوه؛ پۆشاک شین رهنگ ویتی "ش" ه نه ویش "له وترسه وه که نه کا گیانی شه یستان ناماده بیت"، نابی کاهوش بخۆن. له عیراقدا شه ست ههزار کهس که مترن، له سه رده می سهدام حسیندا نازاری زۆر ناهه موار دراون. "نه هل الحق" که حه قه شیان پینده لئین، یان ووردتر بلئین "گیانی" یان پینده ووتریت، به زۆری له قه له مه وینکی سه ر هه ردوو سنووری عراق و ئیراندا، واته له باشووری کوردستانان.

ئه م تایبه مه ندیتیا نه به تیکرایی به شیکه ی نیکهاته ی کۆمه لگا چیا به که لاخراوه کانن، که له و باره ی کورددا به چاکه ی نیکه وه گونجاون نه گه ر چی نه وانه له لایه که وه هه ستی نه ته وه یی کوردیان به هیز ده کرد، به لام له لایه کی تره وه رینخۆشکه ری حکومه ته کانبوو که ده ست له کاروباری وه رده ن و بیخه نه ژیر رکیفی خویانه وه. رۆژ هات و رۆژ رۆشت و ناره زووی مملاتی کردن و دوژمنایه تیه نابه رپر سیارانه که ی کورد وه ک خۆی مایه وه و کیشه که یانی لاواز کردو، رینگه شی بۆ چه ندین حکومه ت خۆشکردو به لگه ی چاکیشی بۆ به ره نگار بوونه و یان دانن. کیشه ی کورد هه رگیز شیوه یه کی خۆر هه لاتیا نه ی "هاتفیلدس و ماک کویس" * نیه که غوونه ی نه په لاشیه کان بوو.

مملاتی تیوان عه شیره ته کورده کان هیند کار یگه ر بووه، که بریاری سه رۆکی عه شیره تیکیان بۆ به شداری له راپه رینیکدا وای له وی دی کردوه دوره په ریزبووه ستیت و، ناماده ی وه رگرتنی چه ک و پاره ی میری بیت و شان به شانی هیزه کانیشی بجه نگیت، به راده یه کی واشه که له ناو عه شیره تیکیشدا لیکدا بران روو بدات

* له سده ی پینشووداو له سنووری تیوان ولایه تی فرجینای خۆر ناواو که نتاکیدا، مملاتییه کی خراب له تیوان هاتفیلدس و ماک کویسدا به ریابوو، که له ماوه ی شه ری ناوخۆی وولاته به کگرتووه کانی شه مته کانیدا هه یجگار په ری سه ندو له دوا ده سالی هه شتا کانیشیدا به شیوه که

پینله زه تبوو که هه میشه به سه ر زاری خه لکه وه بیت. (وه رگیی)

و شهر له گهل په كتردا بكن. له م سده په دا مهلامسته فای بهر زانی زور نړیكيو ههستي كورده نه ته ويه كان، به كورده كانی نه وديو سنووری غير اقيشه وه په كبخات، به لام چهند كه ساتيكي وای له ناو عه شيره ته كاندا توو شها توره كه له پال ميريدا بن وژماره شيان له پشتگيره كانی خوی كه متر نه بوو بڼت، بويه ناچاری شهر له گهل كړدنيان بووه.

ناپاكي تي بابه تيكي كړن و بډر ده وامي خوره لاتی ناوه راسته، له مه لخمه كونه كه ی گه لگامشي بابلييه كانی چوار هه زار سال له مه و بډر دا "نينكيډو" ی بيتاوانی چيا كانی زاگروز، ده كه ويته داوی كار هه كړيكي سووكی په رستگای خوا وهندی خو شه ويستي هوه، قايلي ده كات هه موو دارستانه سيده ره كانی* نه و ده شتانه بډر يته وه، كه نه ویش ناپاكيه ك ك بوو دژ به كونه هاوړي كانی، واته نه و ناژه لانه ی له چيا كاندا ده ژيان، كړدی. سهر گوزشته په كي تری ناپاكي تي له م بابه ته، له كړتايی ژيانی فهاد، كه به ردا تاشيكي كورده و حه ز له شيريني ژنی شا خوسره وی دووه می پادشای فارسی حه وت سده پيش زايين ده كات، ده دويت، ژنه فهاد قايلده كات نه و كي وه ی تاييدا ده ژی بروخني ت، به لام دوايی وه ك نه ريتيكي ده شت نشينه كان ناپاكي له گهلدا ده كات و، فهاديش له و داخه دا خوی له سهر نه و چيا به ی كه ده بوا بيرو خاندایه بډر ده داته وه. ميژووی كورديش پږي تي له ناپاكي تي به رامبر به خويان، ته نانه ت جوره ده ستر پيشني هه نديكيان له جهنگدا بډر هوی خورپي كخستنی سهره ك عه شيره ته نه خوینده واره كان دژ به رو شني رانی ناو شارو، هه ر دوو لاشيان نه وه نده ساويلكه ييان تيدا به كه به جيه جيكر دنی چهند داوايه كي كاتی و كور تخايين، ناماده ن به دهنگي ده هولي ميري هه لپږن. له م سده په دا سهر وكي عه شيره ته جيا جيا كان، كه له پيناو حه زو ناره زووی خوياندا ده كه وتنه مال پږيني خه لكی، تا له ناوچه به رته سكه كه ی خوياندا ناو بانگك ده ربكهن و بایه خيان پيډر يت و، واشبكه ويته وه كه هه رنه وان توانای له شكر پي كخستن و سهر كړدا به تيكر دنيان هه يو، به روي پوخته خوینده واره كه ی ناو شاري شدا بووه ستنه وه، كه رابه رايه تي هه ست وهوشی نه ته وایه تي ده كهن، به لام بازووی به رگه گرتيان نييه. نه م به ربه ره كانيه تونلو تيژانه، رورژانی زووی شهر ي تيوان جهنگاوهرانی چياو جوتياره كورده ژياريه ده شته كييه كانيان وه بډر ده هينا يه وه. وه ك نه م سده پږ له كار ه ساهه گران وسه ختانه ی كورده ده ريده خهن، *

* "سيدهر" ناوی دره ختيكه له چيا كانی لوباندا زوره و، وينه كه شي له ناوه راستی نالای وولانه كدا

هه په .

بهره‌بره کانی کردنی کردو حکومته‌ته‌کان، به تاییه‌تی بهره‌بره کانی کردد له‌گه‌ل خزیدا هه‌ر له بهره‌سه‌ندن‌دا بووه، که‌لاخستیان و‌گویی پینه‌دانیان و‌ده‌ست تپوه‌ردانی میری له کاروباریان‌داو جزیره ده‌مکو‌تکردتیکی واش، که پیشینی‌کردنیشیان زۆر نه‌سته‌مه، به‌دبه‌ختی و‌خۆش‌باوه‌ری و‌ناپاکیتی گه‌وره و‌گران، هه‌موو له حساب‌ه‌که‌دان، له سه‌رو هه‌موو نه‌مانه‌شوه‌ه، کۆچکردنی خه‌لکه‌که‌ی له‌به‌ر باری ئابووریان و‌دور‌خستنه‌وه‌ی سیاسانه و‌دواکه‌وتوتیان، پپوه‌ندییه کۆنه‌کانیانی لاواز‌کردوه. نه‌گه‌ر چی کورد به‌هۆی جی‌گی‌رهبوونیان له‌شاره‌کاندا و‌خویندن و‌په‌روه‌ده‌وه، تیره‌گه‌رتی له‌ناویاندا که‌م بۆته‌وه، به‌لام له‌سالانی هه‌شتاو نه‌وه‌ده‌کاندا حکومته‌کانی عیراق و‌تورکیا سه‌ر زاره‌کیانه‌ش بیت، بۆ بووژاندنه‌وه و‌دروستکردنه‌وه‌ی، تۆرپکی کۆنی پر له‌ساخته و‌پووجه‌لیان، که‌به‌ناوی پپوه‌ندی بوونیان به‌زه‌وی و‌زاره‌وه‌خسته‌گه‌ر، تا میلیشیای کورد دژ به‌پیشمه‌رگه‌چه‌کدار بکه‌ن.

موسعیزه‌که‌ی سالی ۱۹۹۱ عه‌شیره‌ته‌کانی سورچی و‌برادۆست، که‌له‌کۆنه‌وه‌له‌ریزی حکومتی عیراقدای بوون، و‌ایک‌رد هه‌موو هه‌یزه‌کانی خۆیانیان خسته‌وه‌پال برا نه‌ته‌وه‌یه‌کانیان، ئاشکرایه‌که‌ئه‌وه‌شیک‌ی به‌ده‌ره‌و‌پرساکه‌یه‌کالاده‌کاته‌وه، چونکه‌له‌را‌بردووداو له‌ناو به‌شیک‌له‌گۆره‌پانی ئاکادیمیایه‌کاندا، و‌ابا و‌برو که‌باسی به‌رزانییه‌کان و‌پارتی دیموکراتی کوردستان به‌لادتی و‌شه‌رانی و‌ده‌ره‌به‌گه‌بکه‌ن و‌لیان بیهیوابن، جه‌لال تاله‌بانی و‌یه‌کیتی نیشتمانیش به‌شاری و‌مۆدیرن و‌ناشتیخواز له‌قه‌لم‌بدنه‌ن. به‌لام سه‌دام حسین، ژبانی کۆنی کۆمه‌لایه‌تی کوردی به‌ده‌ردینگی و‌ابرد که‌به‌پاده‌یه‌کی زۆر کاربگه‌رتی ئه‌م جیاوازیانه‌پووجه‌لبکاته‌وه، گه‌وره‌ترین دوو کۆمه‌لی کوردی عیراق له‌کاتی جه‌نگی که‌ندای ۱۹۹۱ دا و‌به‌هاری دواتری، سوودیان له‌ناوجه‌پاریزراوه‌که‌ی باکووری عیراقی هاویه‌مانان و‌ه‌رگرت و‌هه‌لبۆاردتیکی ناوجه‌بیانکرد، خۆنه‌گه‌ر هه‌لبۆاردنه‌که‌که‌موکورتیه‌کی ته‌کنیکشی تیا بووبیت، به‌لام به‌راستی نازادانه‌بووه، دواي نه‌نجامی ده‌نگدانه‌که‌ده‌رکه‌وت KDP و‌PUK زۆر له‌یه‌که‌وه‌نزیک‌بوون، بۆیه‌پتیکه‌وتن ده‌سته‌لات له‌تیوانیان خزیاندا به‌شیکه‌ن. له‌ته‌موزی ۱۹۹۲ دا په‌رله‌ماتیکی هه‌ریمایه‌تی و‌به‌ریزه‌به‌رایه‌تییه‌کیان له‌ناوجه‌تۆرتۆنومییه‌که‌ی پیشتردا دامه‌زراند، که‌به‌راستی له‌"ده‌وله‌تیک‌ی ژیره‌بۆیژ" ده‌چوو، به‌لام واش کورده‌کان و‌وریابه‌نه، تا سه‌بارت به‌دامه‌زراندنی ده‌وله‌تیک‌ی سه‌ربه‌خۆره‌خنی و‌ولاتانی ده‌ره‌وه

له خۆیان دووربخه نه وه، نالای غیراقیان به شه کاوه یی هیشته وه و جلو به رگی پۆلیسیشیان وه ک خزی به کارهینا.

به لام سه ره تئای ۱۹۹۴ عه شیره ته کان پیشمه ر گایه تی هیچ کام له PUK و KDP یان نه ده کرد، چونکه دوژمنایه تی تیوانیان ده سته پیکرده وه و نه نجایمکی کاولکارانه شی هه بوو، که سیش پنی سه یر نه بوو، چونکه گرنگترین سنی چه وته هیل؛ جوگرافیا، زمانی ناخافتن، باری کۆمه لایه تی، له نارادا بوون. یه کیتی ده سته به سه ر شاره کانی هه ولیرو سلیمانی ناوچه ی خۆره لاتی روبراری زنی گه وره دا گرت که به سۆرانی ده دون، له کاتیکدا پارته ی به دریزایی سنووری تورکیای له ژێر ده ستدا بوو که به کرمانجی قسه یان ده کرد، که به زۆری ناوچه ده شته کییه کانی باکوور و خۆرئاوای روبراری زنی گه وره بوون، سیاسه تی هاو به یمانانیش، به هۆی گه مارۆی نه ته وه یه کگرتوه کانی سه ر عیراق و دابیرانی "سه دام حسین" له شۆرشگهرانی کوردو، ترسی خۆرئاوایه کان له یارمه تیدانی ئابووریان و، نه بوونی ده سته که وتیکی وا که کار به ده ستانی ناوچه کوردیه که کاری خۆیانی پنه له بسوورپین و مووچه ی فه رمانبه رانی پیداینبکه ن، له توند وتیزیه که دا رۆلی هه بوو. هیچ هیزینکی ده ره کی تریش به رژه وه ندی له یارمه تیدانی کورددا نه بوو، نه گه رچی وولاته یه کگرتوه کانی ئه مریکا بریاری لابر دنی سه دام حسینی داو، پاره ی پۆ کۆنگره ی نیشتمانی عیراق داینبکرد که له ناوچه کورد یه که دا جیگیر بهوو. کورد ده یزانی له خۆی به ولاره نابێ گزانده له که سی دی بکات، خه لکی ناسایی به بیزه وه ناویان له شه ره که نابوو "شه ری خۆ کۆژه"، بیز کردنه وه که شیان تا ده هات زیاد ی ده کرد.

سه ره تئای ۱۹۹۵ "سی. ئای. ئه ی" پشه کی هانی کۆنگره ی نیشتمانی عیراقی دا، که هه ردوو حیزبه ناکۆکه کوردیه که ی عیراق، به نیازی رابه رینیکی ریکخراو له ناو سه ربازه کانی که رکوک و موسلی سه دام حسیندا، بزوتنه وه یه کی سه ربازیانه دژ به سویای عیراق رینکبخه ن، که چی که چه ند هه واتیکی تیران زانران، به وه ی گوایه واشتون به نیازه چاو له چوونه پیشه وه یه کی ریکخراوی سه ربازیانه ی تیران پۆ سه ر ناوچه زه لکاویه کانی باشووری عیراق پێژنی، له دوا ساته کانداو کاتیک هیرشی کۆنگره ی نیشتمانی عیراق به ره و پش ده رۆیشت و دوو فه وجی عیراقی هه لته کاندبوو، وولاته یه کگرتووکان له بریاره که ی خۆی پاشگه زبۆوه، جگه له وه ش به هۆی به شدار نه بوونی حیزبه که ی به رزانییه وه روو خاندنی سه دام حسین نه هاته دی. راستیه که ی نه و

سهرنه كه وتنه نيشانه‌ی ههنگاویکی شوومی كردنه وهی داوه چنراوه كه‌ی نه ته وهی
كوردی عیراق بوو. سالی دواتر، بهرزانی له دژی تاله بانی داوای یارمه تی له سه دام حسین
كرد، كه بووه هوی نه گه تیه کی گه و ره بۆدروسته كه رانی سیاستی نه مه ریکارو راماتیکی
زۆری دۆسته کانی كورد له ههنده ران.

هه لڅه له تاو

سهر له به یانی جه ژنی "یستهر"ی سالی ۱۹۹۱، کاروانه پچو که رۆژنامه گهریبه که مان گه یشتبووه سهره تای پیچه تیژه کانی ریگا پر له کوسپه که ی رووه و هاوینه هه واری سه لاهه دینی ناو چیا کانی غیراق، که بنکه ی سهر کردا یه تی کورده و له وی به دوا به شوپتیکی سه لامه ت داده نریت، له پیشیشمانه وه تا چاو پرکات، به سه دان تو تو مزیل، له تایبه ت و پاس ولزی و ته کسی و ته نانه ت تراکوری به عه ره بانه شه وه، به درپوایی هه موو دۆله کانی خوارمانه وه، له گه ل گه ئیکی دی که به ره ولای تیمه ده هاتن، قه تیس مابوون و به ستنی رینگا که په نگي پیخوار دبوونه وه. گرفت ی سهره کیشمان هه ر نه و رینگا به ستنه نه بوو، به لکو نه و کوپته ره سهر بازانه ی سویای عیراقیش بوون که به چاو دیار بوو له و دیو سه لاهه دینه وه خه ریکن و به گرمه شیاندا ده زانرا، خو یان ناسایی مووشه ک و گولله بارانی نه و تو تو مزیله جزواو جزوانه ده که ن که یه ک دوو سه عاتیک له هه لاته که ی هه ولیریاندا دوا که و توون و گیریان خوار دووه. داخو که ی نوره ی تیمه ش دیت و له سهر ته پۆلکه کانه وه تفهنگی کوپته ره کان به دیار ده که ون؟. به مجوره و دوا ی پینج سال هه ولی به رده و امی گه یشتنه کوردستانم به مه به ستی دانانی کتیه که م، که و تپوومه نه م شوپینه وه و ده مویت له گه ل نه و براده رانه ی له ته کمدا هاتبوون ده ر بازین. به هیچ شیوه یه ک بیرم له هیچ شتیکی نابه جی و نازی پیتی نه م کاره ساویلکه ییه م نه کردبووه که به ته نیاخۆم تیایدا خاوه ن پر یار بووم. که خۆم بیرده که و ته وه چۆن چوار سال بیشتر له زستانی "فوزگیس" دا، پیلاوی ئیتالیانه ی تایبه ت به رژیشتی سهر به سته لانیم تا قی ده کرده وه، چۆنچونیش له واشنتون ده سته ی نووسه رانم به باسکردنی کورد، وا جار سکرده بوو چاویان په ریبووه پستی سهریان، چۆنیش له کاتیکی وادا ده ورروخولی سهر کرده کورده کانم ده دا، تا یارمه تیم بده ن بگه مه کوردستان که نه وان ده بوو به کاری باشتره وه خه ریکبوونایه، هه ر نه و کاته ش زانیم، که چۆن له و کاتی سهر قاتییه مدا، ساویلکانه باری سه ختی کوردستانم پشتگویی خستووه، جا نه گه ر توش وه کو کورد نه و نده به دبه ختی که له وولاته که ی خۆت هه ئی نه و ا پیت سهر نه بیت که شۆرش و

جهنگ و راپه رپن و هه ره سی ئیمپراتوریه ته کان، هه مووی به هه والی خوش به سه رتا بشه کینه وه، وه کک چون پوله نندیه کان له کوتای سدهی هه ژدوه تا به لادا که وتنی به کهم جهنگی جیهانی وولاته که یان له لایه ن سی ئیمپراتوریه ته وه داگیر کرابوو، به روونی پرویدا، نه گهرچی بۆلندییه کان چهند راپه رپنکی به کک به دوای به کیان به رپا کرد، به للام دراوسی دزو چاو برسپیه کانیا وولاته که یانیا هه ر به ته وا وه تی له سه ر نه خشه سړیه وه. کوردیش، که هیچ کاتیک به ده ولته تی خوی شاد نه بو وه، چه تیک توانیبتیا خویان به ئوتنۆمییه کی پاشکۆیه تی ئیمپراتوریه تی عوسمانی و فارسپیه وه به ستوته وه، جارو باریش بهر له وهی هیرشیککی سه ختی مل پیدانیا له پایته خته وه بۆرینکخرایت وچوکیان پندرایتته وه، چهند به شیککی وولاته که یان به سه ر کردایه تی میرینک به کیگرتوه، به للام بیرى نه ته وایه تی نوی و به هیوایی دامه زانندنی ده ولته ت، له سه ره تای سدهی بیسته مه وه، له سه ر داروپه ردووی داروخاری ئه و ئیمپراتوریا تانه وه سه ری هه لدا یه وه، به کهم جهنگی جیهانی به ئینی سه ره به خویی بۆ کورد له ئیمپراتوریه تی عوسمانی ئینه که وتته وه به هیچی نه گه یاندن، بگره زیاتر ده مکوتکران وله بواریکی ته سک نران، حکومه ته ناوه نندییه کانیش به هۆی زیادبوونی ده سه لاتیا نه وه، مه ودا ی بیر کردنه و یان تاده ات ته نگترده بۆ وه سه مه یان به رامبه ریا ن زیادیده کردو بۆ نه ته وه که ی خویان ده مارگیرتر ده بوون.

کوردستان وولاتیکی داخراوه، سه ره رای بوونی سامانی نه وت وئاو به للام له پرووی ئابوورییه وه دوا که وتوه، به سه ر دوو جزره ئیسلامدا دابه شبوه، پنج سنوورو سی زمان وسی "ئلف ویی"، که چی واش هه ر به هۆی کورده وه ماوه ته وه. نه گهر چی کورد به که لله ره قی خویان ماون، چونکه هه میسه هه ر دۆراو بوون، به للام واش به هۆی خوین گهرمی ورووخۆشی وئازایه تی وروچ سووکی و دلره قی چاوه پروان نه کراو به للام کورتخایه نیانه وه هه رخۆشه ویست بوون. ناوی کورد له چهند نووسینکی سه ربازییه بیانییه کانی وه کک زینه فون له سدهی چواره می پش زاینداو "هیلموت فون مولتکه" له ۱۸۳۰ دا، که دواتر بۆته فیلد مارشال له بروسیا، ها تو وه. مولتکه هیشتا گنج بو وه، بۆی ده رکه وتبوو که هه ردوو نه ته وه ی کوردو عه رب حز به جه رده یی ده که ن، زیاتر عه رب وه کک دزو کوردیش به زۆری وه کک جهنگا وه ر.

به للام ده گونجیت سه ربازیکی گه نجی بوسی به هه له له شته کان گه یشتیت. سه ده و

نیویک دوی نه وه کومه له رۆژنامه نووسه که ی تیمه، به چاوی خوځیان سزادانی کوردیان به دهست عه ره به وه بیڼی، که سوپا ټیکشکاوه که ی سهدام حسین، هیشتا کوشت و پری له توانادا مابو کردی. کومه له که ی تیمه که نزیکه ی دهرزه نه رۆژنامه نووسیک ده بوین و شاره زایی ته او مان، به تابه تی له جوری تاوانی سوپایه کی به زیودا هه بوو، چونکه به چاوی خوژمان بینبومان. وه چه یه ک پیشتر له گهل وینه گر "دژن ماک کولن" و "مارتن وو لاکوت"ی رۆژنامه ی "گاردیان" که نه مجاره ش له گه لماندا بوون، "جولی فلنت"ی نوبزیر فدر و "مارک کرافت"ی لیبراتیون و "چارلس گلاس" و تیمه که ی "ئی. بی. سی" که هه موویان له وورده شه ره به رده وهامه کانی سالانی حه فتاو هه شتا کانی لوبناندا سه لامه ت دهرچوبوون. "گوایڼی روبرتس" که بیست سال له وه بهر له رۆیتردا دهستی به بلا و کردنه وه ی هه والی کورد کردبوو، تا تیمتاش خه ریکی دهره ښانی فلیمیکی ته له فیزیزانه ی وایه که بیلابه نانه و پر به لگه بیت، نوینه ری وه چه گه نجره کانی، وه ک "جیرالدین بروکس"ی "ولستریت جورنال وه یه ف هارتی"ی "سود نوست" ی شاری "بورداکس" و "سکوت پته رسون"ی "دیلی ټیلگراف" له ناودا هه بوو.

که دهنگی ته قه ی کۆپته ره کانم ده بیست، ترسیکم ئینشیتبوو، بیره کۆله واره شومه که م باسه دلته زیته که ی "ته ندریه مارلوکس" ی به گویمدا ده دایه وه، که سالی ۱۹۴۰ چاوه پروانی نه وساته بووه نه لمانیه کان گولله بارانی ده بابه فه ره نسایه که ی بکه ن که که و تیبووه ناو جزو گه یه که وه .. له نزیکه مانه وه پیایک دهستی به سه ری منداتیکدا ده ښنا که مووشه کیکی کۆپته ره جه نگیه کان خراپ سووتاند بووی. چوار پشمه رگه "سل له مه رگ نه که ره وه" وه ک پارتیزانه کان به خوځیان ده لښ، نه خشه یه کی له پاش به جیماوی سوپای عراق به لولو لکراوی له بن بالی یه کیکیاندا بوو به را کردن به به رده ماندا تیه رین، ښده چوو هه لاتنه که یان کۆتوپر بوو بیت، چاوه پروانی نه وه ش نه ده کرا که زیاد له یه ک ملیون کورد له دوپانه وه بیت. جاریکی تریش وولاته یه کگرتووه کان پشتی له کورد کردو، شۆرشیکی تری کوردیش روو له نه مان بوو. رۆژی ۲۹ ی نازار له شاری سلیمانی گویم له هه واله جههانییه کانی سه عات پڼجی ده مه وه بیانی بی. بی. سی. ده گرت، که په خشکه ره وه که له زمانی ده زگای حکومه تی نه مه ریکاره هه والی گرته وه که ی دوپتی تیواره ی که رکوکی گه وره ترین تیوهندی نه وتی باکووری وولاته که ی یه کلا ده کرده وه، بز یه که م جار هه ستم به روودانی کاره ساتیک کرد که به که س نه گه پرتیه وه. هه چه ندی ش

دهمهنساو دهمبرد گومانم له به ناگایي نه مریکاو گرتنی وینه ی ناوچه که به فرۆکه کانی ده کرد، که بز به دواډا چوون و خزن ناماده کردنی سویای عیراق، رۆژی پنج شهمه به چاوی خومان بینمانن به سهر کهر کوکدا هاتو چزیان بوو. هیچ تارمایه کیش له بانگه وازه که ی ۱۵ ی شویاتی سه رۆک "جورج بوش" دا نه بوو، تا سارد بوونه وی نه مریکا به راده په کی وا بگه په تیت که به ته واره تی ده سته دراریان بووه، تیايدا داوی له سویاو گه لی عیراق ده کرد هم سوو کاره که بگره ده ست، له کاتیکشدا که هینستا نیز گه که ی رادونی "CIA" که له عه ره بی سعودیه وه دژی به غدا ده دوا، بانگه وازی بز عیراقیه کان بلاوده کرده وه که سه دام حسین لاهرن، تا ۳ ی نازار، واته ۳ رۆز داوی ناگر به ست و به ته واری کز تایی هاتنی شه ری گه رده لوولی بیابانی هاویه یمانان هه ربه رده و امبوو. چۆن چۆنی نه و ووشانه ی که بوش زۆر به ووردی هه لیبژارد بوون و، قسه کانی نه و نیز گه په ی کاره ناره واکانی داده بۆشی له بیرده چنه وه. سالی ۱۹۵۶ سه ربازیکی تایه تبووم له نه ورویا، کاتیک واشتنن بهر پرسی به کارهینانی نیز گه ی رادونی "نه وروپای نازاد" ی CIA بوو، هه رده کیانه هانی شوپشکردنی هه نگاریه کانی ده دا، که چی دوايش که تانکه کانی شو ره وی نیز گه که یان له بنویبخدا هه لته کاند ده سته پاچه مانه وه، نه وه وانه په کی وانه بوو که نه مریکایه کانی هاوته مهنی من له بیران بچیته وه، به للام نه مجاره یان هاندانه بیسه رو به ره که یان له نیز گه په کی ناو قوولایی جهنگی سارده وه نه بوو، به لکو له سه رۆکی وولاته په کگرتوه کانی نه مریکاو بوو، که به پنی شاره زا کانی خزی تا که زهینزی نه م دونیا په یه.

نه وه ی زیاتر نیشه که ی نالوزاند بوو، ده ستگرتنی کورد بوو به سهر ناوچه نازاد کراوه کاندا، که له خویاندا پر مه ترسی بوون، نه گه رچی هه ر یه ک هه فته به سهر گه یشتنه که ماندا تپه ر بوو، به للام هه مه جور راستیمان بینبوو، ته نانه ت له و ۱۰ رۆزه شدا که کورده کان داوی ۷۰ سال تیکۆشان بز یه که م جار ده ستیان به سهر شاری کهر کوکدا گرت و، هینستا به ته واری هه ر ۹ هیله بهر گریه که ی بنکه ی ستراتیژی "خالد ابن ولید" ی زه مینی و نهمانیان نه گرتبوو، چوار شهمه شه وه که ی، "گلاس" و تیمه که ی و "ماک کولن" له کهر کوکده بز هه ولیر گه رابوونه وه به چاوی خزیان له نزدیک ریگاکه وه شه ریان بینیسوو، رۆژی دواتریش تانکی عیراق شاری نالونکۆپری، که له ناوهندی سه ر ریگای کهر کوک هه ولیر دایه ده که وینه سه ر زنی بچوو ک گرتوه. کهر کوکیش به تو تو موبیل

وبه‌ریتگا نایابه‌که‌یدا هه‌سه‌عانه رینه‌ک له سلیمانیه‌وه دوره، بیگومان سویای
عیراقیش نه‌وه‌نده‌ی به‌به‌روه مابوو که هه‌رکاتیک بیه‌ویت به‌رگریکردنی کورد
تیکبشکینیت. هیشتا مانگیکی ته‌واو به‌سه‌ر کورتاییه‌ینانی حه‌وت مانگک داگیر
کردنه‌که‌ی کویتی سه‌دام حسیندا تینه‌په‌ریوو، که‌له ۲۸ ی شوبات و، له نه‌نجامی
شه‌ریکی ۱۰۰ سه‌عانه‌ی زه‌مینی هیزه‌هاوپه‌یمانه‌کاندا، به‌سه‌رکردایه‌تی نه‌میریکا هینرایه
دی، سویا زه‌لیلکراوه‌که‌ی جاریکی دی بو تیکشکاندنی راپه‌رینه‌که‌ی کوردستانی عیراق
به‌خزیدا هاته‌وه، چونکه‌چهند رۆژیک بیشتر شیعه‌کانی باشووری کۆنترۆلکردبوو.

له‌ئوتیل "ناشتی" سلیمانی، به‌هزی دیزانتریه‌ناهه‌مواره‌که‌ی چهند سائیک
پیشترمه‌وه، به‌ناجاری له‌ناو جینگادا مابوومه‌وه، به‌ووردی بیرم له‌وقه‌یرانه‌ده‌کرده‌وه
که‌کوردو تیمه‌شی تیکه‌وتبووین، ده‌رفه‌تی به‌دواکه‌وتنی براده‌ره‌کانم نه‌بوو که‌له‌ناو
شاردا خه‌ریکی کۆکردنه‌وه‌ی هه‌وال بوون، تا له‌مه‌ترسی نه‌و باره‌ی که‌خۆم زۆر به
چاکی ده‌رکم پنده‌کرد ووشیاریانیکه‌مه‌وه، هه‌رسی رۆژ بیشتر له‌هه‌والی نه‌و سن
رۆژنامه‌نووس و وینه‌گره‌ی که‌له‌سوریاوه‌له‌گه‌له‌ماندا هاتبوون وئیکداه‌رهبووین
مه‌راقیمان بوو*، دوا‌ی پارانه‌وه‌و تکایه‌کی زۆر ئیمان، که‌چی هه‌ر له‌سه‌رمانه‌وه‌ی خزیان
له‌که‌رکوکدا سووربوون، که‌"زولا کۆت" هاته‌وه‌ئوتیل له‌گرتنی که‌رکوک
ناگادارمکرد، ووتی: "چاک ئواتی چوغمان له‌گه‌ل چه‌کداره‌کورده‌کاندا بو به‌غدا
هاته‌دی!" براده‌ریمان ووریاکرده‌وه‌و به‌په‌له‌به‌تۆتۆمبیل رووه‌و سه‌لاحه‌دین، که‌هه‌ر
سئ سه‌عاتیک به‌ئۆتۆمبیل بۆلای باکووره‌وه‌دوره، که‌وتینه‌ری. تیواره‌دونیا
خه‌ریکبوو تاریکداهه‌ات، له‌ده‌ره‌وه‌ی سلیمانی بۆسه‌کردن لاماندا، په‌نا به‌ره‌تۆقیره
ماندوو‌ه‌کان، که‌له‌که‌رکوکه‌وه‌نزیکه‌ی ۷۰ میلیکیان به‌پن‌بریوو، ده‌یانووت:
کۆپته‌ره‌جه‌نگیه‌کان له‌ناو که‌رکوکدا به‌فۆسفر ئیداوون وداوتریش به‌موشه‌ک
وگولله‌ته‌قه‌ی لیکردوون و، له‌سه‌رریگا سه‌ره‌کیه‌کۆنترۆلکراوه‌که‌ش، چی دیناری
عیراقی له‌گیرفانیاندا بووه‌ئیمان سه‌ندوون. نه‌وان بی‌مال و‌حال مابوونه‌وه‌و پارهیان
نیوستبوو، تیمه‌ش بۆگیانی خۆ ده‌ربازکردن وگیرانه‌وه‌ی به‌سه‌ره‌اتی که‌سائیک که
* "جادگروس" تازه‌له‌زانکۆی "هارقه‌رد" ده‌رچوووو نه‌مه‌ش به‌که‌مجاریبووله‌کاریکی وادا
به‌شداریبکات، کاتی گرتنی که‌رکوک، به‌ده‌ستی سویای عیراق کوزرا، دوو براده‌ره‌که‌شی گیران

پاشان نازادکران

ناپاکیان بهرامبهر کرابو، ده‌ها به‌زورترین کات له عراق ده‌رچوینایه.

رپه‌رینی کورد له‌ده‌ستی‌کردنییه‌وه گوماتیکی زور له سه‌رکه‌وتنی ده‌کرا، به‌لام چویتی هه‌ره‌سه‌هینانه‌کی و وا به‌خیرایی چاو‌ه‌روان نه‌ده‌کرا. ده‌مانزانی چووغان بوناو باکووری عراق له هه‌موو روویه‌که‌وه پر مه‌ترسیه، ره‌شینییه‌که‌مان له‌وه‌ه‌واله زوره گومان‌اویانه‌وه‌بوو که لامان گرد‌ببونه‌وه و به‌ته‌واوی دل‌کرمیانه‌کردبوین و زیاتر له هاندانی خه‌وتیکی نیم‌چه به‌ناگا یانه‌یده‌کرد. ناماده‌بوانی تیمه‌که‌مانان ووریا‌کرده‌وه، چونکه زوره‌مان هینده‌نه‌رکی هه‌وال‌نیریتی جه‌نگمان‌کردبوو بویه‌کاری زوری وه‌که؛ به‌دبه‌ختیتی، درو، به‌ته‌مای چه‌وتکاری، دوا‌که‌وتن ونازیریتی، که‌ش وه‌وای خراب، نه‌خوژی کوتوپر، پی له‌سه‌ر بی‌زو‌کراتیه‌ت داگرتن، کشانه‌وه‌ی کوتوپر، جیوه‌ناسا جینگ‌ر‌یک‌کردنی کار به‌ده‌سته ره سمیه‌کان، لیکدانه‌وه و شیکردنه‌وه‌ی نابه‌جینی کاره سه‌ربازییه‌کان، ناموز‌گاری نابه‌سندانه و هه‌ندی جاریش بو دل‌کرمی‌کردغان، ریشاندانه‌رانی که‌مه‌ترخه‌م، له‌قبوونی پروا، شو‌قیری ته‌م‌ل، که‌ره‌سه‌ی نات‌ه‌واو به‌تایه‌تی نو‌توم‌زیلی بی‌که‌ل‌کی وا که‌مو‌تانه به‌ئستوزه نه‌فره‌تی یه‌که‌ی نه‌کریت، که‌م به‌نزینی، تایه‌ی بی‌تفه‌رو و‌سکی خراب، لیکد‌ابوزه.

تیمه تاراده‌یه‌که له‌و دوو نامیری ته‌له‌فونه بیزار‌بووین که له‌رپی سه‌ته‌لایه‌وه به‌کارده‌هینران و به‌پیی نه‌و پرویا‌گه‌نده زوره‌ی بو‌یان‌کرا‌بوو، نه‌گه‌ر هاویه‌مانه‌کانیش گشت هویه‌کی پیوه‌ندیکردنی عراق تیک و پیک بده‌ن هه‌ر‌کاری خو‌یان ده‌که‌ن و پیوه‌ندیکردغان به‌دونای ده‌ره‌وه‌وه مسو‌گه‌ر ده‌بیت، که‌چی هه‌ر له‌سه‌ره‌تاره به‌هیچ شیوه‌یه‌که ئیشیان نه‌کردو نه‌کرد. نه‌وه‌ی ته‌واو تیمه‌ی به‌شو‌ک‌اند‌بوو، به‌رده‌وامی نه‌وه‌ه‌والانه‌بوون که‌له‌به‌رده‌ماندا که‌له‌که‌ده‌ه‌بون و‌حه‌زمان بیان نه‌بوو؛ به‌ر‌گری‌کردنه‌که‌ی شیعه‌ی خو‌اروری عراق تا ده‌هات زیاتر هه‌ره‌سیده‌هینا، گرد‌بوونه‌وه‌ی هیزی سو‌پای عراق له‌خو‌اروری که‌ر‌گو‌کدا، ناپاکیتی هه‌ندی له‌هیزه نانی‌زمیه‌کانی کوردو‌کشانه‌وه‌یان، نه‌گه‌ر‌چی به‌شداری رپه‌ریشاندیکردبوو به‌لام چو‌بوونه‌پال به‌غدا، به‌ره‌و پیشه‌وه‌چوونی "مو‌جاهدینی خه‌لق" که‌نه‌پوز‌وسیونی تیرانین و‌دژ به‌ده‌سته‌لاتی ئیسلامی تیران و‌کو‌یرانه‌فرمانی به‌غدا به‌جیدین و‌به‌چه‌کی قورسه‌وه، به‌رامبهر ده‌ست به‌سه‌ردا گرتنی بنکه‌و پاره‌کاربان مه‌یسه‌رده‌هینا. سه‌رداتیکی و‌یستگه‌نویه‌که‌ی شه‌مه‌نده‌فه‌ری که‌ر‌گو‌کی به‌ره‌ی پیشه‌وه‌ی شه‌ر، نه‌وه‌ه‌یله‌سو‌وره

ستانده‌ره‌ی ده‌گه‌یاندا؛ شه‌قامی‌کپ و خاموشی‌بی‌مندال و بگره‌هاتو‌چو‌که‌رانیش، ده‌گمهنی‌نو‌تۆمۆبیل و به‌دزیسه‌وه‌هاموشۆ‌کردنیان، خاموشیه‌کێ گه‌ناوه‌ناوه‌ته‌قه‌ی دوژمنکارانه‌ی تهنگی‌دورر‌کوژو‌نار.بی.جی. شه‌قیده‌کرد.

به‌دریژی‌هه‌فته، گهر‌پچرپ‌چریش‌بووینت‌تیمه‌هه‌رباسی‌ده‌ربازبوونی‌به‌په‌له‌ی خۆمانان‌له‌عیراقدای‌کردوه، نه‌ویش‌که‌راپه‌رینه‌که‌ی‌کردد‌شکسته‌نێانی‌پیه‌دیاری‌بوایه، به‌لام‌هه‌ر‌قسه‌بوون‌و‌به‌بی‌نه‌نجام‌مانه‌وه. عیراق، ته‌نانه‌ت‌له‌کاتی‌زور‌باشیشیدا، ناوبانگی‌تون‌دوتیژی‌تی‌له‌گه‌ل‌نه‌ویانیانه‌ی‌بیقیزه‌ده‌گیران‌ده‌ر‌کردبوو، که‌بێگومان‌تیمه‌ش‌هیچمان‌قیزه‌مان‌نه‌بوو. گه‌راننده‌وه‌مان‌بۆ‌سوریا‌و‌به‌ورپگایه‌ی‌پایدا‌هاتبووین‌نه‌گه‌ری‌زۆری‌تیادابوو. له‌هاتو‌چۆی‌هه‌ولیر - که‌ر‌کو‌کیشماندا، بۆ‌ماوه‌ی‌سێ‌رۆژ‌له‌ناو‌لیتاودا‌گیرمان‌خوارد، ناچار‌بووین‌به‌نشوویدا، به‌ناو‌دۆل‌و‌ناو‌قاچاخه‌رتی‌قیرتاو‌نه‌کراوی‌نه‌و‌ده‌شت‌و‌کیوه‌سه‌وزه‌ئاودارانهدا‌پروین‌که‌زۆر‌له‌ده‌لتای‌"میکۆنگک"ی‌فیتنام‌ده‌چوون، کورد‌ته‌نانه‌ت‌که‌هه‌موو‌ناوچه‌که‌شيان‌به‌ده‌سته‌وه‌بوو‌رینگاسه‌ره‌کیسه‌کانیان‌هه‌ر‌وه‌کێ‌تستا‌به‌ناوه‌واوی‌بۆ‌کو‌نترۆل‌کرا‌بوو، بۆیه‌که‌به‌ره‌و‌باکوور‌دواتریش‌پوه‌و‌خۆرئاوا، رینگی‌سنووری‌تورکیا‌بوونه‌وه، رینگاکه‌رتی‌به‌رزانی‌پیده‌ووتراو‌نه‌میش‌هه‌ر‌له‌ناسان‌نه‌ده‌چوو، ناگاداریان‌کردین‌که‌تۆتۆمۆبیلی‌ده‌بل‌ئه‌کسل‌نه‌بیت‌له‌و‌رینگایه‌ده‌ر‌ناچیت، تیمه‌ش‌تۆتۆمۆبیلی‌وامان‌نه‌بوو. به‌دریژی‌٢٠٦‌میل‌سنووری‌به‌تورکیاوه، تاکه‌شوین‌په‌رینه‌وه‌ی‌په‌سمیان‌پردی‌دۆلی‌سه‌ر‌پوباری‌خاپور‌بوو، که‌له‌گۆشه‌ی‌باکووری‌خۆرئاوا‌یه‌وه‌نزیک‌به‌شاری‌زاخۆ، به‌ناو‌ناوچه‌به‌کی‌شاخاوی‌و‌مینیرۆ‌کراوی‌ناهه‌مواریشدا‌ده‌رۆشت، نزیک‌نه‌و‌شوین‌په‌رینه‌وه‌یه‌ی‌زوتر‌له‌سوریاوه، به‌که‌له‌کی‌چووی‌تایه، به‌دیج‌له‌ی‌به‌باراناو‌هه‌ستاودا، نزیکی‌فیش‌خاپورو، له‌مه‌ودای‌هاوه‌نی‌سه‌ربازه‌عیراقیه‌کاندا‌ئیه‌په‌رینه‌وه، چونکه‌سه‌ره‌تای‌نازار‌عیراقیه‌کان‌له‌کشاندنه‌وه‌یاندا‌پرده‌که‌یان‌ته‌قاندبووه. تورکه‌کانیش‌ته‌قه‌یان‌له‌و‌که‌سانه‌ده‌کرد‌که‌هه‌ولی‌په‌رینه‌وه‌یان‌له‌عیراقه‌وه‌بۆ‌ناو‌تورکیا‌بدایه. پیده‌چوو‌تیران‌باشترین‌شوین‌بیت، چونکه‌نزیکترین‌سنورو، به‌رتی‌قیرتاو‌یشدا‌هه‌روا‌دووسه‌عاتیک‌دوره، له‌و‌یشه‌و‌فرۆکه‌خانه‌یه‌کی‌ئیبوو، که‌رۆژانه‌دوو‌سه‌فه‌ری‌تارانی‌ئیه‌ده‌کراو‌هه‌روا‌سه‌عات‌و‌نیوینکیش‌دورده‌بوو، به‌لام‌هیچکام‌نیکمان‌قیزه‌ی‌تیرانمان‌نه‌بوو، تیرانیش‌سام‌و‌مه‌ترسییه‌کی‌وای‌دژ‌به‌خۆرئاوایی‌و‌به‌تایه‌تی‌ئه‌مه‌ریکایه‌کان‌هه‌بوو، که‌ئه‌گه‌ر‌چهند‌پاسدار

یکی شورشی دلکرمینی سنوره که له گیرانه وه خرابترین به سهرنه هینایه نهوا گیرانه وه که مان مسوگر بوو.

تیمه له گیزاویکی وادابوین، هه ستمده کرد که ده بوا سه رزه نشتیکی زوری من بکرایه. بهرله ۱۶ ی کانونی دووهم وته قاندنی به که مین گرله ی رزگار کردنی کویت، من هه به دوای کورده کانه وه بووم، به تایه تی مه سعود بهرزانی سه رۆکی پارتی دیموکراتی کوردستانی کۆنترین پارتی نه ته وایه تی کوردستانی عیراق و، به کیکشه له دوو سه رۆکه که ی "به ره ی کوردستانی" که هه شت حیزبه که ی کوردستانی عیراقی تیدا کۆبژه و، دوا جار له پیناو به کگرتنی ریزی نه ته وایه کانی کورددا به سهر کۆنه ململاتیکه یاندا زالیبون. من هیند به خته وه ربووم، سه ره تای شوبات فیزه ئیرانییه که ی پیشتر به ریکه وت و خۆ به بخت وه مرگرتبوو نویم کردبۆه، به لام وه ک له بیرم بیت، هه ر بۆ نه وه نده بوو که له تارانه وه بئی بگه مه ناو چیا کانی نزیک وورمنی تیوان عیراق و تیران که بنکه ی مه سعود بهرزانی لیبو.

نه گه ر به فرۆکه به چووما به تاراده به ک کاره که می ناسانده کرد، به لام کۆمه له که ی بهرزانی نه یانترانی بلیتی فرۆکه م بۆدایبنکه ن، بۆیه له کاتی دیاریکرای تیوانغان تاقیک دوا که وتین، دوو شو فیری هه رزه کاری کوردو وه رگیره به ریزه که ی بهرزانی "سیامه ند به نا"، به ئۆتۆمۆبیلیکی په یکان که کۆ کردنه وه وینکه وه نانی پارچه کانی نیشی تیرانییه کان خۆیانبوو، ده ر که وتن. به هه رحال تا نه و کاته ده م توانی پاشگه زیمه وه وه نه چم، به لام خوا ناگاداره نه و کاته به راده به کی وا له سه رخۆم نه بووم که نه رۆزگاری زوی ناو تیران ونه ته نگه به ری و نار هه تی نه و ئۆتۆمۆبیلانه ی که ته نیا بۆ هامووشۆی ناوشار ده سته ده ن به بیر بنه وه، که چی که له سهر به فری ریکایه کی گرو لکا ویدا خزا، نه عجا زانیم خۆم خستۆته ناو چییه وه !!! ۱۶ سه عاتی ره به ق رینکردن، ۳ سه عات نووستن، ۳ سه عاتی تریش چا وینکه وتن له گه ل بهرزانی داو ۱۶ سه عاتیش بۆتاران گه رانه وه. لیدانه وه ی به کینه ی کاستیکی گۆرانییه کوردیه کانی شیفانه روه ر، به رده وام ووشیاریده کردینه وه، بۆیه سوپاسی هه لده گرت، به تایه تی له رینه وه ی نه و ناوازه به سه رزه ی به سهر هه زاران کوردی مه ده نی شاری هه له بجه دا هه لیده دا، که سه دام حسین له نازاری ۱۹۸۸ دا به گازی ژه هراوی له وشاره دا له ناری بردبوون، نه وه به که م جار بوو له میژوودا حکومه تیک به و راده و وابه کۆمه ل دژ به خه لکی مه ده نی خۆی گازی ژه هراوی بریژووت، (عیراق

سائیک بیشتر به‌چند کاربنکی سه‌بازیانه‌ی به‌رودای گچکه‌تر ده‌ستی به‌گاز
 پیادا‌کردنی کورده مه‌دنیه‌کانکرده‌بو، هه‌رچهنده کۆمه‌لگه‌ی تیوده‌وله‌تی ناگادار‌بوون،
 به‌لام پشت‌گوتیان خستن. مشت ومړه زۆره که‌مان که هه‌ندی جار توور‌ه‌یی و کرژیشی
 تیده که‌وت، به‌"ناو" لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی له بننه‌هاتوومان ده‌کرد، جا با بزچونی جیاوازی‌شان
 له‌باره‌ی کیشه‌ی نه‌ته‌وه‌ی کوردیشه‌وه هه‌بوونیت، به‌لام وا ده‌ستیکردو ده‌رچوو که
 باستیکی زۆر به‌نرخه. زۆر راگرت‌مان به‌هۆی نه‌وه‌وو پازگه‌یه‌ی دانرا‌بوون وایکرد نه‌وه
 رینگا دوروو درینژه به‌بێ کرژی و په‌ستوون بېرین. براده‌ره کورده‌کانیش، که ده‌یانبینی
 هه‌والگره‌تیرانییه‌کان به‌ده‌ست گومان‌کردنه "پافلوف" یانه‌که‌یان له پاسپۆرت‌ه
 نه‌م‌ریکایه‌که‌ی من و "به‌رگه" تاییه‌تیه‌که‌ی پاسدارانی بالاده‌ستی شو‌ر‌شه‌وه په‌شو‌کار
 ودامان، زۆر که‌یفخۆشده‌بوون.

چاویکه‌وتنه‌که‌ی به‌رزانیم له‌ژێزه‌مینکی ناوچه‌یه‌کی شاخاوی بن به‌فردا‌کرد، که
 سه‌باره‌ت به‌ کاری تایبه‌تی و، زۆربه‌شی بز هه‌یور‌کردنه‌وه‌ی مه‌ترسیه‌کانی تو‌رکیوو
 له‌وه‌ی گوايه‌ت‌یستا کورد له‌بری داوا کۆنه‌کانیان که ته‌نیا تۆتۆنومی ناو غیرا‌قیکی
 دیموکرات بوو، سه‌ربه‌خیزیان ده‌ویت. به‌رزانی ووتی، کورد له‌وه گه‌یشتوو که نه‌گه‌ر
 زۆربه‌ی دنیا بز پاراستنی سنووری کویت جه‌نگابن، نه‌وا هه‌ر نه‌وه‌ه‌یانه واده‌کن که
 هیچ که‌سیک به‌ دامه‌زاندنی کودستاتیکی سه‌ربه‌خۆ قایلنه‌بیت، جا نه‌وه‌ده‌وله‌ته
 له‌عیراق یان له‌تیران یان له‌تورکیا دابسریت. نه‌وه‌په‌یامیکی و‌ابوو که به‌رزانی و
 سه‌رکرده‌ کورده‌کانی دی په‌کینه، بز هه‌وله‌سه‌رنه‌که‌وتوو که‌کانیان و‌دنیا کرد نه‌وه‌ی
 لیس‌سراوه‌ دل‌کرمیکانی تیران و سوریا و تورکیا و لاتنه‌په‌گرتوو که‌کانی نه‌مه‌ریکا، که
 به‌رده‌وام ده‌هۆلی پاراستنی په‌کپارچه‌یی خاکی غیرا‌قیان ده‌کوتا، ده‌یان ووت و
 ده‌یان‌و‌ته‌وه. به‌لام وه‌ک به‌رزانی ده‌رکی پیکرد، ده‌بوا نه‌وه‌به‌شیوازی رامیارانه
 به‌تیرایه‌ته‌دی نه‌ک به‌خه‌باتی چه‌کدارانه، ووتیشی په‌نگه‌به‌هۆی باری رامیارانه‌وه
 دو‌اکه‌وتوو، هه‌ندی جاریش تووند تیژی ناله‌باره‌وه‌که تستا له‌خۆره‌لاتی ناوه‌راستدا
 بپه‌رده‌کرت، سه‌ده‌یه‌ک یان زیاتریشی بویت.

سالاتیك برو به‌رزانیم نه‌ینیوو، قاچه‌بچو‌ک و‌بالو‌که وورده‌کانی ده‌مو‌چاویم له‌بیر
 چو‌بو‌ونه‌وه، به‌لام نه‌وه‌تاوان و به‌سه‌ره‌اته‌ناهه‌موارانه‌ی خه‌لکه‌که‌به‌ده‌ست
 هه‌ست‌م‌دروانی وولاته‌په‌گرتوو که‌کانی نه‌م‌ریکا به‌تایه‌تی و کۆمه‌لی تیوده‌وله‌تی وه‌یزه

ناوچه‌ییه کان به گشتی چه شتوبویان و بهرزانیش لیان به ناگابوو، له بیر نه ده چو نه وه .
 وینه‌ییه کی گه ووه‌ی خوالیخو شوبوو ژه نه رال مه لا مسته فا بهرزانی باوکی، وه کک
 نموونه‌ییه کی بهرجه‌سته وه بووی نیوسه ده‌ی نه ته وایه تی نویی کورد، له دیواره که وه تیز
 بزخواره وه ده پروانی، بهرزانی گه ووه که به نادگاره هه لئو ناساییه که یدا، کاری له
 به بیره‌ینه وه‌ی رزلی وولاته یه کگرتوو هه کانی نه امریکای له مه‌سعوددا ده کرد، به تایه تی
 گه به ناو بووتریت "هینری کیسه‌نجهر"، که ووتبووی گرایه واشتون گره‌نتی تاسهر
 یارمه‌تیدانی تیرانی به کورد داوه، درز بوو له گه‌لیدا کردن و، که محه‌مه‌ده رها په‌هله‌وی
 شای تیران له سالی ۱۹۷۵ به عیراقی گورینه‌وه، ده‌سته پاچه‌یانه هیچی نه کرد.

به‌ریژه به‌ریثیه که‌ی "ریگن" یش هیچی له و باشرنه‌بوو، وه کک مه‌سعود بهرزانی ووتی،
 که له نوگستوسی ۱۹۸۸ دا عیراق گازی ژه‌هراوی له دزی کورد به کاره‌یناو،
 کونگریتیسه نه مه‌ریکاش به زوربه‌ی ده‌نگک بریاری دانانی گه‌ماروی نابووری له‌سه‌ر
 عیراق دا، نه و به‌ریژه به‌رایه‌تیه دژ به و بریاره وه‌ستاو پشتگیری عیراقی کرد، هه‌ر نه‌ویش
 بوو، له کاتیکدا رژیمی به‌غدا نزیکه‌ی چواره‌زار گوندی له گه‌ل زه‌ویدا ته‌خت کردو،
 به‌سه‌دان هه‌زار که‌سی نه و گوندانه و کوردی تریشی بزشاروچکه دروستکراوه کان،
 راپنج کرد، که ناوی شاری سه‌رکه‌وتیان لینابوون، نه‌وه سه‌ره‌رای تزقینی هه‌موو کورد له
 هیرشی گازی ژه‌هراوی رژیم، که چی نه و یارمه‌تی رینی قه‌رزیدان و ته‌کنولژی‌یای چه‌کی بز
 به‌غدا خوزه‌ده کرد. بهرزانی به ناشکرا ووتی، کاتی جه‌نگی کویت هیچ نیازیکی نییه که
 به‌ره‌به‌کی دووه‌می جه‌نگک له دزی سه‌دام حسین بکاته‌وه.

به‌هه‌ر حال له ۲ ی نوگستوسی ۱۹۹۰ هه‌وه که عیراق کویتی گرت، به‌ریژه به‌ریثی
 سه‌ره‌کک بوش به‌هیچ جزریکک نه‌کک هه‌ر نیازی هاریکاریکردنی کوردی نه‌بوو، به‌لکو
 ته‌نانه‌ت، نه وه کک کورد به‌جیاو نه وه کک به‌شیکیش له توپوزسیونی گشتی عیراقی دژ به
 سه‌دام حسین پرسینکک چیه‌پینه کردوون. جه‌لال تاله‌بانی سه‌ر کرده‌که‌ی تری به‌ره‌ی
 کوردستانی و سه‌ر کرده‌ی (سکرتری گشتی - وه‌رگیر) یه‌کیته نیشتمانی کوردستانی،
 دوا‌ی گرتنی کویت، له‌وباوه‌ره‌وه که سه‌دام حسین بز دواجار وه‌فاتنامه‌ی خوی
 به‌ده‌ستی خوی مزر کردیت و ئیتره‌هیزه جیه‌ناییه کانیش پیشوازی له کورد ده‌که‌ن،
 به‌هه‌له‌داوان رزیشته بز واشتون، که چی به‌ریژه به‌ریثی نه‌مه‌ریکا ساردیان کرده‌وه. جا
 که‌واته کورد ئیتر بزچی خوی له‌وه زیاتر بخاته ته‌نگو چه‌له‌مه‌وه؟ بهرزانی که هه‌رته‌و

زستانه و دوو ههفته بیشتر خۆم گۆیم ئی بوو، هه مان بۆچورنی تاله بانی دووباره کرده وه، که ووتی، سه دام لاوازه به لام تیمه لاوازترین. کورد مهردانه وه ستان، سویدیان خوارد که جارینکیدی هه تا عراق بهره نگاری دوژمنه بیانییه کانی بوه ستینه وه، که راستیه که ی نه مجاره یان هه موو کۆمه لگه ی تیو ده وله تی ده گرتیه وه، له دژی سه دام حسین نه جوئینه وه. نه وه له جی خۆیدا بوو، چونکه سه رکرده کانی بهره ی کوردستانی بزبان ناشکرابوو که ئیتر چیدی نه ده بیست ونه ده شتوان له وه زیاتر، به بی به ئیننامه یه کی خۆرئاوا، داوا ی خۆخسته مه ترسی له کوردی عراق بکه ن. سه رکردایه تی کورد، له هه له گه وه کانی رابردوو یانه وه، که کوردستانی بی کاولکرا له به توانای قایلکردنی جه ماوه ره که بیان که وتبوونه گو مانه وه. له و کاته دا پاشماوه ی شوپیا وه ریه که شیان له مه ترسیدابوو، رۆژگاری پیوه نندییه نه ئینییه کانیا ن له گه ل هه والگره کاندایه سه رکردبوو، پیوه ندی راسته و خۆی رامیارانه شیان به هیزه دهره کیه کانه وه شوپیا روا نه بوون، به لکر هیوا یه کی پر مه ترسی بوون، نه وه ش راستیه که هینجگار زوریان له سه رکردبوو. ده سائیک دوا ی نوشسته که ی مه لا مسته فا، مه سعودی کوری و تاله بانی به ته وا وه تی روویان له مه لا کانی کۆماری ئیسلامی تیران کردبوو، نه وانیش له سالانی ۱۹۸۰ - ۱۹۸۸ دا به هزی شه ری عراقیانه وه کاری نابه جیان بیکردبوون، که عراقیش له سه رکردبوو کارانه یان سزایه کی له راده به ده ریدان.

سه ره تای سالی ۱۹۸۷ له هه له بجه و سالی ۱۹۸۸ یش، دوا ی به کارهینانی چه کی کیمیاوی له دژی مه ده نی و پارتیزانه کورده کان بی جیاوازی، راوان و کاولکاری تی دریزی شه ش مانگی تریشی به ناوی "نه نفال" وه چوره پال، که نه وه شینوازیکی سه دام حسینی وابوو هه رگیز نه نجامه که ی له بیر ناچینه وه، ناوی تیکده رو ناپا کیشی ئینابوون. داخز گه ربوش بانگه وازی بۆرپه رین نه کردابا کورد چه تیکیان به ده نکگ دووپاتکردنه وه ی شه رکردنی سه دام حسینه وه بچونا یه ته وه؟ ههروه ک کورد پیوستی به هه ژاندن بویت تاشته کانی وه بیر که وینه وه، له پایزی ۱۹۹۱ دا "عیزه ت ئیبراهیم دورری" جیگری سه دام حسین، بۆناگادار کردنه وه ی کورد چو بووه سلیمانی و، ووتی: "نه گه رتیوه هه له بجه تان بیر چۆته وه نه وا بیه خۆشه به بیرتانی به ئینه وه و پیتان بلیم تیمه ناماده ی دووباره کردنه وه یین".

له ناو چیا کاندایا چا ویکه وته که ی مه سعوم کۆتاییهات، هه ستام برۆم به لام خواردنی

نیوه‌رۆ خرایه به‌رده‌مان وداوام لیکرا بئینه‌وه، ئیتر شیوه‌ی ووت و وێژه که گۆرپراو، به‌دهم پارووی برنج و مریشک گلاندنه‌وه، به‌رزانی له‌گفتوگوه‌یدا به‌ووردی سنووری بۆ قسه‌کانی داده‌ناو، وای روونده‌کرده‌وه که بیلابیه‌نییه‌که‌ی به‌و راده‌یه‌ نییه‌ نه‌گۆرپیت، به‌ئاشکرا ده‌ریخست، نه‌گهر نه‌یه‌ویت له‌کاتی قه‌یرانه‌که‌ی کویتدا له‌ پشته‌وه له‌ غیراق بدات، نه‌وه هه‌رته‌کتیکه‌و، مه‌ترسیه‌ سه‌ره‌کیه‌ که‌شی له‌تۆله‌ به‌زه‌ به‌ که‌یان بوو، نه‌مه‌ جگه‌ له‌وه‌ی واشی له‌ غیراق ده‌کرد جبه‌خانه‌ و سوپاکه‌ی رووه‌و کویت بنیريت. مه‌سه‌عود نه‌وه‌شی ده‌رده‌خست که هه‌رچه‌ندیکه‌ی بۆبلویت، له‌و زانیاریانه‌ی هه‌والگرانی خۆی ده‌ستیانده‌که‌ویت، که به‌زۆری له‌ کوردستانه‌وه‌ن و سه‌باره‌ت به‌ زیانی توپ و کاروباری ته‌کتیکین و، سه‌رچاوه‌ی هه‌ندیکیشیان کورده‌کانی ناو سوپاکه‌ی عیراق، که له‌سه‌نگه‌ره‌کانی پێشه‌وه‌ی به‌ره‌ی جه‌نگی کویتدا، کراونه‌ته‌ خزراکی جه‌نگه‌که‌وله‌ به‌رده‌م تۆبه‌کانیان ناو، بئینه‌وه‌ی داوای لیکریت بۆ هاره‌بمانانی تیده‌په‌ریتیت.

به‌دیرزایی چاوپێکه‌وتنه‌که‌ تۆبه‌له‌ کاغه‌زیکه‌ی بچوکی قه‌دکراوی سه‌ر قالیه‌که‌ سه‌رنجی راکیشابووم، بۆیه‌ که پرسیم، نه‌وانه‌ چین؟ مه‌سه‌عود بۆی باسکردم که له‌ کاربه‌ده‌ستانی پارتی به‌عسی سۆسیالیستی خاوه‌ن ده‌سته‌لات و سه‌ربازانی پله‌دار و ”جاش“ه‌کان، واته‌ ”به‌چکه‌ی که‌ر“ که پارتیزانه‌کان بۆ گالته‌پیکردن به‌و کورده‌ هاوره‌گه‌زانه‌ی خۆیانانده‌ووت که له‌پیزی یه‌که‌ نانیزامیه‌کانی سوپادا به‌ کریگیرابوون، هاتووه‌ و به‌ خه‌تی خۆیان نوسیویان، وایانده‌گه‌بیاند که هیچ نه‌بیت جاشه‌کان، له‌ترسی نه‌وه‌ی نه‌وه‌ کۆ سه‌دام حسین بکه‌ویت و نه‌وانیش رووبه‌رووی رکی پێشمه‌رگه‌ بینه‌وه‌، هه‌ولێ خۆده‌رباز کردنیانه‌. کاغه‌زه‌کان هه‌مووی به‌لێسی وابوو که له‌ خزمه‌تی پێشمه‌رگه‌داهن و له‌کاتی پێوستدا هاریکاریتی ته‌واویان بکه‌ن، قسه‌کانی مه‌سه‌عود وایانده‌گه‌بیاند که نه‌م لایه‌نگه‌ریان نه‌گهر شویتروای ته‌واویش نه‌بن به‌لام ناسایه‌، چونکه‌ کورده‌کان حسابی خۆیانکردووه‌و پلانیشیان بۆکاتی روخاندنی سه‌دام داناوه‌، جا ئیتر که‌وته‌که‌ی به‌هه‌ر شیوه‌یه‌ کۆ بیت. راستیه‌که‌ی نه‌و کاغه‌زو تییینیانه‌ نه‌نجامی جیه‌جی کردنی کاری ووردو نه‌ینی چهند مانگیکیان بوو. له‌روژه‌وه‌ که غیراق کویتی گرتوو، چهند نه‌ندامیکی کارامه‌ی کورد، که به‌تایه‌تی بۆگه‌بیاندنی پاسپارده‌ دلنه‌واویکه‌ره‌کانی کاربه‌ده‌ستان راهینرابوون و به‌شاره‌ کوردیه‌ کاندایا بلاقرا بوونه‌وه‌. کاری پر مه‌ترسی و سه‌ر سه‌ختانه‌ی نه‌و نه‌ندامه‌کارامانه‌ بوو که بۆرامکردنی به‌رده‌وامی جاشه‌کان، له‌و پایزو

زستانه‌ی بوونه هزی دانانی شانویه کی شهر ی هه لگیپانه وه ی نهو کوردانه ی سه به میری بوون، وه ک ده ریشکهوت به بی هیچ نه زیتیکی نهوتو ده ستیان به سه ربنکه و قه لای سه ربازی و شاروشاروچکه کاندا گرت، که جیگه ی سه رسورمانی ته نانهت به رزانی خو ی و نهو سه ربازیانه ش بوو که پلانه کانیان دارشبوو، چونکه نهوی راستیبت سه رکه وتنه که ده گمن و بیسه رتیشه بوو، چهند کاریکی نهینیش رۆلی تادا هه بوو، که هیشتا له ناست نهو هه موو ناگر بارانه زروو کو توپره ی له راپه رینه که دا ده ستیپکرد روون نیه. شتیکی تریش که بیگومان رۆلی بینی "ناشتبوونه وه ی نه ته وه یی" بوو، که هه ناوینکی زیره کانه ی تاله بانی په کیتی نیشتمانی کوردستان بوو، به جو رینک کاری له جاشه کانکرد شوینی سه رسورمانبوو، نهوش زیاتر وایده گه یاند نه گهرچی تاوانبارییه که یان له سه ر لانابریت به لام به لینی سه رسه لامه تیاندرا بیته. هه ردوای نه وه ی له ینجی نازاردا له شاروچکه ی رانه ی خوره لهاتی نزیک سنوری تیرانه وه راپه رینه که ده ستیپکرد، ئیر هه روا ۱۰ رۆژینک زیاتری بردو به که مترین شهرو پیکدادان و قوربانی، ده ستیه سه ر نه وه نده ی کوردستاندا گیرا که زور زیاتر بوو له وه ی هه رکاتیکی تری نه م سه رده مه به ده ستیانه وه بوو بیت. جاشه کان هه ربوخیان ده ستیان دایه چه ک و رانه یانگرت، دوا به دوای نه وه جاش له سه رتاپای کوردستاندا هه مان رینگه یانگرت، به لام هه رجو تیک بیت پیشمه رگه ووریا یانه پلانی راپه رینه که یان بز ۱۰ - ۱۵ ی نازار کیشابوو چاکیش حسابی که ش وهه وای ناله باری وهرزه که یانکردبوو.

چهند شتیکی دیارو تایه تی ئیده رچیت، ته نانهت له وشارانه شدا که شه ریان تادا کرا شته که زور له وه ناسانتر بوو که بیریان لیکردبووه. سلیمانی، که پایته ختی رۆشنیری کوردستانی عیراقه هه ربوخی راپه ری، نه گهرچی پیشمه رگه و خه لکه که دوو رۆژیان ویست بزورمالینی چه کدارانی "موجاهیدی خه لک"، که بیله زهت شه ریان بز عیراق ده کرد، پاشان جه ماوه ره که له شه رینکی نه نقه ستدا نزیکه ی ۴۰۰ که سیکیان له نه ندهانی حیزی به عس وکار به ده ستانی هه والگران وپولسی ناسایش کوشت*، که له * به کیک که خزی له سلیمانی بووه و به چاوی خزی دیویی، له نامه یه کیدا وای راگه یاندوه که

له ۸ ی نازاری ۱۹۹۱ دا لاشه ی قوربانیه کانیان، له توله ی هه له بجه شوینه کانی دی لهت و په تکرد، هه رچه نده هاراری نهوتر سنو کانه ده گه پشته که شکه لانی فه له ک، به لام کهس به زه یی به م پیاره خویری ویترخانه دا نه ده هاته وه. هیر شه که ی سه رباره گای بنکه ی ناسایش، به کوژانی ۷۰۰ که سیک

باره‌گا به‌دناوه سه‌ره کیه‌که‌ی نه‌مندا گیرابون. دوی کوتایهاتنی هم‌موشت، به‌سدان پژیسی ناسایش و نه‌ندامانی حزبی به‌عس که نه‌یانتوانی بوو دهر‌بازبن، له‌لایه‌ن کورده داخ له‌دله‌کانه‌وه گه‌مارژدران و گیران. یه‌کلایه که سلیمانی ته‌نیا شار نه‌بوو کورد تیایدا، به‌مجزره و وابه‌زوری تزله‌ی خویان له‌ نازارده‌رانی پیشوویان به‌سدنه‌وه و له‌ناویانه‌رن، به‌لکوله‌شاره‌کانی هه‌ولیر و ده‌فکیشدا، دوی نازاد کردنیان شتی وا کرا. سه‌رداتیکی بنکه‌ی ناسایشی سلیمانی روونیده‌کاته‌وه، که کورده‌کان بۆچی‌کاره دادوه‌ریه‌کانیان به‌خویان سپاردبوو. دهر‌وازه‌ی چورنه ژوروه وه سامناکه‌که‌ی له‌ دوروه وه دیاربوو، به‌دیگوری هونه‌ریانه‌ی ناسینی وا رازنرابۆره که تاهه‌تایه، له‌ شیوه‌ی به‌دیگه‌ریکی شه‌یتانانه‌ی پال زینداتیکی بیه‌نجه‌ره‌ی به‌ناسن قایمکراودا، که قولایی ناسن و کیلی لیدان و خویتی و وشکه‌وه‌بوو به‌ دیواره‌کانیه‌وه‌و، ناسه‌واری که‌ره‌سه‌یه‌کی زوری نازارو نه‌شکه‌نجه‌دانی دیدا، له‌ته‌ک خانویه‌کدا بختیه‌وه که وه ک باسی لیه‌ده‌کرا بزخراپکردنی کجانی کورد ته‌رخانکرا بوو. دهر‌گای بیسه‌روه‌ری و اشی تیدابوو که به‌ جینگه‌ی نه‌ینی وایانده‌گه‌یاندین، وه‌ک نه‌وکه‌سانه‌ی دواجار به‌ندیخانه‌که‌یان نازادکرد رایانگه‌یاند، ژنی رووت و مندالی خنکاوو چهنه‌گیراویکی وایان تیدا دیبۆره که به‌ناسته‌م نووزه‌یان تیدا مابوو، هه‌ندیکیان ۱۰ سال زیاتربوو گیرابون و به‌ینی دادگایکردن له‌ویان ناخنیبون.

دواتر به‌رزانی نه‌وه‌ی به‌بیره‌تاه‌وه که‌چون کاتیک باسی چۆتیستی گرتی هه‌ولیریانده‌کرد، یه‌کیکیان هه‌لیدایه‌ووتی: جاخو هه‌ولیرمانگرتوو ه! ناکامی سه‌رکه‌وته کوتوپره‌کان، که‌پیشتر له‌کاره‌سه‌ربازییه‌کانی کوردداروویان نه‌دابوو، ناواهات، راستیه‌که‌ی پیشمه‌رگه‌هه‌رله‌که‌رکوکدا ناچاری شه‌رکردن هاتبوو، نه‌و شاره‌نه‌وتینیه‌ی که‌زور له‌میژه‌ناکوکی له‌سه‌ره، له‌ ۲۰ی نازاردا به‌شه‌رو به‌خویتی ۳۰۰۰ که‌س گیرا، ناوایه‌شه‌ری هه‌ستانه‌وه‌و سه‌یریش نییه‌ته‌نانه‌ت که‌سینکی وه‌ک م‌سه‌عودی هه‌میشه‌هیمن و له‌سه‌رخۆ، له‌لوتکه‌ی سه‌رکه‌وته‌که‌دا هینه‌شادو دلخۆشیت، دلگه‌رمانه‌له‌به‌رده‌م جه‌ماوه‌ریکی دلخۆشی کۆپسنجه‌قدا بلتیت: ”یه‌که‌هه‌ناسه‌ی نه‌م رۆژه‌هه‌موو سامانی دونیا ده‌هینیت“، دوی نه‌وه‌ش به‌چهنه‌رۆژنیک، که‌هیشتا خۆشی و دلگه‌رمیه‌له‌ نه‌ندامانی حیزب و ناسایش کوتایهات، نه‌واشه‌یان که‌له‌دوی شه‌ر هیشتا گیانیا تیدامابوو، دادگایکران و هه‌ر له‌ویدا، به‌ده‌ستی که‌ساتیکی چه‌قرومشاری ناسن به‌ده‌ست سزای مه‌رگدران.

که بهری نه دابوو، به تیمه‌ی ووت: "تیس‌تا ناکامی ۷۰ سالی خه باتمان له‌مشتیه و نه‌وش مزنترین شه‌ره فمه‌ندیتییه بۆمن و به دریژای ژیانم چاوه‌روانی نه‌م‌رۆزه‌م‌کردوه".

نانی نیوه‌رۆکه‌ی شوپاتی ناوچیا ده‌رگایه‌کی له‌روومدا‌کرده‌وه که له‌می‌بوو ناوتم پیده‌خواست، داوام له‌مه‌سه‌ود کرد، داخو که شه‌ری زه‌مینی ده‌ستین‌کرد یارمه‌تی گه‌راندنه‌وه‌مه‌ده‌دات تا په‌یام له‌باره‌ی کورده‌وه بنیترم؟ ده‌ شمزانی کوردی عیراق، به‌تایبه‌تی پارتی دیموکراتی که به‌رزانی سه‌رکرده‌یه‌تی ده‌کرد بۆ یارمه‌تیدان و پاراستنی په‌یام‌نیران ناوبانگی خۆیان هه‌یه‌و، ته‌نانه‌ت گه‌ر ژبانی پیای خۆشیان له‌سه‌ردانا‌بیت ده‌یکه‌ن، به‌لام واش، داواکه‌ئ من له‌ناوه‌راستی زستاندا کارینکی ئاسان نه‌بوو، زۆرخۆش‌حالبووم به "به‌لی" که‌ی، هه‌رچه‌نده‌ لیشم نه‌پرسی بۆچی؟ به‌لام دلنیا‌بووم که‌ئه‌مه‌ی له‌بری سوپاسی هاته‌ن پله‌گیچه‌له‌که‌ی تیس‌تامبووه. کورد هه‌ر په‌خه‌یه‌کی لیبگیریت، من به‌هۆی شاره‌زاییه‌که‌م لیا‌نه‌وه، ده‌مزان‌ی هه‌لسوکه‌وتیکی تایه‌تیان له‌دۆستایه‌تیکردندا هه‌یه‌و له‌ناستی نه‌وه‌که‌سانه‌دا نه‌رم‌ن که‌ له‌گه‌لیاندان، یان له‌پیناویاندا خۆیان تووشی سه‌رتیشه‌و گروگیچه‌ل ده‌که‌ن.

به‌مجۆره‌ که‌ له‌ ۲۴ ی شوپا‌تدا شه‌ری زه‌مینی ده‌ستین‌کرد، من به‌فرۆکه‌ به‌سه‌ر هه‌موو تورکیادا، پوه‌و خۆره‌ه‌لات بۆ فان‌چووم، له‌وی یه‌کیک له‌ پیاه‌کانی به‌رزانی‌م بینی، پیده‌چیی نه‌ویش وه‌ک پۆلیسی تورکیا له‌هه‌موو شوینیک خه‌لکی خۆی هه‌بیت، نه‌وشه‌وه له‌ ئوتیلیکی هه‌رزان به‌ها ماینه‌وه‌و سه‌رله‌به‌یانی رۆژی دواتر به‌فر به‌باوه ده‌باری، به‌پاس به‌ره‌و باشوور رویشتین، پۆلیس وه‌ک نه‌رکی هه‌میشه‌یی خۆی سه‌یری پاسپۆرت‌ه‌که‌ی من ونا‌سانمه‌ی نه‌وانی تری ده‌کرد، تیمه له‌ناوچه‌یه‌کی گرنگی نزیک سنوره‌کانی تیوان تیران و عیرا‌قدا بووین، که‌پارتیزانه‌ جیا‌خوازه‌ کورده‌کانی تورکیا، پارتی کریتکارانی کوردستان، که‌ زیاتر به‌ (PKK) ناسراوه له‌و ناوچانه‌دا بنکه‌ی مه‌شق‌کردن و سه‌نگه‌ره‌کانی دوا‌ه‌یانی لیبوو. من تا‌که بیانی ناو پاسه‌که‌بووم، بۆیه ترسی پرسیار لیک‌کردم لینیشتبوو، پیمابوو له‌وانه‌یه هیشتا کاتی نه‌هاتبیت و بیانه‌وی ته‌واو نزیکبمه‌وه نه‌مجا پرسیارم لیبکه‌ن، خو نه‌گه‌ر خراپ‌ترم پینه‌که‌ن نه‌وا هه‌رهیچ نه‌بیت بۆ نه‌نقه‌ره‌م ده‌گیرنه‌وه. تا‌که هیوام نه‌وه‌بوو هه‌میشه هه‌نگاوینیک له‌ پیش پۆلیسی تورکه‌وه‌م، چونکه گومانیان له‌و په‌یام‌نیرانه‌هه‌بوو که ده‌چوونه ناو کوردستانی تورکیاوه. کاته‌که‌شی چله‌ی زستان بوو، منیش له‌خۆ به‌گه‌شتیار یان خاوه‌نکار دانان زیاتر هیچ بیانووه‌یه‌کی ترم بۆ خۆ

ده‌رباز کردن نه‌بوو. پاش سی سه‌عات له "یوکسیکوف" که شارژچکه‌یه کی غه‌مناکه‌و به
 مه‌لبه‌ندی قاچاخچیان به‌ناوبانگه، چهند پیاریکی تری به‌رزانی بردیاغه نوتیلیکی
 گچکه‌وه‌و خواردنیان دامی وله ژوورینکیان کردم وده‌ر گایان لیداخستم، ووتیان: پشوری
 خۆت بده چونکه هر که تاریکداهات تیره جیده‌هیلین و به‌ره‌و چیاکانی غیراق ده‌رۆین،
 من خۆم باه‌رم وایوو که به‌دوامه‌وه‌بن، بۆیه همه‌موه‌دواکه‌تتیک ده‌پیه‌شو‌کاندم. دوی
 نیوه‌رۆ پیاوه‌کانی به‌رزانی گه‌رانه‌وه‌و هه‌والی‌ناخۆشی به‌فره‌بارینیکی زۆری دویتی شه‌ویان
 پیسوو، ووتیان له چیاکانی زا‌کړوس نزیکه‌ی حه‌وت پین به‌فری تیکردوه، بۆیه جاری
 ناکرئ برۆین، منیش چونکه هه‌ستم به‌سه‌رتیشه‌ی پۆلیس ده‌کرد چاوه‌رینی پاسی دواترم
 نه‌کردو یه‌کسه‌ر ته‌کسیه‌کم گرت وپۆی ده‌رچووم، ده‌رکه‌وت کاریکی باشمکردوه،
 چونکه له‌گه‌راندنه‌وه‌مدا بۆ "فان" نزیکه‌ی هه‌رنیوسه‌عات جارینک تۆتۆم‌بیله‌که‌یان
 راده‌گرت و سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که‌من په‌یامنیه‌که‌ی "تایمس" م لیان ده‌پرسیم، منیش
 واخۆم لیگیلده‌کردن که نه‌ونه‌م، نیر نه‌وانیش رینی رویتشتیان ده‌دام. دوی به‌رزانی
 به‌ئینی حه‌ق بۆکردنه‌وه‌ی دامی، نه‌ویش به‌وه‌ی له‌گه‌ل چهند هاورینه‌کمدا که بۆخۆم
 دیاریانبکه‌م بچینه‌وه‌و، به‌ئینه‌که‌شی به‌باشی برده‌سه‌ر، تیمه‌یه‌که‌م په‌یامنیه‌ بووین که‌له
 سوریاوه‌ بچینه‌ناو کوردستانه‌وه، نه‌و به‌ئینه‌که‌ی خۆی برده‌سه‌ر، به‌لام دوی نه‌وه‌ی
 راپه‌رینه‌که‌ به‌ره‌و هه‌ره‌سبردن بۆوه‌و گه‌یشتبوه‌ نه‌وه‌ی گومان له‌ده‌وروشتیشمان
 بکه‌ین. ینش هه‌واله‌که‌ی "بی بی سی" که له‌ سلیمانی گوریم ئی بوو، چوونی سلیمانی
 به‌لای هه‌ریه‌کی‌کمانه‌وه‌ له‌ هه‌موو کاره‌کانی پشترمان گرنگتر بوو، چونکه تیکه‌له‌به‌کبوو
 له‌ مه‌ترسی وه‌هست به‌خۆشی ونازادی. پیمابوو من هۆگری هه‌موو نه‌وشتانه‌ بیوم که
 له‌ خۆره‌ه‌لاتی ناوه‌راستدا رووده‌ده‌ن. وه‌چه‌یه‌ک پشتر ژنه‌ سعودیم له‌ناو فرۆکه‌دا
 بینوه‌ که‌به‌ره‌و خۆرناوا چوون، به‌په‌چه‌و کراسی ره‌شی ناودامانی به‌ریانه‌وه‌ چوونه‌ته
 ناوده‌ستی فرۆکه‌که‌و له‌وسه‌ره‌وه‌ به‌ته‌نوره‌یه‌کی زۆر کورت وبلوزینکی ته‌نکی واوه
 هاتونه‌ته‌ ده‌ره‌وه‌ که‌ هه‌موو له‌شیانی لیوه‌ دیارینت. به‌لام نه‌وه‌ به‌راورد ناکریت له‌گه‌ل
 راده‌ی شادی کاتی سه‌ردانه‌وه‌ی "عمه‌ر سندی"، که‌هه‌رزه‌ کاریکی شه‌رم‌ن بوو له
 نزیک واشنتۆن له‌ چیشته‌خانه‌یه‌کدا کاریده‌کرد، کاتیک کراسه‌ خاکی وپۆینباخه
 ناویشمه‌که‌ی وچاکه‌ته‌ شینه‌که‌ی دا‌کهنده‌ و شه‌رواتیکی فشی له‌به‌ر کردو مشکیه‌کی
 ره‌ش و سپی به‌سه‌ریه‌وه‌ پیچاو پشینیکی له‌که‌مه‌ر به‌ست، که‌ هه‌مووی له‌کاره‌ساته‌که‌ی

۱۵۱۹۷۵ له ماله وه به جیهنشتبرو، که به گه نڅیستی له کوردستانه وه هه لډی . دلخو شیه که ی سندی به جوړیکې وا کاری تیکرد بووین، له پدینه وه که ی سوریا مانه وه بو عیراق، ترسی هارو نی عیراق ونه دو بانه شمان له بیر جوړو بو وه که له کیشی خوځیانان زیاتر له سهر بار کرابوو، به ناو شه پو لی توند و خورو زه به لاسی ناوی به هاری د بچله شدا، له بری سه ولی ناسایی، دوو دارنیشانی هاتوو چو ی سهر شه قامه کاغمان به کار ده هینا .

ده بیت چی لهو به کوردستان شاد بو ونه وه یه یان ته لیسمای تربیت . یه که م به یانیمان له زاخو له مالی ناغایه ک یان سهره ک عه شیره تیک بووین، له دهنکی ده هزل و گورانی ناهه نگی سالی نو تی کوردی "نه ورژ"، که به ره و لای تیمه ده هات، به ناگاهاتین، نه وه تقوسینکی کونی بهر له هاتی نیسلامه و بو گه راندنه وه ی به هار وبه هیوایی ده گپرا، که زیاتر تیکه له به کاری فریشته ی سروشتی کوردو سور بوونی سهر مانه وه یانکراوه، خانه خو ینکه مان و کورد به یه کجور ده ریا نده بری، نه و پیاوینکی که ته بو، بییوه نان وز لکردن ۱۲۱ گوندی هه یه و کوړیکې له ناو سوپای عیراق دامه زراندو وه یه کیکیشیانی جاشه و سینه میشیانی پیشمه رگه یه . هه مووشیان له و ژورره گه وره پرفرش کراوه دا بوون که له مالی کورده ده سترژیستو وه کاند، بو نان خواردن و ده مه ته قبی کاری رامیارانه و میوانداریتی وشه و مانه وه ی که ساتیکې وه ک تیسای تیمه، تهر خانن .

بوونی کوړه کانی له ویندا باشبوو، یاریده ی تیکه یشتی هوی بوونی نه و سهدان کورده چه کدارانه ی داین، که زور به یان جاش بوون وله راپه رینه که دا به شدار بوون وبه هویانه وه سهر که و تن به ناسانی به ده ست هاتو وه . یان کلاشینکو فیان له خردابوو، یان هه ره یچ نه بیت به دمانچه وه به ووری ده سوړانه وه، چونکه نه گهر وانه بوایه سهر که و تنه که هینده ناسان نه ده بوو، له هوی نه و پیشوازییه گهر مه ی خوشمان گه یشتین که له دیوی ده ره وه ی "قوتابخانه ی دوانا وه ندی زاخو ی کرابوو به بنکه ی پیشمه رگه . کردیانین، جا نه گهر نه وه له سه ننگ بده ییت، کاریکه چاره نووس و دواړوژی "انتفاضة"، که ووشه یه کی عه ره بیسه و، وانا کوردیه که ی "راپه رین" ه به لوم کورد به کاری نه ده هینا، چونکه ووشه عه ره بیسه که یان به لاوه گرن گتربوو . راپه رین به یه ک که رت هه ره سی به سیاسته سه ره کییه که ی "فرق تسد" ی سهدان ساله ی نیمریالیزم هینا . کوردو میژوونووسان ده میکه به لای کوردیان به دوو به ره کییه کی زور قوول و، نار ه زووه ویزانکاریه که ی خو

بردنه پیشه‌وه له دوژمنه بیانییه کانیان دیاریکردبوو. ده‌کری کرد هه‌موو بۆ شیعه مه‌لحه‌مییه که‌ی "مهم وزین"ی "نه‌حمده‌ی خانی" سه‌ده‌ی حه‌فده‌یه‌مین بگه‌ریته‌وه، که له به‌شیکیدا نه‌فروت له به‌لای نه‌و دووبه‌ره‌کیه‌ده‌کات و ده‌لئیت:

"سه‌م کورده‌ی به‌ نووکی خه‌نجهر سه‌ره‌به‌رزیتی به‌ده‌سه‌ته‌ناوه،

چون ده‌بیت له ئیمپراتۆریتی دنیا بییه‌شیکریت و ژیز ده‌سته‌ی خه‌لکی تربیت؟

کورد بوونه‌ته شووره‌ی تورک و فارس و عه‌ره‌ب،

"به‌لام" هه‌رچه‌ند عه‌ره‌ب و تورک جوولایینه‌وه، کورد له‌خویتی خزیدا

گه‌وزینه‌راوه.

هه‌مووکات په‌رت و نا‌کۆکن و، که‌سیشیان مل بۆ نه‌وی تریان نادات.

خۆنه‌گه‌ر په‌ک بین، نه‌وا تورک و عه‌ره‌ب و فارسیش ده‌بیت نۆکه‌ریمان بکه‌ن.

هه‌رله‌کۆنه‌وه رابه‌رینه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کانی کورد به‌ده‌سته‌ی حکومه‌تانی دراوسێ

سه‌رکووتکراوون و، به‌ هۆی سه‌رکه‌وتنی نه‌وانیشه‌وه، ر‌ک و کینه‌ که‌وتۆته‌ تیوان

عه‌شیره‌ته‌کانیانه‌وه و دژایه‌تی په‌کتریانکردوه، بۆیه‌ نه‌و حکومه‌تانه‌ ده‌بیت هه‌ر مه‌منوونی

پاره‌و چه‌کی لایه‌نگه‌ر ر‌امیاریه‌کانیان بن. ئه‌م به‌ره‌به‌ره‌کانیانه‌ له‌ کوردستانی عیراقدایه‌ند

به‌هه‌یزن له‌ناو نا‌چن و به‌رده‌وه‌امیشن، بۆیه‌ له‌ناو خه‌یزانه‌ ده‌سته‌لا‌نداره‌کانیشدا ژن و

ژن‌خوازیتی ده‌که‌نه‌ بنا‌غهی پێکهاته‌وه‌یان، بۆغۆونه، دایکه‌ زۆر به‌ریزه‌که‌ی مه‌سه‌ود

به‌رزانی خۆی زیاریه‌، که‌ نه‌و عه‌شیره‌ته‌ هه‌ندیکیان نه‌بیت، نه‌وانی دی به‌رده‌وام له‌سه‌ر

دوژمنایه‌تیکردنی به‌رزانیه‌کان سووریبون و، هه‌روه‌ک‌ه‌ چون له‌ پێشدا په‌شتگیری

بنه‌ماله‌ی شایانه‌ی عیراق و به‌ریتانیه‌کان و کۆمه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌یی و، پێشتریش عوسمانییان

کردبوو، هه‌ر به‌وجۆزه‌ش په‌شتگیری سه‌دام حسینیان کرد.

به‌رزانی و نه‌ندامه‌کانی دی به‌ره‌ی کوردستانی عیراق ده‌یانزانی قه‌رزارباری جاشه

کانن و ده‌بیت له‌سه‌ر نه‌و تووله‌راسته‌ریته‌ به‌یلرینه‌وه. هه‌ر له‌و رۆژه‌وه‌ که‌ هه‌رشێ

عیراق بۆ گه‌رتنه‌وه‌ی که‌رکوک ده‌سه‌تییکرد، به‌رزانی له‌باشترین ئوتیلی ناو

هاوینه‌هه‌واری شه‌قلاره‌ی شاخاویدا، رۆژیکی ته‌واوی بۆ سیمیناریکی تایه‌تی، بۆ

به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی ووشیاری نزیکه‌ی ۱۰۰ سه‌رۆک عه‌شیره‌تیک ته‌رخانکرد،

پێشوازی له‌ سوورچی و برادۆستی و هه‌رکی و عه‌شیره‌ته‌ چه‌کداره‌کانی تری سه‌ربه

به‌غدا کرد، که‌ له‌ ریزدا وه‌ستاوون و، چاویان له‌ تاوانه‌کانی ر‌ابردوویان پۆشین و، ر‌یۆی

دوا هه لویستیان گیراو داواشیان لیکرا هاریکاریان له بهر گر یکردنی کهر کو کدا هه بیت و له مه و دواش له بهری جاش "شور شگیره چه کداره کانیان" پیووتریت، عومهر سورچی که له بهر فیشه کدان سنگی به دهر وه نه بوو، له ویدا به لینی پیشکه شکردنی ههر شهش ههزار تفهنگه کهی دوا، ووتی: "من، هه موو پیاره کام وله پیشیشیان وه کوره کهم ده تیرم". تیمه لیمانپرسی، نهو ههر له م دوا یانه دا پیاره کانی لایه نگیریکی ته وای سهدام حسین بوون و بز به دوو گهران وله ناو بردنی پیشمه رگه چاو و گرتی سوپای غیراق بوون، چون هیجگار بهو جزره گوررا؟ له وه لامدا تا روونی کاته وه خزی خسته گیزاویکی واره که به شهری سارده وه به ند بوو، پنده چوو نهو هیشتا دهر کی به و نه کردیت، که نه گهر به کیتی شور هوی به و جو ره و، وا به ته و او ه تی شهری ساردی نه دوز اندایه و به و راده به په کی نه که و تابه که پیوستیتی خورن اوای ناچار بیکات ده ست له عیراقی کونه هاو په یانی خزی به ربدات، نهوا گه له کومه کییه کهی "کویت" ی رزگار کرد سهری نه ده گرت. وه لامه کهی و اینیشانده دا، کورده ده شته کییه کان (به جاش وینشمه رگه یانه وه) زور به ی کاتیان له ناو چیاگاندا به سهرده بن و، به هوی په شو کاویانه وه تاراده به ک له به دوا دا جوونی گوزانکاریه کانی دهر وه بییه شن. پنده چوو عومهر سورچی ههستی به وه کردیت که من باوهرم پینه کردوه، بزیه که و ته لیکدانه وهی خالیکی دی، ووتی: "تیمه ده زانین کتی له گهل کورد دایه، خورن اوامان له گه لدایه نه ک خوره لات، بزیه جاریکی دی هه مان هه له دوویات ناکه پنه وه"، که ههستی کرد روونکردنه وه کهی هیشتا روون نیه، له گهل پیاوینکی به شان وشه و که تداو به دهم هه نگاری گوره گوره وه و، ده نگیشی که مینک به رزتر کرده وه تا گویمان له قسه کانی بیت: "تیمه پیوستیمان به یارمه تی وولاته یه کگرتووه کانه"، که هه رچند ده قیقه به کیش بوو، مه سعود داوای له به ره لستکاره عیراقیه کان کرده وه تا به ره و کوردستان بگه رینه وه و، واشتونی به لینه دانی کوپته ره کانی غیراق تا و انبار کردبوو.

به دریزایی نهو به هاره ی کورد، نه م جزره قسانه و بزجوونی ناکوک به وانهش به بیرو هوشی سه ر کرده و خه لکه ناسایه کهی تریشدا ده هات. له به ختی خومان، شاعیرینکی دهوکی به لینی ماچکردنی سه روک بوشی دها "له بیخی قومه وه"، که ره نگه دهر برینکی هه سبزوین بیت وله وه گیراندا به شینکی بزیت. نوو سه رینکی تیگه پشتوو له سلیمانی روونیکرده وه که، به رزه وه نندی هاو به شی تیوان نه مه ریکاو کورد رینک وه که "شایه کی

به هشت" وایه چونکه تیمه نه و تمان هدیو دیو کراتیه تمان پیوسته، تیوش له نه مهربکا دیمو کراتیه تمان هدیو نه و تمان پیوسته. له شه قامه کانی سلیمانیدا عه شاماتیکی زور له وینه بی شوماره ی پاله وانه نه ته و ییه کانی کورد کوبوونه وه که له شویئی شووشه به بند نرابوون و، وینه ی ژه نه پال به زرانی باوکی مه سعودیش شویئیکی دیاری بو ته رخان کرابوو، نه و شتانه له میژوو قه ده غه برون. له رژیکندا شه ش که رهت فلیمنیکی زور ساده ی گازبارانکردنه که ی هه له بجه، که نار ه زوومه ندینک به کامیرایه کی فیدیو گرتبووی، له هولی سینه مایه کی هه و لیردا پیشانده درا، که چی واش هیشتا هه به رنده که وت. له سه ده ی وینه دا که تیسنا خۆمانی تیدا ده ژین، به لگه ی سته مکاری وشه بتاتی کار به دستان، بیستی شتیکه و بینیشی به چای خۆت شتیکی تره، چونکه هه بینه که ی نه وه ده سه لیتیت که به ووتن نه ده و وتریت ونه پیشینیشده کرت. به لام دریژه پیدانی دووباره کردنه وه ی فلیمه که تینه که ی ناهلیت.

له و رۆژانه دا راستکردنه وه ی کاره نابه جیکانی رابردوو، له پیناو "مان" دا، دژ به و شتانه ی بونی ناهه موارتین کاره ساتیان له میژوو ده ووردریژه پر نوشوستیکه ی کورددا لیده هات، پشتگوییخرابوون، راستیه که ی له و سنی هه فته یه ی رابردودا به جۆریک له نازادی ووریا بوبوونه وه، بیرویه که ی پیشتریان له پیشوازیکردنی په یامنیره بیانیه کاندوا هه لای "حاجی بوش" لیدانیان بو سه رۆکی له راده به ده ره خۆشه ویست نه ما، چونکه داوی لابردنی سه دام حسینی لیکردن ودوایش هیچ یارمه تیه کی بو سه ره که وتی رابه رینه که یان نه دا، بۆیه نه و "حاجیه" تیه ش هه ر تا نه وه نده به مه که که موشه ره ف بوو. دواتر کورده کان وایانلیهات که زور به تووره ییه وه، بیانیه بیفهره کان، نه وانه ی جارینکی تریش له ناو به رداشی تۆله ی به غدادا ده سته بر داریا بوبوونه وه، تا وانبار بکه ن. له پریکندا حه زیان بکر دایه یان نا، قسه نابه ره پرسه کانی ۱۵ ی شوباتی "بوش"، که چۆن چۆنی بو شۆرش هانیده دان، روشه به ووشه وه ک خۆی، به بیر دینایه وه. تیمه که ی "نه ی. بی. سی" که دوا ی نه وه ی میری که ره کوکی گرتنه وه، نه وان خۆیان لیتزیک ده خسته وه، وایانده گیرایه وه که ره فتاری پیشتری پیشمه رگه و پرووی خۆشی جارانیان نه ما وه، تیسنا له ناستیاندا کزۆن، که بیگومان له وه دا ناهه قیان نه بوو.

ته نانه ت نه گه ر کورده کان خۆشیان هیچیان پینه ووتینایه، پیوستمان به بلیمه تی "کلاور ویتز" نه ده کرد تا تیبگه یشتینایه که پیشمه رگه رووبه پرووی دوژمنیکی بیووره و رووخاوی

هینزکی جهنگاوه‌ری زه به لاج ببوونه‌وه و هیچ جزره چه کیکی دزه تانک و زریوش و فرۆ که شیان نه بووه، گولله و پیوستی نه و چنه تانک و زریوشه شیان نه بووه که ده ستیان به سه‌ریاندا گرتوو، که سیش نه‌یده زانی عیراقیه کان له کشاندنه و یاندا نه و شتانه‌یان له کویدا حه‌شارداوه، چونکه یه کیک له خه‌سله‌ته باشه کانی کورد نه‌وه بوو که هیچان لیمان نه‌ده‌شارده‌وه. توپچییه عیراقیه کان دهرزی ته‌قاندنی توپه کانیان دهره‌ینابوو، بویه له به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ی تانک و زریوشه کانداناچار بوون هر "تار بی. جی" یه به‌جماوه کۆنه کان به کار بهینن، له چنه‌د "سام حه‌وتیک" ی سه‌رشانیش به‌ولاره هیچ شتیکی تری وه ک "ستگر" ه‌ئه‌مه‌ریکا یه کانیان نه‌بوو، که نه‌مه‌ریکا بو به‌گۆدا چورنه‌وه‌ی فرۆ که و کۆپته‌ری یه کیتی شوژه‌وی به‌ئه‌فگانییه کانی دابوو. نه‌وه‌هیزه زه‌مینیه‌ی هه‌شیانوو هیچ شاره‌زایه‌کی نه‌وتۆیان له به‌کاره‌ینانی نه‌وه‌چه که قورسانه‌دا نه‌بوو که له عیراقیه کانیان گرتوو، نه‌وه‌ش دهره‌ئه‌نجامیکی سیاسه‌ته هه‌ره کۆنه‌که‌ی به‌غدایه که هه‌میشه کوردی دوور له ته‌کنه‌لۆزیا سه‌ربازییه کانه‌وه راده‌گرت. سه‌ر کرده‌یه‌کی سه‌ربازی کورد، ناراسته‌وخۆ پیسرایگه‌یان‌دین، که مه‌شق پیکردنی پارتیزانه کان به‌وه‌چه کانه‌ی ده‌ستگیران بووه، مه‌گه‌ر به‌وه‌سه‌ربازه عیراقیانه‌ی هاتوونه‌ته پال کورد بکریته. به‌لام هیچ بایه‌خیکی نه‌وتۆیان به‌وه‌نه‌داو نه‌یان کرده یه کیک له پینشکاره کانی خویان. جگه له‌وه‌ش کورد شاره‌زایه‌کی نه‌وتۆیان له‌ئه‌ر که سه‌ر کردایه‌تی و ده‌سته‌لاتداریتییه کاندانا نه‌بوو، بو‌خوشیان دانیان به‌وه‌دا ده‌نا که پینشمه‌رگه کانیان ته‌نیا له شه‌ری ناو چیادا شاره‌زان و هیچ مه‌شقیکی شه‌ری ناو شارو سه‌ر شه‌قامه کانیان نییه، بویه نه‌یانده‌توانی له‌وه‌چاکتر ده‌ست به‌سه‌ر نه‌وه‌شانه‌ی ناوچه ته‌ختاییه کاندانا بگرن که به‌بینه‌هولیکی نه‌وتوو به‌ناسانی گرتوو یانن. به‌لام هۆی سه‌ره‌کی تیکشکاندنی پینشمه‌رگه شتی تریوو، له سه‌ر که‌وتنه‌کانی سه‌ره‌تایانه‌وه، فه‌واره‌ی دوژمنیان به‌که‌متر له‌خوی داده‌نا. به‌شه‌ناساییه‌کانی سوپای عیراق تیک و پینک درابوون، راستیه‌که‌ی چنه‌د یه‌که‌یه‌کی هه‌لبژارده‌ی گاردی کۆماریش هه‌ر له‌روژانی یه‌که‌می راپه‌رینه‌که‌وه به‌رته‌وازه ببوون، کورد راپه‌ریده‌گه‌یانده که په‌نجاهه‌زار که‌سیکیان به‌دیل گرتوووه، زۆربه‌شیان سه‌ربازبوون و به‌چه‌کی سه‌ره‌وخوار کراوه‌وه به‌ره‌ولای پینشمه‌رگه هاتبوون، له‌ناو نه‌وانه‌دا هه‌رچنه‌د نه‌فسه‌رو په‌لدارنکیان وه ک دیل گلدابوووه، ئیتر وه ک پینشمه‌ی هه‌میشه‌یی خویان له‌بهری نه‌وه‌ی خواردتیکی که‌میان بو داینبکه‌ن و گلیانده‌نه‌وه،

زۆربهی هه‌ره‌زۆریان به‌ردابوون، خو‌که‌ خو‌شیه‌که‌ی سه‌ره‌تایان نه‌ماوله‌ خه‌ل‌کاتیکی مه‌ده‌نی ناوشاری که‌ر‌کوکیان بیست، که‌ به‌ره‌و باکوور ده‌هاتن و، چوار‌رۆژ به‌ له‌گرتنه‌وه‌ی که‌ر‌کوکه‌، له‌ براده‌ره‌ سه‌ربازییه‌ شاره‌زا‌کانیانه‌وه‌ چۆتییه‌ خو‌قایی‌کردنی عیراقیه‌کانیان بیستبو، نه‌م‌جاقسه‌ی مه‌ده‌نییه‌ ده‌سه‌رتۆش‌تووه‌کانیان بۆده‌ره‌که‌وتبو، که‌ له‌ باوه‌ره‌دا بوون نزیکه‌ی بیست هه‌زار سه‌ربازینکی عیراقی، که‌هه‌ندیکیان گاردی‌کۆماری بوون، بۆ به‌ده‌نگه‌وه‌ چوونی نه‌و چواره‌ هه‌زاره‌ی که‌ هیشتا به‌ر‌گریان له‌ چه‌ند به‌شیک‌ی بنکه‌ی “خالی‌د ابن ولید” کردووه‌ به‌ریوه‌بوون.

هه‌ر نه‌و شه‌وه‌ له‌بنکه‌ کوردیه‌کانی سه‌لاحه‌دیندا “نه‌وشیروان مه‌سه‌فا نه‌مین” ی جیگری سه‌رۆکی سه‌ربازی کورد هه‌چ حساینکی بۆنه‌و بۆچوونانه‌ی مه‌ده‌نییه‌کان دانه‌ناو، به‌ره‌شینییه‌کی زۆری داناو، سووربوو له‌سه‌ر نه‌وه‌ی، که‌ نه‌گه‌ر که‌ر‌کوکیان له‌ده‌سه‌ت‌چیت نه‌وا پشمه‌ر‌گه‌، عیراقیه‌کان له‌ناو گرده‌کانی باکووری شاره‌که‌داو له‌ریتکی رینگه‌که‌ی هه‌ولێدا راده‌گرن، که‌تیا‌یدا جیگیرن، “دواتریش هه‌ر نه‌و خۆی له‌ له‌نده‌ن پی ووتم: به‌ناسانی پیشینیم نه‌ده‌کرد که‌ سه‌دام حسین توانای نار‌دنی فه‌یله‌قیکی هه‌بیت”، نه‌مه‌ریکه‌یه‌کان ووتیان هه‌زی چه‌کداری عیراقیان هه‌ر به‌هارین هاریوه‌. کوردیش له‌ ریتی ده‌سه‌ت‌گاکانی ده‌ره‌ویانه‌وه‌، چه‌ندیان پیکرانیته‌ چینی هه‌مووشتیکی؛ ئیرانی، سووریایی، سه‌عودی، به‌ریتانیایی و نه‌مه‌ریکاییه‌کانیان کردووه‌، نه‌وشیروان هه‌موویانی به‌سه‌ر کردبووه‌، بیان ووتبو: هاویه‌مانه‌کان ۲ ۴ تیبی سه‌ربازیان تیکوینکداوه‌، که‌گاردی کۆماری وه‌یزی نا‌ساینشیان له‌ناو‌دا‌یه‌، تۆری زانیاری پشمه‌ر‌گه‌ش له‌ناو هه‌زه‌کانی سوپای عیراقدا زۆریان به‌ هه‌ره‌سه‌ینانی سوپاوه‌ ده‌نا، راستیه‌که‌شی سه‌دام حسین هه‌چ‌کام له‌هه‌زه‌ سه‌ره‌کیه‌ گومان لینه‌کراوه‌کانی خۆی، وه‌که‌ بۆلیسه‌ هه‌مه‌جۆره‌کانی ناسایش وه‌ه‌والکران و به‌شی زۆری گاردی کۆماری نه‌نارد بووه‌ ناو کویته‌وه‌، سه‌ی رۆژ به‌ر له‌گرتنه‌وه‌ی شاری که‌ر‌کوکه‌، کاربه‌ده‌سته‌ سوپایه‌کانی نه‌مه‌ریکا نه‌وه‌یان سه‌ماند که‌ ژماره‌ی تانک و زریئۆشه‌ ده‌ربازبووه‌کان زۆر له‌وه‌ زیاتریبون که‌له‌سه‌ره‌تای شه‌ره‌که‌دا بلاو‌کرا‌بو‌نه‌وه‌. ژه‌نه‌ر‌ال “بیج نورمان چوارزکۆف”ی سه‌ر‌کرده‌ی سه‌ربازی نه‌مه‌ریکای ناو هه‌زه‌کانی هاویه‌مان، دوورۆژ دواتر ووتی: نه‌گه‌ر شه‌ره‌که‌ ۲۴ سه‌عاتی دی له‌سه‌ربا‌ویه‌ نه‌وا ده‌مانتوانی زبانی زۆر گه‌وره‌یان لێده‌ین. خو‌ نه‌گه‌ر تیکوینکدانی هه‌زه‌چه‌کداره‌که‌ی عیراقیش مه‌به‌ستی راسته‌قینه‌ی

”پنساگون“ بوویت یان نا، ئەوا ئەو هوش قسه هەلده گرت. بروبیانوی بەریۆه بەرایه تی ئەمەریکاش لە پشتگۆیتختنی رووداوه کانی کوردستانی مانگی نازاردا هەرچیە کە بوویت، راستی قسە ی ئەو کەسانە ی دەسەلماند کە بیان و ابو و اشتۆن سیاسەتە کۆنە کە ی پیش ئۆگستۆسی سالی ۹۰ ی سەبارەت بە عێراق، کە دەبیت سەدام حەسین چاوگی نارامراگری ناوچە کە بیت، بگریته وه.

رینک وه کە چۆن مەسعود بەرزانی بۆی چوو بوو، کە سەدام حەسین لاواز بوو وه بەلام کورد لەو لاوازتەرە، تەنانەت هەر کە راپەرینه چە کدارە کە ی شیعە ی باشووری عێراق بەرپایبوو، یە کەسەر ناگر بەستە یە کە لایەنیە کە ی ۲۸ ی شوباتی بە دوادا هات و ئەویش بە چاکە ی سەدام حەسین و بە خراپە ی خۆیان شکایه وه. لە ئاست خۆدەرباز کردن لە هیزه کانی بەدر، کە ئەمانە دەستبەسەرە عێراقیە شیعە کانی جەنگی تیوان عێراق و تیران بوون و، لەو ماوه زۆرە ی بە گێراوی لای تیرانیە کان مابوونە وه، ببوونە ئیسلامی ئوسولی و بە شیکێ زۆریان لە سنوورە وه بەرەو عێراق دزەیان کردبوو، مەترسیە کی واهی خستە ناو سوپاوه کە بۆ تیکشاندنی راپەرینه کە ی، زیاتر لە خۆه لە بەسەر و شارە کانی تری باشووردا بەرپایبوو، پشتگیری ”سەدام حەسین“ بکەن. دەریشکەوت هەر بینی هیزی داگیرکەری بەدر، راپه شاندنی پۆستەری خومەینی کارینکی وایکرد، کە بەتایه تی ئەفسەرانی عێراق وایکات سەربازە کانی ژێر دەستلانی خۆیان، کە زۆرە بیان شیعە بوون و بیشتر هەلگە راپوونە وه و پاشان لە گیره شینۆینیە کە ی باشووردا بە شداریان کردبوو، هیوریکە نه وه. بی قولبوونە وه ی زۆر، دیارە کە هەموو شیعە ی عێراق بۆ موسولمانە تیرانیە هاو مەزەبە کانیان دلگەرم نین و پشتگیریان ناکەن، کە ئەو هەشیان بە شینۆیه کی سەرە کی لە سالی ۱۹۸۰ داسەلماند، کاتیک بە دەیان هەزاریان لە جەنگی دژ بە تیراندا خۆیان بۆ سەدام حەسین بە کوشت دەدا، دواتریش زۆر لە عێراقینە کان، نە گەر چی سەر بە کە مایه تی عەرەبی سەنی دەستەلستداریش نەبوون و حەزیشیان پێنە دە کردن، کە چی هەر پشتگیری رژیمنیانکرد، چونکە زۆر لە راپەرین و ئەو گیره شینۆینیە چاوه روانکراوه ی بە دوایدا دەهات دەترسان. بۆیه لە ناوه راستی مانگی نازارە وه ئیتر سەدام حەسین بیباکانه رووبەرۆوی کورد بۆه، پاشاوه ی هیزه چە کداریه کە ی عێراق، بە شی زۆری کوردستانیان، لە ماوه یه کی کە مەترله وه ی کورد تیایدا نازادیکرد، گرتە وه.

خورد تیشکاندن و روه که می به سهر برپاره که می نه مهربکاذا دهینا، که تیایدا
 به ووردی حساییان بز به رنه دانه و می کزپته ره جه نگیه کان کردبوو. (پنج سال دوا می
 نه و جه جورج بووش له چاوینکه و تینکی ته له فیزیونیدا، که ناوی ره خنه له خزگرتی لینا،
 به لام ره خنه می کی دره نگره خت، رایگه یاند که ده کرا هاویه ایمانان سه دام حسینیان
 لاواز تر بگردایه و، به تایه تی وولاته یه ککر تروه کانیش ده بو به و جزره رینی فرینی کزپته ره
 جه نگیه کانی عیراقیان نه دایه.) نه گهر چی سهره تا گازانده که می کورد له رووی
 سه ربازیسه و به جزره بیر کردنه و میه کی ساکارانه داده نرا، به لام دوا می نیشینی
 رامیاریانه می شوینسا و هری لیده رچوو، ژه نه رال چوارز کوف بوخزی و وتی عیراقیه کان
 سهره تای گفتو گو که می دوا می ناگره به ست، به و داوایه می که کزپته ره بیچه که کانیا ن ته نیا
 بز پیسه ندیکردنی تیوان خویان رینی هه ستانیا ن بدریت "خه له تیرا". کوردیش ده پیرسی:
 نه می بوئه و می سهر کردایه تی سوپای هاویه ایمانان هه له خه له تیرایه، بوچی نه و کزپته ره
 جه نگیانه می که به بیجاوازی له مده نه می ویشمه رگه یان ده دا، به رنه ده دایه و؟ داخو
 نه گهر نه م هه له بیمه به سته یان، "نه ویش نه گهر وایت" نه کردایه و له کاتی خزیدا و
 به زووی عیراقیان لی به ناگا بگردایه ته و چی ده بوو؟ تیمه می په یامتری له جبهان دا پرا و،
 هه ر نه و نه دمان پیده کرا که نیشه کانی واشنتون و پاته خته سهره کیه کانی تری
 هاویه ایمانان بخه ملینین و، په یامه کانیشمان به ده سستی به که سیکدا بنار دایه ته تیران،
 به و هوایه می له ویش و به جهیگای خزیان بگه یشتایه.

تیمه نه وشته می به لامانه و پیده چوو ناشکرا بیت، نه و بوو که نه گهر ژه نه رال
 چوارز کوف یان هه ر که سیک می دی له واشنتون، باه خی به کورد بدایه، ده بو بیزانیایه که
 کزپته ره به ناله بارترین چه کی کوشتن ناسراوه و، توانای لیدانی کوشنده می مده نه می
 وشارن بیچولکردن و په شوکاندن خه لکی هه به. کورد بینوایه، کزپته ره که چه کیکی بی
 هاوتای دژ به شه ری پارتیزانی، شوینکی تایه تی له نه ر که شه یانیه کاند هه به. له کاتی
 جه نگی عیراق تیران و دواتریشدا کزپته ره له پال فرۆکه بالچه سپاره مووشه که
 هاویژه کاند، گازیا ن به سهر کورددا رشتوه. به کورتی "بفریت ده مریت" واته قه ده شه
 کردنی فرۆکه می بالچه سپیو له لایه ن نه مهربکاوه، بیر هه ریه تال وناهه مواره کانی له بیر
 کورد نه برده و ه. چوارز کوز و ژه نه رالانی دی هاویه ایمانان یه کیینه ترسی نه و هیان هه بوو
 که عیراقیه کان، دژ به هیزه کانی هاویه ایمانان چه کی کیمیاوی به کار بهینن، که بیکومان

بهرگی تائیهت به خوږاراستن وروویوشی گازیشیان هه‌بوو، که چی له‌ئاستی کورددا تووشی
 به‌لا سه‌مه‌ره‌که‌ی له‌بیر‌چوونه‌وه هاتبوون. به‌لای نه‌خشه‌کیشه‌مه‌ده‌نی
 وسه‌ربازییه‌کانه‌وه، ده‌بوو دیمه‌نه‌ناشیرین و دزیوه‌که‌ی به‌گاز کورژراوانی هه‌له‌بجه‌و
 به‌لگه‌ی زیاتر له ۶۵ هه‌زار کوردی هه‌لاتووی هیزشه‌کیمیاییه‌کانی سالی ۱۹۸۸، که
 بۆ خۆده‌رباز‌کردن روویان له‌تورکیا کردبوو، له‌به‌ر‌چاو نه‌هیل‌رایه. هه‌ر له‌و رۆژانه‌شدا
 کۆمه‌لگه‌ی تیو ده‌وله‌تی هه‌موو نه‌و هه‌ولانه‌ی کچکرد که بۆ راگرتنی کوشتاری کورد،
 یان به‌ریر‌سیاریتی سه‌دام حسین ده‌دران، (که‌چی‌کاتی پرویایه‌گه‌نده‌ی هه‌لبژاردنی
 سه‌رۆ‌کایه‌تی نه‌مه‌ریکای سالی ۱۹۸۸، جورج بوشیان له‌به‌دل‌پاره‌شاندنی وینه‌کانی
 هه‌له‌بجه‌نه‌خست). بێگومان نه‌مه‌سه‌پاچه‌یه‌ی خۆرئاواش یش توگستوسی ۱۹۹۰، که
 بوش ده‌یویست "به‌لمدا هیل" بۆ نه‌وته‌که‌ی کویت را‌بکیشیت و به‌پاریش‌بدات که شتی‌ک
 به‌رامبه‌ر سه‌دام حسین بکات، که تیمه‌له‌ناو کوردستانه‌وه ناگادار‌بووین. ته‌نانه‌ت گه‌ر
 هه‌ستیشمان به‌مه‌ترسی کۆپته‌ر نه‌کردایه‌ نه‌وا کورد له‌و رۆژه‌وه‌ی پیمان نابوو
 کوردستانه‌وه یه‌کینه‌مه‌ترسیه‌که‌ی خۆیان ده‌ووت و ده‌ووته‌وه. تیمه‌له‌ناو ده‌ووکدا
 به‌چاوی خۆمان کوردمان ده‌بینی به "نار.بی.جی" و چه‌کی دی ته‌قه‌یان له‌کۆپته‌ر ده‌کرد،
 ووتیشیان هه‌ر چه‌ند سه‌عاتیک به‌ر له‌گه‌یشتنمان کۆپته‌ریکیان خستوه. له
 که‌ر‌کوکیشدا به‌چاوی خۆمان چوار کۆپته‌رمان بینی شالاریان بۆ هیزه‌کوردیه‌کان
 ده‌برد. یش نه‌وه‌ی عیراق دژه‌هیرشه‌که‌ی بکات، نه‌وشیروان وسه‌ر‌کرده
 سه‌ربازییه‌کانی دی کورد، پیمان ووتین که کۆپته‌ر خه‌لکی مه‌ده‌نی ده‌شله‌ژینیت، به‌لام
 خوگری یشمه‌رگه‌له‌جیگاکانی خۆیانداو، تا دوا هه‌ناسه‌ش چۆنه‌کردنیانی دوویات
 ده‌کرده‌وه، نه‌ویش به‌ر له‌وه‌ی به‌دوای ره‌وه‌زۆر به‌به‌له‌و خیراکه‌ی نه‌م چه‌رخه
 بکه‌ون، کورد وایان ده‌رده‌خست که ئیتر دونیایان بۆ ته‌ختبووه، یان هه‌ر‌هیچ نه‌بیت
 وایان نیشانداده‌. له‌چه‌ند سه‌عاتی به‌ر له‌هه‌ره‌سه‌که‌شدا، هیشتا کوردستان به‌جۆریکی
 واسه‌یر به‌ر‌چاوده‌که‌وت که باوه‌ر به‌و ساویلکه‌یه‌یه‌له‌را‌ده‌به‌ده‌ریان نه‌کریت، یان نه‌و
 کوردانه‌ی چاومان پیمان ده‌که‌وت، پیمان و‌ابوو که ده‌بیت نازایانه‌خۆیان له‌لای نه‌و
 خۆرئاوایانه‌ده‌ربخه‌ن که چه‌ندین ساله‌بۆ یه‌که‌مجار سه‌ره‌به‌ستن له‌گه‌لیاندا‌بن. نه‌وه‌یه
 نه‌هامه‌تی له‌نازادی دا‌هران وژینی ژیر ده‌سته‌لاتیکی یۆلیسیانه‌که‌وات ئیکات هه‌میشه
 ووریار به‌ناگایی. که گه‌یشتینه‌زاخۆ کورد به‌هه‌موو به‌ش وچینه‌کانیه‌وه‌و په‌شو‌کاوانه،

ههلس وکەوتی کەساتیکیان لە گەلدا دەکردین کە لە ئاسمان هاتبهوه، یان گۆرانییۆی بەناویبانگ و ناسراوبین، یان پالەوانانی دیاری وەرزشیانه بین. "خۆتان سەرپشکن بۆهەر کوێه کە دەتاندەویت بچن و پرسیاریش لە کێ دەکەن بیکەن"، بە خۆشحالییهوه ناوی "پروستروژیکای تیمە ی کورد"یان ئێنابوو.

تیمە ۲۸ ی نازار واتە یە کە رۆژ بەر لە "هەینی مەزن" گەیشتینە سلیمانی، نیوہ دەرزەتیکمان میوانی ئەو ئەندازیار و بازرگانانە بووین کە لەوولاتانی خۆرئاوا خۆیتدیان تەواوکردبوو، زۆر گویشیان بەمەترسییهکانی هەرەسەینانی راپەڕینە کە نەدەداو، ناهەنگیکی وایان سازکردبوو کە ژن و کچیان بە نایابترین جلوبەرگو جوانترین خشلەوه تیایدا نامادەبن، چی قوتووہ بیرە ی شارە کەش هەبوو کۆیانکردبۆوہ. ویستمان ووریایانە لە هاتنی ئەو هیزە گەورەو سامناکە ی عێراق بدوین کە لە کەرکوک زانیمان رووہو باکوور دەبیتەوه، لەوہ شمان دەپرسی کە داخۆ کورد بە هاتنەخوارەوه یان لەو چیاوانە ی کە تارادەیه کی باش دەپیاراست و گرتنی شارە گەورەکانی وە کە دەوک و هەولێر و کەرکوک و سلیمانی ناو تەختایه کە کاریکی بە جێیان کردبیت؟

لە کاتی کەدا خانەخوینکاگمان چاکیان دەزانی کە سەدام حسین شۆرشێ شیعه کانی باشووری سەرکووتکردووہ و لەناویبردووہ، کە چی بە زەنگیکی ناگادار کردنەوه یان دانەدەنا، لەبری ئەوہ ی خۆ بە هیرشە کەوہ خەریکەکن، زیاتر خۆیان بەریکخستنەوه ی ئاووکارەباو باری ئابووری شارە کەوہ خەریکەکرد، میواتیک لەسەر خواردنە کە هەر بۆجەختکردن، ووتی: "تەگەر کەرکوک شکستیپهینیت ئەوا کوشتو کوشتاریکی زۆر سامناکە پروودەدات"، بەلام پروودانی شتی ئەو جۆرە ی بەدوور دادەناو بەشتیکی نامارانە ی لەقەلەم دەدا. نەخیر ئەم کوردانە ی چینی ناوہنجی بەرادەیه کی واکارامەو برۆابەخۆبوون، کە هیچ هەولێکی وایان بۆشاردانەوه ی پۆلە دیارو ئاشکراکە ی ناو کۆمەلیان نەدەدا، جا بۆچی بیشارنەوه؟ خۆ ئەوان پیش هەموو شتیک براوہن و جارێکی دی وولاتیان ناکەویتەوه بن چنگی عێراقی دل پر لە قین. یە کینەش نەوه یان لێ دووبارە دەکردینەوه کە دەبیت بەچاوی خۆمان ریزە تانکی زنجیر پچراوو زینۆشە سەربازییه هەلوہ شاوہ کان و لۆری لید و بنکە ی بەعس و ئەمنە سووتاوہ کاگمان بینیت!!

راستییه کە ی وایەو لەوہش زیاترە، زۆر نەبوو لەورێگایه ی پایدا هاتبووین، هەر چەند فەرسە قیک و قەلایه کی بەردینی زەبەلاحی بەدوو کەل رەشدا گەراوی چۆل و هۆلمان،

له‌وانه ده‌بینی که سه‌دام حسین له‌پال ریگا سه‌ره کییه کاندایا دوستی کردی بون، نزیکی هه‌ر نیو میل جارینکیش ره‌بایه‌ی چیمه‌نتوی گچکه ترمان به‌رچاوده که‌وت. نه‌گه‌رچی نه‌م قه‌لایانه شوره‌ی ناسا دروست‌کرا بون، به‌لام داگیر کرده کۆلونیالزمه‌کانی به‌بیر ده‌هینامه‌وه، که‌هه‌ر له‌جه‌زائیره‌وه بیگره تا فیتام خۆم دیبومون. به‌لام نه‌وه‌ی ته‌نیا به‌ کوردستانه‌وه تاییه‌ت‌بوویت، کاولکاری و وولاته‌ختکردن و دارووخانه زوره‌ی شویناتیک بوو که له‌رۆژگارینکدا گوند وئاوه‌دانی بون، که‌چی تستا تاجا و بریکات تۆبه‌له ناسه‌واری بیکۆتاین، نه‌و ره‌زو بیستانانه‌ش که له‌سالی "۱۹۷۵"ه‌وه رۆژانه سه‌دام حسین، بۆ نه‌هیشتی ژبان له‌و ناوچانه‌دا هه‌لیده‌پاچین. کوردیش بۆ دوورخسته‌وه‌ی گیانه شه‌رخوازانه‌که‌ی که پیشتر به‌ناره‌واترین شیوه ره‌فتاری له‌گه‌لدا کردی بون، شیوازیکی زۆر تاییه‌تیاگر تبوو هه‌رچی وینه‌دیواریه‌کانی سه‌دام حسین هه‌بون، له‌م به‌ر تائه‌وبه‌ری کوردستان، هه‌ر له‌سه‌ره‌وه تاخواره‌وه، به‌چوارچۆه کۆنکریتیبه‌کانیشیانه‌وه، به‌کلاشینکۆف به‌نا بماندا بردی بون و به‌گولله هه‌رچی نادگاری سه‌دام حسین هه‌بوو، که به‌ته‌بله‌یه‌ک و به‌ره‌ه‌لینه‌یه‌کی سبی چیشتلینانه‌وه وه‌ک چیشته‌که‌ریک، یان به‌جلك و به‌رگی سه‌ربازییه‌وه وه‌ک سوپا سالاریک رازیرا بۆوه، یان وه‌ک بازرگاتیک لێو به‌خنده‌وه له‌قاتیکی سبی تاییه‌ت به‌قوماچییه‌کان و شه‌بقه‌یه‌کی بووشی پنه‌مایانه له‌سه‌رداو، له‌هه‌مووشیوه به‌رگی جۆراوجۆردا که حه‌شارگی قیل و درۆو ساخته‌کانی بن، به‌تاییه‌تی وینه‌یه‌کیان که له‌هه‌ر هه‌موویان زیاتر سووکایه‌تیکردنی پێوه‌دیابوو، که به‌جل و به‌رگی ته‌واوی کوردانه‌وه، شه‌رواتیکی فش و پشترین و جامه‌دانیه‌کی چوارگۆشه‌یی، ده‌یانسپیه‌وه. له‌هه‌مووشی ناخۆشتر، خانه‌خوینکانی دواشه‌وی سلیمانیمان هه‌ر هه‌موو له‌وباوه‌ره‌دا بون که نیت له‌مه‌ولا ریز له‌مافی مرفۆده‌گیریته و ره‌فتاری دیموکراسیانه‌ش له‌سه‌رو هه‌موو شتیکه‌وه ده‌هیت، زۆریش به‌کاره‌ی سه‌ر کرده‌کانیان سه‌ربلند بون که له‌به‌ر باری ناسایش رینگه‌یان به‌زۆربه‌ی به‌کرینگیاره‌وه‌کانی به‌غدا دابوو، بیکگرت له‌ناویاندا بسورینه‌وه‌و، بیریشیان له‌جۆری سزادانه‌که‌ی خۆیان نه‌ده‌کرده‌وه کاتیک که سه‌دام حسین بگه‌رینه‌وه، کورد هه‌ر وه‌ک چۆن نه‌و به‌هه‌زاران سه‌ربازه‌ عیراقیانه‌یان به‌ردا که لایان ده‌سته‌سه‌ربون، هه‌ر واش بریاریناندا که هه‌ر که‌سیک به‌ناشکرا دژایه‌تیا نه‌کات نه‌وا له‌گه‌لیانه. نه‌م که‌م ووریا به‌تیه‌یان گه‌ر له‌گه‌ل هه‌موو نه‌و کاره‌ ترسانا‌کانه‌ی ده‌یان سالبوو به‌غدا سزای

کوردی پنده دا به اور د بکرایه شتیکی سیر و سامناک و، له خهون ده چوو، به لام نه م
 جزره لیکدانه وه ساکارانانه، له کهوتنی کهر کوکدا بوونه هانده رینک بۆ کۆره وه که.
 که عیراقیه کان کهر کوکیان گزته وه یه کسه رخانه خوی دلگه رمه کان و نه وانیه
 تریشیان، بۆ چوونه نابه جیکانی نه و چهند ههفته نازادییهی خۆیانیان به لاره ناشکرابوو، به
 شیوه یه کی ترسناکی واش به ناگایهینانه وه کهسی لی نه بویت، نه و ترس و نه بونی
 هاریکارییهی تیوانیانی له ناخدا به هیز کردن که له سالانی دهسته لانداریتی به عس و نا کامه
 کاولکه ریه کانی کۆمه لگه ی کورده واریه وه هاتوو.

سه ر کرده به ناوبانگه کانی پیشمه رگه له بایه خی پیوه ندیهه خیزانییه کانیان
 که مده کرده وه، رهنگه نه وهش له بهر نه وه بویت که خیزانی خۆیان و خیزانی نه ندانه
 کارا کانیان له ده ره وه ی عیراق بووین. بۆیه که ره وه که ده ستیکرد هیچ کوردینک، جا
 پیشمه رگه بیت یان جاش یان مده نی، مال و مندالی خزی له بهر گورزی تۆله ی سه دام
 حسیندا جی نه ده هیشته. چینه ناوخییه کانیش سه رسام مابوونه وه دره نکاتیک
 هه ستیان کرد که بهر پرسانی به عس له هه موو هه لسوکه و تیکیان به ناگان. بۆ نه گبه تی ریز
 له به کریگیرا وه کانی به عسیش نرابوو. جاشه کانیش له پیناو سه رسه لامه تی خۆیاندا
 که و تبوونه په له قازه، چونکه به هه زاران یان وازیان له سه دام حسین هینابوو به خۆیان
 وهیزه کانیه وه چوو بوونه ریزی نه ته وه یه رابه ریه کان، چه کداران و خیزانی عه شیر ته
 هه لاتوو ه کانیش، دیمه نی سزادانه که ی خۆیانیان وه ک له رژیتم هه لگه راره یه ک
 له بهر چاوبوو، که پنده چوو چاره نووسیان وایت. هیچ کوردیکیش پیوستی به وه نه بوو
 که وشه هه ره نازداره که ی سه دام حسین "نپاک" ی به بیر بیننه وه، که نه و وشه یه ی
 نه ک هه ر به پیشمه رگه نه ته وه یه کان ده ووت به لکو یه ک کوردی لی نه ده بوارد.

له سه ر کرده بالاده سه کانی پیشمه رگه شدا، که په یه کی بالای سه ربازیتیشیان
 نه بویت، به لام ده برا له خه لگی دی ریکو ریکتربوونایه، نه وانیش رووخان و بیووره بیان
 پیوه دیار بوو هاوه ئیتیکردنی خیزانه کانیان کرده بیانوو بۆ جیه هیشتهی نه رکه
 دیار یکرا وه کانی خۆیان و خۆ ده رباز کردن رووه و تورکیاو تیران بو نه وه. چهند سه ر کرده
 یه کی پیشمه رگه که له رژیتمیکدا رتبه رایه تی هه زاران که سیان ده کرد، دواتر به
 ره خنه وه دانیان به وه دا نا که هه رچهند پاسه واتیکی خۆیانیان به ده وره وه مابوو. دیانه
 که مایه تیه کانیش، نه گه رچی پیوه ندیان به رژیتمه وه زۆر خراب نه بوو، که چی نه و کاته

هه لاتن، پیده چوو له سه رینکوه له و ترسه کوژانه یه وه بوو بیت که نه وه ک سهدام حسین به هاریکه رینکی ره مه کی پاپه رینه که یان دابنیت، له سه رینکی تریشه وه بو نه وه بوو بیت که هاریکار یکردنی کورد بکه نه وه کو گهر له شاردنا بئینه وه کورد به پیای به غدا تا وانباریان بکات.

ترسی کوپته رو گازی زه هراوی، به جزرینک لای کورد به رجسته ببوو که ره وینه وه ی زه همت بیت، نه گهر چی سهدام حسین نه مجاره یان نه پیوستی به به کاره یانی بو نه له ترسی توله ی پرله کینی هاو به یمانانیش ده یوژا شتی وا بکات، به لام کورد شینوازیکی وایان بو زانیی نه وراستیه نه بوو. رینک وه ک چنده هفته یه ک دواتر "نزار حمدون" ی بالوتزی پیشووی عیراق له واشنتون، له چاوینکه و تینکی به غدامدا پی ووتم، هیزه چه کداره کانی عیراق باش ده یانزانی چیده که ن. شله ژاندنی مه ده نیه کان ته کیکیکی به مه به ست بوو تا یارمه تی سهدام حسین بدات به زووترین کات و به هه زانترین نرخ، گهر ته نیا خاکه که ی باکوور بگریته وه و هیچ که سیشی تیدانه مابیت هه رباشه. که هاو به یمانان فرژکه ی بال چه سپیویان له فرین قه ده غه کرد، عیراقیه کان پشتیان به کوپته رکانیان به ست، که بو شله ژاندنی کورد یه کاویه که. کورد که رکوکیان له ده ستداو به رای په نابه رانی شاره که ش گه یشتنه ناو هه وئیر و سلیمانی و زاخو، نه مجاره وینکی وا ده ستینکرد که هیچ که سیک نه له واشنتون و نه له له نده ن و نه له پاریس و تاراده یه کیش داموده زگا که ی چوارز کو فیش که بو چونیان له وان که متر بوو، به بیر یاندا ده هات. هینده به لگه ش له سه ر زولی به ریوه به رایه تیه که ی بوش گرد ببوونه وه، که نه یده ووست میشکی خوی به ده ستخته ناو نالوزی کومه لگه ی عیراقی پیش و کاتی گرتنی کویت و دواتریش خه ریک بکات و، هه موو جزره پیوه ندیبه کی به جی و گونجاویش له گه ل به ره له ستکاره عیراقیه کانی، شیعه یان سنی یان کورد، ره تبکاته وه. له میژووی دوو به ره کیانه ی تیوان مرو فدا، زور که م بووه نه و هه موو هیزه زوره ی هاو به یمانان، پرچه ک و ناماده بن و نه و هه موو پیوستیانه شی بو ته ر خانکرا بیت، که چی سروشتی کومه لایه تی و میژووی خویتاوی دوژمنه که وا به نه نقه ست پشتگویتخرا بیت. له سه ره ک بوش خویوه بیگره تا خواره وه که سیک له به ریوه به رایه تیه که یدا نه بوو که راستی گرنگترین نامنجی دوا ی نازاد کردنی کویت بدر کینیت، که نه ویش راگه یاندنی سه ره که وتن و به پاپور به ره و مال بوونه وه ی سه ربازه کان بوو، نه و کاته ی بوش کو توپر شه ره که ی راگرت،

ژهنه پال "کولن نیل پاول" ی سهرۆکی ده زگای ئهرکانی هاوبهش، روون وناشکرا سوربوونی خۆی له وه دا راگه یاندا که نه هیلیت هیزه کانی ئهمهریکا به هیچ جزو رینگایه ک بکه ویته ناو گیزاوی گرفته کانی غیراقه وه، نه وهشی که له به غداو جینگا کانی تری غیراقدا روویاندا یان نه دا، وه ک خۆی به پئجراوهیی هیلرايه وه، نه گهرچی به رپتوه به رایه تی ئهمهریکا نماژه ی به باشزانیی پایه گایه کی سنی مه زه بی به ده سه لات ده کرد، نه ویش ههر کاتیک سه دام حسین به بی خۆتیه لقرتاندنی ئهمهریکا لا برایه وه، ژهنه پالیککی به توانا جینگه ی بگرتایه ته وه. له ساتی یه که می ناگر به سه که وه، مانه وه ی هیزه کانی ئهمهریکا له دورگه ی فارسدا گرفتیککی رامباریانه ی ناو خزی له ناو ئهمهریکا دا به رپاکرد، ته نانه ت له و کاته شدا که له نه نجامی نازا کردنی کویتدا له و پهری بره ودا بوون، بوش هه ستیکرد، له گه ل خرابوونی باری ئابوو ریاندا ده رفه تی دووباره هه لباردنه وه ی سالی ۱۹۹۲ ی به سیاسه تی ده ره وه وه به ننده بیت، نه گینا وه ک سهرۆکیکی کارامه له سیاسه تی ده ره وه دا کۆتایی پیدیت، بزیه شه رپراگرتنه که، که مه ترسیه کی هنجگار زوری تیا دا بوو زۆر به دلی پاول بوو، پاول یه کینه له سهر نه وه سوربوو، که به ههر نرخیکیت له کاروباری غیراقی دوا ی جهنگگ دوربیت، چونکه ترسی دووباره زه لیلبوونه وه ی سوپای ئهمهریکای فیتامی سالانی شه ست وحه فتاکان و ۱۰ سال دواتری بیرونی هه بوو.

به رپتوه به رایه تی ئهمهریکا، که ئهم هه مو راستیه سه ربازی و رامباریانه ی لیبیوه کۆلی شیر، به جو ریککی لیه اتبوو که نه گهر کۆره وه که ی کوردستانی غیراق ناو زپاندنی سهر که وتنه به ناو بانگه که ی کویتیشی له دوا بیت نه وا ههر گوئی پینه دات، به وهش به رپوه به رایه تیه که ی خۆی وه وه ی دوا ی خۆشی خسته ته له وه، چونکه له نه نجامدا تووشی بوو به تووشی نه و غیراقه ی که ده بو یست خۆی لی دوور بگرت، خو نه گهر پیش ده ستپیکردنی هیر شه که، چه ند لیکۆلینه وه یه کی زه مینه خۆشکهری بۆ بکرایه نه وا به رپتوه به ریتیه کهش تووشی نه و باره سه یره نه ده هات، ده بوو نه و بۆچوونه نه شیا وه ی "خو له سیاسه تی غیراقی دوا ی جهنگ به دورگرتن" ه ی بکه و تایه ته روو.

له کانونی دووه می ۱۹۹۱ دا، چه ند رۆژیک بهر له ده ستپیکردنی جهنگی کویت، دیارده ی روون و ناشکرا هه بوون، هه ربو غوونه، به سه دان هه زار کوردی تورکیا مال و حال خزیانیان له باشووری خۆره لاتی تورکیا وه به جهیشت و، ههر له به یانی زووه وه تا نیوه شه ویککی دره نگک و یستگه ی پاسه کانی دیاربه کر، که نه گهر توۆمۆزیل به خیراش

بروات نه مچا به چوارسه عات ده گه‌یشته نزیکتین خالی خاکی غیراق، به خیزانه په شوکاوه کان سیخناخ بوو، کومپانیای پسه کان بهره‌وام پاسی زورتیان ده‌خسته گه‌رو که چی واش دهره‌قته‌تی هاموشوکه‌رانی نه‌نقهره و نه‌دنه و نه‌زمیر و نه‌سته‌نبوول وشاره‌کانی تری تورکیا، که کوردینکی زوریان تیادا جیگیربووه، نه‌ده‌هاتن، شو دره‌نگک پی‌اوی و امده‌بینی هه‌لپه‌ی ره‌وانه‌کردنی ژن و منداله‌کانی بوو بهره‌و ههرشویتیک، ههر به‌و مەرجه‌ی له‌ناوچه کوردنشینه‌کان نه‌بوایه، که ره‌نگه‌گومان له‌مەرجه‌که‌شیدا بوویت. ته‌نانه‌ت به‌ساده‌یی و ساویلکه‌یی ناوچه‌که‌ش بیگرتی نه‌م په‌شو‌کاوی و جو‌جولییبه له‌جزره شینتیه‌کی ده‌کرد. له‌همان کاتشیدا حکومه‌تی تورکیا به‌ده‌یان هه‌زار سه‌ربازی به‌تانک و زریژوشه‌وه رووه و غیراق بزواندبوو، که به‌ناسایی به‌رامبه‌ر سنوره‌کانی روسیا جیگیر بیون، چونکه نه‌نقهره و به‌غدا رایانگه‌یاندبوو که هیچکامیان نایانه‌ویت بهره‌یه‌کی دی له‌وناوه‌دا بکه‌نه‌وه، به‌لام هیچکامیک له‌وانه شویتباوه‌ری کوردی تورکیا نه‌بیون، به‌تایبه‌تی کورده نزیکه‌کانی سنور، که هه‌ژارترین که‌سیان له‌وشاره سنورریانه‌دا مابونه‌وه، چونکه ههر کوردینک له‌ههر کویته‌ک بزیایه رووداوه‌کانی سالی ۱۹۸۸ ی له‌بیرنه‌ده‌چزه. له‌م کاته‌دا ووشه‌ی “هه‌له‌بجه” زور له‌ته‌نیا ناوی شاریکی کوردستانی غیراقی نزیکه‌به‌سنوری تیران زیاتربوو، به‌لکو بیوه هیمایه‌کی ته‌واوی نه‌و جینوسایده‌ی رووی له‌کورد کردبوو، چونکه هه‌له‌بجه نه‌و جیگایه‌بوو که رژیمی غیراق به‌گازی ژیانکوژ شالاری بو‌سەر کورده مه‌دنه‌یه‌کان کردبوو.

راستیه‌که‌ی له‌وچهند روزه‌ی پیش ده‌ستینکردنی جه‌نگی کویتدا، وه‌ک نه‌وانه ده‌یانووت که له‌ده‌رمانخانه‌کانی باشووری خوره‌لاتی تورکیادا کارباندبه‌کرد، کورده‌کانی تورکیا هینده ترسابون، داوايه‌کی هیجگار زوری “نه‌تروین” یانده‌کرد، که مه‌تریاییکی “نه‌نتی دوت”ه، واته دژ به‌ژه‌ه‌ره و به‌تایبه‌تیب بۆ‌حاله‌ته پیسخوریه‌کانی “لیتال” به‌کار ده‌هینریت، که نه‌میش مه‌تریاییکی بکوژوه و “سارین”ی پنده‌وو‌تریت، له‌و ناوه‌شدا هیچ شتیکی وای لینه‌بووه جیگه‌ی روپوش بگریته‌وه، بۆ‌یه کورده‌کانی نار تورکیا تویتوالی پلاستیکیان به‌کاره‌یناوه. راستیه‌که‌شی به‌ر له‌وه‌ی هاویه‌یمانان یه‌که‌م بزمیان به‌اویژن، یه‌که‌م قوربانی شه‌ری کویت دایکیکی کوردی کوردستانی تورکیا و منداله‌کانی بوون، که له‌نه‌نجامی به‌کاره‌یناتیکی هیجگار زوری نه‌و پلاستیکانانده‌دا خنکا

بوون، سیاسه‌مه‌داره‌کانی خۆرئاوا له‌ئه‌نقه‌ره‌ ئه‌وه‌یان ده‌خسته‌ پال نابه‌رپر سیاریتی و شۆره‌تی خرابی رۆژنامه‌گه‌ریتی تورک، که به‌هیچ‌جۆری‌نک‌ ئه‌ندازه‌ی ترسی کوردیان له‌چه‌کی کیمیای، نه‌ک‌ هه‌ر له‌عیراقد له‌لکو له‌تورکیاشدا نه‌خه‌ملاندبوو.

هیچ‌شتیک‌ له‌وه‌ ترسناکتر‌ نییه‌، که‌ گه‌لێک‌ بگاته‌ ئه‌وه‌باوه‌ره‌ی‌ ناپاکی‌ له‌گه‌لدا کراوه‌، چونکه‌ هه‌ر‌ شتیکی‌ خراب‌ و شووم‌ که‌ به‌به‌رده‌میاندا‌ گۆزه‌ری‌ کردبیت‌ و گۆیان‌ پینه‌داییت‌ یان‌ گالته‌یان‌ پێی‌ هاتبیت‌، یان‌ که‌ نیشیان‌ باش‌ بویه‌ گه‌ر‌ پێشی‌ تووره‌بوونابه‌ خۆیان‌ وانیشان‌ نه‌ده‌دا‌ پێسانه‌وه‌ دیاریت‌، به‌لام‌ که‌ کار‌ وه‌ر‌گه‌راو‌ گۆزله‌که‌وته‌ ئێژی‌ ئه‌وسا‌ ئه‌میش‌ به‌دیوی‌ تۆله‌دا‌ ده‌که‌ویته‌وه‌. من‌ و "رولاکو" شه‌وی‌ هه‌ینی‌ مه‌زن‌ گه‌راینه‌وه‌ بۆ‌ سه‌لاحه‌دین‌، تیمه‌که‌ی‌ "ئه‌ی.بی.سی." بۆیان‌گه‌راینه‌وه‌، له‌ دوورپۆژی‌ رابردودا، که‌ ویستویه‌ لای‌ خۆرئاواوه‌ له‌ که‌ر‌ کوک‌ نزیکبینه‌وه‌، پێشمه‌رگه‌ی‌ تووره‌و‌ ده‌م‌ به‌هه‌ره‌شه‌ خرابی‌ پێک‌ده‌بوون. دوا‌ چل‌ وه‌هشت‌ سه‌عاتی‌ ناو‌ عیراق‌مان‌ ته‌واو‌ کرۆی‌ کردبووین‌ و زۆر‌ به‌ هیواشیش‌ لیمانده‌پۆشیت‌، چونکه‌ خۆمان‌ بۆ‌ نیمچه‌ هه‌لاتنیک‌ له‌ ده‌ست‌ کورده‌ تووره‌کان‌ و سه‌ربازه‌ تۆله‌ سینه‌کانی‌ عیراق‌ ناماده‌ده‌کرد. چه‌ند‌ براده‌ری‌کمان‌ له‌ ناو‌ هه‌ولێردا‌ بۆ‌ ده‌رباز‌ نه‌ده‌کرا‌ گه‌ر‌ به‌رپرستیکی‌ پێشمه‌رگه‌ ئۆتۆمۆبیلنیک‌ و چه‌ند‌ پاسه‌واتیکی‌ له‌ سه‌لاحه‌دینه‌وه‌ بۆ‌ هه‌ولێر‌ فریا‌ نه‌خستایه‌، که‌ تاده‌هات‌ ئالفۆز‌ترده‌بوو‌ به‌ ئۆتۆمۆبیلی‌ خیراش‌ هه‌ر‌ نیو‌ سه‌عاتیکمان‌ ئیوه‌ دووربوو. ئه‌وته‌ کسبیه‌ش‌ که‌ بۆه‌موو‌ هه‌فته‌که‌ به‌ کرێمان‌گرتبوو، لای‌ خۆی‌ چوو‌بوو‌ ئه‌وبراده‌رانه‌ له‌ هه‌ولێره‌وه‌ یینته‌وه‌، که‌چی‌ سووک‌ و باریک‌ خۆی‌ ئیوون‌کردبووین. پۆژی‌ شه‌مه‌ تیمه‌که‌ی‌ ئه‌ی.بی.سی‌ هه‌موو‌ تواناو‌ زۆربه‌ی‌ کاته‌ که‌یانیان‌ بۆ‌ ئۆتۆمۆبیل‌ و شوفیر‌ په‌یدا‌کردن‌ به‌سه‌ربرد، به‌و‌ هیوایه‌ی‌ سه‌ر‌ له‌به‌یانی‌ زووی‌ پۆژی‌ جه‌ژنی‌ تیس‌تر‌ خۆ‌ ده‌رباز‌بکه‌ین، ئه‌گه‌ر‌ چی‌ چه‌ند‌ په‌یامنێریک‌ زووتر‌ تیه‌ر‌ببوون، له‌ دوا‌ ساتدا‌ شۆفیره‌کانی‌ ئه‌ی.بی.سی‌ ویستیان‌ بکشینه‌وه‌ و ده‌یانووت‌ ئۆتۆمۆبیله‌کانیان‌ بۆ‌ ده‌رباز‌کردنی‌ خێزان‌ه‌کانیان‌ پێویسته‌، به‌لام‌ زه‌بری‌ مه‌سه‌ود‌ به‌رزانی‌ خۆی‌ بیره‌که‌ی‌ پێگۆرین‌ و هه‌ر‌ ئه‌ویش‌ به‌شه‌ به‌نزی‌ پێویستی‌ سه‌فه‌ره‌که‌مانی‌ له‌ به‌نزی‌خانه‌ی‌ خۆیان‌ بۆ‌ دا‌بین‌کردین‌ و نامه‌یه‌کی‌ ده‌ست‌نووسی‌ نێمزا‌کراوی‌ پێتینه‌گرتیشی‌ دا‌ینی‌ و، خۆشی‌ به‌ته‌نیا‌ له‌ کاتیکدا‌ تکای‌ له‌ کورده‌کان‌ ده‌کرد‌ که‌ "له‌ کوردستاندا‌ بچینه‌وه‌ و نه‌بنه‌ په‌نا‌به‌ر‌ تا‌ وه‌ک‌ ئه‌رمه‌نییه‌کانیان‌ لێ‌ به‌سه‌رنه‌یه‌ت" چونکه‌ مه‌سه‌ود‌ رای‌ وابوو‌ که‌ ئه‌رمه‌نییه‌کان‌ گه‌لێکن

له خاکی خزیان دهر کرابن، خواحافزیه کی تایه تیشی لیکردین.

دوای جیهیشتنی مه سعو دبه زانی و به پنی نهو ری قه تیسمانه ی تیکه و تپوون، دیار بوو کهس به گوتی نه کرد بوو. هیشتا ماندووی دیزه نتریه که مپوم، له تو تو مؤبیله که هاته دهره وه و پشتم به دیوار یکی نزمه وه نار لیدانیشتم، چونکه بینم و ابوو نه مه یا تم بو خو پاراستن له و کزپتیره جهنگیانه ی که له و دیو چیا که وه نارچه که یان پاکده کرده وه، له دانیشتنی ناو تو مؤبیله که چاکتریت، تاتریش له بیر خوم به رمه وه که و تمه هه لدانه وه ی نه و په رانه ی تبینه کانم تیدا نووسیوون، لیسه و وشه یه کی کوردی و چند دهر پرینکیانم بهر چاو که وت که بهر له هاته کوردستانم له نه جهنده یه که وه کویم کرد بوون، به لام تانیستا کاتی بیر لیکردنه وه یا تم نه بووه، له پال ژماره سه ره کییه کان و چند و وشه یه کی به رامبه ر به نان و نار و هه ر چوارا و شتی له و بابه تانه، و وشه ی “دوست”م بهر چاو که وت که بو براده ره، دهر پرینی “دوستی مه ی” که بو “تو براده رمانی”ه، له چوار گوشه یه کیشدا به پیتی گه وره “ته که نه که”م بو “ته قه مه که” نووسیو، و وشه ی به رامبه ر به “یار مه تی”ش به پنی نهو نه خشه یه ی کیشابوم “هاریکاری” ده گه یاند. چاک له سه رنجه کانم و ورد بوومده به خوموت: نایت نه مانه راستن، به لام پنده چوو واشبن، بوغومونه “هاریکاری” زور له “هارا کیری”ه وه نزیکه که جزره خوکوشتیکی یابانیانه یه بو خوپا ککردنه وه له بیتا پروتی خه نجه ریک به وورگیانا ده کن. له کاتی نووسینه وه یدا نه و شته سهیره م نه دیوو، که چی تستا تو زینک به وه نیکه نیم وهه ستیم کرد که میک باشتربووم. من له باریکی وادا نه بووم که ناگام له کات بیت، نیوده رزه نه پیشمه رگه یه کت و ه کت ریک خه رانی سوپا به دیار که وتن و که وتنه فرمان به سهرا دهر کردنی نه و شو قیرانه ی له و خه لکه یاخیبوون، نیر زور به ناسانی نه و نه ده ی پینه چوو، به په له به شه قامی هاملتزن دا بهر نیکه وتینه وه، که شه قامیکی سه ره کی سه ر باز یانه یه به ریتانیایه کان له سالان “۱۹۲۰-۱۹۳۰” دا که له هه وئیره وه تاسووری تیران به ره و خوره لات ببوونه وه رایانکیشابوو تا به ناسانی سه رکوتی عه شیره ته کان بکن. “نازا تم، نه گه ر نه مه باشتیرین هه لی کورد بیت، به لام چاکده زانم که نه مه دوا هه مان نیه، به تایه ته سی چند مانگیک پیش تستا کن پیشینی نه م باره ی نه مرزی ده کرد؟” نه وه قسه ی به رزانیه که له رایات و له مانگی شوباندا بیووم، زورم بیر له کورتینی نه م قسه ی به رزانی کرده وه، چونکه پیاچوونه وه یه کی میژروی کورد نه م تیکه وتنه ی تستا

یانی درده خست بویه ده بو زور به چاکی روودانه که ی بزائرایه. به هر حال میل به میلی ریگاکه، تا ده هات لانکه تخته کانی مندالان، که به سر چه مچدی توتومبیله کانه وه به سترابوونه وه، زیاتر سه رنجیان راده کیشام، دواتریش یش لوزریه کی ته نکه ره کوه تین، که درو شینکی ده سخته تی به ره نگار بوونه وه ی به پشت بؤدییه به قور ساغدراره که یدا به ئینگلیزی ئهه لکولرابوو ”کس نه ئیت کورد مردووه“، نه گهرچی خونجه ی ئینگلیزیه که ی هه له بو به لام به یامیکی به ناگا هیئانه وه ی و ابو که زور له جینگای خؤیداییت.

سه عاتیکی نه برد گیشینه دیانا، نامه به به له نو سراوه که ی مه سعودیش ئیشی خوی له گه ل عه بدولموه یعنی خزمی که له وی به رپرسی بنکه ی K.D.P بوو، کرد. هیشتا بریاری رووه و تورکیا یان تیران بوونه وه مان نه دابوو، تیران به لای خوره لآتدار به توتومبیل، هه سه عاته رپه ک ده بیت، ده شوا پروا پیکراوینکی ”ته ی بی سی“ له وی نامه بوایه و له سه ر سنوره که چاره روانی بکردینایه، به لام نه نه وو نه کار به ده سته تیرانیسه کان جیی موقمانه مان نه بوون، بویه عه بدولموه یمن برپاره که ی بؤداین: ”تیمه هیچ بواریکمان نییه“ عه بدولموه یمن وای ووت، چونکه تازه تیرانیسه کان سنوریان داخستوو. نه و شو فیرانه ش که به کریمانگر تبوون، بؤده ر باز کردنی خیزانیان توتومبیله کانیا ن به ره و سه لاهه دین نازووت، عه بدولموه یمن بیکابینکی داینی وتیمه ش که لوپه له کاغان لیبار کردو خوشان له گه لیدا به ره و باکورر بؤ ”کانی ره شت“ رۆبشتین، که له سه ر نه خشه له دیوی ناوه وه ی سنوری تورکیا ته نیا خالیکی ره شه، هه ر که گیشینه ناوباخینکی سه ر تاپا که سکه، لاماندا تا شه وی تادا بکه بنه وه، چونکه خه ریکبوو دنیا ته واو تاریک ده بوو، بیکابه که گه راپه وه، رورناکی هیشتا نه وه نده ی به به ره وه مابوو که بتوانین له گه ل قاچاخچییه کی وولاخرداری ناوچه که دا ریکبکه وین و نایکبخوین هه گبه کانیشمان بؤ نووستن رابخه ین و تا به یانی زوی رۆزی داهاتوو ئی بخه وین.

جیرالدین بروکسی ”دی وول ستریت جورنال“ له پریکا به ده نگی به رز راپیگه یاند، که گوایه ده ترسیت وله و باوه ر شدا یه هه موومان له خه ودا بکوژرین، تیمه زور له وه مانلدو تر بووین که گوی به و قسه یه بده ین و به راستی دابنن، به تایه تی که له نافر ه تیکی لاوازو له هه موو شمان نازتره وه ده ربجیت، نازایه تنیه که بی به وه سه لماند که شه ویک له ناو که رکوکدا، هه ر بؤنه وه مایه وه کار دانه وه ی خیزانینکی کورد له کاتی توپاران

کردتیکی خهستی عیراقدای بییتیت. بهلام هموو تارادهیه کک بهخته و هرو سهلامه تبورین و، واشنه که و تهوه که بیرمان لیده کرده وه. ریگا سهخته شاخوویه که ی تورکیا به کییک بوو له ورینگا ده گمه نه مینرینه کراوانه ی تیوان ههردوو وولات، نه گهرچی باران نه ده باری بهلام له بهرزایی چیاکاندا و بههوی شهونگی زوره وه هموو خهریکبوو ده بیهستین.

ماننگ چوارده شهو بوو، چهند جاریک بۆ سهیر کردنی نهو په نابه رانه، که جزگه ناسا، بهرینگا سهخته شاخوویه بلنده که ی به ده ره بندیکی ههشت ههزار پی بهرزای ده گه یانندن و بهو دیویا تورکیا بوو ریچکه یان بهستبوو، له خه وه هه لده ستام. له به ره به یانیشدا ره وه به رازه کیویه کم بینی به سهر لووتکه یه کی چیا که وه سهیری خه لکه که یان ده کردو و اقیان و ورما بوو، ”بی. بی. سی“ ش گرتنه وه ی هه وئیر و ده و کک و زاخوی له لایه ن رژی می عیرا قه وه یه کلا ده کرده وه، نه وه ش چاکی بریاری ریگا هه ل بزار دنه که مان و دژ وه ستانه وه ی هموو نه وه ولانه ی سه لماند که بۆ په شیمان کردنه وه مان ده دران. و و لا خداره کان له کاتی دیاری کراودا نه گه یشتن، که و تینه خوی چانه وه و یشمان و ابوو که ده بیت جانتاو چی شتی قورسی تریشمان هه به به جیبه یلین. به ره و خوار بۆ سهر جزگه ناویک چووم، خۆم شت و ریشم تاشی، هه رچهنده لاواز ببووم ۱۰ پاوه تیکیشم که مکر دبوو، بهلام له وه هه فته یه دا نه وه یه که مجار بوو هه ست به نه خۆشی نه که م.

دواجار دوو کوری گه نج به سی و و لاخی به رزه و گویتدیرینژیکه وه گه یشتن و به ریکه و تین، جیرالد هه گبه ی نووستنه که می بۆ هه لگرتبووم، له سه رخز به باریکه ریته کی سه لته زه لامدا به ره و ژوو هه لکشاین، نه وناوه پر له بیلاوی شاریانه و جانتاو شتی قورسده ستی دی بوو که هه لاتوو ه کان توور یاندا بوون، ناوه ناوه ش بۆ پشودان ده وه ستاین تا به خۆشییه وه سهیری خاکی به گولی به هاره بۆ شرا و نهو لووتکه نزیکانه بکه ین که به فر گرتبوونی و لیان ووردینه وه، گویش له په خه ی رووبه پرووی پر گومانی دژ به جوزج بوش و سه رجه م کاره کانی بگرین و پرساری ”بۆچی سه دامی له ناونه برده؟“ یان ده کردو ده شیانووت ”بوش دۆستی سه دامه“، نه مانه پوخته ی نهو کوردانه بوون که هه رزوو هه ستیان به تیکشکاندنه که کردبوو هه لاتبوون؛ فه رمانبه رانی مه دهنی خانه نشینی قات سی پارچه یی له بهر، بازرگان، نه ندازیار، دایکانی مندا ل له نامیزی چینه ناوخییه کان. به دیریایی ماوه ی پیشه که م نه مه یه که م که ره تم نه بووه وه کک نه مه ری کاییه کک

هه‌ست به بیزاری بکه‌م، به‌لام زۆر که‌م هه‌ستم به‌بوونی ره‌خه‌یه‌که‌ کۆردووه‌ که‌ وه‌ که‌ نه‌میان له‌جیگای خۆیدا بوویت. پاش یینج سه‌عات به‌ نیشانه‌یه‌کی کۆنکریتی گه‌یشتین که‌سنووره‌که‌ی دیاری کردبوو، چل وینج ده‌قیقه‌ دواتر له‌بنکه‌یه‌کی پچووکی پێشه‌وه‌ی تورکیا، له‌ "یه‌سیلوقا" له‌بن په‌یکه‌ری "سته‌فا که‌مال نه‌تاتور که‌"ی دامه‌زریه‌ری تورکیای نوێ و چه‌وسینه‌ری کورد، که‌ له‌هموو شویتیکدا قیتبۆته‌وه‌، خۆمان گه‌رمده‌ کرده‌وه‌. مولازمیکی گه‌نجی چاک ئینگلیزی زان، که‌ به‌پاده‌یه‌که‌ سه‌ری له‌ ناوی نه‌و هه‌مه‌ جۆر رۆژنامه‌و ته‌له‌فزیۆنه‌ نه‌مه‌ریکایی و به‌ریتانیایی و فه‌ره‌نسیایانه‌ی تیمه‌ کارگیریا‌نبووین سوپامبوو، به‌پادیق باره‌ گاگانی سه‌رو خۆیی ناگادار کرد، پاشان کۆپته‌ریکی "هیوی" که‌ کاتی شه‌ری قیتمام به‌کارده‌هینران نیشته‌وه‌و، هه‌ردوو سه‌رکرده‌ی سوپاو جه‌ندرمه‌ی ناوچه‌که‌ی تیادا‌بوون.

عه‌میدی سوپاکه‌ به‌ساردیه‌که‌وه‌ چاوی به‌ تیمه‌ قه‌راوییه‌که‌ی تیمه‌دا گیراو باسی نه‌وشتانه‌ی کردکه‌ له‌ توانایدا‌یه‌ بیانکات: ده‌توام وه‌ که‌ که‌ساتیک که‌ به‌ قاچاخ هاتیته‌ ناو تورکیاوه‌ ته‌قه‌تان لیکه‌م، یان ناودیوی سنوورتان بکه‌مه‌وه‌.. نه‌جا به‌ نه‌سپایی ووتی: ده‌توام ریی هاتنه‌ زووره‌وشتان بده‌م.. پاشان به‌ پیکه‌نیتیکه‌وه‌ که‌ وورگه‌ زله‌که‌ی له‌گه‌لیدا ده‌له‌ریه‌وه‌، پیداین و کۆپته‌ریکی دی و پزیشکیک و دوو برینییچی نافه‌رت و به‌سه‌دان پارووه‌ نانیسی بۆ داواکردین، نان و یارمه‌تیه‌ ته‌ندروستییه‌کان بۆ نه‌و چه‌ند سه‌د په‌نا‌به‌رانه‌ بوون که‌له‌ ۳۶ سه‌عاتی رابردوودا گه‌یشتبوونه‌ بنکه‌که‌و، له‌وده‌شته‌شدا تا ماوه‌یه‌ که‌ به‌رووتی و ماوه‌یه‌ کیش له‌به‌ر باراندا بی‌ په‌ناو خۆراک ما‌بوونه‌وه‌، بوونی تیمه‌ شه‌رم به‌خۆکردنی له‌ سه‌ربازه‌ هه‌میشه‌ به‌گومان و جار‌جاره‌ش دل‌ره‌قه‌کاندا په‌یدا کرد، تا به‌شیه‌یه‌کی وا ره‌فتاریان له‌گه‌لدا بکه‌ن، که‌ هه‌ر هیچ نه‌بیت تو‌زینک له‌ ره‌فتاری ناسایی مرۆفانه‌وه‌ نزیکیت. تورکه‌کان ده‌رکیان به‌وه‌ نه‌کردبوو که‌ نه‌وانه‌ی گه‌یشتوون پێشه‌نگی نزیکه‌ی دوو ملیۆن کوردی تری هه‌لاتووی تۆله‌ ترسانه‌که‌ی سه‌دام حسین.

(۴)

مردن وچوونه بههشت

تیمه هه مووشتیک له باره ی کورده وه ده زانین
... تیمه وا راهاتیوین که هه موو هاوینیک سووکه
شهرینکیان له گه لدا بکهین.

فریا ستارک

گهشتیارو نووسه ری خزمه تگوزاری

مه ده نی له "گهشتیک بۆ دیکله" دا

.۱۹۲۸

"جگه له چیاکان دۆستی ترمان نییه" نه مه په نندیکی کۆنی کورده، که چی له نیسانی
۱۹۹۱ دا شاخه کان به هه زارانی لی له ناو بردن. کوردیش بۆیان ده رکهوت که له کاتی
پیوستداو له شوینی دهسته لاتی، واشتۆن وله ندهن وپاریس وشوینانی تریشه وه دلسۆزیان
هه یه؛ سه روکی تورکیا، هاوسه ره که ی سه روکی فه ره نساو یه کیک له وه زیره له
پیشه کانی و، بالاده ستیکی نه نجومه نی پیران له واشتۆن و، نه ندامیکی نه نجومه نی
لۆرده کانی ئیرله نداو، دیپلوماتیکی پیشکه وتووی خاوهن جی ورتی گرننگ، له؛ نه مه ریکاو
به ریتانیو فه ره نساو شوینانی دی، نووسه رانی خاوهن سترونی تاییه تی رۆژنامه کان، که له
بری کوردی عیراق، هه ر یه که وه به جوړینک رۆلی گرنگی خۆیان بینی. کورد له و
رژگار کردنه یاندا به تاییه تی زۆر قه رزارباری ته له فزیۆن، نه و نامیره بیههسته ی زۆر به
زویی رای گشتی خه لکی فه ره نساو به ریتانیای به لای کیشه که یاندا، که پیشتر زۆر
نه ناسرابوو هه ژانداو، زۆریان بۆ هه ردوو حکومه تی له ندهن و پاریس هینا که له ناستیدا
ده سته کاربن. نیسه که ی ته له فزیۆن لای دیپلۆماته نه وروپایه کان کاریکی کو توپری
چاوه پروانسه کراوی وای له سه ر زه وی هینایه کایه وه، وه ک براده ریکی نه مه ریکایی
به سه ر سامیه وه تیینی کردبوو، که وای له نه وروپایه کان کرد، گه ر بۆ تاکه جارینکیش
بیت بۆ خه لکی ره فتار بکهن. یه کیک له یاریده ده ره حه به ساوه کانی "فرانسۆ میران"

به شاره‌زایه که‌ی خۆ‌ی له میژوودا، له‌وه رامابوو چۆن خه‌لکی پشتگیری کتی هه‌یه‌کی وایانکرد که هیشتا “بۆچی؟” هه‌لده‌گرت؟ نه‌و دلگه‌رمییه‌ بۆ‌گورد که نه‌ جووله‌که‌و نه‌ دیانن وله‌یه‌که‌م جه‌نگی جیهانی‌شدا کوشتاری دیانه‌ نه‌رمه‌نییه‌ کانیاان پیکرابوو، بۆچی؟ هه‌رچه‌نده‌ حکومه‌ته‌کانی به‌ریتانیاو فه‌ره‌نسا ئیشه‌که‌یان توند گرتوو داوای کۆششیان بۆ ده‌کردن و، نه‌گه‌رچی دیموکراتییه‌ به‌ره‌ه‌لستکاره‌کانی واشتنۆنیش رۆژانه‌ ره‌خه‌کانیاان زیادیده‌کرد، به‌لام به‌ریوه‌ به‌رایه‌تییه‌که‌ی بوش له‌ ئاست هه‌مان دیمه‌نی ته‌له‌فیزیۆنه‌کانی نه‌مه‌ریکادا دوو هه‌فته‌ زیاتر نه‌قی له‌خۆ‌ی بریوو.

به‌ختی کورد له‌وه‌دابوو هه‌ر رینگ و هه‌ک بۆ ته‌له‌فیزیۆن دروستکرا‌بن و، ده‌شیان زانی چۆنچۆنی بۆ‌ی ده‌دوینن، خۆشیان نه‌وه‌یان به‌لاوه‌ سه‌یر بوو، به‌لام شایانیابوو چونکه‌ زیره‌که‌نه‌ جوړیتی خۆ‌یانیان سه‌لمانوو له‌ کاتیکشدا هه‌ستی نه‌وروپایه‌کانیاان به‌رامبه‌ر به‌ قه‌یرانه‌که‌یان بزواند که‌ نه‌وان به‌بۆنه‌ی سه‌رکه‌وتنیاان وده‌ره‌پانندی غیرا‌قی کویتیانه‌وه‌ خه‌ریکی پیرۆزباییکردن بوون له‌به‌کتری . سیاسه‌تمه‌داران وده‌زگا‌ سیاسییه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی خۆ‌رئاوا، کاتیک ئازارو ئه‌شکه‌نجه‌که‌ی کورد تیشکیان خسته‌سه‌ر نه‌و میژوووه‌ خه‌فه‌کراوه‌ی سیاسه‌تی هه‌فتاساله‌یان به‌وه‌ی که‌ نه‌وروپا به‌ دووچاو سه‌یری کیشه‌که‌یانی کردبوو، ته‌ریق و شه‌رمه‌زار بوون. زۆریه‌ی به‌ریتانیایه‌کان له‌ئاست کورددا هه‌ستیان به‌ گریه‌که‌ ده‌کرد که‌ دیپلوماتیکی به‌ریتانیایی ناوی “گرینی تاوانی میژووی” ئینابوو، گرینکه‌ زۆر قوولبوو، ده‌گه‌رایه‌وه‌ بۆ جیه‌جیکردنی په‌یمان نه‌ته‌وه‌یه‌کانی دوا‌ی جه‌نگی جیهانی یه‌که‌م وداوتیش، بۆ تۆتۆنۆمی ناو غیرا‌قیکی ژێر ده‌سته‌لات و رکیفی به‌ریتانیایه‌کان، چونکه‌ نه‌وان زیاتر بایه‌خیاان به‌ پاسه‌واتیتی نه‌وتی که‌رکوکه‌ ده‌دا، که‌ بۆخۆیان بیت، وه‌ک له‌وه‌ی پاسه‌وانی هه‌ست و هیوا‌ی کورده‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کان بکه‌ن. له‌فه‌ره‌نسا‌ش وه‌چه‌یه‌کی حکومه‌ته‌یه‌که‌ له‌دوا‌ی یه‌که‌کانی چه‌پ وراست، له‌پیناو سوودی خۆ‌یان وگه‌شتیان به‌و تاکه‌ سه‌ره‌ پرده‌ سه‌ره‌کیه‌ی که‌ فه‌ره‌نسا‌ی به‌ نه‌وتی خۆ‌ره‌ه‌لات ده‌گه‌یانند، هه‌ر خه‌ریکی خۆ‌ بردنه‌ پێشه‌وه‌و مامه‌حه‌مه‌یی سه‌دام حسینی خاره‌ن دووه‌م گه‌نجینه‌ نه‌وتی دنیا بوون. تێستا خه‌لکی نه‌و وولاته‌ دانایی و په‌وه‌شتی نه‌و سیاسه‌ته‌یان به‌رپرسده‌کرد که‌ شیوییه‌کانی ئیده‌رچیت، سه‌رحه‌م سیاسه‌تمه‌دارانیاان ببوونه‌ سووکه‌ زورنایه‌کی پڕو پاگه‌نده‌ی به‌غداو بوونه‌ هۆی نه‌ولسته‌ پینج بلیۆن دۆلاره‌ نه‌دراوه‌یه‌ی که‌ زۆریه‌ی پا‌زه‌ی چه‌ک هه‌و “به‌شیکشی دژ به‌ کورد به‌ کاره‌نیرابوون”.

له سهرو هممو نهوانه شه‌وه، جيهاتيک که هم‌ميشه گزوانکاري له ديمه‌ني رووداوه کانيدا هه‌بيت، به‌لام دواي نهو ده‌يان ساله‌ي که په‌نا به‌راني نه‌فزيکايي و عه‌رب و ناسيائي ته‌له‌فزيونيان گرتبوو کورد جوړيکي نوي و نامزبوون. بينه‌راني ته‌له‌فزيوني هممو دونيا که به بينيني کاره‌سات و نه‌شکه‌نجه‌ي ناوچه گه‌رمه‌کان راهاتبوون، تيستا که کورد له چيا سه‌ه‌زلبه‌نده‌کاندا ده‌بين له سه‌رماندا هه‌لده‌له‌رزن و به‌ناو به‌فر و قورو لته‌دا بو دارو چيلکه‌و چه‌والي چاوگي ناگر، به‌ناوميندا مملاتيان له‌گه‌ل مهرگدا ده‌کردو له پيناو نه‌ويارمه‌تيا نه‌ي که له‌سه‌ر لوريبه‌کانه‌وه بو‌يان هه‌لده‌درا به‌گو يه‌کريدا ده‌چوون و، سه‌ربازه ميريه‌کانش - که له‌م باره‌دا سه‌ربازاني تورکيان - هه‌ندئ جار بو به‌ده‌سته‌نياني شتيک له‌ويارمه‌تيا نه‌ تا له برساندا نه‌مرن، که نه‌وه‌ش شتيکي زور ناسايه، ليسانده‌دان. وه‌ک زوربه‌ي دانيش‌تواني خوزه‌له‌لاني ناوهراست، پياويان جامه‌دانه‌يان به‌سه‌ريانه‌وه به‌سته‌بو، به‌لام پشتيني پان و شه‌روالي ده‌لب و به‌رگي ره‌نگاره‌نگي دلکه‌ره‌وه‌و ده‌ره‌لنگي ژنانيان کاريکي زور سه‌يرو تايه‌تيا نه‌ له بينه‌ره‌ماندوه‌کاني ته‌له‌فزيون ده‌کرد. نه‌وه‌زيانه‌ي واي له "تالان پيزي" ي هه‌والتيري "CBS" کرد که بيست ويه‌ک دانه‌رژ به‌راديو هه‌والي کوردي ناو چياکان رابگه‌يه‌تيت؛ مندلاني جوان، پياواني سامناک و به‌خو ناز، ژناني روونه‌پوشراو وجوان، که نه‌وه به‌گشتي خه‌لکي دونيائي ده‌ره‌وه‌ي وورکردبوو. کورد هه‌نديکيان که ژال و چاوشين، له‌چيني ناوغيش نه‌وه‌نده هه‌لاتبوون که بتوانن کيشه‌که‌يان به‌رووني وجواني به‌زماني نينگليزي و به‌جوړيکي وا رابگه‌يه‌نن، وه‌ک "پيزي" ده‌بين، به‌پنيت له ته‌له‌فزيوندا بلاو بکريته‌وه‌و به ناسانيش نه‌وه بگه‌يه‌تيت که "کورد بوونه‌ته‌قورباني سياسته‌تي نه‌مه‌ريکا، چونکه داواي راپه‌ريني ليک‌رديبون، بو سه‌لماندني قسه‌که‌شيان به‌ياننامه‌ي مور نه‌کراوي عه‌ر به‌يان پيسو که فرۆکه نه‌مه‌ريکاييه‌کان به‌سه‌ر سه‌ربازه غيراقيه‌کاندا به‌رياندا بووه‌و تيايدا داواي هه‌لاتيان ليک‌رديبون".*

*ته‌ريک رژليه‌ي بالوتيزي فه‌ره‌نسا گپ‌ايه‌وه، که سه‌ره‌نای نيسان "بيرنار کزنه‌ره‌ي وه‌زيري بالاده‌ستي کاره‌مرژفهايه‌تيه‌کاني فه‌رنساي برده سه‌ر سنوور تا قسه بو نزيکه‌ي چوارسه‌د کوردنيکي ناواره بکات و به‌گه‌رانه‌ويان بو ناو عيراق قايليان بکات. نه‌وانيش دواي نه‌وه‌که‌وته قسه‌و، باسي نه‌وه به‌ياننامه‌يه‌يانکرد که وه‌ک به‌لگه‌يه‌کي تاوانبارکردني هوايه‌يمانان نيشاناندا، به‌ده‌نگه پر له سوزه‌که‌يان، وه‌ک "رژليه بيرتي، وا بووه "سوپاس بو ووشه‌جوانه‌کان، به‌لام تيره چه‌کسان به‌سه‌دام

هزار سال رابورد، که چی وه ک به راستی گهل نه بن، خه لکاتیکی نمونه بین و که چی وولاتی سه ره خوی خویانیان نییه، کورد له پریکاو بۆ ماوه ی پانزه ده قیقه ناویاندهر کردو کهس نه ما لیان به ناگا نه بیت. وه کک "نه ندی وا رزل" یش رایگه یاند، له م سه رده مه ی ته له فزیوندا دۆسته بیانییه کانیان به هه موو لایه کدا بلاو بوونه وه وه ولی زۆریشیانددا که نه وه پانزه ده قیقه یه دریزتر بکه نه وه وه، هه ر هیچ نه بیت ته وسپیکردنه که ی بالویژه داناکه ی!! دنیای سنی به غدا به درۆبخه نه وه، که وای بۆ ده چوو گوايه کورد هه ر به قه ده ر ماوه ی یارییه هیلاهۆیه که ی لاریتی خوی به دلی خۆرئاوا ده بیت.

دانیال میترانی هاسه ری سه رۆکی فه ره نسنا، که به دل وه گه رمی پارێزگاری له کوردو که مایه تییه چه وساو ه کانی دی ده کرد، هیچ پیوستیه کی به وه نه بوو که سه رنجی میرده که ی بۆ کاره ساته که یان رابکیشیت. نه و سالی ۱۹۸۲ یارمه تی "که ندال نه زان" ی دابوو، که فیزیایه کی بالاده ستی کورده و له تورکیا دوورخراوه ته وه، تا نه ستیوتی کورد دابمه زرنیت. دانیال میتران له دوا رۆژه کانی مانگی مارتدا، که دژه هیرشی عیراق رینکده خرا، شاره زیان و پسپۆرانی له ناوه و ده ره وه ی حکومه تدا، بۆ ناماده کردنی پلاتیکی کوتوپرانه ووریا کورده وه. له گهل به تبینی ره و ی به که م هه فته زۆر ناخۆشه که ی مانگی نیسانی ره و که راندا، توانی میرده که ی به وه قایلیکات که له ته له فزیونه وه سه یری نه و پانتاییه به رینه ی چیاکان بکات که کورده چه وساو ه کانی تیدا کۆبونه ته وه. خاتو دانیال میتران له سه رده می لاریتیوا له و ناوچانه ی فه ره نسادا که نازییه کان ده ستیان به سه ردا گرتبوو، چالاکی به ره نگار بوونه وه ی هه بوو، بۆیه له رینی شاره زایی خۆیه وه، مه ده نی و سه ربازییه کانی "ئه لیزیه" له بیسوودی به ردانه وه ی یارمه تی به په ره شووت ناگادار کردبۆوه. کاره ساته که ی کورد به جۆریکی وا کاری له سه رۆک فرانسوا میتران کردبوو، که فه ره نسنا به په له داوا له سکرتری نه ته وه به کگرتوه کان بکات کارینک دار، داوای هه لاتن و رابهرستان له سه ربازه کان کرد له دژی سه دام و، که چی له و دوو دوا هه فته به ی کوشت و کوشاره که دا پشتان تیکردین و په نجه تان به رز نه کورده وه، ته نانه ت کۆمه له ی SPCA به زه یی به نازه له ساته وه دا باشر ره فجار له گهل سه گی خوی پهدا ده کات وه کک له وه ی تیه له گهل تیمه دا کردتان، بۆیه تیمه پرواتان پیناکه یین. دنوا ده که یین مافی په نابهرینی سیاسیمان له فه ره نسنا به نه یی. "که کۆشنه ر ووتی: "قسه که تان له به ره تدا راسته و تیمه یارمه تی سه دامان داوه" رۆلیه یی ووتبوو: نه و قسانه مه که چونکه تۆ ناتوانی په نجما هه زار په نابهر لای خۆت وه بگریه ت.

نه‌نجام بدات، ناگاداریشی کرده‌وه که نه‌گهر نه‌و هیچ نه‌کات نه‌وا پاریس له‌لای خو‌یه‌وه شتی‌ک ده‌کات . پشت‌گیریکردتیکی زۆر به‌سه‌ر بالو‌یز‌خانه‌و کونسولیه‌ته‌کانی فه‌ره‌نسادا به‌جۆری‌کی وا دابارین که‌وو‌لاته‌یه‌که‌گرتوه‌کان و به‌ری‌وه‌به‌ریتیه‌که‌ی بوشیان له‌که‌دار کردبوو، که‌چی واش هه‌ر له‌سه‌ر هیچ نه‌کردن سووربوو .

په‌وه‌ندی قوول و دوورودریژی دانیال میتران به‌کوردده‌وه ، غوونه‌یه‌کی نه‌ریته‌کۆنه‌که‌ی فه‌رنسای کاتی شانشین نه‌بوو، که‌له‌پتی کیشه‌یه‌کی لاوه‌کی و نه‌ناسراوه‌وه‌هه‌ولی راکیشانی ته‌واوی که‌سه‌نزیکه‌کانی ته‌ختی بیت . یه‌کی‌ک له‌و شتانه‌ی هه‌ستی دانیال میترانیان به‌لای کورددا بزواندبوو ”برنارد دۆرین“ی دیپلومات بوو که‌له‌پری‌کا ده‌ستی له‌کار کیشایه‌وه‌و، بینه‌وه‌ی شتیکی وا له‌باره‌ی کوردده‌وه‌ بزایت بۆیان که‌وته‌کار . له‌سالی ۱۹۶۴ دا ”کوا‌ی د . تۆرسای - وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه -“ی به‌تووریه‌ی جیه‌هیشت، نه‌ویش دوا‌ی ده‌مه‌قائیه‌که‌له‌گه‌ل ”ته‌ریک دی کاربوتیل“ی به‌ری‌وه‌به‌ری گشتی لیپرسراویدا، چونکه‌فرمانی نیمزاکردنی یادداشتیکی شیوه‌کاری به‌ری‌تانیا‌ی پیکردبوو، که‌تیایدا فه‌ره‌نسای له‌فروشتی فرۆکه‌ی ”هاو‌که‌ر هه‌نته‌ری“ به‌ری‌تانیا‌ی به‌عیراق ناگادار کردبوو، دۆرین بریاریدا‌بوو که‌زیاتر خو‌ی بۆ خه‌لجیکی تر شاره‌زابکات، که‌به‌بۆ‌چوونی خو‌ی پیشه‌دیپلوماتیه‌که‌ی به‌قوربانکردبوون، بۆ نه‌وه‌ش زمانی کوردی خو‌یتندو له‌سالی ۱۹۶۸ دا پتی له‌سه‌ر بینینی رووداوه‌کانی کوردستانی عیراق داگرت، نه‌وساکه‌دۆرین له‌ده‌زگایه‌کی وه‌زیری ”توی‌ینه‌وه‌زانستییه‌کان“دا کاری ده‌کرد، نه‌ویش به‌ناسانی مۆله‌تی تایه‌تی دایه‌و به‌ئینیشی پندا ”ته‌گه‌ر نه‌کوژریت“ بی‌گیرپته‌وه‌سه‌رکاره‌که‌ی، راستیه‌که‌شی له‌و شه‌ش مانگه‌ی له‌گه‌ل مه‌لا مسته‌فای به‌رزانیدا بوو، که‌دیسانه‌وه‌له‌پینا‌وی تۆتۆنمیدا له‌گه‌ل سو‌یای عیراقدا که‌وتبووه شه‌رکردن، زۆر دوور نه‌بووگیانی له‌ده‌ستبدات. له‌سالی ۱۹۷۱ دا، دۆرین له‌وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌دا وه‌که‌بالو‌یز له‌؛ هایتی، نه‌فریکای خو‌ارو، به‌رازیل، تایوان، دوا‌یش له‌به‌ری‌تانیا دانرايه‌وه، له‌له‌نده‌ن له‌و رۆژگاره‌ناسکانه‌ی نیسانی ۱۹۹۱ دا هاریکاری به‌ری‌تانیا‌ی ده‌کرد، تا له‌گه‌ل فه‌ره‌نسا دا کاری‌ک بۆ سه‌رفرازکردنی کورد بکه‌ن و وولاته‌یه‌که‌گرتوه‌کان وا لیسکه‌ن که‌یه‌که‌تۆزقال له‌به‌رپرسیاریتی خو‌یان بنویتن ، که‌نه‌و جۆره‌هاریکردنه‌له‌رۆژگاری ناشیدا ده‌گمه‌نه .

ئەوی راستیبت "پتەر گالبریت"ی ئەمەریکایی ئەندامی بالادەستی لیژنە
 پێوەندیەکانی دەرەوی ئەنجومەنی پیرانی ئەمەریکا، کە لە کاتی ھەرسە پاپەرینە کە
 کورددا لە گەل جەلال تالەبانی لە شاری دھۆک بوو، یە کەم دۆستی بیانی کوردە کە
 جێدەستی دیاربت. گالبریت، بەدڵ بەرگری لە کورد دە کرد، لەو سەفەرە ڕە سمییە
 سالی ۱۹۷۸ یەووە کە بۆ باکووری عێراق کردی و، ئەو راپۆرتە ڕە سمییە لەبارە
 ڕیشە کیشکردنی ژبانی گوند و دیھاتە کانەووە خستبوو یە بەردەم ئەنجومەنی پیرانی
 ئەمەریکا، بیووە سیخکی ھەمیشەیی و لە قەبرغەیی سەدام حسین و بەرپۆ بەرایەتیە کە
 "ریگن" و "بوش" یش ھەلجە قیوو. رۆژی یە کەشەمەیی تیسەر یە کیك بوو لەو دوا
 کەسانەیی، بەر لەووی سوپای عێراق ڕینگای دەر بازبوون داخات، لە روبرای دجلەووە بە
 ژێر ئاگر بارانی ھاوئندا بۆ سوریا بەرپۆوە. گالبریت بە گەشتە دیمەشقی یە کسەر
 تە لەفۆنی بۆ بالۆیژخانەیی ئەمەریکا کرد لە ئەنقەرەو، لە ئیشاووە بە کۆمەلە کەیی پەنا بەران
 کە بەرەو سنور دەھاتن و، رۆژنامە نووسانی ئەمەریکایی و بیانیان تیادایە ئاگاداری کرد،
 ئەم بە ئاگا ھێسانەو یە بالۆیژخانەیی لەرووی کارەساتە کەدا ووریا کردەووە بوو ھۆی
 دەستپیشخەریان .

کاسیتە فیدۆکانی گالبریت، کە دیمەنی ڕدووە کەیی لەسەر گرتیوون، لەناو ئەو یە کەم
 فلیمانەدا بوون کە تە لەفۆنی ئەمەریکایی نشاننی دەدان و ھەموو دونیایان لە مەزنی
 ڕووە کە بە ئاگا ھینا. گالبریت بە گەشتەووە واشنتۆنی ئیتر یە کینە لە تە لەفۆندا
 سەبارەت بە کورد دەدواو، ھەولی چاکیشی بۆ ڕینکخستنی ئەو ھەلمەتە سەر بەستانەیی
 بۆ کار کردنە سەر دەستە کۆتکراوە کەیی بەرپۆ بەریشی بوش دەدران، تا ڕتی چاویکەوتنی
 نوێنەرائی کورد لە وەزارەتە دەستبەستراوە کەیی دەرەوی نە گرت، ئەوانەشی کە ڕکی
 تەواویان لە ڕەفتاری بەرپۆ بەرایەتیە کەیی ئەمەریکا بەرامبەر بە کورد ھەستابوو،
 دووایان خواوون خەلاتی "پۆلیتەر" و، دووای تریشیان نووسەرائی ستوونی رۆژنامەکان؛
 "جیم ھۆگاند"ی واشنتۆن پۆست و "ولیم سافیری .ی.دی" نیویۆرک تایمەس بوون کە
 ھەردوو کە ماو یەکی زۆر بەرگریان لە کورد کردبوو.

لە سنی مانگی نیساندا سەرۆک میتران "بیرنارد کوشنەر" ی وەزیری کاروباری

مرزقاییه‌تی که وه‌زیرتیکی کارامه‌ی بالاده‌ستی فله‌ن‌سایه، ناره‌ نه‌نقهره تا له‌گه‌ل تور که‌کاندا بنه‌مایه‌کی یاسایی بو‌ دارشتی بریاریکی نه‌نجومه‌نی ناسایشی سهر بنه‌ته‌وه یه‌ کگرتوه‌کان، له‌مه‌ز پاریز‌گاریکردنی کورد له‌ناو غیراقداه‌ربکات. له‌حه‌فتاکاندا کوشنهر نه‌ندامیکی ده‌سته‌ی دامه‌زریه‌ری کۆمه‌له‌ی یارمه‌تییه‌ پزیشکیه‌ ناحکومه‌تییه‌کان بو، که‌ به‌ناوی پزیشکانی بیسنوره‌وه دامه‌زریه‌را، دواتریش لقیکی پچوو‌کتریان به‌ناوی پزیشکانی جیهانییه‌وه، بو‌ کۆمه‌ککردنی پزیشکانه‌ی کاتی رووداوه‌ کونوپره‌کانی دونیای سی، دامه‌زراند.

کۆشنهر سیاسه‌ته‌داریکی ده‌گمه‌نی خاوه‌ن شاره‌زایه‌کی چاکی کیشه‌ی کوردبوو، نه‌وه‌نده‌ش به‌توانا بوو که‌ کاره‌ که‌ به‌ناسانی راپه‌ریتیت، بۆیه‌ به‌راستی ببوه‌ شوپیاوه‌ری بیسه‌رانی ته‌له‌فیزیۆن. پزیشکانی جیهان بو‌چهند سالتیک له‌ یارمه‌تیدانی کورده‌کانی سهر سنووری تیران غیراقداه‌ره‌ده‌وامبوون. کوشنهر به‌راده‌یه‌ک قینی له‌ پیشیلکه‌رانی مافی مرزوقی دونیا بوو، که‌زۆر له‌میژبوو داوای له‌ کۆمه‌لگه‌ی تیو ده‌وله‌تی ده‌کرد، له‌ پینار بنه‌مانا کیشه‌که‌ی ”مافی ده‌ستیه‌ردان“دا، ته‌نانه‌ت ده‌ست له‌ کاروباری نه‌وه‌وله‌تانه‌ش بخریت که‌ له‌میژه‌وه‌ سه‌ربه‌خۆیه‌تیا به‌لاوه‌ پیروژبووه. نه‌و لای وابوو که‌ کاره‌ساته‌که‌ی کورد ده‌رفه‌تیکه‌ بو‌ جیه‌جیکردنی تیوره‌ خۆشه‌ویسته‌که‌ی.

مرزوق به‌ شاره‌زایه‌تی بیشتری وایده‌زانی تورکیا نه‌و ده‌ست تیوه‌ردانه‌ به‌ ریناساشکاندن داده‌تیت ویه‌ کسه‌ر ده‌یداته‌ دواوه، چونکه‌ تور که‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ له‌ هه‌موشت به‌گومانه‌کان، رسوایخۆیانیان به‌هۆی خۆتیه‌له‌قورتاندنی هیزه‌ بیانییه‌کانه‌وه، نه‌له‌بیرچوبۆوه‌وه نه‌ئیشی خۆشبوون، به‌تایه‌تی له‌و رۆژگارانه‌دا که‌ نیمپراتۆریه‌تی عوسمانی گه‌لۆله‌ی له‌ لیژیدا بوو، ”بشر“ینه‌ خۆرتاواویه‌کان، له‌بری دیانه‌ که‌مایه‌تییه‌که‌ی ناو تورکیا کهنه‌یانه‌کرد، خۆ هه‌ول وته‌قه‌لاکه‌ی به‌ریتانیاو فله‌ن‌ساو یونانیش بو‌ په‌رتکردنی وولاتی نه‌نادۆل له‌ولاه‌بوه‌ستی، که‌وا هه‌ستیانه‌کرد دلیان له‌ت ویه‌ت ده‌که‌ن. بی له‌وه‌ش، نه‌و ده‌وله‌ته‌ نویسه‌ی ناوه‌ند سه‌ره‌رۆبانه‌ به‌ریۆه‌ی ده‌بردو که‌مال نه‌تاتورک بو‌ له‌ نوی دامه‌زراندنه‌وه‌ی له‌ به‌شه‌ کاولکراوه‌که‌ی نیمپراتۆریه‌ته‌که‌دا ماڤۆوه‌و، نکولیشی له‌جیانی وپوونی کورد ده‌کرد، که‌ گه‌وره‌ترین که‌مایه‌تی ناو وولاتیکن و، به‌له‌ سه‌دا بیستی

دانشتوانی تورکیا مه زه نه ده کران. له میزینییه حکومتی تورکیا هستی به وه کردوه که حکومته کانی دهره وه، له سهر جزری ره رفتار کردنی له گه ل نهو هه زاران کورده غیراقیانیه مانگی نابی ۱۹۸۸، که سویای غیراق له خوارووی سنووری وولاته که یانه وه گازبارانی کردن، ده می ره خنه بیان لیکردونه ته وه، چونکه نه مان گهر له پرووی مرؤفایه تیشه وه بویه ده بوا ریئی هاتنه ناوه به بیان بدانایه، که چی نه بیان کردو سنووریان به پرودا داخستن.

له لایه کی تریشه وه فه ره نساییه کان هه ستیان به وه کردبوو که سه رۆک "تورکودئوزال"، دواشت که له کردنییت، جیکردنه وه ی نیو ملیون کوردی غیراقه له تورکیادا، چونکه دهره نه نجامه که ی، وه ک تیردر اواتیکی خورئاوایی ووتیان "له خو کوشتنیکی سیاسیانیه حکومتی تورکیا ده چیت". ئوزال له سه فه ریکی کۆتایی پشوری هه فته شوومه که ی تیستردا، که له نه مه ریکاوه بۆ نه نقهره گه رایه وه، به کسه ر داوای کۆبوننه وه یه کی نه نجومه نی ئاسایشی نه ته وه ییکرد، که به توانترین ده زگای وولاته وه سه ربازییه کان ده ستی بالایان تیاپدا هه یه. لیشاوی په نابهران تاده هات گرتی باشووری وولاتی ئالوزتر ده کرد، چونکه سه دو بیست هه زار سه ربازو پؤلیس، به هوی شه ریکی ناوخوزه، که له سالی ۱۹۸۴ وه دژ به جیاخواجه کورده کانی ناو تورکیا هه لگیرساوه و تا بیتیش زیاتر کلپه ده سینیت، په نگیان خواردبۆوه. له م کاته دا نه نقهره تووشی به زمیکی خراب هاتبوو، سه ربازه کان به ناشکرا ریئی ئاواره کانیا ن نه ده دا تا بگه نه شوینیکی واکه بۆ حه واندنه ویان باشتر بیت، بگره جارو بار به زه بری تفه ننگ پرووه لووتکه پرووته ن و به فرگرتوه کان ده یگیرانه وه.

دیپلوماتیکی فه ره نسایی له پاریس، رینکه وته که ی کۆشنه ری به "سته ی ته لیسمی" ناودینا، چونکه تورکیا بۆ یه کلا کردنه وه ی گرفته بیچاره که ی خه ونی پیوه ده بینی. تورکیا له نه نجومه نی ئاسایشی نه ته وه یه کگرتوه کاندانا نه بوو، بۆیه بۆ پشتگیری پروزه که ی پیوستی به یارمه تی نه ندامتکی هه میشه یی نه نجومه نه که هه بوو، فه ره نساش که هه ر له وکاته دا خه ریکی پروزه یه ک بوو، نه وه ی زۆر پینخو شبوو. رینکه وته که یان له گه ل لائحه ی تایبته به "هه ره شه کردن له ناشتی وئاسایشی جههان" دا ده گونجاو، ره وایی به

تورکیا شده‌دا که ری به کوردی غیراق نه‌دا بچنه ناوخاکی وولاته که یانه‌وه، لایه‌نگری ناردنی هیزیش بکات که بچنه ناوخاکی غیراقه‌وه، تا گیرانه‌وه‌ی کورد بۆ ناومال و حالی خویان به‌سەر سه‌دام حسیندا، بیه‌ویت یان نا، به‌پنیریت. کاربه‌ده‌ستانی نه‌ته‌وه به‌کگرتووه‌کان به‌تورپه‌یه‌وه ناوی ”دوورخسته‌وه“ یان له‌مه نابوو، که وشه‌به‌کی ته‌کنیکانه‌ی په‌تکرده‌وه‌ی په‌نابه‌ریتییه، راستیه‌که‌شی تورکیا، دوی دووه‌م جه‌نگی جیهانی که به‌لگه‌نامه توده‌وله‌تییه‌که‌ی له‌مه‌ر وه‌رگرتی په‌نابه‌ری سیاسی مؤرکرد، قایلنه‌بوونی خوبی له‌وه‌رگرتی په‌نابه‌رانی دراوستی خوره‌لات و باشووری، که به‌ناو ناویبردن راگه‌یاند، نه‌گه‌رچی نه‌مه له دوی شو‌رپه‌ ئیسلامیه‌که‌ی شوباتی ۱۹۷۹ ی تیران، که کوتایی به‌رژیمی شاهه‌نشایانه‌ی په‌هله‌ویه‌کان هینا، ریتی دالده‌دانی نزیکه‌ی به‌ک ملیون تیرانی نه‌گرت و، له‌۱۹۸۸ ی‌شدا بواریان به‌کوردی غیراق دا که له‌که‌مه‌په‌کانی باشووری خوره‌لاتی تورکیادا، له‌باریکی زۆر ناهه‌مواردا بچینه‌وه، تا سالی ۱۹۹۱ بیست وه‌شت هزار که‌سیان له‌وی مابوون، دواتر زۆریه‌ی هه‌ره زۆریان بۆ غیراق گه‌رانه‌وه.

له‌مرووه‌وه‌چوونه‌که‌ی کوشنه‌ر ریزو سوپاسی هه‌لده‌گرت، چونکه‌بووه‌هوی پیشکه‌شکردنی پروژه‌به‌کی شو‌رشگیرانه‌ی دووقولی فه‌ره‌نساو تورکیا، که به‌لای زۆر له‌دیپلوماته‌کارامه‌کانه‌وه‌گرنکگ و جینی سه‌رسورمانبوو، نه‌وان پیمانابوو ”سین“ یان ”شوره‌وی“ مافی قیتزی له‌دژ به‌کارده‌هینیت، که‌چی له‌نه‌نجامدا نه‌نجمه‌نی ئاسایش، له‌پینجی نیساندا په‌سه‌ندیکرد. له‌ماوه‌ی حه‌فتا سالدا بۆ به‌که‌مین جاره‌کورد له‌به‌لگه‌نامه‌به‌کی جیهانیدا، که‌برپاری ۶۸۸ ی نه‌نجمه‌نی ئاسیسی نه‌ته‌وه به‌کگرتووه‌کانه، به‌ناو ناویان بیت، نه‌ویش له‌رووی یاسایه‌وه به‌کاریکی زۆر کرنکگ داده‌نری و تورکیاش ناچاربوو پتی قایل‌بیت. راستیه‌که‌شی نه‌تورکیاو نه‌به‌ریتووه‌به‌رایه‌تییه‌که‌ی بوش، له‌وه‌زیاتر شتیکی دیان پینه‌ده‌کرا، به‌ریتووه‌به‌رایه‌تییه‌که‌ی بوش حه‌به‌سابوو، پیشخوشنه‌بوو به‌پروژه‌به‌ک قایل‌بیت که‌ناچاری بکات سه‌ربازه‌کانی بۆ باکووری غیراق بنیریت، چونکه‌له‌گه‌ل نه‌و به‌ئینه‌یدا نه‌ده‌گونجا، که‌ده‌بوا به‌زوتترین کات له‌که‌نداوی فارسه‌وه بۆ شویتی خویانیان بگپریته‌وه.

به لام جۆرج بوش بۆ یارمه تیدانی "نۆزال" ی بیچاره زۆر به په ره ژوبوو، چونکه له یه کهم رۆژی کویت گرتنه که ی غیراقه وه، نۆزال به گهرمی ناماده یی بۆ داخستنی بۆریه نه وته کانی عیراق نیشاندا، که به خاکی تورکیادا ده ره زیشن و بو وه یه کیک له هاو په یانه سه ره کییه کانی دامه زریته رانی نه و به کگرتنه ی دژ به سه دام حسین کرا. جگه له وهش، دوا ی هه ره سهینانی راپه رینه کانی شیه و کوردو قه لاجۆ کردیان له لایه ن عیراقیه کانه وه، که یه کینه له ته له فیز یۆنه وه په خشه ده کران، شانازی کرده که ی بوشی به سیستمی نوینی جیهانه وه له قکرد. وه ک یه کیک له پشتگیریکه رانی "مافی ده ستیوه ردان" سه رنجی پر یاری ۶۸۸ ی به: "پر یاری نار دنی یارمه تیه مرۆفایه تیه کان بۆ کوردو هاو ولایه عیراقیه کانی دی، با حکومه تی به غدا له دژیشی بووی، نه وه ناگه یه تیت که نه نجومه نی ئاسایش هیچ گره نیه کی یه کلا که ره وه ی وای به ده سهینایت، که له مه ولا هه ر حکومه تیک خراپه کاری یان ته نانه ت هاو ولاتیانی خۆی قه لاجۆ بکات، بتوان به و ئاساییه و به رینگه یه کئی یاسایانه یارمه تیه مرۆفایه تیه کان ره تبه که نه وه" دا بوو.

کوردی عیراق دۆستیککی به ده ستی تریان له نه نقه ره دا هه بوو، "تیریک رۆلیه" ی بالویزی فه ره نسا، به ره له وه ی دیپلۆماتکاری له نامیزی بگرت، ده یان سال له رۆژنامه ی لۆمۆندی ده ست و ده ننگ رۆیشته و دا، شاره زاو پسپۆری کاروباری خۆر هه لاتی ناوه راستبوو، رۆلیه به ده ره ز دادانی "مورتون. ئای. نه برا موفیتز" ی بالویزی نه مه ریکاره خه ریکبوو، سیاسه ته هه ره ناسکه که ی خۆر هه لاتی ناوه راست، به تایه تی "سروشتی کۆمه لگه ی عیراق" ی بۆرونده کرده وه، ناکۆکی و ئالۆزی زۆری بۆ جوونه کانی به رپۆه به رایه تیه که ی بوشی بۆ یه کلا ده کرده وه.

پیشتر "نه برا موفیتز" هیچ نیشی له خۆر هه لاتی ناوه راستدا نه کردبوو، به لام له حه فتا کاندا که له تایلاند بالویز بووه، له هه لویستی نازایانه و سیاسه تی ژیرانه و به رپۆه به ریتیه بیها و تاکه یداو، له به نا کامگه یاندنی ئیشاوی نه و ناوارانه ی به "خه لکی پاپۆر" ناسراو بوون و له ئیتنامه وه به ره و تایلاند ها تپوون، جیده ستی دیار بووه. کرژبوونی حکومه تی تورکیا به و سه ردانانه ی دیپلۆماته ییانیه کان بۆ شوینه گرنه کان ده یان کرد، به تایه تی سنووریه کانیا ن ئاسایی بوو، به لام په رۆشی دۆزینه وه ی رینگه ی هه لاتی نه و چه ند

رؤزنامه نووسه نه مەریکاییه ی له عیراقدا بون، کرده بیانور بۆ به گەرخستنی ژماره یه کی زۆر له فه رمانبه رانی بالوێژخانه گه ی، تا هه والی نوینی له باره ی نه و سه دان هه زار په نابهره کورده به سه ریه کترشاوانه ی سنووری توریای ده ستگیریت.

بئی ووچان وماندوبوون، په یته په یته بروسکه ی بۆخه به ر کردنه وه ی به شه ره سمیه خه وتوه گه ی واشنتون ده ناردو، ته له فزیکه ی بيشوماریشی بۆ دوست وه توری ده ستیزیشه توه کانی ناو وده ره وه ی حکومه ت ده کرد، ته نانه ت نامه شی بۆ کوشکی سپی ده ناردو له سه ری ده نووسی ”بۆ گرنگی پیدانی بوش“، چونکه شاره زا بوونی زۆری له کیشه ی ”خه لکی پاپۆر“دا، به رویه کی ته وای به ”ته گه ر بته ویت سه ربه که ویت نه وای ده بیت له ووریا کردنه وه ی خه لکیدا جینگه به خۆت نه گریت و هه میشه له جووله دا بی“ په یدا کردبوو. نه برا مؤفیتز ووتی: ”له هه لو مه رچیکه وادا من پیموایه که ده بیت بیر له پرودای زۆر خراب بکریته وه“، ”هرینت سکۆ کروف ت“ی راوی کاره ی ناسایشی نه ته وه ی سه رۆک، له چالاکیه کانی تایبه ت به په نابهرانی بالوێژی رؤزانی ”خه لکی پاپۆر“ ناگادار بوو، بۆیه هه ستیکرد نه و ووریا کردنه وانه قه ومانی کاره ساتیکه گه وه ی بۆ توریکیان بۆ وولاته یه کگرتوه کانی نه مەریکا هه جگار نزیکه خستۆته وه. به بیی پرونکردنه وه ی یه کیک له دیپلۆماته نه مەریکاییه کان، که له بروسکه ناردن و وه رگرتی نه برا مؤفیتز ناگادار بوو، نه برا مؤفیتز له نه نقه ره وه یه کینه ده نگه ی لیه لده ستاو، تۆزایش به ته له فۆن له گه ل بوشدا پئی له سه ر کاریکی گونجاو داده گرت.

بالوینز پشتگیری نه وه ی ده کرد که خۆراک وینووستی له چیاکاندا به په ره شوت به ربدریته وه، له حه وتی نيسانه وه هیزی ناسمانی نه مەریکا ده ستی پیکرد، زۆری نه برد که توریکیا برپاری دا فرۆکه له بنکه ی نه نجه رلیکی نه ده نه وه هه ستی و، هیزی ناسمانی نه مەریکاش له وئ هه رچی فرۆکه یه کی باره لگری هه بوو له باری ناماده باشدا داینان، نه مچا به ریتانیوا فه ره نساش فرۆکه کانیان بۆ هه مان مه به ست خسته گه ر، به لام واش سه ربازییه ره سمیه بالاده سه ته کانی واشنتون، به کاریکی سه رکه وتوویان نه ده زانی و، کاریگه رتییه که یان وه ک ”دان بۆکو تر رۆکردن“ داده نا، له ویش خراپتر هه ندیک له و یارمه تیانه ی به په ره شوت به رده درانه وه خراب ده هاته خواره وه و به رسه ری خه لکی

ده که وتن ویشی ده کوشتن، چهند کوردیکیش که به دوای پوره شوته کاندرا پرایانده کرد
"مین" له بن پیناندا ده ته قیبه وه. به لام هر چرتیک بیت پنده چور یارمه تی بهردانه وه که له
به رنه دانه وه ی باشتر بیت، چونکه فیلمی ده گیارا، هیچ نه بیت وایده گه یاند که
هاوپه ایمانان به راستی خهریکن، بوشیش ده یویست به شیوه یه کت بهر چاو بکه ویت که له
دوای کاره بیسووده کانی یه که مجاری، نیشیکی واده کات کیشه که ی پینبر پکات.

پاداشتی "نه برا موفیتز" ی بالویژ، قایلکردنی "جیمس. نهی. به یکهر" ی وه زیری
دهر وه بوو تا سهردانی خیره تگایه کی گه وره ی ناواره کان له "چکورکا" ی ناو چیا کانی
نزیک سنور بکات: له حهوتی نساندا نهوینک که له جیهاندا، به خوزاریژو بایه خدهر
به هه ندام وجل و بهر گت ناوی دهر کردبوو، به جووتیک جزمه ی کاربو یانه وه، که
را گه یاننده جور و جوره کان زیاتر خه یالیان له وه ی دابوو، له کوپته ره که ی دابهزی، تا
به چاوی خزی کاره ساتی نه م به ده یان هزار که سه نه گبه ته لُقه و ماوانه ببینیت و، که متر
له چاره کیکیش مایه وه. خژ نه گهر سیاسته داریکی دلره قی وه کت به یکهر، که هر له
سهره تاره له رووداوه کان به گومانبوو، له گه ل به جیهیشتی "چکورکا" کاره ساته که
به جزریکی واکاری تیکات، به رژی نه وکه سانه ی بیت که به چاوی خزی ببیرونی،
ده کریت به "باشترین ۱۲ ده قیقه له میژوی کاری په نابهریتیدا" دابنریت که نه و به ری
قایلیتی به بالویژ به خشی.

به یکهر نه وسا هه ستیکرد چاره سهرکردنی نه و قهیرانه ی له میژوی جیهانی نویدا، بز
یه که مجار کوردی گه یانده ناو نه جنده ی دونیا وه، پیوستی به نیشیکه له وناسته دا، هر که
گه یشته وه دیار به کر و به فرژ که تایه تیه که ی به ره و نسر ایل بزوه، ده ست به جتی
ته له فزنی بز بوش و "پجارد چینی" وه زیری بهرگری و "خافیر پیریز دی کوپلار" ی
سکرتیری گشتی نه ته وه یه کگرتروه کان کرد. نه وسا سهرژک بوش ناچار وازی له
ره تکر دنه وه ی هه لسو که و تکر دن له گه ل کوردو که لله ره قیبه که ی خزی هینا، چونکه
هه رخژی هویه کی نه و کاره ساته گرانه بوو که به سهر کورد هاتوه، به یکهریش یه کیک
له جتی باوره کانی بوو.

هاوپه ایمانانی بوش رژژ له دوای رژژ زیاتر نیسی په سته ببون، نه شده کرا له وه زیاتر

چاوهروانبکهن، "جوئيجهر"ی سهرؤک وهزیرانی بهریتانیا، له ههشتی نیشان وله لۆکسیمبورگ پشستگیری سهرجهم نه نامانی کۆمه له ی ئه ورروپای بو ئه ورپۆژه نایابه به دهستهئینا، که سوپای هاو په یمانان له تهختایه کانی باکووری غیراقه وه، ناوچه ی نارام بپارینن، تا هانی په نابهره کابدهن چیاکانیان به جیهیلن. رای گشتی له به سهرهاته که ی کورد زۆر بیزارو نارازی بو، "مارگریت تاتچهر"ی سهره ک وهزیرانی پیشوی بهریتانیا ههره شهیده کرد و میجهریش ده یویست نازادی خۆی له ئیشه باشه کانی بو کورد به لیتیت، نه وهش کارینکی سیاسانه ی هیجگار گرنگبو، چونکه له وکاته دا چوار مانگک به سهره گه یشتنه خانووی ژماره "۱۰" ی "داونینگ ستریت"یدا تیه ریبوو، بۆیه ده بووا چاک هه لسووراندنی نه وئیشه ی به باشی نیشاندایه.

ته نانهت فه ره نسایه کان، که له و سالانه ی دواییدا له گه ل ئینگلیزه کاندایا تر نا کۆک بوون وه ک له وه ی هاو په یمانین، ئه م له سهر سووربوونه یانیا به دلجو، له رینی که ناله دیپلوماتیه کانیانه وه، تا ئیشه که ی بهریتانیا به چاک ده برن، وازیان له خو به خاوه نی بیرو که ی ناوچه ی نارام هیناو جهختیان له و ناماده یه نااسایه ی میجهر کرد، تا بئشه وه ی گو ی به رای واشنتۆن بدات بپارینکی گرننگ ده رکات و ئیشه ناپه سه نده که ی حکومه تی فه ره نسای دوای جهنگ، که چهند مانگیگ بو پیناسه کردنی کورد پاشکۆیه تی ریبازی ئه مهربکای ده کردو، نه وهش سیاسه ته داره نه ته وه یه فه ره نسایه کانی ریزی پیشه وه ی توره کردبو، ده بووا یارمه تیدانه که شیان به شیویه ک بوایه، وئیه ی فه ره نسای وه ک دابینکه ری سهره کی چه کی خۆرئاوا بو سه دام حسین بسرپایه ته وه، یان هیچ نه بیت رینکی بگردایه ته وه.

به لام له گه ل هه موو ئه و په رۆشیه ی بهریتانیا و فه ره نسو وولاته ئه ورروپایه کانی دی بو یاریده دانی کوردو بایه خپیندانیان، که چی په شو کابوون، چونکه خزیان به ته نیا نه یانده ترانی هیچ شتیگ له سهر زه وی بکه ن، له میزبوو له وهش گه یشتبوون که ناوچه یه کی چه په کی پرگرتی په نابهران، به کارینکی سهر بازیا نه نه بیت چاره نا کۆریت و، ئیشه ی واش هه ر به وولاته یه کگرتوه کانی ئه مهربکا باش به رپوه ده چیت، خو به بی ئه مهربکاش هیجیان بو برپاری ۶۸۸ و بیرو که ی ناوچه ی نارام پیناکری، بۆیه وه ک

به کدام هدنگار، بز قایلکردنی په نابه‌ران که بز سهر مال و حالی خوږيان بگه‌رینه‌وه، ده‌بوا
حکومه‌ته کانی به‌ریتانیاو فدره‌نسا نه‌مهریکا قایل‌بکهن، تا به‌بیانوی پاریزگار یکردنی فرۆکه
باره‌لگره زه‌به‌لاحه کانی "هیرکیولیس C-130" یانه‌وه، که هاتوچوږیان ناسان نییه‌و بز
به‌ردانه‌وه‌ی یارمه‌تی به‌کارده‌هینرین، له‌سهرووی پانه‌هیلی ۳۶ هوه فرین له‌عیراقیه‌کان
قه‌ده‌غهبکات.

به‌ردانه‌وه‌ی یارمه‌تی له‌و فرۆکانه‌وه بز په‌نابه‌ره‌کان شتیکی نه‌وتو نه‌بوو، کوردی
تورکیا له‌ناوچه‌که‌دا، رۆژانه یارمه‌تی زور له‌وان وله‌مانگی سووری تورکیاش، که
ده‌زگایه‌کی یارمه‌تیده‌ری جیهانییه، زیاترو کاریگه‌رتریان ده‌گه‌یاندنی. به‌لام واش "C-
130" یه‌کان بز به‌جیهانکردنی کیشه‌که شتیکی پیوستیوو، چونکه فرۆکه‌و کژپته‌ری
جه‌نگیان بز ه‌اوه‌لیک‌ردن‌یان هینایه‌بنکه‌ی نه‌غبرلیک و، فرۆکه‌ی A-10 یشیان
بزپشتگیریان هیناو، تا به‌رده‌وام ناله‌و گرمه‌یان په‌یامینکی دپارو روون بیت به‌سهر سهریازه
عیراقیه‌کانه‌وه‌و، ههر کاتی‌ک سهریازه کانی ه‌اوپه‌یمانان بینه‌ناو باکووری عیراقه‌وه نه‌وان
پاشه‌کشه‌بکهن و، کورده‌ناو‌اره‌کانیش به‌به‌جه‌پشتنی چیاکان و گه‌راندنه‌وه قایل‌بکهن،
مانگک له‌دوای مانگک و سال له‌دوای سال فرینی فرۆکه‌کانی ه‌اوپه‌یمانان به‌سهر کوردا
دلن‌یایه‌کی ده‌دانی و به‌ناگ‌کردنه‌وه‌یه‌کی عیراقیه‌کانیش بوو تا چیر به‌ره‌و سنوره‌کانی
عیراق تیران ره‌و به‌کس نه‌کهن.

نه‌مفرینانه‌ی (که تورکیا نابه‌دل رینده‌دان)، ده‌بوا به‌سهره‌تا ه‌موو ش‌ه‌ش مانگک
جاریتک و دواتریش ه‌موو س‌ن مانگک که‌رپه‌تیک نوی بکرایه‌ته‌وه، که نه‌وش تا‌که
کوسپی راسته‌قینه‌ی ه‌و‌لی عیراق بوو بز گرتنه‌وه‌ی ناوچه‌به‌رینه‌که‌ی باکووری
وولانه‌که‌ی که کورده‌که "نه‌مریک‌کی واقع" به‌رپه‌وه‌ی ده‌برد. پانه‌هیلی ۳۶
ه‌ره‌مه‌کیانه دانرا‌بوو س‌ده‌ی ش‌ه‌ستی دانیش‌توانی کورد، که زوربه‌یان له‌ه‌لاتو‌ک‌انی
به‌ره‌و سنووری تیران بوون، بیاریزگاری‌کردن هیلرا‌بوونه‌وه، به‌لام زوربه‌ی نه‌و ۴۰۰ -
۵۰۰ ه‌زار ناو‌اره‌یه‌ی سهر سنووری تورکیای ده‌گرتنه‌وه (تا مه‌ترسی نه‌نییه‌ زوره‌که‌ی
دراوسیکانی عیراق، له‌وه‌ی که گوايه‌ه‌اوپه‌یمانان نار‌ه‌زووی ده‌وله‌تیک‌ی کوردی
سهر‌به‌خوږیان له‌باکووری عیراقدا ه‌یه‌نه‌هیل‌ت، ناوچه‌نه‌وتینییه‌کانی که‌رکو‌کیشی

نده گرتوه.

هاوبه یمانان ده بویه نهو بیرزکه فبره نساویه نای "رپزه وی مرزفایه تی" لئیرابوو، له ویستگه ی سهره پنی به خواردن و ناو و به نرین و نیویستی بزیشکی دابینکراو نیکهاتبوو، تا بسوایه ته رینگه ی هاتنه خواره وه ی ناواره کانی چیا بوناو نهو خیره تگایانه ی له ته ختایی ناوچه ی نارامدا داده مزریترا.

نهم راره وانه ی که له جنیف له گهل نه ته وه یه کگرتوه کانداه دستبه ریکه خستن و داره شتیان کرا، هزیه کی تری بز نه ته وه یه کگرتوه کان مسوگر کرد، تا وه لامی تاوانبار کردنی خوه له قورتاننده کانی کاروباری ناوخته ی غیراقی پیبدا ته وه. به ریوه به رایه تیه که ی بوش هینده په روشی رزگار کردنی سهر بازه نه مه ریکایه کانبوو، بویه یه کینه پنی له ده ستیوه ردا نه که مده سه لاته که ی نه ته وه یه کگرتوه کان داده گرت و به پرووی کاره مرزیه کانی ناو غیراقیشدا ده وه ستایه وه. به شانازیشه وه باسی پیوه نندی وهاریکاره زه ریایه بیسووده کانیا ن ده کرا که له جهنگی رزگار کردنی کویتدا، له تیوان به ریتانیو وولاته یه کگرتوه کانی نه مه ریکادا به رده و امبوون. له کاتیکدا په رله ماتتار و پروژنامه نووس و خه لکه ناسایه که ی تری به ریتانیا، ههر له سهره تای نیسانه وه پروژانه تووریه ی وینزاری خویانیانده رده پری، کار به ده ستیکی گهره ی هه لسورینه ی کاروباری دهره وه ی به ریتانیا بیریکه و ته وه، که به دریزایی "نهو هه فته سه خته پر مه ترسیانه"، له سهری ته له فونه که ی واشنتونه وه که سی لینه بوو، ده شیووت: خو نه گهر یه کیکیش وه لامی بدایه ته وه، دواتر ته له فونیکیان بز نده ده کردمه وه.

ماندویتسی و بیبه رگی و که می خوراک و ناوی پاک و شویتی خو خاویتر کرده وه له ناو کرده ناواره کانداه چندین نه خوشی کوشنده ی وه که؛ مه لاریاو، دیزه نتری و، نه خزشیه له یه کتر گره وه کانی تریان تیدا بلاو کرده وه، له پریشا به جو ریکه ته شه نه یانکرد که ههر له باسکردن نایه ت، به لام هیشتا به و راده یه نه بوو که کار به ده سه نه مه ریکایه کان وقسه که ریکی نه ته وه یه کگرتوه کان له تیران بیریان لیکر دبووه، گوایه له مانگی نیساندا وای لیدی که پروژانه یه که دوو هه زار که سیک بمرن: زوری قوربانیه کان یان مندائی خوار پنج سالان بوون، یان پیر و به ککه و ته، له سن هه فته ی ره وه که دا کار به ده ستانی

تهندروستی وولاته یه کگرتووه کانی نه مهربکا، ته نیا مردووه کانی سهر سنووری تور کایان به ۶۷۰۰ کس خه ملاندبوو، که ۶۲۰۰ که سی له مردنی ناسایی باشووری غیراق زیاتربوو. قومسه ریشتی بالای سهر به نه ته وه یه گرتووه کان UNHCR وای بزچوو بوو که ههر له ناو تیراندا ۱۲۶۰۰ په نابهر مردن، که سیش نازایت چه تیکی دی له ناو غیراق وسهر ریگاو بان وئو تووله ریئانه دا مردوون که به ناو چیا سنووریه کاندا درینژده بنه وه، چونکه ژماره یه کی بیشوومار وورده ته له بهرد، که پنده چوو گور بن و ژماره یه کی زیاتریش کیلی گوری ته واو له و ناوه دا بهر جاوده که وتن.

نهم مردنه زوره ی کوردو، ره خنه دهورونیه که ی هاوپه یمانان و، ناو خویه کانی نه مهربکا، بو بوش بیونه په له یه کی شهرمه زاری و، به زول و ترستو کیش داده نرا، نه وانه بز دواچار کاری خو یان له بهر یوه به رایه تی و کار به دهسته بالا دهسته کانی سوپاو مهده نی کرد، بوش له ۱۶ نیساندا، واته دوا ی زیاتر له دووه هفته به سهر ده ستیکردنی کوره وه که دا، که ههر دووسه عاتیک بوو "دیفید ماک" ی وه زاره تی کاروباری دهره وه ی، به تیر دراوا تیکی نژیوزسیونی غیراقی ووتبوو، وولاته یه کگرتووه کانی نه مهربکا "نه یه کک تاکه دولا ر ونه ته نیا سهرباز" یکیش بو رزگار کردنی کورد ته رخان ده کات، که چی یه کسهر هه لگه رایه وه، ناچار سهربازی نه مهربکای بو "پروفایت کومفورت" واته "شوینی حه وانه وه"، که سهربازانی بهریتانیا و فهره نساو. هولندا و ئیتالیا و ئیسپانیا ش تیایدا به شداریان کردو، به ههر هه موویان پتر له ۲۱۷۰۰ که سیان بو ته رخان کرد. دوا ی بلا بوونه وه ی سهربازه کان، کوردیش که وته خوو بو سهر مال و حالیا ن گه رانه وه، زورچار به لای نه و خیهه تگایه نه دا گوزه ریانده کرد که له پانتایه کانی دهره وه ی شاروچکه ی "زاخز" ی سهر سنوور، پشت نه ستوور به هیزی تاییه تی نه مهربکا و توانای پزیشکی وینه نندی پیکه وه یی تاییه تی خو یان، رووه و چیاکان دامه زریترابوون و زور به زووییش ووره ی په نابهرانیا ن له شاره وه بو شاروچکه و گوند بهر ز کرده وه. جینگه ی نیشته وه ی کزپتیره که ته کانیا ن دیار یکردو، نه وانیش به وپه ری ووریا یه وه، تاله بهردانه وه ی کارتوندا، که دیاره خو لیلادانیا ن زه حه ته، که س بهر نه که ویت و عمریت، که وته خواراک و خیهوت وپه تو گه یانندن. سهر که وتی خیرای

کاره که و نازیربه تیه که ی بیشتر ی، که پیدا گرتن و سستیان هینا بووه ناراه، ناشکرا کرد. به لام راویژ کارانی کوشکی سی سووربوون له سر نه وه ی که سیستمه جهانییه نوپکه ی بوش هر چه سپوه و کهل نه بووه، نه گهرچی سه رژی که ی نه مریکاش له م برپاره گرنه گدا زور دواکهوت و، کاتیک برپاره که شی دا لای خهلکی تاراده یه ک واکهوتوه که له ناچاریدا هه نگاهه که ی ناییت و نه و روله تایه تیه شی نه بوو. راستیه که ی نه و دواکهوتنه بوشی توشی ره خنه یه کی توندوتیژ کردو تومه تی ”هیچ هه لیک بز لادان له بنه ماکانی له ده ست نادا“ یان هه ولدانی بز ”واز له سر کهوتنه کان هینان و گه راندنه وه ی بز وولات“ ده درایه پال.

خهلکی به ده ر له نه لقه سه ره کییه که ی به ریژه به رایه تی، نه یاننده زانی گورانکاریه پرله شهرمه زاری و په زاره له راده به ده ر که ی بوش، که بیست و چوارسه عات به سه ر زاری ته له فزیونه وه بوو، بزچی و ازوری خایاند، به لام که ده ر کهوت پیوه ندیان به سیاستی بن لیفه ی نه مریکاوه هه یه، به و زامه کزنه قه قماغه به ستروانه ی شهره کانی پیشوری په نتاگون و سیاسته گشتیه کانی نه مریکا، که له گهل سیاستی ده ره ویداو گیژاوی به ریژه به رایه تیه که ی بوشدا، به تایه تی به شی رینکخستنی رینکخراوه سیاسییه کانی ده ره وه ی، نه ده گونجا، هه مووشیان له خز به دوورگرتن و کارنه کردن له گهل به ره له ستکاره غیراقیه کاندا، به تایه تی له گهل هره گرنه که یاندا که نه ته وه ییه کرده کانه هاو رابوون. به ره له ستکاره غیراقیه کان خالی لاوازیان هه رچییه ک بوویت، که زوریشن، به لام هه ر بیزویان به یارمه تیدانی هاویه ایمانانه وه ده کرد. به ره له ستکاران که له لایه که وه له سه ر کردایه تیه کی شاره زای پارتیزانه کرده کان وله و سیاسته قه داره سنی مه زه بانه ی که له پارتی به عسی جیابوونه وه و، له لایه کی تریشه وه له پیاوانی ناینی شیعه وه بیگره تاده گاته سیاسییه کارامه کان بیکهاتیوون، که س گومان له وه ناکات که زانیاریه ک، هه رچوتیک بیت له م هه مه جزر خهلکه وه بیت له هیچ باشروه، هه ر پیوه ندیه کیشیان له گهلدا بکریت گهلک له و تیورییه هه ره مه کییه ووشکه دروستکراوانه بنیانه ترتر ده بن.

به ریژه به رایه تیه که ی بوش، به ر له جهنگی کویت و ته نانه ت له حهوت حهفته ی دوا ی

کوتای هینانیشیا، قایلنه بوو له گه له بهر هه لستکاره غیراقیبه کاندای له گیرو گرفته سیاسیه کان بدویت، که نه وه ش مه ترسیه کی زورو نه گه ری بیسه روبه ری ده گه یاند. پلانریژانی نه مریکا له و باوه دابوون که نه و بهر هه لستکارانه ی ماوه یه کی زوره له ووداوه کانه وه دورن وله میژیشه به کرده وه له بواری سیاسه تی غیراقدای جیده ستیان نیسه، هیچ رژلیکی ووردو به سوودیان ناییت. وه زاره تی دهره وه ی نه مریکا باوه ری هیچ به غیراقیبه کان نه بوو، ترسی نه وه شی لیابوو، گهر له هه ر زانیاریه کئ ناگادار بکرین نه وای به به غدا ده گاته وه. ناسایه که پلانریژه سه ربازییه کان ناره زووی ده ستیوه ردانی کاروباری ناوخزی کومه له بیانیه کانایان نه ییت.

نه وولاته یه کگرتروه کان ونه هاویه عانه کانی هاوبه شی، هیچ هه والگریه کئ و سه رچاویه کی مه دهنی و سه ربازیانه ی گرنگیان له ناو نه و وولاته داخراوه ده گمه نه ی “سه دام حسین” دا نه بوو، نه مه ش هیچ سه رتیشه یه کی بؤ وه زاره تی دهره وه ی نه مریکا په ییدا نه ده کرد، که هه موو لیکولینه وه کانی لنگه و قووجه کرده وه، واشی راده گه یاند که کویت هه ر له نا سمانه وه رزگاره کریت و پیوست به هیچ زانیاریه کی کومه لگه ی غیراق و میژووه هه ره نالوزو پر ستمه که ی ناکات، چونکه وه ختیگ نه وانه ی ده ویست که خاکگرتن له ناراداباوه و هیژی زه مینی بؤ بنیردرايه. جهنگی نا سمانیش به مانا شه ری “خاوین”، که هه ر هیچ نه بی له ناو ریزه کانی هاوبه ایمانندا که مترین قوربانی تیادا ده ییت.

وه زاره تی دهره وه ی نه مریکا له و بنه ما راسته قینه سه ربازییه کونه وه، که ده لیت: “سه رباز جهزی به وه یه که شه ری داهاتووشی وه کئ شه ری رابردوی بکات” لاینه دا، بؤیه ناچاره هیژی دوژمن به زیاتر له وه ی که هه یه مه زه نه بکات. ژه نه رال “کولن پاول” که هیشتا سوکایه تییه که ی سوپای نه مریکای له فیتنام و بیروندا پیوه دیاربوو، داوای ده کردو “بؤشی چروه سه ر” که زورترین سه ربازو که ره سه ی جهنگی بؤ که مترین نامانج هه ییت. کویت، بیسه وه ی هیچ کام له و گرییانه ی “ده ستیکمان به پشتمانه وه به سه ستیه وه” ی روزانی جهنگی کوریا بیته ناروه، که هیشتا له ناو وه زاره تی بهر گریدا دانه مرکابووه، رزگار کرا.

پروپاگنده‌ی هاویه‌یمانان، تا به لگه‌ی له‌ناوبردن‌ی توانا نوتومی و بایوتوجی و کیمیاوییه‌ که‌ی باسیان لویه ده‌کرد، به‌و هیزه سویاییه زوره‌ی له‌ژیز سایه‌ی نه‌مهریکا‌دا خپر‌کرا بۆوه به‌ده‌ستوه بیت، زۆریان به هیزه چه‌کداره‌کانی غیراقوه ده‌ناو به چواره‌مین هیزی دونیایان داده‌نا.

شه‌ره‌ که‌ ده‌ستین‌کردو "پاول" یش سه‌باره‌ت به سویای عراق ده‌بیوت: "له پیندا لیک‌ی داده‌برین و نه‌جما له ناوی ده‌به‌ین". نه‌مهریکا له‌به‌ر چه‌ند هۆیه‌ کی سیاسی، په‌له‌ی کۆتایه‌ینانی دزایه‌تیه‌ که‌ی بوو، بۆیه‌ وای له "پاول" کرد پشتگیری "سه‌ده‌سه‌عاتی شه‌ری زه‌مین" یه‌ که‌ی بوش بکات و نه‌و به‌لینه‌ی بۆ له‌ناوبردن‌ی دابووی نه‌باته‌ سه‌رو، له‌ خوارووی و ولاته‌وه نه‌و نه‌لقه‌یه نه‌یه‌تیه‌وه یه‌ کک که‌ به‌ده‌وری سویای عراق‌دا دروست‌یکردبوو. هیزه چه‌کداره‌کانی سه‌دام حسین هه‌ر به‌قه‌باره پچوو‌ککرانه‌وه، نه‌گینا وه‌ کوتر، تا رژیتم به‌سه‌ر غیراقیبه‌کاندا به‌زالی ب‌مینته‌وه، به‌شه‌ گرنه‌که‌کانی سوپا و پۆلیسی ناسایش وه‌ کک خزیان هیلر‌ابوونه‌وه، ده‌کری بلین هه‌ر ده‌ستیشیان بۆنه‌براو، تواناشی به‌ پاده‌یه‌ کک مایه‌وه‌ که‌ تیران ناچار‌بن حسابی بۆبکات، به‌لام دۆسته‌ که‌نداوییه‌کانی خوزئاوا مه‌ترسیان نه‌مابوو*. بوونی هیزه سه‌ربازییه‌کانی هاویه‌یمانان، ته‌کتیکی وته‌نیا بۆ کاریکی دیاریکراو، که‌ رزگار‌کردنی کویت بوو، وه‌ کک پاولیش ده‌بیوست هیزه‌کانی نه‌مهریکا به‌ زووترین کات که‌نداو جینه‌نیت و له‌ ناوجه‌ که‌دا نه‌مینتی، که‌ له‌ خو‌خسته‌ ناو نه‌و باره‌ تایه‌تی و ناسکه‌ ناو‌خزیانه‌ی کۆمه‌لگه‌ی عراق ناسانتره‌و به‌ره‌ه‌لستکاره‌ غیراقیبه‌کانیشی ب‌ن پشتگیری ده‌خرا.

به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی بوش له‌داگیر‌کردنه‌ که‌ی کویت‌وه، رینگه‌کی بۆ خو‌که‌ر‌کردن له‌ ناست پرسیماری ناپه‌سه‌ندی: "چۆن هه‌لس و که‌وت له‌ گه‌ل به‌ره‌ه‌لستکاره‌ غیراقیبه‌کاندا ده‌کریته‌؟" دۆزییه‌وه، به‌رپر‌سیاریتی نه‌وه‌یان به‌ "به‌ریتانای مه‌زن" سپارد که‌ رۆژگارینک ئاغاو داگیر‌که‌ریان بووه‌و تاره‌زوی به‌ هه‌لس و که‌وت‌کردن‌یان بووه‌و له‌ واشتوتنیش به‌ تواناترن، چونکه‌ هه‌ر‌چۆتیک‌بن به‌ره‌ه‌لستکاره‌ غیراقیبه‌کان له‌له‌نده‌ن خه‌ربوونه‌ته‌وه‌و،

* ده‌رکه‌وت نه‌وه‌ش گیزاویکه‌، چونکه‌ چه‌ند سائیک دوا‌ی جه‌نگ سه‌دام حسین له‌چه‌ند بۆنه‌یه‌ کدا سوپاکه‌ی به‌ره‌و سنووری کویت بزواند‌یان وای نیشاندا که‌ ده‌یکات، که‌ نه‌وه‌ش پیره‌ستی به‌ بلا‌کردنه‌وه‌ی

هیزی نهماتی و ده‌ره‌ایی و زه‌مین نه‌مهریکایه‌له‌ناوجه‌ که‌داو زۆر‌گرا‌یشی له‌سه‌رده‌ که‌وت.

کار به دهستانی بهریتانیاش چالاکانه له گه لیاندا پیوه نندیان ده کردو، لهو بهر وایه شدا نه بوون که بهر پیوه بهر وایه تیه که ی بوش بایه خی زور بهو زانیاریه تابه تیان بهدات که ده یاندا تی. پلاندا ریژه رانی واشتون، لهم باره یه وه خوگیلکردنیان له راپه رین وسه ر که وتنی سهره تاو ویه ر ه سندنی ته و او و بلا بوونه وه و تیکشکانی کوتوپرو دور تیه کانی ره وه که ی کوردیان بهر استیسوو. بهلام خوگیلکردن کامهرانی نابه خشنیت، بهلگهش "گور" ه کانی هردوو بهری ریگاو بانه که بوو که بز دایه زینی ناو له ره کان هه لکه نرا بوون.

نه مهش سیاسه تیکی نابه جی وچاوه روانه کراوی به ریژه بردنی کاره که بوو. پلانه که ی نه مریکا ساویلکانه و تیکه ل به سیاسه تیکی زیاتر ته کتیکانه ی پشتبه ست به پرووداو بوو وه کئ له وه ی ستراتیژانه بیت، ره نکه هه ره لهو کاتانه شدا خزیگریت و به رده و امبی که شته سهیره کانی بویاندا ناوه راسته رچن. نه گه ره یه کیک هه ره بز لیتیگه یشتن نه کئ بز کار له گه لدا کردنی، له باریکی ناساییداو له ناوچه ی خوره لاتی ناوه راستدا، که ناوچه یه که حهزی به گورانی کوتوپره، ناسایی بینر خنیت، نه گینا نه ده بوو که س له هه موو نه و شتانه ی دوی نابی ۱۹۹۰ پرویاندا، وه کئ گرته که ی کویت و مانه وه ی عراق تامانگی نازار له ناویاو سه ر کوتکردنی هردوو راپه رینه که ی کوردو شیعه ی دواتریش له لایه ن "سه دام حسین" وه، سه رسامبیت.

واش سیاسه ته که ی نه مریکا هه ره به تاکه دور یه که ی خزیه وه مایه وه و هیچ لیکولینه وه یه کیش له سه ره نه گه ری ره نگدانه وه ی جهنگه که بوسه ر رژیمی سه دام حسین نه کرا. زور پیش یه که م ته قه ی جهنگه که ده ر که وت که نه مه بز چووتیکی ساویلکانه و نازیانه یه. بزغورونه نه مریکا و بهریتانیا چورونه زور وه وه ی هیزه کانیا ن بز ناو خاکی عراق به نهینی داده ناو هیچ جزره لیکولنه وه یه کیشیان له باره وه نه ده کرد. به هه ره حال سه ر نغدا تیکی نه خشه به ناسانی ده ریده خات که نه وه ته نیا کاریکی ته کتیکی سوپایه و له هه موو ژیرینک ناشکر ابو که "۳۰" هزار سه ربازی نه مریکایی بچنه ناو قورولایی عراق وه، با بز به غدای پایته ختیش نه بی، هه ره کار دانه وه یه کی وای لیده که ویته وه که ره نکه بیری لینه کرایته وه و زور به قورولیش به سه ره سیاسه تی عراقدا بشکیته وه.

پیش جه زنی کریسمسی ۱۹۹۰ وله کاتی کورته سه هه رینکی واشتون غدا، هه ستمکرد

کاره ساتیکی خراب هیچگار نزدیکه، خو که یه کیک له پسروره بریارده رو کارامه و به ناوبانگه کانی خوره لاتم بینی، ههسته که می هینده دی لا چه سپاندم. دیار بوو به ریژه به رایه تیه که ی نه مریکا تاه و کاته به زینیکی سه ربازیانه ی ناسانی وای سه دام حسینی ده ویست که رسوای بکات، هیوای زوربوو که بوخوی له کویت نه کشیته وه، دوی چند قسه یه کی که م لیم پرسی: داخوا له دوی جهنگ چون غیر اقیقک له خه یالی نه مریکا دا بیت؟.

نه وی من و نه ویراده وی سه رسامکرد که قسم له گه لدا ده کرد، نا ته نیایه که مانبوو، کار به ده ستیکی دی له ولامانه وه تیبینه کانی خزی ده نووسی، بو به لیکولینه وه که مان زور ساکارانه مایه وه. دوی پرسیاره که م ماوه یه کی باش بیده نگیبووین، ترسام پرسیاره که می لا روون نه بیت، خه ریکبوو به جزینیکی دی دو باره ی بکه مه وه، به لام نهو به شیوازی خزی، کاتیک که وته چاو گیراتیکی له سه رخو به دیواره بلنده که ی کزنه مه لبه ندی به ریژه به رایه تیه که ی ته نیش کوشکی سپداو، تا بنمیچه که ی هر چاوی به رز کرده وه، وه لامینکی بیده نگي دامه وه که به ناشکرا وایده گه یاند، نه ک هر جهنگه که به لکو دوی جهنگه که ش روون نییه و تم به ری گرتوه.

ته نانهت ساتیکیش دوی شه ره که، کار به ده سه گه وره کانی به ریژه به رایه تی به رگریان له وه له ویسته ده کرد. "زیچارد هاس" به رپرسی خوره لاتی ناوه راست له نه نجومه نی ناسایشی نه ته وه پیدا، نه گه ر چی شاره زایی زه مینی نه بوو، به لام رژیکی سه ره کی هه بوو، له ووتنه وه ی راستیه کزنه بیرو کراتیه که ی که ده لیت "سیاسهت گورین بو حکومته کان کارینکی زا ناسان نییه" هیچی دی پنه ده کرا، هاس که له مانگی کانونی یه که می ۱۹۹۱ دا قایلبوو بمینیت، نه ک له کاره هر په شیمان نه بوو به لکو پیشی بابی بوو، ده بیوت: به ریژه به رایه تی نه مریکا مافی ره وای خزی بووه سه بارهت به یاریده دانی په نابره کورده کان دوولیت. سه ره تا زوری بو هینرا که تا کورده کان له برسا یان له سه رمادا نه مرن یارمه تیان بو به ردا ته وه، نه مجا تا بو گه راندنه وه ی سه رمال و حالیان هانیانیدا ناوچه ی نارامی بو دابینکردن، وه ک نهو ده بیوت، به ریژه به رایه تی نه مریکا به رده وام له که وته ناو زه لکاوی غیراق ترساوه، چونکه غیراق نه وه نده ی

هه‌بوو که بتوانی وولاته په کگرتووه کانی نه‌مه‌ریکا له نامانجه دیاریکراوه کانی جه‌نگه که به‌زیاده وه بگلتینیت.

چهند داریژه‌ه‌راتیکی هاوپه‌یمانانی دی له واشتتون وده‌ری نه‌مه‌ریکاش، زور پیمان له‌سهر خو به‌دوورگرتنی ”دووه‌م که‌رتی غه‌زه“، که ده‌رپ‌رینیکی دیپلوماتیانه‌یه و بزکه‌وته ناو گیزاویکک یان گرتیکی بیچاره به‌کارده‌هینرا، داده‌گرت. زوری دیش ”هه‌مان تیروانینی پر له‌شادماتیستی کورد“ یان هه‌بوو، وه کک چون هاس له دریژه‌ی قسه‌کانیدا ووتی، به تیوه‌گلانی وولاته په کگرتووه‌کان خوزشحال ده‌بوون. هه‌ر به‌ته‌نیا هاس نه‌بوو که گزاندده له قوربانیدان بکات، فه‌رمانبه‌ریکی مامناوه‌ندی بیروزکرات له وه‌زاره‌تی ده‌روه‌ه، پی واپوو که ده‌بوا سه‌روزک بیوش داواکه‌ی ۱۵ ی شوباتی وئو به‌یاننامانه‌ی پشت‌گوییختایه که بزّه‌لاتنی سه‌ربازه‌عیراقیبه‌کان ده‌رکراپوون، قسه‌ی له‌وه‌شده‌کرد که ”کوردده‌کانیش ده‌بوا پیش نه‌وه‌ی راپه‌رین ده‌ستیب‌کهن ناموزگاریان له‌تیمه وه‌ربرگرتایه، نه‌کک دوی تیکشکاندنه‌که‌یان باس له‌وه‌بکهن که بوش بز راپه‌رین هانیداون“. ”فیی مار“ که زانایه‌کی سیاسه‌عه‌دارو ماموستایه‌کی به‌ناوبانگی ”زانکوی به‌رگری نه‌ته‌وه‌یی“ بوو، له داریشتنی سیاسه‌تی به‌ریژه‌به‌رایه‌تیبه‌که‌دا ناموزگاریه‌کانی رزلی خویان هه‌بوو، ده‌یووت: پیوسته له پلاندا ترسی نه‌وه دابنریت که سه‌ربازه نه‌مه‌ریکایه‌کان به‌رده‌ست ”دوژمناتیکی دل پر له‌قین“ بکه‌ون، به‌تایه‌تی له‌وه‌شده‌دا که عه‌ره‌به‌سنیبه‌کانی تیدایه. هه‌رچه‌نده‌نم بزچوونه‌ی لایه‌نگری زوری هه‌بوو، به‌لام به‌کارهینسانی بز به‌رگریکردن له‌وه‌چاره سه‌ربازییه‌ی به‌ریژه‌به‌رایه‌تی دایناپوو، زور سه‌یرده‌که‌وته‌وه، چونکه له‌وه‌ریکخراوانه‌وه هینراپوو که دژی به‌شه‌رگرتنه‌وه‌ی کویت بوون، نه‌م قوتاب‌خانه‌یه پی واپوو به‌ته‌نیا گه‌مارزی تابووری وا له‌سه‌دام حسین ده‌کات هوشی به‌به‌ردایته‌وه، شه‌ره‌لگیرساندنیش مه‌ترسی زنجیره‌کارदानه‌وه‌یه‌کی دژ به‌خور ناوای تیدایه‌وه هه‌ره‌شه له‌ریژیمه‌نارامه‌کانی جیهانی عه‌ره‌بیشده‌کات*. به‌کارهینسانی

* نه‌وه‌مه‌ترسیه‌ته‌نیا له‌زنجیره‌کارदानه‌وه‌یه‌کدا نه‌هاته‌دی، راستیه‌که‌ی تا وولاته‌که له‌ناوچه‌ی که‌نداره‌وه‌دوورتر بووینی، بزغموونه‌بابلتین له‌باکووری نه‌فریکادا بوايه، زیاتر پشتگیری حکومتی به‌غدای ده‌کردو، حکومتی نه‌وه‌ولاته‌زیابر ده‌که‌وته‌ژیژگوشاری رایگشتی خه‌لکی وولاته‌که‌یه‌وه.

هیزیش بۆ چورونه ناو به غدا یان هر شویتنیکی عه ره به سنیه کان که له عیرا قدا که مایه تین، به ره نگار بوونه وه که ی رژیتم به هیزتر ده کات، خو نه گهر لابر دنی حکومتی عیراقیش له توانادایت نهوا هر رژیتمیکی دی جیگه ی بگریته وه په له ی سر به نه مهربکا بوونی پیوه ده لکیریت ولیکشانه وه ی نالوزتر ده بیت و واشتنویش بۆ زور نیشی ناخوش و نایویست راینجده کات. جگه له وهش "مار" ووتی: تیمه وه ک بریاریکی خومان کوردستاتیکی سه ره به خومان نه ویستووه. پیده چنی نه نهو ونه هیچ یه کیککی دی به ریته به رایه تیه که ی نه مهربکا، بایه خیاب بهو به دروخسته وه یه ک له دوا ی به کانه ی کورد دای که له نیش وکات وپاش جهنگه که شدا، رایان نه ده گه یاند که نامانغان سه ره خوی بیت. نه وهش واینیشانده دا که ده بیت کورد یان دروزن بیت یان هیچ لژیکیکیان نه بیت یان هر دوو کیانیت.

له گهل ده ستیکردنی راپه ریسه که دا، عیراقیه کان زوره خو شییه وه خویشاندانی پرسوزیان بۆ پشتگیرکردنی هاویه مانان سازده کردو په روشی دوورخسته وه ی سهدام حسیشیان بوو، که چی به ریته به رایه تیه که ی نه مهربکا، نه هیچ ناماده یه ک ونه حزیشی به وه ده کرد وه ک پیوست شتیکیان له گهلدا بکات. له به دبه ختی به ریته به رایه تیه که ش ناسه واری هاندانه که ی بوش و، نهو به یان نامانه ی فرۆ که کانی نه مهربکا به ریانده دایه وهو، تیزگه که ی "سی. ئای. نه ی" له خاکی سعودیه وه په خشیده کردن، که تیا یاندا داوای هه لاتن وچولکردنی ریزه کانی سوپایان له سه ربازه عیراقیه کان ده کرد، بۆ دادگاییکردنیان ناشکرابون. پیداجرو نه وه یه کی سالانی حه فتای هه لسو که وتی حکومتی نه مهربکا له گهل کوردد، که نه وسا هنیری کیسنجهر هه لسورپته ری بوو، میراتی نهو خیانه ته و (نه مهش میژوویه کهو له به شی شه شه مدا ده گه ریمه وه سه ری) نهو قسه دروستکراوانه ن، که گرایه کورد چالاکانه خه ریکن هه ول بۆ خه له تاندنی ژیرانی سیاستی نه مهربکا ده ده ن، پشتگوریتستن ویتمه کی، یان هه ست به تاوانباریتیه کی بیورته نه بیت هیچی دی نه ده گه یاند. مه گهر هه رپشکینیکی تاقیگه یی بتوایت نهو هه ستهو نکولی لیکردنه هه میشه ییه ی به ریته به رایه تی رافه بکات، که له ولاته یه کگرتروه کاندا هر له بوشه وه بیگه تا خواره وه، هیچ یه کیکیان به خرابه یان نه زانیوه.

مترسی "تیوه گلان" قه واتیکبوو، له مارت و نیساندا په کینه له کوشکی سی
ده ووترایه وه، نو وانه تالشی به بیردینانه وه که دروستکه رانی سیاستی نه مریکا له
فیتنام و بیروتدا تروشی بیرون*.

مه ترسی چوونه جهنگ، بی پشتگیرکردنی رای گشتی ویا نزه مین ناموزگاری
وهزاره تی دهره وه، کوشکی سپیش ترسی قوربانیدان و، یاریده دانی کوردیش
گیانسه خشینى سه ربازه هاویه یماننه کانی ده گه یاند. به لام مه زنه کانی بووش راست
دهرنه چوون، چونکه چهنه زیاتر به رووی یارمه تیدانی کورددا بوه ستایه ته وه، وه ک
راوه رگرتنی خه لکه که نیشانانده دا، نه ونده زیاتر حز به پاریز گاریکردنیان ده خرز شا.
نه مریکایه کان سه باره ت شته ره وشتیه کان دیدیکی رووتریان هه بوو، ده شیانزانی
غیراقیه کان به نه نجامی نه گره چه واشه که رانه که ی نه مریکا، جا له بهر هه هویه ک
بیت شهری زیاتریان ناوی، چونکه بیتاوانانی تیدا ده کوژرین**.

"مار" رینک له بهر هنگار بوونه وه په کی دژ به بیانیسه کان ده ترسا، که به زوری دیدی
* دروستکه رانی سیاستی نه مریکا همیشه په شوکاوی کوشتی نو ۲۴۳ سه ربازه ده ربایه بوون،
که سالی ۱۹۸۳ به ده ستی شیه کان، نه وانه ی تیران له بیروتدا پشتگیریده کردن کوژران. به لام نو
کوشتاره بز ناته وای دیاریکردنی نه رکی مارینه کانی لوبنان ده گه ریته وه، که نه وی راستی سه رنه نا
نه وانی بزناو گیزاوه سیاسه که ی لوبنان و دواتریش هه موو ناوچه که به کیشکرد. که سالی یشوتر
نیسرائیل لبسائی داگیرکرد، مارین و سه ربازانی هاویه یمانیش بوجاودیریکردنی کشانه وه ی رینکخراوی
رزگاریخوازی فه له ستین له بیروت بلاو بوونه وه. که نه ویش ته و او بوو مارینه کان نه وناو هیان
به جیهیشت، به لام نیسرائیل که به لینه که ی خزی، داگیرنه کردنی خورناوای بیروتی نه برده سه رو، هانی
هاویه یماننه کانی خزی دا، واته میلیشیا دیانه لوبنانیه کان، که له که مپی سه بر او شاتیلای
په نابره کاند، به سه دان فه له ستینی مه دهنی بکوژن. بویه مارینه کان گیرانه وه بز نه وی. کاره ساتی
په نابره کورده کان به پیچه وانه وه، نه نجامی راسته و خزی نه و کاره سوپایانه بوو که نه مریکا
سه رکر دایه تیده کردو، نه مریکایه کانیش نه و جیاوازیه یان ده زانی.

** به پنی لیکولینه وه په کی گالوپ که له روزنامه ی "تینته رناسینال هیرالد تراپون" ی ۱۱ نیسانی
۱۹۹۱ دا بلاو کرابوزه، سه دی ۵۹ ی نو که سه انه ی پرسپاریان لیکرابوو له و باوه ره دابوون که ده بویه
هاویه یمانان تا روو خاندنی سه دام حسین له شه ره که یاندا به رده و امبوونایه، سه دی ۵۷ پیشان پشتگیری
نه و هیانده کرد که ده بوا نو فرژ که جهنگیانه ی کورده کانین په شو کاندبوو بخرانایه ته خواره وه.

سیاستی نه‌تو‌ه‌یه عه‌ره‌به‌کان بوو به‌گشتی و حیزبی به‌عسی عه‌ره‌بی نیشترکی عیراق به‌تایبه‌تی، چه‌ندین سالی پشئیوی وتوندوتیژی و گورانکاری یه‌ک به‌دوای یه‌کی حکومه‌ته‌کانی به‌غدای دوای رووخانی ده‌سته‌لانه‌شایانه‌که‌ی سالی ۱۹۵۸ ی هه‌رگیز له‌به‌رچار نه‌ده‌ره‌وه‌وه. "مار" به‌ناسانی له‌گه‌ل بیروپرای عیراقیه‌کان نه‌ده‌گونجا، که یارمه‌تییه‌کانی ده‌ره‌وه بوکتایینه‌پینانی ۱۷ سال ده‌سته‌لاتداریتی به‌عس کزیده‌کردنه‌وه، نه‌و ده‌سته‌لاتداریتییه‌ی به‌چه‌ندین جه‌نگی ده‌ره‌وه و چه‌وساندنه‌وه‌ی گه‌لی عیراق ناسرابوو، چونکه‌پنده‌چوو پروپاگانته‌کانی به‌عس، که‌لافی گورپین ونویگردنه‌وه و به‌هیزکردنی عیراقیان، به‌پشت به‌خزبه‌ستن وعیلمانیکردن لیده‌دا، کاریان له‌مار کردیت. به‌هه‌رحال نه‌گه‌ر عیراقیه‌کان خوشیان به‌عسیان پروخاندایه، نه‌وا هه‌رده‌بوا حسابی نه‌وپشئیوی وناهه‌مواریه‌بکرایه‌که‌ره‌نگه‌به‌دوای نه‌و نارامیه‌زوره‌دا به‌اتبا. هه‌ر مار به‌ته‌نیا نه‌بوو که‌له‌ناخوه‌گویی به‌خه‌لکه‌توندرپه‌وه‌که‌ی عیراق نه‌داو پیاچوونه‌وه‌یه‌کی تری بارودوخه‌که‌ی نه‌کات. کاربه‌ده‌ستانی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی نه‌مه‌ریکا یه‌کینه‌باسی مه‌ترسیه‌کانی خو‌پانیان، له‌"به‌رگریکردیکی شورشگیرانه"ی دژ به‌بوونی هیزه‌کانی هاوپه‌یمانان له‌عیراقدا ده‌کرد. هه‌رچه‌نده‌له‌سه‌رکه‌رتنه‌که‌ی ئیسرایلی شه‌ری شه‌ش روزه‌ی ۱۹۷۶ه‌وه، هه‌ستی نه‌توه‌ویی عه‌ره‌به‌سنیه‌کان وخاله‌سه‌ره‌کیه‌که‌ی بز یه‌کیتی عه‌ره‌ب، له‌هه‌موو خوره‌له‌اتی ناوه‌راستدا به‌ره‌و لیژی ده‌چوو، به‌لام کاریگه‌ریتییه‌کی دیاری به‌به‌رپه‌به‌رانی سیاستی خورئاواوه‌هه‌بوو، که‌به‌هوی به‌ره‌سه‌ندنی ئیسلامیه‌ئوسولیه‌کانه‌وه، توانای پشتگیریکردنی ده‌زگا دیموکراتیه‌کانیان لازه‌حمت ببوو. له‌دیدنی نه‌توه‌ویه‌عه‌ره‌به‌کانی سالانی شه‌ست وحه‌فتا‌کانه‌وه، هیچ کام له‌وه‌یرشانه‌ی که‌ئیمپریالیزم و زایونیزم ده‌یانکرده‌سه‌ر بیروپراو‌بنه‌ما سه‌ره‌کیه‌کانیان، نه‌ونده‌ی نه‌توه‌وی کورد، که‌زه‌مینه‌یان بز تیکوشانی که‌ماپه‌تییه‌کی نه‌توه‌ویی نا‌عه‌ره‌ب خورشده‌کردو، نه‌وکاته‌له‌لایه‌ن تیران و ئیسرایله‌وه‌و دوایش له‌لایه‌ن وولاته‌یه‌کگرتوو‌ه‌کانی نه‌مه‌ریکاوه‌یارمه‌تی ده‌دران، به‌لاوه‌گرنگ نه‌بوو. کوردی عیراق، نه‌ک له‌به‌ر سنیه‌تییه‌که‌یان چه‌زیان له‌به‌هیزی شیعه‌نه‌بوو، به‌لکو چونکه‌به‌روزی ده‌زگایه‌کی دیموکراتیانه‌ی جهانی خورئاوایانه‌بوون، بزیه‌به‌توندی به‌رووی

همو ههوله به كه له دواى به كه كانى نايه تولا روحو لا خو مهىنى وه ستانه وه، كه ده بويست بو ناو ئيسلامى نوسولى تيران به كيشيان بكات.

هه رچونيك بيت، دهردى خو به زلزانينه نااسايى وله راده به دهردى حوكمى سه داميش، كه له سه ر بناغه ي كه مائه تيه كه ي خو ي له ناو كه مائه تى عه ره بى سنى دامه زرينا بو، له بى رچوو بوو. سالاتيكيبو نه دنامانى عه شيره ته په رش و بلاوه كه ي ناو تكريتى كه به رده وام له زيادبوون و په هاويشتندا بوون، به راستى شانو گه ريه كه يان به رپوه ده برد نه كه كو مه لگه ي عه ره بى سنى كه ره نگه خو له سه دى بيستى دانىشتوانى عيراق بدا.

به مجوزه گشت فاكتهره سياسى وسه ربازيه كانى دارپوه رانى سياسه تى نه مهريكا له بواريكى ته سكداه تيسمايه وه، له ناوه راستى كانونى دووه مى ۱۹۹۱، زور پيش ده ستين كردنى شه رله و بواره ته سكه داو له واشنتون، دارپوه راتيكا بيريان له كوده تايه كى سبى سه ربازيانه ده كرده وه، كه دياره نه وه ش بو ريكخسته وه ي عيراقى دواى جه ننگ، عيراقيه كان پيشينى خراپان بو ي ده بيت، به لام نه نجامه كه ي سه ركه وتى وه زاره تى ده وه ي نه مهريكا ي تيا دايه، به تايه تى پسپوو شاره زايانى خو ره لائى ناوه راست كه له وه زاره تدا بالاده ست بوون و له ليژنه پلان دارپوه ره كاندا، سياسه تى وه زاره تيان داده نا.

هيماي گيرو گرفته كانى وه زاره تى ده وه وه نه وه بوو: "به يكه ر" وه زير بايه خى به خو ره لائى ناوه راست نه ده دا، چونكه ماوه يه كه به به كگرتنه وه ي نه لمانياو مهرگى كومونىسته وه خهريكبو، كه هه موو نه وروپاي خو ره لات ويه كيتى شو ره وى گرتبو وه. دان وستاندى كه مكر دنه وه ي چه كى تو تومى ده كرد. بو به له دواى ۲ ي نوگوستوسى ۱۹۹۰ وه كه متر بايه خى به خو ره لائى ناوه راست ده دا، چه ند هه هفته يه كه هه ر به سه ر رۆخى بابه ته كه وه مائه وه و زور به ناشكرا نا نارامى خو ي له "يسحاق شامير" ي سه رۆك وه زيره كه لله ره قه كه ي ئيسرائيل، كه بى وه هوى بيزارى ناوچه كه ده رده خست. به لام به هه ر حال "به يكه ر" ي كارامه ي به كلاكه ره وه ي ناكو كيه كان، كه متر گرنگى به كيشه سياسيه كانى ده وه وه ده دا، ته نيا مه گه ر شتيك راسته وخو به واشنتون و به هاو رپى نزيكه كه ي خو ي "جورج بوش" وه به ندبوايه. ياريد ه ريكي سه رۆك ده ئيت: نه گه ر له رووى دوور بيتى به يكه ره وه، پرسيارى ناكامى به كگرتنه وه ي نه لمانيا،

یان هره سه که یه کیتی شوروی له دواى سه دهه یه ک چی به سه ردادیت؟ له به یکه ر بکه یته نهوا هه ر دوو چاری خیلده کات، به لام نه گه ر ناسیای زورت له گه لیدا هه بیت نهوا به و جوژه ده رینا بریت. به یکه ر ده ستیکی به و هه زاره ته که لیدا هیناو وای رینک خسته وه که له گه ل خزیدا بیگو نجینیت، به زو ویش پشتی به و چند کار به ده ستانه ی خزی به ست نه ک به تیمی شاره زایان و سپورانی وه زاره ته که ی.

نه گه ر به رپوه به رایه تی وه زاره ته که به ده ست یه کیکى تر وه به رایه نهوا ده ز گای خوره لاتی نزیک و خواروی ناسیا NEA ده بو له نار جه ر گای دامه زریته رانی واشنتوندا بوایه، به تایه تی که شته که به و پیره نندیه نالوزانه ی تیوان بوردی عیراق و عه ره بی شیعه و عه ره بی سنی ده سته لاتداری حو کمه ته وه هه یه، به لام نه م ده ز گایه به ناسته م خزی له کیشه که ده ۱۵. خزی که عیراق کویتی گرت، کار دانه وه ی به یکه ر ته نیا خوی به ستر کور دن بو، هه ستیشی به هه له و پشت تیکردن و دوراندنی ده ز گاکه ی کرد. "ته پریل گلاسی" بالویزی نه وسای نه مه ریکا له عیراق، به خزی گیلکردن له کیشه که تووشی لپرسینه وه یه ک هات، که به یکه ر خزی و داموده ز گاکه ی و به رپرسی راسته و خزی ده ز گاکه ی و "جنون نیچ کیلی" یاریده ده ری وه زیری ده ره وه، زور توندوتیواله له گه لیاندا کردو، کردیانه سووره ی به ر له شکرى نه و سیاسته دزراوه ی، که ره گه کانی زور له سالی ۱۹۸۸ کونتربوو که نه وی تپادا چوبووه به غدا. به پنی پیره نندیداریتی بوایه ده بو هه موو ده ز گاکه له لایه ن نزیکترین نه لقه له به یکه ره وه تاوانباریکرایه، خزی نه گه ر نه وه شیان نه کردبا، ده بو شوین گومان بو نایه. وه ک یاریده ده رینکی پایه به رز ووتی: هه ر که بیر له پسورینکی شاره زا بو ناچه ی خوره لات و عیراق بکرایه ته وه، به یکه ر یه کسه ر نه پریل گلاسی به بیردا ده هات، که نه ویش له و که سانه نه بوو دلینخز شکریت.

راستیه که ی، به رپوه به رایه تی نه مه ریکا به گشتی و به یکه ر و کار به ده ستانی نه لقه نزیکه که ی خزی به تایه تی، له کونه وه باجی ویمستیکى فیکری که له که بوویان ده دا، که له رزواتیکى مانگی تشرینی دووه می ۱۹۷۹ دا شورشی نیسلامی تیران، ده ستی به سه ر بالویزخانه ی نه مه ریکا دا گرت و بو ۴۴۴ رز کورنیه بارمه، ده ز گای NEA و هه موو

سهرز که یه ک به دواى یه که کانی نه مهربکا، راستر هدره موو وولاته که، زور به توندی دژ به تیران وه ستانه وه، بویه به ریژه به رایه تیه که ی بوش، سلی له خراب کار دانه وه ی هر ئیشیک ده کرده وه، که هه لسو که و تکردنی له گه ل شیعه ئوسولیه کانی تاراندای پیوه دیار بویه. زور به ی نه مهربکاییه کان نه ونده له تیرانییه کان ترسابون و به رامه ریان رک نه ستور بون، که سهر جهم شیعه ی دنیای گرتبزه فیر له هه رکویرونایه. سهرده می شانشینیتی عیراق، شیعه کانی نه وی تاراده به ک علمانی بون و، زور به ی کارگیرانی حیزی شیوعی عیراق شیعه بون، دواتریش خومه ینی، تیرانی به تابه تی و شیعه ی به گشتی، وا له بهر چاو نه مهربکاییه کان خست، که شیعه ی "باش" له کاروباری سیاسانه ی ناوخوی نه مهربکادا هه له تارادا نه بی. نه ی هه ر تیرانییه کان نه بون له ناوه راستی ۱۹۸۰ داو، کاتی شه ریان له گه ل عیراقد "ژنالد ریگان" یان به ده ستاشکر کردنی "چه ک به رامه ر بارمه" فریودا؟ که هه ر خوشویستیه بیوتیه که ی ریگان بوو خوی له بهر نه وشته ناهه موارانه ی دواتردا گرت، که پیوه نندیه کانی تیران - کونترا یان پیده ووترا و سهرز کایه تیه که بی پاراست. پرژه هه له شه که ی سالی ۱۹۸۶، که نه نجومه نی ئاسایشی نه ته وه ی و CIA و ئیسرائیل، بژگورینه وه ی نه و نه مهربکاییه نی لوبانیه کانی سهر به تیران فراندوبیان و له ناو لوباندا به ندیانکردبون، به فرؤشتی چه ک وپارچه ی سپهر به تیران، که بژ شه ره که ی عیراق پیوستی بون، پاره که شی شه ری کونترای پیهه لسور پیرنی، که کومه له ی کونترا دژ به حکومته مار کسیه که ی نیکاراگوا به ربایانکردبوو، چونکه به رووی یاسا به ره له ستکاریه کاندا وه ستابوه.

نه مجوره ئیشه گه مزانه یه ش ته نیا به چاکه ی عیراق شکایه وه. له واشنتون، دواى لابرردنی نه دمیرالی یاریده ده ر "جوز پویندیکستر" و جیگری کولوتیل "تولیفه ر نورت"، پسپورو شاره زایانی ئیهاتوو کارامه ی سیاسه تی ده ره وه، بژ چار کردنی زیانه کانی نه نجومه نی ئاسایشی نه ته وه ی دانرانه وه، به ریوه به رایه تی پیوا بوو کاتی دلدانه وه ی عیراق هاتوو. له سالی ۱۹۸۷ تا ۱۵ به نه ستیره وه هیل رازوه، به سهر پاپوره کویتیه زه به لاجه نه وت گویزه ره وه کانه وه دانرایه وه، که دژایه تیکردنی تیران و دلهینانه وه ی عیراقی ده گه یاند. واشنتون به مجوره هه نگاو به هه نگاو خوی له به غدا نریکده خسته وه،

سالی ۱۹۸۲، همدووسال دواى پشتگير بگردنه كه‌ى تيرانى، بيلايه تيبه كه‌ى پيشورى كه‌ى لاخست و، ريندا كه‌ى عيراق بؤ كرپنى به‌رهمه كشتوكالپيه كان قه‌رزى بدرىتى، سالى ۱۹۸۳ هه‌لمه‌تپكى ده‌ستپنكرد كه‌ى چه‌ك به‌تيران نه‌فرز شرت، سالى ۱۹۸۴ يش پيوه‌ندى دپلوماتپانه‌ى له‌گه‌ل عيراقدا ده‌ستپنكردوه، سالى دواتر لايه‌نگيرى عيراقى راگه‌ياندا، تا له‌ دواړوزانى جه‌نگى عيراق تيراندا، به‌رپوه به‌رايه تيبه كه‌ى رپگان و هاوپه‌يمانه نه‌ورويپيه سه‌ره كپيه كانى، به‌ ناوى رپگرتن له‌ شوږشى ئيسلامپيه وه كه‌ى ده‌يه‌ويت رژيمه نارامه كانى سه‌ر به‌ نه‌مه‌رىكا بگورپت، يان هيرش بؤ ئيسرائيل به‌رت، زور زياتر به‌لاى به‌غدادا دايدانشكاندا. واشنتون له‌ رپى سه‌ته‌لايه‌وه و به‌ويته سيخورپيه كانى، شوپنه كانى سوپاى تيرانى به‌رپنكوتپكى به‌ عيراق ده‌د*، نه‌و زانيارپانه‌ش بؤ ويرانكارپان به‌كارده هيران، چونكه زور به‌ووردى شوپنه گرنكه كانى شاره كانى تپادا دپارپده كراو، نه‌مجا به‌ مووشه كى سكؤد كاوئده كران، نه‌نجام له‌ به‌هارى ۱۹۸۸ دا تيران به‌وه تپكشكنپرا. له‌ توگستوسى ۱۹۸۸ يشداو دواى كوتاپهاتنى جه‌نگى عيراق تيران، وولاته يه‌كگرتوه كانى نه‌مه‌رىكا ته‌نپا هه‌ر خوى، پشتگيرى عيراقى وه كه‌ى به‌ تواناترين هپزى سوپاى ناوچه‌ى كه‌ندواى فارس ده‌كرد.

داړپه‌رانى سپاسه‌تى نه‌مه‌رىكا له‌ واشنتون، بوونى "سه‌دام حسين" يان له‌رووى تيراندا به‌ دپوارى قه‌لايه كه‌ى داده‌نا كه‌ى كويت و سه‌ودپيه و وولاته لاوازه كانى ترى خاوه‌ن سامانى نه‌وتى ناوچه كه‌ى پيوستپانى. گرفت له‌ به‌ جپه‌نپانى نه‌م بؤچونه‌دا، سه‌دام حسينىكى لات و نه‌دارا، بپشه‌وه‌ى گوى به‌و پشتگير بگردنه بدات كه‌ى له‌ دواى جه‌نگه‌وه وولاته يه‌كگرتوه كان دليان پنده‌داپه‌وه، به‌ بليزون دؤلارى خه‌رجده كرد بؤ داينكردنى كه‌ره‌سه‌ى پيوست تاهپزه كانى پى پرچه كه‌ى بكاته‌وه، هه‌لوپسته كه‌ى نه‌مه‌رىكاشى والپكده‌داپه‌وه كه‌ى گرتنى كويتى بؤ ده‌چپه‌سه‌رو، گه‌ر پيوستپانى نه‌وا به‌چاوى نرم سه‌پرى نه‌مه‌رىكا بكات، چونكه وه كه‌ى له‌سه‌ر زارى سه‌دام خوى ده‌ووترا: نه‌مه‌رىكا ناماده نپسه له‌ شه‌رپنكدا "ده" هه‌زار كه‌س به‌ كوشتبات، نه‌مه‌چپه نه‌و له‌ جپى خويدا *

* له‌ نازارى ۱۵۲۰۰۰ "مادلپن ئولبراپت"ى وه‌زپرى ده‌ره‌وه‌ى نه‌مه‌رىكا دانى به‌و راستپه‌داناو داخپى له‌و پارمه‌تپدانه‌ى سه‌دام حسين خوارد كه‌ى له‌ كانى شه‌رى عيراق تيراندا داپويان. (وه‌رگپر)

پاره گری. به تاقیکردنوه دهر که وتبورو که نهوه یه کیک له ته کیکه کانی سهدام
 خویبووه و سهر سورمانیشی ناویت. به لام پیده چوو له به ریژه به رایه تیه که ی بو شدا
 که سینک بیری له وه نه کردیتته وه، که ره نگه سهدام حسین باشی کاره به جتی و خزشه
 که ی سالی ۱۹۷۰ی دوویاتکردیتته وه، پشت نه ستور به نه مریکا هدر نه وه له ته
 نه وتینانه ی که ده بوا تیسعا له بن بالیدا بجه وانایه ته وه بشله ژیتته وه و بیانخاته بهر
 هه ره شه و گوره شه ی خویزه وه. راستیه که شی نهو هیچ کاتیک دهستی لهو ته کیکه ی
 خوی هه لنه گرتبوو، چونکه به درینژی شه ره که ی له گه ل تیراندا، نه داوی هیچ
 ناموزگاریه ک و نه ناگاداریشی کردببون، به لام توزینک که می کردببوه، خو هه ره که
 شه ره که کورتاییهات نیر هیچی له بهرچاو نه مار، بهو بیانووه ی له تیرانی پاراستون و
 نه بهیشتوره له ناویان بهریت، خوی له دانه وه ی قه رزه زوره که ی دابوویانی ده بهراندوه وه.
 له واشتوندنا که س نه بوو گرمانی له سروشته خوزه پینه ره که ی رژیمی به عسی عیراق
 نه بویت، به لام رژیمه بکوزه که ی به غدا دژ به رژیمه خویترپژه که ی تاران به کارهینرا.
 حکومت به سامه که ی به غدا تواری له پیشیلکردنی مافی مرزف و مل پیکه چکردنی
 رژیمه عه ره بیسه کانی تردا، هه ره که تو ماره پر له کاره ساته که ی مافی مروقی تاران
 وابوو، نه مه جگه له وه ی که نه میان به رده وام پینی له سهر رسواکردنی و ولاته
 به کگرتووه کانی نه مریکا و ناردنی هیزه نیسلامیه نوسولیه کانی خوی بژه ره لایه ک
 داده گرت. به هه رحال نه م سیاسته گه ره له کاتی شه ره که ی تیران عیراقدا بهر است
 زانرایت، نهوا نابنی دوی شه ره که وه، ته نانهت دوی زور بو هاته که ی خومه پینی و
 ژه هر نۆشینه که ی ورا گه یاندنه که شی به وه ی واز له سهدام و مانه وه ی ده سته لاته که ی
 ده هینیت، بهر است بز انریت و به هیچ جزونیک پیایدا نه چنه وه. هه رچه نده خومه پینی که
 له ۲۰ ی نابی ۱۹۸۸، به م ووشه جوانانه، ناگر بهستی شه ره که ی کردو، کوتاییشی
 به خهونی ناردنی نیسلامیه نوسولیه که ی بو دهر وه ی تیران هیناو، ته نانهت پارستنی
 کوماره نیسلامیه که ی ناو تیرانیشی زور له سهر کهوت.

کوتاییهاتنی شه ری عیراق و تیران، هانی سیاست داریژه رانی نه مریکای نه دا، تا
 بهر استی به سیاسته که یاندنا بچنه وه، گور انکاری به رامه بهر به عیراق تیادا بکن، خو

مه گهر خوابزانی که سهدام حسین بز نهو کاره چون رینی بز خوشکردن: ههر پنج روز دواي چه سپاندنی ناگر بهست، به پیلاتیکی چاک داریژراو، فرۆکه‌ی جهنگی و هیزه چه کداره کانی غیراق، زور به خهستی کیمیا بارانی کورده غیراقیه کانی کرد که به دهیان ههزار کهسی ناچار کرد له سنوره وه بز ناو تورکیا ههئین و، نهونده شیان لیکوزن که تا تیتستا ژماره یان نه زانراوه. له نهجامدا نه م کیمیا بارانه وه زیری دهر وه ی ناچار کرد ووریا کردنه وه یه کی توندو تیژ دهر بکات، به لام زوو له بیر برابیه وه، قسه که ریکیش به ناوی وه زاره تی دهر وه رایگه یاند، که هیچ بیانویه ک بز نه م دووباره کردنه وه یه ی به کارهینانی چه کی کیمیاوی نیه و کاریکی ناهه ماره وه، دویای شارستانی پنی قابل ناییت. من خوم له کوردستانی تورکیا وه والی نه و په نابره توقیوانه م ده گیاند و، بیرم دیت که چه تیک درای ناسم کردۆته ناو نه و ته له فوننه به ته لیسمانه ی، له ناو نه و چیا یانه دا کار یانده کرد، ههر بز نه وه ی له واشتنۆن واله براده ریکم بکم لای وه زاره تی دهر وه شتیک بز کاره ساته که بکات. داخۆ نه و کاره ساته ی کورد بز به رپۆه به رایه تیه که ی نه مریکا دهر فه تیکی له بار نه بوو تابه قولایی کاره ساته که سیاسه تیکی دادوه رانه دژ به غیراق دابریژۆی؟ (چهند سالیکی دواي نه وه، کاتیک هاوکیشه که ی خۆره لاتی ناوه راست جار یکید ی گۆررا، به رپۆه به رایه تیه که ی کلنۆن سیاسه تی گرتنه وه ی دوولایه نه ی بز به لاوازی هیشه نه وه ی هردوو رژیته ناله باره که ی به غدا و تاران هینایه کایه وه، گهر له سالی ۱۹۸۸ وه نه وه پیره و بکرایه ره نگه شه ره که ی کویت رووینه دایه، به لام له ناوه راستی سالانی نه وه تدا نه و خزمه ته ی پینه کرا و سیاسه تی نه مریکای زیاتر نالۆزاند.

ههر چه نده ده متوانی خۆ ماندوونه که م، به لام شادم به وه ی نه و کاته ووتومن یان نووسیومن، چونکه قسه کان به کردار نه انجامیکی باشیان هه بووه. به هه حال کوتابی شه ره که ی غیراق تیران حکومه ته کانی خۆرئاویان به ره و زه لکاوی مامه حه مه ی وریایکردنی سهدام حسین برد، به و هیوا یه له بینا کردنه وه ی غیراقی دواي شه ردا قه پالی گه وره یان به ریکه وی. به مجۆره چاوبرستییه ساویلکه بیانه یان، راستیه حه شار دراوه که ی غیراق، که ۴۰ بلیۆن دۆلار که و تپوه ژیرباری قهرزه وه (هیندی سه رچاوه باسی له ۸۰

بلیون ده کرد) به لاهه نابوو، به تایه تی قهرزه کانی وولاتانی عه ره ب ویه کیتی شوره وی وپروایپوونه کانی خورناوا. شومه ک ناردنی نه ممریکا بز عیراق پهره ی سهندو، له سالی ۱۹۸۸یشدا بهرپوه بهرایه تیه که ی بوش بهرهمی زیاتر پستی عیراقی گرت و، ههرچی کوسینکیش که له پرزگاری شهردا له بهرده م ناردنی شت ومه کدا دایانابوو، بهر بهره سووکران. سهره داوی چهند رسواییه کی نهینی تایهت به کومپانیاکانی نه ممریکا و فیره نسا و بهریتانیا ونه لمانیا، که چه کیان بز عیراق ده نارد، که وتنه پروو، به لام نه ته وه یه کگرتوه کان تستاشی له سهر بیت ناوی نه و کومپانیانه ی ماده ی کیمیاوی وایان به عیراقده دا، که له دروستکردنی چه کی کیمیاویدا به کاربهینرین، ده شاریته وه.

ههرچهند رزوتیک دوی کیمیا بارانه که، نه نجومه نی پیرانی نه ممریکا، له سهر پیشیلکردنی ریکه وتنامه ی ۱۹۲۵ی جنیف*، که تایدا به کارهینانی چه کی کیمیاوی قه ده غه کراوه، به زورینه یه کی باش، ده نگیان به پیشناری دانانی نابلوو قه یه کی نابوری سهخت له سهر عیراق دا. چالاکه کانی مافی مرزف که وتنه گرنگیدان به و داوایانه ی له میزبوو کورده پشتگویتخراوه کان، که به راستی قوربانی جنوسایدن، دونیایان ته یکردو هاواریان لیهه ستابوو. که چی پیشناره که ی نه نجومه نی پیران له رووبه پروو بوونه وه یه کی دادوه ریانه دار، له کونگریسی نه ممریکادا، که لوبیه کانی گه نم و برنج ولوبیه به هیزه کانی دی نه وانیه له گهل سهدام حسیندا خهریکی بازرگانی بوون، لووتیان تیزه ن و خزینه گرت، بهرپوه بهرایه تیه که ش به بیننی نه م بازاره نایابه ی خوراکی نه ممریکای بز ده تیردری، زور شادبرو، نیر بیته وه ی گوی به هیچ نه نجامیکی چاکه یان خرابی جدی بدات، که له ناکامی ریکه پیدانی نه و لوبیانه ی ناوه وه ده هات، به وه ی پریری چونی سیاسهت بهرامبر به وولاتیک بدریت که نه و همومومشت ومړه ی له سهریت.

هیچ که سینک له بهرپوه بهرایه تیه که ی پارتی کوماری گومانی بز نه وه نه ده چوو که سهدام حسین له م ده ستیلاویه یدا مه به ستیکی تری هه بووینی، تا پاش چهند سالتیک ده سته × ناوی ره سیانه ی پرزوتوکوله که ی سالی ۱۹۲۵ی جنیف، که تایدا به کارهینانی گازه خنکینر

The 1925 Geneva Protocol for the Prohibition of the use, in war, of Asphyxiating, Poisonous or other Gases. وژه هراری وجزره کانی دی له جه نگدا قه ده غه کرد:

چه پهلای که له لقی ئیتالیای بانکی شاری نه تلاتنای نه مریکادا " بانکا نازیونالی دیل لافوروز" که وتیروو، هیچ بهر پرسیکی نه مریکایی به لایه وه سیر نه بوو، بوجی ده بی وولایتیکی وا، بایی چه ندین بلیون دۆلار خوارده مهنی بکریت و، به نهیا وولایتیکی عه ره بی واش ناسراویت که بهر هه می کشت کالی خزی هه بیت؟ وه لاهه که ی زور ئاسان بوو: چونکه ده سته کوتی نه وتی عیراق و پرواین کردنه (تبعمادات) ئاسانه کانی نه مریکا، وایان کرد که رژیمی به غدا بتوانی ده ست لهو زه وی وزاره کشتو کالییه به پیتانه ی کوردستان هه لگریت و، هه مروشی به پرووی خه لکه کانیدا خردا بخت و، وه ک سزایه کیش، به بی جیاوازی مده نی وجه کداره کورده کانی لیدورریخته وه. رژیمی عیراق مه ترسی زوری به رامبه ر به له ده ستدانی نهو ده ستگیره وه ییه هه ززانه ی نه مریکا هه بوو، بویه له به غدا وله به رده م بالوینزخانه ی نه مریکادا، هه ره له خوزه خویشانلداتیکی ناره زاییده ربرین سازگرا. لهو کاته دا سه رچاوه یه کی باوه پیکراوی بانکی ناوه ندی عیراق رایگه یاندا، که ئیحتیاتی پاره ی بیانی به پراده یه ک کم بوته وه، که به غدا ته نانه ت خزی له بهر گه مارویه کی کورتخایه نیشدا بو رانه گیریته.

سه رنه که وتی پیشنیاری گه مارۆکه، به شی خۆره لاتنی نزیکی وه زاره تی ده ره وه ی زور شاد کرد، که به رده وام به ره له سستی خزی نه ده شارده وه، نه ویش به هزی نهو مه ترسییه ی، له دوا رۆژه کانی ۱۹۹۱ و ه ک براده ریکی کۆنی خۆم که له وه زاره تی ده ره وه دا کاریده کرد، بۆیده چوو "کریار بو نه وروپاییه کان زور ده بیت و سه رنه نجام تیمه ش ده ستمان له بنی هه مانه که وه ده رده چیت" نه و سا وه ک براده ره کم ده بیوت: گه مارۆکه وای له سه دام حسین ده کرد، گرتنه که ی کویتی دووسال دواتری پیشبخت. "ته وه ی تیمه بیرمان لیده کرده وه هیشه ته وه ی پیوه ندیه ک بوو له گه ل عیراقد، چونکه هیزیکی سه ره کی ناوچه که یه و گه ر وه ک په یکه رینکیش بویه پاسه وانی که نداوی پنده کراو، له لایه کی تریشه وه تاری سه رکیشیه سه ربازییه کانی تری لیگیریته وله کاره شه رانگیزییه کانی شی دورریخته وه". به لام سه رنه نجام خۆ به دمه مه وه دانیکی و ابوو به کاره سات شکایه وه، چونکه "تیمه هیچ حساییکمان بو نهو شتییه ته واره ی سه دام حسین نه کردبوو". باشه نه ی کیمیا باران کردنه که ی کوردی عیراقی دوا ی ناگر به سستی

جهنگ، له خانەى ئەو جۆره شىتییەدا دانانریت؟ که بۆ تۆله سەندنه وه یه کی ناپه سەند به جیهینراو به زۆریش مه ده نی تیا دا بهر که وتن، خۆ ده کرا گهر بریارینکی وه ختی جهنگیش بوايه له بیر خۆبیرا به ته وه.

ئەو گومانە کور تخایانەى سالى ۱۹۹۰ ی ئیده رچی، که پیلاندار پێره مه ده نیه کان ههستیان پیکردو، به لام زۆری نه خایاندو ههرزوو له بیر چۆوه، تاکه کار به ده ستی نه مه ریکایی، که له دواى ناگر به ستی ۱۹۸۸ وه سه دام حسینی به زۆردار دانا، زه نه رال چوارز کۆف بوو که سالی ۱۹۹۱ بۆ رزگار کردنی کویت سه ر کردایه تی هیزی هاویه عمانانیکرد. له هاوینی ۱۹۸۸ ده مه زه نه راله سه ر یازیه ی که له بواری سیاسه تیشدا چالاکى هه بوو، کۆماندی سوپای ناوه ندی نه مه ریکای پێستیردا که له ۱۹۸۳ وه بۆ به ره نگار بوونه وه ی هه ره شه کانی شۆره وى له که نداوى فارس دامه زریتر. به زووی به و پیلانە کۆنانه دا چۆوه که رێک به مۆته که ده چوون وه بوونی هیزیکی خیراو هه لگیروای باکووری عیراقیشه وه به ندبوون. به هه رحال جهنگی سارد له ته واو بووندا بوو، به لام چوارز کۆف له سه ر کردایه تیه که یه وه چه ند خائیکی وه رگرت و، چالاکانه ناگر به ستی جهنگی عیراق تیرانی هه لسه نگاند، که ”عیراقی کردۆته خاوه نی سوپایه کی یه ک ملیۆن که سی و ناپووریه کی داته پوی وا نه تواتیت نه وه هه موو چه کداره بۆ ژیا نی مه ده نی و ناسایی بگیڕیتته وه“.

دیاره وه زاره تی ده ره وه ی نه مه ریکا، که به دریزی شه ری عیراق تیران جاروبار ناره زایی به رامبه ر به به کارهینانی گازی زه هراوی ده ره پیه وه، له ناو وه زیه کانی ده ره وه ی خۆرئا وادا ته نیا نه وه به بی هیچ پینچو په نایه ک گازبارانکرده که ی نایی ۱۹۸۸ ی تا وانبار کردوو وه به ئینی له حکومه تی عیراقیش وه رگرتبوو که جار یکیدی چه کی کیمیاوی به کار نه هینی، به لام حکومه تی عیراق به په عمانشکین ناوی زرا وه. هه رچۆتیک بیت ریکه وتنامه ی جنیف هیچ نامازه یه کی بۆ به کارهینانی چه کی کیمیاوی دژ به هاوولاتیانی ناو خۆی وولایتیک تیا دانییه، عیراق له دوا ییدا به به شدار بوونی له کۆنفیرانسێکدا، که هیزه خۆرئا وایه کان له مانگی کانونی دووه می ئاینده دا له پارێس سازیانکرد، قایل بوو، ئەویش دوا ی ئەوه ی فەرهنسا به ئینی به شداری نه کردنی کوردی،

ته‌نانه‌ت وه کک چاودیریش پیدا.

به‌شی خۆزهره‌لاتی نزیکی وه‌زاره‌تی دهره‌وه‌ی نه‌مه‌ریکا، که بۆ کۆتکردنی سه‌دام حسین به‌سیاسه‌ته‌هه‌میشه‌سه‌رنه‌که‌وتۆکه‌یه‌وه‌داما‌ه‌بوو. سالی ۱۹۹۰ لاوازی ریتک‌خسته‌وه‌هینه‌ده‌ی دی ییزاری کردبوو، چونکه‌له‌وته‌ی هه‌یه‌شتی وای به‌خۆیه‌وه‌نه‌دی‌بوو. له‌ناو‌ئه‌و‌چهند‌بالاده‌سته‌ی به‌یکه‌ر‌ئه‌رکی وه‌زاره‌ته‌که‌ی له‌گه‌لدا به‌رپۆه‌ده‌بردن‌و، به‌په‌نجه‌ی ده‌ست ده‌ژمیردان، هه‌چکامیان‌گرنگی "ده‌ینس‌رۆس" یان پینه‌ده‌درا، که‌کاتی‌ریگان‌بۆ‌ئه‌رکی‌سیاسی‌دامه‌زریرا‌ه‌بوو. له‌م‌کاته‌دا‌سه‌ره‌رشتیکردنی‌کاروباری‌به‌ریه‌به‌ریتتی‌پلانداری‌وانی‌پیسیتور‌ه‌بوو، چونکه‌به‌پنی‌بۆ‌چوونی‌ناو‌خۆی وه‌زاره‌تی‌دهره‌وه‌هه‌، خه‌لکی‌کارامه‌و‌خاوه‌ن‌که‌سایه‌تی‌له‌به‌شه‌سه‌ره‌کیه‌کانی‌تری وه‌زاره‌ته‌که‌دا‌که‌مه‌تر‌بوون، به‌لام‌به‌لای‌به‌یکه‌ره‌وه‌ناوه‌ره‌سه‌یانه‌که‌ی‌فه‌رمان‌به‌ر‌بایه‌خیکی‌ئه‌وتۆی‌نه‌بوو. رۆسیش‌له‌به‌ر‌ئه‌وه‌ی‌له‌کاتی‌پروپاگاته‌ی‌هه‌لبژاردنی‌۱۹۸۸‌دا‌راویژکاری‌سیاسه‌تی‌دهره‌وه‌ه‌بوو‌به‌ئاسانی‌ده‌گه‌یشه‌لای‌بوش، به‌وه‌ش‌بالاده‌سته‌یه‌که‌ی‌خۆی‌به‌کارده‌هینا.

هه‌رکه‌به‌یکه‌رو‌ده‌ورویشته‌که‌ی‌ئیشیان‌پنی‌نه‌ما، ئیتر‌به‌شی‌خۆزهره‌لاتی‌نزیک‌NEA‌که‌وه‌کک‌گه‌مه‌ی‌"رۆبی‌گۆلد‌نیرخ"‌ی‌ئیه‌هات‌بوو، دانیاڵ‌کورتره‌ریش، که‌دیپلۆماتیکی‌کارامه‌و‌پشتر‌له‌قاهیره‌و‌ته‌ئه‌بیب‌بووه، سه‌ره‌رشتی‌دۆسیه‌پر‌گرفته‌که‌ی‌عه‌ره‌ب‌ئیسرائیلی‌ده‌کرد، به‌لام‌وه‌کک‌یاریده‌ده‌ری‌به‌رپۆه‌به‌ر‌هه‌چ‌خۆی‌به‌ئیسراویکی‌به‌رده‌م‌سه‌رۆکه‌که‌ی‌دانه‌ده‌ناو‌راسته‌و‌خۆ‌پۆه‌ندی‌به‌به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی‌سیاسه‌ت‌داری‌ه‌رانه‌وه‌ده‌کرد. چی‌پۆه‌ندی‌تیوان‌بیست‌ده‌وله‌ته‌که‌ی‌دونیای‌عه‌ره‌ب‌هه‌یه‌به‌ره‌و‌رووی‌ئه‌م‌به‌ریه‌به‌رایه‌تییه‌کرابۆه‌هه‌، ئیتر‌وه‌کک‌خۆی‌به‌زاهه‌که‌وه‌بکری، بیکه‌ر‌ئاوا‌جۆن‌کیلی‌به‌به‌ریه‌به‌ری‌نووسینگه‌که‌دانا، ئه‌وه‌ش‌پیده‌چوو‌رینکه‌وتنیکی‌گه‌شتی‌بیت‌تا‌NEA‌سه‌رین‌چیکه‌رت‌ترین‌ولاواز‌ترین‌به‌ریه‌به‌ری‌هه‌بیت‌و، به‌دوای‌ئه‌وانه‌ش‌دا‌هات‌بوو‌که‌شاره‌زایی‌مه‌یدانی‌ته‌واویان‌له‌باره‌ی‌عه‌ره‌به‌وه‌هه‌بوو، وه‌کک‌ریچارد‌فورمی‌پیش‌ئه‌م، یان‌له‌ناوچه‌که‌دا‌پسپۆریتیت‌وه‌کک‌ئه‌لفرید‌لیروی‌ئه‌تیرتون، یان‌وه‌سته‌یه‌کی‌کارامه‌ی‌ململا‌تیکانی‌ناو‌واشتنۆن‌بیت‌وه‌کک‌جوزیف‌سیسکۆ. له‌

کاتیکدا تاکه شاره زایه تی کیلی له خوره لاتی ناوه راستدا بالو پرتیه که ی لبنان، راستر بلتین مارونستانی بوو، که به شینکی داپروای دیانه کانه وله ههشتا کانشیدا تاکه شوینی هاموشوی بیگرفتی دیلمو ماته نه مەریکایه کان بوو. کیلی، پساویکی نه ونده لووت بهرزو خو به زلزان بوو، هه موو نه و که سانه ی له گه لیا کاربانه کرد، به وانه ی واشنتونیشیانه وه رکیان لیبی ده بووه، بزیه نه و به پتوه به رایه تیه ی که پیشتر به کارامه و چاکه به پتوه بردنی نه ر که تایه تیه کانی و به کگرتویی کارگیره کانی ناسراو بوو، به دریزایی میژووشی به لایه نگیری تی عه ر ب* ناسراو، شیواندو، خهونی لوبه سه هیژنمه کانش هاته دی و، کۆتایه که شی بۆ به شه که کاره ساتبوو.

له داگیر کردنی کویتدا، NEA جی باوه نه بوو، له شتی واشدا بیتوانا و دهسته پاچه ده وه ستا، نه گهر حسابی هه لسه نگاندنیش له مه ر پا شماره ی سیاسه ته ناله باره که ی بۆیکریت و بتوانریت له و بواره دا رای نوی و گرنگی له باره وه بدری، نه و ا به کورتیه که ی NEA، پلاندا پتزه رو دیلمو ماتیکی نه مەریکایی و ته نه نی: وای لیکرا بوو ده می بۆه لنه هینریته وه که سیش داوای هیچ نامۆز گاریه کی لینه کات. دیسان ده بیوت: به لام که "هاس" به پتوه ی ده برد، چونکه هیچ پسپۆر شاره زایه کی کارامه ی تبادا نه مابوو، برپاره سیاسییه کان، نه گهر هیچ پتوه ندیه کیشیان به نه ر که سه ربازیه کانه وه نه بویه، هه ر له کۆشکی سبی و نه نجومه نی ئاسایشه وه ده رده کران.

سه رباری نه م هه موو فاکه رو ژیر که وتن وره خنانه، گازانده ی کوردیشی هاته پال، که هیچ رۆلێکیان له سه ر وه زاره ته کانی ده ره وه ی نه مەریکار و ولاتانی تری خوړنا وادا نه بووه. هه موو ره خنه گره کان وایان ده زانی، نه و بایه خه زۆره ی لایه نگرانی عه ر ب هه یانه، به ته نیا له به ر پارێز گاریکردنی ده سترۆیشتی خوړیان و نه و قۆنته راته چه ورانه یه که له ناوچه پر له نه و ته کاندایه یانبوووه، بزیه به رده وام پشتگیری نه و رژیتمه ده سته لاتدارنه یان کردووه، به وانه شیان وه که له رووی پارێز گاریکردنی مافی مرۆقه وه لپرسینه وه یان هه لده گرت. به کاره ناوه واکانشیان وه نه ده وه ستان و چی پیویستی سه ره تایی و شاره زایه تی ته کنیکانه هه یه، به ته کنیکاره کانشیان وه ده دا به عیراق تا له * زیاتر مه به ست حکومه ته نه وتیه عه ره بیه کانه.

کارگهی چه که کیمیاوییه کانیدا که نهو هممو کورده یان پیکرشت، به کاریابتهتیت. کورد ده کرا له خویندنه وهی رژژنامه نهو رو پاییه کانه وه به به شیک له و نوسراو وده پرینانهی چند کومپانیایه کی ده ست به خویئی کورد سوربووی نهم بازارگانییه سووکه و نهو ماوه ززرهی چاویشینی حکومه ته کانی شاندا بچو نایه ته وه. له و ره خنانهی له ناو نازارو نه شکه نجه دا نقوم بیون و به رده و امیش روویان له زیادی بوو، بروایه کی وا هاتبوه گوری، که خورئاو اییه کانی لایه نگری عه ره بن و، به و پیری ره زامه ندیتی خوشیانه وه چاوویان له و کاره پویشوه، یان هر هیچ نه بی له رووی ره وشتیسه وه دوروبین نه بوون، یان هزی ره فتاری خوشه پنه رانهی حکومه ته کانی خوره لاتی ناوه راست، که نه میان کرزکی کاری دیپلوماتیانه و ناسینی ته وای خه لکیه، چاچ له دهر وچ له ناو بازارنه گشتیه که دابن، نالوزاندبوو. کار به ده ستانی خورئاو او وه ک ره خنه کان باسیان لیوه ده کن، هه ولیاندا وه به هر نرخیک بیت خه له سه ر کرده وه نزدیکه نه وه و ریایی یان بو بکه و، دانشیان به به زه همتی و به رده و ام خه دور گرتیان له گه لانه وه نه ده نا.

دیپلوماته نه مریکیه کان به رگریان به وه له خویانده کرد که دره نگ غیراقی به عسیان ناسییت*، چونکه له سالانی ۱۹۶۷- ۱۹۸۴ دیوه ندی دیپلوماتیانه یان له گه لیدا نه بووه، ته نیا به شیکی بچو کی به رزه وه ندیان، وه ک نویته ری گشتی له به غدادا مابزه. راستیه که شی حکومه ته پولیسیه که ی سهدام حسین زور له یش کویت گرتنه که یدا، خوی هینا بزه وه ک و دیپلوماته بیانییه کانی شی به هزی تواندنی خه لکی وولاته که یه وه، به جوریک که لاختبوو، که بالویزخانهی نه مریکا وه همو کاره دیپلوماتیه کانی هینده به لاره نرابوو، که له همو زانیاریه کانی پیوه ند به ده ستلاتداران و بنده ستانه وه دوروبن. "دیفید نیوتن" ی بالویزی پیشووی نه مریکا ده لی: "تیمه هر به نیی بوجوون و نه قلبرینی خومان کارمانده کرد، زور که م سرچاوه مان له به ر ده ستدا بووه، هیچ کاتیک ناگامان له روودا و نه بووه، ته نیا نه و پرویاگان تانه مان ده بیست که *به هه ر حال له میزه رولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا و به ریتانیای مه زن گومانی به سه ند کردنی کوده تا سه ره کیه که ی ۱۹۶۳ ی به عس و یاخیبوونه چه کداریه که ی ۱۹۶۸ یان، له به ر چند هزیه کی ناشکرا لیده کرا، چونکه به عسیه کان له هه ردو کاته که دا، که هه ولی ده ستلا گرتنه ده ستیانوو دز

به شیوعی و ناسریه کان بوون.

ناوی ته لگرافی فریشته مان لېنا بون. ده توت مژته که یو له دو باره بونه وهی
 هره سهینانه که ی شای تیران ده چوو، که بیثاگانی به پریوه به رایه تیه که ی نه مریکای له
 به ره له ستکاره تیرانیه کان خستوو ورو. له هردوو کیاندا سرژمیره خورناواییه کان
 ده ستخه پړوی قسه و پرویاگانته ی ده زگا کانی راگه باندن و جوړه کانی دی سهدام حسین و
 شای تیران بون، که به خواست وناواتی "نویکرده وه" یان وچالاکی و بزچوونی
 "چارسازان" وه به نند بون.

له مروه وه "نویکرده وه" و "چارسازان" جیاوازیه کی زور که میان له گهل پیشخو یاندا
 هه بزو، که له تیوان هر دووجهنگی جیهانیدا له ناخی دلوه پشتگیری نه تاتور کی
 تورکیاو ره زاشای تیرانیا ن ده کرد، نه و دوویاره سه بازیه خو سه پینه رانه ی بزور
 ده سه لاتیان له ده ستگرت و به بیانوی "نویکرده وه" ی وولاته کونه کانیا نه وه، که گویه
 ده یانگه پینه ریزی وولاته نه ورو پاییه کان، واته وولاتیکی نه ته وه ییانه ی نه ریته کونه که ی
 یه عقوب ناسای شوړشی فله نسا، که ناوه ندی تیه کی تووندی هد بیت وچا ویش له هیچ
 نه پوشیت. هردوو رژیم زور که نه بیت حسابیان بو که مایه تیه نه ته وه ییه کان نه کرد بو.
 پیش داگیر کردنی کویت، کوردو به شه کانی تری به ره له ستکارانی عیراق پرویان و ابو که
 عه ره به سه ره خورناواییه کان هیچ حسابیکیان بو نه کرد بن، به لام دوا ی گرتنه که ی کویت
 عه ره به کانی دژستی نه مریکا، چونکه شوینیکی و ا گرنگیان نه بوو کار له سیاسه تی
 نه مریکا بکات، شه رمه زار مانه وه.

نه ندانه ناکادیمییه کانی قوتابخانه ی "نویکرده وه" ی وه که! "مار" و "کریستین" و
 "مؤسی هیلمز"، که پیشتر له ناو به پریوه به ریته تیه که دا بون و به باشه باسی به غدای
 به عسیان کرد بوو، بوش بو خوشی سه باره ته به چوتیتی ره فشار کردن له گهل عیراقی دوا ی
 رزگار کردنی کویتدا پرس و پای و هره گرتن، خه لکی بییان و ابو که نه وان مانه وه ی
 رژیمه که، با "سهدام حسین" یسی تیدا نه بیت به باش ده زانن. چونکه گهر هه ولی
 دابه شکردنی ده سه لات بلدیته نه و دوورنیه ته قینه وه یه کی سه رتاسه ری له وولاته که دا
 رو و بدات، که نه وه ش جوړه سوور بووتیکه بو هیشته نه وه ی ده سه لات به ده ست عه ره بی
 سنیه وه، نه ویش به ژه نه پراتیکی و ا که هه م مل بدات وه م له و په گزه شبیت و، تا

بشکریت له خزمه تکریتیبه کانی "سه‌دام حسین" بیت. به لام داخو دوی ئەم هه‌موو شه‌پانگیزیه‌تی و چه‌ن‌دین سال خۆسه‌پاندنه‌ی، هاوکیشه سه‌رنه‌که‌وتوو‌ه‌که‌ی چاری هه‌ج‌گاره‌کی ده‌کرد، یان هه‌ر نووسینی سه‌ر کاغ‌زه‌ ده‌بیت؟ هه‌ج شتیکی وا بۆ گه‌یشتن به‌و بنه‌مایه‌ی که عیراق خۆی وولایتیکی دروستکراوه‌و، دوی جه‌نگی جیهانی یه‌که‌م به‌بریتانیایه‌کان له سنی وولایه‌تی عوسمانی؛ موسل، که زۆربه‌ی زۆری خه‌لکه‌که‌ی کوردن و نه‌وتی تیا‌دا‌یه، به‌سه‌ره، که به‌شتیکی ره‌وای زۆرایه‌تی شیع‌ه‌ی وولایه‌ت نوینی که‌یه، به‌غ‌دای پایته‌خت، که تیره‌ندی که‌مایه‌تی عه‌ره‌بی سنی خاوه‌ن ده‌سته‌لاته. جا نه‌که هه‌ر بیر له هه‌له‌وه‌شان‌دنه‌وه‌ی ده‌وله‌ته‌که‌ی به‌ع‌س نه‌ده‌کرایه‌وه، بگه‌ره له کانونی دووه‌می. ۱۹۹۱ دایپلوماتیکی نه‌مه‌ریکایی که له بالوێزخانه‌ی وولایه‌ته‌که‌یدا له نه‌ندن، نه‌رکی به‌ دوادا چوونی کاروباری خۆره‌له‌لاتی ناوه‌راستی پیسین‌درا‌بوو، هه‌ر له‌به‌ر نه‌وه‌ی هه‌ولی بینینی سه‌ر کرده‌یه‌کی نه‌ته‌وه‌یی کوردی دا‌بوو، که به‌سه‌ردان چو‌بو‌وه به‌بریتانیا، گله‌یه‌کی زۆر توند‌وتیژی لیکرا.

داخو گه‌ر به‌شی خۆره‌له‌لاتی نزیک NEA که‌میک ریکوینکتر‌بو‌ایه‌و چاک‌تر به‌جوا‌یه‌ته‌ دله‌وه، نه‌یده‌توانی له‌کار‌یگه‌ری‌تی خۆی بۆ روودا‌وه‌کان بیر‌سته‌وه‌؟ له‌مانگی نه‌یولی ۱۹۹۰ هه‌ه‌ بوش ناچار نه‌بو‌ایه‌ نه‌یده‌و‌یست هه‌ج شتیکی له‌بریاری شه‌ر کردنه‌که‌ی دووری بخاته‌وه، تاده‌شه‌هات نه‌وه‌ی زیاتر لای ده‌چه‌سی. به‌وجۆزه "پارایه‌که‌ی بوش" پیوستی به‌یه‌کلا‌بو‌نه‌وه‌هه‌بوو، که نزیکیکی خۆی ناوی "جۆزه زوورینکی داخراوی ناو کۆشکی سه‌پی" لاینابوو. به‌هه‌مان شیوه‌ نه‌و پیشنیاران‌ه‌ش، که نه‌گه‌ر کویت نازاد‌بکری نه‌وا تیرۆستی عیراق که‌متر ده‌بیت‌وه‌و یاریده‌ی دامه‌زراندنی ده‌سته‌لاتیکی داد‌وه‌را‌نه‌ی فره‌لایه‌نیش ده‌بیت، پشتگۆی ده‌خران. پیده‌چوو درووشی "پشتگۆیختست له‌دریژ‌داد‌ریه‌کی به‌چه‌وا‌شه‌باش‌تر‌بو‌وبیت". بوش خۆی به‌چاره‌سه‌ری‌کی سه‌ربازیانه‌وه‌گرید‌ابوو، که له‌گه‌ل بۆ‌چوونی خۆ به‌هه‌یز قایم‌کردنه‌که‌ی "پاول" دا، بگۆنجایه. (خه‌لک سه‌ری له‌وه‌ سو‌رده‌مینێ وه‌موو دونیاش له‌بار‌ه‌ی نه‌و هه‌یزه‌ مه‌زنه‌ ناگرینه‌ی ها‌ویه‌یمان‌انه‌وه‌ ده‌پرسن که پاول له‌ناوچه‌که‌دا پیکه‌وه‌ینا، که‌چی به‌ریۆ به‌رایه‌تیبه‌که‌ی نه‌مه‌ریکا له‌کردنی شتیکی بۆ راپه‌رسنه‌کانی عیراق پاشگه‌ز‌بو‌وه).

پسندیده چو نهر کی دیلمز ماتیانه هر بؤنوره تهرخانکرایت که زؤرتترین وولات له که مترین کاتدا بؤ ریزی هاوپه یمانان رابکیشیت. نه وهی بهیکهر له گهل "نه دوارد شیفهر نانزه" ی وه زیری دهر وهی شوره ویدا کردی و، بووه هزی پهر سه ندنی پیوه ندیه ناسایشیه کانی نه وروپا، همم به لای به ریوه به رایه تیه که ی خویه وه وه هم له دونیای پر گومانیشدا جیگه ی سه رسورمانبوو، نیشیک کی نه پنی وا بوو که سه دام حسینی له و پشتگیریه مسؤ گهره ی روسیا بیبه شکرد. نه م کاره گرنگه ی بهیکهر و چالاکیه تایه تیه کانی تری له بواری ریکه خسته وه ی لایه نه ناکۆ که کانداو، زانیاری ووردو قولی بوشیش له بواری سیاسه تی پیوده وله تیدا، یاریده دهری به کخسته نی هاوپه یمانیه تیه که و پیرۆز بایبیکردنه که ی نه ته وه به کگرتوه کان بوون.

به لام واش نه م هاوپه یمانیه تیه، وه ک هه موو نهریتیک کی ریزلینراوی تری ههر هاوپه یمانیه تیه ک، که مترین فاکته ری هاوپه شی پیوه دیاربوو، بؤنغوونه، وولاته یه کگرتوه کانی نه مریکا له هاوپه یمانیه تیه که دا بوونی ههر دور وولاتی میسر و فهره نسای به پیوست ده زانی، به که میان چونکه گهره ترین ده وله تی عهره بیبه و، وایده گه یاند که نه مه ی هاوپه یمانان هه لمه تیک کی خاجدارانه ی تری خۆرئاوایه کان نیبه دژ به وولاتیک کی موسلمان بکریت، دووه میشان وولاتیک کی گهره ی خۆرئاوایه و، ترسی له کاردانه وه به کی به سۆزی وولاتانی نه وه بری دهریای سبی باکورری نه فهریقای موسولمانی کۆنه بنده سته خۆی ولایه نگرانی به غدای هه بوو. ههر دورو کیشیان زیاتر له دلشکاندنی نه وه عهره به نه ته وه بیانه ده ترسان که نابهدلیان لیده رکه وتبوو، هیج کام له قاهره و پاریس نه یانده ویست سوپای هاوپه یمانان بچیته به غداو سه رۆکی وولاتیک کی عهره ب، چهند دزیوش بیت، لابه ریت، که واشنتۆنیش ههر نه وه خواستیوو.

بوش، ههر چه نده سه دام حسینی به هیتلهر به ارورد ده کردو دیمو کراسیه تی خۆره لاتنی ناوه راستیشی به لاوه مه به ستیوو، به لام بؤخۆدان له حوکمی که مایه تیه سنیه چه سپاوه که، به بی به شداری کردنی به شی خۆره لاتنی نزیک، نه گهر چی رۆلئیک کی واشی نه بوو، به لام به ریوه به رایه تی زانیاریه کی زؤر که می له باره ی دانانی چوار چیوه یه کی نوینی حوکمه تی به غداوه هه بوو، خۆ نه گهر له کردنیشی بوایه له هیج نه کردنه که ی، وه ک

هدر نه شيكردو نه و کاره ساته چاره روانه کراوه ی به دوا داهات، باشتبرو. هممو
 هاندانه که ی خانه نشینه کزنه بالادهسته کانی خورهلایتی نژیکی له مەر مه ترسی کاری
 سه ربازیانه ی نیوه و ناچل و مانه وه ی سه دام حسین و پارتی به عس له دهسته لاتدا خرابوه
 سه رشانی "وليام نيگلتن" که خانه نشینیکی شاره زای بارو دۆخی کورده و، زۆر له پیش
 شه ر پاگرتنه کوتوپره که ی بوشدا که دوا ی ۱۰۰ ساعات شه ری زه مینی وه ستانی، ئەم
 ده یزانی کاره سات رووده دات و، هه ستیشیکردبو که سه دام حسین سه رجه م یه که
 چاپو که کانی گاردی کۆماری و ۲۴ تپسی ئاسایی جۆراو جۆرو پۆلیسی ئاسایش، که
 هیزیکتی تایبه تبون بۆ هیشتنه وه ی له حوکمدا، نه خستبووه ناو شه ره که وه. نیگلتن
 سلی له به بیره یئانه وه ی براده ره کانی ناو به شی خورهلایتی نژیکی، نه ده کرده وه. دوا ی
 نه وه ی واشتنۆن له ۲۸ ی شوباتی ۱۹۹۱ دا بریاری پاگرتنی شه ره که یداو، وه ک چون
 پیشبینیش ده کرا نه هامة تی کوردو شیعه ی لیکه وته وه. بالاده ستیکی وه زاره تی به رگری
 نه مەر یکا مانه وه ی سه دام حسینی له حوکمدا به وه کورته کرده وه که "نه و هیچ
 هه ره شه یه کی بۆ تیمه نه بووه و تیمه ش هیچ حساینکمان بۆ هه ره شه ی خه لکی وولاته که
 نه کردبو". به شیک له بۆ چونه ژیرانه که ی به رپۆه به رابه تی پارتی کۆماری، رۆتینه که ی
 واشتنۆنی به رامبه ر جیۆپۆلیتیکی خورهلایتی ناوه راست ده رده خست، به تایبه تی عه ره بی
 سعودی، که هاوبه شه سه ره کیه که ی خه لیجیتی، له و بره وایه دابوو که حوکمه شایانه سنی
 مه زه به که ی عه ره بی سعودی زۆر رکی له بیرو که ی تاکه پیاو و تاکه ده نگه و، ده شترسا
 زۆرایه تیه که ی شیعه ی عیراق بینه غوونده کی کۆیکراوی کۆماری ئیسلامی تیران، که
 تاکه ده وله تی شیعه یه له دونیادا. به للام ئەم هاوکیشه رامیاری و مامتاکیانه نه وه یان له
 بیر کردبوو که شیعه ی عیراق، هه ره له کۆنه وه سه ره به تیران نه بوون وله سالانی
 شه ری ۱۹۸۰ - ۱۹۸۸ یشددا زۆر بز به غدا دلسۆزبوون. به للام بنه ماله ی شایانه ی
 سعودی، که له سه ر گه وره ترین کانه نه وتی ناوخاکی تیره شیعه کانی پارێزگای خۆرئاوا
 دانیشتون، دژ به هممو جۆره سه ره رۆیه کبون، بوشیش که له ئابی ۱۹۹۰ دا هیزی
 نه مەر یکای بۆ که نداوی فارس ده نارد، بۆ رزگار کردنی کویت نه بوو به لکو بۆ پاراستنی
 نه وتی سعودیه ی بوو. (به و مه به سه شه که تیران، کویت، عه ره بی سعودی و، راستیه

که شی زرزبه‌ی حکومت‌ه کانی ناوچه که رکیکی هاوبه‌شیان له حکومت‌ه دیمو کراتیبه کان هه‌بوو) که نه‌م‌یانیان له‌بهر رای گشتی بوو.

له چه‌ند مانگی بیش رزگار کردنی کویتدا، به‌ریتانیا، فه‌ر‌نسا، وولاته یه کگرتوو ه کان، هه‌ریه که‌یان به‌جیا لیکولینه‌وه‌ی خویانکرد. سه‌یره که له‌وه‌دایه هیچ کامیکیان بیریان له‌وه نه‌کردبزوو که سه‌دام حسین به‌رگه‌ی شه‌ر بگرت و بکه‌ویت‌ه وه گیانی زورایه‌تی شیعه و کورد. ناکامی لیکولینه‌وه کانش هه‌ر به هیوایی بوو، چونکه هیچ لایه کیان به‌جیهنانی نه‌ر که پۆخله که‌یان مه‌به‌ست نه‌بوو، نه‌وش به‌ تنیا هیوای نه‌مه‌ریکا نه‌بوو، ”مار“ ووت‌نی که ده‌لجی: ”نه‌گه‌ر به‌خته‌وه‌ربین نه‌وا سویای غیراق رووو به‌غدا ده‌کشته‌وه و سه‌دام حسین له‌ناوده‌بات“. که چی واش، هه‌رسی حکومت‌ه که‌ی خورناوا له‌یه ک کاتدا به‌ بۆچوونی: خو نه‌گه‌ر دوا‌ی نازادکردنی کویت سه‌دام حسین مایه‌وه، نه‌وا بیگومان له‌به‌رده‌م تیراندا وه ک که‌لایه‌کی هه‌ره‌سپه‌نیراو ده‌ه‌ستیت، به‌لام هه‌رچۆتیک بئی که‌لایه‌کی به‌سوود ده‌بیت.

نه‌مه بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ته‌م و مژاوویه و به‌ ناشکرا دوو مه‌به‌ستی دژبه‌یه کتری تیادا به‌دی ده‌کرین، یان سه‌دام حسین پچوو ک ده‌کریت‌ه وه به‌نینۆ ککراوی ده‌هیلریت‌ه وه، یان نه‌وه‌تا له‌کاتی هه‌رای کوردو شیعه‌دا لاده‌بری، به‌لام دواجار نه‌و عه‌ره‌به سنی مه‌زه‌بان‌ه‌ی کاره سه‌ره‌کیسه کانی سوپایان به‌ده‌سته، به‌سه‌ر نه‌و وئه‌وانه‌شدا زالده‌بن که دژایه‌تیانده‌کن، به‌هه‌رحال پروابوونیان به‌ پاریز گاریکردنی هیزی که‌مایه‌تی سنی عه‌ره‌ب ورینسا شاراو ه بېسناغه‌که‌ی که گوایه غیراق وه ک وولاتیکی پیشه‌سازیانه دروستکراوه‌و، عه‌ره‌به سینه کانش هینده پیوه‌ی ماندوو‌بوون، نه‌گه‌ر زورایه‌تی شیعه یان که‌مایه‌تی کوردی سنی ده‌ستیان له‌به‌ریوه‌بردنیا هه‌بیت نه‌وا وولاته که به‌شبه‌ش ده‌بیت، که نه‌وه راست نیسه و شتیکیش که باسی لیوه‌نه کرایت پیوسته تاقیبکریت‌ه وه، خالی هاوبه‌شیانبوو. نه‌وه‌ی له‌ تۆماری ۷۰ سالانه‌ی پر تیشو نازاری حکومت‌ه‌ی غیراقدا دیاره، سووربوونه له‌سه‌ر هینشتنه‌وه‌ی یه‌کپارچه‌یی خاکی غیراق، که دیاره مه‌راییکردنی مانه‌وه‌ی نه‌و سنوره دروستکراوانه، با ده‌وله‌تانش دانیان پیادانایی، پیوستیه‌کی زه‌ق و ناشکرای بوونی هیزیکی سوپایه له‌رووی تیرانداو ختو که‌دان و دل‌دانه‌وه‌ی دراوسیکانی

عیراقیشه.

تیران و سوریا و تورکیا له قسه کانایندا یه کسینه دلسۆزی خویان بۆ سهروهی و سه یه کپارچهیی خاکی عیراق دووپاتده کرده وه، که له ووشهی دیپلوماتیانه به ولاره هیچی دی نه بوو کرابوونه حه شارگهی به ره له ستیکردنی شتیك که بۆنی ناره زروی سه ره خۆیی گوردی لیبه تبايه به ئۆتۆنومیه راسته قینه که ی سالی ۱۹۷۰ ی سه دام حسینه وه که به لینی به کورد دابوو بیانداتی. شتیکی نوی تیدا نه بوو: ته نیا لیدانه وه ی قه وانه کۆنه کانی رینککه و تنامه ی سه عد نابد نه بیت، که سالی ۱۹۳۷ له کۆشکیکی تاراندا، له تیوان نه فغانستان و تیران و عیراق و تورکیادا، به ناویه وه ده رکراو، تیايدا به لینی پشتگیریکردنی یه کتیریان بۆ دامرکانده وه ی ههر کاریکی گرنگی روخینه رانه دا، نه فغانستانی لیده رچی کاری گرنگ به لای به لینه ره کانی تره وه که له وده مه دا ده هۆلی له یه کچوونی حکومه ته کانی خویانیان به مؤدی نه کانی خۆرئاوا ده کوتا، نه ته وه ی کورد بوو، به په تابه کی وایان داده نا که مه ترسی زۆری بۆ حکومه ته کانیان هه بیت. ههر نه و ”گرنک” انه دوی وه چه یه ک سه ریان هه لدايه وه، به لام نه مجاره یان له په یمانی به غدای سالی ۱۹۵۰ داو به پشتگیریکردنی بیچه یه نای خۆرئاوا، ناوه که شی له ۱۹۵۸ دا که به غدا لیده ره چوو، گۆررا به په یمانی سینتۆ.

پلان داریژه بالاده سه ته کانی سیاسه ته مه ده نیه که ی به رپوه برابه تی بوش، به ره له ستکاره عیراقیه کانیان به کۆنه بوو که سه ما که رینه کی ده ست تیران و سوریا داده نا، که ههر چرتیک بیانه ویستایه وا هه لیانده په راندن، راسته سوریا بۆ ماوه یه کی زۆر پنه وندی به به ره له ستکاره عیراقیه کانه وه هه بووه، تیرایش با ههر له گه ل چه ند کۆمه لکی تابه تیدا هه یوویت، به لام (لیرسراوانی عه ره بی سعودی به راده یه کی وا له رووداوه کانه وه دووربوون که له پایزی ۱۹۹۰ دا بۆ نای چه ند که سایه تیه کی به ره له ستکاری وا گه رابوون که بیشر هانایان بۆ هینابوون). بیگومان تیران به لای واشتنۆنه وه جیی برۆا نه بوو، سوریا نه گه رچی به شداریشی له گه ل هاویماناندا کردیت، به لام به هۆی که لله ره قیتی ”حافظ نه سه د” ی سه رۆکیه وه، له باریکی باشدا نه بوو، چونکه به رووی نه ووشتانه دا ده وه ستایه وه که نه مه ریکا به چاکی ده زانین، که ههر له

جیا کردنه وهی ناشتی ئیسرائیل لوبنانه وه بیگه ره تا به گازاندهی پشتگیریکردنی
حوکمه ته که ی له تیروز ده گات. به ریوه به رایه تییه که ی بوشیش به رده وام دلهر او کنی
نه وه ی بوو که در او سیکانی عیراق به جزینک پیوه ندییه کانی نه مهرباکو به ره له ستراره
عیراقییه کان لیکبده نه وه له هاویه یمانییه که دا بیکه نه بیانوی کشانه وه یان.

راستییه که ی بوش ته نیا حسابی بو تورکیای تاکه هاویه یمانی NATO ی خوره له لاتی
ناوه راسته کرد. له سهرده می چهلدین حکومت و به ریوه به رایه تییه نه نقره وه واشنتون و به
دریژایی چل سال مه راییکردن، که زور جار شتیکی وا گرننگ ده هاته ناراه، نه ده بو
وولاته یه کگرتووه کانی نه مهربکا به هیچ جزوو له هیچ شوییکیشدا کارینکی بکردبا که
داشکاندنی به لای خواسته کانی کورددا بگه یاندا یه، نه مهربکا له و پرووه وه نه وه ی له
توانایدابوو کردی. به کوتایی جهنگی سارد رولی تورکیاش وه ک پاریزره ینکی بالی
خواروی ناتوی دژ به یه کیتی شوروی کوتایی پیهات، بویه زور خه می بوو که له دوا
رژژدا خورئاواییه هاویه شه کانی که لایخن. داگیر کردنه که ی کویت شتیکی نوی بو
رژژگار بو نه وی نارد، به لام نه وه ی سهرودلی نه نقره وه ی گرت، نه و بایه خیندانه زوره ی
کیشه ی کورد بوو، که ماویه کی زور خه فه کراو، که چی به هوی رووداوه کانه وه تا
ده هات پهره ی ده سه نند. نزیکه ی چل سالتیکیش هاو کارانی ناتوی، چاویان له ناست
پیشیلکردنه کانی مافی مرؤف و که موکورتییه کانی تری جیبه جیکردنی دیمو کراسی، به
تایسه تی له کوردستانی تورکیادا، نووقاندبوو. له سالی ۱۹۲۳ بی دامه زانندی کوماری
تورکیاوه، نه نقره وه له ترسی هاندانی که مایه تییه کورده زوره که ی خوی، نه یویستووه
پیوه ندییه کی باشی له گهل کوردی عیراقداه بیت. تورکیا له ۱۹۸۴ هوه له شهرینکی
ناوخوی فراوانی کورده کانی خویدا یه، تینستا له نه بونی پیوه ندی خوی له گهل کوردی
عیراق و بگه ره سهرجه م به ره له سترکارانی عیراق، که به پیچه وانهی تیران و سوریا یه، به
خراپه ش به سه ریا شکاوه ته وه، به ناگاهاتو ته وه.

سه رۆک ئوزال به شیوازه تایه تییه که ی، نه تاتور ک ناسا، خوی به نه ریته کونه کانه وه
نه به سته وه، نه گهرچی نه ویان له به رامبهر پته وکردنی پیوه ندیان به هیزه
نه وروپاییه کانه وه ووریا یانه نارهایی خوی ده رده بپی، ئوزالیش له کاتی شهر ی تیران

غیراقداسوودی چاکسی له پیوهندی نابوری به هردوولایانهوه بدهستهینا، له سالی ۱۹۸۲ وه سه دام حسین، که سوپاکهی بدهست بهر هنگارییه که ی تیرانه وه گیری خواردبوو، ریتی به هیزه کانی تورکیا دا که له باکووری غیراقداهه لکو تپته سهر کورده کانی خوی، چونکه له دژایه تیکردنی نه نقهره یاندا ناوچه که یان بۆ حهواندنه وه ی خزیان به کارده هینا. که مترین سۆزی بیانی به رامهر به کورد تورکیای دلگرانده کرد، له کاتیکدا پیناسهی نه ته وه بیانی به جۆرنیک لی قه دهغه کردبوون که به ده یان سال وه ک یه کیک له شته سهیره کانی خوره لاتی ناوه راست، ناوی تورکی شاخوایان لیبوون*.

راستییه که ی به لای تور که وه پیوه ندیکردنی بیانی له گه ل کوردد، جا کوردی ههر لایه ک بیت به راده یه ک بشه بوو، که جارنیک حکومه تی تورک ناره زایی به رامهر چاوینکه وتنی به رپرستیک ده برپی، که سالی ۱۹۸۸ بۆ فهرانبه رینکی مامناوهندی وه زاره تی دهره وه ی نه مه ریکاو جه لال تاله بانی رینک خرابوو، تا سه باره ت به گاز بارانکردنه که ی هه له بجه ی سه دام حسین که بیزاریه کی زوری لیچاوه روانده کرا، باسی دهردی دلی خوی بۆ بکات، ههر نه وه ش وولاته یه کگرتووه کانی والیکرد نامه یه کی ناره زایی توند دژ به به کارهینانی چه کی کیمیاوی بۆ عیراق بنیریت. به لام دیپلوماته نه مه ریکاییه که نه ژیرو نه به ختیشی هه بوو، چونکه تاله بانی که به وه ناسرابوو شانازی به خویده وه ده کات وزوریش له سهر قسه دهروات، کاتی به فیرونه داو قسه ی بۆ رۆژنامه کرد، به وه ش (پرده له رووی هه مرو سیاسته تونده که ی وه زاره تی دهره وه ی نه مه ریکا، که قیزه ی له سهر کرده کورده کان قه دهغه کردبوو دامالی**). له سه رو *

سالی ۱۹۹۰ که تورکیا ناره زایی خوی دژی به رنامه ی کوردی، که له رادیویی "صوت العرب" وهه بلاوده کرابه وه، زور به به رۆشه وه له سهر تاپای خوره لاتی ناوه راستدا گوتی لیده گیرا، دابه جه مال عه بدولناسر، ناسر کاره دیپلوماتیانه که ی زور له کورتی وه به ریسارینیک له دیپلوماته تور که کان بریه وه: باشه داخو کورد هیچ له وولاته که ی تیه داهه یه؟. چونکه ده زانی که به ره سمی نه بوونی کورد

له و وولاته دا بلاو کراوه ته وه، که وانه ناره زاییان له چییه؟

** تا راده یه ک سهر کرده کانی کورد رینزیان لینه ده گیرا، زور له بالویرخانه کانی وولاتانی به کگرتووی نه مه ریکا، له رووی دیپلوماتیانه وه نه وه نده دووره په ریز لینه وه ده وه ستان، له شاریکی وه ک دیمه شقدا، که کوردی عیراق وهیزه به ره له ستکاره کانی تریان ده زگای خزیانیان تیابدا هه بوو،

نه‌وانه‌شه‌وه لېپرسراوه نه‌مهریکایه که نه‌یده‌زانی هدر له‌وکاته‌دا "کنعان ثیفرین" ی سرژکی تورکیا له واشتقنه‌وه نار‌ه‌زایی توندی له‌و باره‌یه‌وه پیشانداوه.

جورج شولتزی وه‌زیری دهره‌وه‌ی نه‌ورژگار‌ه‌ی نه‌مهریکاش به‌همان شیوه ره‌فتاریده‌کردو به‌شیوه‌یه‌کی گشتی زوری پیناخو‌شبوو که شتیکی لیبشار‌درايه‌ته‌وو به‌تایبه‌تیش گهر نه‌و شته به‌هاوبه‌یماتیکی ناتوره به‌ندوبویه. له‌وبه‌ری تووره‌بوونیا، خوی له‌به‌ربرسه‌که‌ی دهره‌وه‌ی نه‌مهریکاو چاوینکه‌وته‌که‌ی تاله‌بانی به‌ده‌رنا، که هدر له‌بنه‌ره‌تا بؤسه‌رنجراکیشاتیکی دیپلوماتیانه‌ی غیراق داپر‌رابوو به‌لام خراب شکایه‌وه، سه‌ره‌رای نه‌وش به‌غدا له‌توگستوسدا دیسانه‌وه به‌خه‌ستی گازی ژه‌هراوی له‌دژی چه‌کدارو بیچه‌که‌کانی کورد به‌کاره‌ینایه‌وه. هه‌ندیک له‌بالاده‌ستانی وه‌زاره‌تی دهره‌وه له‌و بروایه‌داهوون، ناکامی نه‌وربوداوه سه‌دام حسینی گه‌یاندو نه‌و بروایه‌ی که‌پئی وایت زورشتی بؤ ده‌چینه‌سهر، بؤیه هدر دوا‌ی نه‌وه به‌چوارده مانگک کویتی داگیر‌کرد. بؤله‌وخوته‌و بی‌زاری تورکیا، که‌یه‌کینه له‌وه‌زاره‌تی دهره‌وه‌ی نه‌مهریکا دریت‌دادریان سه‌باره‌ت به‌پیه‌وندی ره‌سمی له‌گهل کورددا ده‌کرد، وه‌ک دواتر دیپلوماتیکی نه‌مهریکایی دهریبری، وای لیه‌اتوو، له‌گهل هه‌موو نه‌و‌گورانکاریانه‌ی به‌سهر بارودوخه‌که‌دا هاتبوو، که‌س پرکیشی نه‌ده‌کرد بی‌کات. له‌رژزانی کیشه‌که‌ی کویتدا کوردو سه‌رچاوه به‌ناگاکان له‌لنده‌ن، ره‌فتاره‌کانی دهره‌وه‌ی نه‌مهریکا به‌راده‌یه‌ک سه‌رسامی کردبوون، ته‌نانه‌ت بروایان به‌و پروی‌گانتانه‌ش ده‌کرد که‌گویه له‌۱۹۸۸ ۱۵ فه‌رماتیکی سه‌رژکایه‌تی دهر‌چوو جیه‌جیشکرا، که‌ته‌نیا CIA بویان هه‌بیت وه‌ک به‌رپوستیکی نه‌مهریکا له‌گهل به‌ره‌له‌ستکاره غیراقیه‌کاندا بدلین.

له‌تابی ۱۹۹۰دا که‌عه‌ره‌بی سعودی ریندا سوپای وولاته‌یه‌ک‌گرتوو‌ه‌کان له‌سهر خاکیا بیت، تورکیا به‌هاندانی سه‌رژک تو‌زال، بریاریکی گرنگی دهر‌کردو ده‌سته‌جی بؤریه که‌چی نه‌یده‌ویست هه‌لسوک‌ه‌وتیان له‌گهل‌دا بکات، نه‌وش راستی نه‌و لاف‌تیدانه‌بانی بو‌وجهل ده‌کرده‌وه که‌گویه هه‌مووداوبه‌ک به‌ره‌سای حالت به‌حاله‌ت لیده‌ک‌ولر‌تسه‌وه، چونکه سه‌رکرده‌کوردو‌ه‌کان که‌به‌پاریسدا ره‌لده‌بوون، بؤچونه‌ناو بالور‌خاله‌ی وولاته‌یه‌ک‌گرتوو‌ه‌کان، نه‌ویش نه‌ک بؤ فیزه وه‌رگرتن به‌لکو هدر بؤ نه‌وه‌ی باسینکی کیشه‌که‌بان له‌گهل واشتق‌ندا بکه‌ن په‌نایان بؤ یه‌کیکی وه‌ک نوره‌ری نه‌م کتیه‌ده‌هینا، که‌نه‌ویش به‌همان نه‌لجام ده‌گه‌بشت.

گهوره کان، که به ناو خاکی تورکیادا نه وتی خاوی غیراقیان ده گه یانده ده ریای سبی داخست، به وه تورکیا بووه یه کهم وولاتی ناوچه که که بجیته ناو نهو هاویه عیاتییه ی که نه مه ریکا دژ به سه دام سه رزکایه تیده کرد. هر چه نده تورکیا ده بوا ملکه چی جیبه جیکردنی بریاری نه ته وه یه کگرتووه کانی تایبته به گه مارزی نابوری سر عراق بوایه، به لام هه لبراردنی کاتی داخسته که یارمه تیده ریکی چاکی نه مه ریکا بوو بؤ هینانه دی هاویه عیاتییه که. نوزال بیی له سر ناردنی یه که یه سر بازی، گهر ره مزیش بیی داده گرت. هیزه ناسمانییه که یه ناتوو نهو یه که سر بازیانه ی تورکیا که به رامبر یه کیتی شوروی راگیرابون، بز سنووری عراق گویرانه وهو، رینگه شی به هیزه ناسمانییه کانی وولاته یه کگرتووه کان دا بنکه ی نه نجه رلیک بؤ بوردومانکردنی عراق به کاربهینی. ته نانه توریکی ناره زووی ناردنی یه که یه سر بازی بؤ سعودییه عهره بیش هه بوو، تا به شداری له شه ری زه مینیشدا هه بیته. به لام رینکخراوه بالاده سته که یه ژه نه رالانی تورکیا رایانگرت. نوزال به مجوره و به توندی به سر هردوو ده زگا سر بازی و مه ده نییه که دا زالبوو، که ره تکرده وهی ده سخته کاروباری ناوخوی وولاتانی ئیمپراتوریه ته کونه که یه عوسمانی، به تایبته ی عهره بییه کانیا به پیروز داده نا. ناموزگاریه که یه نه تاتورکی له مهر بیلایه تیتی له گهل خوره لاتی ناوه راستدا "ناشتی ناومال ودونیا"، که تورکیکی زوری وایکردبوو "قزی عهره ب" به مه سل بؤ نیشیکی نابه جی و گالته کردن به کاریکی شه پره بهینه وه، گوایه له نیشه نالوزه کانی دراوسیانی خوارخویان ده چیت، توردایه زبلخانه ی میژووه وه.

له کاتیکدا واشنتون له ترسی زویربوونی تورکیا خوی له پیوه ندیکردن به کوردی عراقه وه ده پاراست، چونکه هیچ حکومتیکی خورناوا به بیریا نه ده هات نوزال بنه ما پیروزه کانی نه تاتورک پشگویی بخات، که چی بؤ سوودی هاویه ایمانان وه له سوکه و تکردن له گهل کوردد، نه وه ی به ته و اه ته ی هینایه دی و بیری له پیوه نندی توندتر به کورده وه کرده وه.

نوزال گهر ژیرانه بیری نه کردایه ته وه هیچ نه بوو، هر له ده ستیکردنی کیشه ی کویته وه به ناشکرا ووتی، ده بی سه دام حسین نه هیلری. تورکیا وه که تاکه دراوسییه کی

عیراق که هیچ پیوه‌ندییه کی به بهره‌لستکاره غیراقیه کانه‌وه نه‌بو، نه‌یده‌توانی وه که واشنتۆنیککی دورر له عیراق بکات، به بیوستیشی نه‌ده‌زانی که وا به‌بیتاگایی له هه‌والی سیاسه‌تی عیراق بمینته‌وه، چونکه عیراقی بی سه‌دام حسین قسه‌ی زوری هه‌لده‌گرت، شتیکی زۆر ئاساییه، نه‌وه‌ی زیاتر تخمه‌تی تورکیا ده‌کات پیوه‌ندییه کی باش و کۆکه له‌گه‌ل هه‌ر لایه‌تیکدا که ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر ۲۰۶ کیلۆمه‌تری سنووره‌که‌یاندا هه‌بیت، دیاربووکه نه‌و لایه‌نه‌ش کورده‌کانی عیراقن، به‌تایه‌تی مه‌سه‌ود به‌رزانی و "پارتی دیموکراتی کوردۆستان" ه‌که‌ی، نه‌وه‌ش وایده‌گه‌یاندا که ده‌بوا چاوپیکه‌وتنی له‌گه‌ل سه‌رکردایه‌تی کوردی عیراقدا بیه‌ت.

له‌ دورۆزه‌کانی کانونی دووه‌می ۱۹۹۱ دا، من به‌بیشه‌وه‌ی مه‌به‌ستم بیت که‌وتبو مه‌ ناوگیژای دزایه‌تی ده‌زگا ئاساییه‌کانی ئۆزاله‌وه. ئۆزال له‌ چاوپیکه‌وته‌ن رۆژنامه‌گه‌ریه‌ یه‌ کۆ له‌دوای یه‌که‌کانییه‌وه، که‌ وه‌ کۆ هیلکی بهره‌مه‌نناتی ته‌کنۆلۆژیا، ته‌نیا چاره‌که‌ سه‌عاتیککی بۆ هه‌ر رۆژنامه‌نووسیک ته‌رخانده‌کردو، به‌ده‌م که‌مه‌ترین هه‌والی گه‌نگه‌وه‌ که‌ رۆژنامه‌نووس منه‌ی بکه‌ن ناوی زه‌ابوو، قسه‌کانی خۆی ده‌کرد وناکامیش هه‌ر نه‌و هه‌واله‌ سه‌ره‌کیانه‌ی ده‌درکانه‌ که‌ له‌سه‌رکردایه‌تی وولاته‌وه‌ ده‌رده‌چوون و رۆژنامه‌ تورکیه‌کانی بی شادده‌کرد. له‌کاتی چاوپیکه‌وتنیککی کۆتوپری نیوه‌ناچلدا، هه‌رچۆتیک بوو پرسیاره‌که‌م‌کردو، لیم پرسی، بۆچی یه‌کیه‌ه‌ریگرتنی تورکیا له‌ ناست دامه‌زراندنی ده‌وله‌تیککی سه‌ره‌خۆ بۆ کورد، له‌ باکووری عیراقدا دوویات ده‌کاته‌وه. من تازه‌ له‌ شام گه‌رهبوو مه‌وه، له‌وی جه‌لال تاله‌بانی و چه‌ند کوردیککی دیش به‌توره‌بیه‌وه‌ نکولیان له‌ نیازیکی وا ده‌کردو، پیمان له‌سه‌ر ئۆتۆنۆمی ناو عیراقیککی دیموکرات داده‌گرت و هینانه‌دی نه‌وه‌یان به‌باشترین هیوا داده‌نا. له‌ ئۆزالم پرسی، نه‌گه‌ر حکومه‌تیککی ناوه‌ند له‌ عیراقی دوای سه‌دام حسیندا به‌ ئۆتۆنۆمی کوردی عیراق قایلینیت و، له‌ناو خۆشیاندا هیند کۆکین که‌ سنوور به‌ چاکی دابه‌خن، داخۆ بۆ ده‌بی تیه‌ به‌ نه‌خنامه‌که‌ی ناقایلین؟ ئۆزال ولامه‌که‌ی به‌ نامه‌ژه‌کردتیککی نادیار دامه‌وه، به‌وه‌ی که‌ له‌گه‌ل کوردی عیراقدا یه‌ کده‌گرن. کاته‌که‌ی بۆیان دیاریک‌ده‌بووم کۆتایی هات و بی هیوا رۆیشتم.

رۆژی دواتر "کایا تۆپیری" قسه‌که‌ری ئۆزال و سه‌رۆکی پیشووی رۆژنامه‌ی وه‌زاره‌تی

دهره وه له دووم هات وباشترین ریتی لیگرتم که په یامنیریک به هیوای بیت، ووتی:
 پرسیاره کانت له وه لاهه کانی سه رۆکیان باشتر هه لده گرت. بهرای تو، داخو تیمه
 پیوسته چاوینکه وتن له گهل کورده کانی غیرا قدا بکهین؟ منیش ره خنم لیگرت و
 نیمراگه یاند که من په یام تیرم نه ک دیپلومات. زور چاک له وه به ناگابوم که
 براده رینکی کون و ژیری وه ک. تزییریش ده بی گومانی دزایه تیکردنی رۆژنامه نووسه
 بیانیه کانی لیبکریت، چونکه نه وه نه توارای خه لکی خوره لاتی ناوه راست و، نه و
 لایه نه شه که نه و کاریان بۆده کات، من دور له بهر پرسیاریتی قسه که ی خۆم، پشنیارم
 بۆکرد که په نگه نه و چاوینکه وتنه هیچ خراپه یه کی به دوودا نه یه ت و، به راستی
 پیشده چی چاکه ی له دوابیت. له گه راندنه وه مدا بۆ نه وروپا، که ده مویست له و یۆ به
 فرۆکه بۆ تاران بجمه وه، کورته یه کی وه لامدانه وه که یم، له سه ر نامیره وه لاهی ته له فۆنی
 نوینه رینکی کوردی غیراق له له نده ن تۆمار کرد. هه ر نه وه ش هۆیه کی سه ره کی بو، که
 هه فته ی دواتر به رزانی له ناوچه یه کی شاخوای "رایات" داو له چاوینکه و تیکماندا،
 دووباره تۆمار گه ی حیزه که یم، له شۆرشه که ی ۱۹۶۱ ی باوکیه وه بۆ بکاته وه، باس
 له وه بکات که سنووری غیراق تورکیا هه میشه له ناژوه پارێزراوه.

خو نه گه ر نۆزال دوا ی خویندنه وه ی نامۆز گاریه کورته کانی به رزانی که له واشنتون
 پۆستدا بلاو کرابۆوه شتیکی کردبیت، نه وا قسه لیکردن هه لده گرت. (واش سه باره ت
 به روونکردنه وه که ی ۱۱ ی مارتی نۆزال، که کارتی چاوینکه و تنی کورده کانی
 به رز کرده وه، رۆژنامه ی تورکیا، که له ناست روودا وه کاندا به نه رم ناسراون رایانگه یاند،
 که رۆژنامه نووسینکی نه مریکایی سه ره به CIA ده ستینکی زوری له وه دا بووه، به لام
 شانسی خۆم نام نه هینرابوو.) دوا ی دوو هه فته، که هیشتا هه فته یه کی بۆ شه ری زه مینی
 مابوو، نۆزال له گهل چه ند رۆژنامه نووسینکدا به شه منده فه رینک روودا وه کانی
 به سه ر کرده وه، به و هۆیه وه رینگای بۆ بانگه یشته کردنی سه ر کرده کورده غیراقیه کان،
 که به نه ینی چوو بوونه نه نقه ره، خۆشکرد. نۆزال ته واو خۆی بۆ چاوینکه و تنه که
 ناماده کردبوو. زور له یش گه یشتی نه واندا بۆ نه نقه ره، فرمانی به وه زاره تی دهره وه وه
 تزییری دابوو، زور به قوولی به هه موو سه رچاوه پیوه ندیداره کانی کیشه که دا، که له

نهرشيفى دهوله ندا هه بون بجنه وه. هه خوشى بوى باسكردم كه "سى سهد تا چوار سه د لاپه رهم، له به سه رهات ونهرشيفى عوضمانى وليكولينه وه كانى كومه لهى نه ته وه بى ويه يعانى لوزان، خوبيندوتنه وه" نه مهى دوايان وه كه با سكرد، به هوى پيدا گرتنى نه تاتور كه وه، ناوى كوردى له كوله كهى ته ريشدا نه هينا بون، ديسانه وه گيرا بون بيه وه بون نه وه ساله دوو رو دريو نهى كه به رهمى له بير كرا بون.

"جه نكيژ چاندار" روزنامه نووسى تور كه، له شه رى بيرو تى سالانى حه فتاوه ناگادارى دونى اى عه ره ب بوو. پيشتر له گهل توزالدا يه كريان نه ده ناسى، به لام دواى داگير كردنى كو پت هه ر زو ناوه ناوه يه كريان ده بينى. چاندار، كه له نووسيندا توانايه كى له راده به ده رى هه يه، سه روك توزال بى راگه يانده بو "ته وه شاندى كه هيشتا من بيرم لئنه كردونه ته وه" به تايه تى نه وه دووانه ي به چاوى خويان ديويانه، ده بيت وه كه ميرايكى توزال كه بايه خى زورى پيدا بون هه ولى پيروزى پاكر اگرتيان بون بديرت؛ چاره سه ر كردنى كيشه ي كوردى تور كياو، بيه ندييه راگيرا وه كه يان له گهل عه ره به دراوسيكانياندا.

چاندار هه ره نه وه كاته چاوى برببو وه نه وه شووره يه ي به ده ورى كه ساتيكدا هه لچنرا بون، كه پنده چرون جيگه وه وه سهدام حسين بن، نه وپش بو وه هانده ريكي تى گفتوگو كردن له گهل كوردى غيرا قدا. توزال برواى زورى به وه زاره تى ده ره وه نه بو، چونكه زور به زه قى ملكه چى بنه ماكانى نه تاتور كه بوو. چاندار له باره ي راوه رگرتنى كورده كانى له نده نه وه، بون سه ردانى نه نقه ره وليكولينه وه له دواووز، ناوى هاته پيشه وه. نه وه له له ندهن كه سى نه ده ناسى، به لام له ۱۶ ي شو باتدا كز بون نه وه يه كى له گهل سه روكى به ره له ستكاره غيرا قيه كان "ته حه د چه له بى" دا ريكنخست، كه هه لائو وه يه كى شيعه ي شاره زى كاروبارى بانكه وه، دوسى كى راسته قينه ي كورده وه له لاويته وه، له حه فتاكانه وه بون چه كه كرين يارمه تى ژه نه رال به رزانى داوه.

چاندار كه ناوى توزالى لاي چه له بى هينا، به ريكه وت تاله بانى له له ندهن بو، بون به چه له بى ته له فونى بون كرد. بون روى دواى چاوى به تاله بانى ونويته رى به رزانى له له ندهن، مو حسين دزه بى، كه وت. له سه ردانه هيرا بون كه ي نابى را برووى واشوتنزى

تاله‌بانیسه‌وه، سه‌ر کرده‌کانی کورد به راده‌یه کک له به‌ره‌له‌ستکردنی تورکیا دلنیا‌ببون که به هیچ جزوینک بیریان له نزیکی‌ونه‌وه‌ی نوزال نه‌ده‌کرده‌وه، به‌لام که خه‌ریکی‌بو شه‌ری زه‌مینی ده‌ستینبکات، تاله‌بانی و دزه‌یی قایل‌بوونی خویان بو سه‌رداتیکی تورکیا ده‌رپی.

ئه‌م گۆرانکاریسه کۆتوپ نه‌بوو، چونکه شه‌وی ینستر له نه‌سته‌نبوله‌وه، کامه‌ران قه‌ره‌داخی که کوردینکی غیراقه‌و نووسه‌ریکی کاروباری ده‌ره‌وه‌ی رۆژنامه‌ی "الحیاه" ی له‌نده‌نی سعودی خاونه، تازه له چاوتیکه‌وتینکی نااسایی ۹۰ ده‌قیقه‌یی سه‌رۆک نوزال بی‌زوه، ته‌له‌فونیک بو تاله‌بانی کردبوو. له‌وه‌موو پرسیارانه‌ی نوزال سه‌ری سو‌رمابوو، که به‌زۆری گۆتی ده‌گرت و که‌متر قسه‌ی ده‌کرد، تا سوود له زانیاریه‌کانی قه‌ره‌داخی وه‌ریگری و، به‌هزیه‌وه قولتر له‌باری کورده غیراقیه‌کان بکۆلتیه‌وه‌و به‌شزانی سه‌ر کرده‌کانیان کین و کئ نین؟ به‌و بو‌نه‌یه‌وه نه‌خشه‌یه‌کی کوردستانی غیراقی له‌به‌رده‌م خۆیدا دانابوو. نوزال سه‌رسامیتی خۆی له؛ به‌زمانی خۆ دوان و، به‌کوردی نووسین و بلاو کردنه‌وه‌و، بوونی زانکۆی تایه‌تی، کورده غیراقیه‌کانی ینه‌ده‌شاردرایه‌وه.

تکایه، تکایه، تکایه به کورده غیراقیه‌کان بلن ده‌ین پروام ینیکه‌ن. نوزال نه‌وه‌ی به قه‌ره‌داخی ده‌ووت و، راشی ده‌گیاند که ده‌کری تورکیا کوردی غیراق بیاریزیت. نوزال له‌ده‌می ده‌رچوو‌بوو که گوايه نه‌نکی کورده‌و، ده‌ریش‌خه‌ستبوو که پلانی داناوه به‌زووترین کات یاسا "زۆر خراب"ه‌که‌ی تورکیا، که له رۆژمه سه‌ربازییه‌که‌ی ۱۹۸۰- ۱۹۸۳ وه به‌وی ماوه‌ته‌وه‌و قه‌ده‌غهی به‌کاره‌ینانی زمانی کوردی کردوه، لابه‌ریت. کاتیک نوزال له‌باره‌ی ینوه‌ندی کوردی غیراق به کورده یاخیه‌کانی پارتی کریکارانی کوردستانی تورکیاوه پرسیری کرد، قه‌ره‌داخی به به‌رپر‌سیاریتی و ده‌ستیشکهری خۆی وه‌لامی دابۆوه "سه‌رۆکی به‌رپۆ بو چاوتیکه‌وتینک له‌گه‌ل سه‌ر کرده‌کانی ینشمه‌رگه‌دا ناکه‌یت؟ من زۆر دلنیا‌م که نه‌وان حه‌ز ده‌که‌ن روو به‌روو به‌تاینن".

نوزال له‌ویندا هیچی نه‌ووتبوو، به‌لام ینگومان ده‌ستیشخه‌رییه‌که‌ی چانداری له میشکابوووه، به‌نه‌نقه‌ستیش چاوتیکه‌و ینپوره توئیری، که خه‌ریکی نووسینه‌وه‌ی سه‌رنج و تیبینی بوو. قسه‌وباسه‌کانی دانیشه‌نه‌که هه‌ر هه‌مووی نووسرانه‌وه جگه له‌وه‌به‌شه‌ی

به كورده‌وه به‌ندبوو. قهره‌داخی پیشتر له تشرینی په كه‌مدا چاوپنیکه‌وتنیکي تری له گهل نوزالدا كړدبوو، نهو پیشنیاری بو كړدبوو كه سهر كرده كانی كورد له تور كیا نزیكینه‌وه، نه‌وانیش له‌وېروایه‌دا بوون كه تور كیا دوزمنیكي دلپه‌قو جینی هیوانیه، به‌لام چاوپنیکه‌وتنی دووه‌می نه‌وه‌ی بریپه‌وه. قهره‌داخی راست ده‌گه‌ریپه‌وه بو نوتیله كه‌ی وت‌له‌فون بو تاله‌بانی ده‌كات له له‌ندهن: "داوام له نوزال كړد پیوه‌ندیان له‌گه‌لدا داچه‌زرنیت، داخو تیوه نه‌وه په‌سند ده‌كهن؟" تاله‌بانی په‌سندیكرد وبه قهره‌داخی ووت، كه به‌ره سمی به نوزال رابگه‌یتیت خزی وبه‌رزانیش (نه‌گه‌رچی پاشان ده‌ر كه‌وت كه مو حسین دزه‌یی نویته‌ری به‌رزانییه) ده‌یانه‌وی چاوپنیکه‌وتن له‌گهل حكومه‌تدا بگهن. سهر له‌به‌یانی زووی رژی دواتر قهره‌داخی، تا به‌ر له‌گه‌رانه‌وه‌ی له‌نده‌نی هه‌والكه بگه‌یه‌تیت ته‌له‌فونی بو توپیری ده‌كات، به‌لام توپیری له‌جیگه‌كه‌ی خزی ده‌رچووبوو. دواى حه‌فتا سال به‌سهر په‌كه‌م نامه‌ گزړینه‌وه‌ی په‌سمیانه‌ی تیوان كوردو حكومه‌تی تور كیا، ناسایی به‌نامه‌یه‌کی كورتي قهره‌داخی بو توپیری ده‌ستیپنكړده‌وه، نامه‌كه‌ چهند تیپینیپه‌کی به‌ زمانی نینگلیزی تیادابوو، خرابوو زه‌رفیكه‌وه‌و "تاییه‌تی و نه‌ینی" له‌ پشته‌كه‌ی نووسرابوو.

هیشتا هه‌فته‌یه‌کی پینه‌چووبوو، توپیری جه‌ختی له قهره‌داخی كرده‌وه كه حكومه‌تی تور كیا چاوپنیکه‌وتنی كرده‌و غیراقیبه‌كانی مه‌به‌سته، گه‌ر رینك بگه‌ویت له له‌نده‌ن یان ستز كه‌هولم به‌لام هه‌رچوتیك بیت با پیش ۱۱ ی مارت بیت، چونكه نوزال له‌و روزه‌دا سه‌فه‌ری موزسكزی له‌به‌ره، هه‌ردوولا وا پیکه‌هاتن له ۹و۸ ی مارتدا له نه‌نقه‌ره چاوپنیکه‌وتنه‌كه‌ بگهن. نه‌گه‌رچی بو كورد وا باشتروبو په‌كسهر داواى كزبوونه‌وه‌كه‌یان بكردایه، تا هابی نوزالیان بدایه‌ کاریکی وا بكات له واشنتون به‌ر سمی پیشوازیبكرانایه، چونكه په‌سند كړدتیكي له‌م بابه‌ته‌ی واشنتون بو كزومه‌لگه‌ی تیوده‌ولته‌تی پیوستبوو. خز نه‌گه‌ر زووتر، پیش راپه‌رین هه‌نگاویان بنایه‌و له ۵ ی مارتدا كزبونایه‌ته‌وه، نه‌وا نه‌و هه‌موو ته‌موژو نه‌شكه‌نجه‌و نازاره‌ رووی نه‌ده‌دا، كه‌چی تاله‌بانی له‌بری وای بكردایه، به‌و نیازه‌ی نه‌مه‌ریكاییه‌كان قابل بكات واز له نه‌بینی كورد بینن، نه‌وسا پیوه‌ندی له‌گهل نه‌نقه‌ره‌دا ده‌ستیپنكهن، رووه‌و واشنتون بووه‌وه. له‌وه‌ده‌چی دیسانه‌وه‌ گویان

پننه دابې، یان جارینکی تریش کورد داره که ی له سهره چه و ته که په وه گرتې. سهر کرده کوردیه کان هیچ حسابیکان بۆ نه وه نه کرد که ده بوا راپه رپنه که ی کوردستانیان له دوا روزه کانی شوباتدا بکردایه، که هیشتا شپری زمینی هدر بهرده و امبوو، نه گهرچی ههنگاوینکی زور پر مه ترسی بوو، به لام وه ک دیلوماتیکی نه مریکایی به ناوبانگ دهر کی پیکرد، په ننگه له به روزه وه نندیان بوايه، چونکه "نهوسا سوپای غیراق هه لیده کوتایه سهر کوردو، چوارز کوفیش لیدانیان به نهر کی خوی ده زانی" دیلوماته که دریوه ی به بۆچوونه که ی داو "نهوکاته برپاری جیهانیسی نه ده ویست وهیزی نا سمانی نه مریکاش به خوشییه وه نیشه که یانی مه یسر ده کرد" دوور نه بوو شته کان هه موو جینگای خویان بگرتایه، دیلوماته که ووتی: "کورد ده بوا نه وه نندیان له چوتیتی کار کردنه که ی نه مریکا بزانبیا" به لام خوزه دوور گرتنی نه مریکا لیان وایکرد نه وه نه په ته دی و "دهر فته تی گورانکاریه بنه رپه تیه که ی غیراقیش له ده ستچی".

کارینکی بنه رته تی وا له نارادا نه بوو، بۆیه به رپوه به رایه تیه که ی بوش ههر له سهر بیروپا کۆنه که ی مابۆوه، ههر چه ننده له دواساته کاندای تروسکاییه ک به دیار که وت، کاتیک نه برا مؤفیتزی بالویتزی نه مریکا به نا سمانی نه نقره وه بوو ههستی به جوولانه وه یه ک کردو یه کسهر بروسکه یه کی بۆ وه زاره تی دره وه ناردو تیایدا پیشنیاری کرد، که ئیترکاتی نه وه هاتوو قسه له گهل کورددا بکرتیت، به تایه تی نه گهر به شیکب له تیر دراوینکدا که نوینه رایه تی سهر جهم به ره له ستکاره غیراقیه کان بکه ن و، تورکیاشی لیشاگادار بکرتیت. نه برامؤفیتز ده لیت: نه وه ی پیوه نندییم پیوه کردبوو "پیده که نی و ده بیرسی ده بی بۆچی واملیهاتی؟" نهوسا به ره له ستکردنه که ی خوی بیر که وتبۆوه، که له ترسی زویربوونی تورکیا، زور به توندی دژایه تی نه وجۆره پیوه نندیانه ی ده کرد. به ده ننگه وه نه چوونی بروسکه که کورتبینیتی خالیکی چه واشه کردنی تری واشتۆن بوو له به رپابوونی کاره ساته که دا.

له ۱۰ و ۹ ی مارتدا، که "تۆنگای نوزچیری" یاریده ده ری وه زیری دره وه ی تورکیا، له میوانخانه یه کی سهر به "ریکخراوی هه والگرانی تورکیا - MIT" پیشوازی له تاله بانی و دزه یی ده کرد، تورک و کورده غیراقیه کان نه وه ی بیریان لینه ده کرده هه ره سه نیانی

رپه‌رپنه که بوو. نوزچیری گوئی بز سرزکه کورده کان گرتبوو، که به‌ده‌نگینکی دلیر باسی ده‌ستکه‌وتی پیشمه‌رگی ناو غیراقیان ده‌کردو، چوتیتی هینانه‌دی هاو‌کاریکردنی دواړوزیان له‌گه‌ل تورکیادا شیده‌کرده‌وو، داوای یارمه‌تی مرزفانه‌و سر‌بازیانان له‌ تورکیا ده‌کردو، نه‌وه‌شیان لیسده‌ویست که هه‌ولی لای کومه‌لگه ده‌وله‌تیه‌کان، به‌ تایه‌تی وولاته‌یه‌کگرتوه‌کانی نه‌مه‌ریکایان بزبدات تا هاریکاریتی بکن.

له‌وه‌ده‌چوو کاتی پشت‌گویتختنی نه‌و شتانه‌ی نه‌تاتورک هاتیت که بیوونه‌کوسپ له‌ ریگه‌یاندا، به‌تایه‌تی که شه‌ری سارد له‌کرتاییه‌اتنابوو، تورک له‌گه‌ل کزنه‌دوژمه‌کانی نه‌رمینسیان که‌وتیوونه‌ووتووو. نوزچیری تبیینیه‌کانی نوزالی به‌دلپووا "کاتیک‌خه‌لکی هه‌موو پیکه‌وه‌ووتووو ده‌کن، ده‌بی‌تپوه‌ش له‌که‌وله‌که‌ی خوتاندا نه‌میننه‌وه"، نوزال نه‌مه‌ی بزهاروی دیپلوماته‌بیرته‌سکه‌کانی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی باسده‌کرد که زوزبه‌یان پروایان پینه‌بوو.

دوای چاویتکه‌وتنه‌چاوهرواننه‌کراوه‌که‌ی یه‌که‌می نوزچیری وکورد، نوزال کتوبونه‌وه‌یه‌کی به‌نه‌نجومه‌نی وه‌زیره‌بالاده‌سته‌کان و سرزکی نه‌رکانی سویاکردو، شتیکی خسته‌روو که زور که‌م باسی لپوه‌کرایت. له‌و کتوبونه‌وه‌یه‌دا کارینکی وایکرد که زیاتر نه‌وان قسه‌بکن، تا بزجه‌ختکردن له‌ده‌ستیشخه‌ریه‌که‌ی یارمه‌تیده‌رین، نه‌ته‌وه‌یه‌توندره‌وه‌کانیشی به‌ره‌وایی پاراستنی کوردی به‌رده‌م هه‌ره‌ش‌ی غیراقیه‌کان، به‌و به‌لگه‌یه‌قایل‌کرد که له‌گه‌ل کورده‌کانی خزیاندا هاوپه‌گه‌زن و، وه‌ک‌چون به‌رژه‌وه‌ندی یاسایان له‌پاریزگاریکردنی که‌مایه‌تیه‌تورکه‌که‌ی ناو بولگاریاو قوبروسدا هه‌بوو، له‌پاریزگاریکردنی نه‌مانیشدا هه‌یانه. واش که نوزال شته‌کانی بزخه‌لکی خسته‌روو، پوزنامه‌و ریگخراوه‌تورکیه‌کان مه‌ترسیان به‌رامبه‌ری پیشاندا، که‌چی چهند هه‌فته‌یه‌کی نه‌برد نوزال به‌ناشکرا پینشوازی له‌سهرکرده‌کانی کوردی عراق کرد، راستیه‌که‌ی سیاسه‌عه‌دارانی حوکمه‌ت و به‌ره‌لستکاره‌کانیشیان پینشویان کردن. نوزال له‌په‌یماننه‌که‌یدا راستگوبوو، گورج پینشویاری بز به‌رپوه‌به‌رایه‌تیه‌که‌ی بوش کرد که گفتوگو له‌گه‌ل کوردداکات.

سهره‌رای زیره‌کی وکارامه‌یی نیبراماویتر، نه‌یتوانی په‌ی به‌هنگاوه‌خیراکانی نوزال

به‌ری و جینیشی هه‌لگرت، تا راده‌یه ک دنگرانبوو له‌وه‌ی ئۆزال پشه‌کی له‌هیج ناگاداری نه‌کردبوو، ته‌نانه‌ت کۆبوونه‌وه‌که‌یی له‌گه‌ل تاله‌بانی و دزه‌بیدا له‌ رۆژنامه‌ تورکی‌کانه‌وه‌ زانیوو. سه‌رحه‌م هه‌ول و مه‌به‌سه‌کان به‌لای و ه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌وه‌هیج گرن‌گینیدا‌تیکیان نه‌ده‌هینا، کاردانه‌وه‌که‌شی له‌ریزی بایه‌خینه‌دانه‌که‌ی و ه‌زاره‌تی به‌رگری "پنتاگۆن" داده‌نرا که‌ به‌رامبه‌ر به‌وه‌ه‌واله‌ سه‌ربازییه‌ ته‌کیکیانه‌ی کورد له‌ کاتی جه‌نگه‌که‌دا پێنانه‌گه‌یانده‌بوون. بۆیه‌یه‌که‌مجار کورده‌کان ئه‌م هه‌واله‌ نوێانه‌یان به‌ نه‌ندان‌یاریکی کوردی نه‌مه‌ریکایی گه‌یانده‌ که‌ له‌ شاری میشیگن ده‌ژیا، نه‌ویش به‌ "پته‌ر گالبره‌یت" ی نه‌نجومه‌نی پیران وله‌ویشه‌وه‌ بۆ پنتاگۆن.

٢٨ ی شووبات، که‌ کوتوپر شه‌ره‌که‌ی کویتی تیادا راگیرا، کاربه‌ده‌سته‌ نه‌مه‌ریکاییه‌کان پێشوازی‌کردنی تیردراویکی سه‌رکردایه‌تی کوردیان په‌تکرده‌وه‌، که‌ به‌داوای "کله‌پورن پیل" ی سیناتۆری دیموکراتی ولایه‌تی رود ئایلان‌دی سه‌رۆک لیژنه‌ی پێوه‌ندییه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی نه‌نجومه‌نی نه‌وسابوو، گه‌شیتبوونه‌ واشۆنتۆن. سه‌رکرده‌ به‌ره‌له‌ستکاره‌کان، له‌ لیکوئینه‌وه‌ په‌سی و ناره‌سمیه‌کانیاندا، زۆر به‌روونی باسی روودانی راپه‌رینیکی جه‌ماوه‌ریان له‌ ماوه‌یه‌کی کورتدا ده‌کردو جه‌ختیشیان له‌وه‌ده‌کرد که‌ عێراقییه‌کان زۆر له‌ سه‌دام بیزارن ولایه‌نگری نه‌مه‌ریکا ده‌که‌ن، که‌چی هیج لیپرسراویکی بالاده‌ستی نه‌مه‌ریکا نه‌یده‌ویست گوێیان لیپگرت، ته‌نانه‌ت "ریچتارد چیفته‌ر" ی یاریده‌ده‌ری وه‌زیری ده‌وله‌ت بۆ کاروباری مرۆفایه‌تی که‌ به‌ئینی بینینی دا‌بو‌تی، له‌ به‌ئینه‌که‌ی خۆی پاشگه‌زبۆوه‌. کاتیکیش ٣ نه‌ندامی تیردراویکی کورد به‌ئینی به‌ئینیک گه‌یشتنه‌ هۆله‌که‌ی و ه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌، فه‌رمانبه‌ریکی ناسایی پێشوازی‌کردن، نه‌ویش هه‌ر پێشنیاری قاوه‌خواردنه‌وه‌یه‌کی له‌ ده‌ره‌وه‌ی و ه‌زاره‌ت بۆکردن که‌ به‌ئینی په‌فتاری دیپلوماتیانه‌ی نه‌مه‌ریکا پێژینه‌گرتنی ده‌گه‌یانده‌، کورده‌کانیش به‌مشتانه‌ رها‌بوون. پێشتر لیپرسراوانی به‌شی خۆزه‌ه‌لاتی نزیک NEA بیانووی تۆماری مافی مرۆفی به‌غدایان به‌ده‌سته‌وه‌بوو تا به‌هۆیه‌وه‌ له‌گه‌لیاندا قسه‌به‌که‌ن و، نه‌مجا بۆ ده‌زگایه‌کی چیفته‌ریان بنێرن.

ته‌نیا "زالوه‌ی خالد زاده" که‌ به‌رپرستیکی به‌شی جیه‌جیکردنی پلانه‌ سیاسیه‌کانی

وهزارهتی دهرهوه بوو، به پرووی ئەم باره دا وه ستایه وه، له سهر داتیکیا بۆ واشنتۆن به پرستیکی کوردی له بهر پتوه به رایه تی ده زگای بروکینز بینی و، رینکه وت چاوپیکه وتیکی سه رپییانه ی له گه لدا بکات، به لام که بیانوت نه وه پتویستی به بریارینکی NEA هیه، داوایکرد خۆی له وه دا سه رپشکبکریت، که داواکه یان ره تکرده وه، رایگه یاندا "به ر له رزگار کردنی کویت هه ر بیانویه ک له نارادا بوویت، نابێ دوای جهنگیش هه ر هه مان بالۆره ئیبدریته وه، بۆیه ته واو ووپرێکردبووم".

چه ند رۆژیک دواتر که له کوردستان و خوارووی و ولاتدا راپه رین ده ستینکرد، چه وتی ئەم سیاسه ته گه مژه هیه به دیار که وت. له یه کی مارتدا نه ندا مینکی نه نجومه نی ناسایشی نه ته وه یی ووتی: "سیاسه ته که مان لاهردنی سه دام حسینه نه ک ژیمه که ی"، که وادیاره ناکامی سه ره کی گه مه که ی نه مه ریکا له غیرا قدا نه وه بوو. کو تابه که ش واکه وته وه که ده بیت غیرا ق و کومه لگه ی تیوده وله تی، تا دوا رۆژیک ی دیار خۆ له به رده م سه دام حسین و رۆژمه که یدا بگرن، ئەم به ناشکرا گو ی پینه دانه ی وهزاره تی دهره وه، دامه زراندنی رۆژیمینکی سه ربازیانه ی بز غیرا ق له ده ستدا، که پینه چه و نه نجومه نی ناسایشی نه ته وه یی نیازینکی وای هه بوویت، چونکه ره نگه سه رکرده سه ربازیه کانی غیرا ق وویستییان بزوتنه وه یه ک دژ به سه دام حسین بگه ن، به لام شتیکی ته واویان له خواستی واشنتۆن نه ده زانی و، سه روشتی داخراوی رۆژمه خۆسه پینه ره کانیش وایانکردبوو، هیزی شاراوه ی به ره له ستکاره سه ربازیه کان ده بوا ناماژه یه کی روون وناشکرای پشتگیری واشنتۆنی بگه یشتایه تی که دژ به غیرا ق سه رکرایه تی هاو په یمانانی ده کرد. خۆکه راپه رین به ریاکراو ته شه نه ی کرد، سه رکرده سه ربازیه کانی غیرا ق له کاری به ره له ستکاران وورد ده بوونه وه تا بزانی به چیده گات، که زانیان واشنتۆن بایه خی پینادا ئیتر نه مانیش پینه نگیان لیکرد.

زۆری نه به رد خۆ دوورگرتی هاو په یمانان له به ره له ستکارانی غیرا ق، کومه له گرفتیکی ئیپۆره مه ترسی زۆر تریشیان له نه نجامی پشتگورتی خسته به نه نه سه که ی نه مه ریکا بۆ په یدابوو، که تا مانگیک له ناست رووداوه کانی غیرا قدا خویان کردبووه که ره ی شه ربه ت، وه ک بلی رووداوه کان هه رچۆن وچیه ک بن، هیچ پتوه ندیه کی به وانه وه

نه‌بیت دوراودور سه‌یریانده‌کرد، تا له مانگی نیساندا به سه‌دان کورد له چیاکاندا گیانیان له‌ده‌ستداو بووه زه‌نگلیداتیک بۆ به‌ئاگاهینانه‌وه‌یان و، به‌دوایدا کیشه‌ی به‌په‌له‌ترین په‌نابه‌ریتی له‌میژوی سه‌رده‌مدا ته‌نیسه‌وه‌و تیانئالو، نه‌جا ووشیاریکردنه‌وه. "فردریک کیونی" ده‌لی: سه‌ره‌تای نیسان واشتنۆن که‌وتبووه ناو گیزاویکی ته‌واوه‌وه، هیچ که‌سیکیش له‌ وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌دا نه‌یده‌زانی چیبکات، هه‌ریه‌که‌و به‌رپرستییه‌که‌ی ده‌خسته‌ نه‌ستۆی یه‌کیکی دی.

کیونی، که‌خه‌لکی ته‌کسسه‌و پیشتر شاره‌زاو پسپۆری کاره‌ساتبووه‌و، ده‌یان سال بیرۆکراته‌ به‌ته‌مه‌نه‌کانی ترساندبوو، دواتر وازی هیناو نیشی بۆ خۆی ده‌کرد، شیوازیکی زیره‌کانه‌و سه‌رسوره‌ینه‌ری هه‌بوو، شته‌که‌ی به‌لاوه‌ سه‌یرنه‌بوو، چونکه‌ له‌ مانگی کانۆنی یه‌که‌مدا سیناریۆیه‌کی له‌ به‌رده‌م نووسینگه‌ی کاروباری په‌نابه‌رانی سه‌ر به‌ وه‌زاره‌تی ده‌زه‌وه‌ دانابوو: راپه‌رینیکی به‌هیزی کرد، تیکشکاتیکی گه‌وره‌ی کورد، په‌ویکی زۆر مه‌زنی کورد. کاتیکیش وه‌ک راپۆژکاریک نامۆژگاری به‌ حکومه‌تی دور وولاتی کویت ده‌دا، تا دوا‌ی رزگارکردنی وولاته‌که‌یان بزانی ده‌بیت چی بکه‌ن و چی نه‌که‌ن. بیرۆکراتیه‌کانی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ گویان له‌ بۆچوونه‌کانی گرت به‌لام هه‌چیان بۆ نه‌کرد، بیان وابوو گه‌ر پلاتیکی وا دابنن تیایدا حساب بۆ ره‌گه‌زینی وه‌ک کورد بکریت، نه‌وا ره‌نگه‌ به‌وه‌لیکبدریته‌وه‌ که‌ ده‌یانه‌وی راپه‌رینیکی وا به‌رپابکه‌ن که‌ په‌رتکردنی عیراقی به‌دوادا بیت. نیش نه‌وه‌ی بۆ کویت بکه‌ویته‌ نیش، له‌ پاشمله‌ زۆریان گالسه‌ پنده‌کرد، به‌لام نه‌و تا خوشگوزهرانی بۆ خۆی دا‌بینکات چاوی له‌ سیناریۆی کاره‌ساته‌که‌ بریبوو، له‌ کاتیکدا به‌ریۆه‌به‌رایه‌تی نه‌مه‌ریکا گالته‌ی پنده‌هات، به‌لام واکه‌وته‌وه‌ وه‌ک نه‌و ووتی.

به‌هه‌رحال بیرۆکراتیه‌کان له‌ خیرایی و به‌ربلاوی راپه‌رینی کوردستان و شیع‌ی خوارووی عیراق (که‌ له‌ نزیک هه‌زه‌ سه‌ربازییه‌کانی وولاتانی یه‌کگرتووه‌وه، یه‌که‌ سه‌ربازییه‌کانی عیراق راپه‌رینه‌که‌یان داده‌مرکانده‌وه‌)، چه‌په‌سابوون، چونکه‌ هه‌ر بیریان له‌ په‌نج‌سه‌ده‌ هزار په‌نابه‌ریک کردبووه‌، وه‌زاره‌تی نه‌مه‌ریکا خۆی دانی به‌وه‌دانا، رینه‌دان به‌گفتوگۆکردن له‌گه‌ل به‌ره‌له‌ستکارانی عیراقدای ای لیکردبوون که‌ نه‌و

به لاماره گه وره یه و ره و که زوره لیکنه ده نه وه. پلاندا ریژه رانی به ریژه به رایه تی
نه مه ریکاش له کاتی لیکولینه وه کانیاندا یه کینه که می زانیاریه کانی خویانیان ده کرده
بیانوو، که گرایه هموو کاره گره نگه کانی خویانیان به وینیه دارشتر وه.

تیمه به شداریکردنی شارنیشینه کاتمان له و ره و ده د به لاره سه یربوو. نه وه قسه ی
پسیورینکی به شی خوره لاتی نزدیک بوو، چونکه رۆزگاری سالی ۱۹۷۵ ی هه ر له یادبوو
که شارنیشینه کی زور کم تایدا به شداریبوون، به لام نه وه ی له بیر چوو بوو که دواتر
سه دام حسین به پلاتیکی داریژراو چی به کورد کرد، ژبانی کومه لایه تیسانی له بن و بیخه وه
ده رکیشار بۆ مه به ست و نامانجه کانی خوی هموو کوردی کرده شارنشین، جا نیتر له
شاردا بۆیانایه یان به زوره مله له خانووی په ریوتی به په له پیکه وه لکاو بناخترانایه که به
ینی پروژه یه کی نیشته جیکردن له نزدیک شه قامه سه ره کییه کانه وه دروستده کران، تا
چاودیزیکردنیان ناسان بیت. کورده کان هموویان ترسی نه وویان هه بوو که سه دام حسین
به چه کی کیمیای تۆله یان لیبسینتیه وه، لای همووان ناشکرایه که سالی
۱۹۸۸ نه و کاره ناهه مواره یکرد، بالاده ستیکی وه زاره تی ده ره وه ی نه مه ریکا که زور
دلپاکانه ووتی: "هه ر هيجمان له باره ی رووداوه کانه وه نه ده زانی" نه وه ی سه ملاند.

نه مجاره ش وه کۆ چون له هه شتا کاندا، به ریژه به رایه تیه که ی نه مه ریکا له بهر گوشاری
توندی باره نابوریه که و کاته ناسکه که ده ده سه تپاچه وه ستا. به لام که به هوش هاته وه،
ناچار کیونی به کرینگرت تا چاره سه رینک بۆ کیشه نالۆزه که ی کورد بدۆزیتیه وه، له
ناوه راستی نیساندا کاتیک کیونی پنی نایه کوردستانه وه، نه ویش له "پشتگویتخسته بی
نه ندازه یه" ی کار به ده سه مه ده نی و سه ربازییه نه مه ریکایه کان حه په سا. وه کۆ کیونی
ده لی: هیچ که سیکیان ته نانه ت بیرینکی لیلی واشی نه بوو بزایت ده بی له گهل کیدا
بدویت و داخۆ کوردیش کیبیت؟ که منیجر ژه نه رال "جه ی. تیم. گارنر" گه شت وله
عیرا قدا وه کۆ سه ر کرده ی هنزی هاوپه یمانان که و ته کار، چهند کورته زانیاریه کی
پرسی، که س نه یده توانی وه لامی نه و پرسارانهی بداته وه که به کیشه ی نه ته وه یی
وبزورتنه وه و سه ر کرده و رینکخراو وهیوا و نامانجه کانی کورده وه به ندبوون، نامیلکه ی
کورته زانیاریه کان زیاتر به قسه ی نه سه تق ده چوون، وه کۆ کیونی بیری که و ته وه

تیکه‌ل وینکه له‌یه کە بوو دەربارە‌ی سەرۆکایەتی پارتەکان و ئەوانەش کە پێوەندییان له‌گە‌لیاندا بوو، دوو مانگک دواتریش ئەو زانیاریانە هەر رینگ ئەخرا. کۆماریەکان دە‌بوا رە‌خنەیان هەر له‌ خۆیان بگرتایە، چونکە بە‌پێوە‌بەراییەتیە کە‌ی "ریگان" هە‌موو پە‌سپۆرو شارە‌زایانی شوێنە‌ چە‌پە‌ کە‌ کانی وە‌ کە‌ کوردستانی دوورخستۆو. پێوستە‌ پێوە‌ندییە بە‌رده‌وامە‌ کە‌ی حکومە‌تی بە‌ریتانیاو بە‌ره‌لستکارە‌ غیراقییه‌کان بخریندری، کاتیکک هیزی دە‌ریایی شایانە‌ی بە‌ریتانیا چە‌ند کاربە‌ده‌ستیکی عەرە‌بیزانی کارامە‌ی بە‌گە‌ل ئە‌فسەرینگی پله‌ بە‌رزخست کە‌ زانیاریە‌کی زۆری له‌ بارە‌ی، پێشمەرگە‌و، جۆری ژبانی عە‌شیرە‌تیان و، داب و نە‌رییانە‌وه‌ هە‌بوو، هیزی دە‌ریایی هۆ‌لنده‌ش چە‌ند لاوینگی کوردی پە‌نابە‌ری سیاسی خۆی، بە‌جە‌ل و بە‌رگی رە‌سمی هۆ‌لندیانە‌وه‌، بو ریتماییکردن و وەرگێران بوو.

بۆ‌چوونە‌ ئاساییە‌ کانی بە‌پێوە‌بە‌ریتی ئە‌مە‌ریکا، لە‌رووی سیاسیە‌وه‌ سە‌بارە‌ت بە‌ خۆ‌رە‌لاتی ناو‌ه‌راست، بە‌هزی چە‌ند نامازە‌ کردتیکی چە‌واشە‌و ناداری، وە‌ کە‌ دیموکراتی و کارە‌ رووخینەرە‌ کانی شیعه‌، ناکۆ‌کیون، چونکە‌ عەرە‌بی سعودی بە‌ رە‌سمی ئە‌و کۆ‌نە‌ ترسە‌ی لە‌وانە‌ی هە‌بوو بە‌لاو‌ی نا، سەر‌کرده‌ دیارە‌ کانی شیعه‌ی ناو بە‌ره‌لستکارە‌ غیراقییه‌ کانی بە‌ناشکرا د‌لنیایان‌کردبوو کە‌ هیچ کاریکی تیک‌ده‌رانە‌ له‌ کانه‌ نە‌وتی پارێزگاکانی خۆ‌رە‌لاتی ئە‌ودا ناکە‌ن، بۆ‌یه‌ دە‌بوا بۆ‌ پرویاگە‌ندە‌ش بیت ئە‌وانە‌ی رە‌چاو‌ب‌کردایە‌. رۆژانی راپە‌رینه‌ کە‌ "لیرسراوانی سعودییه‌ پێشیاریان‌کرد کە‌ وولاتە‌ یە‌ ک‌گرتووه‌ کانی ئە‌مە‌ریکاو سعودییه‌ هە‌ردوو کە‌ تیک‌ه‌وه‌ یاریده‌ی شوێزگی‌رە‌ شیعه‌و کورده‌کان بە‌دە‌ن". بە‌لام وە‌ کە‌ دواتر له‌ راپۆرتیکی ئە‌نجومە‌نی پیرانی ئە‌مە‌ریکا‌دا بە‌دیارکە‌وت، پێشنیاره‌ کە‌ پێوە‌ندی بە‌ "دە‌رئە‌نجام" ی هە‌والگرا‌نی سەرۆکایە‌تی ئە‌مە‌ریکا‌وه‌ هە‌بوو و داوای یارمە‌تیدانی بە‌ره‌لستکارە‌ غیراقییه‌ کانی کردو.

بە‌پێوە‌بە‌ریە‌تی ئە‌مە‌ریکا دە‌ستی بە‌سەر راستییە‌ کانی بە‌رده‌می خۆ‌یداگرت، ئە‌م‌جا سعودییه‌و کویت کە‌ پارە‌ خەر‌ج‌کردنیان پێ‌سپێردا‌بوو، مە‌ترسیان له‌ سەرئە‌نجامی کارە‌ کە‌ پە‌یدا‌کرد کە‌ "گێژاوی ناو‌چە‌ کە‌ هەر بە‌ غیراقو‌ه‌ ناو‌ه‌ستیتە‌وه‌و تیران و سوریایو تورکیاش دە‌گریته‌وه‌"، ئە‌مە‌ بە‌ قە‌سی لیرسراوانیکی بالای خاوه‌ن زانیاریە‌کی زۆری هە‌والگرا‌ن،

له‌سەر قسه‌كه‌ی ده‌رۆات و "بۆیه‌ بریاریاندا نه‌و پشتگیریکردنه‌ی به‌ پاره‌ ده‌یکهن، رایبگرن". پنیوسته‌ سعودیه‌ کان پرسپاری: "ده‌بێ نه‌مه‌ریکایه‌ کان به‌ نیازی چینی؟" یان له‌خۆکردینت، ئیتر تا نزیک کۆتایی مانگی مارت، به‌رپۆه‌ به‌رایه‌تی وه‌لامی یارمه‌تیه‌ سه‌ربازیه‌ کانی پینه‌درایه‌وه‌، بۆیه‌ له‌ سنیهم هه‌فته‌ی مانگی مارتدا سعودیه‌ کان "رپاز" بانگکرد و سه‌باره‌ت به‌ هاوکاریکردنی تیوانیان که‌ له‌ ئاستیکی به‌رزو کۆکدایه‌، ده‌ستیان به‌ ئیکۆلینه‌وه‌ کردبوو. به‌لام که‌ "هاس" له‌ گه‌ل "هریتسکۆ کۆزۆت" که‌ پسرپۆریکی شاره‌زای خۆی بوو له‌ کاروباری خۆره‌ه‌لاتی ناوه‌راستدا، به‌ شیوه‌یه‌کی چاوه‌روانه‌ کرۆ له‌ واشنتۆنه‌وه‌ به‌فڕۆکه‌، بۆ کاریکی نه‌ینی گه‌یشته‌بونه‌ ئه‌وی، ئیتر سعودیه‌ کان و کۆرده‌ کانی هه‌ر زوو له‌ مه‌به‌سته‌ که‌ گه‌یشتن و دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی سکۆ کۆزۆت و هاس به‌په‌له‌ بلیتیکی فڕۆکه‌یان دایه‌ ده‌ست "زیتاری" تا پنی بگه‌ریته‌وه‌ بۆ "له‌نده‌ن" که‌ ئیوه‌ی هاتبوو، پشیمان را‌گه‌یاندا که‌ ئیتر نیوستناکات له‌وه‌ زیاتر بمینته‌وه‌.

کاره‌ که‌ی سکۆ کۆزۆت به‌خۆره‌ه‌لاتی ناوه‌راسته‌وه‌ به‌نده‌بوو، دوا به‌ دوا‌ی کۆبوونه‌وه‌یه‌کی بوش وحه‌وت راویژکاری بالاده‌ستی هاتبوو که‌ له‌ ۲۶ی مارتدا دوا بریاری نه‌مانی را‌په‌ینه‌ که‌ی کۆردیان تادا دابوو. عیراق هه‌رپه‌شه‌ی ئیکرا که‌ ناییت دژ به‌ کۆرده‌ شۆرشگیره‌ کان کۆپنه‌ری جه‌نگی به‌ کاربه‌ینی، به‌لام که‌س نییه‌ له‌م له‌دانی عیراق به‌وه‌رپه‌شانه‌ به‌ ناگا نه‌ییت، که‌چی دواتر بریاردارا هیچ بۆ را‌گرتیان نه‌ کریت. را‌په‌رینه‌ که‌ی خوارووش له‌به‌ر چهند هۆیه‌ ک تیکشکینرا، که‌ خۆگیلکردنی هاویه‌یمانان یه‌کیکیانبوو. به‌ گاردی کۆماری وکۆپته‌ر و سوپا و مجاهدینی خه‌لقی به‌ تاران دژو غه‌واره‌ی لای سه‌دام حسین که‌ تانک و زرپۆشی دابوونی، هه‌موو دایان به‌سه‌ر که‌رکۆکداو گرتیانه‌وه‌. بریاره‌ له‌سه‌رخۆ کانی نه‌مه‌ریکا به‌وجۆزه‌ ده‌هاتنه‌دی، کۆرد چه‌کی باشی دژبه‌ تانک و فڕۆکه‌ی زۆر که‌مبوو، سه‌ر کردایه‌تی وده‌ستپۆزیشتیکی باشی نه‌بوو (ئه‌وه‌ش شیوه‌یه‌کی زمانی سه‌ربازیانه‌یه‌ بۆچاک به‌ کاره‌ینانی هێزه‌ کانیا‌ن). له‌ هه‌لومه‌رجیکی وادا، وه‌ کۆ قسه‌ که‌رینکی به‌رپۆه‌ به‌ریتی را‌یگه‌یاندا، نه‌و داوا‌یه‌ی کۆردیش هاوازی بۆی ئه‌هه‌ستابوو تاده‌هات په‌ره‌ی ده‌سه‌ند، گوا‌یه‌ هێزی چه‌ کدار له‌ فڕۆکه‌وه‌ به‌رده‌درینه‌وه‌،

شتیکی "بیکه لک و پهمزیه" و پهنکه وولاته یه کگرتووه کانی نه ممریکار هاوکاره کانی، بز خو به ستنه ویه کی له بن نه هاتوو به کیشکات. دواي کۆبوونه وه بنپه که کاربه ده ستيکیان، دیسانه وه هر به نه نقه ست داوا روون وناشکراکه ی بوشی پشتگرتیخت، ووتی: "تیمه هدرگیز هیچ به لنینکمان بهم خه لکه نه داوه" و "دریژه پیدانی نه رکه سه ربازییه کانیش هیچ به رژه وه ندیه کی هاویه ایمانی تیدا نییه". بیگومان تا ده سه پاچه یی هاویه ایمانان زیاتری بخایاندایه نه وه ی سه باره ت به سه رنه که وتی کورد ده ووترا ناشکراتر ده بوو، به لام ده ستيوه ردان تیکشکانه مسۆگه ره که ی دواوه خست.

چهند رۆژ وه هفتیه ک به رپتوه به رایه تی نه ممریکا له رینی چهن دین راگه یاندنی به ربلاوه ده سه که ی خۆی سه باره ت رپتیدان به پا شاموه ی سوپاکه ی غیراق تا راپه رینه کانی سه روو وخوا رووی وولات تیکشکینی، خسته روو. ژه نه رال چوارز کۆف به زمانی خۆی دانی به یه که م هه له ی ته کیکي کۆبوونه وه که ی "سه فوان"ی سنی مارتدا نا، تا مه رجه کانی ناگر به ست بخاته به رده م سوپا دۆراوه که ی غیراق، به داوایه کی فه ریق سولتان هاشم نه حه د قایل بوو، هاویه ایمانان وه ک له بریاره که یاندا به ناوی "بفری ده مریه ت" یان له سه ر فرۆکه بالچه سپاوه کان دانابوو، به لام رینگایان له فرینی کۆپته روو چالاکی "هیزی چه کدار" نه گرت، ده لیت: ده بوایه چاکتر بیرم لیکردایه ته وه. به هه ر حال زۆری نه به رد بزوی ده رکه وت که نه و "کۆری قه جبه یه هه لی خه له تاند"، چونکه له به ری نه فه سه ر ینگوا ستنه وه، له وولاته به شه ر کاولبووه که یدا، وه ک نه حه د داوا یکردبوو، راپه رینه کانیا ن پی داده ممرکانده وه. هه رچه نده به یکه ر رینک دواي دووه هفته راپیگه یاند که هیزی چه کداری غیراق هیند لاواز بووه "ده تو انم بلیم ده مانتوانی بگه ی نه به غدا". که چی نه چوارز کۆف ونه که سینیکی دی فرمانی ده سه جی له کارخستنی کۆپته ره کانیا ن به غیراق نه دا. راستیه که ی چوارز کۆف به وه ی که "نه و کاته - واته کاتیک خراب به کاره یانی کۆپته ره کان ناشکرا بوو - ده بووا کۆشکی سپی بریاری بدایه، که وولاته یه کگرتووه کانی نه ممریکا ده یه ویت تا چ راده یه ک ده ست له کاروباری غیراق وه ربه دات"، به رپر سیاری تیه که ی له خۆی لاده دا.

رۆژانه لیلای دیارده یه کی نوینی کاره ناره واکان له واشنتۆن به رچاوده که وت، که

زور که پرت به هژوی گوشارو تو وره یی رای گشتیه وه چاره سهرده کرا، به لّام نارّه وایه کی دی به دوا دا ده هات و نه وی پیشووی له بیر ده برده وه. له ۹۱ مارتدا به یکهر حکومه تی عیراقی له به کارهینانی چه کی کیمیای دژ به راپه رپوان به ناگا هینایه وه. رژی دواتر ژه نه راتیکی پتاگون در کاندی، که له و باوه رده دایه هاویه ایمانان به ره ه لستی به غذا نه که ن، گهر نه و زیاتر له ۱۳۰ فرژ که به ی له پناو سه لاهه تیاندا بز تیران فریران، ته نیا بز هینانه و ایمان به کار به نیت، نه ویش نه گهر تیران بیاندا ته وه، که پتاچیت بیکات. کار به ده سستیکی بالاده سستی نه مریکایی، نه و قسه نه سته قه ی به دریزی میژوو بیژو کراتیه کان شانازیان پیوه ده کرد "هاو کاریکردن له گهل سه دام حسینیکی رامدا باشتره وه ک له به کیکی نه ناسی دی" ده ووته وه.

بیزاری ده برپرسی خه لکیش به راده به ک پهره یسه نده وو، که بوش له کژنگره به کی رژنامه نووسی رژی ۱۳ مارتی شاری نوتا وادا ناچار نیت بلنی "نابی کۆپتره له ناو عیرا قدا بز شهر به کار به نیت" به کارهینانیان دژ به یاخیوان پیشیلکردیکی رینکه و تننامه ی هاویه ایمانان و به غدا به. که له ۱۷ مارتدا نه فسه ره پایه داره کانی هاویه ایمانان، جاریکی دی له سه فوان له گهل هاو کاره عیراقیه کاناندا کۆپونه وه، به بیر یانه نینه وه که به رده و امبونیان له به کارهینانی فرژ که جه نگیه کانداهه ره شه به له هیزه کانیان. هه رچه نده ووریا کردنه وه که بیان دوویا تکرده وه و دوو فرژ که ی جه نگیشیان، بز به کلا کردنه وه ی مه ترسی فرژ که ی بالچه سپ، خسته خواره وه، به لّام به هیچ جورینک خزیان له تیکشکاندن کۆپتره عیراقیه کان نه گه یاند.

له چند رژی داهاتو ودا، دوا گیرفانی به رگریکردنی شیعه ی خواروو رامالرا، به لّام کورد له ۲۰ مارتدا که رکویان گرت، نه ویش سه رکه و تیکی به مه ترسی و ابو که پنده چیت له واشنتون ته رازووی دژ به کوردی لاسه نگکردیت. له ۲۶ مارتدا بزچووتیکی نوی بز کۆپتره عیراقیه کان هاته کایه وه "کۆپتره هه ره نه و کاته به رده درینسه وه که هه ره شه یان بز هیزی هاویه ایمانان هه بیت". له هه و لیکدا بز ره واییدان به م باشگه زبوونه وه ره و شتییه ی، قسه که ریکی کۆشکی سبی "مارلین فتزواتر" رایگه یاند که رینکه و ته که ی سه فوانی چوارز کۆف "زاره کی بووه و، هیچ شتیکی نووسراو له نارادا

نه‌بووه. نه‌فسه‌ریکی وولاته یه‌ک‌گرتووه‌کانی نه‌مه‌ریکا که نه‌یده‌ویست ناوی خزی
ناشکرابکات، له‌باره‌ی سیاست داږیره‌رانی واشتوژنوه‌وتی "هیچ‌شتیکی‌سه‌دام
حسینیان‌پیش‌نییه، به‌لام‌به‌کاره‌ناره‌واکانیشی‌دلگران‌نابن".

"کریستین‌مؤس‌هیلمز" به‌را‌ده‌یه‌ک‌ترسی‌له‌وره‌خنانه‌بوو، که‌هاو‌به‌یمانان‌به
گه‌رمکه‌ری‌شهری‌ناوخزی‌عیراق‌تا‌وانبار‌بکریت، سویای‌هاو‌به‌یمانانی‌له‌ده‌ستیوه‌ردانی
پرووداوه‌کان‌به‌ناگا‌دینا‌په‌وده‌بیروت‌له‌وانه‌یه‌به‌ره‌و‌کردنه‌وه‌ی‌"قوتوی‌پاندوره"
که‌بیته‌وه. نه‌فسه‌ریکی‌نه‌مه‌ریکایی‌دی‌دوای‌دلنیا‌بوون‌له‌له‌ناو‌نه‌بردنی، به‌ته‌وسه‌وه‌و
زور‌به‌روونی‌ووتی: "بئی‌پنجویه‌نا‌ویستمان‌چاوه‌رینی‌کوتایه‌هانی‌شهری‌ناوخویکه‌مین‌تا
ده‌ستیوه‌ردانه‌که‌مان‌به‌و‌چاوه‌سیر‌نه‌کریت‌که‌برپاری‌یاریده‌دانی‌راپه‌ریوه‌کان‌بیت،
به‌لکو‌به‌برپاریک‌دابریت‌که‌یارمه‌تیبه‌مرژیبه‌کان‌داینده‌کات". دوای‌گرتنه‌وه‌که‌ی
که‌رکوک‌و‌به‌ریابرونی‌په‌وه‌جه‌ماوه‌ریبه‌که، به‌رزانی‌وتاله‌بانی‌له‌بانگه‌وازیکی
مه‌ینه‌تباریدا‌به‌سه‌رؤک‌بوشیان‌ووت: "تو‌خوت‌داوات‌له‌گه‌لی‌عیراق‌کرد‌که‌دژ‌به
رژیمه‌دیکتاتوریه‌که‌ی‌سه‌دام‌حسین‌راپه‌رن، که‌چی‌بؤ‌شوه‌زه‌نگی‌ده‌سه‌لاته‌خو
سه‌ینه‌ره‌که‌ی‌سه‌دام‌حسینت‌به‌جیتیه‌شتن".

له‌وشوه‌نه‌نگوسته‌چاوه‌ی‌"پشمه‌رگه"‌ی‌تبادا‌شکار‌سه‌رکرده‌کانی‌خوینیان‌له‌و
به‌زینه‌ناهه‌مواره‌میژوویه‌دا‌به‌جیتیه‌شت، به‌رزانی‌وتاله‌بانی‌مانه‌وه‌وه‌هه‌ریه‌که‌له‌شویتی
خزی‌بئی‌له‌سه‌ر‌به‌رگری‌وشه‌ر‌کردن‌نه‌ک‌ه‌لاتن‌داگرت. له‌وکاته‌دا‌تاله‌بانی‌و
"هیرؤ"‌ی‌هاوسه‌ری، له‌گه‌ل‌ده‌سته‌یه‌کی‌سه‌ره‌به‌خویناندا، که‌به‌ته‌نیا‌پنج‌که‌سیان
به‌ده‌وره‌وه‌ما‌بوو‌به‌رگریان‌لیبکه‌ن، بنکه‌یه‌کی‌پچووکی‌به‌دوری‌چهند‌میتیک‌له
خوره‌ه‌لاتی‌سلیمانیه‌وه‌بؤ‌رووبه‌روبوونه‌وه‌پسکه‌وه‌ناو، که‌لله‌په‌قانه‌داوای
خوگه‌یاننده‌شویتیکی‌نه‌مین‌و‌دوره‌شهری‌په‌تکرده‌وه. هه‌ر‌نه‌وه‌ش‌وایکرد‌هیزیکی
پچووک‌خرپیته‌وه‌وه‌سه‌رکه‌وتووانه‌به‌رووی‌هیرشیکی‌عیراق‌را‌بووه‌ستن‌که‌بؤ
رپگایه‌کی‌شاخوای‌گرنک‌ده‌یانکرد.

هه‌ر‌به‌هه‌مان‌شیره‌به‌رزانی‌له‌باکووره‌وه‌چه‌کداره‌کانی‌به‌جینانیه‌شتبوو، به
نیمچه‌دلنه‌وایی‌ونیمچه‌هه‌ر‌شه‌هه‌ندیک‌له‌هاوه‌له‌تایه‌تیبه‌کانی‌خزی‌گلدابؤوه، که

به شیکیان له و جهنگاوه ره به ناوبانگانه بون که کاتی خۆی له گهل باوکیا به شداری کشانه وه نه فسانه یه که ی ۱۹۴۷ ی مه هابادو ۱۱ سال ناواره بوونی به کیتی شۆره ویان کردبوو. (تا چند سائیکیش به درینایی به شیک له رینگا شاخوویه که ی تیوان سه لاهه دین وشه قلاوه پا شماوه ی به ک تابووور زریپۆشی عیراقی، که له نه نجامی تیکشکاندنی هه موو هیرش وهه وله کانی عیراق بو زیاتر به ره ویشچوون، شایه نحالی سه ر کردایه تیه نازایانه که ی مسعود بون. نه گهر نه وه له کلتووورینکی تردا بوایه نه وا ده پاریزران و به رده و امیش یادده کرانه وه تا بو هه تاهه تایه پاله واتیتی خۆیانیان له بیرنه چوایه ته وه، که چی هه رچهند به لای پا شماوه کانی لای ده ره بند ی کۆرپیدا ره تده بووم ده مبینی تاییت که م ده کهن، ئیتر یان ده دزران یان هه ره نه ده مان، به هه رحال کاری وائزایانه یان په رشوبلاوه.)

رۆژانی راپه رین پزیشکیکی گهنجی پيشمه رگه به ناوی "سابیرخان گرننگ" ده ست به سه ر خهسته خانه ی که رکوکدا ده گرت، کاتیک چاوپیکه وتم له گهل داده کرد، ناوه ناوه تۆپی عیراق به ر خهسته خانه که ده که وت، نه و خۆی تا سه ر له به یانی رۆژی ۲۸ ی مارت له وی مابزوه، نه و به یانییه له په نجه ره یه که وه چوار زریپۆشی عیراقی به ده وری خهسته خانه که وه به دیده کات، جار جار هه گولله تۆپ ده که وته ناو خهسته خانه که وه، بو یه ته وا و ترسی لیده نیشی و له گهل پيشمه رگه کاندای که پاسکردنی خهسته خانه که یان پيسپیزدرا بو هه ست به نزیک بوونه وه ی گرتنی ناوچه که ده کهن، هه موو به هه له داوان بو ی ده رده چن، پيشمه رگه برینداره کانی له گرننگ ده پارته وه تا به جیان نه هیلیت، یه کیکیان به برینیکی سه خت و لاقیکی پراره وه، له ناو جیگا که یه وه خۆی به کیشه کات و بانئۆلی گرننگ ده گرت، به و هیوا یه ی رایگریت و هاواریشی لیده کات: "یارمه تیم بده". گرنگیش پائیکی پیوه ده تیت و ده لی: "من یارمه تی خۆم پینادری ئیتر چۆن یارمه تی تۆ بده م؟". پزیشکیکی کورد تووشی هیستریا ده بیت و بو هینانه وه سه ر خۆی وه یور کردنه وه ی، گرننگ شه پاز له یه کی لیده دا، له کاتیکدا زنه برینییچه عه ره به کان له خۆشی گه راندنه وه ی ده ستلاتی به غدا خه ربکی تلیلی کیشانبون، نه مان راده کهن و له به رده م خهسته خانه که دا گولله تۆیک که شه وقده داته وه و به لای

سه‌ری گرنگدا گیفه ده کات.

نزیکه‌ی مانگیکک دواترکه به‌قاچاخ خۆم گه‌یاندبۆوه کوردستانی عیراق له‌رانیه رینگه‌وتمکردو نه‌و به‌سه‌رهاته‌ی بۆ گه‌رامه‌وه. له‌سه‌رسنور سه‌دان هه‌زار په‌نا به‌ر جاوه‌ریتی په‌رینه‌وه‌به‌رون تا به‌و نزیکه‌ی ملیۆن که‌سه‌ه‌گه‌نه‌وه‌که‌ ناودیبوی تیران بیۆن، من له‌دیوی تیرانه‌وه‌خه‌ریکی راپۆرت ناردنی کیشه‌ی کورد بووم، نووسه‌ری رۆژنامه‌که‌ داوای چوونه‌وه‌ عیراقی لیکردم، تا بزا ئه‌ داخۆبۆچی خه‌لکه‌که‌ له‌ ده‌ستینکردنه‌وه‌ی ووتووێژکردنی کوردو به‌غدا حه‌به‌سابن، به‌تایبه‌تی تاله‌بانی بۆ ده‌بیت ماچکردنه‌که‌ی سه‌دام حسینی به‌لاوه‌ باشبووبیت که‌ له‌ ته‌له‌فیزیۆندا نیشاندرنا؟

داوای وا‌ره‌نگه‌ له‌ واشنتۆن به‌خێ و تا راده‌یه‌کیش ئاسان بیت، به‌لام من له‌و باوه‌ر ده‌دا نه‌بووم چوونه‌وه‌ی ناو عیراقم بۆبکریتم. چونکه‌ ده‌بوا پێوه‌ندیم به‌ نوینه‌رانی کوردی نه‌وورویاره‌ بگردایه‌و نه‌وانیش ناگاداری سه‌ر کرده‌کانی پێشه‌مرگه‌ی ناو عیراقیان بگردابا تا ریتی چوونه‌که‌ میان بۆخۆشکردمایه‌، به‌لام له‌و کاته‌دا نه‌وان زۆر به‌ تووره‌یه‌وه‌ چووبوونه‌ واشنتۆن و دۆزینه‌وه‌یان زه‌حمت بوو. به‌هه‌رحال زۆر له‌وه‌ به‌ناگاتر بووم که‌ بیر له‌ داوای ریتیدانی که‌سنیکی بیانی بۆ چوونه‌ ناو عیراق له‌ پاسه‌وانانی سنور بکه‌مه‌وه‌، به‌ تایبه‌تی نه‌و که‌سه‌ش په‌یامنیتریکه‌ نه‌مه‌ریکایی بیت، نیازی سنور برینی نایاساییشم نه‌بوو، بۆ رینگه‌یه‌کی یاسایی ده‌رچوونم له‌ تیراندا ده‌گه‌رام تا دوا‌پۆژ هیچ گه‌رفتیکم له‌گه‌ل تیرانییه‌ بیرۆکراتیه‌کاندا توش نه‌یه‌ت. له‌تیرانیشدا فیزه‌ وه‌رگرتن کارینگی وا‌ ئاسان نییه‌، نه‌مه‌ده‌ویست ناوی رۆژنامه‌که‌شم به‌خه‌مه‌ لیستی ره‌شه‌وه‌.

به‌گومانی ئیبرساره‌ تیرانییه‌کان له‌و که‌سانه‌ی بۆچوونه‌ ناو و ده‌رچوون له‌ تیران ریتی زه‌مینیان به‌کارده‌هینا گه‌رفتیکی راسته‌وخۆبوو. منیش وه‌ک براده‌ره‌کانی دیم پیمراگه‌یه‌نرا، رینگ وه‌ک چۆن له‌ فرۆکه‌ دابه‌زیۆین هه‌رواش له‌فرۆکه‌خانه‌ی تاران‌وه‌ ده‌رچین، به‌لام من ده‌مویست رینگای سنووری تیران تورکیام بده‌ن، چونکه‌ له‌ویزه‌ ده‌متوانی جارینگی دی خۆم بگه‌یه‌غه‌وه‌ کیوه‌ سه‌خته‌کانی تیوان تورکیاو عیراق وه‌و هیوایه‌ی له‌ویشه‌وه‌، به‌خۆدزینه‌وه‌ بگه‌مه‌وه‌ لای به‌رزانی و تاله‌بانی و سه‌ر کرده‌کانی دی. نه‌و هه‌لومه‌رجه‌ باشه‌شم لیکدا‌بۆوه‌ که‌ به‌هزی یارمه‌تیه‌ مرۆیه‌کانی ها‌وبه‌یمانانه‌وه‌ په‌یدا

بسور، تا بتوانم به ناسانی به ناو پاسه وانه تور که به گومانه کانی سنوره داخراوه که دا ره تبیم.

جگه له وهش نه مده ویست له تارانه وه به فرژ که بجمه نه روپا، چونکه نه وسا ده بوا هه به فرژ که به درینژایی هه موو تور کیدا بؤ شاری "فان" بگه رامایه ته وه، به وهش له ساوه ی دور مانگدا بؤ دووهم جار له وشوینه دهرده که و تمه وه، که نه وهش ته نانهت بؤ ده به نگرین بؤلیسی تور کیدا ده بروه زه نگیکی به ناگاهینانه وه ی نیازه کهم . له تاران چهند پوژینک نه گبه تی گرتبومسی به لام دوا جار به ریدام و تیرانییه کان ریئاندام له سنوری تور کیاوه تیران جیبهلم. نه وسا به فرژ که چوممه شاری وورمتی خورناواو له ویش چوممه ده زگا ناوچه ییه که ی بهرزانی و تاماره یه کی وا چاوه پروانیمکرد که پیوا ته واورینک بینی تیکده چوو، نامه یه کیان دایه ده ستم ناوی کومه له که ی خوینی له شاری "یوکسیکوقا" ی تور کیا ی له سهر نوو سراپوو، که به قاچاخچیتی ناوی دهر کردبوو، له نامه که شیاندا داوای یارمه تیدانیانمیان لیکردبوون. یوکسیکوقا نهو شاره یه که له شوباتدا لیبوم و له یه کهم هه ولدانی گه یشتیم به پیشمه رگه باشگه زبوومه وه.

نه عجاره یان ینده چوو کومه له که ی بهرزانی له یوکسیکوقا نیش بؤ بؤلیسی تور کیا بکن، هیچ یارمه تیان نه دام، راسته خویمان نیشاندام و نامه که شیان خوینده وه، به لام دوا ی نه وه سوو ک و ناسان بؤی دهرچوون و نیت چاره یانیانم نه دییه وه و ه لایمی ته له فونیشیان نه ده دامه وه. رۆزی دواتر چوممه شاری هه کاری که شاریکی شاخوی پر له قور و لیتهی ژیر چه پوکی سوپای تور که، چونکه هه ره شه ی چه کداره کورده کانی تور کیا له وی هینده توندوتیز بوو، له کاتی زور باشیشیا نه ک نه م رۆز گاره، بؤلیس و کوماندوی سوپا وهیزی تایبته وجه ندرمه و نه وانهش که له بهرگی مده نیدا خویمان حه شارداپوو بیست و چوار سه عاته خهریکی پاسه وانی بوون.

چهند کوردینکی باشم به ریکهوت له وی ناسی و ریوم بویان هه بوو، دوا ی دور رۆز کارینکیانکرد که له شاره وانی چا له گه ل لپرسراوتیکی شاره که دا بخومه وه، تا ته له فووتیکمان بؤ دهر وه ی تور کیا له گه ل یاریده دهر یکی بهرزانی له واشتون بؤ به ده سته ییت، بریار درا له کاتیکی دیاریکراودا و له ته له فووتیکی خویره وه و له دهر وه ی

بینای شاره‌وانی نیم بگاتوه. بهلام من بهو کاره ره شین بووم و نیمو بوو زور به ناسانی ده‌ستیان بریوم، به خو شم ده‌وت، هر قسه کردم سه‌بارت بهو کاره سه‌مهره‌یم بوو لیسراوینکی تور کت زیاتر له شتیکی سریالیانه ده‌چیت، به‌هر حال چارینکی ترم نه‌بوو.

نه‌و پاش نیوهرویه دره‌نگگ گه‌رامه‌وه بوو شاره‌وانی وله‌سر چاخواردنه‌وه بینان راگه‌یاندم که یارمه‌تیم ده‌دریت، بهلام هر نه‌و تیواره‌یه‌و بهر له‌وه‌ی لیسراوه‌که ده‌رفه‌تی راگورینی هه‌بیت، به توتومویل گه‌رامه‌وه یوکسیکرفاو له‌ویشه‌وه بوو سیمدینلی که له سنوره‌وه نزیکتر بوو. شه‌وی ناینده‌م له‌گه‌ل چهند که سیکدا به‌سه‌ر برد که دلیان به به‌رزانی خو‌شبوو پیده‌چوو شتیکیش له باره‌ی منه‌وه بزنان، رۆژی داهاتوو به توتومویل به چهند رینگایه‌کی پر چال و چول و جوگه‌له‌ی پيسدا، به خیرایه‌کی مل شکین، به ته‌نیش چهند پازگه‌یه‌کی سوپا به گومانه‌که‌ی تور کدا ره‌توون که سه‌گه نه‌لساتیبه زنجیر کراوه‌کانیان پیکدا هه‌لده‌پزان.

نزیک سنور له خیره‌تگایه‌کی به‌نابه‌راندان ئینگلیزی زاتیکی شاره‌زام هه‌لژارد، پاسه‌وانه‌ تور که‌کانی سنور له رۆژنامه‌نووستیه‌که‌ی من بینگومان بوون، بهلام خو‌م گیلکردو له‌وه‌شدا به‌خته‌وه‌ر بووم که له ناو نه‌وه‌که‌سانه‌دا بووم له یارمه‌تیه‌ مرۆفایه‌تیه‌کاندا کار یانده‌کرد له‌گه‌ل نه‌و چهند که سه‌ به‌جهر گه‌ و نازیانه‌ش که له‌خزمه‌تی هیزه ناسمانیه‌ تایبه‌ته‌که‌ی ئینگلیزدا کار گیر بوون. له‌ناو نه‌و جهانیه‌ نه‌ناسراوانه‌ی به ناسایی له‌عجزه‌ کارانده‌دان، تاکه که‌سیکی بیانی نه‌بووم بهو سنوره‌ قه‌ده‌غه‌ کراوه‌دا به‌په‌رمه‌وه. نیر بینه‌وه‌ی بو مور کردن داوای په‌سپورته‌که‌مم لیکه‌ن (که نه‌مه‌یان بوو هاتنه‌وه‌ ناو تورکیا کیشه‌ی مور کردنی چوونه‌ ناوه‌وه‌می بوو په‌پیدا ده‌کردم، چونکه پاسپورته‌که‌م موری چوونه‌ ده‌روه‌ی تورکیای به‌سه‌روه‌ نه‌بوو).

له‌دواگوندی ناو تورکیادا تیسترینکم بوو هه‌لگرتنی که‌لویه‌له‌ کاخ په‌پیدا کرد، کابرای وولاخدار که‌له‌ ده‌لیله‌که‌می بیست من بولای به‌رزانی ده‌چم، کرینکی لیره‌نه‌گرتم. زوری نه‌برد ده‌لیلی زل وشه‌په‌ره‌ له‌ته‌مه‌لیا خو‌ی دواخست، پیمووت سواری تیستره‌که‌بیت. چواردانه‌ سه‌عات به‌رینگایه‌کی سه‌ختی شاخاویدا، به‌ناو نه‌ولو‌تکه‌ بلندانه‌ی هر کامیکیمان ده‌بری له‌و به‌رزترمان لیه‌دیارده‌که‌وت و، هی واشیان هه‌بوو

هیشتا به فریان ئینسه چو بو زوه، که به قه دپالیاندا ره تده بووین همه جزر په لهی گولاله سووره و لاله و نه وشه ی شین و، خوار تریش له دۆله کاندا گوله بۆکانه ی سوورو سه وسنه ی شین و جووری زهردو به یوووغان ده بیی. رۆژه که شی هور بوو که بۆ رۆیشتن زۆر له باره، چونکه خۆ و بهخت نه باران ده باری ونه گه رماش بوو. پاش نیوه رۆیه کی درهنگ کاتیک رینگه سخت و ناله باره که مان جیهیشت و کهوتینه سهر کۆنه رینه ک که له دیوی غیراقیه وه ناسه واری قیرتاوو چالو چۆلکی بيشوماری پر له بارانای پیه دیار بوو، به ریکه و تیکی سهیر بهرزانی له وی چاوه روانیده کردین.

رۆژی دوابی بهرزانی به ئوتۆمۆبیل ناردمی بۆ رانیه تا تاله بانى ببینم، که له و کاته دا به هۆی ماچه که ی سهر ته له فیزیونی سهدام حسینه وه، که وه ک خۆی و وتی ته نانه ت جینی ره خنه ی هاوسه ره که شی بووه بهرگری له خزیده کرد. چۆن هیمایه کی وای بۆ دونیای دهره وه نارد، که تازه پسرۆزی ههوله کانی کوردیان لاپروونبووه و بپاری پشتگیریکردیان دابوو؟. خۆ نه گهر و تووویژ کردن له گه ل غیرا قدا ههر له کردن بوو بۆچی سهره پای نه و هه مو وشوینه له به غدا کراوله شویتیکی بیلا یه ن و، له هه موو حاله تیکشدا بۆچی به بی چاودیزیکردنی تیوده وله تی بیت؟ بۆچی نه ته وه یه کگرتوو ه کان سهر بهرشتی نه کردبا؟. داخۆ تیمتا نه و لیژنه ی کاره هاو به شه ی به ره له ستکاره غیراقیه کان له کانوونی یه که می رابردودا مه گهر خوا بۆخۆی بزاتیت به چ زه هه تیکک ینکهنرا، چی به سهرهاتیت.

کاره که ی تاله بانى بیرو که یه کی وای به هیز کرد که هه موو دنیا بیزی ئیده کرده وه، گوایه سیاسه ته دارانی کورد له پرووی رامیاریه وه کامل نین و، نه و چند دهره ته ی میژوو پی به خشین له ده ستیان داوه. ته نانه ت سهرۆکیکی وه ک میتران که سهرۆکی وولاتیکه و ناسایه بۆ پشتگیری غیراق بکات، له "که ندال نه زان" ی تینستوی کورد، که نه وه نده به ساردیه وه هه موو هیواو ناسۆکانی کوردی هینابووه سهر ئۆتۆنومی، ئی توور به سوو به سهریشیا نه راندبووی "پۆله که ی نه وه داوای مافی کورده". کورده کانی غیراق له دوا ی هه ره سی ئیمپراتۆریه تی عوسمانیه وه باشتین دهره تی تیوده وله تیان له ده ست خۆیان دا.

ره‌خه‌گرانی ناو وده‌ری کوردستان هه‌رچییه‌کیان بو‌وتایه، تاله‌بانی له‌سه‌ر بوونی
 ده‌ستکه‌وتی گرنگی دانوستان سووربوو: پیوستبوون به‌کات تا کیشه‌که‌ی تیادا
 بنسپ‌بکرایه، به‌رز‌کردنه‌وه‌ی ووره‌ی پیشمه‌رگه‌هه‌لاتوره‌کان تا به‌هزارانیان بو
 جیگه‌کانی خویان بگه‌رایانه‌ته‌وه، دیسان "وه‌ک ووتی" گرانده‌وه‌ی به‌کۆمه‌لی
 خیزانه‌کان. گفتمو‌گراکمان سه‌ره‌ای گه‌شینیته‌ی له‌تیوان تالوتیزی و به‌هیواییدا ده‌هات
 وده‌چوون، به‌لام سه‌باره‌ت به‌ریککه‌وتنی گشتی له‌گه‌ل به‌غدادا هه‌ر به‌قسه‌و
 به‌شیوه‌یه‌کی تایه‌تی وای رایگه‌یانده‌بوو، که سه‌دام حسین ته‌نیا هه‌ولی کات
 به‌سه‌ربردیتی، سه‌باره‌ت به‌و داوایه‌ی کورد بو دابه‌شکردنی نه‌وتی که‌ر کوک و نه‌و
 شوینانه‌ی تری سه‌ر ناوچه‌ی نۆنۆمی، وای پیشیار کرد که له‌گه‌ل مافی به‌رده‌و امبوونی
 نه‌و پیوه‌ندیانه‌ی کورد له‌گه‌ل خۆرئاوادا هه‌یانه‌وتایت له‌ په‌ره‌سه‌ندنایه، ناگۆنجیت.
 سه‌دام حسین له‌هه‌موو دانوستانه‌کانی رابردوویدا هه‌رگیز به‌م مه‌رجانه‌ قابل نه‌بووه، ئیتر
 بو ده‌یی تیس‌تا بیان قابیلیت؟

تاله‌بانی له‌ درێوه‌ی قسه‌کانیدا ووتی: کورد به‌ده‌م داوای به‌ریزه‌به‌ریتییه‌که‌ی بوشه‌وه
 چوو، واشنتۆن یه‌که‌م که‌ره‌ت هانی رابه‌رینیداین، که‌چی دواتر به‌نه‌خستی
 کۆنتره‌جه‌نگییه‌کان تیشکی که‌سکی بو‌غیراق هه‌لکرد تا هه‌رش بو کوردستان بیتی.
 جانه‌گه‌ر نه‌وه‌ و ابووتیت رابه‌رین و په‌وه‌جه‌ماوه‌یه‌که‌ی ده‌هینا که‌مه‌رگی نه‌و
 هه‌موو خه‌لکه‌ی به‌دواداها‌ت که‌سه‌س نازایت به‌ژماره‌چه‌ندن؟ به‌تایه‌تی که
 سه‌رکردایه‌تی کورد هه‌ر له‌بهره‌تدا گازانده‌ی زۆریان له‌خۆگریدانه‌پرکاره‌ساته‌که‌ی
 جه‌نگی غیراق تیران لیده‌کریت.

تاله‌بانی له‌وه‌لامدا ووتی: به‌لێ، ده‌کریت بلی هه‌موو نه‌و مردن وده‌ردیسه‌ریانه‌ی
 ده‌هینا، چونکه‌رای جیهانی هه‌ژاندو گوشار خرایه‌سه‌ر حکومه‌ته‌خۆرئاوایه‌کان و، بو
 یه‌که‌م جارگرفتی نه‌ته‌وه‌ی کورد بکه‌ویته‌به‌رده‌م جیهان و، بریاری ۶۸۸ی نه‌جمه‌نی
 ناسایش به‌ناو ناوی کورد به‌ریت، له‌م حه‌فتا ساله‌دا، یه‌که‌م که‌ره‌ته‌وا به‌گرنگی له
 به‌لگه‌نامه‌یه‌کی تیوده‌وله‌تیدا ناوی بیت، ته‌نانه‌ت له‌م دوا‌ییه‌دا وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی
 نه‌مه‌ریکا رایگه‌یاند که‌به‌ته‌نیا گرفتیکی مرۆفایه‌تی نییه، به‌لکو به‌کیشه‌ی مافی سیاسی ناو

چوارچینوی کاره‌کافی عیراق داده‌نریت، بۆ یه‌که‌مجاره‌ تورکیا پیشوازی له‌ تیردراوی کورد ده‌کات و به‌ئینی پشتگیریتیکردنیان ده‌دا، بۆ یه‌که‌مجاره‌ کۆمه‌لگه‌ی نه‌روویا....

تاله‌بانی دوور له‌ره‌فتاری تایه‌تیانه‌ی خۆی بیده‌نگک بوو، سه‌رم به‌سه‌ر کۆمپوته‌ره‌ ده‌ستیه‌ که‌مه‌وه‌ برو تیبینییه‌ کانم‌ تیا ده‌نوروسی، ووتی: تیستا تو نه‌وه‌ دابخه‌ "سه‌ری کۆمپوته‌ره‌ که‌می دادایه‌وه‌ تا نه‌توانم‌ چتر بنووسم" تچه‌ که‌ سمان نییه‌، پاره‌و زه‌خیره‌و چه‌کی دژ به‌تانک و فرۆکه‌مان نییه‌، که‌س پشتمان ناگیریت، ده‌ی که‌واته‌ بێ پشتگیریکردنی ده‌ره‌وه‌ بیاوه‌ کانی خۆمم بێ تیرده‌ کریت؟ نه‌و یارمه‌تیانه‌ی بۆمان دیت تیرانییه‌ کان هه‌لیده‌لووشن، تو تۆمۆبیله‌ کانمان ده‌دزن و چه‌که‌ کانمان له‌سه‌ر سنوره‌ که‌ ده‌گرن.

قسه‌ کانی هیچ به‌رژه‌وه‌ندییه‌کی خۆی تیدا نه‌بوو، به‌لام به‌داخه‌وه‌ راستیون و ناوه‌رۆکه‌ که‌شی بۆ واشنتۆن و نه‌روویایه‌ کانی هاوبه‌شی، که‌ له‌ به‌دیهنانی نارچه‌ی ئارامدا "Operation Provide Comfort" رۆلیان هه‌بوو، گه‌وره‌و به‌مانا بوون. به‌ریۆ به‌رایه‌تی واشنتۆن ده‌یویست که‌مترین شت بۆ په‌ناهێنده‌ کانی سه‌ر سنور بکات و بۆیده‌رچی و کوردیش بخاته‌ به‌رده‌م رۆژگاره‌وه‌. شته‌ که‌ واریک‌خرابوو که‌ که‌مترین پیویستی بۆ نه‌هیشتی نازارو نه‌شکه‌نجه‌و گه‌راندنه‌وه‌ی په‌نا به‌ران بویت. یه‌کیک له‌ ره‌خه‌گره‌کان به‌ بیزارییه‌وه‌ هه‌ستیده‌ کرد، ئیشه‌ که‌ زیره‌کانه‌و به‌ووردی له‌ واشنتۆن داریژرابوو، نه‌و ناوچه‌ که‌مه‌ی به‌ ناوچه‌ی ئارامیان داده‌نا ته‌نانه‌ت ده‌و کیشی نه‌ده‌گرتوه‌، که‌ له‌ سووچی باشووری نه‌و سینگۆشه‌یه‌ی به‌ناگاداری کیونی و له‌وسه‌ر ژمییه‌ سه‌ر بیه‌ی هیزه‌ تایه‌تییه‌ کانی سه‌ر سنووری تورکیا و هرگیرابوو، که‌ زۆربه‌ی هه‌ره‌ زۆری په‌نا به‌ره‌ کانیشتی تیدا خریبۆه‌.

زۆربه‌ی کورد به‌ به‌جیه‌شتنی چیا قایل نه‌بوون وه‌اتنی سه‌ربازی هاویه‌مانانیان بۆناو ده‌وکی تیه‌وه‌ندی ناوچه‌که‌ی باره‌گای ئاسایش و به‌ندیخانه‌ کانی به‌عسی شوین چه‌وساندنه‌وه‌و نازارو نه‌شکه‌نجه‌دانی تیدایه‌ کرده‌ مهرجیکی گه‌راندنه‌وه‌یان. زه‌نه‌ر آل "پاول" له‌ترسی شه‌رو به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ سه‌ربازه‌ هاویه‌مانه‌ کانی له‌ ده‌و کدا راگرت، به‌وه‌ش سه‌رودلی به‌ریتانیایی و فه‌ره‌نسیایه‌ کانیگرت، به‌لام عیراقیه‌ کان له‌وترسه‌ی بیشتر

چووبوه دلیانه وه، به فزینی فرۆکه ی A-10 به سه ریانانو ناله و گرمه ی دوی دیواری دهنگ برینان، دهوکیان جیهیشت، به لام پاشتر گه رانه وه ناوی.

دواجار راویژکاره مه ده نییه نه مه ریکاییه کان به ناچاری فیلکیان بۆچوونه ناو دهوکه دیه وه که له گه ل هیزینکی ره مزی کاتیدا بچن، نه گه رچی ده سته سترای به ره له سترکاراتیک بوون که ووریایانه و زور به وودی رینکیانخستبوو. راویژکاریکی مه ده نی ووتی: "دوی گه رانه وه بۆ واشنتون ده یانویست به ریتساکانی - مارکیزی. کوینزبیر- ی کاره که به ریژه به رین، به لام سه دام حسین نه و پیاوچاکه نه بوو بۆیه ده هوا بیرمان له وریانه بگردایه وه که له یه ک کاتدا به غداو واشنتونان بیه له بخه له تاندنایه". کوئوتیل "ریچار دناب"ی نه فسه ری پیوه ندیکردنی تیوان نه مه ریکاو هیزه غیراقیه کان، که له کاتی خزیدا له نه لمانیای خزره لات هدرله و بواره دا له تیوان سوپای نه مه ریکاو هیزه کانی یه کیتی شوره ویدا کاریگردوه و چهند فرتو فیلکی لیه و فیربوو. یه که م: زوری بۆ غیراقیه کانی به رامبه ری هینا که رینی هیزینکی بچووکی بی چه کی نه مه ریکا بده ن بچیشه ناو دهوکه وه، واشی پیخوشبوو به دانوستانکردنی هیتله ری بچوواندایه. دووهم: نه مه ریکاییه کان به واشنتونان راگه یاند که زور له چوونه ناو پایته ختی ستراتیژی نه و ناوچه یه ی که نه وه نده به وولاتیکی چه په ک ده زانرا دلنیا، نه و قسه یه له واشنتون به جزریک ده نگیدایه وه که چهند براده ینک له په نتاگون به ته وس پیکردنه وه پیشیارینکی وایان بۆ براده ره کانی باکووری غیراقیان کرد که "جا تیوه گه ر بتوانن وا له غیراقیه کان بکه ن رینی چوونه دهوکتان بده ن، نه ی بۆ به هنجگاری شتیکی وانا که ن بچنه به غداشه وه؟". کیشه که له وه وه به ریا بوو، ئیتر بیته وه ی پیوه ندی به واشنتونه وه بکه ن سه ریازه مه ده نییه کان و به ریوه به رانی ئیشه مرۆیه کان چوونه ناو دهوکه وه هیزه کانی غیراقیش به جیانه یشت، هیشتا واشنتون پهستی نه و کاره به ری نه دا بوون که له حکومته هاویه یمانه کانه وه نامه ی پیروزبایی گه یشته واشنتون وپنتاگون.

رۆزی ۳۰ ی مایس پاول به فرۆکه چووه زاخوو رایگه یاند که هیزه کانی هاویه یمانان "زور له وه زووتر ناوچه که جیده هیلن که بیر ی لیده کریتیه وه"، له و کاته دا تنیا ههشت هزار په نابهر له سنووری تورکیا مابوون، به لام قسه که کورد و به ریتانیا و فه ره نسایه کانی

دلگرا نکرد، هر نه‌وش و ایگرد گهر سه‌دام حسین رینکه‌وتیشی له‌گه‌ل کورددا بو‌یستایه
 نه‌وا قسه‌کانی پاول بو‌ونه بیانوو بو‌ده‌ستی به‌ده‌ستی نیکردنیان. له‌نده‌ن و پاریس هیوایان
 به‌بو‌ونی هیزه نه‌وروپاییه‌کان بو‌و که هانی دان و ستانه که بده‌ن به‌دو‌اشیا کشانه‌وه‌یه‌کی
 بی‌شاره‌قی شه‌ره‌مه‌زاریتی عیراقیه‌کانیش بکریت، که‌چی چه‌ندیانکرد، له‌ترسی
 شه‌رمه‌زاربو‌ونیان و اشتون له‌دوو هه‌فته زیاتر بو‌اری مانه‌وه‌یانی نه‌دا. له‌ ۱۵ ی ته‌موزدا
 دو‌ا سی‌هه‌زارو سه‌دو‌حه‌فتا سه‌ربازو ژه‌نه‌رال "گارنر" ی سه‌رکرده‌یان له‌سنووری
 تورکیاوه‌گه‌رانه‌وه، ژه‌نه‌رال دل‌ی کورده‌به‌گومانه‌کانی به‌"تیمه هه‌ر هینده‌ی قسه‌به
 ته‌له‌فون‌کردتی‌ک لی‌تانه‌وه‌دو‌وزین" ده‌دایه‌وه، که‌تا راده‌یه‌ک و اشبو، چونکه‌فرۆکه
 جه‌نگیه‌کانی نه‌مه‌ریکار به‌ریتانیاو فه‌ره‌نسا له‌بنکه‌یه‌کی تورکیادا پارێزگاری ئاسمانی
 با‌کووری پانه‌هیلی ۳۶ و کوردی ده‌ره‌وه‌ی ناوچه‌نارامه‌که‌یان پی‌سپیردرا‌بوو.

هاو‌په‌یمانان کوردیان له‌هیرش‌برده‌سه‌ر عیراقیه‌کانی نه‌و ناوچانه‌ووریا‌کرده‌وه که
 له‌کو‌تایی هیرشه‌که‌یاندا گرتبو‌ویانه‌وه‌و تیا‌اندا جی‌گیربو‌ون، پشیمان را‌گه‌یان‌دبو‌ون گه‌ر
 شتی وای‌که‌ن نه‌وا به‌ته‌مای هیچ یارمه‌تی‌یه‌کی نه‌وان نه‌بن. چه‌ند رۆژنکی نه‌برد کورده
 چه‌کداره‌کان زنجیره‌یه‌ک سو‌وکه شه‌ریان له‌گه‌ل سه‌ربازه‌یوو‌ره‌کانی عیرا‌قدا نایه‌وه،
 له‌مانگی تشرینی دو‌وه‌میشدا چه‌ند شه‌ریکی قورستریان به‌ریا کردو زۆر به‌ئاسانی
 شاره‌کانی سلیمانیه‌وه‌هولیریان گرت‌وه‌وه‌به‌هه‌زاران سه‌ربازی ییده‌سته‌لاتیش خو‌ریان
 به‌ده‌سته‌وه‌دا، چونکه‌نه‌وه‌یان له‌مردن به‌باشتر ده‌زانی. سه‌دام حسین زۆر په‌شو‌کا، له
 کو‌تایی مانگی تشرینی دو‌وه‌مدا مو‌وجه‌ی فه‌رمانبه‌ره‌مه‌ده‌نیه‌کانی بری و زۆر به‌په‌له‌ش
 سو‌وته‌مه‌نی و خو‌اردنی لیکه‌م‌کردنه‌وه‌و، سه‌ره‌رای گه‌مارۆی ئابووری نه‌ته‌وه
 یه‌ک‌گرت‌وه‌کان که‌وه‌ک سزا له‌سه‌ر هه‌موو وولاته‌که‌دانرا، گه‌مارۆیه‌کی تو‌وتنه‌ی
 له‌سه‌ردانان. له‌ترسی نه‌وه‌ی به‌غدا لا‌بردنی نه‌و دو‌و گه‌مارۆیه‌بکاته‌به‌لگه‌یه‌ک و
 داوای لا‌بردنی له‌سه‌ر هه‌موو وولاته‌که‌بکات، و اشتون به‌رده‌وام داو‌اکاری کوردی بو
 ری‌تیدانی هینانی که‌ره‌سه‌ی سپیری نه‌و چه‌ند کارگه‌یه‌ی له‌ناوچه‌که‌دا‌بوو، تا به‌هۆیه‌وه
 که‌مینک قازانج بکه‌ن و پاره‌ی بیانی‌شی پی‌داینبکه‌ن، ره‌تده‌کرده‌وه. به‌لام له‌بری نه‌وه
 وولاته‌یه‌ک‌گرت‌وه‌کانی نه‌مه‌ریکا و هاو‌په‌شه‌کانی نا‌چاربو‌ون به‌سه‌دان ملیۆن دۆلار له

شیوهی یارمه تیدا بدهنه کورد تا پئی بژین، له هه مان کاتیشدا چاو له ناست لۆری و تانکهره تورکییه کاندا بنووقین، که به ناشکرا گه مارۆی بازر گانیکردنی سووته مه نی و گازی غیراقی له سنووری ناوچه کوردیه کانه وه ده شکاند. گازویل ههر له بنه ره تا به نرخیکی نه و نه ده هه رزان ده فرۆشرا که له سه ری رینکده که وتن، به لام به دراوی قورس که هه م به غدا بۆی تامه زرۆبوو هه م وه ک داها ئی گو مرگیکی نایاسایی سه رچا وه یه کی ژیا نه وه ی کوردو، باری ناوخۆی نه و ناوچه یه ی دیوی ناو تورکیاشی باشر ده کرد، که پیشتر نه بوونی ها تو چۆ بیده ره تانی کردبوو. شیوازه خواروخیچه که ی خۆره لاتی ناوهراس تیش، که لیتاویکی له ناوچه که دا دروست کردبوو که وته روو.

هیزه ناوچه یی و خۆرئاوایه کان نه و نه ده بایه خیان به له قالبدانی باری کوردو ده رنه چوونیان له سنوور دابوو، تا له کاردانه وه ی دانانی گه مارۆی سه ر غیراق که نه وانیشی ده گرت هه به هه له دا چوون، ههروه ک چۆن سه دام حس تیش که وته هه مان هه له وه، چونکه له بری نه وه ی گه مارۆ نا بووریه کان ووره یان پینه هیللی، نه نجامه که ی به راده یه ک پینچه وانه که وته وه ته نانه ت مه سه ود به رزانی، که تا تشرینی دوو مه ی ش پئی له سه ر و توو یتر کردنی به غدا داده گرت، با وه ری به بی سوودی نه وه هینا، بۆیه داوای هه لبا زاردنی په رله ماتیک ی بۆ ناوچه ی ئۆتۆنومیه کۆنه که کرد. له مایسی ناینده دا کوردی غیراق یه که م هه لبا زاردنی خۆی به سه ره سه تی کردو په رله ماتیکیان بۆ ناوچه که هه لبا زارد، که نه وه ش به غدا و نه نقه ره و شام و تاران ی ه یجگار دلگرا نکرد، چونکه نه وان سلیان له هه موو ئیشیک ی نه ته وه یی کورد ده کرده وه و به نه فره تیشیان ده کرد.

بمانه وی یان نه مانه وی، به وه واشتۆن که وته ته له که وه و ناچار بوو سیاسه تیک ی نو ی بگری ته به ر، له کاتی به رپه ره به ریتی کلستۆندا، دایس کردنی لایه نی که می یارمه تی به ره له سستکاره غیراقیه کان و، تا راده یه کیش بۆ سوپای غیراق دابنیت، ده باو زۆر به ووردی و بی هه له بکرایه. کوردو سه ر کرده کانی تری به ره له سستکارانی غیراق که وته بارو دوخیکی باشره وه، به لام به و پراده یه ش نا که واشتۆن بیر له سیاسه تیک ی ناشکرای وا بکاته وه، که نه وانیش به گوشاریک ی تری پال مانه وه ی گه مارۆ که ی سه ر غیراق دابنی و، تا سه دام حس تیش بئینی گه مارۆ که لانا بری، یه کیک له ره خنه گرانی نه م سیاسه ته چه ند

سائیک دواتر وای پروونکرده وه که واشنتون به ده ست "سیاسه تیکه وه داماره به پیره بردتیکه به رده وام وه همیشه دهی دهی"، سیاسه ته که ژیرانهش نیبه چونکه "له بری چاکر دنه وه شه کان هر به له ت و به تکراری ده هیلرینه وه" و پاره به کی زوری ده ویت. کورده عیراقیه کان دژ به کاره که و زوری چورنه که ی بون، که زیاتر نه بوی ده کردن ونه هیانده تونی له بوی نابورییه وه خو به پیره بهرن و، هانده ری کۆچکردنی چینی ناوه راست و رۆشنیرایش بو. به راوردکردنی کوردی عیراق به و پشتگوتختن و ریزنه گرتن و یاری بیکردنه ی به ده یان سال پیوه ی ده تیلانه وه، نه گهرچی مابیتیشن به لام هر به سه ر ته خته ی شه تره نجی جیهانییه وه ن.

سالی ۱۹۹۱ له هه لیکدا بۆ دیاریکردنی نه وشته، به کیک له NEA چاویکی به ناو زنجیره ی هه موو فاکتوره کاندایا گپرا، نیشیکی قورس و گرانبوو رۆژانه بۆ دۆزینه وه ی نامانجه دیاریکراوه کان ونه و شتانهش که بۆ نه و شه پیره ی خوی بۆ ناماده ده کرا و خراب لیکدرا برونه وه، به تایبه تی که ساتیک که له ووشیار کردنه وه ی به پیره به رایه تیدا که مته ر خه مبووین، جاج له ناو کار به ده ستانی ریکخواه ی سیاسه تی ده ره وه دا، یان رۆژنامه نووس یان شاره زاو پسپۆزاندایا بووین، ۱۴ سه عات کاریده کرد. کارگپه که له سه ر قسه کانی ده روات و بۆ پروونکرده وه ی زیاتر ده لی: "له ۴۰ سالی رابردوی میژوری وولاته به کگرتوه کانی نه مه ریکادا، له جهنگی کۆریاوه بۆ جهنگی که نداوی بیست سال دوا ی جهنگی قیتام، دروشمی سه ره کی سه رجه م رۆژنامه نووسان و پسپۆزان - سنوری خۆت بزانه - بووه".

واش کاره ساته که سه رتاسه ری نه بوو. دوا ی تیه ر بونی ماوه به ک به سه ری پیناچی نه و به شه سه ر لیشیویته ره ی "نه شیش بسووتی ونه که باب" له "تفهنگ به تاریکی نانه وه" بکات. راسته به رزانی و تاله بانی له گهل به کدی به شه ره اتون و به هه زاران که س گیانیان له ده ستداوه * ویزاریه کی زوری له ناو کورد خۆیدا و دۆسته کانی ده ره وه یاندا به ریاکرد، * له ۱۲ شوبانی ۱۹۹۶، چاویکه و تیکم له گهل دیپلوماتیک به ریتانیایدا کرد، کوزراوه کانی

به ۴۰۰۰ که س خه ملاند. سه ر ژمیری باوه ریکراو له نارادا نیبه، نه منیستی نه تهر ناسیونال که سه رپای مانگی تشرینی دووه می ۱۹۹۴ ی بۆ نامار کردن ته رخانکرده بو، هه موو کوزراوه مه ده نی و سه ر یازیه کانی به ۶۰۰ - ۲۰۰۰ خه ملاندبوو. به لام شه ری قورسترو قوربانی تریش به دوا ی نه وه داهات

به لایم واش تیسستا کورد دهسته لاتیان به سهر خه لک و خاکدا له هه موو پزژگاریکی تری میژووی سهرده میاندا زیاتر هه به، له حوزه ییرانی ۱۵۱۹۹۱ زانایه کی بیانی له کاروباری ناوچه که دا، پاشنیوه رژیبه که له دهزک که له کۆبوونه وهی چهند سهر کرده به کی کورد هاتبووه دهره وه، ئیمپرسی: داخو هیچ دلهر اوکیه کی له کشانه وهی سهربازه هاویه یمانه کاندا هه به؟ نهی نه گهر نار هه تیه کی دی یته نار اوه کورد پوو له چیاکان ده کاته وه؟ له وه لامدا وتی:

- نه ختیر، ههر گیز.

سهر سامی خۆم له وه لاه که ی نیشاندا.

- باشه نه تبینی له کاره ساته که دا به هیچ جزینک بیریان له مانی خۆیان نه کرده وه، واینده چوو مردنیان به لاهه چوونه به ههشت بیت.

بزیه کم جاره لهم سه ده یه میژووی کوردا، هیزه کانی دهره وه له بری کورد دهست له کاروباری کوردستان وهردهن.

له ناو رینکخواونگیشدا ژماره ی کوزراوه کان جیاوازی تبادایه. ووشیار زیناری پارتی دینموکراتی کوردستان کوزراوه کانی به ۳۰۰۰ کس مهز نه کرد که چی سامی عه بدولپه جان که ههر له پارتی دینموکراتی کوردستاندا به ده وریشتی دوو ههزار کوزراو، که زۆربه شیان پینشمه رگه بوون خه ملاند.
به لایم نه وهی که زۆر راسته ههزاران کورد له شه ری به رامبه ربوونه وهی به کتریدا که تا ناو سالی ۱۹۹۸ درپه ی کیشا مردن.

کیمیاگری کۆن - یان زێر به نالی ئاسن بوون

سالی ۱۹۹۳ ویتنه‌ی چه‌ند ناوداریکی ئەم سەده‌یە کێشە‌ی نەتە‌وه‌ی کورد، که شانازیان پێ‌وه‌ده‌کرا، له شاری سلیمانیدا به‌دیواریکی به‌رزى رووه‌و شه‌قامێکی بازنه‌ییه‌وه هه‌لواسرابوون، ویتنه‌ی به‌شیک له‌و شه‌هیده‌شکۆدارانه‌بوون که له شه‌ره‌کانی ناوچه‌که‌دا بسوونه‌ قوربانی کێشە‌ی کوردستان، له‌گه‌ل ویتنه‌ی هه‌ندی پێشه‌واى سیاسه‌تمه‌داری به‌ده‌ختی نەتە‌وه‌که‌یان، که به‌هۆی به‌شداریاوه‌ له‌ بزووتنه‌وه‌کانی تیران، غیراق، تورکیا به‌و ئاکامه‌ گه‌یشتبوون، هویان تیا‌دابوو کاتی گیان به‌خشینی پۆستاله‌کانی هه‌ر له‌ پێدا بووه‌ . ئە‌م‌جۆره‌ پێشانگایه‌ لاسایکردنه‌وه‌یه‌کی پرۆژه ییگیانه‌که‌ی ئە‌و به‌ هه‌زاران ویتنه‌ی سەدام حسین بوو که به‌هه‌م‌جۆر جل و به‌رگه‌وه‌، له‌ شیوه‌ی بلاوکراوه‌دا بۆ چه‌ندین سال به‌ دیواره‌کانی سه‌رتاسه‌ری غیراقوه‌ به‌ جۆریکی وا لکینرابوون که که‌س نه‌تواتیت شتی‌ک بکات و‌جاوی لێیان نه‌یت یان هه‌ر هیچ نه‌یت خۆی لێیان به‌پاریتیت، هه‌ر هه‌مووشی ویتنه‌ی زه‌یتی و به‌ریقه‌داری هونه‌ری بازرگانانه‌ی هیچ و‌پووجی گۆتره‌کاریوو . به‌لام ویتنه‌ کوردیه‌کان زۆر ناسایی و به‌شیک له‌ کۆنه‌ نه‌ریته‌که‌ی جیهانی سێیه‌می پێش سه‌رده‌می ویتنه‌ ره‌نگاوه‌نگه‌ هونه‌ریه‌کان وهاتنه‌ کایه‌ی پروپاگه‌نده‌ ته‌له‌فزیۆنیه‌کان بوون .

به‌م به‌خۆرای دلبه‌را‌بردو و خۆشکردنه‌و به‌م شیوه‌سه‌یره، بانه‌وه‌ی و نه‌مانه‌وی تیشکی‌کمان بۆده‌خاته سه‌ر ده‌سته‌لاته‌ ناته‌واوه‌ له‌ رابردو گرنگتره‌که‌یان، به‌لام گرنگ نه‌وه‌بوو له‌ بیره‌وه‌ری کورددا یه‌که‌ه‌جاره‌ له‌ شوێنێکدا سه‌ربه‌ستانه‌ یادی سه‌ر کرده به‌ده‌خته‌کانیان بکه‌نه‌وه‌و، هه‌سته‌بکه‌ن نەتە‌وه‌که‌یان ئە‌و سنووره‌ ده‌ستکردانه‌یان شکاندووه‌ که ح‌کومه‌ته‌کانی ناوچه‌که‌ سه‌پاندبویان، ناوداری وایان هه‌یه‌ دور له‌ وناوچانه‌ی چاویان تیا‌هه‌ له‌ئینابوو به‌ چالاکی واوه‌ خه‌ریکبوون، که هه‌ندی جار سه‌رئنجی زه‌ئیزه‌کانی دنیایان به‌لای خۆیاندا پێراکیشاوه‌، ئە‌گه‌رچی ئە‌وان هه‌میشه‌ خۆیان له‌ هه‌مووی گیلکردوووه‌ گه‌ر نیوه‌ ده‌رفه‌تیکیشی بۆیان تیا‌دابوایه‌ هه‌ربه‌ پشتگوێخراو

دهیان هیشته وه، به لام تیس تا سهیره که له وه دایه ئه م ویتانه ی به مجوره له شویتیکی واگشتیدا دانراون، چاکه ی پارێزگاریکردنه که ی بۆ ئه و خۆرئاوا ویا نه یه که کردیانه ته نه مریکی واقع.

وینه ی: "شیخ سه عید" که پیاوینکی ئاینی و سه ر کرده ی شوپشیکی کورت ته مهنی جیاخوازی تورکیابوو وه سالی ۱۹۲۵ کۆتایی پیهاتوره، "قازی محمهد" که نه میشیان سه ر کرده یه کی ئاینی بو وه "محمهد ره زا په هله وی" شای تیران، له سه ر دامه زراندنی کۆماره ته مه نکورته که ی "مه هاباد" له سیداره ی دا، "عبدولرحمان قاسملو" ی تیران که سالی ۱۹۸۹ بۆلیسی نهینی کۆماری ئیسلامی له شاری فیه نا تیرۆریانکرد، "مه لامسته فای به رزانی" که بالی به سه ر هه رسیکیاندا کیشابوو، نیوسه ده ی ژیا نی تیکه له به کیشه نه ته وه ییه یه ک له دوای یه که کانی کورد بوو، به رزانی، نه گهرچی هه له ی زۆری هه بوو، به لام له ناو ریژئیگیراوه کاندا شایانی ئه و شوینه دیاره بوو.

له ناو هه موو شه هیده پاله وانه کانیاندا ته نیا وینه ی به رزانی له هه موو شویتیک به رجاوده که وت، هه ر له مالی کورده ئاسایه کانی ناو تورکیا یان ئازه ربا یجانه وه بیگه ره تا ده گاته دامو ده زگای رۆژنامه نووسه به ناوبانگه کانی واشتۆن. ژیا نی دوورودریژی به رزانی ببوو نه فسانه و کورد شانازی به چاپوکیستی وه له مه ته که م هاو تاکانی شه ره کردنه کانییه وه ده کردو تا ده یان سال وه ک باوه رینکی نه مری نه ته وه ییان، له هه ر کوئی بژیا نایه به سه دان جار بۆ یه کریان ده گه راپه وه. به رزانی مه رچی سه ره کی سه ر کردایه تی، که به ده سه ته یانی هه ست به گوێزایه ئینی خه لکه که یه به راده یه ک به ده یه یینابوو که به ژن ویا ویا نه وه ده ست له هه موو کارینکی خۆیان هه لگرن و به دوپکه ون، ته نانه ت له و شتانه شدا که هینانه دیان مه حالیت.

له کاتی بالا ده ستی خۆیدا، جه نگاوه ری ئیسه وادی عه شیره ته کانی له گه له هه زاران پزیشک و نه ندازیارو مامۆستاو بۆلیس، که ژیا نی نارامی شاریان به نه شکه نه یه تی خه باتی ناو چیا گۆرپه بۆوه، یه کخه ست، به لام واش ده بوا یه کینه له به ربه ره کانی عه شیره ت وه یزه سیاسییه ناحه زه کانی خۆیدا بوا یه، جاشه کانی ش که به رده وام ویستویانه تۆله ی کۆنه قین و دوژمنایه تیان به چه ک هه لگرتن وباره ی میری وچوونه پالی نوی بکه نه وه. له

لایه کی تریشه وه به لای که مه وه خزسه پینیکی کهم سهوادی قنج وه ستاوو نه چه ماره ی
 و ابو که هه رگیز ریتی نه ده دا نه و کوردانه ی له خزی رۆشپیر تر بوون به شداری ده سته
 لاتداریتی بکه ن، با وه ری ساویلکانه شی به هیزه بیانییه کان وای لیکردبوو کۆ له دانه وه ی
 کورده تیرانییه کان به رژیته دوزمنه که یان نه کاته وه و کاره ساتی گه وه بۆ کورد بینته
 کایه وه. نه م نا کۆ کیانه هه ندی له دلر ه قیتی نه م پیاره ی ده رده خست، که ژیانی لاریتی له
 دونیایه کی بی یاساو پۆلیسدا به سه ربردو نه مجا به ره به ره رو وه و هیزه پۆلیسی
 و داپنۆسینه ره کانی حکومه ته تپوه ندییه کان بۆ وه، دواتریش وه ک سهر کرده یه کی کامل
 هه لسو که وتی له گه لدا کردن. له رابردودا وه ک عه شایه رو ده ره به ک بیریده کرده وه،
 که هه موو هیوا یه کی رووخاندنی حکومه ته ناوه نده کانه، چونکه وه ک سرووشتیکی
 کۆنی چیا یه کان پارێ گاریتی نه و سنوره ی بۆ نه ده کرا که بۆی دیاریده کرا، هه ر نه وه ش
 زیاتر کاری له به رزانی کردبوو که وه ک ئیشه نارام و ریکخراره کانی دی هه ر
 بزروتنه وه یه کی ئازادیخوازانه ی نه ته وه یی پیوستیتی، شته که به باش بگه رایه به رزانی
 ده بووه سه روهری کوردستان وه سه ر کرده ی سوپایه کی مؤدیزن له قه له م ده دراو، به
 به ناوبانگترین سه ر کرده ی کورد "سه لاحه دین" که سه ر کرده ی له شکرینکی ئیسلام بوو
 خاجداره کانی شکاند به راورد ده کرا، خو نه گه ر ئیشه که ش خراب بکه و تابه ته وه، نه وا
 به جوړینکی وای لیده هات که ته نانه ت یه کیک له کوره کانی خو ی گومانبکات و پیرسیت
 و بزایت باوکی نه و قوربانیانه ی له هیزی عه شایه ره کان و ته نانه ت له وانه ی خو شی
 ده یدات به راستی بۆ هینانه دی ئامانجه نه ته وه یه راگه یه نراوه کاتیتی. باسکارانی کوردو
 بیانی که له به رزانی یان ده کۆلییه وه ده گه یشته پروایه کی وا که دژه ناوه ندییه ک له
 بزروتنه وه ی نه ته وایه تی کورددا به دییکریت، نو سه رینک ده ئیت: "خه باتی نه ته وه ی
 کورد به درینۆبی سه ده ی بیست هه ر له تیوان کوردو ده سه ت لاتداره نا کورده کاندا
 نه بووه، به لکو له تیوان چه مکی عه شایه ریانه و حکومه ته مؤدیزنه کاندا، ژیانی توندپه و و
 ژیانی روو له رۆشنییریتی، (ژیانی نه و خه لکه چیا یانه ی بیان ناگه یت و نه وانه ی له
 پانتاییه کاندا ده ژین و ملده رن) نه مجۆره نارپکییه بۆته هۆی په رتبولنی بزروتنه وه ی
 نه ته وایه تی کورد"، که تاتیستاش به شیوه ی جوړاو جوړ زیاتر هه ر په رتپه رته.

مهلامسته‌فای به‌رزانی سالی ۱۹۰۴ ی زاینی هاتونه دونیاوه، سهره‌تای بیس‌کردنه‌وهی، تاییه‌قه‌ندیته هردوو‌خیزانه‌که‌ی، چ وه‌ک ناغاو مولکداری نه‌وکاته‌و چ وه‌ک لایه‌نی گیانی شینخانی ناین په‌روه‌ر کاریان تیکردبوو، که به‌جوته سهرچاوه‌ی زۆربه‌ی نه‌و هیزانه‌ن که به‌سهر دهره‌وه‌ی شاره‌کانی کوردستاندا زالبوون. سالی ۱۹۷۹ به‌دهم نه‌شکه‌نجه‌یه‌کی ده‌روونی زۆره‌وه کۆچی دواییکرد. نه‌وه‌نده‌ی هیز خپرکردبووه‌و سنووری بزروتنه‌وه نه‌ته‌وایه‌تیه‌که‌شی‌وا پیش‌خستبوو که له‌ناو نه‌و حکومه‌ته درنده‌و خویتنرپتزه بیسه‌رمانه‌دا، توانای به‌رگریکردن ومانی هه‌بیت. که نه‌م خه‌ریکبوو هه‌راش ده‌بوو به‌رزانیه‌کان به‌وه ناسرابوون که له هه‌موو نه‌وانی دی دلپه‌قتربن، عه‌شیره‌تیکی پچووکی هه‌ژاری ۷۵۰ مال، وه‌ک خیزاتی‌کک له‌سهر پارچه‌زه‌ویه‌کی چه‌به‌کی ناو چیاکانی نه‌و په‌ری باکووری خاکیکک بلا‌بوونه‌وه که به‌غیراقی بوونیان له‌چاره‌نووسرابوو، له‌سهرده‌می عوسمانی‌کانیشدا ناویان به‌وه ده‌رکردبوو که سل له‌سهر‌وخیزان ناکه‌نه‌وه‌و "ناوبانگه‌که‌شیان له‌جۆری شه‌رکردنه‌که‌پانه‌وه هاتبوو" نه‌ویش به‌هۆی نه‌و ده‌ستلته‌ی وه‌ک میراتگریکی سهر‌گردایه‌تی ناینی ته‌ریقه‌ی نه‌قشبه‌ندی له‌ناو ده‌رویشه‌سۆفیه‌نی‌سلامه‌کاندا بو‌یان مابۆه.

نه‌وسا هیشتا خه‌لک ره‌وه‌ند بوون وگه‌رمیان وکوستانیان ده‌کرد "به‌رزان" یش شارۆچکه‌یه‌کی پچووکی بادینان بوو که نیم‌پراتۆریه‌تی عوسمانی له‌چیاکانی هه‌کاری جوینکه‌ره‌وه‌ی غیراق و‌تورکیای نه‌م‌پۆدا بۆی رام نه‌کرا‌بوو، چه‌قی نه‌و ره‌وه‌لدانه‌بووه به‌کۆمه‌لگه‌یه‌کی سه‌یرو‌خواه‌نی بیرو‌پایه‌کی باشی‌وا که بۆ په‌ره‌سه‌ندن نه‌ده‌لواو، جوتیار و موسلمان و دیانی په‌ناهه‌نده‌یان تیدا‌بوو که سهر به‌هیچ عه‌شیره‌تی‌کک نه‌بوون. عوسمانیه‌کان به‌هۆی نه‌و ملنه‌دان و به‌روودا وه‌ستانه‌وه‌و یاخی‌بوونانه‌پانه‌وه‌ه‌بایر و‌باو‌کک و‌پرایه‌کی مه‌لا مسته‌فایان له‌سیداره‌دا، مه‌لامسته‌فا شانازی به‌وه‌وه‌ده‌کرد که به‌شیره‌خۆری له‌به‌ندیخانه‌دا بووه، به‌راستیش نه‌و هه‌ر تو مانگان بووه که دایکی وچه‌ند نه‌ندام‌تیکی تری خیزانه‌که‌یان له‌موسل به‌ندکرا‌بوون. وه‌کک برا پچووکی‌کک له‌ناو کۆمه‌لگه‌یه‌کی دهره‌به‌گانه‌دا که سهر‌داریتی خیزان تیا‌یدا هه‌ر ده‌بیت بۆ به‌ته‌مه‌نترین تیری‌به‌یان بیت ریگه‌ی بوونه سهر‌داریتی لیگیرابوو.

مه‌لا مسته‌فا که "مه‌لا" که‌ی (هیچ پیوه‌ندیه‌کی به مه‌لایه‌تی ناینیه‌وه نیه) په‌روه‌ده‌ی ده‌ستی "شیخ‌نه‌حمد" ی برای بووه، که ۱۳ سال له‌و گه‌وره‌ترو زوری‌شی کار تیکردبوو. له‌ ناوهراس‌تی سه‌ده‌ی نوزده‌یه‌مدا، باپیریان که له‌رپی تهریقه‌ی نه‌قشبه‌ندیه‌وه کونفدرالیه‌تی به‌رزانی خستبووه سر نه‌خشه‌و نه‌و بو‌شایه‌ی بیپر کرده‌وه که عوسمانیه‌کان به‌روخاندنی میرنشینه‌کوردیه‌کان هینابویانه‌کایه‌وه. شیخ‌نه‌حمد نه‌گهرچی بیرورای کونیشی نه‌بوو بیت به‌لام هر ریژی سر کرده‌یه‌کی ناینی لیگیراوه، له‌سه‌پاریژ گاریکردنی سرووش‌تیش سوربووه‌ونه‌به‌یش‌تووه به‌رزانیه‌کان راه‌که‌و به‌رانه‌کیوی و ناسک‌بکه‌ن وفرمانیشی پیکردون که دارنه‌برنه‌وه، نه‌وه‌ش گه‌رانه‌وه‌یه‌بو پیش نیسلام، دوژمنه‌کانیشی پروپاگنده‌ی نه‌وه‌یان بو‌ده‌کرد که ووتاری نویژی هه‌ینی به‌ناوی خویه‌وه‌یه‌وله‌بری روو له‌"مه‌ککه" کردن روو له‌ به‌رزان ده‌که‌ن، فرمانی به‌وانه‌ش ده‌کرد که له‌سهر ری وشوینسی ده‌ریش‌تن گۆشتی به‌راز بخۆن وشه‌رایش بخۆنه‌وه، نازادی سیکسیتی به‌لاوه‌ناسایی بووه. جا نه‌وانه‌راستبووین یان درۆ رۆلیان له‌ناوبانگزراندن وله‌تیوه‌ند ده‌رچونیا هه‌بووه. که مه‌لامسته‌فا له‌ناو خیزانه‌که‌یاندناواری ده‌رکرد، له‌حزوری شیخ‌نه‌حمددا به‌و په‌ری ریژه‌وه‌هر به‌پیوه‌ده‌وه‌ستا، پیشی له‌سهر نه‌وه‌داده‌گرت که ده‌بیت له‌سهرخوان پیش هه‌موو که‌س خزمه‌تی نه‌وبکریت.

خیزانی شیخ‌نه‌حمد خزیان وا‌داده‌نا که نیمچه‌په‌رستتیک په‌رسترین، گه‌لیک له‌کورده‌کانیش پیمان وابوو له‌کاتی ته‌نگانه‌دا ده‌ستکی نه‌ینی یاریده‌ده‌ری به‌رزانیه‌کانه. ره‌نگه‌که‌می زه‌وی وزاریان و بی‌پیتی خاکه‌که‌شیان وای کردبیت که له‌شه‌ردا زور به‌ته‌نگ زه‌روه‌زیانه‌وه‌نه‌بن، کوردیش په‌ندی وایان هه‌یه‌که ده‌لیت: "شه‌ر له‌به‌تالی باشتره" و "به‌رخی تیر بو‌سه‌ربرینه". به‌رزانیه‌کان له‌کاتی شه‌ردا دیسپلینکی بیهاوتایان هه‌یه، یه‌که‌گرتنه‌وه‌ی ناین وده‌سته‌لاتداریتی دونیایان سه‌رگردایه‌تیه‌کی سه‌رکه‌وتووی وای لا به‌رجه‌سته‌کردون که هیند ملکه‌چی شیخه‌کانیان بن، ته‌نانه‌ت لای نه‌و بیانیه‌ی ده‌چورنه‌ناویان ده‌یان ووت، پیاواری عه‌شیره‌تی به‌رزان هر که داوای خو به‌کوشندانیان لیکرا نیتر بینه‌وه‌ی له‌هۆکه‌ی پیرسن خزی بو‌ده‌کوتن.

مه‌لا مسته‌فا کورته‌بالایه‌کی تیکس‌م‌راوی به‌هه‌له‌بوو، له‌شیکتی به‌توانای وای

هه‌بوو به‌رگه‌ی زۆر شتی ده‌گرت، برۆ پرۆ چاوه‌ ره‌شه‌ تێژه‌ کانی به‌جزرینگیوون ریژی به‌سه‌ر به‌رام‌به‌ر که‌یدا ده‌سه‌پاند، که‌سایه‌تیه‌ کی هیند به‌هیزی شی هه‌بوو که‌ کورده‌ کان چه‌ند ئبی دووربوونایه‌ هه‌ستیان به‌ کارتیکردنه‌ که‌ی ده‌کرد. سه‌ر کرده‌یه‌ کی نزیک له‌ به‌رزانی خۆیه‌وه‌ ده‌یوت: "ته‌ندامانی خیزانه‌ که‌ی به‌رزانی هه‌ریه‌ که‌و خۆی به‌ میریک داده‌نی"، که‌ هه‌لس و که‌وتی به‌رزانی بیر ده‌ که‌وته‌وه‌ و ده‌یانگیه‌یه‌وه‌ بۆ سالانی زووی به‌رزان، ده‌یوت: "له‌و شاخ و بن دار به‌زوانه‌دا ده‌ کریت پیشینی هه‌موو شتی که‌ به‌کیت و خه‌یال و خه‌ونی دوور له‌ واقعیش بینه‌ی" به‌لام رۆژنیک بیت و خه‌یاله‌ که‌ت راست ده‌رچیت ویتسه‌ دی، خه‌ونه‌ کانی مه‌لامسته‌فا هاتنه‌ دی نه‌ گه‌رچی ماوه‌یه‌ کی خایاند. جارنیک مه‌لا مسته‌فا له‌ ته‌مه‌نی ۲۶ سالی‌داو له‌ تیواره‌یه‌ کدا که‌ سه‌ر کردایه‌تی یه‌ که‌م شوێشی ده‌کرد، ده‌رکی به‌ شتیکی وا کرد که‌ ده‌بیت "سه‌ر کردایه‌تی له‌ ده‌سه‌بگریته‌".

مه‌لا مسته‌فا به‌هره‌ی خیرا بۆچوون و تیکه‌یشتن و توانایه‌ کی سه‌رووشی له‌ لیکدانه‌وه‌و شیکردنه‌وه‌دا هه‌بوو، زۆر به‌ده‌سه‌ستو بردانه‌ش بپاری ده‌دا، هه‌رچه‌نده‌ ته‌نیا قوناغی سه‌ره‌تایی و - شه‌ش سائیک خویندنێ تایه‌تی و چوار سائیکی له‌ حوجره‌یه‌ کی ناینی چه‌په‌ کی ناو دارستاندا خویندبوو- به‌لام نه‌وانه‌ جینی سه‌رسورمان نه‌بوون. (ته‌ گه‌رچی سیستمی ده‌ره‌ به‌ گایه‌تی کورد که‌ به‌رزانی تیادا په‌روه‌رده‌ ببوو له‌ گه‌ل حکومه‌ته‌ کانی دژیان، تا ماوه‌یه‌ کی زۆر پیکه‌وه‌ گومانیان له‌ خویندن و نه‌و سه‌ره‌ستیانesh هه‌بوو که‌ به‌دوایدا ده‌هاتنه‌ ناو چینه‌ کانی خواره‌وه‌). به‌رزانی جگه‌ له‌ زمانی نه‌ته‌وايه‌تی خۆی، شیوه‌ی کرمانجی ژووورو، به‌ عه‌ره‌بیه‌ کی تا راده‌یه‌ که‌ ره‌وان و فارسی و پروسیش ده‌دوا، قسه‌ کانی به‌ کورته‌ چیرۆکی کوردی و فارسی خه‌رافانه‌ی وا ده‌پازانده‌وه‌ که‌ که‌سایه‌تیه‌ کانیان نازه‌ل بوون. له‌ سالانی دوایشدا به‌رده‌وام له‌ رووداوه‌ ده‌ره‌ کیه‌ کانه‌وه‌ نزیکیوو یه‌ کینه‌ رادیۆیه‌ کی "ه‌راون" ی ته‌لمانایی، که‌ یه‌ کیک بوو له‌ شته‌ نازداره‌ کانی خۆی، به‌ گۆیه‌ ده‌ناو له‌ سه‌ر شه‌پۆلی کورت هه‌واله‌ کانی دونیای به‌ عه‌ره‌بی ئیوه‌ ده‌بیست.

مه‌لا مسته‌فاش وه‌ که‌ زۆر له‌ سه‌ر کرده‌ کانی جیهانی سێ حه‌زی به‌ رووبه‌روو بوونه‌وه‌ نه‌ده‌ کرد و نا دیمو کراتیش بوو، هه‌میشه‌ له‌ پیاوه‌ لده‌ران و خۆنزیکه‌ ره‌وه‌وه‌ کان به‌ گومان بوو هه‌ستیشی به‌ فرت و قه‌یله‌ کانیان ده‌کرد، له‌ دونیایه‌ کی واشدا ده‌ژیا که‌ له‌ ناست

ههلس وکەوتکردنە ناسایە کە ی خزیدا دەبوا دەست وینوونی، ئەگەر ئەو بە بۆ ووتن بشتیت، بەدەورە وەبەن. بەخەنجەرە درێژە چەماوە کە ی ناو پشتینی سەر شەرۆالە پان و پۆرە کە ی و، سیفاری بە توونی خۆمالی پینچراوە ی بەسەری دارجگەرە بە کە ی درێژە وە دە کرد کە هەمیشە بە چەقۆ کە ی لە دارگیلاس دا ی دەتاشین بە چوارمە شقییە وە پینشوازی لە میوانە کانی دە کرد، لە کاتی چاخواردنە وە شیدا بەردەوام کلۆ شە کربکی رەقی لە تیوان دانە کانی دادەنا، جار و باریش لە کاتی پشوودانیدا شە تەرەنجی دە کرد. رووداوە کان هەرچە تیک ناخۆشبوونایە بۆ ئەو جیاوازی نەبوو چونکە هەمیشە کاتی بۆ پینشوازی کردنی میوانی بیانی و پینشەرگە ی ناسایی و سەر کردە کانیانی دەدییە وە.

بۆ لەش سووکی خۆی، لە کاتی کارکردنیا جل و بەرگی قورس و نەستوری لە بەر نەدە کرد، ئەزموونی رۆژگاریش وای ئیکردبوو شەوانە، بۆ چەواشە کردنی ئەو سینخوڕانە ی کە پی و ابو لە نزیکە وە و تۆتوماتیکیانە بە دوا ی هەموو جوولە یە کێشە وەن، خۆی و پاریزەرە کانی لە گوندیکە وە بۆ گوندیکی دی جینگۆر کیان دە کرد. ناپاکیکردن لە ناو کۆمە لگە ی کورده واریدا بەنجی دا کورتابوو بۆشیان مابۆ وە. نازووقە و کە لوپە لە ئاشکرا کانیان ئە وە بیان نەدە هینا تۆماربکرانایە، بەلام بە نەینی لە ناو ئەشکە و تە زۆر زە بە نەندە کە ی لە کاتی بۆردومانی فرۆکە دا خۆیانیان تادا حەشاردە دا، چا و برنج و شە کریان دەشاردە وە. لە نوستی سەر زەوی و ئاسمان بە خۆداندا هاو بەشی پیاو کانی خۆی دە کرد. ئەگەرچی بە نەندیکی تورکی هەبە دە ئیت: "کورد بە قەدەر کافر تیک موسولمانە" بەلام مە لا مستەفا ئە گەر پینچ فەرزه فریای نوێ ژ کردن نە کە و تین ئە و نوێ وە کانی بە بیانی و تیوارە ی بە رینکونیککی کردو وە کاتی بۆ دە دۆزینە وە. نازاییە تیبە کە شی بە رادە یە کت بو وە لە گەر مە ی بۆردومانی خەست و چرپا و ناسرا بو کە هەستیشی پیناکات. بپریاری تە کنیکی سەربازیانە ی بۆ سەر کردە ی لە شکرە کان جیدە هیشت، کە پیاوانی هە لبژاردە ی عە شیرە تە کە ی بوون و، یە کینە ش وای حەز دە کرد کە بئیت: "دەتوانم بە هەزار و پینج سەد بەرزانییە وە بەرگری لە پا شماو ی وولاتە کە م بە کە م" زۆر جار ئە و قسە یە کورده نە ئە و یە کانی لە وە دلگران دە کرد کە بۆ ئە و بەرزان ی لە کورد گرنگترە.

هه‌ندیك پیره‌حمیتیشی هه‌بوو، "مارگریت جۆرج" نافرەتیکی گەنجی دلگەرمی دیان بوو له‌ریزی پێشمەرگەدا، له‌سەرەتای شەسته‌كانه‌وه‌وه‌كە سەرلقیکی سەرکه‌وتوو، كه‌هه‌موو پێشمەرگە‌كانی پیاو‌بوون، خۆی سه‌پاند. پروپاگەنده‌ی كورد کردیانه‌جاندارکی خۆیان و، پێشمەرگە‌كان له‌كاتی شه‌ردا‌وه‌كە ته‌لیسمینك‌وتنه‌که‌یان له‌به‌رۆکی خۆیان ده‌دا. به‌لام‌که‌چوونه‌پێشه‌وه‌له‌که‌للە‌ی داو‌وستی له‌نه‌نجومەنی بالای سیاسه‌تدا‌ده‌نگ‌به‌ده‌ست به‌ئینیت، کاره‌که‌ی له‌خۆی تیکدا‌وه‌ستیره‌شی که‌وته‌کزی، هه‌رچه‌نده‌به‌سه‌رهاتی سیکسیانه‌ی له‌گه‌ل "عویندولا"ی کورە‌گه‌وره‌ی به‌رزانی و‌زۆری تریشدا‌هه‌بوو به‌لام‌چاوی لێ‌وشرا‌بوو. گه‌یشه‌ته‌وه‌ی که‌پۆژنامه‌نووسه‌بیانییه‌کان له‌سه‌ردانی کوردستانیاندا‌دا‌وای کۆبو‌ونه‌وه‌یان له‌گه‌لدا‌ده‌کرد، وایان‌پێ‌را‌ده‌گه‌یان‌دن که‌گوايه‌تووشی نه‌خۆشی گه‌ری‌هاتوو‌وه‌چۆته‌وه‌گۆنده‌که‌ی خۆی. راستیه‌که‌شی مه‌لامسته‌فا‌وه‌كە ریتسایه‌كە له‌به‌فیرۆدانی ژبانی پێشمەرگە‌کانی، و‌وریایانه‌فرمانی کوشتی دا‌بوو.

به‌رامبه‌ر نه‌رسته‌تیره‌گه‌ریه‌کانیش زۆر دل‌ه‌ق‌بوو، پۆژنامه‌نووسیکی ئیسرايیلی گه‌رپا‌يه‌وه‌که‌مه‌لامسته‌فا‌چۆنچۆنی له‌گه‌ل پێشمەرگه‌یه‌که‌دا‌ره‌فتاریک‌ردوه‌، کاتیک‌له‌ناشتبو‌ونه‌وه‌، ریککه‌وته‌وه‌، یان له‌خویندانه‌وه‌ی تا‌واتیکی شه‌ره‌فدا‌ملی نه‌دا‌وه‌له‌سه‌ر کوشتی پیا‌وه‌که‌سووربو‌وه‌و‌وستی به‌ده‌ستی خۆی تۆله‌بسنیته‌وه‌، به‌رزانی ده‌ستی درێژ‌کردوه‌و‌له‌ژێر په‌تۆکه‌یه‌وه‌له‌جانناکه‌یدا، که‌خۆی ناوی ده‌زگای لێنا‌بوو، قه‌له‌میک‌ی پار‌که‌ری زێر که‌به‌دیاری بۆی هات‌بوو له‌گه‌ل ده‌فته‌ریک‌ و‌چاویلکه‌یه‌کی چوار‌چینو‌زێرنی لێ‌ده‌ره‌یناو فرماتیکی نووسی که‌ده‌ستدرێژیک‌ه‌ر به‌گیریت و‌دادگایی به‌کیریت و‌به‌کوشتن تا‌وانبار‌بکیریت و‌به‌ر له‌خۆر هه‌لاتن بکۆژریت. که‌ئیسرايیلیه‌که‌لێ‌پرسیبو‌و داخۆ‌بو‌چی خۆی به‌نووسینی نه‌و کاغەزه‌وه‌خه‌ریک‌کرد؟ به‌رزانی به‌توندی وه‌لام‌ی دا‌بو‌وه‌و، ووت‌بو‌ی: نه‌ی دا‌وه‌ری چۆن دیته‌دی؟.

ئه‌م‌را‌ده‌ه‌رپه‌نه‌و‌به‌و‌جۆره‌گالته‌جاریتیه‌، نه‌و دووریه‌ده‌رده‌خات که‌به‌رزانی له‌که‌سه‌ایه‌تیه‌کی ناسرا‌و‌ونا‌وداری چیا‌وه‌ه‌ریوتی تا‌گه‌بشتوته‌سه‌ر‌کردا‌یه‌تیک‌ردنی نه‌ته‌وه‌که‌ی. که‌ئه‌م‌هاتۆته‌دو‌نیا‌وه‌بیرو‌با‌وه‌ری نه‌ته‌وا‌یه‌تی کورد هیشتا‌زۆر‌که‌م

ناسراو و بلازبووه. راستیه که شی ززر له میژه نووسه رانی کورد شیوه ی نویی نه ته وه ی کوردیان ته نیا به پره سه ندنی رۆشنییری و خوینه واریه وه به ند کردو وه، کوردستانی شیان به یه کیچک له و دوا به شانه ی عوسمانیه کان داناره که نه وشانه یان بگاتی. فرمانه کانی بابی عالیش له گه ل نه و سه ره ک عه شیرته کوردانه ی به پرویا ده وه ستانه وه ززر ناشکرابوو، یان له لاره ده یکوشتن یان دیلی ده کردن یان به به رتیل و به رتیلکاری و شه ره ف له ده ستدان رسوا ی ده کردن و کوتایی پیده هینان.

له سه ره تای سه ده ی نوزده یه مه وه کورده کان هه وله یه ک له دوای یه که کانی خزانیان بز به ره نگار بوونه وه ی راسته و خۆی عوسمانیه کان، له پیناو یه کگرتنه وه ی کوردستاندا ده ستیکرد، هیزه کانی عوسمانی خزیا ن هۆی به ریا بوونی نه و شوپرشانه بوون که له دژیان کرا، سووربوون له سه ر راگرتی نه و نه هات و تیکشکانانه ی که له گرتی قیه ننا ی سالی ۱۶۸۳ و به ره نگاری کردنه کانی دواتری به لقان، له شیوه ی شوپرش هه مه جوردا دژیان ده کرا، مه ترسی ده ستگرتی رووسه کانیش به سه ر مال و حالاندا، وای لیکردن زیاتر بایه خ به کۆنترۆل کردنی ته وای نه و ناوچه میرنشینه نیمچه خودموختاریانه بدنه که له به شه به رینه که ی کورددا بلازبوونه وه.

چاکسازیه کانی سالی ۱۸۳۹ ی عوسمانیه کان که به ناوی "ته نزیعات" وه بو کوتایی پهنانی سن سه ده له و شیوه حوکمراتییه ناته واره یان دایانریشتوو، وه ک میراتی پاش شه ری چالدیرانی ۱۵۱۴ و سه ر که وتنه درندانه که ی سولتان سه لیم به سه ر شا ئیسماعیلی تیراندا بۆیان ما بۆوه، به رده وام به ره و ناقرۆلتر ده بۆوه، که له و شه ره دا بابی عالی زۆریه ی عه شیرته کورده کانی به لای خۆیدا راکیشابوو. که چی له سالی ۱۶۳۹ دا هه ردوو ئیمبراتۆریه تی عوسمانی و فارس نه خشه ی سنوری تیوانیان به دابه شکردنی کوردستانی سه روو رینکۆنیچک کرده وه و تیشتاشی له سه ر بیت نه و سنوررانه وه ک سنورینک بۆ ده وله ته مؤدیرنه کانی نه مرۆی عیراق، تیران، تورکیا، ماونه ته وه. عوسمانیه کان وه ک پاداشدانه وه یه کی لایه نگریستی ره سمیانه ی کورد بۆیان ۱۶ حوکمه تۆلکه ی کوردی خاوه ن ده ستلانی خودموختاری دانی، به مه رچیچک نه و انیش ده ستکه وتیان له باج وه گرتیان و چه کدار له کاتی پیویستدا بنیرن و خۆشیان دابینی لایه نی

که می رینکخستن ویاسا بکن.

بۆ چار کردنی ئەو باره چل سالییه، عوسمانییه کان چەند پەلاماریکی سزائامیزی یە کە بەدوای یە کیان بۆ رینکخستن و چۆکیان بە زۆربە ی ئەو میرنشینانە ی کوردستان کە دەیانویست باره کە ی خۆیان بپاریژن، دادا. هەندی کوردی ناو هەردوو دەولەتی عوسمانی و تیرانی هاریکاری یە کتریان لە دژی گەورە دوورده سته کانی کونستانتینۆل و تارانی خۆیان دە کرد، بەلام زۆر جاریش کورد لەو سێ جەنگە ی تیوان عوسمانییه کان و روسیادا شەریان بۆ عوسمانییه کان دە کرد، لە کاتی کدا چەند کوردیکی ناسراو بیلابێن مانە وە. عەشیرە تە دیانە کان هەندی کە پەشتگیری شۆرشگیرە کانیا ن دە کرد و جار جارە ش ملیان بۆ تیوەند کە چە دە کرد. عوسمانییه کان هەمیشە لە راکیشانی چەند عەشیرە تیکی کورد بەلای خۆیاندا دلتیابون، بەلام شۆرشگیرانی کورد منە یارمە تیان لە روسیاو بەریتانیا دە کردو جارو یاریش دە ستیان دە کەوت. عوسمانییه کان بە پارە پشت و تە لە نانو وە باشقولیان لە کورد دە گرت، خۆ ئە گەر جارو یار کورد لە جەنگی کدا سەر کەوتیان بە دە ستیە تیان ئەوا لە دانو ستانە یە کە لە دوایە کە کانی دوا ی جەنگە کە بێنگرمان بە قیل سەر کرده کورده کانیا ن دوورده خستە وە یان دیلیان دە کردن یان لە لاو دە یانکوشتن.

بەرامبەر بە دلسافی و خۆشباوەری کورد دوژمنە کانیا ن هەمیشە قیلجازو باشقولگر بوون. سالی ۱۸۸۵ میر نزار کە سەر تپینکی سەربازی تیران بوو، سەر کرده یە کی کورد "هەمز ناغای قایلکرد کە" تا ئیت لە سەر زەوی بێ هیچ خرابە یە کت لە گە لدا ناکریت" بیاتە ناو چادەرە کە یە وە، کە چی هەر کە قاچی نایە ناو خێو تە کە وە کابرای فارس فرمائی کوشتی بە چەند سەربازیک دا کە لە ناویا خۆیان قایلکردبوو، ئەوانیش تە قەیان لە میوانە کە ی کردو کوشتیا ن، هیشتا لافی ئەو هشی ئێدە دا کە ریژی بۆ قسە کە ی خۆی داناو: چونکە شەیتانانە پیشتر فرمائی هە لکە ندنی زەوی ناو چادەرە کە ی داو و بەرە یە کیشیا ن لە سەر چالە دانابوو تا هەر کاتی کە لە تیچیرە کە ی دە دریت لە سەر زەوی نە بیت. بەرامبەر بە وە کوردیش دە بیت دلرە ق و باشقولگر بیت: ئیسماعیل سەمکۆ ناغای سەر زۆ کە عەشیرە تی شوکا کە لە یە کە مین ۳۰ سالی ئەم سە دە یە دا چەند چە کداریکی هە لاتووی بە بە لینی سەر سە لامە تی و نازاد کردن بە دیل

گرت، دوايش پساوه كاني مه چه كي ده ستي راستياني تاسهر تيسك برپوه ته وه و
ده ساره كاني مليشيانيان قرتاندووه و سهر يان به سهر شانيانه وه كه وتوتزه ته كه ته كك نه بجا
به ره لا يانكردون.

بزووتنه وه ي نه ته وه يي كورد جاروبار به كورپه يي له دايك ده بوو ده كه وته
هوجوول وباله فره. شيخ عوبه يدولاي شه مديان هر دوو سال پيش سر كرده تيكردني
شورپه كه ي سالي ۱۸۸۰ ي نزيك سنووري عوسماني وتيراني، كه له سهره تادا
سهر كه وتني به ده ست هينابوو، سووربوو له سهر "كورد گه ليكن تايه ت به خويان، نايي
جياوازو ياساو دابونه ريتيان ناشكرايه" دواتر له نامه يه كيدا كه بو جيگري كونسلي
به ريتانياي ناوچه كه ي ناردبوو، رايگه ياند كه سهره كك عه شرت و كار به ده ستاني
كوردستان چ تور كك بن يان فارس ودانيشتواني سهر اباي كوردستان خوشي، ريكن له سهر
نه وه ي نه م حالته ته له گه ل هردوو حكومه ته كه دا تاسهر به رپوه ناچيت. سوپاي عوسماني
وفارسيسش بو له ناو بردني شورپه كه ي عوبه يدولا يه كيانگرت و دا يانفر كاندوه، كه له
ميژه هيزه كاني ناوچه كه لاريان له وه نيه پيكه وه بو هارپيني هر راپه رپينيكي بزووتنه وه ي
نه ته وا يه تي كورد كه هره شه به كي راسته قينه ي له سه لامه تي سنوره كانيان هه بيت،
كاربكن. نه مجوره ريكه وتنه ش هيچ ريگابه كي له وه نه ده گرت كه حكومه ته كاني ناوچه،
ته نانه ت له م سه ده ي بيسته مه شدا راپه رپيني كوردان بو كار كردنه سهر رژيمه كاني
دراوسيان به كار به ينن. حكومه تاني ناوچه هه ره له كونه وه له و كار ه ياندا وه ستايانه و زور
وور يايانه كه م كه م وبه باشي له ده ستخته ناو شورپه كه يانيان ده كولييه وه نه بجا
ريگايان پيده دان كه له ناو خاكيانه وه ده ستينبكن وته نانه ت پشتگيري نابووري
وسوپايشيان ده كردن. شورپه گيراني كورد له هه ريه كييك له م وولاتانه وه ده رسنيكي
وايان وه رگرتوره كه له يه كك كاتدا راپه رپين له دزي ته نيا يه كك هيزي ناوچه كه بكن،
پشتگيري كردني ته واوي حكومه تيكي ناوچه كه يان هر هيچ نه بيت بيلايه نيه كي
پوزه تيفانه يان هه ميشه پيرست بووه و نه وه ش ده رنه نجاييكي ناسايه.

له گه ل پته و كردني چاره سهر و ريكنخته كاندا "ته نجمات" كونه هواسه نكيه كه ي
كوردستان له چاره سهر ده رچوبوو، له بوي ناكوكي هه ميشه يي تيوان عه شيرت وتيره

کانیان به پی بیوون ونه بیوونی یاساو ناسایش، سامانیان زیادو که میده کرد، نهو یاساو ناسایشی که له سهره‌تای سه‌دهی بیستدا "به هیچ جوریک له ده‌ری شاره گوره‌کاندا نه‌مابوو". به‌هۆی ده‌سه‌لاتی بریانهو ده‌رویشانه‌ی نه‌قشبه‌ندی وقادری که عه‌شیره‌ته کانی له یه‌کتر نزیک کردبۆوهو، راده‌یه‌کی بۆ پشویه‌که‌ی تیوانیان دانابوو، نه‌گه‌ر نه‌وه نه‌بوایه دوزمنایه‌تییه کۆنه‌که زۆر که‌ره‌ت شه‌یتانی ده‌خسته تیوانیانه‌وه. به‌لام له‌سه‌رو نه‌وانه‌شه‌وه کۆمه‌لانی کورد به دواکه‌وتویی مابوونه‌وهو سه‌ر کرده‌کانیشیان دوورخراپوونه‌وه یان حکومت له کونستانتیول کریوونی. بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌ی کورد سه‌ریه‌له‌داو، له‌پال هه‌مان هه‌ستی کۆمه‌لانی عه‌ره‌ب وبلقانه‌کانی عوسمانیدا که‌وته نه‌شوغا‌کردن، به‌لام دواتر هه‌موویان به‌ده‌ست "تورکیا الفتاه" وه، که سالی ۱۹۰۸ هیزیان که‌وته ده‌ست ده‌مکوتکران.

نهم رۆچوون وئیزبوونه‌وه‌یه پشویه‌کی وای هینایه‌کایه‌وه که هه‌رگیز کاتی له‌وه باشتری بۆ هه‌لنه‌که‌وتیت. یه‌که‌م جه‌نگی جیهانی ئیمپراتۆریه‌ته‌کانی عوسمانی ونه‌مساوی وه‌نگاری وروسی پامالی وبه‌هیوایی مافخوراوانی نه‌و خاکه‌ به‌رینه‌ی گه‌ته‌وه. له‌م جه‌نگه‌دا کورد که له‌قه‌لاچۆرکه‌ی سالی ۱۹۱۵ ی نهمه‌نییه‌کانی دراوسیناندا به‌شداربوون زۆریان له‌سه‌ر که‌وت و، تورکیا کوردیشی وه‌ک نهمه‌نییه‌کان، له‌ترسی نه‌وه‌ی نه‌چنه‌پال روسه‌ دوزمنه‌کانیانه‌وه له‌ناوچه‌ی شه‌ره‌که‌و له‌باکووری خۆره‌له‌لاتی دوور خستبوونه‌وه، که به‌کاروان له‌به‌ر سه‌رمای زستانی ۱۹۱۵ - ۱۹۱۶ دا پوه‌و خۆرتاوا راده‌گۆیزان به‌ده‌یان هه‌زار که‌سیان لی‌ره‌قبۆوه‌و مردن.

به‌مجۆره‌ کورد له‌چاکترین ده‌رفه‌تدا که بۆ نه‌ته‌وه‌که‌ی ره‌خسا، نه‌تیوانی چاک خۆی ناماده‌به‌کات که نه‌وه‌ش سه‌یر نییه. دوانزه‌مین خالی په‌یمانی سه‌رۆک وودرز ویلسون که له‌چوارده‌ خال پینکها‌توو، په‌نجه‌ ده‌خاته‌ سه‌ر "ده‌رفه‌تی بی‌چهن وچوونی ئۆتۆنۆمییه‌کی په‌ره‌ستین" به‌سه‌رجه‌م که‌مایه‌تییه‌ نا‌تور که‌کانی ده‌وله‌تی عوسمانی، به‌لام به‌ریتا‌یاو فه‌ره‌نسای روسیای قه‌یسه‌ری که په‌یماننامه‌ی سایکس بیکۆی ۱۹۱۶ یان مۆر کردبوو، له‌سه‌ر دابه‌شکردنی ئیمپراتۆریه‌تی عوسمانی له‌تیوان هاویه‌یمانانی شه‌ر دا‌رینکه‌وه‌تن.

له‌و بارودۆخه‌دا چهند کۆمه‌له‌ کوردیک سه‌ربه‌خۆیی ته‌واویان بۆ کورد ده‌ویست، له‌

کاتیسکدا به شیکی تریان داوای مانه وهی ناو تورکیایان ده کرد، که هینده پچو ککرابۆوه ته نیا ناوجهی نه نادۆلی ما بۆوه. روو له ناین وینوه نندی کۆنیان به خه لافه ته وه، ناغاو شینخه به ده سه کانی وا لیکردبوو که له بیرو بۆچوونی چاکخوازه رۆشنییره شارنشینه کان بسله مینه وه و ترسیان لییان هه بیت، چونکه داوای نه وان که سه ره خزیه تی بوو، له هیزو توانای نه مانی که مده کرده وه. "لۆرد کارزۆن" ی به پرسی تیردراوی به ریتانیا بۆ دانوستانی ناشتی دیاریکردنی "خواسته کانی کورد" ی پینه ده کرا، ووتی: "داوای پرس ورا له کونستاتیپول و به غدا و شوینانی دی، بۆم ده رکهوت که دیتنه وهی نوینه ریکی کورد مه حاله...." وه کک ده ئیت "هیچ کوردیکک نیسه جگه له عه شیره ته که ی خزی نوینه رایه تی شیکی تر بیت".

واش دانوستانی به رتکردنی نیمپراتۆریه تی عوسمانی له تیوان هاویه یماناندا (بیجگه له روسیای سوڤیه تی که وازی له داواکانی ۱۹۱۷ ی روسیای قه یسه ری هینا) هیمایه کی زۆر گرنگ بوو بۆ کورد، چونکه یه که مین جاربوو به ره سمی له په یماننامه ی سیقه ردا، که شارۆچکه یه کی ده ورره ی پاریسه و به دروستکردنی ناسکه فه رفوری به ناوبانگه، دان به مافی کوردا بنریت وین له سه ره نه وهش دابگریت که ری به دامه زرانندی حکومه تیکی کوردی بدریت، به لام ده رکهوت نه ویش هه ر ناسک بوو. په یماننامه که له ۱۰ نابی ۱۹۲۰ دا مۆرکراو، داوای سه س سال مردار بۆوه، به لام پرگه کانی ۶۲ و ۶۳ و ۶۴ ی له یاسای تیو ده وه له تیدا، سه به لگه ن بۆ وه چه کانی داهاتووی کورد که مافه کانیان وه و ناپاکیتییه ی زه نیه کانی دنیا لییانکردن، بزنان.

برگه ی ۶۲ کۆمیتیه کی بۆ چاودیزیکردنی به ده سه نه نانی تۆتۆرمیه ک بۆ کورد دیاریده کرد که له ریتی کۆمه له ی گه لانه وه سه ره رشتی بگریت، به لام ته نیا ناوجه چپاییه کانی کوردستان بگریته وه که تستا له خزره لاتی تورکیا و خوارووی رووباری فورأتدان و به شیکی به رینی خزرناوای نه و رووباره شی لی داده بپرا. فه ره نساو به ریتانیاش ده ستیان له ئینتیدابه که ی خزیان هه لنه ده گرت که کۆمه له ی گه لان دابووینی و ناوجه کوردیه کانی شیان تیدابوو (دواتر به داوای یه کدا سوریا و غیرایان لییکه نرا). ده بوا باکووری سنوره کانی کوردستان بۆ حکومه تیکی نه رمه نی نه خشه بکرانییه. سه ره رای

بیره پیرزۆ دلسۆزانه که ی ویلسۆن سهبارهت به چاره ی خۆنووسین، بهلام وولاته یه کگرتوره کانی نه مریکا نه ده چوو به بیریا که ههردوو دهولهتی کوردستان و نهرمینیای دواړۆ ئینتیداب بکات وییانخاته ژیر کیفی خزیه وه، کاتیکش نه نجومه نی پیرانی نه مریکا نه نانهت رینی نه دا وولاته یه کگرتوره کان به شداری له کۆمه له ی گه لانی شدا بکات، پڕۆژه که ی ویلسون هه ره سی پیهات.

برگه ی ۶۳ رژی می عوسمانی ناچار ده کرد که به برپاره کانی کۆمیته که قایل بیت. برگه ی ۶۴ یشیان دیپلۆماتییه تیکی نایاب بوو: نه گه ر سائیکک دوا ی جیهه جیکردنی سیفهر، کورد بیتوانیایه نه وه به سه ئینیت که ”زۆریه ی خه لکی ناوچه که زیاتر حه زیان به سه ره به خزیه وه که له وه ی له گه ل تورکیا بن، کۆمیته که ش بگاته نه وه با وه ره ی که نه وان توانای به رپیره بردنی سه ره به خزیه تی خۆیان هه یه وه، رابسته پیریت که سه ره به خزیه تییه که یان بلدی، نه وا تورکیا به وه قایلده بیت و وه کک تیه تایی ملکه چی جیهه جیکردنی راسپارده که ده بیت وه هه موو مافه کانیش له ناوچه که دا راده گه یه تیت” دیسان برگه که نه وه ش ده رده خات که ”هیزه سه ره کییه کانی هاو په یمانان ناییت به هه چ جۆرینکک به پرووی نه وه دا بووه ستنه وه که نه گه ر کوردی نه وه به شه ی کوردستان که تیه ستا له ناو ولایه تی موسلدایه بیانه ویت له ناو دهوله ته کوردیه سه ره به خۆ نویکه دا بن.” هه موو ”نه گه ر”ه کان نکولیان له بوونی دهوله تیکی کوردی ده کرد.

سه ره به خزیه تی ”کوردستانی به پیت و به ره که ت” که ره نگه ببوایه، ولایه تی موسلی به نه وت دهوله مه ندو کانه نه وته کانی ده ورره ی که رکو کک به جۆرینکده بوو که پشت به تورکیای دواړۆ به سه تیت. واتاکه شی زۆر ناشکرابوو: به ریتانیا که چوار رۆژ دوا ی راگیرانی ره سمی هیره شه کانی مانگی تشرینی یه که می ۱۹۱۸ موسلی داگیر کردو ده یویست کۆنترۆلکردنه که ی به سه ر ولایه ته که داو نه وه کانه نه وتانه شدا به رده وامییت که هیشه تا به گه ر نه خرابوون. (که له به ره تدا هه ر هه موو ولایه ته که به ره و پرووی فه ره نساکرابوو، به لام پاریس به سه دی بیست و سنی نه وتی که رکو کک ده سه تهرداری داواکارییه کانی بوو). زماخالی برگه ی ۶۴، به کرده وه وای ده گه یاند که لیژنه ی کۆمه له ی گه لان، داوا له به ریتانیا بکات ئینتدابی خۆی به سه ر موسل و نه وته که شهیدا

مسز گهر بکات.

له سالانی دواييدا، بديرتانيا پني واپو له روي سياسيوه وای بز باشر دهبيت که له کانه نهوته کانی ولایه ته که دا به شداری کومپانیا کانی هولندا و فله پنهسا و نه مریکا بکات. له ده برپینکی په وانپیزانه و زمانیکی بیهرده ی نابرو بهرانه دا، به لکه نامه په کی CIA، که سالی ۱۹۷۹ ده رچووه و شورشگریه نیسلامیه کانی تیرانیش هر له و ساله داو له کاتی ده سته سهر اگرتی بالویژخانه که ی نه مریکا دا ده ستیانکه وت و بلایان کرده و، که "له سالی ۱۹۲۷ دا کاتیک نهوت له نزیک که رکوکوه و دوزرایه وه، ریدرا به نه مریکا و نه وروپا نهوت له کانه کانداه برینن، سوزی خورناوای بهرامبر به بزونه وه ی سهر به خوی کورد که مکرده وه" له نارو راستی حفتا کانداه کانه نهوته کانی که رکوک، که "له سالی ۱۹۲۰ دا شارینک بوو تیکه لار خه لکی تیا دا ده ژیا، دوو که مایه تی تور کله و عده رب وژماره یکی زوری کورد" نه و کانه نهوتانه ی تری ناو نه و زه ویانه ی که کورد به هی خویانی داده تین و، راستیسه که وایه، نزیکه ی سده ی ۷۵ ی به ره می نهوتی غیراقیان دا بینه کرد.

په عیانسامه ی سیفر که هفر گیز دانی پندا نه تراو نه نجامه که شی واکه و ته وه که له ناو هه موو ژیرده سته کانی نیمپرا تزیه تی عو سمایدا ته نیا کورد مایه وه ده وله تی سهر به خو بوخوی دانه دوزریتیت، به لکو خاکه که شیان به سهر تورکیا، سوریا، غیرا قدا دابه شکر او، تا نه مرزوش هه روا ماره ته وه.

مسته فانه تاتورک چاره نوسی کورده کانی تورکیای دیاری کرد. سهر وکی نه ته وه یی تورک، له کاتیکدا پلانی بو ملیتدانی کورد داده نا، به وه هه لیخه له تاند که هاوکاری له گه لدا بکه ن. سهره تا بو رزگار بوونی له هه موو دوزمه کانی، به تایه تی هیزه کانی فله پنهسا و یونان که خورناوای تورکیایان دا گیر کردبوو، له گه ل نه وه ی له هیزی نه رمه نییه کان له باکوروری خوره لاتی وولاته که په وه مابرونه وه، کورده کانی کرده سهر بازو له ریزی هیزه کانی خویدا داینان و، به "برا" ی تورک و "یه کسان" پیمان باسیده کردن. کاتیک له سالی ۱۹۲۲ دا تامانجه کانی به دپینا، له هاو پیمان کورده کانی هه لکه رایه وه و خواسته نه ته وه په کانیانیکو تیکو تیکدا. فله پنهسا و بديرتانیاش به هزی په کم یی

جهدنگی جیهانی یه که موه ته و او شه که ت ببون، حزیان نه ده کرد بؤ به گؤا چونه وهی نه تاتورک و دامه زرانندی ده وله تیک بؤ کورد هیزبیرن و پاره ش به فیرز بدهن. دلیان به ده سته لاتگرتنه ده سستی ولایه ته عوسمانیه کانی عه رب خؤشبوو، واشیان ده کرد که تورکیا بکنه نه سه نگه رینک به پرووی هر هه ولئیکی یه کیتی شؤره ویدا گهر بیه ویت له باشووره وه بال دریز بکات.

میژوونوسی کورد "که ندادل نه زان" وای بؤ ده چیت که "په ایمانامه ی سیقه ر سهر شؤری تورک و بیئینسافیتی به رامبه ر به کورد" تیدا بوو. به لام له سهر قسه که ی ده روات و ده لیت "په ایمانامه ی لوزان"، که له ۲۴ ی گه لاریوی ۱۹۲۳ دا مؤرکرا، له سهر حسابی نه و کوردانه ی که "سهرده منیکی نویی کویلا یه تی" ی به سهردا سه پاندن، دانی به ده وله تی تورکیای نویدا نا. چونکه نه م په ایمانامه یه هیچ نماژه یه کی بؤ کوردو مافه نه ته وه ییه کانی نه کردبوو، هیچیشی له وشتانه ی که بؤ که مایه تیه نا موسولمانه کانی وه ک جول که وه نه رسؤدؤ کسه یؤنانیه کان مسؤگه ریکردبوو، بؤ کوردی نه کرد.

له ماوه ی چه ند مانگی کدا نه تاتورک ئیمیر اتوریه تی عوسمانی بوو چکرده وه و کوماری تورکیای دامه زراند. سالی دواتریش سیستمی خه لیفایه تی، که خه لیفه ی له پرووی رؤحی و سیاسیه وه به موسولمانانی دنیا ده به سته وه لاهردو، به زمانی کوردی ناخافتن و به رگی کوردی له به ر کردنیشی قه ده غه کرد، کومه له و بلاو کراره و براده رایه تی ثابنی کوردانه ش له ولاره بووه ستیت. به وه ش پیناسه ی کوردی نه هیشت، نیر له و ساوه ناری "تورکی چیا" یان لیرا. دروشی که مالیه کان، "نای له به خته وه ری نه و که سه ی ده لی من تورکم" به پیتی گه و ره گه و ره، له سهر به ردی چیا هه لده کؤلراو به بؤ یه ش له سهر دیواره کان ده نووسرا. به لام هه مرو نه و کارسازیا نه زه بری گه و ره یان به کورد گیاند، سهره تای ۱۹۲۵ شیخ سه عیدی سه رؤکی تیره ی پیران، بؤ به رگریکردن له نه ته وه ی کوردو بیزاریده رپرین له بریاری سالی یشووی بوو چه لکردنه وه ی خه لافه ت، شؤر شیککی کورت ته مهنی له کوردستانی تورکیادا به ریا کرد، نه گه رچی شؤر شه که سی یه کی کوردستانی تورکیای گرتوه، به لام نه تاتورک به ناسانی تیکی شکاند.

کوماره کورپله که زؤر به ناسانی دانی به شتیکدا نا که عوسمانیه کان به دریزایی چه ند

سه‌دهیه کئ نه‌یاندیه‌ویست به ئاشکرا دانئ پئدا بئین، ئه‌ویش په‌رۆشی کوردبوو بۆ دامه‌زراندنی وولاتیکی سه‌ربه‌خۆی خۆیان، دادوه‌ری گشتی سه‌ربازیانه‌ی په‌کیک له "دادگا سه‌ربه‌خۆ تایبه‌تییه‌کان" که بریاری توندوتیژی ده‌رده‌کرد، به‌په‌له‌ له شاری دیاربه‌کر داترا، پووی له ده‌می شیخ سه‌عیدو نزیکه‌ی په‌نجاکه‌س له چه‌کداره‌کانی کردو، بئی ووتن: "له پئناو ئامانجیکی دیاریکراودا، با بئیین له خۆتان به‌ولاه که‌سی دی هانده‌رتان نه‌بووه، که ئه‌ویش کوردساتیکی سه‌ربه‌خۆیه، هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه‌شه که ده‌بیت نرخه‌که‌ی له‌سه‌ر سێداره‌ بده‌ن". داشیان.

پاش دووسال که "دادگا سه‌ربه‌خۆ" کان هه‌له‌وه‌شێنراوه‌وه، ۷۴۴۰ کوردی ترگیان و ۶۶۰ یان ئێ له سێداره‌ه‌راو، به‌سه‌دان گوندی کوردیش سووتێنران و له ئه‌نجامی کاره‌ دێندانه‌که‌ی تورکیاشدا، که "ئارام" کردنه‌وه‌ی پئنده‌ووترا، چل هه‌زار تا دووسه‌دو په‌نجاکه‌ هه‌زار جوتیاری کورد مردن. به‌دریژایی نزیکه‌ی ده‌ - دوانه‌ سالی ئاینده‌ش، په‌نگه‌ په‌ک ملیۆن پیاو وژن و مندالی کورد له جینی خۆیان هه‌له‌که‌نرابێتن و بۆ خۆرئاوای ئه‌نادۆل راگۆیژرابن. هه‌موو ئه‌و کارانه‌ش نه‌یان‌توانی ری له هه‌له‌گیرساندنی شانزه‌ شۆرشێ کورد له تورکیادا بگرن که له پانزه‌ سالی ئاینده‌دا به‌ریابوون و هه‌مووشیان به‌ دێندانه‌ترین شیوه‌ تیکشکێنران. هه‌ر کورد تاکه‌ قوربانی شۆرشه‌که‌ی شیخ سه‌عید نه‌بوو. ئه‌تاتور کئ کردیه‌ ده‌رفه‌ت بۆ له‌ ناوبردنی به‌ره‌هه‌لستکارانی سیاسی و رۆژنامه‌گه‌ریتی ئازاد که له‌ تورکیادا خه‌ریکی گه‌شه‌کردن بوون. به‌لام سه‌رکه‌وته‌که‌ی زۆری نه‌خایاندو هه‌ردوو دیارده‌که‌، ته‌نیا دوا‌ی په‌ک و هه‌چه‌ سه‌ریان هه‌له‌دايه‌وه.

به‌هریتانیا و تورکیا، له‌سه‌ر نه‌وتی موسل که‌وته‌ کبیه‌رکئ و، هه‌ریه‌که‌یان خۆی وا نیشانده‌دا که پاریزه‌ری کوردی ولایه‌ته‌که‌یه، که‌چی خواسته‌ روون و دیاره‌کانی کوردی عێراقیان، که له ۱۹۲۱ دا بۆ دامه‌زراندنی وولاتیکی سه‌ربه‌خۆ ده‌ریانبه‌ریبوو، پشتگۆیخت. به‌هریتانیا په‌کان راپرسیان بۆ میر "فه‌یسه‌ل" ی براده‌ری "لورنس الع‌رب" و هاو‌پیتی شه‌ری له شۆرشێ عه‌ره‌به‌دا، که به‌رله‌وه‌ی فه‌ره‌نسا په‌کان له سالی ۱۹۲۰ دا لایبه‌رن تا ماوه‌یه‌کی که‌م شای سوریاش بوو، بۆ کردنی به‌ شای عێراق رێکخه‌ست، به‌لام هه‌ستی کورد له‌ دژی لکاندنیان به‌ عێراقی عه‌ره‌بیه‌وه، به‌راوه‌یه‌کی وا توندبوو که

کوردی سلیمانی به شداری راه‌رگرتنه که‌یان نه‌کرد، له کاتی‌کدا کورده‌کانی که‌رکو‌ک لایه‌نگیری دوا‌خستیان‌کرد، ئیتر کوردی موس‌ل وه‌ولیری ئیده‌رچیت نه‌وانی دی به‌شداریان له راپرسیه‌که‌ی فه‌یسه‌لدا نه‌کرد.

له‌ پروی سیاسی‌ه وه به‌ریتانیایه‌کانیش ریتجکه‌ی عوسمانیه‌کانیان گرت و که‌مایه‌تی عه‌ره‌بی سنیان له‌ زۆرینه‌ی شیعه، که‌ به‌ له‌ سه‌دا په‌نجاو پینجی سه‌رجه‌م دانیشترانی عیراق مه‌زه‌نده‌کران و، له‌سه‌ر حسابی که‌مایه‌تییه‌ کورده‌سینه‌که‌ی که‌ به‌ له‌ سه‌دا بیست و سینی دانیشترانی عیراق داده‌نرین، بۆ به‌ریوه‌بردنی داموده‌زگا‌کانی عیراق به‌ په‌سه‌ندتر زانی. به‌لام له‌ ناوه‌موو کورده‌کانی خۆزه‌ه‌لاتی ناوه‌راستدا، کورده‌کانی عیراق، هه‌ر هیچ نه‌یت له‌ ناستی تیوریدا، به‌هۆی تارا‌ده‌یه‌ک ژماره‌ زۆری ب‌الاده‌ستیان له‌ شه‌رداو چیا سه‌خت و دورور ده‌سته‌کانیانه‌وه‌ باشت‌ترین ده‌رفه‌تی به‌دیپه‌تانی ئامانجه‌ سیاسی‌ه‌کانیان له‌ به‌ر ده‌مدابوو. خۆ نه‌گه‌ر پشت به‌ راپۆرتیکی سه‌ربازیانه‌ی "هه‌والگران - نیست‌خ‌ب‌ارات"ی به‌ریتانیا به‌ستین که‌ له‌ ۱۹۴۵ دا ده‌رچوه‌، په‌نگه‌ له‌ هۆ‌کانی ئه‌م ده‌رفه‌ته‌ی کوردی عیراق تیبگه‌ین. راپۆرته‌که‌ جه‌خت له‌سه‌ر نه‌وه‌ده‌کات که‌ می‌زوی دوورو دریتی عیراق وا ده‌گه‌یتیت عیراقیه‌کان رۆژیتک نه‌بووه‌ بۆ ماوه‌یه‌کی زۆر حکومه‌ت و گه‌وره‌کانی خۆیانیان به‌دل‌بوویت. هیچ شتیکی واش له‌ نارادا نییه‌ که‌وا بگه‌یه‌تیت ئه‌م ئاد‌گاره‌ نیشت‌ماتییه‌ نه‌ماییت... له‌ دنیا‌دا که‌م وولات هه‌یه، وه‌ که‌ عیراق به‌ده‌ست گرتی ئاسایشی وا پر مه‌ترسیه‌وه‌ تووش هاتیت. ئه‌م ده‌وله‌ته‌ به‌ده‌ست م‌لم‌لاتی تیره‌گه‌ریتی و گرتی مه‌زه‌بییه‌وه‌ گیری خواردوه‌. جا دا‌ین‌کردنی ئاسایش له‌ سایه‌ی ئه‌م م‌لم‌لاتی و گرتنه‌ زۆر ناله‌بارانه‌دا، بۆ وولاتیکی زۆر پینشکه‌و تووش زه‌حه‌ته، ئیتر ده‌بی بۆ وولاتیکی وه‌ که‌ عیراق چۆن بیت؟.

به‌ریتانیایه‌کان زۆریان له‌سه‌ر که‌وت تا به‌م پوخته‌و ده‌رته‌نجامانه‌گه‌یشتن. به‌لام ناوه‌ناوه‌، به‌ نووساندنی کورد به‌و ده‌وله‌ته‌ی دروستیان‌کردو ناوی "عیراق" یان ئینا، هه‌ستیان به‌ تاوان‌باریتی و ئازاری ده‌روونی ده‌کرد، بۆیه‌ هه‌رچه‌ند بکه‌وتنایه‌ته‌ ته‌نگه‌ژه‌یه‌که‌وه‌، لایه‌نگیری داوا‌کاریه‌کانی کوردیان ده‌کرد، لایه‌نی که‌م نه‌وانه‌یان که‌ به‌ کاره‌ینانی زمانی کوردی له‌ قوت‌با‌خانه‌و به‌ریتوه‌به‌رایه‌تییه‌ حکومه‌تییه‌ کانه‌وه‌ به‌ند

بوونایه، نویش تا نه‌ونده‌ی که هه‌ره‌شه له ده‌سه‌لات و هیزیان نه‌کات. راستیه‌که‌ی هیچ شتیکی تریشیان پینه‌ده‌کرا، چونکه پیمان له‌سه‌ر پارێزگاریکردنی ناسایشی عیراق داده‌گرت، جا تا نه‌و پارێزگاریکردنه‌که‌مترین نرخیان له‌سه‌ر بکه‌ویت، ده‌بوا له‌بری ناردنی هیزی پیاده، هیزی ناسمانی شایانه‌ی به‌ریتانیا بئین. له‌و رۆزگارانه‌شدا، چه‌ند بۆمبیک بئرایه‌ به‌ نیشاتیکی دیاریکراوه‌وه، کوردی پینه‌توقینراو، گه‌ر شو‌رشیکیش له‌ نارادا‌بوایه‌ بئی داده‌مرکینرایه‌وه.

له‌ به‌رامبه‌ر گوشاری نه‌تاتورک و سووربوونی له‌ داواکردنه‌که‌ی ولایه‌تی موسلیاو، بۆ ده‌رپه‌راندنی نه‌و هیزه‌ سه‌ربازیه‌ی له‌ ره‌واندووزی باکووری عیراقددا جیگیربوو، به‌ریتانیایه‌کان له‌ سالی ۱۹۲۲ دا، به‌و هیوایه‌ شیخ مه‌حمود به‌رزنجیان هینایه‌وه، که‌ بوونی پشتگیری یاداشته‌ ناماده‌کراوه‌که‌یان بئیت، به‌وه‌ی که‌ کورد ده‌سه‌لاتداریتی تورکیان له‌ ناوچه‌کانیاندا ناویت، هه‌رچه‌نده‌ سنی سال پیش نه‌وه‌ شیخیان کردبووه‌ ده‌سه‌لاتداری شاری سلیمانی و هه‌ر زۆر زووش لئی پاشگه‌ز بیوونه‌وه. چونکه‌ له‌ نیسانی ۱۹۱۹دا شیخ مه‌حمود سه‌ربه‌خۆیه‌تی کوردستانی راگه‌یاندا، ئالایه‌کی کوردی ته‌خت که‌سکی هه‌لکرد که‌ که‌وانه‌یه‌کی مانگ ناسای به‌سوور له‌سه‌ر کرابوو، نه‌و هیزه‌ به‌ریتانیایه‌شی تیکشکاند که‌ بۆ سه‌رکو‌تکردنی تیردرا‌بوو، بۆیه‌ به‌ریتانیایه‌کان تا فرۆکه‌ی جه‌نگی شایانه‌ی موشه‌ک هاوێریان به‌کارنه‌هینا نه‌یانترانی ده‌سته‌سه‌ری بکه‌ن. حوکمی له‌ سیداره‌دانیان داو، نه‌جا که‌میانکرده‌وه‌ بۆ تاهه‌تایی و ره‌وانه‌ی هندستانیان کرد. به‌لام هه‌رکه‌ شیخ مه‌حمود گه‌یشته‌وه‌ سلیمانی، نه‌و رێوشوونانه‌ی به‌زاند که‌ به‌ریتانیایه‌کان بۆیان دیاریکردو، خۆی به‌مه‌لیکی کوردستان راگه‌یاندا و ناوی "مه‌حمودی یه‌که‌م" ی له‌ خۆی نا، یه‌که‌م حکومه‌تیکی کوردی ته‌واوی سه‌ده‌ی بیسته‌می پێکه‌ینا که‌ هه‌شت وه‌زیری تیا‌درا‌بوو، باج و ره‌ سمی دانا، پولی پۆست و رۆژنامه‌یه‌کیشی به‌ناوی "رۆژی کوردستان" هه‌و ده‌رکرد، داوای "مافی ژبانی بۆ گه‌لیکی مه‌زنی سه‌ربه‌خۆ، له‌ وولاتیکی سه‌ربه‌خۆدا کرد".

له‌ به‌یاننامه‌یه‌کی هاوبه‌شدا، که‌ له‌ ۲۲ ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۲۲ دا پێشکه‌ش به‌ کۆمه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌کان کرا، هه‌ردوو حکومه‌تی به‌ریتانیای مه‌زن و عیراق به‌لێنی "رێزگرتنی

مافی کورده کانی دانیشتوانی ناو غیراقیان دا، که حکومتیکی کوردی له چوارچیهی سنووری غیراقدا دا بزمه زرتین“ و ”به هیوانی خوشیان بۆ همه مور کورد نیشاندا، تا به زووترین کات له ناو خویاندا له سهر شیوهی حکومته که بیان و نه و سنووری کاری تیدا به پیره ده بات رینکبکه ون و نوینهری خوشیان بۆ به غدا بنیرن تا له شیوهی پیوهندی نابووری و سیاسی، که له داها توودا له تیوان کوردو حکومتی خاوه نشکزی بهریتانیاو حکومتی غیراقدا به پیره ده چیت، بکۆلنه وه“. ئەم به یاننامه به بووه هزی دامر کاندنه وهی قهیرانی کوردستان. له به هاری ۱۹۲۳ دا هیزه تورکیه که ناچار کرا ره واندوز به جیهینایت. به لام دواتر بهریتانیا به کان که و ته هاندانی سهره ک تیره نه یاره کانی شیخ مه خود، تا له موسل و کهر کوک به ره نگاریتی بکه ن، کاتیکش ئەم، فرمانه حکومتیه که ی سبارة به چوونه به غدا ره تکرده وه، هه لمه تیکی سهر باز یانه ی به به شداری چه ند یه که به کی پیاده و فرۆکه ی مووشه ک هاویزی هیزی نا سمانی شاپانه ی بهریتانیا ی له دژ رینکخراو دیسانه وه که و تنه وه بۆردومان کردنی هیزه کانی. له سنی نازاری ۱۹۲۳ دا، شیخ مه خود په نای بۆ کوردستانی تیرانی هاوسیان بردو، به لام زۆری تیا نه مایه وه و گه راپه وه بۆ غیراق چونکه به هزی هیزی نا سمانی بهریتانیاو هیزه سهر بازیه که ی غیراقه وه، که تازه به ده وری سلیمانیدا بلاو بیۆه، شاره که یان له هه ره شه ی نه و دور خستیۆه.

له و ماوه دا نه تاتور ک دان وستاتیکی ده کرد، له مانگی ته موزی ناینده دا ناوی ”په یاننامه ی لوزان“ ی لئیرا. ئەم په یاننامه به نکولی له همه مور مافه کانی کوردی تورکیا کردو، پاشه ک شه ی له به لینه کانی ”په یاننامه ی سیفر“ یش کرد، بهریتانیا ی وه ک ده وله تیک که غیراقی به ده سه ته وه برو و الیکرد بوار به کورده کانی ولایه تی موسل بدات بچنه نه و ده وله ته کوردیه ی که ره نگه له دواو ژۆدا له تورکیادا دا بزمه زرتیت. دوا ی گۆرانکاریه که ی تورکیا و، که لاخستنی شیخ مه خود له کوردستانی غیراق چی به لئندر ابو و سبارة به تۆتۆتۆمیه کی به رفراوان بۆ کورد، که حکومتی غیراقیش دانی پیادا نابو و پشتگۆرخران، بهریتانیاش به وه خوشحالبوو. کۆمیسهریتی بالای بهریتانیا، پی و ابو که ”به هزی که می نه و پرویا گه نده یه ی له کاتی ده رچوونی به یاننامه که ی هه ردو و

حکومه‌تی به‌ریتانیاو غیراقدان کران، که‌س باسی مه‌سه‌له‌ی ئۆتۆنۆمییه‌که‌ی نه‌کرد. خو نه‌گه‌ر کورده‌کانیش مه‌سه‌له‌که‌یان ووروزانده‌وه، نه‌وا کۆمیسهری بالا پێشنیاری وابوو، به‌کورده‌کان رابگه‌یه‌نریت که‌ پرۆژه‌ی ئۆتۆنۆمییه‌که‌ ”به‌سه‌رچوو چونکه‌ زۆری به‌سه‌ردا رۆیشت“.

تا ۱۶ ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۲۵، نه‌نجومه‌نی کۆمه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌کان قایل نه‌بوو، عیراق ماوه‌ی ۲۵ سال له‌ژێر رکیفی به‌ریتانیا‌دا بیت، به‌لام نه‌و کاته ولایه‌تی موسلیان به‌ره‌سمی خسته‌سه‌ر به‌غدا. پاش حه‌وت مانگه‌ نه‌اتۆرک په‌یماتیکی له‌گه‌ل به‌ریتانیا‌دا به‌ست و تیا‌دا به‌رامبه‌ر سه‌دی ده‌ی به‌شداری له‌ ”کۆمپانیای نه‌وتی عیراق“ وازی له‌ هه‌موو داواکارییه‌کانی تورکیای ولایه‌ته‌که‌ هینا‌و به‌ریتانیا‌ش به‌ئینی دا، به‌ یاریده‌دانی کوردو نه‌رمن ده‌ست له‌ کاروباری تورکیا وه‌رنه‌دات.

لیژنه‌یه‌کی ئیکۆلینه‌وه‌ی سه‌ر به‌ کۆمه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌کان پشگیاری سه‌ربه‌خۆیی دانی کوردی ولایه‌ته‌که‌ی کرد، چونکه‌ پینج له‌ هه‌شتی دانیشتوانه‌که‌ی بوون و، گه‌ر تورکمان ویه‌زیدییه‌کانیشیان بۆ زیاد بکرا‌بایه‌ نه‌وا ده‌بوونه‌ حه‌وت له‌ هه‌شتی دانیشتوانه‌که‌ی و، لیژنه‌که‌ش سۆزی بۆ ده‌وله‌تی عیراق نه‌بوو. که‌چی نه‌نجومه‌نی کۆمه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌کان به‌ هه‌لوێسته‌که‌ی به‌ریتانیا قایل‌بوو، که‌ هه‌ر له‌به‌ر هۆی ئابووری ده‌یویست موسل بخریته‌ سه‌ر عیراق و داواشیکرد که‌ ریتدیریت له‌ قوتابخانه‌و به‌رپۆه‌به‌ریتییه‌کانی ناوخۆیاندا، زمانی کوردی به‌کاربه‌نریت. نه‌وه‌ش نابه‌دلانه‌ جیه‌جیکرا، هه‌ر بۆغۆونه‌ زمانی کوردی ته‌نیا له‌ پۆله‌سه‌ره‌تاییه‌کانی پارێژگای سلیمانی وه‌ندی شوینی پارێژگای هه‌ولێردا ده‌خوێترا. جگه‌ له‌ ”عه‌بدولوحسن السه‌عدون“ ی سه‌ره‌ک وه‌زیرانی عیراق که‌سی دی له‌م سیاسه‌ته‌ لایان نه‌دا، به‌لام نه‌و له‌ واتاو مه‌ترسی شۆرشه‌ سه‌رتاسه‌زیه‌که‌ی سالی ۱۹۲۵ ی تورکیا گه‌یشته‌بوو بۆیه‌ که‌ سالی ۱۹۲۶ ده‌ستکیشانه‌وه‌ی حکومه‌ته‌که‌ی پێشکه‌شکرد، تیا‌دا وه‌ک ووریا‌کردنه‌وه‌یه‌ک ووتبووی: ”پێویسته‌ ده‌رز له‌ رووداوه‌کانی تورکیا وه‌ربگرین ... کورد چ مافیکیان هه‌یه‌ بیانده‌ینی“. به‌لام نامۆزگارییه‌که‌ی هه‌یج گرنگیه‌کی پینه‌درا، نه‌گه‌رچی ”بی نارامی به‌رتانیا به‌را‌ده‌یه‌ک“ بوو، تیگه‌یشتبو که‌ زالیوونیان به‌سه‌ر باکووری عیراقدا به‌هۆی چه‌ند فرۆکه‌یه‌کی کۆن و

نۆتون مۆبیل وزریتۆش وهیزه ناوخۆیه کانه وهیهو، چهندین جار له بێردهم حکومهته کانی بهغدادا که عه ره ب دهستی به سهردا گرتبوو، قسه که یان دوو پاتده کرده وه، که چی دهسته لاتدرانی عیراق به دریزایی نهو سالانه هیچ ده رزیکیان له راپه رینه به ک له دوای به که کانی کورد وه رنه گرت. له کۆتایی نهو ده ساله دا، به رپرسه به ریتانیایه کان له وه بیزار بوون که ”عیراق هیشتا هه ر زا روه به کی جو گرافیا نه وه“.

له به رام به ر گوشاری نه ته وه ییه عه ره به کاند، که تاده هات له زیاد بووندا بوو، له حوزه ییرانی ۱۹۳۰ داو به بئی په یمان نامه ی ”پۆرتسمۆس“ که دوای دوو سأل جیهه جیکرا، له پهر به ریتانیا ده سه ته ردار ی عیراق بوو، سه ره به خۆیه تیهه کیشیان دایه که هه ر به ناو سه ره به خۆیی بوو. نه میش رینک وه که ”په یمان نامه ی لۆزان“، دوورو نرینک ناماژه ی بۆ کورد ومافه کانی نه کرد. هه ر دوو حکومه تی به ریتانیاو عیراق داوا کاریه کانی کوردیان به لاوه نا، چونکه وه که له راپۆرتیکی به ریتانیا دا هاتبوو ”یه کیتی سیاسانه، که پیوستیهه کی نۆتون مۆبیه له تیهو کوردا نییه“. بۆیه هه ر دوو حکومه ته که به خاوه ن داوا کاریه کانیان راگه یاند، که ”له کورد ستانی عیرا قدا بواری دامه زاندنی ده وه له تیکی سه ره به خۆی وا نییه که کۆمه له ی نه ته وه کان چاودیریکات“.

له سالی ۱۹۱۹ وه، بۆ سینه مین جار شینخ مه حود سه ر کردایه تی شو رشینکی له سلیمانیدا کرد. نامه یه کی بۆ کۆمه له ی نه ته وه کان نارد، تالوی لیده باری، تیایدا جه ختی له سه ر نه وه کردبوو که ده سه ته لگرتنی به ریتانیا ده بوا ژیرانه نازادی به کوردی ولایه تی موسل به خشیایه، داوا کرد ”هه موو پیوه ندیهه کانی له گه ل به غدادا، به هه ر شپوه یه که بیت“ ده بی بپریت، له دریتۆه ی نامه که یدا ده لیت: ”ناکریت به وه قایلین که چهند گه لیک ی سه ره تایی وه که - لیریا - مافی چاره ی خۆنوسینی بدریئی ونیمه شی لی بیهش بکریت. گه ر حکومه تی عه ره بی به غدا، به هیز وفرۆ که ی ئینگلیز، که کۆمه له به ریزه که تان به رپۆه بردنی نه م وولاته ی به ناوی تپوه وه پێسپاردبوو، یارمه تی نه درایه، نه وا دوو باره بوونه وه ی میژوو که به ره وه به غدا کشان ودا گیر کردنی بوو هه ر چهند رۆژیک ی ده ویست“.

شینخ مه حود بۆ چرو نه که ی راستبوو، چونکه دیسانه وه فرۆ که کانی هیزی نا سمانی

شایانه‌ی به‌ریتانیا، هر وه ک چۆن پیشتر له تیکشکاندنی شۆرشه‌کانی پیشوویدا یارمه‌تیده‌ری هیزه غیراقیبه‌کان بوون، نه‌مجاره‌ش بۆ له‌ناوبردنی شۆرشه‌که‌ی یارمه‌تیاکان دایه‌وه. به‌لام شاری سلیمانی مانگرتنیکیان کرد که تا نه‌و کاته میژووی کورد شتی وای به‌خۆیه‌وه نه‌دیبوو، چونکه بۆ یه‌که‌مین جار، کریکار و بازرگان و دانیشتوانی شاره‌که، هه‌ستی نه‌ته‌وایه‌تی خۆیانیاکان به‌ناشکرا ده‌برێ. هه‌رکه له مانگی نیسانی ۱۹۳۱ داو دوا‌ی شه‌ش مانگک به‌سه‌ر هه‌لگیرساندیدا، شۆرشه‌که‌ی شیخ مه‌حمود کوژبیرایه‌وه له مانگی تشرینی دووه‌می ناینده‌داو، نه‌مجاره‌یان له "بادینان" که ناوچه‌یه‌کی دره‌و، له‌و رۆژگاران‌ه‌داو له ناکامی بیزاری ده‌برین به‌رامبه‌ر به‌وه‌رگرتنی عیراق له‌کۆمه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌کاندا، نا‌ژاوه سه‌رتاسه‌ری گرتبۆوه، شۆرشیکی دی سه‌ربه‌له‌دا. به‌لام نه‌مجاره‌یان داواکاریی کورد چهند مه‌سه‌له‌یه‌کی دیارو کۆنی گرتبۆوه. په‌لپیان له‌و پلانا‌نه‌ی حکومه‌ت ده‌گرت، که نه‌و دیا‌نه نه‌ستووریانه‌ی له ناوچه سنوورییه‌کانی هه‌کاریه‌وه هاتبوون و، پیشتر له هیزه به‌ریتانیا‌یه‌کانی ناو عیراقدا کاریانکردبوو له ناوچه‌کانی لای خۆشیا‌نه‌وه ده‌ستیان له زۆریه‌ی سه‌رکو‌تکه‌ریه‌کانی کورددا بووه، له ناوچه‌کانی‌اندا جینشینبکه‌ن. هه‌روه‌ها کورد به‌ دانانی پۆلیسه‌خانه غیراقیبه‌کان و چه‌سپاندنی وه‌رگرتنی باج له کوردستاندا ناقایلیبوون.

له به‌هاری ۱۹۳۲ دا، هیزه‌کانی عیراق به‌ یارمه‌تی چه‌کی ئاسمانی شایانه‌ی به‌ریتانیا، نه‌م شۆرشه‌شیاکان دامرکانده‌وه، که به سه‌ره‌له‌دانێ ته‌ستیره‌ی شیخ نه‌حه‌د به‌رزانی و مه‌لا مسته‌فای برا بچووکێ یه‌ هه‌لگری با‌ییرانیاکان، ته‌وانه‌ی به‌رووی حکومه‌تی نیوه‌ن‌دی عوسمانیه‌کاندا راپه‌ریبوون. هه‌ر ته‌وه‌نده‌ی جووته‌ برا بۆ تورکیا هه‌لاتن، ده‌سته‌لاتدارانی تورک گرتنیاکان و دایاننه‌وه به‌ کاربه‌ده‌ستانی عیراق. بۆجاریکی تریش حکومه‌ته‌کانی ناوچه‌که به‌رزه‌وه‌ن‌دی تیوانیاکان وای لیکردن له‌روو به‌روو بوونه‌وه‌ی کیشه‌ی کورددا هاوکاری یه‌کریه‌که‌ن و، جووته‌ براش جوژه سزایه‌کی باوی نه‌و سه‌رده‌مه‌دران، واته به‌ دوورخسته‌وه‌یان بۆ خوارووی عیراق که عه‌ره‌ب تیا‌یدا زۆرینه‌ بوو، ته‌ویش به‌ر له‌وه‌ی دوورخسته‌وه‌که‌یان بگۆرپریت بۆ نیشته‌جیکردنی زۆره‌مله‌ی ناو شاری سلیمانی. له سلیمانی پایته‌ختی رۆشنیبری کوردستانی عیراقدا، مه‌لامسته‌فا له‌تاقیکردنه‌وه‌یه‌کدا ده‌ژیا،

که له یاخییه کی ناوچهیه کی دووردهسته وه بیته سهر کرده ی بزووتنه وه یه کی رزگار یخوازی نیشتمانی کورد. له و ماوه یه شدا کوردوستانی عیراق چهند شورپشیکی وای به خویه وه بینی که له مه وداو به رینی و به هیزیا جیاوازیان هه بوو، یه کینه ش دهسته لاتداره عیراقیه کان له سهر کوتر دنیا سهرده که وتن.

ئه و نه ته وه ییه کوردانه ی مه لا مستفایان له و کاته دا ناسی که له سلیمانی ده ژیا، جهختیان له سهر ئه وه ده کرده وه که گورانکاریه که ی مه لا مسته فا زه حمت و له سهر خو بوو، به لام هه رچوتیک بوو هاته دی. ئه و نه ته وه ییه کوردانه، چه په شارنیشینه کان بوون (کورد روتیککی دیاری له ناو پارتی کومونیستی عیراق و گه لیک ریکخراو و پارتی نه ته وه یی نه نیی تردا دیوه)، سهره تا به رزانیان زور به خوپاریز داده نا، به لام سووربوون له سهر ئه وه ی که لیا نه وه قیربیت، دواچار به لای بوچوونه سیاسی و نیشتمانییه کاناندا دایشکاند. به لام پیوه نندی به رزانی و ئه و نه ته وه ییه کوردانه هه مووکات ئاسان نه بوو، کاتیک باسه که به لای ئه رکی پراکتیکی سیاسانه دا ده چوو، به رزانی خو سه پین و خاوه ن رۆشنیرییه کی که م، ههستی به بیزاریه کی زورده کرد له ناست ئه و بوخته شارنیشینه ی سهر سه خترین به ره له ستکاری به ریتانیا بوون و به هزی دهسته لاتگرته دهستی ئه و انیشه وه، له دوانا وه نندی وزانکوکانی ده می ئینتد اهدا، زانیاریان به دهسته نیا بوو. یه کیک له یه که مین کوردناسان، پی و ابوو که ”گالته ی رۆزگار و ایکرد به رزانییه دواکو توه کانی، پینگه یشتووی ژیر سایه ی سیستمی ده ره به گه یاتی، بینه پیشهنگی بزووتنه وه ی نه ته وه یی چه پره ی کورد، به تایه تی که نه ته وه ییه شارییه کان رکیان له شیوه ژبانی تیره گهریتی ده بووه و ترسیشیان له هیزی تیره کان هه بوو، هه ولی له ناو بردنی ئه م سیستمه ده ره به گه یاتییه شیان ده دا“. به لام کورده شارییه کان ده یانزانی هه چ هیزیکی سهر بازانیه ی تایبهت به خویانیان نیسه و، به رزانیش له پتی توانا کاریگهریتی به سهر تیره گوند نشینه کاندا، ده تواتیت هیزی پیویست بو هینانه دی خه ونه کانیان، که دامه زرانندی ئوتونومییه له کوردستانی عیراقداو، کوششکردنیشه بو سهر به خوئی، داینبکات. به دریتوایی ده یان سالی ناینده بزووتنه وه ی کوردی عیراق، به هزی ئه م پیکهاته سهره کییه ی کومه لگه که یانه وه لاوازترده بوو. ئه ویش له ئه نجامی دوزمنایه تی چه کدارانه ی تیوان

به‌شده سهره‌کیه کانی کومه‌له‌که‌یان، که له بنه‌ره‌تدا پیکهاته‌که‌شیان وه کک به کک و ابون. سه‌یره‌که‌ش له‌وه‌دایه که ده‌سته‌لا‌تداریتی مه‌لا مسته‌فا ته‌نیا له کاتی شه‌ره یه کک له دوا‌ی یه‌که‌کانی له گه‌ل حکومه‌تی غیرا‌قدا گه‌یشته‌لوتکه، چونکه به هه‌زاران کوردی خوینده‌وار، له شوینی دوری وه کک به‌غداوه‌ روویان تیده‌کردو، له ترسی سه‌رکو‌تکرده‌که‌ی غیرا‌ق و خزمه‌تی سه‌ربازی و، شه‌رکردن له پیناو کیشه نه‌ته‌وه‌یه‌که‌یاندا په‌نایان بۆ چیاکان ده‌هینا.

دوا‌ی ده سال ده‌سته‌سه‌ریتی مه‌لا مسته‌فا ده‌رفه‌تی له‌و سووکه‌ چاودیرییه‌ بینی که به‌ری‌تایا به‌هۆی رۆلی له‌ جه‌نگی جه‌انی دوو‌مه‌دا گرتی‌روی و له‌سالی ۱۹۴۳ ۱۵ هه‌لات. به‌پیی گیرانه‌وه‌یه کک که هیشتا راستیه‌که‌ی یه‌کلانه‌کراوه‌ته‌وه، به‌رزانی بۆیه له سلیمانیه‌وه به‌ره‌و چیاکانی لایخزیان چووبوو، چونکه نه‌و مووجه‌یه‌ی له حکومه‌تی وهرده‌گرت به‌هۆی هه‌لشاوسانی جه‌نگه‌که‌وه، هینده‌که‌م بی‌زوه به‌شی خواردنی خیزانه‌که‌یی نه‌ده‌کرد، ده‌ش‌لین رۆژیک که ده‌ست به‌ قۆی ژنه‌که‌یدا ده‌هینیت و له‌بری نه‌و لیرانه‌ی خیزانه‌که‌یان گلیاندا‌بۆوه نالجه‌ی ناسنی به‌قژییه‌وه کردبوو نه‌وسا هه‌ستی به‌و که‌م ده‌رامه‌تیه‌کردبوو، چونکه هاسه‌ره‌که‌ی له‌به‌ره‌وه لیره‌کانی بۆ دا‌بینکردنی خوارکی خیزان فرۆش‌توو. به‌رزانی په‌ستی دا‌یده‌گرت، له پيشدا به‌ سنوردا چووبوووه ناو تیران و نه‌مجا هات‌بۆوه ناو غیرا‌ق و یه‌کسه‌ر پوه‌و به‌رزان بی‌زوه. هه‌ر به‌گه‌یشتنه‌وه‌ی و که‌وته‌ رینک‌خستنه‌وه‌و یه‌کگرتنه‌وه‌ی عه‌شیره‌ته‌کانی باکوور که (عه‌شیره‌ته‌کانی "دۆله‌مه‌ری" و "شیروانی" و "مزروری" و "باروشی" ده‌گرتنه‌وه)، که به‌ تیره‌ی به‌رزانییه‌کان ناسراوه‌و سه‌رۆک‌ایه‌تی شو‌رشده‌کات، حسابه‌کۆنه‌کانی خۆی له‌گه‌ل عه‌شیره‌ته‌کیبه‌رکیکانی، که پاره‌یان له حکومه‌ت وهرده‌گرت و پش ده‌سائیک ناپاکتیان له‌گه‌لدا کردبوو یه‌کلا‌کرده‌وه‌و هیزه‌ غیرا‌قیه‌ نه‌ شارازا‌کانیشی تیکشکاند که بۆ سه‌رکو‌تکردنی تیردرا‌بون.

راست کاربه‌ده‌سته به‌ری‌تاییه‌کان، له‌ ریتیازی نه‌م "سه‌رکرده‌ عه‌شایه‌ریه گیره‌شویته، قیل‌بازه‌ بی‌شاپرووه" تووربه‌بون و به‌ "جه‌رده‌و به‌خوناز و دیکتاتور" یش باسیانده‌کرد. راپۆرتیکی هه‌والگه‌ره سه‌ربازییه‌کانی به‌ری‌تایا له‌ باره‌یه‌وه ده‌ل‌ت "لافی

نویسنه رایه تی بزوتنه وهی نه ته وایه تی کورد لیده دات، به لام راستیه که ی بز مسوگر کردنی ده ستکراوه یی خزی به پینی کزنه شیوازی تیره گهریتی له دزیتی و جهرده یی هه ولده دات. به لام "سیرکینهان کورنوالیس" ی کومیسهری بالای به ریتانیا، ده لیت، به داخه وه حکومه تی به غدا به باشگه زبونه وه ی له و "په ایمانه ی جهختیان له سه رکرا" و "دواختنی به دهنگه وه چوونی داوا ره واکانیا" خزی خسته گیزاوه وه. نامه شه یو نه وه ده کات که به چوکهنانی مه لا مسته فاش، جگه له "شوینقا مکردنی له ناو کورد داو سه رنه نجام به شه هید کردنی" شتیکی تر ناکات. به هزی نه بوونی هیزو فرۆکه ی جهنگی به ریتانیا وه که بز شه ری کورد پیوستبون، نوری سه عیدی سه رۆک و هزیرانی غیراق، که کوردیکی فیلبازه و له ریزه کانی سوپای عو سمانیدا کاریکردبو، وای به باشده زانی که له گه لیاندا رینک بکه ون. له مانگی نیسانی ۱۹۴۵ دا لیوردتیکی گشتی بز به رزانی وه مو نه و یاخیانه ی له گه لیدابون ده رکرد، به لام سه رکرده کوردیه که نه مه ی به نیشانه ی لاوازی دانا.

ره خنه گریکی نه مه ریکایی توندو راستگو، گو مانه کانی به ریتانیا یی کانی په سندنه ده کرد که له باره ی ههستی نه ته وه یی به رزانی ده یانکرد، به لام نامه ی به وه ده کرد که "نه گهر به رزانی به به توانایی ونه ترسییه که ی ناسرابیت" نه و "شتی خرابی وه ک له خۆبایی و خۆیستی و پارایی و کورتینی و که لله ره قیتیسی هه یه". به لام نه و کوردانه ی نه م که مو کورتیا نه یان دیاریکردبو، هه ره هیچ نه بیت له و رۆزگارانه دا که مبون و نه وساش مه لامسته فا کاریگه ریتییه کی زۆری له سه رکورد هه بو. مو حسین دزه یی، که له وه ته ی بیریکردۆته وه له خزمه تی بنه ماله ی به رزانیدا یه، باسی نه و خۆشحالیه ی خزی ده کات که له ۱۹۴۳ دا، کاتیک له شاری هه ولیر قوتایی قوتاغی سه رته تای بووه، بیستویتی مه لا مسته فا له سلیمانی هه لاتوه. جهخت له سه رکرده ده کات که "نه و کاته ههستی نه ته وه یی له وه په ریدا بو"، سالتیک دواتر، به رزانی به هاوه لی دوانزه پاسه وانی تایه تی خۆیه وه که به فیشه کدان و تفهنگی چیکی لووله دریزی "په نه و"، به جامه دانی سووروسی تایهت به به رزانیه کانه وه، هاته ناو شاری هه ولیر وه. دزه یی ده لیت: "تیمه هه مومان بز بینی له قوتابخانه هاتنه ده ره وه، هه رچه نده خزی کورته بالا بو به لام به

به‌رگه کوردیه که یه‌وه به پیاوینکی به شان وشه‌وکات ده‌هاته به‌رچاوم". وه‌چه‌یه‌ک دواى نه‌وه یاریده ده‌رینکی تری به‌رزانی به بیرى دیت، که رۆژینکی به‌هار، کاتیک بۆ یه‌که‌مین جار مه‌لا مسته‌فا ده‌بینیت به‌سەر نه‌سه‌په‌ سپیه‌که‌یه‌وه پیش "کۆمه‌لێک له پاسه‌وانه‌ تایه‌تیه‌ شکرمه‌نده‌کانى خۆى" که‌وتوو‌وه له ده‌شتایه‌کى پر له‌گوله‌ کیویه‌وه هاتۆته‌ ده‌ره‌وه، نه‌م چۆن دلی که‌وتۆته‌ په‌له‌په‌ل.

به‌کۆتایه‌هاتنى دوو‌هه‌م جه‌نگى جه‌هانى، له‌ ئابى ۱۹۴۵ دا مه‌لا مسته‌فا شۆرپه‌شیکى سه‌رتاسه‌رى راگه‌یاندا. له‌گه‌ل نه‌وه‌ سه‌رکه‌وتنه‌ گرنگانه‌ى سه‌ره‌تا به‌رزانی دژ به‌هیزه ساواکه‌ى حکومه‌ت به‌ده‌سته‌ى هینا، دیسان تیکشکینه‌رایه‌وه. وه‌زیرى ناوخۆى عیراق که‌وته‌ هاندانى نه‌وه‌ تیره‌ کوردیانه‌ى کیه‌رکبى به‌رزانیان ده‌کرد تا به‌ره‌نگارى بینه‌وه‌وه، پاره‌ى بۆیستیشى دانى، نه‌وانیش په‌رۆشى شه‌رکردنى کۆنه‌ دوژمنه‌که‌یانیان و، خۆشحالى نه‌وه‌ پاره‌ زۆره‌بوون که‌ حکومه‌تى عیراق وه‌ک خه‌لاتیک له‌ پیناو هه‌وله‌کانیاندا دابووینى. زۆرى نه‌برد به‌رزانی ناچاربوو هه‌لت و، له‌ ناوه‌راستى تشرینى یه‌که‌مدا، له‌گه‌ل ده‌هه‌زار که‌سى خۆیدا، که‌ هه‌ر سى‌یه‌کیان جه‌نگاوهر بوون و، هه‌مووشى له‌ تیره‌که‌ى خۆى نه‌بوون، له‌سنوورى تیران په‌رینه‌وه. به‌لام نه‌مجاره‌یان هه‌لاتنه‌که‌یان ئاسانبوو، چونکه‌ سنوورى تیران کراوه‌بوو هاتیشى بۆ کوردستانى تیران خورپه‌یه‌کى خۆشبوو بۆ نه‌ته‌وه‌یه‌ کورده‌کان و به‌رپۆه‌بردنى کۆرپه‌له‌که‌ى مه‌هابادیان. هیزه‌کانى تیران ریشان له‌ به‌رزانی وجه‌نگاوهره‌کانى نه‌گرت، چونکه‌ زۆربه‌ى کوردستانى تیران ناوچه‌ى لیکداپرانى هیزه‌ داگیرکه‌ره‌کانى به‌ریتانیاو شۆره‌وى بوو هیچ هیزینکی تیرانیشى تیا‌دا نه‌ما‌بوو. له‌ سالى ۱۹۴۱ه‌وه‌ که‌ سوپای سوور چۆته‌ نه‌وى و، کاتیکش شۆره‌وى و به‌ریتانیا‌یه‌کان ده‌ستیان له‌ کاروبارى تیران وه‌رداو ره‌زا شایان لاپردو له‌ ترسى لایه‌نگریته‌یه‌که‌ى ئه‌لمانیاى دوریا‌نخسته‌وه، شۆره‌وى و به‌ریتانیا‌یه‌کان ناوچه‌یه‌کیان له‌ تیران نه‌وه‌ هیزانه‌یاندا دابهرى تا یازمه‌تیه‌ سه‌ربازیه‌کانى خۆر تاوا، که‌ له‌ که‌نداوى فارسیه‌وه‌وه به‌کوردستاندا تا سنوورى شۆره‌وى - تیران و، له‌ ویتشه‌وه‌ بۆ مۆسکۆ که‌ هێجگار بۆیستی بوو، بگه‌یه‌تیت.

شۆره‌وى و کورده‌کانى تیران سوودیان له‌وه‌ بۆشایه‌ بىنى که‌نه‌بوونى ده‌سته‌لاتى تیران

له كوردستاندا جيانهيشتبور. به تايه تي بۆ كوردى تيران كه له سالى ۱۸۷۸ هه وه له وه تهى تيران "ميرنشيني نه رده لان"ى له ناو برد كه دوا مير نشيني كورد بو، بارى واچاكيان به خويانه وه نه ديوو. بهرزاني له نزيك سنوره وه چاوى به ژه نه راتيكي شو ره وى كهوت، داواى ليكرد هيزه به ككه و ته كهى خوى له مه هاباد بخاته ژير ده ستلاى قازى محمه ده وه. قازى محمه د كه نه وسا په نجا سال ته مه نى بو، سه ر كرده يه كى نايى نى سلامانه ي خاوه ن زانباريه كى زور قازيه كى شهرعى وابو كه گه ليك ريزى ليده گيرا. بۆ دامه زراندى نه وه ي به "كومارى مه هاباد" ناسراو خوى سه روكايه تيه كه يى گرته ده ست، له لايه ن شو ره وييه وه يارمه تى ده درا. قازى كه سايه تيه كى خاكى وله خيزاتيكي گرنكى مه هابادى وابو كه له هه موو خيزانه كانى دى ناو دار تى بو، هه ر بۆيه ش كاتيک ده سته لاتدارانى تيران له نارچه كه دا نه مان، نه م به راستى بو وه به رپرسى ناوچه كه. هاتنى بهرزاني وجهنگاوه ره كانى بۆ قازى محمه د، كه له سوپاى كه بو، خه لاتيكي چاوه روانه كراوى يه زدان بو، چونكه جگه له لايه نگرپتى دانىشتوانى شارى مه هاباد وچهند كه سىكى تيره كوردپيه كانى تيران هيجى ترى نه بو. به لام بهرزانيه كان به هوى سه رده رچوونيان له هونه رى شه رى ناوچيادا، به پيچه وانه ي رۆله تازه چه كدار كراوه كانى نه و تيرانه ي هه ر كه له ناوچه كانى خويان دوورخرانه وه نه ژنويان ده شكيت، سه مانديان كه هيزيكي بهزه برى چالاك و كارپگه رن.

"كومارى مه هاباد" ویتنه يه كى كالبۆه ي "كومارى نازه ربايجانى ديموكراتى" خاوه ن ئۆتۆنۆمى بو كه هاوپه يمانه ناوخويه كانى شو ره وى به يارمه تى سوپاى سوور، له كانونى يه كه مى ۱۹۴۴ دا ته بريزى پايته ختيانگرت وداياغه زراندىبو. له ۱۶ ي ئابى ۱۹۴۵ دا قازى محمه د، به هاندانى شو ره وى "حيزبى ديموكراتى كوردستان" ي پيكه پينا. هه رچه نده قازى محمه د دوودلبوو، به لام نه وپش وه ك نازه رپيه كانى كرد و، له ۲۲ ي كانونى دووه مى ۱۹۴۶ دا، له گۆره پانى "چوارچرا" كه تاكه دوو شه قامه قيرتاوه كه ي شاره كه ي پيک ده گه ياندى، "كومارى گه لى كورد" ي راگه ياندى، به ناماده بوونى سه رۆك عه شيره ته كانى كوردى تيران و، به رپرسانى حيزبى ديموكراتى كوردستان و، سى نه فسه رى شو ره وى كه به جيبىكى سه ربازيانه ي چه ك له سه ر دامه زراوه وه هاتبوون

و، بهر زانیش که بهرگی ژه نه پالیانه‌ی سهر شان پانی شور هوی وچه کمه‌یه کی دریز له بئ
هه لکیشراوه وه ناماده بوو، قازی ئالای کوردیشی هه لکرد.

دامه زرانندی حیزبی دیموکراتی کوردستان و حکومت راگه باندنه کهش، له نه نجامی
سهر داتیکی کوتوپری "باکو" ی پایته ختی کۆماری نازه باینجانی شور هوه بیه وه هات، که
له ئه یولی ۱۹۴۵ دا قازی محهمه دو چهند سهره ک عه شیره تیکی کورد به بانگه‌نیشتیکی
شوره‌وی کردبوویان. چونکه له و ماوه یه دا ستالین هه ولی نه وه ی بوو که باکووری
خوژنارای تیران بخاته سهر وولاته که بی و کوردیش به شیکه بلانه که ی بوو. له باکو
کورده کان به ئینی پاره و، چاپخانه یه ک تا رۆژنامه یه کی پیده رکه ن، چه کی قورس و،
به خشین چهند کورسیه ک له نامۆزگا سهر بازیه کانی شور هویان پیلرا. وه ک نه و کاته
حیزبی دیموکراتی کوردستان رایگه یاند، هه ول بو "به دیهینانی ئۆتۆنومی (کوردستان) له
چوار چیوه ی ده وله تی تیران" دا ده دا نه ک سهر به خزی ته وار. به لام لایانگرانی حیزب و
"هه ندیک له میژوو نووسان" یش، تا نه مرز پرسیاری نه وه ده که ن که، داخو کۆماری
مه هاباد به راستی هه ولی سهر به خزی ته واوی بوو؟ ئالای کورد له هه ر سی ره‌نگی:
سوور و سپی و که سک پیکهاتبوو، واته کۆبیه کی هه لگه راوه ی ئالای تیران بوو، وه ک
کورد نه توانن به ته واوه تی خزیان له تیران جیا بکه نه وه. نه و ده مه نه م ورده کار یانه
به لای حکومت هه شایانه لاوازه که ی تیران و نه مه ریکاو به ریتانیای دۆستیانه وه بایه خی
نه بوو. محهمه ره زا په هله‌وی که شایه کی گه‌نجی بی‌تافی کردنه وه بوو، له سهر ته ختی تاووس
جیگه ی باوکی گرتبووه، درکی به وه کردبوو که کورد و بلوش و نازر و تورکمان
و عه ره ب، هه موویان پیکه وه له نیوه ی دانیشتوانی تیران زیاترن، هه ر ئۆتۆنومیه ک،
چهند که میش بیت به ده ست بهینن، به ره نگار بوونه وه یه کی راسته قینه ی ده ست لاته
ناوه‌ندیه که یه تی. تا ده هات دله راوکی هاو په یمانیش، له زۆربوونی رۆلی کورد له نار
چوار چیوه ی بلانه کانی شور هویدا زیاده کردو یه که مین پیدا هه لپوانی په له ی ناو جه‌نگی
ساردی هینایه ناراه.

له سهره تاوه شور هوی چه زی به هه لسو که و تکردنی سهر کرده کۆنه کانی کوردی
وه ک قازی محهمه و سهره ک عه شیره ته پاریزگاره کان کردوو، نه ک نه و ریکه خراوه

نه‌ت‌ه‌و‌ی‌ی‌ان‌ه‌ی ده‌س‌ت‌ی‌ان له دامه‌زاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا هه‌بوو، وه‌ک‌ه‌ "کۆمه‌له‌ی ژبانه‌وه‌ی کورد" و هه‌ندیک له کۆمۆنیسته‌کان و نوێنه‌رانی حیزبکی نه‌ینی کوردی عیراق "هیرا". "کۆمه‌له" که سالی ۱۹۴۲ به نه‌ینی دامه‌زرا‌بوو، لقی له زۆریه‌ی شاره‌گه‌وره کوردیه‌کانی عیراقی وه‌ک‌ه‌؛ هه‌ولێر و که‌رکوک و ڕه‌واندو‌ز و شه‌قلاوه‌و سلیمانی، له سوریا و تورکیاش دامه‌زاند‌بوو. چونکه له هه‌لسوک‌ه‌وته دیموکراتیانه‌که‌ی کۆمه‌له پیره‌ویده کرد به گومان‌بوون، بۆیه شۆره‌ویه‌کان سوور بوون له‌سه‌ر نه‌وه‌ی قازی محم‌مه‌د، که له‌گه‌ل زمانشیرینییه‌که‌یدا به خۆسه‌پین ناسرا‌بوو، له نیسانی ۱۹۴۵ دا بچیته حیزبه‌که‌وه.

کۆماری مه‌هاباد ده‌ستی به‌سه‌ر سه‌ی به‌کی خاکی کوردستانی تیراندا بۆگیرا، ده‌ستلایشی به‌ده‌وری مه‌هاباددا، که ده‌که‌وته ناوچه دابراوه‌که‌ی ژێر ده‌سته‌لاتی شۆره‌ویه‌وه، هه‌ر تا دووری ۶۰ میلیک بریده کرد. به‌لام نه‌م کۆماره کوردی هه‌موو شوینه‌کانی به‌لای خزیدا ڕاکیشا، به‌تایه‌تی نه‌و لاوانه‌ی پارته‌کۆنه‌کان به‌هیاوێکرده‌بوون. به‌گه‌رمی پشوازی نوێنه‌رایه‌تی کوردی سوریا و تورکیا و عیراق ده‌کرا. له‌گه‌ل نه‌وه‌ی نه‌م کۆماره یارمه‌تی له‌یه‌کیتی شۆره‌ویه‌وه ده‌گه‌یشتی، به‌لام (به‌تیجه‌وانه‌ی رژیته‌نازه‌ریه‌ سه‌رکوتکه‌ره‌که‌ی باکووریان) هه‌وه، هه‌ولی ده‌رزادانی مارکسیانه‌و، شۆرشێ کۆمه‌لایه‌تی و، به‌پاستی دابه‌شکردنی زه‌وی وزاریان نه‌ده‌داو، پۆلیسی نه‌ینیشیان دانه‌مه‌زراند. کینیی خویندنی قوتابخانه‌و رۆژنامه‌یه‌ک و بلاو‌کراوه‌یه‌کی ڕامیارانه‌ی مانگانه‌و دوو گۆفاری رۆشنسیری یان ده‌رده‌کرد، که هه‌مووی بۆ چاکه‌ی نه‌و چاپخانه‌یه‌ ده‌گه‌په‌ته‌وه که سوپای سوور دابووین. راستیه‌که‌ی کۆمار به‌را‌ده‌یه‌کی دیار نازادو کراوه‌بوو. کۆمار له‌ماوه‌ی ته‌مه‌نه‌ کورته‌که‌یدا، وه‌ک‌ه‌ تیه‌ه‌ندیکی کلتووری کوردانه‌و بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وايه‌تی کورد کیه‌رکی دیمه‌شق و سلیمانی ده‌کرد.

به‌لام کۆمار، دوا‌ی پشت‌تیکردنی دۆسته‌ شۆره‌ویه‌کانیان، رووخا. ستالین له‌ژێر گۆشاری به‌رده‌وامی به‌ریتانیا و نه‌مه‌ریکا، به‌جه‌ینانی نه‌و به‌ئینه‌ی کاتی جه‌نگ دابوو و، کشانه‌وه‌ی له‌نازه‌ریجانی مانگی ئایاری ۱۹۴۶ داو، ده‌مشیرینکردنی مۆسکۆش بۆ کیشانه‌وه‌که‌ی سوپای سووری، به‌ئینی تیران بوو که رینیدات بشکینینی گرنگی نه‌وت

بکات، نهوش هاندهربو تا دهست له دوسته نازه‌ری وکرده کانی هه‌لگیریت. ئیتر هه‌ر نه‌ونده‌ی هیزه‌کانی شۆزه‌وی کشانه‌وه، تیران که‌له‌به‌ریکی یاسایی بو نه‌و مافه‌ نه‌وتیه‌ی به‌ شۆزه‌وی دابوو، دیه‌وه. زۆری نه‌خایاند کوردو سه‌ربازه‌ تیرانییه‌کان ده‌رکیان به‌ نه‌گه‌پانه‌وه‌ی سوپای سوورکردو، مه‌هابادیش که‌ پشتگیریکردنه‌که‌ی شۆزه‌وی لیبررا، ئیتر وه‌ک به‌ریکی گه‌ی دره‌ختیک به‌ربۆوه. کورده‌کان که‌ هه‌ر له‌ کۆنه‌وه‌ له‌ هه‌موو حکومه‌تیک به‌گومانبون، نه‌یانده‌زانی نه‌بجاره‌ نه‌وانه‌ی خو‌کمیانده‌کەن وه‌ک خۆیان کوردن و، پێوسته‌ به‌رگری له‌میانکه‌ن. که‌چی له‌ قازی محمه‌د، که‌ پێوه‌ندی له‌ گه‌ل شۆزه‌وییه‌کاندا کردبوو، دوورده‌که‌وتنه‌وه، چونکه‌ به‌رده‌وام پاورپوته‌که‌ی سوپای روسیای قه‌یسه‌ری به‌بیردیتانه‌وه‌ که‌ له‌ کاتی جه‌نگی جیهانی یه‌که‌مدا له‌ کوردستان کردبوویان.

له‌ به‌رامبه‌ر کۆکردنه‌وه‌ی هیزه‌روو له‌زیاده‌بووه‌که‌ی تیراندا، قازی محمه‌د هه‌ولتیکی بیهووده‌ی بو‌به‌ده‌سته‌نانی پشتگیریکردنی سه‌ره‌ک عه‌شیره‌ته‌ کوردیه‌کان دا، که‌ به‌پێی ئاره‌زووی تایبه‌تی خۆیان کاریانده‌کردو، گوتیان به‌ چاره‌نووسی کۆماره‌که‌ نه‌ده‌داو، سه‌رپنجیشیانده‌کرد. بیجگه‌ له‌ هیزه‌که‌ی به‌رزانی، قازی محمه‌د ته‌نیا لایه‌نگیریتی عه‌شیره‌تیکی پچووکی مه‌هابادو، به‌شیکێ که‌م بایه‌خی عه‌شیره‌تیکی تری به‌ده‌سته‌نینا. به‌رزانییه‌کان له‌لایه‌که‌وه‌ بو‌سه‌رکو‌تکردنی چهند عه‌شیره‌تیکی به‌ره‌هه‌لستکاری قازی محمه‌د و به‌ره‌نگاربوونه‌وه‌ی به‌ریوه‌به‌ران، یان له‌ لایه‌کی تریشه‌وه‌ بو‌رووبه‌روو بوونه‌وه‌ی سوپای تیران و ئازه‌رییه‌کان، به‌کارده‌هێران. به‌لام به‌لینه‌کانی شۆزه‌وی که‌ له‌ باکو، سه‌باره‌ت به‌ دانی زریزۆش و تۆپ و چه‌کی قورسی دی به‌کورد دابووین، هه‌ر به‌ مه‌ره‌که‌بی سه‌ر کاغه‌ز مایه‌وه، قازی محمه‌دیش پله‌ی وه‌زیره‌کانی بو‌ به‌ریوه‌به‌ری به‌ش داگرت و، خۆشی وازی له‌ نازناوی سه‌رکۆمار هیناو هه‌ر به‌سه‌رۆکی حیزبی دیموکراتی کوردستان خۆی ده‌ناساندو، له‌ به‌رده‌م میوانه‌کانیشیا پێی له‌وه‌ داده‌گرت که‌ تۆتۆنومی تاکه‌ ئامانجی بووه‌.

قازی محمه‌د هه‌ولی بیهووده‌ی بو‌قایلکردنی ده‌سته‌لاتدارانی تیران دا، تا بیکه‌نه‌ ده‌سته‌لاتداری ناوچه‌یه‌کی به‌رینی نوی، که‌ له‌ سنووری شۆزه‌وییه‌وه‌ تا باشووری

کرمانشا بگریته‌وه، شیوه ئۆتۆنومیه کیشی هه‌بیت. له نایاردا شه‌ری پچ‌پچ‌ر له‌گه‌ل هیزه‌کانی تیراندا، له ناکامی کشانه‌وه‌ی هیزه‌کانی شو‌ره‌ویدا ده‌ستینیکرد. له ناویشه‌وه بازرگاتیان له‌گه‌ل هم‌وو تیراندا پچ‌راو، به‌روبوومی کوردستان، له دانه‌ویله‌و تووتن به‌سه‌ر یه‌کدا که‌له‌که‌بوون که زیاتر بیوره‌یکردن. کوردستان خزراکی که‌مبۆه، نه‌ویش کاتی‌ک قازی مح‌مه‌د ناچاربوو نانی هیزه‌که‌ی به‌رزانی بدات و، نه‌و پیشوازییه‌گه‌رمه‌ی سه‌ره‌تا بۆیانکرا بۆ نه‌و مه‌به‌سته‌به‌کاربه‌یتیت، نه‌مه‌جگه‌ له ناندانی خه‌لکه‌هه‌زاره‌که‌. به‌رزانی خانه‌خوینکه‌یی به‌دل نه‌بوو، به‌دریایی سالاتیکی زۆر به‌”پیاوی خراب“ و، جگه‌ له ”گیرفانی خۆ پرکردن“ هیچ نامانجیکی تری نه‌بوو، باسی ده‌کرد. نه‌گه‌رچی به‌رزانی دانی به‌وه‌دا نا که قازی مح‌مه‌د ۱۲۵۰ه‌ه‌ تهن‌گ و ۳۰ ره‌شاشی به‌هیزه‌که‌ی داوه، به‌لام هه‌ر به‌”ناپاکه‌” و له به‌ر چه‌ند هۆیه‌کی نادیاریش به‌”بازرگانی به‌ کوردستان“ وه‌ه‌کردن، داده‌نا.

له ۱۰ ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۴۶ دا، هیزه‌کانی تیران هیرشیان بۆ ده‌ره‌به‌ندیکی سه‌ره‌کی کزد که نازه‌ره‌ دیموکراتیه‌کان ده‌ستیان به‌سه‌رداگرتبوو، بیست و‌چوار سه‌عاتی نه‌برد نازه‌ریه‌کان به‌رگریه‌که‌یان و له‌گه‌ل‌یشیا کۆماری نازه‌ری‌باجانی دیموکراتی تیکشکینرا. یه‌کسه‌ر قازی مح‌مه‌دیش خۆی به‌ده‌سته‌وه‌ دا. به‌پنجه‌وانه‌ی سه‌رکۆدایه‌تیه‌که‌ی نازه‌ر که بۆ سه‌لامه‌تی خۆیان په‌نایان بۆ یه‌کیتی شو‌ره‌وی برد، قازی له کوردستاندا مایه‌وه‌ تا به‌ رووی چاره‌نووسی خۆیدا بووه‌ستیه‌وه. به‌ئهی کۆلتوری شه‌ره‌فمه‌ندانه‌ی خۆ به‌ده‌سته‌وه‌دانی کوردانه‌ شه‌ری نه‌کرد، که بووه‌ هۆی نه‌وه‌ی لاوه‌ کورده‌ نه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کان په‌خه‌ی ئی‌بگرن. بگه‌ر قازی له ۱۷ ی کانونی یه‌که‌مدا کاتی‌ک سوپای تیران بێ ته‌قه‌ چوونه‌ مه‌هاباده‌وه، پیشوازیکردن. دوو رۆژ دواتر قازیان گرت و، له‌گه‌ل برایه‌کی وئامۆزایه‌کی، له‌سه‌ر رۆلی سه‌ره‌کی هه‌ر یه‌که‌یان بۆ دامه‌زراندنی کۆمار، له‌گۆره‌پانی ”چوارچرا“ داو له‌ سه‌عات سی‌ی به‌ره‌به‌یانی رۆژی ۳۱ ی نازاری ۱۹۴۷ دا، له‌ سیداره‌یاندان. سه‌رحه‌م شاره‌کانی کوردستانی تیران شه‌بۆلی له‌و جزه‌ره‌ له‌ سیداره‌دانه‌یان به‌خۆیانه‌وه‌ بیسی و، به‌وه‌ش یه‌که‌م کۆماری کوردی میژووی نوییان له‌ناو‌برد.

بهرزانی نهو نازناوهی قازی محمد پی به خشی شایانی بوو، رۆژ له دواى رۆژ، کۆمار زیاتر پشستی به هیزه کانی ده به ست تا بهر گری لیکات، له کاتیکدا بهر گری عه شایه ره کوردیه تیرانییه کان، که لایه نگریتییه که یان بهرده وام ده گۆررا، له که مبهونه و هدا بوو. نهو گرفتهی له پیوه ندی قازی محمد و عه شایه ره کانه وه به ره و روى قازی ده پیوه، نمونه یه کی کۆنی نهو ناکۆکیانهی تیوان پوخته سیاسییه شارنشینه که وه هیزه سهربازییه که بوو که گالتهی بهو سهر کردایه تییه سیاسییه ده کرد و له سیاسه ته کانیسی نه ده گه یشت. زۆری نه برد نهو عه شایه رانهی لایه نگرى کۆمار بوون، ده ستیان به نه رته خراپه کۆنه که یان کرده وه و که وتنه راوورپوتکردنی گه شتیاران و سه رانه سهندنی جوتیاران.

بهرزانی رۆژنیک چیه بیزاری خۆی له کوردی تیران نه شارده وه بووه هۆی ژه هراویکردنی پیوه ندی ده یان سالی ناینده ی پنیانه وه، که پیده چى ته نیا رۆژنیکش بیری له مه ترسی پشته ستی کورد به هیزه ده ره کییه کان نه کرد بته وه. نه یوانی له وه درزه ناشکرایه ی نه زمونه که ی کۆماری مه هابادیش سوود وه ربگریت و، بگره نهو رپووداوه باوه رپی به راستی بزچوونه کانی خۆی و داواکردن له هه موو کورد که کویترانه دواى بکه ون، چه سپاند. هه ره وه ش وای لیکرد له سه ر حسابی کوردی تیران نهو رپیکه و تنانه له گه ل شادا بکات. چه ندین که ره ت نه وه ی دووباره ده کرده وه که خه باتی کوردی عیراقی پینیشده خریت و، رۆژنیک چیه له و باوه رپی، که پیویسته کوردی تیران و سوریا و تورکیا له پناو هینانه دی خواسته سیاسییه کانی نه ودا، قوربانی به مه به سته رامیاریه کانی خۆیان به دن، نه هاته خواره وه وه هه رۆش ره فتاری ده کرد.

سالی ۱۹۶۸، لاوانی کوردی تیران شوهرشیکیان له دژی شا بهر باکرد، نه ویش له کاتیکدا بووه که بهرزانی فرمانی پیکردبوون شتی وا نه کهن، بۆیه خراب هه لچوو، سه ر کرده یه کی کوردی تیرانی به ناوی "سلیمان مه عینی" کوشت و لاشه که شی دایه وه به پیاهه کانی شاو نه وانیس به ناو هه موو شاره کانی کوردستانی تیراندا گیرایان، له تیوان ۱۹۶۱ و ۱۹۷۵ یشدا ۴۳ نه ندایى حیزبی دیموکراتی کوردستانی تیران که هه ولی په نا بۆ عیراق برنیانده دا، به فرمانی بهرزانی گیران یان کۆرزان و دزانه وه به تیرانییه کان. که

بهرزایش پیوستی به یارمتهی ئەوان بوو، کورده کانی تیران بهرادهیه کئ لاوازیبون و ژبیانیان لی تالکرابوو که نه توانن یارمتهی بدەن. ئەم کرژیانه له تیوان کوردی تیران وغیراق وتورکیادا به دریزایی سالانی دواتر بهردهوامبوون وبنجیشیان دا کوتا. دواى وه چه به کیش کوردی غیراق که بۆ پیوه ندی کردنی دونیای دهره وه یان دهوا به تهواوهتی پشتیان به ئەنقەرە بیهستایه، شهربان له گهل کوردی تورکیادا کرد، چونکه ئەمان پیمان وابوو که گرنگیدان به خهباتی دژ به تورکیایان ده بیت له پینش هه موو شتیکی تره وه بیت.

مانه وهی بهرزانی وه کئ لایه نگرینکی کۆماری مه هاباد، ته نانهت دواى نه وهش که هه موو عه شیرته کانی کوردستانی تیران لی ته کینه وه، شتیکه ناییت له بیر بکریت. چونکه له وه زیاتر هه چی تری پینه ده کراو، هه چ شویتیکی تریش نه بوو پرووی تیبکات. له و قۆناغه دا بهرزانی دانی به قهیرانی خۆی و نه وقه بیرانه شدا نا که کۆماره که ی تیبکه وتبوو، که ووتی: "سوپای تیران به سه رکوردا زال نه بوو، به لکو وولاته به کگرتوه کان و به ریتانیای مه زن به سه ر به کیتی شوژه ویدا زالبون". چنه د پۆژنیک دواى که وتی مه هاباد، بهرزانی پاسیکی درایه که به تیراندا گۆزه ربکات، مانگیک زیاتریش له تاران مایه وه، هه ولئیکی بیهوده شی بۆ زه امکردنی به ریتانیا دا تا بۆ بهرزان به گه ریته وه و، له هه لویتستی نه مه ریکاش بگات نه گه ر داواى وه رگرتنی وه کئ په نانه نه ده کی سیاسی بکات. شا پینشیاری نیشته جیکردنی بهرزانییه کانی له نزیک شاری هه مه دان باکووری خۆرئاواى تیران بۆ کرد، که ناوچه به کی زۆر دووره له سنووری غیراقه وه. مه لا مسته فا هه ستیکرد (ههسته که شی راستبوو) شا هه ولی توانده وهی بهرزانییه کاتیی له ناو تیراندا.

مه لا مسته فا، بهر له وهی پینشیاره که به هه نجگاری په تبکاته وه، به رپاری لیکۆلینه وه ویدا. چونکه له وه سه ختی زستانه دا ده یوست کات به سه ربه ریت، بهرزانییه کان دواى نه وهی چاکترین چه کی کۆماریان ده ستگیربوو (نزیکه ی سێ هه زار تفه نگ و ۱۲۰ په شاش و نارنجۆک و دوو توپی مهیدان)، له "نه غه ده" ی باکووری مه هاباده وه، بۆ رووبه روو بوونه وهی چاره نووسیان خۆیان ناماده کرد. دواکات سوپای تیران نارامی لیبراو، به یاوه ری عه شایه ره کورده کان که پینشر هاوپه یمایتی له گه لدا کردبوون و تاران به لیتی لیبخۆشبوونی دا بوونی، که وته راوانی بهرزانییه کان.

له ۱۱ ی نازاردا بهرزانییه کان، بز کشانه وه نهفسانهیه کهیان کهوتنه شهروه، "سهلماندیان که دوژمتیکی سهرسورپینهرو قیلزانن وله کاتی خوشیداو، له شویتیکی گونجاودا ولهو کاتانهشدا که خویان دیاریده کهن، شهری چاک ده کهن". له کاتی ینکهه لپوانی رۆژانه یاندا، زیانی زیاتر له وانه ی له خویان ده کهوت به دوژمن گه یاندا. بهلام نهو بۆردومانه بهرده وامه ی دوانزه کۆنه فرژکه ی جهنگ و، گوشاری بهرده وامی مهیدانی تیرانییه کان، بهره بهره کاری له ووره ی جهنگاوه ر وژن و مندا ل کرد، بۆیه بهرزانییه کان هیزه کانی خویانیان کرد به دوو به شهوه. له سه ره تای نیساندا، شیخ نه حمد و چوار نهفسه ری هه لاتووی سوپای عیراق و زۆر له جهنگاوه ر و خیزانه ناساییه کان، برپاریان دا هه رچۆتیک بکه ویتته وه بجه نه وه بۆ عیراق، خویان دا به ده ست هیزیکی عیراقه وه، که له سه ر سنوور چاوه روانیده کردن. عیراقیه کان شیخ نه حمد دیان به یانزه سال و، دوورخستنه وه ی براده ره کایشی بۆ خوارووی عیراق، سزادا. ناگاداریکردنه وه کانی مه لا مسته فا، سه به ره ت به نه نجام خرابی خۆبه ده سه ته وه دانی چوار نهفسه ره که راسته ره چوو، چونکه عیراقیه کان له سیداره یاندا ن.

پاش چه نند رۆژتیک، مه لا مسته فاو ۴۹۳ جهنگاوه ره که ی له گه لیا مابونه وه، رینگه یه کی پر مه ترسیان گرته به ر. پیش هیزه کانی تیران کهوتن و، شهوی ۱۳ ی نیسان له سنووره وه خویان به خاکی عیراقدا کردو، به ره و چیا دوورده ست و سه خته کانی باکووری به رزان بوونه وه. دوو هه فته دواتر، که نه یوانی لیبوردنی به غدا به ده سه ته ینتی، ره وه که ی ده سه تیکرده وه، که ره نگه ه یچ رینگه و تنیکی له گه ل تیران و تورکیادا بیر لینه کردیته وه، کۆبوونه وه یه کی له گه ل پیاره کانیدا کردو، باسی نه وه ی بۆ کردن که بینجگه له روو کردنه یه کیتی شۆره وی ه یچ شتیکی تریان بۆنه ماوه ته وه. ووته یه کی بۆ دان ووتی: "ماندوو، برسی و، ینخواوس ده بن"، نه مجا لافی نه وه ی لیدا که قسه یکردوه "له گه ل رووسه کاندوا، نه وانیش ووتیوانه. ره نگه ینشوازیبکرتین"، ینشه وه ی باس له وه بکات، که چۆن و که ی وله کوی پیوهندی به شوره وییه کانه وه کردوه. نه میش وه ک زۆربه ی نهفسانه کان، مه لا مسته فا ملی به رۆژگاره که ی خۆی داو، نهفسانه تاییه تیه که یی دروستکرد، چونکه ه یچی تری له بهرده مدا نه بوو. له م قوناغه ی کشانه وه

که پیدا که سنی هفته‌ی خایاند، به‌رزانی له ۲۷ ی نازاردا، بۆ ماوه‌یه‌کی کهم چوره‌ی ناو خاکی تورکیاوه، نه‌مجا دوا‌ی دوو رۆژژ چوره‌ی ناو خاکی تیرانه‌وه‌و، له ویتشه‌وه روه‌و باکورور بۆوه. له کاتی کشانه‌وه‌که‌یدا، به‌رزانی چهند جارینک، بۆ ماوه‌ی کهم کهم نیش نه‌وه‌ی بیته‌وه‌ی ناو تیران، که دوو لیوا‌ی تیرانی به‌دواوه‌بوو، ناچاربوو بچینه‌ی ناو خاکی تورکیاوه. کورده‌کان جگه‌ی له چهند وولاخیکی پیویست بۆ هه‌لگرتنی برینداران و نه‌و پیویستیه‌ی که‌مه‌ی پینابوو، هیچی تیران نه‌بوو. بۆیه به‌رزانی ویاوه‌ی ساغه‌کانی، ناچاربوون ۳۵۴ کیلومه‌تر به‌ناو چیاکانی "زاگرووس" دا، که جار هه‌یه ۱۲ پێ به‌فری له‌سه‌ره‌ی به‌پێرین.

"نه‌ناراده‌ی دۆله‌مه‌ری" یه‌کیک بوو له‌وانه‌ی به‌شداری کشانه‌وه‌که‌یانکردبوو، تاسالی ۱۹۹۱ یش هه‌ر پاسه‌وانی تایه‌تی بنه‌ماله‌ی به‌رزانی بوو، جه‌ختی له‌سه‌ر نه‌وه‌ی ده‌کرکه‌ی مه‌لامسته‌فا "پیاوینکی هه‌یجگار خاکی بوو، قایل نه‌ده‌بوو هه‌یج که‌سینک شت و مه‌که‌کانی بۆ هه‌لبگریت و، گالته‌ی له‌گه‌ل هه‌موانیشدا ده‌کرد، سووریش بوو له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌ی له‌ ناوجهرگه‌ی روه‌دواوه‌کاندا بیت". نه‌مجا به‌ شانازییه‌وه‌ی ده‌یوت: "به‌ درێزایی زیا‌نم بۆ مه‌لامسته‌فا شه‌رم‌کردوو، نه‌ک بۆ کوردستان". له‌ترسی ناشکرانه‌بوونی شوی هه‌یزه‌کانی، به‌رزانی ویاوه‌کانی شه‌وانه‌ی به‌ ناو چیاکاندا جینگور که‌یانده‌کرد نه‌ک به‌ رۆژ، پیلایه‌شیا‌ن له‌ کۆنه‌ی تایه‌ی لاسیتیک دروسته‌کرد، چونکه "زیاتر به‌رگه‌یانده‌گرت و ده‌نگیشیا‌ن لیه‌ نه‌ده‌هات"، له‌به‌ر قورسی چه‌که‌ی ئۆتوماتیکیه‌ی کان وازله‌هیناو به‌شتیا‌ن به‌ تهنه‌گه‌ی کۆنه‌ی برنه‌وه‌ی حازر به‌ده‌سته‌کان به‌ست، که‌ له‌ رۆزانی خوشی رابردوویندا شا پینی به‌خشیبون، فیشه‌که‌کانیشیا‌ن له‌ ناو خۆیاندا به‌شکردو هه‌ریه‌که‌و ۵۰۰ دانه‌ی به‌رکه‌وت. کوردی نه‌و ناوچه‌ی به‌رزانی پیا‌یدا رته‌ده‌بوو، "ده‌ترسان" ناو وینیلو به‌ ییشمه‌رگه‌کان بده‌ن، هه‌ر له‌به‌ر نه‌وه‌ش مه‌لامسته‌فا ویاوه‌کانی، ده‌گه‌من نه‌بوایه‌ له‌و گوندانه‌ی پیا‌یدا گۆزه‌ریان ده‌کرد نه‌ده‌نوستن، به‌ردیان به‌فریان راده‌خست. نه‌وگرفته‌ی سه‌ره‌کیانه‌ی به‌ هۆی که‌می ناوه‌وه‌ی تووشیا‌نه‌اتبوو، "له‌شمان ده‌خورا" و به‌ هۆی دران پرۆلپرزۆلی جل و به‌رگیشیا‌نه‌وه‌، "چونکه‌ی زۆرجار ناچارده‌بووین له‌ سه‌رچۆک برۆین، تاکه‌س نه‌مانبیتیت". خۆ زۆرجار رینگه‌که‌ی هه‌نده‌سه‌ختبوو که‌ "تیسره‌ی کاغانه‌ی نه‌یانده‌توانی

پسایاندا برۆن“ ناچاری ده کردین ”برینداره کانمان جیهیلین“. له و پاشه کشه یه دا، بهرزانی ۲۸ کهسی له شهردا له دهه ستداو، زیاتر له ۲۰ که سیش به هۆی برینه کانیاں یان زۆر ماندووبوونیا نه وه مردن. بهرزانی ناچار بوو سێ شهڕی قورس و نزیکه ی شهش سووکه پینکدا هه لپۆان بکات. بهلام نه وه یزه تیرانیانه ی بز راوانانی تیردرا بوون، هیزه کانیا نی بز تیکه شکیرا.

دوای چل و چوار سال له هۆی سه رنه که و تنی تیرانیه کان تیگه یشتم. سالی ۱۹۹۱ که له دهست هیزه کانی عیراق هه لده هاتم، چاوساغه که ی رینگام جوگه له یه کی پچووک ی له سنووری عیراق تورکیا نیشاندام، که به هاران به هۆی توانده وه ی به فیره وه ناوه که ی به شیوه یه کی ترسناک زیادیده کرد، بهرزانی وجهنگاره ره کانی له هه لاتیناندا له ویژه په ریبوونه وه. نه و جوگه یه هه یج شتیکی تایهت به خۆی نه بوو که له وانی دی جوینی بکاته وه، بهلام وه کک پێیان و وتم، به هاران کاتی توانه وه ی به فر، له ناوچه که دا نه و ی به دریتۆای چهند میلێک تاکه پتی بترسی په رینه وه یه. بهرزانی شاره زایه کی چاکیشی له رووه کک و نازه لئی کوردستاندا هه بوو، شانازی به وه شه وه ده کرد که هه موو نه و رینگایانه ی نه سه که نده ری گه و ره بز چوونه سه ر هندستان، له ناوچه که دا گرتویتی ده زایتیت. بهرزانی چونکه پرتوبانی کوردستانی به ووردی ده زانی، نه وانه ی چه واشه ده کرد که دوای ده که و تن. تیرانیه کان تا ۱۸ ی حوزه یران پێیرانه گه یشتن و، نه گه یشتنه که ناری رووباری ”ئاراس“ که سنووری نیوان تیران و نه رمینیای شۆره و ی دیاریده کرد، کاتیکیش گه یشتن له لاشه ی دوو پیاو که له په رینه وه ی رووباره که دا خنکابوون و چهند تهنه نجیکی خراپ وه ندی زه خیره به و لاوه هه یجی دیان نه دۆزیۆوه، بهلام بهرزانی وجهنگاره ره کانی، هه شت رۆژ پێشتر گه یشتبوونه ناوچه یه کک که ۲۵ میل له باشووری خۆره لانی چپای ئاراراتی به به فر دا بۆ شراوه وه دوو بوو، رووباره که شیان ئیوه وه دیار بوو. بهرزانی دوو کهسی نارد تا شۆره و یه کان به نیشوازی کردنی خۆی وجهنگاره ره کانی قایلبکه ن، له ۱۵ ی حوزه یراندا له رووباره که په رینه وه، یانزه دانه سالی ره به ق له ناواره ییدا مانه وه.

شۆره و ی، کورده کانی کرد به چهند کۆمه له یه کی پچوکه وه، به پنی ته کتیکی هه لس

وکە وتکردنی ستالین، لە گەل کە مایە تیبە نەتەوە کاندایا، بە سەر وولاتە بەرینە کە یاندا پەرش
 و بیلای کردنەو. لە زستانی ۱۹۴۹ - ۱۹۵۰ دا بەرزانی خانە خویکانی، بە
 پەتکردنەوێ دامەزراندنی حکومەتیکی دوورە وولات، بە سەرۆکایەتی خۆی، وە کە
 سەرەتایە کە بۆ دەستپێکردنەوێ شۆرشێ کرد، توورە کرد. ئەو شە لە لویستی
 نایدۆلۆجی نەبوو بە لکو هەلۆیستیکی کە سیتی خۆی بوو. بە پادەیه کە قینی لە قازی
 محەمد بوو کە گومان لە هۆی سووربوونی شۆرەوێ بکات بۆ دانانی "پەحیم"ی ناموزای
 سەرکردەوێ خوالیخۆشیبوو بە وزیری دەرەوێ ئەو حکومەتە پیشنیار کراو. شۆرە
 و یە کانی شە هەلس و کەوتی مەلا مستەفایان بە دڵ نەبوو، بۆیە گرتیان و
 دووریانخستەو، ئەویش ناچار لە باخیکی میریدا وە کە میوە کیشیک نیشیدە کرد. لە
 باکوێ پایتەختی کۆماری نازەریجانی شۆرەوێ بوو "تاشقەند"ی ئاسیای ناوەراست
 گوێزرایەو، ئەویش بەر لەوێ، جاریکی دی بە فرمانی ستالین بۆ مۆسکو بگوێزرایەو.
 کار وای لێهات شوێن دیاریکردن بۆ بەرزانی سەمبیت. جەلال تالەبانی کە ئەو سا لۆینک
 بوو بەرزانی زۆر بە دلبوو، گیرایەو کە چۆن بە هۆی بانگهێشتکردنی بۆ میهرەجانی
 لاوانی کۆمۆنیستی سالی ۱۹۵۷ هە، بوونی خۆی لە پایتەختی شۆرەویدا بۆ
 چارویکەوتنی غوونە بالا کە ی خۆی تەرخان کرد. خۆی لە یارە شۆرەوێ کانی دزییەو
 دوا ی هەوێکی زۆر بەرزانی لە فلاتیکی پچوکی مۆسکو دا دییەو، چەند ویتەیه کی
 خیزانە کە ی و هەوایی پینگە یاند. بە دووقۆلی و لە کاتی بیکاری تالەبانی، سەبارەت بە
 دواوژی کوردستان قسە یانکردو. لەو رۆژانە دا تالەبانی مارکسی بوو، زوو هەستیکرد
 کە بەرزانی مارکسی نییە، بە لکو خۆی (دانی بەو دا نا کە لەو بارە یەو ئەو نەندە
 زانیاری کە مە، وازی لە قوتابخانە یە کی سەر بە پارتی کۆمۆنیستی شۆرەوێ هیناوە،
 چونکە لە تاقیکردنەوێ کیدا، بیری چوو بۆو کە لێن دامەزرێنەری شۆرەوێ.

بەلام هەموو ئەم شتەنە رای خۆرناوا بە گشتی و وولاتە یە کگرتووە کان بە تاییەتی
 نەگۆری کە بەرزانی دەستکە لایە کی شۆرەوێ نەیت. هەر بۆغوونە، لە راپۆرتیکدا کە
 سالی ۱۹۵۱ راپۆتکاری ئاسایشی نەتەوێ سەرۆک کۆمار نامادە یکردبوو، جەخت
 لە سەر ئەو دەکات کە "شۆرەوێ بەلینی بە کورد داو پشنگیری داواکاری ئۆتۆنۆمیان

له غیراقدای بکات و له پتی مهلا مسته‌فای به کریگیرواوشیانوه، که تیتسا له روسیا ده‌ژی، چاودتیریه کی تایبه‌تیا بکات. "نم بۆچونه له‌بهر دوو هۆه‌له‌بوو: به‌رزانی نه‌توه‌یه کی نه‌ونده توند‌په‌و بوو شۆره‌ویه کان هیچ حساب‌یکیان بۆنه‌ده‌کرد و، کرم‌لینش له‌و جۆرانه نه‌بوو به‌لین به‌و په‌نا‌به‌رانه‌ی لای خۆی بدات و جینه‌جیکردنیش له‌ نه‌ستۆ بگرت. به‌رزانی زۆر له‌ نازناوی "مه‌لای سوور"، که نه‌و رۆژنامه‌خۆرئاوایه‌نه‌ی حز به‌ نازناو به‌خشینه‌وه. ده‌کەن لیبان نابوو، په‌سته‌بوو، نه‌م نازناوه‌ش له‌بهر هه‌مان نه‌و دوو هۆیه‌ی سه‌روه‌ه هه‌له‌بوون. به‌رزانی دواتر له‌بهرده‌م میوانه‌خۆرئاوایه‌که‌نیا پنی له‌سه‌ر نه‌وه‌ داده‌گرت که "کۆمونیست نیم و، که په‌ناشم برده‌بهر روسیا، نه‌وکاته هیچ چاریکی ترم نه‌بووه".

به‌دریژایی سالانی ناینده، به‌رزانی میوانه‌کانی به‌وه‌ قایلده‌کرد که ناواره‌یه‌که‌ی روسیای وا چاک نه‌بووه. به‌لام نه‌وانه‌ی گومانیان له‌ راست‌گۆزیه‌که‌ی ده‌کرد، پینان واپوو به‌رزانی دوا‌ی نه‌وه‌ی له‌ شه‌ست‌کاندا چاره‌نووسی خۆی به‌ تیران وئیسرایل و، له‌دوا‌ی ۱۹۷۲ شه‌وه‌ به‌ وولاته‌یه‌ کگرتوه‌کانی نه‌مه‌ریکاوه‌ به‌سته‌وه، نه‌عجزه‌هه‌له‌وئیس‌تانه‌ی ئاسایه‌. راستیه‌که‌شی به‌رزانی سالاتیکی زۆر پیش نه‌وه، راستی هه‌له‌بژارده‌کانی خۆی ناشکرا‌کردبوو، له‌و سه‌رده‌مه‌ی وولاته‌یه‌ کگرتوه‌کان، به‌ هۆی شه‌ری قیتمه‌وه‌ له‌ نوشوس‌تیدا‌بوو، ئاره‌زووی کوردستان کردنه "په‌نجاو په‌که‌مین وولایه‌تی نه‌مه‌ریکا" ی به‌میوانه‌خۆرئاوایه‌حه‌په‌ساوه‌کانی راده‌گه‌یاندا. نه‌وی راستی بیت‌گۆرانی هه‌ویه‌عماتییه‌کانی به‌رزانی، له‌ تیران دوو زه‌نیزه‌که‌و له‌کاتی جه‌نگی ساردا، ئاد‌گاریکی سه‌ره‌کی سه‌ر‌کرده‌ی بزور‌تنه‌وه‌ ئازادی نیشتمانییه‌کانی جیهانی سیه‌م بوو. به‌رزانی به‌پنی ره‌فتاری کۆنی ده‌ره‌به‌گایه‌تی نه‌و قسانه‌ی بۆ میوانه‌بیانییه‌کانی ده‌کرد، چونکه‌ پنی واپوو به‌دلی نه‌وان ده‌دو‌یت. تاله‌بانی نه‌وه‌ی باس‌کرد، که له‌سه‌ره‌تای شه‌سته‌کاندا کاتیک وه‌ک وه‌ر‌گی‌رپنکی به‌رزانی کاریده‌کرد، زه‌نه‌پال له‌رۆژنیکدا چه‌ندین چاوتیکه‌وتنیک‌ی رۆژنامه‌نووسی یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌کی جیاوازی له‌ گه‌ل چه‌ندین رۆژنامه‌نووسی بیانیدا ده‌کرد که به‌ سه‌ردان هه‌ت‌بوونه‌ کوردستان. به‌رزانی به‌ نه‌مه‌ریکایه‌کی ووت، ئاماده‌یه‌ کوردستانی عیراق بیسته "ولایه‌تی په‌نجاو په‌که‌مین" و،

لای پروسیه کیش ناماده بی کوردستان کردنه "شانزه مین کۆماری شۆزه وی" نیشاندا بوو. پنده چوو بهرزانی هیوای به دورگرتنی رۆژنامه نووسه کانی، له جهنگی سارد مه به مستبویت. به هر حال نهوانه ی که ده یانناسی رپۆیان له گومانه غه ریزه بیه که ی ده گرت، بۆ نهو سه غاوت و دلخۆشکردنه ی له کاتی باسکردنی قوولی کیشه ی کورددا هه بیوو.

"جۆن فۆستهر دالاس" که ۱۹۵۲ - ۱۹۶۰ وه زیری ده ره وه ی نه مه ریکا بوو، گومانی له هه موو سه ر کرده یه کی دنیا ده کرد گه به ته واوه تی لایه نگری سه ربازگه ی خۆرئاوا نه بوایه. به لام دواتر جه مال عه بدولناسر سه مانندی که سه ر کرده کانی جیهانی سنی بۆ به دیه پێانی نامانجه کایان ناماده ن هاره یما تیتی شه پتانیش بکه ن، چونکه هه ستیانکرد له چواچیه ی گه مه ی گه لاندا لاوازن. به رزایش له سه ر کرده کانی جیهانی سنی جیهانه ده کرایه وه، له گه ل نه وه ی لایه نگری شه کی توندی وولاته یه کگرتوه کانی ده کرد (نه مه یسه له بهر هۆی نادیار) هه ندی جاریش پڕۆزه ی پشتگیریکردنی شۆزه ویشی ناماده ده کرد. بیه جگه له کوردستان لایه نگری که هه مه یسه یی هیه لایه کی تر نه بوو، هه رچه نده ره خه نه ئیگرانی پیناسه ی کوردستانه که یان وا یه کلا ده کرده وه که له سنوری عه شیرته په چکۆله که ی خۆی تینا په ریت. خۆبه ستنه وه ی به سامانی کوردستانه وه که نه و ته که ی که رکو ک پشه هه موویان ده هات، یه کیک له و دیارترین که مه چه کانه ی بهرزانی ده نواند که له خه باتیا بۆ نیشتمانه که ی، به ده ستیه وه بوو.

پنده چتی بهرزانی له روسیا، جگه له قیربونی زمانی روسی، که له گه ل نه و براده رانه ی له ناواره یی شۆره ویدا له گه لیا بوون، یان له گه ل نه و میوانانه ی روسیان ده زانی، به تایه تی نه گه ر بیوستایه یاریده ده ره کانی، یان هه موو نه ندامانی خیزانه که ی، که روسیان نه ده زانی له قسه کایان نه گه ن پیده دوا، هیهی تری نه کردیت. واش راهاتبوو که بهر له مه ی خواردنه وه، نان و که ره بخوات، نه ویش قیاییک بوو تا زۆر خواردنه وه ی پنه و دیار نه بیت، له روسیا وه قیری بیوو. بهرزانی تا سالی ۱۹۷۲، که مۆسکۆ ریکوتننامه ی دۆستایه تی و هاوکاری بۆ ماوه ی ۱۵ سال له گه ل رژی می به عسیدا مۆرکرد، که نه و کاته و تا نه و رۆزه به گرتگرتین ده ستکه وتی کره ملین له خۆره لاتی

ناوه‌ی راستدا داده‌نرا، پیوه‌ندی چالاکی به لیپرسراوانی شوروه‌ویه‌وه هه‌بوو. نه و به‌یماننامه‌یه مؤسکۆی خسته ناو راره‌وی ده‌ست‌لاتی گه‌وره‌ترین وولاتی به‌ره‌می نه‌وتی ناوچه‌که‌و بازاریکی گه‌وره‌ی بۆ پیشه‌سازی چه‌کی شوروه‌وی و، گۆره‌پاتیکی فراوانیش له‌ به‌رده‌م شاره‌زایانی سه‌ربازی ومه‌ده‌نیاندا کرده‌وه. به‌لام پیوه‌ندی کۆنی مؤسکۆ به‌ کوردی عیراقه‌وه به‌لاوه‌نرا. بۆ‌غوونه له‌ سالی ۱۹۶۳ دا شوروه‌وی له‌ نه‌ته‌وه یه‌ کگرتوه‌کاندا به‌ توندی بیزاری خۆی به‌رامبه‌ر به‌وه‌ ده‌ربری که‌ ناوی "له‌ ناو‌بردنی به‌ کۆمه‌ل"ی لێناو عیراق به‌رامبه‌ر به‌ کورد ده‌یکات، وه‌ کک گۆشاریکیش له‌سه‌ر رژیمه‌ یه‌ کک له‌دوای یه‌ که‌ کانی به‌غدا به‌کاریده‌هینا. ده‌بی نه‌وه‌ش بووترتیت که‌ شوروه‌وی، له‌ سالی ۱۹۷۴ دا هه‌ولتیکێ راست، به‌لام بیسوودی بۆ هه‌لنه‌گیرسانه‌وه‌ی شه‌ری تیوان کوردو هیزه‌کانی به‌غدا دا.

یه‌ کلایسه‌ دوای رووخانی رژیمی شایانه‌ی عیراق که‌ به‌ریتانیای له‌ پشتبوو، شوروه‌وی هانی گه‌رانده‌نوه‌که‌ی تشرینی یه‌که‌می ۱۹۵۸ ی مه‌لا مسته‌فای له‌ ده‌ربه‌ده‌ریه‌که‌یه‌وه بۆ عیراق دا که‌ پشینویه‌کی زۆری بۆ عیراق هینایه‌کایه‌وه. چونکه‌ بریاری ناسانکردنی هاتنه‌وه‌که‌ی مه‌لا مسته‌فا به‌لای عیراقه‌وه، وه‌ کک بریاره‌که‌ی نه‌لمانیای جه‌نگی جیهانی یه‌که‌م، که‌ سه‌باره‌ت به‌ گه‌رانه‌وه‌ی لنین بۆ روسیا دای و له‌ شه‌مه‌نده‌فه‌ریکی لۆککراودا ناریدییه‌وه، چاره‌نروس سازبوو. له‌ کاتی نه‌بوونی به‌رزانیادا، عیراقی نوی و کوردستان به‌ "قۆناغیکی گه‌شه‌دار" دا ده‌رۆیشته‌ و نارامی و خامۆشی و گه‌شه‌کردن، له‌ سایه‌ی نوری سه‌عید دا، که‌ نه‌وسا چی له‌ عوسمانیه‌ کانه‌وه‌ فیربوو جیه‌جیه‌ده‌کردن. له‌و ماوه‌یه‌دا نه‌فسه‌ری کورد دوو که‌رته‌ سه‌رۆکایه‌تی نه‌رکانی سوپای عیراقیان گرته‌ ده‌ست و، سه‌رکردایه‌تی هیزی تا سمانیشیان کرد، یه‌کیک له‌ دووتیه‌ پیاده‌که‌ی سوپاش زۆربه‌ی کورد بوو. زۆر له‌ سه‌رکرده‌ عه‌شایه‌ره‌ کوردیه‌ کانیس، نه‌گه‌رچی چه‌زیان به‌ ئۆتۆنۆمی کوردستان ده‌کرد و هه‌ستیانکردبوو که‌ خویندن و به‌ریۆه‌ به‌رایه‌تیه‌ کانی میری، ده‌ستیان له‌ په‌رتکردنی بنه‌مای ده‌ست‌لانه‌ عه‌شایه‌ریتیه‌ کانیاندا ده‌بیت، به‌ پیوه‌ندی وه‌او کاریکردنیان له‌ گه‌ل حکومه‌تی عیراقدا به‌ختیاربوون. دیپلۆماتانی بیانیس بینه‌وه‌ی که‌سیان بۆ پارێزگاریکردن له‌ گه‌لدا بیت هه‌موو کوردستانیان ته‌یده‌کردو سه‌ریشیان له‌

چیا هه ره دووره کان ده دا. به لام گه رانه وهی بهرزانی دهستی له بهرپاکردنی شوپشینی راسته قینهی سهختترین ناوچهی دونیوار، هه لگیرساندنی پینج شهپی دژ به کورد له ماوهی حه قده سالداهه بوو، که ژماره به کی بيشومار قوربانی لیکه و ته وه و زیاتیکی زوری به کوردستان گه یاند.

عه بدلولکه ریم قاسمی دایک کورد که هیشتا مهستی سه رکه و تنه که ی بوو دانی به "مافی نه ته وه یی" کورددا ناو به "هاوبهش" له دهوله تی غیرا قدا دایان. سه رده می نهو، خۆره زه رده حهوت تیشک سووره که ی کورد وه ک هیمایه کی هاوبه شیتیان له نالای غیرا قدا بوو. شیخ نه هه دیش، که له ۱۹۴۷ وه له بهندیخانه خزیرابوو بهرداو رۆژیکی زوری له قایلکردنی قاسمدا هه بوو له بانگهیشتنکردنه وهی مه لا مسته فادا. موسکۆ سه فه ره که ی مه لا مسته فای وا ریکخست، که له پینشا پچینه بوراگ و، نه عجا تا بایه خی نهو مانه وه زۆره ی به کیتی شو ره وهی که مکاته وه بۆ قاهره. هه تا نه مرۆ، نهو کوردانه ی به سه ر فرۆکه خانه ی به غادا دابارین، نهو به پیره وه چونه راستگۆیانه و پر سۆزه یان له بیره که بۆ مه لا مسته فا کرا. زوری نه برد پاپۆریکی شو ره وهی هاو ریکانی بهرزانی له بهنده ری نۆدیسای شو ره و بیره وه بۆ وولاتی خۆیان هینابۆره وه له بهنده ری به سه رده ا له نگه ریکرت.

هه ر که مهستی سه رکه و تن به ریدا، قاسم هه ستیکرد رژی مه که ی بنکه به کی پته وه ی نیبه، بۆیه هه ولی مانه وه ی دهسته لاته که یی، له رینی سوود وه رگرتنی نا کۆکی تیوان پارته شوپشگیره سیاسییه جیا وازه کان و، به گۆیه کتر کردنیاندا دا. نهوسا به راستی دهسته لات له شه قامه وه بوو، ۱۰ سالیکی پر له پشینی و گیره شیوینی له به غدا دا ده ستینکردو، هه ر له سه ره تاشه وه کوردی تیوه گلا. قاسم له دهسته لات وه رگرتنییه وه تا نهو ساهه ی له نووسینگه که یداو*، له کوده تا خویناوییه که ی شوپاتی ۱۹۶۳ ی به عسیه کاند کوزرا، له پراو له نجیره یه ک کاری سه رکوتکه رانه ی توندوتیژدا، که و ته گیانی به ره له ستکارانی.

* عه بدلولکه قاسم له نووسینگه که ی خزیدا نه کوزرا، به لکو له وی له گه ل چهند نه فسه ریکی ناسراوی تری نهو کاته دا خزیان به دهسته وه داو له تیزگی ی رادیوو ته له فزیونی "سالمیه" دا دوا ی ووتو و یۆیکی سه رینه ی نهو دادگا له گه ل براده ره کاتیا گولله بارانکرا. (وه رگی)

به‌رزانی له‌یه‌که‌م پانزه‌مانگی ده‌سه‌لانه‌که‌ی قاسمدا، کاریگه‌رت‌رین هاویه‌یمان و ده‌سته به‌زه‌به‌که‌ی بوو.

به‌و‌نیه، سالی ۱۹۵۹ جه‌نگاوه‌رانی به‌رزانی وه‌که‌ هیزینکی به‌زه‌به‌ر بز سر‌کو‌ت‌کردنی مول‌کداره‌ گه‌وره‌کانی کورد (ئه‌و سه‌ره‌که‌ عه‌شیره‌تانه‌بوون که له‌سه‌رده‌می شانشینیدا شه‌ریان له‌گه‌ل مه‌لا مسته‌فادا کردبوو)، نه‌وانه‌ی دژ به‌ چاره‌سه‌ر‌کردنی کشت و‌کال بوون که‌ عه‌بدول‌که‌رم قاسم هینابویه‌ ناراه‌و، بزسه‌ر‌کو‌ت‌کردنی یاخپووتیکی شایستان ونه‌ته‌وه‌ییانه‌ی عه‌ره‌بی، که‌ له‌ هه‌مان سالدا له‌ موس‌ل به‌ریابوو، کۆمۆنیسته‌کانیش بز سر‌کو‌ت‌کردنی تور‌که‌مانه‌کانی که‌ر‌کو‌که‌ به‌کاره‌ینران. کورده‌کان به‌ ده‌نگ‌ قاسمه‌و چون و، کۆمۆنیست و به‌عسیه‌ کانشیان داپلۆست، به‌عسیه‌کان نه‌مه‌ی به‌رزانیان له‌ بیر نه‌چۆوه‌و به‌هیچ جورینک چاویان له‌و کاره‌ی نه‌پۆشی. له‌ کانونی دووه‌می ۱۹۶۰ دا قاسم به‌ریندانی پارتی دیموکراتی کوردستان و په‌واناسینی، که‌ ده‌سال بوو رژیمی شایانه‌ی عیراق رینی لیگرتبوو، پاداشتی به‌رزانی دایه‌وو، نه‌مه‌ش نه‌و په‌ری هاویه‌مانیتی له‌ تیواناندا هینابه‌ ناراه‌و. له‌و ماوه‌یه‌دا به‌رزانی حسابه‌ کۆنه‌کانی خزی له‌گه‌ل عه‌شایه‌ره‌ به‌ربه‌یکه‌ره‌ کانی پاک‌کرده‌وه‌، سه‌رۆکی عه‌شیره‌تی زینباری کوشت. به‌لام قاسم ده‌رکی به‌وه‌ کردبوو که‌ به‌رزانی سه‌رۆکایه‌تی رینک‌خراوینگی سیاسانه‌ی په‌وای واده‌کات که‌ ته‌نیا رینک‌خراوینت هه‌ره‌شه‌ له‌ ده‌سه‌لانه‌که‌ی بکات. بزیه‌ رینک‌ای گه‌راندنه‌وه‌ی بز سه‌رۆکه‌ عه‌شیره‌ته‌ کوردیه‌کان خۆشکرد که‌ له‌ رابردودا به‌رزانی به‌گۆدا کردبوون و کردبوونی به‌ دیوی تیراندا.

به‌لام جیا‌کردنه‌وه‌ی لایه‌نگریه‌ سیاسییه‌ تیکتالاره‌که‌ی رۆشنبیره‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کانی کورد، به‌لای به‌رزانیه‌وه‌ به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌یه‌کی زه‌حه‌ت‌ربوو له‌وه‌ی که‌ ده‌سه‌لانی خزی بز ناوجه‌ عه‌شایه‌ریه‌کانی باکووری عیراق بگپه‌رتیه‌وه‌. له‌کاتی ده‌ربه‌ده‌ریه‌که‌یه‌وه‌ ژماره‌ی خوینده‌وارانی کورد چهند قات زیادیکردبوو، که‌ هاته‌وه‌ کوردستانی عیراق زۆر له‌ کاتی جه‌ه‌شته‌که‌ی جیا‌وا‌رت‌ربوو. له‌و ماوه‌یه‌دا که‌ به‌رزانی دوور‌خرا‌بۆوه‌ گه‌لێک له‌ کورده‌ شارنشینه‌کان چوو‌بوونه‌ ریزی پارتی کۆمۆنیستی عیراقه‌وه‌، که‌ لقیکی تایه‌تی له‌ کوردستاندا پیکه‌نابوو له‌ پارتی دیموکراتی کوردستانیش جه‌ماوه‌ری زیات‌ربوو، هه‌رچه‌نده‌

پارتی له به یاننامه‌ی دامه‌زراندنیدا، خۆی وه کک پارتیک ناساندبوو که "سوود له مارکسیزم - لینینزم ده‌بینیت" نه‌وه تا ماوه‌یه‌کی زۆر تۆوی ناکۆکی له ناو پارتیه‌که‌دا به‌لاو کرده‌وه.

کاتی‌ک به‌رزانی به‌ره‌و ده‌به‌ده‌ری رووه‌و شو‌ره‌وی به‌وه بوخته‌یه‌کی دلسۆزی لیده‌رجیت له بیر هه‌موو کورد چۆوه، ئیبراهیم نه‌حه‌دی نه‌مینداری گشتی پارتی دیموکرات، له‌په‌نجاکاندا پارتیه‌نێیه‌که‌ی به‌ زیندویتی هێشته‌وه‌و نه‌ینیا‌نه‌ چالاکییه‌کانی به‌ری‌وه‌ده‌برد. که مه‌لامسته‌فا گه‌رایه‌وه، ئیبراهیم نه‌حه‌دی به‌پیشه‌ پارێ‌هر، ملی بۆ ئاره‌زووه‌کانی به‌رزانی نه‌داو ده‌ستی له‌ سه‌ر کردایه‌تی بوخته‌ شاریه‌که‌ هه‌له‌گرت، به‌رزانی‌ش لایب‌رد وه‌همزه‌ عه‌بدولای کۆنه‌ کۆمۆنیستی خسته‌جی که‌ پیشتر به‌ر له‌گه‌رانه‌وه‌ی به‌رزانی، ئیبراهیم نه‌حه‌د له‌ پارتی ده‌ریک‌ده‌بوو. به‌لام زۆری پێنه‌چوو به‌رزانی رایگۆری و، چه‌ کداره‌کانی خۆی ئارد تا باره‌ گای مه‌له‌ندی سه‌ر کردایه‌تی پارتی بگرن و، هه‌مزه‌ عه‌بدولاو لایه‌نگره‌کانی ده‌ریکه‌ن.

ئه‌وان له‌سه‌ر کیشه‌ رامیاری و که‌سیتییه‌کان ناکۆکی‌بون، له‌ سه‌روو هه‌موویانه‌وه‌ له‌ کاتی پووخانی "کۆماری مه‌هاباد" دا، هه‌مزه‌ حه‌زیده‌ کرد له‌ گه‌ل عه‌شیره‌ته‌ پارێزگاره‌کاندا رینگبکه‌ون، که‌ پێی وابوو هه‌ر ئه‌وان توانای داینبکردنی هێزه‌ پێویستییه‌کانی بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌ییان هه‌بیت، هه‌رچی ئیبراهیم نه‌حه‌دیشه‌ وای پێشاهبوره‌ له‌ کاتی بربارداندا کورده‌ شارنشینه‌کان رۆژیککی زیاتریان هه‌بیت، به‌رزانی‌ش گومانی له‌ هه‌واپه‌یماتیتیه‌که‌ ده‌کرد که‌ له‌ ئیوان هه‌مزه‌ عه‌بدولاو و کۆمۆنیسته‌کاندا هه‌بیت. کاتی‌ک به‌یاننامه‌کانی پارتی دیموکراتی کوردستانی نه‌وسا ده‌خوینیه‌وه‌، که‌ قسه‌ به‌ "ئیمپریالیته‌" و "ده‌ره‌به‌گه‌" و "بورژوازی" ده‌لێن، پیاو نه‌و کۆمه‌له‌ نایدۆلۆژیانه‌ی په‌نجاکانی به‌بیردیته‌وه‌و، ده‌رکه‌ به‌وه‌شده‌ کات که‌ چۆن یه‌کتریان به‌ شتی‌ک تاوانبار کردوه‌ که‌ زۆربه‌ی کورد، به‌ تابه‌تی نه‌خوینده‌واره‌کانی ناو عه‌شیره‌ته‌ شاخاویه‌کان له‌ مانا‌که‌ی نه‌گه‌یشتون.

پێوه‌ندی ئیوان ئیبراهیم نه‌حه‌د و به‌رزانی به‌را‌ده‌یه‌کی وا کرژبوه‌ که‌ لقه‌کانی پارتی له‌و شارانه‌ی سه‌ر به‌ ئیبراهیم نه‌حه‌د بون، کاتی‌ک شه‌ری تووند له‌ ئیوان هێزه‌کانی

حکومت و چه کداری به‌رزانیدا له ئیلولی ۱۹۶۱ داو له باکووری عیراق هه‌لگیرسا، ده‌یانویست بیلابین بووه‌ستنه‌وه. شه‌ری تیوان هیزه‌کانی میری و کورد تا سالی ۱۹۷۵ به‌رده‌وام ده‌بیت، نه‌گه‌رچی ناوه‌ناوه له‌گه‌ل به‌کریدا ده‌گه‌یشتنه‌ئوه‌ی شه‌ر را‌گرن. به‌لام که قاسم له‌کانونی به‌که‌می ۱۹۶۱ دا بریاری قه‌ده‌غه‌کردنی پارتی دیموکراتی کوردستانی دا، پارتی ناچاربوو به‌شداری شه‌ره‌که‌ بیت. ئیبراهیم نه‌حمه‌دو زاوا به‌هره‌دار و‌خوازیاره‌که‌ی، جه‌لال تاله‌بانی، هینزیک‌ی تایبه‌تیان له‌ ناو پارتی دیموکراتدا؛ له‌ قه‌له‌مه‌روی سنووری تیران، باشووری خۆره‌له‌تی سلیمانیدا پیکه‌ینا، نه‌وه‌ش سروشتی لیکدا‌پرا‌نه‌ دوورو دریزه‌که‌ی کوردی نیشاند‌ه‌دا. راستیه‌که‌ی به‌رزانی و ئیبراهیم نه‌حمه‌د هه‌ر به‌که‌ خۆی به‌ سه‌ر‌کرده‌ی بزوتنه‌وه‌ی کورد داد‌ه‌نا. بۆیه‌ نه‌و لیکتردا‌پرا‌نه‌ی نه‌م بزوتنه‌وه‌یه، له‌ تیوان به‌رزانی که‌ به‌سه‌ر ناوچه‌ی باکووردا زال‌بوو، ئیبراهیم نه‌حمه‌دیش که‌ له‌ باشووری خۆره‌له‌تی کوردستانی عیراقدا ده‌ستی ده‌رویشت به‌ هیج‌گاره‌کی بنیر نه‌کراو تا ناوه‌راستی نه‌وه‌ته‌کان، که‌ مه‌سه‌ود به‌رزانی کو‌ری مه‌لامسته‌فا له‌ ناوچه‌کانی باکووردا ده‌سته‌لاتی به‌ده‌سته‌وه‌ گرت و، جه‌لال تاله‌بانیش ده‌سته‌لاتی به‌سه‌ر ناوچه‌ی هیزی خه‌زووری و مه‌له‌بنده‌ بنه‌ره‌تیه‌که‌یدا گرت، ناوه‌ ناوه‌ سه‌ری هه‌لده‌دا‌یه‌وه.

له‌گه‌ل تیه‌ه‌ل‌کیشیوونی هه‌موو نه‌م گرفتانه‌دا گرفتی سه‌ره‌کی، که‌ به‌ره‌و پزوی کورد دو‌ژمنه‌کانیشیان ببۆوه‌ وه‌ که‌ خۆی مایه‌وه. له‌وه‌ته‌ی لقی عیراقی پارتی دیموکراتی کوردستان، له‌ ئابی ۱۹۴۶ هه‌ دامه‌زراوه، نامانجه‌ رامیاریه‌ را‌گه‌یه‌ناوه‌کان، که‌ به‌رزانی بۆ هینانه‌ دیان تیده‌کوشا، وه‌ که‌ خزیان ماونه‌ته‌وه. به‌رزانی واره‌هابوو که‌ بلیت کورد سه‌ره‌به‌خۆی ناویت به‌ل‌کو "دیموکراتی بۆ عیراق و تۆتۆنومیشی بۆ کوردستان" ده‌ویت. له‌و رۆژگاران‌ه‌دا نه‌م نامانجانه‌ته‌نیا له‌ سه‌ر‌کا‌غه‌ز به‌جیوون. به‌لام راستیه‌که‌ی کاره‌که‌ به‌و ئاسانیه‌ نه‌بوو، بۆیه‌ دو‌ژمنه‌ به‌که‌دوای به‌که‌کانی به‌رزانی، شایسته‌بووین یان نه‌ته‌وه‌یی عه‌ره‌ب یان به‌عس یان کۆمۆنیسته‌کان، پروایان پینه‌ده‌کرد.

به‌لای به‌ر‌به‌ر‌کانیکه‌ره‌ سیاسیه‌کانیانه‌وه، کورد ده‌یویست به‌شیک له‌ عیراق و، گه‌ر بتواتیت چه‌ند به‌شیک له‌ تورکیا و تیرانیش، که‌ به‌ خاکی خۆی ده‌زانی، بی‌چریت. به‌دیته‌نیانی نامانجه‌کانی کوردیش قه‌واره‌ فشه‌له‌که‌ی عیراقی هه‌لده‌وه‌شاند‌ه‌وه. دو‌ژمنانی

کورد لهم شیکردنه و په یاندا هله نه بون، چونکه دوی شهر هه لگیر سانه که ی سالی ۱۹۶۱، کوردی تکی زور به راستی و ایانده زانی شهره که یان له پیناو باریکی تایه تی کوردستان و ره ننگه سه ربه خویشیا بیت، جا بز نه بیت ؟ یه کیکک له دیارترین یاریده ده رانی به زانی، جهخت له سر نه و ده کات و ده لیت: "ته نانهت له و رزانه شدا ده مانزانی به زانی ههول بز داهمه زانندی ده وله تیکی کوردی ده دات".

له خوره لاتی ناوه راستدا به گشتی و، له و ناوجه به ی غیر یقینه کان ناوی "میزویژ تانیا" یان لینا، ده ستلآت وه ک یاری به "سفر" کوردن و ابووه، به شناکریت، یان به خوته یان به خوت نییه. خو نه گهر ده ستلآت به ده ستوه نه بیت نه و ا به ده ست یه کیککی تره وه یه که لایه نی کهم نه ویش هه مان بز جوونی تزی بز ده ستلآت هه یه. بیرو که ی دابه شنه کوردنی ده ستلآت و جینه جیکردنه که ی له هیچ شویتیکی دنیادا، به قده در غیرا قی نوی دروست نییه، که گه مه ی قهواره یه کی دروستکراوی به ریتانیا یه و له ناوجه یه کدا دروستکراوه هه ر له کونه وه شویتی ده ستلآت زوردارو خویرپژیه کانه، هندی جار ده ستلآتی خو سه پینه ری واشی تیکه و تروه که خویرپژیه یه که م تر بیت. سه بارت به مه سه له ی دابه شکردنی ده ستلآت له غیرا قدا، نه و نده به سه که سه یرینگی به په له ی په یکه ره که ته و مونه ترسناکه کانی شا نا شووریه کان بکه ین که له مززه خانه کانی لوفه ر و، به ریتانیا و، مترویژ لاتی شاری نیویورک دانراون، تا هه ر گوماتیکمان سه بارت به دابه شکردنی ده ستلآت له غیرا قدا هه بیت بیره ویتته وه. به هه ر حال هیچ کام له زه نیه زه کانی دنیا، ناماده نه بوو پشتگیری دامه زانندی ده وله تیکی سه ربه خوز بز کورد بکات، یان ته نانهت نامازه یه کی واشبدات که ناماده یی پشتگیری کوردنی توتونومی کورد بگه یه تیت. خو ده وله ته کانی ناوجهش، گوماتیکی زوریان له سیاسه تی عراق هه بوو، چونکه به غدا له هاوسیکانی زیاتر تیه راندبوو، ریتی به کورد دا به رگی کوردی خوزیان له به ربکه ن وله قوتابخانه کانیاندا به زمانی خوزیان بخوینن وله به رپژه به رایه تیه کانیشیاند به کار بیهنن و رزنامه و کتیبشی ینده ربکه ن.

نهم گومانه ی هه موو لایه کیان به سه ره کیان داده ناو له سیاسه تی هه ریه کیکیاندا به کرده وه کاری ینده کراو له "په یماننامه ی سه عدنا باد" ی سالی ۱۹۳۷ یشدا، تیران و

تورکیا و عیراق، به لیبیاندا بوو له کاتی پیوستدا بیکه وه شالوویان بۆ بهرن و، له به لیبیانامه ی
 ”په بمانی به غدا“ شدا، که له سالی ۱۹۵۵ دا نه مه ریکاو به ریتانیا نا په وایانه به بیانوی
 دژایه تی کۆمونیسته وه به سه ر وولاتانی ناوچه دا سه پانیا. گه ر سه رنجیکی روودا وه کانی
 دوا وه بده ی، نه وای بۆمان ده سه لیت که هه وله راگه یه نرا وه کانی به رزانی بۆ ده رچوون له
 یاری سه فر، واته مه حالی ده رچوون له دابه شه کردنی ده سه لات له عیراقدا، هه ر له
 سه ره تا وه سه ره نه که وتنی بۆ دانرا بوو. خۆ نه گه ر کورد به راستی جه خت له وه بکات که
 رژیمی به غدا به ته نیا به و نا روخینریت، نه وای ده سه لاتدارانی عیراقیش بزووتنه وه ی
 نه ته وه یی کوردیان بپ له ناو نا بریت. به هه ر حال، رژیمه یه ک له دوا یه که کانی به غدا،
 که به رزانی ته نیا هه ولی لاواز کردنی ده دان، به هۆی ده سه که وتی نه وتی که رکو که وه
 که کورد به به شیک له سامانی زه وتکراوی خۆبی داده تیت، تا ده هات دینده تر ده بوون
 وچاکتریش خۆیان پیکده خست. به رزانی ته نانه ت له و په ری باشیا که کوردی هه موو
 دنیا گوینان له تیزگه یه کی نه ینی کوردی سه ر شه پۆلیکی کورت ده گرت، تا له
 ده سه که وته کان ناگادارین، دیا ره گه ر پشتگیری ده ره وه ی نه بوایه، که به غدا ی ته وای
 به سه کوردبوو، زۆربه ی نه و سه ر که وتانه ی بۆ به ده سه ت نه ده هینرا.

له شیوازی شه ری کورد داو نه و نامانجانیه ی لیبیا که وتنه وه، په نگه سه رزه نه شه کردنی
 به رزانی و تاوانبار کردنی، به به فیرۆدانی ده سه که وتی جه نگ که سه ر میزی دانوستان، که
 به ده ردینکی به نه ره تی و کۆنی کورد داده نریت، کاریکی ناسانیتیت. هه ندی جار له بری
 ووردبوونه وه له هۆی په تکردنه وه ی ئۆتۆنۆمییه کی دیاریکراو که حکومت به
 کوردستانی ده داو، ده کرا به خالی چوون به ره وه ده سه که وتی زیاتر دا بنرایه، شانازیده کرد
 که رۆلی له خسته نی حکومته یه ک له دوا یه که کانی عیراقدا هه بووه. به لام کاتی که
 به رزانی له ده ره به ده رییه که ی گه راپیه وه، که سه یکه پیشینی نه وه ی نه ده کرد که
 دوژمنه کانیان نه و کاره دیندانا نه یان له گه لدا بکه ن. به ر له وه ی سالی ۱۹۶۱ ناوانیت،
 له سه ر ده می عه بدلو که ره یم قاسمدا فرۆکه ی عیراق، ۱۲۷۰ گوندی کوردی، له شیوازی
 کاری تۆله سه ندنه وه و ملیندان، ویرانکرد، که وولاتانی دنیا تا راده یه ک به لایانه وه
 په سه ندبوو.

بیشه‌وی هه‌ولی بیانوو دۆزینه‌وه بۆ هه‌له‌کانی به‌رزانی بده‌ین، پێویسته‌ ناماژه‌ی نه‌وه بکهریت که له‌ که‌شکی وادا کاریده‌ کرد ووتی "زله‌تیه‌ کان" ده‌سه‌لاتی سیاسی کۆتده‌ کرد، پیاوینکی شه‌ره‌فمه‌ندو ریتز بۆ قسه‌ی خۆ دانه‌ربوو، پرواشی به‌ به‌ینی خه‌له‌کانی دی هه‌بوو، به‌ینی نه‌و که‌شه‌ی تاشیا ژیا‌بوو، به‌رزانی پێی وابوو ده‌رفه‌تیکی باشی بۆ پارێژگاریکردنی نه‌و قسه‌ به‌ره‌تیه‌ی کورد بۆ هه‌له‌که‌وتوو، که‌ جه‌خت له‌سه‌ر جیاوازی کورد له‌ گه‌ل هه‌موو گه‌لانی ناوچه‌ که‌دا ده‌کات، به‌وه‌ی نه‌وان نه‌ عه‌ره‌ب و، نه‌ تورک و، نه‌ تیرانین* و، شایانی چاره‌نووستیکی باشتیرین له‌وه‌ی که‌ هه‌یانه. به‌لام هه‌لسوکه‌وته‌کانی دنیا، به‌ینی یاسای "گریشام"، گورراوه‌و، ره‌وشتیش له‌سه‌ر حسابی کوردو خه‌له‌کانی دی تا‌یت پروو له‌ که‌مبوونه‌وه‌یه.

یه‌ که‌م جه‌نگی کورد، تاشوباتی ۱۹۶۳ که‌ به‌عسیه‌ کان عه‌بدوکه‌ریمیان کوشت نه‌وه‌ستا. هه‌ر نه‌وکاته به‌عسیه‌ کان ئاره‌زووی سته‌مکارانه‌ی خۆیان ئاشکراکردو، به‌ هاندانی وولاته‌ یه‌ کگرتوو هه‌کانی نه‌مه‌ریکا، که‌ به‌ینی چه‌ند سه‌رچاوه‌یه‌ ک، نه‌وکاته هه‌ولی لاوازکردنی به‌هه‌زترین پارتی کۆمونیستی خۆره‌لاتی ناوه‌راستی ده‌دا، جه‌وت هه‌زار کۆمونیستیان کوشت. قوناغیکی نوی ده‌ستپیکرد، که‌ چه‌ندین دانوستانی پچرپچهری تیوان به‌غداو کوردی به‌خۆوه‌ بینی. وه‌ ک هه‌موو نه‌و دانوستانه‌ی سالانی ناینده، نه‌میش به‌هۆی که‌رکوکه‌وه، که‌ کورد به‌ به‌شکی کوردستانی داده‌تیت نه‌ گه‌یشته‌ نه‌نجام. حکومه‌ته‌ یه‌ ک له‌دوا یه‌ که‌کان داواکاری کوردیان سه‌باره‌ت به‌ که‌رکوک و نه‌وته‌ که‌شی ره‌نده‌ کرده‌وه، ناماژه‌یان بۆ نه‌وه‌ ده‌کرد که‌ شاره‌که‌ له‌ سه‌ره‌تای ئهم سه‌ده‌یه‌داو به‌ر له‌وه‌ی نه‌وتی ئیده‌ره‌به‌نیریت، له‌ به‌ره‌تدا شاریکی تورکمانی بووه‌و، له‌ گه‌ل کۆمه‌لگا گه‌وره‌کانی کورد و عه‌ره‌بیشی تیا‌دا ژیاوه. له‌ حوزه‌یراندا به‌عسیه‌ کان شه‌ریان له‌ کوردستان ده‌ستپیکرده‌وه، وه‌زیری به‌رگری صالح مه‌هدی عه‌ماش خۆی وا هه‌لده‌ کیشا، که‌ نه‌مجاره‌یان سوپا ناماده‌یه‌و په‌لاماره‌ که‌ش له‌ "گه‌شتیکی سه‌ربازی یان سه‌یراتیکی ناوچیا" به‌ولاره‌ هه‌چی ترنیه‌. به‌لام سوپای عه‌یراق

* تیره‌دا تیرانی مه‌به‌ست "فارس"ه، چونکه‌ گه‌ر وانه‌بوایه‌ ده‌بوا بۆ دوانه‌ که‌ی تریش

عێراقی و تورکیایی نه‌که‌ره‌ب و تورک دا‌نرا‌یه: (وه‌رگه‌ر)

دوباره زیاتیکی ززری ئیکه و تهوهو، له ۱۸ ی تشرینی دووه می نهو ساله شدا دهسته لات له به عسییه کان سه ندرایه وهو، له رییق عه بدولسه لام عارف دهسته لاتی گرته دهست. دانوستان دهستی پیکرده وهو، له ۱۰ ی شوباتی ۱۹۶۴ دا شه پ وهستایه وه.

دووه م جهنگی کورد کۆتایی پنهات، به لام ئیکدا پراتیکی هه می شه یی له تیوان ریزه کانی بزروتنه وه ی نه ته وه یی کورد دا هینایه ناروه. کۆمه لی نه حه د و تاله بانی، به رزانیان به وه تاوانبارده کرد که ناگر به سته که ی له گه ل به غدا دا ناپاکیه له گه ل کوردا کردویی، به تایبه تی بیروسی مه کته بی سیاسی پارٹی دیمو کراتی کوردستانیش برپاره که ی داوه. به رزانی زۆر به توندی وه لامی دانه وه، ناچار یکردن که له مانگی ته موزی نهو ساله دا، له گه ل چوار هه زار کهس له لایه نگره کانیان بز تیران هه لین. به لام حکومه تی عیراق رتی گه پانندنه وه ی دان و بز دژایه تیکردنی به رزانی، که ململایه کیه یان پرزه ی له بهر برپیوو، کۆیکردنه وه. ناوهینانی تاله بانی بز هه لچوون و تووره بوونی مه لامسته فا به سبوو، که له و لاوه کیبه رکیکه ره یدا که سکی به هره مه مند له سه ر کرده یی و سه ر باز یانه ی وای ده بی نی خو له کاره مه یی نه م بدات، به تایبه تی که هه ردوو کت سه ر کردایه تیکردنیان مه به سبوو.

له نازاری ۱۹۶۵ دا شه پ له کوردستاندا ده سته یی کورده وه، عه بدولسه لام عارف له کاره ساتیکی ته مو مژاویدا، که تووشی کۆپته ره سه ر باز یه که ی هات کوزرا، لیوا عه بدولر ه حان عارفی برای ده سته لاتی گرته دهست. له نیاری ۱۹۶۶ دا عیراقیه کان هیرشیککی گه وره یان کرد، تا به ره ی کورد که رتبه کن و به رزانی له و یارمه تیه گرنکه ی تیران ییبه شبکه ن. له گه ل نه وه ی سویای عیراق یارمه تی له "جاش" ه کانی تاله بانی وه رده گرت، به لام پیس دۆراندی و، به رزانی له چیا ی "هه ندرین" که به سه ر په واندوزدا ده پیروانی گه وره ترین سه ر که وتنی به ده سته ینا، بزیه مانگی دواتر عه بدولر ه حان به زازی سه ره ک وه زیروانی عیراق به ناشکرا دانی به "دوو هاو به شی نه ته وه یی عیراق" دا نا. به لام سویای عیراق پیشیلی نهو ووتو و یوه ی کرد که له گه ل به رزانی دا ده کرا، نهویش دوا ی ده سته یکردنی ووتو و یۆیککی له و جۆره له گه ل تاله بانیدا. بزیه به رزانی هه لویتسی توندتری نهواند و، ووتی: "جه لال تاله بانی ناپا که و من ناچمه ه یچ جۆره ووتو و یۆیکه وه که نهوی تیادایت". به رزانی تاله بانی به وهش تاوانبار کرد که "به کریگیروای هه موو لایه که". تا

نه مروژی له سهر بیت لایه نگرانی بهرزانی ناوی "شهست وشه شه کان" یان له لایه نگرانی
 تاله بانې ناوه، بویه له برې ناشتی ههر بریار له سهر ناگر به سټیکې دی درا.
 له تهموزی ۱۹۶۸ دا بز جارتیکې دی پارتی به عس دهسته لاتی گرتوه دهست،
 نه ونه ندهی نه برد سهدام حسین وه ک بریار دهری راسته قینهی رژیمه نویته که
 به دیار کهوت، نه گرچی نه حمد حه سن به کریش سهره ک کومار بوو. سهره تا
 به عسیه کان، له گهل کورددا هه ولی کات وه دهسته نیانان بوو، چونکه به راده په ک
 خه ریکې پاک کرده وهی سوپا بون له هیزه نه یاره کانان که شه ریان له دژی بهرزانی
 پینه ده کرا، بویه له و ماوه یه دا "کومه له که ی ۶۶" له برې پارتی به عس شه رې بهرزانیان
 ده کرد. له سهره تاي نه یلولی ۱۹۶۹ دا غیر اقیبه کان شه رې دژی کوردیان
 ده سټیکرده وه. سوپا زیاتیکې وای لیکه وت که له کانونی دووه می ناینده دا سهدام
 حسین ناچار بکات بز دانوستان کردن له گهل بهرزانی دا به ره و کوردستان بیته وه. له ۲۱
 ی نازاری ۱۹۷۰ دا نه حمد حه سن به کری سهر وکی غیراق له تیسگه ی به غدا وه،
 به شه ناشکر اکراوه که ی نه و ریکه وتنامه یه ی که له گهل کورددا له سهری ریکه که وتبون
 و، دانی به "بونی نه ته وهی کورد" دا دهن و، پیشمه رگه ی ده کرده پاسه وانی سنورو،
 دانی به مافی زانستیان هی کورد وگرته دهستی فه رمانه رایه تی کورددا دهن و، جینگریکی
 سره ک وه زیان و چهند وه زیریکې له حکومتی تیوه ند دا لیداده نان و، ناوچه په کی
 نوتونومیش که پایته خسته که ی هه ولیر بیت له کوردستاندا داده مه زاندا، خوینده وه.
 نه مروژی له سهر بیت، کورد چوار سالی دوا ی نه و ریکه وتنامه یه، به سهرده می زیرین
 داده تیت، که تیایدا ناشتی و گه شه کردن و داهینانی رژی شیری پهره ی سهند.
 به لام جارتیکې تریش دهر کهوت کورد زیره کتر نه بون. بهرزانی بریاری غیر اقیبه کانی
 له باره ی کیشه سهره که کیبه کانی، کهر کو ک و، پانایی ناوچه ی نوتونومی و، مهرج
 وکاتی سهر ژمیری پیویست بز دایشتوانه که ی به دی نه هینا، تا داوا کاریه کانی کورد له
 سایه ی ریکه وتنیکې یه کجاره کیدا بچه سینیت. بگره بهرزانی به باشکویه کی نهینی
 گشتی قایل بوو، که له ماوه ی سالی کدا سهر ژمیری کورد، بز دیار یکردنی ناوچه ی نوتونومی
 بکریت و، نه م ریکه وتنه ش له چوار سالدا تاقیکریته وه و، له کوتایی نه و چوار ساله دا به

ته‌واوه‌تی ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی دا‌یجه‌زیریت. کورده غیراقیبه‌کان جه‌خت له‌وه‌ ده‌که‌ن، که‌ حکومتی غیراق چی‌ فرتوقیل‌ هه‌بوو، بۆ سه‌رژمیره‌کردنی کوردستان کردی، له‌ هه‌مانکاتیشدا به‌په‌له‌ که‌وته‌ نیشه‌جیکردنی عه‌ره‌ب له‌ ناوچه‌ کوردیه‌کاندا به‌گشتی و، ده‌ورو به‌ری که‌رکوکه‌ و ناوچه‌ نه‌وتیه‌کانتر به‌ تابه‌تی، هه‌رچی‌ کړینکاری کوردی‌ کانه‌ نه‌وته‌کانی که‌رکوکه‌ هه‌بوو ده‌ریکردن. لیکۆله‌روه‌ کورده‌کان نه‌وه‌ یه‌کلاده‌که‌نه‌وه‌ که‌ میری غیراق، له‌ ماوه‌ی گواستنه‌وه‌که‌دا، ته‌نیا له‌ سه‌دی حه‌وته‌وه‌ تا سه‌دی دوانزه‌ی بوودجه‌ی غیراقی بۆ ناوچه‌ ئۆتۆنۆمیه‌که‌ ته‌رخانکردو، هه‌ر چوار پرۆژه‌ی پشه‌سازیشی تیا‌داکرده‌وه‌، نه‌و زه‌مالانه‌ی بۆ قوتابییانی کوردی‌ زانکۆو نه‌و کورسیانه‌ش که‌ له‌ ئاکادیمییه‌ سه‌ربازیه‌ غیراقیه‌کاندا بۆیان دا‌ده‌نرا هه‌جگار که‌میون.

له‌ کاتی‌که‌دا دانوستان له‌ گه‌ل کورددا بچ‌ربچ‌بوو، به‌غدا رایگه‌یاندا که‌ یه‌کلایانه‌، نه‌رکی ئۆتۆنۆمیه‌که‌ی له‌ سه‌ریتی له‌ یادی‌ چواره‌مین سال‌رۆژی‌ مۆرکردنی به‌یاننامه‌ی ۱۱ تازاردا جیبه‌جیبه‌کات. چونکه‌ بر‌وایان به‌یه‌کتر نه‌ما‌بوو (سوکه‌ شه‌ری چه‌کدارانه‌ش هینه‌دی دی‌ تیوانیانی تیکدا‌بوو)، نه‌عجزه‌ ته‌کتیکانه‌ ناراملی‌پاوی و خۆ‌نامه‌ده‌کردنی به‌عسی‌ بۆشه‌رکردنه‌وه‌ ده‌گه‌یاندا، نه‌ویش نه‌گه‌ر کورد به‌وه‌ی پێسه‌دریت قایل‌ نه‌بیت. به‌لام دواتر هه‌ندیکه‌ له‌ کورده‌کان گومانیان له‌وه‌ په‌یدا کرد که‌ ده‌بیت به‌رزانی‌ رینکه‌که‌وته‌که‌ی به‌راست بووبیت (مه‌لا مسته‌فا خۆشی ده‌ستی له‌وی‌چوونه‌دا هه‌بوو، چونکه‌ ده‌بووت، نه‌م رینکه‌که‌وته‌ "له‌ قیل‌ به‌ولاوه‌ هه‌چی‌ دی‌ نه‌بۆ. ته‌نانه‌ت پێش نه‌وه‌ی مۆریشیکه‌م نه‌وه‌م ده‌زانی").

عوبه‌یدولای کوره‌ گه‌وره‌ی مه‌لامسته‌فا، له‌وانه‌بوو که‌ گومانی‌ له‌ هه‌لوێستی بارکی ده‌کرد، هه‌لات بۆ به‌غداو له‌وی‌ رایگه‌یاندا، که‌ به‌رزانی‌ "گه‌ر که‌رکوکه‌ وه‌موو نه‌وته‌که‌یشی به‌دریتتی، ئۆتۆنۆمی جیبه‌جی‌ ناکات، چونکه‌ نه‌گه‌ر یاسای ئۆتۆنۆمی جیبه‌جیکات هه‌چی‌ له‌بن ده‌ستدا نامنیت و، نه‌ویش ده‌به‌وێت هه‌رخۆی‌ خاوه‌ن ده‌سته‌لات بیت". به‌هه‌رحال سه‌دام حسین‌ سێ رۆژ به‌ر له‌یادی‌ مۆرکردنی رینکه‌که‌وته‌که‌، به‌یه‌کسانی‌ دا‌به‌شکردنی نه‌وتی که‌رکوکی‌ بۆ به‌رزانی‌ پێشیارکرد، به‌لام به‌رزانی‌ نه‌م پێشیاره‌شی‌ په‌تکرده‌وه‌. یه‌که‌مه‌جار په‌نگه‌ په‌تکرده‌وه‌که‌ی به‌رزانی‌ بیانوی

هه بێت و ناسکراش بێت. چونکه دواى ئەو هه موو توندوتیژییهى ههردوو لایان بهرامبهه
بهیه کتری کردیان (که چهند ههولتیکی به عسیه کانی بۆ کوشتنی بهرزانی تیادابوو) هیچ
لایه کیان بهروای به لاکه ی تریان نه مابوو، وه کوتر نه گهه به گهه رینه وه بۆ دواوه وه سه رنجیکی
رینکه وه ته که ی ۱۱ ی نازار به دریت، به ریتیه له پشویه کی تیوان دوشهه ر.

عه به دوه لرحان قا سملۆ، که سه ر کرده یه کی کوردی تیران بوو، به درێزایی سالاتیکی
دوور درینۆ هۆی به جینی بۆ گومان له سه ر کردایه تیکردنه که ی بهرزانی هه بوو، به تایه تی
له وه ره تکرده وه یه ی سه بهاره ت به که ره کوکی زۆر دودلبوو. ۱۰ سال دواى ئەو
ناکوکیه، قا سملۆ له ره تکرده وه ی ئەو چاره سه ره ی بهرزانی که ده سته که وتیکی زۆری
بۆ به زووتنه وه ی نه ته وه یی کورد له دونه داو له زۆر ناستدا تیادابوو، زۆر به داخه بوو،
چونکه به هۆی هه لوستی بهرزانییه وه له ده سته جوو. به بهروای سه ر کرده کورده که ی
تیران، به رباره که ی مه لا مسته فا هه له یه کی بۆ چوونه کانی بوو، پێشی له سه ر
نه وه داده گرت که راکه ی له نیمان وه هاتوه نه ک له پشتبه ستیه وه به
یاریده دانه که ی به غدا، که له مملاتی سیاسیه تیکچراوه کانی ناوچه که دا ده ی داتی.
قا سملۆ ده شیوت "کوردی عیراق تاتیستا هیچی به ده ست نه هیناوه، چونکه له سیاسه تدا
له به ری نه قل پشتی به سۆز به ستروه. یان ده بی هه موو شتیکیان ده سته که ویت یان هیچ،
شته کان به لای نه وانه وه یان ده بێت ره ش بێت یان سه ی. هه ره بۆیه هیچیان به ده ست
نه هینا. چونکه له سیاسه تدا ناکریت به نینی ره ش و سه ی کار به که ییت. نه وه ی نه مرۆ بۆت
به ده ست نایه ت، ره نگه سه یینی به ده سه ستیه نانی ئاسان بێت. واده زا نم ده بو ا بهرزانی به و
چاره سه ره ی که ره کوک قایل بوایه، ناوچه ئۆتۆنومیه که ی به چه سپانایه و، دواتر شه ری بۆ
گشت ده سته که وه کانی تری به کردایه، له گه ل مندای به ره وه، له سالی ۱۹۷۹ دا که
شۆرشی تیران هه لگیرسا، نه گه ره ناوچه ی ئۆتۆنومی له ئارادا بوایه و چه کداره کانی
بهرزانی له به روو دۆخیکی باشتر دا بوونایه چی ده بوو. له و کاته دا ته نیا به ره له گرنگی نه و
ده رفته به ره وه که بۆ کوردی تیران ده ره خسا".

به هه ره حال، له ۱۱ ی نازاری ۱۹۷۴ دا به غدا له ناوچه یه کدا ئۆتۆنومی بۆ کورد
راگه یاند که نه ختیکی له نیوه ی ئەو ۲۹ هه زار میله چوار گۆشه یه ی کورد داوایه کرد

زیاتربوو، کهر کوکیشی نه گرتزوه. بویه ده ستینگردنه وهی پنجه م شهری کورد له گهل
دهر چوونی بریاره که دا کوتوپر نه بوو. بهر زانی و لایه نگره کانی له به توانایی خزیان
دلنیا بوون، ۴۰۰۰۰ جه نگاوه ریان له به ره کانی شهردابوون و ۶۰۰۰۰ میلیشیاش
پشتگیرانده کوردن. له شویته دورره کانی کوردستانه وه وه کک به غداو جینگهیدی کوردی
به سهردا داباری. ۶۰ پزیشک و ۴۵۰۰ ماموستای قوناعه جیاجیاکانی خویندن
به زانکوشه وه، ۵۰۰۰ پزلیس و ۱۶۰ نه نذا زیار و ۱۰۰ نه فسه ریش ریزی سویای غیر اقیان
به جیهیشت و هه ره موویان چوونه پال هیزه کانیه وه.

به لام دواتر ده رکوت شه پرکرنه که بز کورد کاولکاریبوو له ووره شیانی
هینایه خواره وه و ناکوکی رووخینه رو دریر خایه نیسی له ریزه کانیا ندا بهر باکرد. هه
له سه ره تاوه "پشمه رگه" له بهرده م هیزه غیر اقیه کاندا پاشه کشه یکرد، نه وانیش له
شهش مانگدا ده ستیان به سهر ناوچه یه کی به رینی وادا گرت، که پانتایه که ی له پانتایی
هه موو نه و ناوچانه به رینتربوو که له سالی ۱۹۶۱ هه به ده ست به غداوه بوون.
ماوه یه کی زور بهر له وهی به فر بتویته وه، نه ته وه یه کرده کان هه موو نه و شویته انیان
لیسه ندرایه وه که به ده ستیان وه بوو، ته نیا قه له مره ویککی باریکی پال باکووری خورتاوی
تیران نه بیت که به سووده رگرتن له پاریز گاریکردنه که ی تویه دورهاویژو مووشه که دژ
به فرۆکه کانی تیران مابوونه وه، هیچی تیران به ده ست وه نه مایه وه. راستیه که ی کوردی
عیراق به راده یه کک پشتیان به شا نه ستووربوو، که خوزاک و ته نانه ت جگه ره ی
نه مه ریکایشی بز دابین ده کردن، تا وایان لیها ت ده ستبهرداری کشتو کالکردنی
خاکه که ی خوزیان بین. له ۶ ی نازاری ۱۹۷۵ دا، شا له پرینکا هه رچی یارمه تی هه بوو
لیسپرین، بهر زانیش به وه زه برینکی واجر گیری خوارد که تامرد پیوه ی ده تلایه وه. به
راده یه کیش په شوکا فرمانی به پیاره کانی دا ده ست له شه ره له بگرن وهیچ
به ره نگاریه کک نه کن، چونکه به برای نه و شه پرکردنیان له گهل تیران و غیر اقا له یه کک
کاتدا کومه لکوژییه کی کوردی لیده که وته وه. به لام نه م بریاره قهواره ی بزوتنه وه ی
نه ته وه یی کوردی له ره گورپیشه وه هه ژاند.

دواتر پارتی دیموکراتی کوردستان دانی به کوژرانی ۲۰۰۰ پشمه رگه دا نا که له

شهرِدا کوژرابوون، به‌لام پنده‌چیت زور له‌وه زیاتر کوژراو هه‌بوویت، ته‌نانه‌ت گهر قوربانیانی خه‌لکه مه‌دنه‌یه کانش حساب نه‌کرین. نه‌ته‌وه‌یه کی کورد که نه‌وکاته بیست سالان بووه، گیرایه‌وه که چزن به‌ کول گریاره‌و له‌ بریاره‌که‌ی مه‌لا مسته‌فاش په‌ستبووه، ده‌یوت: ”به‌رزانی به‌لای تیمه‌وه وه‌ک خوا وابوو، تیمه‌ی خسته‌سهر نه‌خشه‌ی ناوچه‌که“ له‌سهر قسه‌کانی ده‌روات وده‌لئت، گهر بریاری به‌رده‌وامبوونی شه‌ره‌که‌ی بدایه‌ئه‌وا ”لنین بز شوره‌وی وجزج واشتنون بز نه‌مه‌ریکا چونیون، نه‌ویش بز تیمه‌ واده‌بو.“

دوای نهم زه‌بره، وینه‌ی کوردی فره‌لایه‌ن به‌لام یه‌کگرتوو له‌ رووی چه‌وسینه‌رانیاندا خوی بز نه‌گیرا، زور له‌ کورده‌ به‌ره‌لستکاره‌کانی به‌رزانی (به‌تایه‌تی لوانیان)، باوه‌ریان وابوو که ”ئه‌و“ ده‌ستبه‌رداربوونی شه‌ره‌که‌ی به‌ باشتر زانیوه وه‌ک له‌وه‌ی سهر‌کردایه‌تیه‌که‌ی به‌ یه‌کیکی دی بدات. بریاره‌که‌ی مه‌لا مسته‌فا که‌له‌به‌ریکی قولی خسته‌ناو کوردی غیراقه‌وه، به‌راده‌یه‌کی وا که‌ دیسانه‌وه که‌وته‌وه به‌کترکوشتن، ده‌سائیگی تری برد تا ریزه‌کانی خزیانان له‌ دژی سه‌دام حسین ری‌کخسته‌وه.

ژه‌نه‌رال به‌رزانش دو‌ا ساله‌کانی ته‌مه‌نی به‌ رسوایی له‌و دوو وولاته‌دا، تیران ووولاته‌ یه‌کگرتوزه‌کان که‌ ناپاکیان له‌گه‌لداکرد، به‌سه‌ربرد. کاتی ته‌واویشی بز بیر‌کردنه‌وه له‌ دانایه‌تی ره‌تکرده‌وه‌ی پیشیاره‌که‌ی سه‌دام حسین له‌ هاو‌به‌شیتیکردنی که‌رکوکیدا، گه‌مژه‌یی بر‌واکردنی به‌و بیانیه‌ی کاریان تیکردو نه‌و بریاره‌یان پیدا، ده‌گه‌یاند. خزه‌له‌واسین به‌هیزی بیانیدا نه‌و نه‌نجامه‌ راسته‌وخویه‌ی ده‌بیت که‌ رینبازه‌ دوورودریژه‌که‌ی به‌رزانی، یه‌که‌بجار له‌سهر‌تای شه‌سته‌کانه‌وه‌و دوای گه‌راندنه‌وه‌ی له‌ تاراوگه‌ی شوره‌وی گرتیه‌ ووریایانه‌ گرتی و، دواتریش بی هیچ سلک‌رده‌وه‌یه‌ک، که‌ ره‌خنه‌گرانی والیکرد پرسیار له‌ چاکبیر‌کردنه‌وه‌ی ونه‌ته‌وه به‌روه‌ریه‌که‌شی بکه‌ن.

“کیسنجهر: کاری خیرخوازانه‌ی ناو عه‌شیره‌تیک‌ی چیبای”

گه‌شته فرژکه‌ییه‌ک‌ی ۳۰ ناپاری ۱۹۷۲ ی تیوان مؤسکز و تاران، بؤ “رتجارد م . نیکسون” ی سهرزکی نه‌مه‌ریکا پشووبه‌خشبوو، وه‌کک دوکتر هه‌نری کیسه‌نجهری پراویژکاری کاروباری ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی نه‌وسا ده‌ریبری، بؤ سهرزک و خوشی له “ده‌وه‌ن ده‌ریبازبوون” یتک ده‌چوو. چونکه له کرملین هه‌شت رژیان به دانوستاتیکی سه‌خت، سه‌بارت به مهرجه‌کانی په‌یمانامه‌ی “سالت - ۱ -” له‌گه‌ل په‌کیتی شوره‌ویدا بؤ کهم کردنه‌وه‌ی چه‌که کزکوژه ستراتیژییه‌کان به‌سه‌بردیوو، که نیکسون به “خاریتیکه‌ره‌وه‌یه‌کی ته‌واو” ی ده‌رده‌بری. به‌لام نه‌و به‌هاره هه‌رچه‌نده هیرشه‌ک‌ی جه‌ژنی “تیستر” ی هیزه‌کانی “هانوی” دژ به‌ئیتنامی باشور کراو، به‌و بوردومانکردنه‌ی چروخه‌ستی ئیتنامی باکوورو مینریژ کردنی به‌نده‌ره‌کانی نه‌برایه، که نه‌مه‌ریکا کردنی، پراگرتنی هه‌روا ناسان نه‌بوو، به‌لام ده‌رته‌نجام به‌سه‌رکه‌وتنی وولاته په‌کگرتوو‌ه‌کانی نه‌مه‌ریکا شکایه‌وه. برپاره‌کانی نیکسون “بوونه‌ه‌وی شهرمه‌زاریه‌کی زوری په‌کیتی شوره‌وی پشتگیریکه‌ری سهره‌کی هانوی” و مقومقویه‌کی واشی ووروزاند که تا دواسات سه‌فهره‌ک‌ی مؤسکزی سهرزک په‌کلایی نه‌بؤوه.

به‌رامبر به‌وه، سه‌فهره ۲۲ سه‌عاتیه‌ک‌ی تاران تاراده‌یه‌کک بینه‌زیه‌توو، به‌تایه‌تی که پیداچوونه‌وه ستراتیژییه‌ ده‌وریه‌ک‌ی کیسنجهر پیخوشبوو له‌گه‌ل شادا بکرتیت ویتده‌چوو نه‌مه‌ریکاییه‌کانیش تاراده‌یه‌کک پینانخوشبویت، له‌به‌رنامه‌ی‌اندا بوو. به‌لام شا شته‌کانی به‌جوریکی دی ده‌بینی. بویه هه‌روه‌کک نیشه‌که به‌په‌لاماریکی سه‌ربازیانه‌وه به‌ندیت، زور به‌چاکی سه‌فهره‌ک‌ی رینکخستبوو بایه‌خی به‌وردترین شتیش دابوو. به‌رنامه‌که‌یان جگه له‌تیواره‌خواتیکی په‌همیانه‌ونیوه‌پوژه‌یه‌کی پچوو‌ککراوه، دوو زنجیره دانیشتنیشی بؤ ووتو ویتز تبادا دیاریکراوو. نیکسون وشا هه‌ردوو‌کک ده‌یانزانی چیانده‌ویت، ده‌رکیشیان به‌ناره‌زووه‌چوون په‌که‌کانیان کردبوو. نیکسون پینی له‌سه‌ر وه‌ده‌رخستنی وولاته په‌کگرتوو‌ه‌کان له‌هیندی چینی داده‌گرت و، له‌ناسیاشدا بؤ دیتنه‌وه‌ی نه‌و هیزه‌ناوچه‌ییانه‌ده‌گه‌را، که له‌به‌رامبر کومونستدا بتوانن به‌رگری له

بدرزوه و نندی خزیان و واشتونیش بکن، بیته و هی هیزه کانی نه مریکا ناچاریت له ناچه که دا بلاوبینه وه.

نه و کاته، و ادیابوو نه وهی که دواتر به "بنه‌مای نیکسون" ناسرا، رینک به سهر شادا جیه جیده کرا. بدریتانیا که خزی هینابزوه به ک و دهستی له برونه میژوویه که ی که نالی سویسی هه لگرتبورو، تیرانیش خزی پیوابوو که نه و بوشاییه ی پیپر بگریته وه و نارامی که ننداوی فارسیش، که دوو له سنی داهاتی نه وتی دنیای لیه لده قولیت، پیاریت. به راستی زور پروتر دیابوو که خواستی تاران له دا بیزاری عه ره یی سعودی، که و ره ترین به ره مهینه ری نه وتی که ننداو ده وروژینیت، جگه له غیراقیش، که ده و له تیکی رادیکالیانه ی له خوباییه دوو مین مه زترین ئیحتیاتی نه وتی دونیاشی هه یه و هه ولی رژئیکی ناوچه یی واشیبوو که له گه ل گرنگی نه وته که یدا بگرنجیت. ووتاریکی زور ووردینانه ی گوفاری "هارپر" به ناوی "شا هه رچییه کی بویت بیدریتی"، ناماژه ی بو نه م سیاسته ی نیکسون کردبوو، که نه وه ی بدریوه به رایه تیه کانی پیشوری نه مریکا به شا یان نه ده به خشی و تیادا ووریاتربوون، نه مان به خشیان (واته چی له چه کی پیشکه و تورو مه شق ویست دایانئ). نرخه ی نه وتی خام دوا ی نه وه ی ماوه یه کی زور له کزیدابوو به رزبوزه و، شا ش هینده ی پاره هه بوو که گشت ناره زوو ه سهر بازییه کانی خزیان پی جیه جیکات.

کاتیک "نه میر نه سلان نه فشار" ی بالویزی تیران له نه مریکا له شای پرس، داخو نه وه ی ده یویست نیکسون له سه فاره که ی تارانیدا داویتی؟، وه لاهه که ی "به لن، له وه زیاترم ده سته کوه ت که ده مویست و که بیریشم لیده کرده وه". راستیه که ی نه م سهر دانه ناماژه یه کی ترسناکی به دیهینانی خه ونه کانی شا و مه لامسته فا به رزانی سهر کرده ی کورده غیراقیه کان بوو. نیکسون به هاندانی ناره زوو ه خوسه پینه که ی شا و، چا و برستییه هه همیشه یه که ی نه میش بو چه ک و پیوستیه سهر بازییه کانی نه مریکا، بیته وه ی خزی بیه وی دهستی له روخاندنی شا و نا نارامیه به رده و امه که ی که ننداودا هه بوو. چونکه یه کگرتنی نه و دوو فاکتوره په کی نابورری تیرانیا خست و پرواشیان به شا له فکردو، بوونه هزی ریخوشکردنی شور شه ئیسلامیه که ی نایه تولا روحو لا خومه یینی حدوت سال دواتریش.

سه رزکی نه مریکا، بیته وه ی به چاکی بیر له ناکامی نه م سیاسته ی خزی بکاته وه،

برپاری دا له سر سیاسه تی قایلکردنی شا بهرده و امیت. به هاو کاریه کی پچوړوکی دهستگیره وه کردنی شزړشه بهرده و امه که ی بهر زانی و بهروو و ستانه وه ی بهغدی قایلبوو، هم برپاره پاشه کشه به کی کو توپری سیاسه ټکی کونی و ولاته په کگرتووه کان بوو که تا ماوه به کی زوریش به توندی بهرگریان لیده کرد. نیکسون کورده کانی بو ناهه موارترین ټیکشکان له میزوویاندا به کیشکردو کز تایشی دهسته لانداریتی دهیان ساله ی بهر زانی له ناو بزووتنه وه ی نه ته وه یی کورددا هینا.

”جورج ده بلیو. بال“، که یاریده ده ریکی پیشووی و ه زاره تی ده ره وه ی نه مریکا بوو، له کزشکی سپیوه بو به شداریون له دوا ه وولدانه سر نه که وتووه که ی رزگار کردنی شا له و گرفته ی سالی ۱۹۷۸ ټیکه وتوو بانگکرا. بال له راپوړتیکی نه ټیندا نو سیووی: له سردانه که ی نیکسوندا بز تاران ”هر نه و نده ی له که نداوی فارسدا کردمانه مه به ست شا یه - پاریزه ری بهرزه و نده ی خزمان، نیر به ته واو ته ی پشتمان پیه ست و، واش ره فتارمان ده کرد که تیران زفیزیتیکی وه ک نه مریکا بیت“. راستیه که ی ”کاریگه ری تی هاو یه عمانه که مان له سر سیاسه تی نه مریکا هینده به هیزبوو که نه و - مه به ست شا یه - هیچ خوی نه زیه ت نه ده دا نه مریکای له خز که متری هاو کاری، له نزیکبوونه وه ی کز تایشه اتی پروژه که مان ناگادار بکاته وه“. نه مه نه و ده رپرنه بوو که ”لیژنه ی لیکولینه وه له چالاکیه کانی ده زگا هه والگره کان“ ی کونگریسی نه مریکا که ”توتیس جی. پایک“ ی سناتوری دیموکراتی شاری نیویورک سر و کایه تی ده کرد، به کاری هینا، که له سالی ۱۹۷۵ دا له هندی به لکه نامه ی نه ټیندا ده ر که وتن که پیوه ندیسان به کاره نه ټینیبه کانی نیکسون و فزوده وه هه بووه، نه و کاره نه ټینه ی که لیکولینه وه ی کاره رسوا یه که ی ووته رگیتی له سر کرا و نه نجامه که ی نیکسونی ناچار کرد له مانگی. ټابی ۱۹۷۴ دا ده ست له سر و کایه تی نه مریکا هه لیگریت.

راپوړته نه ټینیبه که ی پایک که زرز به ووردی کاره نه ټینیبه کانی نه مریکای، له نه نگولاره تاده گاته کوردستان گرتوه خسته روو. سالی ۱۹۷۶ دزه یکرد، ده ریخست که چزن شا به چاو پویشنی نه مریکا، له کاتیکدا مه به ستی بوو کورد له پیوستیه کانی سر که وتن پیه ری بکات، بهر زانی بو دزایه ټیکردنه وه ی غیراق هانده دایه وه. دوایش ”پشه وه ی نه مریکا ده مه لټیته وه“، شا له نازاری ۱۹۷۵ دا، دوا ی نه وه ی هدرچیبه کی له غیراق ویست بده ده سټیپنا، کو توپر ده ستی لیهردان و به ده م به زه ییبه پوجه له که ی

به‌غدایه‌وه دان. راپۆرتی لیژنه‌که به‌و نه‌نجامه‌گه‌یشتیرو که کرد به‌لای تاران وواشتۆنه‌وه له “کاغه‌زیککی یاری” به‌ولاوه‌هیچیدی نه‌بووه و که‌ره‌سه‌یه‌کی ده‌گه‌من ونا‌یاب‌یشبووه بۆ لاوازکردن و نه‌ه‌یشتی “توانای غیراق، تا سەر‌کیش‌یکردنه‌سیاسیه‌تی‌وده‌وله‌تیه‌که‌ی نه‌ه‌یلت”. سەر‌ه‌رای ئه‌و زه‌بره‌گه‌وره‌یه‌ی دزه‌کردنی ئه‌م راپۆرته‌ه‌ینایه‌ئاراه، به‌لام خۆی له‌باس‌کردنی هاندانه‌نا‌کو‌که‌کانی لایه‌نه‌چیا‌جیا‌کان و، لی‌تی‌ک‌چوون و بۆ‌چوونه‌ه‌له‌کان نه‌داو، وایان له‌کیشه‌ی کرد کرد که‌بیته‌حاله‌تی‌کی نمونه‌یی له‌ناپاکیتی وده‌ست‌پیدا.

بریاره‌بنه‌ره‌تیه‌کانی نیکسونی تاران، پاشگه‌زبوونه‌وه‌یه‌کی گرنکی سیاسه‌تی نه‌مه‌ری‌کابوو، که‌به‌رده‌وام رینگه‌ی له‌خواست‌ه‌سه‌ربازی و جیوپۆله‌تی‌که‌کانی ده‌گرت. شای تیران سه‌باره‌ت به‌یارمه‌تیدانی شو‌ر‌ش‌گیره‌کورد‌ه‌به‌رزانیه‌کان بۆ دزایه‌تی‌کردنی حکومه‌تی غیراق، رای به‌واشتۆن‌یش گۆری. راپۆرته‌بوخته “٤٣ لاپه‌ره‌یه‌یه” که‌ی خوینه‌ری ماندوو ده‌کردو نه‌نجامی سه‌ردانه‌که‌ی نیکسون‌یشی بۆ تاران تیا‌دا‌بوو، گه‌یشته‌وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه، هیچ پ‌یش‌نیاری‌کی بۆ یارمه‌تی دانی به‌رزانی تیدا نه‌بوو، (هه‌رچه‌نده‌کی‌سنجهر له‌وه‌نده‌چوو به‌هیچ جزۆر‌یک ئه‌و پ‌یش‌نیا‌ره‌ی به‌”ولیا‌م . پ . روجرز” ی وه‌زیری ده‌ره‌وه ووت‌یت، چونکه‌به‌رده‌وام به‌چای سووک سه‌یری ده‌کردو، سالی دوات‌یش خۆی جینگه‌که‌ی گرت‌ه‌وه). کی‌سنجهر به‌پ‌نی عاده‌ته‌که‌ی خۆی هه‌موو شتی‌کی به‌نه‌نی ه‌یشته‌وه، تی‌ستاشی له‌سه‌ر‌یت ئه‌و کاته‌ی دیاری نه‌کرد‌وه که‌ وولانه‌یه‌ک‌گرت‌وه‌کان بیری له‌یارمه‌تیدانی کرد کرد‌ته‌وه. به‌لام “دیفید کم‌چی” که‌ ئه‌و کاته‌ نه‌فسه‌ری‌کی گرنکی هه‌وال‌گرانی ئیس‌رائیل بوو، شتی‌کی له‌و باره‌یه‌وه در‌کان‌د‌وه‌ که‌ کی‌سنجهر “به‌رده‌وام له‌هه‌وله‌کانی” ئیس‌رائیل و تیران “بۆ هاندان و به‌ه‌یز‌کردنی به‌رزانی” نا‌گادار‌کرا‌وه، ئه‌ویش به‌رله‌وه‌ی “بۆ هاتنه‌ری‌زمان قایلی بکه‌ین”، ئه‌گه‌رچی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی نه‌مه‌ری‌کا به‌ره‌له‌ستی ئه‌و هاتنه‌ری‌زه‌ی به‌رزانی ده‌کرد. ئه‌و به‌لگه‌نامه‌ره‌سمیانه‌ی که‌ تا تیستا نا‌ش‌کرا‌کرا‌ون، هه‌ر ئه‌وه‌ ده‌رده‌خه‌ن که‌ شا‌دا‌وی له‌ نیکسون وکی‌سنجهر کرد‌وه پ‌یوه‌ندی له‌گه‌ل به‌رزانی‌دا دابه‌زر‌یتن، ئه‌وان‌یش فرمانی به‌ج‌ه‌ینانی کاره‌که‌یان دا‌وه. ئه‌م وه‌رچه‌رخانه‌سیاسیه‌به‌را‌ده‌یه‌کی وا‌گر‌نگی‌وو که‌ کی‌سنجهر زۆر به‌نه‌نی بی‌گر‌یت وله‌ وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌شی بشار‌ت‌ه‌وه، چونکه‌ وه‌زاره‌ت وه‌ری‌سانی “سی.ئای.ئ‌ه‌ی” یش، له‌ ما‌وه‌ی سی سالی راپ‌رد‌ودا سی که‌ره‌ت راپ‌ان‌سپارد‌که‌ بۆ

یاریده دانی کورد، بده ننگ پیشناره کانی شو نیرائیلوه نه چن، "راستیه که ی هدر سی مانگ بر له کۆبوونه وه که ی تاران، کیسنجر بۆ خۆی به بریاریکی وه زاره تی دهر وه قایلبوو که نهو پرۆگرامی ره تده کرده وه". بهرزانی له به دیهینانی پیوه ندیکردنی به "نۆماس کارولان" ی نهفسه ری سه ره کی بالوێزخانه ی وولانه به کگرتوو ه کانی نه مهربکا له بیرووت، که له مانگی تشرینی دووه می ۱۹۷۱ ه وه ده ستپیکردبوو، سه ره که وتی به ده سه تهینا، نه گهرچی واشنتۆن پی له سه ره نه وه داده گرت که کارولان ته نیا گوێیان لیگریت و نه هیچ پیشناریکیان بۆ بکات و نه هیچ به لیکیشیان بداتی. دوای رینگه وتنه که ی تاران پیوه ندیه که ی بیروت، بیسه وه ی کاریگهری تیه کی وای هه بیت، هه روا مایه وه. گۆرانکاریه کورتیرو گشتیه که ی نیکسون هینده به نهینی گیرا که "ریچارد هیلمز" ی به پیوه به ری "سی. ئای. نه ی" وای بیکات له ئابی ۱۹۷۲ دا به پیوه به ری مه لبه ندی تارانسان "نارته ره که له هان" ناگادار بکات که له لای "جوزیف فارلنده" ی بالوێزی خۆیان باسی نه کات. هیلمز له وه دا باشی بۆ جوو بوو، چونکه "روجرز" ی وه زیری دهر وه ی لی ناگادار نه کرابوو.

بۆ جوونه کۆنه که ی واشنتۆن، به وه ی که عیراق ده وه له تیکی دروستکراوه، بنه مای نه م گۆرانکاریه سیاسییه بوو. دوای کۆتایهاتی به که م جهنگی جهانی، به ریتانیا بۆ پاراستنی به رزه وه ندیه نه وتیه کانی خۆی له که رکوکدا، وولایه تی موسلی عومانی، که کورد زۆرینه ی دانیشتوایتی به ست به خواروی عیراقی زۆرینه عه ره به وه. سه ره تا واشنتۆن تا ده سالی ره به ق دانی به ده وه له تی عیراقدا نه ده نا که به ریتانیا دا مه زرانده بوو، دوای نه وه دانی ییادانا، نه ویش کاتیک له نده ن رتی به کومپانیا نه وتیه نه مهربکایه کان دا که له کانگا نه وتینه کانی که رکوکدا به شیان هه بیت. له وه ده مه وه، پیۆگرتی ته وای سنوره تیو ده وه له تیه کان بوونه ته به شیکسی سه ره کی سیاسه تی نه مهربکا له به رگریکردنی سه ره خۆی ده وه له تان و سه روه ری به کیتی خاکیاندا. به وه ش وای ئیهات واشنتۆن گومان له هه ره شتیک بکات که له ناوچه که دا بینه هۆی جزه تۆتۆنومی داتیک به کورد. به پیوه به رابه تیه به که له دوای به که کانی نه مهربکا پشتگیری حکومه ته کانی، تیران و تورکیا و عیراقی له روو به روو بوونه وه ی کورده کاندا ده کرد، چاری له وه هه ولانه ش ده پووشی که بۆ سه ره روکتکردن، یان تونده وه ی که مایه تیه کورده کان ده دران (نه وه پشتگۆرینه خسته بیروکراتیانه یه ش، به تابه تی وه زاره تی دهر وه ی نه مهربکا که رۆژنیک له

رۆژان سیاسه‌تیکی گشتی بۆ سه‌رنجدانه کورد، که کۆمه‌ڵیکی گه‌وره‌ی په‌ک ره‌گه‌زو جیا‌زو و خاوه‌ن شیوه‌ دیو‌گرافیا‌یه‌کی خۆیان، نه‌هینایه‌ناراوه. به‌لکو نه‌ویش و سه‌رجه‌م وه‌زاره‌ته‌کانی ده‌ره‌وه‌ی وولاته‌ خۆرتاوا‌یه‌کان، تورکیایان به‌به‌شیک له‌ نه‌وروپا‌و عیراق و تیرانی‌شیان به‌به‌شیک له‌ خۆره‌له‌لاتی ناوه‌راست داده‌نا، کورده‌کانی نه‌و وولاتانه‌شیان به‌که‌مایه‌تییه‌کی چه‌وساوه‌ نه‌بیت، که ناوه‌ناوه‌ پشتیوی ده‌خه‌نه‌وه، به‌هیچی دی‌دانه‌ده‌نا).

نه‌م‌پۆشی له‌سه‌ر بیت، هیشتا نه‌زانراوه نیکسون و کیسنجهر تاج‌را‌ده‌یه‌ک بیریان له‌ ئاکامی ده‌سته‌بردانی ئهم سیاسه‌ته‌یان کرد‌پۆوه، به‌لام تییینه‌که‌ی کیم‌جی نه‌وه‌ی ده‌گه‌یانند که هه‌رچه‌نده وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه به‌ره‌له‌ستیان‌کرد‌بیت، به‌لام پێش به‌یه‌ک‌گه‌یشته‌که‌ی مانگی مایسی ۱۹۷۲ ی تارانیش نه‌وان به‌راستی بیریان له‌م کاره‌ کرد‌پۆوه. هه‌رچه‌نده هه‌چ‌کام له‌ نووسینه‌وه‌ی کۆبوونه‌وه‌کانی سه‌رۆکی ئه‌مه‌ریکا‌و شای تیران نه‌خراونه‌ته‌ روو، پر‌سیار سه‌باره‌ت به‌وه‌ ده‌کری‌ت که داخو نیکسون و کیسنجهر هه‌چیان له‌باره‌ی کورده‌وه‌ ده‌زان‌ی؟ یان پێش‌چوونه‌ تاران‌یان بایه‌خیان به‌زانینی دا‌بو‌و؟. دوای بیست‌سال نیکسون شتیکی وای در‌کاند که دان به‌ پشت‌گۆی‌خستن و په‌شیمانی بگه‌یه‌تیت، ”زۆرمان له‌ باره‌ی کورده‌وه‌ نه‌ده‌زان‌ی. پیمان وابوو په‌کیکن له‌عه‌شیره‌ته‌ چیا‌یه‌کان“. هیل‌م‌زیش، که نیکسون له‌ سه‌ره‌تای ۱۹۷۳ له‌ ”سی. ئای. نه‌ی“ لای‌بردو کرد‌ییه‌ بال‌وی‌تر له‌ تاران، پێی وایه‌ ئهم هه‌له‌سه‌نگاندنه‌ له‌راست ده‌چیت. نه‌و پێی له‌سه‌ر نه‌وه‌ش دا‌ده‌گری‌ت که ”سی. ئای. نه‌ی“ به‌هۆی ”کاله‌هان“ ی به‌رپرسی بنکه‌ی تاران‌یه‌وه که شاره‌زایه‌کی کاروباری خۆره‌له‌لاتی ناوه‌راستی‌بوو، زۆری له‌باره‌ی کورده‌وه‌ ده‌زان‌ی). نه‌گه‌رجی سه‌ره‌کویه‌تی ئه‌مه‌ریکا سوودی له‌ زانیاریه‌کانی ده‌زگا‌ هه‌وال‌گریه‌کانی وه‌رنه‌گرت به‌لام سه‌رچاوه‌یه‌کی کۆنی شکستی ”سی. ئای. نه‌ی“ بوو، هیل‌م‌ز وای بۆ ده‌چیت که ”راستییه‌که‌ی نیکسون و کیسه‌نجه‌ر مه‌به‌سیان دل‌را‌گرتنی شا‌بووه، زۆریش له‌ ئاکامی کاره‌که‌ وورد نه‌ده‌بوونه‌وه“. به‌لای ”مۆریس دراپه‌ر“ یشه‌وه که نه‌وسا به‌رپرسی به‌دوادا‌چوونی کاروباری عیراق بوو له‌ وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی ئه‌مه‌ریکا‌دا، ”کیسنجهر کوردی به‌به‌شیک له‌ به‌لینی چه‌کفرۆشیه‌که‌ی“ تیرانی‌داده‌نا.

سێ‌پوودای گرن‌ک وای له‌وولاته‌ په‌کرت‌توه‌کان کرد که سیاسه‌ته‌که‌ی به‌رامبه‌ر به‌کورد بگۆرتیت. په‌که‌مین پوودا‌و نه‌و رینکه‌وتنه‌نامه‌یه‌ بوو که به‌رزانی له‌گه‌ل سه‌دام

حسیندا له ۱۱ نازاری ۱۹۷۰ دا مؤریکرد و بز یه که مین جار له میژووی نویندا ناروچه یه کی ئۆتۆنۆمی به کورد به خشی و کۆتایی به نو سال شه ری پچر پچر هینا. که هر نهوش شای په سترکردو بز ماوه یه کی زور، بز لاواز کردنی غیراق به نه نقه ست چه ک وپاره ی به بهر زانی ده دا. که چی به مه به سستی کوده تایه کی پشتیو که به کاره سات کۆتاییهات*، یارمه تیه که ی راگرت. هر چه ننده کورده کان بهر له رینککه و تننامه که سه باره ت به بریاری نهو ئۆتۆنۆمییه ی کۆتایی به شه ره که هینا، به هیچ جورینک بهر به می پراویتی شایان نه کردبوو، به لام شا نهو هی بی سهرینه بوو. ته نانه ت بهر نهو هی بهر به می رینککه و تننامه که به ستن، شا به نهینی به گوتی "نه سه دولا علم" ی وه زیری ته ختی شایانه پیدا دابوو، که ترسی له غیراقه "هیزه کانی خوی له سه رسنوری تیران خرپکاته وه".

کاتییک شا بهر زانی بز شه ر کردنهو هی غیراق، له پیناری به دیه پینانی ئۆتۆنۆمییه کی راسته قینه ی چه سپاو بز کوردی غیراق هانده دا، سه رکیشی به وه وه ده کرد که هه مان خواستی پر مه ترسی کورده کانی تورکیاو تیرانیش بوور و ژیتیت. شا نه م نا کۆرکیه شینانی باش لیکنه دایه وه، وای بزده چوو که پشتگیر یکردنه که ی بهر زانی کورده کانی خوی قابل وهیورده کاته وه. راستیه که شی شا ده یویست غیراقی دوز منی سه ره کی بشله قینیت، بز نهوش کوردی غیراقی له بهر ده ستد ابوو ده یوانی بز هینانه دی نامانجه که ی به کاریان بهینیت و، له کاتی پیویستیشدا ده ستبهرداریان بیت. شا کورده کانی غیراقی بز لاواز کردنی به غدا ده ویست، نهوشی له نازاری ۱۹۷۴ دا، تا راده یه کی زور به هوی نیکسون و کیسنجره وه بز هاته دی.

* به کیتی شۆره وی نارو بزیکه ری نه م رینککه و ته بوو. له تشرینی یه که می ۱۹۶۹ دا کوردیکی چه بهر وه "دارا توفیق" ناوی به نامه به که وه له بورا گه وه نارد بز لای بهر زانی، که تیابدا داوای له بهر زانی ده کرد دانوستان له گه ل پارٹی به عس ده ستینکات. بهر زانیش یه کسه ر ژه نه رال "یعمه ت الله ناسری"، سه ر زکی ده زگا ناسایشیه کانی تیران "سافاک" ی ناگادار کرد، که هات بز لای بهر زانی پیووت، بهرام بهر به سوو که یارمه تیه کی تیران ده ست له دان و ستانه که هه لده گرت، تیرانیش هه ر چه ننده به لئینی ناردنی یارمه تیه که ی دا به لام نه بیرده سه ر. هه مان کات، شا به بی ناگادار کردنی کورده کان، پشتگیری هه ولئیکی سه ر نه که وتووی رووخاندنی رژی می به غدای کرد، که نهویش پیلاتییک بوو به عسیه کان تیکه لی بیوون و ده ر نه لجامه که شی به کاره سات شکایه وه، نزیکه ی ۷۰ نه فسه ری غیراقی تیادا گیراو له ۲۰ ی کانونی دووه می ۱۹۷۰ دا گولله باران کران. رینک به دوای نهوشدا

دانوستانی ئۆتۆنۆمی ده ستینکردم

نهم مه‌به‌سته‌ی شاو مه‌به‌ستیکی له‌و بابته‌ی ئیسراییل، که به‌رده‌وام له‌ نا‌کۆکیه‌ کانی عه‌ره‌ب و ئیسراییلدا چاوی له‌ دوورخستنه‌وه‌ی عیراق پریوو، یه‌کیان ده‌گرته‌وه‌. به‌لام شا ده‌یزانی به‌رزانی بروای پی نییه، به‌تایه‌تی نه‌وان له‌ زووه‌وه‌ یه‌کریان ده‌ناسی، له‌ مانگی کانوونی یه‌که‌می ۱۹۴۶دا، هیزه‌کانی تیران کۆماری مه‌هابادی کورت ته‌مه‌نیان تیکدا که به‌رزانی به‌رگری لیده‌کرد، هه‌ر نه‌و هیزانه‌ش له‌ کشانه‌وه‌ نه‌فسانه‌یه‌ که‌یدا، له‌ تیرانه‌وه‌ بۆ عیراق و تورکیا وه‌مه‌یسانه‌وه‌ بۆ تیران و دوا جاریش بۆ یانزه‌ سال تاراو‌گه‌یی پڕ نه‌شکه‌نجه‌ی ناویه‌کیتی شوژه‌وی به‌دواوه‌یبوون. شا نه‌وه‌شی ده‌زانی که به‌رزانی بروایه‌کی کویترانه‌ی به‌ وولاته‌ یه‌کگرتوه‌کان هه‌یه، بۆیه‌ به‌و هیوایه‌ی گۆمانه‌که‌ی به‌رزانی پڕه‌ویتته‌وه‌، هه‌ولی به‌ده‌سته‌نیانی پشتگیریکردنی نه‌مه‌ریکای بۆ شوژی کرد ده‌دا. به‌لام به‌رزانی به‌وه‌ی که له‌را‌ده‌ به‌ده‌ر داوای له‌ شاو ئیسراییل ده‌کرد، تا که‌نا‌ئیکه‌ی راسته‌وخۆ له‌ تیوان کورد و کاربه‌ده‌سته‌ نه‌مه‌ریکایه‌کاندا بکه‌نه‌وه‌، به‌ده‌ستی خزی ته‌له‌که‌ی بۆخۆی نایه‌وه‌. شا، سه‌ره‌رای په‌تکردنه‌وه‌ی به‌رده‌وامی نه‌مه‌ریکا، بۆ نه‌و مه‌به‌سته‌ ده‌سته‌رداری نه‌مه‌ریکا نه‌بوو.

با بۆ سالی ۱۹۴۶ بگه‌رپینه‌وه‌، که جارینکی تریش شه‌ری سارد شای له‌ گه‌رفته‌که‌ی رزگارکردو نه‌مه‌ریکا له‌ یه‌که‌مین قه‌یرانی نه‌و مملاتی جیهانییه‌ی نیو سه‌ده‌ی خایاند، بۆ راگرتنی مه‌ترسی بلا‌بوونه‌وه‌ی شوژه‌وی له‌ گه‌رانه‌وه‌ی ده‌سه‌لاتی شا بۆ نازه‌ربایجان و کوردستان پشتگیری شایکرد، چونکه‌ به‌ پشتگیریکردنی مؤسکۆ له‌ هه‌ر یه‌که‌یایاندا کۆمارینک دامه‌زرینرابوو. دووه‌م رووداوی گرنک که رۆلی له‌ گۆرینی سیاسه‌تی نه‌مه‌ریکا‌دا به‌رامبه‌ر به‌ کورد هه‌بوو، "په‌یمانامه‌ی براهه‌تی وه‌او‌کاری" یه‌که‌ی یه‌کیتی شوژه‌وی و عیراق بوو، که له‌ ۹ ی نیسانی ۱۹۷۲دا له‌ به‌غدا بۆ ۱۵ سال مؤرکرا. له‌ پرا شا به‌ ناسانی که‌وته‌ گه‌مه‌کردن به‌په‌ره‌ی کیه‌رکی تیوان دوو زه‌هیزه‌که‌، به‌ تایه‌تی که‌ شوژه‌وی پیشتر، په‌یمانامه‌ی له‌م جزه‌ی له‌ گه‌ل هه‌ریه‌ک له‌ میسرو سوریادا مؤرکردبوو. واشنتۆن ترسی نه‌وه‌شی ئینیشبوو که مؤسکۆ گوشار بخاته‌ سه‌ر وولاتی عه‌ره‌بی سه‌عوودی که‌م دانیشتوان و نه‌و میرنشینه‌ نه‌وتینانه‌ی که‌نداو، که توانای خۆپاراستنیان نییه. بۆیه‌ کینسجه‌ر پشتگیریکردنی شاو کارکردن به‌ شیکردنه‌وه‌ کانی نه‌و له‌باره‌ی شه‌ری سارد به‌نیویست دانا.

رۆژینک دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی نیکسون له‌ تارانوه‌ بۆ وولاته‌که‌ی خزی، شا دای به‌گوتی

“عه‌له‌م” دا که کیسنجهر “گرنگی و ریز به نارامی بارودزخی تیران و نهو به‌رپرسیاریه‌تیانه‌ی له که‌نداوی فارسدا هه‌مانه ده‌دات”. دیسان ووتی کیسنجهر پی وایه که “شوره‌وی له پیوه‌ندیگردنی به غیراقه‌وه ته‌واو پی لیه‌له‌پریوه، بویه پیوسته شتی‌ک بز راگرتنی بکریت..”. وه ک کیسنجهر خزی دوا‌ی چهند سالتیک ووتی “سترا‌یژمان پروون وناشکرا‌بوو، نه‌ویش ههر وولایتیک پیوه‌ندی به یه‌کیتی شوره‌وییه‌وه هه‌بیت ده‌بی لاوا‌زبکریت”. ههر بویه که “شوره‌وی پیوه‌ندی سه‌ربازیانه‌ی له‌گه‌ل غیراقدا به‌ست، نیت‌ر یارمه‌تیدانی کوردیش بز تیمه له جیی خۆ‌یدابوو”.

ئه‌مه‌ ریتک ئه‌وه بوو که شا‌ناراتی بز ده‌خواست. له‌ماوه‌ی ده‌سالی رابردودا ئه‌و یارمه‌تیانه‌ی به‌شیره‌یه‌کی نه‌ینی له‌ریتی نیستخباتی نیسرائیل “مؤساد” ه‌وه به‌ کورد ده‌دران، رۆلی له‌ هاندانی به‌غدا‌ی بیچاره‌دا هه‌بوو که بریاری به‌ستنی ئه‌م به‌ئیننامه‌یه له‌گه‌ل شوره‌ویدا بدات (له‌لایه‌کی تره‌وه ئه‌و یه‌کگرتنه‌وه‌یه‌ی مؤرکردنی ئه‌و به‌یمان‌ه‌و سه‌فه‌ری‌تک له‌ سه‌فه‌ره نه‌ینییه‌ یه‌ک له‌دوا‌ی یه‌که‌کانی “گولدا مائیر” ی سه‌ره‌ک وه‌زیرانی نیسرائیل بز تاران به‌مه‌به‌ستی چا‌ویکه‌وتی شای تیران هه‌روا ریکه‌وت نه‌بوو، چونکه له‌ چهند سالتیکدا کاریگه‌ریتی نیسرائیل بز سه‌ر وولاته یه‌کگرتوه‌کان و تیران، بی‌حساب و به‌جۆری‌تک په‌ره‌ی سه‌ند، که پیشتر رووی نه‌دا‌بوو، مائیریش له‌به‌ر چهند هۆیه‌کی خودی نیسرائیل خۆی زۆری حه‌ز به‌ یاریده‌دانی به‌رزانی ده‌کرد. مؤسکۆش به‌رامبه‌ر به‌ په‌یمان‌نامه‌که، ده‌ستی له‌ یارمه‌تیدانه نه‌ینییه‌که‌ی کورد، بز هینانه‌ی دی ئۆتۆنۆمی هه‌لگرت و، شاش به‌ شیوه‌یه‌کی ناراسته‌وخۆ سوودی لیه‌وه‌رگرتوو). به‌لام شای تیران له‌و به‌سه‌رهاتانه‌ی که ره‌نگه له‌ نه‌نجامی په‌یمان‌نامه‌که‌ی تیوان عیراق و به‌کیتی شوره‌ویدا بهاتنایه‌کایه‌وه زۆر رابوو، دانیشی به‌وه‌دا نا که زۆر لایه‌نی چون یه‌ک له‌ تیوان کاریگه‌ریتی ئه‌مه‌ریکا له‌ تیرانداو (ئه‌و به‌ هه‌زاران راپۆکاره سه‌ربازی و ته‌کنیکیه ئه‌مه‌ریکاییانه‌ی ناو تیران) له‌گه‌ل گه‌یشتنی ژماره‌یه‌کی پیشوماری راپۆکارانی شوره‌وی بز عیراق، که گومان له‌ گه‌یشتیاندا نییه‌و، کاریگه‌رییان له‌سه‌ر دراوسینکه‌ی ده‌بیت.

به‌دریژایی سالانی شه‌ری سارد، نیسرائیل ئه‌و ده‌مانه نه‌بیت که ئه‌مه‌ریکایه‌کانی پارێزه‌ری و کرم‌لین نا‌کو‌ک ده‌بوون، ئه‌گنایه‌ج کاتیک ئه‌وه‌نده شاد نه‌بووه. به‌لام به‌لای نیکسون و کیسنجهره‌وه، پشتگیریکردنی سیاسه‌تی شا، “بنه‌مای نیکسون” ی له‌ناوچه‌ی که‌نداودا، که ناوچه‌یه‌کی وایه چا‌وه‌روانی ته‌قینه‌وه‌ی لیده‌کرا، به‌جی ده‌هینا،

نهمه جگه له وهی ده رگای فرۆشتنی چه کی نه مه ریکای به بیری بلوینان دۆلار بۆ تیران والاده کرده وه. هه موو یارمه تیه کانی نه مه ریکاش بۆ کورد له سالانی تیوان ۱۹۷۲ و ۱۹۷۵ دا له ۱۶ ملیۆن دۆلار تیه پهری نه کرد که زۆربه شی بۆ کپینی نه و چه که شۆره ویانه بوو که نیسرائیل له شه ری شه ش پۆزه ی ۱۹۶۷ دا دهستی به سه ردا گرتبوون. ده ستگای هه والگری تیرانی "سافاک" یش زۆر به ووردی سه ره پهرشتی نه و یارمه تیانه ی بۆ به رزانی ته رخانکرا بوو ده کرد "به راده به ک" موو چه ی پشه مرگه کان به ریالی تیرانی ده دران" و هه موو مانگی کیش یارمه تیه کانی نه مه ریکایان به کوردی عیراق ده گه یاند.

سه ر کرده کانی کوردی عیراق زه نه رال "نیعمه ت الله ناسری" به ریوه به ری "سافاک" و چه ند نه فسه ریکی پایه به رزو چاو چنزکی تیرانیان به وه تا وانبار ده کرد که به شیک له و یارمه تیانه لووشده دن که بۆیان ته رخانکرا وه * هه ر چه نده به شداری بکرده که ی نه مه ریکا گرنک نه بوو، بگره له چاو نه وه ی که شا خزی به پاره و خوار ده مه نی و چه ک و ته فه مه نی و سه رباز دهیدا شتیکی هه یجگار که مبوو، به لام گرنگیه که ی له و باوه ری به رزانی دا خۆیده نواند که زه مانه تیکی راستی نه مه ریکا بۆ کورد هه یه و، نه م خه یاله تر سنا که ش تا ده هات زیاتر له بیریا ده چه سی.

سینه م روودار که وای له واشنتۆن کرد سیاسه ته که ی بگۆریت، به دوای گه رانه وه ی نیکسون و کیسنجه ر بۆ واشنتۆن روویدا. به غدا "کۆمپانیای نه وتی عیراق - ئای. بی. سی" خۆمالی کرد که له میژبوو کۆمپانیای کانی نه وتی به ریتانیا وه لنده و نه مه ریکا و فه ره نسا خاوه نداریتیان ده کرد. نه مه له کاتیکدا خه ریکبوو ناوی "رینکخراوی وولاتانی نه وت به ره مه ین - ئۆیک" له سه رتا پای جیهاندا ده نگی ده دایه وه، هه نگاویکی گرنگی نه هیشتی بالاده ستیی کۆمپانیا نه وتیه خۆرئاوایه کانبوو له خۆره لاتی ناوه راستدا. به م پشه خۆمالی کردنی "کۆمپانیای نه وتی عیراق"، بیانوویه کی دی رینککه و ته که یانی بۆ هه ریبه ک له تیران و به رزانی و وولاتیه کگرتوه کان هه نیاه ئارا وه، به تایه تی هه ریبه که

* تا وانبار کردنی تیرانیه کان به ده ستپس، بۆله و خوته یه کی به رده و امی کوردبوو، له به هاری ۱۹۹۱ دا دووباره بۆوه، نه ویش که سه ر کرده کانی پشه مرگه، نه فسره تیرانیه کانیان به وه تا وانبار ده کرد که خۆراکی چاک و نه و جلویه رگه ی له کۆمه لگه ی تیوده و له تیه وه بۆ کورد ته رخانکرا بوو، نه وان بۆ خۆیانیا ن ده خسته لا وه، له بریان هه مانجۆر شتی خراپتیران ده دانی

هۆی تایبەتی خۆیانمان هەبوو کە لە سەرکەوتن و چوونە ناو وەهێ بە کیتی شورەوی بۆ ناو یەکیک لە گەورەترین وولاتی بەرھەمھێنی نەوت لە خۆرھەلاتی ناوھەستا بترسن.

لەسەر و ھەموویەو ھەم سیاسەتە نوێیە ئەمەریکا ئەوندە شۆین گومانبوو کە بەرھەلستکارانی بەرپۆتو بەرایەتی ئەمەریکا، زیاتر لە وەزارەتی دەرەو ھەشدا بەشدار یکردنی مادی ئەمەریکایان بەزویی لای رۆژنامەکان درکاند، (ئەمەش وەزارەتی دەرەو ھە ئەگەیاندا ئەو ئاستە ی کە لای دیپلۆماتە واقورماو ھەکانی خۆی نکولی کردنە کەیان سەبارەت بە ھەرپۆتو نەدیھ کە کە لە گەل کورددا ھەیانیت وازئێھنیت.

بۆغوونە واشنتۆن "تۆماس کارولان" ی بەرپرسی سیاسی ئەوسای سەفارەتی ئەمەریکا لە بیروت دەمکووتکرد، کەسەرەتا - بەرلە ھەلچوونی و بیزھاتنەو ھە ی - تەواو پەشوکابوو، بە تایبەتی کە سەرچاو ھە ناگادارەکانی خۆی بەلگەو زانیاری تەواویان سەبارەت دەستیکە لکردنی "CIA" ی تارانمان لە گەل کورددا خستبوو بەردەمی). خواستی نیکسون لە بەنھینی گرتی رووداو ھەکان بە رادە یە کبوو کە "جۆن ب. کونالی" وەزیری خەزینە ی بە ناویکی نھنننەو ھە لە واشنتۆن ھە نارد بۆ تاران تا شا لە دەستیکردن بەردەوامی پرۆژە کە دنیایا بکات. بەئێی راپۆرتە کە ی "پایک" کۆبوونەو ھە کە ی مانگی حوزەیرانی شاو ئەو دیپلۆماتە تە کساسیھ لە ئیشی تیوان دوو بازرگانی نەوت دەچوو.

دوای گەرانەو ھە ی "کونالی" بۆ ئەمەریکا، ئەو ھەبوو بە کورتی بە "کۆمیتە ی چل" ی کۆنگرێس، کە چاودێر یکردنی ئەر کە سیخوڕپیتھ نھنننە کانی پێسپێردرابوو، راگەیاندا. ھەرچەندە کۆمیتە کە داوای نە کردبوو گرنگیشی پێنەدابوو، تەنانەت ئەو کورتە یەشی کە ئاسایی لە دوو سێ لاپەر یە کدا بۆ قسە لە سەر کردن نامادە دە کړیت نەدرایە ئەندامە کانی، واتە ھیچ مشتومڕ یکی لە بارەو ھە نە کراو نە شخرا یە دەنگو ھە. لەبری ئەو ھە، بە گۆر یە ی "راپۆرتە کە ی پایک" (پێمان راگە یە نرابوو کە دان بە وەرگرتی تەنیا پەرە گرافیکی زۆر کورت، کە چەند زانیاری یە کە ی پەر شوبلاو ی تیدابوو بنین، ھەر ئەو ھەندە شپان لە ئەندامانی کۆمیتە کە دەویست کە بزانی کار یکی وا ھە یە). چوار سأل دوای ئەو ھە لیکۆلەر ھە کانی کۆنگرێس لە کاتیکدا ناو ئەو فایلە سیخوڕپیتھ تایبە تانە دە گەران کە بەو کارە نھنننەو ھە بەندبوو، بەلگە نامە تایبە تیتھ کانی ئەم کار ھە یان دیھەو ھە، کە یادداشت یکی نھنی سەرە کە ی بە ئیمزای کیسە نچەریان لە ناو داوو.

ھەر لە سەر ھە تاو ھە بزانی دەویست بۆ باسکردنی ئەم کارە لە گەل لیبیراوانی

سهره کی به ریژه به رایه تی نه مریکادا، پچیته واشتنون. هر چه نده باوه ریگی کویزانه ی به وولاته یه کگرتووه کان هه بوو، به لام له زیان وناسینی خه لکیشدا نه ونده شاره زایی هه بوو که چاوی به هه که سینک بکه وتایه و راسته وخز له گه لیدا بدوایه رای خوی له باره ی نه و که سه وه لا دروستده بوو. به لام کیسنجهر، به و بیانوه ی نه وه ک سه فهره که ی ناشکرایبیت و کاره که تیک بدات، داواکه ی ره تکرده وه و فیزه ی نه دایه، نه مه یه که مین ره تکرده وه ی زنجیره داوایه کی تری له و بابته ی بهرزانی بوو که به ریژه به رایه تی نه مریکا له بهر نه وه یه به چاویکه وتنی بهرزانی قایل نه بیت. هه چه نده بهرزانی له کاری نه نی و بارودوخه که یاندا شاره زایی ته وای هه بوو، به لام چاوی له م سوو کایه تی بکرنه بوشی و به یی هیچ مشومرینک نی قایل بوو. له ته موزی نه و ساله دا، "تیدریس" ی کوری و دوکتور مه محود عوسمان، که به وه زیری دهره وه ی داده نراو، نزدیکترین که سی دهری خیزانه که ی بوو نارد بو واشتنون و، له باره گای "سی.ئی.ئی" له لانگلی - فیرجینیا - له لایه ن هیلمز و ژه نه رال نه لیکساندهر تیم. هه یگک جونپوری سه رژیکی نه رکانی کوشکی سپی و کۆلوتیل رچارد کندی یاریده دهری سهره کی کیسنجهر له نه نجومه نی ناسایشی نه ته وه یی پیشوازیکران.

هیلمز چه پکه گولی نه خسته به رده مان، وه ک دوکتور عوسمان ده یگیریته وه "زور بهروونی بیووتین که نه و هه رله بهر نه وه ی شاده یه بیت حکومه تی نه مریکا یارمه تیمان بدات بزیه پیشوازعان ده کات" و "هه ر له بهر نه وه بوو واشتنون یارمه تیده داین و، تا شاش له سه ر نه و سیاسته بمایه وولاته یه کگرتووه کان له یارمه تیدانماندا به رده وامده بیت. من خوم هیچ به وه خوشحال نه بووم. هه ر له بهر نه وه ی بهرزانی نارد بوومی چوو بووم بو واشتنون و، نه وه ی تیم سپیردراوو برده سه ر. به لام پیموانه بوو پیوه ندیکردنیان پیمانوه به راست بویت، چونکه ده مزانی به لای نه مریکایه کانه وه شا کلیلی کاره که به و خویان به ته واه تی نه که وتونه ته ناوی. هیچ گره نته یه کمان نه بوو، من خوم زور گه شین نه بووم". به لام بهرزانی هه ر هیچ نه بیت سه ره تا گه شینبوو، چونکه دوا ی ۱۰ دانه سالی ره به ق پیوه ندی له گه ل کاربه ده سه نه مریکایه کاندا کرد، که بیی و ابوو نه و نه مریکایانه ی له گه ل یاندا کۆده بزوه، به رۆژنامه نووسه کانشیانه وه کاربه ده ستن و به به ریگی تره وه خو نیشانده ده *، پیوه ندیه که چه ند لاوازیش برایه بیی گرنگ نه بوو.

* نه م گومانه ی بهرزانی له خزه نه بوو، له سالانی شه ستدا نیسپراییلیه کان بو دروستکردنی

رۆژنامه نووسه خۆرئاواییه کان و میوانه کانیشی، لهو باره ده دابوون که بهرزانی هیچ
 بایه خیکی به کهوتنه زه لکاوای نهو جهنگه نایدۆلۆژییه جه رگبهری وولاته
 به کگرتووه کانی ناو قیتام، که ببوو جینی بیزاری و ناره زایی زۆر له نه ته وه بیه کانی
 دویای سیه م و زۆریه دانیشتوانی نه مهربیکا خۆشی، نه دابیت. دوکتور سامی
 عه بدولپه حمان که یاریده ده ریکی سه ره کی ژه نه رال بهرزانی بوو ده لیت "مه لامسته فا له
 ناخییه وه نه مهربیکاییه کانی خۆشده ویست". نه م نه مهربیکا به دلپورنه شی به وه وه به ندبوو
 که ۳۰ سال له وه بهر وله شهوی سه ری سالی ۱۹۴۷ دا، چاوی به "ئارچی رۆزقلت" ی
 یاریده ده ری پاشکۆی سه ربازی نه وسای سه فاره تی نه مهربیکا له تاران کهوت. تا
 نه م رۆشی له سه ر بیت کورده کان لهو هزیانه ده پرسنه وه که بهرزانی وایکرد به
 ته واته تی به لای وولاته به کگرتووه کاندای بکه ویته وه و بگره به راده یه کی واش بی
 شادبیت که خۆی وگه له که ی به وه قایلیکات که واشنتۆن زه مانه تیکی ته وای راستیتی
 پلانه کانی شایه، نه گهرچی دژه به لگه کانی نه م بزچوونه ش تاده هات به ره ی ده سه ند.

پیده چی بهرزانی قوربانی بزچوونه لاوازه کانی خۆی بوو بیت، چونکه بیایینی هینه
 رۆشنی سه نه بوو که ناسۆیه کی فراوانی هه بیت، مه و دای بیرو بزچوون وزانیاریه کانیشی
 له به ره ی سه روشتی گه له که یه وه نه وه نده بهر ته سه کبوون، که وای لیکه ن چاره نووسی
 گه له که ی به سه سه تی ده وله تیکی زه نیزی واره به سه تته وه که هه رچی بایه خ بیت
 پینادات و دوی بیر کردنه وه یه کی زۆریش بریارینی وابدات که خزمه تی یه کیک له
 هاویه یمانه سه ره کییه کانی خۆی له سه ر حسابی کورد بکات. به چاویۆشین له هه موو هه له و
 ناره واییه کانی به ریتانیا و تورک و عه ره ب و تیرانییه کان، مه لا مسته فایان قیری نه وه
 کردبوو که ماوه ی ده یان سال بزاتیت چۆن چۆنی ره فاتیاریان له گه لدا بکات و، شته
 ناره واکانیان هه رچۆتیک بوو بیتن، نه ده گه یشته ناهه موارییه ته کانی نه و نه مهربیکاییه
 که به دریاوی نه و هه موو ساله وینه یه کی غموونه یی له باره یه وه پیکه تینابوو. به م بیه هه له
 سه ره کییه که ی بهرزانی، له کامل نه بوونی سیاسانه و که م تیکه یشتی له سه سه تی
 تپوده وله تیدا خۆی ده نواند، نه ویش له کاتیکدا که کیسنجه ر له سالی ۱۹۶۸ وه
 وه ک کۆپیه کی هاوچه رخانه ی سه سه تی واقعی مته رنیک بوو. که کپیار ده بیت له
 پته وندی له گه ل بهرزانی، رۆژنامه نووسی به کاره تینا. له وه زیاتر "سی.ئی.ئی" ش بوکارکردن

له گه ل کوردی تیراندا رۆژنامه نووسی نه مهربیکایی و بیانی به کاره تینا

چاکی شته کهی ووردبیته وه * . به لام نهو پرسپاره ی هه به کراوه یی ده مینتته وه، چون سهر کرده یه کی کارامه ی خاوه ن تاقیکردنه وه ی وه کئ بهرزانی، که به سهر چه ندین ناهه مواریتیدا زالبووه، که ده ره ده ریبه که ی بو یه کیتی شوره وه ی یه کیکانه، وابه ناسانی و، بیتسه وه ی وه کئ ده رده که ویت، بزایت که زه نزه که له وانده له سهر حسابی نه م بهرزه وه ندی تابه ته ی خوی به پاریزیت، که چی به روا به زه نزیکی تر بکات؟ به لام تاقیکردنه وه ی بهرزانی، گه لیک پرسپاری لای نهو خه لکه ده ووروزاند که باوه ریان نه ده کرد که چون ده بیت بهرزانی له م پیلانه ی نه مهریکا ته واو وورد نه بویتته وه؟ نهو بیانیانه ی سهردانی بهرزانیانکرده وه باشیان ناسپوه، باوه ریان نه ده کرد که بهو جزوه ی خوی نیشانده دا نه وه نده ساویلکه بیت، نه وان وایان پیشینیده کرد که، هه ر بو نمونه کاتیک پیشنیاری نه وه ی ده کرد کوردستانی عیراق بیتته به نجاویه که مین ولایت بان نیوه ی بیری نه وتی کهر کر کئ به کومپانیا نه وتیه نه مهریکاییه کان بدریت، هه لویتستیکی ته کتیک ی به کارده هینا. به لام ناشکرایه که سده ری زوری نه کردوه وه، بیجگه له یه کیتی شوره وه ی، رومانی، تیران، نیسرانیل هیچ شویتیکی دی نه دیوه، کورسی سه بارت جیوینولیتیک وه رنه گرتوه، که چی دوا ی دانیشتیان له گه ل بهرزانیدا، به یه کیک له ره قترین سهر کرده نه ته وه یه کانی دونیایان داده نا که بیینیان و، به خاتوو "مائیر" یان ده شوبه اند، که وه کئ نهو بو ماوه ی نیوسه ده وه له بارودوخی زور ناهه موآردا، به سهر گه لیک چه ره سهریدا زالبوو.

خو نه گه ر واشی دابننن که بهرزانی لهو مه ترسیانه ش به ناگابویه که له نه نجامی تیکه لبوونی به وولاته یه کگرتوه کانه وه سهریبه لده دا، به لام خو به هاتنی سالی ۱۹۷۲ ده کری بلنن ده هوا به ناچاری ملی بو نه م سیاسه ته ی بدایه چونکه هیچ چارینکی تری نه مابوو. نهو باررودوخه چاکه ی مؤرکردنی رینککه وتنامه ی سالی ۱۹۷۰ ی ئوتوتومی هینابویه ناراه، زوری نه خایاند. له گه ل به هاری ۱۹۷۲ داو لهو هه وله وه که بو کوشتنی بهرزانی درا، ئیتر مه لا مسته فا به روا بهو به بیت که پارتی به عسی خاوه ن ده سته لات نایه وه ی ریز له رینککه وتنامه ی ئوتوتومی به بگریت. بزیه له بری نه وه ی ده ست به سهر زمیری دانیشتران بکه ن که له ده قی رینککه وتنه که دابوو، ده سته لاتداری

* مینه رنخ له سده ی نوزده به مدا راپوکاری نه مسا بوو، رولتیک بالای له سیاسه تی نه ورپادا بینی -

(وه رگپر)

عیراق که و تنه را گویزانی کردد له که رکوک و شویته نه و تینه گرنکه کانی دی و، له بریان خیزانی عه ره بیان تادا نیشته جیکردن و به پیتترین خاکی کشتوکالی کوردیشیان دانن.

بیگومان رینکی به رزانی له گهل شا و نه مریکایه کاندرا زولی خزی له به ده نگو هه چورنه که ی عیراقی سالی ۱۹۷۳ دا هه بوو که پیشنیاریکی نویی بو به شکردنی داهاتی نه و تی که رکوک له تیوانیاندرا کرد، به رزانی یه کسه ر نهم داوایه ی ره تنه کرده وه، به تایه تی که چند کوردینک هه ولیان له گهلدا دا تا سوود له و ده رفه ته بییت، دوایش نه وانه پیان و ابوو که رینککه و تنه که به هه موو که مو کورتی و که له به ره کانیشیه وه له شکسته که ی نازاری ۱۹۷۵ ده پیاراستی وله شهره که ی عیراق و تیرانیشدرا دوره پهریز ده بوون. به لام به رزانی فشاری زورو به رده و امی شای له سه ربوو تا به و پیشنیاره نویی عیراق قایل نه بییت، نه گهرچی چند داوایه کی کوردیشی هینابروه دی و به رزانی تا دواسات له ره تکرده و هیدا دوو دلبوو. به لام به غذا که له نازاری ۱۹۷۴ دا رینککه و تنه نامه نوتونزمیه که ی به رته سک کرده وه و بلاویشیکرده وه که کورد بیه ویت یان نا له ماوه ی دوو هه فته دا جیه جیده کریت، به وه بو بنبه سترکردنی کاره که زاره که هه لدراو، نیتر له و ساته شه وه هه ردوولا که و تنه خو، چونکه ده یانزانی شهره که له هه لگیر سانه و ه دایه.

به رزانی نه له پیش ونه یه کسه له کاتی هه ره سی را پهرینه که ی ۱۹۷۵ داو نه دوا ی نه ویش، نه دیده هیشت هیچ کام له یاریده ده ره کانی خزی له بریاراندرا به شداری بکن. به رزانی به و هیوایه ی به ریژه به رایه تیه که ی جیمی کارته ر بو پشتگیریکردنی کیشه ی نه ته وه که ی رابکیشی، تا کانونی دوو هه می ۱۹۷۷ که ناههنگی دانانی سه رزکی نویی نه مریکای تیداکرا به بیدهنگی مایه وه به ناشکرا به رگری له کیشه که ی نه ده کرد. به رزانی له مانگی شوباتی نه و ساله دا، که له دوا ی هه ره سه که و رسوا بوونی خزی، له تاراوگه ی ناوچه یه کی نریک و اشتنون بوو، به ده م شیریه نجی سیه وه ده ینالاند که ته و او زه یفی لسه ندبوو، یه کبینه نامه ی بو سیناتور ه کان و نه ندامانی کونگریس ده نارد، تیایاندرا نه وه ی یه کلا ده کرده وه، گهر یاسادانه رانی نه مریکا له و پاشقوله ناگادار بوونایه که له رینککه و تنه نامه سه ره کییه که ی سالی ۱۹۷۲ ی تیوان به ریژه به رایه تی نه مریکا و خزی گیرا نه وایان دزی ده وه ستان، به وه ش لیده گهران که تیمه سه ره به ستانه یه کیک له و رینگایانه ی به رده هستان بگرتایه، یان نه وه تا په سه ندیاندرا کردو نه و ساش نه یانده هیشت

ئەو ناپاکییەیی لە کورد کرا رووبدات. لە نامەییەکی تری هەمان مانگیدا بۆ کارتەر دیسانەووە جەختی لەسەر تەنیا بەئێنەیی ئەمەریکای سالی ۱۹۷۲ دا بۆیانی دە کرد کە وایان ئیکرد رینککەوتن لە گەل بەغدادا نە کات، چونکە رینککەوتنە کە "لە بەرژەووەندی ئەمەریکا نە دەبوو گیروگرتی بۆ دراوسێکانی عێراق بەرپا دە کرد... ئەوسا گەر بروام بە بەئێنەکانی ئەمەریکا نە کردایە، دەستوانی گەلە کەم لەو نەهامەتیە پیاستایە کە بەسەریهات،" دە شایت پەیمانەکانی بالادەستانی ئەمەریکا قایلینکرد کە هاریکاریکردنی تیران و وولاتەییە کگرتووە کان تۆتۆنومی بۆ کوردو دیموکراتییەت بۆ عێراق دا بیندە کات. ئەم قسانەیی بەرزانی، راستن یان نا، لای زۆریەیی کورده عێراقییە کان بیوونە راستییەکی تەواو.

گەر بەووردی سەرئنجی رووداووە کان بەرزانی، ئەوا دە کری مۆرکردنی پەیمانامەیی ۱۹۷۲ ی دۆستایەتی تیوان بە کیتی شۆرەوی و عێراق بە وەرچەر خاتیکی گرنک و بنیر دا بنریت. بۆ یە کە بجارە بەغدا بەئێنی پەیمانامە کە، دەستی لەو چە ک و پیاستیە سەربازیە گرنگانە گیردەبوو کە پیشتر نە بیوون. پەیمانامە کە بەرزانییە بەرەو تەلە کە ی تیران و وولاتەییە کگرتووە کان بۆیان نابۆوە بە کیشکرد. هەر کە رینککەوتن نامە کە مۆر کرا ئیتر مۆسکۆ یارمەتی خۆی لە بەرزانی پری و ژمارەییەکی زۆریش فرۆکە ی جەنگی مووشە ک و هاریژو تۆپی دوور هاریژ و کۆپتەر و چە ک ی تری نوینی بە عێراق دا. یە کیتی شۆرەوی کە سالی ۱۹۶۳ کیشەیی "کورد قران - جینۆساید" ی ناو عێراقی لە نەتەووەییە کگرتووە کاندای و زورژاند، تێستا پیاو نەئییەکانی خۆی بە دنیای عەرەبەووە بە گشتی و بە وولاتیکی عیلمانی بە نەوت دەوڵە مەندی وە ک عێراق بە تاییەتی پتەووە کردووە. شیوعییە عێراقییە کان کوردییکی زۆریان تیا دا بوو، بۆ یە کە پشتگیری دەستە لاتدارانی عێراقیان کرد ئیتر تەریکیبوونە کە ی بەرزانی هیندە ی دی زیادیکرد. پیندە چوو هەر کە بەغدا دەستی لە کۆپتەری سەربازیانە گیربوو، ئیتر شەری پارتیزانی برەوی نە مینیت.

پیندە چوو لەم هەلومەرجە دا یاریدە دانە کە ی ئەمەریکا بۆ کورد لەو هیان باشتربیت کە بە تەنیا پشت بە شای تیران بەست. بە هەر حال، بەرزانی بە هۆی یارمەتیەکانی رابردووی شا وەو لە سالی ۱۹۶۱ وە ناو نەو دەستی بە سەر ناوچەییەکی بەرینی باکووری عێراق دا گرت و، خۆی ووتەنی لە بەردەم پینج رژیم و حەوت حکومەتی یە ک

له دواى يه كى به غدادا راده وهستا. بهلام هه ندى له كورده كان پييان وايه كه بهرزاني له سالى ۱۹۷۲ هوه وه كه قومارچيه ك، ته نانهت گهر بۆ پياويكى ته مهن شهست وههشت سالانى له ش ساغ وپيرتيزى وه كه نه ویش بيت، ههستى به كۆتاييهاتنى يارپيه كه كرديبوو. جا نه گهر شته كه بهراستى وابوييت نهوا بههه موو نهو كه مو كورتپانه دى دوكتور عوسمانيشه وه، كه له كاتى سه فهره كه دى واشنتونى ته موزى ۱۹۷۲ دا به بيرييا هاتبوون، رهنگه سه رنه نجام رۆلى نه مەريكا به بهرزه وه ندى كورد بشكايه ته وه. له سالى ۱۹۷۳ دا بهرزاني به "جيم هوگلاند" دى په يامنيزى "واشتون پۆست" دى نه مەريكايى ووتبوو: "تيمه بپروا به شا ناكهين" بهلام "من بپروا به نه مەريكا هه يه، چونكه نه مەريكا وولايىكى له وه گه ورتره كه ناپاكى له گهل گه لىكى بچوكى وه كه كورددا بكات".

له مانگى نازارى ۱۹۷۵ دا دانى به قه به يى هه له كه يدا نا، نهو هه له گه ورتيه دى كه سه رجهم ده سته كه وته كانى ژيانيان بۆ كرده سووتو. كاتيگ "هوگلان" بۆ گه ياندنى هه والى هه ره سى كورد سهردانى كوردستانى كرد، بهرزاني پييرا گه ياند "حكومه تى نه مەريكا هه يه زه مانه تىكى ره سى نه داينى، بهلام تيمه له و بپروا يه دابووين كه هه رگيز ده ستمان ليه رنادات". له قسه كانيدا به رده وامبوو "تيمه هه سته كه ين چه تيك هه له بووين". بپروا زۆرى بهرزاني به وولايه يه كگرتوه كان، له سه ريكه وه به هۆى نهو هه موو نه شكه نجه و نازاره دى يانزه سالى تاراو گه يى به كيتى شو ره ويه وه، كه هيو اى به هه يه شتىكى رووس پينه هه شتبوو، له سه ريكى ترپشه وه، كاريگه ريتى شىخ نه حمده دى برا گه ورتيه، كه نامۆز گارى زۆرى ده كرد تا هه ولى پيوه نديكردن به نه مەريكا وه بدات. مو حسين دزه يى، يارپيه ده ريكى گه ورتيه بهرزاني نه وه دى به كلا ده كرده وه كه "بهرزاني له و بپروا يه دابوو كه له خۆ ره لائى نا وه راست، يان زۆرى به دونيا شدا، هه يه شتىك به بى پشتگيري كردنى وولايه يه كگرتوه كان ناكريت". دوكتور عوسمانيش جهختى له سه ر نه وه ده كرده وه كه "ژه نه رال بهرزاني، پيى وابوو وولايه يه كگرتوه كان زه نيزه سه ره كيه كه دى دونيا به. ده ريشكه وت له و پروه وه راستي كرد".

تا دواكات، باسكردنى ته واوى راده دى خۆ به سته وه دى نه مەريكا به كورده وه زۆر به نه ينى مايه وه، نه ندامانى خيزاني بهرزاني وچهند يارپيه ريكى گه ورتيه ليه ره چى كه سى دى نه يده زانى. بهلام له ناوه نده كورديه كاندا وابابوو كه جوزه پيوه نديه ك له گهل نه مەريكا دا هه بيت. ميژوونووسىكى كورد پيى وابوو "ته وى راستى بيت، هه يه سياسيه كى

خۆزیه لاتی ناوه راست، پیشبینیه کی وای بۆنده کرا، که شا نیبرس وراوه رگرتنیکی
 پیشه کی وولاته یه کگرتوه کان، له کوردستاندا خۆی بخاته ژێرباری پرۆژه یه کی مالی و
 سهربازانه ی وا گرنگه وه. له یه کهم تیواره ی شهیده ستیکردنه وه که ی نازاری ۱۹۷۴
 ی تیوان کورد وهیژه کانی به غدا، ههتا پرۆژبۆوه چهند کادرنیکی کوردی رارا، سهبارهت
 به زه مانه تکردنه ده ره کیه کان، ووتوو یۆنکی زۆریان له گه ل بهرزانی ونزیکه کانیدا کرد.
 بهرزانی و ئیدرسی کورپی و دوکتۆر مه خود، له دوویاتکردنه وه ی زامینه که به ولاره هیچ
 شتیکی تریان به دهسته وه نه ده دا. هیچ کامنیکشیان خۆی به گوی لیگرتنی نه و داویانه وه
 ماندوو نه ده کرد که بۆ ووریا بون وبه ناگایان لیان ده کرا. بهرزانی، تا به ته واته تی
 کات به سه ره چوو، هه ره له و بره وایه دا بوو که وولاته یه کگرتوه کان "وه ک زه نزیکن،
 که به پیوه ندی کوردغان قایل سووه، ناتواتیت ده ستمان لیبه ردا ت". له و نامه یه ی سالی
 ۱۹۷۷ ی شیدا که بۆ کار ته ری نووسی، بهرزانی ناراسته وخو دانی به وه دا نا که هیچ
 زه مانه تیکی نووسراوی نه مه ریکا بۆ کورد نه بووه. له بره گه یه کیدا ده ئیت، که کورد
 "خۆیان به و به ئینه زاره کیانه ی وولاته یه کگرتوه کان و تیران دا بوویانن، به سته وه". له
 بره گه یه کی تریشیا ووتبوی، کورد "بره وایان... به پته و ی به ئینه کانی نه مه ریکا هه بوو، جا
 به زاره کی بوونایه یان به نووسراوی".

به لام بهرزانی زۆر چاکه ده یزانی که ریکه وتنی زاره کی وه که به ئینی نووسراو نییه.
 له کۆمه لگه یه کی وه که وولاته یه کگرتوه کاند، که بره وایان به پارێزه ره، خو
 به سته وه یه کی نووسراو ره نگه نه وه نده هانی به رپۆه به رایه تیه که ی بدایه، که هه ره هیچ
 نه ئیت، تا خۆی له ناشکرا بوونی به ئین نه بردنه سه ره که ی و، شه ره مزار ئیشه که ی
 بپارێژیت، دوور نه بوو به راستی خۆی به ئینه که یه وه به سته وه. به لام واش، کاره که هه ره
 چه تیکیش ته و او بوایه، به تابه تی له م سه ده یه ی که زۆر گه وه پیاوانی نه م دونیا یه مان
 بینوه، چاکترین په یمانامه ی له ناستی ووردترین یاسادا شو و رکردوه، بۆیه برسیاری،
 داخو به ئینامه یه کی نووسراو، شای له کورد قران راده گرت؟ دینه کایه وه، نه بوونی هیچ
 په یمانامه یه کیش که لایه نه کان پیوه ی به ندین، له لایه که بۆ ناره زوه "میته رنخ" یه کانی
 کیسنجه ره ده گه راپه وه، تا کاره کانی خۆی پیدا بۆشی و، له لایه کی تریشه وه، بۆ نه و به ری
 خو شبا وه ری بهرزانی ده گه راپه وه، که وایده زانی هاته نده ی خواسته کانی بوونه ته
 راستیه کی چه سپاو. به لام بهرزانی له وه دا هینه به هه له دا چو و بوو که به سه ره نه نجامیکی

دلته زین شکایه وه، نه وه ندهش ژیا که دان به ناهه موارتین هه له ی ژیانیدا بنیت. تروشی رسواییه کی زور هات، ناچار بوو دواساله کانی تمه نی به تاراو گه یی له تیران و ولاته به کگرتووه کاندا به سه ره بریت و، نه شتواتیت په رده له پرووی ناپاکیکه رانیدا هه لمائیت و تاوناباریان بکات. له دواړو ژانی ژیانیشیا له وه نده زیاتر که به ته وسه وه بلتی: "به هیوام دواړو ژانی تمه نم له په کین به سه ره برم، تا نه وسو چیم هه یه له بهاره ی شوره وی و نه مه ریکاهو بیاننیم"، هیچی تری بونه مابووه. به هه حال بهرزانی، وه کک تاکه سه ر کرده یه کک، که ۱۰ سالی ره به ق له یه کیتی شوره ویدا به سه ره بریت و، ناوی له سه ر لیستی مووجهی "سی. ئی. ئی" هه بیت و، هه ریه کک له ستالین وشای تیران، بهر له ده ست لیبه ردانی، سوودیان لپوه رگرتیت، جینگه به کی تایه تی له کتیبی "گینیس" ی ژماره غوونه ییبه کانی دونیای سیدا هه یه.

به لام که سیتی بهرزانی و حوکمدانی نه و حوکمه تانه ی بز مه رامی خزیان به کاریان دهینا، به شیکی سه ره کی گه مه یه کی غوونه یی زه یزه کانه به که مایه تیه کی ته ریک و بیچاره. تیروانینه ساویلکه ییبه که ی بهرزانی بز و ولاته یه کگرتووه کان، واشتونی سه رسامکردبوو، بزیه واشتون پی و ابو یان گومان لپکراوه یان باهخی پینه دهن. بیست سال دوا ی نه وه، کیسنجه ر که بهرگری له خوی ده کرد پیو وتم: "تینا گم چیده گوررا"، خو نه گه ر بیزانیا بهرزانی چهند لایه نگری و ولاته یه کگرتووه کان بووه وای نه ده ووت، به لام دیاره هه رگیز له وه نه گه یشتووه. هیلمز، ره نکه هه ر له سه رتاوه هه سته کزدیت که له گه ل کوردا راستگویه، بزیه له جزروناستی پیوه ندیی و ولاته یه کگرتووه کانی تیگه یانندبوون، ووتی هه ر که سیک پیوه ندیه کی به مه سه له ی کورده وه هه بو بیت، له گه ل بهرزانیدا، که هه موو ژیانی له پیلانگری و شوژشدا به سه ره بر دووه، وه کک "گه نجیکی کامل" ره فتاری کردوه. له بهر امبه ریشدا نه ته وه ییبه کورده کان "ته وانه یان نه بیت که له مه لامسته فا خویه وه نزیکن"، پیان و ابو بهرزانی به بی زه مانه تیکی ره سی نه مه ریکا نه ده کرا له نازاری ۱۵۱۹۷۴ شه رپکاته وه. جا با زه مانه ته کانی نه مه ریکاش له و په ری به هیزی و جینگای خویاندا بونایه، خو گرو گرتی و ده هاتنه ناراه، که هیچ حساینکیان بونه کرابی.

ریتبازتکی و له نارادانه بوو که بهرزانی رابگریت و، واشی لیکات هه لویتستی پیگورت. هه ر نه وه نده ی شه ری تیوان کوردو هتزه کانی به عس هه لگیر سایه وه، نیتر

ژهنه پال نه ندریه گریچکزی وه زیری بهرگری شوروی، که له رۆژگاری تاراوگه یه که یه بهرزانی ناسیوو، هه که ههستی به نزیکبونه وه ی روودانی کاره ساتیکی راستیکرد، تا یارمهتی حکومت بدات له دۆزینه وه ی چاره سه ریکی تیوان حکومتی به عس و کورد دا، به فرۆکه به ره و به غذا بۆوه. به لام بهرزانی به هاندانی تاران و واشنتۆن نه چوو به ده نگیه وه، سه دام حسین له شهوی ده ستیکردنه وه ی شهرداو، له کۆبوونه وه یه کی به غذا یدا، به شکردنی نه وتی که رکوکی دوویا تکرده وه. به لام نیدرسی کوری بهرزانی، نه وه ی ره تکرده وه و وتی: "تیمه له وه به هیزترین که بیری لیده که یته وه، ناچار یشتده که یین به هموو داوا کاغان قایلی". سه دام حسینیش پیای نه وه نییه له هه ره شهی که س بیده نگ بیت، به هه ره شه وه لامیدایه وه: "ته گهر شه ریتته وه نه وا تیمه ده یبهینه وه". نه وساکه سه دام هه ره ته نیا چه کی پیشکه وتوی شوروی شکنه ده برد، به لکو ده شیزانی که شایین له سه ره ده سته سه ردا گرتنی "شه توله ره ب" که به نده ری نه وتی عه بادانی تیران و به نده ری به سه ری عیراق به که ندا وه ده به ستیته وه، داده گری.

له سالی ۱۹۳۷ دا، چونکه به ریتانیایه کان له نیمپراتۆریه تی عوسمانییه وه مافی سه ره ری ته واویان به سه ره ده ریا که دا بۆ ما بۆوه، عیراقیان قایلکردبوو که له به نده ری خو ره مشه ره و عه باداندا هه لکردنی ئالای تیران و چه ند مایکی که م به و که شتیانه بدات که ئیان راده وه ستان. به ریتانیایه کان له وه ده ترسان پیدا چوونه وه ی نه و باره، بیته هۆی ریتگرتنی که شتییه سه ر بازییه کانی خۆیان و نه هیلن بگه نه پالوته کانی عه بادانیا، که ده که ویتته به ری تیرانی ناوچه ی تیرانه که وه. تا سالی ۱۹۶۹ ش هموو نه و پایۆرانه ی ده چوونه به نده ره کانی تیرانه وه، ده بو پایۆر هوانانی عیراق بیانبردنا به. شاپیکه وتنامه ی ۱۹۳۷ ی، به سوو کایه تییه ک ده زانی که به سه رشا عه ممه دره زا به هله وی باوکیا سه پینراییت، به تایه تی که ملیان به تیران دا بوو، سنوری توده وه له تی له گه ل عیراقدا له به ری تیرانی شه توله ره به وه بیت و، که شتییه تیرانییه کانی ناچار بکرین بۆ چوونه ناو شه توله ره ب ئالای عیراق هه لکه ن. سه دامیش له به رامبه ره وه دا ناگادار کردنه وه که ی و ابوو که "گهر له سوچیکدا قه تیسیان کردین، نه وا له ده سته لگرتنی نیوه ی شه توله ره ب، یان هموو عیراق به ولاره شتیکی دیمان له به رده مدا نامینته وه، بیگومان نه وساش بۆ پارێزگاری کردنی ته واوی عیراق، وه ک چۆن خۆمان

بمانه وی سی و دوو له دهسته لگرتنی شه تولعه ره ب ناکهین". له چند مانگی کدا سهدام به راستی کهوته لیکدانه وهی نهو بزچوونه وه "بۆ سی.ئی.ئی ده رکه وتبوو که سهدام حسین له مانگی تشرینی په کهمی ۱۹۷۲ هه دهستی بهوکاره کردوه". له مانگی ئابی ۱۹۷۴ یشدا، جهزائیر کۆبوونه وه په کهی له تیوان ههردوو وه زبیری دهروه وه تیوان وغیرا قدا، له نهسته نبول سازکرد، که تاراده په که بز ناکۆکی تیوانیانیت وله هه مانکاتیشدا "تۆیک"ی پی به هیزبکات، کیشهی شه تولعه ره ب خاکی سهره کهی کۆبوونه وه که بوو. بهرزانی که به وهی زانی، "له جارینک زیاتر" له گهل نزیکه کانیاو، له باره ی نه گهری رینکه و تینکی تیوان تیران وغیرا قدا کهوته ووتو ویز. به لام "پیشینی تهوای جیبه جیکردنه کهی نه ده کرد". به بیرشیدا نه ده هات که رهنگه شا هه موو جزره یارمه تیه کانی لیبیرت و بگره له ناچار کردن و خز به دهسته وه دانی کوردیشدا هاوکاری به غدا بکات. بهرزانی هه رچهند نهو ترسه ی لای تیرانییه کان باسبکرده، دلنیان ده کرده وه و پیشیان دهووت، پیوست ناکات لهو باره په وه نه وه نده دوو دل بیت وله بیر خۆتی به ره وه. به لام له هاوینی ۱۹۷۴ هه، که نریک پولیه ی نووسهری کاروباری خۆره لاتی ناوه راستی رۆژنامه ی "لوموند" ی فه ره نسایی، به کورده کانی راگه یاند، که شا له چاوینکه و تینکی نویی رۆژنامه ییدا، به شانازییه وه ووتیتی، بوونی کورد وه که ناوی بزریه که وایه که ی بییه وه ی به ریده داته وه و که یش بییه ی ده بگریته وه. ده بو کورد له ناوه رۆکی نهو هه ره شه یه ی شا بگه یشتنایه و ووریا تر بوونایه ته وه. رولیه که کورد هیچ بایه خیکی نه و تویان به قسه ناهه مواره که ی شای تیران نه داو ده رکیشیان به به دواداهاتنه کانی نه کرد، سهری لیان سورماو گوما تیکی زۆریشی له لیکدانه وه ی سیاسیه یان په یدا کرد. گپراهه وه ووتی: "که زانیاریه کانه به رامبه ره به رووداوه کان چاوی پینه کردنه وه، پیمابوو له کهم شاهه زانی سیاسه تی تیره وله تیانه وه بیت". راستیه که شی، زۆربه ی نه ندامانی سهر کردایه تی پارتی دیموکراتی کوردستان "به تایه تی نزیکه کانی بهرزانی" یان، تا دواسایش ده ستخه رۆی نه وه بوون که تیران هیچ رینکه و تینک له گهل غیرا قدا ناکات. جا که وایت، واشتنۆن ده تواتیت رینی نه مجزوره رینکه و تینه له شا بگریته؟ نه مه نهو پرسیاره په که تا تیتستا نه توانراوه وه لایم بدریته وه.

کورد به هیچ جزینک گوئی به زیادبوونی دیارده به مه ترسیه کان نه ده دا، که نه وه ش ستم و کاریگه ربوو. وایانده زانی تۆتۆومی و، نهوی راستییت سهر به خوییشیان، له بهر

دهمدایه و، له چەند سائیک یان چەند مانگیکدا دیتەدی. ئە گەرچی هەر کەسێکی ژیر دەیتوانی بە زۆرھۆ ووریایانکاتەووە ئەم خۆشباوەری ویندا گرتەیان دا بمر کینتەو، بەلام لەبەر کەم ووشیاری سیاسیانە ی کورد نە کرا. پێیان وابوو تیرانیە کان باشدە ناسن. واش پەفتاریاندا کرد هەروە کە گومان لە نیازە کانی تیرانیان بۆ ماپتەو. بۆیە رەنگە هەر ئەم گومانە، پیتی ئیوونکردن و بەرەو تیروانینیکی سادە ی کارە کانیشی بردن و، گویشیان بە کۆکردنەو ی بە لگە پەرشوبلاووە کان نە دا پت، تا لە رووداووە کان بگەن و وەلامی خۆیان ی بۆ نامادە بکەن. راستییە کە ی بەرزانی تا درەنگ نەیدەزانی، شای تیران سوود چۆن لە کات وەردە گری و، چەتیکیش ئارەزووی لە خویئی سارد پشتن و دلرە قیتیە. هەر لەسەرە تاشووە، گەمە کە تەنیا بە دەست شای تیرانەو بوو.

باری کورد لەرووی سەربازیشووە لەووە باشتر نەبوو، خۆشیان لەبەر دەم هیرشی هیزە نامادەو پڕ چە کە کە ی ئەبجاری عیراقدا نە دە گرت. لەسەر کاغەز کورد لە هەموو کاتیکی تری بە هیزتر بوو، چونکە شارەزایانی ئەمەریکایی و ئیسرایلی و تیرانی مەشقیانی دادەدا. بە پێچەوانە ی سالانی شەستیانەو، کە هەر چە کە سووکیان هەبوو، ئەبجاریان چە کە ی نوێ و چەند تۆنیکیشیان هەبوو، کە هەمووی چە کە ی شۆرە ی بوون و ئەمەریکاییە کان لە قیتم، یان ئیسرایلییە کان لە شەری عەرەدا گرتویان، بەو ش هەموو ئەو لایەنانە ی چە کیان بە کورد دەدا، نکولی پێوەندیبوونیان بە رووداووە کانی ناو عیراقووە دە کرد. جگە لەو ی کە لە ناو عیراقیشدا دوو کە تیبەونیو تۆپی تیرانی "زاتە لە سەد تۆپ زیاتر" و مووشە کی فرۆکە شکیکی "پاپیر" ی بەریتانیایش کە لە سنوور جینگیر کرابوون و سەربازانی خانە نشینی بەریتانیایان لەسەر بوو، پشنگیری کوردیاندا کرد. ئە گەرچی کورد هەموو ئەو چە کانە شی هەبوو، کە چی زۆر بە پە لە ناچار کرا لە دەشتاییە کان بکشیتەو، بە پشنگیری تیرانییش نەبوایە لە شویتە قایمە شاخاویە کۆنە کانی خۆشیا خۆی بۆ نە دە گیرا.

بەلام خراپترین ئەنجامی گۆرینی تەکتیکە سەربازییە کان، پششەستنی تەواوی کوردبوو بە هیزە دەره کییە کان، بە تاییە تی شا. بەرزانی لە نامە کە ی بۆ کار تەری نارد، بیزاری لەو دە رەبری، ووتی: "درەنگ" زانیمان تیمە کە رووبەر ووی هەشت تیبی سوای عیراق بووینە تەو، کە بە سەدان زرنیۆش و زیاد لە سەد فرۆکە ی نوینی جەنگیان بە کار دە هیناو، هەندیکیشیان فرۆکەوانی رووس و هندیان لەسەر بوو، کە چی یارمە تی دۆستە کاغان، لە

جزرو ژماره‌شياندا، له‌وه كه‌م‌تريون كه له‌سەريان رينكه‌وتبوون. هەر كاتيكيش كورد سەربكه‌وتنايه، تا عيراقيه‌كان زال نه‌بوونايه‌ته‌وه تيران يارمه‌تیه كه‌ی لیده‌بەرين، تيرانيه‌كان نه‌يانده‌هيشت كورد له به‌شى سى رۆژ زياتر گولله‌ تويان لايت. دواى هه‌ستمان‌كرد كه هاپه‌يمانه‌كان كوردیان هەر بۆ لاواز كوردنى سوپای عيراق ويستوه نه‌ك بۆ سەركه‌وتن به‌سەريا.

به‌سەير كوردتيكى ئەم روداوانه، واده‌رده‌كه‌ويت كورد به‌لاى چاوديره‌ بيانیه‌گانه‌وه، يان گيلسووه‌ يان به‌راده‌يه‌كى زۆر بېروايان به‌قه‌ده‌ر كرده‌وه. كورده‌ عيراقيه‌كان كه به‌رگريان له به‌رزاني ده‌كرد، لاواز كوردنى سوپای عيراقيان به‌پتي ستراتيژه‌ كۆنه‌كه‌يان به‌كارتيكى ناماقوول يان نه‌گونجواو دانه‌ده‌نا. بى‌ دوودلش ده‌يانووت، له شيواندنى حكومه‌ته‌كانى عيراق به‌ولاوه‌ شتيكى تريان پينه‌ده‌كراو نه‌شيانده‌توانى له غدادا ده‌سته‌لات بگرنه‌ده‌ست. له ۱۹۶۱ ه‌وه كه‌م و زۆر له خوگرتن وه‌لوپستپاريژيدا سەركه‌وتون. هەر ئەم ته‌كيكه‌شيان رينكه‌وتنى تووتۆنمى سالى ۱۹۷۰ يانى هينايه‌دى. رينكه‌وتنه‌كه‌ به‌هه‌موو كه‌موكورتیه‌گائيشيه‌وه، يه‌كيكه‌ له‌و به‌ره‌مانه‌ی كه‌ تا ئەم‌رۆش كورد به‌سەرده‌ميكي زيريني داده‌ت.

به‌هاتنى مانگی ئەيلولى ۱۹۷۴، عيراقيه‌كان ده‌ستيان به‌سەر ناوچه‌يه‌كى به‌رينا گرت، شكستيه‌كانى كوردیش نه‌وه‌نده به‌مه‌ترسيبون كه تيرانيه‌كان ناچار بن تويى دوروهاويژ و مووشه‌كى دژه‌ زرينپوش به‌به‌رزاني بدن. به‌لام له سەره‌تای ۱۹۷۵ دا، كورد كه‌وته‌ بارتىكى سەربازيانه‌ی ترسانكه‌وه. له‌و يادداشتانه‌ی ”عه‌له‌م”ى وه‌زيرى ته‌ختى تيراندا، كه له‌ دواى مردنى خۆى بلاوكرانه‌وه، له ۳ى كانونى دووه‌مى ۱۹۷۵ دا هاتوه، كه‌ شا زۆر به‌و راپورتانه‌ی گه‌يشتبونى شادبوو، چونكه سەربازه‌كانى شه‌رينكيان كرده‌وه و كوردیان له‌ رۆژيني وادا رزگار كرده‌وه كه به‌ هيچ جوړنيك خويان له‌به‌ر شه‌ره‌كه‌دا بۆنه‌ده‌گيراو له‌هلاتندا بوون و، به‌ ”شه‌رى شيران”يش له‌ راپورته‌كه‌دا ناوبرابوو. نه‌گه‌رچى شای تيران شانازی به‌و ”خراب تيكشكانه‌ی” عيراقيه‌كانه‌وه ده‌كرد، به‌لام به‌رزاني له‌وه ته‌واو دوودلبوو، ده‌يوست چارى به‌ شا بكه‌ويت كه‌چى چەند هه‌فته‌يه‌ك، له تاران گلدرايه‌وه و جار له‌ دواى جار چاوپيكه‌وتنه‌كه‌ی دواوه‌خرا. پروپاگانته‌ی دوو ده‌سته‌شخه‌رى ده‌كرا، كه خه‌ريكن له‌سەر حسايى كورد ناكۆكى توان تيران و عيراق ناهيلن، يه‌كه‌ميان جه‌زائيرى نه‌وى تريشيان نه‌رده‌نى. له‌و نامه‌يه‌ى سالى

۱۹۷۷ ییدا بۆ کارتهر، بهرزانی نووسیبوری که غیراقیبه کان ناراسته و خوق چنده نماژه یه کی وایان به واشنتون دا، که نامادهن ناستی پیوه نندیبه کانیان به مؤسکروه که مبهکنه وه، خوق "ته گهر" شاش ده ستهرداری کورد بیتی نهوا له گهل تیرانیشدا رینکبکون. جا نه گهر نه مهی له کاتی خویدا زانییت نهوا نهویش پرسیارینکی بی وه لاهه. به چاویوشین له وهی که مهلامسته فاهوسا بهم کاره خشکه ییهی زانییت یان نا، بهراده یه کی وا تروشی دلهر اوکتی بوو که له دوا سه عاتدا، پرژه یه کی رینککوتنی به به غدا دا. بهلام سه دام حسین پنی قایلنه بوو، چونکه دانوستانی له گهل شادا قوناغیکی باشی بریوو.

شای تیرانی که له کچی، کهوته هه لخته تاندنی کورده ساویلکه کان، سه بارهت به دامه زانندنی حکومه تیکی تاراوگه، به هاوکاری به ره له ستکاره غیراقیبه کانی دی، به درژه هانیدان رای شا حسینی نه ردهن وه ربگرن. بهلام له کانونی یه که می نهو ساله دا هه نه وه ندهی تیردراوانی کورد گه یشته عه مان، بهر له وهی بیان بلتین شا حسین نایه وی بیانییت یه ک هه فتهی تهواو گلیان دانه وه. له مانگی شوباتی دوایشدا، نه نوهر ساداتی سه رۆکی میسر نامه یه کی بۆ بهرزانی ناردو داوای لیکرد که سامی عه بدولر هه مان بۆ قاهره بنیریت. له کاتی چاویبکوتنه که دا، سادات عه بدولر حانی قایلکرد که میسر داوایه کی کورد بۆ رینکخسته وهی کوردو غیراق له باتی کورده کان بگه به تپته سه دام حسین. بپشه وهی نویته ره که ی کورد ناگاداریت، سادات دانپشته که ی تومار کردو، شریته تومار کراوه که شی نارد بۆ شا، نهویش یه کسه ر گرزو تووره بوو.

نویبونه وهی هه ولی بهرزانی بۆ چرونه واشنتون، بهو هیوایه ی پشتگیری پیوستی بۆ باشکردنی باره ناهه مواره سه ربازی ودیلوماتیبه که ی ده سبکه ویت، شتیکی کوتوپر نه بوو، نه گهرچی وولاته یه کگرتوه کان له سالانی رابردودا چنده جارینک نه وه یان ره تکرده بژه، بزیه پیکانه که ی مسوگهر نه بوو، بهلام هه ولدانه که ی ده هینا. بۆ نه م مه به سته و خوق بردنه پپشه وه له واشنتون، له پپشه وه بهرزانی، به بۆنه ی ژنهنانی کیسنجهر وه، که نانسی ماگینیزی هینا، سنی فرشی بۆناردو، ملوانکه یه کی زیتر وگه وه ریشی به دوا دا چوو. بهلام هه مووی پیسوودبوو. کیسنجهر که بیروه وه زیری دهر وه، که وتبووه که مکرده وهی نهو یارمه تیانه ی که له ۱۹۷۳ وه به کوردیان ده دا. له گهل هه موو نهو روودا وانه دا، بهرزانی لهو نامه یه ی ۲۲ی کاونی دووه می ۱۹۷۵ ییدا

که بز کیسنجهری نارد، مهسه‌لی سهردانی واشتونی ووروزانده‌وه. دوکئور عوسمان ووتنه‌نی، کیسنجهر له‌میزبوو "له‌وکاره به ناگابوو همووشتیکی له‌باره‌وه به‌دوررو دریتی ده‌زانی". به‌لام کیسنجهر تا به‌ک مانگی ره‌به‌ق، وه‌لامی نامه‌که‌ی "ژه‌نه‌رالی به‌پرتزم" نه‌دایه‌وه. دوا‌ی نه‌وه نامه‌یه‌کی بز به‌رزانی نارد تاییدا "خوشه‌ویستیمان بز خوت وگه‌له‌که‌ت ونه‌وه‌له‌جه‌سورانه‌یه‌ی ده‌یده‌یت" به‌کلا ده‌کرده‌وه، له‌ستایشدا نو‌قمیکردبوو، که‌چی به‌ده‌نگک داواکه‌یه‌وه نه‌چوو. کیسنجهر له‌نامه‌که‌یدا ده‌ئیت: "نه‌وسته‌مانه‌ی به‌ره‌و رووتانبوته‌وه هنجگار سه‌ختن و" ده‌ئیت:

پرتزی زورم بز هه‌لسه‌نگاندن و شیکردنه‌وه‌ی باره‌سیاسی و سهربازیه‌که‌تان هه‌یه، ده‌شتوانم دنیاتان بکه‌م که‌نامه‌کانتان، له‌به‌ر نه‌و گرنگیه‌ی که‌به‌لای تیمه‌وه هه‌یه‌تی بایه‌خی دلسوزانه‌ی له‌بالترین ناستی حکومه‌تی نه‌مه‌ریکادا پنده‌دری. گه‌ر حد‌زتان کرد نوینه‌ریکی شوین باوه‌ری خوتان، بز واشتون بنیرن، تازانیاری تر به‌حکومه‌تی نه‌مه‌ریکا بگه‌یه‌تیت نه‌وا زور خوشحالده‌بین و شانازی به‌پیشوازی‌شیه‌وه ده‌که‌ین. من دلنیا‌م که‌به‌نه‌ینی کار روتیکی زورگرنگی له‌وه‌ی که‌تایستا کردومانه‌بینوه. هه‌ر له‌به‌ر نه‌وه‌و - ترسی سه‌لامه‌تی خوشتان - له‌پیشیاری ینکگه‌یشتنه‌که‌ی خوتان دوو‌دلبوم. نه‌وه‌ش بزانه‌که‌من هه‌میشه‌په‌روشی بیستی هه‌والتا‌مه. تکایه‌ریزو باشترین ناوتم قه‌بول به‌فرمبون.

راستی‌ه‌که‌ی، په‌تکرده‌وه‌ی بیننه‌که‌ی به‌مشوه به‌دیره‌وه‌شته‌یه، وای ده‌گه‌یاند که‌کیسنجهر هه‌رگیز په‌روشی بیستی هه‌والی به‌رزانی نه‌بووه. له‌نامه‌یه‌کی تری دوا‌ی دوو‌هه‌فته‌ی به‌رزانیدا، له‌ریتی "کاله‌هان"ی سه‌روکی بنکه‌ی "سی. نای. نه‌ی" تارانه‌وه، که‌به‌راستی به‌رامبه‌ر به‌روداوه‌که‌تووشی دل‌ه‌راوکی هاتبوو، بنیردریت، مه‌لا مسته‌فا بیوره‌یی خزی تیا‌دا ده‌رپرېبوو. نه‌م نامه‌یه‌ی کاتیک نارد، که‌شا وسه‌دام حسین، له‌ینکگه‌یشتیکی تایه‌تی په‌راویزی کوبونه‌وه‌ی سه‌روکی ده‌وله‌تانی رینکخراوی "تویک" له‌جه‌زائیر، که‌له‌سه‌عات دوو‌نوبی به‌ره‌به‌یانی روتزی ۶ ی نازاردا به‌ستراو، وای له‌شای تیرانکرد له‌پرینکا ده‌ست له‌کوردبه‌ریدات. نه‌ویش له‌بری سه‌روه‌ری تیران به‌سه‌ر نیوه‌ی شه‌توله‌ره‌ب و، ده‌سته‌لگرتنی غیراق له‌داواکردنی خوزستان که‌ده‌وله‌مه‌ندترین

ناوچه‌ی نه‌وتی تیرانه. به‌غداش یارمه‌تی یاخیبونه‌ک‌هی بلوشستانی تیرانی، به دریژی‌ای سنووری پاکستان راگرت. چونکه غیراق، هر وه ک‌ه چۆن تیران یارمه‌تی به‌رزانی ده‌دا نه‌ویش سالاتیکی دورودرینژ پشتگیری نه‌و یاخیبونه‌ی خوزستانی ده‌کرد که به‌عسیه‌کان ناوی عدره‌بستانیان لئابوو، ده‌یانوت به‌ناهق له‌نه‌ته‌وه‌ی عدره‌ب زه‌وتکراوه، به‌وجوره‌به‌غدا ده‌ستی له‌پشتگیریکردنی یاخیبه‌کانی بلوشستانی تیرانیش هه‌لگرت که له‌ریتی پاکستانه‌وه‌ بۆی ده‌ناردن.

کیسنجهر و هیلمز و ویلام کۆلی به‌رپۆه‌به‌ری "سی. ئای. نه‌ی" و هه‌موو نه‌و به‌رپۆسه نه‌مه‌ریکیانه‌ی به‌کیشه‌ی کورده‌وه‌ خه‌ریکبون، دیاریکردنی کاتی رینککه‌وتنامه‌که‌یان به‌لاوه‌سه‌رپوو، نه‌ک‌ه‌ ناوه‌رۆکه‌ک‌هی. خۆ به‌لای "سی. ئای. نه‌ی" وه‌ نه‌م رینککه‌وته، کولبی ووتنه‌ی، هه‌میشه "یه‌کیک بووه له‌هه‌لژاردنه‌کانی شا". سه‌ره‌پای زۆربوونی بانگه‌وازه‌کانی کورد که‌چی به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی نه‌مه‌ریکا هه‌چی نه‌کرد هه‌یچی نه‌ووت. کولبی دواتر ووتی: نه‌وه "جوان نه‌بوو به‌لکو کاره‌ساتبوو"، ووتیشی "له‌وه‌هاره‌داو له‌باشووری خۆره‌لاتی ئاسیادا به‌سه‌رهاتی تری دلته‌زین روویاندا، که به‌لای تیمه‌وه‌ بایه‌خیان زیاتر بوو"، مه‌به‌ستی که‌وتنی که‌مبۆدیاو قیتمای باشووروبوو.

نه‌گه‌رچی وولاته‌یه‌که‌گرتوه‌کان نه‌وکاته‌چهند ده‌لاقیه‌کی تیکرابوو، به‌لام هه‌ر به‌زله‌یزیتی خۆی مابۆه. هه‌ر نه‌و به‌هاره‌کیسنجهر له‌ناوچه‌ی هندی چینیدا له‌وه‌دابوو ملیدات، به‌لام سه‌رقالی دان وستانی جویکردنه‌وه‌ی هه‌زه‌کانی میسر و ئیسرائیلیش بوو. خۆ نه‌ده‌کرا نه‌مه‌ریکا وه‌ک‌ه‌ ئیسرائیل خۆی به‌وولاتیکی پچوو ک‌ه‌ دابنێ بلی به‌رگری له‌هاوبه‌یماتیکی ژیر چه‌پۆک‌ه‌ پیناکریت، به‌لام له‌وه‌بلگه‌نامانه‌ی که‌ تا تیسنا ئاشکراکراون، یه‌کیکی وا به‌رده‌ست نه‌که‌وتروه‌ که‌ وابگه‌یه‌تیت رۆژنیک له‌رۆژان به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی سه‌رۆک فۆرد بیر له‌وه‌بکاته‌وه. هیلمز دوا‌ی چه‌ندین سال ووتی: "وابزا نم‌واشتۆن به‌رینککه‌وتنامه‌که‌ی جه‌زائیر خۆشحالبوو"، چونکه‌ تیرانی هاوبه‌یمانی به‌سه‌ر غیراقد زالبوو که‌ چاکترین دۆستی شۆره‌ویه. کیسنجهریش له‌یادداشتنامه‌که‌یدا ده‌لئیت، شا "به‌لای تیمه‌وه، یه‌کیکه‌ له‌وه‌سه‌رکرده‌ ده‌گمهن‌ وهاوبه‌یمانه‌ بیمه‌رجانه‌ی، که‌ تیگه‌یشتن وشیکردنه‌ویان بۆ بارودزخی دنیا، تیگه‌یشتن و تیروانینی رووداوه‌کاغانی به‌هه‌زده‌کرد".

به‌پنێ برووسکه‌ی ۲۲ ی نازاری ۱۹۷۴ ی "سی. ئای. نه‌ی"، واشنتۆن ده‌یزانی که‌ شا ناوه‌رۆکی نه‌و رینککه‌وتنامه‌یه‌ی سالی ۱۹۷۲ ی پیتشیلکردوه‌ که‌ له‌گه‌ل

کیسنجهردا به ستبوری. له سالی ۱۹۷۶دا پرووسکه په کی CIA که له ۲۲ ی نازاری ۱۹۷۴ دا له راپورته که ی پایکدا خرایه پروو، خاله سهره کیبه کانی به مجوره دیار یکر دبوو "تیرایش وه کو تیمه، به وه ی زانیوو که ده کریت سوود له م قهیرانه وه ربگیریت... که نه تیمه و نه تیرایش چه زمان نه ده کرد هم گرفته به م یان به و شیوه چاره سهر بکریت". به لام وه ک دهرده که ویت، بنیسا گادار کردنه وه ی کورد یان نیسرائیل و وولاته به کگرتووه کان، نه ویش نه گهر پروا به لیبرسراوانی نه و دوو دوله ته بکه ین، شا هه رخزی هم قهیرانه ی کوتابی پینانو چاره سهری گرفته که شیکرد. دواتر کیسنجهر ووتبوی، که به رینککه و تننامه که ی جه زانیرو زانی وه ک له سهر باتیکه وه به ریده نه وه واپوو. ووتبوشی هه بزیه رینگه م گزوی و به ره و زیورخی سویسرا بوومه وه تا شای تیران بیسینم، که به ره و وولاته که ی خوی ده بووه. کیسنجهر به رگری له خوی به وه ده کرد که شای تیران "له م رینککه و تنه یدا رای تیمه ی نه پرسپوه". به لام پیده چیت بیر کردنه وه که ی راستی له گه لدا نه کردیت، چونکه چاویکه و تنه که ی زیورخی شای پیش جه زانیرووو، بزیه ته نانه ت گهر شای تیرایش به چهند ووشه یه ک لای باسنه کردیت، ده بی بزنی شتیکی هه ر کردیت*.

به گویره ی سیاسه تی راسته قینه، ناکریت بووتری، شا ترسی نزیکبوونه وه ی تیشکاندتیکی سهر بازیانه ی هه بوو، بزیه نه وره فتاره ی کرد، نه گهر چی هیزه کانی په نگیان * نه حمد چه له بی که نهوسا لاونکی تاراوگه ی شیعی عراق و، بنکه ی له بیروت هه بوو، دزستی کوردیشبوو، پیش رینککه و تنه که ی جه زانیرو به فرژکه بز تاران چوووو تا به رزانی ووریا بکاته وه، چونکه "بزنی مشکه کویره که ی کردبوو". به لای چه له بیه وه کزبوونه وه که ی زیورخ تا که نیشانه به کی سهره کی نه وه نه بوو که به شار دراوه بی روویده دا، بلکو له کورته سهر دانه وه که ی شا بز تاران، تا به ر له چوونی بز چه زانیرو، لیبرسراوه سهره کیبه کانی حکومت ته که ی له نه لجامی کزبوونه وه که ناگادار بکاته وه، نیشانه به کی گرنگر بوو. شا حسین و ساداتش له نزیکبوونه وه ی رینککه و تنه که به ناگا بوون. "ناسری" فرمانی به چه له بی دا که هیچ گیر نه بیت و بز بیروت بگه ریته وه "ته گهر به رزه وه ندی خوت بزانی" به لام چه له بی هه ر چاوی به به رزانی که وت، نه گهر چی له ناو خانووه کی "سافا ک" بشدا که سهر کرده کورده که ی تادا میوان بوو. - جا چونکه خانووه که نامیری گوینگرتی تادا چه سپکرا بوو، له باخچه که یدا گفتوگویمان کرد - به رزانی هه ر داخی هه لده کیشاو نه فره تی له کار به ده سته تیرانییه کانه کرد که نه بانه هیشته چاوی به شا بکه ویت.

خواردبزووه و کوردیش نهو چهند مانگهی زستان، که که میرونه وهی شهر تیایدا ناساییه، که متر توانای بهره نگار برونه وه یان مابوو، یه که مجاریشه غیراقیه کان له ناو چیاکاندا بینه وه و نه چنه وه بنکه زستانییه کانیان. شهر ی راستی، به هموو چهرمه سهری و مدترسییه کانییه وه به هاران گهرم ده بیت. بزیه شا و کهسانی دیش گیشتبوونه باوه رینک، که شا ده بیت بیر له رینککه و تینک بکاته وه نه گینا هه لگیرسانی شهرینکی راسته قینه له گهل غیراقداه که وه یته نه ستزی نه وه وه. راستیه که ی شا له پیناو بهرزه وه نندی خویدا نه وه ی کرد، هاو کاره بیانییه کانیسی نه یاننده توانی، یان نه یاننده ویست رایبگرن. نه وه ی له که لله ی دیلوزمات و سیاسته قه داره که لله ره قه کانی نه وسای دابوو، ده سته لگرتنی سه دام حسین بوو له وه هموو ه شتانه، به تاییه تی سه ره له نوی دیاری کردنه وه ی سنوره که ی شه تولعه ره ب، که وای لیها ت به دریاوی هیلی "تالوک" بیت، واته ناوه نده هیلی قورولایی ناو. شا له بهر هوی ته کتیکی و خیزانی، رینک نه وه ی له هه موو شتیکی دی زیاتر مه به ستبوو.

کیسنجر تا سالی ۱۹۹۱ له یادداشتنامه ره سمیه قه به و گرانه که یدا، بینه وه ی به هیچ جزو رینک ناوی شه تولعه ره ب به ریت، ته نیا به بر گه یه کی کورت و به راوی رینک به رگری له خزی کردو به لینیسی دا له بهر گیکی تر دا بو "کیشه ی کورد و کوتاییه جهر گپه که ی" بگه ریته وه که هه نه شیکرد. له په راویزه که یدا، که دیار بوو بو ره وادان به پرپاره که ی شا بوو ده لیت: "پرپاره که ی شای تیرانی ۱۹۷۵ بو چاره سهری گرفتی کورد له گهل غیراقداه، که پیده چیت راستی پیکایت، له نزدیکوونه وه ی هه ره سی کورده وه هاتبوو، رزگار کردنیسیان بی به شداریتی دوویی سه رازی تیران و ۳۰۰ ملیون دۆلار یارمه تی نه مه ریکا مه حالبوو". نه مجا مه سه له ی نزدیکوونه وه ی هه ره سی نه و کاته ی هیزه کانی به رزانی تا نه مرزو له گوماندا یه. پیش کزبوونه وه که ی جهزائر، که چه له بی چوو بوو بۆلای به رزانی تا له و شته نه نینانه ی له دزی ده کران ناگاداری بکاته وه، بینبووی به رزانی "په ست و خه مباره و، پیشی و وتم که ته نیا سه دی ۳ بی پیشمه رگه کان شهر ده که ن". به لام کورده غیراقیه کان تا نه مرزوش له و باوه ره دان، شا هه ره هیچ نه برا ده ی توانی مه رجی شه ره فمه ندانه تر له وانه ی که له رینککه و تننامه که ی جهزائر دا هه بوون بو کورد دابین بکات. کیسنجر له یادداشتنامه کانیدا نه وه ی هیچ روونه کردوته وه که "چی" قایلیکرد "بۆچوونه که ی شا زور له راستیه وه نزدیکووه" و، چۆنچونیش ۳۰۰ ملیون دۆلاره که

دیاریکرا، یان وولاته یه کگرتووه کان، دواى که مه به شداریکرتیکى چهند ساله، چونچونى نهو لیسته گه وره ده خاته سه رخوی. کیسنجر بینه وهى هیچ ره خنه یه ک له برپاره کهى شا بگریت که هر بوخوی دابووی، نامازه بو ده ست له کورد بردانه کهى ده کات که برپاریکبوو هر له سه ره تاوه تا کوتایى، شای تیران خوی وه ک "ولاتیک که خاوه نی سه روه ری خوی بیت دابووی". هر له بناغه شه وه شه ره که شه ری شا بووه نه ک واشنتون.

به لام کورده کان وایانده بینى که پر اویره کهى کیسنجر ناهه موارو له خزمه تی خویدايه. کیسنجر تا له کاتى چاویکه اتیکى رۆژنامه نووسى سالى ۱۹۹۲ دا ته نگى پیه لنه چنرا، دانى به وه دا نه نا که شا "پیش نزیکه ی چوار یان شه ش هه فته" له رینککه وتنامه ی جهزایر، باسى ۳۰۰ ملیون دولاره کهى له گه لدا کردووه. نه بجا کیسنجر دره نگاتیک دانى به وه دانا که قسه کانی شا له باره ی پیوستی نهو بره باره زوره وه بو کورد، ره نگه هر بو کردنه بیانویه کی باشی ریتخوشکردنی رینککه وتنه ته نیایه کهى جهزایر بو بیت. جا نه گه ر کیسنجر "بونی مشکه کویره که شى کرد بیت" نهوا نه یویستوو به خاته روو، هر چه نده نهو ژماره گه وره یه شاداوا یکردبوو، له سه ره تاى سالى ۱۹۷۵ دا نشانه یه کی روونی شیوه ی نیازه کانی بوو. نه وه ش به ناشکرا بیشارامى شای به رامبه ر به کورد و، گه ران به دواى بیانویه کدا ده گه یاند تا ده ستیان لیه رداو ده سته چه وره کهى خزشی به خه لکی تر دا بسویت، بوغونه واشنتون.

داواکردنی بریک پاره ی وازر - به ردی زل نشانه ی نه هاویشتن - ی ده گه یاند، که شا به وه ده یویست خوی له به رده و امبوونی یارمه تیدانى کورد بکیشته وه. شا له نزیکه وه چاوی له سیاسه تی واشنتون بریوو، له ۱۹۷۵ ده سته به تا زاده یه ک پیسبوونی وینه ی کیسنجر، وه ک سیاسه ته داریکى سوپه ر، کردبوو. کاره نه نیسه کان که وه ک وه زیری ده ره وه ملیانگرتبوو، خه ریکبون له ده ستیا ده شکانه وه. فیتنامی باشور له که وتندابوو، نیسرائیلیش له وه دا بوو کشانه وه کهى سینای، که له گه ل میسر دا هه یوو، تیکبدات. شا وه ک هه ر که سیکى دی، تیبینی کرد، کیسنجر کۆنگریسی بو ته ر خانکردنی نه وه نده باره قایلینه ده کرا که سایگونى له که وتن پی رزگار بگریت، جائتر چون بو ۳۰۰ ملیون دولاری پشتگیریکردنی کورد پی قایل ده کريت؟ به رامبه ر به وه شا خوی هیچ ریگریه کی ده ستورى ومالى له سه ر برپاره کانی

نهبوون، به تایه تی که نرخی نهوت، بهو رۆله ی له کاتی شه‌ری عه‌ره ب ئیسرائیلی سالی ۱۹۷۳، له رینکخراوی "نویک" دا بینیبوی، چوار قات زیادیکرد، بهوه تیران هینجگار ده‌وله‌مه‌ندبوو. ئیتر پاره سیاسه‌تی تیرانی دیاری ده‌ده‌کرد.

له‌یه‌که‌م نامه‌ی ۱۰ نازاری ۱۹۷۵ ی به‌رزانی‌دا بۆ کیسنجهر، واته‌دوای رینککه‌وته‌که‌ی جه‌زائیر، راسته‌وخ‌ز باسی گه‌وه‌ری باه‌ته‌که‌ی کردبوو که ده‌ئیت:

"... که ده‌بینین یه‌که‌م ئامانجی لاوه‌کی رینککه‌وته‌که‌یان - له

جه‌زائیر - تیکشکاتیکی وای گه‌له‌بیتوانا که‌مانه که پیشتر رووی

نه‌دا‌ئیت، خوین له‌دل‌مان ده‌چۆریت. له‌کاتیکدا - غیراقیه‌کان -

هینرشیکی گه‌وره‌ی وایان کردۆته‌سه‌رمان که له‌وه‌ته‌ی هه‌ن

نه‌یان‌کردوو و تا ئیستاش به‌رده‌وامه، تیران سنوره‌که‌ی خۆی

به‌ته‌واوته‌ی به‌رووماندا داخستوه. رووداوه‌که‌ی ئیستا، له‌ناست

قوروقه‌پکردنی ته‌واوی هه‌موو لایه‌نه‌کاندا، له‌ناوبردتیکی نابه‌جی

بزووته‌وه‌و گه‌له‌که‌مانه له‌ناوبردتیکی وا که باوه‌رناکریت. به‌رپۆ

تیمه وایده‌بینین وولاته‌یه‌که‌گرتوه‌کان به‌رامبه‌ر به‌گه‌له‌که‌مان،

که‌پابه‌نده به‌سیاسه‌تی وولاته‌که‌تانه‌وه، ئیبرسینه‌وه‌یه‌کی

ره‌وشتی و سیاسانه‌ی له‌نه‌ستۆدایه... وه‌زیری به‌رپۆ تیمه به

دل‌ه‌راوکیه‌کی زۆروه‌وه‌چاوه‌روانی وه‌لامتانین."

دوای دوانزه‌رۆژ، که‌له‌هانی سه‌رۆکی بنکه‌ی "سی. ئای. ئه‌ی" له‌تاران

بروسکه‌یه‌کی بۆ کۆلی ناردو، بۆی نووسیوو که کیسنجهر هیشتا وه‌لامی نامه‌که‌ی

به‌رزانی نه‌داوه‌ته‌وه‌و، ئاگاداریشیکرد که نه‌گه‌ر واشنتۆن بیه‌ویت "هه‌نگاو بۆ روونه‌دانی

فرکردتیک بنیت، نه‌وا پێویسته ده‌سته‌جی روو له‌تیران بنی" به‌لام واشنتۆن هه‌چی

نه‌کردو، ووته‌کانی به‌رزانی بۆ چه‌ن‌دین سال له‌گوێی کیسنجهردا ده‌زرنگانه‌وه. نه‌و

به‌هاره کیسنجهر گوێی به‌داوا یه‌که له‌دوا یه‌که‌کانی کردو، بۆ یارمه‌تیدانی به‌په‌له‌ی نه‌و

ده‌یان هه‌زار کورده‌ئاواره‌یه‌نه‌داو، له‌بری نه‌وه به‌رگریه‌کی بێشاپروانه‌ی له‌خۆیکردو

بلاویکرده‌وه، به‌لام پاشتر به‌دڵ ئی به‌شیمانبوو. کیسنجهر که راپۆرته‌که‌ی "بایک" به

"ئیسراویکی پایه به‌رزنی نه‌ناسراوی ئه‌مه‌ریکای داده‌نا" ده‌ئیت "کاره نه‌هینییه‌کان و کاره

خیرخازییه‌کان - موبه‌شیر - ناگرێ تیکه‌لبکرین".

به‌رزانی داوای هیچ زمانه‌تیکه په سمیانه‌ی له نه‌مدریکا نه‌ده کردو ته‌نانه‌ت له‌و په‌ری
 تووره‌یشیا هه‌ره‌ش‌ه‌ی سه‌بارت به‌ خستنه‌ رووی هه‌مووشته‌کانیشی نه‌ده‌کرد،
 نه‌گه‌رچی په‌کینه‌ پنی له‌سه‌ر ناپاکیکردن ویاشقول لیگرتی کرد داده‌گرت، به‌لام
 په‌رده‌ی له‌سه‌ر رووداوه‌ که لانه‌ده‌داو بیزاری خوی به‌ دنیا رانه‌ده‌گه‌یاند. ده‌یزانی
 هه‌لویتستی زور لاوازه‌و، ترسی له‌وه‌ش هه‌بوو که ناشکراکردنی رووداوه‌ که شا‌وا
 لیکات سنوریان به‌ته‌واوه‌تی به‌روودا دابخات. به‌لام که‌له‌هان زیاتر له‌وه‌ دوو دلپور که
 کورد هه‌ر به‌وه‌وه‌ نه‌وه‌ستیت وله‌پنی که‌ناله‌کانی پشته‌وه‌ ناره‌زایی خوی ده‌رپریت و
 کاره‌ساته‌که‌شیان به‌ هه‌موو دنیا رابگه‌یه‌تیت. که‌له‌هان داوایکرد که:

نایا بنکه‌ سه‌ره‌کیه‌کانی "سی. ئای. ئه‌ی" له‌م باره‌یه‌وه
 پیوه‌ندیان به‌ به‌رپتوه‌به‌رایه‌تی کیسنجهره‌وه‌ هه‌یه‌؟ نه‌گه‌ر
 حکومتی وولاته‌ یه‌گگرتوه‌کان به‌چاکی هه‌لسوکه‌وت له‌گه‌ل
 نه‌م بارو دؤخه‌دا نه‌کات و، شتیکی واش نه‌کات که‌ کورد
 وابزاتیت پشتمان تیکردوون، نه‌وا پیده‌چی نه‌وان هه‌موو شتیگ
 بخه‌نه‌روو. نه‌وه‌ی تیران کردی، نه‌ک هه‌ر خواسته
 سیاسییه‌کانیانی لیگ هه‌لنه‌وه‌شاندن، به‌لکو ژبانی هه‌زارانیشیانی
 خستبوره‌ مترسیه‌وه‌.

هه‌موو نامه‌کانی به‌رزانی، که‌ بو "سی. ئای. ئه‌ی" و، سه‌رؤک جیرالد فورد و،
 کیسنجهری ناردن وه‌لامیان نه‌بوو. له‌ناو سه‌رجه‌م نه‌و شتانه‌ی راپورت‌ه‌که‌ی "پایک"
 ناشکرایکرد، بیده‌نگییه‌که‌ی به‌رپتوه‌به‌رایه‌تی نه‌مدریکای داوای رینککه‌وته‌که‌ی جه‌زائیر
 له‌ هه‌موویان دلته‌زینتربوو. ناوه‌رؤکی نه‌م راپورت‌ه‌، بو‌یه‌که‌مجار "دانیال سخور" که
 په‌یامنیرتیکي گه‌وره‌ی ته‌له‌فزیونی "سی. بی. ئیس" بوو، ناشکرایکرد، نه‌مجا له‌ گزفاری
 "فیلج فویس" دا، که‌ هه‌فته‌نامه‌یه‌کی لیبرالییه‌و له‌ شاری نیویورک ده‌رده‌چیت، ته‌واوی
 ده‌قه‌که‌ی له‌ ژماره‌یه‌کی تایبه‌تدا، که‌ له‌ مانگی شویاتی ۱۹۷۶ دا ده‌رچوو،
 بلاوکرایه‌وه‌، نه‌وه‌ش تاماوه‌یه‌کی زور "ولیم سافایر" ی پاریزگارخواز، که‌ نووسه‌ری
 ستووتیکي "نیویورک تایمز" بوو، تووره‌کرد. سافایر که‌ یه‌ک رؤژ چیه‌ ده‌ستی له‌ به‌دل
 به‌رگریکردنی کورده‌کانی عیراق هه‌لنه‌گرت، داوای لیبرسینه‌وه‌ی نه‌و "ناپاکیتییه
 بیویژدانییه‌" یده‌کرد که‌ له‌ به‌رزانی کرابوو، داواشی له‌ "فورد" کرد که‌ کیسنجهر له‌ سه‌ر

کاره‌های لاهیریت، چونکه به‌پویه‌برایه‌تی نه‌مهریکه‌ی توشی "نهم نابرووچونه" کرده. په‌ستبونه ززه‌که‌ی سافیری هه‌ر به‌ته‌نیا له‌سه‌ر بیده‌نگیه‌که‌ی به‌پویه‌برایه‌تی نه‌مهریکه‌ی فشارخسته‌سه‌ر شا‌نه‌بوو که "رینکه‌وتنیکی پیوانه‌ی بو‌نو‌تو‌نومی کوردی عیراق نه‌هینایه‌دی"، یان پیدانی "بیره‌پاره‌یه‌کی که‌م بو‌یارمه‌تی مرؤفانه‌ی پیویست" یان نه‌بوو. نه‌وه‌ش به‌کورتی له‌رپۆرته‌که‌ی "پایک" دا‌هاتروه:

هه‌ریه‌ک له‌سه‌رۆک و دوکتور کیسجهر و‌شای تیران، هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه‌به‌هیوای سه‌رنه‌که‌وتنی دۆسته‌کافان - که‌مه‌به‌ست کورده‌به‌رزانییه‌کانه - بوون، به‌لکو‌مه‌به‌ستیان به‌رده‌وامبوونی یاخیبوونه‌که‌یان بوو، تا‌داهاتی سروشتی وولاته‌که‌ی تراوستی دۆسته‌که‌مان - عیراق - یه‌کیینه‌له‌داچۆرانداییت. نه‌وانه‌ی له‌گه‌لیشماندا‌بوون له‌م‌سیاسه‌ته‌ناگادارنه‌کرا‌بوونه‌وه‌و، هه‌ر بو‌به‌رده‌وامبوونی شه‌ر هانده‌دران. جا‌نه‌وه‌ش گه‌ر به‌پیوه‌ری کاره‌نه‌هینییه‌کانیش بییت، به‌ره‌فتاریکی به‌دو‌وینشه‌رمانه‌داده‌نریت.

دیسانه‌وه‌رپۆرته‌که‌ی پایک ده‌لیت، چه‌ند به‌لگه‌نامه‌یه‌ک له‌وانه‌ی "خرا‌بوونه‌به‌رده‌ستی کۆمیته‌که" به‌رۆزو کات ده‌ریانده‌خست، که‌چۆن به‌پویه‌برایه‌تی نه‌مهریکا وه‌ک "ه‌اره‌به‌شیکی پچوو‌ک" ره‌فتاریکردوه‌و له‌م‌پیلانه‌ی شادا‌پشتگیریکه‌ری بووه، "راستییه‌که‌شی ده‌سته‌رنه‌دانی شای له‌یاخییه‌کان - واته‌کورد - یه‌کلاکردبووه، که‌چی واش، دوا‌ی سه‌ی سال، که‌به‌هه‌زاران که‌س کوژراو، واشتۆنیش به‌١٦ ملیۆن دۆلار یارمه‌تی کوردی دا، شا‌وازی له‌کورد هینا". رپۆرته‌که‌له‌سه‌ر باسه‌که‌ی ده‌روات وگرنه‌گترین ده‌رنه‌نجامی ده‌خاته‌روو "ته‌گه‌ر وولاته‌یه‌که‌گرتوه‌کان نیازناکی شای له‌خو‌نه‌گرتایه، نه‌وا‌دوورنه‌بوو کورد و حکومه‌تی ناوه‌ندی - عیراق - به‌یه‌ک. بگه‌یشتایه‌و، هه‌ر هیچ نه‌بویه‌شیوه‌نو‌تۆنومییه‌کیان وه‌ریگرتایه‌و نه‌وه‌موو خویته‌شیان نه‌رژایه. به‌لام کورده‌کان له‌شه‌ره‌که‌دا به‌رده‌وامبوون و، هه‌زاران قوربانیان داو. ٢٠ هه‌زار که‌سیشیان ئیده‌ره‌ده‌ربوو".

له‌وانه‌یه‌رپۆرته‌که، له‌باره‌ی رینکه‌وتنی ١٩٧٢ ی تیوان کوردو به‌غداوه‌هه‌ندیک زیاده‌رۆیسه‌کردییت. به‌لام یه‌کلایه‌که‌شه‌رپوونه‌وه‌که‌کاولکارییه‌کی زۆری به‌سه‌ر کوردستانی عیراقدا‌هیناو، زیاتیکی زۆریشی به‌کیشه‌ی کورد گه‌یاند. یه‌کلایشه‌که‌شا

به پروادای ۱۹۷۵ زور خۆشحالبوو. چونکه که له جهزائیر گهراپهوه، دیاربوو له خۆشی نهو دووروویسه میکافیلیه، که لهسهر حسابی بهرزانی کردبووی لهرادهبهدهر شادمانبوو. "عهلم" وهزیری تهختی تیرانی، ئاماژهی بۆ نهوه کرد، کاتیک پینانوت گهشته کهی جهزائیری "سه رکهوتوتترین گهشتیوه". شای تیران ههستی کرد دوو گرفتی وای چار کردوه "که لهباو کمهوه بۆم مابۆوهو، پینان شهرمهزاربووم - واته باوکی ناچار کرا چۆک بۆ کومیانیای نهوتی تیران، که بهریتانیا خواهنیوو بدات و، غیراقیش دهستی بهسهر ههموو شهتولعهره بدا پروات -".

که لهبارهی کوردی غیراقیشهوه پرسیساری لیسکرا، شا به ساردیه کهوه وهلامی دایهوه ووتی: ئۆتۆنومیه کهی ههولیان بۆدهدا "ههر له سه ره تاوه خۆخه له تاندن" بوو. نه گهرچی نه م جۆره قسه کردنه توندو ره قهی شا پیش بینینی بهرزانی بوو، بهلام "عهلم" تیینی "په شوکارویی وینگومان له رووبهروو بوونهوهی نهو پیاوه شدا، ههستی به هه نڈیک شووره یسه کرد". شای تیران، بۆ بهرگریکردن لهسیاسه ته کهی خۆی، لای باوه رپیکراوانی خۆی درکاندبووی، که کورد له تیکشکاندیکهوه بۆ تیکشکاندیکه دی دهچوو، خۆ "نه گهر پشتگیریه کهی تیمه نه بواپه ۱۰ رۆژ چیه خۆیان له بهردهم غیراقیه کاندانه ده گرت". بۆ قایمکردنی ههلوسته کهشی، قسه یه کی سه دام حسینی دههینایهوه، که کاتی چاوپیکه وته کهی جهزائیریان کردبووی، ووتبووی "هیزه کاغان وتۆبه کاغان زۆر که رهت، تاکه ریکری غیراقیه کانپون بۆ سه رکهوتنی تهواو بهسهر کورددا". عهلم دهیگریتهوه، چۆن پار، شا بهرزانی هاندا تا قایلپونه کهی غیراق، که داواکانی کوردی په سه ند کردبوو، ره تیکاته وه. "عهلم" له یادداشتنامه کهیدا نووسیویتی "ههردوولایان ده بیانزانی غیراق ریتی به ئینه کانی خۆی ناگرت... بۆیه شته که به خه له تاندیکه ههرزان دهچوو وه ک لهوهی پهیماتیک بیت...".

جانهوه ههله خه له تاندنبوویت یان نا کورد پیشه کی له ریککه و تننامه ی جهزائیر ناگادار نه کرابۆوه، تیواره ی ۶ ی نازار بۆیه که مچار لهو میوانخانه یه ی که "سافاک" له تاران به تابه تی بۆ بهرزانی ته رخان کردبوو، بیستیان. هه رکه تیزگهی "بی. بی. سی" بهریتانیایی، هه واله کهی به عه ره بی و فارسی بلاو کرده وه "بهرزانی و محسین دزه ی و دوکتۆر عوسمان، به په رۆشه وه گۆریان بۆ راگرتبوو". دزه یی گیراپه وه که نهو کاته ووتبووی "کۆتایمانی راگه یاند"، له کاتیکدا دوکتۆر عوسمان بایه خی به راپۆرته کان نه داو

دهیوت: نهوه جگه "له گهمه به کی دیلزماتیانه شتیکی دی نییه"، بهلام بهرزانی، دوی بیستنی نهم ههوالانه پهستبوو هیچی نه درکاند. هه ر نهو شهوه، دوی ماوه به ک ته له فزیزنی تیران وینسه گیشتنهوهی شای ماندوو، بهلام سه رکه وتووی، له فرۆکه خانه نیشانداو پیش جیهیشتنی فرۆکه خانهی، سه ره ک ئه رکانی سویا که یی لیده رجیت له گهل هیچکام له پیشوازیکه رانیدا نه دوا. دزه یی ده لیت: نه مانزانی چی پیده ووت، چونکه هه ر چاومان له قسه له گهل کردنه که ی بوو. نه و کاته ووتم "پیموایه باسی تیمده که ن". دیسانه وه دوکتور عولمان له گهل بۆچوونه که مدا نه بوو، بهرزایش هیچی نه ووت.

رۆژی دوی له کاتی بهرچایکه رانیدا، نوپته ری کورد له تاران، که برووسکه به کی پشتشکینی، شهوی رابردوی ئیدریس بهرزانی ناو کوردستانی عیراقی پیبوو، گه یشت. هه ر نهو شهوه کوتوپر، بیته وه ی پشه کی که س ناگادار بکه ن هه موو هیزه کانی تیران، به گشت تۆپ و تفاق ته قه مهنی و، ته نانه ت خواردنیشیانوه، بۆناو خاکی تیران کشانه ته وه. رینک له گهل کشانه وه که ی نه وانیشدا هیزه کانی عیراق هیر شیکی گه وره یان بۆ سه ر کورد کردبوو. دزه ییش به دوکتور عولمانی ووتبوو: "دویتم یم نه ووتی شا باسی تیمده که کات؟". هه ر نهو به یانییه ژه نه رال "غه بدولعه لی مه نسور پور" که نه فسه رینکی کوردی تیرانه و یاریده ده ری ژه نه رال "نه سیری" به رپۆه به ری "سافاک" ه، نکولی ناپاکی کردنی له گهل کوردا ده کرد، زۆر به توندی ناره زایی به رامه به ره و قسه به نیشانده دا که "شا رۆژینک له رۆزان ناپاکیان له گهلدا بکات". مالی جیهیشت و دوی نیوسه عات به شه رمه زارییه وه گه راپه وه و راستی ترسه کانی کوردی به کلا کرده وه، نه جیا له گهل بهرزانیدا چوونه لاوه و، دوی چهنده ده قیقه به ک به ده مگریانه وه رۆیشت، دواتریش ته له فۆنی بۆ کردبوون و لیسان پاراپۆه که هیچ له باره ی گریانه که به وه نه درکین.

به ره له چاوپیکه و تنه که ی شا، ژه نه رال نه سیری خۆی کورده کانی هیور کردبووه. واینیشاندا بوو که هه ر شتیکی تووره یی وچاوبرستییه که ی شای تیرانی پیده رنه که ویت، ووتنی خراپ ناییت. بۆ نهو مه به سه نه سیری ووتی، کاتیک شا شریته تو مارکراوه که ی ساداتی دورووی پینگه یشت به جزرینک تووره بوو، که په له له رینککه و تننامه که ی جهزانیردا بکات، فشارینکی توندی سادات و، وولاته به کگرتوه کان و، لایه نی تریشی له سه ربوو، تا ده ست له کورد هه لبرگرت، سه دام حسینیش سیاسه تی ده ره وه ی بگۆریت

و دزایه‌تی شۆزه‌وی بکات و پیوه‌ندییه‌کی باشیش له گهل تیراندا به‌ستیت. یارمه‌تیدانی کورد، ته‌گه‌ریه‌کی سه‌ره‌کیه‌ له‌پێی کۆتاییه‌نانی پشتبه‌ستی هه‌جگار ه‌کی عه‌راق به‌ مۆسکۆوه.

دزه‌ی وای به‌بیردیته‌وه که به‌رزانی "به‌راده‌یه‌کۆ تووڤه‌بوو ده‌له‌رزى". نه‌جا له‌ به‌پیوه‌به‌ری "سافاک"ی پرسی، "ئه‌ی بۆ ناگادارتان نه‌کردین؟ چۆن بڕوا به‌ سه‌دام حسین ده‌که‌ن و ئه‌ی دلنیا‌ده‌بن که هه‌ر شۆرشه‌که‌ی کوردی له‌ کۆلبۆوه له‌ جارانی به‌هه‌زتر بۆ به‌شیمان نایسته‌وه؟ زۆر له‌وه په‌شیمانده‌بنه‌وه که کردتان". نه‌سیری وه‌لامی دایه‌وه و ووتی، کورد له‌ به‌رده‌وامبوونی شه‌ره‌که‌دا سه‌ره‌سته، به‌لام به‌بێ هه‌چ پشتگیریه‌کی تیران، تیرانیش وه‌ک په‌نا‌به‌ر پێشوازیانده‌کات. یه‌کسه‌ر دزه‌ییان بۆ کوردستان نارده‌وه، تا له‌ نزیکه‌وه باره‌که‌هه‌لسه‌نگینیت. هه‌ر که گه‌راشه‌وه به‌ به‌رزانی راگه‌یاند، هه‌رچه‌نده‌ پێشمه‌رگه‌و سه‌رکردایه‌تی پارته‌ی دیموکراتی کوردستان هه‌ست به‌ بێزاریه‌کی زۆر ده‌که‌ن و بیه‌واشن، به‌لام ده‌یان‌ه‌وی له‌شه‌ردا به‌رده‌وامبن. به‌رزانی نه‌یده‌زانی که‌ شا له‌ چاوپێکه‌وتنه‌که‌ی جزائیردا به‌ئینه‌ی تری به‌ سه‌دام حسین داییت، بێی وابوو که به‌ره‌به‌ره‌ خۆکشانه‌وه له‌ کورد بۆ شا باشتربیت.

شای تیران چاوپێکه‌وتنه‌که‌ی به‌رزانی تا ۱۹۱ی نازار دواخست، "که‌ هه‌ندیک له‌ کورده‌کان پێیان وابوو به‌ئه‌نقه‌ست نه‌وه‌ی کردبیت، تاله‌گه‌ل یادی پێنجه‌می رینکه‌وتنی نۆتۆنزمیه‌که‌یاندا یه‌ک‌بگیرته‌وه‌و، نرخی گۆی پێنه‌دانی به‌ره‌له‌ستیه‌یه‌ک له‌دوای یه‌که‌کانی شای کاتی رینکه‌وتنه‌که‌شیان بده‌ن". کۆبوونه‌وه‌که‌ی کۆشکی "نیافاران"، غه‌ورنه‌یه‌کی ئاسایی شیوازه‌ به‌ پێچویه‌ناکه‌ی هه‌ر باسکی شا بوو، بێجگه‌ له‌ وه‌ش به‌رزانی ده‌یزانی شا رسوا‌بوونه‌ی خۆی به‌سه‌ر کوردیدا هه‌ناوه‌ نه‌وه‌نده‌ پێخۆشه‌ بۆی نه‌شاردیته‌وه. شا ووتی ته‌نیا کورد خۆی له‌ رینکه‌وتنه‌ی جه‌زائیر به‌ربرسیاره، چونکه‌ یه‌ک‌سال دوای شه‌ربوونه‌وه، نه‌ک هه‌ر سه‌دام حسینیان پێنه‌پرووخا، بگه‌ر ناوچه‌یه‌کی به‌رینی واشیان له‌ ده‌ستدا که‌ بۆ ده‌ربازکردنیان ده‌بوا تیران هه‌زی خۆی به‌ راده‌یه‌ک له‌ شه‌ره‌که‌دا زیاده‌بکرایه، که‌ له‌ گهل عه‌راقدا بکه‌وتایه‌ته‌ شه‌رینکی سه‌رتاسه‌ریه‌وه. شا وستی زیاد به‌ بیانووه‌کانی پێشتری ژه‌نه‌رال نه‌سیری یه‌وه‌ بنیت، بۆیه‌ ووتی، هاو‌په‌یمانانی تیران نزیکه‌بوونه‌وه‌ی عه‌راق ویه‌کیتی شۆزه‌ویان له‌ تیران ده‌ناسی. ئه‌وکاته به‌رزانی مشتمه‌ره‌که‌ی بۆ بارینکی ره‌وشتیانه‌ برده‌وه‌و، به‌شای ووت: "ده‌ستمان خسته‌ناو ده‌ست

تانه‌وه، له‌وه پروایه‌شدا نه‌بووین بېرېته‌وه“ دوکتور عومانیس لئی پرسېوو “تیمه به تیران پشته‌ستور بووین، تیمه چی به‌گه‌له‌که‌مان بلین؟“ شا زور تووره‌و کرژبوو، نه‌مجا سه‌زده‌نشتی کوردی به‌وه‌کرد که درین‌داده. دزه‌یی نیسوت، کوردی عیراق تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی دورودری‌وی له‌گه‌ل سه‌دام حسیندا هه‌یه “که به‌لینه‌کانی ناباته‌سه‌رو هه‌ر نه‌وه‌نده‌ی له‌تیمه‌ی به‌هیزترینت نیر پاشکه‌زده‌بیته‌وه“. نه‌مجا دزه‌یی غوونه‌ی تاقیکردنه‌وه‌ی خو‌یی وه‌کئ بالویژنکی عیراق هینایه‌وه‌و ووتی “من ده‌زانم، به‌لکه‌نامه‌ی ره‌سمی عیراق سه‌باره‌ت به‌که‌نداو وخوزستان بینه‌وه“، عیراق دانیشتوره‌و به‌ره‌چه‌له‌کئ عه‌ره‌به‌کانی خوزستان، هه‌رچه‌نده‌به‌هراوورد له‌گه‌ل سه‌رحم دانیشتوانه‌که‌یدا زور که‌من، بۆچوونه‌سه‌رعیراق هانده‌دا.

شا زور له‌سه‌ر نه‌وه‌رۆیش که، کورد له‌شه‌ر به‌رده‌وامبوونیدا نازاده، به‌لام به‌یین یارمه‌تیدانی نه‌وه‌و، تیرایش پېشوازی له‌وه‌په‌نابه‌ره‌کوردانه‌ده‌کات که‌سوود له‌وه‌ئاگر به‌سته‌دوو هه‌فته‌یه‌ی له‌یه‌کی نساندا کوتای دیت وه‌رده‌گرن، “به‌لام عیراق هه‌رزوو پېشلیکرد“ وروژمیان بۆ تیران هیناوه. یادداشتنامه‌کانی “عه‌لم“ یش باس له‌وه‌ده‌که‌ن که‌شا زور له‌وه‌رخنه‌توده‌ولیانه‌په‌ستبوو، که‌له‌سه‌ر جو‌ری هه‌لسوکه‌وتی له‌گه‌ل کورددا لیانده‌گرت. “کۆمه‌لگای تیو ده‌وله‌تی نیمه‌یان به‌خیانه‌تکار تاوانبارده‌کرد - به‌لام - هه‌رچۆنیک بیت کوردساتیکی سه‌ربه‌خو‌هیچ باشیه‌کی بۆ تیمه‌تیدانه‌بوو“. کاره‌ساتی ده‌یان هه‌زار په‌نابه‌ری کوردی عیراق بۆ ناو تیران، به‌پاده‌یه‌کئ ویزدانی “عه‌لم“یان بزواند، که‌له‌ ۲۰ ی نازاردا سه‌باره‌ت به‌داوا یه‌که‌به‌دوایه‌که‌کانی به‌رزانی، تا کاتی زیاتریان بۆ نه‌مدیو‌کردنی خیزانی پېشمه‌رگه‌کان بداتی، قسه‌له‌گه‌ل شادا بکات. به‌لام شا خو‌ی به‌ده‌قی رېککه‌وتنامه‌که‌وه‌به‌سته‌وه، که‌مافی په‌نابه‌ریتی ته‌نیا به‌پېشمه‌رگه‌نه‌داو له‌وه‌باوه‌ره‌شدا‌بوو به‌غدا هیچ له‌ژن و مندالانیان ناکات. “منیش له‌وه‌لامدا ووتم، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر واشینت، زه‌حه‌ته‌کوردده‌کان باوه‌رپېشکه‌ن وخیزانه‌کانیان له‌دوای خو‌یانه‌وه‌جیهیلن“. که‌چی ته‌نیا کاردانه‌وه‌یه‌کی شا بۆ قسه‌که‌م پېشیاریکرد که‌با حاجی سووری تیو ده‌وله‌تی نه‌رکی پاراستنی خیزانه‌کوردده‌کان له‌نه‌ستۆ بگریت. پنده‌چوو نه‌وه‌ته‌نیا ناکامی به‌ده‌نگه‌وه‌چوونی واشنۆنی به‌ده‌نگ پارانه‌وه‌و داوا به‌دوای یه‌که‌کانی به‌رزانی بوونیت، که‌بۆ ده‌ستپوه‌ردان ونه‌رمکردنی هه‌لویتستی تاران ده‌یکرد.

له ۱۲ ی نازارداو، له حاجی هومهرانی ناو کوردستانی غیراقداد، سرکردایه تی پشمه رگه، نهو شهوه تا دره ننگ و رژی دوایش باسیان له وده کرد که چیکه ن. سهره تا بهر زانی به شیوه یه کی گشتی پشتگیری بوجوونی توند ره و کانی ده کرد، که هه رچه نده هیزه کانی شیان که م بوونه وه، به لام بیان له سر شه ر کرده وه داده گرت. شای تیران به په له ژه نه رال مه نسور پوری به هه والی ناخوشه وه بۆ لای بهر زانی نارد. شا بیریکر دپزه که له چاوینکه و تنه که ی جه زانیردا به لچی به غیراقداد وه، چیدی چاو له کورد نه پوشتی و رینگا به هیزه کانی غیراقتش بدات که بۆ جیه جیکردنی رینکه و تنه که بیته ناو خاکی تیرانه وه. نه گهرچی له م دوایه دا، بۆ رینگادان به کورده دورده سه کانی بادینانی باکووری خورناوای غیراق که به بی رینانده کرد تا بگه نه ناو تیران، ناگر به سه که هه ر به ناو بوو، به لام به هیچ جزرینک درینه کرایه وه. وه ک مه نسور پوریش رایگه یاند، ”تیره بیجگه له خو به ده سه وه دان هیچ رینگه یه کی دیدان له به رده مده ناو وه، جا خزان سهریشکبن خو به ده سه غیراقداد ده ده ن یان تیمه“.

بهرزانی ههستی به بیوره یی و قه تیسماویتی خزی کرد، بۆیه برووسکه یه کی بۆ به غدا ناردو تیایدا پیشناری دانوستاتیککی نوی لیکرد. به لام غیراق یه کسه ر وه لاهی به برووسکه یه ک دایه وه و تیایدا داواکه ی به ته واره تی ره تکرده وه. له و شه و دا، له کاتیکدا چهند دادوهر و پارێه رینک کۆبیونه وه تا گوی له بهر زانی بگرن، مه لا مسته فا روتیه کی بۆدان که تیایدا، میژووی راسته قینه ی پالته واتی و خه باتی خزی بۆ کیشه ی کوردی به بیر هینانه وه، دیاربوو که ”نامه یه کی خراخافیزی تاشکرا“ یه، له پرینکا فرمانی راگرتنی شه ری بۆ سه رجه م کورد ده ر کرد. هیچ راویژ کاریه کیش له گه ل ده ری خیزانی بهر زانی و نزیکه کانی، یان کۆمته ی ناو هندی یان مه کته بی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستاندا نه کرا. بهر زانی بی رایگه یاندن که، له و دوو به لایه، شه ر راگرتنه که یان له وی دی باشتره، نه وه ی ده یه وی پروات بۆ تاران باپروات. چهند کوردینک هه ولیاندا بهر زانی قایل بکه ن که هه لوئسته که ی بگوریت و پیشیان رایگه یاند، که نه وان ده زانن به سالا چوونه که ی وای لیکردو وه به ره لستی دریه پیدانی شه ره که بیت، تکایان لیکرد تا ”رینگا به یه کیک له کوره کانی بدات بهر گریکردنه که ی له ده سبگریت“. رژی دواتر کادری باره گای سهر کردایه تی ”شور شه که ته وای“ یان ده ووتو ده ووتوه.

تا نه مرۆشی له سه ربیت بریاره چاو هوانه کرا و کورتوپره که ی بهر زانی، بارو دۆخی

سیاسیانه‌ی کوردو وینه‌ی مه‌لا مسته‌فا خویشی شیواندووه. سه‌ره‌تا برپاره‌که ززره‌بی نه‌و کوردانه‌ی خپکرد که ناگایان له‌و دیوی کیشه‌که نه‌بوو، وایانده‌زانی له‌ نا‌سمانه‌وه به‌سه‌ریاندا داباریوه. بز راگورپینی هه‌ولی نوینی له‌گه‌لدا درایه‌وه، به‌لام "تیسوود بوو"، به‌قسه‌ی سامی عه‌بدلو له‌هان که ده‌بووت: "ده‌بئی له‌بیرمان نه‌چیت، تیمه‌ نه‌ومان به‌نیوه خوییه‌ک ده‌زانی. پیشم وایه‌ گهر به‌رزانی گه‌نجترو خیزانه‌که‌شی هه‌زارتر بوایه، شه‌ری وانه‌ده‌گرت. به‌لام پیربوو، تیرانییه‌کانیش چه‌ندین ملیونیان دابویه"*. ده‌رکه‌وت هیچ پاریتزگاریکردتیکی نه‌مه‌ریکا، که‌ نزیکه‌کانی به‌رزانی باسیان لیه‌ده‌ده‌کرد هه‌ر له‌ نارادانه‌بووه. تا ده‌هات هه‌ستکردن به‌زه‌برو ناپاکی، له‌ ناو پیشمه‌رگه‌و خه‌لکی ساده‌ی کورددا زیاتر په‌ره‌ی ده‌سه‌ندو، نکولیکردن و باوه‌پنه‌کردنیشیان به‌ ساویلکه‌بی سه‌رکرده‌کانیان لیه‌چه‌وانه‌ ده‌بووه. هه‌ر دوو هه‌فته‌ دوا‌ی فرمانه‌که‌ی به‌رزانی، هیزه‌کانی پیشمه‌رگه‌، که‌ ژماره‌یان په‌نجا هه‌زار که‌سینگ ده‌بوو، نه‌مان. نه‌مرۆ هه‌ندیک له‌ دلسۆزترین که‌سی به‌رزانی، وه‌ک مو‌حسین دزه‌بی، نه‌وه‌یه‌کلا ده‌که‌نه‌وه، هه‌ر نه‌وسا بیریان له‌وه‌کردبووه، که‌ "به‌رزانی به‌ده‌م نه‌م برپاره‌یه‌وه‌ ززر ده‌تلته‌وه". به‌لام که‌ساتیکی دی هه‌ن پروایان به‌ نیازپاکی به‌رزانی نه‌ده‌کرد. کادیرینکی شاره‌زای کورد ووتی "ته‌گهر به‌رزانی له‌ خاکی کوردستاندا به‌سه‌رکرده‌ی کورد بمایه‌ته‌وه، یان خۆی بکوشتابا، نه‌وا ده‌بووه‌ پاله‌واتیک و که‌سیش پرکیشی په‌خه‌لیگرتنی نه‌ده‌کرد".

مه‌لولی به‌ده‌ست ده‌ست له‌سه‌رکرده‌تی شته‌که‌یه‌وه‌ ته‌واو پیوه‌ دیاربوو، ته‌نانه‌ت به‌رله‌وه‌ی بز دواجار وه‌ک پیرینکی نه‌خۆش و داماو دلشکاو کوردستان به‌جیه‌نیات و به‌سنوردا ناو‌دیوی تیران بیت، نه‌م جۆره‌ کۆتایه‌ی به‌رزانی هه‌موو شتیکی گرت‌وه، هه‌رله‌ دۆستایه‌تی و خۆشه‌ویستی رۆله‌کانی عه‌شیره‌ته‌که‌ی و خیزانه‌که‌ی خۆی و نه‌ینی پاریتزیه‌که‌یه‌وه‌ بیگه‌ر تا ده‌گاته‌ خۆسه‌پاندنی و پروای له‌ نه‌ندازه‌ به‌ده‌ری به‌ هاویه‌مانه‌ بیانییه‌کانی. خه‌لکه‌ ساده‌که‌ش له‌ پرینکا بۆی ده‌رکه‌وت که‌ سه‌رکرده‌یه‌یه‌که‌ی زیاد له‌نیویست و به‌را‌ده‌یه‌ک به‌خۆی نازیوه، که‌ چاره‌ نووسی بزوتنه‌وه‌یه‌کی رزگاربخوازی نیشتمانی بخاته‌ ده‌ست شایه‌کی موخه‌نه‌ته‌وه، نه‌ویش به‌و خه‌یاله‌ی پشتگیری زه‌نیزیک به‌ ده‌سته‌نیات که‌ به‌دژایه‌تیکردنی خواسته‌کانی کورد ناسرابوو. نه‌م * په‌خه‌سه‌گره‌ کورده‌کان، له‌ رووی پاره‌وه، ده‌یانووت به‌رزانی به‌ ۷۰ ملیون دۆلاره‌وه

کوردستانی به‌جیه‌نشت.

نه‌نجامه، به تاییدی که له سردهمی زائیتی نایدؤلؤزیای چه‌پره و، ناهه‌موارترین باری ده‌ستگای نه‌ته‌وه یه‌کگرتوره‌کانیشدا بپره که به‌هوی تیکشکانه‌که‌ی قینامه‌وه تیکه‌وتپور، کوردی هنجگار بیزارکرد، چونکه نه‌یتوانی رای‌گشتی دونیای سنی به‌لای خویدا رابکیشیت و، کارینکی واشیکردبو که چه‌وسینه‌ره‌کانیان به‌پشتگیریکردنی "سهربازگه‌ی سزشیالیزم" و "هیزه‌پشکه‌وتوره‌کان" شادبن، بزیه‌بیجگه‌له سهرزه‌نشتکردنی خوی هیچیری بونه‌ماپوره. به‌لای ززرکه‌سه‌وه، پشتگیریکردنه‌که‌ی بیانیسه‌پارینزگار خوازه‌کان، ته‌نیا کوسپی به‌رده‌م به‌رزانی نه‌بووه، که پشتگیریکردنی چه‌پره‌وه‌کانی دونیای به‌ده‌سته‌هیناوه، بگره‌له‌و "مه‌لای سور" هیش بیزاربو که رۆژنامه به‌ریتانییه‌کان له‌دوای مانه‌وه‌دورودریژه‌که‌ی یه‌کیتی شور‌ه‌وی به‌سهریاندا داپری.

کورد که‌هه‌ستیکرد بۆ شهرینکی پارتیزانانه‌ی ززرخایه‌ن ته‌نیا به‌چه‌ک و که‌ره‌سته‌ی پیوستی واشی نییه، توقی. ههرسه‌سهربازییه‌که‌ش، بۆ گه‌لیکی شاخوی وا که شانازی به‌شوره‌ت و نازایه‌تی خویزه‌وه‌بکات له‌هم‌موو شتیکی دی زیانبه‌خشره. کورد به‌پراده‌یه‌کی وا پشتی به‌و تۆپه‌فورسانه‌ی تیران، که له‌پرا کیشرانه‌وه، به‌ستبو، که به‌رزانی و الیکات بۆ قایل‌کردنی شا‌چهند سهر‌کرده‌یه‌کی به‌نابه‌ری کوردی تیرانی بداته‌وه. شورشه‌که‌ی کورد به‌ناسانی له‌دوو هه‌فته‌دا توایه‌وه. کشانه‌وه‌شیان بۆناو تیران وای له‌میژووونوسیکیانکرد، په‌ستی خوی به: "هیچ شورشینیکی ترم به‌بیردا نایه‌ت، به‌م شیوه‌دلته‌زینسه‌له‌کاتیکدا گه‌ل هه‌موو شیوازیکی پیوستی شهر‌کردنی هه‌بیت و به‌رده‌وامی شهره‌که‌شی بویت، ناوا به‌بریارینکی سهر‌کرده‌یه‌تیه‌که‌ی کۆتایی په‌نهایتیت" ده‌ربسپرت. که‌مته‌رخه‌می کورد به‌پراده‌یه‌کی واپوو که له‌بری خه‌ریکی کشتوکالبن هه‌ربه‌ته‌مای نه‌و شتانه‌بوون که له‌تیرانه‌وه‌بۆیان ده‌ناردن. نه‌مه‌نه‌و کیشه‌سهره‌کیانه‌بوون که‌دواتر، له‌ناو بزووتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورددا شهره‌ناکۆکی له‌سهر‌که‌وته‌وه‌و لاوازیانکرد. له‌وساکه‌وه، له‌سهر‌نه‌م شتانه‌وه‌هر ده‌مه‌به‌جۆریک ناته‌باییه‌که‌یان دریژه‌ی بووه، ده‌وله‌تانی دراوسیش، بیگومان، نه‌و ناکۆکیانه‌یان پیخوشبووه.

نه‌وکاته‌زۆریه‌ی کوردی عیراق فرمانه‌که‌ی به‌رزانیان به‌جیه‌نا، چونکه چارینکی تیران نه‌بوو. جا کورد پیخوشبووینت یان نا، شا راستیکردوه، چونکه تیران تاکه‌په‌نجه‌ره‌ی سهر‌دونیا‌یانبووه‌و شاش به‌تووندی به‌پروویاندا دایده‌خست. چهند پشمه‌رگه‌یه‌ک چه‌کیان دانه‌ناو له‌سهر‌شهر به‌رده‌وامبوون، هه‌ندینکی تریشیان خۆیانکوشت، به‌شیکیان،

بهر له و هی رینگای سهختی دهره بنده شاخوویه به به فر گیراوه کانی به ره و سنووری تیران بگرنه بهر، تا به و چاره که ملیون کورده په نابهره له شهر هه لاتوانه ی چند مانگیک پیشتر بگه نه وه، بیزاری خویمان له و کاره ساته ی تیکه و تپون، به ناگرتیه ردانی نه و شته که مانه ی هه یانبوو دهره به ری. هه رچه بنده کشانه وه که به رینکونیکي کراو به ده یان هزاره کس، که هه ندریکیان پیخاوس و جلوبه رگی سووکی لۆ که یان نابلونیان له بهر دابوو، به لام هه رچوتیک بیت هه رکشانه وه بوو. تورکیش، به بیانوری یاسا که یانه وه که ته نیا ری به په نابهری نه و روپایی ده دات، سنووری له بهر ده م کورده غیراقیه کاندا والا نه کرد. هه و له یه کبه دوا یه که کانی به زرانی، بز قایلکردنی نه مهربکاو تیران که ماوه ی ناگره به سته که دریز بکه نه وه، تا پیشمه رگه و خیزانه کانیان له شویته دوره کانه وه خویمان له توله ی سه دام حسین دهر باز بکه ن، بیسوودپون. هه موو نه وه ی که مه لا مسته فا له ده سستی هات، تو تو مویلیکی بز عیسا سواری سه رله شکری پیشمه رگی ناوچه ی بادینان و خیزانه که ی نارد تا پی دهر چن. به لام که پیشمه رگه ناسایه کان هه ستیان کرد به زرانی گویمان ناداتی، داخی دلخی خویمان به عیسا سوار رشت و کوشتیان. بکوزه کان چاکیان ده زانی که لای سه دام حسینی به توله ج چاره نووسینکی ره ش چاره پوانیانه. راستیه که شی هیزه کانی عیراق به هه زاران کوردیان کوشتوو، که زور به شیان چه کدار نه بوون و، ده یان هه زاریشیان ناچاری هه لاتن کردبوو.

زور به ی کورد باوه ریان به بیسوودیتی خه باتی چه کداری هیناو، به و لیوردنه گشتیه ی عیراق قایلبوون و، له چند مانگیکدا به ویستی خویمان گه رانه وه، له کاتیکدا تیران نه وانی تری به زور ناودیوی سنور کرد. له ماوه ی چند هه هفته یه کدا، به غذا به پی سیاستیک، تا وا دهر یانبخات که نه وانه هه ر له ناخه وه دوژمنی ده ولته تی عیراقن، که و ته راگوزانی به کومه لی زوره ملانه ی کورد. تیوان ۱۲۰ هزار تا ۳۰۰ هزاره کس له و کوردانه ی که به پی لیوردنه گشتیه که له تیران گه رابوونه وه، بز ناوه راست و خواروی عیراق گواسته وه، تا سالیکیش ده هوا له وی نه بزوانایه. به لام کورده چالا که کانیان به گشتی وقتایان و ماموستایان به تایه تی، سزایه کی جیاوا زده دران، که له به ندردن و نازارو نه شکه نجه دانه وه تیایدا بوو تا ده گاته له سیداره دان.

عیراق ده سته جی به دریزایی نه و ۶۰۰ میله سنوره ی تورکیا و تیران و سوریا ی، به قولایی ۵ تا ۱۵ میل ناوچه یه کی حرامی دیاری کرد، تا کورده کان نه توانن ئیتر هه روا

به ئاسانی پێوهندی به براکانی دهر وه یانه وه بکن. نزیکه ی ۱۵۰۰ گوندی لهو ناوچه یه دا، که ناوی "ناوچه ی ئسایش" ی لێنرا، به بلدۆزه رو نارنجۆک تهختکردو، رهزه کانی برینه وه، کانی وه کانیشیانی به چیمه تۆ پر کرده وه. دانیشتوانی نهو گوندانهش که ۷۵۰ ههزار کهس بوون، بۆ نهو کۆمه لگایانه یان راگۆڕۆان که به په له له نزیک سه رباز گه و بنکه پۆلیسیه کانه وه دروستکران، تا به ئاسانی چاودێزیکرین و "گوندی سه رکه وتن" یشیان ناو لێنان. هانی عه ره یشیان ده دا که ده ست به سه ر زه ویه کشتو کالییه کانی کورده دا بگرن، جا زه ویه کان له ناوچه سنووریه کاندایان له ناوه نده نهوتیه کانی، وه ک کهر کوک وشوینه کانی تر، که له گه ل کورده دا ناکوکیان له سه ری هه بووه، نه ویش به ناوی "ئسایشی ستراژی" پارتی به عه سه وه، که پتی راگۆڕانی کورده دات. به مجۆره تووکیان چاند که دواتر به "جینۆسایدی که لتر" ی ناسرا، واته وورده وورده به پتی بهرنامه یه کی زۆر کاریگه رانه، ریشه کیشی ژبانی گوندیانکرد، که شا ده ماری کۆمه لگه ی کورده واریه. ده مه و پایزکی درهنگی ۱۹۷۵، دوا ی نه وه ی کورده کان سهردانی "رینکخرای لیبوردنی تیوده وله تی - نه منستی نه ته رناسینال - یانکرد، نه ویش له راپۆرته کانی دا که سه باره ت به یشیلکردنی مافی مرۆف دهر یه کردن، رایگه یاند که ۳۸۹ نافرته و مندالی کورد گیارون، له سه ر نه وه نا که شتیکیان کردیت، به لکو هه ر له بهر نه وه ی میردیان یان باوکیان یان برایان یشمه رگن.

وه ک دواتر ئاشکرابوو، که له هانی بهرپرسی "سی. ئای. نه ی" ی تاران، داوایکردبوو، باشترین شتی که وولاته یه کگرتوه کان بیکات که مکردنه وه ی نازاره کانی کورده. به لایه نی که مه وه له ۱۰ ی نساندا رۆژیکی تایه تی هه بوو که نه مه ریکای له گرنگی مه سه له یه کی سه ره کی ووریا کردبووه، که نه گه ر "گه وه لپرسراوانی نه مه ریکای وه ک کیسینجه ر هه یج نه کن... هه رشیک بیت، که له کاره ساته که ی تستاناندا یارمه تیانبات، نه وا ده بی بزانه که نه وان زینده به چال بکرین ده سته وه ستان نامینه وه به سه رهاته که یان به هه موو دونیا راده گه به نن...". که چی بهرزانی تا چه ند سائیک به سه رهاته که بی هه ر باس نه کرد. بیده نگیه که ی نه و کورده بیانییه کانیشی سه رسامکردبوو. نه م قسه نه کردنهش بۆ کۆنه شوڕشگپرینکی پیری وه ک نهو، که له سالاتیکی دورودریژی ژبانی دا، تیکشکانه کانی له سه رکه وتنی زیاتر بوون،

فیریانکردبوو، شتیکی وا نه کات سۆزی به سهردا زالییت و کار له دواړوژی بکات ولوازیسه که ی تیسناشی لیگه وره بکات، نه مه شی له جیگای خویدا بوو. ده شیزانی که نایت چاوه پروانی زورشت له شا بکات، به لام له و قوناغه دا هیشتا به واشتون پشتشه ستوربوو. له کونگره یه کی رۆژنامه نووسی مانگی نازاری حاجی هومرانیدا، که چند هفته یه کی کهم به سهر رینکه وتنه که ی جهزانیردا رابوردبوو، بهرزانی "هؤگلاند"ی، که له سه فه ریکی پیشتریا ناسیبوی، برده لاره. بهرزانی له و پروایه دا بوو که هؤگلاند لپرسراویکی نه مه ریکاییه و، بۆ چاوه بست خوی به رۆژنامه نووس دهرده خات، نه گهر چی نه م ههردوو جار نکولی له وه کردبوو. مه لا مسته فا پیووت، داوای په نابهریتی سیاسانه بۆ خوی ودا بینکردنی پاراستی کوردیش به حکومه تی نه مه ریکا بگه یه تیت.

بهرزانی که به درتوایی ته مه نی جگه ره کیشتیکی خرابووه، به ده م نازاری شان و ملیه وه په ریشانبوو "پاشان دهر که وت شیرپه بجه ی سیه تی"، بریاریدا بۆ باری ته ندروستی و سه لامه تی خوی، هه ولی چوونه وولاته یه کگرتووه کان بدات. هه قی خوشبوو که له کوشتن بترسیت. بهرزانی دهر کی به وه کردبوو که مانه وه ی له تاراندا وایده گه یاند که نه و یارمه تیه که مه ی ده زگای "سافاک" به په نابهرانی کوردی ده دات له بیری بیده نگی و ته ریکیه که ی نه م بیت. بۆیه بهرزانی له گه ل هؤگلاند و سه رجه م رۆژنامه نووسه کانی تریشدا، زور ووریا یانه و به شیوه یه کی گشتی باسی "ناپاکی - خیانت - " که ی ده کردو، ده پیووت وولاته یه کگرتووه کان "پشتیان تیکردین و به قی کردن - جینوساید - یاندا یین. تیران به ناشکرا هانی داین و به هه مه جۆر شیوه ش پشتگیریکردین و به لینی زۆریشی داینی ونه ی برده سهر". به لام پرسپاره دلته زینه که ی پرووتربوو که ووتی "ده بیت تاوانه کانی گه لی کورد چین و ا هه موو گه لانی دنیا له دژین؟".

بهرزانی نازار هینده زه یفی لیسه ندبوو، که له مانگی حوزه هیرانی ۱۹۷۵ وولاته یه کگرتووه کانی ناچار کرد بۆ چاره سهر رینی چوونه نه مه ریکای بدات. به لام که سافاک نه فسه ریکی خوی له گه لدا نارد، ته وا و توورپه بوو. که له فزۆکه خانه ی که نه دیش نه فسه ریکی "سی. ئای. نه ی" و "مورس دراپر" ی سه رۆکی نووسینگه ی عیراق له وه زاره تی دهره وه ی نه مه ریکا، هاتبوون به پیریوه تا بیه نه خه سته خانه ی "مایو" ی شاری "روچستیری" ولایه تی "مینیزوتا"، توورپه یه که ی به رینه دا بوو. بزیشکه نه مه ریکاییه

کان بزیانده رکهوت شیرپه نجهئی سیهتی و چاری نیه و رهنگه شهش مانگک زیاتریش نهژی. بهرزانی ویستی به کسه ر به ره و واشنتون بیته وه و پچیت بۆلای محمه د دۆسکی کۆنه دیلۆماتی عیراق، که بیوه نویه ری بهرزانی له نه مه ریکاو، پشتگیریکردنی ههردوو نه نداسی نه نجه مهنی پیران "هنری ر. جاکسون" و "ریچارد ستون" و، "جورج مینی" سه رۆکی به کیتی کریکارانی نه مه ریکا "A.F.L., C.I.O" ی بۆ کیشه ی کورد پاکیشابوو، بهرزانی به هیوابوو ژیر به ژیر کاریگه ریتیه کیان هه بیت. به لام دوو یاره ره نه مه ریکا یه که ی رییان پینه دا. ساتیک وای به بیردا هات که به مینی بلیت فرۆکه یه کی بچوکی بۆ به کریگرت و بۆ واشنتونی "بفریتی"، به لام دوو فریشته که ی پاسه وانی پلاتیکی تریان بۆی هه بوو. کاتیک دۆسکی بیری له هۆی نه گه یشته که ی بهرزانی و دوو هاوه له که ی ده کرده وه، چونکه بریاربوو بگه نه واشنتون، نه وان تا نه هیلن مه لا مسته فا به بهر چاره وه بیت، بردیان بۆ گه شتیکی ولایه ته کانی خزر ناوا، که ده ریاجه ی تاهو و کالیفورنیای گرته وه و به ک مانگی ره به قیشی خایاند.

به هه رحال، یاریده ده رینکی بهرزانی، که بیانویه کی له باری بۆ خۆدزینه وه له و خانووه ی "سی. ئای. ئه ی" ی شاری "ماکلین" ی ولایه تی "فرجینیا"، که مه لا مسته فایان تیادا له دونیا دابریبوو، دیبۆوه به تهینی ته له فزیک بۆ دۆسکی ده کات، تا چاویکه تینیکی له گه لدا رینکیخات. به په له سه باره ت به روو کردنه سویره، که مه سعود بهرزانی، کۆری مه لا مسته فا باسیکردبوو، هه رچۆتیک بیت "له و ده سته سه ریه" ی وولاته یه کگرتوه کانیان باشتره، قسه یانکرد. دۆسکی به راده یه کی و اتوو ره بوو که سه رینچی فرمانه راسته وخۆکه ی بهرزانی بکات و، بۆ رۆژنامه نووسان بدویت. نویه ره کورده که سووربوو له سه ر نه وه ی به ریۆه به رایه تی نه مه ریکا ناچار بکات ره فتاری له گه ل سه رۆکه که یدا چاکبکات، بۆیه پیوه ندی به "دانیال سخور" ی "سی. بی. ئیس" وه کرد. سخور ویستی چاویکه وتینک له گه ل بهرزانی بکات، تا ناپاکیه کانی واشنتون به رامه ر به کورد ئاشکرا بکات. به لام مه لا مسته فا به وه قایلنه بوو، چونکه ده یویست له وولاته یه کگرتوه کاندا بمینته وه و، ده شیزانی هه لویستی لاوازه و نه شیده ویست مانه وه که ی هیچ مه ترسیه کی تیاداییت.

بهرزانی هه ستیکردبوو، له به رته وه ی پروپاگانته ی هه لپژاندی سه رۆکایه تی له ده ستیکردنایه، سه رۆک فۆرد ده یه ویت ناچاری گه رانه وه ی تیرانی بکات. واشبوو له

تشریحی دووه می ۱۹۷۵ دا بهشی شهش مانگک دهرمانیان دایه و، لپرسراوه نه مهربکایه کانیش دلنیا بیانکرد که دوکتوره تیرانیه کان له وانهی خسته خانهی مایوکه مترن، ره وانهی تیرانیانکرده وه. نهوسا راستی بزچونه کانی دراپهر، که نهویش وه ک خه لکاتیکی دی بهرزانی به دلپوو، دهرکوت. سهره تا که داوایان لیکرد پیوه نندی به مهلا مسته فاوه بختیت و، رایانسپارد تا بزاتیت بهرزانی به ناشکراکردنی رووداوه کان بز دنیا پشپوی بز نه مهربکا دروستده کا. ههر زوو بز دراپهر دهرکوت که بهرزانی هیچ گرفتیک بز به پیوه به رایه تی نه مهربکا ناهینته کایه وه.

زوری نه برد، کونگریس له بری بهرزانی، که نه وکاته له تیران بوو، گرفته کانی خسته پروو. راپزرته که ی پایک دزه یکرد، به لام مهلا مسته فا ههر به بیده نگی مایه وه. کولبی ووتی "گهر بهرزانی له مانگی نازاری ۱۹۷۵ و دواتریدا نیازی خسته پرووی هه موو شتیکی بسوایه، نهوا کارنکمان ده کرد که رایبگرین". بیگومان چاودیریکردنه زوره که ی "سی. ئای. نهی"، کاتیک بهرزانی له وولاته یه کگرتروه کاندای بوو، بهو مه به سته بوو. کولبی دوا ی سالاتیکی دوورودریژ ووتی، به لام له بهاری ۱۹۷۶ دا "تیمه نه وکاته تا بنا گویمان له تزئینه وه که ی کونگریسدا نو قمیوو"، که سه بارهت به کاره نهینیه کانی "سی. ئای. نهی" ی نهنگولاو ههر سه که ی هندی چینی ده کران. "حه زمانده کرد لهو تاوانانه به دووربین که بهرزانی ناشکرای ده کردن"، ده شلیت "ههرچه ننده نه وکاته زوریش به لامانه وه گرنگ نه بوو".

به ههر حال، به پیوه به رایه تیه که ی فوردی سالی هه لپژاردنی سه رز کایه تی ناماده ی هیچ سه رکیشیکردتیک نه بوو. بهرزانی چاره سهره کیمیا یه کان زه یفیان لیسنه ندبوو، دهرمانه کانیسی له ته واپووندا بوو، بزیه وویستی بز وولاته یه کگرتروه کان پچینه وه، که چی زور به توندی داواکه یان ره تکرده وه. نهوسا دوسکی ته له فزنی بز نووسینگه ی "جوزیف سیسکو" ی یاریده ده ری وه زاره تی دهره وه ی کاروباری سیاسی کرد، داوای فیزه ی بز بهرزانی کرد تا بز نه خوشی سهر له وولاته یه کگرتروه کان بدات. دوا ی دواخستنیکی زور، یه کیک له یاریده ده ره کانی سیسکو پیشوازی دوسکی کردو پیراگه یانده که به پیوه به رایه تی نه مهربکا هیچی پیناکریت، چونکه بهرزانی پاسپورتی تیرانیانه ی هه یه و، تارانش رتی سه فهر کردنه که ی نادات. دوسکی هه لچوو، واشوتزنی تاوانبار کرد که ده ستی له کورد شتیت و به تووره ییه وه ووتی "بهرزانی سیاسه قه دارتان

کوکوت و تیتاش ده تانه وی بهر زانی مروّف بکوژن“.

سه رنه نجام دؤسکی له مه یاندا سه رکه وتنی و ده سه تهیناو، و هزاره تی دهره وه فیزه ی به مه لامسته فا دا، به لام پیشیان راگه یاندا که نه وه بیسووده چونکه تیرانیه کان رینی دهرچوونی نادهن. دؤسکی له خوزدینه وه کانی و هزاره تی دهره وه زور تورره بوو چونکه ده یانویست به بیانوی شاره فیزه به بهر زانی نه دات، که وته هه ره شه ی وا که بهر زانی له بنی ده هزل دهاو هه رچی هه یه و نیه به دونیای راده گه یه تیت. جا ئیتر به ریتو به رایه تیه که ی نه مه ریکا له هه لویتسی خوی پاشگه زبووه و، داوای له و لیرساره کورده کرد بچیت بو و هزاره ت تا له سه ر نه و مه رجانه رینکبه کویت که بو سه ردانی وولاته یه کگرتووه کانی داده نرین. مه رجه کانی و هزاره ت؛ ده بو ا به هزی هه لیژاردنه وه مه لا مسته فا بو رۆژنامه نه دویت، به پنجه وانه ی جاری پیشووشه وه که هه موو سه فده ره که ی له سه ر ”سی. ئای. نه ی“ بووه نه مجاره یان هه مووی له سه ر خوی ده بیت، به لام به ئینی پاریزگار یکردنیان دا. به رامبه ر به وه دؤسکی مه رچی نازادی ها تووچو کردنی بهر زانی، وه ک خوی چونی ده ویت و، هه ر که سیکیشی بویت پیوه ندی پیوه بکات وه یچ چاودیزیکر دیکیشی له سه ر نه بیت، له حکومه تی نه مه ریکا داوا کرد.

که چی بهر زانی که له حوزه ییرانی ۱۹۷۶ دا گه یشته فرۆکه خانه ی کندی، دهر که وت ده زگای سافاک چاودیزیده کات و دراپه ر ونه فسه رینکی دی ”سی. ئای. نه ی“ ش بریدیان بو خه سه ته خانه ی مایو کلینک. دوا ی فه حسکردن مه لامسته فا له واشتنۆن جینگیربوو، له نوتیله که یه وه بو فلاتیک و له ویتشه وه بو خانویه کی ناوشارو نه مجا بو خانویه کی دی شاری ماکلین، که پینج زووری نوستنی تیا دابوو له سه ر ته رزی کۆلتونیالیانه ش دروستکرا بوو. نه مجاره یان بهر زانی به راستی له ها تووچو کردنی نازاد بوو، به دلی خوی ده هات وده چوو، هه ر کاتیکیش بو لای مینوسوتا، بو چاوپیکه وتنی پزیشکه کانی پچوایه، فرۆکه یه کی تاییه تی به کریده گرت. هه رچه نده نازارینکی زوری هه بوو، به لام دانی به خوزیدا ده گرت وله بهرده م خه لکیدا خوی به لاواز نیشان نه ده دا، نه گه رچی نه شه که نه جو نازار به نادگاره باز ناسایه که یه وه دیار بوو.

هه موو نه و بیانیانه ی بهر زانیان له کوردستانی عیراقه وه ده ناسی، به و نه هه مه تیه ی زور به ست و دلگیر بوون. هو گلان که له یه که م چاوپیکه وتنی مه لامسته فا وه، ویتیه کی له نووسینگه که یدا دانا وه، چه ندیان پی ووت سه ری نه دا. دواتر ووتی: ”چاوم به رای نی

دهات نهو هه‌لۆیه له ناو قه‌فه‌زدا بیهیم” و “هه‌رچه‌ند گوریشم به‌خۆم ده‌دا ده‌مزانی توانای بیهینی نهو دیمه‌نهم نیه”. حاییم لی‌شاکۆفی کۆنه پیاوی “مۆساد” له کوردستان، هه‌ولیدا لهو خانووه‌ی به‌زۆر تیااندا دانابوو سه‌ریکی بدات، به‌لام نه‌مه‌ریکایه‌کان پریشان نه‌دابوو، ووتی نه‌گه‌ر به‌رزانی منی بدیایه نه‌وا بێگومان ده‌بیوت “ها پێکه‌وه به‌رین”. به‌رزانی له کاتی واشتونیا، سووربوو که خۆی له باشترین شیوه‌دا نیشاندات.

به‌رزانی خۆی به تاراوگه‌ دانده‌ناو، پێی له‌سه‌ر دروستکردنی پێوه‌ندی به نه‌مه‌ریکاوه داده‌گرت، هه‌ر بۆیه میوانداریتی هه‌موو نه‌وانه‌ی ده‌کرد که پێوه‌ندیان به به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی نه‌مه‌ریکاوه هه‌بوو، به‌لام ده‌سته پاچه‌یی له زماندا کۆسپینکی ته‌واوی سه‌رپێی هه‌وله‌کانی بوو. نه‌گه‌رچی هه‌ولێکی زۆری بۆ قیربوونی زمانه‌که‌داو، بۆ نه‌و مه‌به‌سته‌ش په‌نای بۆ فه‌ره‌نگیک برد که به دوورمان نوسرابوو، به‌لام قیربوونه‌که‌ی له سنووری “خواردتیکی خوشه” و “سوپاسته‌که‌م” تینه‌به‌ری. به‌رزانی زۆر که‌ره‌ت بۆ نانخواردنی تیاران میوانداریتی؛ جاکسون وستون و، دراپه‌ر، که هه‌ردوو کێ نه‌ندامی نه‌نجومه‌نی پیرانبوون و، پۆژنامه‌نووسانی وه‌ کێ، جاک نه‌ندرسون و سمت هیستونی ده‌کرد. به‌رزانی له‌به‌رده‌م میوانه‌کانیدا بیه‌رده قسه‌یده‌کرد، به‌لام هه‌رگیز به تۆمارکردن و نووسینی قسه‌کانی قایل نه‌ده‌بوو، هه‌موو نه‌و هه‌ولانه‌شی په‌تکرده‌وه که براده‌ره‌کانی بۆ نووسینه‌وه‌ی یادداشته‌کانی له‌گه‌لیان ده‌دا، یان هه‌ر هه‌ج نه‌بیت ریتدات که بیره‌وه‌ریه‌کانی له‌سه‌ر کاسیت تۆماربکریت. دراپه‌ر پێی وابوو که به‌رزانی، به‌رامبه‌ر تۆمارکردنی بیره‌وه‌ری و گیرانه‌وه‌ی به‌سه‌رهاتی ژبانی په‌شبینیت، چونکه پێی وابوو نه‌وه په‌له له مردنی ده‌کات. دوا‌ی چه‌ند مانگیکی که‌م، ده‌رکه‌وت ووریاپه‌که‌ی به‌رزانی له قسه‌ نه‌کردنه‌که‌یدا له‌جیگای خۆیدا‌بووه، چونکه دیسانه‌وه هه‌ولی دوورخسته‌وه‌یی و ناردنه‌وه‌ی بۆ تیران، دراپه‌وه. سه‌ره‌تای پایز به‌رزانی بروسکه‌یه‌کی له‌شای تیرانه‌وه پینگه‌بشت، که په‌نگه‌ به‌داوای نه‌مه‌ریکا خۆی بووبیت، داوای لێده‌کات تا به‌رپۆه‌به‌رایه‌تیبه‌که‌ی فورد له‌و دوا مانگانه‌ی هه‌لمه‌تی هه‌لبژاردنی سه‌رۆکایه‌تیدا له مه‌ترسی هه‌لچوونگی پر سۆزی به‌رزانی به‌دوور بیت، به‌گه‌رپه‌وه بۆ تاران. به‌لام نه‌جماره‌یان مه‌لا مسته‌فا ده‌یزانی پشتی به براده‌ره‌کانی نه‌نجومه‌نی پیران و بزوتنه‌وه‌ی کریتکارینه‌ی نه‌مه‌ریکا قایمه، بۆیه گه‌رانه‌وه‌که‌یی په‌تکرده‌وه.

به‌رزانی به‌سه‌رهاته ناماقوله‌که‌ی ژبانی خۆی، که پرپه‌وه له ناپاکیتی به‌روودوای؛

تیران، عیراق، تورکیا، یه گیتی شوره‌وی، ئیسرائیل و، دواجاریش نه‌مهریکاو، رووبه‌روو بوونه‌وه‌ی هه‌لومهرجی وا که هیچ هیوایه ک نه‌مینی، به‌تابیه‌تی له کاتی شه‌ردا، له‌سه‌ر خوانی تیواران و به‌دهم خواردنی کوردانه‌وه یز میوانه نه‌مهریکایه کانی ده‌گیرایه‌وه. له‌و رووه‌وه دراپسر ووتی: "رینک له‌گیرانه‌وه‌ی چینییه کانی ده‌کرد که به‌سه‌رهاتی ریزه‌وه مه‌زنه‌که‌ی خویان باسبکه‌ن". به‌رزانی زور به‌ئاسانی دانی به‌هه‌له‌و حسابه‌ناته‌واوه کانی خویدا ده‌نا. به‌لام له‌هوی زور پیندا‌گرتنی سیاسه‌تی نه‌مهریکای خوره‌لاتی ناوه‌راست و خوزه‌ستنه‌وه‌ی به‌ململایی عه‌ره‌ب - ئیسرائیل، که له‌هه‌موو شتیکی ناوچه‌که زیاتر بایه‌خیان پینده‌دا، نه‌ده‌گه‌یششت. به‌رزانی دراپه‌ری سه‌راسمکرده‌بوو، بویه به‌عجزه‌ی باسده‌کات:

به‌گشتی پیاوینکی زور ووریايه، دواي هه‌موو نه‌و تیکشکان
 و سه‌رکه‌وتناهی له‌و سالانه‌دا به‌سه‌ری هاتوه، راست و ره‌وان و،
 سووریشبووه له‌سه‌ر هه‌ر شتیکی که مه‌به‌ستی بوايه. چاوپیکه‌وتنی
 زورم له‌گه‌لیابوه، پنی زور له‌سه‌ر نه‌وه داده‌گرت، که نه‌گه‌ر
 نه‌مهریکایه‌کان نه‌بوونایه، له‌سالی ۱۹۷۲ دا به‌هیچ جزرینک
 هاوپه‌یماتی له‌گه‌ل تیراندا نه‌ده‌کرد. پنی واپرو که تیرانییه‌کان زور
 له‌عیراقیه‌کان خرابترن و، هه‌رگیز پراوشی به‌تورک نه‌کردوه.

به‌رزانی یه‌کینه‌جه‌ختی له‌سه‌ر تاکه نه‌نجامه‌که‌ی "توتونزییه‌کی دیاریکراو" بۆ‌کورد،
 که زمان و کلتوری کوردی تیادا بپاریزیت و به‌شتیکی ماقولیشی له‌داهاتی نه‌وت
 پیسه‌خشریت، ده‌کرده‌وه. دراپریش هه‌ر نه‌وه یه‌کلاده‌کاته‌وه ده‌لێت "نه‌و قسه‌یه‌یم
 نووسی و به‌نه‌مانه‌ته‌وه گه‌یاندمه‌ده‌سته‌لاتداران". به‌لام زور ناشکرابوو که هینری له‌و
 نه‌ومی حه‌وته‌مینهی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌ودا چیده‌کات، کاره‌که‌ی هه‌ر شه‌رمه‌زاریتی بوو
 کیسنجه‌ر هیند پنی له‌سه‌ر چاکراگرتنی پنه‌ندی به‌تیرانه‌وه داده‌گرت که نه‌ویش وشای
 تیرانیش، له‌کۆنگره‌یه‌کی رۆژنامه‌نووسی هاوبه‌شی مانگی ئایاندان، له‌کۆشکی
 ئیمپاتۆریانه‌ی سه‌ر ده‌ریای قه‌زویندا، هیچ بایه‌خیکیان بۆ راپورته‌که‌ی "پایک" دانه‌نا.
 وولاته‌یه‌کگرتوه‌کان تا ده‌هات چه‌کی زیاتری به‌تیران ده‌فروشت، شا به‌فیزیکه‌وه
 به‌کیسه‌نجه‌ری ووت "جا هیچی تیرتان هه‌یه‌بیکه‌ن؟". له‌تیبینییه‌کی تریدا، که کیسنجه‌ر
 حه‌زی به‌دوویاتکرده‌وه‌ی بوو، شای تیران ووتی "ته‌گه‌ر وولاته‌یه‌کگرتوه‌کان یارمه‌تی

دۆسته كانى نهدات، ئهوا جهنگى نوهوى و كۆكۆزى رووده داو، له زۆرلايهنى ترى
دوئاشدا قىتنامى تر دىنه كايه وه. وه كۆ چهنه جار يكيش به روونى دهركهوت
كيسنجهر كوردى به دۆست دانهدنا. له بهرامبهر نوه هشد، كورده كان له داخى دليان
ههرچهند ده يانبىست، كه كيسنجهز ههر به ناوهينايان هه لده چىت، زۆر
خۆش حالده بوون. به ناو سه رجهم كارگيرانى وه زاره تى ده ره وه دا بلاوبۆوه كه
ههر كه سىك له بهردهم كيسنجهر دا ناوى كورد به نىت، ئهوا وه زىر تووره ده كات
وخۆشى به ده ركردن ده دا.

له ههلبژاردنى سه رۆكايه تيه كه ي تشرىنى دووه مى نهو ساله دا، كه جىمى كارتهر
به سه ر فورد دا سه ركهوت و، كيسنجهر له شوينه كه ي لادرا، به رزانى هه ستى به
خۆشيه كى له راده به ده ركرد. جا له بهر نوهوى كارتهر پاريز گاريكردنى مافى مرۆفى له
سياسه تى وه زاره تى ده ره وهيدا له رىزى پيشه وه دانا، به رزانى به وهى كه له وانه يه
به رپۆه به رايه تيه نوپكه ي نه ميريكا بايه خىكى زياتر به كوردى عىراق بدات هيوكانى
زياتر ده بوون. به لام زۆرى نه خاياند هيو ابرابۆوه. چونكه بۆ چاوينكه وتىكى ”دۆستانه و
چاخواردنه وه“ بۆ وه زاره تى ده ره وهيان بانگكردو، له وىش ياريده ده ره كانى كارتهر له
كاروبارى خۆر هه لاتى ناوه راستدا، به روونى تىيانگه ياند، كه هىچ گۆرپاتىك له سياسه تى
نه ميريكاى نهو ناوچه يه دا روونادات و، سه رۆكى نويش ناتاوتى پيشوازى بكات.
به رزانى دواى دل هه راوكيه كى زۆر به و چاره نووسه ي خۆى قايلبوو. دراپير ده ئىت: ”به
هه موو نهو دۆستانه ي ناو كۆنگرىس وهو رۆژنامه نووسانه ي هه يبوون، كه چى هىشتا
به رزانى نه يتوانى پيوهندى له گه ل بالاده ستانى ده سه لاتى جيه جىكردنى نه ميريكا دا
دابمه زرىنىت“ له سه ر قسه كه ي ده روات وه ئىت: ”من له گه ل كورددا زۆر
له رووقسه مده كرد، پىموتن مه حاله نه وه رووبدات“. به رزانى له گه ل ميوانه بيانىه كانىا
هه ميشه هىمن و به ره وشت ودل وده روون باش و، له به رده مياندا دانى به خۆيدا
ده گرت وهيو ابراوويه كه يى ده رنه ده خست. به لام له ناوه راستى كانونى دووه مى ۱۹۷۹
دا، كه شۆرشگيران شاي تىرانى نه خۆشى شىر به نجه يان به زه بر له تىران ده ره پاندو رووه و
تاراوگه يانكردوه، به رزانى شادمانبوو، به خۆش حالىيه وه ده يرووت: ”سه ركه ن بزائن نهو
پياوه ي ناپاكي له گه لداكردم چى به سه رهات!“.

له و ماوه يه دا به رزانى زۆر به خىراى ده توايه وه. دراپير دانى به وه دانا كه نه يتوانى نهو

سەرۆکه‌ی که هه‌میشه‌ پزێی لیگرتوو هه‌و حاله‌ هه‌ره‌ لاوازیه‌یه‌وه‌ بیینیت، بۆیه‌ له‌ بری خۆی ماری نان که‌یسی نارد، که‌ کاربه‌ده‌ستیکی کاروباری عێراق بوو له‌ وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌دا. کاتیکی که‌یسی چوو له‌ی، به‌رزانی هه‌ناسه‌ی زۆر به‌گران بۆ ده‌درا، ده‌شیزانی نه‌مه‌ دوا ده‌رفه‌تی تا هه‌رچه‌یه‌کی له‌دلدایه‌ ده‌ریبیریت، که‌ به‌راستی ده‌یویست بۆیه‌کیکی له‌ بالاده‌ستانی نه‌مه‌ریکای باسکات. هه‌رچه‌نده‌ پێشتر نزیکه‌کانی خۆی زۆریان داواکیکردبوو که‌ له‌ بنی هه‌مانه‌ که‌ بدات، نه‌یکرد، به‌لام به‌ دوورو درێژی که‌وته‌ قسه‌ پێوتی نه‌مه‌ریکا. هه‌چی تیا دا نه‌هێشته‌وه‌و هه‌رچی هه‌بوونه‌بوو سه‌باره‌ت به‌و زۆرو سته‌مه‌ی به‌رامبه‌ریکراو، چه‌تیکی ناپاکی له‌ گه‌له‌داکراوو درکاندی، ده‌شیوت ناییت به‌هه‌یج جزوینک پڕوا به‌نه‌مه‌ریکا بکریت وپشتی پێبه‌ستریت. دۆسکی ده‌یووت "به‌رزانی، هه‌ر وه‌ک بزایت مه‌رگی نزیکیۆته‌وه‌، به‌ده‌م قسه‌ کردنه‌ که‌یه‌وه‌ تا ده‌هات هه‌ناسه‌ی قورس ده‌بوو". تا نه‌مرۆشی له‌سه‌ر بێ که‌یسی هه‌چی سه‌باره‌ت به‌و چاوینکه‌وته‌ی نه‌درکانوو.

دوا پۆزانی شوپاتی ۱۹۷۹ به‌رزانی به‌پێهۆشی له‌ خه‌سته‌خانه‌ی زانکۆی جۆرج تاون که‌وتبوو. که‌ سوکاره‌ که‌ی بیست وچوار سه‌عاته‌ نۆره‌یان ئیده‌گرت و به‌سه‌ریه‌وه‌بوون. پاسپارده‌ی به‌رزانی، ناشتی بوو له‌ "به‌رزانی" ی شوین له‌ دایکبوونی، نه‌و به‌رزانه‌ی که‌ له‌ میژبوو هه‌زه‌کانی عێراق له‌ تۆله‌ی نه‌وو سه‌لمانندی نه‌هێشتی به‌رد به‌سه‌ر به‌ردی کوردستانه‌وه‌، پڕووخاندبوویان. جا چونکه‌ ده‌یزانی په‌نگه‌ عێراق رینگا به‌هاتنه‌ دی ناواته‌ که‌ی نه‌دا، داوایکرد له‌ "شنۆ" ی کوردستانی تیران، که‌ ۳۰ سال پێشتر شه‌ریکی گرنگی له‌ به‌رگریکردنی کۆماری مه‌هاباددا تیا کردبوو، بنیۆریت. گه‌وزه‌ترین ناواتیشی نه‌وه‌بوو له‌ کوردستان و له‌ کۆشی که‌ سوکاره‌ که‌یدا بمریت. به‌لام نه‌خۆشیه‌ که‌ی زه‌یفی ئیسه‌ندو باری ته‌ندروستی وانه‌بوو که‌ سواری فرۆکه‌یه‌کی ئاسایی بکریت، بۆیه‌ فرۆکه‌یه‌کی تابه‌تی به‌ بوتله‌ تۆکسجینه‌وه‌ بۆ به‌ کریگیرا تا یارمه‌تی هه‌ناسه‌دانی بدات و، له‌ دووی نازاری ۱۹۷۹ دا بز کوردستانی به‌نه‌وه‌. پۆژی یه‌کی نازار به‌رزانی وستی داینبیشتین. دۆسکی به‌په‌له‌ خه‌ریکبووه‌ پشتیه‌کی بۆدانی، ووتویه‌تی نا، ویستبووی له‌سه‌ر کورسی داینبیشتین. دۆسکی ووتی "له‌پریکا سه‌ری به‌پێشداکه‌وت ومرد".

سی و دوو سال له‌وه‌ به‌ر، به‌رزانی بۆ سزادانی به‌رگریکردنه‌ که‌ی کۆماری مه‌هابادی، که‌ پێش ماوه‌یه‌کی که‌م تیکشکینراوو، هه‌نرا بووه‌ تاران، له‌وی چاوی به‌ نارچی پۆزفیلت

که وتبوو، که یه کهم ئیبرسراوینکی ئەمەریکاییه دینی، بەرزانی پنیووتبوو "من له مەرگە باکم نییه" لەسەری دەروات و دەئیت: "ئەنیا دوو شتم بە لاوه گرنگە، شەرەفم و بەئین بردنەسەر". که چی ئەوە شیان پنی رەوا نەینی. خۆ ئەگەر چی ئاواتی ناشتنە که ی کوردستانی هاتە دی. بەلام ئەوەش بە سەرھاتیکی تالی بەخۆرە بینی. بە یارمەتی حکومەتی نوێی شۆرشی تیران، لاشە که ی له تارانەو بە فرۆکە بۆ ئورمێ براهەو. وە کە پێشتریش لەسەری رێککەوتبوون، دەبوو لەوێتە تەرەمە که ی بە رێگای زەمینیدا بۆ شنۆ بگوێزرایەتەو. که چی دەستە لاتدارانی شۆرشی ئیسلامی تیران، له دواستادا بپاریاندا که بە کۆپتەرینکی سەربازیانە بگوێزرایەتەو، ئەو کە له تیوان لایەنگرانی بەرزانی و چەند کوردینکی تیرانیدا، که هەرگیز ئیخۆش نەدەبوون، پێکادان روویدات، چونکە پێشتر بۆ دلتیا کردنی شا، سەرکرده سەربازییە کانیانی گرتبوون و کوشتبوونیشی.

له شنۆ دە هەزار کوردینک، که لەناوچە دوورە کانی وە کە شاری سنە ی باشووری کوردستانی تیران و، ناوچە ی بادینانی باکووری خۆرئاوای کوردستانی غیراقەو، بۆ بەشداریکردن له ناشتنی بەرزانیادا گوردبوونەو. تەرم ناشتنە که ی هیچ شتیکی وای تبادا روونەدا که باسکردن هەلبگری. بەلام سەرەتای ۱۹۸۰ کۆمەڵیکی مارکسی رادیکالیانە ی کوردی تیران، گۆرە ناساییە که یان له کەدار کرد. بەرزانیە کان لاشە که ی مەلامستە فایان هینایەو و له ناوچە شاخاویە کانی ناوچە ی رایاتی ناو خاکی تیرانی نزیک سنووری غیراق، ناشیانەو. له پایزی ۱۹۹۳ دا، کۆپتەرینکی تیرانی لاشە که یی بۆ سەر سنوورە که ی خۆیان گیرایەو، لەوێتەو جەلال تالەبانی کۆنە دۆستی و دوژمنی سەر سەختی دواتری و، ئەمجا مەسعودی کوری، بەرێگە ی زەمینیدا تەرمە که یان بۆ بەرزان بردهو، لەوێتەو کە خۆی ویستبووی تیزرا. له کاتیکیدا دوو کۆپتەر بەسەر مەردمە که دا دەسوورانەو، دوو فرۆکە ی مووشە کە هاوێژی جەنگی "تیف ۱۶" ی ئەمەریکاییش بۆ ریتزلینان بەنزمی دوو کەرەت هاتن و چوون. بۆ دواجار وولاتە یه کگرتووە کان ویستی بەو هە ناپاکیتییه که ی ۱۹۷۵ ی بسپرتەو.

ئەمەریکاییه کان لەناو ئەو بیانییه زۆرانە دا بوون که دەستیان له پێسکردنی شەرەفی بەرزانی و، رێنەدان بۆ بەسەر بردنی بەئینە کانیدا هەبوو. وولاتە یه کگرتووە کان پێش چارە که سەدە یه کە، له سالی ۱۹۷۲ دا بە بپاری کیسجەر بۆ پشتگیری له پلانە کانی شا، خۆیان له کیشە ی کورد هەلقور تاند. ئەگەر بۆ سالی ۱۹۴۷ بگەریتەو، ئارچی

پرزفیلت دور بینیه کی ته‌واوی بۆ خواسته نه‌ته‌وییه کانی کورد هه‌بوو، که وای ئیکرد بیون سهرکیشی دامه‌زراندنی کۆماری مه‌هاباد بکه‌ن، له کاتیکیدا زۆربه‌ی چاودێران هه‌ر به‌شی به‌که‌می جه‌نگی ساردیان ده‌بینی، که مۆسکۆ پشتگیری کوردو نازه‌ربایجانییه یاخییه‌کانی له‌ دژی شاده‌کرد، شاش به‌ پشتیوانی هیزه‌کانی به‌ریتانیاو نه‌مه‌ریکا سهرکه‌وتنی به‌ده‌سته‌ینابوو. به‌لام پرزفیلت هه‌ر که زانی له ۲۳ ی کانونی دووه‌می ۱۹۴۷ دا فرمانی له‌ سیداره‌دانی سێ که‌س له‌ دیارترین سهرکرده‌کانی کۆماری مه‌هاباد ده‌رچوو، به‌هه‌له‌داوان چوو ”جورج نه‌لن بو“ ی بالۆیژی نه‌مه‌ریکا قایلیکات، که ده‌ییت له‌ گه‌ل شادا هه‌ولی راگرتنی جیه‌جیکردنی فرمانی له‌ سیداره‌دانه‌که‌ بدات. نه‌گینا ”گه‌ر نه‌و حوکمانه‌ جیه‌جیکرین، نه‌وا هه‌موو نه‌ته‌وه‌ییه‌ کورده‌کانی دنیا تیمه‌ به‌ هاوکاری نه‌وتوانه‌ ده‌زانن“. شای تیران گورج به‌ چاویکه‌وتنی سه‌فیری نه‌مه‌ریکا قایلبوو، نه‌جا به‌ زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌ که‌وه‌ ووتی: ”ترسی گولله‌بارانکردنیات هه‌یه؟ باشه، دلنیا به‌ واناکه‌م“. واشوو شا تیران ئاسا به‌ئینه‌که‌ی خۆی برده‌سهر. سێ سهرکرده‌که‌ گولله‌ باران نه‌کران به‌لام له‌ سیداره‌دران.

به‌مجۆره‌ بۆچونه‌که‌ی پرزفیلت، سه‌باره‌ت بیروایی کورد به‌ وولاته‌یه‌ که‌گرتوه‌کان هاته‌دی. به‌رزانی کاتی تاراوگه‌ییه‌که‌ی نه‌مه‌ریکای، به‌رگری له‌ هه‌له‌کانی خۆی به‌وه‌ده‌کرد که، زۆر له‌ کۆنه‌وه‌ له‌خۆره‌لاتی ناوه‌راستا به‌ئینی زاوه‌کی گرنگبووه‌و جیه‌جیکردنیشی پیوستبووه، بۆ که‌مکردنه‌وه‌ی هه‌ست به‌به‌رپرسیارییه‌که‌ی خۆشی تاده‌هات زیاتر بێی له‌سهر نه‌وه‌ داه‌گرت و، به‌شیک له‌ هه‌له‌کانی خۆی به‌سهر بیانییه‌ که‌له‌ که‌بازه‌کاندا ده‌دا. له‌و نامه‌یه‌ی له‌ ۱۹۷۷ دا بۆ سه‌رۆک کارته‌ری ناردو، کورته‌ی هه‌موو گازنده‌و تیکشکانه‌کانی گرتبۆه، به‌رزانی نووسیبوی ”دوژمن نه‌یتوانی له‌ رووی سه‌ربازییه‌وه‌ تیکمانشکینی، به‌لام دۆسته‌کانمان هه‌ره‌سیان پێهینان“. دیسان پرسیبوی ”نه‌ته‌وه‌یه‌کی مه‌زنی وه‌ک وولاته‌یه‌ که‌گرتوه‌کان، که‌ به‌ما سه‌ره‌کیه‌کانیان؛ شه‌رفمه‌ندی، راستی، نازادی و دیموکراسی ییت بۆ سه‌رجه‌م گه‌لان، چۆن ده‌توانیت دوا‌ی بینینی نه‌و رۆله‌ی له‌ ئیدانی کورددا سه‌ربلندکات؟“.

به‌دیرتێزایی چواره‌ سه‌الی داها‌توو، چه‌ند خاوه‌ن و یۆداتیکی به‌راستی زیندووی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌و ”سێ. ئای. ئه‌ی“ ی ئیده‌رچیت، که‌ له‌ حه‌فتا‌کاندا راسته‌وخۆ کاریان له‌ گه‌ل کورددا کردبوو، هه‌چ به‌رپرستیکی به‌رپه‌رايه‌تییه‌یه‌ که‌ به‌دوا‌ییه‌که‌کانی

تری نه مهربکا، هرچی بایه خ بیت به پرووداوه کان نه یاندا. له دوا قوناغی جهنگی تیران غیراقیشدا، که سهدام حسین گازی ژه هرراوی به کارهیناو به ههزاران کوردی مدهنی، له ناکامی بوردومانکردنی ههله بجهی مانگی نازاری ۱۹۸۸ داو ناوچه کانی تردا کوشت وزیاد له ههزارانی تریشی له دوامانگه کانی شه ری تیران غیراقدانته ناندت دوا ی ناگر بهستی ۲۰ نابی نهوسالهش به گازی ژه هرراوی کوشت، که چی واشنتون گونی خوی لیخه وانندو هیچی بۆ سزادانی سهدام نه کرد. له مانگی شوباتی ۱۹۹۱ یشدا سهرزک بوش، سهره تاهانی کورده کانی بۆ راپه رین له دزی سهدام حسین داو، که چی ویستی به بیانوی قایلنه بوونی وولاته یه کگرتووه کانه وه بۆ خستنه خواره وه ی کۆپتیره سهربازییه غیراقیه کان، که ترس وله رزیان له باکووری غیراقدان بلاوده کرده وه، خۆ له کۆر وه که ی دوا ی ههره سی راپه رینه که شیان گیلکات. بوش به هزی په خشکردنه چروپره که ی ته له فزیونه وه نه بوایه، که کاره ساتی سهرگردانی وپه ژاره ی کورده کلۆله کانی سهر لووتکه ی چیا به به فر گرتووه کانیا ن نشانده دا، له که لی شهیتان نه ده هاته خواره وه وه له ویسته که ی خوی نه ده گۆری.

نهم دیمه نه، دوا جار کیسنجه ری ناچار کرد زمان هه لینیته وه، به شیوه تایه تیه که ی خوی دان به وه دا بنیت، که نه وای له کورد کرد بر وای به وولاته یه کگرتووه کان نه کات. له ۵ ی نیاری ۱۹۹۵ داو له ستووتیکدا که له چهند رۆژنامه یه کدا بلاوی کرده وه، نووسیوی ”کهس چاوی به رایی نایهت سهیری نه و دیمه نه جهر گبرو پر له نازارو نه شه که نجانه ی سهر سنووری تورکیاو تیران بکات وخوین له دلی نه چوریت و، به شتیکیش خۆش حالنه بیت که کاره ساتی په نابهره کورده کان نه هیلتیت“. به لام کیسنجهر کاره ساته که ی ۱۹۷۵ ی کورد، که له مه که متر نه بوو، به م شیوه یه کاری تینه کرد، نه گهرچی نه و کاته ته له فزیونه کان بلاویان نه کرد بۆ وه. وه ک راپۆرته که ی پایک ده لیت، نهوسا هیچ یارمه تیه کی مرفایه تیانه ی نه مهربکای بۆ په نابهره کان دا بین نه کرد. به لام نه مرفۆ بۆ یه که جمار دان به وه دا ده تیت وده لیت: ”نهوسا بپریاره که به سوینوو، بگره بۆ تیمه وه که حکومتی نه مهربکا، به نازاریشبوو، به رله وه ی به ته واوه تی له گهل سهرنجه کارییه که ی به رژه وه نندی نه ته وه یی نه مهربکادا بگرنجیت، ده لیت: ”نه وهرزه ی له و تاقیکردنه وه یه وه فیریبووین به دوا ناکامی تاقیکردنه وه که وه به ند نه بوو، به لکو به و به لینه وه به ندبوو که دا بوومان. وولاته یه کگرتووه کان ده بوا ههر له سهره تاوه مه ودا ی

یاریده‌دانی کوردی دیاریبگردایه‌و، ده‌شبو‌ا به‌ر له یارمه‌تیدانه‌کان، زۆر به‌روونی دیاریکردنه‌که‌ی نیشانیدا‌یه.

له مانگی ئابی ۱۹۹۱ دا، نوینه‌رایه‌تیه‌کی کورد له سەردانی ئەمەریکایدا، بە‌ده‌ست‌پیشخەری خۆی دا‌وای سازکردنی چا‌وینکە‌وتنیکی کیسنجەریکرد. دەرکەوت نامانجی ئەو دە‌ست‌پیشخەرییە لیخ‌زەش‌بوونی ڕە‌سمیانە‌ی کۆنه‌و‌ه‌زیر بوو، دەر‌بارە‌ی ئەو هە‌لانە‌ی بە‌رامبەر بە‌ کورد کرد‌بوونی و‌له‌ بە‌رپر‌سایه‌تیه‌که‌ی سا‌لی ۱۹۷۵ ی‌شی خۆش‌بوون. که‌ هۆی ئەو چا‌وینکە‌وتنه‌یان له‌ نوینه‌رایه‌تیه‌که‌ پر‌سی، یه‌کیک له‌ ئە‌ندامانی وه‌لامی وا‌ دایه‌وه، "هەر دۆ‌ستایه‌تیه‌که‌مان پێ‌ک‌ری‌ت پێ‌وستیمان پێ‌یه‌تی". سا‌ئیک دواتر و دا‌وای چا‌وه‌روانییە‌کی زۆر کیسنجەر بە‌ چا‌وینکە‌وتنی خۆم قایل‌بوو، تا با‌سی کیشە‌ی کوردی له‌ گە‌لدا بکە‌م. ئەو پ‌سپۆ‌رە‌ که‌ له‌ سیاسە‌تی دەر‌وه‌دا به‌ هیمن و دان‌به‌خۆ‌گر ناسرا‌بوو، پە‌ش‌و‌کانی پێ‌وه‌ دیار‌بوو. هەر یاری به‌ کاتی چا‌وینکە‌وتنه‌که‌ ده‌کرد، ئە‌ج‌ا له‌ به‌ر چ‌وونه‌ فرۆ‌که‌خانە‌و سە‌فەر کردنی، تە‌نیا بیست ده‌قیقه‌ی بۆ من هیشته‌وه. به‌دریژی چا‌وینکە‌وتنه‌که‌ کیسنجەر هەر له‌ سە‌عاته‌که‌ی ده‌ستی و‌ر‌د‌ده‌بۆ‌وه، وه‌لامه‌کانیشی به‌ر‌سته‌ی "ئە‌گەر پێ‌وستیت ئە‌م‌رۆ سە‌ر‌زه‌نش‌تی خۆم بکە‌م"، یان "کاتیک له‌ و‌ر‌ودا‌وه‌ی ئە‌وسا و‌ر‌د ده‌بە‌وه، واده‌زا ئم که‌ ده‌بوا زۆر و‌ر‌باتر بو‌وما‌یه"، یان "زۆر به‌و‌وردی باره‌که‌م شینه‌کرد‌بۆ‌وه". به‌لام سە‌بارە‌ت به‌ ڕه‌فتاری شا به‌رامبەر به‌ کورد، ده‌یووت "ئە‌وسا‌که‌ ڕه‌فتاریم به‌ ڕه‌ق ده‌زانی و، زۆر دل‌ڕه‌قانه‌و به‌ شیوه‌یه‌کی سامناکیش ڕه‌فتاری له‌ گە‌لدا ده‌کردن". ئە‌ج‌ا به‌ر‌گری له‌ خۆی ده‌کرد و ده‌یووت "خۆ‌شای تیران پ‌ش‌ مۆر کردنی ڕینکە‌وتنه‌یه‌ی جه‌زائیر، ڕای تیمه‌ی نه‌پر‌سی".

سە‌بارە‌ت به‌و نامە‌یه‌ی که‌خۆی نو‌وس‌یب‌ووی و "هیش‌تا لای دۆ‌سکی ماوه"، لیم‌پر‌سی، بۆ دا‌وا‌کارییە‌که‌ی به‌رزانی سە‌بارە‌ت به‌ سە‌ردانی واش‌تنۆنی له‌ مانگی کانۆنی دو‌وه‌می ۱۹۷۵ دا ڕه‌ت‌کر‌د‌بۆ‌وه؟ وای وه‌لام دامه‌وه‌ که، بیری نایە‌ت، پێ‌وابوو نو‌وسینی ئە‌و جۆ‌ره‌ شتانه‌ بۆ ئە‌و "که‌م و‌ر‌یایی" ده‌گە‌یه‌نن. ئە‌ی بۆ ئە‌و سە‌رنج‌ه‌ی له‌ ڕاپۆ‌رت‌ه‌که‌ی پ‌اک‌دا‌یه، له‌ تیکه‌ل نه‌کردنی کاری نهنی و ته‌بشیری، چی ده‌لێ‌ت؟ ئایا قسه‌ی خۆیه‌تی؟ وه‌لامی دامه‌وه‌ "ڕه‌نگه‌ ووتیت‌م"، ئە‌ج‌ا پر‌سیار‌یک‌رد: "جا به‌راستی ووتومه‌؟"، ئە‌ی دا‌وای سا‌لتیکی دو‌ور‌دریژۆ، دا‌وای چا‌وینکە‌وتنی کورده‌کان، ده‌بێ‌ گ‌ر‌نگ‌ترین ش‌ت به‌لایه‌وه‌ چی بێ‌ت؟ ووتی: "وستم ئە‌وه‌یان بۆ روونکە‌مه‌وه‌ که‌ پ‌م‌وابوو ئە‌وه‌ی کردومه‌ ده‌بوا ب‌م‌کر‌دا‌یه".

سوالکهره کویره که: چلهیه ک به به شداریتی هموو دنیا

نهو تیوارهیه، تهنانت گهر به میژووی لیلی کاره نهینییه "ههوالگریه کان - نیستخبات - "ی خزرهه لاتی ناوه راستیش حسابی بوبکریت، تیوارهیه کی سهیربوو. له یانهی فرمانبهرانی شاری ته لئه بیب، به سهدان نیسرائیلی، که به بانگه وازیکی نووسراو بۆ ناماده بوونی کورپنک بانگه شتکرابوون، "لیسحاق رابین"ی سهروک و هزیرانی پیشوو، ههردوو سهروکی پیشوو و نهو سهرده مهی دهزگای "مؤساد" و چهند نه فسه ریکی دهزگاکه یانی له ناودابوو، نه مه جگه له چهند نه فسه ریکی سوپای نیسرائیل که له شتیکدا به شداریانکردبوو نیسرائیل هه همیشه به کاری نهینی ناوی دههیناو پیشی له سهه نهوهی داده گرت، نه گهرچی له زوربهی نهینییه کانی خزرهه لاتی ناوه راستیش ناشکر اتربوو* . لهو کوره ۴۵ دهقیقهیهی، که به دههه سروودی مهرگی تیبی موسیقی سهربازیوهه، چهند ووتیه کی کورت و به سوزی وا که له دل کاریان ده کرد تیدا خوینترایهوهو، نالای نیسرائیل هه لکراو، به لام بۆ ریژگرتن یادی هاورییه کی چه ک نالاکه نهویکرا. ییهاوتایی نهه کوره له وه دابوو که دواي چل رۆژ به سهه مردنی نهو پیاره دا به ستر، به تایبتهی "چله"ش له نیسلامدا یادی مردووی پنده کرایهوه، نیسرائیلییه کانی شهزریان به یادکردنهوهی مردووی موسلمانان نه ده کرد.

به لام نهو که سهی نهوشهوه کوری ریژگرتنه کهی بۆ سازکرا مهلا مستهفای بهرزانی بوو، که به دریتایی ده سالتیک ره خنه ی لیده گیرا، چونکه بۆ لاوازکردنی حکومه ته به ک له دواي به که کانی عیراق هاوبه یماتی نیسرائیلی ده کرد. له نهخوشخانهی زانکزی جوزج تاون بۆ یه کجاره کی چاوی لیکنا، له ناواره ییه پر سوئکهی نه مه ریکایدا، ته سکینی به وه دههات که هموو نهو سهروک دهوله تانهی نه خشه ی ناپاکیتییه نارواکهی

* مهناحیم ییگنی سههه ک و هزیران به کهم بالادهستی نیسرائیلبووه، که له ۲۹ - ۹ - ۱۹۸۰ د

دایینکردنی پارهو چه ک و مه شکرکردنی نیسرائیلی بۆ کورد ناشکراکرد، به وهش کاربه دهستانی مؤسادی تووره کرد. بۆ رۆزی دواي رۆژنامه کانی نیسرائیل سههردانه کانی بهرزانیان له ۱۹۶۰ هه تا سالانی ههفتا، که چهند جارپنک به نهینی بۆ نیسرائیل هاوو، ناشکراکرد.

۱۹۷۵ ی جہزائیریان دارشتوو بہ سزای خویان گہشتن. ریچارد نیکسونی سہرژک کوماری وولاتہیہ کگرتووہ کان، بہ ہزی رسوایہ کہی واترگہیتہوہ ناچاروو خوی دہست لہ کار بکیشیتہوہ. ہینری کیسنجہری و ہزیرہ پیسہ کہی دہرہوی نہ مہریکاش بہ ہلنہ ہژاردنہوی جیرالد فورڈ لہ ۱۹۷۶ دا، لہ کارہ کہی دورخرایہوہ. ”ہواری بزمیدین“ی سہرژکی جزائیریش کہ لہ کورد فروشیہ کہی ۱۹۷۵ دا دہستی ہہوو، تا مارویہ کی زور بہ دہم نازارو نہ شکہ نجہیہ کی زورہوہ تلایہوہو لہ کانونی ۱۹۷۸ دا سہری نایہوہ. ہر دو ہفتہش پیش نہو شورشی نیسلائی، محمد رہزا شا پہلہوی بہرہو ناوارہی دہرہ پرائد.

وہ ک کوزی چلہ کہی بہ ناشکرا دہریختست، ہیچ کام لہو نیسرائیلیانہی کہ بہ شداری چلہ کہیانکردبو، لہ تیکشکاندنہ کہی بہرزانیدا ہستیان بہ ہیچ ناپاکیتیہ ک نہدہ کرد، بہ لام واش وہ ک دوائی بالادہستیکی مؤساد درکاندی، ہرچہندہ نہو ریزہ ناسایی وراستگوییہیان بو بہرزانی وکیشہ کہی ہہبوہ بہ لام ”بیرہوہ رییہ کانیان نہ ناسایی ونہ ناسانیش بوہ“ تا لہ بیریان بچنہوہ. نہوانہشیان کہ دہستیان لہ کاروباری کورددا ہہبوہ، بہ دہم رزگارہ کہوہ دلی خویان بہوہ دہدایہوہ کہ نیسرائیل بہ ہیچ جزیریک دہستی لہو ناپاکیتیہی تیران و وولاتہیہ کگرتووہ کاندا نہبوہ کہ لہ گہل کورد دا کردیان. نیسرائیلیہ کانش وہ ک چہندین نہفسہری دہزگا ہوا لگرہ کانی دی، کہ لہ ہر شورینیکی نہم دنیاہدا بہ شداری کاریکی نہینیانکردنیت، ہرزیان دہ کرد کہ یادی سہرکہوتنہ کانی رابردوویان و دہستکہوتہ بہدینراوو نہو دؤستایہ تیانہشیان بکہنہوہ کہ لہ دور وولات بہدہستیان ہینابوو.

لہ ناوہ راستی شہستہ کاندا و بہدریژی دو سالی رہبہق، یارمہتیہ کانی نیسرائیل بزووتنہوہ تارادہیہ ک نہناسراوہ کہی بہرزانیان لہ تیاجوون و، نیمچہ سہرہہ خویہتیہ ۱۰ سالیہ کہی زورہی باکووری عیراقی ژیز سایہیدا رزگار کرد. مؤساد پی و ابو ہہموو پشتگیریکردنہ کہی کورد، کہ ہر بہچہ کی سوک چہند تینکی سہربازیانہی عیراقیان بہ تہواوہتی خہریک وماندوو کردبو، نہدہ گہیشتہ نرخہی فرؤکہیہ کی مووشہ ک ہاویژی ”میراج“ی فہرہ ناسایی. بہ دور لہ ناکامی کارہ ساتہ کہ، دوا مہبہستیہیان کہ خہریککردنی سہرجہم تیہ کانی سوپای عیراقوو، چونکہ نہ گہر وانہبواہی نہوا، بہ پی بزچوونہ کانی مؤساد سوپای عیراق لہ ہردوو شہری ۱۹۶۷ و

۱۹۷۳ی عه‌ره‌بدا، له دژی ئیسرائیل به‌شداریانده‌کرد، بۆ‌نه‌چووه‌سه‌ر. نه‌وئیسرائیلیانه‌ی به‌شدار ی سه‌رکیشیکردنه‌کانی کوردیانکردبوو، دوا‌ی ۱۰ سال زیاتر له‌چاوینکه‌وتنیکمدا‌نه‌یانترانی په‌روشیان بۆ‌نه‌و‌رۆژگاره‌بشارنه‌وه‌و، پنی‌کاریگه‌ریتی سه‌رنجه‌کانیان بۆ‌دونیا‌یه‌کی‌وا‌نا‌ه‌وا‌بگرن. به‌شانازییه‌وه‌نه‌و‌و‌یتانه‌یان‌نیشاند‌ه‌دا‌که‌له‌پال‌سه‌ر‌کرده‌کانی‌کرده‌وه‌گرتوبیان، له‌سه‌ر‌قاوه‌خواردنه‌وه‌بیریان‌له‌و‌شه‌پانه‌ده‌کرده‌وه‌که‌به‌شداریان‌تیا‌دا‌کردبوو، په‌خه‌شیان‌له‌و‌ته‌کنیکه‌نوییه‌ده‌گرت‌که‌له‌م‌دوا‌یه‌دا‌کوردی‌تیکه‌وتبوو، له‌چاره‌نوروسی‌براده‌ره‌کۆنه‌کانیشیان‌ده‌پرسیه‌وه‌و‌ناواتی‌له‌نوی‌پینکه‌شته‌وه‌یانیان‌ده‌خواست. بالو‌یزینکی‌به‌ریتانیایی، که‌له‌چله‌کاندا‌له‌عیراق‌بووه‌و‌چاره‌ی‌کوردی‌نه‌ویستوه، ده‌پووت‌”ئه‌نگلۆ‌ساکسونیه‌کان‌-‌هه‌میشه‌که‌یفیان‌به‌گه‌له‌سه‌یره‌کان‌هاتوه، نه‌و‌ئیسرائیلیانه‌ش‌دل‌یان‌به‌کرده‌چیا‌یه‌کان‌و، کراوه‌بیان‌و، نازا‌یه‌تییان‌له‌شه‌رداو، خۆگریان‌له‌به‌ر‌کاره‌سات‌وناخۆشیدا‌چروه‌“. ئه‌فسه‌ریکی‌مۆساد‌به‌پیدا‌گرتنه‌وه‌ده‌پووت: ”کوردینک‌به‌تفه‌نگیک‌وسه‌لکه‌پیا‌زینک‌وله‌ته‌ناتیکه‌وه‌له‌سه‌ر‌شاخیک‌دابنی، جا‌بزانه‌چۆن‌یه‌ک‌تابووری‌ته‌وا‌و‌سه‌ربازت‌بۆ‌پاده‌گرتیت“. ئیسرائیلیه‌کان‌پایانده‌گه‌یانده‌که‌کوردیش‌وه‌ک‌خۆیان‌به‌که‌مایه‌تیه‌کی‌چه‌وساوه‌ده‌بینن، نه‌گه‌رچی‌ئه‌م‌که‌مایه‌تیه‌پشتگیریه‌کی‌سیاسیانه‌ی‌تیو‌ده‌وله‌تی‌و، هیچ‌ده‌روازه‌یه‌کی‌سه‌ر‌ده‌ریاو، کۆمه‌لاتیکی‌کوردی‌رۆشنبیری‌واشیان‌نیه‌که‌به‌هه‌موو‌دو‌نیادا‌بلا‌وبونه‌ته‌وه‌و‌پشتگیری‌پو‌ستیان‌بۆ‌دابینکات. به‌لام‌جار‌جار‌دابراوه‌که‌لله‌په‌قه‌کان، نه‌ویان‌یه‌کلا‌ده‌کرده‌وه‌که‌ئیسرائیل‌کوردی‌بۆ‌به‌ده‌یه‌تانی‌نامانجه‌تایه‌تیه‌کانی‌خۆی‌به‌کارده‌هینا.

وه‌ک‌دواتریش‌ده‌رکه‌وت، ئه‌زمونه‌کوردیه‌که‌بۆ‌ئیسرائیل‌میوه‌یه‌کی‌تفت‌وتال‌بوو، که‌به‌رده‌وام‌ناره‌زووی‌ترسناکی‌کاره‌نه‌یه‌به‌گومانه‌کانی‌لا‌په‌یدا‌ده‌کردن. دواتریش‌ده‌رکه‌وت‌که‌نه‌و‌ئیسرائیلیانه‌ی‌له‌کوردستاندا‌کاریانده‌کرد، له‌چه‌ندین‌کاری‌نه‌هینی‌زۆر‌شویتی‌دو‌نیادا، هه‌ر‌له‌باشووری‌سودان‌ئه‌سه‌یویاوه‌بیگه‌ره، تا‌ده‌گاته‌لبنان‌ئه‌مه‌ریکای‌لاتینی، که‌له‌ماوه‌ی‌بیست‌سالی‌دواتردا‌ناوبانگی‌ئیسرائیلیان‌زپاند، به‌شداریان‌کردبوو. هه‌ندی‌کیشیان‌که‌وته‌داوی‌په‌وه‌ندیه‌نه‌شیاوه‌کانی‌مارۆنیه‌کانی‌لبنان‌و، چه‌ته‌ی‌موخه‌ده‌رات‌و، دیکتاتورانی‌وولاتی‌ئه‌مه‌ریکای‌ناوه‌پراستی‌وه‌ک‌ئه‌ناستاسیو‌سومازو‌دییه‌یلی‌نیکاراگوا‌و، مانویل‌ئه‌نتون‌یو‌نوریگای‌په‌نه‌ماوه.

له رۆژانی شه‌ری ١٩٥٦ ی سویسی عه‌ره‌ب ئیسرائیلدا، که نه‌و کاته ئیسرائیل هیشتا وولاتیکی ته‌ریکبوو "سیاسه‌تی ده‌روبه‌ر"ی بۆ نه‌هیشتی ته‌ریکیه‌ ناوچه‌یه‌ که‌ی نه‌خسته‌بووه‌ گه‌پو، پشبینی نه‌و چالاکیه‌ فیلاویانه‌ی له‌ چهند شویتیکی دونیادا ئینه‌ده‌ کرا. بنجی نه‌و سیاسه‌ته‌ش هی "پوفین شلیوا"ی به‌په‌یوه‌ به‌ری گشتی نه‌وسای مۆساد بوو، چالاکیه‌ سیخوریه‌ کانی سه‌رده‌می لایه‌تی شلیوای ناو عێراق، که‌ بۆ "وه‌ کاله‌تی جووله‌ که‌"ی ده‌ کرد، وه‌ کاله‌ته‌ که‌ له‌ کاتی ئینتدایی به‌ریتانیای فه‌له‌ستیندا به‌ نیمچه‌ ده‌وله‌تیکێ سه‌هێونی ده‌چوو. شلیوا له‌ سه‌ره‌تای سیه‌ کاندای بۆ ماوه‌ی ٣ سالی به‌رده‌وام خۆی وه‌ ک مامۆستایه‌ کی قوتابخانه‌و پۆژنامه‌ نووسیک ناساند. به‌ ناوی کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری پۆیست بۆ نووسینی چهند ووتاریک که‌ هه‌ر بلارنه‌ کرانه‌وه‌، به‌ ناو عێراقدا ده‌سوورایه‌وه‌و، پیه‌ندییه‌ کی فراوانیشی له‌ گه‌ل کورد وه‌موو که‌مایه‌تیه‌ ناعه‌ره‌بیه‌ کاندای په‌یدا کردبوو.

به‌ستنی پیه‌ندی نه‌هینانه‌ی مۆساد به‌ که‌مایه‌تیه‌ ناعه‌ره‌بیه‌ کانی ناو وولاته‌ به‌ ناو عه‌ره‌بیه‌ کان و، وولاته‌ موسولمانه‌ نا عه‌ره‌بیه‌ کانی دراوسێیان، به‌ پنی نه‌و په‌نده‌ کۆنه‌ی: "دوژمنی دوژمنم دوژتمه‌" به‌ هه‌موو کاره‌ کانی مۆساده‌وه‌ دیاربوو. نه‌م سیاسه‌ته‌شیان له‌ لایه‌ که‌وه‌ به‌ مه‌به‌ستی هینانه‌ کایه‌ی گرفتبوو بۆ رژیمة عه‌ره‌بیه‌ کان و، له‌ لایه‌ کی تریشه‌وه‌ تا ئیسرائیل له‌ ناوچه‌ که‌دا که‌له‌به‌ریک بۆ خۆی بدۆزیته‌وه‌، بۆ نه‌وه‌ش پشتی به‌ ریکخسته‌نه‌ نه‌هینیه‌ کانی تیوان هه‌والگرانی ئیسرائیل و وولاته‌ ئیسلامیه‌ ناعه‌ره‌بیه‌ کانی وه‌ ک تیران و تورکیا، دواتریش نه‌سیویای ناوچه‌ی "قزچی نه‌فه‌ریکا - القرن الافریقی"، به‌ستبوو. هه‌ر بۆ نه‌وه‌ش مۆساد له‌ سالی ١٩٥٨ دا به‌شی پیه‌ندییه‌ کانی ده‌ره‌وه‌ی، بۆ که‌مه‌کرانه‌وه‌ی کاریگرییه‌ روو له‌ زیادبوونه‌ که‌ی جه‌مال عه‌بدولناسری سه‌رۆکی میسر، که‌ ئیسرائیل به‌ هاوپه‌یمانی کۆمۆنیستی تیو ده‌وله‌تی داده‌نا، دامه‌زراند.

نه‌و رینکخراوه‌ی به‌ رینکخراوی "سێ لکی - ترایدانت" ناوده‌براو، ئیسرائیل و تورکیا تیرانی تبادبوو، له‌ سالی ١٩٥٨ وه‌ کۆبوونه‌وه‌ی به‌رده‌وام له‌ تیوان ده‌زگا هه‌والگریه‌ کانیاندا، له‌ سه‌ر بنه‌مای پیه‌ندی هه‌ر به‌ که‌یان به‌ وولاته‌ یه‌ کگرتوه‌ کانه‌وه‌ له‌ لایه‌ که‌وه‌و، له‌ ترسی بزوتنه‌وه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ ده‌م به‌هاواره‌ که‌ی عه‌ره‌ب وه‌زوتنه‌وه‌ی کۆمۆنیستیش له‌ لایه‌ کی تره‌وه‌، ده‌ کرا. تیران به‌لای ئیسرائیله‌وه‌ تا لابردنی شای بیست سال دواتریش گه‌وه‌ری تاجه‌ که‌ی بوو، به‌تایه‌تی که‌ ئیسرائیل چی بوستایه‌، له‌ نه‌وتی

خامه‌وه بیگره تاده‌گاته پیوستیه کانی چه کی نویی خورناوا، بوی دابینه کرد، چونکه تیران به بیانوی خوقایمکردن و به‌ره‌و روو و هستانه‌وی یه کیتی شوره‌ویه‌وه، له کاتیکدا نامانجی سه‌ره کی نه‌وکاره‌ی توقاندنی عیراقبوو، چه کیکی زوری ده‌کری. ده‌ره‌کوت نیسرائیل و ئارییه شبعه کانی ناو تیران، که زور له میژه دژی عه‌ره‌بن، به‌رژه‌وه‌ندییه کی هاوبه‌شیان له پشتگیریکردنی کوردی عیراقدا هه‌بوو.

دیتفید کمحی نه‌فسه‌ری بالاده‌ستی مۆساد پنی واپوو که هه‌ردوو حکومه‌تی تیران و نیسرائیل ترسی زوریان له به‌هیزی وینکوهه گونجانی عه‌ره‌بی سنی خوره‌لاتی ناوه‌راست هه‌بووه. "نیسرائیل نه‌یده‌ویست سوپای عیراق له هیچ جه‌نگیکی نویندا یارمه‌تی سوریار نه‌ردن بدات". تیرانیش ده‌یویست سوپای عیراق خه‌ریک بکات و له نارچه‌ی "شه‌تولعه‌ره‌ب" که له‌گه‌ل عیراقدا له‌سه‌ری ناکۆکن و، "خوزستان" ی به‌نه‌وت ده‌وله‌مه‌ند، که پروپاگه‌نته‌ی عیراق، به‌هۆی بوونی زورینه‌یه کی عه‌رب تیایدا ناوی "عه‌ره‌بستان" ی به‌سه‌ردا بریوه، دور بخاته‌وه. جا چونکه عیراق تاکه وولایتیکی شه‌ره‌که‌یه، که له‌ دوای جه‌نگی ۱۹۴۸ ه‌وه ریککه‌وتنی ناگره‌ستی له‌گه‌ل نیسرائیلدا مۆر نه‌کردوه، بویه نامانجی ژبوس‌تراتیژی پشتگیریکردنی کوردی عیراق به‌لای ده‌وله‌تی عبریه‌وه، هه‌ولدانیبوو بۆ خه‌ریککردنی زورترین ژماره‌ی تپیه سوپایه‌کانی عیراق وماندوکردنیان. نیسرائیل پارسه‌نگی که‌می دانیشترانی، به‌وه پرده‌کرده‌وه که چه‌ند بتواتیت زورترین پشتیوی بۆ عه‌ره‌ب بنیته‌وه.

نیسرائیل به‌بیانوی نه‌وه‌ی که عیراق، هه‌میشه‌و له‌سه‌رده‌می رژیمه‌جیاوازو یه‌کبه‌دوای یه‌که‌کانی به‌غدایدا، هه‌راو پروپاگانته دژی سه‌هیونیزم ده‌کات، ره‌وایی به‌سیاسه‌ته‌که‌ی خۆی ده‌دا. نیسرائیل چاک ده‌یزانی که‌نهم پروپاگانته‌ی به‌غدا، به‌راوه‌یه‌کی زور له‌بیتوانایی کۆتاییه‌تینان به‌پنوه‌ندییه‌کانی تیوان کوردو نیسرائیله‌وه هاتبوو. که‌چی هه‌موو نهم فاکته‌رانه‌ش رییان له‌عیراق نه‌گرت که به‌شیکی سوپاکه‌ی بۆ یاریده‌دانی عه‌ره‌ب له‌هه‌ردوو شه‌ری ۱۹۶۷ و ۱۹۷۳ دا بنیتریت، نه‌گه‌رچی له‌به‌ره‌ی لای کوردیشه‌وه‌وا لاوازیبوو که‌پۆلی گه‌وره‌ی له‌کیشه‌ی فه‌له‌ستیندا بۆ نه‌بنیتریت.

رووخانی رژیمی پاشایه‌تی له‌هه‌مووی ۱۹۵۸ دا، کۆتایی به‌سایه‌ی به‌بریتانیای سه‌ر عیراق هینا، که له‌کۆتایی جه‌نگی جیهانی یه‌که‌م و دامه‌زراندنی نهم ده‌وله‌ته‌وه به‌رده‌وامبووه. له‌شۆرشه‌که‌ی ژهنه‌رال "عه‌بدولکه‌هریم قاسم" ه‌وه، بۆ ماوه‌ی ۱۰

سائیک نا نارامی سیاسی دهستینکردو، باریکی گونجاریش بز خوتیهه لقرتاندنی ئیسرائیل هاته ناراه. ئیتر پیشوی عیراق بووه نامانجیکی هه میشهیی و هاوبهشی هه ره یه ک له ئیسرائیل و تیران و کوردی عیراق، نه گهرچی هیچ هاوسهنگیه کیش له تیوان نه م سن لایه نه دا نه بوو. له سالی ۱۹۵۰ دا تیران به ره سمی دانی به ئیسرائیلدا نار ینگای به فرۆکه کانی "العالم" دا که له فرۆکه خانهی تاراندا بنیشهوه، به لام هیچ کاتیک ینگای به ده زگا دیبلوماتیهه کهی ئیسرائیل نه دا نالای نه ستیره ی داود له سه ر باره گاکه یان هه لیکه ن، یان تابلوی مسینی ناسینه وه به ده ر گاکه یانه وه هه لواسن. جا چونکه پیوه ندییه که ی تیران بز ئیسرائیل زور گرنگبوو، نه یده توانی له سه ر هیچ شتیک، چه ندیکیش گرنگبویه به پرووی شادا بووه سخته وه. به هزی نه م لاسه نگییه ی تیوان تاران و ته لسه بییه وه، کورد له پیوه ندییه کانی ده ره وه ی ئیسرائیلدا هیچ گرنگیه کی سه ره کی نه بووه، هه رچه نده هه ندیک ئیسرائیلی خواستیکی رۆمانتیکانه ی واشیان هه بوو بیت که پیوه ندییه که یان به کورده وه به یارمه تی که مایه تیه کی چه وساو ه له که مایه تیه کی تری چه وساو هی خۆر هه لاتی ناوه راسته وه به نده که باری ژبیانان چوون یه که. له به رامبه ریشدا به رزانی هه زارو ته ریک، له سالی ۱۹۶۱ هه وه که شوړه که یی دژی به غدا راگه یاندوه چه ک و ته قه مانی که می هه بووه، بزیه ناچار به ته واوه تی پشتی به تیرانی تا که په نجه ره ی سه ر دنیای ده ره وه ی ورینگای ژبانی به ستوه.

به درپوایی ۱۰ سائیک تیران یارمه تیه کی چاکی کورده کانی عیراقی ده دا، به لام نه م یارمه تیه به پنی هه لویتستی شا له رژیعی عیراق له هه لچوون ودا چووندا بوون. بزغورنه، نه م یارمه تیه نه له دوا ی هاتی عه بدولسه لام عارفی لایه نگری عه بدولناسر، که له ۱۹۶۴ دا ده سه لاتی گرت هه دست، کو تو پر زوری زیاد کرد. شا ده ستیه ردانه که ی ئیسرائیلی پیخو شبوو، چونکه نه و کاته ئیسرائیل ده وله تیکی پچوو ک بوو، وه ک تیرایش ناوبانگی نه زرا بوو، که له لایه که وه میژوویه کی دوور درپو ی پر له فر تو قیلی له گه ل کورد دا هه بوو، له لایه کی تریشه وه یه کیکوو له گرنگترین لایه نی کاره هه والگریه کان، واته ده یوانی نکولی له رو داوه کانیش بکات.

له بهر هه موو نه وشتانه، تیران له شه سه کاندای رتی به ئیسرائیل دا که پیوه ندی به به رزانییه وه بکات. نه گهرچی تا تیس تا روون نییه کام لایان ده ستیشخه ری پیوه ندییه که بووه، به لام نه وه ی ته واو یه کلایه "کامه ران عه لی به درخان" که له بنه ماله ی

میره کانی کوردی تورکیایه، که له ناوهندی سهدهی نژدهیه مهوه هه به شوڤر شگیر ناوبانگیان ده رکردوه، نه ته وه ییه کی توندی وه، رژیکی سه ره کی له و پیه ندییه دا بینوه. له واره یه دا به درخان قسه که ری ره سمی به رزانی بو له پاریس، نه گهرچی ته مه نی ۷۰ سال زیاتر بو به لام به نانه سکی مامۆستایه تی زمانی کوردی له "قوتابخانه ی نیشتمانی زمانه خۆره لاتییه کان - Ecole Nationale des Langues Orientales Vivante" که زیاتر به Languages ه ناسرابوو. به درخان به چالاکیه هه والگریه کان نه ناس نه بوو، بیشر له جهنگی جهانی یه که مدا و هه ر دوا ی تیکشکاندنی عوسمانیه کان، وه ک رابه رو وه رگیری به ناوبانگترین پسیزوی به ریتانیایی کاروباری کورد، رانید "ییدوارد و. س. نۆیل" که تیردراوه که ی نیسانی سالی ۱۹۱۹ ی بو کوردستانی تورکیا، ده سه ته لاتداری تورکیای به راده یه کی وا په سترکد که وا له له نده ن بکه ن بیگریته وه. تورکه کان له سه ر چالاک ی له رابه رینه کانی کورد دار بیته وه ی به درخان خۆی له دادگا که دا ناماده بیت، حوکی له سیداره دانیان دا. پاشان له تیوان بیروت و دیمه شقدا، که نه و کاته له ژیر سایه ی فه ره نسای کۆمه له ی نه ته وه کاندابوون، ده ژیاو چه ندین گۆفاری کوردی ده رکرد وپاریزه ریش بوو. له سالی ۱۹۴۷ دا، به درخان به داوا ی روجر لیسکۆت و چه ند خۆره لاتناسیکی فه ره نسایی دی، که نه وانیش هه ر له بواری هه والگریی له خۆره لاتی ناوه راستدا کاربانده کرد، چوه پاریس. کاتیک "لیسکۆت" بو به رزه وهندی هه والگرانی فه ره نسا، که وته کاری هه والگریانه وه، نیشه که ی خۆی وه ک مامۆستایه کی قوتابخانه ی زمانه خۆره لاتییه کان دا به به درخان. به درخانیش مه له بندیکی بو تویتزینه وه ی زمانی کوردی دامه زراند، به لام نه وه نده هه ژاربوو نه یه ده توانی لیکۆلینه وه کانی خۆی چاپ بکات، بۆیه به میمۆگراف هه ر له به ری ده گرتوه.

به درخان له زوه وه ژیره ژیره پیه ندی به سه هیونییه کانه وه هه بووه، چه ند مانگیک دوا ی نیاری ۱۹۴۸ که ده وله تی نیسرائیلی تیدا دامه زریتر، ناوچه ی خۆره لاتی ناوه راستی ته یکردو سه ری له؛ میسر، سوریا، لبنان، میرنشین شهرقی ئوردن دا. له هاوینی نه و ساله دا، به درخان مه رجه کانی شاعه بدولای، سه به اهت به چاره سه رکردنی گرفته گه وره کانیا ن له گه ل نیسرائیلا، بو نیسرائیل برد. له رتی چه ند که سیک ی دورزی ومارۆنی و سه رکه شیه وه، که شوینی گرنگیا ن له ده زگا کانی هه ردوو ده وله ته که وه هیزی

چه کداریاندا، که تازه فه ره نسای پیکهینابون ومه شقیشی دادابون هه بوو، نه گهرچی زۆریشی نه مابوو ماوهی ئینتیدابه که ی فه ره نسای کۆمه له ی نه ته وه کان به سهر بجیت، هه وئیکى بیهووده ی له گه ل ئیسرائیلییه کان دا که پشتگیری پرۆزه ی رووخاندنی ههردوو حکومه تی لبنان وسوریا بکات. به درخان پتی واپوو که نه م پرۆزانه لبنان وسوریا له شه ری ئیسائیل دوورده خاته وه و، ده شینته نمونه به ک وچاولیکه ری بۆ په داده بیت. نه وه به لای ئیسرائیلییه کانه وه بیریکى نوی نه بوو. سهر کرده زایۆنیه کانی وه ک داقید بنگۆرین و نه وانیه دواتریش بۆچوونی وایان بۆ راهینانی دونای عه ره ب هه بوو، که داوای دامه زراندنی ”ده وله تۆکه ی مۆزاییکیانه“ بۆ که مایه تیه ره گه زیه جور به جور هه کانی ناوچه که بکه ن، به راده یه ک که چاو به سنوری نه و ده وله تانه دا به خشینریته وه که له سهر پا شماوه داوخواه که ی ئیمپاتۆریه تی عوسمانی دامه زرابوون. دواکات ئیسرائیل ملی بۆ نه وه دار، له سالانی هفتا وه هشتادا هاویه مایه تیکى ژیره ژیری له گه ل موارنه لبناویه کانه به سته و، بووه هۆی نه و کاره ساتانه ی روویاندا، نه و ئیسرائیلیانه ش به شداریان له جیه جیکردنه که یدا ده کرد که له کوردستاندا کاریان کردبوو.

به پتی بۆچوونی براده ره فه ره نسایه کانی، چه زی به درخان به و کاره نهینیا له و باوه ره پر نه ندیشانه یه یه وه سه ری هه لدا، که له دواى تیکشکانه خیرا که ی شۆرشى ۱۹۳۰ دژ به تورکیا، که کوردو نه رهنیه کان به چاکی خۆیان بۆ نامه ده کردو، به درخان خۆشى یه کیک له سهر کرده کانی بوو، ئیتر سهر که وتی شۆرشى چه کدارانه مه حالیت. دواى جهنگی جیهانی دووه میش، که خۆرهلای ناوه راست به هۆی جهنگی سارده وه بۆوه جه مسهر گهریتی و، زه به ری دامه زراندنی ده وله تی ئیسرائیل و، که وتنه ناو گیزاوی رادیکالی و نایدولۆژیای جیهانی سنی و، گهرمه ی جۆشی نه ته وه پهروه ری عه ره ب، نه وان هه چیان رایان پینه گۆری. چونکه له باریکی وادا، بزوتنه وه ی نه ته وه یی کورد زه حه ته لایه تیکى گرنگی تیو ده وله تی بۆ یارمه تیدانی خۆی بلدۆزیته وه، به تایه تی که داوا نه ته وه یه کانی کورد هه ره ک که له عیراق وتیران وتورکیا وسوریاش بگریته وه، که نه وه له خۆیدا وه کاتی هاته دی نه و ناواته یاندا، ده بووه هۆی پیاداچوونه وه ی سنوری نه وده وله تانه. بۆیه به درخان هه ستیکردبوو، که کورد نه وه ره که ی ده وتاوتیت له رینگای به شداری ژیره ژیرانه ی کاره نهینیه شاروه کانی دونیا وه ده ستیان له چه ند شتیك گیربیت. کورد به گشتی و کوردی عیراقیش به تایه تی نرخیکی زۆری نه و میراتییه یان دا،

که نه یانده توانی به ته و او ته تی خیزی لیده رباز بکن، که زور نه هامة تی بۆ دروسته کردن. مۆساد له به هاری ۱۹۶۳ دا، نه زمونه که ی "شلیوا" ی به رله ۳۰ سالی دووباره کرده وه، رۆژنامه نووسیکی بیانی دانیشتوری پارسی بۆ کوردستانی عیراق نارد. رۆژنامه نووسوکه چاویکه و تینکی له گهل به رزانی و ئیرا هیم نه مه دی سکرتری گشتی پارتیدا کرد، پیشناری بۆ کردن که نوینریکیان بۆ گفتوگو کردن له گهل نیسرائیلیه کاندای بئیرن و، با چاویکه و تنه که شیان له پاريسداو، له نویتلیکی به ری راستی روبرای "سین" بیت که نزدیک بالوئیزخانه ی نیسرائیله، بالوئیزخانه که له کۆشکیکی کۆنی خیزی رۆچیلده له شه قامی واگرام. له گهل توندی نه و هیرشانه ی هیزه کانی عیراق له و کاته دا ده یان کرده سهری، که چی مه لا مسته فا که به پیشناره که قایلبوو هیچ به رۆشیه کی پیوه دیار نه بوو، چونکه حه زیده کرد له گهل و لاتسه یه کگرتووه کان یان عه ره بدا رینکبکه ویت. به لام هیچ کام له م دور لایه نه که مترین بایه خیان به رینککه و تن له گهلیدا نه ده دا. نه گهرچی ههر کوردیکی نه ته وه یی چه ند رقی له چه وسینه ره کانیشی بیت، جا عه ره ب، تیرانی، یان تور ک بیت، به لام قینه که یان تیکهل به ریزیکی دروست و به هیزی ده ولته نه ناوه ندیه کانیه، حه زیشیان به و ده سته و تانه بوو که له نه نجامی دانوستان کردنیانه وه بیت نه ک له شهریکی سهرتاسه ریا نه وه.

به رزانی رۆژنیک چیه بیری له ده سته لاتگرتنه ده سته یه بغدا نه کردۆته وه، به لکو هه موو خواستیکی نه وه بوو که نه و یارمه تیانه ی له ده ره وه بینه گه یشت، له باکووری عیراقدا به کاریان به نیت، به مهرجیک له ژیر ده سته لاتنی خزیدا بئیتته وه و راسته و خۆ نه که ویتته ژیر ده سته لاتنی عیراقه وه. میژوو نووسیکی کورد له م روه وه ده لیت: "نیسرائیلیه کان په تاته ی پچوو ک بوون، مه لامسته فا ده بیتوانی له چاوترو کاندتیکدا ده سته ردار ی بیت" و ده سلیت: "نه ویش نه گهر عه ره به کان شتیکان بدایه تی!" به لام نه یان کرد. به رزانی و ه ک فه له ستینیه کان هه ستیکرد، جگه له وه ی گره و له سهر هه موو نه سه په کانی پیشبرکیکه بکات، به لکو یه کیکیان بیگرت، هیچ شتیک تری بۆ نه ماوه ته وه. راستیه که ی جارنیک وه لامی ره خنه یه کی دایه وه که تیر دراویکی نافرته تانی فه له ستین سه به رت به پیوه ندی به نیسرائیله وه لیانگرت، ووتی: "من وه ک سوالکهره کوپره که ی به رده می مزگه وتی گه وره ی سلیمانی وام، که ده سته راگرتووه و نازایت کتی پاره ی بۆ تیده خات".

له پایزی ۱۹۶۳ دا ئیبراهیم نه‌حمده چوو بز پاریس و لهو ئۆتله‌ی که له‌سه‌ری رینکه‌و تبوون دابه‌زی و ژوروریک‌ی گرت، نه‌جا ته‌له‌فونی بو ژورنامه‌نووسه‌ که کرد، نه‌ویش به‌په‌له ئیسرائیلیه‌کانی ناگادار کرد، نه‌وانیش له‌یه‌ک کاتدا سه‌رسام و شادمانیشبوون. چونکه‌ دلنیا نه‌بوون که به‌رزانی پیشناره‌ که به‌جیده‌هینیت، یان بابه‌خیک‌ی وای پنده‌دا که که‌سیکی وه‌ک ئیبراهیم نه‌حمده‌ بنیریت. مه‌ناحیم "ناهیک" ناقوت که‌ئه‌وسا له‌ مؤساد کاریده‌ کرد و (دواتریش بووه‌ یاریده‌ده‌ری به‌ریوه‌به‌ری ده‌زگا‌که‌)، یه‌که‌م ئیسرائیلی بوو که له‌گه‌ل ئیبراهیم نه‌حمده‌دا کۆبته‌وه، که‌ ئه‌وکاته‌ ۴۹ سالبو، به‌لام وه‌ک هه‌موو نه‌وکه‌سانه‌ی له‌ ژنیاندا ته‌نیا ناخوشی ده‌چین پیرتر دیاربو. دواتریش ئیبراهیم نه‌حمده‌ چاوینکه‌وتنیک‌ی دوو‌زدریزی له‌گه‌ل "والتر ئیتان"ی بالویری ئیسرائیلیدا کردو، به‌سه‌رهاتی گه‌له‌که‌یی بو باسکردو داوای پشتگی- ۵۵۱- ریشی لیکرد، ده‌شیزانی چۆن ده‌ست به‌ دوگمه‌ راستیه‌کاندا ده‌تیت. به‌راوردی باری کوردی به‌ جووله‌ که‌ ده‌ کردو ده‌بیوت پیشمه‌رگه‌ی کورد پاره‌ی شه‌کرو جای نییه‌، ختوکه‌ی هه‌ستی دایکایه‌تی گۆلدامائیری وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی ده‌دا. هه‌رچه‌نده‌ به‌رپه‌سه‌ ئیسرائیلیه‌کان به‌ به‌زه‌یی نه‌ناسرابوون، که‌چی "ناقوت" چهند سالتیک دواتر رایگه‌یاندا که‌ ئه‌و قسانه‌ی ئیبراهیم نه‌حمده‌ زۆر کاری له‌و ویتان کرد. هه‌رته‌وه‌نده‌ی رووداوه‌ که‌یان بو مائیر باسکرد، نه‌ویش گورج رایسپارد که‌ پنه‌و نه‌دییه‌ شومه‌که‌یان له‌گه‌لدا بکیریت. ئیبراهیم نه‌حمده‌ چونکه‌ زیره‌کانه‌ ره‌فتاری‌کردبوو کاره‌که‌ی به‌لاوه‌ سه‌یر نه‌بوو.

ئه‌وه‌شی به‌لاوه‌ سه‌یره‌بوو که‌ به‌درخانی بی‌ناگا له‌ چاوینکه‌وتنه‌ که‌ی ئیسرائیلیه‌کان، چونکه‌ به‌ نه‌نقه‌ست نه‌یه‌شیتبوو به‌شداری تیا‌دا بکات، بردی بو مه‌ های لیدوی شه‌قامی شانزلیزیه‌، خۆی وای نیشاندا که‌ قسه‌ی لابه‌لا له‌گه‌ل یه‌کیکی سه‌ر میزه‌که‌ی ته‌نیشیا ده‌کات، دواتر ده‌رکه‌وت نه‌ویش په‌رله‌مانتاریکی کۆمۆنیستی ئیسرائیلیه‌، ئیسرائیلیه‌کان ئیبراهیم نه‌حمده‌دیان به‌ بیست هه‌زار دولارو به‌لینی یارمه‌تی تریش*، بو کوردستان نارده‌وه‌. دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی به‌ مانگیک یه‌که‌م وه‌جه‌ی چه‌کی ئیسرائیلیان ینگه‌پشت،

* هه‌ر بو به‌راوردکردن، دوا‌ی چهند سالتیک نوته‌ریکی تری به‌رزانی "سامی عه‌بدولپه‌همان"، "فرانز جوزیف ستراس"ی سیاسه‌عه‌داری مه‌سیحی له‌ "به‌فاریا" قایلکرد که‌ دوو ملیۆن دۆلار بو کورد

هه‌لسوریتیت.

به‌رزانی زور دلی به چه که کان خوشبو به لام بیهوایی به‌رام‌بدر که می‌پاره که ده‌ربری.
نیس‌راهم نه‌حمد بیزاری له و ناگر به‌سته هه‌بوو که به‌رزانی له گه‌ل به‌غدادا، به‌و مه‌رجانه
کردبووی که سه‌ر کردایه‌تی پارتی دیموکراتی کوردستان به که‌میان ده‌زانی. مه‌لا
مسته‌فاش له وه‌لامدا بئی ووتبوو، که له‌بهر بیاره‌یی شه‌ری پهنه‌ده‌کرا.

یارمه‌تییه‌کانی نیسرائیل که به‌رو دوا ده‌گه‌یشتن، هه‌موو بواره‌کانی گرت‌ه‌وه، هه‌ر له
چه‌ک و ته‌قه‌مندی و مه‌شق و ر‌او‌یژ‌کاره سه‌ربازییه‌کان و سپ‌وری کشتو‌کال و یزیشک و
پزیشکی دان‌ه‌وه بی‌گره تا ده‌گاته دابین‌کردنی خه‌سته‌خانه‌ی گه‌رۆک، بی‌گومان له‌گه‌ل
هاتنی نه‌و یارمه‌تیانه‌شدا شه‌رده‌ستی پیکرده‌وه. ر‌وژنامه‌نووسیکی بیانی که به سه‌ردان
هاتبوو رای‌گه‌یاند، که له سه‌ره‌تای ۱۹۶۳ وه فرۆکه‌ی نه‌ناسراو چه‌کیان له نا‌سمانه‌وه
به‌رده‌دایه‌وه. (به‌پیتی سه‌رچاوه‌ی دی، هاریکاریکردنی ته‌واوی سه‌ربازیانه‌یان له سالی
۱۹۶۵ وه ده‌سته‌پیکردوه). ”یاکوف نه‌مرودی“ به‌رپرسی نه‌وسای سه‌ربازی
بال‌ویزخانه‌ی نیسرائیل له تاران، له هینانی چه‌کی نیسرائیلی بۆ تیران و کورد زور
به‌توانبوو، دواتریش پاره‌ی چاکی له بازارگانیکردنی چه‌کدا به‌ده‌سته‌پیناو، له
هه‌شتاکانیشدا ر‌وژئیکی سه‌ره‌کی له رسوایی گ‌زربنه‌وه‌ی چه‌ک به بارمه‌ده‌سته‌سه‌ره
نه‌مه‌ریکاییه‌کانی بال‌ویزخانه‌ی نه‌مه‌ریکا بینی. چه‌ک نارنده‌که له دوا‌ی هه‌ریه‌ک له
شه‌ره‌کانی ۱۹۶۷ و ۱۹۷۳ وه هینج‌گار زیادیکردو چه‌کی پیشکه‌وتووی شوره‌ویشی
گرت‌ه‌وه، که نیسرائیل له سو‌با عه‌ره‌بییه‌کانی زه‌وت‌کردبوو.

یه‌کیک له‌و خزمه‌ته سه‌ره‌کیانه‌ی مؤساده بۆ کوردی کرد، نارذنی دان‌سازینک و ک‌وژنه
نامیرینکی دان‌سازی بوو، که هه‌موو ددانه‌کانی به‌رزانی کیشاو تا‌قمینک ددانیان له تاران بۆ
دروست‌کرد. له سالی ۱۹۶۶ یشدا مؤساده خزمه‌تیکی وایکرد که کورد به گ‌رنگ‌ترین
خزمه‌تی داده‌تیت، نه‌ویش به‌شداریکردنیوو له دامه‌زراندنی ده‌زگایه‌کی هه‌والگری
کوردیدا، به‌ناوی ”پاراستن“ وه، که مه‌سعودی کوری به‌رزانی، دوا‌ی مه‌شقیکی چ‌ر له
کوردستان و نیسرائیلدا، کرایه به‌رپرسی و له هه‌موو ک‌زمه‌لگا کوردییه‌کانی ده‌ره‌وه‌ش
به‌شی بۆ‌کردوه.

به‌قسه‌ی نا‌کادیمیاییه‌کی نیسرائیل، که پیوه‌ندییه‌کی نایابی له‌گه‌ل مؤساده‌دا هه‌بوو،
مؤساده له‌هه‌موو شتی‌کدا گه‌ر پاراستن ویستیتی نام‌وژ‌گاری کردوه. مؤساده‌کان که بۆ
کوردستان ب‌چوونایه، سووربوون له‌سه‌ر نه‌وه‌ی جل و به‌رگی تیرانی یان کوردی، به‌پشتین

و جامه دانه به ستنه که شیوه له بهر بکه‌ن و، هه‌ندی‌تجار تا سه‌رنجی نه‌و که سانه‌ی له هه‌مووش ده‌کۆزنه‌وه رانه‌کیشن، ناوی باره‌گاکیان به "خێوه‌تی رۆژنامه" ده‌برد.

هیچ کاتیک له‌چهند ئیسراییلییه‌ک زیاتر له‌ناو کوردستاندا نه‌بووه، نه‌وانیش هه‌رگیز له‌ناوچه‌سنووریه‌که‌ی تیران دور نه‌که‌وتونه‌ته‌وه، چونکه‌تاراده‌یه‌ک ئه‌مین بووه. سه‌یره‌که‌ش له‌وه‌دایه‌مۆساد په‌نای بۆ نه‌و ده‌یان هه‌زار ئیسراییلیانه‌نه‌بردووه که له‌کوردستاندا له‌دایک‌بیرون، به‌لکو نه‌و ئیسراییلیانه‌یان به‌باشتر ده‌زانی که‌عه‌ره‌بی ده‌زانن، یان وه‌رگیری‌تکیان بۆ رابوێکاره‌سه‌ربازیه‌ئیسراییلییه‌کان ده‌هینا که‌عه‌ره‌بی بزانیایه* . هه‌رچه‌نده‌عیراق یه‌کبینه‌تۆمه‌تی یارمه‌تیدانی به‌رزانی ده‌دایه‌پال تیران وئیسراییل، به‌لام رۆژنامه‌نوسه‌بیانییه‌کان و نه‌وانه‌ش که‌سه‌ری کوردستانیان داوه‌هیچ تیمیکی مۆسادیان نه‌دیوه. "تیریک رولیه" ی پسروری کاروباری خۆزهره‌لاتی ناوه‌راستی رۆژنامه‌ی لوموندی فه‌ره‌نسابی، به‌ریکه‌وت له‌سه‌رداتیکی کوردستاندا شاره‌زایانی ئیسراییلی بینیبوو که‌مه‌شقی چۆتی به‌کارهینانی چه‌کیان قیری کورده‌کانکردووه. نه‌فسه‌ریکی مۆساد پێشباری کوشتی کردبوو، دواتریش بلن به‌کاره‌ساتیکی ناخۆش مردووه. به‌لام کورده‌کان پێشباره‌که‌یان ره‌تکردبووه‌و اشیان لیک‌دا‌بووه‌که‌رولیه ئیسراییلیه‌کانی هه‌ر نه‌بینیت، دواتریش ده‌رکه‌وت بۆچوونه‌که‌یان راستبووه.

* به‌ر له‌به‌کۆمه‌ل رۆژشته‌که‌ی ۱۹۵۰ یان بۆ ئیسراییل، سی چله‌هه‌زار جوله‌که‌به‌ک، که‌له؛ زاخۆ، ئاکری، نامیدی، ده‌زک، هه‌وئیر، سلیمانی گوردیوونه‌وه‌و وه‌ک دیانه‌کان به‌نارامی له‌گه‌ل کورددا ده‌دوان و، لالی چوونه‌وه‌سه‌ر جوله‌که‌کانی ژێر ده‌سته‌لاتی بابلیه‌کانی سه‌ره‌می نه‌بوخود نه‌سه‌ری ۶۰۵ - ۵۶۲ ی پێش زایینان لیده‌دا، به‌کوردستانیان ده‌ووت نیشتمان. نه‌گه‌چی سه‌دی نه‌وه‌دیشان نه‌خوینده‌واربوون، به‌لام بازرگان و دوکاندارو خه‌لکیان به‌سه‌ر رووباری خاپوردا به‌که‌له‌ک پهراندۆنه‌وه‌و، کاری وه‌ک مولکداری وجوئاریشان کرۆوه‌که‌له‌گه‌ل سه‌روشتی خۆیاندا نه‌گنجاووه. زۆربه‌ی جوله‌که‌دیها‌ت نشینه‌کان، له‌گوندی تیکه‌ل له‌گه‌ل کورده‌موسلمان و دیانه‌کاندا ده‌زیان، "سندور" که‌گوندیکی چوارسه‌د خیزانی بوو ده‌که‌وته‌تیوان نامیدی و زاخۆه، تا که‌کۆمه‌ل‌گایه‌کی کوردستانی عیراق بوو که‌سه‌راپای جوله‌که‌بیت. زۆر له‌کورده‌جوله‌که‌کان تا دوا‌ی دور و چه‌ش هه‌جگار تاسه‌زرۆی هه‌موو شتیکی کوردانه‌بوون، به‌په‌رۆشیشه‌وه‌پشتگیری حکومه‌تیان له‌پاریده‌دانه‌که‌ی کورده‌کانی غیرالفا ده‌کرد. تا ئه‌م سالانه‌ی دوا‌یش پاسی گه‌شت و گوزاری ئیسراییلیه‌به‌بنه‌چه‌کورده‌کان، که‌پێشان به‌جه‌رگی خۆیاندا ده‌ناو، بۆگه‌شتی غوربه‌تیان وتوێکردنه‌وه‌ی که‌سایه‌تیان، له‌سنووری تورکیا نزیکه‌ده‌وته‌وه.

به هر حال، له چهند گهوره ئیپرسراویکی کورد به دهر که سی دی له بوونی نهفسره کانی مۆسادی ناو کوردستان به ناگا نه بوو (ههرچه نده له دانوستاتیکی کوردو غیراقیبه کاندای، نوینه رایه تیبه که ی کورد نهفسه ریکی ئیسرایلی تیا دابوو، به نه نقه ست ویتده چیت به ره زامه ندی بهرزایش بوویت، خۆی ئاشکرا کرد). مه شقه سه ربازیتیه کهش له کوردستانی عیراق و تیران و ئیسرایلدا ده کرا. به ئیشیک که ناوی "ئومۆتیت تۆفا" واته "پهروه ده که ریکی جوی باش" لينا کورده کانیاں بۆ مه شقکردن، له تارانوه به فرۆکه برد بۆ حه یفا. سه ره تا ته کتیکیکی ئاسانی پیاده بیان قیرده کردن، که چۆتیتی به کارهینانی هاوهن و نهو چه کانه ی له تهقاندنیاندا به دوا دا ناگه رینه وه، دواتر موشه کی دژه تانک و فرۆکه ی ده ستردی شو ره ویشی گرت ه وه، که ئیسرایلییه کان له سوپا عه ره بییه کانیاں زه و تکر دبوو.

ئیسرایلییه کان نه یانده ویست شیوه سه ره کییه که ی شه ر کردنی کورد بگۆرن، "گۆرینی پیوست نه بوو"، وه ک "حاییم لیفا کۆف" ی ئیسرایلی به عه ره ب بووی خاوهن نه زمون، که له ماوه ی تیوان ۱۹۶۶ و ۱۹۷۳ دا له تیوان ئیسرایل و کوردستاندا ها تو چۆی ده کرد، ووتی، چونکه "کورد شاهه زای ناوچه که یه و ده زایت چۆن شه ر ده کات". لیفا کۆف نه زمونی کوردی به نه زمونه که ی سه رده می لاویتی خزی به راورد ده کرد، که له کۆتای سیه کاندای له وه که جووله کانه یانده دا بوو که "ئوردی وینگه یته" ی نهفسه ری به ریتانیایی لایه نگری زایونیزم، خاوه نی رۆلی دیاری جهنگی جیهانی دوومه که له بورمادا دژ به یابانییه کان کردیتی، هونه ری شه ری چه ته گه ریانه ی قیر کردبوو. نهفسه ره کانی مۆسادیش، کورده کانیاں به به کارهینانی "کلاشینکۆف" ی روه سی و "کارل گۆستاف" ی سویدی، که تفهنگی تایه تی هیرشبردن مه شقدا ده دان، نهو کوردانه شیان زۆر به دلبرو که به و تفهنگه بر نه وه ماوزه ره لووله در یژه چیکانه ی بیشتر شا دابوینی، له دووری ۵۰۰ یارده وه نیشانیان ده پیکا. کۆنه مه شقپیکه ریکیان ده بووت: "هه ره یه که یان نیشانگه وه یه کی کارامه یه و، کورد باشترین نیشانیکه که له ژیاغا دیتیم". ئیسرایلییه کان وه مه مو نه و بیانیانه ش که سه ردانی کوردستانیان ده کرد، سووربوونی کوردیان له کیشانه وه ی بریندارانی شه ر، بیته وه ی کۆ له هیچ مه ترسییه ک بکه ن، به لاوه سه یروبو، نهوانیش وه لامی ئیسرایلییه کانیاں به وه ده دایه وه، که هه ر بۆ "شه ر کردن دروستبون". نامۆزگاری ئیسرایلییه کان، له ۱۲ ئایاری ۱۹۶۶ دا گه وه ترین سه ره که وتنی سه رباز

یانه‌ی سالانی شهستی له چای هه‌ندریتی نزیك ره وانلذبو كورد به‌ده‌سته‌ینا، یه‌ك لیوای ته‌واو سه‌ربازی عیراقی تیادا له‌ناوبرا. نیدریسی كوری مه‌لامسته‌فا سه‌ر كرده‌تی شه‌ره‌كه‌ی ده‌كردو پشمه‌رگه‌ی تیکۆشه‌ر "فاخر میرگه‌سووری"ش له مه‌یدانی شه‌ره‌كه‌دا یارمه‌تیده‌ریسو، شه‌ویش یارمه‌تی چاکی له نه‌فسه‌ره‌عه‌ره‌به‌كۆمۆنیست وچه‌په‌وه‌ه‌لاتوو‌ه‌كانی سوپای عیراق وه‌رده‌گرت*، شه‌ره‌كه‌ده‌ستكه‌وتیكی بوختی كوردانه‌بوو. له‌بهر شه‌وه‌ی چهن‌دین كه‌س سه‌ر كه‌وتنی شه‌ره‌یان بو خۆیان راده‌كیشا، نه‌ده‌توانرا راستی و لاف‌لیدان لیک جویكریته‌وه. راستیه‌كه‌شی، زۆر له نه‌فسه‌ره‌كانی مۆساد له راده‌ی بایه‌خی رۆلی ئیسرایلی شه‌ره‌كه‌دا ناكو كیرون، به‌تایه‌تی شه‌وه‌ی رۆله‌ی كۆلۆتیل تسوری ساگای، كه راپۆت كاری سه‌ربازیانه‌ی كورد بووه‌و رۆلی سه‌ره‌كۆ ئه‌ركانیانی بیسیوه، تا شه‌مۆ ساغ نه‌بوته‌وه‌و قسه‌ی له‌سه‌ره. ساگای له بروسكه‌كانی سوپای عیراقه‌وه، له‌وه‌گه‌یشتوو كه نه‌فسه‌رانی سه‌ر تۆبه‌كانی عیراق، كه لافی چوونه پشمه‌وه‌ی تۆبه‌كانیان لیده‌دا، درۆیان له‌گه‌ل سه‌ر كرده‌كانیاندا ده‌كرد تا لیان رازی بن. ساگای سه‌روشتی ناوچه‌ی شه‌ره‌كه‌ی لیک‌دايه‌وه، مه‌شقی سه‌ر كرده سه‌ربازییه كورده‌كانی له تاران وئیسرایلدا له شه‌ستوگرت. شه‌وه‌نامۆزگاریانه‌ی پنی راگه‌یانده‌بون، جه‌ختی له‌سه‌ر رپسا كۆنه‌كانی كورد خۆیانكردبووه كه زۆر له‌میژوو ره‌چاویانكردبوو، نه‌چوونه ده‌ره‌وه‌و خۆ له‌فرۆكه‌و تانکی عیراق شاردنه‌وه‌و، دروسته‌كردنی هیچ شوینیکی خۆقاییكردن نه‌كا له نا سمانه‌وه ره‌چاوبكریت، له‌بری شه‌وه بو خۆحه‌شاردانی خۆیان، په‌نا بو خۆخسته‌ پال دره‌خت وگاشه‌به‌رد به‌رن.

هه‌ر كه هیزه زۆره‌كه‌ی عیراق، چیاكانی ده‌وروشتی شاری ره‌وانلزی به‌دوای یه‌كدا ده‌گرت، به‌رزانی وئیسرایلییه‌كان ته‌واو ته‌نگه‌تاو ده‌هه‌بون. به‌رزانی ده‌یزانی له‌م جۆره شه‌رانه‌دا، هیزه‌كانی ییوستیان به‌چه‌كۆ وشیوازه سه‌ر كرده‌یه‌كان هه‌یه، تا سه‌ر كه‌وتن به‌ده‌سته‌بهنن. له‌و رۆژه‌داو له ساتیكی گرنگدا، سه‌ر كرده‌یه‌كی كوردی نازا، له‌و باوه‌ره‌یه‌وه كه پشمه‌رگه‌كانی ده‌توانن هه‌موو هیرشیکي عیراق، چهنده‌به‌هیزیش بیت تیکبشكینن، به‌پاشه‌كشه‌كردنی هیزه‌كانی قایلنه‌بوو. ناچار مه‌لا مسته‌فا بو خۆی فرمانی پاشه‌كشه‌كردنه‌كه‌ی داو، سه‌ر كرده‌كه‌شی به‌كشانه‌وه‌و قاییكردنی شه‌وه‌له‌یه‌ی دژ* دوآر پاراستن میرگه‌سووری وه‌موو خیزانه‌كه‌یی، به‌تۆمه‌تی -گه‌وره‌ترین ناپاکیی - كه زۆر

روونیش نه‌بوو، به‌بێ دادگاییكردن وگولله‌بارانیكردن.

به غیراقیبه کان نابوویانه‌وه قایلکرد، نه‌وه‌ی که دواتر به که‌مینگی نه‌فسانه‌یی دانرا. کورده‌کان به‌سهر چهند کۆمه‌له‌یه‌کی که‌م که‌می نیشانیکی تفه‌نگک و‌سورکه هاوه‌ندبه‌ده‌ست، که‌ نزدیک‌ی ۲ به‌تائوتیکیش پشتگیریده‌کردن دابه‌شبون. لیگه‌ران غیراقیبه‌کان بینه‌پیشه‌وه‌و بیشه‌وه‌ی ته‌قه‌یان لیگه‌ن به‌سهر چیاکاندا سه‌رکه‌ه‌ون. هر نه‌وه‌نده‌ی غیراقیبه‌کان گه‌یشتنه‌به‌رزایی نزدیک‌ی ۶۰۰۰ بی، نیر کورده‌کان له ه‌ردولاره‌گولله‌بارانیانکردن و، لیوای چواری ۱۸۰۰ که‌سی تیبی دوی غیراقیان، له ماوه‌ی ته‌نیا س‌ی سه‌عاتدا ته‌فروتوناکرد. به‌وه‌ش کورده‌کان کارامه‌یی خویان له جیبه‌جینکردنی نه‌و ته‌کتیکه‌دا سه‌ماند که‌ فیتامیه‌کان پیانده‌ووت "خز به‌پشتینی دوزمنه‌وه‌ه‌لواسین"، واته‌ نزدیک‌و‌نه‌وه‌یه‌کی وا که‌ دوزمنی پرچه‌کتر، له‌ ترسی پیکانی سه‌ربازه‌کانی خوی نه‌تواتیت فرۆکه‌یان تۆبه‌کانی بخاته‌گه‌ر. زیانی کورد له‌ بیست کوزراو که‌متربوو، له‌ کاتیکدا له‌ لیوایه‌کی غیراقی ۱۲۰۰ سه‌رباز کوزران و، له‌ شارۆجکه‌ی دیانای ته‌نیشتیان تیژراون و، شووشه‌ی به‌تالی "سینن نه‌پ"یان بۆ نیشانکردنی گۆره‌کان دانا، نه‌ویش به‌ینی نه‌و راپۆرت‌ه‌ی سه‌رتیبی لیواکه‌ دواتر دابووی. دوی ۱۰ رۆژ شه‌رکردن له‌ ده‌وربه‌ری شاری ره‌واندوز، زیانی غیراقیبه‌کان لایه‌نی که‌م ۲۰۰۰ سه‌ربازبوو، نه‌مه‌ جگه‌ له‌ کوشتاری جاشه‌کان.

نیش شه‌ره‌که‌ به‌رزانی به‌راده‌یه‌کی وا ترسی کوزرانی زۆری له‌ له‌شکوه‌که‌یدا هه‌بوو، که‌ ناچار به‌و پلانه‌ی له‌ تیکه‌له‌یه‌کی شه‌ری ناسایی وپارتیزانی پیکده‌هات و‌توانایه‌کی زۆریشی ده‌ویست، قایل‌بیت. که‌ نه‌نجامی شه‌ره‌که‌ی پیکه‌یشت ه‌یجگار تووره‌بووه، به‌ ساکای ووتبوو "۳۰ یان ۴۰ که‌س له‌ غیراقیبه‌کان بکوزریت به‌جیبه، به‌لام ۳۰۰۰ یان لیبکوزریت، که‌واته‌ له‌مه‌ولا چۆن قسه‌ له‌ گه‌ل سوپای غیراقدا بکه‌م". ساگای هه‌ولی بی نه‌نجامی له‌ گه‌لداو پینی ووت، غیراقیبه‌کان هه‌لده‌گرن نه‌و زیانه‌یان لیبکه‌ویت چونکه‌ ده‌ستپیشخه‌ری ه‌یرشکردنه‌ سه‌ر کوردن، به‌لام به‌رزانی گرتی لینه‌ده‌گرت. کاتیک تیردراوه‌ غیراقیبه‌کان، به‌ سواری دوو جیبه‌وه‌و، نالای سپیه‌وه‌ گه‌یشتن و‌داوای چاوینکه‌وتنی به‌رزانیان کرد، ساگای به‌ به‌رزانی ووت گه‌ر پینچ لیواکه‌ی تری له‌ ناوبرین نه‌وا پینشباره‌کانی غیراق باشر ده‌بن، به‌لام به‌رزانی پینشباره‌که‌ی ره‌تکرده‌وه‌و ووتی: "به‌داخه‌وه، من به‌ درێژایی ته‌مه‌نم چاره‌رتی نه‌و ساته‌بووم که‌ ناچاربن قسه‌ له‌ گه‌لدا بکه‌ن". نه‌ستیره‌ به‌شانه‌کانی ئیسرایل، که‌ هه‌واله‌که‌یان بیست و‌قه‌واره‌ی زیانه‌کانی

عیراقیان بهر گویک هوت با وه ریان نه ده کرد. ژه نه رال "نه هارون یاریف"ی سه رۆکی "هه وال گران - نیست خبارات"ی سه ر باز یانه ی نیسرائیل به ساگی ووت: "شتی وا مه حاله، نه مه شه ری پارتیزانییه، تۆ باسی چی ده که یته؟". به هه موو نه م گومان و پر ساریانه شه وه، نه و سه ر که و ته ی له شه ری چیا ی هه ندریندا به دیهات، حکومه تی عیراقی ناچار کرد له ۶ حوزه یواندا ناگر به ست رابگه یه تیت و بو دوو سالیش به رده و امییت.

نیسرائیل ده سه تکه و تی چاکی له پیته و ندی کرده که ی کرد به دیهینا، له ۱۵ ی نابی ۱۹۶۶ دا کورده کان له هه لاتی "منیر ردفا"ی "دیان"دا، که فرۆ که واتیکی عیراقی بوو فرۆ که یه کی "میکک ۲۱"ی به ناوبانگی هیزی ناسمانی عیراقی بوو نیسرائیل فراند، یاریده ی مؤسادیان دا. به کرپیگروانی مؤساد نه ندامانی خیزانه که ی ردفایان به ناوی سهیرانه وه له به غدا ده رکردو دایاننه ده ست کورده کان، نه وانیش به سه لامهت له سنوور ناودیویان کردن و گه یانندیانه تیران. مؤساد که به لینی به ردفا دابوو یه کک ملیون دۆلاری نه مریکایی و مافی به نابه ریتی سیاسیش به خۆی و نه ندامانی خیزانه که ی بدات، پیمان و ابوو پاره که بیان به فرۆ نه چوو ییت. چونکه نه م کاره بوو مؤساد زۆربوو، له واشتنۆشدا هینده ی دی ده نگه دایه وه، به تاییه تی که نه مریکاییه کانیا ن بانگ کرد تا له نزیکه وه به ووردی سهیری فرۆ که شۆره و یه که بکه ن، نه مریکاییه کانیش کاره که بیان زۆر پختۆشبوو. کوردیش کارامه یی خۆیی له فراندنی نه و جووله کانه دا نواند که له ناو عیراقدا مابوونه وه، له ریتی تیرانه وه ده ریده کردن، نه وه ش بوو نیسرائیلیه کان کاریکی زۆر تاییه تبوو، جووله که بهر له و کۆچ کرده ی سالی ۱۹۵۰ یان که به ناشکراو به ره وایی کردیان، له ناو عیراقدا نزیکه ی سه د هزار که سیکک ده بوون. کورده کان له م کاره یاندا سوودیان له ناگر به سستی هاوینی ههردوو سالی ۱۹۷۰ و ۱۹۷۱ یینی، تۆتۆمۆبیلی کوردیان له گواستنه وه ی جووله که کانی به غدادا بوو باکووری عیراق به کارده هینا. نه ویشیان واریکده خست که بکه و یته کاتیکه وه خه لکی سه رجه م شاره کانی عیراق له تاو گه رمای هاوین روو له چیاکانی ناوچه کوردیه کان بکه ن. هه رچه نده ژماره ی نه و که سانه ی ناودیو کران زۆربوون - نزیکه ی ۳۰۰۰ - ده بوون، به لام ده سه لاتدارانی عیراق له بهر هه ندی هۆی تاییه تی خۆی چاوی لیده پۆشی. به لای کۆنه نه فسه رانی مؤساده وه، سوودو هه رگرتنی نیسرائیل له پیته و ندی که ی به کوردی عیراقه وه، هه ر نه و جووله که فراندنه به سه .

له نازاری ۱۹۶۹ داو، به قایلبوونی شا، ئیسرایلییه کان تا به دونیای دهره وهی بگه به نهن که بهرزانی و پیاوه کانی توانای له کارخستنی ئابووری غیراقیان هه یه، یارمه تی کوردیان له دانانی پلاتیکدا دا تا هیرش بکه نه سهر بیره نهوته کانی کهر کوک، به تایه تی نهو کاته نه م کانه نهوتانه لایه نی که م سه دی ۶۵ ی بهرهمی نهوتی غیراقبوون. لهو وینه رهش و سپانه ی لیفاکوف هه لیگرتوون، نه ندامانی به کیک لهو دور کومه له بهرچار ده که ون که ده مامکیان کردوه و رینده که ن و چوار و ولاخیش له ته نیشتیانه وه به تزیی هاوه ندو تزیی بیجورله بار کراون. سامی عه بدلو له حمان که نه ندازاریکی دهرچووی به ریتانیایه و، نه ستیره یه کی گه شی ئا سمایی کوردایه تیه، سهر کردایه تی ده کردن. ههرچه نده هیرشه که نهو سهر که وته نی به دی نه هینا که ئیسرایلییه کان ده یانویست، به لام چهند تانکیه کی گازی سروشتی وه هندی شوبنی تری پینکاو، ترسیشی خسته دلی غیراقیه کانه وه. لیفاکوف به نابه دلایه که وه ووتی: "ته گهر کورده کان نهو ته قه مه نییه ی دامانی به کاریان به نینایه و بوخزیانیان گلنه دایه ته وه، نهوا ده کرا نه نجای باشتی هه بوایه". ههرچه نده پیوه ندییه کانی کورد و ئیسرایل. نمونه یی نه بوون، به لام چهند نامانجیکی گرنگی تری ئیبه دیهات، به تایه تی له به دیارخستنی در یوده ستی مؤساده دا. مؤساده ی شانازی به په شوکاوییه که ی به غداوه ده کرد، که له کوردستانی غیرا قدا زوری به ژماره ی مؤساده وه دنا و هزی تیکشکانی هیزه کانی بو "ههزاران" به کریگیروی مؤساده برده وه. چالاکیه کانی مؤسادی ناو کوردستان، وولاته یه کگرتووه کانیشی بیزار کردبوو، که پشتگیری حکومه ته جیاوازه کانی غیرا قی ده کرد له ماوه ی نهو ده ساله پشتیوییه ی له نه نجای رووخانی رژیمی شایانه وه هات، به لای سیاسه ته که ی خویدا بیانبات. له سه ره تای سالانی پیوه ندییه کانی ئیسرایل و کورده وه، واشتتون بهرزانی "مه لای سوور" به ترسناکترین لایه نگری مؤسکو داده نا، له بهر نهو یانزه ساله ی تاراوگه یی یه کیتی شوره ویی و، چونکه ناوه ناوه ش که به غدا رتی به دیپلوماته شوره وییه کانی بدایه سه ری باکوور بده ن، بهرزانی پیشوازی ئیده کردن * . (نیتر با بهرزانی له ماوه ی تاراوگه ییه که یدا بیرواییه کی له راده به دهریشی به رامهر کۆمۆنیزم و کۆمۆنیسته کان لا * به کیک له وانه سهردانی "یه فگینی پریماکوف" یانکرد، که نه وکاته نه ندانیکنی هه والگری شوره وی بوو به ناوی به یامنیتریکي رژۆنامه، له به غدا جیگیربوو، له ۱۹۹۱ دا به رینه به رابه تیه که ی بووشی نهواو په سترکرد، چونکه له کاتیکی زۆر ناسکدا هه ولی قایلکردنی سه دام حسینی دا که له کویت

پهیدا بوو بیت و، با وه ک سهرۆک خیلکیش دزایه تی بیری چه پره وی کرد بیت که له ناو کورده رۆشنسیره کانی ناو پارتی دیموکراتی کوردستانیشدا بره وی هه بوو. به لام مۆساد زۆر به وه خوشحالبوو که نه مەریکایه کان به راده به ک گرنگیان به کاره که ی کوردستانیان داوه که فشار بخاته سهر ئیسرائیل ده ست له یارمه تیدانی کورد هه لبرگرت. یه کیک له گه وه پساوانی ده زگا که ووتی نه و کاته خوشحالبووین ”چونکه نه مه وایده گه یاند که تیمه بۆ وولاته یه کگرتوه کان گرفتیکین، واته تیمه هیچ نه بیت هیزیکی جار سکه رین“. له و قوناغه دا دروستکردنی کیشه ی تیوان نه مەریکا و وولاته عه ره بییه کان بۆ تیمه وه ک نان و که ره و ابوو، تا وای ئیها ت ته لئه بیب کارامه یی زیاتری له یاریکردن به سیاسه تی نه مەریکا په یدا کرد.

راستیه که ی کۆسی زۆر هاته به رده می ئیسرائیل ونه یانه یشت پیوه ندی ته و او له تیوان به رزانی وخواه نی بریار له واشنتون په یدا بکات، هه رچه نده نه وه نامانجی سهره کی ونه گۆری بوو. له سالی ۱۹۶۳ دا ئیبراهیم نه حمه د به بی هیچ پیچوپه نایه ک داوای فیزه ی له وولاته یه کگرتوه کان کرد تابجیت. که چی به ربرسه نه مەریکایه کان به ساردیه که وه ره تیان کرده وه پشیمان راگه یاند که واشنتون هیوای چاره سهرکردنی پیوه ندی تیوان تیران و عیراقه، پیشوازیکردنی هه ر تیرداوینکی به رزانیس کاری خرابی بۆ نه م هه و له ی ده بیت. به لام به رزانی بۆ کردنه وه ی نه و ده رگایه به ئیسرائیلیه کان پشت نه ستوربوو به لام نه وه نده ش سهر که وتو نه بوو. ”عیسمه ت شه ریف فائیلی“ که کورده و له سوریا له دایکبووه و له نه وروپاشدا ئیشی بۆ به رزانی ده کرد، سالی ۱۹۶۴، دوای نارینکییه راستیه که ی تیوان به رزانی له لایه ک وئیراهیم نه حمه دو جه لال تاله بانی وچه ند نه ندامیکی تری پارتی دیموکراتی کوردستان له لایه کی تره وه، سهرینکی له ئیسرائیل دا، له وی چاوی به ”یاکوف هیرزوکگه“ ی به رپوه به ری گشتی وه زاره تی ده ره وه که وت، دواتریش ”شه معون پیرس“ که له وه ده چوو یاریده ده رینکی هه میشه یی وه زیری به رگری بیت، ”لیفی نه شکۆلی“ سهرۆک وه زیرانیسی بینی، له گه راندنه وه یدا گه شیبوو ده شیروت: ”هه مرو نه و ئیپرسراوه ئیسرائیلیانه ی چاوم پیمان که وتوو، ده ئین کوردستانی عیراق به ره و، وه ک فائیلی ده یگرایه وه، به رزانی دنیایی وپروای ته وای بکشیته وه. هه ر له هه مان سالیشدا له مۆسکۆدا کرا به به رپرسی کاری هه واکگری و له ۱۹۹۶ یشدا به وه زیری ده ره وه.

په‌یدا کردبوو ده‌یووت: "هاریکاریکردنی وولاته‌یه کگرتووه کاغان له چنگدایه"، چونکه ب‌روای ته‌واوی به دانایی و توانایی ئیس‌رائیل هه‌بوو. سالی دواتر قائیلی چوو بۆ وولاته‌یه کگرتووه کان و له‌ویش س‌ه‌ردانی بالوێژخانه‌ی ئیس‌رائیلیکرد، نه‌وانیش به‌ره‌و‌رووی ده‌زگایه‌کی لایه‌نگری خۆیانانکرده‌وه "ده‌زگای پ‌یوه‌ندییه گشتیه‌کان" ی س‌ه‌ر شه‌قامی مادیسون، له‌پانه‌ی نیشتمانی رۆژنامه‌نووسان له‌ واشت‌ون قسه‌یکردو چاوی به‌ چه‌ند سیناتۆریکیش که‌وت، به‌لام دواتر ووتی: "زوو زانیم ئیس‌رائیلییه‌کان نه‌مه‌ریکاییه‌کانیان بۆ قایل نه‌کراوه نه‌مه‌ریکاییه‌کانیش نایانه‌ویت تیکه‌ل به‌ کاره‌که‌بن". و‌لیام نو دو‌گلاسی دادوه‌ر، که‌ پ‌یشتر له‌ به‌رژه‌وه‌ندی کورد شتی نووسیوو نه‌یو‌یستوه‌ه بیینیت، ده‌ش‌لیت: "بۆ ه‌هر کویته‌ک ب‌چوو‌مایه‌ به‌ س‌اردیه‌که‌وه ده‌یابینیم، ه‌هره‌یچ شتیکیش نه‌بوو". کاربه‌ده‌سته‌کانی وه‌زاره‌تی ده‌ریشه‌وه نه‌یانویستوه‌ه چاوپ‌یکه‌وتنی له‌ گه‌لدا ب‌که‌ن، به‌لام رۆژیکی س‌ه‌ره‌کیان له‌ ر‌یت‌ک‌خستنی کۆر‌پ‌نگدا بۆ دیوه‌ه هه‌موو پ‌سپۆرانی کاروباری خۆره‌لاتی ناوه‌راستی وه‌زاره‌ته‌که‌یان له‌ کۆره‌که‌یدا نامه‌ده‌بوون. (وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه له‌ماوه‌ی ۳۰ سالی داها‌توویاندا، نه‌وه‌یان کردبووه چاک‌ترین شیوازی خۆیان).

کاتیک قائیلی نه‌نجامی س‌ه‌ره‌که‌ی وولاته‌یه کگرتووه‌کانی به‌ به‌رزانی را‌گه‌یاندا، "س‌ه‌ری س‌ورماو تووشی بی هیوایی بوو"، به‌لام تا ناپاکییه‌که‌ی ۱۹۷۵ ه‌هر له‌و ب‌روایه‌دا بوو که ئیس‌رائیل توانای کارکردنه‌ س‌ه‌ر وولاته‌یه کگرتووه‌کانی هه‌یه. به‌رزانی به‌رده‌وام داوای له‌ راوێژکاره‌ مۆس‌ادیه‌کانی ده‌کرد که "یه‌ک‌بینه‌ به‌ گۆیی س‌ه‌رژکی نه‌مه‌ریکا‌دا ب‌چ‌رینن". له‌ دوا‌س‌ه‌ردانی ئیس‌رائیلیدا به‌رزانی که‌ چاوی به‌ چه‌ند وه‌زیرو ژه‌نه‌رانیکیان که‌وت، به‌ شه‌معون پ‌یرسی را‌گه‌یاندا، نه‌گه‌ر ئیس‌رائیل رۆژمی س‌وریا ب‌روخ‌نیت نه‌وا کوردیش نامه‌ده‌یه رۆژمی ع‌یراق ب‌خات. کاتیک پ‌یریس به‌وه‌ پ‌ه‌لی له‌ قسه‌که‌ی گرت که‌ په‌یمانه‌که‌ی تیوان نه‌م دوو ده‌وله‌ته‌ ع‌ه‌ره‌بیه‌وه یه‌کتی شۆره‌وی ر‌ی به‌م س‌ه‌رک‌یشیه نادات، به‌رزانی وه‌لامی دایه‌وه، ووتی: "متنان په‌ه‌لناخه‌له‌تیت. تیوه‌ دیگۆل و نیکسون‌تان ر‌وو‌خاند". ه‌یچ شتیکی رای بی نه‌ده‌گۆری.

سالی ۱۹۷۲ به‌رزانی به‌ختی س‌واربوو. یان خۆی وای بیرل‌یده‌کرده‌وه. مانگیکی به‌ر له‌ س‌ه‌ردانه‌ دووقۆلییه‌که‌ی نیکسون و کیسنج‌ه‌ر، که‌ شای تیوان وای ئیکردن واز له‌و په‌ل‌پ‌گرتنه‌ کۆنه‌ی پ‌یوه‌ندی نه‌کردن به‌ کورده‌وه به‌ینن، گۆلدا مائیری س‌ه‌ره‌ک وه‌زیروانی ئیس‌رائیل س‌ه‌ری له‌ تاران دا تا کارینک ب‌کات شا یارمه‌تی زیاتری کورد ب‌دات.

له نه‌نجامی په‌یمنی د‌ؤستایه‌تی تازه م‌ؤرک‌راوی نیوان ش‌ؤره‌وی و غیرا‌قدا، چه‌کیکی ز‌ؤری ش‌ؤره‌وی به‌سه‌ر به‌غدا دا‌باری، که نه‌وه‌ش نا‌کام‌یکی راسته‌وخ‌ؤی کار‌یگه‌ری‌تی یارمه‌تیه سه‌ربازیه‌کانی تیران و‌ئیس‌رائیلی به‌رزانی بوون، شا ز‌ؤر له‌وه دوود‌ل‌بوو، سیاسه‌تی نه‌مه‌ریکا له‌ ناست کورد‌دا گ‌ور‌را. هه‌رچه‌نده کم‌حی م‌ؤساد چاکه‌ی گ‌ور‌انی سیاسه‌تی نه‌مه‌ریکای به‌رام‌به‌ر به‌کورد ب‌ؤ نیس‌رائیل ده‌گیرایه‌وه، به‌لام گ‌ور‌ینی سیاسه‌تی واشت‌ن‌ون به‌ه‌ؤی ش‌اوه‌بوو. سه‌یره‌که له‌وه دا‌بوو که هه‌رچه‌نده نیس‌رائیل له‌وه هاوینه‌دا یارمه‌تیه‌که‌یی زیاد‌کرد‌بوو، که‌چی به‌ه‌ؤی یارمه‌تیه‌کانی واشت‌ن‌ون و‌تارانه‌وه نیس‌رائیل له‌ کورد‌ستان‌دا که‌متر ده‌ستی ده‌ر‌ؤیشت.

نیس‌رائیل له‌ یارمه‌تیدانی کورد‌دا به‌رده‌وام‌بوو، به‌رزانی‌ش نا‌وه‌نا‌وه پرس و‌رای به‌وه نه‌فسه‌ره نیس‌رائیلیانه‌ی له‌ تاران بوون ده‌کرد. له‌ جه‌نگی عه‌ره‌بی نیس‌رائیلی ۱۹۷۳‌دا، قسه‌یه‌کی نه‌ینی واه‌بوو که کورد به‌ره‌یه‌کی تر له‌ غیرا‌قدا بکاته‌وه، تا نه‌هیلن به‌غدا هیزه‌کانی خ‌ؤی ب‌ؤ پشت‌گیریکردنی سو‌پای سو‌ریا د‌ژ به‌ سو‌پای نیس‌رائیل له‌ به‌رزانی‌ه‌کانی ج‌ؤلان‌دا به‌کار‌به‌ینیت. تا نه‌م‌ر‌ؤشی له‌سه‌ر بیت نا‌شک‌را نه‌بووه که نیس‌رائیلیه‌کان نه‌وه په‌ش‌نیاره‌یان‌ک‌رد‌بوو. پیده‌چیت و‌ابو‌ویت - یان له‌ کورد خ‌ؤیانه‌وه بووه. یه‌کیک له‌ یاریده‌ده‌زه‌ ن‌زیکه‌کانی به‌رزانی جه‌ختی له‌سه‌ر نه‌وه ده‌کرد که نیس‌رائیلیه‌کان دا‌وایان له‌ کورد‌کرد تا "پ‌ش‌نوی ب‌ؤ غیرا‌ق در‌وست‌بکه‌ن" به‌ره‌یه‌کی دی بکه‌نه‌وه، به‌لام به‌رزانی "ز‌ؤر گ‌رنگی به‌وه پ‌ش‌نیاره‌ نه‌دا" به‌تایه‌تی نا‌م‌ؤزگاریه‌کی نه‌مه‌ریکای ب‌نگه‌یشت‌بوو که خ‌ؤی له‌ قه‌ره‌ی م‌لم‌لاتی عه‌ره‌ب و‌ئیس‌رائیل نه‌دات.

به‌رزانی پ‌شتی به‌ئه‌مه‌ریکا نه‌سور‌تر‌بوو وه‌ ک‌ به‌ نیس‌رائیل. به‌ینی ر‌اپ‌ورته‌که‌ی پایک ده‌ئیت، نه‌وه نا‌م‌ؤزگاری کیس‌نجه‌ری وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی نه‌وه کاته‌خ‌ؤی بوو. کیس‌نجه‌ر له‌ یادداشته‌کانی خ‌ؤیدا "له‌ نا‌لیش ده‌داو له‌ ب‌زماریش" واته به‌ هه‌رد‌وو لادا ده‌یشک‌ینیت، وای ده‌گه‌یه‌تیت که هانی ک‌ردنه‌وه‌ی به‌ره‌یه‌کی دی نه‌داوه‌وه که‌ر‌ؤلی کورد له‌وه‌دا ده‌رکه‌وت غیرا‌ق ته‌نبا ت‌پ‌نکی ب‌ؤ به‌ش‌داریک‌ردنی شه‌ره‌که ما‌بووه. که‌چی پاش پانزه‌ سال، نه‌جا کیس‌نجه‌ر جه‌خت له‌سه‌ر نه‌وه ده‌کات که نه‌وه له‌گه‌ل پ‌لانه‌که‌ی نیس‌رائیل‌دا نه‌بووه، چونکه ترساوه له‌وه‌ی هیزه‌کانی غیرا‌ق "گ‌هر کورد‌ه‌کان له‌ چیاکانیان بینه‌ خ‌واره‌وه به‌ ته‌واوی له‌ ناویان به‌رن" به‌تایه‌تی که کورد له‌ چه‌کی سوک به‌ول‌اوه هیچی تر شک‌ نا‌بات، چه‌زیشی نه‌ده‌کرد نه‌مه‌ریکا له‌وه زیاتر یارمه‌تی به‌رزانی ب‌دات

و نه و ندهی بداتی که بؤ هیرشینی سهرتاسهر پیویست بیت، نهویش له ترسی تزله ی
عیراقی دوا ی شهره که ی "یؤم کیپور". لیپرسراوانی هه والگرانی نیسرائیل، له بهر چه ند
هویه کی خویان جهختیان له سهر نه وه ده کرد که کورد خزی پیشناره که ی کردوو ه،
نیسرائیلیه کانیش پیشناره که بیان ره تکر دۆته وه چونکه کوردیان له تۆله
چاره پروانگراوه که ی عیراق بؤ نه ده پار یؤرا.

بؤ لیکدانه وه ی هؤی نه و ناکۆکیه دیاره، ده کری په نا بؤ قسه یه کی کیسنجهر بیریت
"من بؤ چوو تیکی وام لا گه لاله بوو که لیپرسراوانی نیسرائیل له ته لته بیب لیم
تیگه یشتیوون، که چی نه وانه ی کوردستان کاره که بیان لاپه سه ند بوو". به لام هیچ نه کراو،
عیراق هیزیکی ۳۰ هه زار سه ربازو ۶۰ فرۆکه و ۴۰۰ زر یۆشی بؤ جولان نارد. سه دام
حسین به راده یه کی و ا دوو دل بوو که به لئین له شاهه ربگریت سوود له و باره نه بیئیت.
راستییه که شی شا له و رۆژانه دا ده بووت: "من چه زنا که م کورد به وه له که دار بگرین که
پیاوی نیسرائیل و وولاته یه کگرتوو ه کانین". به لام شای تیران به به لئین بردنه سه ره که ی،
ده ستیی کردنه وه ی پیوه ندی دیپلوماتیانه ی تیوان تیران و عیراقی به ده سه تهینا. (به شداری
کردنه که ی عیراق بووه هؤی کوشتی ۱۲۵ سه رباز و که وتنی ۲۱ فرۆکه و تیکشکانی
۸۰ تانکی عیراقی له شهر ی نیسرائیلی جولاندا)، دوا ی کۆتایی شهره که نیسرائیل بر یکی
باشی چه کی شۆره وی و تۆپ که له سوپا عه ره بییه کانی زه و تکر دبوو بؤ کورد نارد،
له گه ل مووشه کی "ستریلا"ی دژه فرۆکه که به سه ر شانوه ده ته قینریت و "ده ریشکه و ت
بیکه لکن"، له گه ل مووشه کی "ساگر"ی دژه تانکیشیان تیاد بوو.

ههر که له نازاری ۱۹۷۴ دا شهر ی کوردو عیراق ده ستیی کرده وه، نه بجا مۆساد
په شو کاو در کی کرد که رۆلی نیسرائیل به به راورد له گه ل شا و نه مه ریکادا، مامنا وه ندیه.
تیران بؤ پاراستنی کورد له و هیرشه به ربلاوه ی عیراق، به تارییه یه ک تۆپی ۱۲۰
ملیمه تری ده ست کردی شۆره وی و یه کیکی تری ۱۳۰ ملیمه ترو، ژماره یه کی زوری تری شی
به دوا ی یه کدا کرد به ناو عیرا قدا. له سه ر سنوره کانیش مووشه کی فرۆکه شکینی
"رپیر"ی به ریتانیانه ی دامه زراند. به لام یه کیتی شۆره وی چه کیکی بیشو مارو هه مه جزو
پیشکه و تووی به عیراق دا، ههر له کۆپته رو فرۆکه ی جهنگیه وه بیگره تا ده گاته تانک.
هیزه کانی عیراق به پشتیوانی تانک و فرۆکه، به خیرایی کورده کانیان له ده شتاییه کانی
هه وئیره وه به ره و چیا سه خته کانیان کرده وه. نه گه رچی کورد پردینیکی سه رینیکی

رینگای چپای سه‌ختی "گه‌لی عه‌لی به‌گه" یان ته‌قاندوهه، به‌لام کاری له نه‌ندازیارانی سوپای غیراق نه‌کردو رینگایه‌کی تریان به‌چیاکه‌دا راکیشا. غیراقیه‌کان پشت به‌هیزی تانکه‌کانیان لووتیان به‌دامینی چپای کۆرک و ده‌شتایه‌کانی ده‌روبه‌ری شاری دینا* وه‌نا، له‌کاتیکه‌دا له‌ریزی پشمه‌رگه‌کاندا پرویاگانه‌ی ناپاکیتی بلار بۆوه. "زفی زامیر"ی به‌ریزه‌به‌ری گشتی مۆساد که‌شاره‌زایی ته‌واوی له‌کورداستاندا هه‌بوو، جارینکی تر ساگی نارده‌وه، هه‌ر نه‌وه‌نده‌ی گه‌یشته‌کورداستان و بۆی ده‌رگه‌وت به‌رزانی و کۆره‌کانی له‌سروشتی فرمانی شه‌رکردنه‌که‌ی سه‌رکردایه‌تی غیراق تیناگه‌ن، ده‌ستیکی که‌وته‌نه‌ملاو ده‌ستیکی که‌وته‌نه‌ولا. وه‌ک ده‌بیوت "ده‌سته‌لاتیان له‌ده‌ستا نه‌مابوو".

له‌نه‌شکه‌وتیکی نزیک چپای زۆزکی لای شاری ره‌واندوز، ساگی کۆبوونه‌وه‌یه‌کی له‌گه‌ل فه‌رمانده‌ی هیزه‌کانی کوردا کرد، بۆی ده‌رگه‌وت کورد له‌پرووی ته‌کنیکیه‌وه له‌هه‌لو مه‌رجیکی ترسانکدان. ساگی چه‌ند که‌مینیکی نایه‌وه که‌پشمه‌رگه‌کان به‌مووشه‌کی ساگر و نه‌وتۆیه ۱۰۶ ملیمه‌ترانه‌ی له‌ته‌قاندندا به‌دوادا نایه‌ن، تیااندا به‌شداریانکرد. ساگی که‌زانی تانکه‌غیراقیه‌کان له‌سه‌ر رینگای قیر لانداه‌ن، که‌مینیکی بۆ نانه‌وه له‌نیو سه‌عاتدا ۱۰۰ یانی تیکشکاند و، له‌که‌مینه‌کانی تریشدا غیراقیه‌کان زیاتیکی زۆریان لیکه‌وت. که‌چی غیراقیه‌کان نه‌وه راینه‌گرتن وله‌هیره‌کانیاندا به‌رده‌وامبون و چپای زۆزکیان گرت، هه‌رچه‌نده‌هه‌ردوولا له‌شه‌ره‌که‌دا چه‌ند جارینک چیاکه‌یان ده‌گرت و به‌ریانده‌دایه‌وه، پاشان به‌هۆی به‌فربارینه‌وه شه‌ره‌که‌خاوبۆوه، به‌لام به‌بینه‌وه‌ی به‌هیج‌گاره‌کی بووه‌ستیت. هیزه‌غیراقیه‌کان بۆ یه‌که‌ججار له‌میژوی ململاتیاندا له‌گه‌ل کوردا، له‌زستاندا شه‌ری ناو‌چپایان کردو، بۆ ده‌شتایه‌کان نه‌کشانه‌وه. ساگی له‌مه‌ترسی بارودۆخه‌که‌زۆر راپارابوو، رۆیشه‌وه بۆ ئیسرائیل تا به‌دوای کاردانه‌ویه‌کی له‌باردا بگه‌ریت.

له‌کاتیکه‌دا ساگی هیشتا بیری له‌کاردانه‌ویه‌کی به‌جیده‌کرده‌وه که‌کورد له‌
* له‌ریزی پشمه‌رگه‌دا ده‌نگیک هه‌بوو که‌گوایه‌ناپاکیتی له‌نارادایه، چونکه‌له‌کاتیکه‌دا ده‌سته
 پشمه‌رگه‌یه‌ک شه‌و کشانه‌ته‌وه، هه‌رله‌و کاته‌دا کۆمه‌له‌تۆنکی غیراق له‌چیاکه‌وه به‌ره‌و هه‌مان
 شوینی پشمه‌رگه‌له‌پانتایه‌کاندا شۆربوونه‌ته‌وه، نه‌ویش پرسیار هه‌لده‌گرت. ده‌سته‌پشمه‌رگه‌که
 له‌ناو‌خۆبساندا ده‌مه‌قانییه‌کیان بووه - جاپا راستییت یان درۆ - گوایه‌گه‌راونه‌ته‌وه بۆلای
 سه‌رکردایه‌تیه‌که‌یان تا نا‌کۆکیه‌که‌یان بۆ چاره‌سه‌ریکه‌ن.

چهل‌ه‌مه‌یه رزگار بکات، رینککه و تننامه‌ی جه‌زائیر له ۶ ی نازاردا بلا و کرایه‌وه. شا به‌رام‌بدر گۆزپانکاریه‌کی گه‌وره که له سنووری تیوان عیراق و تیراندا کرا، ده‌ستی له کورد به‌ردا. له پریکا دوو لیواو نیوی توپهاویژ و توپی دژه فرۆکه‌ی، له عیراقه‌وه به‌ره و سنوور به‌به‌رده‌می کوردو نیسرائیلییه حه‌په‌ساوه‌کاندا کشانه‌وه و ناودیوی سنووریکردنه‌وه، ”شتومه که کانیان کۆ کرده‌وه و نه‌و ناوه‌یان به‌جیه‌شت“. نه‌فسه‌ره تیرانییه‌کان هه‌ستیان به‌ شهرمه‌زارییه‌کی زۆر ده‌کردو راستیشیان به‌ کورده‌کان نه‌ده‌ووت و کشانه‌وه که‌یان به‌ گۆرینی هیزه‌کان له قه‌له‌مدا. نه‌ججا له پریکا نه‌فسه‌ره‌کانی مۆسادیش فرمانیان له ده‌ستگای سافاکه‌وه ینگه‌یشت که یه‌کسه‌ر خزیان بینه‌جه‌وه و نه‌و ناوه به‌جیه‌یلن. نه‌وه‌ش کۆتاییه‌کی تالی سه‌رکیشیه‌کی کوردبوو.

به‌لام له تاران، ”توری لوبرانی“ سه‌فیری ناره‌سمیانه‌ی نیسرائیل، که یه‌کیکبوو له و کارگیره هه‌ره کۆنانه‌ی ده‌زگای مۆسادی جیه‌جیه‌که‌رانی ”سیاسه‌تی ده‌وروبه‌ر“، هه‌ر له نه‌سه‌ویاوه بیگره تا ده‌گاته لوبنان، سه‌ری له ”درا‌ندایه‌تی و دل‌په‌قی“ شا سو‌رما‌بوو. به‌لام گه‌وره لیب‌سراوینکی تیرانی گوتی خزی له ناستی ناره‌زاییه‌کانی نیسرائیل خه‌واندو په‌خه‌نشی لیده‌گرت که ”سیاسه‌ت و سۆز تیکه‌ل به‌یه‌کده‌کات“، سه‌باره‌ت به‌ رینککه و تننامه‌ی جه‌زائیریش پی‌وابوو ”یارمه‌تیدانی که‌مایه‌تییه‌کان خزی له خزی‌دا نامانج نین، به‌لکو شتوازیکن یۆ سه‌ندنی ده‌ستکه‌وتی زیاتر له زۆرینه“ و ”سیاسه‌تی چاکه‌ش یرا‌گرتنی یارمه‌تییه‌کانه له کاتی خۆیاندا، تا زۆرتین ده‌ستکه‌وت له زۆرینه که به‌ ده‌سته‌بهنی، شاش هه‌ر رینک نه‌وه‌یکرد. لوبرانی زانی که نیسرائیل له‌وه‌دا به‌هه‌له‌دا چوو‌بوو گوایه دزایه‌تییه‌ میژووییه‌که‌ی فارس و عه‌ره‌ب نا‌گۆریت و تاهه‌تاشه به‌رده‌وام‌ده‌یت، هه‌ر نه‌و بۆ‌چوونه‌ش پالی به‌ نیسرائیله‌وه‌نا که هانی کورد بدات هاو‌کاری تیران بکات، که بیری له‌وه‌کرده‌وه هه‌ر کات شا به‌خه‌یالیدا بیت، نه‌وا چاره‌نووسی پنه‌نییه‌که‌ی نیسرائیلیش به‌ تیرانه‌وه له چاره‌نووسی نه‌وه‌که‌ی کورد باشتر نابیت، مو‌چور که به‌ له‌شیدا ده‌هات.

به‌لام لوبرانی وای به‌کلا ده‌کرده‌وه که ده‌یووت: ”هه‌رگیز شتیکی وام بۆ نه‌هاتووه که مشتومر له‌گه‌ل شادا بکه‌م و به‌رگری له کورد بکه‌م یان داوای یارمه‌تیدانی مرفایه‌تی نه‌و ده‌هه‌زاران په‌نا‌به‌ره‌ی لیب‌که‌م که به‌سه‌ر تیراندا داده‌بارین“. ووتیشی: ”بی‌گومان له‌به‌ر نه‌وه‌ی نیسرائیل راسته‌وخۆ له‌کاره‌که‌دا بوو، هه‌ستمان به‌ گونا‌ه‌باریده‌کرد“. چونکه

وہ کے رابگہ یاندا لہ سہر برینی سہدانیان و سہر گہردانکردنی ہزارانیشیان بہ ناو تیران و بیابانہ کانی خوارووی غیراقدہ بہ ناگاہور۔ دوا ی چہند سائیک لویرانی دہ بیوت: ”تہ گہر نیسرائیل و ولایتیکی پچو کی چوار ملیون نیوی نہ ہواہو، بڑ غورونہ و ولایتیکی گہورہ ی بیست وینج ملیونی ہواہو، تہوا بیگومان بہ جزیریکی تر پہ فطارمان دہ کردو، دہ مانکیشا بہ میزہ کہہ دا“۔ بہ لام نہم قسانہش ہہر بڑ بیانور ہینانہوہی خزبانوو۔ تہ گہرچی نیسرائیل لافی ”چوارہم بہ ہیزترین سویای دونیایان“ لیدہ دا، بہ لام نیسرائیل لہ ہیزیکی ناوچہ ی تارادہ بہ ک پچو ک بہ ولالوہ، کہ لہ دوروی بنکہ خزرہ لاتیہ کہ ی ناوہ راستی خزی بہ ولالوہ نہ یترانیوہ پہ لبھاویت ہیچی تر نہ بوہ۔ ہہر ریک لہ بہر تہوہ شبو لہ سہرہ تاوہ شا نیسرائیلیہ کانی بڑ تیوہ گلان لہ کیشہ ی۔ کورد ہانداہ دا، چونکہ دہ یزانی نیسرائیلیہ کان بہ تہواوہ تی پشت بہو دہ بہ سن و ناشتوان ہیچ ہہرہ شہ بہ ک لہ سیاسہ تہ کہ ی بکن۔

سالی دواتر لویرانی شای تیرانی بہ تہ نیا لہ دورگہ ی ”کیش“ ی کہ ندای فارسیا بینی و دہ ی ستوانی زور لہ روو قسہ ی لہ گہ لدا بکات۔ لہ شای پرسی تہو ہاویہ یما تیبہ ی لہ گہ ل نیسرائیلدا ہہ ی تہ، بہ راستی چی دہ گہ ی تیت۔ شا زور بیچو پہ نا وہ لامی دایہ وہ، کہ گرنگی نیسرائیل خالتیکبو لہ بہ کیشکردنی ووزوہ قینی عہرہ بدا، تہوہ ش کاتی نیویستی بڑ تیران دایندہ کرد تا خو بڑ تہو بہرہ نگارہ وونہوہ یہ نامادہ بکات کہ دہ ہوا رووی بدایہ۔ لہ سہری رژیشت، پیوہ ندییہ بہ تینہ کہ ی تیوان تہ لئہ بیب واشنتونیش یارمہ تی تیگہ یاندا نی ہہ لویستی راستہ قینہ ی تیرانی لای تہ مہریکا دہ دا و، ہہر لہ و رینگاہ شہوہ ہہ لویست و سیاسہ تی تہ مہریکای بڑ رووندا کاتہ وہ۔ تہ گہرچی شا لہ قسہ کانیدا باسی کوردی نہ کرد، بہ لام تہوانیش کاتیان بڑ پہ خساند۔

گہورہ لیرسراوانی کورد دانیان بہوہ داہنا کہ، نزدیکہ کانی بہر زانی لہو کوبونہوہ نہ ی تیانہ ی ہہر دوو وہ زیری دہرہ وہ ی تیران و غیراقدی ناوہ راستی ۱۹۷۴ بہ ناگاہورن، کہ ہہرچی کوسی بہر دہم ریکہ و تنامہ کہ یان بوو نہ ی تیشٹ۔ بہ لام پیشیان لہ سہر تہوہ دادہ گرت کہ ہیچ شتیکی وایان سہ بارہ ت بہ نزدیکوونہوہ و سہر کہوتنی ریککہ و تنامہ ی جہ زائیر نہ دہ زانی و ہہر بہ بیریشیاندا نہ دہ ہات۔ بہ ہہر حال، بہ لام کورد لہ نیسرائیلیہ کان توورہ بوون۔ چونکہ لہ نزدیکوونہوہ ی دہ سہر دابونہوہ کہ ی تیران ناگاداری نہ کردبوونہوہ، پیان و ابوو مؤساد لہ ہہموو شتیک بہ ناگاہ، تہویش بہ ہزی

نه و گه شیتیهی به مؤسدا درابوو. به لام میژوونوو سه ئیسرائیلیه کان، نه وه یان ره تده کرده وه، ده یانوو نه وائیش وه ک هه موو که سیک دی هه له ده که ن، بیئاگایشیان له روودانی شه ره که ی عه ره بیان به غوونه ده هینا به وه، ده یانوو نه ی حکومتی ئیسرائیل هیره که ی ۱۹۷۳ ی میسر و سوریای به لاره کو تو پر نه بو؟

کمی نکرلی له وه ده کرد که تیران له ناپاکیته که ی جهزائیریدا، پشه کی هیچی لای ئیسرائیل درکاندیت. به لام میژوونوو سیک ئیسرائیلی که له تاقیکردنه وه که ی هاویه عیاتی ئیسرائیل و کردی کولیه وه، دانی به وه دا نا که ناتواتیت جهخت له سه ره نه وه بکات که حکومهتی ئیسرائیل سه بارت به نزیکبوونه وه ی ناپاکیته که زانیاری له کرد نه شار دیته وه نه گهر کونه هه وله کانی ئیسرائیل بو لاواز کردنی عیراق لیکبدریته وه، نه وا به دلنیا به وه راگرتنی شه ری کرد زانیان پنده گه به تیت وه یج سوو دیکشی بویان نایت، به تایبه تی که ئیر عیراق له ناردنی هیزه که یدا بو خورناو او به ره نگار بوونه وه ی ئیسرائیل دهستی به ره لا ده بیت. له و ماوه یدا "جوزیف کرافت" ی رۆژنامه نووس که نووسینه کانی له یه ک کاتدا له چند رۆژنامه به کدا بلاوده کریته وه له کیسنجه ریشه وه نزیکه، له و مه ترسیانه و باسکردنی ریککه و تننامه ی جهزائیر، وای دانا بوو که نه وانه "زه بریکی تونده به رووی وولاته یه کگرتوه کاند" که پاریزه ریکی سه ره کی ئیسرائیل.

دواتر لوهرانی له قسه به کی تریدا ووتبوی "با وه ک گورد ته نیا گازانده له و هاویه عیانانه نه که ین که هر رۆژه ی له سه ره په تیک یاریده که ن، به رپرستی ریککه و تننامه ی جهزائیریان به سه ردا نه هین" له مه دا راستبوو. شه ره له به رژه وه نندی کورددا نه بوو، به غداش، بیسه وه ی تیران زیاتر له رینگای سه ربازیانه وه له کوردستانی عیراقدایوه بگلیت سه ره که و تیک دیپلوماتیانه ی گرنگی بو شا ره خساند. به لام به رزانییه کان هه رگیز له ئیسرائیل خوشنه برون. به رزانی تا دوارۆزی ژبانی له ناواریه که ی نه مه ریکایدا، وه لامی هیج پرسیاریکی نه ده دایه وه سه بارت به وه ی پیوه نندی له گه ل ئیسرائیلدا هه بیت، هه ره به نه نقه ستیش باسه که ی ده گوری.

مه سه ودی کو رپشی له و پرسیارانه زیاتر کرژ ده بوو، له تشرینی به که می ۱۹۹۱ داو، له سه ردا تیکی کوردستانی عیراقدای، به مه سه ودم ووت ده مه وی بجم بو ئیسرائیل به لکو چاوم به یه کیک له و نه فسه رانه ی مؤسدا بکه ویت که له کیشه ی کورددا کاربانده کرد. که چی لیهاتواتین و پاریزه گارترین کوردم لیبوه که سیک دی و، پی راگه یاندم که هه رگیز

نهو لهو باسه نادویت و، بیزاریه کی زوړیشی له باره یانوهه دهر پری. روونیشیکر دوهه که ههر پیوه نندیه که ی نیسرائیل نهو سرگه رانییه به سهر؛ باوکی و، بنه ماله که یی و، عه شیرته که یی و، پارته که یی و، هممو کوردی غیرا قدا هینا. نهو پیوه نندیه چا کانه ی پیشتر له گه ل هیزه دهره کیسه کانداهه مانبوو بشبوونه جیگه ی باوه پریان، به هزی نهوانوهه هممو یان له ده ستدا* . جا بزوچونه که یان راستیت یان نا، به دهم رۆزگار وهه کورده کان گه یشتبوونه نهو بروایه ی که نه گهر بهر زانی نهو پیوه نندیه ی له گه ل نیسرائیلدا نه به ستایه نهوا له گه ل واشتوزن وشا دا واساویلکه نه ده بوون.

واش پای گشتی نیسرائیل، به دریوایی سالانی ناینده، به راستی پشتگیری کیشه ی کوردی ده کرد. له به هاری ۱۹۹۱ دا کاتیگ کورد له دزی سهدام حسین راپه پری و، نه جا که راپه رینه که یان تیکشکاو به ره و تیران و تورکیا هه لاتن، کورده نیسرائیلیه کان له به ردهم باره گای حکومتدا خزی شاندا نیانکرد وداوایان له نسحاق شامیری سهره ک وهزیرانی نیسرائیل کرد یارمه تی کوردی غیرا ق بدات. هه ندی یارمه تی مرۆفانه یان نارد، به لام بزوچونه راستیه کانی سیاست به سه رنهوانی تردا زالبوو. "ولیم سافایر"ی نووسه ری نیویورک تایمز، که به لایه نگری تهواوی نیسرائیل ناسرابوو، به رامهر به بیبایه خدانه که ی به کورد سه رزه نشتی نیسرائیلی کرد، که له خو په رستیانبوووه و ترساون له وه ی نهوه ک سه ربه خزی کورد به شیوه یه کی ناراسته و خز دامه زرانندی دهوله تی فه له ستین ناسان بکات، بویه گوینان پینه دان.

ههر نه فسه رتیک کاری هه والگری کردیتت ده زانیتت، به رواوونی تهواو ونه و بزوچونانه ی که زیادیان پیوه ده نریت و تومه تی نار ه وایانه، به شیککی ناخوش و جار سه کری نهو نرخه یه که له ههر کاریکی نهینی دونیای سینه مدا ده بیت به دیرتت. جا که هیزه دهره کیسه کان له گه ل گه لیکي هه زار و ژیرده ستی وه ک کوردا کاربکه ن، نهوا نرخه که زور گران ده وه ستیته وه. وه ک چه ند سالیگ دوای ناپاکیه یه که ی له کورد کرا ولیم کولبی به ریوه به ری نهوسای "سی. ئای. ئی" پی راگه یاندم "تا زیاسر له م کارانه وه * به هه رحال له گفتمو گزیه کی سالی ۱۹۹۲ پدا له گه ل کامهران قهره داخی رۆزنامه نووسی

"الحیاه" دا، نامازه ی به وه دابوو که په تکر دنه وه ی کارکردن له گه ل نیسرائیلدا، ههر له سه ر بناغهی ده رزه که ی رابردو نیه. چونکه ده بزانی که نه ندماهه عه ره به کانی کۆنگره ی نیشتمانی غیرا ق نه وهنده

همه به و جزوه پیوه ندپانه ناکه ن.

نزیك بی، مهترسی سۆز زالجوون زیاتر ده بیت، به تایه تی بۆ نه وانه ی راسته وخۆ له کاره که دان* . کۆلی که ده ستیکی بالایی له کاره کانی ناسیادا هه بوو، باش ده یزانی له جی ده دویت. به لام بۆ ئیسرایلییه کان ناخۆشییه که زیاتر بوو. هه ره وه ک لوبرانی ده یووت، له مانگی نازاری ۱۹۷۵ هه وه ”خه لکه ساویلکه کانی ناوچه که، کوردو تیرانی و نه وانی تریش، برۆای ته واوایان به وه هینابوو که جووله که بۆ پاره هه موو شتیك ده کهن“. به لای نه وه وه ”ته مهش بره وی بیری پیشوه و، نیشاندانی وینه ی جووله که ی کتیسی - پرۆتۆکۆلاته کانی دانایانی زه یۆنییه کان - ه“ واته نه و بلاو کراوه کۆنه دژه سامیه ی که پۆلیسی نهینی قه یسه ری له روسیا، له سه ره تای نه م چه رخی ته ستادا دایان نابوو.

* پنوهندی ”سی. نای. نه ی“ و کوردی عیراق به درنۆایی سالاتیکی زۆر بۆ پنوهندییه کانی نه مه ریکار تیران شوینی مه ترسی بوو. هه ره له گه ل که وتنی شادا، ”رای که یف“ ی سه رۆکی بنکه ی پیشووی سی. نای. نه ی. له تاران بانگکرایه وه تا ژێر به ژێر له گه ل حکومه ته نوپکه ی تیراندا، که زۆر له پنوهندی تیوان کوردی تیران و ئیسرایل ده ترسا، گفتوگۆ بکات. که یف ووتی نه وه نده ی سی. نای. نه ی. ناگاداریت هه یج شتیکی وا له نارادا نیه.

عەلی کیمیای

”بۆ سەرکەوتنی شەیتان ئەوەندە بەسە کە خێرخوازه کان هیچی لە دژ نەکەن“

ئەدموند بۆرک

لەهاوینی ۱۹۹۴دا ”سیمون فیزنتال“ بەهەمان ئەو گەشی و ڕووخۆشییە یە کەم ینکگەیشتنی چاره کە سەدەیه کە پێشترمان گریقولاغمبۆر . سالی ۱۹۶۸ کە بۆ یە کەمین جار لە نووسینگە کە ی فیهنای خۆی سەردا ئه کرد، ئەو کاتە من لە وارشۆ هیشتا بەیامتری رۆژنامە ی ”نیویورک تایمز“ ی ئەمەریکایی بوم، ئەویش لە راوانانی ئەو نازیانه کۆلی نەدەداو بیزاریش نەدەبوو، کە گوایه بۆ رزگار کردنی ئەوروپا لە جوولە کە ”دوا چاره سەرە کە ی کیشە ی جوولە کە“ ی هیتلەر یان جییه جیکردبوو . من لە بارودۆخی ئەوروپای خۆرەلاتەو دەوربووم، پیوستیم بە یارمەتی ئەو هەبوو، تا لە کارە داینەمیکیه دژ بە سامییه کانی ناو ئەو وولاتە بگەیشتمایه کە هیتلەر بەرادەیه کە جوولە کە قرانی تیا دا کردبوو رەنگە کە سی وای تیا دا نە ماییت . ئەو سالە هەلمەتی دژە سە هیۆنیزی بەزە قتر تیا دا دەبیرا، کە لە مملاتی گەرمی ناو بیروکراتییه کانی پارتی کۆمۆنیستی پۆلونیایە هاتبوو . فیزنتال زۆر بە هیمنی داواکارییه کە می جییه جیکرد .

ئەمجارە یان هاتبوومەو ه بۆ فیهننا تا هۆکاری ئەوسزا سامناکەم تیبگە یە تیت کە بە دام حسین لە کوردی عیراقی کردبوو، چونکە زۆر لەوسزایانە ی ”شەرداخ“ و ”میشاخ“ و ”تەبیدینگۆ“ بەسوێتربوو، کە بە پێی ”سەردەمی کۆن“، ”نەبوخودنەسر“ فرییدا بوونە مەنجە نیقی کەو، (رەنگە مەنجە نیقه کە چالە قیریکی سەر کانه نەوتە نوپکانی ئەمرۆی کەرکوکی کوردستان بووینت) . جا ئەگەر کە سە کانی ناو تەورات رزگار کرایین، نە کە وە کو کورده عیراقییه کان بەر چه کی کیمیایان دابن و گونده کانیشیان تەختکراین و، راکوێتزابن و بە دەیان هەزاریشیان لە گۆترە گوللە بارانکران و کۆمە لکوژ کران و، بە چەندین شیوہ ی تیش لە ناوبران، بەرادەیه کە تاوانی ”هونەر نواندن“* لە شیوہ ی کوشتنە لە عیراقدان لە سیدارە دان و گوللە بارانکردنی بی دادگایی بە جۆزیکێ واپەرە ی سەندبوو بیوہ هونەر

که یاندا خرایه پال سهدام حسین. به هیو بووم فیزنتال نهو هویانم تیگه یه تیت که دیکتاتور هه اوچهره کان، جا نه لمانیایی بن یان خزره لاتی ناوه راستی، چونچونی نه م تاوانه ترسناکانه وا به ووردی داده ریژن و هونهری تیادا ده نوین و پشت به شیوازی کومه لکوزی ده به ستن، نهی ده بیت هوی گویینه دان ورینه گرتی دونیای ده ریشه وه له روودانی نهو کاره ساته ناهه موارنده ادا چینیته. نه مده زانی فیزنتال هیچ شتیکی وا له باره ی کورده وه ده زایتیت و له کاره ساته که شیان به ناگایه، به لام ده مزانی خالیکی لاوازی به رامبه ر پژنامه نووسان هه یه. بویه که له باره ی شتی گرنگه وه پرسیارم لیده کرد هیچ دوودلییه کم نه ده کردو، خوشم و انیشانده ادا که به لامه وه گرنگه بن. زور شت هه بوو لئی تینه ده گه یشتم، بویه له جار سکردنه که یدا خوم به بی ویزدان نه ده زانی. پیمو بوو یه کییک که له میژووی دامه زرانندی ده زگایه کی کومه لکوزی نه م سده ده یه ادا پسپوریت، ده بیت چهند وه لامیکی بز به سهره اته که ی کوردیش هه بیت، هه رچنده له گه ل گه وره یی و کاریگه ریتهی "کووره مرؤف سووتین" که ی نازییه کاند، که جووله که کانیا ن تیادا سووتاند به راوورد ناکریت.

من له کردنه وه ی نه م باسه ادا تاراده یه ک ووریا بووم. چونکه نهو ده یان ساله ی له نه فه ریکاو ناسیاو خزره لاتی ناوه راستدا به هه والی جهنگ ویشیلکردنه کانی مافی مرؤفه وه خه ریکبووم، وا قالیا نکرده بووم که ده بیت به رامبه ر بهو تومه ته گه ورا نه ی ده خریته پال هه رلایه ک، که خراپترینان و ته نانه ت قه لاجو کردنه گه وره کانیشیان که هه ندیکیان ده گه یشته جینوساید، یان که لایه نی که م کووره ی مرؤف سووتاندنی نوی، ووریا یانه رهفتار بکه م. نه م به راورده به مجوره ناسانه، جیاوازییه سهره کی و بنبره کانی تیوان کووره وه موو کومه لکوزیه کانی دی پشتگو ییده خات. جووله که کانی نه وروپا نواندن. لهو شیوانه ی به کار ده هینران: کجیا بارانکردنی خه لکی مده نی، به کومه ل گولله بارانکردن، زینده به جالکردن، یان هه ر به زیندویتی شتی فورسیان به لاقیانه وه ده به ست و توورپان ده دانه ناو رووباره کانه وه، به - تالیوم - "که بز مشک کوشتن به کار ده هینریت" یان زه هری تر ده رمانخوارد کردنیان، بریندارکردنی دیل وده سته سهره کانی دی بز نه وه ی تا مردن خویتیان لپروات، خافلکوزی، کوشتن به کاره ساتی نؤتومزیل یان به رادانه وه یان له کویته ره وه. نه مه بیجکه له وه ی که له هه لومره چیکی نادیاردا ده گیرین به شیوه ی کی نه زانراو به دهم نازارو نه شکه لجه دانه وه ده کوژران. (سه رچاوه: سهره و نگومکردن و کوشتن له سهره سیامت قه برانه کانی مافی مرؤف له نه وه ته کاند -

نامیلکه به کی نه منستی نه نته ر ناسیونالی ۱۹۹۴

دژایه تیه کی وایان نه کردبوو، تهنانهت هیچ کاتیک چه کیان به پرووی دوزمه کانیاندا بهرز نه کردبووه. بیگومان هیچ بهرپرسیاریه کیان له هیچ شتیکدا نه بووه بویه ناکریت له دووریشه وه به چه کک دهستانه که ی کورد بهراورد بکریت، یان بزووتنه وه ی نه ته ویی نه رهنه نیی دژ به عوسمانیه کان، که له کاتی جهنگی جهانی یه که مدا گری له پلیته ی یه که مین فرکردنی مرؤفی سده ی بیستم بهردا، بهراورد بکرین. کوردیش له رشتنی خوینی نهو ملیون نه رهنه نییه دا بیتاران نییه. نه وه ی میژووی کوردی له که دارکرد رولی سهره کییانوو له وقه لاجز کردنانه دا، جا تاکه تاکه به شداریان کردیت، یان کومه له خه لکی عه شیره ته کانیان، یان وه کک نه ندام له "سواره ی حه میدیه ی عوسمانیه کان" دا بووبن (که به هه مان شیوه ی سواره ی قه وقازه پروسیه کانی پروسیای قه یسه ری دامه زرابوون). نه وه ش هه ر زبانی زوری به کورد که یاند. واش لیکولینه وه کانی لیژنه ی کاروباری ده ره وه ی نه نجومه نی پیرانی نه مریکاو، رینکخراوی لیوردنی تیو ده وله تان "نه منستی نه تهر ناشیونال" و ده ستگای چاودیزی مافی مرؤف وچهند ده ستگایه کی ترو کورد خوشی، ده ریانه ست که عیراقی سهدام حسین به جینزساید تاوانباره، نه ویش به پنی ناوه رۆکی به لگه نامه که ی ۱۹۴۸ ی نه ته وه یه کگرتوه کان به "هه ولی فرکردنی ته واو یان به شیک له و که سانه ی له سهر نه ته وه، یان ره گه ز، یان بنه چه، یان ناین ده درین" پیناسه کراوه.

له نه نجامدا بزم ده رکهوت که گومان وترسه که م له جیگای خویاندا نه بوون و، فازینتال پرسیره کاغی به لاهه سه یرنه بوو، چونکه قرتایانی کورد پینشم که وتبوون و چهند سالتیک پینستر، تا تیگه ن نهو کاره ساتانه ی به سهر کورددا هاتوو ه چ جیگه یه کی له ناو زنجیره کاره ساته کانی سده ی بیستمی ناهه موارد ده بیت، پرسیره کانیان لیکردبوو. میژوونووسی نهو جووله که فرکردنه ی نازیه کان، پنی واپوو که میکانیکیه تی کوره ی مرؤف سووتاندنه که ی هیتلر غورونه یه کی هه مانشتی دادگا پشکنه ره کانی نیسپانیا بیت. بناغه ی لیکولینه وه که ی فازنتال له وه وه هاتوو که تاکه جیاوازی تیوان نامیری "تورکیمادا" که به بادانی په نجه توتوه به نده تا ده یشکینیت، وه ختا کوره کانی گرتوو خانه ی "نوشیتز"، هه ر کاری ته کنولوزیا بوونیت. ده شلیت، خو نه گه ر دادگا پشکنه ره نیسپانیا یه کانی سده ی پانزه، نهو شیوازه پیشه سازیه پیشکه توه یان له بهر ده ستدا بوایه نهوا بستی یه کک جووله که یان به قهرز نه ده دا.

پێده چیت چەند فاکتەریکی تر کاری خۆیان لە غیرا قەدا کردبیت و هیتلەر تەنیا کەس
 نەبوو بێت بەو قەلا چۆیانە ی جێبەجێکردن، لە دادگای پشکینی ئیسپانیاو هشتی بەبیردا
 هاتیبیت. "هنری مۆرگنتاوی" ی بالویتی ئەمەریکای کاتی کۆمەڵکۆژیە کە ی سالی
 ۱۹۱۵ ی ئەرمەنیە کان لە ئیمپراتۆریەتی عوسمانیوو، باسە کات، بەدەری بێگی
 بەرپۆه بەری پۆلیسی ئەستانە پێی راگەیان دەبوو، کە حکومەتی تورکیا "زۆر بەووردی و بە
 پەروشەو، لە راپۆرتەکانی دادگای پشکینی ئیسپانیاو چەند دەقیکی تری سەبارەت
 بە جۆری نازاردانە کۆنە کان کۆلییەو، بریاریشی دا ئەو شیوازانە بە کاربەنیت کە لیان
 دەرهینابوو". بەلای فیزنتالەو، بازە کە بە هاتنی هیتلەر تەواوو، کە بنجی
 دژایەتیکردنە کە ی سامیە کان ی کاتۆلیکیە رۆمانیە کان و دادگا پشکینە کان ئیسپانی
 دەگیرایەو، رۆژنیکیش چیه بە دلپوونیە کە ی تورکی نەدەشاردەو (بە کلایشە کە
 بنسڕکردنە هێجگارە کیه کە ی ئەلینیە جیاخۆزە کان باشووری خۆرتاوا ی فەرەنسای
 سەدە ی سیانزەش، کە "سیمون دومونفون" بە داوا ی رۆما کردی، کاریان تیکردبوو).
 لە گەل هەلگیرسانی جەنگی جیهانی دوو، لە ئابی ۱۹۳۹ و لە کاتی داگیرکردنی
 پۆلندا، هیتلەر فرمائی بە ژەنەرالە کان دا "کە بێرەحانە هەرچی پیاو ژن و مندالی
 پۆلەندیە کان هەیه بیانکۆژن". ئیتر دەبی ئەمۆکتی باسی لە ناو بردنی ئەرمەنیە کان بکات؟
 هیتلەر و سەدام حەسین، لەو دەدا کە هەرچیە کە دە کەن دەبیت بنووسریتەو،
 هەردوو کیشیان دلیا بوون کە رۆژنیک لە رۆژان لە سەر کردەو کانیا ن هێچیان لە گەلدا
 ناکریت، وە کە یە کە و ابوون. فازینتال دەئیت: "نازیە کان تۆمارگە کانیا ن لای خۆیان
 دەپاراست، چونکە بێیان و ابوو کارە کانیا ن بۆ دەچیتە سەر و شانازیان پێدە کرد"
 دەشیووت: "هیچ ئەلمانیە کە تەنات بیریشی لەو نەدە کردەو کە بەرپووی هیتلەر دا
 بووستیتەو. بواری ئیپرسینەو ی کارە کانیسی هەر لە ئارادانە بوو". دوا ی ئەو ی
 ئارەزووی دەستگا ئاسایشیە پێشکەوتوو کیبەر کیکانی سەدام حەسینم بۆ باسکرد، کە
 تۆمارگە ی چالاکیە ووردو ترسانا کە کانیا ن پاراستوو. ئەم دەستگایانە هەر بەو شەو
 نەوستان بەلگە نامەو سەرچاو و وینە تاییە کان پاریژ، بەلکو زانیاری نهنیشیان
 سەبارەت بە کارە نهنیشیە کانیا ن، لە کۆمپیتەر و شریتی تۆمار کراوی دەنگک و فیدیۆ دا
 پاراستوو. کە ووتیشم هەوالگەرە کان "ستازی" رژیمی کۆمونیستی ئەلمانیای باکوور،
 بەدریایی سالانی رابردوو، یارمەتی تەقەنی گرنکیان بە هەوالگرانی عێراقی داو، فازینتال

هەر هه‌ناسه‌یه‌کی ناگادابوونی له کاره‌که هه‌لکیشا.

رژیمی عیراق نه‌وه‌نده باوه‌ری به‌خوبوو که سه‌ر کرده‌کانیان هه‌رگیز بیریان له‌وه نه‌کردبۆوه به‌لگه‌نامه‌وه ده‌لیلی تاوانیان بکه‌ویته ده‌ست قوربانیه‌کانیان. له‌سه‌ر هه‌موو شتیکی تریشه‌وه نه‌وه به‌لگه‌نامه‌وه ده‌لیلانه راستی قسه‌که‌ی فایزنتالیان ده‌گه‌یانده‌وه‌ی که رژیمی عیراق هه‌ولی به‌ده‌سته‌نیانی ته‌کنۆلۆژیای پیشکه‌وتوو بو‌وه.

هه‌رچه‌نده تییسیه‌کانی فایزنتال گرنگ و به‌سوودیشبوون، به‌لام هه‌ستمکرد شیوه‌خۆره‌لاتیه‌ ناوه‌راسته‌یه‌که‌ی شیوازی عیراقیه‌کانی به‌سه‌ردا ره‌تبیوت. له‌و پاش نیوه‌رۆ سه‌رماوسۆله‌یه‌ی شوباتی ۱۹۹۲ دا هوشیار زیناری له‌باره‌گای شاری سه‌لاح‌دینی پارتی دیموکراتی کوردستان شتیکی له‌باره‌ی شریتیکی فیدیۆوه بۆ باسکردم، سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که سه‌دام حسین به‌کوودی کردوه، به‌ته‌واوه‌تی په‌شوکاندمی. نه‌و رۆژه‌گه‌رده‌لوولی به‌فر پێی له‌میوان دا‌بارینه‌ناسایه‌که‌ی گرتوو، زیناری بۆیه‌که‌هجار جۆره‌به‌لگه‌نامه‌یه‌کی نیشاندام که به‌چاکی وورده‌کاریه‌نیقلیمگیریتیه‌که‌ی هه‌والگرانی عیراقم لا‌ده‌رخات. به‌سه‌رهاتی خیزانه‌که‌ی خۆی بۆگیرامه‌وه* . پێش نه‌یلۆلی سالی ۱۹۸۰ که سه‌دام تیایدا تیرانی داگیرکرد و به‌هۆیه‌وه‌ ناگری شه‌ریکی هه‌شت سالی هه‌لگیرساند، هه‌رسی براکه‌ی زیناری له‌شاری موسلی ژێر سایه‌ی حکومه‌تی عیراقدا ده‌ژیان. هیچ کام له‌و برایانه‌ی سیاسه‌تیان نه‌ده‌کردو له‌چالاکه‌کانی بزووتنه‌وه‌ی کوردیش نه‌بوون، نه‌گینا نه‌یانده‌توانی له‌ناو شاردا بژیا‌نايه. به‌لام نه‌وساکه‌ هوشیار ببوه‌یه‌کیک له‌یاریده‌ره‌نزیکه‌کانی مه‌سه‌ود به‌رزانی سه‌رۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان.

نه‌وه‌ش به‌سه‌بووه‌ بۆ نه‌وه‌ی که ژیا‌نیان ئی تاریک بکات، هه‌رسی برا له‌هه‌والگری عیراقه‌وه‌یه‌ک جۆرنامه‌یان پێده‌گات: "هوشیار ده‌بیت هیچ چالاکیه‌کی له‌پارتی دیموکراتی کوردستاندا نه‌هینیت". هه‌رسی براکه‌ش وایان وه‌لام دا‌بۆوه‌که‌ نه‌وان هاوولاتیان ورێژ له‌یاساده‌گرن و، هیچ پێوه‌ندیه‌کیشیان به‌هوشیاره‌وه‌ نیه‌و، ناشتوان

* به‌رزانیه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کان و زیناریه‌ جاشه‌کان هه‌ر له‌کۆنه‌وه‌ دۆژماینه‌تیان هه‌بووه‌وه‌ هه‌ر واشده‌بن. یه‌کیک له‌ژنه‌کانی مه‌لامسته‌های به‌رزانی کچی سه‌رکرده‌به‌کی زیناریوو، نه‌ویش به‌ینی ده‌ستووری عه‌شایه‌ریانه‌وه‌ به‌و هیوایه‌ی بزینی ناکوکیه‌که‌یان ساریژ بکات. ئهم ژنه‌پتانه‌که‌ له‌هه‌موو روویه‌که‌وه‌ سه‌رکه‌وت و مه‌سه‌ود به‌رزانی به‌ره‌هه‌تیکی بوو به‌ختیاری لیکه‌وته‌وه‌. هوشیار زیناری له‌پساکه‌ لا‌یدا‌بوو چونکه‌ له‌نزیکه‌وه‌ پشتگیری به‌رزانی ده‌کرد..

کاری تیبکن. هه‌والگرنای عیراق ناردی به‌دوای یه‌کیکیانداو، ناچار یانکرد که به‌رداخیک لیمو، که دوایی ده‌ر کهوت تیکه‌ل به "تالیوم" که "زه‌هری مشک"ی بیده‌ووتریت، بخواته‌وه‌و نه‌شیان هیشت پزیشکه عیراقیه‌کان چاریبکن. به‌لام پزیشکیکی پارتی دیموکراتی کوردستان رزگاریکرد. که چاکبوزه دیسانه‌وه ناردیانه‌وه به‌دوایدا، کاریکیانکرد که برینتیچیک ده‌رزیه‌کی کوشنده‌ی لییدات. نه‌مجا دوو براکه‌ی تریشیان بانگکردو دیسانه‌وه چالاکیه‌کانی هوشیاری ناو پارتیان له‌گه‌لدا باسکردنه‌وه، له‌گه‌راندنه‌وه‌یاندا هه‌ردووکیان به "کاره‌ساتی توتومویل" کورزان.

نه‌مجا هوشیار هاته‌سه‌ر باسی نه‌و شریته‌فیدیۆیه‌ی که پیشمه‌رگه، له‌و یه‌ک هه‌فته‌یه‌ی مانگی نازاری ۱۹۹۱ یدا که ده‌ستیان به‌سه‌ر که‌ر کوکدا گرتوو، له‌مالی کۆنه‌سه‌ر کرده‌یه‌کی هیزه‌عیراقیه‌کانی ناو کوردستاندا چنگیان که‌وتوو. له‌م شریته‌دا گولله‌بارانکردیکی تیا‌دابوو که به‌ناشکراو به‌ناماده‌بوونی نه‌ندامه‌گرنگه‌کانی به‌عسی ده‌سته‌لامدارو لپه‌رسراوانی حکومت و، قه‌له‌بالغیه‌کی زۆر و به‌ده‌م هه‌له‌له‌کیشان وهاندانی ناماده‌بووانه‌وه‌ده‌کرا. سه‌ره‌تا گولله‌بارانکه‌ران ته‌قیان له‌پنج قوربانی کورد کرد که به‌داره‌وه‌به‌سه‌را‌بوونه‌وه‌و به‌جامه‌دانیه‌کانی خوشیان چاویان پیچرا‌بووه. گولله‌بارانکه‌ران به‌تفه‌نگی کلاشیکۆفی "نا. ک. ۴۷"ی شه‌ره‌ویانه‌ته‌قیانکرد، تاماوه‌یه‌کی زۆری دوای مردنیشیان هه‌ر ته‌قیان لیده‌کردن. نه‌مجا نه‌فسه‌ریکی عیراقی به‌ده‌مانچه‌که‌ی خۆی گولله‌ی به‌زه‌یه‌ی به‌هه‌ر یه‌کیکیانه‌وه‌نا. به‌لام نه‌وه‌ی ته‌واو سه‌رسامی کردبووم، نه‌فسه‌ریکی تریش گولله‌ی تری به‌لاشه‌کانه‌وه‌ده‌نا. نه‌گه‌رچی شریته‌که‌له‌پرینکدا کۆتاییهات، به‌لام هیچ‌گومانی تیا‌دانییه‌که‌چی نه‌فسه‌ری عیراقی له‌ویندا بووه، یه‌ک به‌دوای یه‌ک له‌گولله‌بارانکردنی نه‌و پنج کورده‌دا به‌شداریان کردوه.

دووباره‌بوونه‌وه‌ی نه‌مجۆره‌کوشتنانه، قسه‌یه‌کی "فریا ستراک"ی به‌بیرده‌خستمه‌وه، نه‌و ژنه‌به‌ریتانیایه‌شاره‌زاو ره‌خنه‌گره‌ی کاروباری ناوچه‌که، که باسی گولله‌بارانکردنی نوری سه‌عیدی سه‌رۆک وه‌زیرانی پینشوتری عیراقی ده‌گپا‌یه‌وه. کاتیکی شه‌رشی ۱۹۵۸ کۆتایی به‌پژیمه‌شایانه‌پشت به‌به‌ریتانیا قایمه‌که‌هینا، نوری پاشا ویستبووی به‌به‌رگی ژنانه‌وه‌خۆی ده‌ربازبکات، به‌لام هه‌شاماته‌هه‌لچوووه‌که‌ی به‌غدا گرتبویان و کوشتبویان. شه‌وی دواتر دوژمنه‌کانی چوارده‌گۆریان هه‌لدایه‌وه‌تا نه‌ویان

دۆزییه وهو، فریاندایه سه ره قامه کان وززیشیان له شو قیره کانه کرد که به ئوتۆمۆبیله کانیاں به سه ریا بۆن و بپۆنه وه. ستار ک که دۆستایه تیه کی توندی له گهل نوری سه عیددا هه بۆ، سه بارات بهو ”دیندایه تیه ی عیراقیه کان به دریاوی میژوو ناوبانگیان پنده کرد بۆ” ووتی ”هاتۆچۆی دۆلابی سه عالی مه رک که له زۆر کۆنه وه بهم وولاته نامۆ نیه، هه ره له کوشتی ”تیمامی عه لی” خۆای لپرازی بیت، که نامۆزار زاوای ”عه مه د - سلاری خۆای لیبیت” و خه لیه ی چواره میشوو، له ۱۹۶۱ ی زاینشدا مه زه بی شیعه ی دامه زاندهو، له شاری کوفه دا کۆژرا، بۆته به شیک که له نادگاری. پنده چی زۆر له کۆنه وه نه وه پشه یانبوو بیت، چونکه نه وه قه لاجۆ کردنه ی کهس و کاری یهغه مه ریش بهم خا که نوی نه بۆه.”

داخۆ له پال نه وه سامناکیه ی شریته که دا، شتیکی تر ماییت من به ته واته تی ئی تینه که یشتیم؟ باشه گولله نان بهو لاشه که و توهانه و پر کردیان له فیشه ک بۆ؟. له وه لامی نه وه پر سیاره مه دا ووتیان، پۆلیسی نهینی عیراق خۆشیان له وه ده بینی که پاره ی فیشه کی گولله باران کردنه که له که سو کاری قوربانیه کان سه نده وه، - نه مه جگه له نرخی کفن و گواستنه وه شیان - هه موو نه وانه پیش نه وه ی لاشه کانیاں بده نه وه تا بیاننۆن. پرسیم، داخۆ جگه له مردن هه یج کاریکی نه و تۆی تر ده مینیت بیکه ن؟ هوشیار به پشتیوی سه ر لیتیکه چورونه که م پیکه نی. چونکه نه وه ی به لای منه وه شتیکی ده گمه ن وه راده به ده ربوو، به لای عیراقیه کانه وه ناساییبوه وه له گهل هه لسو که وتی پۆیمی سه دام حسیندا گونجاره. هه موو ده یانزانی، کاتیک له سالی ۱۹۷۹ دا ده سه لاتی گرته ده ست، وینه ی له ناو بردنی سه ر کرده گه و ره کانی حیزی به عسی گرتوو. به سه دان سه ر کرده ی به عسی بۆ کۆ بۆ نه وه له هۆلیکی گه و ره دا کۆ کرانه وه، تا گۆی له دانیا نانی پلانگپرینک بگرن که هه لگه رابۆ وه و بیوه هه واده ریکی وا که ناماده بیت ناوی هه موو نه و تاوانبارانه ی له پیلانی ده سه لاته گرتنه ده سه که دا به شداریان کردوه، ناشکرابکات. ئیتر هه ره چه ند ناوی که سکی به تیا به، سه دام حسین به چاری پر له فرمیسکه وه فرمانی بردنه ده ره وه ی که سه که ی ده داو، ده بۆ وه چه پله و به شان و بالی سه رۆک هه لدان، پاسه وانه کانیش یه که یه که تاوانباره کانیاں ده گرت و به په له ده یان بردنه ده ره وه، نه جیا سه دام حسین نه وه وه زیرو سه ر کرده به عسیانه ی ناچار کرد که مابۆ نه وه له و تیا نه دا به شداری بکه ن که تاوانباره کانیاں گولله بارانده کرد.

نه مه شیوازینکی شیویراوه بۆ پتهو کردنی پیوهندی تیرینه کان، له ناسته جیاجیاکانی
 حیزب و دهوله تدا به کار دههینرا. هه رچی لیسراوانی دهوله ت ههیه، له نزمترین پۆلیسی
 ده زگانه نیهییه کانی غیراقه وه بیگره تا ده گاته گه وره ترین لیسراو، بۆ ده رختنی
 لایه نگیریتی سه دام حسین و ملکه چکردن بۆی، به شداری گولله بارانکردنه کانیانکرد.
 جگه له وانهش، نهو شریته فیدیویهی به لای منه وه سه یربوو، وای به سه رکردایه تی غیراق
 ده گه یاند که وه ک پیوست فرمانه کانیان جیهه جیده کریت، واته نتر هیچ که سیک
 گومانی له کاریگه ریتی نهو که سانه ناییت که جیهه جیکردنه که یان به ره و روو کرابوه.
 ههروه ها نه م شریته تۆمار کراوانه و شریتی فیدیو کانش، باشترین شتوون بۆ تۆقاندنی
 نهو که سانهی هه زیان به سته م و کوشتن و تیرۆر نه بوو. ده سه لاتدارانی غیراق نهو شریته
 فیدیو تاییه تهی گولله بارانکردنی به ره له سته کارانی سالی ۱۹۷۹ ی سه دامیان ده شته وه،
 بۆ جه ماوه رینکی دیاری کراویان لیده دایه وه، که به ووردی هه لده بۆ یزدان و، جگه له
 کورده به ره پر سیاره کانی ناو حیزبی به عس، نه وانه شیان تیا دا بوو که سه ر به به غذا بوون و
 ناوی "جاش" یان به سه ردا دا برابوو، یان له سوپا هه لات بوون و له ریزی جاشه کاندابوون. نه م
 کاره چه به لانه به ته وا وه تی له گه ل په ره سه ننده که ی ده سه لاتداریتی به عس و، رژیمنیکی
 سه مکاری وادا ده گونجا، که سه دام حسین و عه شیر ته که ی به ناوی که ما به تی سنی
 عه ره به وه که له شاره کانی سه ر هه ر دوو رووباری دیجله و فورا تدا جیگیر بوون، وه ک
 شاری تکریتی شوین له دا ی کبونه که ی خۆی، وولات به ریۆه به یرن. جه نکه دریز
 خایه نه که ی تیرایش خولیا زۆره که ی سه دامی بۆ نهو شیوازانهی خۆی هه لیبژارد بوون
 پته و تر کردو، تاده هات دل په قانه و سه رکیشانه و درنده تر ده بوون، به راده یه ک گه یشته
 نه وه ی که گازی ژه هراوی به کاره یسان و کۆمه لکوژی، شیوازی ماقولبن بۆ
 یه کلا کردنه وه، نه ویش نه ک له گه ل دوژمنانی ده ره وه دا، به لکو له گه ل ها و وولاتیه
 کورده کانی غیراق خۆشیدا.

ناکری شیوازی زۆرداری و سه مکارییه کانی سه دام حسین، که به رده وام له زیاد
 بووندا بوو کوردیان سه رسام کردیت، چونکه نهو هیچ کاتیک تۆله سه ننده وه ی خۆی
 لینه شاردوونه ته وه، دوژمنایه تیه که شی شه خسی بوو که به لایه نی که مه وه بۆ دوا بیست
 سالی رابردوو ده گه راپه وه. نه گه رچی له دوا پۆژدا پیوسته میژوو نووسان، نیازی به عس،
 له ده سه لاتگرته ده سه وه به رامه ر به کورد دیاری بکه ن، چونکه نه وانه ی له گه لیاندا

ناکوک بوون، بیان وایه هەر له سەرتاوه ئیدان و له ناو بردنی سەر جەم پارتە سیاسییە کانی
 غیرایان مەبەستیووه، کەچی لایەنگرە کانی رژیم وایان دەردەخست کە دوای
 دەستەلاتگرتنهوه دەستی ۱۹۶۸، بەراستی و یستویی دەستەلاتی سیاسیانە و سامانی
 نەوت لە گەل کورددا بەشبات. راستییە کە لە وەرژانەدا پێککەوتن لە گەل هەموو
 لایەنە غیرایقیەکان - سنی عەرەب و کوردو شیعە ی عەرەبی زۆرایەتی - لە وولاتیکدا کە لە
 دوای رووخاندنی رژیمی شایانەوه ۱۰ سالی رەهەق بەردەوام پشتیوی سیاسیانە ی تیا
 بووه، دەگونجا. لایەنگرانی رژیمی بەعس لە وەرپوایەدا بوون کە حەز کردنی کورد بە
 هاوڕێیەتی دەروە، بەتایبەتی بە تیران و ئیسرایلی شەستەکانەوه، وای لیکردن زیاد بە
 داواکارییە کانیانەوه بنین، هەر ئەوێش دواجار وای لە بەعس کرد، لەبری پێککەوتن
 لە گەلیانداو دانانی سیستمیکی فیدرالیا نەبوو عیراق، لە ناو بردنی بزوتنەوه ی نەتەوه ی
 کورد بەنیویست بزاتیت.

بەهەر حال سەدام حسین هەرگیز لاوازییەتە زۆرە کە ی سالی ۱۹۷۰ ی بەعسی لە
 بیرناچیتەوه، کە بەرپادەیه کی و ابو ناچار بێت خۆی لە گەل کورددا دانوستان بکات و بۆ
 چارەسەر کردنی کیشە کەشیان ئۆتۆنۆمیە کی چاوەروانە کراو و فراوانیان بەداتی. بەلام
 وە ک زانراوه عیراق و سەر جەم وولاتانی خۆرەه لاتی ناوهراستیش تیکەیشن و گونجانی
 سیاسیانە و پشت بە رای جەماوهر بەستیان کەمە، بۆیە دەستەلاتدارانی عیراق بەدل
 هەولی جیبەجیکردنی پێککەوتن نامە کەیان نەدەدا. لەبری ئەوه هەر کە رژیمە کە ی هیزی
 تیکەرا، سەدام حسین لە مەر جە کانی پەشیمان بۆوه، ویستی ناوچە ئۆتۆنۆمیە کە
 بنیتەوه یه ک و بەشیک زۆری ئەو شوێنانە ی لیدابریت کە بەراستی کورد بە هی خۆیی
 دادەتیت. جگە لەوێش شیوازی سزادانی؛ کوشتنی لایە لایی سەر کردە کانیان و،
 کاولکردنی گوندیان و، راگۆڕانیان بۆ خوارووی وولات هەلبۆارد کە ئەوهشیان وە ک
 نەریتیک لە عوممانییە کانهوه بۆ ما بۆوه.

هەر بزغونە، چەند مانگی ک دوای پێککەوتن نامە کە، رژیم بەمەبەستی کوشتن
 تەقە ی لە ئیدریسی مەلامستەفا بەرزانی کرد شو قیرە کە ی بەرکەوت. دوای ماوه یه کیش
 قەفەزیک پرتە قالی زۆر نایابی بۆ بەرزانی نارد، کە لە ناوچە ی "شەتولعەرەب" دا لە بن
 سێهەری دارخورمادا روینرا بوون، بەلام بەرزانی ئەوه نەدە بە ناگابوو کە پێشخواردنی،
 دانەیه کی لیدات بە بزیک، ژەهری ناو پرتە قاله کە دەستەجێ بزنی کوشت.

له ۲۹ی ئەیلولی ۱۹۷۱ی شیدا، دیسانهوه به پلاتیکی زۆر سهیر، که دوایتر "به کیشهی تهقینهوهی مهلاکان" ناوی دهکرد، ههولیکی تری کوشتنی بهرزانی درا. رژیم تا بزایت بیروپای تهواوهتی بهرزانی چۆنه، داوای له کومهلهپیاویکی نایینکرد که نیازی سهردانی بهرزانیان ههبوو، به بیانوری "ههرچه کک دهئیت تۆماربکریت" چهند که سیکیان قایلکردن که نامیری پچووکی قسه تۆمارکردن لهژیر جلهکانیانهوه داینین، ئەویش بێهوهی ئەوان له مینکردنی ئەو نامیرانه به ناگابن. وه کک ههوالگره عیراقیه کانیش بۆی چوو بوون، مهلا مستهفا چونکه ریزی زۆری بۆ پیاوانی ئاینی ههبوو نهیهشت پاسهونهکانی بیابشکنن. ههر که کزبوونهوه که دهستپینکرد، به کرینگراوه عیراقیه کان که وه کک شوپیری ئۆتۆمبیلهکانیان له گهلاندا چوو بوون، بههۆی چهند سوپچیکی ناو ئۆتۆمبیلهکانهوه مینهکانی ناو لهشی مهلاکانیان تهقاندوه. پیاوه ئاینیه کان چورنهوه بۆلای خوای خۆیان و، تاجهند رۆژنیکش پارچه گۆشتیان به نمیچ و دیواری زوروه که وه مابوو. بهلام بهرزانی که به رینکهوت هیچی ئینههات و ریزگاری بیوو، تۆقیوو، له کاتی تهقینهوه که دا چایچییه که له بهردهمیدا چای دادهناو که وتبووه تیوان نهوو تهقینراوه کانهوه و کوژرا. لهو بگرهوه به دهیهدا پاسهوانهکانی مهلامستهفا وایان دهزانی سهروکه که یان کوژراوه بۆیه که وتنه کوشتنی ههموو ئەو که سانهی له تیردراوه که دا بوون وله تهقینهوه که ده ریزبوون، ههر بۆ نمونه به شویتی ئەو ههموو گوللانهی به دهه رگای ناودهسته که وه بوو دیاربوو به کیک لهو میوانانهیان له ناودا کوشتییت که خۆی تیدا ههشاردا بوو.

به درێژایی سالانی ئاینده، به غدا سنوره ئیدارییهکانی وولاتی دهستکاریده کردو، کوردی لهو ناوچه ستراتیجیانهی دهوری کانه نهوتهکانی کهر کوک و خانهقین، یان نزیک سنووری تیران و شاری کهر کوک خۆیهوه، دهرده کردو، بۆ گۆرینی هاوسهنگی دانیشتوانی ناوچه که عهرهبی له سهه زهوی وزاره به پیتهکانیاندای جیگیرده کرد. دوای هه ره سهی شوڕشه که ی بهرزانی سالی ۱۹۷۵، دهست به یه کهمین کاولکردنی گونده کوردیه کان کرا، که ۴۲۴۰ی تا نه مرۆ لیته ختکراوه. دوای هه ره سه که ش سه دام حسین سنی کۆری بهرزانی "لوقمان، عوبیدولا، سابیر"ی کوشت، ههر که په ناهه نده کانیش له تیرانه وه گه رانه وه، دهسته لاتدرانی عیراق ده یانه ه زاریان بۆ بیابانی باشووری وولات ئیشاواره کردن. له پیش سالی ۱۹۷۸ تا ۲۰۰۰ گوندی کوردیان زیاتر و تیران کردبوو

ئەو سالە ھەوتەمەین سالی جەنگی تیوان سەدام حسین و تیران بوو، سەدام بێراریدا
 پرووی سوپاکەمی بۆلای کورد وەرچەر خینیت و بۆ تۆلە سەندنەووە شالوویکی توندو تیویان
 بکاتە سەر. کوردیش تا بە ھێجگاری کار لە کار نەتازا ھەستیان بە راستی رووداو ھە
 نە کرد. لە سالی ۱۹۷۸ دا کە بۆ جاریکی تر چارم بە مەسعود بەرزانی کەوتەو،
 پیسووتم: "نەگەر کار واپروات ئەوا کورد لە کوردستاندا نامینیت، چونکە سەدام حسین
 پلانە کەمی بۆ ئەو ھەوێ ھە کە وە ک گەل لە ناومان بەریت، جا ئیتر یان ئەو یان تیمە، چونکە
 لەو زیاتر ھێج شتیکی ترمان بۆ نە ماوە تەو".

سالی ۱۹۸۰ کە شەرە کەمی عێراق و تیران دەستپێکرد، زۆر بەمی کوردی عێراق
 کارەساتە کوتوپرە کەمی پێنج سال پێشتریان بەتەواوەتی ھەرس نە کردبوو. تەمەنی یە ک
 وە چەمی تەواویان لە زنجیرە شەرەیکدا بەسەر بردو کە چمی ھیشتا لە مەترسی و کاریگەریتی
 ئەو چە کە کوشندانەمی بەغدا نەگەیشتبون، کە ھەر لە فۆرکەمی جەنگی "ھوکر
 ھانتەر" ھەو بێگرە، کە توانای مناوەراتی لە رادە بەدەر ھەو، بە ناپالمیشتەو تادە گاتە
 کۆپتەرە سەربازیە کان ھەیانبوو. ئەم جۆرە چە کاتە رادەمی ئەو خۆپاریزییەمی ھێجگار
 کە مکردبوو کە چیاکان بۆ کوردیان دا بێندە کرد. مەترسی گەورەمی کورد لەو ھەو دا بوو،
 لە شیوازی ئەو مەترسیانە نەدە گەیشت کە بەرەو روویدە بوو. بۆیە کورد بە گشتی و،
 لایەنگرانی کورانی بەرزانی بەتایبەتی، ھەلگیرسانی شەری عێراق تیرانیان بە ھەلی تۆلە
 سەندنەو لە عێراق دادەنار، خۆیان ئاسایی بە ناگایی و ووریاییان لە بێر چۆرە. ئەو
 پەندەمی ھەلچوونی کورد و خۆ بەدەست قەدەر ھەو دانیان دە گەبەتیت ئەو یە: "یە ک رۆژ
 ژبانی ھەلژبانی، لە ژبانی تاهەتای مریشک ئاسا باشترە". بەم پێیە لاو بەرزانیە کان،
 پێشەو می بێر لەو سەر کوتکردن و داپلۆسینە بکەنەو، کە کاتیک تیران لە شەرە کە دا
 بدو پیت و سەدام حسینیش لە دەستە لاتدا بچینتەو، تووشی کورد دیت، جاریکی تر
 چە کیان لە دژی بەغدا ھەلگرتەو. راستییە کەمی ھێج سەر کردەمی کێ کورد لەوانەمی
 چارم پێسانکەوتین و بۆ ماو می چەند سەعاتیکێ زۆر قسەم لە گەلدا کردب، بە جۆریکی
 وا بیریان لە کۆتاییھانتی شەری تیوان تیران و عێراق نە کردبوو کە بە پێچەوانەمی
 نارەزووی خۆیان بشکیتەو، جا با ئەو لاواز کردنی ھەردوولاشیانیت. تاقیکردنەو
 تالە کەمی خۆیانیان لە گەل شای قیلبازدا لە بێر چووبو، ھاو پەماتییان لە گەل کۆماری
 ئیسلامی تیراندا دە کرد کە نایەتولا پوحوولا خومەینی رابەراییەتی دە کردو، سەم

وده ستدریتز کردنه که ی سالتیک پیشتری سهر کوردی خزشیان دهنگی دابووه. له هارینی دواى شۆرشى شوباتی ۱۵۱۹۷۹ حکومه ته نویتهکی تیران داواکارییه کانی کوردی بز تۆتۆنۆمی ره تکرده وه و زۆر به توندی لیدان.

له هیچ کاتیکى شهري تیران غیراقد، سنووری کورد بایه خنکی سهره کی بز جهنگه که نه بووه، که چی که شهر له باشووری غیراقد گهرمبوو، پیشمه رگه کان خزیان به وه ده خه له تاند که له ماوه یه کی که مدا به دریایی سنوره کانی تورکیاو تیران پانتاییه کی به رینیان نازاد کردوه. کوردستانیش به سه به ته ی خۆراکی غیراکی داده نراو، زۆریه ی نه و رووبارانیه ده پزانه فوراته وه و چند رووباریکی تریشی تیدابوو که غیراکی کردبووه یه کیک له و ولاته عهره بییه که مانه ی به شی خزی خواردن و ناوی هه بیت. هاریکاریکردنی کوردو تیران ژماره یه کی زۆری له سهر بازه غیراکیه کان گیرۆده کردبوو، که به ره ی شهري باشوور زۆر پیوستی بییانبوو، هه ره شه یه کیش بوو بز سهر کانه نه وته کانی کهر کوک وه هردوو بهر به سستی ”دهر به ندیخان” و ”دوکان” که ناوو ووزه ی کاره بایان به به غدا ده دا.

نهم ره رفتارهی کوردیش سهر تاپا بز چوونه کانی رژیمی غیراکی گۆری و وای لیکرد که به چاوینکی تر سهری کورد بکات، ناکامه که شی زۆر خراب به سهر کورددا شکایه وه، به لای سهدام حسینیه وه هه رچی پیشمه رگه هه یه ”گیره شیوین” بوون. له فهره هنگی به عسیانیشدا نهم ناوه به سهر یاندا داپرا، بیته وه ی کورد به خزی بزاتیت له هه موو مافیکی هاو وولاتیتی غیراکی بیهریکرا، واته به به شیک له گه لی غیراکی دانه ده نران. پیشمه رگه و کورده مه ده نییه کانی به یه ک چاو سه یرده کرد، له و شیوازه هه ره دواکه وتووه ی که نکولی له بوونی دوژمنه که ی بکات و حسابی مرۆفیان بز بکات. رژیم هه موو خۆگرتنکی تاییهت به شهري نویی له شهري کورددا ره تکرده وه. کاتیکیش سوپای غیراکی که وته لیدانی یاخیبوونه که ی کورد تا دا عیرکینیته وه، وه کک پاشان ده رکوت له نیسانی ۱۹۸۷ هه ده ستیکردو به دریایی ۱۹۸۸ یش به رده و امبوو، شانازی به به کاره نیانی چه کی کیمیاوییه وه ده کرد، واشی باسده کرد که ”جهنگیکه هه موو دنیا ریژی لیده گریت” نه و دنیا یه ی که ”هه موو نه و ناپاکانه ی خزیان به دوژمنه چاو برسیه کانی ده ره وه ده فروشن ره تله کاته وه.”

وه کک دواتر بزوم ده رکوت، نهم زمانه پیسه و شوومه له میژووی ناوچه که دا پیشینه ی

هه‌بووه. لیکچوویتیکی سه‌یر له تیوان سه‌رنجی به‌غدا بۆ کورد، که به نامرۆف و خۆ فروش و چوونه پال تیرانی پیلانگیری داده‌نان و، ههلۆیستی سه‌ر کردایه‌تی تورک له نهرمه‌ن، که له سالی ۱۹۱۵ داو له جه‌نگی جیهانی یه‌که‌مدا به تاوانی هاوکاریکردنی رووسه‌وه له ناوی ده‌بردن. نه‌نوه‌ر پاشای وه‌زیری جه‌نگی تورکیا به مورگه‌نتاوی ووتبوو: "ده‌بی تیبگه‌ن، کاتیک تیمه له ده‌رده‌نیل شه‌ری مان ونه‌مانمانده‌کردو، به‌هه‌زاران قوربانیمان له‌پیناودا ده‌دا، نه‌ده‌که‌را رینگه به‌و جزیره که‌سانه بده‌ین له پشته‌وه ئیمانده‌ن". دواتر هه‌والگرانی به‌ریتانیا، ده‌قی بروسکه‌یه‌کی شفره نووسیان بلاو‌کرده‌وه، که ده‌یانووت له‌کاتی گرتنی سو‌ریادا به‌رده‌ستی هیزه‌کانی به‌ریتانیا که‌وتوو، له‌کاتی جه‌نگی جیهانی یه‌که‌مدا وه‌ ۱۵ نه‌یلولی ۱۹۱۵ دا ته‌له‌هت پاشای وه‌زیری ناو‌خۆ ده‌ریک‌ر‌د‌بوو، ده‌قه‌که‌ی بریتی بووله‌وه‌ی که حکومه‌ت "به‌پاری ق‌ر‌کردنی ته‌واوی هه‌موو نهرمه‌نیه‌کانی تورکیای داوه" یشی له‌سه‌ر نه‌وه‌ داده‌گرت که "ده‌نیت بن‌پ‌ک‌ر‌ین و‌گ‌وی به‌ شیوازی درنده‌یه‌تی جزوری بن‌پ‌ک‌ر‌د‌نه‌که‌ش نه‌دریت... پیوسته‌گ‌وی به‌ ته‌مه‌ن و توخم و ویزدان وهیچ دوودلییه‌کیش له جیه‌جیک‌ر‌د‌نه‌که‌یدا نه‌دریت".

عه‌لی حه‌سه‌ن مه‌جیدی ناموزای سه‌دام حسنین و‌بالا‌ترین سه‌ر‌کر‌ده‌ی هیزه‌کانی له‌ کوردستاندا، به‌هه‌مان شیوه‌ییری ده‌کر‌ده‌وه. هه‌ر نه‌وه‌نده‌ی له ۳ نازاری ۱۹۸۷ دا بووه‌ سه‌کر‌تیری گشتی نووسینگه‌ی رینگ‌خستنی باکووری پارتی به‌عس، نیت‌کار‌یگه‌ر‌یتی و‌دل‌ره‌ق‌یتی له‌به‌جیه‌نسانی کاره‌که‌یدا به‌جۆر‌یک‌ دیاریدا که بۆ کورد خۆشی شتیکی کوتوپ‌ر‌بوو. چونکه به‌دریوازی مملاتی دوور‌دریویان له‌گه‌ل به‌غدادا، نه‌خرا‌بوونه‌ به‌ر ره‌حه‌تی تاکه که‌سێکه‌وه که به‌گرو‌بو‌کوژ هه‌ر خۆی نیت. سه‌دام و نه‌وانه‌ی یشتریشی، له‌ ترسی نه‌وه‌ی هه‌ر به‌ر‌پ‌س‌یک‌ جزیره‌ ده‌سه‌لاتیکی واید‌ر‌یتی ره‌نگه‌ بیه‌ته‌کیه‌ر‌کییان وه‌ه‌ولی ده‌سه‌لات‌گرته‌ ده‌ست‌بدات، ده‌سه‌لاتی له‌و جۆره‌یان به‌هیچ ئی‌سر‌او‌یک‌ نه‌دا‌بوو. به‌لام مه‌جید به‌و ده‌سه‌لات‌یه‌وه‌ بووه‌ که‌سی دوو‌م و دوا‌ی ناموزا‌که‌ی ده‌هات و، هه‌موو ده‌سه‌لاتیکی مه‌ده‌نیانه‌و سه‌رباز‌یانه‌ی له‌ ناسایشی باکووری غیر‌اقدا به‌ده‌ست‌بوو. نیت‌کورد‌ه‌کان نه‌و هیوا‌به‌شیان نه‌ما که له‌ پینا‌وانه‌وه‌ی خۆیاندا، سوود له‌ نا‌کو‌کیه‌کانی ناو‌سیستمه‌گشتیه‌که‌ بیه‌نن، یان پشت به‌و کیه‌ر‌کییانه‌ بیه‌ستن که ناساییه‌ له‌ ناو حکومه‌تیکی دیکتاتۆری وادا، له‌ تیوان ده‌ز‌گا‌کانی، ناسایش وه‌وال‌گره‌ جۆراو جزیره‌کان و، پارتی ده‌سه‌لات‌دارو هیزه‌چ‌کل‌ره‌کان و، جاشه‌کاندا هه‌بن. مه‌جید، تا ۴

نیسانی ۱۹۸۹ به پەرۆشه وه دهسته لانه ره هاكهی خۆی له باكووری عیراقدای به كاره هینا. رۆشنیریکی كوردی عیراق دلگه رمانه باسی نهو ماوه یه دی ده كوردی ده بیوت: "ههردوو سالی ۱۹۸۷ و ۱۹۸۸، له داگیر كردنه كهی نهسكه ندهری گه وری سالی ۳۳۱ی پیش زاینیه وه، كه له پیتی چون بۆ هندستانیدا كوردی، ناهه مواریترین دوو سال بووه له میژووی كوردستاندا". تیکه یشتی هۆی نه وهش، ته نیا به گوینگرتن لهو شریته تۆمار كراوانه ده رده كهون كه به رده سستی پیشمه رگه كه وتوون وتیایدا مه جید به ده نكه تیژو زمانه پیسه كه ی و شیوه ناوجه یه كی وا ده دویت كه یه كسهر ده ناسریتته وهو، پرن له هه ره شه ی ناهه مواری وستی خۆشی بۆ له ناوردنی كلتوری ته واری گه لیک و شیوازی ژبانیان به پیتی به رنامه یه كالا ده كاته وه.

مه جید شیوازیکی نویتی بۆ بنه ما كۆنه كانی له ناوردنی پارتیزانی زیاد كرد، نه ویش به كارهینانی چه كی كیمیای بوو بۆ كوشتن و تۆقاندنی گوندنشینه كانی باكووری عیراق، نیتر كورد ناوی عه لی كیمیایان به سه ردا دا بیری. ئەم ته كنیكانهش خیرا تر به رنامه ی چۆلكردنی گونده كوردیه كانی به دیهینا، نهو كه مه پیشمه رگه یه ماشبوونه وه، له وه كه وتن خواردن وه والیان له گونده كانه وه پیگات. ریشه كیشكردنی گوند نشینه كان له شوینه كانی خۆیانه وه و راگرتزانیان بۆ "شاره كانی سه ركه وتن" كه به دریاوی رینگا سه ره كیه كان و، نزیك شاره گه وریه كان دروستكرا بون، تا به ئاسانی پۆلیس و ئاسایش بیتوانن بیانخه نه ژیر ده سته لاتی خۆیانه وه، بهر له هاتنه كوردستانی مه جید دروستكرا بون. هه موو نه وه ی مه جید كوردی، په له كردن بوو لهو كاره داو، كاو لكردنی نهو دیتهات و گونده پچوو كانه شبوو كه له دیززه مانه وه بناغه ی كۆمه لگای كوردیان پێكده هینا. دواترو هه ر له هه مان سالدای، مه جید به ده یان هه زار كوردی گوند نشینی گرت و كوشتنی. به پیتی شریتیکی تۆمار كراوی سالی ۱۹۸۸، مه جید بیانووی كاو لكردنی نهو گونده كوردیانه ی له ناوجه "حه رامكراو" ه كه دا بون، كه پانتاییه كه ی، نیوه ی پانتایی هه موو ناوجه ی نیو ئینگلاند ده بوو، ده ئیت: "ته گه ر وانه كه یین چالاكی یاخیه كاغان تا یه ك ملیۆن سالی تریش بۆ راناگیریت".

مه جید سه باره ت به چۆلكردنی به پیتترین زهوی كشت و كالی عیراق و گوینینه دانی بهو چۆلكردنه و زه ره رو زیانه ی لیه ده كه وته وه، ده ئیت: "من گه غی نه وا نم ناویت،

بیست ساله گه م له ده ره وه دینین، با پینج سالی تریش به زیاده وه بیهنین". ناخ شیهه که ی کوردیش له وه دابوو داهاتی نهوت، که به شی زوری له بیره نهوته کانی کوردستانی عیراق هه لده هینجریت، پاره یه کی مۆلی بۆ سه دام حسین دابینه کردو، نهو گه غه ی پیده هینا که نه مریکای چاوبرسی کرپنه که یی بۆ ئاسانده کرد. زۆر به ی گه غه که نه مریکایی بوو به رپتوه به رایه تیهه که ی ریگن و بووش بپهرده بۆ عیراقیان ده ناردو، عیراقیش به لای لژی به ره مهینه رانی گه غی نه مریکاوه باشتین بازار بوو. به هوی پشتگیریکردنی نرخی گه غه که وه له لایه ن حکومتوهو، نهو زه مانه ت و پشتگیری بازار گانی کردنی شتومه ک CCC و، ناردنی بۆ عیراق، که له سالی ۱۹۸۹ ۱۵ دوونه ونده ی جارانی لیهات و، عیراق له سایه ی به رپتوه به رایه تی ریگن و بووشدا، بایی ۸ و ۲ بلیۆن دۆلاری نه مریکایی گه غی کری.

عه لی کیمیای له شریکی تومار کراوی تریدا، که قسه بۆ نه ندانه پشکه وتوووه کانی به عس ده کات، به رگری له به کاره نانی چه ندین جاره ی گازی ژه هراوی دژ به کورد ده کات و ده لیت: "کئی به ره لهستی نهو کاره ده کات؟ کۆمه لگه ی تیو ده وله تی؟ ده ی با کۆمه لگه ی تیو ده وله تی وه موو نه وانه ی بایه خ به قسه کانی شی ده دن هه ر بۆ خویان بلین". له کۆبوونه وه یه کی تری فکریدا، له سه ره تای ۱۹۸۹ ۱۵ که بۆ یاریده ده ره کانی خۆی و نه وانه ی خوار خۆی ده دوا، جاریکی تریش به رگری لهو شتانه ده کرد که سالی ۱۹۸۸ به رامبه ر به کورد کردبوونی به کۆمه لکۆژی کوردیشه وه، جا پیاو بوونایه یان ژن یان مندال، تا به وهش پشه کی ری له هه ر ره خنه یه ک یان به ره لهستی به گریت، ووتی: "بۆ ده بوا خۆشگوزه رانم بکردنایه؟ .. نه خیر هه ر ده بوا به بلدۆزه ر له چالم بنانایه". وه که مشتومری چاره سه ری دوا رۆژی کورده کانی به بیر که وتیه وه، ووتی: "چیم لهو هه مووه بکردایه؟ به سه ر پارێژگا جزر به جزره کانددا دابه شمکردن و، ناچاریشبووم که بلدۆزه ر بۆ نه ملاولا بتیرم".

نهو قسانه هه ر خزه له کیشاتیکی بووچ نه بوون. ده یان هه زار کورد، که ژماره یه کی زۆریان ژن و مندالیوون، به فرمانی راسته و خۆی مه جید کۆژران. دواتر هه ندیک له وانه ی لهو کورد قیرانه رزگاریان بوو گیرایانه وه، که چۆن به بلدۆزه ر چالی قوولقوولیان بۆ هه لکه ندوون و بۆیان کردونه ته گۆری به کۆمه ل. له به هاری ۱۹۹۱ یشدا که کورد له گه ل به غدادا که وته زنجیره دان وستاتیکی بی نه نجام، مه جید له نویته رایه تیه که ی

عیراقدابوو. هه‌رچه‌نده مه‌سه‌ود به‌رزانی وه‌موو دان وستانکه‌ره کورده‌کانی دیش که چارویان پنی که‌وت، دانیان به‌خویاندا گرت وده‌مارگرژ نه‌بوون، که‌چی مه‌جید زۆر به‌شو‌کابوو. له‌دانشتیکیاندا کورده‌کان پنیان ووت، به‌پنی نه‌و سه‌رژمیره‌ی نه‌وان، له‌زنجیره‌ شالازی تۆله‌سه‌ندنه‌وه‌ی “بگروه‌ بکوژی” سالی ۱۹۸۸، که‌ له‌ بنه‌رتدا دژ به‌خه‌لکی مه‌ده‌نی کران و ناوی “نه‌نقال” یان لئیرا، ۱۸۲هه‌زار کورد سه‌ره‌و نگومکراوه‌و زۆربه‌شیان به‌مردوو دانراون. مه‌جید راده‌به‌پری و ده‌قیژانی: “ته‌م ژمازه‌ی ۱۸۲هه‌زاره‌ زۆرتان پیه‌ ناوه‌ له‌ کویتان هیناوه‌؟ ژمازه‌ی ته‌واویان له‌ ۱۰۰هه‌زار که‌س زیاتر نییه‌”*. جا تا په‌رده‌ له‌سه‌ر نه‌و تۆمار که‌ هه‌ره‌ نه‌پنیانه‌ی به‌غدا لاده‌به‌ریت، بۆ نه‌وه‌ی ژمازه‌ی راست ودروستی قوربانیه‌کانی ته‌م هه‌لمه‌تانه‌ ده‌ر که‌ویت، نه‌وا باسکاره‌کانی ته‌م بواره‌ قسه‌که‌ی مه‌جیدیان به‌لاوه‌ په‌سه‌ند تره‌. شو‌رش په‌سه‌ول که‌ باسکاریکی ووردی کورده‌، دوا‌ی چه‌ن‌دین چاویکه‌وتنی زۆرو قوول له‌ ناو کوردستانداو، دوا‌ی لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی چروپری هه‌موو نه‌و به‌لگه‌نامه‌ عیراقیانه‌ی به‌رده‌سته‌که‌وتوون، له‌ سالی ۱۹۹۴دا ژمازه‌ی له‌ناوچوانی کاتی ده‌سته‌لاته‌که‌ی مه‌جیدی به‌ ۶۰هه‌زار تا ۱۱۰هه‌زار که‌س خه‌ملاندوه‌ه. رینگخراوی لیوردنی تیر نه‌ته‌وه‌یی “ته‌منستی نه‌ته‌رناشانال” وای داناوه‌، که‌ له‌ کوردستان و هه‌موو عیراقدادا، جگه‌ له‌و ماوه‌یه‌ی مه‌جید ده‌سته‌لاتی له‌ده‌ستدا بووه‌، “له‌ هه‌شتاکاندا به‌سه‌دان هه‌زار که‌س، به‌بێ دادگاییکردن گولله‌ بارانکراون و بوونه‌ته‌ قوچی قوربانی”. راپۆرتیکی نه‌ته‌وه‌ یه‌ کگرتوه‌ کانش سه‌رنجی بۆ نه‌وه‌ راکیشاوه‌ که‌ “درن‌دایه‌تی سه‌دام حسین دژ به‌ کورد به‌ راده‌به‌کی وا کوشنده‌ بووه‌و هیند کۆمه‌له‌ خه‌لکی گرتۆته‌وه‌، که‌ له‌ دوا‌ی جه‌نگی جیهانی دووه‌مه‌وه‌ که‌م هاوتابوه‌”.

نه‌وه‌ی سه‌رنج راده‌کیشی حکومه‌تانی وولاتانی خۆرئاوا، به‌ر له‌ گرتنی کویتی سالی * عه‌دنان موفتی بۆی گیشراوه‌ که‌ له‌ماوه‌ی ۴۲رۆژه‌که‌ی دانوستانه‌که‌دا جارینگ خۆی به‌شداریکردوه‌، ووتی: “که‌ باسی ویزانگاریه‌ به‌کۆمه‌له‌که‌ی گونده‌کان و به‌کارهینانی چه‌کی کیمیاوم هینا به‌پشه‌وه‌، که‌ به‌ فرمانی راسته‌و خۆی عمل کیمیاوه‌ کرابوون، زۆر کرژو تووپه‌بوو ووتی: - نه‌گه‌ر باسی کوردستان ده‌که‌یت پنیوسته‌ له‌ سه‌ره‌تاوه‌ ده‌سته‌بیکه‌یت، نه‌ کۆ له‌ کاتی ده‌سته‌لات وهرگرتنه‌که‌ی منه‌وه‌”. نه‌مه‌ی به‌ جو‌رینگ ووت وه‌ کۆ میژووی دوورودپۆی پیه‌ندیه‌کانی کورد و عیراق کاره‌که‌یان پیکردیت.

۱۹۹۰ که هه‌په‌شه‌ی له‌و هه‌سه‌نگییه نه‌وتییه‌ی خۆره‌لاتی ناوه‌راست ده‌کرد، ده‌ئین ناگیان له‌و پیشیلکردنانه‌ی مافی مرۆف نه‌بووه که سه‌دام حسین کردوونی. تا داگیرکردنه‌که‌ی کویتیش ده‌زگا جۆراوجۆره‌کانی نه‌ته‌وه‌یه کگرتووه‌کان هیچ به‌یاننامه‌به‌کیان ده‌رنه‌کرد، تیایدا په‌خه‌ له‌و پیشیلکردنانه‌ی مافی مرۆف بگریته، یان گوشار بخاته‌سه‌ر به‌غدا تا نه‌و کاره‌ ناهه‌موارانه‌ی زابگریته. لکاندنه‌کوئوپه‌که‌ی کویت به‌عیراقه‌وه، کۆمه‌لگه‌ی تیو ده‌وله‌تی، که‌ پنی له‌سه‌ر مانه‌وه‌ی ده‌سته‌لاتی به‌سه‌ر نه‌وتی خۆره‌لاتی ناوه‌راستدا داده‌گرت، وایکرد له‌پنی کۆمه‌له‌ بنه‌ماه‌کی شکۆداره‌وه، رووبه‌روو به‌ توندی بیزاری له‌و پیشیلکردنانه‌ی مافی مرۆف بگریته که به‌غدا پیاده‌ی ده‌کرد. به‌لام دانیان به‌وه‌دا نه‌ده‌نا که‌ چاوپۆشینه‌که‌ی کۆمه‌لگه‌ی تیو ده‌وله‌تی وایان له‌ سه‌دام حسین کرد نه‌و هه‌موو تاوانه‌ به‌رامبه‌ر به‌ هاو وولاتیانی عیراق به‌گشتی و کورد به‌ تاییه‌تی بکات و، هانیشیدا ترسی له‌ ناکامی کویت خسته‌سه‌ر عیراقه‌که‌ی نه‌بیت و، پیتی وایت بۆی ده‌چینه‌سه‌ر.

هه‌ر که‌ کویتیش نازادکرا، زۆر به‌ خیرایی چاو له‌و پیشیلکردنی مافی مرۆفه‌ی به‌غدا پۆشراو، ئەم مه‌سه‌له‌یه نه‌خرايه‌ ناو "دایکی بپاره‌کانه‌وه" که‌ نه‌ته‌وه‌یه کگرتووه‌کان له‌ نیسانی ۱۵۱۹۹۱ مه‌رجی ناگر به‌سته‌که‌یان پیدیاریکرد. به‌پۆه‌به‌رایه‌تی بووشیش، له‌سه‌ر تاوانی جه‌نگ و فرکردنه‌ به‌ کۆمه‌له‌که‌ی، هیچ به‌ته‌نگ داد‌گاییکردنی سه‌دام حسینه‌وه نه‌بوو، هه‌رچه‌نده‌ نه‌و ریکخراوانه‌ی به‌راستی به‌رگری له‌ مافی مرۆف ده‌که‌ن، ۱۰ دانه‌ سالی په‌به‌ق خه‌ریکی کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری و به‌لگه‌ی کاولکردنی گونده‌کانی کوردو، له‌سیناره‌دانی هه‌په‌مه‌کیانه‌و، سه‌رجه‌م زیاده‌رۆیه‌کانی تری پۆیمی به‌عس بوون.

سه‌دام حسین که‌ چه‌کی کیمیای دژ به‌مه‌ده‌نییه‌ کورده‌کان به‌کاره‌ینا، چه‌ند فرسه‌قیکی له‌ پیوه‌ره‌ دراندانه‌یه‌که‌ی خۆره‌لاتی ناوه‌راستیش تیه‌راند. چونکه‌ سه‌دام بۆ یه‌که‌مین جار، له‌ شه‌ره‌ به‌رفراوانه‌که‌ی سالی ۱۵۱۹۸۳، یه‌کیک له‌ گرنگرین چه‌کی سه‌ربازیانه‌ی قه‌ده‌غه‌کراوی سه‌رتاسه‌ری دونیای، بۆ رینگرتن له‌ شالای شه‌پۆلی تیرانییه‌کان له‌ به‌ره‌یه‌که‌دا به‌کاره‌ینا که‌ سوپاکه‌یی تیادا بلاوکردبووه. هه‌ر بۆ به‌یهره‌ینانه‌وه، عیراق یه‌کیک بوو له‌و زیاد له‌ ۱۰۰ وولاتانه‌ی که‌ په‌یمانامه‌ی جیتی تاییه‌ت به‌ قه‌ده‌غه‌کردنی چه‌کی کیمیایان مۆرکردبوو، که‌ نه‌وه‌ش له‌ ناکامی نه‌و به‌کاره‌ینانه‌ی کاولکارییه‌کی زۆری له‌ جه‌نگی جیهانی یه‌که‌مدا به‌رپاکرد هاته‌ ناراه‌.

به لایم به لای سدهام حسینه و خوزه سنه و به پیمان نامه کی واوه هیچ مانایه کی نه ده گه یاند، به تاییه تی که نه و به رنگاری دوزمتیکی ناوچه که بیژه * نه و کاته نه ته و به کگرتوه کان ناره زایی خوی به رامبر به غیراق نیشاند او تاوانباریکرد - که چی سی سال دواتر غیراق و تیرانی هردو کت به به کارهینانی چه کی کیمیای تاوانباریکرد - له وهش زیاتر هیچی دی نه کرد. پنده چوو رژیمی غیراق و ایبر بکاته وه، که له به شی ناوه راست و باشووری به ره ی جه نگدا، به کارهینانی هه موو جزوه چه کیکی به ردهستی بو ره وایت.

نه بوننی هیچ شتیکی راسته و خوزه کوردستاندا، سدهامی له به کارهینانی چه کی کیمیای دژ به کورد رانه گرت. به هاتنی سالی ۱۹۸۸، که به کارهینانی نه و جزوه چه کی له دژی کورده مده نییه کان تیادا چتر کرایه وه، ناشکرا دیار بوو شه ره که به هیج گاره کی به لای غیراقدا که و بژوه و، کوردستانیش هیچ بایه خیکی نه وتوی نه بوو، که چی سدهام حسینه به کارهینانی چه کی کیمیای دژ به کورده کان رینگه پندا، نه ویش نه کت هه بژ ته نیا جارینک، بگره جار به دوی جار به کارده هینراو، هیچ به ره له سستیبه کی راسته و خوش بو راگرتنی سدهام حسینه نه بوو. به که م هیرشی کیمیای له نیسانی ۱۹۸۷ دا کرا. به درینایی سال و نیویکت، غیراق پیشه وهی هیچ ترسکی له ناکامی کاره کی هه بیت، لایه نی که م ۶۰ گوندی گازبارانکرد، هیچ ناره زاییه کی توندو ناشکراش له تاکه پایته ختیکی وولاته گوره کانه وه نه کرا.

که له مانگی نابی ۱۹۸۸ دا، ۶۰ هزار کوردی غیراق له تاو کیمیا بارانکردنه کی غیراق، به شوکارانه به ره و سنووری تورکیا هه لاتبون و پدیریونه وه ناو تورکیا، حکومته خورئاواییه کان ناچار بوون کارینک بکن. به لایم نه و ساش نه و حکومتانه ی به رژه وه نندی بازاری خویانیان له غیراقدا به لاوه گرنجبوو، به رگریان له سدهام حسینه و قلیشیان له ناوه رژی رینککه و تننامه کی جنیف ده کرد، که گویه له ده قی رینککه و تننامه که دا شتیکی وای تیادا نییه رینی به کارهینانی چه کی کیمیای له و وولاتانه بگریت که موریان

* کینیت تیمه رمان، له "نیوپورکت پیه بلیک" ی ۲۰ کانونی دووه می ۱۹۹۶ دا نووسیوی، که به نیی سهرچاره کانی پتاگون و به لگه نامه ده سته سهردا گیراوه کانی غیراق، سدهام حسینه فرمانی به هیزه کانی پیشه وهی کردبوو، نه و چه که کیمیاییه ی پیشتر به کارهینراوو، له جهنگی دوررگی ۱۹۹۱ دا له دژی هاوییه ایمانیش، که نه مریکا سهر کردایه تیان ده کات، به کارهینین. به لایم سهر کرده سهر بازییه کانی نه یانکرد.

کردوه، واته كورد بزی نییه داوای تاوانبار کردنی به غدا بکات. نهم کاردانه وه تیو دهوله تیهش له گهل ههلویستی خورنواوی پشتگیریکه ری عیراق، له به ره نگار بونه وه ی نهو هه ره شهیه دا که شوری تیران له به رده و امیتی نهوت و نارامی سیاسیانه ی خوره لاتنی ناوه راستی ده کرد، ده گونجا. وولاته عه ره بییه کان و خورنواوییه کان، که عیراقیان به قه لایه ک له به رامهر نوسولیه تیرانییه کاندادا ده نا، نهوه بیانویه کبوو بز چاویوشین له تاوانه چه به له کانی سهدام حسینی ماوه ی شه ره که. ههر له بهر نهوه شبوو کومه لگه ی تیو دهوله تی نار ه زایی توندیان سه باره ت بهو هه موو پیشیلکردنانه ی مافی مرزف نه ده کرد که له عیراقدا ده کران، به به کارهینانی چه کی کیمیاویشه وه دژ به هیرشه کانی تیران.

نهو دیپلوماتانه ی بایه خیان به کاروباری عیراق ده دا، له میژبوو گه یشتبوونه باوه رینک، که نه گهر سهدام حسین له شه ره که دا سه ربکه ویت نهوا له سه ره هاویه عیامتیی کورد له گهل تیراندا سزایه کی قورسی کورد، به مه ده نی وجه کدار یانه وه ده دریت. ”ولیم نیگلستون“ که یه کیکه لهو که مه پسپوزانه ی نهوسای و ه زاره تی ده ره وه ی نه مه ریکاو، زانیاریه کی باشی له باره ی کورده وه هه یه، له سالی ۱۹۸۶ ده که سهدام حسین به درنده ترین شیواز ژبانی کومه لایه تی کوردی له عیراقدا له ناوده بهرد، زاراوه ی ”جینوسایدی کلتور“ ی بز دواروژی ره شی کورد به کارهیناوه، چونکه سهدام حسین گاز به کارهینانی دژ به تیرانییه کان بز چوو بووه سه ر، بویه زیاتر ری تیده چوو که له سزادانی کوردد و له هه لومه رجی گونجاودا ”گاز“ به کاربهینیت. بهم پیه ده بوا نهوه ی دواتر سهدام کردی کهس به لایه وه سه یر نه بوایه. کورده کان ههر که سینک بیوستایه گوربان لیبگریت بیان ده ووت، که کومپانیاکانی؛ به ریتانیا، هولهنده، فه ره نسا، نه لمانیا، ئیتالیا، یابان، سويسرا هه ره مه روویان ته کنترولز جیاو ماده ی کیمیاوی پیوست و کارمه ندی ته کنسکیان به عیراقداوه، تا نهو کومپانیا یانه ی به رواله ت بز به ره مهینانی نافاتکوزی کشتو کال به کارده هینران، بگورن بز کومپانیا یه ک که چه کی کیمیاوی بی به ره هم بیت.

جگه لهو نه خوشیانه و تو قاندانه ی چه کی کیمیاوی به سه ر کوردیا ده هینا، کاریگهر وهه رزانیش بوو. له ده یان ساله ی رابردوودار له شه ری پچوو ک وگه وره دا، چونکه کورد شه رینکی رینکو پینکی ده کردو هه همیشه زبانی چاکیشی به سه ربازه عه ره به کان ده گه یاند، ناوینکی سامناکی ده رکردبوو. به لام پیشمه رگه کان خزیان له به رده م به کارهینانی چه کی کیمیاوی، دژ به مه ده نییه کانیان بز نه گیرا. چه ند رژی ک دوا ی گاز

بارانکردنه که ی نای ۱۹۸۸ مه سعود بهر زانی فرماتیکی جهر گبری وای دهر کرد، که ناسه واره که ی وه ک ناسه واری نه فرمانه ی ۱۳ سال پیشتری باوکی واپو، که بو چه ک دانان دهر یکرد. بانگه وازیکی بو پیشمه رگه دهر کرد که نه گهر چه ک فریدان و خوذان به ده ست هیزه غیر اقیه کانه وه، زانی مه ده نیه کانی بنده پار یوری، نه وای بایکهن، له بانگه وازه که یدا ده لیت: "هممو شتیک کورتاییهات، شوپش ته وای" که نه وه ش خز به ده سه وه دانی ده گه یاند، ههروه ها ده شلیت: "تیمه به ده ستی به تاله وه شه ری کیمیا و عان پیناکریت، به کورتیه که ی، ناتوانین له سهر شهر به رده و امین".* به مجوره گاز سه لماندی که، بو دامر کاندنه وه ی بزور ونه وه ی کورد، بیته وه ی هیزه غیر اقیه کان توشی مه ترسی وزانی گه وره بین، شتوازیکی هه رزان و کاریگه ره، به تاییه تی که شه ری تیران خه ری کبوو کورتای پیده هات، هیچ سه ربازیکیش حه زی به وه نه ده کرد له دوا قوربانییه کانی نه وه شه ریت (C.I.A) کوژراوه غیر اقیه کانی شه ره که ی به ۱۵۰ تا ۳۴۰ هه زار که س خه ملاندبوو، به لام کوژراوه تیرانییه کانی به ۴۵۰ تا ۷۳۰ هه زار که س دانابوو. جا نه گهر چی وه ک دهر ده که ویت زانی غیر اقیه کان که متره له زانی تیرانییه کان، به لام گهر ره چاوی دانیشترانی عیراق بکه یین که له سینه کی دانیشترانی تیران که متره، نه وای بزمان دهر ده که ویت که زانی عیراق له زانی تیران زیاتره).

سه دام حسین حسابی نه وه شی کردبوو (راستیشبوو)، که ولاته بیانییه کان بو ده سته که وونی به لینی ناوه دانکردنه وه ی عیراق، که دوا ی عه ره بی سعودی گه وره ترین نیحیتی نه وتی له دونیادا هه یه، لیک به ده میاندا ده هاته خواره وه، نه وه ش کاریکی وای ده کرد که متر په رژی کوردیان هه بیت. راستیه که شی حکومتی تورکیا، له نای ۱۹۸۸ به لگه یه کی زوری سه به رت به گاز بارانکردنی کورد له ناو خه سه خانه کانیدا ده سته که ووت که کورده په نا ههنده کانیا نیا دا چاره سه ر ده کرا. به لام حکومتی نه نقه ره له ترسی وورژاندنی به غدا نه یخسته روو، چونکه ده یزانی به رزه وه نندی له دهر خستی نه وای زانیارانه دا نیسه. تورکیا چه نندین ملیار دۆلاری عیراق قه رزداره و لاوازیسه، بو به

*کار به ده ستانی پارتی دیموکراتی کوردستان نه وسایان خه ملاندبوو، که ۴۳۰۰ کورد له نه نجامی هه ولدانیان بو گه یشتنه سنووری تورکیا کوژراون، ۲۴۰۰ بان به زوری ژن و مندالی لای "کانی ماسی" وه ن. من خزم قسم له گه ل کورده کانداکرد، ده یانوت سویای عیراق ناوچه یه کی به رینی نزیک سنووری تورکیایان گه مارژداوه، بو به ته نیا دانیشترانی باکووری نه وناوچه گه مارژ دراوه دهر بازبوون.

بزیه نهیده ویزا رقی سهدام حسین ههلبسینیت، لهو چه که زورهش ده ترسا که هه بیوو، به تاییه تی مووشه کی دوور هاویژی زهوی - زهوی. * له ناست زوربوونی نهو به لگانهی که عیراق چه کی کیمیای دژ به کورد به کارهیناوه، (جامعهی عهره بی) "پشتگیری تهواوی" عیراقی ده کرد، که نهوش له یه کئ کاتدا ناحزی نه نداهه کانی بهرامبر که مایه تیه نا. عهره بییه کان و، ترسیشان له سهدام حسین درده خست.

ههر به ته نیا وولاته یه کگرتووه کان قر کردنه که ی ئابی به توندی تاوانبار کردو، "جورج شولتز" ی وه زیری دهر وه ی نه مهربکا، به کارهینانی نه م جزره چه که ی له دژی خه لکی مه ده نی به "کاریکی ناهه موارو بین بوونی هیچ بیانویه کئ" باسکرد. به پیی برووسکه سه ربازییه عیراقیه کان، به ریژه به رایه تی ریگن ریگن باسی نهو قوربانیانه ی ده کرد که به ده ست دیارده ناساییه زانراوه کانی چه کی کیمیاییه وه ده تلانه وه، وه کئ برینی پیست وهو کردنی به نازارو گیزیرون وقسه هه لجزر کانن. ** به لام به ریژه به رایه تیه که ی ریگن دژی پروژه یه کئ وه ستا که چند نه ندایمکی نه نجومه نی پیران، له سهر نه م "شهری جینوساید"ه، بۆ سزادانی عیراق پیشنیاریان کردبوو، نه ویش به برینی نهو سهدان ملیون دۆلاره ی وه کئ قهرزیکنی ناسایی به به غدا ده دراو له گه له زور زه ماناتی مادیشدا، که دیاره نه مهش وایده کرد چند ده وله تاتیکی تری ناوچه که سوودی بازرگاتیسی دوا ی شهره که ی لیوه برگرن. به لام که پروژه که له ناو به راشی کونگریسدا هاررا، به ریژه به رایه تیه که هه ناسه ی سهر فرازی هه لکیشا.

* سی پزشکی نه مهربکایی سهر که وتوو له پشکینی په ناهینده کانی دیاره کرو ماردیندا، راپانگه باند که "نه خۆشی پیست و منگی تایه تیان" بۆ دهر که وتوو (دی ولستریت جورنال ۲۰ مه یولی ۱۹۸۸)، به لام ده سته لاتداری تورکیا، تا نه هیلن نویته رانی "گه منستی نه نته ناشال - ریکخراوی لیوردنی گشتی" و سی نه مهربکایی بگه نه لای پزشکی کان (سی پزشکی که نویته ری مافی مروف بوون) و کار به ده ستانی خاجی سووری تورکیا، که نه وایش به په ناهه رانی تر وه خهر ریکبون ده یانویست به ریژه وه، چیان له ده ست هات کردیان. دیسان ده سته لاتداری تورکیا هه لیان دا که نه هیلن رۆژنامه نوومه تور که کانیش قسه له گه له پزشکی کاتدا بکه ن و، زانیاری ساخته بان سه به ارت به شوین وریگای په ناهینده کان ده داو، نه شیان ده هیش پزوری پزشکیانه له سهر نهو پشکینانه ی سهر سنوریان بدن.

گه منستی نه نته ناشال - ریکخراوی لیوردنی گشتی" به یانامه به کی سه به ارت بهو ره فاره یان دهر کرد.

** شیلانوستران، که نهو کاته قسه که ری بالوئیزخانه ی وولاته یه کگرتووه کان بوو له نه نقه ره، له چاونیکه وتیکی ته له فریزی کانونی په که می ۱۹۹۳ دا، له واشنتون هه لویتسه به هیزو تونده که ی

زۆر جاریش له خۆم دهبرسی، بلتی رۆژنامه خۆرئاوایه کانیش لهو پیلانهی حکومهته خۆرئاوایه کان و عهره بیه کان سه بارهت به کیمیا بارانکردنه کهی کورد چینیویان و، ده کریت ناوی پلانی بیدهنگی ئینریت بهرپرسیار نه نه؟ زۆریش بهوه دلتهنگبوم که رۆژنامه خۆرئاوایه کان لهو ئاسته دا نه بون کاردانه و به کهی زیاتر و به هیزتر سه بارهت به به سه رهاته کهی کورد بوورووژین. دواي چنده ههفتهیه که له هیره کیمیاویه کهی ۱۹۸۷، ئیبرساره کورده کان، من و براده ره کائیان له رووداوه که ناگادار کردو، تیمهش له کاتی خزیدا وه که پیوست بلاومان کردوه. دینه وه یادام که چون گازانده به کهی زۆرم له سه رنووسه ری رۆژنامه به کهی عهره بی کرد، که باوه ری به شته که هه بوو دانیشی به گرنگیه کهیدا هینا که چی نه پیوست باسی بکات. له وه لامدا ووتی خاوه نی رۆژنامه که قایلنا بیت ئەم هه والانه بلاو بکریه وه. ئەوه ئەو کۆتانه به که له نه ستزی پیشه به کهی ناخوونه پیدا ده بیت.

کورده کانیش نه یان توانی وه که پیوست کیشه کهیان له میدیای خۆرئاوا دا بوورووژین. له کاتی کهدا سه دام حسین، ده میک فیزی به رۆژنامه نووسه بیانیه کان نه ده داو، ده میکی تریش ری به وانه نه ده دا که ده چوونه ناو عیراق وه بگه نه کوردستانی عیراق، به داخه وه کورده کانیش نه وه نده چاپو که نه بون و هیچیشیان نه کرد. مه سعود به رزانی و جهلال تاله بانیش، هه ولی به هوده یان بو تاوانبار کردنی دا بارینی نه وه چه که گه و رانهی له به کیتی شۆره وی و وولاته خۆر ئاوایه کانه وه بو عیراق ده هاتن و، نهو کۆمپانیا نه و رو بیانیه ی "نافاتکوژی کشتو کال" یان به ره هه ده هینا، دا. نهو کۆمپانیانه ی "بو دووشت به کار ده هینان"، ریگای به به غدا دا که؛ گازی "هه رده ل" و "به پیرایت" و، گازی تری ده مار کرژی، که به چه ریپی دژ به کورد به کاره نینان، به ره مه بنیت. به لام سه ره که نووسه ری رۆژنامه خۆرئاوایه کان، ناماده نه بون هیچ شتی که بلاو بگه نه وه، تا په یامنی ره کانیا ن نه چه کوردستان و راستی رووداوه که نه سه لین. رۆژنامه نووسه بیانیه کان توانای هیچیان نه بوو، کورده کانیش ده ساتیک پیشتر به ریگه ی قاچاخ چاپو کانه رۆژنامه نووسیان ده گه یانده کوردستان، به لام دواتر ده سه وولاته به کگرتوه کانی نیوتم. نه ویش رینک پشی به و ووتووێژانه به ستوو که "میشیل نوستران" ی میردی - که نه وسا کار به ده ستی سیاسی بالووێژخانه که بوو - له نزی که ستوو له گهل رۆژنامه نو سه بیانیه کاند ا کردبووی.

پاچه‌بزون و نه‌یاندە توانی لە سنوورە کانی؛ تورکیا، تیران و، سوریا و ناودیویان بکەن. هەر خواش بۆخۆی دەزاتیست، من وکەسانی تریش لەم ڕووە و چەندمان قسە لە گەل لێپرسراوە کوردە کاندای کردووە، کە ئەو کاتە گەرفتیکی زۆر سەختیان بەرەو ڕوو ببۆ. هەر بۆغۆنە لە سالی ۱۹۸۷دا لە پێشنیاری سەفەرینک زیاتر، کە لەو پەری باکووری خۆرەلاتی سوریا و بەناو تورکیادا بچم و ئەجا لەوێشە و بۆ ناو عێراق، هیچ شتیکی جدی تریان بۆ نەکردم. لە شام کە پیاو کانی بەرزانی بۆ پەڕینە و هی ڕووارو شویئە مینریتزراوە کان و مەترسی کەوتنە ناو تەقە ی پەشاشە و، کە هەمووشی بەشە و بکریئ، نەخشەبەکی تەواویان بۆدانام. کاتیکی نەبەدلیم نیشاندا، ووتیان سەرزەنشست ناکەین چونکە لە دوا هەولێ خۆماندا سێ پیاومان لێکوژرا.

کە زانییم ناتوانم خۆم بچمە ناو کوردستانە و، پێشنیاری کرینی چەند کامیاریەکی بچووکی سینەمایانە ی هەرزانم (با بە کاریش هاتین) بۆ پێشمەرگە کانکرد، تا وێنە ی ڕووداوە کانی ناو کوردستانی پێبکرن و، فلیمە کانی بە دۆنیای دەرە و ۱۵ بلاو بکەنە و. پێشنیاریکی وا، بۆ بزوتنە و بەکی رزگاری نیشتمانی هیجگار هەژاری وە کێ کورد کە تفی قووتدەداو تیرە ی بەو سامانە زۆرە ی رینکخراوی رزگاری فەلەستینی دەبرد، چارەسەریکی ئۆنە یی و خەیاڵلوانە بوو، کە لە کەسێکی نیازپاکی ییناگای خۆرئاواییە و دەرجووویت، بۆیە بە قسەیان نەکردم. لە نازاری ۱۹۸۸دا، تیرانییە کان بە کویتەر رۆژنامە نووسە بیانییە کانیان بۆ بیینی هەزاران کوردی مەدەنی برد، کە لە شاری هەلەبجە ی عێراقی ژێر دەستەلاتی تەواوی تیراندا بە گازی ژەهراوی کوژراوون، وێنە ی یە کەم دیمەنی گرنگی قوربانییە کان گیرا، میدیا خۆرئاواییە کان بلاویانکردووە. (دوای راپەڕینە کە ی کوردی ۱۹۹۱، چەندین شریستی فیدیف لە دەزگا هەوالگرییە کانی - نیستخبات - عێراقدا کەوتنە بەردەست، وێنە ی لاشە ی بە گاز کوژراوان و زۆر شتی تریشیان تیادابوو. ئەم شریتانە بە تەواوتی بلاونە کرانە و، پەنگە لەبەر ئەوە بووینت کە هەندێ کورد - جاشە کان - دەستیان لەو کارانە دا هەبووینت و نەیانویستینت بزانیت).

لە چەرخی "گوندی گەردونی" دا کە تێستا تیایدین، پەنگە وێنە سامناکە کانی قوربانانی "هەلەبجە" وا لەو کەسانەش بکات کە چاوپۆشیەکی زۆریان بۆ عێراق هەبە، ییزاری توندیش دەرپەرن. نێر دوای قەلاچۆکردنە کە ی هەلەبجە، نەدە کرا دۆنیا گوئی خۆی لە بەسەرھاتی کورد کەربکات. بەلام هەر بەتەنیا ئەو دیمەنە سامناکانە، سەدام

حسینیان له بهرده و امبونی قه لاجز کردنی کورددا رانه ده گرت و، وولاتانی خوزرناوashi قایلنه ده کرد که هه لوئیسیتیک یان شتیکی واکات له تاوانبار کردنه سه رزازه کییه که ی تیپه ریتنیت. نه و که مه کوردانه ی دهرکیان به قه واره ی کاره ساته جه رگبه که ی "هه له بجه" کردبوو، هیوایه کی ساویلکانه ی وایان هه بوو که نه و بیزاریه جیهانیانه بیته هزی پارینز گاری کردنی نه و کوردانه ی له غیرا قدا ماپوونه وه؛ نه وانه کاردانه وه که ی دهره وه یان له قه واره که ی خزی زور گه وره تر کرد. به لام سه دام هه ر بئی له سه ر نه وه داده گرت که هه له بجه ئیشی تیرابوو. دوا ی نزیکه ی پینج مانگیک غیراق دوا هیوشی کیمیای، له دوا ی ناگر به سه ره سمیانه که ی ۲۰ ئایی ۱۹۸۸ ی تیوان به غداو تاران، دژ به کورد کرد. نه م په لاماردانانه له ۲۵ ی ئابه وه تا ۹ ی ئه یلولی نه و ساله ی خایاندو به راده یه کی وای بوون ههنگی ناو تورکیاشی کوشت و، پیده چوو سه دام حسین گالته به ههستی کۆمه لگه ی تیوده ولته ی بکات، که به ده ستیشخه ری دیلۆماتانه هه ولی ته وایان بۆ کۆتایه پینانی جهنگه که له به رژه وه ندی غیراق بووبه نه پینیش چه کیان بۆ ده نارد. کاتیکیش بۆ یه که بچار چه ند قوربانییه کی گازه که دهر بازبوون و، دوا ی په رینه وه یان بۆ ناو تورکیا به سه ره ساتی خوزیان گپرایه وه، کۆمه لگه ی تیوده ولته ییش، که رووبه پرووی شایه تیه کانی نه و کوردانه بوونه وه شه رمه زاربوون و، ناچار له کانونی دووه می ۱۹۸۹ داو له پاریس، کۆنگره یه کیان سه باره ت به چه کی کیمیای ساز کردو، له نوی پیوستی رینز گرتنی په ایمانامه ی جینقیان بۆ دوارۆژ به بیر هینایه وه. له نه نجامی پیدا گرتنی سه دام حسین خوزیدا، فه ره نسا به و ناوه وه که کۆنگره که ی تادا ده گیرا، هه ر به ته نیا وولاته سه ره به خوکانی بۆ بانگه پشتر کرد. به وهش کورد له به شداریتی کۆنگره که، که له تشرینی وه می ۱۹۸۸ دا به ستراو په رچدانه وه ی قسه کانی "هه ها محیدین مه عرف" ی جینگری سه رۆک بیهش بوون، دانی به وه دا نابوو که وولاته که ی گازی ژه هراوی له هه له بجه دا به کاره یناوه، به لام به کاره یناوه که ی دوا ی ناگر به ستی ئایی ۱۹۸۸ ی ره تکر دبووه. به دریاوی دایشته کانی کۆنگره که ی پاریس، که له باره گای "رینکخراوی نه ته وه یه کگرتووه کانی په روه رده و زانست ورۆشنیری، یۆنسکۆ" ی به ری چه پی رووباری سین به سترا، لیرسراوانی فه ره نسا هه موو شتیکیان بۆ هیشه ته وه ی خۆنیشانده ره کورده کان له شویتیکی دووری نه وه ری سین کردبوو.

له ئه یلولی ۱۹۸۸ دا په له خۆم گه یانده تورکیا تا سه باره ت به و ده یان هه زار کورده

توقیو و گیزانه له کیمیا باران دهربازببون راپورتی رۆژنامه نووسی بنووسم. زۆریه ی قوربانییه راستیه کان، یان ئه و هیزه غیراقیهی رینگاکه ی داخستبوو گرتبوونی، یان له نهنجامی گازبارانه که دا به جۆریکیان ئیهاتبوو نه گه نه شوینی سهلامهت، بهلام هه رچۆتیکوو هه ندیکیان گه یشتبوو نه ناو تورکیا. وینه یه کی زۆر دانسقه ی رزگار بوویه کی کیمیا بارانه که ده ستهکوت، بهلام که سه رۆکی به شی کاروباری نیوده وله تی رۆژنامه که م قایلنه بوو ۲۰۰ دۆلاری نرخه که ی بدات هیوا برابوووم، ینمویه هه ر به و ته له فونکردنه ی له کوشیکی ناوه راستی کوردستانی تورکیاوه بۆ قایلکردنی کردم، نه وه نده نرخ ی وینه که م خه ر جگر دهبوو. نه و ینی وابوو که شایه تی دهربازبووه کانی زۆر چرن وبز په رجدانه وه ی غیراق وقسه بووجه له کانی به سن. چونکه بۆ سه رۆکی به شینک که له واشنتۆن دانیشیتیت نه وه نده به سه، نه گه ر چی ئه و به لای منه وه پیاوینک بوو گه رماو گه رمی به سه رهاته کانی به لاوه مه به ستبوو، چه زیشی به و شیوازه درنده یی و به ینچو په نایانه ی له خۆره لاتی ناوه راستا باویانه، نه بوو. به لام راستیه که ی ده بی سه رزه نشتی خۆم بکریت، چونکه گه ر زیره کانه تر کارمبکر دابا ده بو یا به کسه ر وینه وه ی ینشه کی ئیزن وه ریگرم وینه که م بکریاوه بۆم بناردنایه بۆ واشنتۆن، نه وسا وینه که خۆی کاری له سه رۆک به ش ده کردو، که بی هیچ گومان و دوودلییه ک بیویستایه یان نا له رۆژنامه که دا هه ر بلاوده کرایه وه.

کاتیکی حکومه تی غیراق، وه ک ئی چاوه پروانده کرا، نکولی له کیمیا بارانکردنی کورده کان کردو، بایه خی به و داوا تپوده وله تیه نه دا، که ئیژنه یه کی زانستی بیلابیه بۆ لیکۆلینه وه یه کی مه بدانی داچه زریتریت، تووره ییه کی زۆر جیی هیوا برابویه که می گرتوه. به غذا رینگادان به و پسپۆرو شاره زا بیانیانه ی لیکۆلینه وه کان ده که ن به ینشیلکردنی سه روه ری خۆی ده زانی، بۆیه به مناوه ره یه کی دیلۆماتیانه به پرووی په خه گره کانی وه ستایه وه هاواری ئیهه ستا که نه گه ر ته نیا به لگه یه کی گازباران کردنه که یان ینیه با ناشکرای بکه ن. سه دام حسین خه ریکبوو نه مه شی به ته واوه تی بۆ بچیته سه ر. نزیکه ی ۲۰۰ رۆژنامه نووسیکی بیانی بۆ سه ردانی کوردستانی غیراق بانگکران و به چاودیزیکردنی به رپرسیانی غیراق چه ند گه شتیکیان بۆ سازکرا، وه ک چاوه پروانیشده کرا هیچ به لگه یه کیان به رده ست نه که وت که به کارهینانی چه کی کیمیاوی بگه به تیت. رژی می غیراق وای نیشاندده که توقینی خه لکی له قه لاجۆ کردنه که ی ”هه له بجه“ (که

عیراق هه‌میشه تیرانی بێ تاوانبارده کرد) به‌راده‌یه‌کی واپوو، کاتیک هیزی ناسایشی عیراق گازی فرمیسکرپتزی بۆ بلاوه بیکردنی حه‌شاماتیك به‌کارهیناوه، به‌گازی ژه‌هراویان تیگه‌یشتوو و به‌ره‌و تورکیا هه‌لاتوو. به‌لام واش سه‌ردانه‌که‌یان حکومه‌تی تووشی سه‌رتیشه کرد، نه‌ویش کاتیک کۆمه‌لیک له‌ په‌یامنیره‌ بیانییه‌کان ریکه‌وتی به‌که‌یه‌کی سه‌ربازیانه‌ی عیراقیانکرد هه‌ر هه‌موویان له‌ ته‌وقی سه‌ریانه‌وه تا نوکی بییان به‌رگی تایبه‌تی شه‌ری کیمیاویان پۆشبوو. به‌لام چه‌ند سائیکی خایاند تا به‌لگه‌یه‌کی زانیستیانه‌ی وا به‌رده‌ستکه‌ویت که هیچ گومایک بۆ به‌کارهینانی گازی ژه‌هراوی، وه‌ک گازی خه‌رده‌ل و ده‌مارکۆژی نه‌هینته‌وه.*

نه‌و ریکه‌وته‌ی بۆ په‌یامنیره‌کان هه‌لکه‌وت، که ریتانداپوون به‌که سه‌ربازییه عیراقیه‌که‌ بیه‌نن، به‌راستی هه‌لیکی زۆر له‌وه ده‌گمه‌نتره‌وو که نه‌و رۆژه‌لی چاوه‌روانده‌کرا. چونکه نه‌و چه‌ند بالوێخانه‌ خۆرئاواییانه‌ی له‌ به‌غداپوون، هیچ کاتیک به‌لگه‌یه‌کی واگرنگیان به‌ده‌ست نه‌هیناوو. نه‌ویش نه‌ک له‌به‌ر نه‌وه‌ی به‌راستی هه‌ولیان بۆ نه‌داپوو، وه‌ک چۆن کورده‌کان بیری لیده‌که‌نه‌وه. لیسراوانی عیراق زورنای سه‌رکه‌وتنی کاره سه‌ربازییه‌کانیان لیده‌دا. هه‌ر بۆ نمونه‌ ناوی "نه‌نفال"یان له‌ پۆسته‌خانه‌یه‌ک و ناوچه‌یه‌کی گازی سروشتی نابوو، بێگومان بینه‌وه‌ی به‌ دوورو درێژی کاره‌ ناهه‌مواره‌که‌ی خۆیان ناشکرابه‌کن، یان رتی دیپلۆماته‌ بیانییه‌کان به‌ده‌ن سه‌ردانی باکوور بکه‌ن تا به‌چاوی خۆیان هه‌موو شتیك بیه‌نن، نه‌وه‌شیان به‌ ناوی پارێزگاری‌یکردنی سه‌لامه‌تی دیپلۆماته‌کان خۆیانوه‌ ده‌کرد، گوايه چونکه به‌هزی بوونی هیزیه‌کانی تیران یان پێشمه‌رگه‌وه کوردستان مه‌ترسی لیده‌کریت. به‌عجزه‌وه ته‌نانه‌ت له‌ هه‌لومه‌رجی باشتریشدا، به‌عسیه‌کان نه‌یانده‌هیشت عیراقیه‌کان به‌گشتی و کورده‌کانیش به‌تایبه‌تی هیچ پێوه‌ندییه‌کیان به‌ بیانییه‌کانه‌وه هه‌بیت. له‌وه‌لومه‌رجه‌دا "سی. ئای. نه‌ی" سه‌رچاوه‌ی هه‌والی که‌مبوو، بگه‌ ده‌سته‌پاچه‌شبوو، له‌ کاتیکدا ده‌زگا هه‌والگریه‌کانی تری خۆرئاوا له‌و باشتر نه‌بوون. دیپلۆماته‌کان نه‌ده‌بوو به‌ته‌نیا سه‌ردانی گونده کوردیه‌کان بکه‌ن. کاتیکیش وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی عیراق ناچاربوایه‌ ری به‌ چه‌ند سه‌رداتیکی ده‌گه‌ن بدات، نه‌وا ده‌بوا به‌سه‌رپه‌رشتی "نیستخبات" هه‌ سامناکه‌که‌ی بوايه

* نمونه‌ی گه‌ل وه‌ندی بابه‌تی تریش، سالی ۱۹۹۳ له‌ دتی "برنی" که گوندیکه‌ له‌ ۱۹۸۸

گازبارانکراوه، کۆکرایه‌وه‌و دوا‌ی شیکردنه‌وه‌ی له‌ تالیگه‌کانی "پورتون داو" ی چه‌که کیمیاویه‌کانی

“تهپرل گلاسی” بالوئیزی ئەمەریکاو “هایوود رانکن” که فەرمانبەریکی بالوئیزخانە کەبەو، زمانی عەرەبی بەچاکی دەزاتیت، لە ئابی ۱۹۸۸دا لە کاتی دووئاشالاری کیمیابارانە کەبە ئەنفالدا، تا لە ڕووداوێ کەبەن چیان لە دەستەت بۆ سەردانی کوردستان کردیان. دواي سالاتیک گلاسی لە واشنتۆن بۆیگیڕامەوہ کە چۆن دواجار بەزۆرو، بەبیانوی سەردانی چەند ئەمەریکایە کە، کە لە گەل کۆمپانیایە کەبە ئەندازیاری تورکی ویزگوسلافی هاوبەشدا کاریانکردووە، تا بەرەبەستە گەورە کەبە “بەخمە” دروستبکەن. ئەو بەرەبەستە ۲۸۴ پی بەرزەو بۆ بەرەمەینانی کارەباو داينکردنی ناوی ئاودیری کشتوکال تایبەتەو، هۆبە کیشە بۆ بن ئاوخستی گوندی “بەرزان”ی شوینی لە دايبکرونی بەرزانییە کان وگوندو زەوی وزارە کانی دەوروبەری و، دايرینی تەواوی ناوچەي “باديسان”ی بەرزانییە کان لە ناوچەي ناوهندو خۆرەلانی کوردستانی یە کیتی نیشتمانی کوردستان. جا گلاسی بۆ ناچار کردنی بەغدا، بیزارانە هەرەشەي وای دە کرد کە ئەگەر ڕینگای سەفەرە کەبە کوردستانی نە دەن ئەوا ئەوانیش لە واشنتۆن ڕی بە کاربە دەستانی بالوئیزخانەي عیراق نادەن کە بەسەر بەستی بەناو وولاتە یە کگرتووہ کاندایین و بچن. گلاسی دەیزانی قسە کەبەي وادە گەبەتیت کە ئیتر بە کریتیگراوانی هەوالگرنای عیراق تۆقاندنی عیراقیە نیشتەجیکانی ناو ئەمەریکایان بێناکریت وناشتان چیتر. هەلسوکەوتی خراپیان لە گەلدا بکەن.

بەتەنیا گەبیشتنە کوردستان ئەوہي نە دە گەباند کە ئیتر هەر زانیاریە کەبەت دەستەدە کەبوت، تەنانەت ئەگەر دیپلوماتیش بێت وکەسانی سەر بە رژیمی عیراقیش بێتیت. بەلای بەغداوہ “رانکن” یە کیکبوو لەوانەي حەز بەچارەي ئەمان ناکات، چونکە سەری لە سەرۆک عەشیرەتیکي کورد دابوو کە لایەنگری تەواوی حکومەتیش بووہ. خۆ کوردیکي وە کە ئەو سەرۆک عەشیرەتە نەبیت هەر کوردیکي تر قسە لە گەل دیپلوماتیکدا بکات واوہ یلا بەحالی. گلاسی لە سەرداتیکیا خۆي لە هەوالگرە عیراقیە کان هیزی چە کداری بەریتانیادا، بەرماوہي گازی خەردەل وچەند گازیکی دەمارگژی تواوہي تادا دەرکەوت. لە تشرینی دووہي ۱۹۸۸دا خاتو “گواینی روبرتس” کە رۆژنامە نووسینکی سەر بەخۆبەو پەسپۆرتیکي ناسراوی کاروباری کورده لە گەل چاوساغتیکي کوردها، بە نەهینی لە سنووری تورکیاوہ چووبوونە عیراق تا ئغوونەي خۆل کۆبکەنەوہ. بەلام شیتە لکردنە کەبە “پورتون داوون” لەو کاتەدا زۆر وورد وبە کلایکەرەوہ نەبووہ.

وونده کات وزرر به خیرایی ئۆتۆمزیله که ی ده ئازۆیت، زۆر نابات ئاشکرا ده بیت. تا نه مروشی له سه ریبت نه و ترسه ی له بیر ناچته وه که له ناویته ی ئۆتۆمزیله که یه وه، هه والگره غیراقیه کانی دیوو که نه و کورده یان به گیر هینابوو که نه م پرسیاری شوینی کرپنی هه نگوینی خۆمالی ئیکردبوو. جار جاره ش له ئۆتۆمزیله که وه نه و سه رنجه ووردانه ی له کتیه که ی "نه ی. تیم. هاملتۆن"ی نه ندازیاری نیوزیله نداییدا هه یه، که باس له دروستکردنی یه که مین رینگای سه ربازیانه ی ئیستراتیجی کوردستانی سه رده می ئینتیدایی به ریتانیای غیراقی سالانی بیست و سیه کان ده کات و، نه و ویزانکارییه ی گونده کوردیه کان ره چاوده کات.

ده کریت ته نانه ت چاودیره شاره زا کانیس گیلکه ن. عه بدولرحان قاسملۆ، که سه رکرده یه کی کوردی تیران بوو، له غیراقدا به ئازادی ده سوورپایه وه، مافی پیوه ندیکردنیشی به بالۆیخانه بیاییه کانه وه هه بوو، دوای چه ندین چاوپیکه وتنی کورده غیراقیه کان، به ته وای پروای به وه هینابوو که نه و گازانه ی له ئابی ۱۵۱۹۸۸ به کارهینران ژه هراوی نه بوون و، له و گازانه بوون که له کاتی پیوستدا هه شاماتیکی بلاوه پیدکریت. حکومه تی غیراق ته وای دهستی به سه ر باره که دا گرتبوو، به راده یه ک قاسملۆ له حوزه یرانی ۱۵۱۹۸۹ چوو نه و قوولایی کوردستانه وه تا نه و راپۆرته یه کلابکاته وه که له رۆژنامه ی "تایمز"ی به ریتانیاییدا بلاوکرایه وه، ده ئیت سوپای غیراق "پرایه"ی ته ختکردوه. ده رکه وت راپۆرته که راست نیه وه ده ست بۆ "پرایه" نه براوه، به لام شاری "قه لادزه" ی نزیک، که ۷۰ هه زار که سی تیدا نیشه جییوو، ته ختکرا بوو.

گلاسپی ده ئیت، له و چه ند سه ردانه ی کوردستانیدا نه و کوردانه ی چاوی بیسانکه وتبوو، که به په له ش قسه ی له گه لیاندا ده کرد، نه و هه ولو ته قه لا بیهوودانه ی خۆیان بۆ باسکردبوو، که بۆ ویران نه کردنی گونده کانیان له گه ل کاربه دهسته غیراقیه کاندادا بوویان. له هاوینی ۱۵۱۹۸۹، ژنه بالۆیه که ی نه مریکا "گلاسپی" رینگای شاری نامیدی که به شاخیکه وه یه بری، کاریکی واشیکردبوو که تیواره ی پینجشه مه بگات، چونکه ده یزانی ده سه لاته داره غیراقیه کان پرکیشی شکاندنی رینسای ئیسلامیانه ی رۆژی هه ینی ناکه ن تاناچاریکه ن بۆ به غدا بگه ریته وه. هه رچه نده هه چکام له وانه ی دیبوونی شتیکیان لا نه درکاندبوو، که چی ئیبرسراویکی غیراقی له کاتی نانوواردنی تیواره دا ووتبووی: "دوو سال له مه وه بهر ملوانکه یه ک رۆوناکی گونده نزیکه کانت لیره وه

دهینی دهبریسکانهوه. بهلام گلاسی تهنیا نهو پروناکیهیی بهدیده کرد که له کوشکیکی سهدام حسینی شارزچکهی سرسنگهوه شهوقی دهداپهوه. نهو توزه پروونکردنهوهیهی لپیرسراوه غیراقیه که بۆ نهو بهسبوو.

گلاسی ووتی: "سهیره که لهوهدابوو، ههموو نهو کوردانهی چاوم پینانکهوت، بههیچ جزرینک بهلای کۆمه لکۆزی یان کیمیابارانکردنه کهدا نهدهچوون". پروانده کرا که لهوه پیشاگابووین. بلایی نهوانهیی قسهی له گه لدا کردبوون بهرادهیه کی وا ترسایتین نهویرن نهو باسهی له گه لدا بکهن؟ یان له "جاش" ه کانی سر به رژیم بووبن؟ یان شارنشین، یان لهو که سانه بووبیتن که له کوخته کانی "شاری سرکهوتن" دا دهژیان، واته کیمیاباران وگرتن وپرینه کهی دیهاته کوردیه کان نهیگرتوونه تهوه؟ چونکه برپاره سهرنیه کهی به عس، نهو کوردانهی که به زۆر یان به خواشیت لهو جیگایانه دا نیشتهجیکرابوون، لهو کاولکاری وکۆکۆزییهی کاتی نه نفال بهرامبر ناموزاکانیان کرا به دووربوون. خاتوو گلاسی گیراپهوه که له سه ره تای نهیلولی ۱۵۱۹۸۸ کاتی که نه نفال کۆتاییهات، حکومهتی غیراق وه ک پیشه یه تی لپوردیکی گشتی دهه کردبوو، نه میس که به ناوچهی خۆرئاوای شاری سلیمانیدا گۆزه ریکردوه، ژماره یه کی هنجگار زۆر ژن ومندالی تۆقیوی له مبهرو نهو بهری شه قامه که دا دیبوو که به دیار که لویه له بیکه لکه کانیانه وه وه ستابوون. "به ناشکراش دیاروو که پیاریان له گه لدا نیه، هه ستمکرد ده سته لاتداریتی غیراق به نه نقه سته نه م ده نه م نیشانه دا"، چونکه سه دام حسین له وانه نیه شتی وا بۆ رینکهوت جیهیتیت. هه ره به نه نقه ستیش هیچ شتیکیان سه بارات به چاره نووسی پیاره کانی نه م خیزانانه نه ده درکانه، هیچیشیان سه بارات به چاره نووسی گیراره کان لابس نه ده کردن، بۆیه په روشی نهو خیزانانه ده براهی که س و کاریان هه ره به تاریکی مایه وه. نه وه شیان لهو بنه ما نازیبه ته وه هه له نجهابوو که به ناوی "شه و ته م" ناسراوه و، به مه به ستهی ته م و مز خسته سهر چاره نووسی گیراره کانه. له به لکه نامه یه کی غیراقی ده سته سه ردا گیراودا که له ۲۰ نهیلولی ۱۵۱۹۹۰ دهه چروه، واته دوا ی زیاتر له دووسال به سه ر کۆتاییهاتی نه نفالدا، وای راده گه یانه که زستهی "هیچ زانیاریه کمان له براهی چاره نووسیانه وه نیه" بخریته جینی رستهی "له کاتی هه له متهی نه نفالای سه رکه وتودا گیرا و، هیشتا لامان دیلن".

به دینییه، ده کۆری بووتریت نهو ساکه، سه بارات به پروودا وه کانی غیراق زانیاریه کی

زور له هه مان کاتیشدا ده گمهن هه بووه. هیچ کوردیکی غیراق نه گهر ریژی خۆی بگریت، ناشی نه مرز باوهر به حکومته خۆرناواییه کان به گشتی و وولایه به کگرتووه کان به تاییه تی بکات، به وهی که له پرووداره کان بیئاگابوویتن، ته نانهت گهر ههر نهو زانیاریانه شیان بوویت که کورد دابووینی. جهلال تاله بانسی، له سردانی حوزه بیرانی سالی ۱۹۸۸ی واشنتونیدا، سویندیخوارد که نهو ندهی زانیاری له سهر به کارهینانی گازی ژه هراوی دژ به کورد به کۆمه ل ویزانکردنی دیهاته کانیا و هۆی سهر نه که وتنی دانوستانه کانی پیشترانی، به سنی لیسراوی وه زاره تی ده ره وهی نه مه ریکا دابوو، که بیجگه له به ریژه به رایه تیه بی ره وشته که ی نه مه ریکا، هه موو حکومتیکی تر واییکات که په رده له پرووی کاره ناهه مواره کانی به غذا رامائیت و تاوانباریشی بکات. لهو ماوه یه دا بالوینزخانه ی نه مه ریکا له به غذا، نهو راپۆرت و پرووسکانه ی بۆ وه زاره تی ده ره وهی ده نارد (که له م دواییه دا ناشکراکران) به زماتیکی نه و نده ساکار و ناسایی نووسیوونی، که وای ده رده خه ن بیجگه له زانیاریه بلاو که ره وه کانی حکومت و جهند زانیاریه کی ره ق و ته قی تر هیچی ده ست نه که وتوووه. له برووسکه ی ۱۹ نیسانی ۱۹۸۸یدا، ژماره ی نهو کوردانه ی به زور بۆ "شارانی سهر که وتن" راگوینزرا بوون به یه ک ملیۆن و نیو خه ملاندوووه، ژماره ی نهو گوندانه ی خه لکه کانیا نیوه راگوینزراوه به ۷۰۰ تا ۱۰۰۰ دئ داناووه. نهو وینانه ی مانگه ده ستکرده نه مه ریکاییه کان، کاتی گوزره کردنیان به سهر غیراقدا گرتبوینان قه واره ی نهو ویرانکاریه یان ده رده خست (له کاتی جهنگی رزگار کردنی کویتی سالی ۱۹۹۱ یشدا، که سهر کردایه تی سهر بازی نه مه ریکا نه خشه ی غیراقیان بلاو کرده وه، زیاتر به کلابوووه، چونکه نه خشه کیشه کان نامازه یان بۆ کاولکاری گونده کورده کان کردبوو، ووشه ی "ویرانکراو" یان له سهر هه موو نهو دینانه نووسیوو که ده ستی رقی سهدام حسینیان گه یشتبوئی). له نزیک سنووری نوردون و عه ربی سعودیه وه "ژماره یه کی دیاری نه کراو، به لام به ینی قسه ی کورده کان کوردیکی هیجگار زۆریان توور دابوووه ناو خیره تگای تاییه ت به دیل" وه. نهو کار به ده سه کوردانه ی لهو ماوه یه دا له سوریا و فه ره نسا دیمن، هیجیان له باره ی چاره نووسی گوینزراوه کانه وه نه ده زانی. برووسکه یه کی رۆژی ۱۵ ی ئابی ۱۹۸۸ی بالوینزخانه ی نه مه ریکا له به غذا، واته ههر ده رۆژیک بهر له دوا شالاری کیمیا بارانکردنی کورد، ده لیت: "بیران و کورد، له به کارهینانی چه کی کیمیاوی نه ر که سهر بازیه کاندای غیراقیه کان تاوانبارده کن".

تا نهو کاته، نه نفال زوربه‌ی ویرانکاری و زیانه‌کانی نه‌نجامدا بوو، به لامل چون زیاتیک!! من سهرم له زور ناوچه‌ی شهری تر داوو، نه‌ونده‌ی بیرم بیت یان به‌وی به‌یر خومیان بینمه‌وه، راده‌ی کاولکاریه‌که‌ی کوردستانی عراق له بیره‌وه‌ریه‌که‌اندایه‌ی نییه. زور به‌روونی و واده‌زام نه‌م‌رویه، له مانگی تشرینی به‌که‌می ۱۹۹۱، به‌دزلی جافه‌تی کوردستانی عراقدا نۆزمو بیلیم ده‌بردو، به‌ریگایه‌کی قیرتاودا گوزه‌رم کردو، گویشم بز کورده‌ی چاوساغه له‌خز بیزاره‌که‌م هه‌ل‌خستبوو، که به‌جزریگی وای بیرده‌کرده‌وه هه‌ر وه‌ک وینه‌که‌شیان بگریت، بیره‌وه‌ریه‌کانی نهو ناوچه‌یه‌ی ده‌گیریه‌وه که. خوی تیایدا پیشمه‌رگه‌بووه، چون چونی جاریکیان له‌سهر نه‌م گرده به‌گازی ژه‌هراوی بزور دومانکراوه‌و، چون دیسان لهو شه‌رهدا زنده‌قیان چوووه و کشانه‌ته‌وه‌و، به‌رینی حه‌یوانه کیویدا به‌چیاکاندا هه‌ل‌زانان، تا بگه‌نه‌گردی سیه‌م گوايه له‌وانی دی چه‌به‌کتره، په‌نجه‌شی بز دریده‌کرد. لهو به‌هاره‌دا کوردستانی عراق، له‌شاره‌گه‌وره‌کانی وه‌ک؛ هه‌وئیر و، ده‌وک و، سلیمانی به‌ده‌ر ناوچه‌به‌کی کاکي به‌کاکي بوو، سه‌دان خیه‌تی نهو په‌ناهه‌ندانه نه‌بیت که له به‌هاری رابردوه‌وه گوند و مال و حالی خزیانیان جیه‌یشته‌وه‌و تا کو تیشته‌و ژیا تیکی نائارام به‌سه‌رده‌به‌ن و، په‌کینه‌ش بز هه‌لاتیکی تری پوووه و سنور له‌سهر بین، هیچ شتیکی تری لینه‌بوو.

به‌درتوایی سالاتیك، به‌شه نه‌ندانازیاریه‌که‌ی سوپای عراق، به‌بلدۆزه‌وو ته‌قه‌مه‌نی خانوو به‌ردینه‌کانیان کاولکردوه‌وو بزریه‌ئاوه‌کانیان لیککردۆته‌وه‌وو، بیره‌کانیان به‌چیمه‌نتۆ پرکردۆته‌وه‌وو، ره‌زو بیستانه‌کانیشیان هه‌موو برپوه‌ته‌وه‌وو، چی نیستگه‌ی ناوه‌ندیی ووزه‌ی کاره‌باش هه‌بووه ته‌ختیانکردوه‌وو، تا به‌درتوایی وپانایی کوردستان هه‌رچی شته نه‌مینیت. جا ئیتر نه‌ک به‌چاوساغیک به‌لکو به‌فه‌وجه‌چاوساغیکی کوردیش، چه‌تیک بیر تیژ بن ویره‌وه‌ری گرنگیشیان هه‌بیت، ده‌توانن به‌درتوایی وپانتایی کوردستان، که خزی له‌بهره‌تدا کۆمه‌لگه‌به‌کی جوتیارانه‌بووه، به‌ده‌شتایی وپوباریه‌وه‌وو، به‌گرد وچیا کاکي به‌کاکیه‌کانیه‌وه‌وو، بزینه‌وه‌وو؟ چون داروپه‌ردوی گوندینک له‌داروپه‌ردوی ده‌یان دینی دی جویده‌کریته‌وه‌وو؟ نه‌ی باشه چون قه‌لایه‌کی به‌ردینی زه‌به‌لاحی به‌ته‌رزی شوره‌وی ناسایانه، له‌گه‌ل قه‌لایه‌کی تری وه‌ک خزیداو له‌سهر هه‌مان ریگار له‌دوری چه‌ند کیلۆمه‌ترینکه‌وه‌وو، جویده‌کریته‌وه‌وو؟

به‌ده‌ختی حکومه‌تی عراق له‌وه‌دا بوو، هه‌رخزی و هه‌لامی نه‌م پرسیارانه‌ی دایه‌وه‌وو. له

راپه‌پینی نازاری ۱۹۹۱د، کورد له باره‌گاکانی حیزی به‌عس و سه‌رحم ده‌ستا
 هه‌والگریه کیهرکیکانیا، ده‌ستیان به‌سه‌ر هه‌ژده تن به‌لگه‌نامه‌ی غیراقد گرت،
 به‌لگه‌ی هه‌جگار زو‌رو پر مه‌غزای وا که نیازه‌کانی رژیتم و، پلانه‌کانی و، هه‌موو
 کاره‌کانی تیادابوون. سه‌په‌رو پنده‌چوو هه‌ندیکیان هه‌ر ده‌ستیان به‌ر نه‌که‌وتیبت، زو‌ری
 چرچ و لۆج و به‌ی شیلراو و قوراپوشیان تیادابوو، یان پارچه‌یه‌کی به‌ده‌ستی نه‌و کوردانه
 سووتینرابوو که له‌کاتی راپه‌پینه‌که‌دا به‌قیه‌وه هه‌لیان کو‌تابوو سه‌ر خانوو‌ه‌کانی
 ”ه‌من“ و ”ئ‌ستخبارات“ و گرتبوویانن. به‌چاکه‌ی لیژنه‌ی پیوه‌ندییه‌کانی ده‌روه‌ی
 نه‌نجوو‌مه‌نی پیرانی نه‌مه‌ریکاو، رینکخراوی ”چاودیزی مافی مرۆف - هیومان رایتس ووج -“
 و هیزی ناسمانی وولاته‌یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان، هه‌موو نه‌و به‌لگه‌نامانه‌بو وولاته
 یه‌که‌گرتوو‌ه‌کان گو‌یژرانه‌وه‌تاله ”ه‌رشیفی نه‌ته‌وه‌یی نه‌مه‌ریکا“ دا وه‌که‌ به‌لگه‌نامه‌ی
 په‌سی تایبته‌ به‌کو‌نگریس بپاریزرتین و، وه‌ربگی‌رتین و شیک‌رتنه‌وه‌و به‌راورد
 بکرتین. نه‌وه‌ی له‌م به‌لگه‌نامه‌نه‌دا سه‌رنجراکیشبوو، هه‌موو نه‌و کارانه‌ی ”رینکخراوی
 ئ‌بوردنی گشتی - نه‌منستی نه‌ته‌رناشینال“ یان تیادابوو که چه‌ند سائیکبوو باسی ده‌کردن
 و حکومه‌ته‌ بیانییه‌کان هه‌چیان ناماده‌نه‌بوون گو‌یشی ئ‌بگرن. نه‌و چاویکه‌وته
 به‌رینه‌ه‌شیان له‌خو‌گرتوو که کوردو، رۆژنامه‌نووسان و، نه‌ندامانی رینکخراوی ”چاودیزی
 مافی مرۆف - هیومان رایتس ووج“ و که‌سانی تریش له‌کوردستاندا کردبوویان. بۆیه‌که‌م
 جاره‌ له‌می‌زوودا تۆمارگه‌ی په‌وشی مافی مرۆفی ژیر سایه‌ی رژیتمیک بخریته‌روو که
 هیشتا رژیتمه‌که‌خۆی له‌ده‌سته‌لاتدایت. به‌غدا به‌نقه‌نق و به‌شو‌کاوانه‌نکو‌لی له‌وه
 ده‌کرد که نه‌و به‌لگه‌نامانه‌هی خۆی بن و، په‌یتاپه‌یتا راپده‌گه‌یاند که نه‌وانه
 هه‌لبه‌ستراون و له‌سه‌ر په‌ره‌ په‌میه‌ دزراوه‌کان چاپکراون. نه‌مجۆره‌نکو‌لیکردن و وه‌لام
 دانه‌وانه‌ی غیراق، به‌رامبه‌ر به‌و شتانه‌ی سه‌باره‌ت به‌پیش‌لکردنی مافی مرۆف له
 به‌رده‌ستدان یه‌هووده‌بوون و نه‌مجاره‌یان که‌س باوه‌ری پشه‌ده‌کرد. چونکه‌نه‌وپه
 به‌لگه‌نامه‌زو‌ره‌ی که له‌چوار ملیۆن لاپه‌ره‌ زیاتر بوون، و یته‌یه‌کی ته‌واوی میکانیزی
 کاره‌ی یرو‌کراتیه‌کانی ده‌زگا داپلۆسینه‌ره‌ له‌پاده‌به‌ده‌ره‌که‌ی حکومه‌تی غیراقی
 به‌جۆریکی وا ده‌رده‌خست که هه‌موو نکو‌لیکردنه‌کانی بوو‌چهل بکاته‌وه.

تیپی پ‌سپۆرانی پیش‌لکردنی مافی مرۆف که له‌م به‌لگه‌نامه‌یان ده‌کو‌لییه‌وه، په‌روای
 ته‌واویان په‌یدا کردبوو که ده‌ستیان به‌کیشه‌یه‌کی کۆمه‌لکۆزی راسته‌قیه‌گیشته‌وه

(له كك كارى درندانه، يان تاوانى جهنگ، يان تاوانى دژ به مرؤفايه تى). به لام به پيى وورده كارويه كان ياساى تيو ده وله تى، تاحكومه تيكى دى به ره سى شكات له سهدام حسين نه كات، ناكريت نهو به تاوانى كومه لكوژى - جينؤ سايد - به دادگاي تيو ده وله تى له "لاهاى" بديريت و دادگايى بكریت. بيگومان نهو ولا ته به كگرتووه كان ونه هيچ وولا تيكى خورناو ايبى تريش، داوايه كى وايان نه كرد كه به نديكى وا بخريته ناو برپاره كانى نه ته وه به كگرتووه كانه وه داواى پيگه ننانى نه مجوزه دادگايه بكریت، جگه له وهى لايه نگرانى سهدام حسيني ناو غيراق وسه رجهم دونياى عه ره پيش نه وه به كارتيكى گومان ليكراو داده تين و، به "دادوهرى سه ركه وتوو"ش به رجسته ده بيت. به لام ميزووى ناوچه كه پيشتر شتيكى لهو جزوهى تپادا كراوه، كه دادوهرى بكردي لپيرسراوانى قري كردنى نه رهنه نيبه كان بوو. له ۱۹۱۹د، دادگايه كى سه ربازيانهى عوسمانيه كان، داواى ژيتر كه وئنى توركيائى جهنگى به كه مى جيهانى، دادگايى نهو به رپرسه سه ره كيانهى كرد كه به نه رهنه قران و تاوانى ترى جهنگ تاوانبار كرابوون. هه رچه ننده نهو دادگايى كردنه به فشارى به ريتانيا كرا، به لام نه وهى "ده ريخست كه ده كرى دادگايى وولا تيكى دژراوى جهنگ، سه ركه ده سه ربازيه كانى خوى له سه ر نهو تاوانانه دادگايى بكات كه له كاتى جهنگه كه دا دژ به رزلهى گه له كانى دى كروويانه". چهند مانگيك دواتر، دؤسته كانيان كه له كاتى شه ردا خزيان بؤ به ده سه نينانى پله و پايه ده كوتا، كيشهى دادوهريان پشتگويتخست و، داواى چهند دادگايى كردتيك برپارى ليوردنى گشتى بؤ تاوانباره كان ده ر كرا.

نهو به لگه نامانه شتيك نه بوو رژيمنى غيراق بعوايت نكورى لييكات. زؤر كه ر هت به لگه نامهى وا ده كه وئنه به رده ستي ليكؤ له ره وه كان، كه زؤر به وانهى باره گا سه ر كرده ييه هيجكار ليكلووره كان ده چوون. هه ندى جار چهند به لگه نامه به كك له گه ل ده ستي كردنى ناهه موارتيرين و درندانه ترين كارباندا ده ر كراوه. به كار هينانى گازى ژه هراوى كه بؤ يه كه مين جار له نيسانى ۱۹۸۷د بؤ به پيشمه رگه و خه لكى مه ده نى كرا، نمورنه يه كى زه قى نه وانن، به تا ييه تى به كار هينانى نهو چه كه، كه تيشكدانه وهى رووداوه كانى مه يدانى جهنگى ده گه ياند. رژيمنى غيراق له قه يرانه كهى دلنيا بوو. خؤ نه گه ر كه لله ره قى ثايه تولا خومه پينى نه بوايه، كه به ر اگرتنى جهنگ قابله بوو شه ره كه شى له كور دستاندا گه ر مگرد، ره نگه "عه لى كيمياوى" نهو ده سه لاته ره هايه ي

نه درایه تی. چونکه وا له سه دام حسین نه زانرابوو، که له هه لومهر جیکی که م مه ترسی تری غیرا قدا، ده سه لایکی ره های وا به هیچ که سینک بدا، جا نیر با نه و که سه یه کیک له ناموزا تکریتیه کانی خوشی بیت.

دوای راریسه کی زور جه لال تاله بانی که له سه رده می ژنه رال مه لا مسته فا به رزانیدا جاشبوو، چاره نووسی خوی به تیرانه وه به سه وه وه له سه ر خوله میشه دامر کاره که ی هه ره سی پر سوینی نازاری ۱۹۷۵ ی مه لا مسته فا دا یه کیتی نیشتمانی کوردستان PUK دامه زراندا که وه شه ری خویایو له گهل کوره کانی به رزانیدا و به سه دان له هه ردوولا کوژرا، بویه بز رینککه و تنه وه له گهل KDP یدا کاتی زورتری پیوستبوو. سه رده می شه ری غیراق تیران یه کیتی نیشتمانی کوردستان تا ۶ سالیس قایل نه ده بوو له دژی به غدا هاریکاریتی سه ر بازمانه له گهل پارتی دیمو کراتی کوردستاندا بکات (راستیه که ی سه ر کردایه تی یه کیتی نیشتمانی کوردستان له ۱۹۸۴ دا دانوستانی له گهل به غدادا کرد). سه رتا هه لزیستی تاله بانی ووریایی پیوه دیار بوو که به شی زوری بز له فکردنی شوینی پارتی دیمو کراتی کوردستانی کیه رکیی بوو. تاله بانی هه میشه وای راده گه یاند که نویته ری کومه له شاریه رۆشنییرتره که یه و، خه باتیشی بز جیگرته وه ی سه ر کردایه تیه عشانیریه که ی به رزانیه، تا هه موو کوردی غیراق بخاته ژیر رکیفی خویه وه و، جاریکی دی هاویه یاتی له گهل تیراندا نه کریتیه وه.

هه وله بیساکامه کانی تاله بانی له گهل رژیمندا بز به دیهینانی ئوتونومیه کی فراوانتر بوو. به ره له سستی کردنی تورکیا له هه ر رینککه و تنیکی سیاسیانه ی وولایکی دراوسنی له گهل کورددا، که وای ده گه یاند هه ر نه و به ته نیا ده مینیتیه وه له گهل کوردی خزیدا رینکه که ویت، بویه به په له وه زیری ده ره وه ی به راسپارده یه کی بی گری و گزله وه ناره به غدا، راسپارده که بریتیبوو له: ده بی حکومتی به غدا گفتوگو نویته که ی تایه ت به ئوتونومی له گهل کورددا رابگریت، نه گه رنا تورکیا بوریه نه وه ته که ی که به ناو خاکه که یدا ده روات، داده خات. له و رۆزگار هه دا نه و بۆریانه تاکه سه رچاوه ی پاره ی بیانی بوو بزوغیراق (له هه مان کاتدا سی یه کی نه وتی تورکیا و سالانه ش ۳۰۰ ملیون دۆلاری وه ک کریتی رتبون به وولاته که یدا، بز نه نقره دا بینده کرد).

ده رکه وت ووریایه که ی تاله بانی بز دانوستانکردن له گهل سه دام حسیندا له جینی خزیدا بوو. چونکه سه رۆکی غیراق سزایه کی توندی پارتی دیمو کراتی کوردستانی له سه ر

نوده‌دا که له ته‌موزی ۱۹۸۳، بۆ گرتنی شارۆچکە‌ی حاجی هۆمه‌رانی سه‌ر سنوور یارمه‌تی تیرانی دا. پینج تا هه‌شت هه‌زار تیرینه‌ی به‌رزانی گرت (هه‌ندبێکیان خوار ۱۰ سالان و، زۆربه‌شیان ۱۵ سالیان ته‌واو کردبوو)، ۴۲ خزمی نزیککی مه‌سه‌ود به‌رزانی‌شیان له‌ناو دا‌بوو. مانگیك دوا‌ی ئەم په‌شگیریه‌، سه‌دام حسین رایگه‌یاندا که: "به‌توندی سزای نه‌وانه‌دراو، په‌وانه‌ی دۆزه‌خه‌ران". ئەمه سه‌باره‌ت به‌ چاره‌نووسی ده‌یان هه‌زار کوردی "رونبوو"، به‌ به‌یاننامه‌یه‌کی په‌سمی داده‌نریت. تۆله‌سه‌ندنه‌وه‌ی سه‌دام له‌ به‌رزانیه‌کان شتیکی نوی نه‌بوو.

ئه‌مجاره‌یان قوربانیه‌ به‌رزانیه‌کان جه‌نگاره‌ره‌ عه‌شایه‌ریه‌ ئه‌فسانه‌یه‌کان نه‌بوون. ئەو ژن و مندا له‌ به‌رزانیه‌ ده‌سته‌پاچانه‌ش که مابوونه‌وه‌، خه‌یترانه‌ نه‌و چهند "موجه‌مه‌ع"انه‌ی سه‌ر رینگا سه‌ره‌کیه‌کان، وه‌ که شارۆچکە‌ی قوشته‌په‌ی سه‌ر رینگا خه‌راکه‌ی تیوان هه‌ردوو شاری که‌رکوک وه‌ه‌ولێر. هه‌ندیک کورد بێیان وابوو گرتنی ئەو هه‌موو به‌رزانیه‌ بێ چه‌ک و دوور له‌ سیاسه‌ته‌ و به‌ناسانی، نیشانه‌ی نه‌مانی تواناو نازایه‌تی جارایان بێت. به‌لام سوکایه‌ت‌بینکردنی له‌وه‌ش ناهه‌موارتر، به‌شیک له‌و ژنانه‌، بۆ بۆیوی خۆیان و مندا له‌کانیان که‌وتبوونه‌ له‌ش فرۆشتن. له‌ کۆمه‌لگه‌یه‌کی موسلمانانه‌دا که‌ بروا به‌ شه‌رف و بێشاپرووتی شویتیکی سه‌ره‌کی خۆی هه‌یه‌، ئەم چاره‌نووسی ژنه‌ به‌رزانیه‌کانی تیکه‌وتبوو، به‌تایه‌تی که‌ له‌ سالی ۱۹۸۳ وه‌ مندا له‌ زۆلیان خسته‌وه‌، به‌شیک له‌ ناهه‌موارترین تۆله‌ی سه‌دام حسین بوو که‌ له‌ به‌رزانیه‌کانی کرده‌وه‌. ئەو به‌رزانیانه‌ی به‌ زیندوویی مابوونه‌وه‌، له‌ شه‌رماندا جامه‌دانه‌ په‌ش و سپانه‌ی که‌ عه‌شایه‌ره‌کانی خۆیان له‌سه‌ریان نه‌ده‌به‌ست و گۆرپیان به‌و جامه‌دانه‌ په‌ش و سپانه‌ی که‌ عه‌شایه‌ره‌کانی دی به‌سه‌ریانه‌وه‌ ده‌به‌ست. ئەوه‌ شتیکی بوو که‌ به‌لای هه‌موو کرده‌وه‌ بێتوانایی ده‌گه‌یاندا. به‌لام خه‌راپتر به‌رپۆه‌بوو، رژییم په‌وایی زۆرداریه‌که‌یی کرده‌ ناسایه‌کانی ناچارده‌کرد له‌ تاوانه‌کانیدا به‌شدارین. کوردیکی هه‌لاتووی سوپا که‌ سالی ۱۹۹۱ بێنیم، باسی ئەو ناخۆشی وه‌ست به‌ گوناها‌ریتییه‌ی بۆ ده‌گه‌رامه‌وه‌ که‌ سه‌ی سالیو پێوه‌ی ده‌تلایه‌وه‌، که‌ به‌سه‌ره‌اته‌که‌ی خۆیی، ته‌نانه‌ت بۆ بیانیه‌ی که‌ وه‌ که‌ مینش گه‌رپه‌وه‌ پشویه‌کی سه‌رفرازی پیاداهات. له‌ سالی ۱۹۸۸ له‌ یه‌که‌یه‌کی سه‌ربازیدا خه‌مه‌تیکردوه‌، به‌چه‌کی کیمیاوی له‌ برا‌کرده‌کانی خۆیداوه‌. له‌به‌رده‌می مندا نه‌وه‌ی یه‌کلاده‌ کرده‌وه‌ که‌ هه‌ج چاوپێکی تری نه‌بووه‌و، یه‌که‌ینه‌ش ده‌پووت، گه‌ر نه‌وساکه‌ فرمانه‌کانی جیه‌جی

نه کردبا "نهوا په کسه ر به تاوانی یا خیبون گولله بارانیان ده کردم و، په کیکي تریشیان ده هیناو کاره نار په واکه شیان هر پنده کرد".

خز نه گهر "جاشه کان" یش به و راده په ههستیان به گونا هباریتی کرد بیت، نهوا به ده گمسه نه دریا نبرپوه. چنده عه شیره تیک که زیباری و سورچی و برادوستیان تیا دابوو به توندی و یوماوهی زور ناویان له جاشایه تیدا هاتوو و له دیز زه مانه وه دهسته لاتداران، جا عوسمانی بوو بیتن، یان فارس، یان مؤدیزنه کانی دوا ی نهوان، وه که به ریتانیایی، یان عه رهب، کورده لایه نگره کانی خوزیانیان بو لیدانی کورده شورشگیره کان به کارهیناوه (به لام نهوشتانه عدلی کیمیاویان له هیزشکردنه سهر کورد رانه گرت که له ووتیه کی تو مار کراویدا بلیت، نه گهر واشیدابنین که هه ندینک که سی باش له ناو کورددا هه بن، نهوا تیمه هیچ کوردینکی باشمان نه دیوه "راستییه که ی تیمه تا تیتا تا که په ک کوردی باشمان نه دیوه". سهدام حسین سهره ک جاشه کانی به پاره په کی مؤل هه لده سووران، ههر کوردیکیش له ترسی به رهی شهری تیران له خزمه تی سهر بازی هه لاتبه نهوا ده بو بو چونه ریزی جاشه کان به رتیلی بدایه. هیزه غیراقیبه کان جاشه کانیان بو نه وه بو، که له هه لسو که وتی یشمه رگه به ناگابن و، ده یکردنه قه لغان و خوزراکی تزه کانیان، به وهش خه لاتیده کردن که له کاتی گوند ویزانکردندا هه رچیبه کیان ده سته کوهت بو خویان بیت. ینگومان جاشگرته که له لایه کی تریشه وه سوودی به به غدا ده گه یاند، چونکه خه لکی له یشمه رگه داده بری و نه وهنده یان جه ناوهری نوی له دور گردنه ده بزه. ههر به ویتیه دانوستانه دوورو دیزه که ی به غدا له گه ل تاله بانیدا کردی خزمه تی به رزه وه ندیبه کانی به غدای کرد، چونکه په کیتی نیشتمانی کوردستان که له ناوچه ستراتیژیبه کانی سنووری تیراندا به هیزبوو بیلایه ن وه ستان.

که دانوستانه که هه رهی هینا، تاله بانلی له گه ل تیراندا هاوپه یما تیتی به سته وه، نهویش به کسه ر به ناوی شه پر دنه وه، فشاری خسته سهر که ده ست له شه ر کردنی پارتی دیمو کراتی کوردستان هه لبرگرت. تیران له پیناو سوو ککردنی فشاری سوای عیراق له به رهی باشووری غیرا قدا، په رژی کردنه وه ی به ریه کی کوردی هه بوو. له تشرینی په که می ۱۹۸۶ د یشمه رگه کانی په کیتی نیشتمانی کوردستان و سهر بازانی تیران، هیزشیان کرده سهر ده زگا نه وتیه کانی که ر کو ک، به وهش نه و ناوچه ستراتیژیبه یان خسته مه ترسییه وه، به غدا نه و کاره ی به به زاندنی هیللی سوور دانا. له کانونی دووه می

۱۹۸۷، تیران له خوارووی غیراقدای هیرشیکئی نوئی بۆسەر "دەریاچەیی ماسی" کرد، تیایدا پشستی بە شەبۆلە سامناکە کەیی شالابەرانی بەستبوو. هەرزەندە ئەو دەوای هیرشی لەو بابەتەبوو (بەلام ئەوساکە کەس نەیدەزانی وایە). ئەوکاتە کوردستان بە ڕادەیه کە پڕ لە سەربازی هەلاتووبوو کە خۆیان لە ئەشکەوت و دۆلەکاندا حەشاردابوو، "عەلی کیمیای" لەو وای بەستبوو، دەبووت: "بە ئۆتۆمۆبیلی زریۆش نەبیت کەس ناتوانیت لە کەرکوکەو بەجیت بۆ هەولێر". راستیە کەشی لە مانگی مارتی ئەو سالەدا پیشمەرگەکانی یەکی نیشتمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان و چە کدارانی تیران هەر ۸ میلیک لە ڕەواندەزەو دەوربوون، کە شاریکی گەورەیی کوردی غیراقە، پیشمەرگەکانی یەکی نیشتمانی کوردستان لە دۆلی جافەتی خۆرەلاتی سلیمانییەو تەواویک هاتبوونە پیشەو.

هەرکە سەدام حسین، لە ۲۸ی شوباتی ۱۹۸۷ دەسەڵاتی ژمارە ۱۶۰ ی مۆرکرد، کە دەستەلاتیکی ڕەهای بە عەلی کیمیای دا، ئیتر نامۆزاکەشی ئەوپەری دەستەلاتە کەیی خۆیی بە کارهینا. یە کسەر دووبەری سەرەکی و هەمیشەیی بۆ خستە گەری مەرسومە کە دەکرد. یە کەمیانی لە ۳ی حوزەیراندا بەژمارە ۲۸ / ۳۶۵۰ دەکرد، گەمارۆیەکی تەواوی لەسەر هینانی شتومە کە و هاتوچۆ کردنی خەلکی لە ناوچە حەرەمکراوەکان - ناوچەکانی ژێر دەستەلاتی پیشمەرگە - دانای لە هەموو غیراقی داڕین. بەینی ئەم بڕیارەش، نیویستبوو گوندەکانیان ویزانگیرین و دانیشترانەکانیشیان بۆ "شارەکانی سەکەوتن" رابگۆیزرانایە، کە لەسەر شەقامە سەرەکییەکان و نزیک شارەکان بوون، دەشبوایە هیزە چە کدارەکان، هەموو مەزۆف و نازەئیسکی ناوچە حەرەمکراوەکانیان بکوشتایە، بڕیارە کە دەشلیت "ئەم ناوچانە بەتەواوەتی حەرەمکراون". بەلام بڕیاری دوو هەمان، لە ۲۰ی حوزەیراندا بە ژمارە ۴۰۰۸ دەکرد، فرمانی بەسەرکردە سەربازییەکان دەدا کە "دەبیت شەو و ڕۆژ بە تۆپ و کۆپتەر و فرۆکەیی جەنگی بۆردوماتیکی کۆیزانەیی ناوچە کە بکریت، تازۆرتین ژمارەیی تیادا بکۆزریت"، لەو ناوچە حەرەمکراوانەیی نازادانە تەقەیی تیادا دەکرا نزیکەیی ۱۰۰۰ گوندیکی تیادابوو. بڕیارە کە نیویستی ئەو هەشی ڕادە گەیانە کە "دەبیت ئەو کوردانەیی لە ناوچە کەدا دەگیرین، دەزگا ئەمینیەکان لیکۆلینەویان لە گەلدا بکەن و لەژێر نازاردا چی زانیارییە کە بزانیان دەبکیشریت، ئەوانەشیان کە تەمەنیان لە نیشوان ۱۵ تا ۷۰ سالە گۆللەبارانگیرین".

ههروه‌ها ڕێ به‌سه‌رزك جاشه‌كان، كه "ژاویژكار" یان به‌سه‌ردا بپوین، ب‌دریت چییان له ناوچه قه‌ده‌غه‌كراره‌كاندا ده‌ستگیرده‌بیت، به‌مه‌رو مالات وژن وچه‌كه‌وه، ته‌نیا چه‌كه مامناوه‌ندی و قورسه‌كان نه‌بیت، هه‌مووی به‌رن بۆ خۆیان.

مه‌جید سه‌رقایی گه‌نجینه‌ی مه‌رسومه‌کانی، به‌ به‌ریاری سه‌ندنه‌وه‌ی ناسنامه‌ی غیراقی له هه‌ر کوردپنک که به‌شداری له‌ ناماز کردنه‌که‌ی تشرینی یه‌که‌می ۱۹۸۷ دا نه‌کردبیت، نایه‌وه، جا له‌به‌رنه‌وه‌ی نه‌و ناماره‌ ته‌نیا بۆ شارنشین و "موجه‌مه‌عات" هه‌میریه‌کان سازکرا بوو، هه‌موو نه‌و، گوندن‌نشینانه‌ی نه‌گرتبۆوه‌ که له‌ ناوچه‌ هه‌رامکراوه‌کاندا ماپوونه‌وه، بۆیه‌ به‌ریادرا "کاری پووست" یان به‌رامبه‌ر بکرت، واته‌ به‌نی زماخالی رژیتم به‌هه‌نجگاره‌کی ته‌فروتونا بکرتن، چونکه "نه‌هاتبوونه‌وه‌ پیزی نیشتمانی". (هه‌ردوو که‌مایه‌تییه‌ پ‌چوو که‌که‌ی: فه‌له‌ ناشوریه‌کان و، یه‌زیدیه‌کان، نه‌یاندانه‌زانی گه‌ر له‌م ناماز کردنه‌دا قایلنه‌بن به‌ عه‌ره‌ب دا‌به‌رتن، نه‌وا به‌لای رژیتمه‌وه‌ به‌ نه‌بوو داده‌نه‌رتن و، نه‌و بیروکراتیه‌ ته‌شیان زۆر له‌سه‌ر ده‌که‌ویت. هه‌رچه‌نده‌ یه‌زیدیه‌کان زۆر له‌ میری پارانه‌وه‌ و لالانه‌وه، به‌لام به‌ کوردیان دانه‌نان چونکه‌ به‌دیه‌نیانی نامانجیک له‌و ناماز کردنه‌ دا هه‌بوو. به‌م بیه‌ ژێر به‌ژێر نه‌وان له "لیوردنی گشتی ته‌واو" هه‌که‌ی به‌غدا بیه‌ریکران، که‌ له‌ نه‌یلوێ ۱۵۱۹۸۸ بۆ "هه‌موو کورد"ی ده‌ر کرد و، نه‌ویش فیلیک بوو بۆ خه‌له‌ تاندنی کورده‌ ساویلکه‌کان تا له‌ تورکیاوه‌ بۆ غیراق بگه‌رینه‌وه. خه‌لکانی سه‌ر به‌م دوو که‌مایه‌تییه‌ که‌وتنه‌ داوه‌ بیروکراتیه‌ کانه‌وه‌وه، هه‌ر به‌گه‌شته‌ سنووریان و به‌سه‌دان ناشوری و یه‌زیدی گیران و که‌له‌ بچه‌ کران و به‌ره‌و شوپتیکی نادیار کرانه‌وه‌وه، تا نه‌مرۆشی له‌سه‌ر بیت چاره‌نووسیان دیارنیه‌).

دوای تپه‌رپوونی شه‌ش هه‌فته‌ به‌سه‌ر کاره‌که‌یدا، مه‌جید نازناوی "عه‌لی کیمیای" پتیه‌را که‌ په‌رته‌ پستی خۆی بوو. له‌ ۱۵ ی نیسانی ۱۹۸۷، فرۆکه‌ی جه‌نگی هه‌ردوو به‌اره‌ گای سه‌ر کردایه‌تی یه‌ کیتی نیشتمانی کوردستان و یارتی دیموکراتی کوردستانی کیمیابارانکرد، هه‌رچه‌نده‌ هه‌نجگار دوورپه‌شوو له‌ یه‌ کتیه‌وه. پۆزی دواتریش، فرۆکه‌و کۆپته‌ر، له‌ هه‌ر شیکدا که‌ به‌یه‌ که‌م هه‌رشی نه‌و ۶۰ شالاره‌ کیمیاییه‌ی هه‌ژده‌ مانگ به‌رده‌وام ده‌کرانه‌ سه‌ر شوپته‌ مه‌ده‌نیه‌کان ده‌ژمیردیت، گازی ژه‌هراویان به‌سه‌ر هه‌ردوو گوندی "شێخ وه‌سه‌ن" و "بالیسان" ی باکووری شاری سلیمانیدا رشت. نه‌و کوردانه‌ یه‌که‌مین که‌ساتیکبوون که‌ به‌ر په‌له‌ هه‌روری گازی ژه‌هراوی هه‌مه‌ جۆر

ره‌نگ و بون بکه‌ون، که هه‌ندیکیان بۆنی؛ سیر، یان ستوی بۆگه‌ن، یان گول، یان نه‌عنا، یان شه‌مامه، یان خه‌یار، یان عه‌تریان لیده‌هات. قوربانییه‌کان هاواری نه‌وه‌یاندیه‌کرد که نازاریکی زۆریان هه‌یه‌و گون، یان مه‌مکیشیان ئاوساوه، هه‌ندیکیشیان خوینیان له‌میزیاندا ده‌بیستی. زۆریشیان تا ماوه‌یه‌کی که‌م چاویان نه‌ده‌بینا، یان لیلو پیلبوو، یان زه‌رداویتک به‌چار و لووتیاندا ده‌هاته‌خواره‌وه، هه‌ندیکێ تریش بیستی له‌شیان هه‌ویده‌کرد یان په‌ش داده‌گه‌را. به‌شیکێ قوربانییه‌کان دوا‌ی له‌رزله‌هاتن یان په‌تدان یان پیکه‌نینیکی هه‌ستریانه، یه‌کسه‌ر ده‌مردن. نه‌و دیاردانه‌و مردنه‌کو توپریه‌که له‌گازی خه‌رده‌له‌وه نه‌بوو که عه‌راقیه‌کان به‌زۆری به‌کاریان ده‌هینا، به‌لکه‌هی گازی “سارین” بوو، که نه‌ویش گازیکی ژه‌هراویه‌کاتی خۆی نازییه‌کان دۆزیانه‌وه، به‌لام له‌شه‌ردا به‌کاریان نه‌هینابوو.

یه‌که‌م کیمیا‌باران‌کردنی نه‌و دوو ده‌ی کورده، له‌ته‌نیا سه‌عاتیکدا، زیاتر له‌ ۱۲۰ که‌سی کوشت و نزیکه‌ ۲۰۰ ژن و پیاو و مندالیش نه‌مردبوون و بۆ چاره‌سه‌ر بۆ رانیه‌و، دواتر بۆ هه‌ولێر گویتزانه‌وه‌و ناچاریشکران که‌ بلین تیرانییه‌کان گاز‌بارانیان‌کردوون. به‌لام کاره‌ساته‌که‌یان هه‌ر به‌وه نه‌په‌رايه‌وه، هه‌والگه‌ره‌ عه‌راقیه‌کان به‌زه‌بری چه‌ک زامداره‌کانیان له‌خه‌سته‌خانه‌ی هه‌ولێر، که‌ سووتایی و کۆزیه‌کانیان تادا چارده‌کردن، ده‌ره‌یناو بۆ یه‌کیک له‌گرتو‌وخانه‌کانی خوینیان گواسته‌وه‌و له‌وی به‌بێ خواردن یان چاره‌سه‌ر هه‌لرانه‌وه‌و، پیاوه‌کانیان له‌ژن و مندالان جوین‌کرده‌وه، به‌وه‌یه‌وه ۶۴ تا ۱۴۲ که‌س به‌هۆی تیمارنه‌کردنی زامه‌کانیانه‌وه‌مردن. “موخابه‌رات”ی عه‌راقی نزیکه‌ی ۷۰ پیاوینکیانی به‌پاس، وه‌ک به‌هه‌رزانییه‌کان بۆ شوینیکی نادیار بردو، تا تیمتاش چاره‌نووسیان نه‌زانراوه، له‌کاتیکدا ژن و منداله‌کانیان له‌ده‌شتایه‌کی نزیکه‌ هه‌ولێره‌وه تووردا‌یه‌سه‌ر رینگاو، بۆ چاره‌نووسی خوینیان جیه‌شتن. فه‌رمانبه‌ریکی مه‌یتخانه‌ی شاره‌وانی هه‌ولێر، که‌ فرمائی کۆکردنه‌وه‌ی لاشه‌ی کۆزراوه‌کانی پینکرا‌بوو، گه‌رايه‌وه که‌ نه‌فسه‌ریکی هه‌والگه‌ره‌ عه‌راقیه‌کان نیی ووتبوو: “ته‌وانه‌یاخیه‌کانن، هه‌ره‌مه‌موویان له‌یاخیه‌کانن. کیمیا‌باران‌کردن”.

نه‌م راستگۆیه‌، به‌هۆی قه‌ده‌غه‌کردنی په‌سمیانه‌باس نه‌کردنی چه‌کی کیمیا‌رییه‌وه ناسایی نه‌بوو. به‌لام هه‌له‌ی زۆر روویدا، به‌لکه‌نامه‌ی ده‌گه‌می عه‌راق به‌رده‌سته‌کوت که‌ بێ په‌رده‌بای کیمیا‌باران، یان “زه‌خه‌ره‌ی تایه‌ت”ی تباد‌بوو که‌ نه‌وه‌ ناوی په‌سمی گازی ژه‌هراوی بوو. له‌ووته‌یه‌کی تۆمار‌کراودا عه‌لی کیمیا‌وی باسی یه‌که‌مین شالاره‌

کافی کیمیا بارانی مانگی نسانی ۱۹۸۷ ی کورد ده کات. گالته به پیشنباریکی جهلال تاله بانى ده کات، که له پرنی دوو نه فسهری غیراقى پله دارى دیله وه کردبووى و، پنی ووتبوون که پیشنباره کهى به سه دام حسین خوى بلین. له و پیشنباره یدا تاله بانى رایگه یانده بوو نه گهر غیراقى واز له کاولکردنى دبهاته کوردیه کان بهینیت، نه و نه میش ده ست له هاویه یمایتیه کهى تیران هه لده گریته. عه لى کیمیاوى له شریته تۆمار کراوه که یدا ده لیت: "تاله بانى داواى کوردنه وى که نالیکى تایبه تى لیکردم" .. "میش هه ر نه و تیاره یه چوومه سلیمانى و، به زه خیره ی تایبه تى تیارانکردن". له شریکی تۆمار کراوى تردا، له کوبوونه ویه کی جاشه کاندئا، زۆر به ناشیرینى ده لیت: "ناواى گونده کانتان بهیلمه وه، خو نه گهر کیمیا بارانیان بکه م نه و خیزانه کانتان ده مرن. بۆیه ده بیت هه ر تىستا چۆلیکه ن، چونکه ناکرى رۆژى کیمیا بارنکردنه که یتان بیلیم".

له تیوان ۲۱ ی نىسان و ۲۰ ی حوزه ییرانى ۱۹۸۷، مه جید زیاد له ۷۰۰ گوندی کوردی و تیرانکرد، که زۆر به یان له سایه ی میریداو له سه ر رینگا سه ره کیه کاندئا بوون. هیرشى سه ر ناوچه هه رامکراوه کان که له ژیر ده سه لاتی پیشمه رگه دا بوون به رده وام بوو، مه گهر له بهر هه لومه رچیکى ناهه موارو فشارى سه ربازیانه ی ناوچه کانی تر به ستایه . عه لى کیمیاوى چه که کیمیاوییه کانی به سه ر کورده مه ده نییه کاندئا تاقیکردبووه و، شتوازه تایبه تیه کانی خوشى، که هه ر له سه ره ونگومکردنى پیاوانى کورده وه و، راگوژیانى به کۆمه ل و، جیاکردنه وى ژن له پیاو و، بیه شه کردنى کورد له خۆراک و بایه خ نه دان به ته ندروستیانه وه بیگه ره، تا ده گاته گولله بارانکردن و گۆرى به کۆمه ل، به جیهینابوو. له کوبوونه ویه کی نه نداهه پیشکه و توه کانی به عسى نه و ساله دا، عه لى کیمیاوى "پلاتیکى به به رنامه ی سه ربازیانه" ی بۆ قه تىسدانى پیشمه رگه له ناوچه یه کی پچوکدا دانا، تا کیمیا بارانیان بکات ووتى: "هه ر به رۆژینک کیمیا باران ده ستیان لیهه لناگرم، به لکو پانزه رۆژ له سه ر یه ک دا یانده گره وه".

به مجۆره هه موو شتوازیکی سه رکوتکردنى سه ربازیانه و بیروکراتیانه دۆزرایه وه و، له دوا هیرشى سه ر کوردیشدا تاقیکرایه وه، له شوباتى ۱۹۸۸ ده ستیان پیکرد و ناوى "ته نفال" یان لىسا، نه ویش هه وئیکى رژیعی غیراقبوو که کۆن به عیلمانییه کی توندیرو ناسرابوو، تا له کاتى جهنگى تیرانیدا ناینى ئیسلام بۆ خۆشه وىستکردنى خوى به کاربهینیت. "الانفال" هه شهتم سوهره تى قورئانى پیرۆزه و، به سه رهاتى نه و ۳۱۹

موسلمانانه ده گپرتته وه، که له سالی ۶۲۴ زاینداو له شه‌ری به دردا به سهر سئ هینده‌ی خزیاندا زالبون. ووشه‌ی "الانفال" ده سته‌کوت یان زه وتکردن ده گه‌یه تیت. بزیه ناوه که له گه‌ل کاره سهر بازیه کانی عه‌لی کیمیاویدا، که نامانجه که‌ی له ناو بردنی کوردو زه وتکردنی شه کانیانبوو ده گونجا. به یه که‌ی جاشه کان راگه‌یه نرابوو که کورده کان ههر چیه کیان هه‌بیت با تالانی بکه‌ن، جا بز ن بیت، یان مهر، یان وولاخ، یان پاره، یان چه کت (ته‌نیاجه کی ناوخی و قورس نه‌بیت) ته‌نانه‌ت زنیسیاننان پنجه‌لال بیت*.

له نفال پلانی بو دانرابوو، جیهه جیکردنی به که‌م قوزاغی، له کاتیکدا بوو که رژیم ترسی چاره‌نووسی خوی هه‌بوو، پیمان وابوو تیران له زستاندا هیرشینی نویمان بو ده کات. هه‌روه‌ها وه کت پیشتر بزمان ده‌رکه‌وت، له ریککه‌وتنه‌وه‌ی کورده کان و، ده‌سته‌لگرتنی دووبه‌ره کیه هه‌ره کون وقرخه که‌یان راپرابوو. راستیه که‌شی تاران له تشرینی دووه‌می ۱۵۱۹۸۷ ینکی هینانه‌وه‌و، کارینگی کرد پارتی دیموکراتی کوردستان و به کیتی نیشتمانی کوردستان ریککه‌وتنیک موزبکه‌ن وریزه کانی خزیان یه کبخه‌ن و، هه‌ردو لایان که‌وتنه هه‌ولی پیکه‌ینانی به‌ره‌یه کی کوردستانی عیراق، که سهره‌تا سئ حیزبی پچوکتریشیان له گه‌لدا بوو. به لام ههر له و کاته‌دا سویای تیرانی تیکشکا. له زستانی ۱۵۱۹۸۸، هیزه تیرانییه کان، خوی له‌به‌ر ته کیکاته ترسناکه که‌ی عیراقدا که له "جه‌نگی شاره‌کاندا" به‌رجه‌سته ببوو، خزیان بو نه‌گیراو پاشه‌کشه‌یانکرد، چونکه عیراقیه کان هه‌ره‌مه‌کیانه تاران وشاره‌کالی تری تیرانی به مووشه‌کی زه‌وی - زه‌وی ته‌رزی "سکوودی" شو‌روه‌ی بزوردمانده‌کرد. له گه‌ل ناوه‌ندی نیسانی نه‌و ساله‌دا، هیزه‌کالی تیران له به‌نده‌ری فاری عیراقی سهر شه‌تولعه‌ره‌ب، که به‌نده‌ریکی بازرگاتی نه‌وت بوو، گرته‌که‌ی کالی خوی گه‌وره‌ترین سهرکه‌وتنی سهر‌بازیانه‌ی تیرالبوو له ناو خاکی عیراقدا، کشایه‌وه، تیکشکاندنی تیران له جه‌نگه‌که‌دا یه کلایی ببوو.

له نفال که به نامانجی چولکردنی دیهاته کوردنشینه کان، له چه‌کدار وینچه کت وه کت یه کت، کرا، له ۲۳ ینی شو‌بهاتی ۱۵۱۹۸۸ به هیرشینی سهر‌بازیانه‌ی گه‌وره‌ی سهر

* بادانه‌وه‌ی عیراق بو ن‌سلام ویا‌نیوه‌دانی شتیکی نویتوو. نه‌و بیانیانه‌ی ینش جه‌نگه‌که‌ی تیرانی سهری عیراقیان داوو له بیرانه که بیرو باوه‌رو خه‌به‌اتی به‌عس ده‌چوووه‌ سهر چه‌ند شتیکی عیلمانی به‌نرخ. به‌شیک له سیامت شیکه‌روه‌کان له و باوه‌ره‌دابون "میشیل عه‌فله‌ق"، که دیاتیکی خه‌لکی سوریه‌وه حیزبی به‌عسی له به‌نجاکاندا دامه‌زاندلبوو، به‌نابه‌ریکه له به‌غداو ریزیکی زوری لیده‌گیریت.

باره گای به کیتی نیشتمانی کوردستان له دۆلی جافه تی خۆره لاتی شاری سلیمانی، نزیک سنووری تیران ده ستینکرد. بهر له به که مین کاره کانی نه نفالی ۱۹ ی نازار، سدرجه م نادگاری هه له مه ته که له سه ر زه وی، له به لاره و نه وه چه ره به که ی ژماره به کی زۆر له سه ربازو زریته وش و فزۆکه و، کاولکردنی گوندو، به کاره یانی گازی ژه راوی و، راگه یاندنی لیوردنی گشتی بۆ قایلکردنی کورده ساویلکه کان تا خۆیان به ده سه وه بده ن و سه ره و نگومبکرین وه که ده ریشه ده که ویت بیانکۆژن، به دیار که وت.

له ماوه ی سدرجه م نه نفاله کاندای (له هه شت مانگدا هه شت نه نفال به جیهینرا)، ره فتهاری نوینی وایان به ژ کاره جوانه کانی تیران زیادکرد که خیزانی به بگریته وه، کاتی به شکین له بگروه بکۆژه کانیاندا، وه که تۆله ژن و مندالانیان ده گرتن وه وه تیانده کردن. کوردیان بۆ گۆرپه پانه سه ربازی به چه ارده ورگیراوه کان گواسته وه، پیاویان له ژن و مندال جوینکرده وه. پیاویان به تۆنی ده ریپ و فانیله و، به برستی ده هه شته وه وه به کینه ش لیان ده دان، نه عجا کۆتیانده کردن ژه وه نده ی نه ده به رد و ونده کران و به کاروانه تۆتۆمیلی پيس به ره و گۆرپه پانی مه رگه ده کرانه وه که به سه دان میل له شوینی نه رکه سه ربازی به کانه وه دوربوون. ژن و مندالانیان هه مان چه ره نووس چه وه روانیده کردن، به لام هه مانه تر. نه و چه ند که سه که مه ی ده ربازبوون هه مان به سه ره اتیان ده گیرایه وه. به کاروانه زیلی قه پاتکراو، به برستی و تۆتۆتی بۆ بیابانه کانی باشووری وولاتیان به روون. سه ر له به یانی زوو یان له گه ل زه رده په ردا ده گه یشته نه و شوینه ی به شتر بویان دیاریکراوه و، هه موویان به زۆر له زیله کان داده گرت و، کۆته کانیان به ز

به کاره یانه وه که کی دی له ده سه ده کردنه وه وه به گوریس ده به سه ترانه وه و، له سه ر رۆخی نایدۆلۆژیای به عسی له سه ر بیروویه که دامه زرانده و که بۆسته به گای به که مایه تیه ناموسلمانه کان به دیت له کاروباری خۆره لاندای رۆلیان هه ییت. به لام که سه ر له گه ل تیرانی شوێندا درێوه ی کیشا،

سه دام حسین که له نه رخه ناده میزادی به کان به گومبوو، زۆر به به لایه وه ناسابوو خۆی به وه چه ی به شه مه ر ده بخت، کاریکیشیکرد که وینه هه مه جویری، به چه به به رگی چه جکرده وه له مه که به گیت. خۆی گه وه له سه ره تی له نفالدا ده فه رمویت "اذ یوحی ربک الی الملائکه. انی معکم فبیتوا الذین آمنوا، سالتی فی القلوب الذین کفروا الرعب فاضربوا فوق الاعناق و اضربوا منه م کل بنان. ذلک بانهم شاقوا الله ورسوله، ومن یشاق الله ورسوله فان الله شدید العقاب ذلکم فلنوقوه وان

للکافرین عذاب النار"

چاله نزمه کان پاده گیران و، بهرله وهی سهربازه کان گولله بارانیان بکن و بلدوزهریش گلیان به سهردا بکات، ده درانه بهر لایستی توتومویل و ماشینی دی، نه مجا به ره شاش گولله پوین ده کران.

ناهه موارتین شت که غیراقیبه کان به کوردیانکرد له نه نفاله ره سمیبه کاندان نه بوون، دژ به دیتھاتی کورد نه بوو، بهرامهر به شاری هه له بجهی ژیرسایه ی غیراق و نزیک سنوری تیران و بهر به سستی ناوی دهر به ندیخانی ستراتیژی کرا، که له په نابه راندا جمه ی ده هات. له ناوه ندی مانگی نازاردا، پیشمه رگه کانی یه کیتی نیشتمانی کوردستان یارمه تی "پاسدارانی شورشی نیسلامی" یان دا بوجونه ناو شاره که و، ترسیکی زوریان خسته دلنی دانیشترانه که یوه که زور به یان لایه نگری حکومه تی غیراق بوون. رادیویی تارانش شانازی به سهر که وتنه که وه ده کردو، وای باسده کرد که له توله ی کیمیا بارانکرده که ی نه مدواییه ی کورده کاندان کرایت. له ۱۵ ی نازاردا رادیویی تاران پایگه یاندا که پاسدارانی شورش و به نجا هه زار که سی دانیشترانی شاره که ناهنگی سهر که وتن سازده کهن. ههر له هه مان رۆژدا غیراق فرمانی به مووجه خوره کانی خوی دا له هه له بجه دهر چن، نه وه ش ترسی زیاتری بژنه و خه لکه پیدا کرد که تیایدا مابونه وه. راسپارده ی ۱۵ ی نازاری نیستخباراتی غیراق که دواتر ده ستیان به سهردا گیرا، و ابو که "بانر که سهربازیه کان توندترو دلره قانه ترین".

ههر نه و به یانیبه، چه ندین بۆله فرۆکه ی جهنکی غیراق، پدیتا پدیتا بوردومانی کردو ناپالم و فوسفوری سی به شاره که دا کیشا. خه لکه که بۆ خویاراستن و خوجه شاردان، بهر و ناو "مه لجه نه" گه وره و کۆنه کان بوونه وه. دوا ی نیو پۆزی هه مان رۆژ فرۆکه غیراقیبه کان، جارینکی تر هاتنه وه و شاره که یان به چه کی کیمیاوی بوردومان کرده وه. خوقایمکه رانی ناو مه لجه نه کان، بیهورده خه ریکبون به په رۆزی ته ر کون و درزو که له بهری مه لجه نه کان بگرن و په رۆزی ته ر به ده موچاره وه بگرن و، بۆ سووتاندنی گازه کانش ناگر بکنه وه، به لام دادی نه ده دان و گه لیکیان له ناو مه لجه نه کاندان لیمرد. دواتر کارمه ندانی فریباگوزاری ۴۰۰ لاشه یان له تنیا مه لجه تیکدا دیبه وه، به لام که زانیان لاشه کان دارزاون وله کاتی گواسته وه یاندا پارچه یان لیه رده بیته وه و ده ستیک له وی و لاقیک له ولا ده که ویت، کاره که یان فراموش کرد. نه وانده ی له و مه رگه ساته رزگار یانبوو، کاتیک له مه لجه نه کان هاتنه دهر وه و ده نیکی هاوچه رخانه ی تری

کاره‌ساته‌که‌ی شاری "پژمینی" رۆمانیان به‌رچاو‌که‌وت. به‌هه‌زاران له‌ بر‌اکورده‌کانیان به‌مردویی ره‌قبیرون، هه‌ندیکیان مهرگه‌ له‌ به‌رده‌م نه‌و خانوانه‌دا ده‌ستی لیگیر کردبوون که ده‌یانویست خۆیانی تیا‌دا‌هه‌شاربده‌ن، به‌شیکیشیان به‌ر له‌وه‌ی خۆ‌بگه‌ینه‌ شویتیکی بیوه‌ی به‌سه‌ر سوکانی ئۆتۆمۆبیله‌کانیا‌ندا‌که‌وتبوون، هه‌ندیکی تریش به‌ شیوه‌ی زۆر سه‌یرومه‌ره به‌سه‌ر شه‌قامه‌کانه‌وه ره‌قبیرون، چه‌ندکه‌سیکی تریشیان له‌ کاتی گیانه‌لادا‌هبوون و، به‌ده‌وری خۆیا‌ندا ره‌تیا‌ن ده‌داو پنده‌که‌نین وتووشی هه‌ستریا‌ها‌تبوون، که نه‌وه‌ش دیا‌رده‌ی گازی سارین بوو.

شۆرش ره‌سول، که باسکاریکی ووردی کورده، به‌لایه‌نی که‌مه‌وه قوربانیه‌کانی کاره‌ساتی هه‌له‌بجیه‌ی به‌ ۳۸۰۰ که‌س دانا‌وه، له‌ کاتیکدا‌هه‌یه به‌ ۷۰۰۰ قوربانی له‌ قه‌له‌مدا‌وه. به‌هه‌زارانیشیان به‌ره‌و تیران ریگای کیوه‌کانیان گرتبووه‌به‌ر، له‌ویش تیمه‌ پزیشکیه‌ چاپوکه‌کان که‌ پیشتر نا‌گادا‌رکرا‌بوون به‌ "ته‌ترۆین" وه‌، که‌ بو‌ نه‌هه‌شتی کاریه‌گره‌یتی گازی "سارین" به‌کارده‌ی، چا‌وه‌روانیا‌ن بوون. چه‌ند رۆژینک دواتر، تیرانیه‌کان به‌ کۆپته‌ره‌ جه‌نگیه‌کانیا‌نه‌وه‌ها‌وه‌لی کۆمه‌له‌ رۆژنامه‌ نووسیکی بیانیا‌نکرد، تا‌هه‌والی قه‌لا‌چۆ‌کردنه‌که‌ رابگه‌یشن. سه‌ره‌تا‌به‌غدا‌ نکولی له‌ به‌کاره‌ینانی چه‌کی کیمیا‌ویکردو، ویستی له‌وه‌دا سه‌رزه‌نشتی تیرانیه‌کان بکات. به‌لام نه‌و به‌لگه‌نامانه‌ی دواتر گیران به‌هیچ جۆرینک نه‌و قسه‌یه‌یا‌ن نه‌ده‌سه‌لماند. بگه‌ره‌یه‌کیک له‌و به‌لگه‌نامه‌ ده‌گمه‌نانه‌ی که‌ له‌ ۱۱ نیسانی ۱۹۸۸دا له‌ نیستخبا‌راته‌وه‌ ده‌رچروه، هه‌موو نه‌و ریتسا‌یا‌نه‌ پیشیلده‌کات که‌ باسکردنی گازی ژه‌هرا‌وی قه‌ده‌غه‌ کردبوو، له‌ شریتیکی فیدیا‌دا که‌ له‌ شاری سلیمانی ده‌فرو‌شرا، چه‌ند دیمه‌تیکی کیمیا‌باران‌کردنه‌که‌ی عیراقی شاری هه‌له‌بجیه‌ی تیا‌دا‌بوو. سه‌ره‌رای نه‌و به‌لگه‌یه‌ی که‌ هه‌یچ گوما‌تیکی نه‌ده‌هه‌شته‌وه‌ که‌چی هه‌شتا‌ کۆلیژی جه‌نگی سوپای وولا‌ته‌به‌کگرتووه‌کان له‌ کارلایلی و‌لایه‌تی پنسلفانیا، نه‌و کاته‌ پنی له‌سه‌ر نه‌وه‌دا‌ده‌گرت که‌ له‌ ۱۶ ی ئازاری ۱۹۸۸دا هه‌ردوو وولاتی شه‌رکه‌رله‌ هه‌له‌بجیه‌دا‌ گازیان به‌کاره‌ینایت.

بو‌سه‌رکردایه‌تی پێشمه‌رگه‌ هه‌له‌بجیه‌ زه‌به‌ریکی سامنا‌کبوو، به‌ره‌ی کوردستانی عیراقی له‌باربرد که‌ نه‌و کاته‌ تازه‌ خه‌ریکبوو له‌ دایک ده‌بوو، نه‌ته‌وه‌یه‌یه‌ کورده‌کانیشی له‌ نا‌و هه‌موو کورددادا‌وا‌زکرد، چونکه‌ نه‌وه‌یه‌که‌م جاریان نه‌بوو که‌ ها‌وپه‌یماتی تیرانیا‌ن کاره‌ساتیا‌ن به‌سه‌ر به‌ینیت. دوا‌ی کاره‌ساته‌که‌ی هه‌له‌بجیه‌ به‌ ما‌وه‌یه‌کی که‌م سه‌ردانی

شامم کردو چاوم به سەر کرده کانی کورد کهوت. کهش وهه وایه کی پهست وناخزنی هه بهوو. چاوینکه وتنه که به دانسیانانی ناهه موارتین هه له یان وشیکردنه وهی باره سیاسییه کهی که پنده چیت تیران شه په کهی له گهل غیراقدای بلز پیتیت، ده ستینکرد. دوکتور مه جود عوسمانی سەر کرده یه کی گه وری کورده سوزیالیسته کان وپاریده ده رینکی سهره کی ژه نه پال بهرزانی، پیووتم: "خهلکه که ده ترسن ولشمان توورهن، هه قیشیانه". نه مجا پنده چوو نه ویش وسهرجهم سەر کرده کانی کورد به ناچاری، ملیان بز توله مسوگه ره کهی رژیمی عراق دایتیت، چونکه به شیوه یه کی گشتی وته موژاویانه له شه ری پارتیزانی ناوشاری دژ به رژیم ده دوان. عوسمان دریتزه ی به قسه کهیدا ووتی، "وادیاره به ره وپووی هه لومهرجیکی وه کت هه ره سه کهی ۱۹۷۵ بووینسه ته وه"، ووتیشی له دواي قه لاجو کردنه کهی هه له بجه وه هه لیرسراویکی تیرانی له تاران دیوه، نیی ووتوه که هاویه بجاتیت کردنی تیران بو کورد "شه پرکردخانه تا به هنجگاره کی قه ده کرین" بیگومان قسه که میان پیناخز شبوو. له هه موو سەر کرده کورده کاندای، تانیا نه وه به روونی ده رکی به وه کردبوو که نه گهر سه دام حسین له شه ره کهیدا سهر بکه ویت نهوا "ده که وینه باریکی زور ناهه مواره وه، چونکه دهستی بز لیدانمان به تالده بیت و تیمهش به مه گهز داده تیت".

سەر کرده کانی کورد پیمان له سهر نه وه داده گرت، که له هاویه بجاتیتی نه بجا ره ی تیرانیاندا هیچ دو دلپیه کیان نه بووه، چونکه نه ده بوو به ته مای هیچ یارمه تیه کی وولاتانی خورناوا، یان به ره ی کۆمونیستی، یان وولاته عه ره بیه کان بوونایه. سەر کرده یه کی پششمه رگه سهر داتیکی نه وروپای کردبوو، ده بیووت: "هه رچه نده سهرنجدان له دیمه ن وینه کانی کوشتاره کهی هه له بجه، به سهرهاتی جووله کهی ۴۵ سال له مه و بهر به یاد دینتسه وه" که چی واش "که سیکت یارمه تی نه داین"، پنده چوو نه وه په تده باوه ی خوره لاتنی ناوه راستی بیر که ویتیتسه وه که ده تیت: "دوژمنی دوژمنم دوژمنه"، راستیه که شی کورد هه ره نه وه بیر کردنه وه ی بووه. ستراتیژه نوییه که یان له وه دای چهری بووه، که هیچ کاریکی سهر بازایانه ی هاو بهش له گهل تیراندا نه کهن تا په بمانامه یکی سیاسیانه ی روون وناشکریان له گه لیاندا نه بیت.

به لایم هه موو قسه کانیان بو شبوون، زیاتر له خهونی ده کرد، واشیتده چوو که سهر کردایه تی کورد خزی نه وه ی باش زانییت. چونکه هه ره که یه کهم کیمیا باران کران

جه لال تاله بانى له نيازه كه يان گه پشت و داواى ناگره ستي ليكردن، به لام عهلى كيمياوى گوتى به داواكهى نه داو دريژه ي به شهره كه دا. راستيه كهى غيراقيه كان چند جارينك هيرشى كيمياويان بو كردبون، نه ناهت دواى نه يسلولى ۱۹۸۸يش كه به رهمى نه نفاله كانيان كوتايى پهنابوو. له به هارى نهو ساله داو دواى كوشتاره كهى هه له بجه كه سهردانى شامم كرد، نه مده زانى بوچى پيشمه رگه له پيناو سه لامه تى خويدا نه كشاو ته وه ناو تيران. به لام نهوسا ره سول پيروت: ”كورد هموى ده يزاني چند ناوچه يه كه به كيميا باران كراوه، به لام تيمه ترسى نه وه مان هه بوو گهر شه ره كه رابگرين گه له كه مان زور له وه خراپترى به سه ر بيت، بويه نهركى پيشمه رگه له هيرشكرده سه ر هيزه غيراقيه كانه وه بووه پاريزگار يكردى گه له كه مان“.

بيگومان پاشان ده ركوت نهو خواستانه له جنى خوينا نا نه بون وله راستيه وه دوروبون. به گرتنه وهى ”فاو“ نير رورژ به رورژ تيرانيه كان لاواز تر ده بون. غيراقيه هيزى سه ر بازى انهى له نا وه ند و باشورويه وه بو كوردستان ده برده وه تا به شدارى نه نفاليان بيگات. له قوزاغيكدا واى ليهات ۴۶ تيبى سه ر بازى به شدارى ده كرد، له كاتيكدا تيبه سه ر بازيه كانى سالانى هفتا، كه به روى به رزانيا وه ستابونه وه له ههشت تيب تيه رى نه ده كرد. له ته موزيشدا كه نايه تولا خومه ينى به ”نوشينى پياله زه هره كه“ قايلبوو، بريارى نهو ناگره ستهى نه ته وه يه كگرتوه كانى دا كه سائيك بوو دابوى، تيران خوى نه رتانه و نهو به لئنه شى نه برده سه ر كه به يه كيتى نيشتمانى كوردستانى دابوو، گوايه به ر له ناگدار كرده وه يان ريگكه وتى يه كلايه نانه ناكات.

كاره ساته كهى هه له بجه ناكامى تر سناكى ترى بو كوردى هموو خورهلانى ناوه راست و نهو شوينا نه هه بوو كه تيايدا بلاوبوونه وه. له كاتيكدا كومه لگه ي تيو ده وله تى روودانى كاره ساته كهى پيرانه گيراو، نه شيويست به رپرسيارنى كاره كه بدرينه دادگا، نير كورد هه ستى كرد ناييت له خويان به ده ر پشت به كه سى دى به ستن و، نهو په ندهى باو و بايرانيشيان بير كه وته وه، كه ده لئيت: ”كورد بيچگه له چياكانى هيج دوستيكى ترى نيه“ و نير؛ گشت به لئنه مهو، هاويه عياتى و، پشت به ده ر وه به ستن و، تيورى به مه رج كار كردنى ناو رزئيمان تووردايه سه رانگويلكى ميژووه وه. تووربه يى وداواى توند ر وه واله نى پشت به خه باتى چه كدارياله له ناو؛ جوتيار و، نه ندازيار و، پاريزه ر و، شوقيرى لورى و، پزيشك و، ماموستايانى قوتابخانه دا ته شه نه يكرد.

کورد ناگای لهوه نه‌بوو که بایه‌خ پیدانی تێستای فه‌له‌ستینییه‌کان و قایل‌بوونی دنیا
 پێیان، له‌وکاته‌وه‌یه‌ که ده‌سته‌برداری چه‌ک و تووند‌په‌یتی بوونی و، گۆر‌په‌یانه‌ به‌ خه‌ر که
 به‌ردی راپه‌رین و ناماده‌ییان به‌ چاره‌سه‌ری سیاسیه‌. رۆشنیروانی کوردیش تێینی نه‌وه‌یان
 نه‌کردبوو که فه‌له‌ستینییه‌کان به‌ درێزایی ته‌مه‌نی دوا دوو وه‌چه‌یان، رینگ له‌وکاته‌انه‌!
 گرنجترین وه‌رچه‌رخانی سیاسیه‌یه‌کان به‌دیده‌هینابوو. به‌لای نه‌وانه‌وه‌، رینگ‌خراوی
 رزگاری‌نخوازی فه‌له‌ستینی بایه‌خی هه‌ر له‌وه‌دا‌بووه‌ که مه‌شقی به‌ گازیلاکانی پارته‌ی
 کریکارانی کوردستان کردبوو، که نه‌وه‌یان له‌ گه‌ل گه‌لیک له‌ رینگ‌خراوه‌ رادیکالییه‌کانی
 تریشدا کردبوو، بێگوتنه‌ بایه‌خی سیاسیه‌ی هه‌ریه‌کیان. هه‌موو زانیاری و داناییه‌کی
 سیاسیه‌ی کورد، که به‌ درێزایی سالانی ته‌مه‌یه‌یه‌که‌ هه‌یجگار زۆریان له‌سه‌ر که‌وتبوو،
 وه‌ک پارهی کاغه‌زه‌ی سه‌رده‌می هه‌لئاوسان گومانی ئیده‌کرا. کاره‌ساته‌که‌ی هه‌له‌بجه‌
 به‌لای کورده‌وه‌ هانده‌ریکی بیوتنه‌ی واپوو، که - تا گۆم قوول بیت مه‌له‌ی خوشره‌ - .

نه‌گه‌ر دوودلییه‌کیشم له‌وه‌دا‌بوویت، نه‌وا له‌وه‌ شوه‌وه‌ درێزه‌ی کانونی یه‌که‌می
 ۱۹۹۱ ی شاری قامیشلی سوریا‌ی نزیک سنووری تورکیاوه‌، که زۆریش له‌ سنووری
 عێراقه‌وه‌ دوورنیه‌، له‌ گه‌ل چه‌ند رۆشنیریکی کورددا، که براده‌ریکی کوردی عێراقم
 میوانداریتی کردبووین، به‌سه‌ربرد، نه‌و دوودلییه‌شم نه‌ما. هه‌رچه‌نده‌ نه‌و پزیشک و
 نه‌ندازیارانه‌ هه‌یجگار په‌وشت به‌رزبوون، به‌لام وه‌لامی هه‌موو په‌رسیارو په‌خه‌یه‌کی میان
 سه‌باره‌ت به‌ کاره‌ ناره‌واکانی پارته‌ی کریکارانی کوردستان، به‌ ته‌نیا ووشه‌یه‌ک
 ده‌دا‌یه‌وه‌: هه‌له‌بجه‌. به‌ ته‌واوه‌تیش بۆیان یه‌کلایکردمه‌وه‌ که زۆر چاک ده‌یانزانی،
 پارته‌ی کریکارانی کوردستان تاکه‌ لایه‌نه‌ راسته‌وخۆ سوود له‌ سووربوونی تۆله‌
 سه‌ندنه‌وه‌ی کورد وه‌رگرت.

په‌نگه‌ نه‌وه‌ به‌روو‌ک‌ه‌ش سه‌یرییت. چونکه‌ "عه‌بدولا ئوچلان" ی سه‌رۆکی پارته‌ی
 کریکارانی کوردستان که کوردیگی تورکیا‌یه‌، نه‌وه‌نده‌ی له‌ ریشه‌ کیشکردنی کلتووری
 چه‌شته‌وه‌ که کوردی نازانیت وه‌ زمانی تورکیش ده‌دا نه‌ک به‌ کوردی*. ئوچلان پێی
 خوشیو "تاپۆ" واته‌ "مام" ی پیپوترتیت، خۆی به‌ تیورییه‌کی نایدۆلۆژی دا‌ده‌نا. به‌لام من

* "هارفی موریس" ی رۆژنامه‌نووسی "دی ئیندرپیندت" ی له‌نده‌نی ده‌یگرتنه‌وه‌، که له‌
 سه‌رداتیکی شاری قامیشلیداو، دوا‌ی چه‌ند مانگی‌کیش به‌چاوی خۆی وینه‌ی ئوچلانی له‌ته‌نیشته‌ وینه‌ی

"حافظ نه‌سه‌دی" سه‌رۆکی سوریاوه‌ بێنوه‌.

له ۱۶ ئازارى ۱۹۹۱ د، له خانووه يه كې بېترسى دېمه شقداو دواى چوار دانه ساعات كۆبونووه له گه لېدا، له و بنه ما ئايدۆلۆژيانه نه گه يېشم كه پارتى كرىكارانى كوردستان خهباتى بۆ سه ربه خوښى كوردستانى تور كيا پېده كرد. خۆى به مار كسىزم ناساند، به لام بېگومان كۆمونيست نېيه، خۆى ووتنه ئى كۆمونيستى "كلاسيكيانه"، يان كۆمونيستى ته رزى شۆره وى نېيه. دزى شېوازى كار كردنى موسلمانانه بوو، به لام دانى به وده دا دنا كه ئايين بايه خېكى زۆرى بۆ كۆنه گوند نېشېنه كان هه يه. (له بوارى پراكتېزمه كردندا، پارتى كرىكارانى كوردستان له به گه رځستنى لايه نگره كانېدا كارامه بوو. له گه ل شارنېشېن وپۆشېبېر اندا باسى مار كسىزمى دېتايه كايه ووه، له گه ل دېهاتنېشېنه كان و كۆنه په رسته كانېشدا باسى بېرو باوه رى ئېسلامى ده هېنايه ئاراوه). بۆ كۆره جوتارىكى بېبول وپاره وى وا كه به چاوى سوو ك سېر بېكرېت، نهم جۆره بېر كردنه ووه به كلايه نېيه و چه ز به توندېه وېيه، كه هه ردووكيان شېر په نجه وى خۆره لاتى ناوه راستن، به درېواى ئه و سالانه وى له و ناوچانه دا به سه رمېردن، زۆر له جووله كه توندېه ووه ئېسرائېلىيه كان و، مېرانى جه نېگى لوبنانى ناو دېانه كان و، موسلماننه ئوسولېيه كانى تېران، توشېبېرون. نه گه رچى وولاته يه كگرتووه كانى نه مېرېكاو تور كياو سه رجه م وولاتانى نه وروباى خۆرئاوا، ئاپۆ به تېرۆرست داده تېن، كه چى به تا قى ته نيا يۆنان ئه و هه لۆرېسته وى نه بوو. يۆنان پېشتگېرى هه موو شېك ده كات كه كۆنه دوژمنه كه يى بې لاواز بېكرېت. دېپلۆماتېكى يۆنانى له دېمه شق كه ئاپۆ چا ك ده ناسى ووتى: "راسته ئاپۆ بېرو باوه رېنكى يه كلايه نى هه يه به لام له تور ك كوشتندا هېجگار كارامه يه".

له كاتى چاوتېكه ووتندا، ئاپۆ بلوزېنكى ئېنگلېزيانه وى رهنك كاكى له به رده كردو، قسه كانېشى به چهند ووتيه كى په له وى، مار كس و، ئنگلز و، فرېدرېك نېتچه و، مېژوونووسى به رېتايې ئه رنۆل د تۆينه بى و، فه يله سو فى فه ره نساوى هنرى بر گسون و، زاناي كۆمه لئاسى ئېمېل دور كهام ده رازانده ووه. ده يووت هه موو كئېبه كانى نه وانه وى كاتېك خوېندووه كه له زانكۆى نه نقره، له سه ر حسابى حكومه تى تور كيا زانيارى سياسيانه وى هه رگرتووه. راستيه كه وى، مندالېك كه له كېلگه يه كى هه ژارى نېك شارى نورفه ووه له داېكبوويت و، نه وى بۆ ره خسايت كه ئوچلان له ژيانېدا به دېهناوه، به خائېكى گه شى رېژىمى تور كيا داده نرېت كه ئاپۆ ده يوېست بېروخېتت. نه وانه وى له زانكۆه ده يناسن ده لېن، نه و تا چه په رادېكالييه كان له سه ر مملاتى تووندو هه لچوونه

سیاسیه‌کافی کوتای حفتاکان، که بزورتنه‌وه‌ی قوتایانی تورکیای تیکه‌وتبوو، ئی بیزارنه‌بوون، پیوه‌ندی به بزورتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌ی کورده‌وه نه‌کردبوو.

دوودلئیتی ناپز بۆچوونه ناو بزورتنه‌وه‌ی کورد، به‌ره‌می نیو سه‌ده‌ی سیاسه‌تی تواندنه‌وه بوو که کۆماری تورکیا، به‌کینه‌نکولی له‌ بوونی زمان، یان کلتور، یان پیناسه‌ی کورد ده‌کرد. ئوچلان نه‌نجامه‌کافی نه‌وه‌ی باسکرد، ووتی: "تورک وایان ئیکردین که له‌ نازه‌ل که‌منتر بین"، راستیه‌که‌ی، تا کوشتاره‌که‌ی سه‌دام حسین نه‌کراوو، زۆربه‌ی کورد به‌و داپلۆسینه له‌ راده‌به‌ده‌رانه‌ی تورکیا دژ به‌ شۆرشه‌کافی کورد کردبوونی و، به‌مای راسته‌و خۆی سیاسه‌تی تواندنه‌وه‌یانی داناوو، تورکیایان به‌ درنده‌ترین دۆزمنی خۆیان ده‌زانی. ناپۆ پیووتم: "که ده‌لیم کوردم ده‌بیت ناماده‌ی سه‌ختترین کۆسی نه‌م دونیایه‌م و، به‌ چاوی خۆشم یه‌ک به‌یه‌کی ده‌رگاگان بینم که به‌ دوا‌ی یه‌کدیدا به‌روومدا داده‌خرین".

پیده‌چی نه‌م گرفتانه‌ی کۆن بن وتستا دوا‌ی ناپۆ که‌وتن - یان هیشتا پاشاوه‌ی کۆنی تیا‌دا مایته‌وه - چونکه زۆر به‌دل پیووتم: "من به‌هیزترین پیاوی کوردستانم" و به‌بی هیچ سی و دوو کردتیکیش، ده‌بیوت: "گه‌لی کورد به‌ پیغه‌مبه‌رم داده‌تیت". لافی نه‌وه‌شی ئیده‌دا که‌ پارتی که‌ی نه‌و گرنگترین پارته‌ی سیاسانه‌ی کورده‌و، ته‌نیا پارته‌یکشه‌ که‌ کورد باوه‌ری پیه‌ناییت، چونکه سه‌ربه‌خۆی ته‌واو نه‌بیت له‌ تورکیای ناو‌یت و، خۆی به‌ قه‌رزباری هیچ هیزیک‌کی ده‌ره‌کیش نازاتیت. به‌لای ناپۆوه، خراپترین هه‌له‌ی پارته‌ کوردیه‌ پینشبریکه‌ره‌کافی پارتی که‌ی نه‌و، جا له‌ تورکیادا بن، یان له‌ عیراق، یان له‌ تیران، یان په‌رتوبلاوه‌کافی دنیا، پشتبه‌ستیا‌نه به‌ هیزه‌ ده‌ره‌کیه‌کان.

به‌لام دۆستایه‌تیه‌ نزیکه‌که‌ی ناپۆ و "جه‌میل نه‌سه‌د"ی برای "حافظ نه‌سه‌د"ی سه‌رۆکی سوزیاش شاراوه‌ نه‌بوو، بۆیه‌ که‌ له‌باره‌ی جۆری پشتگیریکردنه‌که‌ی سوزیاوه‌ پرسیارم ئیکرد شه‌رمه‌زاربوو - سه‌یره‌که‌ له‌وه‌داوو که‌ یارمه‌تی له‌ سه‌دام حسینیش وهرده‌گرت - ویستی به‌ تووره‌بووتیک‌کی زۆر خۆی له‌ پرسیاره‌که‌ بدزیته‌وه. نه‌عجا به‌بیمه‌به‌ست له‌ ده‌ماریک‌کی ترعداو، پرسیا‌ری نه‌وه‌م ئیکرد که‌ داخۆ ژنی هیناوه‌و، نه‌گه‌ر واشه‌ ژنه‌که‌ی چ رۆئیک له‌ پارتی که‌یدا ده‌بینیت؟ پرسیاره‌که‌م وانه‌وو، چونکه ناپۆ به‌ لایه‌نگری یه‌کسانی تیوان ژن ویاو ناسراوو، چه‌ن‌دین نافرته‌یش له‌ناو پارتی که‌یدا هه‌بوون. پرسیاره‌که‌م هه‌ر بۆنه‌وه بوو که‌ باسه‌ نایدۆلۆژییه‌که‌ی به‌ باسیکی دی پینگۆرم، که‌چی له‌ بری نه‌وه،

پرسپاره که وای لیکرد هیرشیکسی تووندو دوروردیژی بیسه روبه‌ری وا بکاته سر ژنه‌کهی، که وا پینده‌چوو له چینی ناوهند بیت، که من تاراده‌یه‌کی زور هر له هیچی تینه‌گم. وای تاوانبارده‌کرد که بو ده‌ستلانداری تور ک ناپاکی له‌م ده‌کات و، ده‌ستی له‌چهند کاریکی دیندانه‌ی واشدا هه‌بووه، که خراپ به‌سهر پارتی کریکارانی کوردستاندا شکایت‌ه‌وو و کیشه‌ی بز په‌یدا کردبیت.

به‌لای منه‌وه هه‌موو نه‌و وورد کردنه‌وانه مانایه‌کیان نه‌بوو. چونکه هیچ شتیکم له‌وانه نه‌ده‌زانی که نه‌و باسیده‌کردن، لای من واکه‌وته‌وه که قسه‌کانی بوونی گریه‌کی چه‌وساندنه‌وه له‌ره‌فتاریدا بگه‌یه‌نیت، من جزوه شتیکی وام ووروروزاندبوو که نه‌و چه‌زیده‌کرد له‌بیر خویی به‌ریته‌وه. هاوسره‌کهی هر رژیکی له‌ژیانی نه‌م وپارته‌که‌دا هه‌بووبیت، به‌ناشکرا دیاربوو که لای ناپو سررابوونه‌وه. که قسه‌کانی ته‌واوکرد، بوچه‌ند ساتیک مه‌ترسیم لینیشت. که چی له‌پریکدا باسه‌کهی گوری و، واشی ره‌فتار ده‌کرد هه‌روه ک هیچ رووی نه‌داییت. توورپه‌ی وپه‌شو‌کانه‌کهی، سه‌رنجیان بوشتیک بردم که به‌دریژی دانیشتنه‌که ده‌مویست دیاری بکه‌م: نه‌م پی‌اوه تیکسمراوه، به‌م دووچاوه ره‌شانه‌و موو ره‌شی و سیمله‌ پرپه‌وه ستالینی به‌بیر ده‌هینامه‌وه، که نه‌و زور وورد و شانوگه‌ریانه، بایه‌خی به‌و شتانه‌ده‌دا که پیوه‌ندیان به‌کس په‌رستییه‌وه هه‌بوو.

ناپو زوری باوه‌ر به‌ریکخستی نایدولژی وده‌رزیدانی سیاسیانه هه‌بوو. له‌و بیکه‌یه‌ی پارتیه‌کهی ده‌ستی "بقاع" یاندا که بو مه‌شکردنی سه‌ربازیانه دایامه‌زاندبوو، وانه‌ی نایدولژی له‌به‌رنامه‌ی مه‌شکردنه‌که‌یاندا شوینی گرنگی گرتیوو. به‌قیزه‌وه سه‌یری نه‌و خۆبه‌ختکه‌ره نوییانه‌ی پارتیه‌کهی ده‌کرد که له؛ تورکیا، عیراق، تیران، سوریا، یان په‌رتوبلاوه‌کانی نه‌وروباوه ده‌هاتنه‌ناو پارتیه‌کهی به‌عه‌ماره‌پوی داده‌نان. هر بویه میشکی نه‌و جوتیاره‌لاو و قوتابیسه‌زانکزیانه‌ی له‌تورکیاوه ده‌هاتن و، نه‌و کیژه‌رژشیرانه‌ش که له‌ناوچه‌و وولاته‌دوره‌کانی وه‌ک نوسترالیاو به‌لچیکاوه ده‌هاتنه‌ریزه‌وه، زاخاو ده‌درانه‌وه. هه‌رچه‌نده‌ ناپو له‌کاتی قسه‌کردنه‌که‌یدا وای نه‌ووت، به‌لام زور به‌روونی نه‌وه‌ی ناشکرا کرده‌وه که خۆن‌اماده‌کردنه‌سیاسی و نایدولژی‌یه‌کان که چه‌ند مانگیکی پیوه‌خه‌ریکده‌بن، به‌لایه‌وه زور له‌مه‌شکردنی بناغی ته‌کیکی شه‌ری پارتیزان قیرکردن و، خوگرتن له‌به‌رده‌م کۆسپی ژیان و، بایه‌خدان به‌توانای وه‌رژشیرانه‌یان باشته‌ره، هه‌رچه‌نده‌ بایه‌خی به‌مانه‌ش ده‌دا. پینده‌چوو نه‌م بی داگرتنه‌ی له

بارەى ئايدۆلۆژياۋە جىڭگاي بايەخدانى بىرۆيت، چۈنكى زۆر بەناھىرىنى بىرى ووتىم: "سالىك دىۋى مەشقدانىيان، گەر گارىلاكانمان لە شەردا زىانى سەدى حەفتايان ھەيت بەلامانەۋە باشە"، نەگەرچى ھەرگىز خۆى ناخاتە نەۋ مەترسىيەۋە. با ئايۋ خۆى ۋە كە پىاۋىكى پتەۋ وخزگرىش نىشانىدات بەلام لەۋ كەسانە نىيە كە لە شەردا سەر كىرەپتەى جەنگاۋەرە كانىيان دە كەن. نەۋ ھەر ماۋە يە كى كەم لە دىۋى سىيەم كودە تا سەربازىيە كەى نەۋ چەند دە سالىە دىۋى تۇر كىاۋە، ۋولتە كەى بە جىھىشتەۋە ۋە تا نەمۆشى لە سەرىت نە چۆتەۋە.

بەلام سوور بىۋى نەۋ گارىلا لاۋانەى تا كۆتايى بىز بە گۆردا چۈنەۋەى تۇر كىا دىۋى كەۋتوون، نەۋ پىزىشك ۋە نەندازىارانەى لە شارى قامىشلى چارم پىيانكەۋت ۋە لە پىشە كانى خۆياندا كارامە ۋە ئىھاتوون، ۋالېكردوۋە كە ئايۋ يان بە دىلا بىچىت. لە كاتىكدا بەرپوسانى تۇر كە دە يانۋوت شەردە كە يان دۆى تىرۆرستە، پارتى كرىكارانى كوردستانىش شىۋازى دىندانەۋە سەركىشانەى گىرتىبۋە بەر. كارە كانى بە تەنيا ھىزە كانى سۋاۋ دەردە كە ۋە كە تايە تىيە كانى "كوترا" ۋە "پاسەۋانانى گوند" يان "جاش" كە كانى تۇر كىا يان نە گىرتىۋە، بەلكى مەدەنىيە كانىشى بەردە كەۋت. لە ۋە تەى پارتى كرىكارانى كوردستان، لە سالى ۱۹۸۴ ۋە، لە پىناۋى سەربەخۆى كوردستاندا دە جەنگى، پىاۋە كانى كۆيان لە زن ۋە مندال كوشتن ۋە سووتاندنى قوتابخانەۋە كوشتنى نەۋ مامۆستايانەى مندالانى كوردىيان قىرى زمانى تۇر كى دە كىرد نە كىردىۋە. ئايۋ، بىئەۋەى لە ھەۋلە كە پىدا سەركەۋتەى باشى بە دەست ھىنايت، دە بىۋىست نەۋ كارە دىندانانەى بە رامبەر مەدەنىيە كان دە كران، بە سەر ناپاكاندا بەىت، بەۋەى كە دە بىۋوت گوايە نەۋ ناپاكانەى ھاتوونە تە پىزە كانمانەۋە كىردىانە. ھەر چەندە نەۋ كوردانەى لە شارى قامىشلى چارم پىياندە كەۋت (كوردى شۆپىنانى تىرى دۇنيا)ش بىروايان بەۋ پاكانانە نە دە كىرد، بەلام گۆشيان بە زىادە رۆيە كان نە دە داۋ.

لەۋەش دە چۈۋ نەۋەندە گۆى بە تۇندۇتۆيىيە كانى ھىزى سەربازى تۇر كىاش نە دەن. سال لە دىۋى سال شەرى پە كە كە لە دۆى تۇر كىا سەختىرە بىۋ، تادە شەھات ھىزە كانى تۇر كە تۆلە تۆلەى خىراپىرەن لە كورد دە سەندەۋە. لە يە كەم ۱۰ سالى نەم جەنگە دا، زىاتر لە ۱۶ ھەزار كورد كۆزراۋ*، زىاتر لە ھەزار گوندىش تەختىكرا يان بە زۆر پىيان * سەرجاۋەى كوردى تۇر كىا، تا كۆتايى سالى ۹۶ كۆزراۋە كان بە بىست ۋە سى ھەزار كەس دە خەملىن

چۆلکرا و به سه دان ههزار کوردی دیهاته کانیس ناچار کران روو له؛ دیار به کر، نه ده نه، نه نقره، نه سه نوبل، یان نیز میری خۆرناوای تورکیا بکهن. ناپۆ پیووتم: "له دواى قه لاجۆ کردنه که ی هه له بجه وه، له جاران به هیز تر بووین و، ریزه کانیسمان زۆریان به ره سه ندر وه".

له شوباتی ۱۹۹۳، دوو سال دواى چاویکه وته که ی ناپۆ، له رۆژیکى وشکه سه رمادا چوار دانه سه عات به رینگایه کی شاخاوی ته سکدا رۆشتین، که سووکه به فرینک دایۆ شیبوو، تا بگه ی نه سه رباز گه یه کی پارتی کریکارانی کوردستان، که له به ری عیراقی سنووری تیرانیدا بوو، لاوانی کورد بۆ شه ر کردنی تورکیا مه شقیان تیا داده کرد. به تابه تی له دوو سالی رابردودا گۆرانکاریه کی زۆر روویدا بوو. هیزه کانی وولاتانی هاویه یمان به سه رکرا به تی نه مه ریکا کویتیان رزگار کردبوو. به کۆتایه اتی نه و شه ره ش کورده کانی عیراق راپه ریسوون و، پاشماوه ی سوپاکه ی سه دام حسینیس دایمر کاندبوونه وه، ناچار یکردبوون به ره و کیوه کان هه لبین. دواتر سوودیان له و پارێزگاریه کرد که هیزه کانی هاویه یمان له ناسمانه وه بۆی داینکردبوون ویه که مین هه لبژاردنی نازادانه ی خۆیان، له مانگی ئایاری ۱۹۹۲ بو دانانی نه نجومه تیکی هه ریمایه تی به جیهینا. به لام نه و بۆشاییه ی به سه ره اته کانی سالی پار هینابوو یانه ناراهه زیانی لیدان و سوودی به پارتی کریکارانی کوردستان به خشی. ناپۆ باکووری عیراقی کرده شوین پی گاریلاکانی وله سنوره وه هیرشیان ده برده سه ر هیزه کانی تورکیا. نه مه ش له به هاری نه و ساله دا، ململاتییه کی لاره کی له تیوان ناپۆ ویشمه رگه عیراقیه کاندا به رپا کردو بووه هۆی کوشتنی سه دان کهس - که زۆر به یان له "په که که" بوون - .

کورده عیراقیه کان هه ولی بیهووده یان بۆ خۆلادان له و شه ره دا. چونکه کاروباری ناوچه یه کی ویزانیان ده برد به رپۆه که گه مارۆی نابووری دراو، که له سه ر هه موو عیراق دانرابوو، جگه له وه ش گه مارۆیه کی نابووری به رپۆه به رایه تی "سه دام حسین" یشیان له سه ربوو، که له تشرینی یه که می ۱۹۹۱ وه به سه ر باکووری عیراقیدا سه باندا بوو. بۆیه کورده عیراقیه کان نه یانده ویست کرژی بکه ویته پیوه نه دییه کانی تیوان خۆیان و تورکیا، که له کاره کانی پارتی کریکارانی کوردستان ته واو په ستیوو. به لام له به رامبه ر نه وه شدا سه رکرده کانیان حه زیان به شه ری برا کورده کانیان نه ده کرد، بۆیه به نارامه وه هولیان له گه ل پارتی کریکاراندا ده دا که کوردستانی عیراق له دژی تورکیا به کار نه هین. به لام

له‌خۆبایی ئوچلان به‌پاده‌یه‌ك به‌و گوی به‌قسه‌كاني نه‌وان نه‌دا. وای داده‌نا كه كوردستان به‌كه‌و به‌ش ناكړیت و، دانی به‌و سنووره‌ی تیوان وولاتانی ناوچه‌كه‌شدا نه‌ده‌ناو، هه‌ستیده‌كرد مالی خۆبەتی كه‌ هه‌رچییه‌کی بویت بیکات. راستیه‌كه‌ی ناپۆ، له‌پتی خۆبه‌خشیتی نه‌و نیو ملیون كورده‌ی به‌ وولاته‌ نه‌و روپایه‌كاندا بلابوونه‌وه، نه‌ونده‌ی پاره‌هه‌بوو كه‌ نه‌وه‌ به‌جیهینیت، باوه‌ری ته‌واویشی به‌وه‌هه‌بوو كه‌ له‌ ناو كورده‌كاني غیراقتا هینده‌جه‌ماوه‌ری هه‌یه، كه‌ به‌رزانی وتاله‌بانی پرکیشی شه‌ر كوردی پارتی كړینكاران نه‌كهن. به‌لام كوردی به‌سزمانی عیراق له‌ هیش بردنه‌سه‌ر پارتی كړینكاران وبنكه‌كاني به‌ولاره‌ چارینکی تریان نه‌بوو، چونكه‌ تاكه‌ ده‌روازه‌یه‌کی نارامی دویای ده‌روه‌هیان بوو، داهاشی گومرگیشیان له‌و نه‌وته‌ وه‌رده‌گرت كه‌ به‌ شیوه‌یه‌کی نایاسایی بز نه‌نقهره‌ ده‌چوو، به‌هوش به‌پۆه‌به‌رایه‌تیه‌ لاوازه‌كه‌ی خۆبانیان پیه‌پۆه‌ ده‌برد، پۆیه‌ له‌و رووه‌وه‌ به‌ ته‌واوه‌تی پشتیان به‌ تورکیا به‌ستبوو.

سه‌ره‌تا تورکیا بز هاندانی كوردی عیراق تا تین به‌نه‌ خۆیان وپاده‌یه‌ك بز چالاکیه‌كاني پارتی كړینكارانی كوردستان داہنین، كه‌وته‌ بزوردومانكردنی گونده‌كاني سنوور. چاودیره‌ سوپایه‌ بیانییه‌كان نه‌وه‌یان تییینی ده‌كرد كه‌فرۆكه‌ جه‌نگیه‌كاني تورکیا به‌پاده‌یه‌کی وا به‌رز ده‌فرین وهیند به‌په‌له‌ش گوزه‌ریاننده‌كرد، كه‌ فرۆكه‌وانه‌كانیان دلنیانه‌بن له‌وه‌ی كه‌ بزوردومانه‌كانیان بنكه‌ی پارتی كړینكاران یان بنكه‌ی كوردی عیراقیان پینكایت. به‌هه‌رحال، نامه‌كه‌ی تورکیا ناشكراوو، به‌ تاییه‌تی كه‌ زۆر له‌ میژه‌ تور كه‌كان نه‌و شیوازه‌ به‌كارده‌هینن. (فرۆكه‌ جه‌نگیه‌كاني تورکیا، له‌ سالی ۱۵۱۹۸۶ بنكه‌كاني به‌رزانیان له‌ باكووری خۆرتاوا‌ی عیراقتا، بز توله‌سه‌ندنه‌وه‌ له‌ چالاکیه‌كاني به‌كه‌كه‌ بزوردومانكرد، له‌ ناوه‌راستی نابی نه‌و ساله‌دا "تۆركۆت تۆزال"ی سه‌رۆك و‌ه‌زیرانی تورکیا، زۆر به‌پروونی رایگه‌یانند: "با نه‌مه‌ ناگادار كرده‌وه‌یه‌کی نه‌وانه‌ بیت كه‌ دالده‌ی یاخیه‌كان ده‌ده‌ن"). كه‌چی واش تا تور كه‌كان سنووریان دانه‌خست چالاکی به‌كه‌كه‌ هه‌ر به‌رده‌وامبوو. دوا‌ی نه‌وه‌ به‌چه‌ند پۆزینکی كه‌م كورده‌كاني عیراق هه‌لویتستان به‌رامبه‌ر به‌ په‌كه‌كه‌ گۆری و، سوپای تورگیاش بز لێشانی په‌كه‌كه‌، سه‌ربازینکی زۆری برده‌ ناو باكووری عیراقه‌وه‌ تا گه‌مارۆی گه‌لیراكانی به‌كه‌كه‌ به‌دات، به‌هوش نه‌و قسانه‌ بز ناپۆ چوونه‌سه‌ر كه‌ پيشمه‌رگه‌كاني به‌ كورنووشبه‌ری نه‌نقهره‌ تا‌وابارده‌كرد. نه‌م به‌كه‌م به‌لاماره‌ی تورکیا، كه‌ به‌ دریا‌ی سالانی داها‌توو زنجیره‌ په‌لاماردا‌ئیکي دی به‌دوادا‌هات،

واشتنۆنی شهرمه زار کرد، چونکه به هۆی هاو کاریکردنی هاو په عیاتیکی په عیانی ناتۆیه وه "واته نه نقه ره" هیچی بهرامبر به رووداوه که نه کرد، نه وهش به تهسکی وچه واشهیی و تارماییه کی به پارێزگاریکردنه کهی خۆرئاوای سائیک پێشتری سهر باکووری عیراق ده به خشی، که بۆ پارێزگاریکردنی کورد له سه دام حسین دانرا بوو.

زۆر ساویلکانه پارتی کریکارانی کوردستان پنی و ابوو پشتگیریکردنه کهی خه لکی کوردستانی عیراق بهرا ده به کی وایه، که سهر کرده کانی پێشمهرگه، له ترسی نه وهی نه کو به وه تاوانباریکرین که بۆ لیدانی برا کورده کانی خویان هاو کاری له گه ل تورکیادا ده کهن، پرکیشی شهر له گه ل کردیان پیناکریت. پنده چی ناپۆ یان قهواره ی قهیرانی پێشمهرگه عیراقیه کانی نه زانییت یان وای بیر کردبته وه که خۆی له هلو مەرچینکی وادایه، بێشه وهی کهس بتواتیت به رهنگای بکات، سوود له و به زمه وه برگریت که دروستیکردوه. خۆ نه گهر بهرزانی و تاله بانی رینی پارتی کریکارانی کوردستانیان دا کوردستانی عیراق بکاته شوپینکی نه مین وهر نه ویش بکاته پینگه ی ده رچوونی بۆ په لاماردانی تورکیا، نه و ا قسه کهی له باره ی "کوردستان په که" ده چته سه رو خۆشی زیاتر ده چه سینت. ناپۆ پشتی به پێوه ندیه تایه تیه کهی له گه ل په کیتی نیشتمانیدا نه ستوربوو، که گوایه له و رینه وه ده تواتیت کوردی عیراق به رتسکات، پنده چیت نه وهی له بیر کردبیت که پارتی دیموکراتی کوردستان زۆربه ی ناوچه سنووریه کانی تورکیای به ده سه وه یه. بۆیه که پارتی دیموکراتی کوردستان و په کیتی نیشتمانی کوردستان، له تشرینی په که می ۱۹۹۲، به هاو کاری و پیکه وه هیرشینکی سه ربازیانیه ی خویئاویان کرده سهر په که که و، به هاریکاری نه نقه ره له سنور دووریان خسته وه، ناپۆ ههر به راستی سه رسامبوو. ههر نه وهش بوونی سه ربازگه یه کی مه شقینکردنی پارتی کریکارانی کوردستانی به سهر کردایه تی برا کهی ناپۆ له م ناوچه یه ی که زۆر له سنووری تورکیا وه دووره ناشکرا کرد. تورکیاش بۆ نه وهی بیری په که کهی بخاته وه که ده بیت له سنوره وه دووربیت، جاروبار فرۆکه ی بۆ بۆردومانکردنی نه م سه ربازگه یه ش ده نارد.

به نیازی له نزیکه وه تیگه یشتنی بارو دۆخی په که کهی دوا ی شهره که ی پایزی رابردوی له گه ل کورده عیراقیه کاندا، که بووه هۆی دوورخستنه وه یان بۆ نه و ناوچه دووره ی به سه دان میل له سنووری تورکیا وه دووره، به و زستانه که و تقه ری. به دریزایی

* شه قامینکی به ناوبانگی شاری نیویۆرکه. (وه رگپر)

شهو به فرینکی زور باری و، هر که دنیا پرونا کبوره رینگام گرت بهر، تا گهر پارتی کریکاران ده ستیان نا به پرومه و و چاوپیکه و تیان له گه لدا نه کردم بز تیواره که ی بگه مه وه جینگه ی خوم، چونکه پیشمه رگه پاسه وانه کان له بازاری قاچاخه که چاوه و انیان ده کردم. نم گه شته ناسان نه بوو، به تاییه تی نیو ی یه که می رینگاکه چال و چول وینچا وینچ بوو، دوی دوو سه عات سهر که وتی چیا، من ومونه ید یونسی وهر گیرم و کورده غیرا قیه که ی هاوه لمان گه یشتینه گوندی "زه لی"، که گوندیکی پچوو که و به سنوری تیرانه و نووساوه و یه که م خالی پشکینی پارتی کریکارانی لیه.

گه غیکری کردی سوریا پسووله ی سردانه که می، وه ک شیوازی نه و خزمه تکاره جهانیانه ی له ماله ده و له مهنده کانی سهره تای نم سه ده یه ی سهر "سه قامی پینجه م" * دا کارده کن، لیوه رگرتم. به زوری خوم، نه و هم پینوسی که بیشتر چاوپیکه و تنم له گه ل ناپژدا کردوه. سه عاتیک رابوردو هیچ، نه و نده م چاوه پروانیکرد که و تمه دلله پراو کنی و جتیودان. شورشگیرانی خوره لاتی ناوه راست خویان له شازنی به ریتانیا زیاتر به پرژتو کوله و ده به ستنه و، به تاییه تی که من سردانه که مم به پارتی کریکاران رانه گه یاندبوو، چونکه رینگه یه کی وام بز پیوه ندیکردنیا ن ده ستنه که و تبوو.

پنده چوو عوسمانی برای ناپژ نم سردانه م و به ته مهنیه که می به لاهه کوتوپر بوویت، بویه گوئی به بانگنه هیشته که م نه داو له سهر خوانی نیوه روزه پیشوازی کردم، ویستی به و ه قایلیم بکات که دوا که و تنم له هاتنه ژوروه و و مانه و هم له و بهر سهرمایه دا، خه تای نه و ه یه که بز ناسینه و هم، به زه همت به بیتل پیوه ندی به سوریا و ده کریت که برا که یی لیه. به لام گومانم له و ه هه بوو که بز نه و پیوه ندیکردنه خوی ماندوو کرد بیت یان ناپژ بشمنا سیته و. له سهره تاوه هه ستمکرد عوسمان ترسی که م تر لیده کریت وه ک له برا گه و ره که ی. پیشم وایه سردانی رژنامه نووسیکی نه مه ریکایی له م سهرما و به سته له کی زستانه دا بز نه وان سوود به خشتربیت و، به و ه ش که ره نگه هه والی رووداوه کانی دونیاشی لایت، بیزاریان که م تر بکاته و ه.

کاتی گوینگرته که م له عوسمانی برای، هه ستمکرد هه لویتستی پارتی کریکاران به ره ی سه ند بیت، چونکه پنده چوو ده ستی له داوا هه ره سهره کیه کانی هه لگرتبیت. عوسمان دانی به و ه دانا که پارته که یان، به هوی "چه ند حساباتیکی چه وتی ناپژوه" هه ندی نوشوستی تروش هاتوه و. باسه که ی سهر نانخواردنه که مان وا دو گماویانه نه بوو که من

بیرم ئیده کرده وه. له کهش و ههوایه کی زۆر له خۆبوردوانه ی هه موو نه و کوردانه شه وه بوو که نانیان له گه لماندا ده خوارد، عوسمان قسه کانی بو چه ند بیرورپایه کی نیوه وناچلی مارکسیانه ده برده وه، که ره نگه له کۆمه له ووتاره ی ستالینی وه رگرتیت که له زووره گچکه که ی چاره روانیم تیداده کرد بهرچاوم که وت. دوو کیژی تیکسمرای کوردستانی تورکیا، به بهرگی سه ربازیانه وه سه رو ده مانچه و نارنجو ک و فیشه کدانیان له که مه ریان به ستبوو، کاتی نانخواردنه که، بیته وه ی زه رده یه کیان بیته یان قسه یه ک بکه ن خزمه تیان ده کردین. بیجگه له کوردی تورکیا، کوردی سوریا، لبنان، عیراق، نه وروپا و ته نانه ت ئوسترالیاش له سه ربازگه که دا مه شقیان ده کرد.

له کاتی کدا عوسمان خۆی هه موو شتیکی خۆشگوزه رایتیی له و خانووه دا بو دابینکرابوو که ده سه ل پیشتر، بنکه یه کی سه رکر دایه تی نهینی جه لال تاله بان ی بوو، که چی نه و ۱۳۰۰ که سه ی به ره زامه ندی خۆیان هاتبوونه ریزه وه و، زیاتر له نیوه شیان ناره تبوون، ده ورا له ناو خیه و تدا بوونایه و به و سه رماو سۆله یه ش پیلای و وه رزشیان له پیندا بوایه. پینده چوو نه وه شیان بو نه وه بوو بیت که له سه ر ژیا نی سه خت رایانه بین، چونکه په که که هه ژار نه بوو، سه ربازگاکه ش له سه ر سنووری تیراندا بوو، هه رچه نده زۆر له میژه کورد پیلای خوری وایان دروستده کرد که بو ناوچه شاخواییه کانیان و زستانه سه خته که یان بلوایه. نه و لاوه کوردانه به بی هیچ، قه لاجۆ کردنه که ی هه له بجه یان کردبووه بنیشته خۆشه ی ژیردانیان وه هر ده یان ووت وه وه، نه ویش کاتی ک هۆی بوون به په که که ی خۆیانیان با سه بکر دایه. نه و ژن و پیا وه نوینیانه ی هاتبوونه ژیر سایه ی نالای په که که وه، ببوونه گیانه وه ری ئاپۆیانه ی می شک به ئایدۆ لۆژیا ناختر او.

مونه یه دی وه رگپریم که کوردیکی عیراقی دنیا دیده و، به هیمن و ئیوردوو ناسرابوو، کاتی ک چاره روانی عوسمانان ده کرد، له بیر ته سه کی سیان له نه ندامانی په که که، به تاییه تی له ریزنه گرتنه که یان به راده یه ک په ستبوو، له گه لیاندا که و تبووه ده مه ته قیه کی بی نه نجامه وه. نه و سیانه نه و رینکه که و ته توورپه ی کردبوون که چه ند مانگی ک پیشتر له گه ل پینمه رگه دا کردبوویان و، له خۆبه ده سه وه داتی ک ده چوو. نه و سیانه بی زیان له ورینکه که و ته ش ده هاته وه که کورده کانی عیراق له پینا و پارێزگاری نه و ئۆتۆنومیه شلۆقه دا کردبوویان. ده شیان ووت تپستاش په که که پیاوی خۆی بو ناو تورکیا ده تیریت و ده ست له هیزه کانیان ده وه شین، بو دزه کردنی گاریلا کانیان له سنووری

تورکیاوه بهرتیل به پیشمه رگه دهدهن تا له سنووری تیرانهوه ناودیبون و، لهویشهوه جاریکی دی بهره و باکوور ببنهوه و بهر له چوونه ناو خاکی غیراق، دیسان سنووری تورکیا بپرنهوه. (پاشان بۆم دهر کهوت که په که که، پیشمه رگه ی نهو بازگانه ی به پاره کریبوو که بۆ نهوه دانرابون نهیلن لایه نگرانی نابۆ گوندی "زه لئ" به جیهیلن، بۆیه گه رانه وه ی سهر سنووری هاوهشی غیراق تورکیابان مسوگر کردبووه، جاریکی دی کردبوویانه وه به بهره بازو ههر لهویشهوه هیرشی دژ به تورکیایان دهستیکرده وه). ههرچه نده نهو سیانه هینده یان ووت، پارتی کریکاران هیزیکی گه وره ده نویتیت جارپسانکردین، من تا له دهشتیکی چۆل وچه په کی نهو چله ی زستانه دا که نزیکه ی ۸۰۰۰ پی بلنده، کوردیکی ژیر و میشک کراوه ی وه کئ مونه یه دم نه یینی زمانی که و ته ته له و تووشی ده مارگرژی بوو، باوه یم نده کرد.

دوای نیوه رۆژه، من و مونه یه د، تا له و ناو شاخانه دا تاریکیمان به سه ردا نه یه ت، به په له گه راینه وه بۆ نهو شوینه ی لویه هاتبوین. گه رانه وه که مان زۆر ناخو شبوو، چونکه تیشکی خۆر به فره که ی تواندبووه، قاچمان به ناوی نهو جوگه لانه ی که به یانی زوو بیایاندا هاتین هیشتا به ستبوویان، ته رو قورای بیوون، به هژی نه رمبوونه وه ی زهویه که و شلبوونه وه ی به فری لاشانی ریگاریانه که وه، مه ترسی ههره سی به فریشمان ئینیشتبوو، بۆیه زۆر ووریایانه ههنگامان ده نا، له شویتیکدا به ته نیشته گوندیکی چۆلکراودا رهتبووین، کومه لیک نالای سه رزو زه ردو ره شی شوپر با ده یسه کاندنه وه، دیاربوو گورستانی نهو پیشمه رگه غیراقیانه بوو که به دریاوی نهو چهند ده سالانه ی دوایی بۆ کوردستان جهنگابوون. توند شه کاندنه وه ی نالاکان له بهر بای زستاندا ناره زووه تایبه تیه که ی کوردی به بیره یانمه وه، که هه ندی جار زیاتر گرنگی به مردووه کانیان دهدهن وه کئ به زیندوو، نه مده زانی نه وه هه ستیکی ته واو خۆره لاتانه یه وه چاره نووسی خزیانه وه به نده، یان جه ساره ته بیگومانه که ی هه ریه کئ له و گلاوانه یه که له خۆ به قوربانکه ره له دوا نه هاتووه که ی کوردستان.

ههر سالیک نیش نه وه، رۆژیکی ناخۆش و گیزاوم له گه ل کورپیکی لاوازی شه رمی ۱۶ سالان، که له رواله تدا ههر به سیانزه چوارده سالان ده چوو، نه گه رچی تازه ش سیتیلی بۆر کردبوو، ته یمور عه بدولای ناربوو. کاتیک به فر کریه یه ده کرد له سلیمانیه وه به ره و باشوور به ریکه وتم و، به کئ سه عات زیاتر له دووی گه رام تا له

شاریکی چه پهللی "شاره کانی سهر که وتن" که سه دام حسین دروستیکردبون، له ده ورور بهری شاری که لاری نزدیک به سنوری تیران دیمه وه. نه وسا واده زانرا که تهیمور تاکه کهس بوویت له ده ست گولله بارانکه رو پیاو کوزه کانی نه نفال پژگاری بوویت (دواتر ده رکوت چهند که سیک تریش ده راز بون). له کاتیکدا پیاوانی سه دام حسین ویکوزه کانی سهر به ستانه به "کوردستانی نازاد" دا ده سوورانه وه، یه کلایبوو که زیانی له مه تر سیدایه. به لام تهیمور بینه وهی کهس پاریزگار بیکات، له ناوچه یه کدا ده ژیا که ههر میلیک له وهیزانه وه دورور بوو که درنده یی توله سه ندنه وه کانیاں له هه موو خوره له تلی ناوه راستدا دهنگی دابزه.

پیشتر پیشمه رگه چهند جار بیک تهیموری بردوته شاری سلیمانی تا ته له فزیونه بیانیه کان چاویک و تنی له گه لدا بکه ن، له وه چاویک و تنه دا جل و بهرگی تایه ت به پیشمه رگه و پشتوین و سه رو جامه دانی و شهروالی فراوانی له بهر کردوه وه، تغه نگیکیشی به ده ستوه بووه. سه ره تا و امده زانی توانای گنیرانه وهی به سه ره اته که ی به و ره وانی و هیمنیسه سهیره ی، به خوزور راهینانه وه یان به و پیاوه تیه وه به ندبیت که له ناو کورددا باوه. له ماوهی چاویک و تنه که دا یه کینه دهستی به و سزیا گازی به پچوو که گهر مده کردوه که ژوره سارده که ی بنگهرم نه ده کرایه وه، نه و ژوره ی تهیمور تیایدا له سه ر سهر بیک دانیشتور، به نارامی و پروا به خوزبوننه وه، به دهم یاریکردن به پیاله ی چاکه یه وه، وه ک وانه به کی کیمیا ی باش ره وانکرا و بلتیه وه، دهنگی لیه لبریبوو. ووتی سه ر له به یانی نه و روزه ی نیسانی ۱۹۸۸، وه ک هه موو جار بیک تر نه و سه ر بازانه ی له ناوچه که دا شهریان له گه ل پیشمه رگه دا ده کرد، هه لیان کوتایه سه ر گونده که یان، به لام له بری نه وهی ماله کان بو شتومه ک و که ساتیک پیشکنن که کاتی سه ر بازایانه، تا ناچار یان بکه ن بین به جاش، تهیمور ووتی: "درویان له گه لدا کردین". خوی و باوکی و سن خوشکی له خوی پچوو کتریان له گه ل نه و ۶۰۰ جوتیاره دا دانا که بو سه ر بازگه ی قوره توویان گواسته نه وه و هینده ی تریان گرتبوو سه ر بازگه که جهی ده هات. ههر هه موویان ۱۰ دانه روزه له هولی گه وره گه وره ی بنمیج بهر زدا گلدرانه ته وه، ته نیا نان و ناویشیان داونه تی. ووتی: "ههر له سه ره تا وه ده ترساین بمانکوزن. چونکه ده مانزانی نه گهر یه کیک له گونده که ی خوی دورور بخریته وه، نه و ا بیگومان نازار ده دریت".

نه مجا به زیل بو بنکه یه کی سه ر بازایانه ی ناوچه ی "تویز ناوا" ی ده ره وهی کهر کوکیان

گواستنه‌وه. له‌وی، پیاوه له‌ش ساغه‌کانیان له ژن و مندالانی خوار هه‌ژده سالان جوین‌کرده‌وه و هه‌رچیان له به‌ردابووه، بیج‌گه له ده‌رپی و فانیله، به زۆر پیمان دا‌گه‌ندوون، نه‌جا که‌وته سه‌رو گویلاکیان و ده‌ستیشیان کۆت‌کردن و، به کاروان به‌ره و شوین و چاره‌نووسی ناداریان کردونه‌ته‌وه. به‌عۆره باوکی ته‌مور و کۆمه‌له پیاویکیان سه‌ره و نگوم‌کرد. ۱۰ رۆژ دواتر نۆره‌ی ته‌مور خۆشی هات، به‌زۆر نه‌وو دایکی وه‌ر سنی خوشکه‌که‌ی و به‌سه‌دان خیزانی تریان سواری نزیکه‌ی ۳۰ لۆریه‌که‌ کردو، به‌دریژایی نه‌و رۆژه‌و به‌بیوه‌ستان به‌ره‌و باشووریان بردن. به‌دریژایی رینگاکه‌ش خواردن و تاویان نه‌داونی و، ده‌بوا هه‌ر له‌ناو لۆریه‌کانیشدا خۆیان خالی بکر‌دايه‌ته‌وه، هه‌ر نه‌وانیش نه‌بوون که‌به‌و جۆره‌یان به‌سه‌ر هینرا. له‌خۆرئاوابووندا لۆریه‌کان راوه‌ستان، به‌ر له‌وه‌ی سه‌عاته‌ریته‌کی تریش بېرن، ناوی خواردنه‌ویان دا‌بو‌ن. کاتیکیش لۆریه‌کان به‌هه‌جگاری راگیران دنیا به‌ته‌واوه‌تی تاریکیوو. به‌لام که‌ده‌وریانگرتن تا هه‌له‌یه‌ن و، به‌ر له‌داگرتیان، ته‌مور به‌هۆی لایتی لۆریه‌کانه‌وه چاوی به‌ناوچه‌که‌دا گیرابوو.

هه‌ر لۆریه‌وه له‌لای چالکی گه‌وره‌وه راگیرا، چاله‌کان قوول نه‌بوون. سه‌ربازه‌کان کورده‌کانیان به‌پال بۆ سه‌ر رۆخی چاله‌کان برد. خاموشیه‌کی ته‌واو بالی کیشا، ته‌نانه‌ت نه‌وانه‌شیان که‌له‌ناو لۆریه‌کاندا ده‌گریان چرکه‌یان لێرا. ته‌مور ده‌ستی دایکی و خوشکه‌کانی گرت و دانیش‌ت، ده‌یووت له‌و کاته‌دا بیج‌گه‌ له‌مه‌ر که‌ بیری له‌هیچ شتیکی تر نه‌کردۆته‌وه. به‌ده‌م تیه‌رینی کاته‌که‌وه "نه‌مه‌ده‌توانی بیر له‌هیچ شتیکی تر بکه‌مه‌وه". دوا‌ی نه‌و ماوه‌یه‌ی به‌لای ته‌موره‌وه هه‌ر نیو سه‌عاتیک بووه، سه‌ربازه‌کان گولله‌بارانیان کردوون، "تاماوه‌یه‌کی باش ته‌قه‌یان له‌هه‌ر شتیکی ده‌کرد که‌جووله‌ی تیدا‌بوایه". ته‌مور گولله‌یه‌که‌ له‌شانی ده‌داو له‌بنه‌نگلیه‌وه ده‌رده‌چیت، هه‌ر چۆنیکه‌ به‌چاله‌که‌دا هه‌له‌ده‌تیت. به‌لام نه‌فسه‌ریک به‌سه‌ر سه‌ربازینکا ده‌نه‌ریتیت و، دیسانه‌وه ته‌مور بۆ ناو چاله‌که‌ تله‌که‌نه‌وه و ده‌ست‌ریوی لیده‌که‌نه‌وه، گولله‌یه‌کی دی‌زریکه‌ له‌خواربشتی هه‌له‌ده‌سینیت. هه‌ر که‌ سه‌ربازه‌کان چو‌بوون بلدۆزه‌ر بۆ دا‌پۆشینه‌وه‌ی چاله‌که‌ به‌هین، ته‌مور راسته‌بیته‌وه و له‌دووری هه‌روا شه‌ش بیه‌که‌وه و له‌ناو لاشه‌خوین لێچۆراوه‌کاندا چاوی به‌کیژۆله‌یه‌کی نه‌نیکراوی که‌میک له‌خزی گه‌وره‌تر ده‌که‌ویت.

"وه‌ره‌ له‌گه‌لم" ته‌مور هاواری لیده‌کات، "نایه‌م له‌سه‌ربازه‌کان ده‌ترسم" کیژه‌وای وه‌لام ده‌دا‌ته‌وه. به‌لام غه‌ریزه‌ی مانه‌وه‌لای ته‌مور به‌هه‌زیوو. چاوه‌رینده‌کات تا نه‌و

زیله‌ی لایستی لیده‌دان و یوز زیندوو ده گه‌را تیه‌ر ده‌بیت، نه‌جا خزی بز ده‌ری چاله‌که به‌کیشده‌کات وله‌که‌له‌به‌ریکدا که‌بلدوزه‌ره‌کان له‌نزیک چاله‌که‌وه‌دروستیانکرده‌بوو، خزی‌حه‌شارده‌دا. هه‌رکه‌لوزیه‌ک بزیشتایه‌ته‌یموریش چاله‌که‌بی ده‌گراسته‌وه‌و به‌هه‌مان شیوه‌ی پیشوو خزی‌تیادا‌حه‌شارده‌دایه‌وه. کاتی‌ک ده‌گاته‌چواره‌م‌چال، له‌هوش خزی‌ده‌چیت. که‌به‌ناگادیته‌وه‌سه‌ربازه‌کان له‌پر‌کردنه‌وه‌ی هه‌موو چاله‌کان ببوونه‌وه، به‌لام‌هیشتا‌له‌و‌نزیکانه‌مابوونه‌وه. نه‌جا‌ته‌یمور‌دووریاتی‌ک‌ده‌بیت، نه‌ری‌یه‌به‌نوتی‌زانیه‌ده‌گریت، دوودانه‌سه‌عات‌ری‌ده‌کات‌تا‌سه‌گوه‌ری‌ک‌ده‌بیستی، پی‌او‌یکی‌بی‌بان‌نشین، به‌چرایه‌که‌وه‌له‌خیره‌تیک‌دیته‌ده‌رو، ده‌بیاته‌ناو‌خیره‌ته‌که‌ی.

ته‌یمور‌له‌گیرانه‌وه‌ی‌به‌سه‌ره‌اته‌که‌ی‌به‌رده‌وام‌ده‌بیت‌وده‌ئیت: «خوینم‌لیده‌چوزاو، عه‌ره‌بیشم‌نه‌ده‌زانی‌و، نه‌ویش‌کوردی‌نه‌ده‌زانی». به‌ده‌ست‌راوه‌شان‌دن‌تیده‌گه‌یه‌تیت‌که‌به‌رسیه‌تی، بی‌بان‌نشینه‌که‌خواردنی‌ده‌داتی‌و، برینه‌کانی‌بز‌ده‌سپرتیه‌وه‌و، عازیزیه‌کی‌عه‌ربانه‌ی‌خاوی‌ئیشی‌له‌به‌رده‌کات. دوا‌ی‌سی‌رۆژ‌به‌نۆتۆم‌بیل‌ده‌بیاته‌شاری‌سه‌ماوه. دالده‌دانی‌ته‌یمور، له‌غیراقی‌سه‌دامدا‌ژبانی‌بی‌بان‌نشینه‌که‌و‌خیزانه‌که‌شی‌ده‌که‌ویتته‌مه‌ترسیه‌وه. نه‌و‌خیزانه‌هه‌ر‌به‌وه‌وه‌نه‌وه‌ستان، چهنده‌که‌سینکیان‌تا‌له‌سه‌ماوه‌دا‌هیچ‌گوماتیکیان‌لینه‌کریت، بز‌ده‌رمان‌و‌جلوبه‌رگی‌ته‌یمور‌سه‌دان‌میلیان‌به‌نۆتۆم‌بیل‌ده‌بهری‌وله‌به‌غدا‌بویان‌ده‌کری، به‌دریژی‌دوو‌دانه‌سال‌نیو‌ته‌یمور، له‌ترسی‌گرتن‌به‌هیچ‌جزریک‌له‌و‌ماله‌نه‌هاته‌ده‌ره‌وه. به‌را‌ده‌یه‌کی‌واش‌قیری‌عه‌ره‌بی‌ده‌بیت‌که‌خه‌ریکیت‌کوردیه‌که‌ی‌له‌بیر‌بجیته‌وه، کاته‌که‌شی‌به‌یاریکردن‌له‌گه‌ل‌مندالانی‌نه‌و‌خیزانه‌دا‌به‌سه‌رده‌برد، که‌نه‌یانه‌بیشته‌که‌س‌بز‌ایتیت‌تیایدا‌ده‌ژی.

کورپکی‌نهم‌خیزانه‌له‌زاخز، که‌شاریکی‌کوردوه‌لای‌سنووری‌با‌کووری‌خۆزناوای‌توز‌کیایه، سه‌رباز‌ده‌بیت، دۆستایه‌تیه‌کی‌به‌هیز‌له‌گه‌ل‌سه‌ربازیکی‌کوردی‌ناو‌سویای‌غیراقدا‌په‌یدا‌ده‌کات، به‌را‌ده‌یه‌کی‌وا‌ده‌بیته‌شون‌پروای‌داوای‌لیده‌کات‌نامه‌یه‌ک‌بز‌مامی‌ته‌یمور‌به‌ریت. باوکی‌سه‌ربازه‌کوردیه‌که‌نامه‌که‌ده‌گه‌یتیت. جاریکی‌تریش‌خه‌لکی‌ئاسایی‌کوردو‌عه‌ره‌ب، له‌پیناو‌رزگار‌کردنی‌که‌ساتیکدا‌که‌هه‌ر‌ناشیان‌ناسن، ژبانی‌خۆیان‌خسته‌مه‌ترسیه‌وه. سه‌ره‌تا‌مامی‌ته‌یمور‌باوهری‌نه‌کردوه، چونکه‌پیی‌وابوه‌که‌براکه‌ی‌و‌هه‌موو‌نه‌ندامانی‌خیزانه‌که‌شی‌کوژراون. به‌لام‌به‌هه‌رحال، به‌بیانوی‌کرینی‌تراکتۆریکی‌به‌کاره‌ینراوه‌وه، چۆته‌شاری‌سه‌ماوه. نه‌و‌جاره‌یان‌ته‌یموری

نه دۆزییه وه. به لایم له جاری دووه مدام، کوربه عه ره به که له گهل براده ره کورده سه ربازه که ی و دوو مامی ته یموردا، به تۆتۆمۆبیل گه بیشته سه ماوه و، چوبونه ماله که ی ته یموریان لاپروه، له نیوه شهویکی مانگی نه ییلولی ۱۹۹۰، واته ماوه یه کی که م له دوای داگیرکردنه که ی کویت، ته یموریان هینایه وه بۆ که لار. نه وساکه و تاتیستاش له هه موو شارو شارو چکه یه کدا، بیست و چوار سه عاته له مپهر دانراوه و، خه لکی ده پشکرنیت و، ناسنامه سه یرده کریت.

ته یمور ووتی: "به یینیسی نامه کام زۆر خۆش حال بووم. به لایم هینه له هه والده ران ده ترساین نه مده ویزا بجمه قوتابخانه". له ووا چهند مانگی ته مهنی رژیعی به عسدا، پۆلیس وهه والگرانی غیراق له هه موو شویتیکدا به توندی چاودیزی خه لکه که یانده کرد. کاتیکی خیزانه که هه ستیان کردوه هه والگرانی سه دام عه ودالی ته یمورن، ته یمور ده که نه شوانی بزنی و ده یئیرن بۆ چیا نزیکه کان تا حه شاریده ن، ووتیشی، چۆته به غذا تا له چینه سخانه یه کدا شاگردی بکات. نیت ته یمور تامانگی شوباتی دواتر، دوای رزگارکردنی کویت، نه گه راپه وه بۆ مالی مامی. نه گه رچی ته یمور و مامی و سنی پیاوی تریش چه کیان هه لگرتبوو، به لایم مامی ده یوت: "سه نگه ری پشه وه ی سوپای غیراقمان نه وه نده ئیوه نزیکه و، پیاوانی سه دامیش له هه موو شویتیکدا هه ن، بۆیه هیشتا هه ر تریمان ئیه تی". نیوه ندی کردنیش به و خیزانه ی سه ماوه ی ژیز چه بۆکی به عس کاریکی سامناکه، چوونه قوتابخانه ش، که ته یمور زۆری حه ز ینده کات، مه ترسی بۆ ژبانی تیدایه. له پرینکا ته یمور سه یری وینه یه کی ره ش و سبی باوکی و یه کیکی له مامه کوژراوه کانی کردو، ووتی: "من زۆر دلگراوم، به لایم هه رگیز نه و پرسیاره ش له خۆم ناکه م، که بۆچی ده بیت هه ر من نه و به خسته وه ره م که له مه ر کۆ رزگاری بیت؟ من زۆر نازار ده چیۆم و بیۆستم به بزیشک هه یه". نه جا تۆتۆماتیکیانه، کراسه که یی هه لدایه وه و شوین گۆلله کانی له شی نیشاندام.

که له چاوپیکه وتنه که ی ته یمور بوومه وه، زۆر په شوکا بووم و له که متر خه مییه که ی سه ر کردایه تی کورد سه به رت به چاره نووسی ته یمور توو ره یی دایگرتم، ینده چوو هه ر بۆ چاوپیکه وتنه ته له فیزیۆنه کان بایه خی ینیده ن، نه ویش بۆ پرویا گانته یه کی رووت. له وشده چوو بیزاریه که م خه لکی تریشی بگرتایه ته وه، چونکه وه رگیره که م به بی بیر کردنه وه ووتی: "ته گه ر به ده ست من بوایه نه و ته یمورم ده کرده کۆلم و دوور دوورم ده خسته وه". به لایم من یه خه ی به رزانی وتاله بانی وهه موو به ریره کانی ترم ده گرت که

چامو پیمان بکه وتایه، زرم لیده کردن که تهمور دوربخه نه وه، چونکه تاکه کهسه له نه نفاله کان دهر بازی بو بیت و له دوزخه خی سهدام حسین دهریکه ن و بینین له دهره وه ی وولات چاره سه ربیکه ن و بخوینتیت. راستیه که ی من وه ک روزنامه نووسیک و بیانیه ک مافی نه وه م نه بوو خوم له کاروباری کورد هه لقرتیم، به لام نه و کاته ساویلکانه و امده زانی سهدام حسین ورژیمه که ی به تاوانی کومه لکوژی دادگایی ده کرین، بزیه له و کاته شدا سه لامه تی تهمور هیجگار گرنگک ده بیت.

و ایزام نه و کاته ته و او شو لم لیهه لکیشابوو. که تاله بانی گوئی له قسه کانم گرت، ده ستی گرتم و به بر دمییه لاهو له سه رخوینی و وتم: "سهدان هه زاری وه ک تهمور له کوردستاندا هه ن". سه رزازه کیانه پیده چوو قسه که ی تاله بانی هه له بیت. نه مجوره بیر کردنه وه یه هه رچه نده ژیریتیشی تیادایت نه و ا نوو که تیژه کانی میژوو، که "روداو" یان لیناوانون کولده بن و هه موو بهرپر سیاریتییه دیارو زه قه کان و ونده که ن. نه مهش به سه ر سهدام حسین و بهر زانی و تاله بانی و هه موو نه و که سانه شدا ده شکته وه که له دوو ده سالی رابردودا مملاتییه چهوت و، بی لیکدانه وه، خوینیان بز ده سته لات رشتوو. به هه ر حال دادگایکردنی سهدام و داموده زگاکه ی له سه ر نه و تاوانانه ی کردوویانه، به لای کورده وه بایه خی خزی هه رماوه و هیشتا شایه تی تهمور گرنگی خزی هه یه * . به لام تاله بانی له رتی نه و تیینییه یه وه، ده یویست به رینگا تایه تییه که ی خزی وام تیگه یه بیت، که کوردی غیراق هه ر هه موویان تاوانه کانی سهدام حسینیان چه شتوو و پیوستیان به ناموزگاری بیانی نییه، با نیازیشیان پاک بیت تا له و شتانه ی بگه ن که ته نانه ت به لای نه وانه وه به لگه نه ویست. (راستیه که ی چه نده ساتیک * وه ک دهریشکهوت جه لال تاله بانی ورینکخراوی چاودیزی مافی مرزف "هومان رایتس ووج"

ده ستینیکه ریانکردو تهموریان رزگاکرد. له پیندا له ناو کوردستاندا دوائی له وولاته یه کگرتوه کانی نه مه ریاکا، که له گهل لیشاوی کورده غیراقیه کانی دوائی چونه هه وئیری سوپای غیراقی سالی ۱۹۹۶، گه بشته نه و وولاته تیستا له ناوچه ی واشتوندا ده زی، نه گه رچی هه ندی نیشی تاسایی لیره و له وی ده کات به لام هیجیان به و راده یه نه بوون که به شی "تأهین صحی" یه که ی بکه ن، بز چاره سه رکردنی نه و "کابه" یه ی جاروبار ده یگرنت ونازازه هه میسه یه که ی پشی. خه ویشی باش نییه و تا نازاری ۲۰۰۰ ناوائی چونه وه قوتابخانه و ته و اوکردنی خویندنه که ی نه هه ابوه دی. له م روزانه ی دوا ییدا به نووسه ری راگه یانده که: "هاتنه که ی نه مه ربیکام هه له یه کی گه وره بوو، تا تیستا ناواوم به نیگیلیزی بخوینمه وه و بنوسم، که نه وه ش گرته له رتی دوزینه وه ی کارینکی باشدا، پیده چی وام بز

دواتر بۆم دەرکهوت که مام جهلال و "هیرۆمی" هاوسهری کاره کهیان بهوه براندپهروه که، تهیموریان برده مالی خویان و وه کک به کیکی خنزانه که ههلس و کهوتیان له گهلندا ده کرد. که سوبای سهدام چوه ناو ههوتیرهوه، تهیمورو زوری دی که مهترسیان له سهرپوو له سالی ۱۹۹۶ دا دوور خرانهوه، له پيشلا بۆ سهر سنووری تورکیاو دواتر بۆ دورگهی گروم وسهر نهنجام له وولاته به کگرتوه کانی نه مهریکا گیرساپهروه، تيستا له نزيك واشنتون دهژی (- نهو به شهی ناو که وانه که نووسهر له حوزه يرانی ۱۵۲۰۰۰ زیادیکرد - وه رگير.

دواتر زۆرم پير له وانهیه کردهوه. دوو سال دواي نهوه له هاویندا سهر داتیکی تری کوردستانی غیراقم کرد، کاتی گهلندنه وه بۆ تورکیا، سهری بهرزانی دا تا ویرانکارییه کهی بیینم. چونکه له سهردهمی دهسته لاتی عوسمانییه کان و، نهجما بهریتانیاییه کان و، حوکمی شایانهی غیراق و، دواتریش ههر هه موو رژیمه کۆمارییه کان، جار له دواي جار بهرزانیان ویرانکردوهو، له ناکامی مل نه دانه بهرده وامه کهیدا به دهسته لاتمدارانی ناوه ند، به کۆمه ل سزا دراون. بهلام که سهدام له سزادانی کورد بۆوه، بهرزانییش، وه کک ههزاران گوندی تری کاولکراو بهردی به سهر بهردییه وه نه ما. یارمه تییه خیرخوازانییه کهی نه لمانیا، سهد خانوویه کی له م گونده دا پیندروستگراییه وه، نهویش وه کک سهره تایه کک بۆ ناوه دانکردنه وهی نهو گوندو دیتانهی کۆمه لگهی کورد و کلتوره کهیان بهرجهسته ده کرد.

کاتیکک له گهل دوو دۆستی نه مهریکاییمدا، که بۆ یه کهجار سهردانی کوردستانیان ده کرد، به ناو ویرانهی گونده کاندا ده گهراين، به عهبدولسه لام بهرزانی گهیشتن، که له ژیر دره ختیگدا خۆی له گهرمای زیاد له ۱۱۵ پلهی فهرانهاتییه ده پاراست. نه م پیاوه به ناوی باپیری کرابهروه، که پیاویکی ناودار بوو، له سهره تای جهنگی جهانی یه کهمدا، عوسمانییه کان به هۆی پیوه نندی نهیینه وه له گهل رووسه کاندا له سیداره یان دا. عهبدولسه لام سالی ۱۹۳۹ له بهرزانی له دایکبووه، پاشان بۆته مامۆستای عهره بی و نینگلیزی، بهر له گهرا نه وهی سالی ۱۹۹۱ ی بۆ بهرزانی ماوه یه کی زۆر له تیران په نابه ر بووه. شوپنه واری که نیسهی دیان و کلتیسهی جووله کهو مزگه وته کهی بهرزانی نیشانداین نووسراییت که له ژباندا کامهران نه م. نه وه نده شم کاری جهوت لیره دیوه و کهمیش نیه به دل یارمه تیم به دات، تيستا ههز ده کهم به گه رتمه وه بۆ کوردستان نه گهرچی مه ترسیانی هه بیته" (مه رنج)

نووسهر نه م په راویزه ی له شوبانی ۱۵۲۰۰۰ زیاد کردوه. "وه رگير"

که بهر له‌وه‌ی به نارنجوکه بیانته‌قیننه‌وه و ویزانی بکه‌ن شان به‌شانی به‌کتر له‌ویتدا هه‌بوون، نه‌و دیان وجوله‌کانه‌شی چاکه به‌بیردیت که زور له‌میژه کوجیان کردوه، عه‌بدولسه‌لام ده‌بیوت: "واده‌زام نه‌م‌رۆیه‌که نیسحاق و کۆمه‌له‌که‌ی زه‌وییه‌که‌ی خو‌یانیان به‌گاجووت ده‌کیلا" سه‌رنجی‌شی بو‌نه‌وه راده‌کیشاین که له‌کوردستاندا، جیا له‌هه‌موو شو‌یتیکی تری نه‌م دونیایه‌ جووله‌که مافی هه‌بوو زه‌وی هه‌بیت و کاری تیا‌دا بکات. عه‌بدولسه‌لام له‌سه‌ر قسه‌کانی رۆیشت و ده‌بیوت: "هه‌موومان په‌رۆشی گه‌راندنه‌وه‌ی تیره‌مانبو" پێشی را‌گه‌بان‌دین حه‌وت من‌داله‌که‌ی که - هه‌ر هه‌موویان خو‌یتده‌وارن - به‌هه‌موو دونیا‌دا بلاو بو‌ونه‌ته‌وه، هه‌ر له‌تارانه‌وه به‌یگه‌ره تا ده‌گاته‌ شاری ئورلان‌دۆی ولایه‌تی فلۆریدا‌ی نه‌مه‌ریکا. لیم پرسی: "به‌لام خۆت گه‌راویته‌ته‌وه، وانیه‌؟" وه‌لامی دامه‌وه: "به‌لام هیشتا دل‌نیانین و، ترسی درنده‌که‌مان هه‌به". به‌و جزه‌ه باسی سه‌دام حسین و باره‌ نا‌ئارامه‌که‌ی کوردستانی ده‌کرد، که له‌نه‌نجامی کورتایی پهنه‌یتا‌یکی په‌سه‌ندی شه‌ره‌که‌ی عیراق، له‌لایه‌ن بو‌شه‌وه هاتبوو، راستیه‌که‌ی عه‌بدولسه‌لام دانی به‌وه‌دانا که به‌دری‌زایی ژیا‌نی نه‌یزانیوه ئارامی چیه‌ه.

سه‌ره‌تای سییه‌کان، به‌هۆی مه‌لامسته‌فای به‌رزانی وشێخ نه‌حه‌دی زور به‌رپۆر برا‌گه‌وره‌ی، که‌هه‌ندی هه‌لسوکه‌وتی سه‌یری هه‌بوو*، به‌رزان ناویانگی ده‌ر کردو به‌که‌م شو‌رۆشی به‌خۆیه‌وه بینی. چونکه به‌و پلانه‌ی به‌ریتانیا قابله‌بوون که ده‌بیوست نه‌و تیره‌دیانانه‌ی له‌چیا به‌رزه‌کانی "هه‌کاری" دیوی سنووری تورکیادا ده‌ژیان، له‌به‌رزان و ده‌ورو به‌ره‌که‌یدا نیشته‌جییکات. دیانه‌کانی چیا‌ی هه‌کاری، له‌جه‌نگی جیهانی یه‌که‌مدا شانبه‌شانی هیزه‌کانی رۆسیا به‌گۆر تورکیادا ده‌چوونه‌وه و نه‌وانیش خیرا له‌شو‌یته‌کانی خو‌یانیان ده‌ر کردن، بۆیه به‌نا‌یان بۆ نا‌رچه‌یه‌کی نزیک ده‌ریاچه‌ی "ئورمی" ی تیران برد. به‌ریتانیا‌ش به‌پێی سیاسه‌ته‌نیمپریالیستییه‌که‌ی خۆی، که‌که‌مایه‌تییه‌کانی بۆ دا‌بین کردنی ئاسایش و یاسا به‌کارده‌هینا، نه‌و جه‌نگا‌وره‌ه‌ شاخاویانه‌ی به‌ناوی "لێقی نا‌شووری"

*عه‌بدولسه‌لام به‌رزانی نه‌وه‌ی به‌یره‌هاته‌وه که جاریکیان به‌کیک له‌موریده‌کان به‌شێخ نه‌حه‌دی ووتبوو، خه‌له‌کی په‌خه‌ی نه‌وه‌ی لیده‌گرن که بۆچی پۆزانه‌ نو‌یژناکات و به‌رپۆزوش نا‌یت، نه‌وش له‌وه‌لامدا ووتبووی "هه‌ر نه‌وته‌ ده‌لێن؟". که له‌عه‌بدولسه‌لام پرسی، داخو شێخ نه‌حه‌د مه‌زه‌بێکی پێکنه‌هیناره، ووریایانه‌ وه‌لامی دامه‌وه: "ده‌بیت راستیه‌که له‌وه‌ قسه‌به‌دا هه‌بیت" نه‌جا نا‌یه‌تیکی خو‌یتده‌وه، "صلوا ع‌لکم تذکرون" جا تیمه‌خۆ به‌"تذکرون" هه‌که، واته‌ "بیر له‌خوا کردنه‌وه" که‌وه

په پرچه ککړد. نه وانیښ له زوربه ی شالاره سهر بازیه کانی سوپا نویه که ی غیراقی ژیر سهر کردایه تی بهریتانیا دا هاو کاریانکرو، هیرشیان بوسهر کورده شورشگیره کانیش کرد. بهریتانیا ییبه کان که به هوی گورانی بهرزه وهندیه گرنکه کانی نیمپراتوریه ته که یانه وه، ده سته برداری نهو چه کدارانه بوون، زور خراب به سهریاندا شکایه وه. چونکه ههرکه بهریتانیا دوا پرپاری "کومه له ی نه ته وه کان" ی، سالی ۱۹۲۶ ی، که کهر کوکی به نهوت دهوله مهندي غیراقی، بزخسته ژیر رکیفی خزیه وه مسوگر کرد، ههرچه ننده تورک و کورد هاواریان لیه ستاو پیی قابلنه بوون، نیز بو دامرکاننده وهی بزوتنه وهی نه ته وهی عهره ب، سالی ۱۹۳۶ نینتدابه که یی به نیمچه دانپساناتیک گوری و غیراقی به دهوله تیکی سهر به خزناساند. گواسته وهی ده سته لات بو غیراقیه کان هیچ پشتگیریه کی بو نهو چه کداره دیانانه نه هیشته وه که نه عهره ونه کوردی نهو وولاته خوشیان نه ده ویستن. کوردیش هه سته کورد که خه ون وخواستی به دیه نانی توتونومی یان ولاتیکي سهر به خوی نه ما. بویه گواسته وهی ده سته لات ونیشته جیکردنی چه کداره دیانه کان له ناوچه کوردیه کاندا، یه کهم شورشی به سهر کردایه تی ههر دوو برا بهرزانیه که بهرپا کرد. لهو سهرده مه ی گیانی لیبوردن تیایدا زور له تستا باشتر بوو، ده سته لاتداران ههر دوو براکه و ده ست وینو ننده کانیان بو باشوری غیراق دوورخسته وهو، نه مجا ریندان که له سلیماندا جیکگیرین به لام چاودیریکرین. جا له بهر نه وهی شیخ نه حمده سهر کرده یه کی ناینی ودونیا یی بهرزانیه کان بوو، بویه مه لامسته فا له سلیمانی هه لات و، بویه که مین که رته له سالی ۱۹۴۳ داو، جاریکي تریش له ۱۹۴۵ دا نالای شورشی هه لکرد. بهریتانیا ییبه ماندووه کانی جهنگی جیهانی دووهم نم هه واله یان لاناخوشوو، هه لمه تیکی هینانه وه سهر رییان دژ به کورد کردو، عه بدولسه لام که نهو کاته ههرزه بوو له گه ل مامه کانیان له شاخه کانه وه بهر وه تیران بوونه وهو، بهرزانیه کان بوونه پالپشتیکي سهره کی بو کژماره ته مه نکورته که ی مه هاباد، که پله ی زه نه رالی به مه لامسته فا دا مه لامسته فا داو، یه کیتی شور ه ویش پشتگیری کژماره که ی ده کرد.

له سالی ۱۹۴۷ دا زه نه رال بهرزان، له بری بهر وه غیراق بکشته وه تا به تاوانی

ده به سینه وه نه کک له "صلاة" ه که. هه نلیک ده لنین ده بیست روزی پنج جار نویز بکهیت و، له هندی روزیشدا سی که رته، به لام نه گهر "نهو" واته خوات له میشکدایت نهوا له کانی نوستدا، روزیشدا، کاردا، ههرچیبه کک بکهیت له ویدایه.

یاخیبون دادگایی بکریت، یان له ناو تیراندا به تاراوگهیی قایلپیت، کشانه وه نه فسانه ییه که بی به ره و به کیتی شوره وی جیبه جیکرد. باوکی عبدولسه لام له گهل ملامسته فادا رژیشت، به لام عبدولسه لام و زوربهی بهرزان و خیزانه کانیا، به گهل شیخ نه حمد که وتن و به سنوردا گه رانه وه بو غیراق و خویان به ده ست میریبه وه دا. سه رتا بهرزانیه کان له کوردستاندا گیران، نه مجا گواستیان وه بو شاری "که ره بلا" ی باشووری غیراق، که به لای موسولمانه شیعه کانه وه پرورزه، له ویشه وه بو بهنده ری به سه ره و، دو اتیش بو به غدا. له سالی ۱۵۱۹۵۸ ههسته لاتداره شورشگیره کان کورتایان به رژی می شایانه هینا، شیخ نه حمد دیان نازاد کرد و نه ویش هه ولی بو گیرانه وه ی ژه نه رال بهرزان و یاره ره کانی له تاراوگه یی که کیتی شوره وه ی دا. عه عبدولسه لام گه راپه وه بو بهرزان، به لام باوکی به شداری شورشی سالی ۱۹۶۱ ی بهرزان کرد وه وه له ۱۹۷۵ یشدا هه لات بو تیران و، نه مجا هاته وه غیراق و بو باشووریان دورورخسته وه.

عه عبدولسه لام به درژیایی ژبانی ته نیا ۱۴ سالی له بهرزاندا ژیاوه، نه گهرچی هه ستیده کرد زو خاویکی زوری به ده ستیوه ردانی بیانیبه کانه وه له کاروباری کورددا چه شتیت، به لام سه ر کردایه تی کوردیشی به رامبه ره له کانیا و، نه وه ی به سه ر گه له که یدا هات به به ره برسیار داده نا. به سه ره و نگومکردنی نه وه هه شت هه زار بهرزانیه ی سالی ۱۹۸۳ زور نیگه رانبوو، ده شیوت، ره خنه گرتن له سه ر کرده کان باشتره وه ک له وه ی کورنوشیان بو بپریت، هه موو نه وقسانه شی ره تده کرده وه که گوايه، نه وه او په یماتییه ی کورد له گهل هیزه دهره کییه کاند کوردبوونی کاره ساته که ی به سه ر هیناون. ده شیوت: "تیمه له بری نه وه ی گازانده له خه لکی بکه ین، ده بیت سه رزه نشتی خومان بکه ین. که هاوکاری دوزمه کانی سه ام حسین بکه ین ده بی چاوه روانی چی له و بکه ین؟ له کاتیکدا گه له که مان له ژیر سایه ی نه ودابوو، گرنگیمان به بهرزه وهندی تایه تی خومان ده دا، بیگومان گه ره نه له تاراندا ده ستی له من گیر نه بیت، به لام خو ده تواتیت نازار و نه شکه نه جی نه وانه بدات که له بن ده ستیان بو نه گه تی ناوی بهرزانیشیان پیوه بووه."

فاتمه حه مه صالح خزی به یه کیک له بهرزانیه به خته وه ره کان ده زانی، چونکه یه کیک له و خانوه ساکارانه ی بهر که وتبوو که به یارمه تیبه خیرخو ازانه که ی نه لمانیا دروستکرا بوون. فاتمه بهر له وه ی بو غیراق بگه رینه وه، که که س و کاره که ی بو مه هاباد

دوورخرانهوه، ساوابوو، بهلام که کورد هه ره سه که ی سالی ۱۹۷۵ ی به سه ردا هات، نهو دوا سات بهریاری دا نه روات بو تیران، ووتی: "تیسرمان نه بوو، سنووری تیرانیشمان زور لئیه دووربوو، بهزه همت به پی ده یگه یشتینی". ده سه لاتدارانی عیراق له گهل هه موو خیزانه که یدا بو باشووری وولاتیان راگویرا، ده بیوت: "خیزانه کورده کانیان لهوی به جوریک دابه شکرد، تا پیوه ندیمان به یه که وه نه بیت هه خیزانه و له گوندیکان دانین". پاش پنج سال ریتاندا که خوی و خیزانه که ی بگه رپته وه بو کوردستان و ناردیانه شاروچکه ی قرشته په.

که سه دام حسین سه له به یانی نهو روزه ی ته موزی ۱۹۸۳، بیشه وه ی پیشه که ناگاداریان بکاته وه به رزانیه کانی گرت، میرده که ی لای دوکتور ده بیت و ناگیریت، چونکه هه ره که شالاره که ده ست پیده کات خزی هه شارده دا. بهلام کوره یانزه سالانه که ی لهو روزه وه وونه و تا تیس تا بین سه روشینه. فاعه ووتی: "پیشان راگه یاندین که پیاره کان بچن بو کتورونه وه، دوا ی سی روزه ی دی ده گه رپته وه. بهلام هه موو ده مانزانی قیله. نهو ژنانه ی ویستیان پیاره کانیان ده رازی که نه به ناوی نازاره نانه وه ته قه بیان لیکردن و کوشتیانن. پولسیان بو هینان و که وتنه گیانان، ناو و کاره باشیان لیسرین. دووانه مانگی ره بق به کینه هه لیان ده کوتایه سه رمان تا دلنیا به له وه ی هیچ پیاویتک ده رباز نه بو وه، پیشیان ده ووتین ده بی هه ر لیره دا بمرن". له ۱۹۹۱ دا به په له گه رابزوه بو به رزان و، دووانه سالی ریک، به سه رمای سه ختی زستانی له چادردا مابزوه. که گه رابزوه، "هه موو ره زو بیستانه کان ویزانکرابوون، گاجووتیشمان نه بوو زه ومان پی بکیلایه و کشتو کالمان بگردایه". به هوی بزار کردن وه لکه ندنی در کودال و خاوتنکردنی زه ویسه وه، تا دار سبو، هه نجیر، هه نار، فستق، سه وزه ی تادا بروینی، ده سه کانی قازقاز ببوون. قسه کانی به مجوره کوتایی پهنینا: "کون به رزانیه کان له هه موو کورده کانی دی زیاتریان چه هشت، بهلام له م روزه گاره دا کورد هه مووی نازاریکی زوری چه هشت".

بوومه له رزه كۆمه لايه تيبه كه ي تور كيا

”رهنگه نه نقره ده رينا كه ي نيوشك بگيرت، به لام

ماسيه كاني پنا گيرت“

به شار كه مال

هيچ وولاتيك وه كه تور كيا ي دوا ده سالي سه ده ي بيستم خوي ناخزينتته كوئيجي كه وه، ته نيا مه گهر كو پترانه ملكه جي نهو به ما سواوانه بيت كه له سه ري دامه زراوه. گالته جاريه كه ش له وه دايه كه نهو كور سانه ي پيش حفتا سال ۱۹۸۴ قورباني كۆماری تور كيا بوون، تيستا پيشه وايه تي رووخينه راني نهو رژيمه خزاوه ده كه ن كه كه مال نه تاتور ك دايه زرانده، له به رامبه ريشدا وولاتي تور كيا ناماده نييه دان به ناسايي ترين خواست وداوا كاني كورد، له پووي كلتوري وئابووري و سياسي وه بنيت، نه گهر جي تور كيا ي زور به باشتري ده رفه تي نه م سه دان سالي داده تين كه بو وولاته كه بان هه لكه و بنيت، چونكه خهوني ديمو كراتيه تيكي عيلماني وخو نه به سته وه به ناوه نده وه، به ره دان به سامان وپولي تور كيا له تر سنا كرين ناوچه ي دنيا دا به باچوو، حكومه ته يه كه دوا ي يه كه كانيش راده يه كيان بو نهو شه ره ناوخوييه دانه نا، كه له سالي ۱۹۸۴ وه له كوردستاني تور كيا دا به ربابو وه، تانيتيش گرانتر له سه ريان ده وه ستيه وه.

له پووي تيووريه وه، هيچ كاتيك باري تور كيا له مرؤ باشر نه بو وه. به ته واوبووني جهنگي ساردو ليكه له لوه شانده وه ي يه كيتي شوره وي، كه ۲۰۰ ساله بو يه كه مين جار تور كيا له به روو وه ستانه وه ي رووسيا ي هاوسني له خوي به هيز تري رزگار يوو. به لام به هيچ جزو ريكيش وانه كه وه وه كه تور كيا و دۆسته ده ره كيه كاني دلان يني خو شبوو، چونكه خهوني به ديه ناني سامان وشكۆمه ندي كۆماری تور كيا ي ناسيا ي ناوه راست، كه تازه له ژيزر چه بو كي مؤسكو ده رچوو بوو، پووج ده رچوو. كۆماری تور كيا كه خوي به

دیارده دیموکراسییه عیلمانییه کان و، رۆلی له بهیمانی ناتوو، نه‌ندامیتی چهند ده‌زگایه‌کی نه‌ورویاییه‌وه ده‌رده‌خست و، تا ملکه‌چیتی خۆشی بۆ چه‌مکه تازه‌گه‌ریه‌کانی نه‌تاتور کۆ که به “که‌مالیزم” ناسراوه، بسه‌لینیت، ئاره‌زوومه‌ندییه‌که‌یی خۆرئاوای یه‌کلاده‌کرده‌وه. به‌لام رۆزگار زیاتر “که‌مالیزم”ی به‌یه‌قدانه‌وه‌ی نایدۆلۆژیایه‌کی کۆنی بیانی، که له شۆرشه‌کانی فهره‌نساو روسیا، یان له ده‌وله‌ته‌یه‌که‌گرتوه‌که‌ی مۆسۆلۆنی، که له سالانی دوی ۱۹۲۳ی دامه‌زراندنی کۆماری تورکیادا کاریگه‌ریه‌کی زۆری کردبوه سه‌ر نه‌تاتور کۆ، داده‌نا، وه‌کۆ له‌وه‌ی چه‌مکیکی تازه‌گه‌ر نیت.

ناپه‌زایی خه‌لک به‌خه‌زه‌لواسینی ئیپه‌رسراوان به‌دروشی ده‌زگاکانه‌وه، که پۆژانه‌پووجه‌لیان ئاشکراترده‌بوو، وایکرد له‌هه‌لیژاردنه‌کاندا خۆ دووربگرن. تورکیا به‌هه‌موو که‌موکورتیه‌کانی دیموکراتیکه‌یه‌وه، که له‌ماوه‌ی تێوان هه‌ردوو کۆده‌تایه‌کی سه‌ربازیانه‌دا هه‌لیژاردتیکی نازادو خاویز و فهره‌لایه‌نه‌ده‌کرا، نه‌گه‌ر له‌گه‌ل هه‌ر په‌کۆ له‌تیران و عیراق و سوریا‌دا به‌راوردبکرت، که به‌شیککی گه‌وره‌ی دانیشه‌توانه‌کانیان کورده، جیاوازیه‌کی سه‌ره‌کبی هه‌یه. له‌هه‌لیژاردنه‌که‌ی کانۆنی یه‌که‌می ۱۹۹۵، سه‌دی ۴۶ ده‌نگی نه‌وه‌که‌سانه‌ی له‌تورکیادا مافی ده‌نگدانیان هه‌بوو به‌فیرۆ رۆبشت. چونکه‌به‌شیککی زۆریان هه‌ر ده‌نگیان نه‌دا (ئه‌گه‌رچی به‌پێی یاسا ده‌بوو ده‌نگ بدن) هه‌ندیکیشیان په‌ره‌ی سپیان خسته‌سنووقی ده‌نگدانه‌کانه‌وه، یان ده‌نگیان بۆ ئیسلامیه‌کان یان نه‌و پارتی پچه‌ورکانه‌دا که له‌به‌ر که‌می ده‌نگه‌کانیان نه‌چوونه‌په‌رله‌مانه‌وه، چونکه‌مه‌رجیکی چوونه‌په‌رله‌مان سه‌دی ۱۰ ده‌نگی ده‌نگه‌رانی هه‌موو وولاته. رۆژنامه‌ی “حورپیت” که له‌تورکیادا زۆر بلاوه، به‌دلگراپیه‌وه سه‌بارت به‌نه‌نجامی نه‌و هه‌لیژاردنه‌نووسیوی، بۆیه‌که‌مین جاره‌گه‌لی تورکۆ له‌دژی نایدۆلۆژیای نه‌تاتور کۆ و ده‌زگاکانی کۆمار بووه‌سسته‌وه. هیواپه‌راوی به‌رامبه‌ر نه‌نجامی هه‌لیژاردنه‌که‌به‌راوه‌یه‌که‌بوو، په‌کیک له‌رۆژنامه‌نووسه‌کانی سه‌ر به‌رژیم و الیکات، بلتیت: “حکومه‌تی هه‌لیژیت‌دراو، تورکیا به‌ریتوه‌نابات، به‌لکو ده‌وله‌ت، که هیزیکی شاروه‌به‌ریتوه‌ی ده‌بات، له‌پێناو رزگارکردنی خۆی و - سیستمه‌ نایدۆلۆژیایه‌سه‌میه‌ - که‌یدا که‌میک ده‌سته‌لاتی به‌و حکومه‌ته‌داوه‌که‌هه‌ر به‌ناو حکومه‌ته‌نه‌کۆ به‌ناوه‌رۆکۆ.”

سه‌ره‌تای تشرینی دوومه‌ی ۱۹۹۶ کاره‌ساتیکی تۆتۆمۆبیل له‌سه‌ر رینگایه‌کی سه‌ره‌کی له‌دووری ۱۰۰ میل له‌باشووری خۆرئاوای نه‌سته‌نبوله‌وه، روویدا، به‌رواله‌ت

کاره ساتیکی ناساییوو، به لام به لگهی راستی قسه کانی رۆژنامه نووسه که بوو، به جزیریکی
 واش بلاو بوونوه وی گهنده لی ده زگا. دهسته لاتداره کانی توزکیای سه لماند، که
 نیشتمانپه روهترین تورک نکولی بۆ لینه ده کرا. لهو کاره ساته دا کونه خانغه شاجوانی
 تورکیاو، دۆستیکی وپارتیزه رینیکی، که له دنیای تاواندا بوو (له سهر هه لاتنی له
 به ندیخانه یه کی سویسرا، دوا ی نه وه ی تاو نی بازرگانیکردنی موخه ده راتی به سهر دا
 سه لئیرابوو، نه نته رپول له شوینی ده گه را) و، گه وره لئیرسراویکی ناسایش که له
 قه لاجز کردنه به دناوه که ی پارتیزانی کوردستانی تورکیادا دهستی هه بوو، کورژان. بیجگه
 له "سادات بۆچاک" ی په رله مانتارو ده ره به گی کورد، که له شکری تایه تی بۆ
 یاریده دانی میری دامزاند بوو، میریش سه رینیچی یاسای بۆ ده کردو مانگانه تیکرا یه ک
 ملیۆن دۆلاری بۆ ته رخانه کرد، که سی دی له کاره ساته که دا ده رنه چوو. دو کتوره که ی
 بوچاک ده بیوت، تووشی له بیر چوونوه وه کی که مخایه ن بووه، که له به ختانی بوو،
 چونکه هه موو شته کانی کاره ساته که ی به بیر نه ده هاته وه. که چی هه ر دوا ی چه ند
 رۆژینک "محمد ناگر" ی وه زیری ناوخۆ، که دۆستیکی سه یری نهو چوار که سه بوو،
 ناچار کرا واز له کاره که ی به نیت. میدیای تورک به دریتژی سی مانگی ناینده
 رسوایه کانی ناشکرا ده کرد. په رده له روی نهو ئاسانکاریانه ی بۆ "عه بدولا چاتلی"
 ده کران لادرا که؛ چه ک پیدان و، چه کی بیده نگ و، پاسپورتی دیپلوماتیانه و، مۆله تی
 په سی هه لگرتنی چه ک و، نیوده رزه تیک پیناسه ی په سمیانه ی به ناوی خوازراو
 ده گرتوه. یه کیک لهو شته گرنگانه ی ناشکرا بوو، چاتلی به دریتژی ۱۰ دانه سالی
 په بق پساوی بۆ میری کوشتوو، نه مه سه ره رای رۆلی بیشه رمانه ی سالی ۱۹۷۸ ی که
 رینی بۆ هه لاتنی محمد علی نه کسای، به شکاندنی نهو به ندیخانه یه ی تیایدا به ندبوو
 خوشکرد، دواتر هه ولی کوشتنی پاپا یوحنا پۆلسی دووه میشی دا. ده رکه وت کۆی
 هه موو نهو رسوایه جزواو جزوانه له وه دا خۆی ده نواند که تاوانی رینکخراو که وتبووه
 ناو هیزه کانی سوپاو ناسایش و حکومه ت و په رله مانه وه. هه مووشیان هه ر یه که و
 به جزینک، چاویان له بازرگاتی موخه ده رات و تیرۆر و خافلکۆژی و له ناو بردنی خه لکی،
 که پساو کۆزه جیهانییه کانی سه ر به ناسایش به پاره ده یانکردو، له باشوری خۆره لاتی
 تورکیادا له کوشتنی ۴۰۰۰ کورد به رپرسیارن، که نه وان هه به بیناگاداری دادگا و
 پینه وه ی هیچ لیکۆلینه وه یه کیان له گه لدا کرایت مه یسه ر دراوه، گهنده لیه کی بی

شوماریش له پیناو بهر ژه وهندی نهو که مایه تیبیهی له نار دهوله تدا دهوله تپون و، همووشیان پیکه وه کرۆکی ناسراو به "پارتی جهنگ" یان پیکهینابوو، چاوبرستییه کهی خویان به نیشتمان پهروه ریثیه توندپه و خۆبه که مالیزم بهسته وه داده پۆشی و، ریگه ی چاره سهرکردنی سیاسیانیه کیشهی کوردیان نه ده دا. گه وره ترین رسوایی کۆماری تورکیا، مه سعود په لمازی سه رۆک وه زیرانی تورکیای ناچار کرد که به شیکه که می راپۆرته ره سمیه کهی بۆ "دایکی هه ره هموو شه رمه زارییه کان" ته رخا ن بکات و بیخاته روو، هه رچه نده له ناونه هینانی سوپادا زۆر ووربابوو، رۆلی خۆی زیاتر بۆ ناو رزاندنی "تانسۆجیلهر"ی دوژمنه سه ره کیه که می بوو. له سه رو نه وانه شه وه نه وه ی که مالیه کانی زیاتر په سترکدبوو به رزبوونه وه ی پارتی "ره فاه"ه نیسلامیه که بوو، که له هه لپاردنه که ی سالی ۱۹۹۶ دا به گه وره ترین پارت سه ری ده رکرد و، سه دی ۲۱ دهنگی سه رجه م دهنگه رانی وه ده سه تهینا که سه نه وه نده ی دهنگه کانی هه لپاردنی سالی ۱۹۸۷ ی بوو. ره فاه سالی ۱۹۹۴ به هه لپاردن ده ستی به سه ر شاره وانی شاره گه وره کانی وه ک نه نقره، نه سه نه بول، نه زمیردا گرت.

کوردیکی زۆر، بۆ توله سه نده وه له بارته عیلمانییه کان، که له سزادانه نار ه واکه ی کورددا به ره برسیار بوون، باوه ریشیان به وه به ئینانه ی ره فاه کردبوو که گوایه کوتایی به شه ره ناهه مواره که ده هینیت و، ریگاش به کورد ده دات له قوتابخانه دا به زمانی خویان بخویندن وله رادیو ته له فیزیوندا به کاریهینن، دهنگیان بۆ ره فاه دا بوو. ده سه لاتدارانی تورکیا له ترسی دهنگهیناتیکی زۆری ره فاه، مانگیک به ره له هه لپاردنه که ریتان به پارتی گه لی دیموکراتی "هادیپ" دا (هادیپ ناویکی دروستکاره له چه ند پیتی یه که می چه ند ووشه یه ک که "پارتی" و "دیموکراتی" و "خه لک"ه پیکهاتوه)، که دوپارتی کوردی ریتیدراوی تورکیا بوو ناوی پالیوراوه کانی خۆی رابگه یه تیت، نه ویش به وه هیوایه ی که له دهنگه کانی ره فاه که مبه کاته وه. نه گه رچی ۱۰ سال به سه ر شه ره که دا ره تیبوو، به لام هه لمه تی هه لپاردنه که له کوردستانی تورکیادا زۆر گه رمبوو. بۆیه که مین جار نافرته تی کورد وازیان له ته نیا سه برکردن هینا و چالاکانه خویان کوتایه ناو هه لمه تی هه لپاردنه که وه، زۆر به چری به هشاریان له و میره جانه سیاسیانه دا کرد که له دیاربه کرو سه رجه م شاره کورده کانی تر دا، بۆ پیداگرتن له سه ر راگرتنی شه ره که سازه کرا ن*.

*هه رچه نده هادیپ له دواساتدا ریتی راگه یاندنی لیستی پالیوراوه کانی درا، به لام ره فاه سه دی

شیکي تری تازه‌ش سەری هەلدابوو، بەرژە وەندی بازرگاتی که بە شیکي گرنگی تورکیای نوییە خەریکبوو خزی له کۆتی بیروکراتییەتی که مالیزم رزگار بکات و داوای رژیئیکي هیورتری وای له تورکیادا دەکرد، که ئەوئە نازا بیت پادەیه ک بۆ شەری بەر دەوامی کورد دابنیت، ئەو هە کە مین جار بوو له تورکیادا نارەزایی لە دژی شەری کورد بەرزیتەو ه. لیکۆلینە وەیه ک که سالی ۱۹۹۵ لە لایەن گرنگترین کۆمەلە ی خواوەن کارەکانی تورکیاوە کرابوو، وای نیشاندەدا که کورد، بە یێچەوانە ی ئەو ی دەولەت و پارتی کۆمیکرانی کوردستان دە یلێن، سەربە خۆییان له تورکیا ناویت، بە لکو مافی سیاسیانە و بە دە یینانی یە کسانیان بە تورک و، گەشە کردن بە شارە کوردنشینانە کان، که زۆر له میژە پشتگۆری خراون و بەرە یان پینە درواە، دە ویت. ئە گەرچی هۆی بە جەرگیتی خواوەن کارە تورکە کان (یان راستر بلێن بۆچی بە دیریایی سالانی رابردوو پرکیشی ئەو هە لۆیستە یان نە بوو؟) تاتیستا نا شکرانییە، بەلام هە لۆدانیان بۆ بەرژە وەندی تاییەتی خۆیان بگرە و بەر دە یە کی سیاسیانە ی لە بارە ی کیشە ی کوردەو ه خولقاند.

دیار بوو ئەو سەرکەوتنە نە ی تورکیا له سالانی رابردوودا، له بوارە کانی بانک و، پیشە سازیدا، هەر له چینیەو ه بیگرە تادە گاتە ئۆتۆمۆبیل و سە لاجە و هە موو پیشە سازییە کانی دی بە دەستی هینابوو، بە هۆی دە ستە پاجە یی حکومەت له دۆزینە وە ی رینگا چارە یە کی ئەو شە رە دیری خایە نە دا، لە مە تر سیدابوون. هە لۆیستی خواوەن کارە کانیش یە ک نە بوو، هەر که ئە نجامی هە لۆاردنی پەر لە مان را گە یە نرا، له ترسی ئەو ی نە وە ک رە فاه دە ستە لات بگریتە دە ست، هە ولی خۆیان خستە پال دە زگا سەربازییە کە وە، ۲۷ ی دەنگی شارە کوردییە کانی هینا، کە ئەو ه دورە م سەرکەوتنی رە فاهە له سەر تاپای رولاندا، لە ویتدا یە کە م یان دورە می بە دە ستە هینا، چونکە لە ناو جەرگە ی کوردستاندا هادیپ سە دی ۵۴ دەنگە کانی هە کاری و، سە دی ۲۷ دەنگە کانی دپارە کر، که له دە نگە وە ران و ابو دە نگدان بۆ هادیپ پشتگۆری کردنی کوردایە تی دە گە یە تیت. بەلام له شارە کانی خۆ ر ناوای تورکیا خراب دۆرا، هۆی ئەو ی ئە ناستی هە موو رولاندا سە دی ۱۷ و ۴ دەنگە کانی هینابوو: دواکە وتی ناو نووسینی زۆر یە ی ئەو کوردانە ی له شو یی خۆ یاندا نە ما بوون بە هۆی دواکە وتی را گە یان دنی لیستە کە وە، هە ستکردن بە وە ی که دە نگیان بە فیر ز دە چیت چونکە زە حە بوو سە دی ۱۰ ی دەنگی هە موو رولات بھینیت، مە ترسی لە وە ی هادیپ پشتگۆری یی که کە و چە ند هاو یە یاتیکی تورکە چە پر وە کانی بکات. بۆ یە له ئە نجامدا زۆری کوردە کان، بە تاییە تی له خۆرە هلات و باشووری خۆرە هلاتدا که له نوێ نە رابە تییە کی راستە قیە ی ناو پەر لە مان بییە شکرابن.

هردو ولایان گوشاری توندیان خسته سهر پارتی "نیشتمانی دایک" که مهسعود یه لمام سهرۆ کایه تی ده کردو، پارتی "زینگای راست" که تانسۆچیلهر سهرۆ کایه تی ده کرد و (هردو وکیشیان کیهبرکی یه کتربون، بهلام له دژایه تی پارتی ره فاهدا رینکیبون)، تا حکومتیکی فره لایهن ینکوهه دابه زریئن. دوی دوومانگ بگروه به زده و هینان و بردن، حکومتیکی لاواز هاته کایه وه، تورکیکی زۆر ینیان وانه بوو. نهو حکومته زۆر بخایه تیت یان پنج سالی ماوه ی بهرله مانه نوینکه، له سایه ی نهو رینکه و تنه ی که سهر کرده ی هردو پارتیه که به نوره سهرۆ کایه تی وه زیرانبکه ن، ینکوهه به سهر بهرن و رینگه چاره یه کیش بۆ کیشه ی کورد یان هه موو نهوشتانه ی به ره و روی تورکیا بوونه ته وه بدۆزنه وه.

ههر له بهر نه وه ش تورک و کوردیکی زۆر گوامی قولیان بهرام بهر نهو به راستیه ته هه بوو که حکومته ینکوهه یه که یان رایگه یان دبوو، گوایه ده یه ویت گۆرانکاریه کی به نه ره تی له سیاساتی خۆیدا بهرام بهر به کورد بکات. دوی تیه ر بونی ماوه یه کی کهم به سهر سهرۆ کایه تیه که ی مهسعود یه لمام دا - که یه که بچار نهو سهرۆک وه زیان بوو - له نازاری ۱۵۱۹۹۶ گرنگی به نه ورۆزی جه ژنی سهری سالی کورد دا، که که مالیزمه کان لهو سالانه ی دوا ییدا بۆ نامنجی تایه تی خۆیان کرد بو یانه جه ژتیکی تورکانه، په یمانی "نزیک بوونه وه یه کی نوئ" ی دیاری نه کراوی دا، که کۆتایی به ۹ سالی شه رو باری ناتاسایی کوردستانی تورکیا ده هینیت. له کۆبوونه وه یه کی گشتی بهرله مانیشدا رایگه یاندا که "گه یشتوبنه ته نهو باوه ره ی نهو کیشه یه به شیوازی ناشتیانه نه ک سهر باز یانه، چاره کهریت". یه لمام یه کهم سهرۆک وه زیانی تورکیا نه بوو که له کاتی ده ستللات وه رگرتنه که یدا به ئینی وا بدات. خو نهو به ئینه شی که سه باره ت به به کارهینانی زمانی کوردی و نه هیشتی باری ناتاسایی سهر کوردستانی تورکیا دای وای نه ده گه یاندا که بۆ چاره سهری مملاتیکه دانوستانیان له گه لدا بکات.

به هه رحال له حوزه بیرانی ناینده دا، که نه جه دین نه ره کانی سهرۆکی پارتی ره فاه تۆله ی خۆی له وانه ی که نه یان هیشته ده سته لاتبگریته ده ست سنده وه، حکومته ینکوهه یه که رووخا. نه وه ی په له ی له رووخاندنی حکومته که دا کرد، پارتیه که ی نه ره کان، "چیلهر" (که یه کهم نافرته سهرۆ کایه تی وه زیانی توزکیا بکات) یان به وه تاوانبار کرد که له هه لیزاردنه که ی ۱۵۱۹۹۵ و ۶ ملیۆن دۆلار به رتیلی وه رگرتووه.

که چی نه و کاره، له سایه ی بیره و شتی سیاسیه ی تورکیاوه، نه بووه کوسپ له وه دا که دوا ی ماوه یه کی که م چیلر و نهر به کان رینکبکه ون و حکومتیکی نویی پیکه وه یی دابه زرتسن، که به یی نه و رینککه و تنه، له وه ته ی نه تاتور ک کوماری تورکیای له سالی ۱۹۲۳ دا راگه یان دووه، یه که مینجاره سیاسه قه دارینکی نیسلامی سه رۆ کایه تی حکومتی نه و ده وله ته عیلمانییه بکات. چیلر له پر وازی له وه هینا که به ناشکرا و بیهرده، وه ک بهر به ستیک له بهر ده م نیسلامی سیاسیدا رابوه ستیت، که چالاکانه له واشتنون و سه رجه م پایته خته کانی تری و ولاته خور ئاوا ییه کاندایا بلاییده کرده وه. نهر به کانیش تا ترس و گومانی ده زگا سه ربازییه که بره ویتته وه، هر له سه ره تا وه نه و توندره و ییه ی له ناستی؛ کورد، ده وله ته عیلمانییه که ی تورکیا، کیشه سیاسییه سه ره کیه کانی دیدا یی ناسرابوو، که مکرده وه.

هر چه نده نه م ووریا ییه ی له شوینی خزیدا بوو به لام سوودی نه بوو. رینک سائیک دواتر سوپا به زور ده سته لاتی له نهر به کان سه نده وه، دوا ییش له کانونی یه که م دا له سه ر تو انجگرتن له که مالیزم، پارتی ره فاه قه ده غه کراو، یه لماز بزوه به سه رۆ ک وه زیرانی حکومتیکی فره لایه نی لاواز. به لام نه ویش که وته ژیر گوشارینکی زور رو له زیاتری هیزه چه کداره کان و، جا چونکه به لمازیش ده یویست ری له په ره دانه نیسلامیه سیاسیانه که بگریت، به چاوی سووک سه یرده کرا. له مانگی حوزه یرانی ۱۹۹۸، که حکومته فره لایه نه که ی له بیهنیزیدا بوو به یی هیچ به ره له ستیه ک ناچار کرا به هه لژاردتیک ی پیشه وخت، له سالی ۱۹۹۹، واته سائیک یش کاته که ی خوی.

له سیاسه تدا هیما رۆلی گرنگی خوی هه یه، به لام زور جار تاقیکردنه وه ی باش و سووده خشیش له بارده بات. شۆرش فیه رنه سا که به لای نه تاتور که وه زور پیروز بوو، تورکیای به لای یه عقوبیه تدا* داشکاندو، واپتیکرد به لای بیرو پای ده وله تی عیلمانی ناوه ندی توندره و ی وادا بکه ویتته وه توانای یه کخستی کومه له گه لیک ی جیاوازی هه بیت و، له سه ر حسابی کلتورو، زمان و، ناین و، تایه قه ندیتی هر یه که یان، له قه واره ی نه ته وه یه کدا بیانتی یته وه. چونکه به لای نه تاتور که وه یه عقوبیه ت تاکه هاو کیشه یه کی پیویستبوو بو تورکیای دوا ی یه که م جهنگی جهان ومۆر کردنی په یمانی سیقه ر، که به * به عقوبیه ت، کومه لیک ی میاسیانه ی توند ره و ی رۆژانی شۆرش فیه رنه سابوون و، به تیروز ناویان

ده رکردبوو.

گوشاری؛ یونان، ایتالیا، نرمان، ته‌نانت کوردیش ده‌یانویست پاشماوه‌ی وولاتی نه‌نادؤل به‌رت به‌رتبکه‌ن، تورکیاش پشت له‌نیمیراتوریه‌ته عوسمانیه به‌دره‌زاکه‌ی نه‌وده‌مه‌بکات. له‌کاتیکیشدا که به‌یعانی سیقه‌رو، پیشتریش نه‌و دیانانه‌ی سه‌ده‌ی نۆزده‌یم ده‌تیردران وختیان له‌کاروباری وولاتی عوسمانی به‌راده‌یه‌ک هه‌لده‌قورتاند که ترسیکی زۆریان له‌ریزی تورکدا په‌یدا کردوه، نه‌مۆش زۆربه‌یان نه‌و پارێژگاری‌بکردنه‌ی نه‌مه‌ریکای کورد به‌وه تاوانبارده‌کن و به‌و پیلانه‌کۆنه‌ی داده‌تین که مه‌به‌ستی داتاشینی تورکیا بیت.

رژیمی تورکیا به‌ناشکرا وه‌ک ده‌ماره‌خوینبه‌ره‌کانی ره‌قبوون، به‌دریژی سالیانی دوا‌ی وینسه‌و په‌یکه‌ره‌کانی نه‌تاتورک، که به‌زۆر له‌سه‌رتاپای تورکیادا چه‌قینرابوون، هینمای دوودلی هه‌ر گۆزرا‌نکاری وچاکسازیه‌کی پیوستی بنه‌ماسیاسیه‌کانیان، له‌پیناو مسۆگه‌رکردنی مانه‌وه‌ی ده‌وله‌ته‌که‌ی نه‌تاتورکدا ده‌گه‌یاند. جا چونکه‌ تورکیا دیلی سیاسه‌تیکی داخراوی ماوه‌یه‌کی دوورو درێژبوو، نه‌یده‌ویست کومپانیا حکومه‌تیه‌کان تایبه‌تمه‌ند بکات، که به‌رده‌وام له‌بری سوود زیانیانده‌کرد، یان نا‌وانه‌ندیه‌تیه‌ک به‌خاته رژیمه‌ سیاسیه‌که‌ی وده‌زگا به‌رپه‌رايه‌تیه‌کانیه‌وه، هه‌رچه‌نده‌ گه‌نده‌لی وینکارامه‌یش ببونه‌خۆره‌و تییاندبوو، که‌چی به‌رامه‌ر به‌کورد توندو تیزی به‌کارده‌هینا. دوا‌ی نزیکه‌ی نیو سه‌ده‌ ملدان، کوردستانی تورکیا له‌سالی ۱۹۸۴ هه‌و، زنجیره‌چالاکیه‌کی چه‌کدارانه‌ی پچووکی به‌خۆره‌بینی، که نه‌ندامانی پارتی کریکارانی کوردستان به‌سه‌رۆکایه‌تی عه‌بدولا ئوچلان، له‌بنکه‌کانی سوریا‌یانه‌وه، به‌رله‌وه‌ی بۆ عیراق و تیران بگوتزنه‌وه، ده‌هاتن وده‌یانکرد. سه‌ه‌تا له‌سه‌ر سنوره‌کانی تورکیا، به‌لام زۆری نه‌بهرد، هه‌موو ناوچه‌ کوردیه‌کانی خۆره‌لات و خۆره‌لاتی باشووری گه‌رته‌وه. گه‌ریلاکانی پارتی کریکارانی کوردستان دل‌ه‌قانه‌که‌وته تیرۆر له‌کوردستانی تورکیادا کۆیان له‌توقاندن وکوشتی. خاوه‌ن زه‌وی ومامۆستاو پیاوانی تری سه‌ر به‌رژیم نه‌ده‌کرد، نه‌مه‌بینجگه‌ له‌ کوردی ناسایی وژماره‌یه‌کی زۆر له‌ژن و مندالانی "جاشه‌کان". وه‌ک هه‌موو نه‌و لایه‌نانه‌ی گیرۆده‌ی جه‌نگ ده‌بن وپاره‌ی به‌رپه‌رینه‌ی جه‌نگه‌که‌یان نیسه، پارتی کریکارانیش بۆ داینبکردنی پاره‌ی جه‌نگه‌که‌یان، له‌نه‌ورویای خۆر ناوادا که‌وته قاچاخچیه‌یه‌کی به‌رفراوانی هیرۆین*.

* هه‌ر له‌کۆنه‌وه کوردستان به‌هه‌شتی قاچاخچیان بووه، یوکسیکۆفا له‌تورکیا و زاخ له‌عیراق

هه‌ردووکیان به‌باشترین مه‌ل به‌ندی قاچاخچیان ناسرابوون. پیش شۆرش ۱۹۷۹ ی تیران، بۆ رووخاندنی

له سالی ۱۹۸۷هـ.و، سه‌ره تا باری نااسایی له ۱۰ شارداو، دواتریش له ۱۳ شاری
 نزیك یه كری خوره‌ه‌لات و باشوری خوره‌ه‌لات راگه‌به‌نرا، كه له‌ماوه‌ی تیوان سالانی
 ۱۹۲۵ و ۱۹۵۰ له ۱۹۶۰هـ.و بۆ ۱۹۶۳ و، نه‌ج‌ا له ۱۹۷۰هـ.و بۆ ۱۹۷۴هـ.مان
 ناوچه له باری نااساییدا بوون (نه‌گه‌رچی له سالی ۱۹۹۸ د سوپا وای راگه‌یاند كه
 چه‌كداره‌كانی كه‌لاخستیت، به‌لام باره نااساییه كه له ۶ شاردادا هه‌ر به‌رده‌وامبوو).
 له‌سالی ۱۹۹۰ د خاوه‌ن ده‌سته‌لاتیكي ره‌ها بۆ كوردستانی توركیا له شاری دیاربه‌كه‌ر
 دانرا، ده‌ستلاتی ده‌سته‌سه‌رداگرته‌ی هه‌موو نه‌و بلاوكروانه‌ی درایه كه نه‌ك هه‌ر له
 چاپخانه‌كانی كوردستاندا ده‌رده‌چوون، به‌لكو له سه‌راپای توركیادا، مافی گواسته‌وه‌ی
 فه‌رمانبه‌ره‌ حكومه‌تییه‌كان و راگه‌رژانی دانیشترانی گونده كوردیه‌كانیشی یندرا كه‌چۆن
 خۆی وویستی بیکات. رۆژنامه سه‌ره‌کیه‌كانی توركیا و بیگومان شوئینییه‌كانیش، چه‌ند
 شتیکی كه‌می لیده‌رچیت، هه‌ر نه‌و شتانه‌یان بلاوده‌كرده‌وه كه له ده‌سته‌لاتداری
 گشتیه‌وه ده‌رده‌چوون، بۆ نه‌وه‌ش پیوستییان به‌گوشاریکی زۆر نه‌بووه تا چاودیزیه‌کی
 خودی له سه‌ر هه‌واله‌كانی كوردستانی توركیا دابنن، به‌تایه‌تی كه له ده‌سته‌سه‌ردا
 گرته‌ی چاپخانه‌كانیاندا هه‌بوو (دیسانه‌وه چه‌ند شتیکی زۆر ده‌گه‌می لیده‌رچیت،
 رۆژنامه‌خۆرئاوییه‌كانیش له رۆژنامه‌توركیاییه‌كان باشته‌نه‌بوون). سه‌ره‌رای چه‌ند
 گۆرانكاریه‌کی كه‌م كه له‌سالی ۱۹۹۲ د به‌گوشاری وولاته‌خۆرئاوییه‌كان کران تا
 نارایشتی سیستمه‌دل‌ره‌قه‌دادوه‌ریه‌كه‌ی توركیا بكات، كه‌چی گۆرانكاریه‌كان له‌و
 ناوچه‌ه‌دا کاریان ینه‌كرا كه باری نااساییان هه‌بوو. راپۆرتی به‌رگریكه‌رانی مافی مرۆف
 شا چه‌ك له باكوری عیراقه‌وه‌ده‌گه‌به‌نرایه‌ده‌ست نه‌و كه‌سانه‌ی ده‌بانویست شاپروختین. به‌نی
 كاره‌ده‌ستانی پۆلیسی خۆرئاوا، له‌ساله‌كانی ۱۹۸۰ د به‌تایه‌تی نه‌وه‌ته‌كاندا، هیرۆین له‌تیوان و
 وولاته‌به‌ره‌مه‌ینه‌ره‌كانی تری ناساوه، له‌لایه‌ن چه‌ند ده‌لاتیكي دیاریكراوه‌وه به‌به‌رتیل به‌توركیادا
 ده‌گه‌به‌نرایه‌بازرگانه‌كانی پارتی كریكاراتی كوردستان له‌هۆلندا. بازرگاتییه‌كه‌ی پارتی كریكاراتی
 كوردستان له‌دونیدا یه‌كه‌م دیارده‌نه‌بوو. هه‌ر بۆه‌مونه‌به‌رتیتا له‌ناوه‌راستی سه‌ده‌ی نۆزه‌ده‌مه‌دا، له
 ناكامی نه‌وه‌ی "جه‌نگی نه‌فیون" ینده‌وترا "چین" كه له‌و پوه‌وه‌ه‌زۆر گه‌یوو ناچاركرد به‌رووی
 ده‌ره‌وه‌دا "بكریتسه‌وه"، به‌سه‌ر چیناندا سه‌پاند كه‌ه‌زۆریه‌ی نه‌و نه‌فیونه‌ی له‌هند دا ده‌چیترا، له‌رێنی
 بازرگانانی موخه‌ده‌راته‌وه‌بكریت. له‌كاتی شه‌ری هندی چینی تیوان ۱۹۴۵ و ۱۹۵۴ د، له‌په‌نسا
 به‌شی زۆری نرخه‌كه‌یی بۆ پشتگیریکردنی شه‌ره‌كه‌ده‌دا. وولاته‌به‌كگرتوه‌كانی نه‌مه‌ربكاش له‌كاتی
 شه‌ری قیتمای تیوان ۱۹۶۳ و ۱۹۷۴ د هه‌مان تۆمه‌تی درابوو پال.

له كوردستاني توركيار، رينكخراوى ليبورنى گشتى "تهمنيستى نهتهر نه شينال" وچارديزى مافى مرؤفى خۆرهلالتى ناوه راست "هيومه ن رايست ووج"و، نه و راپۆرتهى كه له وهزارهتى دهروهوى نه مهريكاوه سه بارهت به باري مافى مرؤفى سه راپاي دونيا ده رده چوو، پۆليسى تورك و ميليشياكانى سه ر به دهوله تيان به وه تاوانبارده كرد، كه بى كۆ هيچ كردتيك نازارو نه شكه نجهى كوردى نه و ناوچانه ده ده ن و ده شيان كۆژن. به هه زاران كه سيشيان به ناوى گومان ليكردنه وه ليداون به "دادگاي ناسايشى ده ولت" كه به دلپه ق و جينگه وهى "دادگاي سهر به خزي" نه تا توركى سالى ١٩٢٥ ناسرابوو، كه دواى زالبوونى به سه ر شوپشه كهى شينخ سه عيد، پۆ سزادانى كورد دايمه زرانده بوو.

له سه ره تاي سالانى نه وه ته وه، سال له دواى سال قوربانيانى شه رى كوردستاني توركيار چه ندين قات زيادى كرد، تا له ناوه راستى ١٩٩٦ دا كۆى قوربانيه كان له بيست هه زار كه س نزيك ببونه وه، زۆر به شيان خه لكى بيجه ك و بيوه ي بوون. تا سالى ١٩٩٤ به هزى كوشتنى چه نده مامۆستايه كه وه كه پارتى كريكارانى كوردستان له سه ر بلاو كردنه وهى كولتوره قيزه وونه كهى تورك به ناو كورددا كوشتبوونى، يان ميرى نه يتوانيسوو ژماره يه كى و ايان پۆ ناوچه كه ليدابينكات، چونكه له ترسى گياني خۆيان ناماده نه بوون له كوردستاندا مامۆستايه تى بكن، نزيكه ي چوار هه زار قوتابخانه يه ك و داخران. له كۆتايى نه و ساله دا، كه شه ره كه و ره فتارى هيزه كانى ميرى به بياراميه كى و ايان له ناو خه لكه كه دا بلاو كرده وه، زياتر له ٢٦٠٠ دى و گوندى پچووك* چۆلكران و، نزيكه ي دوو مليون كورد به سه ر شاره نزيك و دووره كاندا دابارين، چونكه شتيكى و ا بۆ نيسته جينگه رديان نه كرابوو. نه و ده ر كراوانه بوونه گه نچينه ي خه لكاتييك بۆ

* ژماره ي ته واه به نه نييه كى سويا داده نريت و، ناشكرا ناكرت. كورده چالاكه كانى مافى مرؤف و، سياسي ته دارانى كورد و، ناكاديميه توركه كان و، سه رچاوه خۆرئاوايه كان به ديپلومه كانيشيانه وه، خه ملاندنى جۆراوجۆرو ليكه وه دووريان هه به. "ناهد ميتسى" وه زيرى ناوخو، له ٢٧ ي حوزه يرانى ١٩٩٥ دا به په رله مانى راگه بانده، كه رينك ٢٢٠٠ گونده به ته واهه تى يان به شتيكى كا ولكراوه و، ١٩٠٠٠ كه س به سه ربازي ومه ده نيه وه كوژراون و ٢٠٠٠ كه سينكيش له باريكى نااشكرا دا كوژراون. به لام ناميرى ره سمى كه له ته موزى ١٩٩٥ دا ناشكرا كراو، له سه ره تاي شه رى كوردستانه وه تا كۆتايى ١٩٩٤ ده گرپته وه، دانى به راگويتزاني ٢٦٦٠ گوندى كورددا ناوه. له مانگى شوپايى ١٩٩٦ يشدا خه ملاندنيكى وام ده سه كوت كه له ٢٧٠٠ تا ٣٣٠٠ گوندى راگويرايت. هزى نه و جياوازيانه ش بۆ جياوزى سه رنجداني كۆمه لى كورده وارى ده گه رپته وه، كه له ژماره يه كى زۆر گونده كه

بوونه گه نجینه یه ک بۆ پهره دان به پارتی کریکارانی کوردستان، چرپوونه و هوان له شاره کانی باشوورو خۆرئاوا دا تووندو تیژی هینایه کایه وه. بوونی نهو په نابهرا نه کرژی له گه ل تور که کانیشدا پهیدا کردو، کوردهش نار ه زایی به رامهر بهو جیاوازی کردن و ده مار کرژی به هه بوو که له کاتی گه ران بۆ خانوو، یان کار، یان ته نانه ت دابین کردنی قوتابخانه ی مندا له کانیان له گه لێاندا ده کرا. ده سه ل اتداری تور کیش ناوه ناوه پرۆزه ی نیشته جیکردنی کوردیان، له شیوه ی نهو سه رباز گایانه ی سه دام حسین به در یژیایی رینگا سه ره کیه کانی کوردستانی عیراق دروستیکرد بون و ناوی "شارانی سه ره که وتنی" لێنا بون و، کوردیان تیادا دیلکرتبوو، راده گه یاندا. به لام به هژی بیاره ییه وه نهو پرۆزه یه نه هاته دی، چونکه تورکیا وه ک عیراق له سه ره دوو هه مین گه نجینه ی نهوتی هه موو دنیا هه ل نه تور شکابوو.

وا یتکههاتوون که به به شهیک له گوندی گه وره تر داده نرین. (نوسهر له ۱۷ / ۶ / ۲۰۰۰ د ۲۰۰۰ نه م زانیاریانه ی خواره وه ی بون نه م په راپرۆزه زیاد کرد - وه رگب). سالی ۲۰۰۰ سه ر ژمیریکی روون وره وانتر ناشکرا بوو. نه گه رچی ناماره که زیاتر له هه لکشاندایه و هیشتا دووره له وه ی به کلابوینته وه. سالی ۱۹۹۸ کۆمیته یه کی په ر له مانی تورکیا ده ر به خست که، ژماره ی گونده وێرانکرا وه کان یان به زۆر چۆلکرا وه کان ۳۶۶۵ گونده. به لام هه ندیك له جلا که کانی مافی مرۆف له و با وه دابوون که ژماره ی ته واو خزی له ۴۰۰۰ گوند ده دا. ژماره ی گشتی کۆژرا وه کانیش وه ک له تاوانبار کردنه که ی داد گایه که ی نوچلانی دور گه ی نامرلی حوزه ییرانی ۱۵۱۹۹۹ خرایه روو، به ۳۴۴۱۶ که س له قه له م درا - له مانه ۲۳۶۳۸ چه کداری PKK وه، ۵۵۵۵ که سی هیزه کانی میری پارێز (به پاسه وانانی گونديشه وه) و ۵۳۰۳ مه ده نی که (نزیکه ی هه موویان فوریانیی کورد) بوون. رۆژنامه ی (تورکش ده یلی نیوز)، یینه وه ی باس له ناکۆکی ژماره کان له گه ل نه وانه ی یتشو تر دا بکات، له ۵۰ حوزه ییرانی ۱۵۲۰۰۰ نامازه ی بۆ جۆره ژماره یه کی تری کۆژرا وانکرد، ۲۳۱۱۲ چه کداری PKK وه ۵۰۱۲ ی سه ره به هیزه کانی ناسایش، ۴۴۳۵ که سی مه ده نی ۴۳۰۲ کار به ده سی مه ده نی. واته ۳۶۸۶۱ کۆژراو. عوسمان به ی دیمری، جیگری سه رۆکی مافی مرۆفی تورکیا، له چارینکه وتینکی نو سه دا له ۱۰ حوزه ییرانی ۱۵۲۰۰۰ له پاريس، هه ر له و با وه په دابوو که ژماره ی راستی کۆژرا وه کان خۆ له ۴۲۰۰۰ که س ده دن. نه م خه ملاتنه شی له سه ره به مای یتو هندی په شی به وانه ی به شداری شه ره که بوون و نه نووسینه انه ش که له رۆژنامه کاندایا بلاو کرا ونه ته وه، کردوو. ده ای نه وه ی میری به ره نگاری موسولمانانی حیزولا بۆوه، وه ک عوسمان روونیکرده وه، هیزه کانی میری ته نیا له باشووری خۆزه له اتدا یی هه یج شار دنه وه یه ک ۴۰۰۰ که سیان کوشتوو، نه مه جگه له وانه ی که به یی داد گایکردن کۆژراون له ناوبراون یان له کاتی لیکۆلینه وه یاندا سه ره ونگومسکراون. کۆمیته یه کی په ر له مانیش له

له سالی ۱۹۹۴هه شه‌ره‌که‌ی کوردستانی تورکیا، وه‌کە «عه‌لی شه‌وقی ئیریک»ی وه‌زیری ده‌وله‌تی ڤیشووی تورکیا رایگه‌یاند، سالانه ۸و۲ بلیۆن دۆلار، واته‌سه‌دی ۲۰بودجه‌ی گشتی، یان دوو نه‌وه‌نده‌ی بیده‌رامه‌ته‌ سالانه‌یه‌که‌ی تورکیای ده‌خوارد. هیزه‌کانی تورکیا فرۆکه‌ و‌کۆپته‌ری جه‌نگی و، زرینۆش و‌تۆنیک‌ی هینده‌ زۆریان له‌و شه‌ره‌دا به‌کارده‌هینا، که‌ له‌ دانیشه‌تیه‌ تایه‌تیه‌کانی خۆیاندایا به‌ خه‌رجی جه‌نگی و‌ولایه‌یه‌ که‌گرتووه‌کانی شه‌ری ئیتناامیان به‌راورد ده‌کرد، له‌ کاتیکدا نه‌مان به‌گۆرته‌ی خه‌ملاندنه‌ ره‌سمیه‌کانی خۆیان، ژماره‌ی گه‌ریلاکان به‌ ئیحتیاته‌کانیشیانه‌وه‌ له‌ ۶۰۰۰ که‌س زیاتر نه‌بوون و، له‌ چه‌کی سووکیش به‌ولاره‌ هه‌چی تریان شک نه‌ده‌برد. خه‌رجی شه‌ره‌که‌ له‌وه‌ته‌ی هه‌لگیرساوه‌ تا نه‌مۆ، به‌ینی نه‌و خه‌ملاندنانه‌ی له‌ به‌رده‌ستدایوون به‌ ۴۰میلیار دۆلار داده‌نرا، به‌لام له‌ سالی ۱۹۹۳ وه‌و به‌هۆی زۆربوونی هیزی ئاسایشه‌وه‌، که‌ ژماره‌یان له‌ ناوچه‌که‌دا گه‌یشتیوه‌ ۳۰۰۰۰۰ که‌سیک، ته‌واو زیادیکردبوو. به‌لام هیزی سوپا له‌ ناوچه‌ی «تراکیا» وه‌ درێژایی که‌ناری ده‌ریای ئیچه‌ زۆر که‌مکرانه‌وه‌. تورکیا چاوی له‌ سه‌دام حسین کردو «پاسه‌وانانی گوند» یان «جاش»ی بۆ به‌گۆراچونه‌وه‌ی پارتی کریککارانی کوردستان دامه‌زراند. له‌ سالی ۱۹۹۵دا ژماره‌ی جاشه‌کان گه‌یشته‌ ۶۰۰۰۰ که‌س، که‌ هه‌ریه‌که‌یان مانگانه‌ ۲۰۰دۆلاری وه‌رده‌گرت نه‌وه‌ش له‌ کوردستانیکی هه‌ژارو دواکه‌وتوودا مووجه‌یه‌کی شایانه‌یه‌و، که‌وته‌ تۆقاندنی کورده‌کانی دراوسییان و، ڤیشه‌وه‌ی له‌ ئه‌نجامی کاره‌کانیان بترسن، قینی کۆنیان پتیده‌په‌شت و سووک و‌باریکیش به‌سه‌ر پارتی کریکارانیاندا ده‌هینا. نه‌چونه‌ ریزی «پاسه‌وانانی گوند» (که‌ کوردی ئاسایی زۆری قین لێیان ده‌بۆوه‌، چونکه‌ مه‌ترسی جه‌نگی ناوخۆی کوردیان ده‌زانێ) به‌ به‌لگه‌ی په‌شتگیریکردنی پارتی کریکارانی کوردستان داده‌نرا، نه‌وه‌ش بیانوویه‌کی باشبوو بۆ رووخاندنی گوندو/ یان راگواستی دانیشه‌تانه‌که‌ی.

خه‌ملاندووه‌. دیسان به‌ی دهبیر ژماره‌ی نه‌و کوردانه‌ی که‌ دوور خراوته‌وه‌ یان یان راگۆیروون به‌ ۳میلیۆن که‌س خه‌ملاندووه‌ که‌ ۸۰۰۰۰۰ به‌ قه‌له‌بالی ته‌نیا له‌ ده‌ووربه‌ری دیاره‌کردا په‌نابه‌ریوون، نه‌وانی تریشیان خۆیان گه‌یندۆته‌ گه‌ره‌که‌ و‌یزانه‌کانی نه‌نقه‌وه‌ نه‌ده‌نه‌و نه‌سه‌نبۆل و‌نه‌زمیر و‌شاره‌کانی تری خوئرتاوی تورکیا. شه‌رو کاره‌ توندو تیژییه‌کانی بوونه‌ته‌ گه‌وره‌ترین به‌لگه‌ بۆ ۱۷۵۴۷ کۆژراو که‌ تا ئیستا هۆی کوشتیان نه‌زانراوه‌ (له‌وانه‌ ۱۰۸۴۲ یان هه‌ر به‌ ته‌نیا له‌ باشووری خۆره‌لاتی و‌ولایه‌دا بووه‌)، نه‌مه‌ش به‌ینی خه‌ملاندنی سالی ۱۹۸۸ی به‌پۆه‌به‌راهه‌تی گشتی دادوه‌ری سه‌ربازیه‌ی تورک.

له سالانی ۱۹۹۳ و ۱۹۹۴، ۳۲۰۰ کورد دیارنه‌ماو وه کک ناوی "کوشتیکی نادیار"ی لئیرابوو، سه‌روه نگومکران، به‌رگریکه‌رانی مافی مرۆف، چ له ناو تورکیاو چ له ده‌روه‌شی، بی هیچ دوودلییه کک "تیبی مهر کک"یان به‌رپرسیار کرد، که ده‌وله‌ت پارێزگاری لیده‌کردن. سیاسه‌تمه‌داران و چالاکه‌کانی پارتیه سیاسییه‌کان و، به‌رگریکه‌رانی مافی مرۆف و، رۆژنامه‌نووسان و، مامۆستایان و، هه‌ره‌موو نه‌و کوردانه‌ی به‌فکره‌وه خه‌ریکبوون، نیشانی سه‌ره‌کی نه‌و تیبی مهر گانه‌بوون. هه‌موو تاوانه‌کانیش به‌نادیار مایه‌وه‌و، هیچ لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی جینائیانه‌یان له‌باره‌وه‌ نه‌کراو، هیچ تاوانباریکیشیان نه‌گرت و نه‌دایه‌دادگا تا سزا به‌دریت. ده‌سته‌لاتداری تور کک هه‌مان تا نه‌ویاریزه‌رانه‌ی به‌رگریان له‌تاوانباره‌سیاسیه‌کرده‌کان ده‌کرد به‌توقینیت، هه‌مان تۆمه‌تیاں ده‌دانه‌پال، وه‌کک تۆمه‌تی هاندانی "پرویاگانه‌ی جیاخوازی"، که‌هه‌ر که‌سێک نه‌و تۆمه‌تی هه‌بوایه‌ماوه‌یه‌کی زۆر به‌ند ده‌کرا.

تورکیاش، وه‌کک چه‌نده‌باره‌به‌وونه‌وه‌یه‌کی گه‌مژانه‌ی بیکه‌لکی ئیسرائیل و وولانه‌عه‌ره‌بیه‌کان که‌به‌رامبه‌ر به‌چه‌په‌کان ده‌یانکرد، هانی ریکخراوی ئیسلامی "حیزب ولا" (نه‌مانه‌هیچ پێوه‌ندییه‌کیان به‌"حیزبولا"ی تیرانییه‌وه‌نیه‌)ی توندڕه‌وی ناوخزی ده‌داو پشتگیریه‌کرد، تا جگه‌له‌کوردی ناسایی هه‌ر که‌سێک گومانی سه‌ر به‌پارتی کریکارانی ئیسکرایه، له‌لاوه‌بیکۆژن (سالی ۱۹۹۴ پارێزه‌رانی ناسایش وایان به‌چاکه‌زانی راده‌یه‌کک بز حیزبولا دابنن، بزیه‌سه‌دان نه‌ندامی بالاده‌ستیان لێگرتن و، سووک وباریک تۆمه‌تی جیابوونه‌وه‌یه‌کی رانه‌گه‌یه‌نراوی هیزه‌کانیان خسته‌پال. به‌لام هه‌ر بزغوونه، هیچ روونکردنه‌وه‌یه‌کی واشیان سه‌بارت به‌و شتانه‌ده‌رنه‌کرد، که‌له‌بنکه‌ی حیزبولا، که‌هه‌ر ۶۰ یارده‌له‌مه‌له‌ندی پۆلیسی موتمانه‌پیکراوه‌وه‌دووربوو، سه‌دان قوربانیان دیلده‌کرد و تا گیانیان ده‌رده‌جوو نازارو نه‌شکه‌نجیه‌یان ده‌دان و، که‌سێش گۆتی نه‌ده‌دایه‌). نه‌گه‌رچی سوپای تور کک خزی به‌"پاسه‌وانی کۆماری عیلمانی و پارێزه‌ریشی داده‌نا"، که‌چی ده‌زگا سه‌ربازییه‌که‌ پشتگیری نه‌م لایه‌نه‌ئیسلامیانه‌ی ده‌کردو، له‌سه‌رده‌می حکومه‌ته‌که‌ی دوا‌ی کوده‌تای ۱۹۸۰، سیاسه‌تی میری پشتگیری خویندنی به‌به‌ته‌ئاینیه‌کانی له‌قوتابخانه‌و دروستکردنی سه‌دان مزگه‌وتی نوی نیشاندا. له‌ناوه‌راستی نه‌وه‌ته‌کانیشه‌وه، راپۆرتی سالانه‌ی ریکخراوی لیبوردنی تیو ده‌وله‌تی "ته‌منستی نه‌ته‌رنه‌شینال"و، وه‌زاره‌تی ده‌روه‌ی نه‌مه‌ریکا، ریکخراوی چاودێری مافی

مرؤف "هیومان ریپتس ووج"، هموو ریپنکخواوه کانی ترو نهو تور کانهش که پاریزگاری مافی مرؤفیان ده کرد، زانیاری زورو به لگه نامه و پروانامه یان سه بارهت بهو پیشیلکزدانهی مافی مرؤف که له تورکیادا پیاده ده کران، ده خسته پروو، که به نازارو نه شکه نجه و لاقه کردن له پاش ویشه وهو، شیوه لیدانه کزنه که ی بنی بین که "فهلایه" پیده ووتراو، دیلکردنی بین حساب، تا ده گاته نهو جزوه سزا دینداناانهی به بیرى که سدا نایهت، وه کک له سالی ۱۹۸۹د روویداو سه رهازه تور که کان سه رۆک عه شیره تیکیان به خواردنی ته رسی وولاخ له گه وریکدا ناچار کرد.

جا له بهر نه وهی یاسای سزادانی تورکیا له ناوچه ناتاساییه کاندا پیاده نه ده کرا - دادگاکانی نیستنا فیش که مته رخمیان لهو که مه کیشانه دا ده کرد که به رهو پرویان کرابورنه وه - نیتر قوربانییه داپلوسینراوه کان، له لیژنه ی مافی مرؤفی سهر به نه نجه مونی نه وروپای بهو لاره هیچ شویتیکی دییان نه بوو تا کیشه کانی خزیانیان به رنه به ردهم. جا له بهر نه وهی تورکیا خزی لهو نه نجه مونه دابوو، ده بو ا پایه نندی برپاره کانی لیژنه که ی مافی مرؤف برایه. به لام لیژنه که قایل نه ده بوو له زوربه ی کیشه کان بکوژیته وه، ته نیا چند کیشه یه کی که می هیشته وهو، برپاردانیشیان هه ندی جار چند سالیکی ده خایاند. به تایبه تی نه گهر تورکیا به برپاری لیژنه که قایل نه بوایه. (ههر بوغونه ته رسی نازه ل ده رخواوردانه که پنج سالی ویست تا برپاری له باره وه دراو، نه وهی تاوانه که شی به رامهر کرابوو ته نیا ۳۰۰۰۰۰ فرنکی فه رهنسایى درایه). کورده کانی تورکیا خزیان به کوردی غیراق به راورده کرد، بهو کاره سات وتوله یه ی سه دام حسین له بره غیراقیه کانیانی سه ندبزه وه. خو نه گهر ژماره ی نهو که سانه ی له نه نجامی "ناپالم"ی تورکیادا، له قوربانیانی چه کی کیمیای غیراقی هه لمه تی ناسراو به نه نفال هنجگار که متر بویت، به لام خو تورکیاو غیراق به کومه ل وه زور کوردی گونده کانیان راگوژیوا، مافی مرؤفیشیان به کومه ل پیشیلکردوه وه. وه زاره تی ده ره وهی نه مهریکا ناچار بوو دان به هاوشیه یه کی زوری کرداره کانی هه ردوو وولاندا بنیت که دژ به کورد ده یانکرد. له وه لامی پرسیاریکدا که له "جون کورنبلوم"ی جیگری یاریده ده ری وه زیری ده ره وه، سه بارهت به جیاوازی ماله کوردیتک له تورکیا وهو ویزانکاریه هاوشیوانه ی له کوردستانی غیراقدا ده کریت، کرا، ووتی: "نه گهر له گوندیکدا بیت، نهوا هیچ جیاوازیه کیان نیه".

له پایزی ۱۹۹۴ پښتلیکردنی مافی مرؤف له ناوچهی "تونجلی" به راده په کی نهوتیور، که "یزمیت کویلو توگلو" ی وهزیری دهولهتی تورکیا بؤ مافی مرؤف، ناچارنیت دان به زیاده رویه کانی هنزی ناسایشی تورکیای ناوچه که دا بنیت وقسه کانی رینکخراوه کانی مافی مرؤفی نهو چهنده ساله په کلابکاته وه. وه زیر ووتی: "پارتی کریکاران له ناوچه کانی تر دا تیرزوده کات، به لام نهوهی له توغیلیدا ده کریت له ناستی تیروری دهوله تدایه، چونکه لهوی دهولت جوتیاره کان راده گوپیت وگونده کانیان ده سوونیت. له باشووری خوره لاتی وولاتدا، دوو ملیون جوتیار سرگره راندانکراون ویویسته خورا ک و شونینی ژبیانان بؤ داینیکریت". بیگومان ده به دهه کانیان هیچ یارمه تیه کی وایان بؤ دابین نه کرا. له گهل نهوه شدا که "کویلو توگلو" به رامیبه به سرجه م پروداوه کانی کوردستانی تورکیا و کاره تیروریستیه کان، پارتی کریکارانی بهرپرسیار کردیور، به لام گرنگی قسه کانی له وه دابوو که شتیکی نوتی له میووی تورکیادا هینایه کایه وه. چونکه هیچ بهرپرستیکی تری بالادهستی ینش وپاش قسه کانی "کویلو توگلو" دانی به قسه کانی نه ودا نه نا. راستیه که ی دانانی نهو وه زاره ته که هیچ کاتیک پاره ی پیویستی له به رده ستدا نه بووه، سالی ۱۹۹۲ بؤ که مکرده نهوهی ره خنه کانی نه وروپا و نه مریکا دامه زریتر، که تاده هات له سهرتوماره پیسه که ی تورکیای بواری پښتلیکردنی مافی مرؤف زیادی ده کردو حکومه تی تورکیاش هیچ باکی نی نه بوو.

تونجیلی که دانیشتونوانه که ی کوردی عدله وین وبه "زازا" ییانه ده وین، شاریکی کوردانه ی ناسایی نه بوو. له ناوچه په کی شاخوایی پر له شیو ودولی قولقوولدابوو، ته نانه ت کورده کانی به شویکی چه په کیان داده نا. تونجیلی - یان "ده رسیم" که بهر له تورکردنی ناوه کوردیه کان، ناوی واپوو - ، تا سالانی ۱۹۳۷ و ۱۹۳۸ نه که وته ژیر دهسته لاتی دهوله تی تورکیا وه، ته ریکی ناوچه که ش خه لکه که ی والیکردیور گوی به دهسته لاتی ناوه ند نه دهن و، باجی پیویست نه دهن، نه تاتورکیش هدر نهوهی کرده بیانور تا به سهر دوا بنکه ی به ره له ستکاره کانی زالبیت. ههرچه نده زه جه ته پروداوه کانی نه وکاته بزانیوت، چونکه نه رشیفه کانی کوماری تورکیا به مؤرکراوی مابونه وه و ده شیننه وه، زور که میشی په کلاییکراوه ته وه، به لام هدر نه ونده ی ناوی "ده رسیم" لای کورد به اتبایه، نیر نهو پروپاگنده سامناکه نه سه لئراوه یان ده ووتوه که تاییه بوو به وهی هیزه کانی تورکیا، گازی ژه راوی له دژیان به کاره نیانی.

سه‌بارت به و کاره سهربازیانه‌ی نه‌نقهره ناوچه‌ی ”ده‌رسیم“ ی بیج گرت و خستیه
 ژیر ده‌سته‌لاتی خزیده‌وه کهس قسه‌ی له‌سهری نییه، چونکه هیند درندانه و نامهردانه‌بووه
 که نزیکه‌ی نیوسده بزووتنه‌وه‌ی کوردی له جووله خست. حهوت سال پیشتر،
 عیسمت ئینزنزی ده‌سته‌راستی نه‌تاتورک و جیگره‌وه‌ی راسته‌وخوی
 سهرکۆماریتیه‌که‌ی، هیچ گوما‌تیکی له‌باره‌ی راستی نیازه‌کانی ده‌وله‌تی تورکیا
 نه‌هیشته‌وه. هه‌رچه‌نده ئیننۆ خوی کوردبوو، کهچی کوردی و ناگادار کرده‌وه که:
 ”له‌م وولاته‌دا نه‌ته‌وه‌ی تورکی لیده‌رچیت که‌سی دی بۆی نییه داوای مافی نه‌ته‌وه‌ی
 ره‌گه‌زی بکات“. نه‌و بۆچوونه ناسایه‌ش بووه بناغی هموو ناماده‌کاریه‌کانی کۆماری
 تورکیا، ئیننۆش بۆخوی سهرکردایه‌تی هه‌لمه‌ته سهربازیه‌که‌ی سهر ”ده‌رسیم“ ی کرد.
 ”سه‌بیحه گوکچین“، که نه‌تاتورک کردبووه کچی خوی و نییگه‌یاندبوو، یه‌که‌مین
 فزۆکه‌وانی نافرته‌ بوو، په‌نجای سال دوا‌ی بۆردومانکردنی شو‌رشگره‌کانی ”ده‌رسیم“،
 هیچ له‌کاره‌که‌ی په‌شیمان نه‌بوو هه‌ستیشی نه‌ده‌کرد که ویزدانی نازاری بدات.
 سه‌بارت به‌کاره‌که‌ی ده‌یووت: ”بۆ پاراستن و مانه‌وه‌ی کۆماره ساواکه‌ ده‌بوا نه‌وه
 بکرایه“، به‌رگری له‌خو‌شی به‌وه ده‌کرد که نه‌ده‌بوو هیچ مشهورینک له‌سهر بیرو‌رای
 کۆماری عیلمانی نو‌تی دژ به‌یاخییه‌کانی کورد بکرایه که هیزه‌تاریکه ئیسلامیه‌کان
 کاریان تیکردبوو، ده‌یووت: ”نه‌تاتورک نه‌و نه‌رکه‌ی پسپاردم و منیش به‌چاکی
 جیبه‌جیمکرد“. پیاو وژن و مندالیان له‌ناو نه‌و نه‌شکه‌وتانه‌دا گه‌مارۆده‌دا که کورده‌کان
 بۆ خو‌ ده‌ربازکردن چووبوونه ناویانه‌وه‌و، به‌زیندویتی تیا‌اندنا ده‌سووتیران، به
 نه‌نقه‌ستیش ناگریان له‌دارستانه‌کان به‌رده‌دا تا هه‌رکه‌سیک خوی له‌ناویاندا
 هه‌شاردایت بسووتیت (سه‌یره‌که له‌وه‌دایه له‌سالی ۱۹۹۴ یشدا، هه‌مان شیوازیان له‌و
 ناوچه‌یه‌دا به‌کاره‌ینایه‌وه که به‌دارستانی سروش‌تی داده‌نرا). کورده‌کانی ده‌رسیم تا
 فیشه‌کیان پیماشه‌ریانکرد، به‌لام هیزه‌کانی تورکیا، بۆ جیبه‌جیکردنی داوای نه‌و
 سه‌رده‌مه‌ی رۆژنامه‌تورکیه‌کان، که وه‌ک چۆن ”کاتۆ“ - سهرکرده‌ی به‌ناوبانگی
 رۆمانیا - داوای ویرانکردنی ”قرتاجه‌ی“ کرد، نه‌وانیش داوای ویرانکردنی ناوچه‌کیان
 ده‌کرد ”ده‌بیت ده‌رسیم کاولبکریت“، سه‌رجه‌م گونده‌کوردیه‌کانیان کاولکردو
 به‌هزاران که‌سیشیان له‌وانه‌را گویۆا که له‌مه‌رگه‌ ده‌ربازیانبوو.

له‌به‌ر زۆر له‌و وولاته‌ته‌و روپاییانه‌ی، باوه‌ریان به‌وه کردبوو که بۆچوونی که‌مالیزم

رووه و نوپکردنه و هیه * . له سالی ۱۵۱۹۴۶ هه ندینک له باره ناساییه که لایرا، رینان به راگویتزراوانی ده رسم دا که بگه پته وه . دوی دوو سال پوژنامه نووسیکی تورک که سهردانی ناوچه که ی کردبوو، نووسیوو: "ته گه سبزه ت به ده ولت قسدت له گه له خه لکه کانی بگردایه نه وایین و ابو مه به ست باجگر و یولیسه"، چونکه ناوچه کانیان "قوتابخانه و پزشکی تیدا نه بوو، تیمه هیچ شتی کمان بو نه کردون به لکو هر چیه کمان و بستیت لیمان سه ندون. تیمه بو مان نییه به مجزه له گه لیاندا برده و امین".

دوی نیو سه ده، کاریگه ریتی پرکیشیکردنه که ی "کریلو نوگلو"، زوری نه خایاند، راگویتزانی کورده گوندنشینه کان هه برده و امبوو، ته گه رچی له سالی ۱۹۹۵ هه، راگویتزان و کوشتنی نادیارو نه و داویانه ی به دادگای ناسایشی ده ولت ده دران، که متربوونه وه، په نگه له بهر که می قوربانیه کان بووینت. سالی ۱۹۹۴ سویای تورک نه یهینشت وه زیر سهردانی گونده کانی ناوچه ی "توئجلی"، که دانیشخوانه کانیان راگویتزراوون، بکات و نه شهینشت چیلهری سه رۆک وه زیران، که به توندوتیز ناسرابوو، بو خزی چاوی به کورده کان بکه ویت وله پروداوه کانی ناوچه که بکوئینه وه . کاتیک گوندنشینه کانی کورد شه کوای حالیان، سه بزه ت به و زورداریانه ی لیمان کرابوو برده لای و، بییان راگه یانده بو که کوپته ره کانی سویای تورکیا بوردومانی ماله کانیانی کردوو وه به سه ر خاوه نه کانیاندا پروخاندوونی، چیلهر نکولی له وه کردو به ته وه سه وه پیووتبوون، په نگه نه و کوپته رانه نه فغانی، یان نه رمه نی، یان روسیای بووین، به لام بیگومان ناکری کوپته ری تورکیا بوین. دوی هه ول و ته قه لای سالاتیکی زور بو قایلکردنی لیسر سراوانی تورکیا، تا چیدی مافی مرۆف له وولاته که یاندا پیشیل نه کن، دیپلوماتیکی نه مهربکایی زور به ناگای نه و فایله، ده سه و ستانانه ووتی: "تورکیا بیسترین دوژمنی خۆیه تی".

* چهند به شیکی نه وروپا له گه له نه وه دا نه بوون، "باسیلی نیکین" که دیپلوماتیکی روسیای قه بیسه ری و نوو سه رینکی به ناویانگی کیشه ی کورده . له نامه یه کیدا بو پوژنامه ی The Times ی له نده نی له سه ر مانشینیکی ۱۶ ته موزی ۱۹۳۷ پوژنامه که، که تپاندا په وایی به شه ره که ی ده رسمیه که مالیزمه کان درابوو، گوايه: "سویای تورکیا سه رکوتی به ره له ستکارانی خویندن ده کات"، لیکین نووسیوو: "ته و بوچوونه هه له به که گوايه کورد خویندیان ناویت، نه وان به ره نگاری به تورک کردنیان

بوونه ته وه"

و نه بهی هەر چیلەر به ووردی نکولی له رووداوه کان کردیت، هاویهمانانی "ناتۆی" تورکیاش، سهیرکه ری رووداو و بهر سه ندنه که ی بون و، هیچ ده سه شخه ریبه کیشیان بز وه سستانی ململایکه نه کردو، پروباگه ننه و لاف لیدانه گالته جار یبه کانی تورکیاش له ویندا بووه ستیت، که گرایه سه نگه رگری یشه وه ی وولاته هاویه یمانه کانه و، وولابانی ناتۆ پشتی پیده به ستن و، فه لایه کی سه ختی ناوچه که شه. خز نه گه ر جار و بار یئک نه لمانیا، بز ماوه ی کورت کورت چه کی پینه فرۆشتایه، وه ک له سالی ۱۵۱۹۹۳ رایگه یاند که هیزه کانی تورکیا چه که به خشراره کانی نه لمانیا له شه ری کورددا به کار ده هینیت، به لام سیاسی وولابانی ناتۆ هەر چاویژ شیکه ری رووداوه کان بوو. سه بهارت به عیراق، وولاته خورئاوییه کان نه یانده توانی، یان نه یانده ویست گوشار بخه نه سه ر دیکتاتور یکی به دنار که خراپه کاری به رام بهر به کورد نه کات ونه یان چه وسینته وه، نه ویش به هزی کیه رکیکه ی تیوانیان له سه ر بازاری عیراق و، پندا گرتنی پاراستنی به رژه وه ندی "جیو- ستراتیژی" یان و، هیشته وه ی تیرانیش له قاوغه که ی خویدا. سه بهارت به باری تورکیا، وولابانی ناتۆ به هزی هاویه یمانتی تیوانیان و، پندا گرتیان له سه ر به رژه وه ندییه "جیو ستراتیژی" یه که یان، جگه له کیبه رکیکه ی تیوانیان له سه ر بازاری تورکیا، هیچ هه نگاویکیان نه ده نا که و له حکومه ته به دیمو کراسی هه لئو یژ دراوه که بکه ن کورده کانی تورکیا بیاریژیت.

له حوزه ییرانی ۱۵۱۹۹۲، به هاوه لی دوو رۆژنامه نووسی لاری ئینگیزی سهردانی باشووری خوره لاتی تورکیام کرد، که بز یه که مجار سه ر کو تکر دنه به په له که ی تورکیایان بینی که ناوچه که ی گرتبۆه. له شاری دیار به کره وه به تۆتۆمۆیل، به خوره لاتدا به ره و بنکه کانی پارتی کریکارانی کوردستان بوینه وه له و زغیره گرد و چیا یانه ی تا خوره لات درێژ بوونه وه، به شاره کانی "لیچه" و "هاتمان"، (که له تورکیادا به شاری نهوت داده نریت وه "تیرۆر کرنی نادیار" یه به ناوبانگه) و "سیلقان" و "سیرهت" و "شیرناک" و "تۆلۆدیژی" (که سالی ۱۹۹۱ کوردینکی زۆری عیراق په نایان بز برد)، په تیروین. نه مجا به درێژی سزوری هاویه شی له گه ل عیراق و سو ریادا به ره و خورئاوا بوینه وه، روومان له شاره کانی "سیلزی" و "جزیره" و "میدیات" و "ئیدل" و "نسیین" کردو، پاشان به ره و باکور بز ماردین و له و یشه وه گه رایسه وه بز دیار به کر. چه ند دۆستیکی کوردم له نه نقره وه رگه یی لاریان بز په یدا کردم، که پاشان بۆم ده ر که وت ئینگلیزیه که ی وانیه، به لام

لایه نگرینی پارتنی کریکاران و بۆچوونه مارکسیه کانی بیسه ندازه بوو. هه رچه نده تیگه یشتنی سه رنجه کانی زۆر جار زه جه تبوو، به لام نهو بۆچوونه ی لا چه سپاندم که لهرانی کورد به بهروایه کی کویترا نهوه خویمان به قوربانی شه ره کان ده کهن. ساویلکه به تیه که ی وای ئیکردم هه ندی جار به ته و سه وه سه رنجی سادیانه ی ئیبه دم، نهویش منی به پیاویکی ئیمپریالیزمی وا تاوانبار ده کرد ده ستم ئیشورائیت، هه رچه نده له هه ره سه پنهانی به کیتی شه زره ویه وه ووشه ی "ئیمپریالیزم" له خۆره لاتی ناوه راستدا باوی نه ما بوو. به لام ده مه ته قیکه مان دوودلی که مکردمه وه، چونکه زۆر له وه ده ترسام هه ر که له گه له ناسایشی تورکیادا تووشی گرفتیک بین، که زۆر جار بیجیاوازی جگه له دیلومات و، نویتنه رانی رینکخراوه کانی مافی مرۆف و، نهو که مه سیاسه ته داره کوردانه ی پرکیشیان بکردایه به ناوچه نااسایه کاندا به سوورینه وه، له گه له رۆژنامه نووسانی تورک و بیانی شیدا پرویانه دا، شتیکی ئیه سه رنیت. تیمه وه ک رۆژنامه نووسی بیانی نهو به ره که ی مه ترسی وه ده رنانی تورکیا، یان ئیدائمان هه بوو، به لام نهو وه ک وه رگرتیک، ژبانی خۆی خستبووه مه ترسیه وه، چونکه هاریکاری له گه له نهو بیانییه خۆه لقرتینه رانه دا ده کرد که ده یانویست حکومه تی تورکیا شه رمه زار بکه ن. هه رچه نده زۆره ی رینگا که مان خراپبوو، خائیکی زۆری پشکیننی له سه ربوو، به لام به ختمان هه بوو، به که یفی خۆمان ها تو جزمان ده کرد.

وه رگیره که مان توانایه کی چاکی بۆ خۆ خۆشه و یستکردن لای نهو کوردانه هه بوو که رتیکه و تمان ده کردن، قایلیده کردن لهو لاریانه ی ها تو جۆی زۆر که میان به سه ره وه به چاوینکه و تیان له گه له دا سازبه دین، چونکه پیمان و ابو لهو شویتانه دا چاودیری نا کرین، واته له سه ر چاوینکه و تکرده که یان تووشی هیچ نایه ن. له نزیک شارۆچکه ی "تیرو"، که پارتنی کریکاران له ۱۵ ئابی ۱۹۸۴، یه که م چالاکی سه ربازیانه ی خۆی دژ به بنکه یه کی جه ندرمه ی تورکیا کرد، جو تیارنیک گزانده ی له ده ست پارتنانه کان وهیزی ناسایش وه ک یه ک ده کرد، به تابه تی نه وانه یان که "تیبی تابه ت" یان پیده ووترا و به جل و به رگی مه ده نیه وه گواره ی گویتانه وه، به ناو خه لکه که دا ده سوورانه وه، هه ر هه مو خه لکه که ش لیان ده ترسان وه دلره قترین و درنده ترین که سیان داده نان.

نه وشته ی به لای تیمه وه له گزانده ی جو تیاره که به بایه ختر بوو، سه رنجدان و خۆگیلکردنی بوو لهو پرسیا ره ی که سه به ره ت چۆنیتی گه یشتنه شارۆچکه نزیکه که

لیمانکردو، خۆی وانیشاندهدا وه کک له پرسپاره کهمان نه گه‌یشتبیت. چهند جارینک پرسپاره کهمان له دووباره کردهوه، پاشان هه‌ستمانکرد که کوردینکی کهم نهو ناوانه‌ی تور که کان له سالانی رابردودا به‌سه‌ر شاره کوردیه‌ی کاناندا دا‌پریوه به‌کارده‌هین (دواتر زانیم که تور کک ناوی هه‌موو ناوچه‌و شارو شاروچکه عه‌ره‌بی و نه‌رمه‌نییه‌ی کانیشیان گۆریوه، به‌لام ناوی رینگای خیراو وینستگه‌ی ناوی له‌سه‌ر نه‌خشه وه کک خزیان هیلرابوونهوه، چونکه لایه‌نی پراکتیک به‌سه‌ر لایه‌نی ئایدۆلۆژیای ئەم دووانه‌یاندا زال‌بوو). بەم شیوازانه‌و به‌پراکتیکی کاره‌باو ته‌له‌فون، تور کک له‌گۆرینی نادگاری کوردستاندا سه‌رکه‌وتی به‌ده‌سته‌په‌ینابوو، به‌لام نه‌یتوانی نهو کوردانه‌ی بگۆریت که هه‌موو بایه‌خکیان بۆ نه‌وه‌بوو ناوچه‌ی کانین له‌کاره‌ حکومه‌تییه‌ی کاندا به‌شی خۆی به‌ریکه‌ویت، به‌تایه‌تی که له‌وه‌ گه‌یشتیوان نه‌گه‌ر حکومه‌ت بیه‌ویت ده‌توانی چیان بۆ بکات. به‌لام نهو کورده‌ناسایانه‌ی تیمه‌ی قسه‌مان له‌گه‌لدا کردن، ده‌رکیان به‌وه‌ نه‌کردبوو، تورکیا بۆ ده‌مکو‌تکردینکی وا خۆی ناوه‌ته‌وه که زۆر له‌وه‌ی پیشتریان خراب‌تریبیت و، سه‌رکو‌تکردنی نه‌مجاره‌یان هه‌یجگاره‌کی بیت.

مرزوف تا بزاتیت چ قه‌لاجۆ کردینک و به‌کۆمه‌ل راگۆڕانیک له‌تیوان سه‌فه‌ویه‌ی کان و عوسمانیه‌ی کاندا پرویانداوه‌و، تیشبگات له‌وه‌ی چی له‌دژی کورد ده‌پیتسرا، ده‌بیت بۆ سه‌ده‌ی شانزه‌یه‌م بگه‌رپه‌وه. دوا‌ی سالانیک ”ئه‌حمه‌د تور کک” نهو سه‌رکو‌تکردنه‌ی تورکی هه‌لسه‌نگاند، ووتی: ”نهو باوباپیرانه‌مان که دوا‌ی شو‌رشی شیخ سه‌عید رزگار ببوون، له‌ دل‌ره‌قی و در‌ندایه‌تی ده‌وله‌ت ووریان ده‌کردینه‌وه. به‌لام ده‌وله‌ت هه‌یج رۆژینک له‌مجاره‌ی دل‌ره‌قتر و در‌نده‌تر نه‌به‌وه”. ئه‌حمه‌د تور کک وه‌چه‌ی خه‌زینانیک له‌عه‌شیره‌تیک کوردی به‌ناو‌بانگه‌و تیس‌تا نه‌ندانیک هه‌لکه‌وتوی په‌رله‌مانه‌ی باوکی له‌شو‌رشێ ۱۹۲۵ دا به‌شک‌اری‌کردووه‌و به‌رینکه‌وت له‌و سه‌رکو‌تکردنه‌ی که دوا‌ی شو‌رش دژ به‌به‌شداره‌ ده‌ربازبووه‌ کان ده‌کرا رزگاری بووه. ئه‌حمه‌د له‌سه‌ر قسه‌کانی به‌رده‌وامبوو ووتی: ”پیشان، هه‌ر نهو که‌سانه‌ سزا ده‌دان که راسته‌وخۆ نیوه‌ندیان به‌شو‌رش‌ه‌وه‌ بوایه، یان له‌چه‌ند سه‌ره‌کک عه‌شیره‌تیکیان ده‌دا که بیانویستایه سه‌رۆکایه‌تییه‌ی که‌یان له‌که‌لک بخه‌ن، به‌لام نه‌مجاره‌یان خه‌لکه‌ ناسایه‌که‌ی که له‌م‌مه‌لاتی کوردستان نه‌گلابوون له‌سه‌ر نه‌چوونه‌ پال ده‌وله‌ت سه‌رکو‌تده‌کران. پیشان مه‌به‌ست دامرکانده‌وه‌ی شو‌رشبوو، به‌لام تیس‌تا ته‌فرو تونا‌کردنی هه‌یجگاره‌کی گه‌لیک و

پنجاهی نه ته وهی و که سایه تیه جیا که یه تی.

جا نه گهر پارتی کریکارانی کوردستان نه و مه به سته ی بوویت نه وه یان خوا ده یزایت. په که که له نه نجای نه و سهر که وتانای به ده سته هینابوو، به راده په ک له خوی بای بیوو که له سالی ۱۹۹۰ دا خویشاندان ومانگرتنی گشتی به لایه نگرانی ری کجخات و. به ناشکرا پرویا گانته ی توند په وانه بلا وکاته وه، که هه مووی ده بوونه ریخوشکردن بز توله کردنه وه په کی درنده ای هیزه چه کداره کانی تور کیا. له شاری "شیرناک" دا، که به مه لسه ندیکی بزورته وه ی نه ته وه ی کورد داده نریت، چند هه فته په ک یش هیرشیکی سهره کی هیزه کانی سوپای سهر شار، که بروه هوی چولکردنی، له لاکر لاتیکدا هه ندی لوی کوردمان بینی به ترس وله رزه وه بیان راگه یان دین که میلیشیا کانی ده ولت چون کویرانه ته قه یان له هه موو خانوو کان کردوه خانوی ده ولت تی لیده رجیت (نه وه ش لاف وگه زافه کانی حکومه تی تور کیا پوورچه کرده وه، گویا پارتی کریکارانی کوردستان هیرشی کردوته سهر شاره که و زیاتیکی زوری شی لیدا وه). له وه دا به خته وه بووین که گه یشتینه نه و شاره ی میری پتی چورونه ناو شاره که ی به بیانی، به تاییه تی روزه نامه نووسه کانیا ن نه ده دا، ریکه وتی ناهه نکیکی سه یریشمان بز لایه نگریتی میری تیادا کرد، که بیگومان له به رده می په یکه ری نه تاتور کیشدا سزده کرا، زن و بیاو و مندا ل به شداریان تیایدا هه بوو. له و ناهه نگه ی پاسه وانانی گونده کانی ناوچه که و خیزانه کانیا ن و، خه لکی دیشی تیادا بوو، هاو به شیکه ران ملدان ولایه نگریتی خویان بز کومار راده گه یانند. به گه یشتنمان نیر هر به دوا ی "والی" یه وه بووم وئی نه بوومه وه تا به کرژییه وه ناچار پیشوازی و چاو نیکه وتی له گه لدا کردین. نۆتۆمۆبیله که یی ویاوهره چه کداره کانی نارد له دوومان تا بمانبهنه نووسینگه که ی. هر که چووینه ژورره وه، والی له پشت میزه که یه وه دانیش و گوتی بز پرسیاره کانغان شلکرد، نه مجا بهر له وه ی کوتوپر فرمانی له شار ده رچووغان پیرا بگه یه تیت، تا ۱۰ ده قیقه یه ک که وته قسه ی هه له ج و به له ج. چونکه له سهر خوی نه بوو تیمه ش بواری مشتمل کردنمان نه بوو، بزیه به هیمنی له شار ده رچووین.

دوا ی چند روزه ی ک، له نه وه رۆدا به نۆتۆمۆبیل گه یشتینه گره په پانه که ی به رامهر شاره وان ی "نوسه ی بین"، نه و شاره ی تور کیا که له گه ل "قامیشلی" سو ریای حکمیدا ته نیا سنور جو ییان ده کاته وه. دوا ی سه فه رتکی دورودریتۆی روزه یکی گهرم، بز ساردی

خواردنه وه چووینه چایخانه په کی لای گوره پانه که . کاتیگ نژتومبیله که مان داده نا گورتمان له دننگه دهنگی ناو چایخانه که بوو، که چی هر که تیمه چووینه ژووره وه دانیشتونانی ناو چایخانه که، قسه کانی خزیاں بری، له ناو کومه له پیاوینکی مرومژچدا دانیشتن. دیاربوو زوربه یان ده مانچه یان پیوو، هه ندیکیشیان له ناو کیفی بنه نگیلیان نابوو. هرچیبه کمان کرد بز نه وه ی قسه یان له گه لدا بکه یین به با چوو، پنده چوو به قسه کردن له گه ل رژژنامه نووسه بیانیبه کاندا رانه هابن ونه شیان هویت نهریتی خزیاں تیکده ن.

له گوره پانه که به رینه وه و چووینه ناو شاره وانیه وه، دادوه ری ناوچه که به گهرمی پیشوازی کردین. "نوسه یین" ناو بانگی به و هه موو کوشتنه دهر کردبوو که لای که س ناشکرا نه بوو، به لام هه ندی جار هی وای ده گرتوه که هزی کوشتنه که ی به ناشکرا هاواری ده کرد، وه ک سیاسیه چالا که کانی کورد، یان هه وانییر ودابه شکهرانی نه و رژژنامانه ی لایه نگری کوردبوون وله نهسته نبول دهرده چوون، هه ندی جاریش خه لکی ناسایی واشی ده گرتوه که له دوورو نزیگ هیچ پیوه ندیه کی به سیاسه ته وه نه بیت، تا چه ند رژژتیکش لاشه کانیان له سر شه قامه کان ده هیشته وه، بز نه وه ی که س هیزی ده ولت له بیر نه کات. دادوه ره که لایونکی سی سالان بوو، لیمان برسی، بزچی وه ک دهرده که ویت هیچ که سیک له وانه ناگیرین که سیاسیه کان ده کوژن؟ و بزچی هه تا تیسسا لیکرلینه وه له و تاوانانه نه کراوه که به ره و پرووی هیزه کانی ناسایش ده کرینه وه؟ وه ک رینکخرای لیوردنی توو ده ولتیش ده لیت، نازارو نه شه که نجه دان له سر ناسیتی فراوان وبه پروگرام ده کرین. دادوه ره که زور ره وشته رزانه و هیمانانه وه لامی داینه وه، ووی، هزکه ی زور ناسانه و، به نده به کونه یاسا که ی تورکیا وه که سزای پنده دریت، چونکه نه و یاسا نوییه ی له م دوا یبه دا دانراو پرویا گانته په کی زوریشی بزکرا، له ناوچه نا ناسایه که دا پیره وناکریت. یاسای نا ناسایه که ش داد گایکوردنی فهرانبه رانی ده ولت به دادوه ری گشتی دیاربه کر ده سپیریت، نه ویش ده سته لاته که ی خزی به ره و پرووی سر کرده به کی سهر بازی ناوچه که ده کاته وه که له و باره وه هیچ شتیگ ناکات. لیمان برسی، نه ی دووباره کردنه وه ی تاوانبار کردنی؛ پولیس، جه ندرمه، سویا، تیبی تایبه ت نه وه ناگه یه بیت که به پروگرام وله ناسیتی به ریلارودا مافی مرزف پیشیلده کریت وناوی تورکیاش ده زبیتیت؟ نه ویش هر دووده سستی به رز کرده وه و پاشان لیکي جوینکرده وه، وه ک بیه ویت بلتی که نه و ته نیا یاسا جینه جیده کات، له سایه ی

شهرتکی واشدا هیچ که سیکي سر به میری له جیهه جیکردنی یاسا به ولاره شتیکی تری
پیناکریت.

به هر حال که گویم له دادوره که ده گرت، باسی خورناواییه کم به بیر هاته وه که
۲۰ سال له وه بهر سهردانی تورکیای کردبوو، کار به ده سه مه ده نییه حکومه تییه کانی
تورکیای واباسکردوو، که یه کن وفرمانی به مه ده نییه تکردنی "کوردستایکی هینجگار
در" یان پینسیردراوه. ماموستا فیرکردنی کورده دره کانیاں له نه سترگرتوو،
سهریازه کانیش پاراستنی ناسایش ویاساو، دادوره رانیش نه رکه یاساییه تونده کانی
تورکیایان پیاده ده کرد. نه وان شهوانه به ده م ناره ق خواردنه وه یه کی زوره وه له ور
دویشکه زه هراویانه ده گه ران که له ناو پیخه فه کانیاں خویان حه شاردا بوو. هر به ده م
گویتگرتنی دادوره که وه، یاسای ۱۸۵۰ م بیر که وه وه، که ماوه ی شهش مانگ
قایمکاریتی "حه سانه" یاساییانه ی ته وای به هر یه کی که له وانه دا بوو که له
دامرکاننده وه ی شوژسه که ی ۱۹۳۰ ی نهراراتدا به شداریا نکرده بوو. که شاره وانیمان
جیهیشت، هر بز خوش دویتی سهریکی قایمقامان دا، نه ویش جهختی له وه ده کرد که
نوسه بین سی مانگیکه نارامه وه هموو شتی که باشده پروات.

بز بیره خواردنه وه گه راینه وه چایخانه که، چه کداره کان که نه وسا قروقه بیان
له گه لدا کردبووین، نه گه رچی هر گرژبوون به لام تیتا ده یاریست قسه مان له گه لدا
بکن. پیده چوو له به جیهیشتی چایخانه که مانه وه نه وان هر خهریکی ناره ق خواردنه وه
بوویتن، بیان ووتین باشتروایه پیش تاریکیوون له شار ده رچین. به لام تیمه به گریمان
نه کردن، چونکه دلنیا بووین به رووناکي ناگهینه شاری ماردینی نزدیکترین شار لیره وه که
نوئیلی تبادا بیت، نیازمان نه بوو به شه و سهر بکه یین و خومان بخهینه مه ترسیه وه.
چونکه ماندوو شه که تبووین وله سهر شه و مانه وه ی نوسه بیینیش سووربووین، نانی
تیواره مان له چیه شخانه یه کی ناسایی خواردو ژوو ریکیشمان له نوئیلیکی ناسایدا گرت.

که میک دوا ی سه عات ۱۰ ی شهو، گریمان له ته قینه وه یه کی گه وره وه به دوا پیدا
ته قه ی تفهنگی توژماتیک بوو. تا بزآم ته قه کان له کویره دین به نیلیکانه کاندای چومه
خواره وه، به لام چند که سیکي نیمچه رووتی چه کت به ده ست که لایان خستم وه په له
به ره و سهر شه قامه که رایانکرد، منیش به ره و شوینی ته قه کان بوومه وه، وینستگه ی
شه مه نه فهریکبو که نه لمانه کان سهره تای نه م سه ده یه بز هیللی تیوان به رلین - به غدا

دروستیانکردبوو تا نه مړوش ته و او نه بېوو، له گڼ نهو لافه‌ی حکومت بڼو بهر که مالیتې ناشتی خوره لاتی درنده لیده دا پیکرا هلته کینرابوون. له گهړاندنه و ه ماندا بڼو شاری دیار به کر زانیمان براده رینکی خزشه ویستی و هر گپه که مان، که په یامنیروی به کیک له رڼوژنامه کانی نهسته نوبلو و و پیش چند سه عاتیک، کاتیک بوسه ریشه که ی چوره، له ناوه راستی شاردا کوزراوه.

پاش چوار سال، که جاری کی دی سهری دیار به کرم دایه وه، نیشانه ی توندبوونی سهر کوتکردنی دیهاته کان و (نارامی شاره کان) به هه موو شوپتیکه وه دیار بوو. شیوازی راگوتزانی گوندنشینه کان به راده به کی وا پهره ی سهندبوو که دانیشتوانی دیار به کری پایسته حتی نارهمی کوردستانی تورکیا بیته ندازه زیادیکردبوو، له سالی ۱۹۹۰ هه که دانیشتوانه که ی ۳۸۰ هه زار که سبوه گه یشتبوه به ک ملیون نیو. زوربه ی نه وانه ی له گونده کانه وه راگوتزرا بوون بیکاره بوون و نیشیکی هه میسه بیان نه بوو، به هوی نه بوونی هیچ خدمت و یاریده داتیکي حکومه ته وه، بڼو مهیسه کردنی ژبانیان چاویان له و یارمه تیه بریبوو که برا کورده کانیان ده یاندانی. پاریره رینک که له کیشه ی نیشیلکردنی مافی مرزفی ده کولیه وه و، ده زگا کانی دهوله تیش به کینه گچهلان پنده کرد، ووریایانه له گڼ خزیدا بهو گه ربه که هه ژارانده ی دهوری شاره کونه که ی سهر رووباری دیچله، که به رده وام له پهره سهندندابوو، ده یگپرام. سهره تا لای "۴۵۰ خانووه که" له بینایه کی چوار نهومی نیکهاتبوو، له بنه رتدا بڼو گوندنشینه لیکه و ماوه کانی بوومه له رزه که ی سالی ۱۹۷۶ له نریک شاره که وه دروستکرا بوو، وه ستاین. دانیشتوانی نه م خانووانه له چار خه لکی دیدا به خته و ه ر بوون، چونکه له گونده کانیان وه راگوتزراون و خانوویه کی وایان ده سته که و توره تیایدا بڼین، هه رجه نده زوربه یان بیکاره ون رڼوژ له سهر رینکایه کی خول ولسته دا به سهرده به ن و بیهویایانه، وه ک هه موو گوندنشینیک که له زه ویبه که ی ریشه کیشکرایت، به بی مه به ست به ملاولای خو یاندا ده یانروانی. منداله چلمنه کانیس له نریک نهو کوله دارانه ی خه لکه که بڼو سووتاندن خریانکردبوو وه له سهریه ک که له که یانکردبوون، گه مه یانده کرد. تا نمونه ی ژبانی گوندیش ته و او بیت، چند گوتد ریترو بزیک، که خاوه نه کانیان بهر ده ر کردنیان له گوندو راگوتزرا نیان ده ر بازیان کردبوون و به گڼ خو یانیان خستبوو، بهر چاوده که وت. چاوساغه که م بڼو ترش خوینکردنی زیاتری مه سه له که پیرا گه یاندم، کوردی قوربانیانی راگوتزرا نه که ی حکومه تی

تورک شویستی کوردی قوربانانی داپنوسینه که ی دهستی حکومتی غیراقیان گرتوته وه . جا له بهر نه وه ی حکومتی تورکیا، نه و کوردانه ی له کیمیا بارانی نابی ۱۹۸۸ ی هیزه کانی سه دام حسین رزگار بیون و په نایان بۆتورکیا هینابوو، تا ۱۹۹۱ که بۆ غیراق گه پرا نه وه، له و ” ۴۵۰ خانوو ” یان نابون .

له گه پرا نه وه و مانداو، به دریژی کۆمه له گردینک که خانوو و کوختی بیکه لکیان، له گه ره کاتیکی بی ئاو و کاره بادا له سهر دروستکرا بوو، رینگه ی به بیچ و په نای لا وه کیمان، بۆ گه بیشتنه نا وه ندی شاره که گرت بهر . له پرا خۆمان له بهرده م گه ره کچی نویدا دیه وه، خانووی وا گه و ره ی تادا دروستکرا بوو که له هیچ شتیکی که م نه بیت، نه مه جگه له شه قامی قیرو شویستی تایبه تی وه ستانی تۆتۆمزیل، به لام هه مووشیان چۆلبون . له سهر دانه که ی پیشوومدا نه مجۆره خانوانه نه بون، بۆیه سه رسامی خۆم به رامبه ر نه م پرۆزه نایابه نیشاندا، که له و شیوه خانوو گه و رانه م له نا وه ندی شارو ده ورو به ره که یدا زۆر بینیبوو . پرسیم له کوردستاندا کئی نه مجۆره خانوو گه و رانه ده کپیت؟ براده ره که م وه لامی دامه وه، هه مووی بۆ خیزانی نه و؛ جه ندرمه و، سه ربازو، هه و الگرو، که سانه ن که له ناسایشدا کاره که ن وه یئرا و نه ته کوردستان تا ها و به شی شه ره که بکه ن . براده رینکی نه ندازیار ده فته رینکی پچوو کی ده ره یئا و چند ژماره یه کی له سهر نووسی و چند حساباتیکی کردو نه مجا و تی: ” به نیوه ی نه و یارانه ی میری له م چوار هه زار یه که به دا که به مجۆره له شاری دیار به کردا دروستی کردون، دوو هه زارو دووسه د گوندی کورد، له وانه ی خه لکه کانی را گویژراون، بیچا کده کرا و واشیلته ده کرایه وه که که لکی ژبانیان هه بوایه و، هه ر خیزاتیکی را گویژراویش، گایه ک و مانگایه ک و دووسه ر مه رو دووسه ر بزنی بدرایه تی . نه و را گویژرا وانه ی چاوم پیانکه وت، په رۆشی خۆیانیان بۆ گه پرا نه وه ی گونده کانیان راده گه یاند، به لام ده یانزانی هیزه کانی ناسایش رینگای گه پرا نه وه یان ناده ن . واش به هزی نزیکیان وه له گونده کانیان، هه ستیان به سه بووریه کده کرد که هه ر شه ره که کۆتاییهات یان ده سه لانداری تورک نه رم بون بۆی بگه رینه وه . پیان و ابو نه وه نده یان گوشار له سهر نیبه وه ک له سهر نه و کوردانه یه که بۆ تواننده وه یان له نا و کۆمه لگای تورکیداو له بیر برده وه ی زمان وداب و نه ریتیان، به ره و خۆرئا و او خوارووی تورکیا کرابو نه وه .

نه و پارێزهره ی چا و ساغیتی منی ده کرد، نه وه نده ی هه ره شه لیکرا بوو، پۆژانه

سه‌ساعت‌ش‌ه‌شی‌ تی‌واره‌ ده‌چ‌وره‌ ماله‌وه. به‌لام‌ بز‌خه‌ل‌کی‌ ناسایی، به‌ه‌وی‌ هی‌زی‌ ناسای‌شه‌وه، مه‌ترسی‌ و‌کر‌ژی‌ ژیان‌ له‌ شاره‌که‌دا‌ له‌جان‌ با‌ش‌تر‌بو‌و. به‌یانی‌ و‌نی‌وه‌ر‌وو‌ تی‌واره‌و‌ شه‌و، بز‌س‌یر‌کردنی‌ نه‌و‌ خان‌وبه‌رانه‌ی‌ که‌ به‌ به‌ردی‌ ره‌ش‌ در‌وست‌ک‌راب‌و‌ن، به‌ شه‌قام‌ و‌ک‌ولانه‌کانی‌ دیار‌به‌کردا‌ ده‌س‌ور‌پامه‌وه، دان‌یش‌توانی‌ شاره‌که‌ش‌ هه‌مو‌وکات‌ به‌ کار‌ی‌خ‌یز‌پانه‌وه‌ خه‌ری‌ک‌بو‌ون‌ و‌یت‌رس‌ ژیان‌ و‌ر‌پ‌وار‌دنی‌ خ‌ویان‌ ده‌کرد. پ‌یش‌تر‌ شه‌قامه‌کان‌ ز‌ور‌ له‌ پ‌یش‌ خ‌ور‌نا‌وادا‌ هام‌وش‌و‌که‌ریان‌ به‌س‌ره‌وه‌ نه‌ده‌ما، به‌لام‌ ت‌یستا‌ جه‌ن‌درمه‌و‌ پ‌ول‌یس‌ که‌م‌ بو‌ونه‌ته‌وه. ب‌ل‌ئی‌ ده‌ولت‌ ژ‌یر‌خانی‌ پارتی‌ کری‌کارانی‌ کوردستانی‌ ل‌یکه‌له‌وه‌شاند‌ب‌یت، یان‌ نا‌چار‌یک‌رد‌ب‌یت‌ که‌ خه‌ب‌اتی‌ نه‌ینی‌ ب‌کات‌؟ به‌ در‌ی‌زایی‌ نه‌و‌ پاش‌نی‌وه‌ر‌ویه‌ له‌دووی‌ م‌وزه‌خانه‌ی‌ ”زیا‌ گو‌کال‌پ“ ده‌گه‌رام‌ و‌دوای‌ هه‌و‌ئ‌یکی‌ ز‌ور‌ له‌ شه‌قام‌ین‌کی‌ لا‌وه‌کیدا، که‌ز‌ور‌ له‌ بازار‌ه‌ س‌ره‌کیسه‌که‌وه‌ دو‌ورنه‌بو‌و، د‌وز‌عه‌وه. ”گو‌ک‌ نال‌پ“ له‌ سالی‌ ۱۵۱۸۸۶ له‌م‌ ماله‌دا‌ له‌ خ‌یز‌ات‌ین‌کی‌ کورد‌ له‌ دای‌ک‌بو‌وه، با‌و‌کی‌ فه‌رمان‌به‌ری‌کی‌ پ‌چ‌وو‌کی‌ شاره‌وانی‌ شاره‌که‌بو‌وه. ”گو‌کال‌پ“ هه‌ر‌ بز‌خ‌وی‌ خ‌وی‌ ف‌یر‌کرد‌و‌ پ‌نگه‌یاند، به‌ر‌ له‌وه‌ی‌ ب‌ین‌ت‌یه‌کی‌ک‌ له‌ دیات‌رین‌ تی‌ورزانی‌ بز‌و‌وتنه‌وه‌ی‌ نه‌ته‌وه‌ی‌ تور‌ک، شاع‌یر‌ین‌کی‌ به‌س‌وز‌و‌ زانابه‌کی‌ ک‌ومه‌ل‌ناسی‌ ل‌ی‌هات‌و‌ بو‌و.

”سیمایل‌ دور‌که‌هایم“ ی‌ زانای‌ ک‌ومه‌ل‌ناسی‌ فه‌ره‌ن‌سایی‌ و‌گه‌ئ‌یک‌ خا‌وه‌ن‌ب‌یرانی‌ تری‌ فه‌ره‌ن‌سایی‌ و‌ نه‌لمانیایی‌ کاریان‌ له‌ ”گو‌کال‌پ“ کرد‌بو‌و، به‌لام‌ تا‌ سالانی‌ به‌ر‌ له‌ جه‌نگی‌ جیهانی‌ به‌که‌م‌ و‌ز‌یر‌ سایه‌ی‌ ”تور‌کی‌ای‌ نوی“ نا‌واب‌انگی‌ ده‌رنه‌کرد. له‌ ک‌ت‌یبی‌ ”بنه‌ما‌ س‌ره‌ت‌اییه‌کانی‌ نه‌ته‌وه‌ی‌ تور‌ک“ یدا، که‌ له‌ سالی‌ ۱۵۱۹۲۰ بلا‌وی‌کرده‌وه، ”گو‌کال‌پ“ بی‌ان‌ووی‌ پی‌ویستی‌ بز‌ دامه‌زاندنی‌ ده‌ولته‌ی‌ نا‌وه‌ندی‌ علمانی‌ و‌به‌ه‌یزی‌ بز‌ نه‌تاتور‌ک‌ دای‌ن‌کرد‌بو‌و، که‌ به‌ ه‌یچ‌ ج‌ور‌ین‌ک‌ له‌گه‌ل‌ که‌مایه‌ت‌یه‌کاندا‌ ل‌ی‌بوردنی‌ نه‌ب‌یت‌ و‌س‌ور‌ب‌یت‌ له‌س‌ر‌ به‌تور‌ک‌کردنیان‌. نو‌وس‌ی‌بو‌وی‌ که‌ ”نه‌ته‌وه‌ ک‌ومه‌ل‌ین‌کی‌ ره‌گه‌زی، ن‌یتی، جو‌گرافی، به‌ر‌ی‌وه‌به‌ری، یان‌ سیاسی‌ نیه، به‌ل‌کوله‌ ک‌ومه‌له‌ که‌س‌یک‌ پ‌ن‌ک‌د‌یت‌ که‌ به‌ک‌ زمان، به‌ک‌ نایین، ره‌وشت‌ و‌ناره‌زو‌و‌ ک‌ویان‌ب‌کاته‌وه، یان‌ به‌ شی‌وه‌به‌کی‌ تر‌ بل‌ین، ج‌وری‌ په‌روه‌ده‌ کردنیان‌ به‌ک‌ ب‌یت“. گو‌کال‌پ‌ له‌ سالی‌ ۱۵۱۹۲۴، به‌ر‌ له‌وه‌ی‌ نه‌تاتور‌ک‌ بز‌چ‌و‌ونه‌کانی‌ ج‌یه‌ج‌نی‌ ب‌کات‌ و، نه‌و‌ نا‌کامه‌ سامنا‌گانه‌ی‌ بز‌ کورد‌ هه‌ب‌یت، مرد.

گو‌کال‌پ‌یش، وه‌ک‌ ز‌ور‌ له‌و‌ کوردانه‌ی‌ خ‌زمه‌تی‌ ک‌وماری‌ تور‌کی‌ایان‌کرد، له‌ ک‌ونی‌ خ‌زی‌ هه‌ل‌گه‌ر‌پ‌اب‌وو‌ه‌ و‌خ‌زی‌ به‌ کورد‌ نه‌ده‌زانی‌. نه‌م‌ نک‌ول‌یکردن‌ له‌ بنه‌چه‌ی‌ خ‌زیه‌ هه‌ر‌ به‌

ته‌واوه‌تی له گه‌ل بۆچوونی عوسمانیه‌ کاندای نه‌ده‌ گونجیا، که ییویست نه‌بوو فه‌له‌ وجووله‌ که‌و موسلمانان ئیمراتوره‌ په‌ هاویژه‌ که‌یان نکولی له‌ زمانی دایک وبنه‌چه‌یان، یان تایبه‌قه‌ندیته‌ رۆشنیریان بکه‌ن. گرگالپ نه‌وه‌ی په‌ کلا ده‌ کرده‌وه‌ که‌ "ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر بۆمده‌ر که‌ویت وپشزانه‌م باپیرانه‌م له‌ ناوچه‌ کوردیه‌ کانه‌وه‌ یان عه‌ره‌بیه‌ کانه‌وه‌ هاتبن، هیچ دوو دلی له‌ تورکیته‌ خۆم ناکه‌م، چونکه‌ له‌ لیکۆلینه‌وه‌ که‌مه‌ لئاسیه‌ کانه‌وه‌ فیربووم که‌ نه‌ته‌وه‌ ته‌نیا به‌ په‌روه‌رده‌وه‌ به‌نده‌".

به‌دریژایی چه‌ند سالیکی، له‌ چوارریانه‌ سه‌ره‌کیه‌ کاندای چاوم بۆ نه‌و تابلویه‌ ده‌ گه‌را که‌ رینگای گه‌یشتنه‌ مۆزه‌خانه‌ که‌ی بۆ دیاریده‌ کردم. به‌هیوابووم له‌ سه‌ردانی مۆزه‌خانه‌ که‌وه‌ له‌و چه‌ند کورده‌ی به‌ناوی تورکچینه‌ گه‌شتیه‌وه‌ نکولیان له‌ بنه‌چه‌ کوردیه‌ که‌ی خۆیان ده‌ کرد تبه‌گه‌م. هه‌ر گرگالپ وئینزۆ وایان نه‌ کردوه‌، به‌لکه‌ر چه‌نبدین حالته‌تی له‌و جزره‌ هه‌بووه‌. دوا‌ی ته‌نیا په‌ کۆ وه‌چه‌ ژه‌نه‌رالیکی کوردی دی "جه‌مال گورسیل"، که‌ سه‌ر کردایه‌تی په‌ کیک له‌و سنی کوده‌تا سه‌ربازییه‌ی کرد که‌ تورکیا به‌ خۆیه‌وه‌ بینی، له‌ سالی ۱۹۶۰ دا بووه‌ سه‌رۆک کۆمار. گورسیل هیچ راپاریه‌کی له‌ به‌ناگاهینه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یه‌ کورده‌ کاندای نه‌ کردو، بێی رابه‌یاندن که‌ "سویا له‌ بۆردومانکردنی شارو شارو وانییه‌ کاندای دوو دلی ناکات و، لیشاویکی سامناکی خوین هه‌لده‌سینت".

که‌ مۆزه‌خانه‌ که‌ی "گرگالپ"م دیه‌وه‌ ووشکبووم، چونکه‌ خانووه‌ که‌ هه‌جگار ئاسایی بوو، به‌ ده‌وری باخچه‌یه‌کی پچکۆله‌ی پشتگۆیخراوی به‌تال وحه‌تالدا، که‌ له‌ چه‌ند مریشکیک به‌ولاره‌ هیچ شتیکی تری نیادانه‌بوو، دروستکرا بوو. کاتیکی به‌ناو خانووه‌ تازه‌ بۆیه‌ کراوه‌ که‌دا ده‌سوورامه‌وه‌، به‌رپرسی مۆزه‌خانه‌ که‌ به‌ خاوه‌خلیجکیه‌ که‌وه‌ پیووتم "خه‌ریکی چاککردنه‌وه‌ین". په‌یکه‌ریکی نه‌تاتۆرک، وه‌ کۆ هه‌موو شوینه‌ حکومه‌تیه‌ کانی دی تورکیا، خانووه‌ که‌ی پیرازیترابۆوه‌، کاتیکی به‌ ژووره‌ جیا جیاکانی مۆزه‌خانه‌ که‌دا ده‌سوورامه‌وه‌، هیچ شتیکی نه‌بینی، شوین پيشانگاکانی هه‌موو به‌تالکرا بوون. هه‌رچه‌نده‌ نه‌و کاته‌ هه‌ستم به‌ به‌یه‌وییه‌کی زۆر کرد، به‌لام ته‌ستا دنیانیم له‌وه‌ی که‌ نه‌و وه‌لامه‌ی بۆی وئلبووم ده‌ستگیرم بووینت.

له‌به‌ر نه‌وه‌ی وولاته‌ به‌گه‌رتووه‌ کان گه‌رنگترین نه‌ندامی ناتۆبوو، بۆیه‌ رۆژیکی سه‌ره‌کی وگرنگی له‌ تورکیادا هه‌بوو. هه‌رچه‌نده‌ شه‌ری ساردکۆتایی بیهات، به‌لام

تورکیا له خانە ی سنیهم وولاتی لیستی یارمەتی وەرگرانی ئەمەریکا دا نەهاتە خوارەو، نەگەرچی یارمەتییه کانی تورکیا زۆر لەوانە ی ئیسرایل و میسر که متریبون. له سالی ۱۹۹۴ دا که کوردستانی تورکیا بە درێژایی نەو سالە ناهەموارترین شالای کرایه سەر، بەلام تورکیا له هەموو دنیادا گەورەترین کەپاری چه کە بوو، بە تایبەتی چه کی ئەمەریکایی. جبه خانه سەربازییه که ی، که سەدی ههشتای چه که کانی ئەمەریکایی بوون، تانکی "تیم ۶۰" و فرۆکه ی جهنگی ته رزی "تيف ۱۶" و، کۆپتەری سەربازیانه ی ته رزی "کوبرا" و "بلاک هوک" که ناوی "فیلزان" یان لینابوو، بیگومان هەر هەمووشی دژ به کورد به کار دههینران. ماوه یه کی که می ئیده رجیت بۆمی هیشوری دژ به موزقیان به تورکیا نه ده دا. که ریکخواه کانی مافی موزقیش په رده یان له سەر به کارهینانی فرۆکه ی "تيف ۱۶"، بۆ بۆردومانکردنی گونده کوردیه کان، لا دا، که قوربانییه کی زۆری مه ده نی هه بوو، واشنتۆن بۆ ماوه یه کی که م روو زه ردی بۆمايه وه. به لام په نتاگۆن که له به ریکی یاسایی بۆ رینگرتن له به رپۆه به رایه تییه که ی کلنتۆن دۆزییه وه، تا نه هیلیت به نی یاسای ئەمەریکایی وله حاله تی چه کە به خراب به کارهینانی وادا، ناردنی چه کە بۆ تورکیا رابگریت. چونکه پیشهنگی سیاسانه و ستراتژیانه ی ئەمەریکا له نیش هەموو شتیکی تره وه یه. نه وه تا نه موزشی له سەر بیت، به هه زاران سەربازی ئەمەریکایی ده زگا هه والگری و نامیره زوانگه ییه کانی په یمانی ناتۆ به رپۆه ده به ن، که به هەموو شویتیکی تورکیادا بلا بۆ نه ته وه، له کاتی شه ری ساردا بۆ ناسایشی هاویه یمانان گرنگیبون، به تایبەتی که شۆرشی ئیسلامی تیران له سالی ۱۹۷۹ دا، ده زگا هاوشیوه ئەمەریکاییه گرنگه کانی سەر ده ریای قه زوینی داخست.

وولاته یه کگرتوه کان که له په نجا کانه وه هیزی سەربازیان له تورکیادا هیه، رۆژنیک چیه بۆ تیکه یشتنی کیشه ی کورد سوودی له و بوونه ی خزی نه ده بینی. سەربازو نه فسره ئەمەریکاییه کانیش فرمانی تووندیان پیتدرا بوو که به هیچ جوړنیک له گه ل هاوه له تورکه کانیاندا له سیاست نه دوین، چونکه به وه ناسرابون که حه ز نا که ن هیچ ره خنه یه کە له سیاسه تی وولاته که یان بگیریت. لای خو شم هه روا که وته وه، له ناوه راستی هه شتا کانه وه، که هه والی ناوچه ی کوردستانی تورکیام له و نه فسره ئەمەریکاییانه ی له ده زگا ناسایشیه کانی ناوچه که دا کاریان ده کرد، ده برسی، هەموو جاریک ده حه په سام، چونکه له رووداوه کانی ده وری خو یان بیئاگابوون. رهنگه نه وه ی

که زور کاری تیکردبیتم، هستکردغبوویت بهوهی که نهمانیش گهمزانه همان رهوشتی بهرپرسیاره دیلوماتی یان سهربازییه کانی سالانی حهفتای بالویژخانهی نهمریکا له تاران دوویاتده که نهوه، که نه نجامه که ی زیاتیکی زوربو له بهرزه وهندی نه تهوهی نه مریکا. له بهر خاتری شا، هیچ پیوه نندیه کیان به بهرهلستکاره تیرانییه کانه وه نه ده کرد، یان نه یانده ویست له ینکها ته که شی بگن.

به درینزایی سالانی داهاتوو، بهر پیوه بهرایه تیه به ک له دوای به که کانی نه مریکا، هر بز ره وادان به سهر کو تکر دنه کانی کوردی تورکیا، گور انکاری له و بیانوانه دا ده کرد که بز چاولیپوشین ده یهینانه وه. له به نجا کانداه به بهیمانی به غدا (دوای رووخاندنی رژیمی شایانهی غیراق، له سالی ۱۹۵۸ گوررا بز بهیمانی "سه نتر") خورناوایه کان دزایه تی وولاتانی بهیمانیان بهرامهر به کورد، که بهر ماوهی بهیمانی "سه عد ناهد" سالی ۱۹۳۷ بوو پیداپوشی. بز ووتنه وه نه تهوه ییه کان به گشتی و، بز ووتنه وهی که مایه تیه کان به تایبه تی، شوین گومانی وولاتانی خورهلای ناوه راستی سهر به خورناوای، بهر ده می بهر دهی ناسنین و نیمپراتوریه تی شوره ویشبون. له گهل کزیتی جهنگی ساردو سهرهلدانی تیرانی خومهینی دا، تورکیا وه ک جه ندرمه ی عیلمانی هینرایه پیشه وه، تا راده یه ک بز وولاته موسلمانه سهر کیشه کانی دراوستی دابیت و، بهرزه وه نندیه کانی خورناواش له ناوجه که دا بپارینیت. کوتایه به پیشوییه که ی جهنگی دورگی سالی ۱۹۹۱، له لایه که وه نه مریکای دلی سیاستی نه نقره کرد، له لایه کی تریشه وه پایبه ندی بهرزه وه نندیه نا که که کانی خوی کرد. واشتون بز به کارهینانی بنکه ی ناسمانی "نه نه جهرلیک" ی نزیک شاری نه دهنه، بز خولی ناسمانی تایه ت به پاریز گاری کردنی کورده کانی غیراق، تا ناوبانگی خوی به هوی کوتایه گهمزانه که ی جهنگی سالی ۱۹۹۱ بپارینیت، پیوستی به برپاری بیینچویه نای تورکیا بو، بهرامهر به وهش وولاته به کگرتوه کان چاوی له سهر کو تکر دنه که ی کوردی تورکیا ده پوشی.

نهم چاودنیریکردنه ناسمانییه ی که به "پرو فاید کومفورت" واته "دابینکردنی هیمنی" ناوده برا، هندی جاریش ناوی "پویزد هامر" واته "چه کوشی ناماده" ی پیده ووترا، به دلی لایه نه سیاسییه کانی تورک نه بو، چونکه به پیچه وانه ی هموو ژیریتیه که وه، به هه وئیکی نه ووتی نه مریکایان ده زانی که پارتی کریکارانی کوردستان باکورری غیراق بکاته ینگه بز کاره سهربازییه کانی خوی دژ به تورکیا (نه نیا رینکخراوی زه نه راله بالا

دهسته کانی تورکیا راستیه که یان به راده به کی وا درک پیکردبوو، که پرؤفاید کومفورت به چاکر بزائن له وهی چندین ملیون کوردی عیراق برژینه ناو خاکی تورکیاوه، نه وه شی به سهر حکومت به ک له دوا ی به که کانداسه بانوو، واشی لیکردن رینککه وتنه که نوی بکه نه وه). به دریتزایی چند ۱۰ سالیکی راپردوو، وولاته به کگرتووه کانی نه مهربیکا سیاستی رهیمی تورکیا، که نکولی له بوونی پیناسه ی جیاوازی کورد ده کرد و به "تورکی شاخاوی" داده نان و، پارتی کریکارانی کوردستانی به رینکخراویکی تیزرستی هیچ ویوچ دادنه نا، پیاده ده کرد. له گهل نه مه شدا واشنتون وسهرجه م پایته خته خوز ناوایه کانی تریش، به رامسهر به سوود وهرگرته که ی پارتی کریکارانی کردستان له و سهرکوتکردنانه ی تورکیاوه به کارهینانی بؤ گه یشتن به نامنجه نه ته وه ییه کانی خزیان، که به و هزیه وه له ناو کورددا دهسته لاتی زیناتری په ییدا ده کرد، زور راپربوون.

ههرچه نده کوردیکی زور به رهه لستی سیاستی پارتی کریکاران وپیشیلکردنه کانی مافی مرؤفیانده کرد و، ترسیان له ناکامه خرابه کانیسی هه بوو، ده شیانزانی نه م سیاسته شیوازی سهرکوتکردنه که ی میری به چیده گه به تیت، به لام دهرکیشیان به گرنگی نوچلان ونه وه سته که وتانه ده کرد که به دهستی هیناوه. به تاقی ته نیا توانی پیناسه ی کورد، که زور پشتگوریتخراوو زیندو بکاته وه. که چی وولاته به کگرتووه کان، له گهل نه وه ی هه موو نه وه که سانه ی پله ی یاریده ده ری وه زیری دهره وه ی نه مهربکیان بؤ کاروباری مافی مرؤف پیسنیردرا، سهردانی تورکیایان کردو، ره خنه یان له پیشیلکردنه کانی مافی مرؤفی ده ولت وپارتیزانه کانیس گرت، قایل نه ده بوو هیچ کاریکی دیپلوماتیانه بکات. واشنتون وای به باش ده زانی که به رده وام په رداخه که ی تورکیا به نیوه پری بیینیت، له کاتیکدا تورکیکی زور له باشترین حاله تدا ده بیانزانی نیوه به تاله و لیشی ده چیت. وولاته به کگرتووه کان هانی نارذنی تیردراوانی بؤ تورکیا ده دا، تا کاریکی وای له گهلدا بکه ن کاتیکک لیکولینه وه له گهل گومان لیکراواندا ده که ن که متر دلره ق بن و، بؤ دانان به تاوانیشدا نازارونه شکه نجه ی که س نه دن. ههرچند به لگه به کی زور هه بوو سهاره ت به به رده وامی نازارو نه شکه نجه دان، به لام لپرسراوانی نه مهربیکا به هیوا بوون به مه شقینکردنی پولیسی تورک و، ته کنیکی دادوه ریانه و، دانانی وه زاره تی - بی هیزو هیچ له باردا نه بووی - مافی مرؤف و، کاری تری له وایه تانه رتووشی وینه ی تورکیا بکات و، راده یه کیش بؤ پیشیلکردنه کانی مافی مرؤف دابننن، که تورک هه بوو نه وه ی به قیل

دهزانی هه‌ندیکی تریشان به خزه‌لقورتانندن له کاروباری وولاتیان داده‌نا. هه‌رچه‌نده وولاته یه کگرتوو‌ه کان پینی له‌وه داده‌گرت، که نه‌و چاکسازیانه نه‌ک هه‌ر ته‌نیا بۆ کورد باشه به‌لکو سوودی بۆ هه‌موو تورکیش هه‌یه، به‌لام ترسی شۆڤینی تیورک وای لیکرد هیچ ده‌ستیش‌خه‌ریه‌ه کۆ بۆ چاره‌سه‌ر کردتیکی سیاسانه‌ی نه‌و شه‌ره‌ ناوخز ویزانکه‌ره نه‌کات، که خراب به‌سه‌ر به‌رزه‌وه‌ندییه‌کانی تورکدا ده‌شکجه‌وه.

نه‌و ناکۆکیانه‌ه گه‌رفتی زۆری خه‌ستبووه‌ پێوه‌ندی تیوان وولاته یه‌کگرتوو‌ه‌کانی نه‌مه‌ریکا و تورکیاوه. نه‌نقه‌ره به‌هۆی گه‌روگه‌رفتی له‌گه‌ل پارتی کریکارانی کوردستاندا، سیاسه‌تی به‌رامبه‌ر به‌کورد ناکۆکیبوو. نه‌گه‌رچی کورده‌کانی عێراق، له‌سالی ۱۹۹۴ه‌وه مملاتی و شه‌ری ناوخۆیان ده‌ستیکرده‌وه، به‌لام له‌سیاسه‌تی نه‌مه‌ریکای پوو‌خاندنی سه‌دام حسێندا (یان هه‌رهیچ نه‌ییت خۆی و ده‌رخات که ده‌یه‌ویت پیروو‌خینیت)، به‌به‌شیکی سه‌ره‌کی و گه‌رنک مانه‌وه. سیاسه‌تی تورکیاش هێند کۆک نه‌بوو. نه‌نقه‌ره بێزاری خۆی له‌هه‌لبێژاردنی په‌رله‌مانی هه‌ریم و دامه‌زراندنی حکومه‌تیک که ناوچه‌کانیانی پێ به‌رپه‌وه‌رن نه‌شارده‌وه، به‌کۆکی دامه‌زراندنی ده‌وله‌تیکی داده‌ناو، ترسی نه‌وه‌ی هه‌بوو نمونه‌یه‌کی واشییت که کورده‌کانی خۆشی چاوی لێکه‌ن، بۆیه‌ جه‌ن‌دین که‌ره‌ت پاریگه‌یاندا که به‌هیچ جۆرنیک ری به‌وه‌ نادات. به‌لام نه‌وه‌ش وای له‌تورکیا نه‌کرد که سالانه‌ بایی ۱۳ ملیۆن دۆلار، خواره‌مه‌نی پێویست بۆ کورده‌کانی عێراق نه‌تیریت و، رینی هه‌ر یه‌ک له‌پارتی دیموکراتی کوردستان و یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان بگه‌ریت که له‌نه‌نقه‌ره‌دا ده‌زگایه‌کی پێوه‌ندی بکاته‌وه. نه‌گه‌رچی گه‌مارۆ نابوو‌ریه‌که‌ی به‌سه‌ر عێراقدا سه‌په‌را بوو، رینگای هیچ ئالوگور کردتیکی نه‌ده‌دا، به‌لام تورکیا چاوی له‌رۆشستی نه‌وتی قاچاخی عێراق ده‌بۆشی که به‌خاکه‌که‌یدا په‌روات، نه‌وه‌ش هه‌م گه‌شه‌ی به‌خۆیدا و هه‌م کورده‌کانی عێراقیش مووچه‌ی فه‌رمانبه‌رو خه‌رجیه‌کانی دی خۆیانان پێ دا‌بینه‌کرد.

بێگوتندان به‌نیازو ناما‌نجه‌کانی تورکیا، نه‌م کاره‌ی زیاتر به‌وه‌ ده‌چوو هه‌لسوکه‌وت له‌گه‌ل نهمجه‌ ده‌وله‌تیکدا بکات. به‌لام له‌هه‌مانکاتیشدا نه‌نقه‌ره، به‌و هیوایه‌ی سه‌دام حسێن ده‌ست به‌سه‌ر کوردستانی عێراقدا بگه‌رته‌وه، واته‌ پارتی کریکارانی کوردستان نه‌توا‌یت نه‌و ناوچه‌یه‌ بکاته‌بنکه‌یه‌ک بۆ دژایه‌تی تورکیا، ده‌یویست پێوه‌ندی دیپلوماتی و نابوو‌ری له‌گه‌ل به‌غدادا ده‌ستبیکاته‌وه. تورکیا گوتی خۆی له‌وه‌ خه‌واندبوو که پێشان

سه‌دام حسین یارمستی پارتی کریکارانی ده‌داو پشوی ده‌خسته تورکیاوه، له بایه‌خی کاره‌ک‌ه‌شی که‌مده‌کرده‌وه. به بیانوی لیکه‌له‌شاندنی پارتی کریکارانی کوردستانه‌وه، به‌چنده‌باره بوونه‌وه‌ی داگیر‌کردنه‌کانی تورکیای باکووری عیراق، تورکیا نا‌کوکیه‌کانی تیسوان ه‌ردوو میلیشیای دوو پارت‌ه‌سه‌ره‌کیه‌که، که‌له‌بنه‌رتدا‌ه‌بوون، قول‌تر‌کرده‌وه‌و، زیاتر‌کرژی‌شی خسته‌تیوانیانه‌وه.

واشتنۆن، له‌سایه‌ی سیاسه‌تی "گرته‌وه‌دوفاقیه" که‌ی به‌پیره‌به‌رایه‌تی کلتنۆن به‌رام‌به‌ر ه‌ردوو رژیمی عیراق و تیران ه‌ییوو، نه‌و‌حاله‌ی به‌دل‌نه‌بوو، چونکه‌له‌دوای سالی ۱۹۹۴ ه‌و‌ه‌رژلی تیران له‌باکووری عیراقدا‌په‌ره‌ی س‌ند. وه‌ک‌دابه‌شبو‌تیکی تیسو‌ده‌وله‌تیانه‌ش، وولاته‌نه‌وروپایه‌کان بیه‌رده‌په‌خه‌یان له‌داگیر‌کردنه‌یه‌ک‌به‌دوای یه‌که‌کانی تورکیای باکووری عیراق ده‌گرت، واشتنۆش هیچ‌گازانده‌یه‌کی ناشکرای له‌تورکیا نه‌ده‌کردو وه‌لامی نه‌و‌په‌خانه‌ی لیشی ده‌گیرا‌به‌وه‌ده‌دایه‌وه‌که‌کاری نه‌و‌دیو به‌رده‌ی پیچاکتره (بسووه‌بنیشته‌خوشه‌ی ژیر‌دانی نه‌مه‌ریکا). چ‌ند‌گه‌وره‌لیپ‌س‌راو‌تیکی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی نه‌مه‌ریکا، جاروبار به‌شه‌رمه‌وه‌په‌خه‌ی وایان له‌تورکیا ده‌گرت، که‌به‌ته‌نیا س‌ر‌کو‌ت‌کردن شه‌ری پارتی کریکاران نا‌پ‌ریته‌وه.

به‌وجزه‌واشتنۆن و نه‌نقه‌ره‌که‌وته‌ناو‌گیژاوی خواستی به‌رژه‌وه‌ندی خویان و پرژه‌ناوچه‌یه‌نالززه‌کانه‌وه، که‌روو‌که‌شه‌که‌ی پینه‌ده‌چوو هیچ‌نیوه‌ندیه‌کی به‌کورد‌ه‌وه‌ه‌بیت، به‌لام‌بیگومان یه‌ق‌دان‌ه‌وه‌ی راسته‌وخ‌وی بۆیان ده‌بیت. نه‌گ‌ه‌ر تورکیا هاو‌به‌یماتیکی نه‌وروپایی نارام‌وبه‌هیزو‌توانای نه‌مه‌ریکا بوايه، نه‌وا‌ن‌ه‌م پرژه‌انه‌به‌جیبوون. به‌لام‌واشتنۆن به‌چاکی گرتی به‌و‌کاریگه‌ری‌یه‌خرابانه‌ده‌اوه، که‌له‌وانه‌یه‌له‌م‌سیاسه‌ته‌چ‌ند‌لایه‌نانه‌دا‌به‌س‌ر‌تورکیادا، که‌هیزیکی ه‌دیما‌یه‌تی کاریگه‌ری‌ناوچه‌که‌نیبه‌و‌ولایتیکه‌به‌زوری، نه‌گ‌ه‌ر نه‌ئین ه‌موو، له‌گ‌ه‌ل ه‌ر ه‌ه‌شت وولاتیانی نه‌گ‌ه‌ر‌چاو له‌شه‌ری کوردیشی بیوشین، بشکیته‌وه. واش‌به‌پیره‌به‌رایه‌تیبه‌که‌ی کلتنۆن کۆی له‌وه‌نه‌ده‌کرد که‌تورکیا به‌ناوه‌ندی سیاسه‌تی "گرته‌وه‌دوفاقیه" که‌ی تیران و عیراق دا‌بنیت. واشتنۆن گومانی له‌رژلی تورکیا بوو له‌رینک‌خستی کۆبوونه‌وه‌کانی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی؛ تورکیا، تیران و، سوریا، که‌ده‌وله‌تاتیکن وولاته‌یه‌ک‌گرتووه‌کانی نه‌مه‌ریکا ه‌میشه‌ده‌یویست لیک‌دوو‌رو نا‌کوک‌بن، که‌به‌دووباره‌کردنه‌وه‌ی "په‌یمانی س‌عد‌نا‌باد" ده‌چوو، نه‌م‌ده‌وله‌تانه‌ه‌موو جارینک‌دژابه‌تی خویان به‌رام‌به‌ر ه‌موو

شتیکی کرد نشانده‌دا. (به‌لام نه‌و هاو‌کاریکردنه دیلزوماتیانه‌ی که به شیوه‌یه کی ره‌می ناشکرا ده‌کران، هیچ کات تیران و، سوریاو، غیراقیان و‌ئینه‌ده‌کرد که ژیز به‌ژیز، له‌دزی تورکیا دالده‌ی پارتی کریکارانی کوردستان نه‌ده‌ن).

به‌مجزره، نه‌و ده‌وله‌مانه کوردیان وه‌ک: هه‌لگرو شیوازی نامه‌یه‌کی به‌بهره‌ئینه‌وه به‌کارده‌هیناو، "ده‌شیان توانی نکولی" له‌هه‌موو تپوه‌گلایک بکه‌ن که به‌ململاتی کورد و‌تورکه‌وه به‌ندبیت. نه‌نقهره به‌ناسانی که‌وته داوه‌که‌وه، چونکه به‌چاروی نزم روانینه نه‌م ده‌وله‌مانه‌ی پیشان ولایاتی ئیمپراتوریه‌تی عوسمانی بون، وایان ئیکرد که پیوه‌ندی دووقولی خزی له‌گه‌ل سوریاو غیراقدایا به‌ته‌نیا به‌لایه‌نی ناسایشیه‌وه به‌سته‌وه، وه‌ک لایه‌نی ناسایشی له‌لایه‌نه‌کانی دی پیوه‌ندییه دیلزوماتیه‌کانی تورکیا و‌ولاتانی بیانی تر جیابن. بیگومان نه‌نجامی نه‌مجزره سیاسته‌ش کاره‌ساتبوو. به‌لام زۆره‌ی ئیسراسوانی تورک بیانوری که‌متواناییان بۆ ده‌سته‌شخه‌ری دیلزوماتیانه‌ی شیوا، به‌و بیزاریه‌یان ده‌رده‌بری که له "ناوجه‌یه‌کی سه‌خت و‌هاوستی ناهه‌مواردا" ده‌ژین.

نه‌نجامه‌که‌ی زۆرگران که‌وت، به‌تایبه‌تی له‌سه‌ر پروژه‌ی باشووری خۆره‌لاتی نه‌نادۆل که به‌پنی یه‌که‌مین سێ پتی ناوه‌تورکیه‌که‌ی به "گاپ - GAP" ناسراوه. له هه‌شتاکاندا، تورکیا، یئنه‌وه‌ی پرس به‌هیچ کام له‌وه‌دوده‌وله‌تی سوود له‌ناوی هه‌ردوو رۆباری دیکله‌و فورات و‌ه‌رده‌گرن بکات (مه‌به‌ست سوریاو غیراقه - وه‌رگپ)، که‌وته جیبه‌جیکردنی نه‌و پروژه‌گران به‌ها پرخواسته‌ی، که به‌ئامانجی به‌کاره‌ئینی ناوی نه‌و دوو رۆبواره، بۆ ئاودانی ناوجه‌ی باشووری خۆره‌لاتی نه‌نادۆل و‌په‌ره‌پیدانی ده‌کرا. له‌به‌ر نه‌بوونی ده‌قیکی رۆون و‌ناشکرا، بۆ چاره‌سه‌ری ناکۆکی دابه‌شکردنی ناو له‌یاسای تپوه‌وله‌تیدا، تورکیا پتی و‌ابوو، چونکه سه‌رچاوه‌ی هه‌ردوو رۆبواره‌که له‌وی هه‌لده‌قولیت نیتر بینه‌وه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی و‌رای هیچ کام له‌دراوسیکانی وه‌ربرگرت، یان وه‌لامی داوا یه‌ک به‌دوایه‌که‌کانیان، له‌باره‌ی ریتکه‌وتنی دابه‌شکردنی ناوه‌وه بداته‌وه، بآ هه‌ردوو کیشیان به‌رده‌وامیتی و‌جۆری ناوی نه‌و دوو رۆبواره‌شیان به‌ته‌واوه‌تی وه‌ک سه‌رچاوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی ناوی خوارده‌وه داناییت، نه‌م مافی به‌کاره‌ئینی ناوی هه‌ردووکیانی هه‌یه. نه‌نقهره راستی گازانده‌کانی سوریاو غیراقی به‌وه په‌تده‌کرده‌وه که، هاوسیکانی بۆ یه‌که‌مین جاره، له‌سایه‌ی نه‌و ناوبه‌نده نویانه‌ی له‌سه‌ر هه‌ردوو رۆبواره‌که دروستکراون به‌ریتکو پتیکی به‌شه‌ناوی خاویتی خۆنیان

ده گاتی. هر چه نده هه رسی وولات که پیوه ندیان به دوو رووباره که وه هه بوو، دانوستانی پچر پچریان بۆ به شکردنی ناوی دیجله و فورات ده کرد، به لام نه گه یشتنه هیچ رینککه وتنیکی دیار یکر او. بۆیه خه زینه ی پاره ی تیو ده ولته تی و، بانکی تیو ده ولته تی و گه لیک له پاره به گه ر خه رانی تیو ده ولته تی، له ترسی که وتنه ناو کیشه به کی ناو چه یی زۆر ناسکدا، یارمه تی پرۆزه ی "گاپ" یان نه ده دا، چونکه تورکیا پیشه کی کیشه که ی له گه ل عیراق و سوویدا نه براند بۆوه. خۆر ناوایه کانیش هه ر نه و په لپانه یان هه بوو*، به تایه تی که پسپۆرانی تیو ده ولته تی بنیان و ابوو، سوویدا ته نیا سه دی ۴۰ و، عیراقیش هه ر سه دی ۲۰ به شه ناوه کانی خۆریان به رده که وت. له مانگی شو باتی ۱۹۹۶ دا، له کاتی کدا سیاسییه کانی تورکیا به پیکهینانی حکومه تیکی نوپوه خه ریکبون، ده زگا سه ربازییه که ی تورکیا، پینه وه ی رای سیاسییه کان وه ر بگریت، رینککه وتنیکی هاریکاری سه ربازیانه ی له بواری مه شق کردندا، له گه ل ئیسرا ئیلدا مۆر کرد. خۆ نه گه ر نه م کاره به لای تورکیا وه تۆله سه نده وه بوو بیت له سوویدا، که یارمه تی پارته کریکارانی کوردستانی ده دا، نه واه لای ئیسرا ئیلوه ژبانه وه ی "سیاسه تی ده ورو به ر" ه کۆنه که ی ده گه یاند که نه مجاره یان، تورکیای به کار ده هینا بۆ گوشار خسته سه ر سوویدا ی کۆنه دوژمنی و، تیرانی کۆنه هاویه میانی. نه م هاویه میاتییه ی که فرینی فرۆکه کانی هیزی نا سمانی ئیسرا ئیلی به سه ر تورکیا داو، پشه خسته ی فرۆکه جه نگییه تورکییه کان و موناوه راتی ده ریایی پیکه وه یی، ده گرت وه، سوویدا ی تووشی دوودلی کرد، بۆیه هانی تیرانی دا یارمه تی زیاتری پارته کریکارانی کوردستان بدات.

که کیشه ی کورد بووه هۆی نا ئۆز کردنی ململایی سیاسیانه ی ناوچه که، به رپوه به رایه تی کلنتون، له بهر هۆکاره ناو خۆبیه کان، له جاران زیاتر پشتی به تورکیا به ست.. دوای رینککه وتنه مه ی "دایتون" ی تشرینی به که می سالی ۱۹۹۵ که کۆتایی به شه ری ۴۳ مانگه ی بوسنیا هینا، واشنتۆن بۆ چاره سه رکردنی کیشه به کی گه و ره، که * وابلوا کرابزوه که گوایه "گاپ" بواری کارینکی زۆر بۆ کورده کان دینته کابه وه، به لام راستیه که ی روون وناشکرا دیار بوو که وانیه. ته نانه ت گاپ وه که پلاکه که ی بۆی داری ژواره به ته واه ته ی کۆتایی بیت، گو ماتیکی زۆر له وه دا هه به که کورده نه خوینده واره و ناو ژوشیر و نا کارامه کانی باشووری خۆر هه لاتی تورکیا، که ناوچه به کی هه جگار په ریشانه به ده ست بیکاری و دوا که و توپیه وه، بخه رینه کاره وه، چونکه زه وی وزاری ناوچه که مولکی خه لکی ناوچه که به.

بیده چوو کار له ههلبواردنه وهی دووه مجاری کلنتزنی سالی ۱۹۹۶ بکات، داوای یارمه تی له نهفهره کرد. واشنتون مانه وهی سالتیک زیاتری هیزه کانی له بۆسئیدا، یان مه شقیئیکردنی سویابه کی لاوازی موسلمان، که زوری دهویست تا بهره نگاری "سرب" و "کروات" بووه ستیته وه، هه رچه نده له ئاستی نهو لیدوانه سیاسیهی له وولاته یه کگرتوو هکاندا ده کران، له ریزی پیشه وهو به سه ره کی داده نرا، به لام مه ترسیه کی سیاسیهی گه وهی ده نواند. بۆیه واشنتون پریری دا، نه گه رچی تورکیا له ناوچهی به لقاندا پیشینه یه کی ئیمپریالیانهی سه رده می ئیمپراتۆریه تی عوسمانی هه بووه، به لام له هه مان کاتدا، به پینی جوگرافیا نه وه نده ئیوهی دووره که مه ترسی راسته قینه ی بهره و روونه بیته وه، به ده وه له تیکی موسلمانن مامناوهندی لایه نگری خورئاواش داده نریت و، نه نداسی په یمانی ناتۆشه، له بهر هه موو نه وانه واشنتون داوای مه شق پیکردنی سویاکه ی بوسنی ئیکرد.

تورکیا به م رۆله گرنگی زۆر شادمانبوو، تا دوا رۆژیش داوای نرخه که ی بکات. به لام کهس هه ر هیچ نه بیت باسی نه وهی نه کرد، که چۆن تورکیا به ک به سرینه وهی پیناسه ی که مایه تیه کی کوردیه وه تپوه گلاوه، داوای یارمه تیدانی موسولمانه گه مارۆدراوه کانی بۆسنی لیده کریت، نه وانه ی که به رویی داوا که رانی دامه زرانندی "کرواتیا" و "سوریا" ی "گه وه" دا وه ستابوونه وه (نه تاتورک پشتی. له دونیای موسلمان کردو، کۆمه لگه که مایه تیه تورکه کانی له ناو ولایه ته کانی پیشوری ئیمپراتۆریه تی عوسمانیدا بیکهس هیشته وه، که چی تورکیا له ساله کانی هه شتادا لافی نه وهی لیده دا که هیچ به راورد کردتیک له تیوان چه وساندنه وهی کورده کانی خۆیداو، بهر گریکردن له که مایه تیه تورکه کانی ناو؛ بولگاریا، یۆنان و، قوبروسدا نییه). گالته جارپی بهرنامه ی مه شقیئیکردنی بۆسنیایه کان له وه دابوو، که نه گه ر دواپی هاو په یمانانی ناتۆ سه بهاره ت به کورد، یان هه ر سیاسه تیکی تری تورکیا، گوشاری بخه نه سه ر نه و داوای نرخه که ی بکات. به و پینه تورکیا بۆیه که مین جار خۆی کرده به شیک له مملاتی سیاسیه که ی ناو خۆی نه مه ریکا، که مه ترسیه کی زۆری بۆ دا رشتنی سیاسه تی ده ره وهی نه مه ریکا ده بیت، دیپلوماته نه مه رکیایه کان به هۆی نه زموونی سالانی دوورودریۆی رابردوو یانه وه له گه ل لۆپی یۆنانی وئیسرا ئیلیه به هیزه که ی ناو وولاته یه کگرتوو هکاندا، چاک له وه گه یشتبوون.

پێوه ندیه کانی نه مه ریکا و تورکیا، له چه ند سالتیکی که مدا زۆر نا لۆزاو تیکتالا!! به

درینژیای ساله کانی سهرده می ریگان، "روبرت شیتراوس هژی" که له دایکبوری فییهنا و، ماموستای زانسته سیاسییه کانی زانکزی به نسلقنیا بوو، کرایه بالویژی نهمهریکا له نه نقره. پیش ۱۰ سال، واته له ناره راستی ههشتا کاندایا که چاروم پنی کهوت، تهمه نی سهره ههشتا بوو، به پرسیار کردنم سهارهت به هژی گوی خهواندنی نهمهریکا لهو پیشیلکردنه پروله زیادییهی مافی مرؤف که له تورکیادا ده کریت، به تاییهتی له کوردستاندا، تهنگم پیهه لچنی. لهو کاتهوه رینکخراوه خورنارویه کانی مافی مرؤف، گومانیان له سیاسی وولاته خورنارویه کان، که چه کیکی زوریان به تورکیا ده داو، پیده چوو له شه ره ناوخو کهی کوردستاندا به کار بهتیزین، په پیداکردبوو (نهم رینکخراوانه له سالی ۱۹۹۶ دا هه وئیکی بیهووده بیان دا که وهزارهتی دهره وهی نهمهریکا به جیبه جینکردنی بهندی ۵۰۲ ی یاسای یارمه تیدانی دهره وهیان قایلکهکن، که تنیا له بارینکی تاییهتی نااساییدا نه بوایه نه ده بو اچه ک بهو وولاتانه بدریت که پیشیلکهری مافی مرؤفن. سهیره کهش له وه دا بوو، وولاته په کگرتوزه کان هه میشه نهو باره نااساییهی ده کرده بیانوری چه کدان بهو وولاتانه). ههرچه ننده "روبرت شیتراوس هژی" له مهبهسته کهم ده گه یشت، به لام کاری سهره کی نهو ده بو لهو دوا قوناغه زور کرژییهی جهنگی سار ددا، په کینه تور که کان له پروی "تیمبر اتورییه ته شهر" ه کهی روسیادا به نامادهیی رابگریت. بهر لهو فرتوقیله پیرانه یه ی که له کاتی قسه کردندا خهون له خوزیان ده خهکن، به چند شتیکی بی سهره بهری وه ک، ده بیت وولاته نه ورو پاییه کان نهر کی بهر گریکردنی مافی مرؤفی ناو تورکیا له نه ستر بگرن، وه لاهی دامه وهو، نه بجا له گهر مهی قسه دا خهوت ویاریده دهره کانیسی له سهر نووکی بی هاتنه ژووره وهو، منیان له نؤفیسه که برده دهره وه تا خه بهری نه بیته وه. نهو کانه تورکیا سوربوو له سهر پشتگوتختستی کیشهی کورد و، ناوی "تور که چیا ییه کان" ی لینابون، له سالی ۱۹۸۷ دا گؤقاری "یهنگی گوندیم" (واته - روزنامه ی نوی -) که گؤقاریکی چه بی تورکیا به، زور نازایانه، په ک ژماره ی به ته واوه تی بز لیدوان له باره ی کیشهی، کوردستان گرنگترین گرفتی وولاته، تهرخانکرد، واشی په کلا ده کرده وه که چاره سهری سیاسیانه نه بیت هیچ چاریکی تری نییه. جگه له "که ندال نه زان" ی به ریژه بهری نه نستوتی کورد له پاریس، که بز تووره کردنی ده سته لاتدرانی تورکیا تنیا ناوهینانی به سبوو، کومه لیک که سایه تی خانه نشینی مه ده نی وسهر بازی، که پیشتر له باشووری خوره لاتنی تورکیادا کاریان کردبو

لهو ژماره یه دا به شداریانکرد. بنگرمان دهست به سهر ژماره که دا گپرا، به لام دواى شهش
پوژ به سهر دابه شپوونیدا، که به شلگرتنى دهسته لاتی تورکيا دانرا.

سائیک دواتر، له نهفدره سهردانی "کایا توپیری" قسه که ری "توزال"ی سهرزکی
تورکیام، له نووسینگه که ی خزیدا کرد. چهند سائیکو بوده مناسی. ههرچنده داواکه م
دره نگبورو، به لام "توپیری" پیاوانه کاتیکى بز بینینی دادوهری گشتی دیاربه کر، که
پیاوینکی که لله ره قبوو، بز دیاریکردم، به بیزاریه کی ناشکراوه پیشوازیکردم وهیچ
راستیه کیشی له وهلامی پرسیاره کاغدا نهدرکاند. ناسیاویه که ی "توپیری"م به راده یه کی
وابوو که لهو که لله ره قیه تیه ی تورک به رامبر به کورد هه یه تی ووریای بکه موه،
چونکه خزمه تی به رژه ونندی تورکيا ناکات و، مندالانهش تورکيا ی پی ویزان ده بیت،
ههرچی هه کیشم لهو خراپکارینه ی ناسایش بینیبورو، هه مووم بوگیرایه وه. بوشم
پروونکرده وه، که پیموایه تورکيا شتی زور چاکترو ترسناکری هه یه بیکات وه که له
گرتنی نهو کوردانه ی که شریتی موسیقاو گزرائی کوردی ده فروشن، ته نیا مه گهر
حکومه تی تورکيا خوی نیازی یارمه تیدانی پارٹی کریکارانی کوردستانی هه بیت، که
بینگومان نه وهش له گهل به رژه وه نندیه کانیدا ناگوختیت. که زانیم قسه کاخی پیناخوشه،
نیتر به پیوستم نه زانی نهو شته هیجگار ناهه موارانه ی بز بگپرموه که به چاوی خوم له
هیزه کاخی ناسایشی تورکیام بینیبوو. نه وهشم پیووت، که نه گهر نهو زانیاریانه ی له
چاویکه ونسی گوندنیشینه کاندا کز مکردو نه توهه راستین، نهوا بیزارکردنی کورده
مه ده نیسه کان وسووتاندنی گونده کان، کورد له دژی تورکيا ده بزویتیت. زوربه ی ههره
زوری نهو که سانه ی چاویکه ونتم له گهلاندا کردووه، داواى نهو سهر به خزیه ناکه ن
که پارٹی کریکارانی کوردستان پیی له سهر داده گری، به پیچه وانده ی "ناپو" شه وه
مارکسیزمیان به دل نه بوو. نه وان، ته نیا داواى نه وه یان ده کرد که به هاو وولاتی پله
یه که دابترین وله گهل تورکدا به یه کچاو سه بیربکرتین و، ریز له کولتوره تابه تیه که یان
بگیریت و، حکومت گه شه به نارچه که یان بدات که له میژه پشتگویتخراوه و پاره ی
تیادا بخاسته گهر. نه گهرچی به دریتزایی سالانی رابردوو له چه نندین بزوتنه وه ی
یاخیبووانه ی دونیای سینه سم کزلیوه توهه، به لام له هزی نه وه نه گه یشتروم که چون
نه ندامیکى ناتزی وه که تورکيا، که حسابی ده وله تیکی خورنواوی بزبکرتیت، هه موو
نه وانه لنگه و قووج بخویتته وه. گومان له وه شدانیه که تورک نه ونده زیره تیگات،

سهر کو تکر دن. ته نیا یاخیهه کان به هیز ده کات و خه لکیکی زور ده هاویته ریزه کانیا نه وه. نه وه ندهم ره خنه له سیاستی تورکیا گرت، هه ستمکرد توپیری نه گهرچی کزنه براده ریشمه، به لام له وه زیاترم لی قه بوول ناکات و، له وانه یه ده ستم پیوه تیت. که بیده نگبورم، به چریه ووتی: "ناگادارم، ناگادارم، به لام هه مووی ئیشی سوپایه و، هه ر تو زالیش ده زاتیت چون له گه لیاندا هه لسووریت".

توپیری ده یویست تیمبگه یه تیت که قوزال سیاسته داریکی تورکی بیر بلا وه، له دوای نه تاتور که وه به تواناترین که سنکه گزورینی نه و بزجرون و بیرورا و روشکه ی له بار دایت و، نه و پیاهه یه که سنیه مین کوده تای ماوه ی نه و سی ساله ی دوایی، سالی ۱۹۸۰، زه نه راله کانی سوپا دامه زرانده تی حکومه تیکی به ناو مه ده نی پیسپین و، ده سته لاتی ته و اویش له ده ستبگریت، هه رچه نده له سالی ۱۹۸۳ به شیوه یه کی دیموکراسیا نه هه له بو تیر درا. نه گهرچی قسه کان رایان نه ته کاندم، به لام کاریگه ربوون. چونکه گهر سوپا نه بوایه نه تاتور که رژیمی عوسمانی پی له ناو نه ده بر او، له سالی ۱۹۲۳ شدا کوماره که یی پی دانه ده مه زریئورا. خو نه گهر ده وله تانی دی به پشتی به ریوه به رایه تیه که یان، یان چینی نا وه ند، یان سیستمی ده ره به گایه تی دامه زریئورین، به لام کوماری تورکیا، که به هوی نه و دیانانه ی چاویان له خاکه که ی پرپیوو مه ترسی په رتبوونی هه بوو، به تایبه تی یونانییه کان که ده یانویست به شیکی خور ئاوا ی لیدابرن و، نه رمه نییه کانش، بو ده سترگرتن به سهر کزنه خاکه که یاندا وتزله سه ندنه وه ی نه و کو شتاره ی عوسمانیه کان له شه ری یه که می جیهانیدا لیانکردن، به شیکی تری خور هه لاتی لیدابرن، له بنه رته دا ده وله تیکی لاوازیبور سوپای تور که هینایه کایه وه. نه فسه ره لایه نگره کانی نه تاتور که، به نامنجی دوور خسته وه ی ناوچه ی نه نادؤل و دوور خسته وه ی له ره گورپشه نیسلامیه که ی ونوینکردنه وه ی، جا خه لکه که ی قایلین یان نا، تا به یه کجاره کی و تاهه تایه به ره و خور ئاویان به رن، له سه رتپای تورکیادا پاریزگاری یاسایان ده کرد.

شورپه کانی، ۱۹۲۵ ی کورد به سه زو کایه تی شیخ سه عیدی پیران، که بو تیکی ناینخوزانه ی پیوه بوو، شورپی ۱۹۳۰، که کوردو نه رمه نی کزنه قوربانیان به شداریان تیادا کرد، سته مکاری رژیمه که یان خسته روو. شورپه که ی دواییان، که "رهزا په هله وی" شای نه وسای تیران، پی به هینزه کانی تورکیا دا، بو گه مارژدانی یاخیهه کانی ناو چیا

سه‌خته‌کە‌ی نارارات بچنه ناوخاکی تیرانه‌وه، به کاره‌سات شکایه‌وه (دوای ٤٥ سال، محمه‌ده ره‌زاشای په‌هله‌وی کوری ره‌زا شا، که له سالی ١٩٧٥ دپشتی له مه‌لامسته‌فا به‌رزانی کرد، هه‌مان ناپاکیتی باوکی دوویاتکرده‌وه). ئەم دوو شۆریشه‌و په‌لاماردانه‌کە‌ی ده‌رسیم، وایان له به‌یروسانی تورکیا کرد که له باشووری خۆر هه‌لاتی وولاتدا مه‌ترسی نوێبوونه‌وه‌ی بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کوردیان هه‌بیت. هه‌ر بۆیه ئەم ناوچه‌یه تا سالی ١٩٥٠ به ناوچه‌یه‌کی ناسایبی داده‌نراو، تا ١٩٦٥‌یش نه‌یانده‌هیشته‌ بیانیه‌ خۆه‌لقوریته‌ره‌کان بچنه ناویه‌وه.

هه‌یزه‌ چه‌کداره‌کانی تورکیا، له پیش و، کاتی جه‌نگی ساردو، به تاییه‌تی دواتریدا، په‌رە‌ی کوردیان بۆ کاتی پیوست دانابوو، کاتیک که کرزی له‌گه‌ل هه‌شت وولاته‌ که‌لله‌ ره‌قه‌کانی دراوسیانداندا نه‌مینێ، ئەوا بیانویه‌کی باشوو بۆ خۆ سه‌پاندن به‌سه‌ر ژبانی گه‌شتی وولاتدا. ئە‌ی کورد له‌ ته‌نیا شۆرشیکدا نه‌بیت به‌شداری له‌ هه‌ر ١٨ شۆرشه‌کە‌ی تیوان هه‌ردوو جه‌نگی جیهانیدا نه‌کردبوو؟ هه‌رچه‌نده‌ ده‌زگا سه‌ربازیه‌که‌ به‌ده‌م تپه‌رپه‌وونی رۆژگاره‌وه‌ گومانی له‌ خۆگری چاوه‌روانکرده‌کە‌ی هه‌بوو، به‌لام مملاتیکه‌ی له‌گه‌ل پارتي کرێکاراندا، به‌راده‌یه‌کی زۆر خه‌ریکی کردو، واشیتیکرد که له‌ نارجه‌رگه‌ی کاری سیاسانه‌ی تورکیادا بێت. "ئه‌نجومه‌نی ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی" ش که به‌ رۆکه‌ش سه‌رۆک کۆمار سه‌رکرده‌یه‌تی ده‌کات، که له‌ تیوان ١٩٨٩ - ١٩٩٣ دا نۆزال بوو، به‌لام به‌لای ده‌زگا سه‌ربازیه‌که‌وه، بۆ خۆ له‌ سیاسه‌تی حکومه‌ت هه‌لقورتناندن و کارتیکردنی، نایابترین شتوو. له‌ چوارچۆیه‌ی ئەم ئه‌نجومه‌نه‌دا، که سه‌رۆک و هه‌زیران و هه‌زیرانی به‌رگری و ده‌ره‌وه‌ و ناوخزی تبادایه، سه‌رۆکی ئه‌رکانی سوپای تورکیا، سه‌رکرده‌ سه‌ربازیه‌کانی زه‌مینی و ناسمانی و زه‌ریایی و ده‌ره‌ک، له‌وانه‌یه‌ نۆزالی ئی لابه‌هیت زۆر له‌ ئەندامه‌ مه‌ده‌نیه‌کانی دی زالتیروون. وای ئیهات "ئه‌نجومه‌نی ناسایشی نه‌ته‌وه‌یی" له‌ هه‌موو ده‌زگا‌کانی تری وولات به‌ ده‌سته‌لاتیروو، به‌پێی ده‌ستوریش سه‌رۆک ئه‌رکانی سوپا، له‌ وه‌زیری به‌رگری و سه‌رجه‌م ئەندامانی تری حکومه‌ت گرنگیروو.

ئه‌گه‌رچی هه‌ر سوپا نۆزالی گه‌یانده‌بووه‌ بالترین ده‌سته‌لات، به‌لام پێه‌ندی پێانوه‌ زۆر ئالۆزو، بگه‌ر هه‌ندی جار شه‌رمه‌زاریشی به‌سه‌ر تورکدا ده‌هینا، وه‌ک چۆن جارینک له‌ غایشیکدا به‌ شۆرتیکه‌وه‌ ده‌رکه‌وت. راستیه‌که‌ی ئەو په‌وه‌شته‌ سه‌رسورپه‌رو

چاوه پروان نه کراوانه‌ی هیزی دابووه بازووی که نه که هر به ته نیا به رامبر سویا بوه سیتیه وه، به لکو بهره نگاری هموو نهو که مالیزمانهش بیهته وه که وه که پاسی کچیتی بکه‌ن، ناماده‌ن له رینگه‌ی بهرستی بیروباوهره که‌ی نه تاتور که وه، بواری کومه لگه‌ی تورکیا نه‌ده‌ن تا له ناستی دونیادا بکریته وه. برپاره پیشه‌نگیبه کانی نوزال، له به‌ده‌نگه وه چوونی کورده غیراقیبه هه لاتوو هه کان و، له سالی ۱۹۹۱ هه رینگه به کوردی قسه کردن دان و، به تایه تیش هه لس و که وتکردنی هه مان به هاری له گه ل سه ر کرده کانی کوردی غیراقد، ده‌ریانه‌خست که توانای هه به داهینان بخاته ناو میاسه تی تورکیا وه، ته‌نانه ت نه گه ر نرخه که‌ی وروروژاندنی ژه‌نه‌راله کانیش بیست. دیپلوماتیکی خورناوایی که خزمه‌تیکی زوری لهو بواره‌دا هه به، ده‌لیت: "نوزال چون بیری له گرفته سه ره کیبه کانی تری تورکیا ده کرده وه هر به و شیوه‌یه‌ش بیری له کورد ده کرده وه، که نه وه‌ش کومه لگای تورکیا ته‌نانه ت توانای بیر لیکردنه وه شی نه بوو چجای هه رسکردنی.

به پیچه‌وانه‌ی زوربه‌ی میاسه‌تمه‌داره تور که کانه وه، نوزال بهو راده‌یه ترسی له ده‌زگا سه‌ربازیبه که نه بوو که نه تواتیت هیچ بکات. "عه‌مه‌ده‌ علی بیراند" رۆژنامه‌نووس و هونه‌رمه‌ندی ته‌له فزیونی تورکیا، له سالی ۱۹۸۸ ده که یه که م رۆژنامه‌نووسی لایه‌نگری میری، به چاوینکه‌وتنیکی نوچلان قه‌یراتیکی گه‌وره‌ی له وولاتدا نایه وه، چاکه‌ی چاوینکه‌وته که‌شی بو نوزال ده‌گیرایه وه "رینگه به که‌سانی وه که من ده‌دا له سایه‌یدا کار بو لیکز لینه‌وه‌ی وورد له باره‌ی کیشه‌ی کورده وه بکه‌م". له به‌رامبریشدا "سوله‌یمان دیمیریل"ی کونه کیسه‌ر کیسه‌ری نوزال که له سه‌رۆکایه‌تی وه‌زیرانداو، دواتریش له سه‌رۆکایه‌تی کۆماردا جینگه‌ی گرتوه وه، هه‌رگیز نه‌وه‌ی له‌یاد نه‌ده کرد که له چه‌نده سالتیکی رابردوودا سویا دوو که‌رته نه‌یه‌شتوو ده‌سه‌لات بگریته ده‌ست، خه‌لکی تورکیا به‌زوری لهو باوه‌رده بوون که دیمیریل به‌راده‌یه کی وا له کوده‌تایه‌کی تری سه‌ربازیانه ده‌ترسیت، که رۆژنامه‌نووسیک بلتیت، دیمیریل پیی وایه که "نه‌گه‌ر گوو به ده‌رینکه‌شیا بکات سویا بوئی ده‌کات"، سویاش سوودی چاکیان لهو ترسه‌ی ده‌بینی.

به‌لام نوزال له به‌رامبر سه‌ربازه‌کاندا بهو جوړه ره‌فتاری نه‌ده کرد، رۆژگار نهو تووندیبه‌ی نه‌هیشت که لایه‌نگره کانی ده‌یانویست. نوزال دوا‌ی کوشتی نریکه‌ی ۱۰۰ که‌سینکی مه‌ده‌نی له پیکاداتیکی خویناوی یه که لایه‌نیدا، که له ناهه‌نگه کانی جه‌زنی

نه‌ورزدا، له نازاری ۱۹۹۲ دا له گه‌ل هیزه کانی ناسایشدا روویدا، بیه‌پیره به‌ریتی ناوچه ناساییه‌که‌ی کوردی به ته‌واوتی به سویا سپارد. له ئابی هه‌مان سالی‌شدا هیزه کانی ناسایش، له نه‌نجامی زانیاریه‌کی درزدا که گوايه چه کداری پارتی کریکارانی کوردستان له شاری "شیرناک" ی نزیک سنووری عیراق هه‌ن، هیرشیان بۆ شاره‌که برد وزیاتیکی زۆریان له شاره‌که داو و ۲۰۰۰۰ که‌سیکیش له ترسی ژبانی خۆیان هه‌لان.

به‌ره‌و روو‌کردنه‌وه‌ی ناوچه ناساییه‌که به سویا نه‌و نه‌نجامانه‌م به‌دینه‌هینا که مه‌به‌ستیون. له سه‌ره‌تای ۱۹۹۳دا، کوشتن و ویزانکاری له کوردستاندا گه‌یشته نه‌وپه‌ری و، هه‌چ که‌سیک، به که‌مالیزمه توند په‌وه کانی‌شه‌وه، نکولیان له‌وه نه‌ده کرد که کیشه‌ی کورد گرن‌گترین گه‌روگرفته له تورکیادا و لاوازیسی ده‌کات. نه‌جا له پریکاو، له دوا‌ی سالی ۱۹۸۴ه‌وه تروسکه هیوايه ک به دیار که‌وت. له سه‌ر پیندا‌گرتنی زۆری جه‌لال تاله‌بانی، ئوچلان له ۱۷ نازاری نه‌و ساله‌دا رایگه‌یاندا که له ۲۱ نازاره‌وه یه ک لایه‌نه‌بو ماوه‌ی مانگیک ته‌قه‌ی راده‌گرت. نه‌گه‌رچی پینتر ئوچلان له سالی ۱۹۹۰دا دوا‌ی ناگه‌به‌ستی له تورکیا کردبوو، به‌لام نه‌جاریان خزی ده‌ستی‌شخه‌ری کردوه‌و، به‌ئینیشی داوه که چه کداریه کانی بۆ به‌رگری له‌خز کردن نه‌بی ته‌قه نه‌که‌ن. چوار پۆز پین ناگر به‌سته‌که، جه‌لال تاله‌بانی له چاوپیکه‌وتنی پۆزنامه‌یه‌کی تورکیادا رایگه‌یاندا که، ئوچلان ناماده‌یه واز له چه کداری و تیرۆر به‌یئت و، دانوستان له‌سه‌ر چاره‌سه‌ریکی سیاسانه بکات که سه‌ره‌خۆیی کوردستانی تپادانه‌ییت. تاله‌بانی دیره‌ی به‌سه‌ کانی دا، که نه‌گه‌ر تورکیا ئوچلان به دانوستانکه‌ریکی باش نه‌زاتیت، نه‌وا ئوچلان دانوستانه‌که به‌ره‌و رووی نه‌ندامه کورده‌کانی ناو په‌رله‌مانی تورکیا بکاته‌وه‌و، له بری نه‌و له گه‌ل حکومتی نه‌نقهره‌دا دابینشن.

له‌و ماوه‌یه‌دا دیبلوماتیکی زۆری خۆرئاویه‌کان له تورکیادا، پینان و ابوو پارتی کریکارانی کوردستان، له رووی سیاسی و سه‌ربازی‌شه‌وه له په‌ره‌سه‌ندن‌دایه. نه‌و کاته پارتی کریکاران هینه‌د شای به‌خۆبوو، به‌له خۆبایی‌بووتیکی زۆره‌وه گه‌شتیاره بیانیه‌کانی ناگادارده‌کرده‌وه، که بۆ سه‌ردانی باشووری خۆره‌لاتی تورکیا ده‌ییت فیزه له ئۆفیسه‌کابی نه‌روویای نه‌و وه‌بگرن. خه‌لکی بیجه‌ک و هیزه کانی ناسایشی تورکیاش پرکیشیان نه‌ده‌کرد شه‌وانه به شه‌قامی شارو شارو‌چکه کوردیه‌کان و به گونده‌کاندا بسوورینه‌وه. به‌لام تورکه توند په‌وه‌کان، تا چه‌ند مانگیکیش هه‌ر قسه‌یان له‌وه ده‌کرد

که مملاتی له ناو پارتی کریکاراندا بۆته مۆرانو و بنکۆلیده کات و ئوچلانیس خهریکه دهسته لاتی زۆر به سه ریانا ناروات و، ناگرهسته که شیان به به لگه ی به زینیان له روری هیزه کانی تورکیادا ده زانی و، سووریش برون که هیچ ده سته و تیکی سیاسیه نه دریتی. به لام که مایه تیه کی ماقول، ناگرهسته که ی ئوچلانیان به ده رفه تیکی باشی قسه له سه رکردن و دۆزینه وه ی رینگه چاره بکی کیشه ی کورد داده نا. نه گهر چی سالی پیشوو ئوزال پاشه کشه یه کی له بهرده م سوپادا کردبوو، به لام له م باره ی تیسنادا ده بوا پیوه ندییه که ی بنپرانه بوا یه. له ناو هه موو سیاسه قه داره تور که کاندای ئوزال تاکه که سینک بوو توانایه کی سیاسیه ی پیوستی وای هه بیت شته کان به چاکی بهینیت و، ناره زوو ی نه زموو تیکی نوئی بۆ کارینکی وای هه بیت که له تورکیادا ویتیه نه بوو بیت. نه مه جگه له دۆزینه وه ی شیوازیته ک که به جوړیکه کۆتایی به شه ره که بهینیت، هه موو لایه نه کان په سه ندی بکه ن.

ئوزال له لوبنانه وه زانیاری له و رۆژنامه نووسه تورکانه ی پیوه ندییان به ئوچلانه وه هه بوو گه یشتی که نه یکه برونه وه ی ناگرهسته یان ده گه یاند. ئوزال گومانی له ناگرهسته هه بوو، چونکه باوه ری وایوو که سووریای یاریده ده ری سه ره کی ئوچلان، ترسی له ده سته جوونی پارتی کریکارانی هه بیت که وه ک نامیریکی گوشاری مملاتی سه ر ناوی فورات، له گه ل تورکیادا به کاری ده هینا. به لام هه ره له چه ند رۆژیکدا ئوزال ناماده بوو به روری نه وه دا بووستیته وه و، بگره رۆژنامه نووسی تورک "جهنگیز چاندار"، که تازه له سه ردا تیکی تاییه تی ئوچلان گه راپۆوه و پیشتریش له ۱۵۱۹۹۱ چاوتیکه وتی له گه ل کورده کانی عیرا قدا بۆ ساز کردبوو، له پرۆژه ی چاره سه ری کیشه ی کورد ناگادار کرد. دوا ی دانیشتنیکی شه وانیه ی چوار سه عاتی له نه نقه ره، ئوزال چاندار ی ناگادار کرد، نه م ده رکردنی لیبرد تیکی گشتی بۆ چه کدارو نه ندامانی پارتی کریکاران، که به چه ند هه نگا ویتکه دا بروات، به چا ک ده زانیت. سه ره تا لیبرد تیکی گشتی بۆ سه رجه م نه ندامانی پارتی کریکارانی کوردستان و نه و چه کدارانه ده ربکریته که تاواتیکی دیاریکراویان له سه ر نیسه وریشیان بدریت بچنه وه ناو کۆمه ل. دوو سال دواتریش لیبرد تیکی دی بۆ به رپرسیانی پارته که و بگره سه رکرده کانیشیان ده ربکریته، به مەرجه ک ئوچلان خۆی دوا ی پینج سال نه وه ی له گه لدا بکریته.

نه وه ی تهنگی به ئوزال هه لچیبوو، چۆتیتی پشتگیریکردنی په ره مان و حکومه تبوو که

توند ره وه کان ده ستیان به سردا گرتبو، تا نهو ساتهش بییان له سهر نهوه داده گرت که ده ولت "هه رگیز دانوستان" له گهل تیرورستاندا ناکات. سه رۆکی تورکیا گرتی دلی خوی بز چاندار کرده وه که ووتی "زور له سوپا دوودل نیم چونکه نهوان له ریزی پیشه وهی به ره نگار بوونه وهی چه کداره کانی پارتی کریکاراندان و، ده زانن جه نکک چید گه یه تیت، به لام له سیاسته داره مه ده نییه کان ته واد دودلم". نوزال پروای ته وادی به قایلکردنی ژهنه رال "دوگان گوریش" ی سه رۆک ئه رکانی سوپای تورک، که به توند ناسرابوو، هه بوو، نازی به وه شه وه ده کرد که ئه م وه ک سه رۆک کۆمار ده تواتیت "گورش" بۆ سائیکی تریش له جیگا که ی خویدا بهینتیه وه. به لام گه شینییه که ی نوزال هه موو کوردی یبقایل نه کرا، چونکه هه ندیکیان گومانیان له و له هه ر مه ده نییه کی تریش ده کرد، که هینده به توانابن کار له هه لویستی هیزه چه کداره کانی تورک بکه ن، یان به لای خویاندا راییکیشن. "ئه هه د تورک" که سه ر به گرتگرتین عه شیزه تی کورده و به کۆنترین په رله مانکاری کوردی ناو په رله مانی تورکیاش داده نریت، نه وه ی یه کلا ده کرده وه، که نوزال هه ر له و ماوه یه دا پتی ووتوو "تا کار بکاته سه ر گه و ره ژهنه راله کانی سوپا، بۆ چاره سه ریکی ناشیانه" ی کیشه ی کورد هانیان بدات، سووره له سه ر به رده و امیوونی هه وله کانی. تورک ئه و کاته گه یشته ئه و ئه نجامه ی، که نوزال له به ده سه تهنیانی ئامانجه که یدا دلنیا نه بوو، چونکه قسه که ی خوی "که هه ولی پیوه ندیه کی باش له گهل هیزه چه کداره کانددا ده دات، وایده گه یاند که ده سه لاتی راسته قینه ی وولات به رپوه بردنی نییه".

کاتیک نوزال مشومپی له سه ر نهو شتانه ده کرد که له نارادابوون، بیی له سه ر نهوه داده گرت که ده ولت ناییت بۆ رینککه و تن له گهل پارتی کریکاراندا په له بکات، ئه گینا خوی ده خاته ریزی نه وه وه. پیوسته ده ولت "ده ست واز له وه بهینیت که رۆژیکی مامناوه ندی" له به رامبه ر ئوچلاندا هه بییت و، ده بییت ده سه تیشخه ریبه که شی لیبسینتیه وه. نه و کاته ره مه زان، که مانگی رۆژووی موسولمانانه، له ته واد بووندا بوو، نوزال وای یبشاش بوو تا دوای پشوروی جه ژنی ره مه زان، که هه فته یه کی رینک ده خاییت، هه چ نه کات. رینککه ووت جه ژنی نه ورزیش له و ماوه یه دا بوو، جه ژنه که، به هوی فرمانه کانی ئوچلان بۆ نه ندامانی پارتیه که ی و، نوزال بۆ هیزی چه کدار، به هیمنی و به بی خوی پرشتن گوزه ریکرد.

چاندار که به فرۆکه لهو سه فهره دورو درۆیهی زۆریهی کۆماره شۆرهویه کانی پیشووی ناسیای ناوه راستی گرتبۆوه، گه رایه وه بۆ نه نقه ره وه، جاریکی تر له ۱۵ نیسانی ۱۹۹۳ له گه له ئوزالدا کۆبۆوه و پێی راگه یاند که ئوچلان نامادهیه رۆژنیک دواي کۆتاییهاتنی ماوهی ناگر بهسته که، به بی هیچ مهر جیک درۆی بکاته وه، ئوزال هه واله که ی پێخۆشبوو، به لام ووتی: "ده ترسم نه و بێته قلانه هه موو شتیك تیکه دن". چاندار ئی پرسی مه به ست له "نه و بێته قلانه" کیه، ئوزال به منجه منجیکه وه ووتی "حکومه ت". باوه ری نه ده کرد نه ندامانی حکومه ت له ناماده کردنی هیچ چاره سه ریکی کیشه ی کورددا به شداری بکه ن، بۆیه وای راگه یاند که گۆریان نه داتی وه ره زامه ندی دادگای ده ستوری لیووردتیکی سه رۆکایه تیانه ده ربکات. ئوزال ووتی: "مه ر نه وه ندیه ییمه وه بۆ نه نقه ره، ده بیت به په له شتیك بکه م، چونکه نه گه ر نه م ده رفه ته له ده ستبه دین نه و با رو دۆخه که هه یجگار ئالۆز ده بیت".

سه رۆکی تورکیا ره زامه ندی خۆی بۆ کۆبوونه وه یه کی تری چاندار، که دواي دوو رۆژی دی له نه سه نبول بکریت، نیشاندا. به لام له ۱۷ ی نیسانی نه و ساله دا به نه خۆشی دل گیانی له ده ست دا. له تیواره ی ۱۶ ی نیساندا دوا کۆبوونه وه ی له گه له دیمیریلدا کرد، که مانگیك دواتر جیگه ی گرته وه. سیاسه تدارانی تورک به راده یه ک به جیگرتنه وه ی ئوزاله وه خه ری کبوون، گۆریان به ناگر به ست، یان داوا سوو ککراهه کانی ئوچلان نه دا. به هه رحال له و کاته وه ئاره زووه که ی ئوچلان بۆ دانوستان کردنی نه نقه ره هه یج تاقی کردنه وه یه کی راسته قینه ی له گه لدا نه کرا. تورکه کان وایان به باشده زانی که هه رچی شتیك به مه سه له ی کورده وه به ندبیت به هه یج جۆرنیک دانوستانی له سه ر نه کریت، جا دانوستانه که له به هه یزیه وه بیت یان له بی هه یزیه وه، چه ندیشیان بۆ بکریت خۆیانی ئی به دوور بگرن. به لام چه ند رۆژنامه نووسیکی تورکی لایه نگرانی ده زگا میریه کان که هه ردو لای شه ریان پیکه ده یاند، له بوونی پێوه ندیه کی نه ننی تیوان هه واکرانی تورکیا و ئوچلان به گو مانبوون.

تا نه مرۆشی له سه ر بیت نه و هۆیانه ی ئوچلانیان وایکرد که بۆ ناگر به ست به ده نگ پیشنیا ره که ی تاله بانیه وه به جیت، روون نه بوونه ته وه. په نگه هه ستی به زۆر له سه ر که وتی خه باتی چه کدارانه کردبیت که به رده وام له به رزبوونه وه یه کی خراپدا بوو، چونکه له مانگی ئازاری ۱۹۹۳ له چاندار ووتبوو، ده یه ویت ناگر به ستیکی

یه کلابه‌نانه راپگه‌یه‌تیت، تا کوتایی به "گوند ویزانکردن وراگویرانی خه‌لکه" که‌ی بیت. نه‌وه‌ش واده‌گه‌یه‌تیت که نازاری نه‌و شتانه بو پارتی کریکاران پشتشکینبو، نه‌گه‌رچی نازره‌ده‌روونیه‌چه‌سیوه‌کانی نوچلان زور قوولتربوو، یه‌کینه‌بو ژیری بزووتنه‌وه‌ر‌زگار‌یخ‌وازه‌نه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کان‌ده‌گه‌را‌یه‌وه‌که‌په‌ر‌یش‌ان‌کردنی‌دو‌ژنه‌به‌ه‌یز‌تره‌که‌یه، ده‌یووت: "زور‌چاک‌له‌وه‌ده‌گه‌م‌که‌تیمه‌به‌سه‌ر‌سویای‌تور‌کدا‌زالنابن، به‌لام‌ده‌توانین‌کارینکی‌وا‌بکه‌ین‌زوری‌له‌سه‌ر‌بکه‌ویت". نه‌جا‌یری‌له‌وه‌ده‌کرده‌وه‌که‌خوی‌بیتنه‌یار‌یکه‌ریکی‌سه‌ره‌کی‌له‌ژیانی‌سیاسیانه‌ی‌تور‌کیادا، نه‌ویش‌بینه‌وه‌ی‌له‌وه‌ر‌چه‌رخانه‌سامناکه‌ی‌به‌وه‌ی‌ده‌گه‌یه‌تیت‌هدوی.

دوای‌مانگیک، نه‌حمد‌تور‌ک‌پاش‌چاوینکه‌وتنی‌نوچلان، له‌لوینان‌گه‌را‌یه‌وه‌و، گه‌بیش‌توبوه‌نه‌و‌بروایه‌ی‌که‌نوچلان‌خه‌ریکه‌ده‌ر‌ک‌به‌وه‌بکات‌که‌"تیمپرالیزم‌پلنگیکی‌له‌کاغز‌دروستکراو‌نیه"^{*}، به‌لام‌سه‌روکی‌پارتی‌کریکارانی‌کوردستان‌هیشتا‌زوری‌مابوو‌بیتنه‌پیاویکی‌سیاسی‌کامل. له‌و‌پژوه‌وه‌داواکاریه‌ناشکراکانی‌نوچلان‌مافی‌چاره‌ی‌خونروسینیان‌تیادا‌نه‌ما. کاتیک‌له‌ناوه‌راستی‌مانگی‌نیساندا‌دریژه‌ی‌به‌ناگره‌سته‌که‌دا، نوچلان‌داواکاریه‌کانی‌خوی‌هینایه‌سه‌ر‌"سه‌زگه‌ر‌کردنی‌نازادیه‌کولتوریه‌کان، مافی‌به‌کارهینانی‌زمانی‌کردی‌له‌ده‌زگا‌راگه‌یاندنه‌کاندا‌و، نه‌هیشتی‌پاسه‌وانانی‌گونه‌کان‌و، لاهردنی‌باری‌نااسایی‌و، دانان‌به‌مافی‌سیاسیانه‌ی‌رینکخراوه‌کوردیه‌کاندا"، که‌تور‌که‌هیمنه‌کانیش‌هر‌نه‌وه‌یان‌داواده‌کرد.

بیروپرای‌راسته‌قینه‌ی‌نوچلان‌سه‌باره‌ت‌به‌توزال‌هه‌ر‌چوتیک‌بوویت، مردنه‌که‌ی‌زور‌کاریتیکرد. چونکه‌له‌سالی‌۱۵۱۹۹۱‌راپگه‌یاند‌که‌"توزال‌ته‌نیا‌که‌سه‌چاره‌سه‌ری‌کیشه‌که‌مانی‌پیکریت". که‌نه‌ویش‌مرد‌نوچلان‌بینه‌وه‌ی‌گوی‌به‌زور‌قه‌له‌ویه‌که‌ی‌ونه‌خوشیه‌همیشه‌یه‌که‌ی‌دلی‌بدات، به‌و‌په‌رله‌مانتاره‌کوردانه‌ی‌که‌به‌داوای‌سه‌روکی‌تورکیا‌هاتبون‌له‌لوینان‌سردانی‌بکه‌ن، ووتبو، نه‌و‌هیچ‌گوماتیکی‌له‌ده‌رمانخواردکردنی‌توزال‌نیه، نه‌ویش‌هر‌بۆنه‌وه‌ی‌نه‌هیلن‌له‌تورکیادا‌ناشتی‌به‌ر‌باییت. نه‌و‌قه‌سه‌یه‌له‌گه‌ل‌جوری‌بیر‌کردنه‌وه‌به‌گومانه‌که‌ی‌نوچلاندا‌ته‌واو‌ده‌گوئیت.

چونکه‌هیچ‌شتیکی‌وا‌له‌تورکیاوه‌ده‌رنه‌چوو‌که‌بایه‌خ‌به‌ده‌ستیشخه‌ریه‌کانی

^{*} ووته‌به‌کی‌ماوتسی‌توئگی‌سه‌روکی‌سینه. (وه‌رگپ)

نوجلان بدات، ناگر بهسته یه کلایه نیسه که ی کورد هه ره سی هینا. له ۲۴ ی نایاردا، چه کدارانی پارتی کریکاران پاسنیکیان له نریک شاری "بنگول" هه و راگرت و ۳۲ سه ربازی بیچه ک که به مزلت ده رۆیشتنه وه، له گه ل چوار که سی مه ده نیان تیدا کوشت. له مانگی دواتریشدا نوجلان به ره می هه ره سهینانی ناگر بهسته که ی راگه یاند و، پارتی کریکاران له نه ورپادا، زنجیره یه ک کاری دژ به به ره ژه وه نندیه کانی تور کیا کردو، له باشووری تورکیاشدا ده ستیان له ناوچه پیشه سازی و گه شوگوزاریه کان وه شاندا، که ده ستکه وتی سالانه یان بز تورکیا چوار بلیون دۆلار بوو. له کاتیکدا شه ره که له ناو تورکیادا زۆر له جاران گه رمتر بوو، به تاییه تی که هیزه چه کداره کان بنکه کانی شاری لیچه و کولپی نریک دیار به کریان کرد بووه نیشان و لیبانه دا، پارتی کریکاران له فه ره نساو نه لمانیادا قه ده غه کراو توفیسه کایشی داخرا، ناچار نه ندانه کانی به نهینی نیشه کانی خۆیانان مه یسه ره ده دا.

کوردو تورکیکی زۆر بی هیچ به لکه یه ک، بییان و ابوو تۆزال به ره له مردنه که ی، بز کۆتاییهینانی شهر له کوردستاندا، خه ریکی گه لاله کردن و دارشتنی هاو کیشه یه کی سیاسیانه بووه. به لام به ده ختی هه مروان، نه مرو له تورکیادا که سیک نیه، له دهسته لاتدا بیت یان له ده ره وه ی دهسته لات، توانای نه وه ی هه بیت یان چاوه پروانی نه وه ی لیبکرت هه نگاوینک بز راگرتنی شه ره که بنیت. زۆر له و تورکانه ی له نریکه وه نۆزالیان ناسیوه، جه ختیان له سه ره نه وه ده کرد که نه گه ر تۆزال بمایه له و جو ره نه بوو که کورد به ئاسانی به سه ریدا زالبیت. هه ر بز غوونه "پیراند" که زۆر چاک تۆزالی ده ناسی، ده ئیت: "گه ر تۆزال بمایه و چاره سه ری نه و بارو دۆخه ی له نه ستز بگرتایه، نه و به جو رینک چاری مملاتیکه ی ده کرد که زۆر که متری له و داوایانه به کورد ده دا، که خۆیان بییان وایه ده بیت ده ستگیران بیت".

منیش له دوا چاوینیکه وتنی ۶ ی کانونی دووه می ۱۹۹۳ یی تۆزالمدا، هه ر رینک نه و بز چوونه م لا گه لاله بوو. چونکه پرۆزه ی چاره سه ر کردنه که ی کیشه ی کوردی، هیچ چارینکی سیاسیانه یان کولتورویانه ی له خۆ نه گرتبوو، به لکو تیکه له یه کبوو بز هه ولدانی توانه وه ی کوردو، چهند نامانیکی نابورویانه ی دیار یکراو. جه ختی له سه ره نه وه ش ده کرد که چاره سه ر کردنی نه م کیشه یه کات و ئارامی ده ویت و، ده یووت: "سه دی نه وه تی کورد له خۆره لات و باشووری خۆره لاتدا ده ژیان، به لام تیستا له سه دا ۶۰ بز ۶۵ یان

لهو ناوچانه‌دا ده‌ژین که ده‌کونه خۆزهره‌لاتی نه‌نقهره‌وه‌و، دواى ۲۰ سائیکى تر هر له سه‌دا ۱۵ بۆ ۲۰ یانى تبادا ده‌مینته‌وه. دياربوو به‌و جزره سه‌رنجى چۆتیتى چاره‌سه‌رکردنى کیشه‌ى کوردی ده‌دا، یان هر هېچ نه‌بیت ده‌یویست وای له من بگه‌یتیت. هرچه‌نده سه‌رژمیره ره‌همیه‌کانى تورکيا پیویستیان به‌ ووریای ته‌واو هه‌یه، به‌لام تاتیتسا هېچ شینوایزیکى وام بۆ سه‌لماندنى راستى نه‌و ژمارانه‌ى ئۆزال دایمى، به‌رده‌ست نه‌که‌وتوه. له‌بناغه‌وه ئۆزال وای نیشانده‌دا که، کورد له‌وه زیاتره له سه‌ر زه‌ویه‌کى پچووکی به‌راو به‌پیتى کشتوکالى خۆزهره‌لات و باشووری خۆزهره‌لاتدا بۆین.

ئۆزال وه‌ک پسیۆپیکى کاروباره نابوریه‌کانى بانکى تپوده‌وله‌تى، هه‌ولى پینشخستى بارى نابوری ناوچه‌کى ده‌دا. له‌ ناوه‌راستى هه‌شتاکاندا وزه‌ى کاره‌باو ته‌له‌فونى به‌ پچوکتیرین گوندی کورد گه‌یاند، نه‌وه‌شى به‌ بنه‌مای په‌رده‌دان به‌ ناوچه‌که‌ دانا، که پیویستیه‌کى سه‌ره‌کى پاره به‌گه‌رخستن بوو له‌و شویتانه‌داو، حکومه‌ت هه‌رلای خۆیه‌وه ده‌ستى به‌ پرۆژه خوازپاره زۆر گرنه‌گه‌ى "گاپ" کرد که به‌هۆیه‌وه ۳۲ بلیۆن دۆلار چووه سه‌ر میزانییه‌کى وگرفتیکى زۆریشى له‌گه‌ل غیراق و سواریادا به‌رپاکرد، که نه‌وانیش پشتگیریکه‌رى PKK به‌وون. نه‌مانه‌ش هه‌مووی به‌و نیازه‌بوو که له‌ رووی نابوریه‌وه په‌ره به‌ ناوچه‌که‌ بدات و، له‌ تورکیاشدا کۆتایى به‌ کیشه‌ى کورد به‌نیت. به‌لام شه‌ر نه‌هه‌یشت نه‌و هیوايه‌ بته‌دى.

ئۆزال هه‌رچه‌نده راسته‌وخۆ پى نه‌ووتم، به‌لام زانیم کورد بیه‌ویت یان نا، به‌ دوورخستنه‌ویان به‌ره‌و خۆزناوای تورکيا، ده‌یویست بیانکاته‌ تورک، چونکه به‌ حسابى خۆى ته‌نیا سى به‌کى ۱۳ تا ۱۵ ملیۆن کورده‌کى تورکيا، له‌و ناوچه‌یه‌ى به‌ پى میزوو کوردستانی پیده‌ووتریت ماون، پینشده‌چیت تاپیت ژماره‌یان که‌متریتیه‌وه، به‌وه‌ش زۆربه‌یان به‌ناسانى زمان وکولتور ویناسه‌یان و، به‌تایبه‌تى هه‌سته‌نه‌ته‌ویه‌ ناهه‌مواره‌که‌شیان له‌بیر ده‌که‌ن. ئۆزال ووتى، نه‌و کورده‌ غیراقیانه‌ى سالى ۱۹۸۸ له‌ ده‌ست کیمیا بارانه‌کى سه‌دام حسین به‌ره‌و تورکيا هه‌لاکبوون، زۆریان پینخۆشبوو که پى ووتبوون نه‌نکى کورده‌و تورکى نازایت. به‌لام هر که‌ تورکى سه‌رسام له‌ ووته‌کى ئۆزاله‌وه ده‌رکیانکرد، ئۆزال په‌که‌مین سه‌رۆک کۆماری هه‌لکه‌وتووی تورکیابه‌ کوردی نه‌زایت، به‌خۆ هاتنه‌وه.

ئۆزال کارى سه‌ره‌کى، واته‌ نه‌و گۆرپانکاریه‌ى به‌سه‌ر شینوای رۆشنى کوردی

باشووری خۆزهره لاتی تورکیادا هاتبوو، پشتگوتیخت. بیشتر کوردی سه رجه م گونده کانی ناوچهی نه نادۆل به ناره زووی خۆیان به هۆی باری نابوریانه وه گونده کانی خۆیانان جیده هیشته و، له پیناو ژياندا رووه و شاره کان ده بوونه وه. به لام تيستا هیزه چه کداره کان به نه نهقه ست و به زۆر خه لکی گونده کوردیه کان راده گوین و به ته و اه تهی گونده کانیان پیچۆلده کهن. ئۆزال راو و رووتکردنی کورده کانی شه ره که شی خستبووه لاوه و، له بری نه وه سه باره ت به و پرۆژانه ی خۆی ده و، که گوایه له که ناره کانی خۆرئاوای و ولاندا کار بۆ کورد په یدا ده کات. سه باره ت به نیکه یانی هاریکاری نابووری به وولاتانی سه ر ده ریای ره شیشه وه باسی خه وه کانی خۆی ده کرد. نه گهرچی قسه کانی هه چی به سه ر هه چه وه نه بوو، به لام هه یج لیان جار سه نه ده بوو. جا مادام قسه بۆ پرۆژانه نووسکی نه مه ریکایی ده کات، هه رچه نده حالی تورکیاش شریته، بۆچی حاله شه ره که ی تورکیا به باشته رین شیوه نه خاته روو؟

دوای شه ش مانگ، زانیم که ئۆزال مانگیك دوای چاویکه وته که ی من نامه یه کی شه ش لاپه ره یی توندی بۆ سلیمان دیمیلیری سه ره ک و هزیرانی ناردووه و، هۆی په ره سه نندی پارتی کریکارانی ناو کورده بیهواکانی و اباسکردووه که ده ئیت: ”ته مرۆ کۆماری تورکیا به ره و رووی هه ره شه یه کی سامناکی وا بۆته وه، که له میژوودا شتی وای به خزیوه نه دیوه و ره نگه بیته هۆی بوومه له رزه یه کی کومه لایه تی و به شیکلی لیدابیریت و هه ر هه موشان به ژنر دارو به ردووه کی که وین“. به لام له ناوه روکی نامه که یدا چاره سه رینکی سه بری بۆ نه و کیشه یه دیاریکردبوو. نه ویش که به ناشکرا له راگوژیانی ۲۰۰۰۰۰ کوردی نه و ناوچانه بکۆلریته وه که هیزه چه کداره کان مه ترسی لیان هه یه و، به راستیش خه ریککی جینه جیکردنی بوون. گه ر ئۆزال ده رکی به نامانجی نه م کارانه کردیته یان نا، نه و راگوژیانی نه و ژماره زۆره ی کورد به پیچه وانیه ی ناواته کانی نه وه وه ده که وته وه، نه ندامانی پارتی کریکاران ولایه نگره کانی، نه ک هه ر له کورردستاندا ده بوون، به هه موو شاره گه ورکانی تورکیاشدا په رش و بلاوده بوونه وه.

ره نگه له باشته رین حاله تدا راگوژیانی کورد چاره سه رینکی کاتی گرفته سه ربازیانه که بووینته، به لام هه رگیز نه و نه نجامانه ی نه ده پیکا که ئۆزال باسیده کردن، به تایه تی شیوه ی بیرکردنه وه که ی، که هه یج حساییکی بۆ راستی شته کانی سه ر زه وی نه ده کرد. چونکه سه ره له لگرتنه به کاوخۆ که ی پيشووی کورد، زۆر ناسانتر کوردی ینده توایه وه.

ئەو كوردانە كە زۆر بەیان ناچار بوون لە پێشە بێبایەخە كاندا كاربەكەن، بۆ بەرز كوردنەوێ بەری كۆمەلایەتی خۆیان، مندالە كانیان دەناردە قوتابخانە توركییە كان. بەلام شەرە كە كوردە سەر ئیشیواوە كانی رشتە ناو شارە تورك و دەروور بەرە پۆخلە كانیانەو، دورگەیی گوند ناسای كوردانەیی داخراو و داپراوی وایان پێكھێنا كە هیچ كۆمەلگە بە كیان تێكە لاو نەبێت، تا بیانئۆییتەو. خواوەنكارە توركە كانیش ئیشیان بە كورد نەدە داو، جار جارەش ناشتنی سەربازە توركە كۆزراوە كان، پێكدا هەلپژانی توندی لە گەل كوردە راگۆیژراوە كاندا بەرپا دە كرد.

نیازە كانی ئۆزال هەرچیە كە بووبن وچە تێكیش توانای جێبەجێ كردنیانی بووبیت، كاریان نە كردبۆوە سەر كە مەكردنەوێ وێژانكاریی هێزە چە كدارە كان. بەلام هەر كە مرد، دیمیریلێ جینگرەوێ وازی لە هەموو بەرپرسیارییە تێكی شەرە كەیی كوردستان هێناو، بەرەو رووی هێزە چە كدارە كانی كردهو. دیمیریل ماوێهە كی زۆر پێش جینگرتنەوێ ئۆزال لە سەر كۆماربێتی توركیادا، دانێنانی بە "بوونی كورد" و ئەو بە ئێنانەیی لەبیر خۆی بردبۆوە كە دیوارە كانی دواتری پۆلیسە بەدناوێهە كەیی تورك بە جۆرێك ئێبكات كە "وێه كە بناغەبە كی لە شووشە دروستكراو روونبیت"، ئەو دوو رێستەبەیی دیمیریل چەند هەفتەبە كە بەر لە هەلپژاردنە كەیی بەرلەمانی تشرینی دووھەمی ۱۹۹۱ ووتنی، هیواپە كی زۆری بە كورد و بالۆیژخانە خۆزراواییە كانی ناو توركیا، سەبارەت بە چارە سەر كردنی كێشەیی كورد دا. بەلام زۆری نەبرد دیمیریل ئەو هیواپانەیی بەرپا. لە سەرەتای سێبەم ولایەتی سەرۆكایەتی حكومەتیدا دەریخست كە ئامێریكە سوپا چۆنی بوونت وای ئێدە كات و، بە ئێنیدا بەر لە چاوپێداخشانندنەوێ ئەو سیاسەتەیی بۆ كورد پەچاودە كرینت، پا شماوێ چە كدارانی پارتی كرێكارانی كوردستان رێشە كیش بكات. ئێسەر لەو كاتەو دیمیریل هیچ هەلئۆیستێكی جیاواز لە هەلئۆیستی دەزگا سەربازییە كە نەبوو.

بوونی بە سەرۆك كۆمار، هەلئۆیستە كەیی پێنە گۆرپی. سەرەتا "ئانسو چیلەر" كە بۆ خۆی دیاریكرد، لە سەرۆكایەتی وەزیراندا جینگەیی گرتەو، راپێگەیاندا كە خەریكی ئێكۆلێنەوێ "ئموونەیی باسك"ە، مەبەست لەو ناوێهە كە تورك بۆ ئموونەیی "لامەر كەزی" سیاسیانەیی ئیسپانیا بە كاری دەهێنیت. بەو مەبەستە، ئانسو چیلەر چاوی بە "فلیبی گونزالس"ی سەرۆك وەزیرانی ئیسپانیا كەوت و، ئموونەیی ئیسپانیایی بە دوورو

دریزی له گه لدا باسکردو، سه باره ت ریدان به به کارهینانی زمانی کوردی له په خشی رادیو ته له فزیوندا دوا. به لام تاکه کۆبوونه وه په ک له گه ل دیمیریل و سهرۆکایه تی نه رکانی تورکیادا، رایان پیکۆری و بووه هه لزیه کی سهرگه رمی وا که سوورنیت له سهر نه وه ی تا له ناوبردنی تیرۆر چاکسازیه کان نه کرین. جا له بهر نه وه ی هیچ بنه مایه کی سیاسیانه ی تایه تی خزی نه بوو، ههستی کرد هاویه عیاتی بکردنی له گه ل سوپادا، ناوبانگی سیاسیانه ی له ناو رای گشتیدا به راده یه کی چاک بهرز ده کاته وه، هه ر نه وه ش وای له م ژنه نابوری ناسه ی ده رجوری وولاته یه کگرتوه کان کرد، هه رچه نده له بهر یوه بردنی نابووری تورکیادا هنجگار ژیکه وت و، نه نجامه که شی کاره ساتبوو، پله و پایه که ی خزی بیارتزیت. له سهرده می نه ودا خهرجی سوپا دوونه وه نده ی جارانی لیهات و، له سالی ۱۹۹۴ له ۱۲۴ هه لاونان روویدا، که تا نه وسا له تورکیادا شتی وا رووی نه دابوو، نه مه له کاتیکدا بارو دۆخی نابووریانه ی وولات پیچه وانه بیژه و، به رهده می نه ته وه یی به له سه دا شه ش که میکردبوو.

رینچکه ی ژبانی چیلهر مه ودا ی نابووتی سیاسه ته داره تورکه کانی بهرجه سته ده کرد. چونکه بۆ تورپدانی نه و شتانه ی به لایه وه بنه ما سهره کیه کانیا ن ده گه یاند، هیچ مانه ویتیه کی نه ده ویتست. بگره نه و هه وله بهرده وامانه ی بۆ قایلکردنی سوپا ده یدان، وایان لیکرد ته نانه ت خرابه به رامبه ر ره وایی حکومه ته مه ده نییه که ش بکات و، هیند گه مزانه رینگای بۆ خزی ته له قورتاندنی سوپا خۆشده کرد، که هیزه چه کداره توندپه وه که نه نجامی شه ره خویناوییه که ی کوردستان به سهر نه واندان به نیت ، بیشیکه نه بیانوی کوده تایه ک نوی. چیلهر رۆلی "گه مژه ی به سوود"ی بۆ سوپا ده یینی، نه گهرچی راگرتزانی گونده کان و، فراندنی خه لکی و، له لاره کوشتی نادیار، له ماوه ی دووسالی یه که می ده سته لاتیدا به شتیه یه کی خراب په ره ی سهند، که چی هیچ بیزاریه کی به رامبه ر به هیچ جزره سهر کو تکردتیک نشان نه ده دا. ژماره یه کی زۆر له و رۆژنامه نووسانه ی ده نگو باسی کوردستانیان ده گه یاند، سهره و نکومکران، یان له باریکی نادیاردا درانه دادگای ناسایشی ده وله تی که مالیسته توند په وه کان و، به تۆمه تی پروپاگانته ی جیاخوازانه و خرابتریش*، سه دانیا ن لی تاوانبار کردن. ده رکه رانی رۆژنامه و نه و * لیژنه ی پارتنرگار بکردنی رۆژنامه نووسان، که باره گاکه ی له نیویورکه، له راپۆرتی سالانه ی ۱۹۹۵ له راپه گه یاند که زۆرتهرین به ندرکرای رۆژنامه نووس له تورکیادان وژماره یان ۵۳ که سه،

رؤشنیبرانه‌ش که پرکیشی ره‌خنه لیگرتنی سیاستی تورکیا به‌رامبر به‌کورد بگردایه، هه‌مان چاره‌نووسیان ده‌بوو. یه‌کیک له‌دادگان زیاد له‌۲۰۰ سال به‌ندیتی به‌تنگه‌ی "یسماعیل یشکچی" زانای کومه‌لناسی به‌ناوبانگی تورکدا، دا-که یه‌که‌مجار له‌سالی ۱۹۷۱ له‌سهر به‌رگری کردن له‌مالی کورد به‌ندکرا- چونکه سورر بوو له‌سهر نه‌وه‌ی هه‌لوینستی پشتگیریکردنی کورد بگرت. هه‌روه‌ها له‌به‌رده‌می دادگای ناسایشی ده‌وله‌تدا، دادگایی به‌ناوبانگترین نووسهری تورک و پالیئوروی هه‌میشه‌یی خه‌لاتی نوبل، "یه‌شار که‌مال" یشکرا، که له‌بنه‌چه‌دا کورده و به‌زمانی تورکی ده‌نووسیت و ته‌مه‌نیشی ۷۱ سالانه، له‌سهر نووسیتیکی له‌گوفاری "دیزشپیکه‌ل"ی نه‌لماناییدا، که ناره‌زایی خوی سه‌بارت به‌و ره‌فتاران‌ه‌ی به‌رده‌وام به‌رامبر به‌کورد ده‌کران نووسیبوی و، تاییدا ووتبوی، سهر کورتکردنه به‌به‌رنامه‌که‌ی کورد "له‌دامه‌زراندنی کوماری تورکیاوه، به‌نامنجی له‌ناوبردنی زمان و کولتوی کورد بووه"، که‌وته به‌ر شالاری که‌مالیزمه توندیره‌وه‌کان و له‌مانگی نازاری ۱۹۹۶، داوی نه‌وه‌ی دادگا به‌تومه‌تی "گه‌ل هاندان بو‌رک نه‌ستوروی وقین هه‌لگرتن و، پروپاگانته‌ی جیاخواریتی" تاوانباریکرد، ۲۲ مانگ به‌ندیتی درا به‌تنگه‌یدا، به‌مه‌رچیک جیه‌جیکردنه که‌ی رابگرت. له‌وه‌لامدا ووتی

"له‌م وولاته‌دا هیچ دیموکراتیبه‌تیک و یاسایه‌ک نیبه"

ههر هه‌ولدا تیک بو‌ه له‌خستی جلوه‌رگه شوردر اوه‌کانی تورک له‌هه‌نده‌راندا، وه‌ک شایه‌تیدان له‌به‌رده‌می کومپته‌کانی کونگریسی نه‌مه‌ریکا، یان رینکخراوی "کارنجی" له‌پیناو ناشتیدا، یان په‌رله‌مانی نه‌ورویا، یان نه‌نجومه‌نی یه‌کیتی نه‌ورویای خورئاوا، خاوه‌نه‌که‌ی ده‌درا به‌دادگا هه‌ندی جاریش ده‌درا به‌دادگای ناسایشی ده‌وله‌ت. له‌ناوه‌راستی سالی ۱۹۹۴، چیلهر پارتی دیموکراتی کوردی هه‌له‌وه‌شاندوه، چه‌ند په‌رله‌مانتاریکی سهر به‌و پارت به‌ره‌و نه‌ورویا هه‌لاتن و داوی زوربه‌یان له‌سهر گه‌باندنی هه‌واله‌کانی کوردستان، به‌و شیوه‌به‌ی که ده‌سه‌لانداری تورکیا پینان خوش نه‌بووه، گیراون. "کاتی مارتونی" سه‌رۆکی لیۆنه‌که، کاتیک داوی له‌تورکیا کرد کار به‌"یاسای دژایه‌تی تیرۆر"ی سالی ۱۹۹۱ ی رابگرت، ده‌لئت: "تورکیا له‌به‌ندکردنی رۆژنامه نووساندا، هه‌زار په‌لی به‌پشتی رۆژنامه زداره‌کانی وه‌ک نه‌و رۆژنامه‌ی چین و سوریدا داوه". له‌رپورتی سالی ۱۹۹۷ ی لیۆنه‌که‌شدا، له‌پیشیلکردنی نازادی رۆژنامه نووسیندا، تورکیای به‌سهر قافله‌ی هه‌موو دنیا

داناره.

به ناهبریتی سیاسیانکرد، شهس په رله مانتاریشیان مانه وه، جا یان نه یانتوانی هه ئین یان خوگر بون، بز ماوه یه کی زوریش به ندکران. بهو جزره پورده به پرووی نهو نه زمونونه به هاتوهووته دا داریه وه، که له ماوه ی ۷۰ سالی تورکیادا بزیه که مین جار بوو، نازادانه په رله مانتارانی کورد هه لیز دزین. پنده چوو حکومت و په رله مانی تورکیا هیشتا لهو یه که مین زه بیره ی "پاسیوناریا" * می "له یلا زانا" ی کیزه کورد، که سویتد خوار دنه که ی په رله مانی به هردوو زمانی تورکی و کوردی خوارد، بهری نه دابن. قایمکاریتی په رله مانیان له ویش وله سنی په رله مانتاری کوردی تر سنده وهو، هه ر یه که یان به تزمه تی گوره تری ن ناپاکیتی دانه دادگاو یه کی ۱۵ سالیان دا به تنگه یاندا.

خو ئه گه ر چیلهر هه ر مه ترسیه کیشی له ئه نجامه خراپه کانی داخستی دوا زمانه ی دهر برینی هه لویسته سیاسییه کانی کورد له که ناله ره واکانه وه هه بوو بیت، نه و ا هه ر گیز دهر ی نه ده بری. له ولاته یه کگرتوره کانی ئه مهربکادا، سه روک و ه زیوانه هه میشه قه شه نگه که ی به رده م کامیرو خو شه ویستی ته له فزیزون، به تایه تی که به شیوه زمانی نه مهربکایی نینگلیزی زورچاک ده زانی، نه مه جگه له وه ی وه ک نافر ه تیکی که ژالی جوان حوکمی وولابیکی موسلمانی ده کرد. که س سه بارت به دانایی سیاسه ته که ی لیان نه ده پرسییوه ** . به هزی کارامه یی له به ریوه بر دنی کاره که یدا، له سه ره تای سالی ۱۹۹۳ و، هیزه چه کداره کانی تورکیا، دهستی به سه ر ناوچه یه کی به رینی ژیر ده ستلاتی پارتی کریتکارانی کوردستاندا گرتوه، بیته وه ی شو ر شه که ی به ته واوه تی ریشه کیش کردیت.

له رژیکی گه رده لولوی مانگی شوباتی ۱۹۹۶ د، له شاری نهسته نبول که په ناهنده کورده کانی به راده یه ک تیدا کو پوته وه، بزته گه وره ترین شاری کورد له دونیادا، * "پاسیوناریا" نازناویکه به ژنه سه ر کرده یه کی پارتی کومونیستی نیسپانیایی "دولورس نیاروری" درا، که له جهنگی نارخوی سالانی ۱۹۳۶ - ۱۹۳۹ نیسپانیادا، دروشمی "گوزر ناکه ن" ی به پرووی چه کدارانی فرانکوزا به رز کرده وه، بزته هیمایه ک بز هه ر نافر ه تی که سه ر کردایه تی کردنی لیبوه شینه وه.

** له کانونی یه که می ۱۹۹۳ دا هه ولی نوم بوو که وایکه م سه رنوروسه ری رژی نامه ی "د نیور کهر" ووتاریتک سه بارت به تورکیاو گیرو گرتنه کانی بنووسیت. سه ره تا په چوو به دللیت، به لام له پرینکایی راگه یاندم که ده پویت تنیا له سه ر سه روک و ه زیوانه که ی تورکیا بنووسیت وله چاکه کانیشی به و

خیزانی نیریک بانگیانکرده مالی خویان. ماله که بیان له و بهری شه قامیکی قورو لیتاوی .
 ناوچهی "که ناریا"ی هه ژاری دهوری نهسته نول بو، که هه بیست ده قیقه به ک له
 فرژو که خانهی شاره که وه دور وه ۶۵۰۰۰ که سی راگورژاوی نوی گونده کانیشی
 تیرژا بو، که له سی بهش دوو به شیان کورد بوون. نه م خیزانه گه وره به چوار برا پینکه وه
 بوون و سه رجهم نه ندامانیشی ۳۰ کهس زیاترو هه مه جزر ته مه نیشی گرتبزه، که
 خیزانه که به ره سی لای حکومتی تورک ناو نووس نه کرابوو. نه وانیش وه ک زور بهی
 نه و کوردانهی له خوره هلات و باشووری خوره هلاتی تورکیا وه ناچار کرابوو
 گونده کانیان چولبکه ن، گرتی زوریان له گه ل دهسته لاتدا هه بوو. له و چوار برایه
 دووانیان، هه له سه نه وهی له گونده چیا به که ی خویانی نیریک شاری شیرناکی نیریک
 سنووری تورکیا له گه ل سوریا و غیرا قدا، که به بنکه به کی پارتی کرینکاران داده نرا،
 گومانیان لیکرابوو که یارمتی چه کدارانی پارتی کرینکارانی کوردستانیان داوه، گیرابوو
 و له لایه ن ناسایشه وه نازاریکی زور درابوو.

عه بولر هه جانی ۴۱ سالانی برا گه وره بیان ووتی، له و رژه هی مانگی نابه وه که پارتی
 کرینکاران یه که مین چالاک ی سهرباز یانه ی له شاری نه روادا دژ به هیزه سهربازیه کانی
 تورکیا کرد، که ۶۰ میل له گونده که ی تیمه وه دور وه، گرتی تیوان من و حکومت
 ده ستین کرد. جه ختیشی له وه ده کرد که هیچ پیوه نندیه کی به و چالاکیه وه نه بووه،
 که چی بی هیچ هویه ک تور که کان گومانی نه وه بیان لیکرد بوو که سه به پارتی
 کرینکاران بیت و، ۱۹۳ رژه ی ره به ق نازارو نه شکه نجه به کی درندانه بیان داو، وه ک خوی
 ده بیوت، هه له بهر نه وهی نه بژته پاسه وانی گوند ههوت سالیان حو کمدا وه. به لام هه
 له خویه وه دانی به وه دا نا که یه کیک له کوره کانی نه ندانی پارتی کرینکارانه. گرتی
 عه بولر هه جمان بیوه هزی گرتی "خالید"ی برا پچوو کیشیان، که له دوری شاره کانی
 کوردستانه وه سهرباز بووه. خالیدی ۳۵ سالانیش به دریایی مانگیکی نه و پینج مانگیکی
 له سهرباز گه دا گیرابوو، نازارو نه شکه نجه درا، دواتریش به "ده بیان جار"ی دی، هیند
 گیرا وه که له ژامز دنیاندا هه له ی ده کرد، چونکه هه والگرانی تورکیا چه تیک هه ولیان
 له گه لدا بوو بیکه نه هه والگری خویان نه یکرد بوو.

لاره خوی له قهره ی هیچ شیک ی دی نه دا. بیپه رده روونیکرده وه، چونکه له سهربازیه که ی

واشتونیدا، که له ته له فیزیوندا بینویتی نیر شه پدای جوانیه که ی بووه

پۆلیس بەردهوام هه‌لیانده کوتایه سهر گونده کهیان و، چهند خانوویه کی دیاریکراویان، بهزۆری به گه‌ووو وولاخه کانیشیانه‌وه ده‌سوتاند. دواکات خیزانه که له پدیامه که‌ی حکومت گه‌یشتن و، به‌ره‌به‌ره گونده کهیان چۆلکردو رووه و “که‌ناریا” بیوونه‌وه، که یتشتر زاویه‌کیانی بۆچوو بوو. ژن و مندالانیان به پاس ویواوایشیان به نۆزی به‌لاش رۆیشتبسون چونکه نه‌مه‌یان هه‌رزانترو که‌متیش ده‌پشکیران. وه‌ک زۆربه‌ی کورده به‌رشوبلاوه‌کانی دی، هیچ که‌سنیکیان لای شاره‌وانی “که‌ناریا” ناوونوس نه‌کرايون، واته‌هه‌ژده سالان و گه‌وره‌تره‌کانیشیان مافی ده‌نگدانیان نه‌بووه. به‌لام نه‌و دوو براییه‌ی زۆربه‌ی کات قسه‌یان له‌گه‌لدا ده‌کردم، به‌گه‌رمی پشتگیریان له “هادیپ” ده‌کرد، چونکه “نه‌و پارتی به‌رگری له‌پیناسه‌ی کورد ده‌کات، نه‌گه‌رچی شایانی نه‌وه‌یه‌ن وولاتی سه‌ربه‌خۆی خۆمانمان هه‌بیت به‌لام هه‌رگیز نه‌مانبووه”، وه‌ک عه‌بدولپه‌حمان ده‌پروت. تا شته‌هاوبه‌شه‌کانی تیوان هه‌موو کورد بگه‌رپه‌ته‌وه، به‌وانه‌شیانه‌وه که له‌گه‌ل پارتی کریکارانی کوردستاندا نین، عه‌بدولپه‌حمان ووتی: “ده‌بی به‌لایه‌نی که‌مه‌وه کورد نه‌ومافانه‌ی به‌دیتی که‌خه‌لکی دی هه‌یانه، به‌شیکی ره‌واش پاره له‌ناوچه‌کانیادا به‌گه‌رپه‌خریت”.

عه‌بدولپه‌حمان یان هه‌ر که‌سیکی تری خیزانه‌که، به‌پیی یاسا، به‌بی دیکومینتی پیویست کاریان نه‌ده‌درایه. بۆیه‌ناچار هه‌ر کاریکی ره‌شیان بۆ هه‌لبکه‌وتایه‌ده‌یانکرد. کریکاریتی خانوو دروستکردن و نه‌و جۆره‌کارانه‌یان ده‌کرد که‌نرخیکی که‌میان ئی ده‌ستده‌که‌وت و، خاوه‌ن کاریش پرساری نه‌و شتانه‌و، داوای هیچ دیکومینتیکیشیان ئینه‌ده‌کردن. جا چونکه‌خانوو یه‌ک نه‌ومیه‌که‌ی تیایدا ده‌ژبان به‌پیی یاسا نه‌ده‌بووه‌هی خۆیان، بۆیه به‌رتیلیان به‌م یان نه‌و ئیپرسراو ده‌دا تا پۆلیسیان لیدووربخه‌نه‌وه‌و نه‌هیلن هه‌لکوتنه سه‌ریان. خانوو که‌یان به‌یارمه‌تیدانی نه‌و به‌ئێنده‌ره‌دروستکرد که‌دوان له‌براکان ئیشیان لاده‌کردو، یارمه‌تیدانه‌که‌شی له‌به‌ری رۆژانه‌کانیان بوو. ژتیکی تورکی دۆستیشی منداله‌کانی به‌ناوی خۆیه‌وه‌نوسی و ناردنییه‌قوتابخانه‌.

له‌چاکترین شوینی ژووری دانیشته‌فه‌رش ئیپراخواه‌که‌یاندا، ته‌له‌فزیوتیک دانرابوو، به‌کاره‌با دزراه‌که‌ی شه‌قامه‌که‌ش ئیشیان پێده‌کرد، هه‌موو تیواراتیک سه‌رجه‌م نه‌ندامانی خیزانه‌که‌ی “تیرک” له‌ده‌وری خرده‌بوونه‌وه‌و سه‌یری به‌رنامه‌کانی که‌نالی ناسمانی “Med-TV” پارتی کریکارانی کوردستانیان ده‌کرد. نه‌وه‌ته‌ی نه‌م تیزگه‌یه، له

سالی ۱۹۹۴ هه بهرنامه کانی له ههندهرانهوهو له پنی مانگه دهستکرده کانهوه په خنده کات، ژماره یه کی زور بینرهانی بوخوی راکیشاوه، نه گهرچی دهسته لاتدرانی تورکیا ههوتیکی زوریان بو داخستی دا، (بهلام بههزی نهو یاسا نالوزانهی تیزگه کهی ناپوی له پینج وولاتی نهوروپایی خورنواوادا پیدامه زریترابوو، تورکیا تا هاوینی سالی ۱۹۹۶ له دینامیکیه تی کاره تیک نالاره کهی نه گه پشنت نهو حکومه تانه شی بی قابل نه کرا که په خنده کهی رابگرن. نهو کاته ش. که وهستیرا، کارگیرانی تیزگه که کارامه یه کی وایان له بهرپتوه بردنه کهیدا نواندا، دواي ماوه یه کی کم به سهر داخستنه کهیدا خستیا نه وه گهر). چوار براکه ۲۰۰ دۆلاریان بو کهرپنی نامیریک نیکه وه نا، تا که ناله کهی پیوه ربگرن بهرنامه پرویا گاته یی وکولتوریه کانی که به؛ کرمانچی و، سۆرانی و، زازایی و، عه ره بی و، تورکی بلاوه کرانه وه، بینن. کارینکی واشیان کردبوو، گهر پۆلیسیش خزی به ماله کهدا بگردایه، ناریل و نامیری و هرگرتنه کهی به دی نه ده کرد.

له وهلامی پرسیری، نایا سهیرکردنی بهرنامه ی ته له فزیون به زمانی کوردی تاکه داوا کاریا نه؟ هه موو به یه ک دهنگ ووتیان، هه میشه خهون به وه وه ده بینن بو گونده که یان بگه ریته وه. خالد، که له براکاندا هه نهو قوتابخانه ی ناوهندی خویندبوو، به ره له ستکار یکردنی رژی می به چاک ده زانی و، ووتی: "زیاد له سه د براده رم له ده ستجووه، بیستیان هه ره له قوتابخانه ی ناوه ندیدا براده ره بوین. به لئ شته که نه وه ده هینیت که بزی بچپته ریزه کانی به ره له ستکارانه وه". هپچ دوودلییه کیش له ده نگیا ده رنده کهوت که سه کهی خزی ده ووتوه "به لئ نه وه ده هینیت".

"قه دری گۆرسیل" که لایتیکی تورکه و په یامیری نازانسی "فرانس پریس" ه، دواي به سهر بردنی ۲۶ رۆژ له گهل جهنگاوه رانی پارتی کریکارانی کوردستاندا، پنی و ابو کورده کان بهروایه کی ته وایان به ره وایی کیشه که یان هه یه. گۆرسیل نه زمونه کهی خویی و چۆیتی گرتنه کهی ۳۱ ی نازاری ۱۹۹۵ ی بۆگیرامه وه، نه ویش دواي راگه یانندی هه واله داگیرکردنی باکووری غیراق، که سوپای تورک به ناوی "کاری پۆلایین" وه کردی و ۳۷۰۰۰ سه ربازی تورکیش تیایدا به شداریان کردبوو، له گه راندنه ویدا به تۆتۆمبیل، کۆمه لیک له جهنگاوه رانی پارتی کریکارانی کوردستان به کلاشینکو فوه وه، له لای پاژگه یه کی کاتی سه رینگا خیرا تیو ده وله تیه کهی تریک شاری

نه سیین گرتویانه.

گۆرسیل و وینه گره که ی نازانسی رۆیتهری براده ری، ته نیا گرانده یان له خزیانده کند و که سی دی، چونکه هه لپه ی گه رانه وه یان بۆ نه نقره وای ئیکردبوون که به شه و رینگه بگرنه بهر، نه گه رچی مه ترسی هاتوو چۆی شه ویشیان زانیوه. هه رچه نده چه کدارانی پارتی کریتکاران به چاکی ره فتاریان له گه لدا کردبوون، به لام له ترسی ناشکرابوونیان هه ر به شه و هاتوو چۆیان کردوه. پاش رزگاربوونیان له بۆسه یه کی سوپای تورک و، به هاوه ن بۆردومان کردنیان و، بینینی کۆپته ر به سه ر سه ریانه وه، هه ردوو رۆژنامه نووسه که له هیزه کانی تورک زیاتر ترسابوون وه ک له پارتی کریتکارانی کوردستان. نافره ته نه خوینده واره کانیان، چه ند ئافرتیکی سوریایی و غیرا قییان ئیده ره چیت، ته نیا کوردییان ده زانی، به لام پیاوه کانیان تورکییان ده زانی وله گه ل رۆژنامه نووسه کانداه تورکی قسه یان ده کرد. هه ر دوو رۆژنامه نووسه که نویی پشه که یان پیوه دیار بووه، جه نگاوه ره کورده کان که به بیتهل پیوه نندیان به سه ر کردایه تییانه وه کردوه، بۆ گالته ناوی ”دوو گوله سووره“ که یان ئینابوون.

سه ر کرده کانی کورد که له جه نگاوه ره کانیان رۆشنیتروو، جه وت هه شت ساتیکیش له بواری سه ربازیدا مابوونه وه، باسی مارکسیزمان ده کرد، به لام گه ریلاکان که ناستیکی خویندنی نه وتۆیان نه بوو، هه ر باسی نه ته وه ی کوردیان ده کرد. هه مووش جه ختیان له بوونی ده وله تیکی کوردییانه ی سه ربه خزیه کی وا ده کرد که گشت کوردی دنیا بگریته وه، پشتیشیان به وه نه سه روربوو که نه و زیانانه ی جه نگه که له تورکیای ده دا ناچاری دانوستانی ده کات، یه کینه باسی نوشوستیه که ی وولاته یه کگرتوو ه کانی ئیتنامیان ده کردو، به هیوابوون له کوردستانیشدا نه وه رووبدات. له قسه کانه وه ده رکه وت، که میان هه یه له سال یان دووسال که متریان له شه ری تورکیادا به سه ر بردیت، نه وه ش تاراده یه ک خۆگرتیان له بهر ده م هه موو نه و شتانه دا ده گه بیتت که تورکیا ده یویست بیانی له ناوه بریت. هه چ زیاتیکی خۆشیان له شه ره که دا نه ده شه اردوه. هه ردوو رۆژنامه نووس کاتی هاموشۆ کردنه به رده وامه که یان، قه به بی نه و زیانانه یان بۆده رکه وت که سالی ییشت له ۲۵ گوندی کورد درابوو، جا به کاولکردن یان به راگوێزانی دانیشوانه کانیان بوویت، نه وه ش وایده گه یاند که هیزه کانی تورکیا گۆمه دیموگرافییه که ی شوڕشگیزه کورده کان مه له یان تیدا ده کرد، ووشک کردیت، واته

سەرچاوه‌ی پشتگیری خه‌لکیان بۆ نه‌هیشتونه‌ته‌وه.

راستییه‌که‌ی خواردن خولیاپه‌کی سهره‌کی چه‌کداره‌ ره‌نگ زه‌رد داگه‌راوه‌کانبوو، به‌په‌له‌ی زه‌ردوسی نینز کیشیاندا که‌م خویئیان ده‌رده‌که‌وت. زۆر که‌ره‌ت به‌شیه‌یه‌کی گشتی خۆیان له‌ رۆبه‌روو بوونه‌وه‌ی پاسه‌وانانی گوند ده‌پاراست، به‌لام ناوه‌ناوه‌ شالوویان بۆ نه‌و رانه‌ مه‌رانه‌ ده‌برد که‌ جاش پاسی ده‌کردن. له‌ هیرشیکیاندا بۆ چه‌ند سه‌رمه‌ریک هه‌شت پاسه‌وانیان لیکوشتن. زۆربه‌ی کات چه‌کداره‌کانی پارته‌ی کریکاران؛ له‌برنج و، کیک و، چا به‌ولاوه‌، که‌ به‌پری زۆر له‌ نه‌شکه‌وته‌کاندا ده‌یانشارده‌وه‌، هیچی تریان شک نه‌ده‌برد. جاریکیان چونه‌ نه‌شکه‌وتیک که‌ بیشتر بنکه‌ی سهره‌کی خواردنیان بوو، پریبو له‌ قوتوی ماسی سه‌ردین و، هیرین و، تونوو، ساردی و، رۆن زه‌یتی به‌تال. یه‌کیک له‌ گه‌ریلاکان به‌سۆزیک زۆره‌وه‌ بیری رۆژانی رابردوی ده‌کرده‌وه‌، که‌ خواردنیان به‌ سه‌وزه‌و به‌نیری ته‌رو زه‌یتوونیشه‌وه‌، به‌ریکۆنیکۆی پنده‌گه‌یشت، ده‌بیوت: "له‌ ده‌وله‌ت ده‌وله‌مه‌ندتر بوین". دوو رۆژنامه‌نووسه‌که‌ هیچ تووره‌یه‌کی به‌کۆمه‌لی لینه‌ده‌بینین ته‌نیا له‌و کاتانه‌دا نه‌ییت که‌ شه‌ریان نه‌ده‌ما. نه‌مانه‌ هه‌موو نه‌خۆشیه‌ک و‌دیاردیه‌کی لاوازبوونیان، به‌بیرکردنی مال و‌مندالیشیانوه‌ به‌هیچ نه‌ده‌زانی و، هه‌ر که‌ستیکیش شتیکی له‌و جزره‌ی ئی ده‌ربکه‌وتایه‌ گالته‌یان پنده‌کرد.

که‌ کورده‌کان گۆرسیلیان به‌ردا، نه‌و هه‌ر له‌سه‌ر راکه‌ی خۆی مایه‌وه‌، به‌وه‌ی که‌ به‌روایه‌کی به‌تویان هه‌یه‌و ده‌رفه‌تیکۆی زۆریشیان له‌ کیس خۆیان داوه‌. زۆربه‌ی نه‌ندامانی نه‌و یه‌که‌یه‌، که‌ له‌ ۶۰ که‌ستیک پیکه‌تابوون کورانی گه‌نج بوون و‌قوناغی ناوه‌ندیان ته‌واو‌کردبوو، له‌ دیاربه‌کر و‌شاره‌کانی تریشدا گه‌لیک به‌دوای کاردا گه‌رابوون و، کاتیک له‌ کاردۆزینه‌وه‌ هیواه‌راو بوون، بۆ به‌گۆچوونه‌وه‌ی نه‌و رۆژمه‌ی وای به‌سه‌ر هینابوون و‌به‌تیکاری هیشترونییه‌وه‌، چوو‌بوونه‌ریزی پارته‌ی کریکارانی کوردستانه‌وه‌. گورستیل پنی و‌وتم: "هیند به‌توانا، یان هه‌رناویکی تری وه‌ک به‌رواقایمان لیده‌تی، پیموایه‌ که‌سی دی وه‌ک نه‌وان له‌و بارو دۆخه‌ سه‌خته‌و بۆ ماوه‌یه‌کی وا زۆر ژبانی بۆ به‌سه‌ر نابریت، و‌به‌زانم له‌ ناستی سه‌ربازیشیاندا زۆر به‌هیزن و‌جیوه‌ ناسا جی به‌خۆیان ناگرن، چونکه‌ به‌جۆریکی جیاوازو تایه‌تیش له‌ راستیه‌کان ده‌روانن، کۆلناده‌ن". قسه‌کانی ته‌واو له‌گه‌ل نه‌و قسانه‌ی نوچلان له‌شام، سه‌باره‌ت به‌ بنه‌مای مه‌شقه‌ سه‌ربازیه‌که‌یان به‌ خۆمی ووت، یه‌کیان ده‌گرتوه‌وه‌، به‌وه‌ی که‌ ده‌بیت حساب بۆ به‌هیزکردنی بیروه‌وش

بکریت نه ک بۆ ماسولکه.

که له نهقههه، له پهڕلهمانداو له ژوره کهی کامهران ئیناندا، هه مان بۆ چوونیشم لهو بیست چه په سام. ئەم پهڕلهمانتاره کورده ناوداره ی به لایهنگری رژیم ناسرابوو، ووتی، حکومهته یه ک بۆ به دوا ی یه که کان بهر پر سیاری نهو قهیرانه تووندهن که به رهو رۆوی رژیمی که مالیزم بۆتهوه، چونکه له خۆره لات و باشووری خۆره لات ی وولاتدا پینگاوبانی رانه کیشاوه و په ره ی به ناوچه که نه داوه، زانست و کاری بۆ لاوانی کورد دا بین نه کردوه، بۆیه لاره کانی ش “ببونه ته سووته مه نی نهو شه ره ی تیرۆریسته کانی پار تی کرینکاران ده یکه ن” نه بجا پرس ی: “پار تی کرینکاران کییه؟ بریتیه له و کۆمه له لاوه ی قۆناغی دواناوه نندیان ته واو کردوه و له زانکۆکاندا وه رنه گیرا ون، یان بیکاره ن، زانیویشیانه ناهیلن بۆ گونده کانیان بچنه وه و کشترا کال بکه ن”. نهو لاوه کوردهانه ی رۆوبه رۆوی دوا رۆژیکی تاریک و پهستی بوونه ته وه و دهر کیشیان کردوه که شاره کانی باشوورو خۆرئاوای تورکیا به کرینکارو راگو یژراوه کورده کان لیبوه، بۆیه به رای نهو، سووته مه نی شه ره که ن. تارا ده یه کی زۆر شیکردنه وه یه کی ووردیکرد، به لام بهرام نده کرد نهو هیرشه تونده بکاته سه ر سیاسه تی تورکیا که بهرام بهر به کورد گرتو یی.

۱۰ سال زیاتریو که “ئینان” م ده ناسی و، بهردهوام بی نامم نه کردوه، بۆ من وه ک “مام تۆم” * ی کورد و ابوو. پینشان نیم و ابوو، ده زانم چۆن بیره کاته وه. به لام پینده چی وانه بوو ییت، یان نه ویش له گه ل رۆژگار دا گو رپا ییت. ئینان که تاسه ر تیسک کۆماری بوو، یاسای له زانکۆی جتیف خویندوه و، کاری دیپلۆماتیانه و هزیری له چه ندی ن وه زاره تدا کردوه و، بۆ سه رۆکایه تی وولاتیش پالتیورا وه، زۆر له میژه نه ندای پهر له مان و نه نچومه نی پیرانی شه. ده کرا بۆ تیگه یشتی نایدۆلۆژیای که مالیزم، که زۆر به رونی رافه ی ده کرد، پشتی بیبه ستریت. به در یژیای سالاتیک بهردهوام له باره ی زۆر شته وه، به تایبه تی پرۆژه ی “گاپ” که له کاتی وه زیری ووزه و سه رچا وه سرو شتییه کاندا کاریتیکرد بوو، چاویکه وتم له گه لدا کردوه.

زه هه ته پیاویکی تری وه ک ئینان هه بیته که نه و نه ده ده مه ته قیت لاهو رروژی تیته. په چه له که کور دییه که ی لایه تیکی زۆر ناسکی بنه ماله ی نهو خیزانه به ناوبانگه ی شیخانی * “کرخی مام تۆم” رۆماتیکی به ناوبانگی “هاریت بیچه ر سه ”ی ژنه نو سه ری نه مه ریکایه و، دژ به

په گه ز په رمستی نووسیو یی - (وه رگی)

تاریخه تی نه قشبه ندیه، دایکه نهرمه نیبه که ی له قه لاجو کردنی سالی ۱۹۱۵ رزگاری بهووه. نینان سالی ۱۹۲۹ له فارگونی گاکه لی شه مننده فهریکدا له دایکبروه که که سوکاره که یی له خانووه که ی ناوچه ی به تلیسی خوره لاتی تورکیاوه، بۆ تاره وگه ناوخته یبه که ی خورتاوا ی وولات گوازتوته وه. چونکه که مالیزمه کان له دوا ی هموو شۆرشیکی کورد، پیاوه نایی و سه رۆک عه شایهر و که سایه تیبه ناو داره کانی کوردیان راده گوینزا، نه ویش بینه وه ی گوی به به شدار برون یان نه برونیان له شۆرشه که دا بدات (نیسکان عه زیز نوگلو که له شاری دیار به کردا به نه ندامیکی چالاک ی پهر له مان ده رچوو بو، ناوه که ی به که می - نیسکان، واته نیشته جی - که له سالی ۱۹۳۹ دا، له کاتیکدا خیزانه که یان له شاری سه لوانی خوره لاتی تورکیاوه، له تیوان سالانی "۱۹۲۵ و ۱۹۴۷" دا راگویترا برون، له دایک بیوو). نه و راگواسته شیان به و مه به سه ته بوو کورد له هموو سه ر کردایه تیبه کی به توانای وا بیسه شبکریت که ریکیان بخاله وه. پیده چوو دور خراوه کان به به راورد له گه ل نه و سه دان رۆشنیره کوردانه ی که مالیزمه کان به پشتگیر که رانی شۆرش ی ئاراراتی ۱۹۳۰ تاوانبار یکرد برون، باش ده رچوو بن. نه وانه یان خسته ناو گویتیه وه ده مه کان یان به چاکی به ست و توور یان دانه ناو گومی "قان" وه. نه گهرچی تاراوگه ی ناوه وه زور سه مه به لام زور له وه باشتر بوو که نه تاتورک ده یویست به رامبه ر به سه رجه م کوردی بکات، ههره موو کوردی تورکیا بۆ وولاتانی دراوسنی راگویترا بکات، نه ویشیان به هزی که م ده رامه تیبه وه بۆ نه برایه سه ر*.

له دوا ی سالی ۱۹۵۰، باری ژبانی نیایش وه ک ژوربه ی خیزانه ره سه نه کانی تری کورد گه شه یکرد، ههرچه نده که سوکاره کان یان هه ر له نه هانه تیدا ده ژبان. گه لیک له و

* "هنیری دویس"ی قومیسهری بالای به ریتانیا له به غدا، له تشرینی دووه می ۱۹۲۶ دا سه ردانی نه نقه ره ی کرد، "توفیق روشدی بیگ"ی وه زبری ده ره وه ی تورکیا پیرا گه یانده بوو که، حکومت گه به ستوته نه و بروابه ی هه رگیز کوردی نیناوتیرته وه، بۆیه پیوسته ده ریکرین. تورکیای نوی له سه ر لاشه ی کوژراوتکی زور دامه زراوه بۆیه ده نیست زورو سه مه ی هه نیست. تورکیا خزی له نهرمه ن و بونانیه کان رزگار کردوه و، هه نگاوی ناننده شی ده نیست کورد بگرته وه. روشدی بیگ به و بنه مایه ی که "هیچ بۆ هه ز به خه زه نانه وه یان نیه" ده رکردنی کوردی به کاربکی ره وا داده نا، ووتبووشی، تورکیا پیوستی به زه وی وزاره به پسته که یانه. متمانه شی نینان نیه له سه ر سنوره کان دایانیت. خز که دور به شخرانه وه له وایتر مه حاله تورکیا ری به گه راننده وه یان بدات.

کوردانه وه ک تورکیکی زور، نهو گه شه کردنه یان بهو به لگه یه داده نا که کۆمار به
 یه ک چاو سهیری هاوولاتیان ده کات. بۆیه نینان (وکوردی تریش) له هه موو کهس زیاتر
 دلسۆزی کۆماری تورکیابوو، نه ک نوبتهری بهرژه وه نندیه کانی کوردی ناوچهی به تلیس
 بیت، جا ئیتر با له بهرله مانیشدا بۆ ده یان سال نوبته رایه تی نهوانی کردبیت. نینان خۆی
 له سهرو نهو ناخۆشیانه وه داده نا که له نهجامی ناکۆکیه کانی نهو ملکه چینییه ی بۆ رژیتم
 و، له هه مان کاتیشدا نه مه کی بۆ به چه که ی ده یانه نینایه کایه وه، هه رچه ند له و رووه وه
 پرسیارم لیبکر دایه خۆی له وه لامه که ی ده دزیسه وه. به لام نه مجاره یان راسته وخۆ
 لیمپرسی، که نهو خۆی به کورد داده تیت یان به تورک، له وه لامدا وتی: ”من هه رگیز
 نهو پرسیاره له خۆم ناکه م، به لام له بهر نه وه ی ”سه ییدم، واته وه چه ی پیغه مه رم، که واته
 پیموایه ده بیت عه ره بيم“.

هه ر چه ند نینان ووریاپانه له وه لامی پرسیاره که رایکرد، به لام سه رنج و تیبینییه کانی
 له باره ی پارتی کرێکارانه وه ده یانه خست که تیس تا زور له جارانی ووردترو
 پرکیشیکردنیشی زیاتره. نینان له سه رنجه کانیدا بایه خی به وه نه ده دا که پارتی کرێکاران
 گرفت له رینی بهرژه وه نندیه تایه تیه کانیدا، به تایه تی له ناوچه ی ”هیزان“ دا که نهو
 پائیوراوی بهرله مانی بوو، هینه به هیزه که سهردانی که سوکاره که شی پینه کریت، یان
 سه ره رشتی پروباگانتسه ی هه لپژاردن بۆ خۆی بکات (به لام ته ریفه تی نه قشه ندی له
 ناوچه که دا هینه به هیز برو، هه ر چۆتیک بویه ده رده چوو). نینان رکی له رژیتم
 هه ستابوو، چونکه ده ولت بۆ سالی چواره م میزانییه ی پرۆزه ی ”گاپ“، که زۆری به
 به دلی نه مبوو، راگرتبوو. ئابووری تورکیا شهرو به ره پیدانی له یه ک کاتدا
 پنه له ده سوورپیترا. کاتیک باری ئابووری له مه باشتروو، جییخیکردنی پرۆزه که هینه
 زۆری ده ویست که موکورتیه کی گه وره ی ده خسته موازه نه وه. بۆیه که مکردنه وه ی
 پاره به گه ر خستی پرۆزه که، له کاتی زیادبوونی خه رچی شه ری کوردستاندا هه ر ده بوا
 بکرایه. راستیه که ی به شی یه که می بۆری ناودیزیکردن، که هه ر به ته نیا بۆ کورد نه بوو،
 به لکو بۆ عه ره به کانی ده شتایی حرانی نووسا به سنووری سووریا شه وه بوو، به هۆی بی
 پاره ییه وه دوا میلی بۆری کۆنکریتی بۆ دابین نه کرا.

نینان چاوی له گه مژه یی فه رمانبه ره حکومه تیه کانی نه نفه ره نه ده پۆشی. جارنیکیان له
 کۆمه لیک کارگیری پرۆزه یه کی به ره پیدانی میری پرسیبوو، داخو سهردانی نه وروپای

خۆرتاویان کردیت؟ ته نیا په ک دوه ک ده ستیان بلند نه کردبوه. نه جا به بیزاریه وه ووتی: "به لامل که لیمبرمین کامیان ناوچه کانی باشور و باشوری خوره لاتی و ولاتیان دیوه، ته نیا ده ستیک بهر زکرایه وه". له سهری رویش و، ووتی: "دهر که وت هیچ له باره ی ولاته که ی خویان و نهو ناوچه شه وه نازان که پرژه کانیان تادا ده کرین، بویه هیچ سهیرنیه که هموو پرژه کانی پوره پیدان سهر که وتوو نه بن". نه وه شی بز گیرامه وه که چون نه ندازیاریکی ئیتالیایی، دوی نه وه ی له خوره لاتی تورکیا سهیری نهو شوینته ده کات که بو دامه زرانندی کارگه په ک دیار بکراوه (نمه زور له پیش شه په که ی کوردستاندا روویدابوو)، نه ندازیاره ئیتالیاییه که زور په وشت بهر زانه له براده ره تور که کانی خوی پرسیبوو، داخو نه وانیش بو بیننی شوینته که چووینته نهو ناوچه یه؟ چونکه نه خشو لیکرلینه وه کانیان هرچی حساب بیت بو سختی ناو وه و او زور شتی تری ناوچه یی و سروشتی تادا نه کرابوو. ئینان له م رووه وه ووتی: "که سیان ناماده نه بوو سهرینک له ناوچه که بدات وله سروشته که ی بگات".

ئینان پی و ابو خراپه کاریه کی و ا بهرام بهر به کورد کراوه که زور له وانیه بهرام بهر به خه لکی دی کراوه زیاتره، نه مه هه لویتستیکی نوئی ئینان بوو. هه رچه نده بهر پر سیاریتی که لیک له گیر و گرفته کانی تورکیای له چاوی کوردان ده زانی، چونکه هه میشه ده ستیان له دهستی دوژمنانی تورکیا ده نا، به لامل پیده چوو له هه موو دلوه شانازیان پیوه بگات. خوی بهو روله سه ره کیه ی کورده وه باده دا که بو دامه زرانندی کوماری تورکیا یارمه تی نه تاتور کیان داوه - نه گهرچی ده ولت بهر په سمی هه رگیز نامه یی بو شتی و نه ده کرد - ، ده یووت: "کورد کوماری دامه زرانند وبه سهر کردایه تی نه تاتور ک شریان له گه ل فه ره نسایی و، ئیتالیایی و، یونانی و، نه رمه نی و... کرد. خو نه گه ر بو ووتاره که ی سالی ۱۹۳۳ نه تاتور ک بگه رینته وه، که به بونه ی یادی ۱۰ سالی دامه زرانندی کوماره وه داویتی، نه و بژنده ده که ویت که زور به ی نهو سهر کردانه ی ناوی هینان کورد بون". پیده چوو ده رزی راستگویی لیدراییت و، زمانی کرایتسه وه به ناره زووی خوی قسه بگات، جه ختی له سهر نه وه ده کرد که له ۵۵۰ په رله ماننار "۲۵۰ تا ۳۰۰ یان به ره چه له ک کوردن، ته ناله ت نه گه ر وه ک نوینه ری شاری نه سته نیولیش هه ل بژیرد رابن"، نه و که سانی تری وه ک نهو، زور که ره ت قسه ی وایان سه باره ت به نه نجای تواندنه وه و گورینی سه رجهم هاو ولاتیان ده هینایه وه، که بی گویدانه ره چه له کیان

ده‌بوون به خه‌لکیکی کۆماره‌روه‌ری باش.

ئه‌و نیشانه‌ی کۆن ده‌مناسی، که توانای سستکردن وله بیرخو‌بردنه‌وه‌ی هه‌سته کوردانه‌که‌یی هه‌بوو، که‌چی دوا‌ی ئه‌م هه‌موو سا‌له زۆره که چاو‌م پێی که‌وته‌وه گۆزانه‌که‌یم پێی سه‌یرو شتیکی کو‌توپو‌و. پێشتر ئه‌و ژماره قه‌بانه‌و ته‌نانه‌ت نیو‌هی ئه‌وانه‌شم ئینه‌یستبو‌و. پێده‌چوو بیه‌و‌یت با‌یت، کورد کارامه‌یه‌کی سیاسیا‌نه‌ی تایبه‌تی وایان هه‌یه، ده‌رجو‌نیان له هه‌لژارده‌کاندا به‌ند نییه به ژماره‌ی ته‌وا‌وی تو‌رکیا‌نه‌وه. ئه‌و ده‌رفه‌ته‌م قۆسته‌وه‌و سه‌باره‌ت به‌ بۆ‌چوونی هه‌ندی‌ک، که پێیان وایه ناو‌ه‌راستی سه‌ده‌ی ناینده ژماره‌ی کوردی تو‌رکیا له ژماره‌ی تو‌رک زیاتر ده‌بێت، له رای خۆی بگه‌م، ئیمپرسی، له وه‌لامدا ووتی، به‌هۆی ئه‌و زاو‌زی زۆره‌ی که له‌ناو کورددا هه‌یه شتیکی مه‌حال نییه. ئه‌م وه‌لامه‌شی پێشیلکردتیکی گه‌وره‌ی یه‌کی‌ک له‌و هه‌رام‌کراوه گه‌رنگانه‌بو‌و که که‌مالیزمه‌کان پێیان پێنه‌ده‌داو، نه‌شیان ده‌هیشته هیچ سه‌رژمێرێک سه‌باره‌ت به‌ ره‌گه‌ز ئاشکرا بکری‌ت.

به چایی سه گک

نهو مشتومرانه‌ی له گهل نه‌ینان وسهر کرده کانی تری تور کيادا کردمن، زۆریه‌ی مانگه کانی سالی ۱۹۹۶، بگره ههر هه‌موو ساله که سه‌رقالیانکردم. به‌تابیه‌تی دوا هه‌فته کانی هاوینی نهو ساله، گه‌لیک له براده‌رانی کوردی عیراق، له کوردستانی عیراق و واشنتزن و له‌نده‌نه‌وه ته‌له‌فونیان بۆ کردم وله نزیکبوونه‌وه‌ی کاره‌ساتیک ناگاداریان ده‌کردم. هه‌شت سال پیشتر هه‌ندیگ له‌وانه پینان راگه‌ینادبووم، که سه‌دام حسین خۆی ناسایی، ده‌یه‌ویت به‌بۆنه‌ی ناگر به‌ستی شه‌ری تیرانییه‌وه، ناهه‌نگک به‌کیما بارانکردنی ناوچه‌ی بادینان سازکات. به‌لام ته‌له‌فونه‌که‌ی نه‌مجاره‌یان له‌داخی نهو دوزمنایه‌تی وکۆنه‌قینه‌که‌له‌که‌بووه‌ی تیوان پارتی دیموکراتی کوردستانی مه‌سعود به‌رزانی ویه‌کیتی نیشتمانی کوردستانی جه‌لال تاله‌بانی بوو، که پنده‌چوو به‌له‌ناوپردنی نهو تۆزه هیوايه بشکسته‌وه که له‌و ده‌رفه‌ته چاکه‌ی سه‌ده‌ی بیسته‌مدا بۆ به‌دیپینانی ئۆتۆنۆمیه‌کی تاییه‌ت بۆ کورد ره‌خسابوو. به‌لام هه‌چیان پیشینی نه‌وه‌یان نه‌ده‌کرد که نه‌و هیرشکردنه سه‌ر یه‌کریه‌ی هه‌ردوو میری شه‌ره‌که‌ی کوردستان، چه‌تیگ کار له‌نه‌هیشتی سه‌رمایه‌ی نه‌و هه‌ست و سۆزه‌ی هه‌نده‌ران ده‌کات که له‌خۆیدا روو له‌کزی بوو. له‌چه‌ند مانگی ناینده‌دا، شه‌ری گرتن و به‌ردان که له‌پیشدا پارتی دیموکراتی کوردسترن و نه‌مجا یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان بۆ ده‌ست به‌سه‌ردا گرتنی نه‌و ناوچانه‌ی که مملاتیان له‌سه‌ری هه‌بوو، خه‌لکه ساده‌که‌ی په‌شۆکاند، کاتیکیش به‌چاوی خۆیان ده‌یانبینی نه‌وانه‌ی کۆن به‌لایانه‌وه پاله‌وانی نه‌ته‌وه‌ییبوون، تیه‌ستا خۆیانکردۆته‌ نینۆکی پیشله‌ی هه‌زه ناوچه‌یه‌کان، جا عیراق بوایه‌ یان تیران، بۆ پشتگرتنی ههر لایه‌کیشیان بوایه به‌کاریان ده‌هه‌نان، ئاره‌قی شه‌رمه‌زارییان ده‌رپشت.

له‌کۆرتایی مانگی ئابی نهو ساله‌دا، سه‌دام حسین له‌باشترین یه‌که‌ی سوپای عیراق، له‌هه‌زه‌کانی پاسدارانی کۆمار، به‌ده‌یان هه‌زار سه‌ربازو، سه‌دان زریئۆش و تۆپی، له‌باشووری هه‌یلی ۳۶، که سنووری ناوچه‌ی "دژه فرین"ی باشووری عیراقبوو، و فرۆکه جه‌نگیه‌یه نه‌مه‌ریکایی و، به‌ریتانیایی و، فه‌ره‌نسیایه‌کان پارێزگار یانده‌کرد، خه‌ر کردبووه. من بۆخۆم

پروداوه کهم بهلاوه سهیر نه بوو. چونکه له شوبانی رابردودا سهرم له کوردستانی
 غیراق دابوو، لهوی پرویوگانتهی ززرم سهبارت بهوهی که چند مانگیکه دانوستان له
 تیوان بهرزانی وسهدام حسیندا هدیہ بیستوو. نهی له زستانی رابردودا بهرزانی به دهیان
 ده بابهو زریژی له بهغدا نه کریوو؟ پیده چوو بیورهی وای لهو براده رانه کردیت که
 ته له فونه که یان بز ده کردم هیشتا که مه هیوایه کیان، به بهر پوره بهرایه تیبه که ی
 سه رۆک
 کلنتون ماییت و، به تما بووین فرۆکه جهنگیبه کان نه هیلن لهوه خرابتر روو بدات،
 مه به ستیان لهو کاره هاویه شیبه ی سوپای غیراق وچه گذاره کانی بهرزانی بوو که له بهره
 به یانی ۳۱ ی ئابی ۱۹۹۶ د پیکه وه جیبه جیبا نکردو، پشوی بز یا شماوه ی بزوتنه وه
 نه ته وه یبه که ی کوردی غیراق ونه نجامه کانی گهرده لوولی بیابان هینایه کایه وه.

سالی ۱۹۸۸، له دورگه ی "فاینساردی مارتا" وه به پشتگیری رۆژنامه ی "واشتون
 پۆست"، بز ناردنی هه والی سه رگه ردانی نهو کورده غیراقیانه ی له کیمیا بارانه که ی
 غیراق رزگاریان بوو، به هله داوان خزم گه یانده سنوری تیوان تورکیاو غیراق. به لام
 بیگومان له سالی ۱۹۹۶ د سهر نووسه ری رۆژنامه که هیچ په رۆشیه کی نه بوو،
 نه ونده شم له گه لدا کرد جار سوو، چند که ره تیکش ووردترین زانیاری نوی و به لگه ی
 وامدایه که نزیکی بونه وه ی کاریکی سه ربازیانه ی غیراقیان ده گه یانده، بایه خی به هه والی
 کوردی غیراق نه ده ده. پیده چوو نهو کاته بهر پوره بهرایه تی کلنتونیش بایه خی بهو مه ترسیه
 گه وره یه ی سه ر شاری هه ولیری پایته ختی ناره سمی کوردستانی غیراق نه داییت، که هر
 چند ده میاتیک له نۆردوو که ی غیراقه وه دوور بوو. به کینه ش بهوه دلنیایی
 دوو پاتده کرده وه که چاودیزی بارودوخه که ده کات و، پیشتریش چاودیزی هه ره شه ی
 زوری له م بابه ته ی غیراقیان کردوو وه هیچیش رووی نه داوه، تیتاش هه روا چاودیزی
 هه لسو که وته که ی ده که ن* . پیده چوو واشنتون به ته وا وه تی لهوه دلنیابویت که سه دام
 حسینیککی ناو قه فه ز، له کاتیکدا سه باره ت به رینکه وتنی "نهوت به رامبر به
 خۆراک" ** دانوستانی راستی له تارا دابوو، تا له چند هه فته به کدا ریگا به غیراق بدات،
 * نزیکه ی هه فته به ک دوا ی ته قینه وه که ی هه ولیر، ته نیا دیپلوماتیک که له نه نقره دا بویت
 و جار و بار سه ری له کوردستانی غیراق داییت "فرانک بیکه ر" به ریستانیایی بوور که بوو به د

انوستانگه ریکی سه ره کی له دانوستانه روو که شیه کاندا)

** مه به ست بریاری ۱۹۸۶ ی نه لچورمه نی ناسایشی تاییت به سوو کردنی سزا تیو ده وه تیبه کانه و.

هەر شەش مانگک جارینک بایی دوو بلیۆن دۆلار نەوت بفرۆشیت و بە نرخە کەمی خۆراک و دەرمان بکڕیت، کە ئەویش لە ئەنجامی دانوستاتیکی ئالزۆو گرانهووە هاتبوو، خۆی ناخاتە ئەو گێژاووە.

واشنتۆن هەر نیازیکی هەبوو، لای خەلکی ناوچەیی خۆرەلاتی ناوەراست واکەوتبۆرە کە حکومەتی وولاتە یە کگرتووە کانی ئەمەریکا، بپریاری داوێو کە لە کاتی پڕویاگانتهی هەلبۆاردنی سەرۆکایەتیدا و لە پینار هەلبۆاردنەوێ کلتنۆندا سەرەڕوویی بۆ هیچ شتیکی نەکات. بەلام بەرپۆهەرایەتی ئەمەریکا پنی وابوو کە لەم ڕووەوە هیچ ناکریت، چونکە دەستی زۆر لا؛ تیران، سوریا، تورکیا، شۆرشگێرە کۆردە کانی تورکیا، سەدام حسین و هەردوو لایەنە دژبەیه کە کەمی کۆردی غیراقیش لە گەمە کەدا هەبوو، بۆیه بۆ واشنتۆن هیندە ئاسان نەبوو کە کۆنترۆلی ئەو بارە بکات و زۆریشی لەسەر نەکەوێت. خۆهەلقورتناندن بۆ ڕاگرتنی هیزە کانی سەدام حسین سوودی وولاتە یە کگرتووە کانی تیادا نەدەبوو، بەتایهتی کە دەبوایە پشتگیری ئەو لایەنە کۆردەیی بکەردایە کە لە دژی لایەنە کەمی سەر بە غیراق و تیرلەندەدا سازکرد، بەلام ئەنجامی بۆ نەپێکرا، سالی ڕابردوو، وولاتە یە کگرتووە کان بۆ پیکهینانەوێ بەرزانی و تالەبانی زنجیرە کۆبوونەوێهە کە لە کۆردستانی غیراق و تیرلەندەدا سازکرد، بەلام ئەنجامی بۆ نەپێکرا، چونکە دوژمنایهتییه خویئاوییه کەمی تیوانیان زۆر کۆنەو بۆ سالانی شەست دەگەرپێتەوێ. بۆیه هەردوولا ووریاکردنەوێ کانی واشنتۆنیان پشتگوێخست، بەوێ کە یارمەتییه کانی ئەمەریکا بە یە کگرتووی کۆردەوێ بەندە. (پارتی دیموکراتی کۆردستان و یە کیتی نیشتمانی کۆردستان راستیکەن یان نا، پینان وابوو کە وولاتە یە کگرتووە کانی ئەمەریکا هەولی ئاشتکردنەوێ کەبانی بەراستی نەگرتووە، بەتایهتی کە چەند ملیۆن دۆلاریکی بۆ ئەو هیزە بیلایهنە داوین نەکرد کە هەردوولا بۆ جوینکردنەوێان لەسەری پیکهاتبوون).

لەم بارەدا، لەهاوینی ۱۹۹۶ دا شەر دەستی پیکردەوێ، لەمیاندا نزیکە ۴۰۰۰ کۆرد، کە زۆر بەیان مەدەنی بوون، کۆژران، لە دوومانگی دواتریشیانداو لە بەشی دووهمی شەرە کەدا سەری هەزارانی دی تیاچوو. پشتگیریکردنە کەمی رای گشتی جیهانیان کەوتە کزی و، حکومەتە خۆرئاواییه کانش چیدی پیشوازی سەرکۆردە کۆردە کانی غیراقیان نەکرد (سالی ۱۹۹۵ دیپلۆماتیکی ئەمەریکایی، کە لەبەر بیاری کۆرد بیزاری لێدەباری، پیووتم: "گەر پێشتر نەمزانیتیت بۆچی کۆرد دەوێتیکێ تاییەت

به خوبی نیبه، نهوا تیس تا به ته او هتی تیگه یستم). نه مه جگه له وهی که گرنگی و قهواره ی به رژه وه ندیبه ستراتیویه کانی نه مه ریکاش له کوردستانی غیراقدایا و از بون. ململایکهی تیوان هه ردوو سه ر کرده ی کورد کار بکرده سه ر چالاکیه کانی به ره له ستکارانی کونگره ی نیشتمانی عیراق، که له کوردستاندا جینگیر بیون و CIA یش بز ورو خاندنی رژیمی سه دام حسین و دامه ز راندنی رژیمیکی دیو کراسیانه له غیراقدایا، پشتگیری ده کردن.

هه رچه نده وولاته یه کگرتوه کان دهستی له کوردو گبرو گرفته کانیان شتوو، به لام به رژه وه ندیبه نا کور که کانی ناوچه که، ناچار یانکرد لایه نی که می بوونی پیوستی خوی له با کوری غیراقدایا بیاریزیت، به تایه تی که تورکیا بیوه سه ر چاره ی دله راوکی و اشنتون. له نیسانی ۱۹۹۱ هه، ده بوا گرنگی به پارینز گاریکردنی کوردی عیراق بدرایه، ته نانهت له سه ر کرده کانی خوشیان، تا نه هیلن نهو چهنه ملیون کوردی له سه دام حسین توفیق بون به سه ر سنووری تورکیا که ونه وه. خنر پیدا گرتنه زوره که ی تورکوت نوزالیش ناپیت له بیر بکریت، که سه ر زک بووشی بز و از هینان له و که مته ر خه می و دله راوکیه هانده دا تا کورده ده ر به ده ره کانی عیراقی ناو چیاکان رزگار بکات. وولاته یه کگرتوه کان دواتر، بریاری پر کردنه وه ی بو شاییه که ی با کوری عیراق و، هینانه وه ی کوردی بز سه ر مال و حالی خویان دا، تا ببنه بنکه یه کی پیشه وه ی به ره له ستکاره عیراقیه کانی دژ به سه دام حسین. سه ر تا به ریژه به درایه تیبه پارا که ی بووش هانده ری سه ره کی دایینکردنی بوودجه ی "به ره له ستکارانی دیموکراتی یه کگرتوی عیراق" نه بو، که دواتر ناوی "کونگره ی نیشتمانی عیراق" ی لئیرا، به لکو کوتایی سالی ۱۹۹۱ کونگریتی نه مه ریکا، که سووربو له سه ر لابر دنی سه دام حسین، نه وه ی کرد. به لام نه م پشتگیری سه ده بوا به رده وام حسابی نه وورو و زاندنی تورکی بز بکرایه، که زال نه بوونی به سه ر نهو شو ر شه کوردیبه ی ناو تورکیا، گومانو له هه مووشتیک ده کرد که به یار مه تیدانی کوردی عیراق وه به نده بوا یه.

تورکیا و بنگومان تیران و سووریای عیراقیش، به رده وام ترسیان له وولاته یه کگرتوه کان هه بو که ژیر به ژیر بز دامه ز راندنی ده وله تیکی کوردی له با کوری عیراقدا هانی کوردی عیراق بدات. به شیوه یه کی تر بیلتین، تورکیا خواو خور ماشی ده ویست؛ ره تکر دنه وه ی هه رشتیک که بونی دامه ز راندنی ده وله تیکی کوردی له با کوری عیراقدا لیهاتایه، له و

لاشهوه داوای له وولاته خۆرئاواییه كان به گشتی و نه مەریکا به تاییه تی ده کرد، که سنووری لای غیراقییه وه لهو گرفته چاره روانه کراوانه ی سه دام حسین ده به پێنانه کایه وه بز به پاریژن. بۆیه سیاسه تی خۆرئاوا، له رووی ئابورییه وه ده ستیان له بینی کوردستانی عێراق نابوو، که به وه تورکیایان هیور کرد بۆ وه به لام له هه مان کاتدا قه یراکیکی ئابوری تر نلده بیکارییه کی زۆرو نازارو نه شکه نجه یه کی ناهه مواریان له باکووری عێراق هینا بوه ئاراوه، واته کرژیه که ی که له بنه رته تدا له تیوان به رزانی وتاله بانیدا هه بوو توندتر ده کرد. له سایه ی قه یرانی ئابورییه کی مردووشدا هه لگرتی چه ک ئاسانترین رینگه یه بۆ نان په یدا کردنه.

سیاسه تی نه مەیکا به رامبه ر باکووری عێراق و نهو بۆشایی هیزه ی تیایدا بوو به راده یه کی وا که مبه زوه، که ته نیا نهو شته ناکۆکه تیکنالاوانه: هاوسه ننگکردنی هه ردوو لایه نه کوردیه ناکۆکه و، پشت نه کردنه تورکیاو، له ناو لایه نه به ره له لستکاره کانی سه دام حه تیشدا قورسای بخته سه رکۆنگه ی نیشتمانی عێراق، هه لسوورپیتیت. به لام نه وه شی به ده ست په فتهاری تیران و، هه نده ی جاریش سواریوه، گیرۆده ببوو. نهو دوودلییه ی راشنتۆن له به رپه یه به رایه تیه که ی بووشه وه بۆ مبه زوه، که سالی ۱۹۹۱ له به ر و پش که وتنی سه دام حسین، سوچی نه رکه سه ربازییه گه وه که ی داخست و پرایگرت. هه ر نهو دوودلییه ش وای له وولاته یه کگرتوه کان کرد، که له گه رمه ی بزوتنه وه یه کی سه ربازیانه ی نازادا، که CIA پلانه که یی وا داری بۆ بوو له نازاری ۱۹۹۵ دا کوردی عێراق به خۆ بکه ون و له پێناو به رپا کردنی راپه رپینیکی وای سوپا که سه دام حه سینی پێبڕوو خینریت بزوتنه وه یه کی سه ربازیانه بکه ن و هه ر لهو کاته شدا فرۆکه جه نگییه کانی نه مەریکا ئاسمانی ناوچه که به پاریژن، که چی به رپه یه به رایه تی وولاته یه کگرتوه کان به دێنه که یی نه به رده سه ر. به رزانی که له بنه رته تدا ملاملییه کی توندی له گه ل تاله بانیدا هه بوو، له شتیك به گومان بوو، بۆیه له دواساندا کشایه وه، به وه ش پارتی دیموکراتی کوردستان و کۆنگه ی نیشتمانی عێراق به ته واره تی لیکدا به ران و ناکۆکی زیاتریش که وته تیوان هه ردوو سه ر کرده ی کورده وه. بۆیه سه یرنیه که وولاته یه کگرتوو کان ته نیا به و ناگه به سه له رزۆکه ی هاوینی راپه ردووی ئیر له تدا، که به هه ولی چه ند دیپلوما تیکی نه مەریکای هه ردوو لایه نه کوردیه که یان به یه کتر گه یانده بوو، قایل بیت (هۆی نه چه سپاندنی ناگه به سه ته که، له لایه که وه نه بوونی نیازپاکی دوو سه ر کرده کورده که و، له

لایه کی تریشه وه دایینه کردنی نهو دوو ملیون دۆلاره بوو که هنزینکی له کورده بیلابیه نه کان و نه ندامانی به ره له سستکارانی عیراقی پیدایه زریئن، ناگر به سه که جیه جینکات. هه ندینک بیان و ابوو دایینه کردنی نهو پاره یه له که مکردنه وه ی خهرجی شه ری تیران سه رۆک کلنتۆن و کۆنگریتی سه ر به پارتی کۆمارییه وه یه، که نه ک هه ر پاره ی له چه ند پرۆزه یه کی گرنگ پری، به لکو له سه ره تای ۱۹۹۶ دا، بۆما وه یه کی که م به ری نه به رایه تی حکومه ته فیرالییه کانیشی نیفلیج کرد. به لام هه ندینکی تر به لایانه وه و ابوو که واشتۆن و یستیتی کورد به په یدا کردنی نیوه ی پاره که ناچار بکات نه مجا پریری دانی نیوه که ی تری بدات).

پیده چه و له پرووی تیورییه وه چاره سه ره که هنجگار ناسان بیت پیویست نه کات له جزیتی یه کلایکردنه وه ی مملاتی کورد راجینی. نه ویش هه ر به وه ی تاله بان ی ده ست له هه وئیر هه لبگریت و ری حکومه ت و په رله مانی هه ریم بدات ده ست به چالاکیه کانیا ن بکه نه وه. له و لاشه وه، به رزانی له و داها ته مۆله ی له بازرگاتی نه وته قاچاخه که ی عیراق که به کوردستاندا ده روات و له تورکیادا ده فروشریت، به ده ستی ده که ویت، ده ست به دانه وه ی به شه که ی به کیتی نیشتمانی کوردستان بکات، نه و ساش تاله بان ی چونکه جوگرافیای ناوچه که واکه و تۆوه که تاکه ده روزه ی سه ر تورکیا به ده ست به رزانییه وه بیت، ته وار پشتی به تیران به ستبو و تا ده هات زیاتریش په ره ی ده سه ند، یان هه ر نه ده ما یان به ره به ره که م ده بۆوه، باره که ش و ه ک جاران ی لیده ها ته وه.

واشتۆن که و تبه وه داوی سیاسه تی خو ئیلا دانه وه، که دره نگیت یان زوو بۆگه نی ده کردو هه ره سی ده هینا. به ری نه به رایه تی کلنتۆن، تا به نا شکرانه که وته جووله بۆنه وه ی فریای نه و باره ناهه مواره ی تیوان دوو پاره کوردیه که بکه ویت، نه ویش که له ناوه راستی نابی ۱۹۹۶ دا پیسترین شه ر له تیوانیاندا روویدا، دانی به وه دا نه ده نا که باره که ی له ده ستجو ویت. له ۲۷ نابدا، ”رۆبرت نیچ پیلپترو“ی یاریده ده ری وه زیری ده ره وه ی نه مه ریکا بۆ کاروباری خو ره لاتی نزیک به ته له فۆن قسه ی له گه ل هه ر دوو سه ر کرده که دا کردو، به پنی پرۆزه یه کی نه مه ریکا پریری نا شتبه ونه وه یه کی نویی لیه ره گرتن و رینکه وتن که بۆ نه و مه بسته یه که م کۆبوونه وه یان له کۆتایی نه و مانگه دا له له نده ن بکه ن. به لام زۆر دره نگیه و بۆ نه و پرۆزه یه، چونکه رۆزی دوا ی کۆبوونه وه که شه ر هه لگیر سایه وه، پرۆزه و پارێزگاری کردنی کورد که له خویدا له رزۆک

بو، خهريکبو هه ره سی ده هینا. به پیره به رایه تی نه مه ریکا هیشتا نه یه ده زانی نه و دور سهر کرده کورده، تا چ راده به کت باو هریان به یه کتر نییه و چه نیشیان قین له یه کتره و، دوژمنایه تیه که شیان له ناستیکی وادایه گه رانه وهی بۆنییه.

ناهلوقه ناهوریه چه سهینراوه که ی به غذاو خورناوای سهر ناوچه کوردیه که، جگه له و چه و نه ناوه وانیه که جاروبار تیران و تورکیاو عیراق ده یانکرد، جا چوونه قوولاییه وه یان تیرماسکه یه کیان گرتیت، چه مکی نه و "ناوچه ی نارام" ه یان شیواند که سالی ۱۹۹۱ هاو به یمانان بۆ باو ه پینه نانی نه و کوردانه دایینانکرد، که له ناو چیاکاندا قه تیسما بوون، تا له که لی شه یستان یینه خواره وه و بچه وه سهر مال و حالی خویان، که به وهش گوشاری وه گرتیان له سهر تورکیا که م ده بۆه. له م بارو دزه ده که کوردی عیراق به نیازبوو ژیر به ژیر سوودی دامه زراندنی ده وله تیکی لی به دسته یینی، به یی نه و باره ده گمه نه ی تیایدا ده ژیان نه و قسانه ده کران. به رزانی و تاله بانی دیانزانی ناتوان به بجزره بینه وه، بۆیه دیسان که وتنه وه ناو داوه کۆنه که و، به ته وا ته ی چوونه وه پال ده وله ته کیسه رکیکان، له حوزه یرانی ۱۵۱۹۹۶ به رزانی له گهل سه دام حسینداو تاله بانی له گهل ده سه لاتداره تیرانییه کاندایه که وتنه گفترگو.

له کۆتایی مانگی ته موزدا، وه کت پارتی دیموکراتی کوردستان رایگه یاندا، سوپای تیران بۆ ماوه ی سی رۆژو به ۲۰۰۰ پاسداره وه هاتنه ناو قوولایی کوردستانی عیراقه وه. نامانجی دیاری نه م هاتنه ناوه وه یان بنکه ی سهر کردایه تی حیزبی دیموکراتی کوردستانی تیرانی نزیک شاری کۆیه بوو، که ۸۰ میل له سنوری تیرانه وه دوره. نه م حیزبه چه ندین که ره ت ده ستی لیه وشینرا بوو زوریش له سنوری تیران دور که وتبووه و، نه و کاته هه رچی مه ترسیبیت بۆ تیرانی نه بووه، بۆیه وا قابوو که تیران نامانجه راستیه که ی لیدانی حیزبه که نه بووه. به رای به رزانی، نامانجی راستی هیره که ی تیران بۆ نه وه بوو که چه کی قورس به تاله بانی بدات، به تایه تی که چه ند مانگیبوو به کیتی به ناشکرا نزیکیبوونه وه ی راپه رینیکی خه لکی به سه رۆکایه تی خزی دژ به پارتی دیموکراتی کوردستان راده گه یاندا. هاتنه ناوه وه که ی تیران نه وه شی ده گه یاندا که تیران چه تیک له هاموشۆ کردنی ناو باکووری عیراقدا، که ببوه شوین چالاکی هیزه کانی تورکیا دژ به گه ریلاکانی پارتی کریکارانی کوردستان، چه تیک نازادن. له هه موو نه وانه ش گرنگتر لووتنه که ی تیران ده ریخت که نه و قسه قه له وانیه به پیره به رایه تیه که ی نه مه ریکا

سه‌بارت به سیاستی گرتنه‌وهی دووفاقی ده‌یکردن، به‌که‌لاخستن و به‌دره‌زاکردنی
غیراق و تیران له‌دونبادا، چه‌تیک فشه‌لبوو بۆشی نه‌چوو سه‌ر. بۆیه به‌رزانی داوای له
واشتنکرد که، به‌ینی رینکه‌وته‌که‌ی دانوستانی ئیر له‌ندا، ده‌ستدریزیکه‌ر دیاری بکات.
به‌لام واشتون خزی له‌م داوایه‌که‌ر کرد.

به‌عجزه‌شانۆکه، ”که‌هر له‌به‌ره‌تدا له‌ناو گره‌وی نابه‌جیدا جه‌ی ده‌هات“ بۆ
به‌کیک له‌سه‌یرترین به‌ریار له‌میژووی کورددا ناماده‌ده‌کرا. تاله‌بانی که‌له‌پته‌وی
پشتگیریکردنه‌که‌ی تیرانی دلتیابوو، به‌له‌خوباییوون وله‌خوڕاییینیکی زوره‌وه، هه‌له
کۆنه‌کانی دوو باتکرده‌وه، گویتی بۆ نامۆزگاری که‌س رانه‌گرت، زۆری به
پشتگیریکردنه‌که‌ی تیرانه‌وه‌نا. خۆ نه‌و قسه‌یه‌شی که، به‌رزانی جارینکی دی هه‌وئیر
ناییننه‌وه‌مه‌گه‌ر له‌هاوینه‌هه‌واری سه‌لاحه‌دینه‌وه‌به‌دووربین پیایدا بپروایت،
سووکابه‌تینیکردتیکی خودی به‌رامبه‌ره‌که‌ی بو.

له‌ ۱۷ ی نابی ۱۹۹۶ دا، که‌تاله‌بانی هیرشینکی گه‌وره‌ی له‌ناوچه‌سنووریه‌کانی
تیرانه‌وه‌دژ به‌به‌رامبه‌ره‌که‌ی کرد، به‌ووردی کاته‌که‌ی هه‌لبژاردبوو تا له‌گه‌ل یادی
په‌نجای سه‌له‌ی دامه‌زراندنی پارتی دیموکراتی کوردستان و په‌نجای سه‌له‌ی له‌دایکبوونی
به‌رزانی خوژیدا به‌بگریته‌وه. پارتی دیموکراتی کوردستان لای خو‌یه‌وه، رۆژانه‌تیرانی
به‌وه‌تاوانبارده‌کرد که‌به‌تۆپ و کۆپه‌ره‌سه‌ریازییه‌کانی پشتگیری به‌کیتی نیشتمانی
کوردستان ده‌کات و، پیتی داوون به‌خاکه‌که‌یدا گۆزه‌ربکه‌ن و، داواشی له‌وولانه
به‌کگرتوو‌ه‌کان کرد که‌تاله‌بانی و تیران تاوانباربکات. لای کورد شاره‌وه‌نه‌بوو که
پیشتر تیران، له‌ململاتیی به‌رزانی ویه‌کیتی نیشتمانی هه‌مان یارمه‌تیشی به‌به‌رزانی
داوه‌و، پارتی دیموکراتی کوردستان به‌رده‌وام هاو په‌یمانی خو‌شه‌ویستی تیران بووه. له‌دوا
هه‌فته‌ی مانگی ئابداو، له‌کاتیکیدا پیلپیترو له‌له‌نده‌ن خۆی بۆ چاوینکه‌وتنی نوینه‌رایه‌تی
هه‌ردوو لایان ناماده‌کردبوو، رۆژنامه‌یه‌کی پارتی دیموکراتی کوردستان دیسانه‌وه‌داوای
له؛ و هه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی ئه‌مه‌ریکا، ئه‌نجومه‌نی ئاسایشی نه‌ته‌وه‌یی و، CIA و سه‌رحه‌م
به‌رپرسه‌کانی ئه‌مه‌ریکا له‌واشتن کرده‌وه، که‌”ووریاکردنه‌وه‌یه‌کی ئاشکرا“ بۆ تیران
ده‌ربکه‌ن تا ”خۆی هه‌لنه‌قوریتیت“ له‌کاروباری کورده‌وه. رۆژنامه‌که‌داواشی له
به‌رپوه‌به‌رایه‌تی ئه‌مه‌ریکا کردبوو که‌غیراقیش له‌هه‌ر خۆتپه‌له‌قورتاندتیکی کوردستانی
غیراق ”ووریا بکاته‌وه“، که‌ئه‌میان سه‌رنجراکیشبوو، به‌تایه‌تی که‌تاله‌بانی ماوه‌یه‌کی

زوربو سه بارهت به نزيكبوونهوهی بهرزانی و سه دام حسين ناگاداری بلاوده کرده وه .
 رژنامه که ی پارتی هیچ گومايکی بز چوتیتی رووداوه که نه هیشته وه ، چونکه نه وه ی
 یه کلاده کرده وه که خربوونهوهی سوپای غیراقی به بیانوی خوتیه لقور تاندنی تیرانه وه ،
 ”بز لووتونه کاروباری باکووری وولات وگیرانه وهی دهسته لاتی“ . رژنامه که وولاته
 یه کگرتووه کان وده وله تانی هاوسنی غیراقی له وه ناگادار ده کرده وه ، گهر شتیك له و
 رووه وه نه کهن نه وا غیراق ، که لیکی بهرپر سیاریتی بز هاوسه نکیتی دهسته لاتی تیران
 ودهسته سه ردا گرتنه وهی باکوور ده ریوت ، تاکه هه لیزارده به له به رده ستدا . گهر
 نه وه ش روویدا نه وا پارتی دیمو کراتی کوردستان به رووی غیراقیه کاندا ناوه ستته وه .
 بهرزانی خزی به ته له فزن ویستی پیلیترو قایل بکات که شه ره که ”کیشه یه کی کورد نیبه“
 گوئی پینه دریت ، به لکو ”ده ستدیوی کردتیکی راسته و خزی تیرانه“ و ، پشی راگه یاند که
 ”تم هه موو فشاره له توانای مندا نیبه“ ، له سه ر قسه کانی ریوشت و ”ته گهر شتیك
 نه کهن نه وا ره نگه داوای یارمه تی له غیراق بکه م“ .

به لام وولاته یه کگرتووه کان له نا کوکیه که دا خزی به بیلایه ن هیشته وه . به ده م
 که و تنی بنکه یه ک له داوای یه که کانی پارتی دیمو کراتی کوردستانی سه ریگا
 ستراتیویه که ی هه ملتون که به ناوچه شاخاویه کانی باکووری غیراقدا دریو بزوه ،
 نه ویش به یارمه تی تویی تیرانییه کانوو ، که پشتگیری یه کیتی نیشتمانی کوردستانی ده کرد ،
 بهرزانی گه یشته نه و بر وایه ی ، که نه گهر په یمايکی وا ، که یه کیک له نزیکترین
 یاریده ده ره کانی به ”په یمان له گهل شه یتان“ دا ناوی ده برد ، نه به ستیت ، نه وا هیزه کانی له
 له ناوچووندان . بهرزانی کوشتی سی برای و ۸۰۰۰ که سی عه شیر ه ته که بی وده یان
 هه زار کوردی غیراقی ده ست سه دام حسینی به لاره نار ، داوای یارمه تی لیکرد تا یه کیتی
 نیشتمانی کوردستان له هه وئیر وده رتیت . به و پییه رژنامه که ی پارتی دیمو کراتی
 کوردستان چاوبه ستی له خه لک کرد ، چونکه پارتی نه ک هه ره به رنگاری غیراقیه کان
 نه بزوه ، به لکو له ۲۲ ی نابدا ، وه ک دواتر غیراقیه کان خزیان ده یانوت بهرزانی
 تووشی نه نگیه کی زور کردبوو ، به لام داوای پشتگیری کردنی له سوپای غیراق کرد .

هه ره یچ نه بیت تارق عه یزی جیگری سه ر وک و هه زیرانی غیراق به سوکایه تی
 یسکردتی که وه په رده ی له سه ر نه و نامه یه ی نه و کاته ی بهرزانی لادا که بز سه دام حسینی
 ناردبوو تیایدا به ”فخامتکم“ ناوی بردبوو ، داوای لیکردبوو که ”به رامبه ر به هه ره شه ی

دهر وه یارمه تیمان بدهن" که له تیرانه وه لیمانده کریت. به لام بهرزانی ونزیکه کانی تاجه ند ناکامی نهو برپاره چاره نووس سازه یان لیکدا بزو، یان به راستی که ی درابوو، نهو به لای زور به ی کوردی غیرا قه وه مه گهر خوا بو خوی بزاتیت. به لام دیار بوو که پارتی دیموکراتی کوردستان به ناشکرا قیلی له پیلپترو کردو به گه مژه شی نیشاند، چونکه به کوبونه وه ی ۳۰ نایی لهنده ن قایل بوو، بو کوبونه وه ی رژی دواتریش، واته نهو رژه ی که برپار بوو نیشه که ی هه و لیری تیادا بکریت، له گه لیدا رینککه وت. گهر واز له ناگادار کردنه وه کانی پارتی دیموکراتی کوردستانیش بهینین، خز نه مهریکا له راستی نهو رووداوانه دلنیابوو که له سر زهوی ده کران، به تاییه تی که فرۆ که ی نه مهریکایی ومانگه ده ستکرده کان رۆژانه چاودیزی خربوونه وه سه ربازییه که ی غیرا قیان ده کردو، نه بریال و سه ته لایته شوومه کانی هه والگرانی نه مهربکاش وینه و دیکر مؤننیا ن ده گرت.

نه گهر هه ولی تیگه یشتی برپاره که ی پارتی دیموکراتی کوردستان بدهین، نهوا رهنگه ناسانیت گهر بلتین رقه که ی بهرزانی له تاله بانی له ترسه که ی سه دام حسینی زیاتر بوو، یان هه موو رووداوه که جیه جیکردنی نهو په نده ی خوره لاتی ناوه راستبوو که ده لیت "دوژمنی دوژمنم دوژمنه". به لام برپاره که ی بهرزانی زور له وه گرنگر بوو، چونکه هاریکاریکردنی پیسترن دوژمنی سه ده ی بیسه می کورد په له یه کی پر له شه رمه زاری ترسناک بوو. نهوی راستی بیت، به سه رهاتی میژووی گرنگ هه یه که ناکریت پشتگو یخیریت یان له بیر پیخته وه. بهرزانی هه رگیز ناپاکیتییه که ی کیسه بجهری ۱۹۷۵ ی له بیر ناچیته وه، ناخوشی نهو سالانه ی تاراوگه کردنی باکی و سه رجه م نه ندامانی خیزانه که شی له یاد ناکات، که له چاوی وولاته یه کگرتوه کانی ده ناسیت. بیگومان له و ینکدا چوونانه ش گه یشتبوو که سالی ۱۹۹۱ کوردیان له له ناوچوون رزگار کرد. بویه باوه ری به دلسوزی و نه مه کی واشتنون نه ده کرد، هه رچه نده به لئین و په یانی زوریشی له زور لیسر سراوی نه مهربکاوه ینگه یشتبوو، که و اباسده کریت هه ندیکیان ته نانه ت نوو سراویش بوون هه ر له "برینت سکۆ کرۆفت" و "جیمس بیکه ر" ی به ریه به رایه تی جزج بووشه وه بیگه ره تا ده گاته "نال گۆر" ی جیگری سه رۆک و، "نه نتری له یک" ی راویژ کاری کلینتونی کار و پاری ناسایشی نه ته وه یی.

به لام سهیره که له وه دابوو که سکۆ کرۆفتی خانه نیشینی تیستا، نهو کاته ی له بهردهم رۆژنامه دا دانی به وه دانا ووتی "تیمه که هه ستمان به وه کرد به دیهینانی نامانجه چه ورو

نهرمه كه، واته رووخاندنی سهدام حسین چاری گیرو گرفته كائمان ناكات، یان وه ك پیویست بفرزه وهندیه كائیشمانی نده هینایه دی، بویه باماندایه وه سر تاكه هه لیزارده ناهه موارو پشینوی خهرو..... كه له نارادابوو، چونكه نه گهر له شه ره كه دا بهرده و امبووینایه و سهدام حسینمان بختایه ره نگه باره كه زور له تیستا خراپتر بكه و تایه ته وه، نهو بوشاییهی به و هویه وه له دورگه ی فارس پهیدا ده بوو، كه له واته بوو تیران پر بگر دایه ته وه، هیزه كانی نه مهربكای ناچارده كرد بو ماویه کی دیاری نه كراو دهست به سهر غیر اقد ا بگریت. نهو قسانه ی سكو كزوفت گومانه كوردیه كانی له باره ی سیاسه تی نه مهربكاه به هیز كرد.

بهرزانی سووربوو له سهر نه وه ی، هه رچه ندیک ی له سهر بكه ویت جاریکی دی رینگای تاراوگه نه گریته وه. تا نه مروشی له سهر بیت، نهو قسانه ی له هه لاتنه كه ی جه زنی یه كشه مای تیستری ۱۵۱۹۹۱ بزو برا كورده كانی ده كردو داوای لیده كردن نه ترسن وه له نه یه ن "بزو تاراوگه تاوه ك نه رمه نیان لینه یه ت ونه بنه په نابهر" له گویمدا ده زرنگینه وه. جا نه م پیدا كوتانه و هه رچه تیکیشی له سهر بكه ویت، ده بیت له غیر اقد ا بچینه ته وه، یارمه تی تیگه یشتنی خوگرتن و مانه وه ی له دانوستانه كه ی سهدام حسیندا ده دا، نه گهر چی چاكیشی ده زانی هیچی لیهه لنا كریتریت، كه چی تا كانونی دووه می ۱۹۹۲ مایه وه. نه مجوره بیر كردنه وه یه ی هه رگیز وه ك سهر كرده یه کی نه ته وه لی كه م ناكه ت، بگره به هیزیشی ده كات. له كانونی دووه می سالی ۱۹۹۱ دا كه له چیاكانی كوردستاندا چاومینیکهوت، بهر له وه ی باسی چوتیتی شیوه ی داپلوسینه كانی وولاتانی دراوسن بكات، كه به لایه نی كه مه وه تا یه ك سده ی تریش ری به هینانه دی نهو نامانجه نادهن، پیووم، كورد مافی دامه زرانندی ده ولته ی سهر به خوی خوی هه یه.

له ته موزی ۱۵۱۹۹۲ بهرزانی سهردانی واشتنونی كردو، بوماویه کی كه م هه لویتستی خوی سه باره ت به سیاسه ته كانی نه مهربكاه خسته لاوه و، به لینی پشتگیر یكردنی برپاره كانی نه مهربكای دا، به وه ی كه كوئنگره ی نیشتمانی غیراقی بو روخاندنی سهدام حسین به كاربه نریت. به لام زوری نه برد ناره زایی خوی سه باره ت به هه لویتستی توندی نه مهربكاه له لیژنه ی سزادانه كانی سهر به نه ته وه یه كگرتوه كان و، سووربوونی واشتنون له سهر یارمه تی نه دانی كورد، كه له ژیر سزا تیو ده ولته تیبه كانی سهر غیراق له لایه ك و، گه مارزو نابووویه كه ی سهدام حسینیش له لایه کی تره وه ده ینلاند، ده رپری. قهیرانه نابووویه كانی

کوردستانی غیراقیش ناگز کیه کانی تیوان بهرزانی وتاله بانی قولتر کرده وه. مه سعود بیی
 وابوو هر خه تای نه وه نیسه که سه دام حسین ده سه لاتی له ده ستدا ماوه ته وه، خز
 نه گهر نه و وتاله بانی له ناگز کیه که ی تیوانیان بهر پرسیارین، که بۆته هوی لاواز کردنی
 به ره له ستکارانی عیراق به گشتی، به لام له دانیشنه تایه تیه کانیدا نه و پرسیاره ی ده کرد،
 که بلایی واشنتون به راستی نه م ناگز کیانه یانی پیناخوشیت یان به دلی بیت؟ له گهل
 رژژگارداد به ده م پهره سه نندی بزوتنه وه نیسلامیه نوسولیه کانی خوره لاتی
 ناوه راسته وه، که بوونه مه ترسیه کی راسته قینه بۆ وولاتی عهره بی سعودیه و هاویه یمانه
 سه ره کیه کانی تری وولاته یه کگرتوره کان له که نداو، دلگهر میه که ی نه مه ریکا -
 دلگهر می وولاتانی که نداویش - ی، بۆ لابردنی سه دام حسین کز کرد، ره نگه
 نه مه ریکایه کان وا نه بووین وه ک نشانیان ده دا. جا له م باره دا، داخو واشنتون یاریه
 کونه که ی کیسنجر، واته به کارهینانی کورد بۆ لاواز کردنی رژیمی به غدا نه ک
 پروخاندنی، ناکاته وه؟ بهرزانی تاکه کورد نه بوو گومان له راستی نه و نامانجانیه ی واشنتون
 بکات، که له ریتی سیاستی "گرتنه وه دووفاقی" یه که یه وه هه ولی بۆده دا. به هه رحال،
 به رای دیپلوماتیکی گه وره ی نه مه ریکایی، سه دام حسین گرفتی ناینده ی کوردی عیراق
 ناییت، به لکو نه و ژه نه پاله سنه عهره به "پیاوچاکه" ده بیت که جینگه ی سه دام حسین
 ده گرتنه وه. نه گهر کۆمه لگای تیو ده له تی بریاری هه لسوکه وتکردن له گهل
 ده سه لانداره نوبکه ی عیراقدا بدات وبه "توماس جیفرسون" * ی عیراقی دابنیت
 چیده بیت؟ نه ی نه گهر نه و ژه نه پاله بریاری ده سته سه را گرتنه وه ی هه موو خاکی
 عیراقیدا چی روو ده دات؟ له سه ر قسه که ی ده رواوت وده لیت "نیگومان نه وساش
 کۆنگریتس و به ریه به رایه تی نه مه ریکا ناچار ده بن بریاری قورس به دن".

خو نه گهر نه مه ریکایه کان و هاویه یمانانی خورئاواییان و، کوردو، هه موو لایه نه
 به ره له ستکاره عیراقیه کان سه ریان به هه موو نه و لیکدانا نه وه و به ره و کویچوونی باری
 عیراقه وه تیشاییت، نه و سه دام حسین به خه یالیشیا نه هاتوره. گومانی تبادانیه
 دواخستنی نیش به رینککه وتنه که ی - نه وت به رامهر به خورا ک - که وه ک دواتر
 ده ره کوه ت هه ر تا کانونی یه که م بوو، به ته نیا عیراقیه ناسایه کان زیانیان لیکرد، نه گینا نه
 * "توماس جیفرسون" یه کیکه له دانه رانی راگه یاندنی سه ره خزی نه مه ریکار، سنیه م سه رۆ کیشیتی

- وهر گهر -

کاری له سه‌زۆکی عیراق کردو، نه له کهس وکاره کهبی و، نه له پاسداره نازداره کانی کۆماری، یان نه ده‌زگا ناسایشیه جۆربه‌جۆرانه‌ی رژیته که‌یان را‌گرتبوو. کاتیکیش سه‌دام برپاری دا‌خۆ له مملاتی کورد هه‌لقوریتیت، یه‌ک دوو سه‌عاتیک پێش به‌ره‌به‌یانی ۳۱ ی نابی ۱۹۹۶، زۆر به‌ ووردی و سه‌وربووتیکی ناشکراوه کردی. سه‌دام حسین به‌ نه‌نقه‌ست هه‌یزیکی گه‌وره‌ی راماله‌ری به‌کاره‌ینا، که له ۳۰۰ تۆپ و ۳۵۰ ده‌بابه‌و، سی تا چل هه‌زار سه‌رباز پیکهاتبوو که زۆر به‌یان پاسدارانی کۆماری بوون و، هه‌رشه‌که‌ی سه‌ر هه‌وئیری قوماریکی به‌سه‌ودبوو. هه‌رچه‌نده‌ نهم شاره‌ ده‌که‌وته ناوچه‌ی “دژه فرینسی” با‌کووری پانه‌ هه‌له‌وه، که‌چی فرۆکه‌ کانی هاو‌په‌یمانان هه‌چیان نه‌کرد. له‌ رۆژانی دوایدا، ولیم پیری وه‌زیری به‌رگری نه‌مه‌ریکا، نه‌وه‌ی کرده‌ بیانوو که “روداو‌ه که شه‌رپنکی ناو‌خۆی کورده‌”، له‌ کاتیکدا سه‌زۆک کلستون، هه‌چ نه‌کردنه‌که‌ی به‌رامبه‌ر عیراقی وادانا که توانای وولاته‌ به‌کگرتوه‌ کان بۆ کۆنترۆلکردنی روداو‌ه کانی نه‌و وولاته “تا راده‌یه‌ک” هه‌. به‌رپۆه‌ به‌رایه‌تی نه‌مه‌ریکا دل‌خۆشی خۆی به‌وه ده‌دایه‌وه که له‌ ناکامی هه‌لو‌ئسته‌که‌یدا هه‌ر هه‌چ نه‌بیت خه‌لاتیکی چاره‌پوان نه‌کراوی به‌ده‌سه‌ئینا، نه‌ویش که‌مه‌کردنه‌وه‌ی رۆلی تیرانه‌ له‌ با‌کووری عیراقدا، که زۆری ئه‌بیزاربوو. به‌لام زۆری پینه‌چوو ده‌رکه‌وت نه‌وه شی کاتیبه‌.

پاش نیوه‌رۆی رۆژی یه‌که‌می ئه‌ر که سه‌ربازیه‌که‌ی هه‌وئیر، سه‌دام حسین به‌ شه‌رپنکی که‌م سه‌رجه‌می یه‌که‌مین ناکامه‌ کانی به‌دیه‌یناو، دووباره‌ نالای عیراق له‌سه‌ر بینه‌ی په‌رله‌مانی کوردو، باره‌گای حکومه‌تی خۆ به‌رپۆه‌ به‌ردن و، ئه‌زگه‌و ته‌له‌فزیۆن له‌ ژێر سایه‌ی تۆپ و ده‌بابه‌یه‌کی زۆری عیراقه‌وه، هه‌لکرایه‌وه. له‌ ژێر نا‌گه‌رانی تۆپ و ده‌بابه‌ عیراقیه‌کاندا، چه‌کدارانی پارته‌ی دیموکراتی کوردستان هه‌رشیان کرده‌ سه‌ر هه‌یزه‌ کانی یه‌کیته‌ی نیه‌تمانی کوردستان، که له‌ چه‌کی سه‌روک به‌ولاره‌ هه‌چی تریان پینه‌بوو، بۆیه به‌ره‌نگاریه‌کی که‌میانکردو، ئه‌تر هه‌یزه‌ کانی سه‌دام حسین و ده‌زگا ناسایشیه‌ کانی که‌وته‌ خۆ بۆ به‌دیه‌ینانی نامانجه‌ سه‌ره‌کیه‌کانیان، که‌ گرتنی نه‌و به‌ره‌له‌سته‌کاره‌ عیراقیه‌ی CIA: پشته‌گیریه‌کردن و، هه‌که‌له‌یه‌ک به‌وون له‌ شیع‌ه‌ی عه‌ره‌ب و، ناشووری و، تورکمان و، کۆمه‌لانی دی که له‌ هه‌وئیره‌و ناو عه‌بنکاوه‌ی دیانه‌ کانی نزیکی بوون. هه‌رچه‌نده‌ CIA له‌ کاتی گونجاودا پیاوه‌ کانی خۆی ده‌ربازکرد، به‌لام گه‌لێک نامیری نه‌لکترۆنی پێشکه‌وتوو، فایلێ له‌و زانیاریانه‌ی ده‌رباره‌ی به‌ره‌له‌سته‌کاره‌ عیراقیه‌کان

کۆیکردبۆوه له دوا به جیما.

ئهو کوردانهی له نووسینگه ئه مهربکاییه جزیره جزیره کانی ههولیردا کاربان ده کرد به جیهیلنران، ئه گهرجی پیشتر به ئینسی دهر باز کردنیان پیدابوون و، به ره سمی پنیان راگهیه نرابوو که له کاتی پیوستندا، پیلاتیکی ئه مهربکایی بۆ دهر باز کردنیان ههیه، به لایم دواتر دهر کهوت له قسهیه کی بی بنه ما به ولاره ههچی دی نه بوو. به سهدان نه ندایم کۆنگره ی نیشتمانی عیراقیه وه که چاره پینی ههچ لیخوشبووتیکی سهدام حسین نه بوون، که زۆربه یان له سوپا هه لاتبوون و چووبوونه ریزی به ره له ستکاره عیراقیه کانه وه له شه په که دا کوزران، یان په کسه ر گولله بارانکران، یان گیران، که ئه میان تا کوشتن نازازو نه شکه نه جدانی ده گرتوه. هه والگره عیراقیه کان، که هه ندیکیان به رگی کوردیان له به ر کردبوو، به هزی ئه و زانیاریه ووردانه ی لایانبوو تیچیره کانی خزیان چاکه راوده کردو، به به رنامه له مال وشوینی ئیشه کاناندا دهر یانده هینان وده یانگرتن. ئه وانه شیان که به هه ولی خزیان دهر بازبوون، به ترس و له ززه وه خزیان ده شارده وه، چونکه باشیان ده زانی که هه والگره عیراقیه کانیان به دوا وه وه هه ر کاتیکیش بیانگرن ئه و ده یانگوروون. ههچ به رپرسیکی پارٹی دیموکراتی کوردستانیش، هه ر له مه سعود به رزانی خۆیه وه بیگره تا ده گاته به چو کترینیان، له و ناپاکیتیه ی به رامبه ر به هاو په یمانانی کۆنگره ی نیشتمانیان کردیان، په کۆ تۆز چیه هه ستیان به ته ریقی و شه رمه زاریتی نه ده کردو خزیان له کاره ساته که ی کۆنگره ی نیشتمانی عیراقی نه داو. ئه وه ی "پیری" ش سه بارت به "شه ری ناوخۆ" ی کورد ووتی راست نه بوو، چونکه وه کۆ ۲۰۰ سه ر کرده یه کی کۆنگره ی نیشتمانی که له هه ولیر هه لاتبوون له ئوتلیکی سه لاهه دین خه ربوونه وه پنیان راگه یاندم. سه رنه که وتنی پلانه که ی CIA به و جزه - که چه ند پسه پۆرینک ئه و ناپاکیه نه ی ئه و ده ز گایه به رامبه ر به کریگیاره ناوچه ییه کان ده یکرد، له گه ل سایگۆنی سالی ۱۹۷۵ و، "که ندای به رازان" * ی سالی ۱۹۶۱ یان به راورده کرد - سه رجه م به ره له ستکارانی سهدام حسینی و الیکرد که به روا به ههچ هه ولتیکه دواژۆ بۆ رووخاندنی یان بۆ خۆتیه گلان له هه ر کاریکه تری خۆره لاتی ناو ه راست به و مه بسته، نه مینیت.

* ناوی ئه و دابارینه سه رنه که و توه په که به ره له ستکارانی رژیمی کاسترۆ له "که ندای به رازانی

باشووری خۆرتاوی کوبا، به یارمه تی CIA له نیسانی ۱۹۶۱ دا کردیان.

نهو زیانانهای سهدام حسین دانی هدر به‌وه‌وه نه‌وه‌ستا، بگره پشتگویی‌خستنه‌کهای
 نه‌مه‌ریکای رووداوه‌ک‌ه‌ش ده‌ریخست‌که، پاریز گاریکردنی سنی ملیون ونیو کورد له
 پانتاییه‌کی ۱۷۰۰۰ میل چوارگوشه‌بیدا له‌لایه‌ن وولاتانی خور ناواوه، خه‌یال پلاوه. خز
 نه‌گ‌ر فرژ‌که‌کانی هاویه‌یمانان له‌ناوه‌راستی ۱۹۹۱ ه‌وه به‌س‌ر ناوچه‌ی دژه‌فرینی
 سه‌روو پانه‌هیلی ۳۶ ه‌وه بوون، به‌لام وولاته‌یه‌ک‌گرتووه‌کان هدر دوا‌ی سنی مانگ
 هه‌رچی هیزی پیاده‌یی خزی هه‌بوو کیشایه‌وه. له‌دوا‌ی شه‌ری فیتام وشه‌ری سارده‌وه،
 تاکه‌زه‌نیزه‌ک‌های دونیا به‌خزیدا رانه‌ده‌په‌رموو که‌سیاسه‌تیک‌ی به‌بازووی ده‌روه‌وی وای
 هه‌بیت، گ‌ر ناچاربوو هیزی چه‌ک‌دار، که‌خه‌رجیک‌ی زوری ده‌ویست، بو‌شه‌ر
 به‌کاربه‌ینیت. هه‌ر بویه‌واشتون تا‌راستی سیاسه‌ته‌ک‌های باکووری عیراقی سه‌لینیت،
 هه‌ره‌شه‌یک‌رد که‌له‌ناسمانه‌وه‌بوردومانی به‌رزه‌وه‌ندیه‌گرنه‌گ‌کانی سهدام حسین، واته
 نه‌و ده‌زگا‌نه‌وتیبانه‌ی بکات که‌دوا‌ی هه‌ولیک‌ی زور چاک‌ک‌رابرونه‌وه. نه‌وی راستییت
 نه‌مه‌ریکا هه‌ر به‌وه‌نده‌په‌رچی هیرشه‌ک‌های سه‌ر هه‌ولیری عیراقی دایه‌وه، که‌به
 مووشه‌کی کرووزی تایه‌ت، سیستمی به‌رگریکردنه‌ناسمانیه‌ک‌های سهدام بوردومانبکات.
 هه‌موو به‌سه‌ره‌اته‌کانی پایزی ۱۹۹۶ یش نه‌و که‌له‌به‌رانه‌ی "پروفا‌ید کومفورت"،
 واته‌نارامی‌خستنه‌وه‌ک‌ونه‌ک‌های سالی ۱۹۹۱ یان‌نیشانده‌دا، که‌وای لیها‌ت به
 ته‌وسه‌وه "پروفا‌ید نه‌لیژن - Operation Provide Rlusions" واته‌خه‌یال‌پلاویان
 ناوینا. نه‌و به‌لینه‌ره‌سمیه‌ی هاویه‌یمانانیش به‌کوردیان‌دا، که‌گویه‌هیزی پیاده‌بو
 پاریتز‌گاریکردنیا‌ن به‌کارده‌هینن، به‌راستی هه‌ج‌ه‌نگاوینک‌بو سنووری "ناوچه‌ی نارام"
 نه‌نرا، که‌سینگ‌وشه‌یه‌کی پچوو‌کی باکووری خور‌ناوای عیراقی نزدیک‌سنووری تورکیاه‌و،
 ته‌نانه‌ت‌شاری ده‌زکی لای‌باشووریش ناگ‌ریته‌وه. له‌وانه‌ش گرنه‌گ‌تر، به‌ره‌لستکاره
 عیراقیه‌کان له‌و پروایه‌د بوون که‌ولاته‌یه‌ک‌گرتووه‌کان وهاویه‌یمانانی، له‌سالی ۱۹۹۵
 دا‌به‌گوشارینکی زوری تورکیا، ناچارمان‌بو پاریز‌گاریکردنی خیره‌ته‌ناسمانیه‌ک‌های
 خور‌ناوایه‌کانی سه‌ر باکووری عیراق‌بو که‌مترین‌ناست‌داگرن‌وهیرش‌نامیزیش‌نه‌بیت.
 به‌گه‌رانه‌وه‌ی ده‌بابه‌عیراقیه‌کان‌بو باکووری پانه‌هیلی ۳۶، هه‌موو فرتوفیل
 و‌دیاره‌کان هه‌ره‌سیان‌هیناو، هه‌موو کوردینک‌هه‌ستی به‌وه‌کرد که‌سهدام حسین‌بو
 دووباره‌کردنه‌وه‌ی نه‌و‌کاره‌ی پیشتری‌کو‌له‌هه‌ج‌ناکات.

"جون‌دویج"ی به‌ریزه‌به‌ری CIA که‌رایگه‌یاند، نه‌گه‌رچی سه‌ربازه‌عیراقیه‌کان‌له

هولیر کشاونته‌وه "به‌لام ناشکرایه هه‌والگراڤ ونه‌ندامانی سه‌رجه‌م ده‌زگاکانی تری ئاسایشی عیراق له نارچه‌که‌دا ماونه‌ته‌وه" و نه‌و کوردانه‌ش که له باشووری پانه هیللی ۳۶ ده‌ژین، جا له سلیمانی بن یان له که‌لارو کفری ونه‌ولاتریه‌وه، که رژیڤک چیه فرۆکه‌کانی هاویه‌یمانان نه‌یاراستوون، مه‌ترسی زۆرتریان له‌سه‌ره، ده‌ستی خسته‌سه‌ر برینه‌که. پێشتر که باسی کوردی باشووری ژێر ده‌سته‌لاتی سه‌دام ده‌هاته‌پیشه‌وه، دیپلوماته‌ خۆر ئاویه‌کان به‌ ره‌زامه‌ندییه‌وه ده‌یانووت، ده‌کریت به‌ بریاری ۶۸۸ ی تپو ده‌وله‌تی، که له "په‌یمانامه‌ی سیقه‌ر"ی به‌دبه‌خته‌وه په‌که‌مین به‌لگه‌نامه‌ی تپو ده‌له‌تیه‌ ناوی کوردی هینابیت، له کاتی پێوستدا پارێزگاری بکریڤ.

وولاته‌ په‌ کگرتوه‌کان له‌ دوای چوونی سوپای عیراق بۆ ناو هه‌ولیر، بۆ مه‌ودای دوور به‌ چهند نه‌نجامیکی ره‌هشینه‌انه‌ گه‌یشتن. هه‌رچه‌نده‌ پیلاندا رۆه‌ره‌ ستراتیژییه‌کانی عیراق، چاوه‌روانی تۆله‌یه‌کی به‌به‌له‌ی نه‌مه‌ریکایان ده‌کرد که له پاسدارانی کوماری بستیڤیت، که تا خۆی به‌ لایه‌نگری په‌کیک له‌ دوو لایه‌نه‌ ناکۆکه‌ کوردیه‌ که نیشان نه‌دات و ره‌نگه‌ دوای کشانه‌وه‌ی هه‌ولیریش بیکات، که‌چی هه‌چی نه‌کرد. جا چونکه‌ به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی نه‌مه‌ریکا لیدانی هه‌زه‌کانی سه‌دام حسینی له‌ناو کوردستاندا به‌ بێسوود ده‌زانی و، له‌و باوه‌ره‌ نه‌سه‌لمینراوانه‌شوه‌ که گوايه‌ گه‌رانه‌وه‌ی ده‌سته‌لات له‌ باکووری وولادا، که ره‌نگه‌ راستگۆیه‌تی وولاته‌ هاویه‌یمانانه‌کانی خۆرئاوا له‌قبکات، ئامانجی سه‌ره‌کی سه‌دام نییه‌، به‌لکو ئامانجی سه‌رکییه‌که‌ی ده‌ست به‌سه‌ردا گرتنی بیره‌نه‌وته‌کانی سه‌ودییه‌و کویته‌، بۆیه‌ تۆله‌که‌ی بۆ باشووری عیراق گواسه‌وه‌. قسه‌که‌رانی به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی نه‌مه‌ریکا سه‌باره‌ت به‌ پارێزگاریکردنی عیراق هه‌ولی که‌مه‌کردنه‌وه‌ی به‌رپرسیاریتی وولاته‌ په‌ کگرتوه‌و کانیان ده‌دا، ره‌فتاره‌ بێهه‌قلتییه‌کانی تاله‌بانی و به‌رزانیان تاوانبار ده‌کرد، په‌نجه‌شیان بۆ نه‌وه‌ راده‌کیشا که‌ ئیتر له‌ رووی ره‌ه‌شیشه‌وه‌بیت، به‌هۆی هه‌له‌ی سه‌رکرده‌ کورده‌کانه‌وه‌ ده‌کریت ده‌ست له‌ پارێزگاریکردنی کورده‌ ئاسایه‌کانیش هه‌لبگریت.

"نیکۆلاس بیرنس"ی قسه‌که‌ری وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی نه‌مه‌ریکا، هه‌موو نه‌و شتانه‌ی ره‌تکرده‌وه‌ که‌ وابگه‌به‌نن وولاته‌ په‌ کگرتوه‌کان، به‌ هۆی که‌مه‌ترخه‌میکردن ونه‌دانی پارهی نه‌و هه‌زه‌ی ئیکسانی جوینده‌کردنه‌وه‌ و، پشتگۆیتختستی رووداوه‌کانی کوردستان، قه‌یرانه‌ کوردیه‌که‌ی ووروژاندبیت. بیرنز له‌سه‌ر قسه‌کانی رۆیشت: "ته‌گه‌ر به‌رپرسیار

یتی شهره که هیئت نهوا له نهستۆی دوولایه نه کورده که دایه که شهره که یان هه لگیرسانه وه نه ک وولاته یه کگرتوو ه کان". ده شیوت "به دریایی پینج سال چی ده رفهت هه بوو بزمان ره خساندن، پارێژگاری سیاسیه مان کردن و، یارمهتی نابووری ومروفایه تیمان بو دابینکردن، له باکووری غیراقدنا ناوچه یه کی نارامان بو دامه زرانندن تا به چاکسی خۆیانی تبادا به پریۆه بهرن، به لام سه رکرده کانی کورد سوودیان له وه ده رفهته میژوویه گه وره یه نه یینی که بو گه له که یان ره خسابوو".

رووداو هه میدانییه کانی دواتریش راسته وخز قسه ی نهو که سانه ی به درۆ نه خسته وه که ده یانوت، باکووری غیراقدنا به لای به پریۆه به رایه تی نه مه ریکاره شتیکی نه وتو نییه، بگره به هیزتریشیکردن، چونکه هه ر چند سه عالتیک پیش یه که مین شالاری تو له سه نندنه وه ی نه مه ریکا، که له سنی نه ییلولدا به مووشه کی کرۆز کردیه سه ر ده زگا به رگریه نا سمانیه کانی غیراقدنا ناوچه کانی ژیر ده سته لاتی به غدا، "پنتاگۆن" فرمانی بو نه فسه رو سه ربازه کانی "بنکه ی هاونا هه نکیتی سه ربازی MCC" زاخۆی نه مدیو رووباری خاپووری سه ر سنووری تورکیا ده رکرد، تا چۆلییکه ن. نه و کاته که گه ی شتمه بنکه که له چه ند پاسدارینکی کوردی به شوکا و به و لاره که سی تری تبادا نه ما بوو. نه م بنکه یه له میژوو کاره گرنکه که ی سالی ۱۹۹۱ نه ما بوو، که به سه رکردایه تی کۆلۆتیل "ریچارد ناب" ی یه که مین نه فسه ری نه مه ریکایی دانرا بوو. ناب، یه کبینه دانوستانه که ی له گه ل سوپا به زیوه که ی نه وسای غیراقدنا کردبووی، به خۆش حالیه که وه به "ره فنار له گه ل هیتله ر کردن" دا باسده کرد. له و کاته وه هه ر له سه ره تاشه وه تورکه کان، وه ک نرخیچک بو به کاره یانی بنکه ی نه جهرلیک، که فرۆکه کانی هاوپه یمانان بو چاودیزیکردن به سه ر باکووری غیراقدنا لیه ی ده فرین، به زۆر نه فسه رینکی خۆیان ناخینه ناو نه و تیمه هاونا هه نکیه ی که نه فسه رانی؛ وولاته یه کگرتوو ه کان و، به ریتانیو، هۆلنداو، فه ره نسای تبادا بوو، دواش کرایه یاریده ده ری کوماندار، چونکه تورک له ناست هه موو بیانییه کدا نه خۆشی گومانکردنی هه بوو، له و به روایه شدابوو که چاودیزیکره تیو ده ولته تیه کان له باکووری غیراقدنا یارمه تی چه کدارانی پارتی کریکارانی کوردستان ده دهن، بیگومان هه ر نه وه ش نیشی بنکه که ی نیفلیجکرد. که له نیسانی ۱۹۹۴ د، به هه له ی فرۆکه واتیکی وولاته یه کگرتوو ه کان، دوو کۆپته ری نه مه ریکایی که وتنه خواره وه، که چه ند به ر پرسینکی کوردو نه فسه رانی MCC بیان ده گواسته وه، بنکه که به هنجگاری له کار

کهوت، کوردیکی زۆر نه وه یان زۆر پیناخۆشبوو، چونکه دلنیاپوون که هەرچۆتیک بوایه بوونی نه فسه رانی بیانی له کوردستانی عێراقدا دووبه ره کیه که ی تیوان تاله بانی و به رزانی راده گرت. پشتر به ریه به رایه تی نه مه ریکا چهند داوایه کی تورکیای، له باره ی گواستنه وه ی بنکه که وه بۆ شاری سلۆبی نه وه به ری سنور ره تکرده وه. هەر چهند ههفتهیه کیش بهر له کاره ساته که ی هه ولیر، نه نقه ره تا کۆتای نه وه ساله دریه ی به نه رک ی فرۆکه خۆرئاوایه کان دا. به لام حکومه تی تورکیا، کاربگرییه شه ر نامیزه که ی نه م فرۆکه گانه ی نه هیش، چونکه رینی نه ده دا بنکه ی نه بجه رلیک بۆ زه به ری تۆله دژ به عێراق به کاربه ی نریت، به وه ش نا هکرایکرد که لایه نگری عێراقه. هه ندیک له کورده کان گه یانده بو یانه راده یه کی وا که تورکیا نه هیلیت فرۆکه کانی هاو به یمانان بۆمب ومووشه ک هه لگرن و، ته نانه ت رینی هه لگرتنی ته قه مه نیشیان بده ن.

داخستنی MCC یه که م نیشانه ی راست وره وانی وولاته یه کگرتوه کان بوو بۆ نه وه ی که ئیتر کوردستانی عێراق به ناوچه یه کی هینده نارام دانه تیت، دواتریش "بیرنس" ناوی "خوینرپۆتانی ده زگا هه والگه ره" کانی سه دام حسینی ئینان (پارتی دیموکراتی کوردستان سه ری سه ری سورمابوو بۆ یه که عجار دانی به وه دا نا که دونیای ده ره وه باوه ریان به قسه کانی نه کردوه که یه کینه دوویاتی ده کردنه وه، که گوایه هاو کاربکرده که ی رژیعی عێراقی له سنوری هه ولیر ده رنه چوه و کۆتاییشی پته اتوه). "تۆفیس ی فریاگوزاری قوربانیانی کاره ساته کانی ده ره وه OFDA" ی سه ره به وه زا ره تی ده ره وه، که له سال ی ۱۹۹۱ هه، بایی ۷۹۵ ملیۆن دۆلار خۆراک و یارمه تی مرۆفایه تیانه ی بۆ کورد دا بنکردبوو، له کوردستانی عێراقدا داخست. له چهند ههفته یه کدا به سه دان پاسه وان و فه رمانبه رانی بنکه ی MCC و، فه رمانبه رانی نووسینگه ی فریاگوزاری OFDA و، نزیکه ی ۲۰۰۰ که سی خیزانه کانیشیانی بۆ تورکیا، له ویشه وه بۆ دورگه ی "گوم" ی تۆقیانووسی نارام گواسته وه، تا سه رنه بجام به هیمنی بۆ وولاته یه کگرتوو کانیان بگۆیزنه وه، که نه وه ش تا دوا ی هه لپژاردنی سه رۆکایه تی نه مه ریکای مانگی تشرینی دووه م جیبه جتی نه کرا، (له ناوه راستی تشرینی یه که مدا ۷۰۰ نه ندای کۆنگره ی نیشتمانی به خۆیان و خیزانه کانیا نه وه راگۆیزران. من خۆم پیش پینج ههفته که هیشتا نه وان له سه لاهه دین له باره گا کانی به رزانی بوون مه ترسیم له کاره ساته چاوه روانه کلراوه که یان لیه رزبۆوه. دوا ی به دوا ی چاوپنیکه وتنم له گه ل نه وه خه لکه

توقیوانه‌دا که بووه هۆی یارمەتی دەریازبوونیان بۆ گەشتە شاری زاخوی سەر سنور).

ئەم پیرانە‌ی ئەمەریکا وایان لەو چەند رینگخراوە نا حکومیە خۆرناواییانە‌ی تریشکرد که بۆ فریابگوزاری کردد مابوونەوه، چاولەوانی دی بکەن و، ئەوانیش لە کۆتایی تشرینی دووهمدا، پینج هەزار کوردی تر، که لە بواری فریابگوزاریدا کاریان دەکرد، بە خۆیان و خیزانە کانیانەوه بۆ دورگە‌ی "گوام" گواستەوه، بۆ ئەوه‌ی دواتر بیانگە‌یەندنە وولاتە‌ی یە کگرتووه‌کان، بە‌وه‌ش ئەمەریکاییە‌کان لە پرووی وێژدانیانەوه ناسوودەبوون، بە‌لام کوردستانی عێراقی لە کارامەترین ژن و بیایوی خۆی بێه‌شکرد. ئەم رینگخراوە نا حکومەتیانە‌ی بە‌شیکێ سەرە‌کی سیاسەتی ئەمەریکا بوون. جا لە‌بەر ئەوه‌ی عێراق بە‌رده‌وام فیزیە‌ی بە‌و کەسانە‌ نە‌دە‌دا که لەو رینگخراوانە‌دا نیشیان‌دە‌کرد، بۆیە ئەمانیش چاک‌ لە‌وه‌ بە‌ ناگابوون گەر بە‌رده‌ستی عێراقیە‌کان بکەون ئە‌وا ماوه‌ی زۆر لە‌ بە‌ندیخانە‌دا دە‌میننە‌وه. ۱۰ رۆژ پاش بە‌زمە‌ کە‌ی هە‌وئێر، بە‌غدا گوشاری سەر کوردە‌کانی کە‌م‌کرده‌وه. بە‌ر لە‌ ناگادار کردنە‌وه‌یە‌کی پێش‌ه‌ختی پارتنی دیموکراتی کوردستان، که دە‌سته‌لاتدارانی عێراق بە‌هۆی نا‌شکرکردنی ئە‌و پێ‌ه‌ندییە‌ی لە‌ گە‌لیاندا هە‌یبوو پارتنی تە‌واو بێ‌تاقە‌ت‌کرد، سە‌دام حسین که پینج سالیوو گە‌مارۆی لە‌ سەر کوردستان دانابوو، مووچە‌ی فەرمانبەرە‌ کوردە‌کانی ب‌ری و، سووتە‌مە‌نی و خواردنی لە‌ کوردستان قە‌غە‌ کردو، بە‌ هە‌مە‌ جۆر رینگا وستی چۆکیان پێ‌دا‌بە‌ت، گە‌مارۆ‌کە‌ی هە‌لگرت. لە‌ گە‌ل ل‌ا‌بردنیدا، بە‌غدا بە‌رپۆ‌ه‌بە‌ری ئە‌منی نوێی بۆ هەر سێ‌ شاره‌ کوردیە‌ کە‌ دانا، بە‌لام دواتر دەرکە‌وت ئە‌و دامە‌زراندنانه‌ هەر لە‌ بنه‌رە‌تە‌وه‌ درۆ‌بوون. سەرە‌تا ئاب‌لو‌قه‌ کە‌، هەرچە‌ندە‌ زیاتیکی زۆری لە‌ ئابووری با‌کوور دا، بە‌لام هە‌ستی نە‌تە‌وا‌یە‌تی کوردی خروشان‌د، خۆ ئە‌گەر ل‌ا‌بردنه‌ کۆتوپرە‌ کە‌ی وایگە‌ یان‌دبێت که خە‌لکی لە‌ هاتوو چۆی تیوان کوردستان و شوینە‌کانی تری ژێر دە‌سته‌لاتی میریدا نازاد دە‌بن، ئە‌وه‌شی تیا‌دا‌بوو که ئە‌ندامە‌ بە‌د‌رە‌زا‌کانی هە‌وا‌لگ‌رانی‌ش دە‌چنە‌وه‌ ناو کوردستان، کوردیکی زۆر لە‌وه‌ ترسیان پە‌یدا‌کرد، بە‌تایبە‌تی که ئی‌بو‌ردنه‌ گشتیە‌ کە‌ی عێراق، بە‌ نا‌شکرا ئە‌و کە‌سانە‌ی نە‌دە‌گرتە‌وه‌ که لە‌ رینگخراوە‌ فریابگوزاری و مرۆ‌فایە‌تیە‌ کاندایان‌کرد‌بوو.

ب‌رپ‌اره‌‌کانی عێراق تە‌نانە‌ت ئە‌و کوردانە‌شی سارد‌کرده‌وه‌ که بە‌ ک‌رپ‌نی هە‌مە‌ جۆر سووتە‌مە‌نی، بە‌ تاییە‌تی نە‌وت بۆ م‌ال گە‌رم‌کرده‌وه‌، که بە‌ سە‌دی یە‌کی ن‌رخ‌ی بازارە‌ رە‌شه‌ کە‌ی جارانیوو زۆر خۆ‌ش‌ح‌ال‌بوون. تە‌نانە‌ت لە‌ بارە‌ گ‌ای بە‌رزانی لە‌ سە‌لاح‌دین،

هه‌ندی له کۆنه براده‌ره‌کانم به نه‌ینی بیان پراگه‌یاندم که ترسی هاتی نه‌می غیرایان بۆ ناوچه کوردیه‌کان ئینیشتوو، به په‌شۆکاوییه‌وه ئیان ده‌پرسم، داخۆ نه‌مه‌ریکا وهاویه‌یمانان، بۆ سالی ۱۹۹۷ درێژه به دژه فرینه‌که ده‌ده‌نه‌وه. راستیه‌که‌ی، هه‌رچه‌نده به هوی گۆشاری زۆری تورکیای سه‌ر وولاته یه‌کگرتوه‌وه کان وهاویه‌یمانانه‌وه ناوه‌که‌ی به "پروفايد کۆمفۆرد" نه‌مایه‌وه، فه‌ره‌نساش زۆر به سوور بوونه‌وه فرۆکه‌ی خۆی کیشایه‌وه. نه‌م رووداوانه راستی ترسه‌کانی کوردی غیرایان یه‌کلاکرده‌وه.

کوردی ناسایی به ته‌واوه‌تی له‌وه‌گه‌یشتبون که رینککه‌وته‌که‌ی سه‌دام حسین و به‌رزانی، هاویه‌یماتییه‌که‌ی بوشی هه‌له‌شاندبۆوه، نه‌وه‌هاویه‌یماتییه‌ی که له سالی ۱۹۹۰دا زۆر به زه‌حمه‌ت هاتبووه‌کایه‌وه، فه‌ره‌نسا وپوسیا که دوو به‌شداری بوون و هه‌ر یه‌که‌یان به بلیۆن دۆلار قه‌رزێ ده‌سائه‌یان له‌لای غیرایان هه‌بوو، به‌وه‌هیوايه‌ی دواوژۆ رینککه‌وته‌نی بازرگانی چه‌وری نه‌وتی له‌گه‌لدا بکه‌ن، له‌نه‌نجومه‌نی ناسایشدا خۆیان له‌ وولاته یه‌کگرتوه‌وه‌کان دوورخسته‌وه. فه‌ره‌نسیا یه‌کان به‌توندی پرۆژه‌که‌ی نه‌مه‌ریکا و به‌ریتانیایان بۆ فراوانکردنی ناوچه‌ی دژه‌فرینی باشووری پانه‌هیلی ۳۲ و ۳۳ ره‌تکرده‌وه و په‌شتگیری دانوستاتیکی راسته‌وخۆی تیوان پارتي دیموکراتی کوردستان و سه‌دام حسینیشیان ده‌کرد که واشنتۆن به بیستنی نه‌وقسانه‌ قارسده‌بوو. هاویه‌یمان هه‌ره‌کیه‌کانی نه‌مه‌ریکای دونیای عه‌ره‌بیش (کویتی لیده‌رچیت که هیشتا به‌ ده‌ست داگیرکردنه‌که‌ی غیراقه‌وه ده‌تلايه‌وه) نه‌وه‌نده‌یان که‌یف به‌تۆله‌سه‌ندنه‌وه‌ی مووشه‌کی کپۆز نه‌ده‌هات که له‌وه‌شویانه‌ی دووره‌هه‌ولیریشی بدایه. ده‌نگک له‌م لا‌ولاوه‌ بلند ده‌بۆوه که سه‌دام حسین به‌وه‌ی هه‌ولی گرتنه‌وه‌ی باکووری غیرایان داوه‌هیچ یاسایه‌کی جیهانی پيشیل نه‌کردوه. وولاتی سه‌عودییه‌ی عه‌ره‌بی که له‌ ماوه‌ی سالی‌ک که‌متردا دوو که‌ره‌ت شالۆ بۆ سه‌ر سه‌ربازه‌ نه‌مه‌ریکایه‌کانی ناوی کرابوو ته‌نیا وولاتی عه‌ره‌بی نه‌بوو که ترسی له‌وه‌بیت پیوه‌ندییه‌ تووندوتۆله‌که‌ی به‌ واشنتۆنه‌وه‌ بپته‌چه‌کی ده‌ست موسلمانانه‌ به‌ره‌له‌ستکاره‌کانی خۆرئاوا. سه‌ودییه‌ ریتی به‌ واشنتۆن نه‌ده‌دا که هیچ بنکه‌یه‌کی بۆ ئیدانی غیرایان به‌کار به‌ینیت.

له‌ نه‌نقه‌ره‌ نه‌جه‌دین نه‌ره‌به‌کانی سه‌رۆک و هه‌زیران به‌ شه‌رمه‌زارییه‌کی زۆره‌وه، به‌تایبه‌تی که تازه بۆ چاره‌سه‌ری چه‌ند گه‌رفتیگ دوو و هه‌زیری بۆ به‌غدا نارده‌بوو، ماوه‌ی سی هه‌فته‌ کپبوو. تانسۆ چیله‌ری و هه‌زیری ده‌ره‌وه‌وه‌ ژه‌نه‌راله‌ بالاده‌سته‌کان سوودیان

لەم کڕییە یەنی پلاتیکیان ڕاگەیاندا کە "قەلەمڕەوینکی ئاسایش" یانە، لە شێوەی قەلەمڕەو کە ی ئیسرائیلدا کە هەر بۆ خۆی لە باشووری لوبناندا داینا، لە باکووری عێراقدا دابنن و، بە بیانوی مەترسیان لە پەکە کە وە سوود لەو ناچارامییە باکووری عێراق وەر بگرن کە هەر ڕوو لە زیادبوو. بەلام ئیشتە کە یان زۆ ڕوون نەبوو، دیلۆماتەکان پێیان وابوو گەر حکومەتی عێراق گەڕایەووە بە چاکی دەستی بەسەر سنوورە کە ی خۆی لە گەل تورکیادا گرتەو، ئەوا سەدام حسین ئەو کارە دەکاتە بەلگەیە ک بۆ تۆلە سەندنەو لە تورکیا لەسەر ئەوێ کە سالی ۱۹۹۱ ڕینی بەواشتنۆن دابوو لە بنکەکانییەو لە بەغدا بەدات.

بەهەر حال پیلانی قەلەم ڕەو هە ئاسایشییە کە بێدەنگی ئیکراو خرایە لاو، بەلام لە پینچ سالی ڕابردوودا تورکیا چەند جارێک هیرشی بێسوودی بۆ باکووری عێراق کردووە، جا هیرشەکانی گەورە بووینن یان گچکە بەلام بەزۆری هیچ سەرکەوتنێکی لە ڕیشە کیشکردنی پەکە کە ی ناوچە کەدا نەهینا و لە سیاسەتە کەیدا کشانەو و چەواشایی زیاتری لیدەرکەوت، بۆیە دوا ڕۆژانی مانگی ئەیلول چیلەر پینشیارینکی کرد کە لاری لە گەڕانەوێ سوپای عێراق بۆ سەر سنوور نییە و اشێ ڕاگەیاندا کە سەدام حسینیش لەو ه ناگادار کراوە. کاتیک وەزارەتی دەرەوێ ئەمەریکا بەلپی لەو گرت، چیلەر بە شێوەیە ک کە کەس بڕوای پینسەکات، پینی لەسەر ئەو دادەگرت کە واشنتۆن و ئەنقەرە هیچ ناکۆکییە کی سیاسیانەیان لە تیواندا نییە.

لە ناو کوردستاندا شتیکی سەیر هاتبوو ئەراو. زۆر بە ئاسانی بە ناوچە کوردییەکاندا هاموشۆمە کرد. لە ۵ ی ئەیلولدا چەند کۆنە دۆستیکی پارتی دیموکراتی کوردستان کارتیکێ وایان بۆ جیبەجێکردم کە بە سنوورە کەیاندا ڕەببیم و لە بنکە کە ی قەلاچوالانی نار چیاکانی تیوان سلیمانی و تیراندا سەر لە تالەبانی بەدەم. ئیپسراوینکی گەورە ی پارتی دیموکراتی کوردستان داوای ئیپوردنی ئیکردم، چونکە دەبو بە ڕینگایە کی دوورتردا بڕۆم، لەبەر ئەوێ ڕاستە ڕینگاکە بەهزی ئەو هیرشە ی سەر لە بەیانی زوویانەو، تاپی لە هەول و تەقەلاکانی تالەبانی بگرن کە بۆ گرتنەوێ هەولێر دەیدا، داخراوە. من و "هیر پوپ" ی "دی ئەندپیندت" ی لەندەنی گەپشتینە ناوچە ی بە کیتی نیشتمانی کوردستان، پێیان ڕاگەیاندین کە چەندین تۆتۆمۆئیلی فریا گوزاری پڕ لە بریندار لە پینشانەو بەرەو باشوور ڕوو و سلیمانی بوونەتەو. لەو بنکە شاخووییە تالەبانی بۆی گەڕابوو خۆی و هیرۆی هاسەری، کە ئەمیان بە ڕینکەوتنیکێ سەیر لە بۆردومانی ماله کە ی نزیک

هه‌وئیریان دهر بازی ببوو، یشوازیان کردین و هه‌روه کئ دوو که‌سی خیزانه که‌بین و ماوه‌یه کی زوربیت لیان دابرابین.

که له‌باره‌ی ده‌ستیکردنه‌وه‌ی شه‌روه پرسیارمان له تاله‌بانی کرد، زوری ووت به‌لام که‌می له باره‌ی رووداوه‌کانه‌وه بوون. تاله‌بانی ره‌خنه‌ی له نه‌مه‌ریکیه‌کان هه‌بوو چونکه ناگادار کردنه‌وه‌کانی نه‌میان پشتگویی خستبوو که هیزه‌کانی سه‌دام حسینیان هیرشیان بۆ سه‌ر هه‌وئیر کردبوو رایان نه‌گرتبوو، ووتی "هه‌لیکی زیرپیان بۆ لیدانی ٤ تپیی پاسداره کۆماریه‌یه‌کان له‌ده‌ست خویان دا، خۆ نه‌گه‌ر نه‌وه‌یان بکردایه‌ نه‌وا سه‌دام حسین کۆتایی هاتبوو". گازانده‌ی له‌و فیتویه‌ی فه‌ره‌نشاش هه‌بوو که دژ به له ناسمانه‌وه لیدانه‌که‌ی هاویه‌یمانان به‌کاری هیناو، سویندیشی خوارد که یارمه‌تی "له‌خودی شه‌یتان" وه‌ریگریت. به‌ده‌م جولانندی چرووته‌که‌ی له‌هه‌وادا ووتی "من هه‌رگیز هه‌ولی خۆکوشتن ناده‌م"، سوور بوو له‌سه‌ر نه‌و بریاره‌شی که بۆ به‌ردوامبوون له‌شه‌ری "به‌ریز به‌رزانیان نه‌کئ وه‌کو کوردینک به‌لکو وه‌کئ ناپاکیکک" دابوو. نه‌جا تاله‌بانی به‌و هیوایه‌ی له‌پتی مانگه‌ده‌ستکرده‌کانه‌وه ته‌له‌فۆن له‌گه‌ل "بیلیترو" یان "روبرت دویج" (سه‌رۆکی پیوه‌ندیه‌کانی دهره‌وه‌ی باکووری که‌نداو، که دانوستانه‌که‌ی ئیرله‌نده‌ی بۆ گه‌یشتن به‌و رینکه‌وته‌ی که له‌سه‌ره‌مه‌ر گدابوو کرد) دهرگا‌که‌ی به‌کراوه‌یی هیشتیوه.

تیمه‌گویمان له‌م سه‌ری گه‌فت وگۆکه‌بوو، دیاربوو پیمان ووت که هه‌ردووکیان له‌کۆبوونه‌وه‌دان یان له‌و ناوه‌نین، بۆیه‌قایلبوو قسه‌له‌گه‌ل به‌کیکی خوارتر له‌وان بکات. گه‌فتو گۆکه‌ی به‌"چۆنی؟" یان هه‌ر شیوه‌سلاوینکی له‌و بابه‌ته‌ده‌ستی پیکرد. له‌وه‌لامدا ووتی "من باش نیم" بیگومان وای ده‌زانی تیمه‌هیند لویه‌ی دوورین گویمان لئی نه‌بیت.

نه‌و قسه‌یه‌ی هه‌له‌سه‌نگان‌دینکی زۆر ووردی بارودۆخه‌که‌بوو که نزیکبوونه‌وه‌ی هه‌ره‌سی به‌کیتی نیشتمانی کوردستانی ده‌گه‌یانند. هه‌ر سنی رۆژ دواتر پارتی دیموکراتی کوردستان له‌خۆره‌ه‌لاتی هه‌وئیره‌وه‌گسکی له‌٥٠ میل داو، به‌رزاییه‌سه‌خته‌کانی "هه‌بیه‌سولتانی خۆره‌ه‌لاتی کۆرسنجه‌ق" یان بی‌هیج به‌ره‌نگاریه‌کی نه‌وتزی به‌کیتی نیشتمانی کوردستان وینی به‌شداریکردنی هیزه‌کانی عیراق، گرت، نه‌گه‌رچی تاله‌بانی وای تاوانبار ده‌کردن که نه‌بجاره‌شیان سه‌دام حسین به‌هه‌موو شتی‌ک، هه‌ر له‌تۆپی قورسه‌وه بیگه‌ره‌تا به‌زیرپۆش وگازی ژه‌هراویش ده‌گات، یارمه‌تی پارتی دیموکراتی کوردستانی داوه. تۆمه‌تی چه‌کی کیمیای نه‌وه‌نده‌ی دی هیزه‌کانی به‌کیتی نیشتمانی کوردستانی

پیکاییک به سترابوو. هدر لایه نهو پیشمه رگه یه کیان لیکوژراو، لاشه کانیاں خستنه پشتی پیکاییکه وه. کاروانه که بز به ره و پیشه وه دهر زیشته. هدر نیوسه عاتیک دواى نه وه، که پیشمه رگه یه کی به کیتی نیشتمانی له رزخی شه قامه که وه تا که تا که ته قه دیده کرد، ته قه کانى له شورک و من وشوقیره که وه وه رگیره کورده که ده کرد، گولله کاغان نه وه نده لئوه نزیکیوو به سهرماندا ویزه ی ده کرد. پیشمه رگه کانى پارتى هه موو بلاوه یان لیکردو خزیان که لاخت. شورک ناچاروو چاوه پروانى نه مانى ته قه بکات، به لام نارامى لیبراو به په له خزی هه لدايه وه ناو نوتومزبيله که وه جووله یه کی واشیکرد که به دواى که وین، به هه مان شیوه و وریایه وه شوقیره کانى تریش دزه یان کردو بز دهر بازبوون له و گیزاوه زور به خیرایى به ره و دواوه گه رانه وه. من هه ستمکرد زریکه له ناوه ندى پشتمه وه هه ستا، بز ساتیک و امده زانى پیکراوم، له دلله وه زور له خرم په سترابوو چونکه که وتبوومه شه ریکى وایسه ربه ره وه.

دهر که وت زه رده وواله پیوه یداووم و نازاره که شم له وه وه یه، راستیه که شی شه ره که نه وه نده ی نه خایاند. موشه ک هاویژ و تفهنگى دژه فرۆکه، که به سهر لوری گه وره وه دابه سترابوون، جاروبار بز ده مکوتکردن یان شوین پینچولکردنى پیشمه رگه کانى به کیتی، ته قه یان به ناو چیاکاندا ده کرد. شورک هدر بزله دیده هات وده یووت "تاقمه هاوه تیک نه مانه ده مکوت ده کات" پنده چوو به کیک له وانى یه کیتیش هه مان بز چورنى بووینت. کاتیک له و شوینه به ربه ره لایه دا نریکه ی دهر زه نه هاوه تیک دای به سهر شه قامه که داو نیوده رزه تیک پیشمه رگه ی پارتى دیموکراتى بریندار کردو به نارامیه وه چاوه پروانبوون بز دواوه یان بگوین نه وه. هه رچه نده نه و روزه پارتى دیموکراتى کوردستان چه ند که سیکى لیکوژرا به لام له پاشنیوه رۆکه یدا بیست میلیک چوو بووه پیشه وه و دوکانیشى گرت ودهر که وت که رۆزى پیشوو به کیتی نیشتمانى کوردستان هه رچی پرۆگرامى کومپيوته رى کۆنترۆلکردنى کاره باده ره کان هه بووه له گه ل خویاندا برده یان.

که به رزانی هات و له گه ل یاریده دهره نریکه کانیدا له بن سیبه رى دره ختیگدا دانیشت خه نده ی په زامه ندى ده موچاوى گرتبزووه، دیاربوو که پارتى دیموکراتى کوردستان لیره، له دوکان، گیرنايیت و نابه ویت هیوشه که ی دژ به دوژمنه بیوره که ی رابگریت. به رزانی بلاویکرده وه که رۆزى دواتر هیزه کانى هه له بجه ی نریک سنورى تیرانیان به ره و سلیمانى ده که ونه رى، تا بز جیهانى به سلیمین که نه و تومه ته ی تاله بانى

ده‌یخسته پالیان به درۆبخه‌نه‌وه که گویه سویای غیراق له شه‌ره‌که‌دا به‌شداری پارته ده‌کات. من له‌گه‌ل سه‌رۆکی نه‌ندازیارانی به‌نداوه‌که‌دا، که بیاریکی زۆر به‌ویله، وامان رینک‌خست نه‌وه‌وه له‌مالی نه‌ودا به‌سه‌ره‌رین. هه‌ر که گه‌یشتینه نه‌وی ته‌ماشامانکرد نه‌ندامانی سه‌رکردایه‌تی پارته دیموکراتی کوردستان له‌سه‌ر چیمه‌نه‌تازه براره‌که‌ی که به‌سه‌رگۆمی دوکاندا ده‌روایت که‌وتبونه ویسکی فرکردن. خانه‌خوینکه‌مان بی له‌ی به‌زه‌یدا داین و روتی ده‌بیت به‌م بۆنه‌یه‌وه بۆماسی خواردن و نانی تیواره هه‌ر بچینه‌وه.

له‌ ده‌ورو به‌ری سه‌عات ۹ی شه‌ودا ته‌ته‌ریک گه‌یشت وه‌هوالی گه‌یاند که سلیمانی له‌ ده‌مه‌ده‌می تیواره‌دا گیراوه. هه‌زه‌کانی هه‌له‌بچه سلیمانان به‌بی ته‌قه‌گرتبوو. له‌ ناو چیمه‌نی مالی نه‌ندازیاره‌که‌داو له‌ بن نه‌ستیره‌کاندا نووستین. کاتیک به‌یانی سه‌عات شه‌ش به‌ناگه‌هاتین هه‌زه‌کانی پارته بۆ ته‌واوکردنی گرتنه‌که‌ی سلیمانی که‌وتبونه ری، تيمه‌ش به‌ره‌و سنوور به‌ری که‌وتین، له‌ دوا چهند میلدا به‌ ئۆتۆمبیله‌که‌ به‌لای چهند که‌سیکی به‌کیتی نیشتمانیدا ره‌تیبوون که له‌وناوه‌دا به‌لابوونه‌وه به‌بی روه‌و سنوور ده‌رۆیشتن، چاروشمان به‌ چهند که‌سیکی چینی ناوه‌نجی که‌وت که به‌ر له‌ ۴۸ سه‌عات روه‌و چیاکان که‌وتبونه ری و تیبستا بۆ سلیمانی ده‌گه‌رانه‌وه، که زۆربه‌یان له‌و چاوه‌روانییه‌ی سه‌ر سنوور ته‌واو په‌ستیوون چونکه تیرانییه‌کان سنووره‌که‌یان داخستبوو نه‌شیان ده‌کرده‌وه. نه‌میش له‌ شیوه‌ی ره‌وه‌که‌ی ۱۹۹۱ به‌لام به‌جووکت هه‌مه‌جوو ئۆتۆمبیل؛ لۆری، تراکتۆر، پاس په‌نگی خواردبۆوه‌و چاوه‌روانی نه‌وه‌بوون تیران بیر بگۆریت.

له‌ شاری پینجوبینی ناوچیاکه‌ وه‌له‌ رۆخی رینگاکه‌دا چاومان به‌ سنی لاوی بۆشته‌وه‌به‌رداخ که‌وت ده‌یانویست به‌یاری کارینک به‌ده‌ن بۆخویان، هه‌رستیکیان ئینگلیزیان باش ده‌زانی، کوره‌که‌یان له‌ گه‌ل رینک‌خراوینکی جه‌هانیدا کاری مرۆفانه‌ی ده‌کرد و دوو خوشکه‌که‌شی له‌ زانکۆی سلیمانی مامۆستابوون. دوو رۆژ نیشتر که‌ به‌کیتی نیشتمانی کوردستان خه‌ریکی شارچۆلکردن بووه‌ ته‌مان له‌سه‌ر سووربوونی خوشکه‌گه‌وره‌که‌یان، که‌ به‌کینه‌ ده‌پووت نه‌مه "غه‌دری مه‌سه‌ود"ه‌و ئۆتۆماتیکیانه "دیسان هاتنه‌وه‌ی به‌عس"ی به‌دوادا دیت، تۆقیبوون وه‌له‌لابوون، زۆریش له‌و رووداوانه‌ ده‌ترسان که‌ ده‌بیت له‌ شاره‌که‌یاندایا رووبدات. نه‌ی بۆ ناچنه‌ تیران؟ سالی ۱۹۹۱ وامانکرد به‌لام بگه‌ر تیرانییه‌کان له‌ سه‌دام حسینی خراپتربوون.

دواى چاره كه سه دهيه ك له سزادانه كهى عيراق وينج سال پشوى نلوخو زوربهى
 كورده بيچاره كان باره كه يان وا هه لده نگانده. راستيه كه شى خوگرى و به وره يى
 كورد به رامبهز هه موو نهو كاره ساتانه به سه رياندا هات به روايه كى چه سپاوى واى لبيان
 ده ويست كه گورپانى باره كه به جورنيك بخاته وه به لاي به رزه وه ندى خوياندا
 وه رچه رخت. له سه ره تا وه هاويه يمانه خورناراييه كان فيتزيان له دزى هه موو پرورزه يه ك
 داده نا كه بارى نابوروى كوردستاني بيوزانايه ته وه، نه ويش - نه گهرچى ناشكرانه كرابوو -
 هه ره به ره. نه وهى نه وه كو تور كيا تومه تيكي وا بخاته پال واشنتون وله ندهن وباريس كه
 هانى دامه زراندى ده وله تيكي كوردى بدهن. بينگومان سورباو تيران وغيرايش به خراب
 هيشته وهى بارودوخى نابوروى كوردى عيراق شادبوون. كورده كان به ره سمى
 ناگادار كرابوون كه نه گهر له گه ماروى نابوروى به ده رنرين نه وا له به رزه وه ندى عيراق
 ده كه ويته وه چونكه رى بو دوسه كانى عيراق خوشده كات داواى هه مان شتى بو بكن.
 ليونهى سزادانى گه ماروى نابوروى نه ته وه به كگرتوه كانى سه ر عيراق ريگاي هينانى
 پارچه ي سبيري بو نهو چه ند كار گه يه نه ده دا كه له باكوروى عيراقدا هه ن، ديسان
 ريگاي هينانى مه كينه ي دروست كردنى پالاوته يه كى پچوو كى نه وتيان نه دان تا له پالاوتنى
 نهو توزه نه وه تى ژير ده سه لائى كورد خويدها به كارى به نين. تور كيا نه يه هيشته
 رينك خراوينكى مين هه لگه وه كه ره سه ي ته كنيكى بو هه لگرتنه وهى نهو چه ندين مليون
 مينه ي له دواى شه رى تيران عيراق به جى مابوون به ريت، نه وه كو "په كه كه" سووديان
 لسيينيت. به لام پيدا گرتن به م راده يه بو ريز له برپاره كانى نه ته وه به كگرتوه كان،
 پيشيل كردنى زورى له سزادانه تيو ده وله تيه كهى سه ر عيراق رانه گرت. به عجزه نه م
 بيانوه لنگه و قوچكروانه ي خورنارو ريتى دا به كورد گه نم به عيراق بفروشن و، سوود له
 باجى بازار گاتيه به چه ره كهى گازويلى تيوان حكومه تى عيراق و تور كيا وه ر بگرن و،
 نرخى نهو كاره بايه ش به دؤلار بدهن كه له عيراقى ده كرن، كه چى نه ده هوا بايى ٤٠٠٠
 دؤلار پارچه ي سبيري پيوست بو چا ككردنه وهى به داله ي ته له فونه كهى ده فوكيان بگرن.
 خوشحالى كورد به وهى كه له ده ست رژيمه سه مكاره كهى سه دام حسين رزگاريان
 بيوو كاريكى وا يكرده تا چه ند سائيك نيشيان پروات. به كه م هه لباردى نازادانه ي مايسى
 ١٩٩٢ ي كوردى باكوروى عيراق خوشى وشانازيه كى وا يبه خشيبوون به روويانه وه
 دياربوو، هه ره نه وه ش هوكارى خوگر يانبوو له به رامبهز هه موو نهو تيش و نازاره ياندا يى

نه‌وه‌ی گله‌یی له به‌ختی خۆکردنیان پێوه دیاریت. نه پێش ونه له کاتی هه‌لبژاردنه‌ که‌شدا
 کوردم هینده دلخۆش نه‌بیسووه، به‌لام له‌لایه‌کی تریشه‌وه ناکۆکی تیوان به‌رزانی و
 تاله‌بانی قوولتر ده‌کرده‌وه. هه‌لبژاردنه‌ که‌ له‌به‌ر هۆیه‌کی سه‌ره‌کی هینرایه‌ ناروه،
 نه‌وه‌بوو که‌ به‌رزانی له‌ دانوستانه‌ دوورو درێژه‌که‌ی به‌غدایدا گه‌شتمووه‌ دوا هه‌نگاو،
 له‌ پێی هه‌لبژاردنه‌وه‌ پێوستی به‌ په‌وایی هه‌بوو تا ریککه‌وته‌ که‌ی کۆتایی پێهتیت. له
 هه‌مان کاتیشدا تاله‌بانی بازارگه‌رمی بۆ جزره‌ فیدرالییه‌تیکی وا ده‌کرد که‌ زۆر روون
 نه‌بوو، تا به‌رزانی وائیکات داواکه‌ی له‌و ئۆتۆنمییه‌ تیه‌رپیت که‌ سالی ۱۹۷۰ له‌ تیوان
 باوکی و سه‌دام حسیندا کراو هه‌چ ی کاتیکیش به‌ ته‌واوه‌تی جیه‌جی نه‌کرا. له‌ ده‌نگدانه
 که‌دا که‌ (مه‌ره‌که‌ییکی تایبه‌تی له‌ ئه‌لمانیاوه‌ بۆ هینرابوو، به‌لام ده‌رکه‌وت به
 پێچه‌وانه‌ی راگه‌یاندراره‌ که‌وه‌ ده‌سه‌رپایه‌وه‌) به‌رزانی و تاله‌بانی هه‌ر یه‌که‌یان خۆی
 به‌سه‌رکه‌وتوو راگه‌یاندا تاوانی ده‌ستیه‌ردانیان ده‌دايه‌ پال نه‌وی تر. (پارته
 پچوو که‌ کان هه‌چ کامیکیان لانی که‌می رێژه‌ دیاریکراوه‌ که‌یان نه‌هینا، که‌ سه‌دی ۷ کۆی
 ده‌نگه‌ کانسوو، بۆیه‌ دوورخرانه‌وه‌. خۆ نه‌گه‌ر کورسییان ده‌ستگیر بوایه‌ نه‌وا، وه‌ که‌
 هه‌ندی کورد پێیان وایه‌ په‌نگه‌ شه‌ره‌ که‌ هه‌لنه‌گیرسایه‌و رۆژیکیان له‌ تیواناندا بوایه‌.)
 له‌ دوو کۆبوونه‌وه‌ی گه‌ره‌لاوژانه‌دا که‌ خه‌ریکبوو شه‌ر له‌ تیوان هه‌ردوو سه‌رکرده‌دا
 هه‌لبگیرسیت، زۆر به‌زه‌حه‌مت و به‌ چاره‌سه‌ریکی وا که‌ زۆر ژیرانه‌ نه‌بوو، سێ رۆژ دوا
 هه‌لبژاردنه‌ که‌ش خرایه‌ روو، مه‌ترسییه‌ که‌ دوورخرایه‌وه‌. گه‌لێک له‌و کوردانه‌ی که‌ له
 به‌کارهینانی هه‌یز زۆر بیزاریبون، دواتر پێیان وایوو که‌ نه‌و چاره‌یه‌ نه‌بوايه‌ شه‌ر هه‌ر له‌و
 کات و شوینه‌دا هه‌لده‌گیرسا، به‌لام واش ووره‌ی خه‌لکی هه‌ر به‌رزبوو. خۆشی
 رزگاربوونیان له‌ ستمه‌که‌ی به‌غدا ووره‌ی خه‌لکه‌ که‌ی به‌به‌رزنی هه‌شتمووه‌.
 ناکۆکییه‌ کۆنه‌کانیان هه‌رچۆتیک بوویت و هه‌ر یه‌که‌شیان چۆن بیری له‌ دواپۆژی
 کوردستان کردبیته‌وه‌، پێشمه‌رگه‌ دلخۆشه‌کانی هه‌ردوولا پازگه‌ی هاوبه‌شیان دانوا،
 پازگه‌کانیشیان به‌ ئالای زه‌ردی پارتی دیموکراتی کوردستان و که‌سکی یه‌کیتی نیشتمانی
 کوردستان رازانده‌وه‌.

له‌و رۆژانه‌دا گوشاری ده‌روه‌ به‌گه‌شتی و وولاته‌یه‌ کگرتوه‌ کان به‌تایبه‌تی، که
 وه‌ که‌ بنه‌مایه‌ که‌ هه‌میشه‌ لایه‌نی هه‌لبژاردنی ده‌گرت، یاریده‌ی هه‌لنه‌گیرسانه‌وه‌ی
 شه‌ره‌ که‌یدا. وولاته‌یه‌ کگرتوه‌ کان زۆر له‌وه‌ په‌ستده‌بوو که‌ له‌ رۆژی هه‌لبژاردنه‌ که‌دا

به ره‌سمی نوین‌تری هه‌بیت، چونکه له‌وه ده‌ترسا که به لایه‌نگری کورده جیاخوازه‌کان دابهریت (کۆلوتیل "ناب"ی خانه نشین که به بۆنه‌ی هه‌لبژاردنه‌که‌وه بۆ سه‌رخواتیکی تاله‌بانی ناماده‌بوو، چاره‌پوانی نه‌وه بوو که فرۆکه‌کانی هاویه‌مانان به ئاسمانی نه‌و ناوه‌دا بفرن تا بلتیت "نه‌وه‌تا جۆن میجه‌رو حاجی بوش ده‌نگی خۆپانده‌ده‌ن" له نه‌نجامدا پارتی دیموکراتی کوردستان ویه‌کیتی نیشتمانی کوردستان له‌سه‌ر به‌شکردنی ده‌سته‌لات رینکه‌وتن وپارتی وازی له‌و کورسیه‌ زیاده‌ی خزی هینا تا هه‌ریه‌که‌یان ۵۰ کورسی هه‌بیت. به‌رزانی وتاله‌بانی وه‌ک ته‌کتیکه‌ک هه‌لبژاردنی رابه‌ریان به‌لاوه‌نا، که تیایدا سه‌رۆکی پارتی ده‌نگی زیاتری هه‌بوو به‌لام له قوناغی یه‌که‌مدا سه‌دی ۵۰ ی ده‌نگه‌کانی به‌ده‌ست نه‌هینابوو. به‌هه‌رحال براوه‌ی گه‌وره‌ له‌م هه‌لبژاردنه‌دا تاله‌بانی بوو که هه‌موو پرۆپاگانته‌کانی دژی هه‌ر رینکه‌وتنیک بوو له‌گه‌ل سه‌دامداو لایه‌نی فیدرالی گرت که هه‌نگاوینک له‌ پیش رینکه‌وته‌ ئۆتۆنۆمییه‌که‌ی سالی ۱۹۷۰ وه‌ بوو.

دوای نه‌وه‌ی حکومه‌ت وپه‌رله‌مانی کورد له‌ ته‌موزی ۱۵/۱۹۹۲ به‌گه‌ر که‌وتن ئیتر بۆماوه‌یه‌ک لایه‌نبازی نه‌و بایه‌خه‌ی نه‌ما، به‌لام له‌ کانۆنی دووه‌می ۱۹۹۳ وه‌، هه‌ندینک له‌ کورده‌کان ئه‌م به‌شکردنه‌ی ئیوان دوو لایه‌نه‌که‌یان به‌لاوه‌ کۆسیبوو له‌ به‌دییه‌نسانی ده‌سته‌که‌وته‌کاندا، چونکه وه‌زیرینکی پارتی ئۆتۆمۆتیکایه‌ ده‌بوا جیگرینکی یه‌کیتی هه‌بوایه‌و به‌ پینچه‌وانه‌شه‌وه. دۆستیکم ووتی: "زۆری نه‌برد ئه‌م سیستمه‌ ناهه‌مواره‌ له‌سه‌رحه‌م فه‌رمانبه‌رایه‌تییه‌کاندا هه‌موو پله‌یه‌کی گه‌رته‌وه، هه‌ر له‌سه‌ره‌و بیگه‌ره‌ تا به‌ چایچییه‌کانیان ده‌گات". یه‌قدانه‌وه‌ی باره‌که‌ به‌هۆی سووکه‌ شه‌ری سالی ۱۹۹۴ ی ئیوان دوو لایه‌نه‌که‌وه‌ زۆر روو له‌ خراپه‌بوو. له‌سه‌رداتیکی شوپاتی ۱۹۹۶ مدا بۆ باکووری عیراق، چه‌ند براده‌رینک خۆیان بۆ نه‌ده‌گیرا که‌ توورپه‌یی خۆیان ده‌ر نه‌برن. موئه‌یه‌د یونسسی دۆستم پینی ووتم: "کوردی ئاسایی ژێرده‌سته‌لاتی پارتی دیموکراتی کوردستان رقیان له‌ مه‌سه‌ود ده‌بیته‌وه‌و، نه‌وانه‌ی ژێرده‌سته‌لاتی یه‌کیتی نیشتمانی رقیان له‌ تاله‌بانی ده‌بیته‌وه‌".

رێژو لایه‌نگریتی خه‌لکی بۆ پارتی دیموکراتی کوردستان ویه‌کیتی نیشتمانی کوردستان به‌راده‌یه‌کی وا که‌مبۆزه‌ که‌ کس به‌ده‌نگک نه‌و داویانه‌یانه‌وه‌ نه‌ده‌چوو که‌ له‌ ته‌له‌فیزیۆنه‌کانیانه‌وه‌ بۆ به‌خشینی خۆین به‌ پێشمه‌رگه‌ زامداره‌کانیان بلاوده‌کرایه‌وه، له‌ کاتیکه‌دا له‌ سالی ۱۵/۱۹۹۲ به‌ هه‌زارانیان بۆ خۆین به‌خشینی نه‌و که‌سانه‌ ده‌چوون که‌

بهر ته قینه وهی ئۆتۆمبیلیکی مینکراوی غیراقیبه کان که وتیون. مونه د بئی راگه یاندم، له گه له نهو گرانیبه ناهه مواروه، نهو باجه زۆره ی هه زدوو لایه نه که دایانا، جا له پازگه کاندایا بویه یان به شیوه ی تر "هه رکه سیک ۵۰۰ دۆلاری شک بیری دایه هه ولیده دا له وولات ده ریجت، نه گه ر خۆشی نه بویه کوره که ی، تا پاره پهیدا بکات و بۆ خیاره که بی بنیریته وه". ژبانی خه لکی شار له هه مووان خرابتر بوو، له پیناو بژیویدا زۆر به یان بۆ گونده و پیرانه کانیا ن چوونه وه که به یارمه تی نه مه ریکاو وولاته خۆرئاوایه کانی دی دروستده کرانه وه. به سه دان پزیشک و نه ندازیارو پروفیسۆر خوا وه پیشه، که بۆ ژبان زۆر پێویستی بوون و به کینه لایه نگیری کیشه نه ته وه یه که یان بوون، گه یشتنه نه وه ی هه رچی به کیان هه یه بیفرۆشن، که هه یچی شیان نه ما سه ری خۆیان بۆ ده ره وه هه لگرت.

نه وه ی که به ته وا وه تی خه لکه که ی بزار کردبوو ره فتاری چه کداره کانیا ن بوو که به ئاره زووی خۆیان خه لکیان له ماله کانیا ن ده رده کرد، که ته نانه ت سه دام حسینی ش له شاره کاندایا ده سستی به سه ر خانووی که سه دا نه ده گرت و زیاتر کاری وای له گه له نه و گونده نه دا ده کرد که ده سه لاتی به سه ر یاندا نه ده شکا. رینکخراوی لیبوردنی تیو ده وله تی راپۆرتیکی له حوزه ییرانی ۱۵۱۹۹۴ ده رکرد نوو سیبوی "زۆر سوکایه تیبه که نه و کوردانه ی ما وه یه کی زۆر هیزه غیراقیبه کان مافیانی پێشیلده کرد جاریکی دی به ده سستی سه ر کرده کانی خۆیان وایان له گه لدا بکریت".

رپۆرتی شو بهاتی داها تووی رینکخراوی لیبوردنی تیو ده وله تی، پارتی دیموکراتی کوردستان و به کیتی نیشتمانی کوردستانی، سه بهاره ت به و پێشیلکردانه "به ته وا وه تی به رپرسیار کرد" که؛ نازاردان و، نه شکه نجه و، دیلکردنی بی حساب و، کوشتنی نه نقه سستی سیاسی به ر کبکانیا ن و خۆپیشانده رانی ناشیانه و به دیلگیراوانی به کریان ده گرت وه. رینکخراوه که ده ئیت: "پشتگویتخستی بنه ما سه ره کبیه کانی مافی مرۆف، که به ناشکرا سه ر کرده کورده کان له نه ستۆی خۆیانگرتبوو، داخی له هه مووی زیاتره، چونکه هه ر نه و بنه مایانه بوون که حکومه تی عیراق یه کبینه پشتگویتخستی بوون، نه وه ش کۆتایی نه هاتنی نازارو نه شکه نجه ی کوردی عیراقی ده گه باند". بێگومان نه م ده ستریزویه نه چالا که کانی مافی مرۆفی خۆرئاوایان په سترکردبوو. له لایه کی تریشه وه رینکخراوی چاودیزی مافی مرۆفی خۆره لاتی نا وه راست "هیومان رایتس ووج" بۆ ما وه یه ک له گه ل

چهند حکومه تیکدا خه ریکبوو تا کارینک بکریت حکومتی عیراق له سهر کورد فرکردن "جینۆساید" به ره و پرووی دادگای دادوه ریانه ی تیو ده وله تی بکریته وه. به هه رحال نه ونده ی نه ببرد نه و هیوا ززه ی به "مافی ده ست تیوه ردان" له کاره ساته کانی تری دونیادا هه بوو نه و توندو تیژییه ی نه ماو کالبۆوه، ووته ی "ناوچه ی نارام" بووه قسه یه کی هیچ وپوچ. ناوچه ی یارمه تییه مرۆبائییه کان" که هیزه فه ره نساییه کان له ته موزی ۱۹۹۴ له رواندا دایامه زراندا دره نگ هاته ده ست و به فریای رزگار کردنی توتسییه کان نه کهوت و به پله ی یه کهم ته نیا پیاو کوژه کان سوودیان لیوه رگرت. له بۆسنیاش نه و "ناوچه نارام" هی نه ته وه یه کگرتوه کان ده پیاراست له سریری نیسادا، له سالی ۱۹۹۵ به هه زاران موسولمان به ده ستی سه ربازه بۆسنیه سربیه کان کوژران.

له کوردستاندا پینه ده چوو به رزانی و تاله بانی له و پرووداوانه ی ده وروپشتی خۆیان به ناگابوین. راستییه که ی هیچیشیان هه ولی شارنده وه ی پیشیلکردنه کانیان نه ده دا. به رزانی له شوپاتی ۱۹۹۶ له خۆمی ووت: "شهرو پیشیلکردنه کانی مافی مرۆفمان زیاتیکی وای به کیشه ی کورد گه یاندا که له باسکردن نایهت، من له بینی دوسته بیانییه کاغاندا نه ونده شه رمه زارم له پیشوازی کردنه که ی تودا دوودلبووم". من هیچ به لگه یه کی وام لانه بوو که گو مان له دلسۆزیه که ی به رزانی بکه م، به لام دانان و خۆ به به رپر سیاردانانی نه و هه له ناله بارانه ی سالانی رابردوو، به گرنگی و پرکیشیکردنه که یه وه له قسه ی بۆش به و لاوه شتیکی دی نه بوو. زۆر ئاسانبوو بۆ هه ر یه کیک له سهر کرده کان گازانده له وی ترو دونیای ده ره وه بکات، جیهانی ده ریشه وه سه رزه نشتی نه وان بکات. به لام نه م توندو تیژییه بی مانایه پینه چوو کوتایی نه یهت. به رای ره خه ئیگرانی کورده وه، له میزه ده ئین نا کوکیه توندو تیژییه که ی تیوانیان بۆ ماوه ته وه، به لام کورد و سه رجه م عیراقییه کانیش دیارده ی ده سه لاته نزیک ۳۰ سالییه که ی به عسبان پیوه دیاره. چه وسانده وه، تۆقاندن، خۆسه پاندن هه موو عیراقییه کانی زا ره تره ک کوردوو به لام هیجیانی به راده ی کورد نه تۆقاندبوو.

چهن دین سال نه و کۆمه له که مده ی له پال به رزانی و تاله بانی و سه ر کرده نه ته وه یه کانی دیدا شه ریان ده کرد، له سه خترین ناوچه ی دونیادا قه تیسکرابوون. پشمه رگه له سالی ۱۹۹۱ له بۆ یه که مین جار ده ستی به سه ر شاره کوردییه کاندای گرت، کارامه یی ولهاتو تیژییه کی وایان بۆ به ریوه بردنی به ریوه به رایه تییه گشتی و ده زگا داراییه میرییه کان

نه‌بوو، به تابه‌تی که کارامه‌یی و لیهاتوییتیان ته‌نیا له شه‌ری پارټی زانی و خوژناماده کردنی نایدۆلۆژیانهدا هه‌بوو. سه‌ریان له نه‌مانی کۆلتوره کوردیه‌که‌ی هه‌موو کاتیک پیااندا هه‌لده‌دا سوورما‌بوو. ته‌مه‌ش به‌لای ته‌وانه‌وه کۆتایی ژیا‌نی کۆمه‌لگا گۆندنیشینه‌کانی ده‌گه‌یانده که سه‌دام حس‌ین به‌کاولکردنی گۆندوگۆرینه‌وه‌ی به‌ ژیا‌نی ناو "شارانی سه‌رکه‌وتن" که له‌به‌ری ژیا‌نه کۆمه‌لایه‌تیه‌به‌ کۆنه‌که‌یان له‌م شارانه‌دا کاره‌باو سه‌ره‌رشتیا‌ریتی پۆلیس و ناماده‌کردنی به‌عسیانه‌ی قوتابخانه‌کان له ئارادا‌بوو، له بنجه‌وه هه‌لیکیشا‌بوو. نه‌و کوردانه‌ی خویندیا‌ن له‌ده‌روه ته‌واو کرد‌بوو پێوه‌ندی‌شیا‌ن به‌ بیره‌هاوچه‌رخه‌کانه‌وه هه‌بوو، یا‌ن هه‌ر نه‌گه‌رانه‌وه یا‌ن جا‌روبا‌ر سه‌ردانی کوردستا‌نیا‌ن ده‌کرده‌وه، یا‌ن ده‌گه‌رانه‌وه به‌ناهه‌موا‌رت‌رین شیوه‌هه‌رده‌مه‌ی له‌سه‌ر په‌تیک یا‌ریانده‌کرد.

له سه‌ردانه‌که‌ی هه‌ولێری شو‌باتی ۱۹۹۶مدا له‌مونه‌یدم پرسی، ته‌م هه‌موو چه‌وتیا‌نه له‌کۆپۆه‌هاتوون؟. مونه‌ید به‌بیری هینامه‌وه که‌چه‌ند سا‌لیک پێش‌تر با‌سی چا‌وینکه‌وتنیکی خو‌مم له‌گه‌ل نزا‌ر حه‌ملوندا بۆ کرد‌وه، ته‌واکاته له‌ رۆژانی جه‌نگی تیرا‌ن غیرا‌قدا با‌لوێژی غیرا‌قبوه له‌ واشتۆن و تونا‌یه‌کی زۆری هه‌بووه و به‌رله‌وه‌ی بینه‌ با‌لوێژی به‌غدا له‌ نه‌ته‌وه په‌کگرتوه‌کاندا خزمه‌تیکی چا‌کی وولاته‌که‌ی کرد‌وه. مونه‌ید ووتی "ته‌ی پێی نه‌ووت‌بوویت له‌ماوه‌ی سا‌لیکدا کورد به‌ چۆکدا دیت و له‌ سه‌دام ده‌پا‌رێته‌وه که‌ بگه‌رێته‌وه بۆ با‌کوری غیرا‌ق؟" مونه‌ید به‌بیری هینامه‌وه که "ته‌و چا‌وینکه‌وتنه‌م له‌ سا‌لی ۱۹۹۲دا بوو". ته‌واکاته زۆر به‌م قسه‌یه‌ په‌ستوو‌م پرسیم: ته‌ی تیس‌تا چۆن؟

به‌ په‌شۆکا‌وی وه‌لامی دامه‌وه "ماوه‌یه‌که‌ خه‌وتیک ده‌بینم به‌وه‌ی که‌ سه‌دام ده‌گه‌رێته‌وه و چه‌کداره‌کان ده‌رده‌کات و، ته‌عجا بۆخۆشی ده‌چێته‌وه به‌غدا تا کوردانی ریتکۆنیک شه‌ره‌فمه‌ندانه‌ ژیا‌ن به‌سه‌ر به‌رن". وه‌لامه‌که‌ی قووتدایه‌وه و ته‌عجا ووتی: "خراپم تێمه‌گه، من شانازی ده‌که‌م که‌ کوردم و حکومه‌تی خو‌مم هه‌بیت، به‌راستی هه‌یج کوردێک نیه‌ بیه‌ویت بچێته‌وه با‌وه‌شی سه‌دام، به‌لام قسه‌کانی من له‌وه‌وه‌یه‌ که‌ کورد نازا‌ریکی زۆری به‌ده‌ست ته‌م په‌نجا به‌ په‌نجایه‌و حکومه‌ته‌ چه‌کداره‌که‌وه چه‌شتره‌وه و هه‌یجی‌شی به‌هه‌ج نه‌کرد‌وه". ته‌م خه‌ونه‌ی مونه‌یدم به‌ گه‌وره ئی‌رسرا‌وانی هه‌ردوو لایه‌نه‌که‌ گه‌یانده، به‌و نیا‌زه‌ی تو‌وره‌ بن یا‌ن به‌رگریه‌کی به‌جیا‌ن بۆ سوودی به‌رپۆه‌ به‌رایه‌تیه‌که‌یا‌ن لێ بیستم. به‌لام هه‌ر شایا‌ن با‌دا ته‌نیا په‌کیکیان نه‌بیت پرسیاریکی

کرد: "جا چیمان پیده کریت؟"

هیشتا سنی هفتهی ته‌واو به‌سەر رووداوه‌که‌ی هه‌وئیردا تینه‌به‌ریوو که پیلتره له نه‌نقهره چاوی به به‌رزانی کهوت وده‌رکه‌وت نه‌مه‌ریکاش هه‌مان هه‌لسه‌نگاندنی بۆ باره‌که‌هیده. له‌م کۆبوونه‌وه بی‌شاکامه‌دا دیاربوو هه‌ردوولا ده‌یانویست زه‌ره‌ر له‌ نیوه‌ی بگه‌رپه‌تسه‌وه‌و، هه‌ر یه‌که‌شیان ده‌یویست له‌ نیازی دووری ئه‌وی دییان تیبگات. هه‌ردوولایان کاتیان پئویستبوو. ئه‌و کاته‌ دوو مانگ که‌متری بۆ هه‌لبژاردنی سه‌رۆکی نه‌مه‌ریکا ما‌بوو. به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی نه‌مه‌ریکا ده‌یویست وای ده‌رنه‌خات که‌ هه‌موو شتیکی له‌ده‌ست‌چووینت چاریشی نه‌مایت، به‌تایبه‌تی که‌ په‌خه‌گرانی سیاسه‌تی به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی له‌ واشنتۆن له‌ به‌رده‌م کۆنگرێسدا ئه‌و باره‌ی باکووری عێراقیان به‌ تیکه‌وته‌که‌ی سالی ۱۹۶۱ی سه‌رۆکێ کندی "که‌نداری به‌رازان" به‌راورد ده‌کرد. له‌م کاته‌دا بیرنوسی قسه‌که‌ری وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی نه‌مه‌ریکا به‌رزانی به‌ پیاویکی "زۆر گرنگی باکووری عێراق" دانا، به‌مه‌ش ده‌یویست به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی نه‌مه‌ریکا به‌وه‌ قایل‌بکات که‌ به‌رپۆه‌به‌ردنی کوردستانی عێراق به‌ ده‌ست تا‌که‌ سه‌رکرده‌یه‌کی کارامه‌و به‌ تواناوه‌ بیت باشته‌و هه‌موو شت ئاسان ده‌کات. له‌و رۆژانه‌دا دیپلۆماتیکی خۆرئاوایی له‌ نه‌نقهره‌ به‌ ته‌وسه‌وه‌ ووتی: "به‌رزانی به‌ یارمه‌تی سه‌دام هه‌موو کوردستانی هه‌للووشی وتیشتاش ده‌یه‌ویت تیمه‌ جاریکی دی ده‌ستی ته‌وقه‌ له‌ گه‌ل‌کردنه‌وه‌ی بۆ درپۆ بکه‌ینه‌وه‌".

به‌رزانی پئویستی به‌وه‌ بوو کوردی عێراق به‌وه‌ دنیای بکاته‌وه‌ که‌ نه‌مه‌ریکایه‌ کان نه‌گه‌یشتونه‌ته‌ ئه‌و به‌روایه‌ی ئه‌م به‌ته‌واوه‌تی خۆی به‌ سه‌دام فرۆشتییت. یاریده‌ده‌ره‌کانی به‌رزانی زانیاری وایان ده‌درکانه‌ که‌ ئه‌و ناماده‌یه‌ هاریکاریه‌کی توندو تۆل له‌ گه‌ل نه‌مه‌ریکادا به‌سه‌تیت، به‌مه‌رجیک چه‌کی فورس و‌جۆره‌ گره‌نتیه‌کی وای بداتی که‌ تا تیس‌تا هه‌چ حکومه‌تیکی خۆرئاوایی به‌ هه‌چ که‌سیکی نه‌داوه‌، نه‌گه‌ر نا‌ئه‌وا وه‌ کۆ روونیان‌کرده‌وه‌، به‌رزانی ئه‌و دانوسانه‌ی ۱۹۹۲ی له‌ گه‌ل سه‌دامدا نوینده‌کاته‌وه‌. به‌رزانی ده‌یویست هه‌نگاوی زۆر باش به‌ره‌و پێشه‌وه‌ بنیت، هه‌لبژاردنی نوینی را‌گه‌یاند تا شیوه‌یه‌کی یاسایی بگه‌یه‌تیت و، به‌پێی نامۆزگاری‌کردنی را‌ویژ‌کاره‌کانی په‌وایی به‌ تپه‌پان‌دنی سیاسه‌ته‌که‌ی بدات. به‌رزانی به‌ ده‌رکردنی ئیپوردتیکی گشتی بۆ هه‌موو ناکۆکه‌کانی به‌ جه‌لال تاله‌بانیشه‌وه‌، بۆ ئه‌وه‌بوو که‌ په‌خه‌گره‌کانی به‌لای خۆیدا رابکێشیت. فوناد مه‌عسومی (به‌که‌م سه‌روه‌ کۆ وه‌زیرانی کوردی سالی ۱۹۹۲) که‌

گرنگترین دیل بوو لای بهرداو، نامه‌یه کیشی پیادانارد بۆ نوو سهر کردانه‌ی به کیتی نیشتمانی کوردستان که په‌نایان بۆ تیران بردبوو، تاییدا داوای ناشتوبونه‌وی له‌گه‌لدا کردبوون و مافی دابرونی به‌شداری هه‌لیژاردنیش بکه‌ن. په‌رله‌مان کۆبوونه‌وی کرد که ۶۹ ئەندام له‌ کۆی ۱۰۵ ئەندام تاییدا ناماده‌بوون و، سه‌رۆک وه‌زیراتیکی نوێش له‌ پارتی دیموکراتی کوردستان دانرا.

به‌لام داخۆ به‌رزانی که سویندی خواردبوو کوردستان بکاته "قه‌لایه‌کی دیموکراسی و فره‌لایه‌ن"، نه‌گه‌ر بیویستایه‌ ده‌یتوانی هاو‌به‌یما‌تییه‌ که‌ی غیراقی به‌پیت؟ داخۆ وولانه‌ یه‌ کگرتوه‌ کانی‌ش جاریکی دی MCC، که نیشانه‌ی نوێبوونه‌وی باوهر به‌ به‌رزانی بوونی ده‌گه‌یانند، ده‌نارده‌وه‌؟ یان به‌بیانوری ده‌ربازکردنی نه‌فسه‌رو به‌ کریگی‌راوانی له‌ ترسی نه‌وه‌ی نه‌وه‌ ک بینه‌ قوربانی سیخوره‌کانی سه‌دام حسین، نه‌ینده‌کرد؟ داخۆ وولانه‌ یه‌ کگرتوه‌ کان نه‌وه‌نده‌یان به‌لگه‌ به‌ده‌سته‌وه‌ ما‌بوو که چه‌تره‌ ئه‌ممانیه‌ که بۆ سالی ۱۹۹۷ نوێیکاته‌وه‌؟ داخۆ تورکیا له‌م باره‌دا هه‌ستی به‌وه‌ ده‌کرد که ئەم چه‌تری ئه‌ممانیه‌ له‌ به‌رزه‌وه‌ ن‌دییه‌تی و، که لای خزه‌وه‌ پشتگیری پیوستی مانه‌وه‌ی هه‌ندیکی، نه‌ک هه‌مووی ده‌کرد؟. شه‌ش هه‌فته‌ دوا‌ی رووداره‌ که‌ی هه‌وئێرو، کاتی‌ک به‌ کیتی نیشتمانی کوردستانی تاله‌بانی بوژایه‌وه‌و له‌ ناوچه‌کانی سنووری تیره‌وه‌ تا نزیک پایته‌ختی کوردستان که هیزه‌ غیراقیه‌ کان ده‌یانپاراست، پارتی دیموکراتی کوردستانی راونا.

هه‌رچه‌نده‌ تیران پێشمه‌رگه‌کانی به‌ کیتی نیشتمانی پر چه‌ک کردو ته‌قه‌مه‌نی زۆریشی دایه‌و به‌ توێش پشتگیری کردبوون، به‌لام خیرایی هه‌لسانه‌وه‌ که‌ی تشرینی به‌ که‌م هه‌موو نه‌وانه‌ی ره‌خنه‌یان له‌ تاله‌بانی ده‌گرت سه‌رسامکردبوو. زنجیره‌ هیزه‌ کۆتوپه‌ که‌ی به‌ کیتی ووره‌ی پارتی دیموکراتی کوردستانیان به‌ ته‌واوه‌تی هینایه‌ خواره‌وه‌و شاری سلیمانی یان به‌جیه‌نشت، به‌لام له‌ چه‌ند رۆژینکدا پارتی دیموکراتی کوردستان له‌ هه‌ولدا‌تیکی پێشه‌نجامدا بۆ نوێکردنه‌وه‌ی نه‌و لافه‌ی که‌ گوايه‌ ده‌ستی به‌سه‌ر هه‌موو باکووردا گرتوه‌، هیزشی به‌رامبه‌ریان ده‌ستپێک‌کرده‌وه‌، که‌چی سه‌ر نه‌که‌وت و به‌ سه‌دان پێشمه‌رگه‌ی لیکۆزرا (ده‌یانووت هیزه‌کانی به‌ کیتی نیشتمانی کوردستان که‌ ها‌تونه‌ته‌وه‌ نه‌و ناوچه‌انه‌ی بۆ ماوه‌یه‌کی که‌م جیه‌انه‌پێشتبوو توله‌یان له‌و که‌سانه‌ کردبووه‌ که‌ دژیانبوون و گرتبووبان و پارتیش هه‌مان شتی کردبوو، که‌ نه‌وه‌ش راده‌ی به‌توانایی ده‌زگا ناسایشیه‌کانی کوردو تهمه‌ خافلکۆژییه‌ که‌یانی ده‌گه‌یانندو، کاریگه‌ریشی شینوازه‌ به‌ده‌کانی

سه دامیشبور). لافلیدانی پادشایه تیه که ی کوردستانی مه سعود بهر زانی به با چوو، کوردستانی عیراقیش بی هیچ زه مانه تیک به دابه شکاروه بی مایه وه، به شه خورنواویه که ی بندهستی پارتی دیموکراتی کوردستانی زیاتر پشتی به عیراق به سبورو، به شه که ی خورزه لاتیسی تیران دهستی به سهریدا ده رژیشت. له دوارژانی تشرینی یه که مدا پیلترۆ گه رایه وه نه نقره تا سهریره شتی شانوستانی ناگرهستی تیوان پارتی دیموکراتی کوردستان و به کیتی نیشتمانی کوردستان بکات که نه ندامانی ریزی دوی سهرکردایه تیه کانیاں ده یانکرد. بهر پرسه نه مهربکایه که به هیوابوو له ریتی دانوستانه که وه پارێژگاری ده ستلای و ولاته که ی بکات، به لام به هوی ناماده نه بوونی سهرکرده کانیاں وه دانوستانه که روکهش بوو (پیلیترو له کانونی دووه می ۱۹۹۷دا جاریتکی دی بو تورکیا گه رایه وه تا له گهل کورده کانی عیراقدا زیاتر گفتوگو بکات، به لام نه ویش سهرکه وتو نه بوو).

له ناوه راستی نه ییلودا کاتیک که نیشه رۆتینییه کوردیه کانی سنورم نه واوده کرد، بهر له جیهنیشتی عیراق و گه رانه وه ی تورکیام، نوسینیکم بینی "به خیرین بو کوردستانی عیراق". له دلی خومدا و وتم داخو گهر له داهاتوودا بهر یارمدا جاریتکی دی بگه ریمه وه به راستی به خیرهاتم ده کن، یان ریتی گه رانه وه م ده دن. به درێزایی سالانی رابردوو بهر زانی وتاله بانی زوریان ئیده کردم که پر به توژمۆبیلیک پشمه رگه بو پارێژگاریکردنم به کری بگرم تا دژ به به کریگه راره عیراقیه کان که کوشتی په یامنیریتکی خورنواوی ناواتیا، قسه و بایسکی واش له نارادابوو که له بری کوشتی ههر خورنواویه ک به ۷۰۰۰ دۆلار خه لاتده کرین. تور که کانیش په رینه وه ی رۆژنامه نووسه بیانییه کانیاں له سنورره کانیاں وه بو عیراق زه هه تر کردبوو. داخو نه گهر عیراق یان تیران ده ست به سهر کوردستانی عیراقدا بگرنه وه کورد هانی دۆسته خورنواویه کانی ده داته وه سهردانی کوردستان بکن؟ نه ی جاریتکی دی پرکیشی نه وه ده که م که هه والی شهریتکی تری تیوان کورد خویان رابگه یه نم، که له بری تیران و عیراق یان تورکیا ده بکه ن؟ جا به راستی من ده مه ویت له نوی هه والی شهریتکی تری وایان رابگه یتم؟ په یامنیر پیوسته بیلایه ن بیت. من که له باره ی کوردی عیراقه وه نووسیمه زور هه ولی نه و بیلایه نییه تیه م داوه، له کۆتاییشدا، به چاو یۆشین له راو بۆچوون وههستی په یامنیره که، شتی یه که م به سهرهات و رووداوه کانه.

به‌لی دان به‌وه‌دا ده‌تیم سه‌رکیشیه‌که‌ی من له‌وه‌وه‌بوو که کورد له‌وه‌لومه‌رجه‌ی سالی ۱۹۹۱ بزیان هه‌لکه‌وت کاریک بکات ده‌سته‌که‌وتیکی دیار به‌دیه‌نیت، به‌لام له‌به‌ر زۆر هۆ که خۆیان له‌هه‌مووی به‌رپرسیار نه‌بوون نه‌یانکرد. واش له‌وه‌ته‌ی من بۆ یه‌که‌مین جار چوومه‌ ناو نه‌و به‌شهی عیراقی ژیر ده‌سه‌لاتی کورده‌وه، که که‌میک له‌ ۵ سال زیاتره، چهند ده‌وله‌تیک که زۆربه‌یان بیشتر به‌شیکی ئیمپراتوریه‌ته‌ روخواه‌که‌ی شۆزه‌وی بوون ولی جیابوونه‌وه‌و، هه‌ندیکیشیان تا راده‌یه‌ک له‌ ناسیای ناوه‌راست و قه‌وقاسه‌وه‌ نزیکه‌بوون، چوونه‌ ناو نه‌ته‌وه‌یه‌ که‌گرتوه‌ کانه‌وه، که‌چی کورد نه‌ک هه‌ر خه‌ونی هه‌نانه‌دی ده‌وله‌تی سه‌ربه‌خۆی زه‌حه‌ت‌بوو بگه‌ر خه‌ونی ئۆتۆتۆمیه‌کی راسته‌قینه‌شیان له‌ ده‌سه‌تچوو. ته‌نانه‌ت وه‌ک فه‌له‌ستینه‌ کانش چاودیزیان له‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ که‌گرتوه‌ کاندایه‌. نه‌و سه‌رکرده‌ کوردانه‌ی له‌ رابردودا به‌دانا داده‌نران، یان مردن، یان راستگریه‌که‌ی خۆیانیان له‌ده‌ست دا، نه‌وانه‌ی که‌ ماویشن - له‌ رۆژگارینکدا وامده‌زانی چاکیان ده‌ناسم و زۆریشم خوشده‌وین - به‌رزانی و تاله‌بانی بوون، نه‌وانیش پیده‌چوو گیرزده‌ی ئاره‌زوه‌ه‌وه‌ بۆماوه‌که‌یان بووین که‌ فه‌وتکردنی خۆیان به‌گرتی ئیکدانه‌وه‌و شیکردنه‌وه‌ی ژیرانه‌ی نزیکه‌ترین و دلسۆزترین یاریده‌ده‌ری خۆشیان نه‌ده‌کرد. وای لیه‌ت هه‌رچییه‌کم له‌ کوردستاندا ده‌بینی، به‌ راده‌یه‌کی زۆر هه‌ستیان به‌ ترس ویتوانایی ده‌کرد. له‌م بارودۆخه‌دا خه‌ریکه‌ تورکیا - که‌ سه‌یره‌که‌ له‌وه‌دایه‌ - ده‌بیته‌ هیوای بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورد، نه‌ویش نه‌ک به‌هۆی چالاکی گه‌ریلاکانی "په‌که‌که‌" وه‌ که‌ هه‌رچه‌نده‌ ناستی شه‌رکردنیان رۆچوو، به‌لکو چونکه‌ ده‌سه‌لاتدارانی تورکیا به‌وه‌ی که‌ به‌رامبه‌ر کورد ده‌یانکرد، سه‌باره‌ت به‌ جیایی پیناسه‌ که‌یان هه‌ستیان ده‌بزواندن که‌ له‌ میژبوو سه‌ربوو.

شه‌و دره‌نگاتیک به‌ر له‌وه‌ی له‌ شاری زاخۆی سنووری عیراقه‌وه‌ ده‌رجم، پزیشکیکی تۆقیوی کورد که‌ له‌ گه‌ل رینکخاویکی یارمه‌تیده‌ری بیانیدا نیسی ده‌کرد، له‌ دوکاتیکی ته‌له‌فۆنی مۆبیل فرۆشی ته‌نیشت ئۆتیل به‌غدای شاره‌که‌وه، ئیم نزیکه‌بوو وه‌ که‌وته قسه‌کردن. زۆر دلنیاوو له‌وه‌ی که‌ نه‌گه‌ر بگه‌رپته‌وه‌ بۆ شاری سلیمانی نه‌وا هه‌والگران و پۆلیسی عیراق ده‌یکوژن. سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که‌ داخۆ ده‌توانم یارمه‌تی بده‌م و بلیم له‌ گه‌ل مندا کارده‌کات تا له‌ عیراق ده‌ربجیت پرسیاری ئیده‌کردم؟ ویستم تی بگه‌یه‌نم که‌ زۆر زه‌حه‌ته‌ نه‌و نه‌مه‌ریکیانه‌ی نیش بۆ نه‌وه‌که‌سانه‌ی ده‌بنه‌ په‌نا به‌ر ده‌که‌ن ریز له‌

هیچ به لگه‌یه کی مۆرکراوی من بگرن. ئەو قسانەم سوودیان نەبوو، ویستم بە پێژەو ه داواکە ی بەدەمە دواو، بە تاییەتی کە هێجگار ماندو بووم، پەنگە بارە کە شیم بە چاکی لیک نەداپێتەو. شتیکی وام لە گەلدا باس نەکرد کە خۆی نەیزاتیت. پنی واپوو ئەو بیانیە کی دەستکەوتوو و پەنگە بە شێوەی قسە کردنە کە شمدا زانیییتی من ئەمەریکاییم و ویستیستی بەختی خۆی لە گەل مندای تاکی بکاتەو. وە کە هەر کوردیکی دی وە کە گوناھباریک لە بەردەم خواوەندیکی تووڕەدا وەستاوو. ئەم پزیشکە بە پێچەوانە ی زۆر کوردی ترەو کە بە درێژایی سالانی رابردوو ناسیبومن و جاییان کوزران یان خافلکوزکران، کوردیک بوو دەویست بژی.

عەبدولرەحمان قاسملۆی برادەرەم بە پیرھاتەو کە سەر کردە یە کی کوردی تیران بوو، رۆژی ۱۳ ی تەموزی ۱۹۸۹ لە نەۆمی پێنجەمی ئە پارتماتیکی شاری فیه‌نەدا، بە دەستی ئەو پۆلیسە نەپنیانە ی تیران کوزرا کە وە کە دانوستانکەر ھاتبوو نە لای. پیاوینکی و اچاپو کە لە مە یاندا ژیر نەبوو. گە یشتبوو ئەو باو پە یی کە تاران لە دوا ی مردنی نایە تولا روو حولا بە پنی بیر کردنەو ی ئەم ناشتی لە گەل کورده تیرانیە کاندای دە کات. ئەو لە خۆ پاراستندا زۆر ووردبوو، کە چی وە کە تازە پیاکە و تە یە کە، دوا ی دوور خستەو ی ئەو پاسدارانە ی تالە بان ی بۆ ئەو دوو دانوستانە ی پێشوی کانونی یە کە می ۱۹۸۸ و کانونی دوو می ۱۹۸۹ بۆی دانابوو، بەرەو مەرگە بە کیشکرا. هەر دوو رۆژ پێشتر لە خانووە پارسییە کە ی خۆمدا، ناھەنگمان بە بۆنە ی وەرگرتنی یە کە م فیزە ی وولاتە یە کگرتوو کە نەو بۆی دە گیرا، کە دوا ی چەند سائیک بەو بیانووە ی بە بە کری گیراوینکی نازاوە گیری مارکسیان دە زانی فیزە یان نە دە دایە، قانیک ویسکی سکۆرچمان تە واکرد. بە کۆتاییەتی جەنگی سارد ئەو بپارە پێشوخەختانە ی بەو ھۆیەو ھەرابوو کۆتاییان پێنێرا. قاسملۆ یارمەتی بالوێزخانە ی ئەمەریکا لە بەغدا دا بوو، سەبارەت بەو پێشیلکردنە ی بەرامبەر بە کورد دە کران، پەنگە هەر لە بەر ئەو ھشیوو بیت کە وە کە ھەموو کورده کانی دی پەفتاری نە کردیت.

قاسملۆ تا رۆژی خافلکوزیە کە ی سەرسامی کردبووم، چونکە تاکە کوردبوو کە توانایە کی وای ھەبیت بە پێژەو ھەلسو کەوت لە گەل ھەموو ئەو کە سانە ی ھاوکار یان لە گەلدا دە کرد بکات. بە ھزی جۆری تیگە یشتی کاروباری دنیایەو، برادەریتی وینو ھندیە کی چاکی لە گەل رۆژنامە نووس و سیاسەت مە دارە تاکا دیسیە کانی نەورویا و

دهر وه شیدا هه بوو، نه وهش دووریه کی پراگماتی وای دابوویه که له بهرزانی ونوچلان وتاله بانی و بهر له ماناره تازه بیا که وه کورده کانی تورکیادا نه بوو. چهند کوردینک نه وه به کلا ده که نه وه که نه گهر نه وای بیا که نه وای پروزگرمیکی سیاسیانه ی بز هه موو کوردی دنیا داده نا، به لام نه مرۆ ته نیا شه هیدیکی کورده و هیدی دی.

تیس تا مه مه د جعه عفری سه هره وه ردی، که نه فسه رینکی هه والگره تیرانییه کانه و دارپژهری پلانی کوشته که ی قاسملووه له کوشته که شیدا به شدار بووه، خه ریکه له کورد سستانی غیر اقدا به دیارده که ویت. بز ته دانوستا که رینکی سه ره کی له گهل تاله بانیدا، که تاله بانی به دریزایی چهن دین سال شانازی به دوستایه تی و براده ریتی قاسملووه ده کرد (پاشان بهرزانی به لگه ی وای ناشکراده کرد که وای نیشانده دا تاله بانی بز دلخوشکردنی سه هره وه ردی و گه وه کانی، نه و خه لکه ی سه ره به قاسملووی دیلده کرد که له سالی ۱۹۹۴ دا بیانویستایه بز ناو تیران بچوونایه ته وه. جا نه گهر نه وه راستیشیت نه وای بز کورد شتیکی نوی نییه، چونکه مه لا مسته فای بهرزانی سی سال پیش تیس تا سه ر کرده نه ته ویه کورده تیرانییه کانی به شاده دایه وه). هه ر کوردینک ووشیار بوایه ده یزانی هه لجزارده که ی سه هره وه ردی بز چاککردنی پیوهندی تیران وتاله بانی به رینکه وت نییه، به تایبه تی که تیرانییه کان به دریزایی میژوویان ناویان وا رژیشتوو که بایه خ به زورده کاری ده دن.

بلیی په ره سه ندنی پیوهندی تیران ویه کیتی نیشتمانی کوردستان وایکردیت که له سالی ۱۹۹۶ دا وینه ی پاله وانان و سه ر کرده ی شوژه نه ته ویه کانی کوردی سه ده ی بیستمه دابگیرین که به دیواری شه قامه سه ره کیه که ی سلیمانیه وه هه لواسرا بوون؟ له دو سه ردانی سالی ۱۹۹۳ یی نه م شاره مه وه، وینه کانی سه ره نه م دیواره گوررابوون و، شیوه یه کی هونه ری شوژه ی ناسایان له خوزگرتوو، له و وینه ده چون که له کرملینداو له سه رده می زیرپنیدا هه بوون. وینه ی قاسملووه مه لا مسته فا بهرزانیان تیا دا فری بوو. تیا مابووم، بلیی له و کۆنه قینه ی تاله بانیه وه هاتیت که به رامبه ر به بهرزانی له دلپابوو، یان له په ره سه ندنی نایدۆلۆژیا نیسلامیه که ی تیرانه وه بوو بیت که خۆم سه رنجم دابوو. نه و وینه نه ی به م دیواره وه مابوونه وه، وینه ی قازی مه مه دی سه رۆکی کۆماره که م ته منه که ی مه هابادبوو که شای تیران له سیداره ی داو، له گهل وینه ی یه کیککی ناوخوی تر دا. مانه وه ی وینه که ی قازی مه مه دم زۆر به لاوه سه ر بوو، بلیی له بهر لابر دنی شاو

نه‌مانی جهنگی ساردبوو بیت، یان له‌بهر نه‌وه بو بیت که خاوه‌نه‌که‌ی شوپتیکی بالای وای
 له بزووتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورددا گرتوو نه‌کریت ده‌ستی لیدریت؟ یان سپینه‌وه‌ی
 شوپتی تم که سایه‌تیه نه‌ته‌وه‌یه کورده ناسراوه‌ش هه‌ر پیوه‌ندی به‌کاته‌وه‌ه‌یه؟
 ویام نیگلتن له‌کوتایی کتیه‌که‌ی میژروی مه‌هابیدا گه‌یشت‌ته‌ نه‌و بروایه‌ی که،
 هه‌ندیک له‌ کوردانه‌ی سالانی شه‌ست شه‌ریان بۆ به‌رزانی ده‌کرد، له‌چهند حاله‌تیکیدا
 به‌و پهنده کوردیه‌وه به‌ندبوون که ده‌لیت "شه‌ر له‌به‌تالی باشته‌ه". تم پهنده کوردیه،
 تاراده‌یه‌کی باش یاریده‌ی تیکه‌یشتنی نه‌و زنجیره رووداوانه ده‌دات که سالانی نه‌وه‌ت
 وایان له‌من کرد بۆ سلیمانی بجمه‌وه. له‌م جاره‌یاندا، وولاته‌یه که گرتوو کان جاره‌لوه‌ی
 جار یاریده‌ده‌ریکی وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی خۆی ده‌نارد پارمه‌تی کورده‌کان به‌دات نه‌ک
 کیس‌نجه‌ر ناسا ته‌گه‌ره به‌خته کاربانه‌وه، بلتی نه‌مه‌یان په‌ر سه‌ندنی پیوه‌ندی که‌یان
 بیت؟ یان بۆ نه‌وه بیت که راده‌یه‌ک بۆ نه‌و سیاسته‌سه‌ر نه‌که‌وتوو‌وه‌ی خۆیان دا‌بین که
 سه‌دام حسینی بی لانه‌بر، یان بۆ دامه‌زراندنی ناشتی تیوان عه‌ره‌ب وئیسرا ئیلیه‌کان بیت،
 یان به‌شیکه‌ی نه‌و رینکه‌وته‌ه رانه‌گه‌یه‌ندراوه‌بیت که پشتگیری عه‌ره‌بی بۆ گه‌رده‌لوولی
 بیابان بی مسوگه‌ر کر؟

نیگلتن له‌کتیه‌که‌یدا دیسانه‌وه ده‌لیت: "به‌پیی نه‌و زانیاریانه‌ی له‌باره‌ی رابردوی
 کورده‌وه ده‌یان‌زاین، ده‌بیت بی‌ری وای لیکه‌پنه‌وه که هه‌ندی جار کوردی ناو‌چیا دورو
 پان‌شایه‌ دا‌پراوه‌کان، ماوه‌یه‌کی که‌م له‌بیر ده‌کرین یان پشتگوتی ده‌خرین، تا دیسانه‌وه
 ده‌بیسینه‌وه که به‌سوربوون یان که‌له‌ه ره‌قیه‌وه، یان به‌کار تیکردنی چهند
 که سایه‌تیه‌کی به‌سه‌ره‌هه‌که‌ی مه‌هابادی ۱۹۴۶ وکه‌سانی تری وه‌چه‌ی نو‌ی که له‌وه‌ی
 مه‌هاباد بی‌شاگان، جووله‌یان تیکه‌ویته‌وه". هیوام زۆر بوو که کوردی لاو ودانتر به
 جزیری‌ک له‌جۆره‌کان، پرگار کردنی چهند شتیکیان له‌پاشماوه‌ی نه‌و هه‌له‌ی پیده‌چوو
 باشیان بۆ هات‌بیت، له‌باردا‌بیت. به‌لام کوردیکی زۆر ترسی نه‌وه‌یان هه‌بوو که له‌م
 نزیکانه‌دا، ماوه‌یه‌کی تری چه‌وساندنه‌وه و زۆرداری ده‌وله‌تانی دراوستیان بۆ دپته‌ناروه،
 نه‌و دراوستیانه‌ی گه‌ر له‌هیچ شتی‌کدا کوک نه‌بویتن وه‌شدار یه‌کریان نه‌کرد‌بیت نه‌وا
 له‌رقه‌به‌رایه‌تی کوردو هه‌ستی نه‌ته‌وه‌ییاندا کوکن وموو به‌تیوانیشیاندا ناچیت. ره‌نگه
 ره‌شینی زیاد له‌پیوست کوردی به‌وه‌گه‌یانده‌بیت که خۆر ناوا، نه‌م‌پۆش نه‌بیت له
 دا‌هاتو‌دا هه‌ر ده‌ست به‌رداریان ده‌بیت.

که له رژانی تشرینی یه که می ۱۹۹۶ دا له واشنتون له ژوروی گه وره کاربه دهستیکی وهزاره تی دهره وه دانشتیوم، بیرم له وده کرده وه داخو ههستی نهو خه لکه باشه چی له سووربوونی نه م کاربه دهسته شاره زایه به ده سته هینن که ده لیت نه و چه تره ناسمانییه ی له پیناو پاریرگاری کورد دانراوه، گهر وولاته یه کگرتووه کان بیه ویت به ههر خوشی بیت ده منته وه. نه م دزسته دیپلوماته به جۆریکک باسی عیراق و کوردی ده کرد ههر ریکک وه کک "لبنانی نه وه ته کان" بیت، به هه موو نهو قوربه سه ریانه ی که له شه ری توندو تیژو چه په لی زۆرخایه نی وولاتانی خۆرهلاندا به دیارده که ویت. به لام له بهر هۆیه کک که خۆشم نه مده زانی چیه، له بۆچونه که ی ئینگلتون سه باره ت به سه ره لدا نه وه یه کی تری کوردو، له ماوه ی ته مه نی پیشه یی خۆمدا، گومانم هه بوو. پیشه کی له و خۆویستییه ی په یامنیریکی چقه دهر کردوودا، داوای لیبوردن ده که م، چونکه به دل ده مه ویت سه ره لدا نه وه یه کی تری کورد بییم تا هه نگاو به هه نگاو میژووی خه باتیان بخرمه روو.

ثەو کارەي بە نيوە ناچلي مایەو

کەمتر لە ۱۸ مانگ بەسەر رێتێدانه کەي بەرپۆه بەرایەتي کلتۆندا رەتپوو تا سەدام حسین بەبێ سزا نیشی خۆي لە کوردستاندا بکات، پێدەچوو لە سالی ۱۹۹۸ دا سەدام شتی ناپەوای دی بۆ وولاتیە کگرتووە کان پێتتە کایەو. پاش نیشە چەپە لە کەي هەوئیری، کە کەم و کورتی سیاسەتي بەرپۆه بەرایەتییە کەي کلتۆنی دەرخست، دەرکەوت واشنتۆن نایەوینت کارینکی سەر بازیاوەي شیاو بۆ راستکردنەو هی بارە کە بکات، تەنیا سەدام هەر کاتیەک بیویستایە شتیکی سەیری دەکرد. ئەو و سەرجهەم کارە ناهەموارە کانی تریش لە کۆتایی پێنەهینانە کەي بووشەو بوو، دواتریش کە ووتی لە سالی ۱۹۹۱ دا ۴۸ سەعات پێش کاتی خۆي شەرپە کەي راگرت و سەدام حسینی هێشتەو، دانی بەو هەلەبەي خۆیدا نا. گێروگرفته راستەوخۆکە سەرەتای سالی ۱۹۹۸ بەدیارکەوت کە چاودیزیکردنە نازادە کەي چەکی کیمیای و جۆرە چە کە کۆکۆزە کانی دی غیراقی خستە روو. لە زۆر شوینی دویادا دوور نییە لەسەر ئەو جۆرە شتانه جەنگ هەلبگیرسیت، بەتایبەتي کە بەلگە ترسناکە کانی ئەو نازارو ئەشکەنجەبەي لە ناکامی کیمیا بارانە کەي هەلەبجەدا روویدا، پاش ۱۰ سال سەبارەت بە زیانی سامناکی "بۆماوە - وراسی" بە کۆمەل گەردبۆو.

لە دواڕۆژانی هاویندا سەدام حسین کە لەلاو رینگای بە هەرپەشە کانی لە ناسمانەو ئیدانە کەي ئەمەریکا و بەریتانیا دەدا، خۆي لە چارەسەرە مام نارهەندیبە کەي زستانی نەتەو یە کگرتووە کان دەر باز کرد، ریتی بە چاودیزانی پشکینی چە کە دا کاری خۆیان بکەن. بەلام زۆری نەخایاند جارینکی دی پنی بە زەویدا دایەو و پشکینە کەي راگرتەو. نامانجی ناشکرای بۆ ئەو هەبوو کە نەهێلێت سەبارەت چەکی کۆکۆزی هەمیشە دەنوکیان لەسەری بێت، تەنانەت گەر ئەو ئینەپرسینەو یە گەمارۆ ئابووریە کەي نەتەو یە کگرتووە کانیشی بگرتایەتەو کە هەر بەتەنیا زیانی بۆ خەلکی ئاسایی هەبوو، سەروریتی ئەوای غیراقیشی دواوەخست. سەدام دواي داہر کردنی کورد لە یەکتري،

واشتون له ئەندامە خۆرئاوایە کانی هاوێمانانی ۱۹۹۰ - ۱۹۹۱ ی و روسیای لیکداپرسیو، دوستانە عەرەبە کانیشی که لهو هەلۆیستە ی ئەمەریکا سەبارەت بە هێشتەوێ سەدام حسین، یان ئەهینانە عێزبازی دوستانە ئیسرائیلییە که لێهەرە قە کە ی تەواو نێزار بیوون.

گویی پێنەدانی سەدام بە چارەسەرە ی نەتەوێە کگرتووە کان و، ئەو قەیرانە سیکسیە ی کلنتۆنی تیکەوتبوو، مەرجه کە ی چەند مانگیک دوا ی قەیرانە که بەرپێو بەرایەتیە کە ی کلنتۆن یە کینیە دەهۆلی بۆ دە کوتا، که ئە گەر سەدام له دوا پوژدا ری له پشکینکردن بگرتەوێ نەوا ئەمەریکا مافی خۆیەتی، گەر بە تەنیا شیوو سەربازیانە سزای عێراق بەدات، بەلام کلنتۆن بەهۆی قەیرانە کە یوو له ناست مەرجه کە ییدا تەواو شەرمەزار بیوو. جا چونکە واشنتۆن پشتگیری دونیای بۆ کارە سەربازیانە کە ی پێکۆنە کرایوو تامل بە سەدام بەدات، سەبارەت بە لا بردنی سەدام گیری گۆری. بەرپێو بەرایەتی ئەمەریکا له وەدا گیرا که زۆری بۆ پشکینەرە کانی نەتەوێە کگرتووە کان دەهینا خۆ له سەردانی شوینە بە گومانە کانی عێراق و سەردانە کوتوپر کانیان دوورخەنوو. واشنتۆن ترسی لهو بوو بە قسە زله کانی خۆیوو بیت، که گوا یە زیاتر چارەسەری سەربازیانە ی هە یوو بە ئینپو گەر هەر بە لگە یە کی بەرنامە ی چە کی قە دەغە بەر دەستبکە ویت نەوا سزای بەدات. چین و فەرەنسا و روسیا که له سەرەتای ئەو سالەدا بۆ بەرگیری کردن له سەدام یە کیانگرتبوو، که لێهەرە قی ویندا گرتنە کە ی سەدام، با بۆ ماوێە کی که مێش بویت له ئەنجومەنی ناسایشدا بیدەنگی کردن و، له ناست راگرتنی واشنتۆنیشدا سەبارەت بە لا بردنی گەمارۆکە دەستە پاچە بوون.

که قەیرانە کە ی سالی ۱۹۹۸ جارێکی دی کەم برۆای بە سیاسەتی گرتنوو دووفاقییە کە ی واشنتۆن، سەبارەت بە دوورگری هەر دوو دەولتە بە نەفرەتە کە ی عێراق و تیران هینایە ناراو، بلتی هیچ بە لگە یە کی نیویست ناشکرا کرا بیت؟ بۆ یە کلا کردنوو ی زیاتری دەستە پاچە ییە کە ی ئەمەریکا ئەو هەبوو که روسە کان له شەستە کاندای هیچ کاتیکیان له پەیدا کردنوو ی پێو نەندی راستوو خۆی کوردی باکووری عێراقوو بە فیرۆ نەدا. هەلبژاردنە کە ی سالی ۱۹۹۷ ی محەمەد خاتەمی بە سەرۆکی تیران و هەولی ژیرانە ی بۆ نەهێشتنی تەریکۆنی بە وولاتانی عەرەبوو، که ماوێە کی زۆر بوو لیان دا برابوو

وبه کیشکردنی نه مہریکا بز دانوستان، گرتنوه دووفاقیه کدی به کخست. (نهو جوکمه‌ی له سالی ۱۹۹۷ دا دادگایه کی نه لمانیا دابوری وتیایدا په نجه‌ی بز سه‌روکی پیش خاتمه‌ی راکیشابور که به هاوکاری چهند بالاده‌ستیکی تری تیرانی وبه فرمانی نه‌وان، له چیشته‌خانه‌یکی به‌رلیندا چهند سه‌رکرده‌یه کی کوردی تیران خافلکوژکران و، بووه هزی ناکوکیه کی خراب له گهل نه‌ورویای به کگرتوودا، که چی له ماوه‌ی سائیکدا بالوتزه نه‌ورویایه کیشراوه کان گیرانه‌وه بز تاران). پاش به خوادچونوه‌وه‌یه کی کلنتون، خوی له سالی ۱۹۹۸ دا هه‌ولی چاککردنه‌وه‌ی پیوه‌ندی له گهل تیراندا دا.

سه‌رکرده کورده دژ به‌یه که کانی غیراق، که ماوه‌یه ک پیشتر میوانداریتی نه‌و به‌ره‌لستکاره غیراقیانیه‌ان کردبو که وولاته به کگرتووه کان وه ک لایه‌تیکی گرنک به‌پاره پشتیوانی ده‌کردن، به‌لام که له زستانی سالی ۱۹۹۸ دا بیر له دارپشتی نه‌ر که دیپلوماتیبه کانی نه‌مہریکاو خر کردنه‌وه سه‌ربازیبه کدی ناوچه‌ی که نداوی ده‌کرایه‌وه، نه‌وانه نه‌و بایه‌خه‌یان نه‌بوو. نه‌بورویان پروایه کی وایان لای به‌رزانی هینابووه ناراه که واشنتون هیچ کاتیک به‌راستی بیری له لاپردنی سهدام حسین نه‌کردیته‌وه. (جینی سه‌رسورمانه که نه‌و شیوه سیاسته‌ی واشنتون که‌وته به‌ر په‌خنه‌ی زوری کوماریبه کانه‌وه، به تایه‌تی کاربه‌ده‌سته کانی به‌ریوه به‌رایه‌تی بووشه‌وه، که پیشه‌کی خویان به‌رامبه‌ر نه‌و ستراتیژه پر سه‌ر تیشه‌یه به‌رپرسیارن. جا چونکه تیستا شه‌رمه‌زاربوون که‌وتبوونه نه‌وه‌ی له‌ناو کونگریسدا، بز نه‌و مه‌به‌سته ۱۰ ملیون دؤلار کویکه‌نه‌وه.)

به‌ریته به‌رایه‌تی نه‌مہریکا بز نه‌هیشتی په‌خنه کانی سالی هه‌لبژاردن، له مانگی نه‌یلولدا بانگه‌یشتی به‌رزانی وتاله‌بانی بز واشنتونکرد تارینکیانبخاته‌وه له هیزه کانی به‌دریش ووریایان بکاته‌وه، که له کزنه دیله کانی جه‌نگ پیکه‌ینرابوو بنکه‌شیان له ناو تیراندا بوو. له‌م سه‌ردانه‌یاندا، که هه‌ر دووباره کردنه‌وه‌یه کی سه‌ردانه‌ی که‌ی پیشروی سالی ۱۹۹۲ یانبوو زیاتریش واشنتونی دلخزده‌کرد، هیچ کام له دوو سه‌رله‌شکره که باوه‌ری به‌وی تیران نه‌بوو، دیاره نه‌وه‌ش له دوژمنایه‌تیبه کزنه که‌یانه‌وه هاتوو، هه‌ردوولاشیان هیچ به‌روایه کیان به به‌ریته به‌رایه‌تیبه که‌ی کلنتون نه‌بوو که هیچ شتیکی له‌باره‌ی هه‌ردوو لاه لا‌شاروه نه‌بوو.

هه‌ردوو سه‌رکرده که‌و به‌ریته به‌رایه‌تی نه‌مہریکاش مه‌ترسیبه کی هاوبه‌شیان له جزوی

تۆله سەندنه وه به سوئکهی سه دام هه بوو. سه رکرده کانی کورد راهاتبوون که حساب بۆ ناله باریستی زه مانه تی نه مەریکا بکه ن، به لام ده شیازانی هه مووی هه ر پواله ته، وه ک به زرانی پوونیکردبووه، خۆ له سه دام نزیکه کردنه وه چەند شه رمیش بیت هه ر له ئارادایه. لاوازی سه رکرده کورده کان، که به شی زۆری له دوژمانیه تیه به رده وامه که ی تیوان خۆیان وه بوو، له باکووری غیراقیشدا کاریگه ریتی به غدا به جوړیکبوو که ناره زایی لیان نه مەریکا ناچار بیت بۆ سه رداتیکی دی واشنتۆن بانگه یشتیان بکات.

به زرانی وتاله بانای چونکه به نیاز نه بوون ناکوکیه کانیان به لاهه تین، له سالی ۱۹۹۷ ده ستیان به شه ر کرده وه به وه ش خۆیان له باوه شی وولاتانی دراوستیان نا که هه چیشیان چاره یانیا ن نه ده ویست. تورکیا بۆ شه ره دریه خایانه که ی دژ به "په که که" هانی دان و، وه ک پشه ی خۆی سوپا که یی بۆ قوولایی کوردستانی غیراق نارده وه. وولاته یه کگرتوه کانیس که له و شتانه دا خۆی ده کاته "که په ی شه ربه ت"، به پواله ت بۆله و خوته یه کی له و باره یه وه ده رده به ری و بیزاری ده برینه که ی نه وروپای خۆرتاواش تۆزیک له و زیاتر بوو. هه زه کانی تورکیا سالی ۱۹۸۸ له شه ریکی قورسی دژ به تاله بانای و"په که که" ی دوستیدا، به جوړیکی جیا له یارمه تیه که ی ۱۹۹۶ ی غیراق هاریکاری به زرانی گه مارۆدراوی کرد. نزیکه ی ۱۰۰۰ کوردیک به توپ و بووردومانی تورکیا کوژران و زۆربه شیان سه ر به تاله بانای بوون و ۶۰ - ۱۲ که س زیاتریشیان سه رکرده و بالاده ستبوون. راپۆرته کان ده ئین تاله بانای خۆی له گه یژاری نه و هاوپه یما تیه ی "په که که" ده رباز کرد.

ئوچلان، له غیراق وتورکیاشدا زیاتیکی سه ربازیانه ی کوشنده ی وای لیکه وت که به دریتزایی میژووی شوړشی ئابی ۱۹۸۴ تووشی شکستی وانه اتبوو، به لام به وه دا که شوړشی چه کدارانه ی "په که که" خوگرتین شوړشی سه رده مبووه و یشی نابوه یانزه یه مین سالیه وه، ده یزانی ته نانه ت که مالیسته توند به وه کانیس وه ک گه لیککی تری ناو تورکیا دان به کیشه ی کوردا ده تین و به گرفتیککی بی چاره ی داده تین. تورکیا که له بساغه وه به ده ست جووته گرفتیی اسلامی و کورده ووشیاره کانه وه - که هه ندی جار پیوه ندی له تیوانیشیاندا هه بوو - شه که تبوو. واش نه و زیانانه ی که له په که که که وتن هه نده سه ختبوون که له مارتی ۱۹۸۸ ده دو سه رکرده ی بالاده ستی ناو تورکیای چوونه پال به زرانی وده نگه ناره زیان له ئاست ئوچلاندا لیه رزبووه، به وه ی که له دووره وه

سەرگردایه تی ده کات.

مانگیك دواتر په كیكیان، سه مدین ساكیك - كه زیاتر به "زه كیه كۆل" ناسرابوو، چونكه له به سه رهاتیکي ته قینه وهی گولله تزیكدا په نجه به کی قرتابوو، کۆماندۆی تورکیا له نزیك دهز که وه گرتیان، پیده چوو به بی ناگاداری حکومتی نه نقره وه کار به ده ستانی به زرانیش بوویت و، هه رخۆی کردیتی - چهند ره خه گریك زۆر به په رۆشه وه - بۆچوونه کانی سوپای تورکیایان په کلا ده کرده وه به وهی، که نا کۆکی ناو په که که به هۆی قاچاخچیتی "موخه ده رات" و توندی پیوه نندیان به سوپای سوپاوه، روو له زیادبوونه.

ژه نه راله تورکه کان که له سالی ۱۹۹۱ ه وه زیاتر له په نجا که رت چوو بوونه ناو غیراقه وه، و له خۆیان پشت نه سه روو بیرون که باری نا ناسایی له سه ر ۷ پارێزگای تورکیا لابه رن، به لام هه ر بۆ ده مکو تکر دنی نه وه ده نگانه ی که داوای چاره سه رینیکی سیاسیا نه بیان بۆ کیشه پر له نازارو نه شکه نجه که ی کورد ده کرد، باره نا ناسایه که بیان له سه ر ۶ پارێزگا هینشتبۆوه. ژه نه راله کان نه وه به ناو دانپانانه ی زه کیه کۆلیان بلاوده کرده وه تا ره خه گره بیلا به نه کانی وه که "عه مه ده عه لی بیراند" و "جه نگیز شانده ر" پیده نک که ن. ئوچلان که زیاتر باسی له وه ده کرد به نیازه داوای سه ره خۆیه تیه که ی به رامبه ر به چهند مافیکی سیاسیا نه و کلتوری - نیوه ناچل پیناسه کراو - بۆ ناگر به ست به لاوه تیت، ژه نه راله کانیش وه که لیان چاوه پروانده کرا هیچ گوێیان پینه ده دا.

سه دام له کوردستانی غیراقدا نه وه نده ی هه بوو که تاله بانى والیبکات ده ست له خۆبایه تیه که ی خۆی هه لبگریت و رپنگاکه ی به رزانی بگریت، سه ره تای ۱۹۹۸ تیردراوی خۆی بۆ به غدا نارد تا له به غدا به جۆریکی وارسوایان بکه ن که عه لی کیمیاوی پینشوازیان لیبکات، نه وه ش ووریا کردنه وه یه کی تری سه دام حسینه بۆ کورده کان که باشتر وایه واز له پشتیوی ناله وه بینن.

به لام ته نیا ناژاوه ی کورد له نه و روپادا، که له تیوان جه ژنه کانی له دایکبوون و سه ری سالی ۱۹۹۸ دا روویدا، کاتیک نه و ۲۰۰۰ کورده هه ژاره ی به سه ر دوو پاپۆری ژه نگاوییه وه، که قاچاخچی له تورکیا وه بۆی به کریگرتیوون گه یشته ئیتالیا. چهند مانگیك بوو ناوه ناوه کۆچی که م که م به ره و ئیتالیا هه بوو، که وه که ویتسگه یه کی

سەر پرتگیان ئیکردبوو تا که گه‌یشتن خزمانیان له ئەلمانیاو زه‌وییه نه‌وییه کانه‌وه (هۆلنداو به‌لجیکاو لۆکسه‌مبورگه‌) به‌کیشیان بکه‌ن. به‌لام بهم ژماره‌ زۆره‌و به‌ پاپۆری وا که زیاد له توانای خۆیی له‌سەر بارکرایت، سه‌ره‌نج و سۆزو قایتیی کاربه‌ده‌ستانی ئیتالیای پراکیشا. زۆره‌ی ئەمانه‌ کوردی عێراق وه‌ندیکیشیان کوردی تیرانبوون که له‌ ده‌ست پزێمه‌ که‌یان هه‌لابوون و عێراقیش هه‌زی یێ نه‌ده‌کردن، له‌ دوا‌پۆزی خۆیان و وولاته‌ په‌رتپه‌رته‌ که‌ی تیران سه‌ر کرده‌ ناکر که‌ کانی خۆیان، هیوا برا‌وبوون. کورده‌ کان بۆ په‌یدا کردنی به‌لگه‌نامه‌ی ته‌واو و چاوی‌ۆشیکردنی بۆلیس له‌ چوونه‌ ناو و ده‌رجوونی تورکیایاندا، که‌ تاده‌هات پیستر ده‌بوو، ئەوه‌نده‌یان پاره‌ دا‌بوو به‌ ته‌واوه‌تی شه‌ که‌ تیبوون، پیدانه‌ که‌ی ده‌وله‌تی تورکیاش بۆ ئاسانکردنی ده‌ربازبوونی په‌نا به‌ره‌ کان، به‌ شیوه‌یه‌ که‌ تۆله‌ سه‌ندنه‌وه‌یه‌ کی باشبوو له‌ کورده‌ کان، چونکه‌ ئەم په‌نا به‌رانه‌ گه‌ر بۆ ماوه‌یه‌ کیش ییت هه‌ندی گه‌رفتیان بۆ ئەنقه‌ره‌ په‌یدا کردبوو، هانی له‌نوی ده‌نگ به‌رز کردنه‌وه‌ی چاره‌ سه‌رینکی داده‌هه‌رانه‌ی کیشه‌ی کوردی دا، به‌لام به‌ گوشاری ئەلمانیا ئیتالیاش زیاتر یێ له‌ سه‌ر یاسا په‌نا به‌ریه‌ کانی خۆی داگرت.

سه‌دهی بیست و یه‌که‌م و کیشه ئالۆزه‌که‌ی کورد

به ده‌رکه‌وتنی سه‌ده‌ی بیست و یه‌که‌م، کورد نه‌ئه‌وه‌نده‌ی هه‌بوو ئاهه‌نگی بۆ سازبکات نه‌شتیکی چه‌سه‌پای و اشیان ده‌ستگیربوو که چه‌وه‌پوانی دوا رۆژنکی دلخۆشکه‌ره‌ی نزیکی ئیوه‌بکریت. بارودۆخیکی ئاله‌بار بۆ کوردی تیران و عیراق و سوریا له ئارادا بوو، ته‌نیا له تورکیادا نه‌بیت که نیه‌ی هه‌موو کوردی تیا‌دا ده‌ژی و تاکه‌ و ولاته‌ له‌ خانه‌خوینکانی کورددا به‌رواله‌ت دیموکراتی بیت، حکومه‌ته‌که‌ی به‌ فراندنه‌ سه‌رسوپه‌ینه‌که‌ی عه‌بدولا ئوچلانی سه‌رۆکی PKK ی شوباتی سالی ۱۹۹۹ بزووته‌وه‌ که‌یانی زیاتر خسته‌روو. ئه‌و زانیاره‌ که‌مه‌ی سه‌ باره‌ت به‌ جۆری هه‌لسوراندنی دادگاییکردنه‌که‌ی و ئه‌و هه‌لومه‌رجه‌ سیاسیه‌ ته‌مو‌مژاویانه‌ی به‌ دوا‌یدا هاتن، به‌هیچ شیه‌یه‌ که‌ و به‌روونی و به‌ وێژدانه‌وه‌ په‌نجه‌یان بۆ ئه‌و زۆروسته‌مه‌ رانه‌ کیشا که‌ له‌وما‌وه‌ دوورودریژه‌دا ده‌ره‌ق به‌ کورد کرابوو.

له‌ تیراندا، هه‌زچه‌نده‌ محمه‌د خاته‌می له‌ هه‌لبژاردنه‌که‌ی سالی ۱۹۹۷ ی سه‌رۆکایه‌تی حکومه‌تدا‌و لایه‌تگه‌ کانی‌ له‌ هه‌لبژاردنه‌که‌ی ئه‌نجومه‌نی یاسادانانی سالی ۱۵۲۰۰۰ سه‌رکه‌وتنیک‌ی گه‌وره‌یان به‌ده‌سته‌ینا، به‌لام ده‌سترو‌یشتوانی پارێزگارخو‌ازانی کۆماری ئیسلامی به‌ئینی چاکسازیه‌کان هه‌ر به‌ کۆتکرا‌وی هیشه‌وه‌، گرنک‌گ ئه‌وه‌یه‌ نه‌شیان توانی زه‌مینه‌ بۆ به‌خشینی مافه‌کانی کورد خۆشیکه‌ن، هه‌روه‌ که‌ ته‌نانه‌ت نه‌شیان‌توانی ئه‌و کارانه‌ش به‌نه‌سه‌ر که‌ له‌ قوولایی ناخیا‌ندا جیگیربوو**

*ئوسه‌ر له‌ حوزه‌یرانی ۲۰۰۰ دا، ئه‌م به‌ش‌ه‌ی سه‌باره‌ت به‌ به‌سه‌ره‌اته‌کانی کوردی ئه‌م دوا‌یه‌ بۆ ئه‌م چه‌یه‌ کوردیه‌ نوسه‌وه‌ له‌ هه‌یج کام له‌ دوو چه‌یه‌ ئینگلیزه‌ که‌دا‌ نیه‌. (وه‌رگه‌ی).

**له‌ ناو تیراندا کورده‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کان و داواکاریان بۆ خودمۆختاری به‌رده‌وام له‌ بیرکرا‌بوون. زمان‌ی کوردیش له‌ خویندنی سه‌ره‌تایی و ناوه‌ندیدا به‌ قه‌ده‌غه‌کرا‌وی ما‌بووه‌. به‌لام هه‌رچه‌تیک بیت کۆماری ئیسلامی پتگه‌ی داوه‌ کتیبه‌ به‌با‌یه‌خه‌کان به‌ زمان‌ی کوردی بنوس‌رین و له‌ رۆژنامه‌و رادیۆ ته‌له‌فیزینیشدا کوردی نه‌کاربه‌نریت. له‌سالی ۲۰۰۰ یشدا له‌ زانکۆی کوردستانی شاری سنه‌دا، که‌ زانکۆیه‌کی ده‌وله‌تیه‌، به‌شی زمان و نه‌ده‌یه‌یی کوردی بکریته‌وه‌، که‌ ۱۴۰۰ قوتایی تیا‌یدا ده‌خوین. بۆ به‌که‌بجار له‌ میژووی ها‌وچه‌رخ‌ی تیرانی ژێر ده‌سه‌لاتی ئایه‌ت‌ئولادا هه‌لبژاردن له‌ گوندو شاره‌وانیه‌کانی

له سوږيادا، دواى نه خوښيه كى دريژخايه ن و ۳۰ سال دهسته لاتی په ها، له حوزه يوانى ۲۰۰۰ دا حافظ نه سد سهرى نايه وه و رژيمه كه ي بؤ كورپه بې نه زمونه كه ي به جيهنشت، تا روپه پرووى چنه د شتيك بيته وه كه له كيشه ي كورد به بايه خترن، به تايه تي كه سوږيا خالى كليلى گوشارى سر دهوله تي جووه. سرزكى كؤن، به هؤى له و هول و ته قه لايانه ي دهيدا تا كورپه كه ي جيگاي بگريته وه و دواى چنه د مانگيك پيشخواردنه وه به وه و به و هوله سهرنه كه وتوانه ي له دانوستاني گيرانه وه ي بهرزيه كاني گؤلانه وه له نيسرائيل چه شتي، كه نيسرائيل ناچار بو له و "ناوچه نارامه" ي كه يه كلاينه له باشوورى لوبناندا دوستي كړد بو، ديعنى زه بوونى كشانه وه بې سهره بهر كه ي خؤى ببينيت. هره سهيناني بيانوه كاني نيسرائيل كه روون وئاشكرايه بهرامبر سوږبوونى چه كداره كاني حيزبولا له مانگي مایسي ۲۰۰۰ دا ده رگاي بؤ چاوپياخشانده وه يه كى پچووك كرده وه، كه له كشانه وه رسواكه ي پيش چاره كه سه ده يه كى نه مهربكاي قيتنام ده چو. دياره ده شى ته نانه ت زه نيزيكي وه ك نيسرائيلي ناوچه كه، به چه كداراتيكي وا به زيريت كه ته نيا چه كى سووكيان هه بيت (جا با له دهره وه ش پشتگيري بكرين) نه مهش گؤرانكاريه له رووداوه كانداو، ده بيت كوردو خه لكى تریش، له هر شويتيك بن، له كاني ووردبوونه وه و چاوخشانده وه به هؤى سهرنه كه وتنه كاني پيشووياندا، پشتي پيبيه ستن*.

كوردستاندا، هره وه كه له سهرتاسهرى تيراندا كرا (بهلام پنى خؤپلاوتن به كورده نه ته وه يه كان نه درا)، كاربه دهسته ناپيبيه كانش چوونه وه سهر پيشه كه ي شاهانشاو كورده ناوډاره كاتيان

وه كه بهرپرسيارو خوارتر له كوردستاندا داده نا.

*كوردى سوږيا كه له شسته كانه وه له رژيم دهسته لاتی به عسلدان، جارويار سزا دراون و بؤ هندی مه به سيش به كارهينراون و ته نانه ت چنه د جاريكيش خه لاتكراون. هه دى جار مولكدارپتى زهوى وزارتريشان لى سندراره ته وه و چنه د جاريكيش ته نانه ت له هاوولاتيى بيهرىكراون، به تايه تي له ناوچه ي جزيره ي نزيك سنوره كاني عيراق و توركياى به نه وت ده و له مه مند. سهره تا له شسته كاندا هاوولاتيى له ۱۲۰۰۰۰ كورد سهراره ته وه (له م رژانه دا ژماره يان به نزيكه ي ۲۵۰۰۰۰ داده نريت، كه ژماره ي كورد له سوږيادا به مليون و نيويك خه ملينراوه) نه م كاره فاشستانه زه قه بيهرىكرده به پلاتيكي واكراوه كه كورد له ناوچه كه دا نه بيته زرينه. واش حوكمى حافظ نه سه دى كه ماپه تي عه له ويه كان، بؤ سهر كو تكدنه درنده كه ي "اخوان المسلمين" ه به ناوپانگه كاني سنى، كه سهره تاى هه شتاكان به چه كه هره شهيان له رژيم ده كرد، دواى يارمه تي له كورد كرد. له سالى ۱۹۹۰ دا كورد

له غیراقتدا، نهو سیاسته‌ی به‌ریژه به‌رایه‌تیه که‌ی کلنتون له‌سه‌ری ده‌روات، خزی بیه‌ویت یان نا، هم‌میشه به‌باشه بز سهدام حسین گه‌راوه‌ته‌وه، ریگاشی بز به‌رزانی و تاله‌بانی خۆش‌کردوه که له‌سه‌ر شته‌کانی تیوانیان دزایه‌تی به‌کریب‌کن وینو‌ندیشیان به‌به‌غداوه باشیبت، نه‌وه‌ش له‌کاتی‌کدا به‌که خۆیان له‌ژیژ نا سمان‌پاریژی به‌که‌ی نه‌مه‌ریکا‌دا حه‌شارداوه‌وه، هه‌ردو‌ولاش له‌به‌شه په‌رت‌کراوه‌که‌ی خۆیان‌دا دلنیا ده‌کات. به‌رزانی و تاله‌بانی ملیان بز نه‌و سیاسته‌ده‌ داوه که نه‌مه‌ریکا له‌سالی ۱۹۹۸ دا ریگاو شویتی بز دیاری‌کردبو، نه‌ویش هه‌ر به‌وه‌نده‌ی که ده‌سه‌به‌رداری شه‌ره خۆ‌کوژی به‌کیان بین، به‌لام له‌سه‌ر دابه‌ش‌کردنی داهاات (که‌سه‌رچاوه سه‌ره‌کیه‌که‌ی ناب‌لوقه سه‌ره‌نه‌که‌وتوه‌که‌ی نه‌ته‌وه به‌گرتوه‌کانه) هه‌ر نه‌ویش له سه‌ره‌تاوه هانده‌ریکی شه‌ره‌که‌ی پیش‌وویان بو، ریگاشی نه‌که‌وتوون. واش به‌پنجه‌وانه‌ی نه‌و نا‌ه‌وایی ویتوانییه‌ی که له‌دابه‌ش‌کردنی "نه‌وت له‌پیناو خۆزراک" دا هه‌یه که به‌هاوه‌شی له‌گه‌ل حکومه‌تی به‌غدا‌ی غیرا‌قی ده‌ست به‌سه‌ردا به‌ریژه‌ده‌جیت، نه‌ته‌وه به‌گرتوه‌کان له‌کوردستان‌دا، به‌بی هیچ گیجه‌تیگ سهدان ملیون دۆلار خه‌رجده‌کن.

نه‌و پاره‌یه‌ی ژبانی بز سهدان گوندو قوت‌باخانه‌وه نه‌ر که ته‌ندروستی به‌کان داینگه‌ده‌وه، که هه‌ر هه‌مووی له‌نویژه ده‌ستی پیکرایه‌وه، کاتیگ که ناب‌لوقه‌ی نه‌ته‌وه به‌گرتوه‌کان، ریگا نه‌دانی هینانی پارچه‌ی سپیرو ماشینی دیش بز نه‌و چه‌ند به‌دانانی ۳ نویه‌ریان له‌په‌رله‌ماندا خه‌لاک‌کران. نه‌سه‌د کوردی سوریاشی له‌دژی تورکیا به‌کارده‌هینا.

ریگاشی به‌PKK دا که به‌ته‌واوه‌تی سوریا به‌کاربه‌یبت و ده‌شتی بقاعی لب‌نایشی به‌ره‌و روو‌کردنه‌وه و هه‌ر که شوینیکی نارام بزوی دیاری‌کردن، نه‌ویش له‌کاتی‌کدا بو که هه‌موو پارێکی سیاسی کوردی له‌سوریا‌دا به‌په‌سمی قه‌ده‌غه‌کردبو، بز نه‌هیشتی هه‌ستی نه‌ته‌وه‌یی کورد له‌سوریا‌دا هانی کورده‌کانی خۆی ده‌دا که بچنه‌ریزی PKK هه‌وه. نه‌سه‌د له‌گه‌مه‌گه‌وره‌که‌په‌دا PKK هه‌و کوردی سوریا هه‌ردوو‌ک کرده‌بامته‌ی خۆی، که نه‌وه‌ش چاره‌نوومینگ بوو لوبانی و فه‌له‌ستی به‌کانش به‌شی خۆپانیان تیایدا هه‌بوو. PKK هه‌و که‌مایه‌تیه‌ کورده‌که‌ی سوریا، له‌و نا‌کوکیه‌ی له‌سه‌ر سوود و هه‌رگرتی تورکیا به‌ته‌نیا له‌ناوی فورات بز گوشارخسته سه‌ر نه‌نقه‌ره به‌کاره‌نرا بوون. نه‌م پیوه‌ندی به‌هه‌ر که زه‌مانه‌تیگ بوو به‌لام که‌PKK هه‌و چیه‌ر نه‌یده‌توانی خزمه‌تی ناما‌جه‌کانی نه‌سه‌د بکات سوریا ده‌سه‌به‌رداری نوچلان بوو. دوا‌ی مردنی نه‌سه‌دیش هیشتا زۆر زوه بز نه‌وه‌ی که به‌کسه‌ر بلتین داخۆ کورد له‌ژیژ سابه‌ی ده‌سه‌لاتی به‌شار نه‌سه‌د دا، یان ده‌سه‌لاتیکی سنی وادا که نه‌گه‌ر رۆژنیکی وایته پیشه‌وه کاربگه‌نده‌ست، باریان باشت ده‌یبت.

کارگه کوردیانه‌ی هەن که مێک که مێکریته‌وه باشتریش ده‌بیت، ته‌نانه‌ت بۆ ته‌و نامیره‌ نه‌وت پائیره‌ سه‌ره‌تایانه‌ش که هه‌یانه. نه‌وه‌ته‌ی کوردی عێراق هه‌ن یه‌که‌مینجاره‌ سه‌ره‌رشته‌ی نه‌وتی خۆیان بکه‌ن. به‌لام ته‌م به‌ رواله‌ت ده‌ست به‌ سه‌رداگرته‌ی “حکومه‌ته‌ ژێه‌ژێه‌ دروستبووه‌ که‌ی” کورد، دوا‌ی ۱۰ سائیک بیه‌سه‌ر دروستبوونه‌ چاره‌روان نه‌کراوه‌ که‌یدا دوا‌رۆژه‌ دیاره‌ که‌ی خۆیی پی‌ نا شاردریته‌وه. عێراق و دراوسینکانیشی پیکه‌وه، به‌هیچ جزریک سووربوونی خۆیان له‌ هه‌لکه‌وتنی یه‌که‌مین ده‌رفه‌ت بۆ کوتایی پهنیانی ته‌م نه‌زمورنه‌ی کورد ناشارنه‌وه. کورد له‌ عێراقدا نه‌ونده‌ی به‌ره‌نگاری “هاته‌ن کایه‌ی” رژیمیکی تری عه‌ره‌بی سنی وا ده‌کات که‌ پی‌ له‌سه‌ر یه‌کیونی عێراق دا‌بگریته‌، نه‌ونده‌ به‌ره‌نگاری سه‌دام حسین و خیزانه‌ دل‌ره‌ق و ده‌ست پسه‌ که‌ی نایته‌وه. داخو ته‌ گه‌ر بارودۆخیکی وا بیته‌ پشه‌وه، نه‌وساش فرۆکه‌ جه‌نگیبه‌ کانی ته‌مه‌ریکا پارێزگاری کوردی عێراق ده‌که‌ن؟

به‌هه‌رحال، چونکه‌ سوپای تورکیا، که‌ نیمچه‌ جیگه‌وه‌ی دیموکراسی بوو له‌ رابردوودا، نه‌و دیموکراسیبه‌ی شوین هیوایه‌کی گه‌وره‌ی گۆرانکاری بوو، جا‌ روو له‌ باشتر بووبیت یان خرابتر. وه‌ که‌ سالانی نه‌وه‌ت ده‌ریانخست تورکیا به‌ده‌ست گه‌نده‌لیه‌کی تازه‌و به‌رێوه‌ به‌رایه‌تیبه‌کی بیتوانا‌و په‌رله‌ماتیکی نه‌چه‌سپاوه‌وه‌ ده‌ینالاند، له‌سه‌رو هه‌مووشیبه‌وه‌ هه‌ر وه‌ که‌ کاردانه‌وه‌یه‌کی ته‌و لایه‌نه‌ خرابانه، شه‌بۆلیکی خه‌باتی ئیسلامیانه‌ی تیا‌دا هاته‌ته‌ کایه‌وه، که‌ بۆده‌ست تپه‌ردان له‌ ئیسی میری، به‌ره‌و بیرکردنه‌وه‌ له‌ کاری چه‌کداری ده‌چیت - با تا راده‌یه‌ کیش شاره‌و بیت - ، سالی ۱۹۹۷ که‌ مالیزمه‌ توندپه‌وه‌ کانی نا‌و هیزه‌ سوپایه‌ کانی تورکیا، نه‌جه‌دین ته‌ربه‌ کانی سه‌رۆک وه‌زیرانی تورکیایان دوورخسته‌وه‌و سائیک دوا‌ی ته‌وه‌ش حیزبی ره‌فاهه‌ که‌یان داخست. زۆر له‌م جو‌ره‌ کارانه‌ که‌ له‌رووی یاسایه‌وه‌ نا‌ره‌وان، زا‌سته‌وخۆ به‌و لاوازیه‌وه‌ به‌سه‌ترابوون که‌ ته‌و شه‌ره‌ بیه‌زه‌ی کورد له‌سالی ۱۹۸۴ هه‌و ده‌سته‌بیکرد بوو، هینابویه‌ نا‌اره‌. له‌سه‌رو هه‌مووشیبه‌وه‌ به‌هۆی ته‌و پشیلکرده‌نانه‌ی مافی مرۆقه‌وه‌ بوو که‌ له‌هه‌موو دنیادا ده‌نگی دا‌ه‌روه‌و کوشتنی نادیا‌ری هه‌زاران که‌س ویاکتا‌کردنی نه‌ژادی به‌کۆمه‌ل، که‌ تا سالی ۱۹۹۶ سوپای تورکیا جه‌نلرمه‌ کانی وه‌زاران جاشی کورد به‌نا‌وی پاسه‌وانی گونده‌وه‌، دژ به‌ پارێزانه‌ کان کردیان وه‌یزی PKK یان له‌ گۆره‌ پانی جه‌نگدا ده‌ره‌په‌راند.

کاتیک پارتیزانه کانی PKK له ناو تورکیادا رۆژبه رۆژ زیاتر به ره و ته ریکی ده چون، ئیتر حکومه تی رق نه سرور که وه خولای کوشتی ئوچلان خوی، سه ره تای نه وه ش به ته قینه وه به ک ده ستی کرد که له به رده م خانوه "پاریزراوه که ی" شامیدا روویدا، له ناشکرا بونوی رسواییه بیتامه که ی "سوسرلو ک" وه به رده له رووی هه وه له کانی تری تورکیا بو له ناو بردنی ئوچلان لادرا. له ناوه راستی مانگی نه یلولی ۱۵۱۹۹۸ ژه نه رال "ته تیلانا تاس" ی سه ر کرده ی هیزه زه مینییه کانی تورکیا، کاتیک مناوه راتی سه رباز یانه ی له نزیک سنووری سوریا وه ده کرد، وریا کردنه وه به کی راگه یاند به وه ی که خه ریکه نه نقده نارامی له دهستی ده ستی کردنه هه میشه ییه که ی حافظ نه سه د نامینیت وره نگه "توله ی خوی له سوریا بکاته وه". ئیتر به دوا ی نه وه دا رۆژنامه نووسه نه ته وه به رسته توند ره وه کانی تورکیا نامه که یان بو شام به وه به هیزتر ده کرد که (ته گه ر دیلکردن و به ده سه وه دانی ئوچلان له رووی سیاسیه وه زه حه ت بی) ده ربیکه، یان نه وه تا سه رکیشی به داگیرکردنی ولاته که ته وه بکه. دوا ی چه نلین سال رینگه به چالاکی PKK و په یماندان به ده ست رۆزیشتی، له پرا نه سه د ملی داو ئوچلان به ییده که دوور خرایه وه.

زه به ره که ی له ئوچلان درا سوکایه تی پیکردن بوو رسوای گه وره تریشی له دووه ات. دوا ی سه ره له گرتنیکی ۱۵۲ رۆژانه ی سه یروسه مه ره، که تیایدا بو شویتیکی تر ده گه را نارامی تیا بگرت، رۆژ له دوا ی رۆژ داماو تر ده بوو، ئوچلان چه ند ولاتیکی کرد، له روسیا وه (که سه رۆک بزریس یه لسن گوئی به داواکارییه که ی دوامای روسیا نه دا تا وه ک په نابه ر وه ی بگرت) بو ئیتالیا و پاشان گه رانه وه بو روسیا و نه مجا هه وتیکی سه رنه که وتووی نیشتنه وه له هۆلندا و پاشتریش بو یونان و له نه نجامدا بو نایروبی، که له وینه وه له ۴ ی شوباتی ۱۵۱۹۹۴ له لایه ن ده سه یه ک خه لک فریخی خویری تورکیا وه، به یاریده ی نه مه ریکا گیرا و ده رمانخوار دگرا و ده می به سترا و وه ک قومات په لبه ستکرو فیلمیشی گیرا و به فرۆکه به ره و تورکیا کرایه وه و له ویش له زیندا تیکی بی په نه ره دا له جزیره ی نامیرلی نزیک نه سه تهنبول به ندکرا. نه و فیلمه ی که رۆژانه به رودا له ته له فزیونی تورکیا وه نیشانده درا ناژا وه یه کی له خۆبایی هینایه نارا وه هه ستیکی خۆ به زلانی نه ته وه ییه تور که کایشی ده بری، له ناستی نه وه شدا کورده کان له خۆه، له ناو تورکیا و نه ورویای خۆرئاوا و خۆرهلانی ناوه راستدا نزیکه ی ۳۰۰ شتیانگورد که هه ندیکیان مردنی لیکه وته وه.

داخو راستی بپاره کوتوپره که ی نه سهد به ده ستهردان له و میوانه ماندووه ی
 ماوهیه ک لای مایهوه چی بووینت، نه و راستیه هر بهنادیاری دههینتهوه. به همه
 جور شیوه حساب بو چه ندین فاکتور کراو، نه م فاکتورانهش له و هه ره شه شاردر او په وه
 ده ستهده کات که "به ره ی دووه می" هاویه عایتیه که ی تورکیاو نسراییل هینایه کایه وه تا
 ده گاته نویتوونه وه ی گوشاری نه مه ریکاو سهردانه یه ک له دوا یه که کانی حوسنی
 موباره کی سه رزکی میسر بو شام و به رده و امی بایه خه روو له زیادیه که ی که وای داده نا
 مه ترسی په ره سه ندنی موسولمانه رادیکالییه کانی ناو تورکیا هه یه. له لایه کی تریشه وه
 به شار نه سهد به رده و ام ده یویست په رو بالی جه میلی مامی، که نوچلانی له ناوچه که دا
 ده پاراست، بکات. له شامیشدا نرخدان به PKK ه ساردبپووه، چونکه لاوازه بونه که ی
 رزلی په ره به هیزه که ی ده ست سوریا ی نه هیشتیوو. له سه ره هه مووشیه وه گه وره ترین
 هوی سه رسورمان له هه موو دونیادا نه و ۱۰ مانگ خولکاندنه ی نوچلان بوو به نیتالیاوه.
 نه و شاره زاو پسپورانه ی به دووی کاره کانی نوچلانه وه ده چون له میژبوو بزیان
 ده رکه وتبوو که نه و هه رگیز ناچینه ژیر نه و باره ی له ریزی پشه وه شه ردا سه رکر دایه تی
 بکات، ده شیانزانی که سال به سال داواکارییه کانی رزده جن، له سه ره به خوی
 وفیدرالییه ت و ته نانه ت به توتونو میسه وه نه وه ستا هاته سه ر ته نیا مافی کلتوری
 و به کارهینانی زمانی کوردی، به کوتاییهانی جهنگی ساردیش ده سته ررداری مارکسیزم
 بوو. هه رچه نده نوچلان چه ندین سال که سایه تی کومه له که یی په ره نیندا، به لام نه وه ش
 پیش ده رکر دنه که ی سوریا ی وانه ماپووه. دیاریشبوو که هیچ سوودینکی له و به ناسانی
 وین ته گه ره ییه ی ده نگک به خورئاوا گه یشتی نه کردو، هه موو وویسته که شی بووه
 ره خه گرتن له تورکیا و محاسه به کردنی نه وه ی که شه ر له دزی کورد ده کات. نوچلان
 له و دوو مانگه ی رزمایدا به راده یه کی که م وه ک شورشگپرینکی ناودار سه رنجی خه لکی
 به لای خویدا به ده ستهینا. له به ری نه وه ی زیاتر بایه خ به کیشه که ی بدات و نه و روپای
 خورئاوا روو به پرووی نه و که مه تر خه مییه بکاته وه که له چاره سه ر کردنی شه ره که ی تیوان
 تورکیاو PKK دا نواندی هه ر هه ولی خو نزدیک خسته وه ی بوو له تورکیا و ته نانه ت
 وازی له لایه نی که می داوا سیاسییه کانشی هینا. کاره که ی له رزشنیریتهیه وه نه بوو کونه
 شورشگپریتییه که شی نه هیشت.

راستییه که ی نوچلان واره فتاریده کرد که پینده چوو بزانیست کیشه ی PKK له

شوینیکدا دۆراییت وباشترین شتیکیش که له توانایدایت رزگار کردنی ژبانی خۆیه تی (هەر چه نده نوچلان، به تایبه تی له دادگایکردنه که یدا نکولی له وه کرد که نیازی وابوویت). نه گهر به ره ودوا بگه رینه وه نهوا ده رده که ویت که نوچلان ههر له ئیتالیا وه شانۆکه ی بز نهو شایه تیدانه ناماده ده کرد که له حوزه یرانی ۱۹۹۹د له به زده م ۳ دادوهری دادگای ناسایشی وولاته که دا له سهر خزی دای، ههروه کخه لکیش بیرى ئیده کرده وه قورسترین سزا درا که کوشتنه (ئێستیناله که ی نیو سال دواتریشی ههر هه مان پرپاربوو).

به هه رحال خه لکیکی زۆری تورکیا و کورده دوورینه کانیش له کاره ناره وار سه خته کانی PKK په ستبون. دانیندانانه که ی نوچلان پیده چوو به هه ره یه ک بیت بزى نازل بوویت، ده ست ناشکر اکرده رسواکه ی وای ده گه یاند که هیزیکه له ناوچوه وه نایت له قزناغی ناینده دا هیچ رۆژیکى هه بیت، که نه وه ش چاریکی سیاسانه ی وایه بز جینه جیکردن ده لویت. نه م لنگه و قوچبوونه وه یه ی نوچلان کوردیکى زۆری وایکرد کاتیک بیریان له و نرخه بیته ندازه یه ده کرده وه که سه رکیشیه کانی PKK به سه ر ژبانیانا هینابوو، په ست بن (نه ویش نه کخه به که لاخستنی نوچلان له شوینه تایبه تیه که ی خۆی که بنکه یه کی نه ته وایه تی کورده، چونکه ته نانه ت کورترین که سی که مالمیش ناتواتیت نکولی له وه بکات که نوچلان و بزوتنه وه که ی، کیشه ی کورد، که بز نیوسده به ره یه ی له بیر کرابوو، خستزه وه ناو ئیشه به بایه خه کانی تورکیا). له نه نجامدا گرتنه که ی رینگای بز ده نگى که مکردنه وه ی توندپه وه ی و زیاتر میانپه وه ی کورد کرده وه، که بی نه وه ی به کینه له هه ردوو لاره، واته حکومه ت و سه ر کردایه تی PKK تومه تی ناپاکى توندوتیژی به خریشه پال، گوئی ئیگیریت.

PKK به داوای نوچلان* دواى حوکمدانه که ی گورج به رنامه یه کی کرده ی بز دوارپۆزى خۆی دانا. جا نه گهر PKK زۆر به وه پچوو کخه بووینه وه، یان نه شمایت نهوا قسه ی ههر له سه ر ده کریت. ناگر له ناو خۆله میشه که دا ئیره و له وه ی ماوه. نهو

*نوچلان به م کاره ی زمانى له نه دامانى PKK کرایه وه که زۆر له میژوو کلیدررابوو، تا بتوان

خۆیان له و ناکوکیانه ی تیوانیان، له سه ر بزچوونى جزرا و جزرى رابردوویان له باره ی کارى سیاسانه وه

دوو رېگن، بدوینت، پروانه -Chris Kuschera: The Middle East, London, Mag2000

- Disarry Inside PKK, Alasat 30 January 2000

-L' Express, 10 February 2000, (Kurdistan: l'autoite d'Ocalan Conteste)

نه‌ندامانه‌ی PKK که له‌م بۆ‌چوونه‌ی حیزب لایاندابوو، به‌تایه‌تی له‌ توغجلی هه‌ولی
 به‌رده‌وامیتی شه‌ریان ده‌دا، نه‌گه‌رجی ئیشه‌که‌یان نه‌شازیشبوو. کاتیک ئوچلان
 دوورکه‌وتبۆوه‌و له‌ نامرلی جیگیربوو، هه‌ندیک له‌ چالاکه‌کانی پارت‌ه‌که‌ سه‌باره‌ت به‌
 په‌وایی ووته‌ی سه‌رکرده‌یه‌ک که به‌وجۆره‌ ملکه‌چی ئاره‌زووه‌کانی نه‌نقهره‌بیت که‌وتنه
 پرسیار، کاتیکش هه‌ره‌شه‌ی به‌رده‌وامی شه‌ریان ده‌کرد به‌بێ ئوچلان، درندی تورکیاش
 هانی نه‌وجۆره‌ به‌رگریه‌ی ده‌دان. واش پارت‌ه‌که‌ له‌ ۸ی ئابی ۱۵۱۹۹۹ خه‌باتی
 چه‌کدارانه‌ی به‌ شیوه‌یه‌کی په‌می راگرت وپایه‌خی به‌کاری سیاسانه‌دا، له‌ نه‌نجامی
 نه‌وه‌شدا راده‌ی ناله‌باریتی نه‌و بارودۆخه‌ زه‌مینیه‌ی له‌ ئارادابوو، ته‌نانه‌ت بۆ
 سه‌رکیشترین که‌س له‌وانه‌ی که‌ خۆییان به‌دلبوو ئاشکراکرد. ئوچلان په‌کلایه‌نه‌ فرمانی
 ناگه‌به‌ستی راگه‌یانده‌نگی له‌ هه‌موو نه‌وانه‌ش کرد که هیشتا به‌دل له‌گه‌لیابون -
 سوپای تورکیا هه‌ر به‌ ۵۰۰ چه‌کداریک به‌رامبه‌ر به‌ ۱۰۰۰۰ی ۱۰ سال پێشتر
 دایده‌نان - تا شه‌ر رابگرن وپه‌ره‌و بنکه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی تورکیایان بینه‌وه، که پێده‌چیت
 ناو عێراق وئیرانی مه‌به‌ستبوو. له‌ هاوینی ۱۶ ۱۵۱۹۹۹ کادیری سیاسی بالای PKK
 که له‌ نه‌وورپاوعێراق جیگیربوون، به‌ داوای ئوچلان خۆیان دابه‌ده‌سته‌وه‌و په‌کسه‌ر
 گیران. له‌ کانونی دووه‌می ۲۰۰۰دا، حسین کفرک ئوغلو، ژه‌نه‌رالی پایه‌به‌رزی
 تورکیا، رایگه‌یانده‌ که شه‌ر به‌راده‌ی سه‌دی ۹۰ که‌م بۆته‌وه‌. هه‌ر بۆ دلیاکردنی
 که‌مالیزمه‌ توندپه‌وه‌کان، که به‌لای نه‌وانه‌وه‌ نه‌گوردو نه‌گوردستان بوونیان هه‌بوو،
 پارت‌ه‌که‌ ته‌نانه‌ت ووشه‌ی "گوردستان"یشی لا‌برد.

واش ژه‌نه‌رالی سوپاسالار به‌ته‌واوته‌ی روونیکرده‌وه‌ که بپاره‌که‌ بۆ له‌ناو‌بردنی دوا
 چه‌کدار دراوه‌ نه‌ک بۆ دانوستانکردن، بۆ په‌که‌مجار نه‌بوو که شه‌رانیگه‌زه‌کان رایگه‌یێن
 که تورکیای کۆماری هه‌ر له‌ دروستبوونییه‌وه‌ رینگای به‌ نه‌فسه‌رانی سوپا داوه
 شۆرشه‌کانی پێشوو وتیستاو ناینده‌ی کورد هه‌ر هه‌مووی له‌ناوبه‌رن، نه‌ویش بۆ نه‌وه‌ی
 پۆلی دامه‌زێنه‌رانی به‌ - پوالت - دیموکراسی وولاته‌که‌ پیاویژن. نه‌و سیاسه‌تمه‌داره‌ بێ
 ووره‌ وماندوانه‌ی نه‌نقهره‌ که به‌ هه‌موو توانایانه‌وه‌ کاریان ده‌کرد، ده‌رکه‌وت هه‌رگیز
 نه‌و دیدو پرکیشیه‌یان نه‌بووه‌ که چاره‌سه‌ریکی سیاسانه‌ پێشین بکه‌ن، بۆ په‌ زنجیره‌ی
 به‌سه‌ره‌تاه‌کان کاره‌که‌ی خسته‌وه‌ ده‌ست توندپه‌وه‌کان. پێش ده‌رکردنی ئوچلان له
 سوپا، بلند نه‌جه‌فید، که هینده‌ خۆی به‌و کاره‌وه‌ نه‌به‌ستۆته‌وه‌ به‌لام هه‌ر که‌مالیزمه‌،

دانرا به جیگری سه‌رژک و هزیران، نه‌ویش بۆ خۆ‌ناماده کردنی هه‌لبژاردیکی پیشوه‌ختی په‌رله‌مانبوو.

دوای گرتنه‌که‌ی ئوچلان، نهم خه‌باتگیره سیاسییه چه‌په نه‌ته‌وه‌یه ته‌مه‌ن ۷۳ ساله، بۆ خۆ به‌ده‌م شه‌پۆلی لیشاوی نه‌ته‌واپه‌تی و سه‌رکه‌وتن له هه‌لبژاردنه‌که‌ی نیشانی ۱۹۹۹ی ده‌سه‌لاتی یاساداناندا، خۆی له‌گه‌ل پارته‌ی کاری راسته‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی توندپه‌ودا جووتکرد، نه‌وه‌ش سوپا به‌هیزه‌که‌ی تورکیای گه‌لیک شادمانکرد، چونکه گرتنه‌که‌ی ئوچلان، له هه‌لبژاردنه‌که‌دا ده‌نگی نیسلامییه‌کانی کترکرد، که تا‌که گه‌وره‌ترین دۆرا‌وبوون. پنده‌چوو به‌شیک‌ی زۆری حکومه‌ته‌که‌ی نه‌جه‌قیدی سالی ۱۹۹۹ خۆی بۆ له‌سیداره‌دانی ئوچلان ناماده بکات، نه‌ویش هه‌ر بۆ نه‌وه‌ی به‌و تۆله‌ی خوین سه‌ندنه‌وه‌یه، په‌زانه‌ندیتی نه‌و ۵۵۰۰ خیزانه به‌ده‌سه‌تینن که پۆله‌کانیان له خزمه‌تی سه‌ربازیدا (له‌پال نزیکه‌ی ۳۵۰۰۰ چه‌کدارو مه‌ده‌نی کوردی کوژرا‌ودا) کوژرا‌بوون. هه‌ر به‌لای خه‌لکه دوورینه‌که‌وه نه‌و له سیداره‌دانه ئوچلانی ده‌کرده شه‌هیدو، یارمه‌تی له‌ناوبردنی باشترین هیوای چاره‌سه‌ره دیموکراسییه نیفلیجه‌که‌ی تورکیاشی ده‌داو، ده‌شبووه هۆی شه‌لقاندنی ده‌زگا ناوه‌ندییه تونده‌کانی تورکیا (زیاتر له‌وه‌ی که ته‌نیا زیان به‌کوردی سه‌ربه‌گیچه‌له‌کان بگه‌یه‌تیت).

له‌و هاوینه‌دا سه‌روشت ده‌ستی له‌نیشه‌که‌ و هه‌رداو، مانگی ناب بومه له‌رزه‌یه‌کی گه‌وره‌ی تورکیای گرته‌وه‌و به‌هه‌زارانی گوشت و، بووشه‌هۆی نا‌په‌زایی ده‌رپینی خه‌لکه‌که‌ له‌ بی‌تاوانی و به‌ده‌نگه‌وه نه‌چوونی پیوستی بالاده‌ستانی مه‌ده‌نی و سه‌ربازی (واش له‌وه‌زیری گه‌شت و گوزار، نه‌رکان مه‌مو، بکات که به‌تیت: "سیستمی سیاسی و به‌په‌رینه‌به‌رایه‌تی تورکیایه که به‌ژێر نهم ویزانه‌یه‌وه بووه"). یۆنانییه‌کان که زۆر له‌میژه‌ دوژمنی نه‌نقه‌ره‌ن، (وه‌ک ده‌یان وولاتانی دی) چه‌ند تینکی فریاگوزاری نارد، بووه هه‌نگاوینکی دلپاک‌ی و، که له‌ دوا پۆژانی هاویندا کاتیک بومه‌له‌رزه له‌ یۆنانی دا، تورکه‌کان به‌رامبه‌ر به‌و‌کاره‌ی نه‌وان تیبی فریاگوزار بۆ یۆنان به‌نینه‌وه. تورکی ناسایی که هه‌ر چه‌ند مانگیک له‌وه‌و به‌ر توورپه‌یی خۆیان به‌رامبه‌ر به‌ ئیتالیا به‌ تابه‌تی و، خۆژئاواییه‌کان به‌گه‌شتی ده‌رده‌په‌ری، چونکه به‌گه‌یشتنی ئوچلان بۆ رۆما قایل نه‌بوون په‌کسه‌ر بیگرن و بیده‌نه‌وه به‌ تورکیا، بۆیان ده‌رکه‌وت که دژایه‌تی دونه‌یا به‌رامبه‌ر تورکیا بێ هۆ نییه، بۆیه به‌ره‌به‌ره نه‌و گوشاره‌ی که پیشتر بۆ له‌ سیداره‌دانی ئوچلان روو له

زیادی بود، خستیانه لاره (سهره‌های سالی دووهزار حکومت فرمانی له سیداره دانه که‌ی نارد بز دادگای مافی مرزقی نه‌ورویا، که ره‌نگه بیادا‌چرونه‌وه که‌ی نه‌ویی ۲ سالیك بخایه‌تیت).

بز نه‌گبه‌تی، نه‌وشته‌ی بز نوچلان باش بوو بز کوردی تورکیا وه کئ پیویست باش نه‌بوو. بومه‌له‌رزه که بووه بیانویه کی نایاب بز حکومته که‌ی نه‌جه‌فید که پهمانی لیوردنی گشتی له جه‌نگاره‌ره کانی PKK وه‌گه‌رخستنی پاره‌ی ززر له ناوجه کوردیه کانی خوره‌لات و باشوروی خوره‌لات، که نه‌میان ده‌گه‌رایه‌وه بز کانی شوپشه که‌ی شیخ سعید وهر له‌وساشه‌وه له‌بیربرابزه‌وه، له‌بیرخوی به‌ریته‌وه، چونکه هرچیبه کئ هه‌بوو له خورناوای تورکیادا بز لیکه‌وماوانی بومه‌له‌رزه که تهرخانکرا. حکومت، دوی نه‌وه‌ی راده‌یه کئ بز شهر دانرا، جوتیاره دورخراره کانشی بز‌سهر جینگای خویان نه‌برده‌وه. (دوارژانی مایسی ۲۰۰۰ سوپاسالاز رایگه‌یاند که ژماره‌ی نه‌و چالاکانه‌ی که نای "تیرزور" یان لئنا‌بوو له ۳۳۰۰ سالی ۱۹۹۴‌وه‌و ۱۴۳۶ ی سالی ۱۹۹۵‌وه‌و، له سالی ۱۹۹۹ دا که‌میوته‌وه بز ۴۸۸ و، له یه‌که‌مین پینج مانگی هزاره‌ی نویدا بزته ۱۸). نه‌ندامه کورده کانی په‌رله‌مان یه‌کینه نابه‌دلی خویان به‌رام‌بهر به‌خوگیل‌کردنی حکومت نیشانده‌دا چونکه پاره‌ی بز ناوهدان‌کردنه‌وه دابین نه‌ده‌کرد. کاربه‌ده‌سته تورکه کانشی که له‌ناوجه نا‌ناسیبه‌کاندا مابونه‌وه، له‌وکاره‌دا هیچ په‌له‌یه کیان نه‌بوو. ج‌ا‌چونکه یارمه‌تی زوری حکومت به‌سهر ناوجه که‌دا دانه‌باریترا پاره به‌گه‌رخستنه که‌ی خه‌لکه که‌ش هینه‌نه‌بوو، ناوهدان‌کردنه‌وه‌ی ۳۰۰۰ گوندی کاول‌کراو که ده‌هرا سوپا بیکردایه، چاک‌کردنی زه‌وی وزاری ناوجه که‌و قهره‌بووی میگه‌له‌مه‌رو مالات ونازه‌لی دی هیچی نه‌برایه‌سهر. به‌لام داخله‌دانه‌وه‌ی نه‌و زیانانه‌ی شهر نه‌کئ ههر پشتگوریتختنی ناوهدان‌کردنه‌وه‌ی ناوجه که، تا ده‌یان سالی تریش له به‌رنامه‌ی حکومت‌دا ده‌بیت؟ داخله‌ده‌ست بزهیچ دریز نه‌کردن به‌لای نه‌و حکومتی که هیشتا به‌هیوایه نه‌و چه‌ندین ملیون کورده‌ی به‌ره‌و خورناوای وولات هه‌لاتیون ناره‌زروی مانه‌وه نه‌کدن، که نه‌وی راستی بیت هیشتا خه‌لکی تریشیان به‌دوو ده‌که‌ویت، به‌جی نه‌بیت؟ بیگومان نه‌م پشتگوریتختنه‌ه یاریده‌ی نه‌وان ده‌دات که بز‌چوونه که‌ی نوزال بینه‌سهر، که نه‌ویش توانده‌وه‌ی کورده به‌وه‌ی به‌شی زوریان له وولاتی باو و‌بایرمانه‌وه راگورین. نه‌گه‌ر شتیك هه‌بیت له‌وه پچیت نه‌خشه‌یه کئ بز هاندانی نه‌نقهره دانرایت، که له

پیناو چاره سهرکردنی کیشهی کورددا دهست به چاکسازی دهزگاکانی بکات، نهوا برپاره کهی کانونی یه کهمی سالی ۱۹۹۹ی یه کیتی نهورویا، که نه گهر تورکیا واز له سیاسه ته کزنه کهی بهینیت نهوا سهرپای توماره ناهه مواره کهی مافی مرؤفی، جاریکی دی وه کئ نه ندامیکی پالیوروا وه برگیریتته وه. وولاته یه کگرتووه کانی نه مهربکاش، که دواي چاوپوشین له توماره به به لگه سه لئینراوه کانی رادهی سته م و فاشیستیه ته هنجگار نالززه کهی نه نقره ره، هیچ کات له بایه خدان به خواسته کانی تورکیا بیزار ناییت، نه م کاره ی یه کیتی نهورویای ییخوشبوو (به رپژه به رایه تی کلنتون، له سالی ۱۹۹۷دا به توندی گوشاری خستبووه سهر یه کیتی نهورویا تا چاوپیک به ره تکرده وه ی نه ندامیتی تورکیایدا بخشیتته وه. نهو پاداشدانه وه یه ی واشنتون بؤ نه نقره ی نه ندامی ناتؤ، له بری ناردنی سهر بازه کانی بوو بؤ بؤسنه و تهرخانکردنی بنکه ناسمانیه که ی خورنواوای تورکیا بوو له شه ری داهاتووی کؤسؤفزی به هاری ۱۹۹۹دا. - بیگومان - رینگاشی به فرؤزه جه نگیه کانی وولاته یه کگرتووه کان دا که بنکه ی نه نجه رلیک بؤ پاریز گاریکردنی کوردی عیراق به کار بهینیت!!)*

*هه لونیستی به رپژه به رایه تی نه مهربکا بؤ به رگریکردن له تورکیا هیند نامه ردا نه بوو، که نکولی له برونی هیچ جزه نه گوجاویه کی سیاسه تی نه مهربکا ده کرد له چوونه شهر له گهل کؤسؤفه یه کاندا، که دوو چاری پاکتاوکردنی ره گه زیانه هاتبوون، که چی هیچ ناره زیایه کی له هه مان کاری تورکیا که له گهل کورددا ده بیکرد نیشان نه ده دا. له ۶ی نیسانی ۱۹۹۹دا له گهر مه ی بؤردومانکردنی سربیار سوپای سربی ناو کؤسؤفؤدا، وه زاره تی ده ره وه ی نه مهربکا به راده یه کئ ههستی به شه رمه زاری کرد که "جنمس رۆین"ی قسه گهری ره بیمانه یان بلتیت: "تورکیا وولاتیکی دینمو کراسیه وه هولی چاره سهرینکی ناشیانه ی کیشه ی کورد ده دات، تورکیا وه کئ نه ندامیکی ناتؤ به هیچ جزریک نه خزاره ته ناو هه ولی به به رنامه بؤ پاکتاوکردنی مه ده نیسه دهس ه پاچه کان یان وینراکردنی به کؤمه لی ماله کانیا ن و خه لکه که شیانی راگوزیاییت، به راوردکردنه که سه راپا ناره وایه". به بیچوونه وه ی تومارگه کزنه کانی نه نقره رده ده رده که ویت که کورد و خه لکی نا کوردیش هه قیانه له "گهرانی تورکیا بؤ چاره سهرینکی ناشیانه ی کیشه ی کورد" دوو دلین. به کارهینانی "نه خزاره ته ناو" سهرنجی شاره زایانی زمان راده کیشیت، چونکه هیچ پرسیارینکی تری وای به دوا دا نه هاتووه که "هه ولتیکی به به رنامه" ی سالانی رابردوو هینده سهر که و توو بوویت که هیچ هه ولتیکی دی نیویست نه ییت. جا نه گهر نه مانه هه مووی گه مه بزمان کردن بیت، نهوا به بیرپانه که سهرؤک کلنتون بؤ خزی هه ولی خؤ به دوورگرتی له پرسیارینکی پر له رسوایی، سه باره ت دلداریه نه نیسه که ی سالی ۱۹۹۸ی له گهل مۆنیکا لیونیسکیدا به وه دابه وه که وه لامه که ی پیشتری بؤ مانای ووشه ی ISI ئینگلیزی به وه جزه ریت که له ته ورا لدا هاتووه.

برپاره کە یه کیتی نه وروپا به لای کورده وه، بۆ ماوه یه کی دی چارۆشینێ نه و "بیباهه پیه" بوو که به رامبهه به تورکیا له نارادا بوو، واته له ئاکامی تاقیکردنه وه وه، وه ک هیاویه کی ئاشکرایت و جارینگی تریش (سه ره پای نه و ماوه دوورو درێژه ی کاره نار ه واکانی تیادا مه یسه ر دابوون) به دریته تاوانبار. به لام له خۆبایه تی تور که کان به وه دا که زۆریان له یه کیتی نه وروپا ده کرد چا و به ره تکرده وه کانی پێشوویاندا به خشیننه وه، هه ستیکی نه ته وه یی توند ره وی وای لاپه یدا کردن که وه ک هه ر لایه تیکی سه ره کی تری دامه زرانندی کۆماره که ی به درێژای ۸۰ سال تا ده هات پته وتر ده بوو، بۆیان دابین نه کریت. نه و ده مارگیریه له ناخ چه سپاوه ی تور ک، که هه ندیک جار وایان پێشین ده کرد بیانیه کان به چاوی نزم پێاندا ده روان و ده ست له کاروباریانه وه وه رده ده ن، ده که وه ره روو، جۆره مه ترسیه کی واشیان لای سه رۆک و کاربه ده ستانی نه وروپا دیتایه ئاراوه که پێیان وایست، به ر له روودانی گۆرانکاریه کی وای له تورکیادا، تا نه و دیارده پێویستانه ی که ده بیت له یه که مین نه ندامیکی نا دیان و فاشیدا هه بن ده ربکه ویت و شایانی نه ندامیتی بیت، ماوه یه کی هه یجگار زۆری بویت. هه موو هه نگاریکی به ره و پێشه وه چوونی تورکیا دوو هه نگار گه رانه وه ی به دوادا دیت.

له داخی نه و سه ردانانه ی چه ند تیر دراویکی یه کیتی نه وروپا بۆ لای چه ند کوردیکی دیار و ناسراو، وه ک نه و کاربه ده ستانه ی له ریگه ی هه لپژاردنه وه گه یشتبوونه پله و پایه که یان، یان به ندکراوه سیاسیه بالا ده سه کانی وه ک له یلا زانا، کاربه ده سه کانی تورکیا، هه ر دوابه دوا ی برپاره که ی یه کیتی نه وروپا، سه رۆکی شاره وانی دیار به کرو دوو شاری تری کوردیان له کاتی کدا گرت که قینه به رایه تی کوردو نه وروپایه کان وه کو یه ک بگه یه تیت. نه م کارانه ته نانه ت لای به ریۆه به رایه تیه که ی کلتنر نیشه وه کاردانه وه یه کی گشتی هه نیا به ئاراوه. "هارۆلد گۆنجو کۆ" و هه زیوی مافی مرۆفی به ریۆه به رایه تیه که ی، که تور که کان په خسه ی خۆتیه له قور تاندن و ده ست له کار و هه ردانیان لیده گرت ده ئیت که نه و خۆی "له گرتنه کان رامبوو کاری زۆریشیان تیکرد". "جۆهانس سو پۆدا" ی سه ر به په رله مانی نه وروپاش، زیاتر نامانجه که ده نیکیت و ده ئیت: "راستیه که ی تورکیا به م نیشانه ی خۆپالاوتنه که ی به ره و نه مان ده بات. زۆر که س له تورکیا هه ن نایه نه ویت تورکیا بیه ته نه ندام له یه کی نه وروپادا*.

* به پنی نیو بۆر ک تا میسی ۲۳ شوباتی ۲۰۰۰ سه رۆکی شاره وانیه کان له ماوه ی هه فته یه کدا نازاد

هر له وکاتانه شداوله ناوچه کوردیه کانددا دهزگا کانی مافی مرۆف به هیجگاری کلوم کران و نه ندامانی پارتی "هادیب" یش له سهر بیرورا به ندرکران. په رله ماناره کانش، که کوتوپرانه سهردانی بنکه پۆلیسیه کانیان کردبوو که ره سه ی نازارو نه شکه بجه دانی نهو بنکانه یان راگه یاندو ناشکرا کرد. به شیکي راپورتی کۆمته یه کی په رله ماناره کان، به به لگه ی ته واره وه بو پیشیلکردنه به ربلاوه که ی مافی مرۆف ته رخا نکرابوو. سه ری سالی نوی، که نه ورۆزی پیده ووتریت، کۆماری تورکیا، بو ریگرتن له کورده کان تا به جه ژنی نه ته وه یی خۆیانی دانه تین، له سالانی نه وه تدا کردیه پشوری ره سمی، له و مانگی نازاره دا هر قه ده غه کرا، نه ویش به و بیانو وه ی که پیتی W ی وشه ی NOWROZ له زمانی تورکیدا نیه و هر NEVROZ که به تورکی کرای ناوی پشو که به ریگای پیده دریت، خۆیشانداتیکی تووره و سهر سوورپه تر له ناوچه کوردیه کانددا (که له تیرانشدا رووده دات) کرا.

نه گهر بو ده ولت بلوایه نه و پیشیلکردنه کانی دی هر چۆتیک بو نایه دانی پیددا ده ترا. دوا ی به کلا کردنه وه و نارامبو نه وه ی PKK سالی ۲۰۰۰ له پرینکا حکومت به رامبه ر به و توندوتیژی به ی له کورد ده کراو له باشووری خۆرهلانی و ولاته که دا بیوره هۆی کوشتی ۳۴۰۰ - ۳۵۰۰ که سیکیان و، له بهر که م تویرینه وه و به دوا دا چوونیان هیشتا به ره سمی هۆی کوشته کانیان نه زانرا بوو، "حیزب ولا" ی (هیچ پیوه ندیه کی ناشکرا له تیوان نه م حیزبه و نه وه که ی لوبنان، که هه مان ناوی هه یه به دی نه کراوه) به رپرسیار کرد. هیزه کانی ناسایش که شوینی باوه رین، دژی نه و قسانه ن که له و کوشتاره بهی دادگایانه دا هیچ رۆلئیکیان هه بو بیت. راستیه که شی کۆماری تورکیا که وتبووه پاکسازیکردنی نیسلامیه بالاده سته توندلر وه وه کان، که له پیناو سوودی خۆیانددا ببوونه په رده بو پۆشینی تیه پیاوکۆزه کانی ده ولت، زۆر به هیزتر ببوون. سه رۆک سولیمان دیمیریل که بو زیاتر له ۴۰ سال قورسالی ناشکرای به سهر گنده لی دهزگا کانی و ولاته وه دیار بوو، ریگای نه وه ی دابوو که "ته گهر به رژه وه هندی گه وره تر له نارادایت کران به لام تۆمه تیان خرایه پال و سه ر له نویش له شوینه کانی خۆیانددا دامه زریترانه وه. که چي له سه ر ره وشته کۆنه که ی "که مایزم"، هه نگاوینک بو پیشه وه و دووان بو دواوه، چه ند سه رۆک شاره وانیه کی کورد، به چه ند بیانویه کی پر ویووجه وه، بو به شداریکردن له سیمیناریکدا رپی سه فرکردنی واشتوونیان پینه درا.

نهوا پټويست ناکات دولهت رې و شويې ناسايې بگړيت و، خو نه گهر پټويست نيت و دوله تيش په سهندې بکات، نهوا بزې هه يه له رينگاي ناسايې ده رچيت“.

نهم شپوه کزنه و قسه زله پرور ووجه ي سياسه تي که ماليزمه کان، نهوه نده له گهل په تکر دنه وه که ي په رله ماندا نه گونجا که بز جزره گورانکار يه کي ده ستورر هيو اکاني ديميريل بهينته دي، تا به هويه وه ماوه يه کي ياسايې دي له شويته که يدا بمينته وه. ژياني خه لکه که نهوه نده ناهه مواريبوو که په رله مان واليکات له مانگي ناياردا دادوه ريکي که ماليزمي دادگا “نه همد نه جدهت سيزير” ناو له جيگاي نه وه لهيزيرت. نهم سه روکي دادگا ده ستوريه که کاتي خزي پرياري قه ده غه کردني حيزي رهاهي په سهند کرد، نهو تواناو زور زانيه ي سياسه قه داريني شار هزاي وه ک ديميريل وئوزالي نيه تا زوو به زوو کوشکي سه روک کزمار، که به روالهت زياتر شويې بونه و نهو شتانه بوو، بيگوريت بز جيگه ي ده سته لاتي راسته قينه. سيزه ر شار هزاي له په رله ماندا نيه و نيگومان شار هزاي سياسي نيه و هيچ زماتيکي بيان ش نازا تيت * به لام دننگ دلير و قسه له روو به جهر گه، نه مهش زور به ده گمن له ژياني گشتي تور کيادا بهر گو يده که ویت. سالي ۱۹۹۹ که ووتی: “يه کيک له گرفته کاني نهم وولاه نه وه يه که هيچ که سنيک ملکه چي ياسا نيه” و ووتيشی: “نه گهر تيمه ده ستورمان هه نيت نهوا پټويسته به نني ياسا ريزي ليگرين” و ده نيت تور کيا “ده ستوررو ياسا کاني بگوريت تا شان به شاني بنه ما سه ره کيه کاني دنيا بوه ستيته وه” و سووربوو له وه ي “ده نيت کزوت له سه ر نازادي بيرو را هه لبيگيريت ونيويسته ياسا رها که شان پاک بکريته وه”، بهو قسانه ي هه ستي خه لکيکي نيشوماري به لاي خويدا راکيشا.

سيزير لهو ووته يه يدا که به بزنه ي ده سته لات وه رگرته که يه وه دای، ووتی: تور کيا ده نيت واز لهو شتانه به نيت که “له نيشي حکومتيکي پوليس ناسا پچيت”، له وهش توند تريوو. پنده چيت که ماليزمه توند روه کان که مه ترسيان له ديده فره لايه نيه که ي هه بوو، که چهند رورژنيک دواي سو يند خوار دنه که ي به ديار بکه ویت، به تايه تي خاله کاني ۸ و ۳۱۲ ي تايهت به سزاداني بيرو را، لايهات. به لاي سه رجه م خه لکي تور کيا و زور به * “مادلين نولبراي تي” وه زيري ده وه ي نه مه ريکا، بهر له هه لپاردنه که ي به سه روک کزمار، له سه ر خواتيکي رهي که و تروه نه نيشته وه ناچار ما بوو جيگاي خزي بگوريت، نه وهش واکرد که دادوه به توور هيه وه شويته که به جي هيتيت.

تاییه تیش به لای کورده وه، شیوه ی دیمو کراسی ده زگا خۆرناواییه کانیش تاکه رینگایه که بز بوونه نه ندامی له یه کیتی نه ورو یادا پیویسته بیگریته بهر، نه ویش نه که جیبه جیکردنی که رینگایه کی سهختی دوورودریژی پر له خه که بهرده. له دیار به کر کوردینک به رۆژنامه نووستیکی بیانی که سهری له و ناوه ده ده، ووتبوو: "تیمه له وه زیاتر ناترستینین، له مه زیاتر چیم ئیده که ن؟" ده شتی وایت، به لام ئەم قسه نازایانه نه وه نده بری نه کرد، که داویان لیکرد ناوی خزی بلتیت.*

پهراویژه کان

۱ - ناگاداری که سوکارتت کردوه؟

لاپه ره:

۳ - "له تیرانیشدا سه رۆکه کانیاں خافلکوز کردوون وله ناویان بردوون"

پروانه : سیامه ند عثمان:

Contribution historique à l'étude du -
Parti Demokrati Kurdistan - i - Iraq 1946 - 1970

نامه‌ی دوکتورای بلاو نه کراوه و:

David Frokin, A Peace to End all Peace: The Fall of Ottoman Empire
and the creation of the Moderen Middle East New - York 1989 P. 422

۲ - دواى زانیاریه کی وا چون لیوردیتیک؟

۱۲ - "ههزاران هه سه رت و..." پروانه:

René Mauries, Le Kurdistan ou la mort, Paris, 1967 P. 1

۱۷ - "زیادبوونی ژماره‌ی دانیشتوان" پروانه:

David Me Dowall, A Moder History of the Kurds, london 1996 P. 441.

۱۸ - ئەم خەمڵاندنانه تیگرایه کی نزیکه‌یی سه رۆمیری چه‌ند حکومه‌تیک و کورده

نه‌ته‌وه‌یه کان خۆیان ده‌نویتیت، بۆ یه بیویسته زۆر به ووریایانه نیشیان بیکری.

هه‌ر بۆ به‌راورد، له سالی ۱۹۲۵ کاره‌ده‌ستانی کۆمه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌کان

ژماره‌ی کوردیان به ۳ ملیۆن خه‌مڵاندبوو، که نیوه‌یان له تورکیادا و ۷۰۰۰۰۰

له تیران و ۵۰۰۰۰۰ له عیراق و ۳۰۰۰۰۰ له سواریادا. له نه‌خشه‌یه‌کی

زیادکردنی ژماره‌ی دانیشتوان، که کردبوویه پاشکویه‌کی نه‌خشه‌که لافی ۹

ملیۆنی لێده‌دا له ناو خه‌مڵاندنه که‌مه‌کاندا (William Lynn Westerman,

in Foreign - Affairs - July, 1949) هه‌ر به ۲ و ۴۱۹ و ۰۰۰ کوردی دانابوو،

۷۰۰۰۰۰ که‌س له هه‌ریه‌که له تیران و تورکیادا و ۴۱۹ و ۰۰۰ له

عیراقداد و ۱۲۵ و ۰۰۰ له یه‌کیتی شوهره‌وی و ۱۰۰۰۰۰ له سواریادا (کۆی ئەم

ژمارانه‌ ناکه‌نه ۲ و ۴۱۹ و ۰۰۰ وه‌رگێی) Martin van Bruinessen

که سه‌رچاوه‌یه‌کی باوه‌رپیکراوه، له سالی ۱۹۷۰ کورده به‌شکراوه‌کانی

به ۷ و ۵ ملیونی له تورکیاو ۴ - ۵ و ۴ ملیون له تیران و ۲ - ۲۵ و ۲ ملیون له غیراقدان ۵۰۰ هزار کس له سوریا داو ۶۰ - ۱۰۰ هزار له یه کیتی شوره ویدا خه ملاند. David Mc Dowal, The kurds - A Nation Denied london 1992, P. 12 ش کزی دانیشتروانی کوردی به ۲۲ و ۶۵ ملیون ده خه ملینیت:

۸ و ۱۰ ملیون له تورکیادا که سدهی ۱۹ ی ۵۷ ملیونی هه موو دانیشتروانه که یه تی ۱ و ۴ ملیون له غیراقدان که سدهی ۲۳ ی ۱۸ ملیون دانیشتروانه که یه تی ۵ و ۵ ملیون له تیراندا که سدهی ۱۰ ی ۵۵ ملیون دانیشتروانه که یه تی ۱ و ۱۰ ملیون له سوریا دا که سدهی ۱۸ ی ۱۲ ملیون دانیشتروانه که یه تی و ۵ و ۱۰ ملیون له یه کیتی شوره وی پیشوو و ۷۰۰۰۰۰ له شویانی دی به زوری له نه وروپای خورن اوادا.

۱۹ - "ناوچه یه کی شاخوی دا پروای بیسه رو بهر" پروانه:

Mehrdad R. Izady, The Kurds: A concise Handbook, Washington and London 1992, P. 41

۱۹ - "نزیکه ی ۴۰۰ هزار کورژان" هه مان سه رچاوه ی پیشوو.

۱۹ - "۷۰۰۰۰۰ نیوه یان مردون" پروانه:

The kurdisch Case Against Turkey, Princeton 1929 P. 33-34

له نووسینی سوره یا به درخان که نارشا ک سافراسته یین له:

Kurds and Kurdistan, London 1948 P. 76

نامازه ی بۆ کردوو، به لام چهند سه رچاوه یه کی دی ژماره ی کوردی کورژانوی شهر به ۷۰۰۰۰۰ خه ملاندوه، پروانه که ندال نه زان له "گه لیککی یین وولات" دا

Gerard Chaliand, A People without country

۱۹ - "کوردستان وولاتیککی ژیرخان داته پیرو" پروانه: The kurds, Izady, P. 59

۲۰ - "دارشتی میژوی کورد" هه مان سه رچاوه: P. 59

۲۱ - "کورده کان ده توانن زیاتر لهو خه لکانه ی نه مرز له نه ورویا دا ده ژین لافی توخم

وره گه زایه تی ... لیدنه" پروانه: Westerman, in Foreign Affairs (July, 1946)

1946)

۲۲ - زینوفون، نه ناباسس به شی ۴ لاپه ره ۳۱.

۳۰ - "ته گهرچی هەر له که مپوونه و هه دان، به لام چه ند شاره زایه کی پسپۆر..."

پروانه: The kurds, Izady, P.P., 145- 158

۳۲ - دوزمنایه تی واته Feuding پروانه: Middle East Report (Juli- August, 1989) by Martin van Bruinessen.

۳ - هه له خه له تار

۳۸ - نه ندریه تیاروکس - Malraux Les Noyers de l altenburg paris 1945

۴۶ - "ته گهر تیره هه له بجه تان بیر چۆته وه..."

The Washington Post, January 25, 1991

۴۸ - "تزیکه ی ۴۰۰ که سیان له نه ندامانی حیزی به عس .."، له چاوینکه و تینکی

ووشیار زی تیاریدا له سه لاهه دین، له ۲۰ شوباتی ۱۹۹۲: له وه زیاتر له کتیبه

که ی که نعان مه کییه دا هه یه: Cruelty and Scieleuce: War, Tyranny, Uprising and the Arab world- New York, 1993

۴۸ - په راوتیز "هوه ی له هه له بجه و شوینه کانی تر دا کرا" پروانه: لاپه ره ۸۹ ی سه رچاوه که ی پیشووی که نعان مه کییه.

۴۹ - "به خوی پی ۳۰۰۰ که س گیر" له چاوینکه و تینکی ۲۳ نه یلولی ۱۹۹۱ ی نه و شیروان مسته فا نه میندا له له ندهن.

۴۹ - "یه ک هه ناسه ی نه م رۆژه" "خه وتیکی ناپاکی به رامه بر کراو" فیلمیکی به به لگی که نالی ۴ ی ته له فیزیونی به ریتانییه که له نیسانی ۱۹۹۱ دا نیشاندره. که نعان مه کییه ش له لاپه ره ۸۹ ی نه و کتیبه یدا که بیشتر ناوی هاتوه به نه یه ی پۆ راکیشاوه.

۵۰ - "یستا نا کامی ۷۰ سال خه باتمان ..." کۆنگره یه کی رۆژنامه نووسی که له شاری هه وئیر له ۲۴ ی مارتی ۱۹۹۱ به ستره پروانه:

The Washington Post, March 27, 1991

۵۷ - "به ناسانی پیشینیم نه ده کرد" له چاوینکه و تینکی ۲۳ ی نه یلولی ۱۹۹۱ ی نه و شیروان مسته فا نه مین. له ندهن. ۵۷ - "ژماره ی تانک و زریزه کان"

The New York Times, March 25, 1991

۵۷ - "دهمترانی زورگه وره یان.."

The New York Times, March 27, 1991

۵۸ - "تهوا نهوش قسه هه لده گریته.." له ژماره ۸۱ کانونی یه که می ۱۹۹۱ ی
پژژنامه ی "The Independt on Sunday" دا هاتوره که "جۆن بولوش" بۆخوی
له ۵۱ نوگستزسی ۱۹۹۱ دا گوئی لیبوه که ژه نه رال "کولن پاول" ی
سه رۆکی ده زگای نه رکانی هاوبه شی هیزی چه کدارانی هاوبه ایمانان به یه کیک له
هاورپی ژه نه راله کانی خوی ووتوه "من هر بیر له چۆنیتی کوتایی گمه که
ده که مه وه، که چۆن له نه جامدا هه لویتستان به رامبه ر به عیراق چۆن بیت؟
ناتوانین به بی هیچ به جیبان بهیلین. هیچمان نییه که هاوسه نگی تیرانی پیرا بگرین.
بۆیه من وای ده بینم که سوپا یه کی ۱۰۰ هزار سه ربازی وه هزار تانکیکیان بۆ
بهیلینه وه."

۵۹ - "۵ سال دوا ی نه وه..." له چاوپیکه و تینکی ده زگای گشتی تیزگای PBC
له گهل "دیشید فروست" دا وه ک له Los Angeles Times دا بلا و کرا وه ته وه
وله International Harold Tribune دا له ۱۶ ی کانونی دووه می ۱۹۹۶ دا
دووباره کرا وه ته وه، که بوش ده لیت ده بوا هه ولی لابرندی سه دام خوی
بدرایه وه، ده شلیت "به چاکی حسام بۆنه کردبوو - چونکه - نیمابوو که هه ر
نامینیت" دان به وه دا ده تیت.

۶۵ - "به سه دان هزار کوردی تورکیا" کۆلژنیل "فرانسوا بو چوالتر" ی موخه قی
سه ربازی فهره نسا له تورکیادا، له چاوپیکه و تینکی ۱۱ ی تشرینی دووه می
۱۹۹۱ ی نووسه ردا ژماره ی هه لاتوانی به ۴۰۰ تا ۷۰۰ هزار خه ملاند.

۴ - مردن و چووله به ههشت

۷۲ - بۆچی؟ "تهو دلگه رمیه بۆ کورد" چاوپیکه و تینیک له گهل کاربه ده ستیکی
کۆشکی نه لیزیه له پاریس که سووربوو له سه ر ناونه بردنی، ۱۳ ی تشرینی
دووه می ۱۹۹۱.

۷۳ - "گریتی تاوانی میزویی" چاوپیکه و تینکی ۲۸ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۲ له گهل
"دیشید گۆر بوت" ی کاربه ده ستی وه زاره تی ده ره وه ی کومونیلت/ له ندهن.

۷۴ - "منداله کان جوانن..." له ۱۴ ی ته موزی ۱۹۹۱ دا به ته له فۆن له گهل "تالان

پیزی“ له پوما.

۷۵ - نریک رولیه، چاویکه و تنیکی رولیه له ۱۶ ی حوزه یوانی ۱۹۹۴ د له پاریس.

۷۶ - ”فرۆشتی فرۆکه ی هاوکر هه نهر“ چاویکه و تنیکی ۲۷ تشرینی دووه می

۱۹۹۱ ی بالویژ بیرنارد دورین، له بالویژ خانە ی فه ره نسا له له نده ن.

۷۷ - ”ده ربا زبوونه که ی گالبریت ریزی یه کشه مە ی تیستر“ چاویکه و تنیکی پیستر

گالبریت، له ۲۹ ی ته موزی ۱۹۹۱ د له واشنتون دی. سی.

۷۹ - ”له خۆ کوشتنیکی سیاسیانە ی حکومه تی تورکیا ده چیت“ ۸ ی ئابی ۱۹۹۱ له

واشتزی دی. سی. به ته له فون له گه ل ”مورتون نه برامو وتیز“ ی بالویژی وولاته

یه کگرتوه کان له نه نقره دا.

۷۹ - ”رسته ی ته لیسمی“ چاویکه و تنیکی ۲ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۱ ی ”پاتریس

پاولی“ له ”ته لکی دورسیه - باره گای وه زاره تی ده ره وه ی فه ره نسا“ له پاریس.

۷۹ - ”هه ره شه کردن له ناشتی و ناسایشی جیهان“ چاویکه و تنیکی ۲۲ ی تشرینی

یه که می ۱۹۹۱ ی ”تۆنگای نوز چیری“ بالویژی تورکیا له باره گای ناتۆ له

برۆ کسپل.

۸۰ - ”دوور خسته وه“ ۵ سال دواترو دوی ووشیار بوونه وه له نه نجامی گپرانده وه ی

په نابه ره ”هیوتو“ ه کان، که به زۆر وه به یی ره زامه ندی خۆیان له ”ته نزانیا“ و

”زائیر“ وه بو ”رواندا“ ی وولاتی نه سلی خۆیان. پسپۆرتیکی کاروباری ”په نا

به ران“ دا نه و برپاره ی سالی ۱۹۹۱ ی هینایه وه بیر تا کورد له عیراقدا

بهیلرینه وه نه ک وازیان لیهینن که بچه ناو تورکیا وه، شوونه یه ک بوو بو

ده ست به کۆتایهینانی په نابه ریتی، به و شتیه کۆنه ناساییه ی که بو به شی زۆری

نیوه ی دووه می سه ده ی بیست نیشی پیده کرا، واته نه و بو چوونه ی، که که م

و زۆر، له جهنگی جیهانی دووه م و کاتی جهنگی سارده وه پشتی پیده به ستر. له و

ماوه یه دا په نابه ران له وولاتیکی سنیه مدا هه لسوکه و تیکی جیهانیان

له گه لدا ده کرا نه ک له وولاته که ی خۆیاندا پیاریترین و یارمه تی بلرین. پروانه:

The New York Times, December 22, 1996.

۸۰ - ”به رۆیه به رایه تیه که ی بوش حه په ساپرو پیشخۆش نه بوو به پرۆزه یه ک قایل

بیت“ چاویکه و تنیکی ۲۲ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱ ی ”نوز چیری“ که تاییدا

روتی: "توزال بزیه که مجار بیرو که ی ناوچه ی نارامی به - بهیکه - راگه یاند، بهیکه توشی ژانه سهرهات ویدنجی بز نه وه راگیشا که وولانه یه کگرتووه کان خزی ناخاته نهو کاره ی، که ناوی پلاتیکی سامناک و لیله . به تهوای روونیکرده وه که واشتزون بیر له کیشانه وه ی سربازه کانی ده کاتوه نه ک هیزه کانی له کاروباری بکووری غیراوه بگلنیتیت."

۸۱ - "برباری ناردنی یارمه تیه مرویه کان" "ماریو بیتاتی"، پروفیسوری پیوه ندیده تیو ده وله تیه کان له زانکزی پاریس - ساور. پروانه ووتاره که ی له:

Washington Post April 14, 1991 دا.

۸۱ - "رؤلیه به دهرز دادانی - نه برا مو فیتز - خهریکبوو له گه ل سهرلیدانی دیسلوماتی نه مهریکایی بز ناوچه سنوریه کان"، چاوینکه و تینکی ۲۷ تشرینی یه که می ۹۹۱ ی "مارک گروسمان" له بالویژخانه ی وولانه یه کگرتووه کان له نه نقره دا.

۸۲ - "ده بیت همه میشه له جووله دا بیت"، ۸ ی نابی ۱۹۹۱ به ته له فون له گه ل "ته برا مو فیتز" دا.

۸۲ - "له چالاکیه کانی تایهت به په نابهریه وه ی بالویژ ناگادار بوو" چاوینکه و تینی ۲۷ تشرینی یه که می ۱۹۹۱ ی "گروسمان".

۸۲ - "دان بز کوتر رز کردن" - نانا دیفوی - و - مؤلی مؤر - وه ک له Washinton

Post دا بلاو کراوه ته وه له Heral Tribune ی ۱۵ ی نیسانی ۱۹۹۱ دا دوباره بلاو کراوه ته وه.

۸۳ - "گرنگی سهردانه که ی بهیکه"، چاوینکه و تینکی ۸ ی نابی ۱۹۹۱ ی "ته برامو فیتز".

۸۳ - "باشترین ۱۲ ده قیقه له میژووی کاری په نابهریدا"، وه ک "دؤن کروم" ی سهرؤکی رینکخهری په نابهریتی له بالویژخانه ی نه مهریکا له نه نقره دا، له چاوینکه و تینکی نووسه ری ۳۱ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱ ی جنیقدا روونی کرده وه.

۸۴ - "به کارینکی سهربازیانه نه بیت چاره ناکریت"، چاوینکه و تینکی ۲۱ ی تموزی ۱۹۹۱ ی "جهین هوارد"، وه زاره تی دهره وه ی کوموتزیتل/ له ندهن.

۸۵ - به کاره نیسانی "هیرکیولیس C-130" که له راپورتیکی "فیکور تانه" دا له ژیز

ناوی "کاریکی بین هاوتاو فیروونی وانه ئی، له ۱۹۹۱" له بلاقه راوه کانی ده زگای راپور کاری - نه نترتیک فریدریک که نی - بۆ هیزه چه کداره کانی وولاته یه کگرتوو کانی کاتی "پرزفاید کومفورت".

۸۶ - "نه وههفته سهخته پر مه ترسیانه"، چاوینکه وتینکی ۲۸ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۱ ی له نده نی گۆر - بوت.

۸۶ - "ژماره ی مردوه کان" سه رچاوه کان راپورتی هه فتانه ی "نه خووشی تووشبون ومه رک" به رگی ۴۰، ژماره ۲۶ ی ۵ ته موزی ۱۹۹۱ ی بنکه کانی ده ست به سه ر نه خووشی گرتندا، سه باره ت به سنوره کانی تورکیا، سه باره ت به ژماره کانی ناوتیرانیش به ته له فۆن قسه کردن له گه ل U.N.H.C.R دا له جنیف، ۱۴ کانونی یه که می ۱۹۹۳. به لام نه و ژمارانه ی که زیاتر کاریان له موزف ده کرد و به ناگایان ده هینایه وه، کار به ده ستیک که نه یده و یست ناوی به نتریت، له سه ره تای نیساندا به رۆژنامه نووسانی راگه یاند: "رۆژانه هه زار که س ده مرن و نیمه ش هه ر هه موومان له وه به ریر سیارین" کار به ده ستیک نه ته وه یه کگرتوو کان له تیران، ژماره ی مردوانی رۆژانه ی نه وینی به ۲۰۰۰ که س ده خه ملاند. به لام وه ک "بنکه ی ده ست به سه ر نه خووشی گرتندا CDC" رایگه یاند، مردن له که م بوونه وه دابوو چونکه پیرو مندال زوو مردن. ده شینت ریژی ده ستیوه ردانه خیراکه ی ته پله سه وزه کان له رووی ئه رکی ته ندرستی به وه، که به داینگردن و دابه شکردنی ناوی پاک و خویتی دزی سکچوون گرنگیان به و بواره دا، دابنریت.

۸۷ - "نه یه ک تاکه دۆلار..." چاوینکه وتینکی ۱۰ ی نیسانی ۱۹۹۱ ی جه لال تاله بانی له هه ولیر.

۸۸ - "ته نانه ت هه یچ هه ولتیک له ده ست نادا"، چاوینکه وتینکی "دیشید برۆده ر" ی "واشتۆن پۆست" International Herald Tribune ی ۱۰ ی نیسانی ۱۹۹۱

۸۸ - "وازهینان له سه ر که وته کانی وگه رانه وه ی بۆ وولات" له ووتارینکی ولیام سه فاری "نیویۆرک تایمس" دا، له International Herald Tribune ی ۲ ی نیسانی ۱۹۹۱ دا.

۹۱ - "کار به ده ستانی به ریتانیش ... له و براهه شدا نه بوون"، چاوینکه وتینکی ۲۳ ی

ته‌موزی ۱۹۹۱ی چهند دیپلوماتیکی به‌ریټانیایی - که نه‌یاده‌ویست ناویان بئیری - له وه‌زاره‌تی دهره‌وه‌ی کومنیلت.

۹۲ - "کاتیک که‌وته چارگیراتیکی"، چاویټیکه‌وتنیکی ۲۱ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۹۰ ی کاربه‌ده‌ستیکه که نه‌یده‌ویست ناوی بئیریت.

۹۲ - "سیاسه‌ت گورین بۆ حکومه‌ته‌کان کاریکی واناسان نییه" چاویټیکه‌وتنیکی ۱۹ ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۹۱ه له‌گه‌ل "پیشارد هاس"دا له "واشتنۆن دی. سی. دا، پنج سال دواتر که هاس له حکومه‌تدا نه‌ما‌بوو، له ۲۰ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۹۶داو له چاویټیکه‌وتنیکی تری واشتنۆن دی. سی. دا، به شه‌رمه‌زارییه‌وه روتی: "من کاتیک کورد په‌نای بۆ شاخه‌کان ده‌برد، هانی به‌ریتوه‌به‌رایه‌تیم ده‌دا بکشیته دواوه و بیرم له چاره‌سه‌ریکی سیاسانه بۆ نه‌وکارانه نه‌ده‌کرده‌وه که له دوا‌ی نازادکردنی کویت له ناو عیراقدی روویده‌داو که به‌ریاکردنی راپه‌رینی کوردیش دوورنه‌بوو، هه‌له‌و سه‌رنه‌که‌وتوبوو.

۹۳ - "کرده‌کان ده‌بوا پیش نه‌وه‌ی راپه‌رین ده‌ستیکه‌ن" چاویټیکه‌وتنیکی ۲۸ی ته‌موزی ۱۹۹۱ه له وه‌زاره‌تی دهره‌وه له واشتنۆن دی. سی. له‌گه‌ل کاربه‌ده‌ستیکی بیروکرایدا که داواپکره‌ ناوی نه‌بریت.

۹۳ - "دوژمناتیکی دل پر له‌قین" چاویټیکه‌وتنیکی ۲۸ی ته‌موزی ۱۹۹۱ه له واشتنۆن دی. سی. له‌گه‌ل "فییبی مار"دا.

۹۷ - "له‌ بواریکی ته‌سکدا قه‌تیس مایه‌وه" له‌ ووتاریکی "دیفری مووری" واشتنۆن بوستدا که تاییدا ده‌لئیت: برپاره‌که له پایزی ۱۹۹۱دا درابوو، ووتاره‌که له ۱۵ی نیسانی ۱۹۹۱دا له International Heorld Tribune دا دووباره‌ بلاوکراوه‌ته‌وه.

۹۷ - ۹۸ "ته‌گه‌ر پرساری ناکامی ... له‌ به‌یکه‌ر بکه‌یت" له‌ چاویټیکه‌وتنی دیپلوماتیکی پایه‌به‌رزی وولایه‌یه‌ کگرتوه‌کان، که زۆر له‌ به‌یکه‌ره‌وه‌ نزیک بو به‌ مه‌رجی ناو نه‌بردنی که‌وته‌ قسه‌کردن.

۱۰۰ - "۱۰هه‌زار که‌سه به‌کوشه‌ت بدات" سه‌رته‌نجام ته‌نیا ۲۸ سه‌ربازی هاویه‌مانان له شه‌ره‌که‌دا کوژران، نه‌ویش به‌ قسه‌ی ژه‌نه‌رال "تیچ نورمان چوارسکوف" که له‌ کتیبه‌که‌یدا "It doesn't Take a Hero" - کاره‌که‌ پیوستی به‌ پاله‌واتیک

نیه" نیویورک ولندهن ۱۹۹۲ لاپه ره ۵۴۶. بهلام "تیودور دراپر" له کورته ی
 کتیه کانی نیویورکدا - The New York Review of Book - له ۳۰
 کانسونی دوومه می ۱۹۹۲دا، لاپه ره ۴۲، ده لیت کوزراوانی وولاته
 به کگرتوره کان ۱۴۸ کس بوون له وانه ۳۸ یان بهر گولله ی خویان که وتورن

Friendly fire

۱۰۳ - "سه ره داوی چهنه رسوایه کی نهینی .." نازانسی نیو ده وله تی ووزه ی
 نه وه وی له ۱۳ ی شویاتی ۱۹۹۶دا رایگه یانده که زیاد له دواتزه کومپانیای
 نه وروپا له تیو خویاندا پیشبرکی چه ک داینکردنیان بز عیراق ده کرد، که
 ره نگه نهو چه کانه له جهنگی ۱۹۹۱دا له دزی خور ناوا به کارهیتنابن. نه
 رایگاندهش هر پیش راپورته که ی "سکوت" بوو "به نه نقه ست نه چو بووه سهر
 راپورته که" و له نیشه کانی حکومه تی به ریتانیا ده دا که داوی کوتایه اتی شه ری
 تیران عیراق په رله مانی خویانی له فرزشتی چه ک به عیراق ناگادار نه کرد،
 نه ویش له و ترسه ی نه وه که نه م چه ک فرزشته له "پرووی سیاسیوه له بار
 نه بیت". به هه مان شیوه سالی ۱۹۹۲ ده زگای لیکولینه وه ی ووزه و بازارگانی
 به شه کومیته ی چاودیزی له شایه تی نهو کار به ده ستانه ی به ریوه به رایه تی که له
 سیاسه تی نه مه ریکای به رامیهر به عیراق وورد ده بوونه وه، له ۸ ی نازاری ۹۹۲
 دا، "دی نیویورک تایمس" له زمانی "گاری میلهولن" ی به ریوه به ری پروژه ی
 ده ست به سهر چه کی توتومی ویسکونسدا بوو" ووتی: "له تیوان ۱۹۸۵ و ۹۹۰
 دا وه زاره تی بازارگانی وولاته به کگرتوره کان بریاری ریتان به نارذنی که ره سه
 هینجگار ستراتیژیه کانی بز عیراق دا که بایی ۱۰۵ بلیون دۆلار ده بوو". زور له و
 که ره سانهش به کسهر بران بز شویتی دروستکردنی چه که توتومی و کیمیای
 وموشه ک. نه م زانیاریانه هه مووی له Middle East International No. 520
 ی ۱ نازاری ۱۹۹۶ وه وه رگیراون.

۱۰۴ - "سه رچاوه یکی باوه رینیکراوی بانکی ناوه ندی عیراق". کوردینکی ناسراوی
 دوورخراوه که نیوه ندی چاکی به و بانکه وه هه یه، له چاوپیکه و تیکی ۲۵ ی
 نه یلولی ۱۹۸۸ دا له پاریس نه م زانیاریانه ی به و مه رجه به نووسر داوه که
 ناوی نه بریت.

۱۰۴ - "کریار بۆ نه وروویاییه کان زور ده بیت" کار به ده ستیکی وه زاره تی ده ره وه ی نه مه ریکا که له هه شتاکانده له ناوچه ی که نداو کاریکردوه، له ۲۱ ی کانونی یه که می ۱۹۹۱دا به و مه رجه چاوینکه وتنی له گه لدا کردم که ناوی نه هینم.

۱۰۵ - "غیراقی کردۆته خاوه نی سوپایه کی یه ک ملیۆن که سی"، چوارتنز کۆف له کتیبه که یدا "کاره که پنیوستی به پانه واتیک نیه" پیشتر ناوی سه رچاوه که براوه.

۱۰۷ - "NEA - به شی خۆره لاتی نزیک وای لیکرابوو ده می بۆ هه لنه هینریته وه" له چاوینکه وتنیکی ۲۲ ی کانونی یه که می ۱۹۹۳دا له واشتنۆن دی. سی. له گه ل کار به ده ستیکی NEA دا به و مه رجه قسه ی کرد که ناوی نه بریت.

۱۰۸ - "تیمه هه ر به نی بۆ چوون و نه قلبیرینی خۆمان کارمانده کرد" له کتیبه که ی "روبرت دی کاپلان": The Arabists: The Romance of an American Elite, New York, 1922, p.27.

۱۱۲ - "خراپوه سه رشانی خانه نشینیکی شاره زای بارودۆخی کورد" "ولیم نیگلتن" له ۲ ی کانونی دووه می ۱۹۹۲دا له فییه نا.

۱۱۲ - "نه و هیچ هه ره شه یه کی بۆ تیمه نه بووه" له وتارینیکی دیشری و مۆری واشتنۆن پۆست له International Herald Tribune ی ۱۵ ی نیسانی ۱۹۹۱.

۱۱۶ - "وه زاره تی ده ره وه ی نه مه ریکا و جه لال تاله بانی" چاوینکه وتنی دیپلۆماتیکی "به شی خۆره لاتی نزیک - NEA" له ۲۱ ی کانونی یه که می ۱۹۹۲دا له واشتنۆن دی سی به مه رچیک ناوی نه بریت قسه ی کرد.

۱۱۷ - "پروایان به و پرویاگه نده نش که فه رماتیکی سه رۆکایه تی ..." له گفتو گۆیه کی ته له فۆنی له گه ل شیلی مه لات - پروفیسۆر له SOAS قوتابخانه ی تۆزینه وه ی خۆره لاتی و نه فه ریقی، School of Oriental and African Studies.

له ۱۵ ی شوباتی ۱۹۹۵دا له لهنده ن.

۱۲۰ - "پرسپاره کانت له وه لامه کانی سه رۆکیان باشت هه لده گرت" گفتو گۆیه کی "کاپا تویری" ۳۰ کانونی دووه می ۱۹۹۱ له نه قهره.

۱۲۱ - "سن سه د تا چوار سه د لاپه ره م له به سه ره ات ... خویندۆته وه"

چاوینیکه و تینکی "تور کوت نوزال" له کوشکی سەرژ کایه تی له نه نقره ۱۵، له ۳۰ کانونی دووه می ۱۹۳۰دا.

۱۲۱ - "هه و شتانه ی که من هیشتا بیرم لینه کردونه ته وه" گفتو گۆیه کی ته له فۆنی له گه ل کامهران قهره داخی دا، ۲ی شوباتی ۱۹۹۴ له ندهن.

۱۲۱ - "شاندار که چاوی به تاله بان ی و نوینه ری بهرزانی له له ندهن، مو حسین دزه بی کهوت" گفتو گۆیه کی ته له فۆنی له گه ل شاندار دا، ۱۵ تشرینی یه که می ۱۹۹۱ له سته نوبل.

۱۲۲ - "تکایه، تکایه، تکایه" چاوینیکه و تینکی کامهران قهره داخی، ۲۹ی تشرینی دووه می ۱۹۹۱، له ندهن.

۱۲۴ - نه و سا سویای عیراق هه لیده کوتایه سه ر.. "چاوینیکه و تینیک له گه ل "پات تیروس" ی جینگری سه رۆکی کاروبار له بالوێر خانه ی وولاته یه کگرتووه کان له عه مان. ۱۴ی نیسانی ۱۹۹۱. عه مان.

۱۲۴ - "پیده که نی و ده ییرسی بۆچی وام لیهاتی؟"، چاوینیکه و تینکی نه برامو فیتز. ۸ی ئابی ۱۹۹۱.

۱۲۴ - که یه که جمار کوردو تور کۆ بوونه وه؛ دوایی تاله بان ی ووتی "دیارتیرین سه ر نه نجام - نه وه بوو - که تور کیا وازی له به ره له سته یکردنی په ییدا کردنی پنیوه ندی راسته و خۆی لایه نی کوردی و وولاته یه کگرتووکان هینا. بر وانه کتیه که ی "میخائیل نیم گونتیر" The Kurds of Iraq: Tragedy and Hope

New York 1992 p. 51.

ههروه ها نوز چیری له چاوینیکه و تینی ۲۲ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱ یدا، گپرابوو ییه وه: ده زگای ژه نه پالانی تور کۆ له و بۆچورونه یاندا؛ که پاشا وه که ی سویای عیراق ده تواتیت کورده کان، که ته نیا چه کی سوکیان هه بوو، بشکینیت راستبوو، به لام نه کۆ "به یه کۆ لیا زریئۆش" وه کۆ حسابیان کردبوو.

۱۲۶ - نه م هه واله نویسانه یان به نه ندازیاریکی کوردی نه مه ریکایی گه یاندا، له چاوینیکه و تینکی "پیتز گالبرایت" ی ۳۰ حوزه یوانی ۱۹۹۳ دا له زه غریب.

۱۲۶ - "ریجستارد چیفته ر... له به لینه که ی خۆی پاشگه زبۆوه"، چاوینیکه و تینکی "که ندال نه زانی" سه رۆکی ئینستیتی کوردی پاریس، له ۱۸ شوباتی ۱۹۹۴ دا.

“نه‌زان” له کۆبوونه‌وه‌کانی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌دا.

۱۲۷ - “به‌ر له‌ رزگار کردنی کۆیت هه‌ر بیانویه‌ک له‌ ئارادا بووینت” گه‌فو گۆیه‌کی

ته‌له‌فونیه‌ له‌ گه‌ل زاله‌ی خالید زاده له‌ واشنتۆن دی. سی رۆژی ۲۱ ی
کانونی یه‌که‌می ۱۹۹۳ دا که‌ ده‌ئیت: له‌ شایه‌تیدانه‌که‌ی “جون کیلی” به‌رده‌م
لیژنه‌ی پێوه‌ندیه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی نه‌نجومه‌نی پیرانی ته‌مه‌ریکای ۲۱ ی تشرینی
دوه‌می ۱۹۹۱ ی تایه‌ت به‌ لیکۆلسنه‌وه‌ی که‌ سایه‌تی، پێش دامه‌زراندنی به‌
بالۆیز له‌ فنلندا، سه‌ره‌تا کیلی سوور بوو له‌ سه‌ر نه‌وه‌ی که‌ وه‌زارتی ده‌ره‌وه‌ به‌
نه‌نی پێشوازی له‌ نوێنه‌ری کورده‌کان کردوه‌، به‌لام که‌ سیناتۆر “کله‌ی
بورن پیل” و “ئالان کرانستون” پێیان له‌ سه‌ر پرسیارلیک‌کردنی داگرت، ناچار
بوو که‌ به‌ئیت: کورده‌کان له‌ ۲۱ ی نیساندا، نه‌ک پێشتر له‌ وه‌زاره‌تی
ده‌ره‌وه‌ پێشوازیان لیکرا. بز زیاتر زانیاری سه‌باره‌ت به‌ سیاسه‌تی وه‌زاره‌تی
ده‌ره‌وه‌ به‌روانه “Civil War in Iraq” له‌ راپۆرتی کۆمیته‌ی پێوه‌ندیه‌کانی
ده‌ره‌وه‌ی نه‌نجومه‌نی پیرانی ته‌مه‌ریکا دا.

۱۲۷ - “سیاسه‌ته‌که‌مان لا به‌ردنی سه‌دام حسینه‌ نه‌ک رۆژمه‌که‌ی”، به‌روانه سه‌رچاوه‌ی
پێشور “Civil War in Iraq”.

۱۲۸ - “هه‌ر بیریان له‌ ۵۰ - ۱۰۰ هه‌زار که‌سه‌یک کردبووه‌” له‌ چاوپێکه‌وتنی
کاربه‌ده‌سته‌ی “به‌شی خۆره‌لاتی نزیک - NEA” له‌ واشنتۆن دی. سی،
۲۸ ی ته‌موزی ۱۹۹۱، به‌مه‌رجیک قسه‌یکرد که‌ ناوی نه‌هینریت.

۱۲۹ - “هه‌ر هه‌یچمان له‌ به‌ره‌ی رووداوه‌کانه‌وه‌ نه‌ده‌زانئ” له‌ چاوپێکه‌وتنی
کاربه‌ده‌سته‌ی “به‌شی خۆره‌لاتی نزیک - NEA” له‌ واشنتۆن دی.
سی، ۲۲ ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۹۳، به‌مه‌رجی ناونه‌بردنی قسه‌یکرد.

۱۳۰ - “ئیسراوایی سه‌ودیه‌ پێشیاریانکرد” سه‌رچاوه‌ی پێشوتر Civil War in Iraq
۱۳۱ - “ئیستر پتیویست ناکات له‌وه‌ زیاتر به‌ئینه‌وه‌” گه‌فو گۆیه‌کی ته‌له‌فونی له‌ گه‌ل
کامه‌ران قه‌ره‌داخی، ۸ شوپاتی ۱۹۹۴.

۱۳۲ - “ئیمه‌ هه‌رگیز هه‌یج به‌ئینیکمان به‌م خه‌لکه‌ نه‌داوه‌” به‌روانه دیفۆری و مووری :

International Heorld Tribune: April 15 1991.

۱۳۲ - “کۆبوونه‌وه‌که‌ی سه‌فوانی ۳ مارت...” به‌روانه سه‌رچاوه‌یه‌کی پێشوتر

“کاره که پیوستی به پالەواتیک نییه” که بیشتر ناوی هینراوه.

۱۳۲ – “ده توام بلیم...” به یکه له پروگرامی “چاوت به رۆژنامه نووسان بکه ویت”،

۱۷ی نازاری ۱۹۹۱، رۆژی دواتریش له رۆژنامه کاندای بلاو کرایه وه.

۱۳۴ – “هیچ شتیکی سه دام حسینیان بیاش نییه”: جوزیف فیچهر که له

International Heorld Tribune: March 27, 1991

دا بلاو کرایه ته وه.

۱۳۴ – “کردنه وهی قوتوی باندوره...” – کریستین مؤس هیلمز – که له

International Heorld Tribune: March 20, 1991

دا بلاو کرایه ته وه.

۱۳۴ – “بئی پیچوبه نا ویستمان چاره ریتی کۆتایی شه ری ناوخۆ بکهین” بره وانه دپهروی

و مووری. International Heorld Tribune: April 15 1991

دا بلاو کرایه ته وه.

۱۳۴ – “له و شه وه نه نگورسته چاره ی...” قسه ی بهرزانی و تاله بانیه سه بهاره ت به

هه ره سه که. نیسانی ۱۹۹۱ کوردستانی عیراق.

۱۳۵ – “سه رگوزوشته که ی سابیرخان گرنکگ”، چاویکه وتنیکی “گرنکگ” ی ۱۹ی

نیسانی ۱۹۹۱، له رانییه.

۱۳۹ – “رۆله که ی نه وه مافی کورده؟”، چاویکه وتنیکی “که ندال نه زان”. پاریس.

۱۴۰ – “ده کریت بلین هه موو نه و مردن و ده ر دیسه ریه ی ده هینا...” چاویکه وتنیکی

تاله بانیه. ۲۹ی نیسانی ۱۹۹۱. رانییه، کوردستانی عیراق.

۱۴۲ – “دوای گه رانه وه بۆ واشتۆن ده یانو بیست...” چاویکه وتنیکی “دون کۆزم”

۳۱ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱. جنیف.

۱۴۲ – “جا تیوه نه گه ر بتوانن وا له عیراقیه کان بکه ن ریتی چوونه ده وکتان بده ن.”

چاویکه وتنیکی “که نی”. پاریس، ۱۰ی کانونی یه که می ۱۹۹۱.

۱۴۵ – “به ده ست سیاسه تیکه وه داماره به ریه بردتیکی به رده وام وهه می شه یی ده وی”

چاویکه وتنیکی ۲۲ی کانونی یه که می ۱۹۹۳ی کار به ده ستیکی به شی خۆر

هه لاتی نزیک NEA، له واشتۆن دی سی، به مه رجی ناو نه هینانی قسه ی کرد.

۱۴۵ – “له چل سالی رابردووی...” هه مان سه رچاره ی پیشوو.

۱۴۶ - "باشه نه تبینی..." چارونیکه و تنیکی ۲۳ ی حوزه ییرانی ۱۹۹۱ ی دیپلوماتیکی نه مریکایه، تکای ناو نه بردنی کرد. غیراق، زاخز.

۱۴۶ - خه ملاندنه کان زیباری و سامی عبدولر ه جان کردیانه. چارونیکه و تنی ۱۰ و ۱۱ ی شوباتی ۱۹۹۶ له گهل زیباری و سامی عبدولر ه جان، له سلاحه دین.

۵ - کیمیا گهری کۆن - یان زیر به نالجهی ئاسن بون

۱۴۹ - خه باتی نه ته وهی کورد به در یوایی سه دهی بیست. پروانه دیقید ما ک دوال:
The Kurds: A Nation Denied, London 1992 p. 20

۱۵۰ - "ناوبانگه که شیان له شیوهی شه ر کردنه که یانه وه بو" پروانه نووسراوه که ی:
The Kurdish Tribes of the: Sir Mark Sykes Ottoman Empire
-The Journal of the Royal Anthropological Institute of

Great Britain and Irland vol. XXX V III, January 28, 1908.

۱۵۰ - "به شیر ه خزری له به ندیخانه دا بو وه" پروانه کتیه که ی دانا ناده مس شمت:

Journey Among Brave Men, Boston, 1964, p. 138.

۱۵۱ - "تیر بی نه وهی له ه که ی بیرسن خزی بو ده کون"، پروانه کتیه که ی مارتن
فان برونسن: 311 p. 1978, Agha, Sheikh and State Utreht University,

۱۵۲ - "نه ندامانی خیزانه که ی به رزانی" چارونیکه و تنیکی ۱۰ ی تشرینی به که می ۹۹۱
له گهل سامی عبدولر ه جان له ره واندوز.

۱۵۳ - "ده توام به هه زارو پنج سه ده به رزانییه وه به رگری له پشماوه ی .." پروانه

رینی موریس: Le Kurdistan ou la mort, Paris 1956 p. 158.

۱۵۴ - "ته ی دادوهری چۆن دیته دی؟" له چارونیکه و تنیکی حاییم لیفا کوف. تشرینی
به که می ۱۹۹۱ ته لته بیب.

۱۵۶ - قیلبازی و یاشقولگرتنی میر نزار. باسیل نیکی تین

Les Kurdes: Etude sociologique et historique, Paris, 1956, p. 188

۱۵۶ - دلره قی سمکۆ: پروانه کتیه که ی نارشی روزیفیلت: For lust of knowing:

Memories of an Intelligence office, Boston, 1988 p. 251

ههروه ها پروانه کتیه که ی میهر داد ر. نیزیادی:

The Kurds: Aeonise Handbook, Washington and London 1992 p. 57

که تایید هاتوو: له رژانی جهنگی جیهانی یه که مدا سمکۆ ناپاکانه، که مینکی بز - سهزکی رۆحی فهله و ناشوریه کان - "مار شه معون بنیامین" که نه و کاته نهوت سالان بوو، داناو کوشتی وله رق و توورپه ییشدا کویرانه خوینه که ی خوارده وه. سته مکاری و ناره وایی سمکۆ بهزوری کوردی شه رمزار کردبوو. میژوونووسینکی کورد ده لیت: تۆمارگه درندایه تیه که ی ده یخاته خانه ی خوینمه رسواکانی میژوو، وه ک نه تیلای مه گۆلی که لای تور که کان نه مرۆشی له سهر بیت هر پاله وانه، جا با به لای کوردو خۆر ناواییه کانه وه به بیچه وانه ی نه وه شه وه بیت.

۱۵۷ - "نامه که ی شیخ عوبه یدولای شه مدینان"، وه ک له کتیه شینه که ی حکومتی بهریتانیا، تورکیا، ۵، له سالی ۱۸۸۱ هاتوو و کینانی له کتیه که ییدا:

The Kurds and Kurdistan, London 1964, p. 24 گه راوه ته وه بزوی.

۱۵۸ - "به هیج جزیریک له ده ری شاره گه وره کاندان". به روانه کتیه که ی نیلی

بانستیر سون: To Mesopotamia and Kurdistan in Disguise, Londo 1926 p. X11.

۱۵۹ - "لورد کارزون"، له "ویلسون ئین هویل" له:

-The Soviet Union and the Kurds: A study of a Natieonal

Minority, - unpublished Ph. D. thesis, University of virginia, 965, p. 143.

۱۶۱ - "کاتیک نهوت له نزیک که رکوه دۆزرایه وه" له:

CIA document, Den of Spies: The Kurdish Problem in

Perspectiv, research paper, June 30, 1979. وه رگراوه.

۱۶۱ - "که رکوک شاریک بوو تیکه لای خه لکی تادا ده ژیا" که بوه هوی کیه رکی:

چهند سه رچاوه یه ک، تورکمانه کان نه گه ر زۆرایه تیش نه بن به به شی گه وره ی

که رکوک له قه لهم ده دا، کوردیش به چاره کی دانیشخوان وه ش به شی

که متری عه رب وه له و جوو.

۱۶۱ - "نزیکه ی سه دی ۷۵ ی نه وتی عیراقیان دا بنده کرد". Financial Times

۲۰ ی تۆگستۆسی ۱۹۷۴. گیرارد شالیاند له کتیه که ییدا:

Apeople Without a Country- London 1980, Brooklyn 1993, p161

گهراوه ته وه. به هزی زیادبوونی به ره می بیره کانی به سره نهوتی که هر کوک تا راده به ک که می ده کرد.

۱۶۲ - "په یمانامه ی سیقه سهرشوری تورک و بی نینسانی بهرام بهر به کورد تیا دابوو" له کتبه که ی شالیاند, Apeople Without a Country- London 1980, p. 45 Brooklyn 1993, p. 45 که پیشتر ناوی هاتوه, وه رگیاره.

۱۶۳ - "چل ههزار تا دووسه دو به نجا ههزار جوتیاری کورد مردن". ما که دوال:

The Kurds: A Nation Denied, London 1992 p.37 پیشتر ناوی هاتوه.

۱۶۴ - "ره نکه به ک ملیون پیاو و ژن و مندالی کورد". باسیل نیکیتین له Les Kurdes p. 134 ده لیت: هه ر دوای تیکشکاندنی شوپشه که ی شیخ سه عید, به ک ملیون کورد را گوئیران.

۱۶۴ - "ههستی کورد ... به راده به کی وا توندبوو...". پروانه شاندریال:

Apeople Without a Country- London 1980, p. 191. که پیشتر ناوی

براو وه تیایدا هاتوه که Sir Arnol Wilson ی که سالی ۱۹۱۷ -

۱۹۲۰ کار به دهستی سه ره کی به بریتانیا بو له به غدا, له:

Mesopotamia 1917 - 1920 دا ده لیت: "کورده کان نه چه زیان به مانه وه

ی ژیر ده ستله لاتی حکومتی تورک و نه به خسته ژیر ده ستله لاتی حکومتی

به غدا به ... له باشووری کوردستاندا له هه ر پینج که سیکدا چواریان

بزو دامه زرانندی کوردستانیکی سه ره خو پشتگیری پلانه که ی شیخ مه جود

ده که ن."

۱۶۴ - "راپورتیکی سه ر بازیا نه ی هه والگرانی - نیستخبارات - ی به بریتانیا" به ناوی:

Public Record Office, Kew, England, 453340 e 199, July 14,

1945.

۱۶۵ - "حکومتی مه جود و دوا به دوایدا به یاننامه ی به بریتانی ..". پروانه سی. جهی.

نیدمونس Kurds, Turks, and Arabs: Politics, Travel and Research in Northeast Iraq, 1919 - 1925 London 1957, p. 301

۱۶۶ - "کۆمیتە ی بالای به بریتانیا" له نامه به کی ۱۰ ی شوباتی ۱۹۲۶ یدا له گه ل

وه زیری موسته عمه راتدا, دیسان کۆمیسە ی بالای به بریتانیا ده لیت: "دان به وه دا

ده تيم که پنده چوو تا به هاری ۱۹۲۳، پيوست بيت جزره نوتوتوميه کي
ناوچه يي به به شه کورديه کهي عيراق بيه خشریت. به لام ده رکردني بنکه
سه رازيه کهي تور که کان له ره واندوز، له نيسانی ۱۹۲۳ دا گومانکاریه کي
مه زنی له بارودوخه که دا هینايه ناروه. سه چاوه ی پيشتر:

Public Record Office, Kew, England. FO 371/ 11460 132 121.

۱۶۷ - "په يمانه کهي نه تاتور که له گهل به ريتانيدا" پروانه "ناغا وشيخ وده ولت"
نووسيني فان براونسون، پيشتر ناوی هاتروه.

۱۶۷ - "ووریا کردنه وه کهي سه رۆک وه زيرانی عيراق". ما که دوال:

The Kurds: A Nation Denied, London 1992 p.84. که پيشتر ناوبرا.

۱۶۷ - "بي نرامي به ريتانيا": Public Record Office, Kew, England, secret
report, cabinet 24/ 201, copy 28, p. 338, February 1929.

له نه نجامدا به ريتانيا بيه کان، هه ر بۆ پشتگرتني نهو ياسا چه وه سته مکارانه و
"داو" ه کاني دي له قاوه خانه کاني به غداوه داده نران به بۆردومان کردني
عه شيره ته کاني فورات يان کوردستان له لايه ن فرۆکه کاني به ريتانيا وه، زه بریان
ده چه شت.

۱۶۸ - "نامه کهي شيخ مه محمد" که له ۳ی نازاری ۱۹۳۱ دا بۆ کۆمه له ی نه ته وه کاني

نارد. سه چاوه ی پيشتر "نيکيتين" Les Kurdes, p. 300

۱۷۰ - "به رزان بيه دوا که وتوه کاني":

William Eagleton, Jr., The Kurdish Republic of 1946 London

1963, p. 50 .

۱۷۱ - "به هزاران کوردی خوینده وار" عيسمه ت شه ريف وائيلي ژماره ی نهو

کوردانه ی که له ۱۱ی نازاری ۱۹۷۴ دا بۆ ناو کوردستاني نازاد گویرانه وه

به ۱۰۰ ۰۰۰ کس ده خه ملتیت. شالياند: Apeople Without a Country-

p. 165.

۱۷۱ - "که م بوونه وه ی موجه ی حکومت". رۆزفيلت For Lust of knowing,

p. 149 دا ده ئیت: "نه گه ر به اتايه و حکومتی عيراق له و تاکه باره دا زياتر

گونجاوانه وه ده ستبلاوانه تر کاری بکردايه نهوا ژيان وباره و شکوی

حکومه ته که شی زیاتر ده پاراست، که هزاران جار له زیاده ی مووجه که ی مهلامسته فا بایه خدار تر ده بوو.

۱۷۲ - "ره خنه گریکی نه مهریکیی". William Eagleton, Jr., The Kurdish

Republic of 1946 لاپه ره ۵۰ - ۵۴ ی سه بهارت به بهرزانیه و لاپه ره ۱۰۲

- ۱۲۶ ی له بهاره ی کشانه وه که یه تی.

۱۷۲ - "نه و کاته ههستی نه ته وه یی" چاوینیکه وتنی موحسین دزه یی له له ندهن. ۲۸ ی

تشرینی دووه می ۱۹۹۱.

۱۷۳ - "له ده شتایه کی پر له گوله کتیریله هاتوته دهر وه" چاوینیکه وتنی سامی

عبدولر ه جان. ۱۰ تشرینی به که می ۱۹۹۱. ره وانلوز.

۱۷۴ - "به دورو دریژ مه هاباد". The Kurdish Republic ی نیگلتون و

The Middle East Journal Vol. 1 No: 3, July 1947 ی روز فیلندا هاتوو.

۱۷۸ - "بهرزان ی خانه خوینیکه یی به پیاری خراب ... " چاوینیکه وتنیکی عه بدولر ه جان

قاسملو له پاریس. ۳۰ نه یولی ۱۹۸۸.

۱۷۹ - "له ندامانی حیزی دیمو کراتی کوردستانی نیران درانه وه به نیرانیسه کان"

سه رچاوه ی پیشوو.

۱۸۰ - "... به سه ر کورددا زال نه بوو":

William Eagleton, Jr., The Kurdish Republic p. 113 ff

۱۸۱ - "کۆبوونه وه یه کی بهرزان ی له گه ل پیاره کانی" چاوینیکه وتنی سامی

عبدولر ه جان. ۱۰ تشرینی به که می ۱۹۹۱. ره وانلوز.

۱۸۲ - "بیره وه ری تیکۆ شه رینک له وانه ی به شداری کشانه وه که یان کردبوو"

میخیل هینگر له (NRC Handelsblad) ی ۲ ی نوگوستۆسی ۱۹۹۱ دا ده لی

ژماره ی ته واری کشاوه کان و ماره ی کشانه وه که ش روون نیه، بهرزان ی خۆی

به ناده مس شمیدی ووتوو که ۴۹۶ پیار بۆ ماره ی ۵۳ رۆژ به شداریان تیا دا کرد.

۱۸۴ - "تاله بان یو بهرزان ی له مۆسکۆ". چاوینیکه وتنی جه لال تاله بان ی. هه وئیر. ۱۹ ی

کانونی دووه می ۱۹۹۲.

۱۸۴ - "رپۆرتیک که راپۆرکاری ناسایشی نه ته وه یی سه رۆک کۆمار ناماده ی کردبوو

Den of Spies, p. 92. پروانه: 00229 - 1951.

۱۸۵ - "کۆمۆنیست نیسم" له 135 p. Maurie's, Le Kurdistan, 1967 دایه که بهرزانی له سالی ۱۹۶۲ دا هه مان قسه ی به ئاده مس شیدت راگه یاندوووه.

۱۸۵ - بهرزانی ومیوانه کانی "چاوینیکه وتنی تاله بانى. هه ولیر ۱۱ ی شوباتی ۱۹۹۶.

۱۸۷ - "قوناغیتی گه شه دار" چاوینیکه وتنی بالویژ نه تۆزنی پارسون. ۲۱ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۱. له ندهن.

۱۹۲ - "پشتگیری دامه زرانندی دهوله تیکی سه ربه خو بۆ کورد" چاوینیکه وتنی عیسمه ت شه ریف وانلی. ۳۱ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱. لۆزان. چاوینیکه وتنیکی سامی عه بدولر ه جان. ۱۰ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱. ره واندوز.

۱۹۳ - "۱۲۷۰ گۆندی کوردی ویزانکرد":

Robert D. Kaplan, The Arabists: The Romance of an American Elite. New York, p. 251.

۱۹۴ - "حهوت هه زار کۆمۆنیستیان" بروانه: Marion Faouk - Sluglet and

Peter Sluglet: Iraq Since 1958, From Revolution to Dictatorship, London 1987. وه که له:

John Bulloch and Harvy Morris, No Friends but the Mountains:

The Tragic History of the Kurds, New York 1992, p. 124. شدا

ئامازه ی بۆ کراوه.

۱۹۵ - "گه شتیکی سه ر بازیا نه" بروانه: Maurie's, Le Kurdistan, 1967 p. 167

۱۹۶ - "جهلال تاله بانى ناپاکه" بروانه نه و بروسکه یه ی سوپای عیراق که له:

Maurie's, Le Kurdistan, p. 141 دایه.

۱۹۶ - "به کریگیروای هه موو لایه که" بروانه ئیدمۆند غه ریب:

The Kurdish Question in Iraq, Syracuse, 1981 p. 181.

۱۹۷ - "ئاماری ئابوری بودجه ی عیراق" بروانه:

Chaliand, A People Without a Country pp. 159 - 160

۱۹۷ - "قیل" بروانه: Izady, The Kurds, p. 68

۱۹۷ - "عوبه یدولا" قسه کردنی له گه ل "غه ریب" دا. ۱۹ ی ته موزی ۱۹۷۴. بروانه:

ئیدمۆند غه ریب The Kurdish Question in Iraq, p. 155. سه ره تای جهنگی

عیراق تیران، دواى دهه قالیبه ك له گهل سه دام حسیندا عیراقیه كان عوبیدولا
یان كوشت چونكه نه فامانه بهرگری له مه لامسته فا كردو ووتبووى: هیچ نه بیئت
نهو ده زانیت كى باو كیتی (له ناو ناحه زانى سه دام حسیندا، قسه وباس له سهر
باوكی سه دام حسین ده كریت).

۱۹۸ - كوردی عیراق تا تیسنا هیچی به ده ست نه هیناوه "چاویكه و تنیكى قاسملو ۳۰
نه یلولى ۱۹۸۸. پاریس.

۱۹۹ - "هیزی كورده كان" پروانه: McDowall, The Kurds p. 95

۲۰۰ - "بهرزانی به لای نیمه وه وه ك خوا و ابو". چاویكه و تنیكى نه ههد بامهرنى
نویته رى تاله بانى له پاریس. ۲۵ نه یلولى ۱۹۸۸. پاریس.

۶ - کیسنجر: كاری خیر خوازه كه ی ناو عه شیره تیكى چیاى

۲۰۱ - "خاویكهر وه یه كى ته واو" پروانه "نه سه دولا عه له م": من وشا

The Confidential Diary of Iran's Royal Court, 1969-1977
London and New York, 1992 p. 224.

۲۰۲ - "كاتیک نه میر نه سادن نه فشار" پروانه: William Shaweross, The sha's

Last Ride: The Fate of an ally, New York and London, 1988, p. 164

۲۰۳ - "ههر نه وه نده ی له كه نداوى فارسدا - مه به ست شاید - به پاریزه رى

به رژه وه ندى خومان" پروانه:

George W. Ball, "Issues and Implications of the Iranion Crisis,
December 1978.

۲۰۴ - "نه مه نهو ده برینه بوو كه": The Pike Committee Report

Nottingham, 1977 p. 195 - 198 -- 212 - 216.

۲۰۴ - "رپورتیه بوخته ۴۳ لاپه ره یه كه ی" پروانه: "سهر لیدانه كه ی ریتشار دنیکسون

ی مایسی ۱۹۷۲ بز نیمپراتوریه تی تیران" دو كومیته ژماره ۰۰۷۶۷ ی

نرشیفی ناسایشی نه ته وه یی واشتون، وه زاره تی ده وه یی نه مه ریکا. نزیكه ی

چوار لاپه ره یه كى نه م دو كومیته سپراوه ته وه كاتیک كه به شیکى به "نه نی" و

به لام به شی زوری به "هیجگار نه نی" ریکخواه. به هه حال پیناچى دپراوه كه

نیوهندی به کوردهوه ههیت.

۲۰۴ - "تهفسهرینکی گرنگی ههوالگرانی نیسرائیل" دپقید کمجی:

The Last Option, After Nasser, Arafat, Saddam Hussein: The Quest of Peas in the Middle East, London 1991 p. 1194.

۲۰۵ - "بهرزانی له بهدیپهنانی نیوهندیگردنی به - توماس کارولان -". چاوپینکهوتنیکی
تهحمد چهلهبی. ۱۰ی ئابی ۱۹۹۶. لهندهن.

۲۰۵ - "گۆرانکارییه کوتوپره گشتیه کهی نیکسون" پروانه: Tad Szulc, The Illusion of Power, Foreign Policy in the Nixon Years, New York 1978 pp 582 - 585.

۲۰۶ - "زۆرمان له باره ی کوردهوه نه ده زانی". چاوپینکهوتنیکی هینری کیسنجر.
مارتا فاینارد / ماشاسوتس. ۲۳ی حوزه ییرانی ۱۹۹۲.

۲۰۶ - "زۆری له باره ی کوردهوه ده زانی" چاوپینکهوتنیکی "ریتشارد هیلمز".
واشتون دی سی. ۲۱ی کانونی یه که می ۱۹۹۱.

۲۰۶ - "کورددی به بهشینک له به ئینی چه ک فروشیه کهی داده نا". چاوپینکهوتنیکی
موريس دراپهر. واشتون دی سی. ۱۸ی کانونی یه که می ۱۹۹۱.

۲۰۷ - پهراویزه که به چاوپینکهوتنیکی "تهحمد چهلهبی" یه وه بهنده که له ۱۰ی ئابی
۱۹۹۱دا له لهندهن له گه لیدا کراوه.

۲۰۷ - "تهنانهت بهرله وهی به رهیمی رینککهوتنامه که بهستن" پروانه تهسه دعه له م,
من وشا. لاپه ره ۱۲۹.

۲۰۸ - "پۆزینک دوا ی گه راندنه وهی نیکسون" هه مان سه رچاوه لاپه ره ۲۲۵

۲۰۹ - "ستراتیژمان روون وناشکرا بو" چاوپینکهوتنیکی کیسنجر. ۲۳ی ئاب ۱۹۹۲

۲۰۹ - سه فهرینک له سه فهره ناره سمیه یه ک له دوا ی یه که کانی گۆلداماتیر، پروانه
تهسه دعه له م "من وشا" لاپه ره ۲۱۵

۲۱۰ - "هه موو یارمه تیه کانی نه مه ریکاش بۆ کورد ... له ۱۶میلیون دۆلار تیپه ری
نده کرد". کمجی: The Last Option p. 194. که ده ئیت: "یارمه تیه کانی
نه مه ریکا بۆ کورد له رینگای تارانوه بوو، با به وشیه زۆره ش نه بوو ئیت که به
تهمای بوین.

۲۱۰ - "بهشینک له یارمه تیه نه لووشده ده ن" له نامه یه کی سیامه ند عجمانی ۲۷ی

کانونی دووہ می ۱۹۹۳ء بڑ نووسہر.

۲۱۱ - "واشنتون ... دہمکرتکرد". چاوپنیکہ و تینکی توماس کارولان. نہستہ نوبل. ۵۰

تشرینی یہ کہ می ۱۹۹۱.

۲۱۲ - ززر بہروونی بیووتین، چاوپنیکہ و تینی دکور مہمجد عثمان. سلیمانی. ۹۰

تشرینی یہ کہ می ۱۹۹۱.

۲۱۳ - "لہ ناخییہ وہ"، چاوپنیکہ و تینکی سامی عہدولرہ حمان. ۱۰۰ تشرینی یہ کہ می

۱۹۹۱. رہ واندوز.

۲۱۳ - "کہ بہرزانی چاوی بہ نارچی روزفلت کہوت"، پروانہ Archie Roosevelt:

For Lust of Knowing; Memoirs of an Intelligence Officer, Boston 1988, p. 284.

۲۱۵ - "چہند کوردینکی کہ" چاوپنیکہ و تینکی عہدولرہ حمان فاسلمز. ۶۰ تہ موزی

۱۹۸۹. پاریس.

۲۱۵ - "نہوا یان دژی دہوہستان..."، نامہ یہ کی بہرزانی بڑ کونگریس و سیناتورہ کان

۲۴ شوباتی ۱۹۹۷.

۲۱۶ - "لہ بہرژوہندی نهمہریکا نہنہبوو..."، نامہ یہ کی بہرزانی بڑ جیمی کارترہ.

۹ شوباتی ۱۹۹۷.

۲۱۷ - "هیچ زہمانہ تینکی نہداینی"، لہ چاوپنیکہ و تینکی جیم ہوگلاندی ۵۰ تشرینی

دووہ می ۱۹۹۱ و ہرگیراوه.

۲۱۷ - "کاریگہریتی شیخ نهمجدی برا گہورہی"، چاوپنیکہ و تینکی ۱۰۰ تشرینی

یہ کہ می سامی عہدولرہ حمان، لہ رہ واندوز.

۲۱۷ - "لہو پروایہ دا بوو... کہ ہیچ شتیگ ... ناگریت"، چاوپنیکہ و تینکی موحسین

دزہی. لہ نندن. ۲۶ تشرینی دووہ می ۱۹۹۱.

۲۱۷ - "ژہنہ رال بہرزانی بینی و ابوو وولاتہ یہ کگرتووہ کان"، چاوپنیکہ و تینکی دکور

مہمجد عثمان. ۱۲ تشرینی یہ کہ می ۱۹۹۱. سلیمانی.

۲۱۷ - ۲۱۸ "نہوی راستی بیت ہیچ سیاسیہ کی خورہ لاتی ناہ راست پیشینبیہ کی

وای بڑ نہدہ کرا" نامہ یہ کی سیامہند عثمان بڑ نووسہر. ۲۷ تشرینی دووہ می

۱۹۹۴.

۲۱۸ - "له یه کهم نیواری ده سستینکردنه وهی شهردا"، چاوینیکه و تینیکی سامی
عه بدولره حمانی ۱۰ تشرینی یه کهمی ۱۹۹۱. رواندوز.

۲۱۸ - "خزبان بهو به لینه زاره کیانهی ... بهسته وه" نامه یه کی بهرزانی ۹ ی شوباتی
۱۹۷۷ بۆ جیمی کارتهر.

۲۱۹ - "به هیوام دواړوزانی ته منم له به کین به سه بهرم". چاوینیکه و تینیکی محمده
دوسکی ۲۷ تهموزی ۱۹۹۱. له واشنتون دی سی دا بلاو کراوه ته وه.

۲۱۹ - "تیناگه چی ده گوررا"، چاوینیکه و تینیکی کیسنجر. ۲۳ ئابی ۱۹۹۲.

۲۱۹ - "گه نچیکی کامل" چاوینیکه و تینیکی هیلمز له واشنتون دی سی. ۲۱ ی کانونی
یه کهمی ۱۹۹۱.

۲۲۰ - "گریچکو له به غدا" پروانه: William Safire, Safires Washington,
Time's Backs 1980 p. 85. که تاییدا سافیر بۆ قسه یه کی خوی ده چینه وه،

که له نیویورک تایمسی ۱۲ ی شوباتی ۱۹۷۶ دا له سترو تیکدا بلاوی کردبۆوه.

۲۲۰ - "تیمه له وه به هیزترین که بیری لیده که بته وه" و "شهرد بته وه نهوا" پروانه:

Elaine Sciolino, The Outlaw State: Saddam Hussein's Quest for Power and the Gulf Crisis, New York 1991, pp.

۲۲۰ - بریتانیه کان وشه تولعه ره ب ... به بریتانیه کان له وه نه ترسان که نه گهر تیران له
شهردیکی دواړوزدا بین لایدن بچینه ته وه نهوا ده شی نه یه لیت پاپۆره جهنگیه کانی

به بریتانیا بگه نه به سه ره. پروانه که می: The Last Option p. 193.

۲۲۰ - "نه گهر له سوچیکدا قه تیسیان کردین" پروانه: Sciolino, The Outlaw State, pp. 277- 278.

۲۲۱ - "له جارینک زیاتر" قهره داخی له کتیه که ی:

Gererd Chaliand, A People Without a Country p. 226.

۲۲۱ - "هرونی کورد وه که ناوی بۆریه که وایه" چاوینیکه و تینیکی ئیریکی رولیه له
پاریس. ۲۳ تشرینی یه کهمی ۱۹۹۳.

۲۲۱ - "قوی تیرانی له گهل موشه کی راییری بهریتانی له سه ر سنور". نه سه دولعه له م.
من وشا. لاپه ره ۴۱۸.

۲۲۲ - "دره‌نگ زانیمان" نامه‌ی ۹ شوپاتی ۱۹۷۷ به‌رزانی بۆ سه‌رزۆك جیمی کارته‌ر.

۲۲۳ - "به هاتی مانگی نه‌یلولی ۱۹۷۴". نه‌سه‌دولعه‌له‌م. عن وشا. لاپه‌ره‌ی ۳۸۷ و ۳۹۱.

۲۲۳ - "شه‌ری شیران" هه‌مان سه‌رچاوه‌ لاپه‌ره‌ ۴۱۱.

۲۲۳ - "که‌چی چه‌ند هه‌فته‌یه‌ کۆ ... چاوپنیکه‌وتنه‌ که‌ی دوا‌ده‌خرا". چاوپنیکه‌وتنی مو‌حسین دزه‌یی ۲۸ تشرینی دووه‌می ۱۹۹۱. له‌نده‌ن.

۲۲۴ - "ته‌له‌له‌ عه‌مان وقا‌هیره‌" چاوپنیکه‌وتنی مو‌حسین دزه‌یی ۲۸ تشرینی دووه‌می ۱۹۹۱ له‌ له‌نده‌ن، و چاوپنیکه‌وتنی چه‌له‌بی ۱۰ نه‌یلولی ۱۹۹۶.

۲۲۴ - ۲۲۵ "نامه‌ که‌ی ۲۲ کانونی دووه‌می ۱۹۷۵ ی به‌رزانی بۆ کیسنجهر" چاوپنیکه‌وتنی دوسکی له‌ واشتتون دی سی. ۲۷ ته‌موزی ۱۹۹۱.

۲۲۵ - "کیسنجهر له‌ میژبوور له‌و کاره‌ به‌ ته‌واوی به‌ ناگابوو". چاوپنیکه‌وتنی دوکتور مه‌جود عه‌مان. ۹ تشرینی یه‌ که‌می ۱۹۹۱. سلیمانی.

۲۲۵ - "نامه‌ که‌ی - ژه‌ نارالی به‌رپۆم -". چاوپنیکه‌وتنی دوسکی له‌ گه‌ل واشتتون دی سی. ۲۷ ته‌موزی ۱۹۹۱.

۲۲۶ - "یه‌ کینک بووه‌ له‌ هه‌لبژاردنه‌ کانی شا" و "هه‌ندی قسه‌ی که‌ش". چاوپنیکه‌وتنیکی "ولیم ئی کولی" له‌ واشتتون دی سی. ۲۱ کانونی یه‌ که‌می ۱۹۹۱.

۲۲۶ - "وا‌ه‌زایم واشتتون به‌ رینکه‌وتنه‌نامه‌ که‌ی جه‌زائیر خۆش‌حالبوو". چاوپنیکه‌وتنیکی هیلمز له‌ واشتتون دی سی. ۲۱ کانونی یه‌ که‌می ۱۹۹۱.

۲۲۶ - "به‌لای تیمه‌وه‌ یه‌ کیکه‌ له‌و سه‌ر کرده‌ ده‌ گمه‌ن ..." ب‌روانه‌:

Kissinger, White House Years, New York 1975 p. 1261.

۲۲۷ - "تیرانیش وه‌ کو تیمه‌ ..." ب‌روانه‌ راپۆرتنه‌ که‌ی کۆمته‌ی پابک.

۲۲۷ - "وه‌ کۆ له‌ سه‌رباتیکه‌وه‌ به‌ریده‌نه‌وه‌ خوارای واپوو" و "له‌م رینکه‌وتنه‌یدا رای تیمه‌ی نه‌پرسیوه‌". چاوپنیکه‌وتنیکی کیسنجهر. ۲۳ ئابی ۱۹۹۲.

۲۲۷ - په‌راویژه‌ که‌، چاوپنیکه‌وتنیکی نه‌حه‌د چه‌له‌بی. ۱۰ ئابی ۱۹۹۶.

۲۲۸ - "شار که‌سانی دیش": نه‌تقرنی پارسونس بالوئیزی پیشووی به‌ریتانیا له‌ شیران و

له ناوه راستی هفتاگاندا جینگری وهزیری دهروه بوو بۆ کاروباری خۆرهلان و بیانی، دهلی: له زستانی ۱۹۷۴ - ۱۹۷۵ دا بهرگریکردنی کورد به تهواوهتی کوتایی پنهاتبوو، بۆیه شا ده بویه رینکبه وتایه یان له گهل عیراقددا بکه وتایه ته شه رینکی راسته قینه وه. چاوینکه وتینکی "پاراسونس. ۲۱ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۱. له ندهن.

۲۲۸ - "کیشه ی کوردو کوتایه جهرگبه که ی". پروانه:

Kissinger, White House Years, New York 1975 p. 1261.

۲۲۸ - "هپاره که ی شای تیرانی ۱۹۷۵". هه مان سه رچاره ی پیشوو لاپه ره ۱۲۶۵.

۲۲۸ - "که چه له بی چوو بۆلای بهرزانی... ناگاداری بکاته وه". چاوینکه وتنی چه له بی ۴ ی کانونی به که می ۱۹۸۶.

۲۲۹ - "هپارینک بوو .. وه ک وولایتیک که خاوه ن سهروه ری خزی بیت دابروی".

Kissinger, White House Years, New York 1975 p. 1261.

۲۲۹ - "پیش نزیکه ی چوار یان شه ش ههفته" چاوینکه وتینکی کیسنجه ر. ۲۳ ی ئابی ۱۹۹۲.

۲۳۰ - "خوین له دلمان ده چۆریت": راپۆرته که ی کۆمیته ی پایک لاپه ره ۲۱۵ -

۲۱۶.

۲۳۰ - "کاره نه نیه کان وکاره...". پروانه راپۆرته که ی کۆمیته ی پایک لا ۱۹۸

۲۳۱ - "دهیزانی هه لویتستی زۆر لاوازه". چاوینکه وتنی مو حسین دزه بی ۲۸

ی تشرینی دووه می ۱۹۹۱. له ندهن.

۲۳۱ - "ئایا بنکه سه ره کییه کان... پیوه ندیان؟". پروانه راپۆرته که ی کۆمیته ی پاک.

۲۳۳ - "سه ره که وتوترین گه شتبه وه". پروانه: عه له م: من وشا، لا ۴۲۷ - ۴۲۸.

۲۳۳ - "کۆتاییمان راگه یاند". چاوینکه وتینکی مو حسین دزه بی. ۲۸ ی تشرینی

دووه می ۱۹۹۱. له ندهن.

۲۳۵ - "به راده یه ک تورپه بوو ده له رزی". چاوینکه وتینکی مو حسین دزه بی. ۲۶ ی

تشرینی دووه می ۱۹۹۱. له ندهن.

۲۳۵ - "شای تیران چاوینکه وته که ی تا ۱۱ ی نازار دواخست". کامهران قه ره داخی،

Chaliand, A People Without a Country, The Kurds and له

Kurdistan p. 215 خراوه نه بهرچاو.

۲۳۶ - "تستا چی به گه له که مان بلین؟" چاوینکه و تینکی دو کتور مه خود عثمان.

سلیمانی. ۹ تشرینی یه که می ۱۹۹۱.

۲۳۶ - "من ده زانم، به لگه نامه ی ره می عیراقم سه باره ت به که ندا و بینوه".

چاوینکه و تینکی دزه یی. له ندهن، ۲۷ تشرینی دووه می ۱۹۹۱.

۲۳۶ - "منیش له وه لامدا و وتم" عه له م "من وشا" لاپه ره ۴۱۹.

۲۳۷ - "خز به ده ست عیراق یان تیمه وه ده ده ن". له چاوینکه و تینکی جیم هزگاندی

۵ تشرینی دووه می ۱۹۹۱ دا له پاریس، ده رکه وت.

۲۳۷ - ههستی به بیوره یی و قه تیسماوی خوی کرد. عیسمه ت شهریف وائیلی له:

کتیبه که ی Chaliand, A People Without a Country, p. 173.

۲۳۷ - نامه یه کی خواحافیزی ناشکرا، قه ره داخی له کتیبه که ی:

Chaliand, A People Without a Country, p. 215 دا.

۲۳۷ - "رینگا به یه کیک له کورده کانی بدات". چاوینکه و تینکی سامی عه بدولر ه مان.

۱۰ تشرینی یه که می ۱۹۹۱. ره واندوز.

۲۳۸ - "به لام بیسوود بوو"، عیسمه ت شهریف وائیلی له:

Chaliand, A People Without a Country, p. 198 n. دا.

۲۳۸ - "به زرانی به ده م نه م برپاره وه زور ده تلته وه" چاوینکه و تینکی مو حسین دزه یی

۲۸ تشرینی دووه می ۱۹۹۱. له ندهن.

۲۳۸ - "نه گه ره زرانی .. بمایه ته وه" چاوینکه و تینکی سهر کرده یه کی کوردی بالاده ست

که نه یده ویست ناوی بهریت. ۱۱ تشرینی یه که می ۱۹۹۱. شه قلاوه.

۲۳۹ - "هیچ شوهرینکی ترم به بیردا نایه ت" عیسمه ت شهریف وائیلی، له:

Chaliand, A People Without a Country, p. 177 دا.

۲۴۰ - "مردنی عیسی سواره" چاوینکه و تینکی وو شیار زیباری. ۱۸ کانونی یه که می

۱۹۹۲. سه لاهه دین.

۲۴۰ - ۲۴۱ "سزاکه عیراق به دوورو دریزی"، قه ره داخی:

Chaliand, A People Without a Country, p. 216. دا.

۲۴۱ - "جینۆسایدی که تور" چاوینکه و تینکی و لیام نیگلتن. ۲ کانونی دووه م ۱۹۹۲

فیه‌نا.

۲۴۱ - "ته‌گەر گه‌وره لیپرسراوانی نه‌مه‌ریکا". پروانه راپورت‌ه‌که‌ی پایکت.

۲۴۲ - "له‌و باوره‌ده‌ابوو ه‌وگ‌لانده لیپرسراوانیکی نه‌مه‌ریکاییه"، چاویکه‌وتنیکی ه‌وگ‌لانده. ۵ی تشرینی دووه‌می ۱۹۹۱. پاریس.

۲۴۳ - "ته‌واو تور‌ه‌ببوو"، چاویکه‌وتنیکی دوسکی له واشنتون دی سی. ۲۷ی ته‌موز ۱۹۹۱.

۲۴۴ - "نه‌وا کارینکمان ده‌کرد که رایگرین"، چاویکه‌وتنیکی کولبی له واشنتون دی سی. ۲۱ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۹۱.

۲۴۴ - ۲۴۵ "به‌رزانی سیاسه‌تمه‌دارتان کوشت"، چاویکه‌وتنیکی دوسکی له واشنتون دی سی. ۲۷ی ته‌موزی ۱۹۹۱.

۲۴۶ - "حاییم لیفاکوف"، چاویکه‌وتنیکی حاییم لیفاکوف له واشنتون دی سی. ۲۰ی تشرینی یه‌که‌می ۱۹۹۱.

۲۴۶ - "دراپیر نیی وابوو"، چاویکه‌وتنیکی دراپیر له واشنتون دی سی. ۱۸ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۹۱.

۲۴۶ - "به‌رزانی بروسکه‌یه‌کی له شای تیرانه‌وه‌ینگه‌یشت"، چاویکه‌وتنیکی دوسکی ۲۷ی ته‌موزی ۱۹۹۱.

۲۴۷ - "ریتک له‌گیرانه‌وه‌ی چینیه‌کانی ده‌کرد"، چاویکه‌وتنیکی دراپیر له واشنتون دی سی. ۱۸ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۹۱.

۲۴۷ - کیسنجهر هیند نیی له‌سهر ... داده‌گرت، James A. Bill, The Eagle and the Lion, New Haven, Connecticut, 1988, p. 219.

۲۴۷ - "جاهیچی ترتان هه‌یه‌بیکه‌ن". پروانه: Kissinger, White House Years, p. 1265.

۲۴۸ - "به‌رزانی هه‌ستی به‌خوشیه‌کی له‌راده‌به‌ده‌ر ده‌کرد"، چاویکه‌وتنیکی دزه‌یی. ۲۸ی تشرینی دووه‌می ۱۹۹۱. له‌نده‌ن.

۲۴۸ - "به‌ه‌موو نه‌و دۆستانه‌ی ... " چاویکه‌وتنیکی دراپیر. ۱۸ی کانونی یه‌که‌می ۱۹۹۱.

۲۴۸ - "سه‌یرکه‌ن بزانه‌ن نه‌و پیاوه‌ی ناپاکی له‌گه‌لدا کردم بزانه‌ن چی به‌سهرهات"

چاوینکه و تئیکى دوسكى ۲۷ى تموزى ۱۹۹۱.

۲۵۰ - "من له مردن باکم نيه". پروانه: Roosevelt, For Lust of Knowing, p. 284.

۲۵۱ - "ترسى گولله بارانگردنيانته هديه؟". هه مان سهرچاوه لاپه ره ۲۸۸.

۲۵۳ - "تهو پسپوزره له سياسي تهى دهره وه دا كه به هينم ودان به خوگر ناسرابوو". چاوینکه و تئیکى کيسنجه ره گهل نووسه دا. ۲۳ى ئابى ۱۹۹۲.

۲۵۴ - "چله كه به دورو دريژى"، له چهند چاوینکه و تئیکى ۱۷ى تشرينى به كه مى ۱۹۹۱، له گهل؛ حاييم ليشاكوف، مه ناحيم نائوت، تسورى ساگای له ته لئه بييب.

۲۵۵ - "بالا ده ستينكى مؤساد"، چاوینکه و تئیکى له لوف هاريشين. تور شه ليم. ۱۷ تشرينى به كه مى ۱۹۹۱.

۲۵۶ - "ته نگلز ساكسونيه كان هه ميشه كه يفيان به گه له سديره كان هاتوه"، پروانه Archie Roosevelt Jr. كتيبه كه ى

For Lust of Knowing; Memoirs of an Intelligence Officer
Boston 1988, p. 205

۲۵۶ - "كورديك به تفهنگيكه وه ... له سهر شاخى دابى"، چاوینکه و تئیکى ساگای. ته لئه بييب. ۱۸ى تشرينى به كه مى ۱۹۹۱.

۲۵۶ - "به لام جار جار دابراه كه لله ره قه كان"، پروانه:

I an Black and Benny Morris, Israel's Secret War: The Untold
Story of Israil Officer, Boston, London 1991, pp. 77 - 78

۲۵۷ - "سياسه تى دهره و بهر" پروانه: سهرچاوه ى پيشوو له گهل:

Dan Raviv and Yossi Melman, Evry Spy a Prince, The Complete
History of Israil's Intelligence Community, Bosten, 1991, p. 21

۲۵۸ - "هه دورو ... ترسى زورىان ... هه بوو"، پروانه:

David Kimche, The Last Option, - After Nasser, Arafat and
Saddam Hussein. The Quest of Peace in the Middle East,
London 1991. p. 190

۲۵۹ - "كامهران عه لى به درخان"، پروانه سهرچاوه ى پيشتر:

Black and Benny Morris, Israel's Secret War

و چاوینکه و تئیکى Joyce Blau. پاریس. ۱ى کانونى دووه مى ۱۹۹۱.

یادداشته کانی Dairy of Mayor Noel on Special Duty in Kurdistan
به درخان ده‌لی، بنه‌ماله که‌ی لای عجمانییه کان به‌راده‌یه که به‌نازاوه‌چی ناسرابوو
که له شفره تورکییه کاندا کۆمه‌لیک شفره‌ی تایهت به به‌درخان هه‌بووه.

۲۶۲ - "رۆژنامه‌نووستیکی بیانی ... نارد"، چاوینکه‌وتنی ئیبراهیم نه‌حمد. ۲۵ تشرینی
دووه‌می ۱۹۹۱. له "سه‌تن. سه‌ری" ئینگلتره. جزیریکی که‌ی سه‌رگۆزشته که
ئه‌وه‌یه که دوو سیخوری ئیسرایلی به‌ناوی رۆژنامه‌نووسی ئه‌لمانیه‌وه له شته
که‌دابوون: پروانه نامه‌ی دوکتۆرای سیامه‌ند عجمان:

Contribution historique à l'étude du-Parti Demokrati Kurdistan

- Iraq 1946 - 1970; Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Paris
1985

۲۶۲ - "ئیسرایلییه کان په‌تاته‌ی پچوکه‌ی بوون"، چاوینکه‌وتنی سیامه‌ند عجمان. له‌نده‌ن
۲۴ تشرینی دووه‌می ۱۹۹۱.

۲۶۲ - "سوالکه‌ره کۆیره‌که‌ی ..."، چاوینکه‌وتنی کامهران قه‌ره‌داخی نووسه‌ری
کاروباری ده‌ره‌وه له رۆژنامه‌ی "الحیاه" له‌نده‌نی. له‌نده‌ن. تشرینی دووه‌می
۱۹۹۱.

۲۶۳ - "بیرتر دیاربوو"، چاوینکه‌وتنی "ناقوت". ته‌له‌بیب. ۱۸ تشرینی یه‌که‌می
۱۹۹۱.

۲۶۳ - "بیست هه‌زار دۆلار"، چاوینکه‌وتنی "ناقوت". ته‌له‌بیب. ۱۸ تشرینی
یه‌که‌می ۱۹۹۱.

۲۶۴ - "رۆژنامه‌نووستیکی بیانی که به‌سه‌ردان هاتبوو"، چاوینکه‌وتنی "ئه‌لیکس ئیفتی"
ی ئه‌سوشیه‌یتدپریس. نیکوسیا. ۲۱ تشرینی یه‌که‌می ۱۹۹۱.

۲۶۴ - "گامۆزگاری پاراستنی کردووه که‌ی ویستیتی"، گفتۆگۆیه که به ته‌له‌فون
له گه‌ل "ئه‌ماتریا بارام". ۱۵ تشرینی یه‌که‌م ۱۹۹۱.

۲۶۵ - "ئه‌فسه‌ریکی ئیسرایلی ... خۆی ناشکراکرد"، رۆژنامه‌ی "النور" نه‌حمد
تاله‌بانی که له‌و رۆژانه‌ی له‌به‌رزانی جیابسوونه‌وه له به‌غدا ده‌رده‌چوو، له
۲۹ کانونی دووه‌می ۱۹۶۹ به‌دووردریژی ئه‌مه‌و پیه‌ندییه‌کانی تری
به‌رزانی ئیسرایلی خسته‌روو.

۲۶۶ - "کورد شاره‌زای ناوچه که یه ..."، چاوینکه و تنیکی لیفاکوف. ته‌لشه‌بیب.
۲۰ تشرینی یه که می ۱۹۹۱.

۲۶۶ - "هه‌ر یه که بیان نیشانگره وه یه کی کارامه یه"، چاوینکه و تنیکی "ساگای". له
"رامات گام" نیسرائیل. ۱۸ تشرینی یه که می ۱۹۹۱.

۲۶۶ - "هه‌ر بۆ شه‌ر کردن دروستیون"، چاوینکه‌تی ساگای. ۱۸ تشرینی یه که می
۱۹۹۱.

۲۶۷ - "چه‌ندین کهس سهر که وتنی نه‌و شه‌ره‌یان بۆ خزیان راده‌کیشا"، له نامه‌یه کی
سیامه‌ند عه‌ماندا بۆ نووسه‌ر. ۲۷ کانونی دووه‌می ۱۹۹۳.

۲۶۸ - "بۆ چورونه‌کانی به‌رزانی له‌باره‌ی شه‌ره‌که‌ی هه‌ندریته‌وه"، چاوینکه‌وته‌که‌ی
ساگای. ۱۸ تشرینی یه که می ۱۹۹۱.

۲۶۸ - "قه‌واره‌ی زیانه‌کانی ... " ب‌روانه:

Renè Mauries, *Le Kurdistan ou la mort*, Paris, 1967

۲۶۹ - "گفتوگۆ که‌ی زه‌نه‌رال نه‌هارون یاریف له‌گه‌ل ساگای"، چاوینکه‌وته‌ی ساگای
تشرینی یه که می ۱۹۹۱.

۲۶۹ - "هه‌لاتی فرۆکه‌وان ... " ب‌روانه: Raviv and Yossi Melman, *Evry Spy a Prince*, pp. 141-143.

۲۷۰ - "قایلبونی شا"، ب‌روانه‌کێبه‌که‌ی عه‌له‌م که پیشتر ناوی هاتووه.

The Shah and I, *The Confidential Diary of Iran's Royal Court*:

1969-1977, London 1991 and New York 1992 pp. 41, 83 and 84.

۲۷۰ - "پیلانی هه‌یرشبردنه‌ سهر که‌ر کو‌ک"، چاوینکه‌وته‌کانی؛ لیفاکوف و سامی
عه‌بدول‌په‌مان. په‌واندولوز. ۵ تشرینی یه که می ۱۹۹۱.

۲۷۱ - "تیمه‌ بۆ وولاته‌ یه‌ کگرتوره‌کان گره‌فتیکین"، چاوینکه‌وته‌ی نافوت. ته‌لشه‌بیب.
۱۸ تشرینی یه که می ۱۹۹۱.

۲۷۱ - "هه‌موو نه‌و لپه‌رسراوه ..."، چاوینکه‌وته‌ی عه‌سمه‌ت شه‌ریف فاتیلی. لوزان.
۳ تشرینی یه که می ۱۹۹۱.

۲۷۲ - "تیوه‌ دیگۆل و نیکسونتان رووخاند"، ب‌روانه:

Matti Golan, Shimon Peres, London p. 150

به تابه‌تی به نوین‌کردنه‌وی دۆستایه‌تییه دیزینه‌کی له گهل نهو جوله که کورده
کۆچکرده‌وی، که له کشانه‌وه‌کی تیرانی سالی ۱۹۴۷یدا به‌ره‌ویه کیتی
شۆره‌وی نانی بز چه‌کداره‌کانی کریبوو، زۆر خوشحاله‌دبوو.

۲۷۳ - "کمچی مۆساد چاکه‌ی ... بۆ ئیسرائیل ده‌گیرایه‌وه"، پروانه: The Last
Option, p.144 که کمچی له گۆرانیکارییه سه‌ره‌کییه سیاسییه که‌دا نامه‌زه
یه‌کی بچوک به‌رۆلی ئیسرائیل ده‌کات. "به‌رده‌وام کیسنجهر له هه‌وله‌کانی
تیران و ئیسرائیل بۆ هاندان و به‌هیزکردنی راپه‌رینی کورد ناگادار ده‌کراو، قایل
کرا که بینه پال نيمه‌و پشتگیری کورد بکات و به‌ره‌نگاری بۆچوونی
سیاسه‌ته‌دارانی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ بینه‌وه که موريس دراپه‌ر سه‌رۆکایه‌تی
ده‌کرد و له‌و پرۆیهدابوون که ئه‌مه‌ریکا له‌م کیشه‌یه‌دا هیچ سوودیکی نابینیت."
به‌لام کیسنجهر برپاره‌کی له‌ دژیانبوو.

۲۷۳ - "قه‌یه‌کی نه‌ینی واه‌بو" و لیام سه‌فیری له‌ کتیبه‌که‌یدا که بيشتر نامه‌زه‌ی بز
کراوه: William Safire, Safires Washington, New York 1980 لاپه‌ره
۱۵۸۳، که بيشتر له‌ ۵۰ شوباتی ۱۹۷۶دا له ستروتيکدا بلاو کرابۆوه، ده‌ئیت:
"کورده‌کان هه‌ر بۆخه‌خۆیان چه‌زده‌که‌ن هه‌رشینک بکه‌ن بز نه‌وه‌ی ده‌ریخه‌ن
هه‌م له‌ برپاره‌کانیاندان سه‌ره‌ستن وه‌م گوشاريش له‌ سه‌ر ئیسرائیل که‌م بکه‌نه‌وه"
به‌لام کیسنجهر به‌مه‌ قایل نه‌بوو، له "۱۶ی تشرینی یه‌که‌می ۱۹۷۳دا فرمانی
به‌ لیام کولی سه‌رۆکی هه‌والگه‌ران دا که کورده‌کان له‌وه ناگادار بکاته‌وه که
- تيمه‌ دوویاتی ناکه‌ینه‌وه، کاری سه‌ربازی وه‌رشه‌ردن، که حکومه‌تیکی دی
پيشنیا‌ریکردوه، (رپۆرته‌که‌ی پایک ده‌لی مه‌به‌ست ئیسرائیله) به‌ هیچ
جۆریک له‌ به‌رزه‌وه‌ندی تیره‌ نیه‌.

۲۷۳ - "زۆر گه‌رنگی به‌و پيشنیا‌ره‌ نه‌دا"، چاوتیکه‌وتنیکی دکتۆر مه‌هود عه‌مان.
سه‌لیمانی. ۸ی تشرینی یه‌که‌می ۱۹۹۱.

۲۷۳ - "له‌یادداشته‌کانی خۆیدا"، پروانه کیسنجهر:

White House Years, New York 1975 p. 1265

۲۷۳ - "گه‌ر کورده‌کان ... به‌ته‌واوی له‌ ناربان به‌رن"، چاوتیکه‌وتنیکی کیسنجهر.
مارتا فاینیارد. ۲۳ی ئابی ۱۹۹۲.

- ۲۷۴ - "من بوجوروتیکی وام لاگه لاله بیوو که که نیسرائیلیه کان"، هه مان سهرچاوه.
 ۲۷۵ - "من حه زناکه م بهوه له که دار بکردین"، نه سه دوله له م.

The Shah and I, p. 327

- ۲۷۴ - "ده ریشکهوت بیکه لکن"، ساگی. ۱۸ تشرینی به که می ۱۹۹۱.
 ۲۷۵ - "ساگی ... ده ستیکی کهوته نه م لاو ده ستیکی کهوته نه ولا" هه مان سهرچاوه
 ۲۷۵ - "له ریزی پیشمه رگه دا ... ناپاکیتی له نارادایه"، گفتوگۆیه کی ته له فۆنی
 له گه ل کامهران قهره داخیدا. ۲۸ ی کانونی دووه می ۱۹۹۴.
 ۲۷۶ - "له پرینکدا دوولیاو نیوی تزیهاویژ ... وکشانه وه که یان به گۆرینی هیزه کان له
 قه له مدا"، پروانه The Last Option ی کمچی، لاپه ره ۱۹۵.
 ۲۷۶ - "فرمانیان له ده ستگای مؤساده وه بیکه پشت که به کسهر خویان بیچهنه وه"،
 چاوپیکه وتنی - نوری لوهریانی - وه زاره تی بهرگری له ته لئه بیب. ۱۸ ی تشرینی
 به که می ۱۹۹۱.

- ۲۷۶ - "سه ری له درن دایه تی و دل ره قی شا سورماپوو"، هه مان سهرچاوه.
 ۲۷۶ - "گه وره ئیبرسراویکی تیرانی" پروانه: کمچی The Last Option, p. 195.
 ۲۷۷ - "گه وره ئیبرسراوانی کورد دانیان به وه دا نا"، له گفتوگۆیه کی ۲۸ ی کانونی
 دووه می ۱۹۹۴ ته له فۆنیدا کامهران قهره داخی ووتنی، دوکتۆر مه جود
 عوجان، که نه وسا نزیکتیرین راویژ کاری ژهنه پال بهرزانی بوو، دانی به وه دا ناوه
 که سهر کردایه تیه که ی له بیکه گه پشتنه که ی ههردوو وهزیری ده ره وه ی عیراق
 وئیران به ناگابوو، هه له که ی تیمه له وه داپوو که نه ده هات به بیرماندا نه و
 بیکه گه پشتانه ی چهنه مانگیکیان خایاند، گه پشتیتنه سهر رۆخی به دهبینانی
 رینکه وتنیککی چه سپار.

- ۲۷۸ - "کمچی نکولی له وه ده کرد"، پروانه کمچی: The Last Option, p. 195.
 ۲۷۸ - "به لام میزوو نووستیکی نیسرائیلی"، گفتوگۆیه کی ته له فۆنی - نو فرای بینگو - له
 سه نته ری دایان، زانکۆی ته لئه بیب. نیسرائیل. ۱۷ ی تشرینی به که می ۱۹۹۱.
 ۲۷۸ - "بهرزانی هه ره به نه نقه ستیش باسه که ی ده گۆری"، چاوپیکه وتنیککی موریس
 دراپه ره واشتۆن دی سی. ۱۸ ی کانونی به که می ۱۹۹۱.

- ۲۷۹ - "وليام سافایری" له ستوتیکی. International Herald Tribune ی ۲

نیسانی ۱۹۹۱. هه‌مان بیبایه‌خی له‌لایه‌ن "مارلین فتر واتر" قسه‌که‌ری کۆشکی سپی، ۷/۶ ی نیشان و "جۆزیف فستجر"، که له ۱۰ ی نیسانی ۱۹۹۱ ی هه‌مان رۆژنامه‌دا بلاو کرابۆوه.

۲۷۹ - "تا زیاتر له‌م کارانه نزیکه‌ بی"، چاوپیکه‌وتنی و لیام کۆلی له واشتۆن دی سی ۲۰ ی کانۆنی یه‌که‌می ۱۹۹۱.

۲۸۰ - "کاری هه‌والگری"، له‌گفتوگۆیه‌کی ته‌له‌فۆنی کامه‌ران قه‌ره‌داخی ۲۸ ی کانۆنی دووه‌می ۱۹۹۳ دا، ووتی فریدریکه‌ کیۆنی راپۆتکاری سه‌ربازی نه‌مه‌ریکاییه‌ کان بۆ گنیرانه‌وه‌ی کورده‌ ئاواره‌ کان بۆ شوپنه‌کانی خۆیان، چاوپیکه‌وتنیکی ۱۳ ی کانۆنی یه‌که‌می ۱۹۹۱، راپیگه‌یانده‌ که له نزیکه‌ شاری دیانای کورده‌ کانه‌وه‌ رۆبه‌رۆوی سێ که‌س بۆته‌وه‌ که به‌ زمانی عیبری ده‌وان، به‌لام بۆی رۆون نه‌ببۆوه‌ که داخۆ له‌ویدا چیانده‌ کرد.

۲۸۰ - "خه‌لکه‌ ساویلکه‌ کان ناوچه‌ که"، چاوپیکه‌وتنی - لیویرانی - ۱۸ ی تشرینی یه‌که‌می ۱۹۹۱.

۸ - عه‌لی کیمیای

۲۸۱ - "سیمۆن فیزنتال"، چاوپیکه‌وتنی فیزنتال. ۳ ی نه‌یلۆلی ۱۹۹۴. فیه‌نا.

۲۸۳ - "قه‌لاجۆ کردنی نه‌رمه‌نییه‌ کان"، به‌بنی بۆچۆنی Lord Bryce نزیکه‌ی یه‌که‌ ملیۆن ۳۹۶ هه‌زار نه‌رمه‌نی له قه‌لاجۆ کردنه‌ که‌دا کۆژراوه‌، به‌روانه‌:

Howard M. Sacher, The Emergence of the Middle East, 1914-

107 - 106, New York, 1924, pp. 106 - 107 و کورده‌ نه‌ته‌وه‌یه‌یه‌ کان له‌و به‌روایه‌دان

که نزیکه‌ی ۷۰۰ ۰۰۰ کۆزدی تۆرکیا به‌ده‌ستی سه‌ربازه‌ عۆمانیه‌ کان، یان

به‌هۆی برسیتی و دوورخسته‌وه‌ مرده‌بن. بۆ به‌لگه‌ی زیاتری رۆلی کۆرد له

قه‌لاجۆ کردنه‌ که‌دا، به‌روانه‌: بالۆیژه‌کانی وولاته‌یه‌ کگرتۆوه‌ کان J. B. Jackson

and Leslie A. Davis له Henry Morgenthau, Ambassador Morgen

thau's, Story, Garden City, New York, 1918 pp. 263, 273, 276, 383, 386

۲۸۳ - "هه‌ولی فۆر کردنی ته‌واو یان به‌شیک ..." راپۆرتیکی ریکخراوی چاودێزی

مافی مرزوفی خزرهاتی ناوه راست "هیومان رایتس ووج" ه که له شوباتی
 ۱۹۹۴ له نیویرک، به ناوی: *Bureaucracy of Repression: The Iraqi Government in Its Own Words*
 "تاکه پلاتیکی ته و او بۆ بنسپر کردنی
 کورد" تا نیستا به دی نه کراوه، به لام هینده به لگهی به هیز هیه که ههولی
 جینوسایده که ی حکومه تی عراق پیسه لئیری . ناشکراشه که په ایمانامه ی
 نه ته و هیه کگرتوو ه کانی تایبته به قه ده غه کردن و سزادانی جینوساید، که له
 کانونی په که می ۱۹۴۸ مۆر کراوه و له ۱۹۵۱ مکاری پیکراو له ۱۹۵۹ شدا
 عراق مۆریکرد.

۲۸۴ - "زۆر به ووردی ... له راپۆرت ه کانی دادگای پشکینی ئیسپانیا." بروانه:

Henry Morgenthau, *Ambassador Morgenthau's Story*, p. 266
 گومان سه باره ت به راستی نه م بۆچونه ی مۆرگتاو چنده بۆچوونیکه تریشی
 په یدایبوو، بروانه: Heath W. Lowry, *The Story Behind Ambassador Morgenthau's Story*, Istanbul, 1990.
 یادداشته کان
 همووی پروپاگهنده ی نه مهربکا بون و، دوا ی نه وه ی له ۱۹۱۷ وولاته
 په کگرتوو ه کان جهنگی له دزی عثمانیه کان راگه یاند، به داواکردن و پیروزی
 وه زاره تی دهر وه کردنی. ده شلته یاریده دهر ه کانی سورگانتاوج له نه سه نبول
 وچ کاتی رینکخستی یادداشته کانی دوا ی گه رانه وه ی بۆ وولاته په کگرتوو ه کان
 هموویان هه ر نه رمه نی بون و بۆیه به دامه زاراندنی پتیه ندییان به دادگای
 پشکینه که وه، هموو هۆیه کی ره شکردنه وه ی ناوی عثمانیه کانیان هه بووه .
 به لام پرسیار سه باره ت به راستی Lowry خوشی هیه که حکومه تی تورکیا به
 گرتنی شوپتیکه تایبته بزی له پرینستون که وه کو راپۆر کارینکی به کرینگیرو
 رینمایی نه نقره ه بکات.

۲۸۴ - "بئیره حانه هه رچی پیاو ... بیانکوژن" له نامه یه کی هایک نه رسه لانیان، که
 له *International Herald Tribune* ی ۲۰ ی تشرینی په که می ۱۹۹۳ دایه .

۲۸۴ - زانیاری نه نیشیان ... له کومپوتهر ... پاراستوه، چاوینیکه و تبتیکه "نازاد
 عه ونی". هه ولیر ۲۲ ی نازاری ۱۹۹۱. نازاد کوردیتکه کانی هتیره شه
 نه عثمانیه کانی نه مهربکای کانونی دووه می ۱۹۹۱، دوا ی نه وه ی بۆر دو مانه که

ژورره کانی به نندیخانه‌ی خستبو و پروو و سه‌نترینگی کومپوتهری له به کیک له
بینا کانی ناوه‌وی ویزانکردبو، له‌وی هه‌لاتبو.

۲۸۴ - "ستازی" پروانه: Disappearances and Political Killings: Human Rights Crisis of the 1990 s: Atlannual for Action, Amnesty International, London 1994 p. 18

۲۸۵ - "به‌سه‌رهاتی خیزانه‌ی خزی"، چاوینیکه‌وتنیکی ووشیار زیناری. سه‌لاحه‌دین.
۱۲‌ی شوباتی ۱۹۹۲.

۲۸۶ - "هه‌والگرانی عیراق" ژه‌هری مشک گه‌مه‌یه‌کی چه‌په‌لی سیخوره عیراقیه‌کان
بوو که زور که یفیان پنی ده‌هات: له چاوینیکه‌وتنیکی دوکتور مه‌حمود
عوسمان و عهدنان موفتی پاريسدا که له ۱‌ی شوباتی ۱۹۹۱ گنیرایانه‌وه
سه‌گوزوشته‌ی به‌لاکه‌یان گنیرایه‌وه: له ۲۴‌ی تشرینی دووه‌می ۱۹۸۷‌دا
مه‌حمود عوسمانی جینگری سه‌زوکی حیزبی سوشالیست و عهدنان موفتی یاریده
ده‌ری و براده‌ریکی تریان، نافرته‌تیکی قه‌شه‌نگی کورد که هه‌سه‌ری به‌کیک له
پاسداره سه‌ره‌کیه‌کانی تاله‌بانی بووه و میرده‌کی گنیراوه، "سالیژم"ی بو له
ماستاو کردبوون و نه‌وانیش خوارده‌بوینه‌وه، به‌لام رزگاردنه‌بن. دیاره دوکتور
مه‌حمود عوسمان و براده‌ره‌کانی ناگاداری نه‌وه نه‌بوون که نه‌و نافرته له‌گه‌ل
هه‌والگرانی عیراقیدا رینککه‌وتوه، به‌رامبه‌ر به‌ردانی میرده‌کی نیشیان بۆبکات.
سێ کوردی تریان به‌ده‌م نازاریکی زور و پشانه‌وه‌وه گیانسان له ده‌ستدابوو.
(دله‌کزی و بلیقکردنی قاچ و دواتریش سه‌ر پرووتانه‌وه، دیارده‌کانی تالیومن.)
کۆنه پزیشکتیه‌ی که‌ی دوکتور مه‌حمود فریایان که‌وتبوو، کاره‌ساته‌کی دیاری
ده‌کات، خزی هه‌ر له‌ناو عیراقدا ده‌مینته‌وه و به‌لام نازایانه‌ سێ کورده‌کی دی
به‌گویتری به‌سنووردا بۆ تریان ده‌گویتریه‌وه، پاشان به‌تۆتۆمیلی فریایگوزاری
به‌ره‌و تاران بۆچاره‌سه‌ر ده‌بریتن. ناهه‌رین بۆ رینکخراوی لیپوردنی گشتی تیو
ده‌وله‌تی که‌ به‌زووی "نه‌نتنسدوتی پروسیان بلو"ی له‌ئه‌لمانیاوه گه‌یاندننی بۆ
چاره‌سه‌رکردنی گرفته‌که‌یان، دوایش UNHCR ناردنیانی بۆ له‌نده‌ن سازکرد،
که‌ له‌ویش رینکخراوی لیپوردنی نیو ده‌وله‌تی دوچاره‌سه‌ریانی به‌ده‌یتنا.
پیشمه‌رگه‌کان نه‌تیلوته‌که‌یان گه‌یانده‌ دوکتور عوسمان له‌ ناو عیراقدا.

عیراقیه کانش به‌ئینه که‌یان برده‌سەر و‌میرده گیراو‌ه که‌یان بۆ به‌ردا، ئەو‌یش به‌و
مەرجه‌ی که‌ هەر دوو‌کیان کاریان بۆ‌بکه‌ن. له‌ راپه‌رینی ۱۹۹۱دا ژن و‌میرده‌ که‌
له‌ سلیمانی گیران و‌داد‌گایی‌کران حوکمی له‌ سیداره‌دانیان دان، به‌جیاه‌ر دوو‌کیان
له‌ سیداره‌ دران.

۲۸۷ - "در‌س‌دایه‌تی عیراقیه‌کان" بر‌وانه: Freya Stork, Dust in the Lion's Paw, London 1962 pp. 141-142
هه‌روه‌ها Talcott Seelye سه‌رنج بۆ
ئمو‌ونه‌یه‌کی تر راده‌کیشی، که‌ ده‌ئیت: "عیراقیه‌کان ئاره‌زوویان له‌ دل‌په‌قی
و‌در‌ندایه‌تیه‌کی وا هه‌یه‌ که‌ له‌ گه‌ل در‌زوده‌له‌سه‌ی حکومه‌ته‌که‌یاندا نا‌گور‌نجیت"
ئه‌وه‌ش به‌ قسه‌ی Robert D. Kaplan: بر‌وانه: The Arabists: The
Romance of an American Elite, New York 1992 p. 252

۲۸۸ - "ئه‌مه‌ شیوازیکی شیوی‌تر‌او‌ه بۆ پته‌و‌کردنی بیوه‌ندی تیرینه‌کان" کار‌به‌ده‌ستیکی
ئه‌منی عیراقی که‌ بۆ سه‌ودیه‌هه‌ لاتبوو ده‌لی: له‌ چه‌ند بۆ‌ئیه‌کی سالانی ۹۸۵
و‌ ۱۹۸۶خ‌زی و‌چه‌ند کار‌به‌ده‌ستیکی سه‌ره‌کی تری ئه‌من بۆ‌ئاهه‌نگی‌کی سه‌ر
- ئه‌تر‌ئار- له‌ عیراق بانگ‌کرا‌بو‌ن. دوای نا‌نخواردن و‌ و‌یسکی و‌بیره‌ خوارد‌نه‌وه
چه‌کیان دا‌بو‌وه‌ هه‌موویان، چه‌ند‌جاری‌نک فه‌رمانی ده‌ست‌پێ‌یکردنی ئه‌و دیله‌ چاو
به‌سه‌راوانه‌یان پێ‌دا‌بو‌وه‌ که‌ پێ‌شتر چالیان بۆ هه‌ل‌که‌‌نرابوو، قوربانییه‌کانیان
ده‌که‌وته‌ ناو‌چاله‌کانه‌وه‌و ئه‌ججا به‌هل‌د‌زهر داده‌پۆش‌ران. چاو‌پێ‌که‌وتنی
ئه‌حه‌د چه‌له‌بی "گۆنگره‌ی نیشتمانی عیراقی" له‌ نه‌نده‌ن. ۱۰ئابی ۱۹۹۶.

۲۹۰ - "۴۴۰ گۆندی کورد نا‌ئه‌مرۆ ته‌خت‌کرا‌وه"، گفتو‌گۆیه‌کی ته‌له‌فۆنی له‌ گه‌ل
شۆرش په‌سول. له‌ نه‌نده‌ن. ۱۹ تشرینی دو‌وه‌می ۱۹۹۴. له‌ ۱۹۶۱دا هینزی
ناسمانی عیراق لایه‌نی که‌م ۱۲۷۰ گۆندی کاول‌کرد‌وه‌، بر‌وانه: Kaplan,

The Arabists, p. 215

۲۹۱ - "ته‌گه‌ر کر‌وا پروات"، چاو‌پێ‌که‌وتنیکی مه‌سه‌ود به‌رزانی له‌ شام. ۳ کانو‌نی
یه‌که‌می ۱۹۸۷.

۲۹۲ - "جه‌نگی‌که‌ هه‌موو دونیا ریژی ئیده‌ گرت"، بر‌وانه: Ginoside in Iraq: The
Anfal Campaign Against the Kurds, Middle East Watch New York p

۲۹۳ - "له دهرده نیل" پروانه: Henry Morgenthau, Ambassador
Morgenthau's, Story, p. 196 .

۲۹۴ - "نه گهر وانه کهین"، پروانه: Ginoside in Iraq, p. 347.

۲۹۴ - "من گه نمی نه وانم ناویت" هه مان سه رچاوه لاپه ره ۳۴۶.

۲۹۵ - "کئی به ره هه لستی نه و کاره ده کات؟" هه مان سه رچاوه لاپه ره ۳۴۹.

۲۹۵ - "بۆ ده برا خوشگوزه وانم بگردنایه؟" هه مان سه رچاوه لاپه ره ۳۵۲.

۲۹۶ - "نهم ژماره ی ۱۸۲ هزاره ی پرووتان پیوه ناوه"، چاوینیکه و تینکی عهدنان موفتی
پاریس. ۲۸ ی تشرینی یه که می ۱۹۹۱.

۲۹۶ - "به شهست هزار تا ۱۱۰ هزار که سم خه ملاندوووه"، گفتوگۆیه کی ته له فۆنی
له گهل شۆرش ره سوولدا. ۱۹ ی تشرینی دووه می ۱۹۹۴.

۲۹۶ - "به سه دان هزار کهس"، پروانه: Disappearances and Political

Killings: Human Rights Crisis of the 1990 s: Atlannual for Action,
Amnesty International, London 1994 p. 17

دیسان له باره ی به زه جهت دۆزینه وه ی ژماره ی راسه قینه ی نه وانوه ده دویت
که به بی دادگاییکردن له سیداره دراو یان گولله بارانکران. به لام پیویسته به
ژماره ی سه ره و نگو مکران بخه ملتینین، جا کوژرابن یان له سیداره درابن یان
ده سترپۆ کرابن، نه گهر هه مووی کۆبکریته وه نه وا دهرده که ویت که له
هه شتاکاندا به سه دان هزار کهس حوکی کوشتیان به سه ردا دراوه .

۲۹۶ - "راده یه کی وا کوشنده"، پروانه: National Geographic Vol. 182 No 2
August 1992 p. 46

۲۹۸ - "لایه نی کم ۶۰ گوندی گازبارانکرد" Ginoside in Iraq: p. 359

۳۰۱ - "شه ری جینوساید" چاوینیکه و تینکی و لیام نیگلتن له واشتۆن دی سی. کانونی
یه که می ۱۹۸۶.

۳۰۳ - "پیاهه کانی بهرزان ی له شام" چاوینیکه و تینکی غازی زیناری. ۶ ی مایسی ۱۹۸۷
شام.

۳۰۴ - "جیگری سه رۆک، تاها محیدین مه عرف" پروانه: International Herald
Tribune, November 8-9, 1988

۳۰۶ - "به رماوه ی غازی ... " پروانه: Ginoside in Iraq: p.xxix

۳۰۷ - "گلاسی بزیگرامده"، چاونیکهوتنی نه پریل گلاسی له واشتون دی سی.
۲۲ی کالونی یه که می ۱۹۹۴.

۳۰۹ - "هیچ زانیاریه کمان ... نیه"، پروانه: Bureaucravy of Repression: The Iraqi Government in Its Owrds, Humen Rights Watch\ Middle East, New York 1994

۳۱۰ - "له سردانی حوزه یوانی ۱۹۸۸یدا"، چاونیکهوتنی جهلال تاله بانی. پاریس
۲۱ی نه یولی ۱۹۸۸.

۳۱۲ - "به غدا به نهنق و به شوکوانه"، پروانه: Bureaucravy of Repression: The Iraqi Government in Its Owrds, Humen Rights Watch\ Middle Eest, New York, 1994 p. 23
شواندن ده دوتیت، نووسره کان نامازه بز نه وه ده کهن که له کاتیکدا هیچ
"کاکه پلاتیکی سهره کی ته او" به دینه کراوه، به لگه کان "له ژماره یه کی زوری
فایله کاندا، با به پهرش و بلاویش بن، به لام راستیه کی گونجاو هدر دهرده خدن.
که گونجاوییه که بیان به شه کانی گه مه یه کی گه وره ی نالوز ده نوین.

۳۱۳ - "ورده کاریه کانی یاسای توده وله تی" گفتو گزیه که به ته له فزن له گه له
شورس ره سولدا. له ندهن. ۱۷ی تشرینی دووه می ۱۹۹۴.

۳۱۳ - "دهر یخست که ده کسرت دادگای ... " پروانه: Istvan Deak, Misjudgement at Nuremburg, The New York Review of Books,

۳۱۶ - "ه گهر واشیدابنن که هه ندیک که سی باش له ناو کوردا هه بن"، پروانه:
Ginoside in Iraq: p. 353

۳۱۶ - "کهس ناتواتیت له کهر کوکوهه بچیت بز هه ولیر"، سهرچاره ی پیشوو لا ۳۴

۳۱۹ - "هوانه یاخیه کان"، سهرچاره ی پیشوو لاپره ۶۸.

۳۱۹ - "دوو نه فسره ی پله داری غیراقی دیله وه"، گفتو گزیه کی به ته له فزن له گه له
شورس ره سول. له ندهن. ۱۹ی تشرینی دووه می ۱۹۹۴.

۳۱۹ - "تاله بانی داوای کردنه وه به کی که نالچکی تاپه تی لیکردم"، پروانه:

Ginoside in Iraq: p. 349

۳۲۳ - "به لایه نی که مه وه توربانیه کانی هه له بجه ی به ۳۸۰۰ کهس داناوه"، گفتو

گروه که به تلفون له گهل شوړش ره سولدا. له ندهن ۱۹ ی تشرینی دووهمی
۱۹۹۴.

۳۲۴ - "سهره پرای نوو بدلگه بهی که هیچ گوماتیکی نه ده هیشته وه"، هم جزره باسه
له کتیه کی: Stephen C. Pelletre: The Iran- Iraq War: Chaos in a Vacuum, New York, 1992
که نیران گازبارانی
هه له بجهدی کردوه، له و راستییه وه هاتبوو که هه ندیگ له لاشه ی کوزراوه کان
نیویان شین هه لگه پابوو، که نه وه هدر له گازی سایانیده وه په پیدا ده بیت که
پروا واپوو غیراق نه و جزره گازه ی نه و حاله ته ی لیده که وپته وه نه یبیت،
به لام که له ۲۳ ی مایسی ۱۹۲۳ Middle East Watch چا وینیکه و تئیکه
له گهل دوکتور هاوارد هز دا کرد که له ناموزگای پزشکی گشتی له هارفارد
پروفیسوره، پروفیسور هاوارد هز روونیکرده وه که یو شینوونه وه له: Actyle
holines terase in hibitors پشه وه، که کار له "نه عساب" ده کات و کونه نداسی
هه ناسه دانیش نیفلیج ده کات. (پروانه: 26: Ginoside in Iraq). راستییه
که ی پاشان توژینه وه ده ریخست که گازبارانه کی هه له بجه تیکه له به کی گازی
خهرده ل و با به ته کانی دژی نه عساب و سارین و تابون و X7 که بز به که مینجار
سه دام به کار پیناوه. ۱۰ سائیک دوی هیره که، به لگه ی ره وایی به و که سانه ی
به ر که و تپوون و نه مردپوون ده ر که وت، که به ده ست گه لیک ده ردی "بوماوه"
وه و پته ی پیست و نه نگه نه فسه ی و حاله ی شیریه بجه ی خراب و له بارچوونی
مندال و مندالی شیواو له دایکیبوی و ه کت به رتپوونی زمان و قلشی یو و نه خوشی
دل و که موکورتی سیه کانه وه، تووشی گه لیک ناره حته ی وزه لیلی بیوون. له
به ر نامه به کی به به لگه ی ته له فریونی - گواپن رو به رتس - دا، که شوباتی ۱۹۹۶
له که نالی چواره وه و نیشاندرا، - کریستین گوسدن - پسیپوری "بوماوه" ی زانکوی
لیشه ریول ناکامی باسه کانی خزی له ناو هه له بجهدا، بزیده ر که وت که گازی
ژه هراوی و ورووژم بز DNA ده بات که کللی ژیاوه و کارینک ده کات که
خانه کان به شیواوی به شین.

۳۲۴ - "هه لکه که ده ترسن"، چا وینیکه و تئیکه دوکتور مه حمود عثمان. شام. ۲۳ ی
نیسانی ۱۹۸۸.

- ۳۲۵ - "کورد هه مووی ده یزانی"، گفتوگۆیه کۆ به ته له فۆن له گه له سه سولدا.
له ندهن. ۱۹ تشرینی دووه می ۱۹۹۴.
- ۳۴۴ - "زۆر به ریز بره گه وری که هه ندهی هه له سوکه وتی سهیری هه بوو" چاویکه وتن
له گه له عه بدلو له سه لام به زانی. بهرزان/ عیراق. ۲۳ ی حوزه ییرانی ۱۹۹۳.
- ۳۴۶ - "یه کۆ له بهر زانییه به خته وه ره کان"، چاویکه وتی فاتمه حه مه سالح. بهرزان/
عیراق. ۲۳ ی حوزه ییرانی ۱۹۹۳.

۹ - بومه له رزه کۆمه لایه تییکه ی تورکیا

- ۳۴۹ - "هیزیکی شاراهه" شفره یه که هیزه چه کداره کانی سویاو ناسایش ده گه یه تیت.
له نووسینیکی "یاوز گو کمان" ی رۆژنامه ی "حوریه ت" ی ۲۳ ی کانونی یه که می
۱۹۹۵.
- ۳۵۹ - "خهرجی شه ریکه"، بهروانه رۆژنامه ی Turkish Daily News ی ۲۱ ی
کانونی دووه م و ۲۵ ی نازار و ۱۶ ی حوزه ییرانی ۱۹۹۴. له چه له
چاویکه وتینیکی خۆمدا که له گه له هه ندهی دیپلۆماتی خۆرئاواییدا، له شوباتی
۱۵ ۱۹۹۶ کردبووم و بیان راگه یاندم که خهرجی راستی تورکیا له وانده یه له ۱۰
بلیۆن دۆلاری تیه ریتیت.
- ۳۵۹ - "۳۰۰.۰۰۰ که سیک"، خه ملاندنی مه سعود یه له مازه کاتیک که له ریزی
به ره له سکاراندا بوو. بهروانه: رۆژنامه ی حوریه ت. ۱۶ ئابی ۱۹۹۵.
- ۳۶۰ - "۳۲۰.۰ کورد دیار نه ما"، بهروانه رۆژنامه ی "میلیه ت" ی کانونی یه که می
۱۹۹۴. ژماره ی نه و جزره کوشتنه ی به ۳۲۴۰ که س له قه له مداوه، که
زۆریه ی له شاره کوردنشینه کاندا بووه.
- ۳۶۱ - "ته گه له گوندیکه دایی"، بهروانه ی "۶۰ ده قیقه" ی CNN ی نه مه ریکایی. ۱۴
ی کانونی دووه می ۱۹۹۶.
- ۳۶۲ - "کاری تیرۆر"، بهروانه رۆژنامه ی "جهوریه ت" ی ۱۱ تشرینی یه که می ۹۹۴.
- ۳۶۲ - "ده رسم ... به کارهینانی گازی ژه هراوی"، نه فسه رینیکی میژوونووسی سویای
تورکیا، له سالانی حه فتادا، کتیییکی وورد رینکخراوی به مه بهستی نه وه ی له

یه که به شدت بیت، له سهر شورشه کانی کوردی تیوان ههردوو جهنگی جیهانی،
دهرکرد، زۆر به زوویی له بازاردا گردکرایه وه، ژماره ی قوربانیه کانی به
رینکونیکه تپادا نه بوو، به لایم بالاده ستیکی فه پهنسای ده لیت، ۴۰۰۰۰ کوردی
دهر سیمی کوژراون، که دوورنیه زۆری پیوه نرابیت، به ههرحال ده کرسی بز
کتیبه که ی: Lueien Rambout: Les Kurdes et Le droit, Paris 1947

p.39

۳۶۳ - "نه ته وه ی تورکی لیده رچنیت"، پروانه رۆژنامه ی - میلیهت - ی ۳۱
ته موزی ۱۹۳۰. وه زیری داد باشتر دانی پیادا نا که وتی: "ته وانیه له باو
وباپیره وه تورک نین یه که مافیان ههیه نه ویش نه و مافیه که خزمه تکارو کۆپله
بن".

۳۶۳ - "ده بوایه نه وه بکرایه"، چاوینکه وتینکی خدر گویتاش. نه نقه ره. ۸ شوپاتی
۱۹۹۶.

۳۶۳ - "ویزانکردنی - قرتاجه -" بزچهند ههفته یه که رۆژنامه کانی تورکیا هانی به زۆر
دهست به سهرداگرتنی دهر سیمی نه دا که دهنگی کاولکردنیان ده دا، پروانه:
کتیبه که ی Arshak Safrastion به ناوی: Kurds and Kurdistan, London
1948, p.86. سافرستان پیش جهنگی جیهانی یه که م جینگری کۆنسولی
به بریتانیا بوو له به تلیس، هه رچه نده به بنه چه نه رهنی بوو سه ره پای کوشتاری
نه رهنیه کانی ۱۹۱۵، که چی هه ر به دۆستی کورد ما بۆوه.

۳۶۴ - "ته گهر قسه ت له گهل خه لکه کانی بکرایه"، له نووسینکی رۆژنامه نووسی
تورک - عجمان مه تی -، که له نیسانی ۱۹۴۸ دا له رۆژنامه ی "سون پوستان" دا
بلاو کراوه ته وه، که ندادل نه زانیش له: Gerard Chaliand, A People
Without a Contry, London 1980 p. 72

۳۶۷ - "باو وباپیران"، چاوینکه وتینکی نه حهد تورک. نه نقه ره. ۸ شوپاتی ۱۹۹۶
۳۷۳ - "بۆچوونه کانی گو کتالپ"، بۆ یه که بچار له: The Principles of Turkism,

Ankara, 1920 هوه وه رگراوه دووهم جار له: Kucuk Mecmua
No. 28, Diyarbakir, 1923 دابلاو کراوه ته وه، له Pan Turkism in Turkey
A study in Irredentism, by Jacob M. Landau, London 1981

ی بزرگراه.

۳۸۵ - پیوه‌ندیه‌کانی نوزال له‌گه‌ل سوپادا، سالی ۱۹۹۱ نوزا به تووربه‌ییه‌وه به سوپاکه‌ی ووت: "پیوه هدر بزرگراه‌تاکردن ودروستکردنی نه‌پارتمان بزرگراه‌سهران زور باشن، نپتر هیچی دی." بروانه: Les Cahiers de Orient, 1993 Paris.

p.15

۳۸۷ - "نوزال به‌وجوره بیروی له‌کوردده‌کان ده‌کوردده‌وه"، چاوپیکه‌وتنی دیپلوماتیکی خورنواوا، به‌و مەرجه به‌گفتوگوترکردنه‌که قایل بوو که ناوی نه‌هنیریت. نه‌نقهره. ۷ شوباتی ۱۹۹۶.

۳۸۷ - "رینگا به‌که‌سانی وه‌که من ده‌ده"، چاوپیکه‌وتنی مه‌مه‌ده‌ده‌عه‌لی بیراند. نه‌سته‌نبول. ۵ شوباتی ۱۹۹۶.

۳۸۷ - ۳۸۸ "تاهه‌نگه‌کانی جه‌ژنی نه‌وروز". بینی: Helsinki Watch vol. 4 No. 9. ی حوزه‌ییرانی ۱۹۹۲، هیزه‌کانی سوپاو وپزلیسی تورکیا راسته‌وخز له‌همه‌وو رووداوه‌کانی نه‌وروز به‌رپرسیارن. "حیزبه‌پچوکه‌که‌ی - حیزبه‌ی گه‌لی دیموکراتی وکومه‌لایه‌تی" که له‌حکومه‌ته‌ئیتلافه‌که‌دا به‌شداربوو، سهرزه‌نشتی "به‌چری به‌کاره‌ینانی هیزه‌کانی ناسایشی" کردوه، ده‌ئیت کورژاو وهریندارانی حکومت نه‌زانرا.

۳۸۹ - "نوزال وچاندار"، چاوپیکه‌وتنیکی جه‌نگیز چاندار. نه‌سته‌نبول. ۱۸ شوباتی ۱۹۹۶.

۳۹۰ - "هدولی پیوه‌ندیه‌کی باشی... ده‌ده"، چاوپیکه‌وتنیکی نه‌حمد تورک. نه‌نقهره. ۸ شوباتی ۱۹۹۶.

۳۹۳ - "گه‌ر نوزال بمایه‌وچاره‌سهری..."، چاوپیکه‌وتنیکی بیراند. نه‌سته‌نبول. ۵ شوباتی ۱۹۹۶.

۳۹۵ - "نامه‌ی‌کی نوزال" بروانه: The Independent, London, November 13, 1993

۳۹۸ - "تورکیا له‌به‌ندکردنی رورژنامه‌نوسدا... هه‌زار په‌لی به‌پشتی"، بروانه: نیویورک تایمز. ۱۵ لزاری ۱۹۹۶.

۴۰۰ - "خیزانی تریک بانگیانکرده‌مالی خویان"، چاوپیکه‌وتنیکی خیزانی تریک

نه‌سته‌نبول. ۷ شوپاتی ۱۹۹۶.

۴۰۲ - "گورسیل نه‌زمونه‌که‌ی خوی..." چاویکه‌وتنی قه‌دری گورسیل. نه‌سته‌نبول.

۵ شوپاتی ۱۹۹۶.

۴۰۴ - "هم‌سور نه‌خوشیبه‌کی و‌دیارده‌یه‌کی"، نه‌و کورده‌غیراقیانه‌ی که‌ له‌ دژی

PKK شه‌ریان ده‌کرد له‌دالی ۱۹۹۲ دایانگه‌یاند‌ه‌بروکه‌ PKK برینداره‌کانی

خزبان نه‌کوشت نه‌ک به‌دیلگیرین. چاویکه‌وتنی نووسر له‌ه‌ولیر، ۱۴ ی

کانونی دووه‌می ۱۹۹۳.

۴۰۵ - "سورته‌منه‌نی شه‌ره‌که‌ن" چاویکه‌وتنیکی کامهران نه‌نان. نه‌نقره. ۸ شوپاتی

۱۹۹۶.

۴۰۶ - "حکومت گه‌یشتره‌نه‌و پروایه‌ی"، پروانه: به‌لگه‌نامه‌ی FO 371\ 1157

توفیسی تومارگه‌گشتیبه‌کانی به‌ریتانیا/کیو/ به‌ریتانیا.

۱۰ به‌رچایی سه‌ک

۴۱۲ - "گهر یشتر نه‌مزانیبت بۆچی"، گفتو‌گوبه‌کی نه‌جهد چه‌له‌بی. له‌نده‌ن. ۲۷ ی

نه‌یلولی ۱۹۹۵.

۴۱۵ - "دوو ملیۆن دۆلار"، به‌رزانی وتاله‌بانی گه‌یشته‌نه‌وه‌ی که‌ نیوه‌ی تیچورنه‌که‌

پنیکه‌وه‌بیده‌ن وه‌هر یه‌ک ملیۆن دۆلار بۆنیته‌وه‌ که‌ واشتۆن دابینی بکات.

ووشیار زنیاری. له‌نده‌ن. ۲۷ ی. تشرینی یه‌که‌می ۱۹۹۶.

۴۱۵ - "بازرگاتیی نه‌وته‌قاچاخه‌که‌ی عیراق"، سالی ۱۹۹۶ چه‌ندین سه‌رچاوه‌ی

کورد ده‌ستکه‌وتی رۆژانانه‌یان به‌ ۱۵۰۰۰۰ - ۲۰۰۰۰۰ دۆلار ده‌خه‌ملاند،

له‌ ۳۰ تشرینی یه‌که‌می ۱۹۹۶ دایکاربه‌ده‌ستیکی بالاده‌ستی وه‌زاره‌ی

ده‌ره‌وه‌ی نه‌مه‌ریکا له‌ واشتۆن دی سی ده‌یگه‌یاند‌ه‌ ۲۵۰۰۰۰ دۆلار.

۴۱۷ - "گوبی بۆ نامۆزگاری که‌س رانه‌ده‌گرت"، چه‌له‌بی له‌ گفتو‌گوبه‌کی ۲۷ ی

نه‌یلولی ۱۹۹۵ دایینی ووتم: "بۆ چه‌ند مانگیک تاله‌باییم له‌وه‌ ووریا‌ده‌ کرده‌وه‌

که‌ واز له‌ سوژن نازن وسوکایه‌تی پیکردنی مه‌سعود به‌نیت، به‌لام بیسودبوو.

پیشمروت، خو‌نه‌گهر نیشه‌که‌ش باش نه‌هات، نه‌وا تیران تا نه‌و کاته‌ی یه‌کیتی

نیشتمانی تا سر سنور راوده نریت هیچ یارمه تیه کت نادات، هدر بۆئه وه ی به
ته و اهه تی پشتیان نبیه ستی.

۴۱۷ - "پۆژنامه به کی پارتی دیوکراتی کوردستان و گفتو گوئکه ی بهرزانی و پیلیترو"،
چاوتیکه و تنیکی زیباری. له ندهن. ۲۱ ی ته یلوی ۱۹۹۶.

۴۱۸ - "داوای پشتگیریکردنی له سوپای غیراکرد". نه و ده بابوه تانکانه ی دژ به
هه و لئیر به کارهینان، وه ک دواتر ده رکهوت له ۱۲ ی ئابه وه شاری تکریتی
شوینی دایکبونی سه دام حسینیان جیهنشتبوو، وای نیشانده دا که کاره که ی
هه و لئیر هه له و پۆژانه ته موزه وه که تیران هاتبووه غیراوه وه ته و او بیری
لنیکرابوووه پلانی بۆ داریوراوو. ووتوی جدی له تیوان بهرزانی و به غدادا له
مانگی پیشتره وه ده ستی پیکردبوو. گفتو گو به ک به ته له فزن له گه له چه له بیدا،
له واشتۆن دی سی. ۱۵ ی ئابی ۱۹۹۶.

۴۱۹ - "به ئین و به یمانه کان ... نووسراویش بوون". سالی ۱۹۹۲ واشتۆن هه ولی دا
هه ردوو سه رکرده ی KDP و PUK قایل بکات پچه کۆنگره ی نیشتمانی
غیراوه وه INC و سکورکوف، له دوا ی بیرخسته وه ی ناپاکیه کانی کیسنجه ر
به بهرزانی ووت: "تیمه پشتتان به رناده یین"، هه ر بۆ نه و نیاز هه ش به یکه ر به
نوسین هه مان به یمانی دا. چاوتیکه و تنیکی زیباری. سه لاهه دین. ۵ ی شوپاتی
۱۹۹۶. "ته لگۆر" که کار به ده ستیکی زۆر بالاده ستی نه مه ریکایه، به ناشکرا
داوای لاهردنی سه دام حسین ده کات، "له یک" یش پاراستنی کورد و شیعه دوویات
ده کاته وه. شایه تیه که ی پاول وولفویتز، که له بهرده م کۆمته ی پوه ندیبه کانی
به یاننامه ی نه نجومه نی پیران بۆ کاروباری خۆره له لاتی نزیک و کۆمته ی دووه می
باشووری ناسیای ۱۹ ی ته یلوی ۱۹۹۲ دایان.

۴۱۹ - سکورکوفتی خانه نشینی تستا، پروانه پۆژنامه ی یوزویکی ۲۳ ی ته یلوی
۱۹۹۶.

۴۲۲ - "۳۰۰ تۆپ ... هتد". شایه تی "جۆن دۆیج" به ریۆه به ری CIA به رامبه ر
کۆمته ی تایه تی هه و الگرا ن نه نجومه نی پیران، له ۱۹ ی ته یلوی ۱۹۹۶ دا.

۴۲۲ - "پووداوه که شه ریکی ناخۆی کورده"، پروانه نووسینه که ی Perry که له
۹ ی ته یلوی ۱۹۹۶ دا له: International Herald Tribune دا بلاو کرابۆره.

۴۲۳ - قسه‌یه کی بی بنه‌ما، چاوینیکه و تنیکی موئه‌یه د یونس، له ۶ شوباتی ۱۹۹۶ دا پی راگه یاندم که چند سائیک بوو نه مه‌ریکیه کان به‌لینی نه‌ویان دابو که نه‌و کوردانه‌ی کاریان بو ده‌که‌ن له کاتی پیوستدا ده‌ربازیان بکه‌ن، که‌چی به‌لینه‌که‌یان نه‌برده‌سر.

۴۲۳ - "له‌و ناپاکیتییه هه‌ستیان به‌شه‌رمه‌زاری نه‌ده‌کرد". سامی عه‌بدو له‌رحمان رایگه‌یاند که، پارتی دیموکراتی کوردستان نه‌وانه‌ی له‌ ناوچه‌کانی نه‌واندا بوون و سه‌ر به‌کۆنگره‌ی نیشتمانی غیراقی بوون رزگاریکردبوون، به‌لام له‌وانه‌ به‌رپرس نه‌بوون که له‌ ناوچه‌کانی تاله‌بانیدا بوون، مه‌به‌ست هه‌وئیر و عه‌بینکاوه‌یه. کۆنگره‌یه‌کی رۆژنامه‌گه‌ری. سه‌لاحه‌دین. ۱۲ ی نه‌یلولی ۱۹۹۶.

۴۲۳ - "دورگه‌ی به‌رازان"، شایه‌تی پاول و ولفویتر له‌به‌رده‌م کۆمیته‌ی کاروباری ده‌ره‌وه‌ی خزره‌لاتی نزیک و باشووری ناسیای نه‌نجومه‌نی پیرانی ۱۹ ی نه‌یلولی ۱۹۹۶ دا بویان.

۴۲۵ - "ناشکرایه هه‌والگران ..."، شایه‌تی دویج، به‌رامبه‌ر کۆمیته‌ی هه‌والگرانی تایه‌تی نه‌نجومه‌نی پیران.

International Herald, Sept. 12, 1996: پروانه "نه‌گه‌ر به‌رپرسیاریتی" ۴۲۶-۴۲۵
۴۲۶ - "MCC" شایانی باسه‌ چند سه‌ر کرده‌یه‌کی بالاده‌ستی KDP و PUK جیا به‌ جیا دووپاتیان ده‌کرده‌وه که MCC گه‌ر لیره‌و له‌وی رۆژنیکه‌ی هه‌بویه‌و ده‌رزنی هه‌ردوو کت به‌رزانی وتاله‌بانی- دابدایه، ده‌یتوانی شه‌ره‌کاولکه‌ره‌که‌ رابگری. چند چاوینیکه و تنیک له‌ کوردستانی غیراق. شوباتی ۱۹۹۶.

۴۲۷ - "۷۹۵ ملیۆن دۆلار"، سالی مالی ۱۹۹۱، له‌مه‌ نزیکه‌ی ۵۸۳ ملیۆنی به‌کار هینرا، سال له‌دوای سال که‌مه‌تر ده‌کرایه‌وه، بو سالی دواتر گه‌بسته ۷۱ ملیۆن و دواتریش له‌ سالی ۱۹۹۶ دا هینرایه‌ سه‌ر ۲۲ و ۴ ملیۆن. پروانه لاپه‌ره‌ راستیه‌ کانی (۶۰/۹۶) ی وه‌ز کاله‌ی وولاته‌یه‌ کگرتوه‌کان بو په‌ریندانی جیهانی، ۵ ی نه‌یلولی ۱۹۹۶.

۴۲۸ - "دامه‌زراندنی درۆ"، چاوینیکه و تنیکی زیناری. له‌نده‌ن. ۹ ی نه‌یلولی ۱۹۹۶.

۴۳۰ - "به‌شیه‌یه‌ک که‌ کس به‌روای پینه‌کات نیی له‌سه‌ر نه‌وه‌ داده‌گرت". نه‌م

قسه‌یه‌ی "ناسۆجیله‌ر" له‌ The New York Times ی ۲۱ ی نه‌یلولی ۱۹۹۶

دا دههینراوه.

۴۳۸ - "زور سوکایه تیه"، راپورتی - رینکخراوی لیوردنی تیر دهوله تی - (پیشیلکردنی مافی مروف له کوردستانی غیرالی دواى سالی ۱۹۹۱ هه).

۴۳۹ - "له سهر کورد قران - جینوساید" دواى ووردپورونه لهو به لکه نامانه ی که له عیراق گیران ویز وولاته یه کگرتووه کان گویرانه وه، رینکخراوی "چاودیزی مافی مروف - هیومان رایتس ووج" بهر هیوایه ی بز به دادگایدانی عیراق له بهردهم دادگای دادی تیر دهوله تی لاهایدا دهستیشخهری تومه تی جینوساید خسته سهر عیراق بیت، پیوه لندی به چهندین حکومه ته وه کرد. پروانه بیره وه ریه کانی - کینیت روت ی بهرپیره بهری جینه جیکردن له رینکخراوه که ۱۵. ۳۰ ی نه یلولی ۱۹۹۴.

۴۳۹ - "شهر و پیشیلکردنه کانی مافی مروفمان"، چاوینکه ورتی بهرزانی. سه لاهه دین. ۱۳ ی شوباتی ۱۹۹۶.

۴۴۱ - "بهرزانی به یارمه تی سه دام هه موو کوردستانی هه لלוشی"، پروانه The Daily Telegraph ی ۱۸ ی نه یلولی ۱۹۹۶.

۴۴۷ - "یگلتن ... دیسانه وه ده لیت"، پروانه: William Eagleton, Jr., The Kurdish Republic of 1946 London. pp.131-132

سەرچاوه كان

- Adamson, David. *The Kurdish War*. London, 1964.
- Alam, Asadollah. *The Shah and I: The Confidential Diary of Iran's Royal Court, 1969 - 1977*. New York, 1992.
- Amnesty International, *Getting Away with Murder: Political Killings and 'Disappearances' in the 1990s*. London, 1990.
- _____. *Human Rights Abuses in Iraqi Kurdistan Since 1991*. London, 1995.
- _____. *Iraq: Human Rights Violations Since the Uprising*. London, 1991
- _____. *Iraq: The Need for Further United Nations Action to Protect Human Rights*. London 1991.
- _____. *Turkey: Brutal and Systematic Abuse of Human Rights*. London 1989.
- Bell, Gertrude. *The Desert and The Sown*. London, 1907.
- Black, Ian, and Benny Morris, *Israel's Secret War: The Untold Story of Israeli Intelligence*. London, 1991.
- Bois, Thomas. *The Kurds*. Beirut, 1965.
- Bulloch, John, and Harvey Morris. *No Friends but the Mountains: The Tragic History of the Kurds*. New York, 1992.
- Chaliand, Gerard. *A People Without a Country*. London, 1989, and Brooklyn, 1993.
- "Civil War in Iraq." Committee on Foreign Relations, United States Senate, Staff Report, 1991.
- Cockburn, Andrew, and Leslie Cockburn. *Dangerous Liaison: The Inside Story of the U.S.-Israeli Covert Relationship*. New York 1992.
- Dersimi, Nouri. *Le Dersim dans l'histoire du Kurdistan*. Aleppo, 1952.
- Driver, G. R. *Kurds and Kurdistan*. Mount Carmel, 1919.
- Eagleton, William, Jr. *An Introduction to Kurdish Rugs and other Weavings*. Buckhurst, Essex, England, 1998.
- _____. *The Kurdish Republic of 1946*. London, 1963.
- Edmonds, C.J. *Kurds, Turks and Arabs: Politics, Travel and Research in Northeast Iraq, 1919-1952*. London, 1957.
- Farouk-Sluglett, Marion, and Peter Sluglett. *Iraq Since 1958: From Revolution to Dictatorship*. London, 1987 and 1990.
- Fromkin, David. *A Peace to End All Peace: The Fall of the Ottoman Empire and the Creation of the Modern Middle East*. New York, 1989.
- Galbraith, Peter W. 'The United States and the Kurds.' Remarks delivered to the H. John Heinz III School of Public Policy and Management, Pittsburgh, November 5, 1992.
- Ghareeb, Edmund. *The Kurdish Question in Iraq*. Syracuse, 1981.

- Ghassemlou, Abdul Rahman. *Kurdistan and the Kurds*. London, 1980.
- Gordon, Michael, and Bernard E. Trainor. *The Generals' War: The Inside Story of the Conflict in the Gulf*. Boston and New York, 1995.
- Gunter, Michael. *The Kurds in Turkey*. Boulder, Colorado, 1990.
- _____. *The Kurds of Iraq: Tragedy and Hope*. New York, 1992.
- Hamilton, Archibald M. *Road Through Kurdistan*. London, 1937.
- Hay, W. R. *Two Years in Kurdistan*. London, 1921.
- Hourani, Albert. *A History of the Arab Peoples*. Cambridge, Massachusetts, 1992.
- Howell, Wilson N. 'The Soviet Union and the kurds: A Study of a National Minority.' Unpublished Ph.D. thesis, University of Virginia, 1965.
- Human Rights Watch. 'Bureaucracy of Repression: The Iraqi Government in Its Own Words.' New York, 1994.
- _____. 'Landmines: A Deadly Legacy.' New York, 1993.
- 'Incontournable Turquie.' *Les Cahiers de l'Orient*. Paris, 1993.
- Izady, Mehrdad R. *The Kurds: A Concise Handbook*. Washington and London, 1992.
- Kaplan, Robert D. *The Romance of an American Elite*. New York, 1992.
- al-Khalil, Samir. *Republic of Fear*. London and New York, 1990.
- Kimche, David. *The last Option-After Nasser, Arafat and Saddam Hussein: The Quest for Peace in the Middle East*. London, 1991.
- Kinnane, Derk. *The Kurds and Kurdistan*. London, 1964.
- Kinross, Lord. *Ataturk: The Rebirth of a Nation*. London, 1964.
- Kutschera, C. *Le Mouvement national kurde*. Paris, 1979.
- Laurie, Thomas. *Dr. Grant and the Mountain Nestorians*. Boston, 1853.
- Lowry, Heath W. *The Story Behind Ambassador Morgenthau's Story*. Istanbul, 1990.
- Makiya, Kanan (Samir al-Khalil). *Cruelty and Silence: War, Tyranny, Uprising and the Arab World*. New York, 1993.
- Mauries, Rene. *Le Kurdistan ou la mort*. Paris, 1967.
- McDowall, David. *The Kurds: A Nation Denied*. London, 1992.
- _____. *A Modern History of the Kurds*. London, 1996.
- Middle East Watch. 'The Anfal Campaign in Iraqi Kurdistan: The Destruction of Koreme.' 1993.
- _____. 'Endless Torment: The 1991 Uprising in Iraq and Its Aftermatch.' 1992.

_____. 'Genocide in Iraq: The Anfal Campaign Against the Kurds.' New York, 1993.

_____. 'Hidden Death: Land Mines and Civilian Casualties in Iraqi Kurdistan.' October 1992.

_____. 'Human Rights in Iraq.' 1990.

_____. 'Kurds Massacred: Turkish Forces Kill Scores of Peaceful Demonstrators.' 1992.

_____. 'Unquiet Graves: The Search for the Dissappeared in Iraqi Kurdistan.' 1992.

More, Christiane. *Les Kurds aujourd'hui: Mouvement nationale et partis politiques*. Paris, 1984.

Morgenthau, Henry. *Ambassador Morgenthau's Story*. Garden City, New York, 1918.

National Security Archive. 'Iran 1977-1980.' Previously classified documents from Department of State and other government agencies.

Nikitine, Basile. *Les Kurdes: Etude sociologique et historique*. Paris, 1956.

Othman, Siyamand. 'Contribution historique a l'etude du Parti Demokrati Kurdistan-i- Iraq 1946-1970.' Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Paris, 1985.

Pelletiere, Stephen C. *The Kurds: An Unstable Element in the Gulf*. Boulder and London, 1984.

Pichon, Jens. *Les Origines orientales de la guerre: 1921, le partage du Proche Orient*. Paris, 1938.

Raviv, Dan, and Yossi Melman. *Every Spy a Prince: The Complete History of Israel's Intelligence Community*. Boston, 1991.

Reza. *Les Chants brules*. Bern, 1995.

Roosevelt, Archie. *For Lust of knowing: Memoirs of an Intelligence officer*. Boston, 1988.

Roux, Georg. *Ancient Iraq*. London, 1964.

Safire, William. *Safire's Washington*. New York, 1980.

Safrastian, Arshka. *Kurds and Kurdistan*. London, 1948.

Schmidt, Dana Adams. *Journey Among Brave Men*. Boston, 1964.

Sciolino, Elaine. *The Outlaw State: Saddam Hussein's Quest for Power and the Gulf Crisis*. New York, 1991.

Shawcross, William. *Shah's Last Ride: The Fate of an Ally*. New York and London, 1988.

Soane, Ely Bannister. *To Mesopotamia and Kurdistan in Disguise*. London, 1912. 2nd edition, 1926.

- Stark, Freya. *Letters: Vol. I, The Furnace and the Coup, 1914-1930*, London, 1974. Vol. II, *The Open Door*, 1930-1935, London, 1975.
- Sykes, Mark. *The Calph's Last Heritage: The History of the Turkish Empire*. New York, 1973, rpt. of 1915 London edition.
- _____. 'The Kurdish Tribes of the Ottoman Empire.' *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, vol. XXXVIII, January 28, 1908.
- Thesiger, Wilfred. *Desert, Marsh and Mountain: The World of a Nomad*. London, 1979.
- Trollope, Anthony. *Can You Forgive Her?* London, 1982.
- Trukey Human Rights Report, 1994. Ankara, September 1995.
- United Nations, Economic and Social Council, report on Human Rights in Iraq, 1992, 1993, 1994.
- United Nations, General Assembly, Situation of Human Rights in Iraq, Max van der Stoel, Special Rapporteur to the Commission of Human Rights, 1991, 1992, 1993..
- van Bruinessen, Martin. *Agha, Sheikh, and State*. Utrecht University, 1978.
- Westlake, Bruce. *The Arab Bureau: British Policy in the Middle East, 1916-1920*. University Park, Pennsylvania, 1992.
- Winstone, H.V.F. *Gertrude Bell*. New York, 1978.
- Xenophon. *The Persian Expedition*. Trans. Jeremy Antrich and Stephen Usher. Exeter, England, 1978.
- Zaza, Nourredine. *Ma Vie de Kurde*. Geneva, 1993.

بیرستی ناوه کان

<u>لاپه ره</u>	<u>ناو</u>
۴	- ناڤو
۲۵۸	- نارتهر هاريس
۱۷۶، ۱۷۵، ۱۷۴، ۱۶	- ناربه شيعه کاني تيران
۲۸، ۱۸، ۱۶	- نازه ريبانجان
۴۰۲	- کورده کاني نازه ريبانجان
۵۲	- نازانسى فرانس پريس
۳۹	- ناغا
۱۵، ۵	- نالتون کۆپرى
	- ناوى کوردستان
	- ناين:
۳۲ - ۲۹	- جزراو جزر له ناو کورددا
۳۰	- کۆمه له موسولمانه کان
۳۰	- کۆمه له ی فرېشته په رستان
۲۷۹، ۱۲۲	- الحياه - رۆژنامه
۱۲۵، ۱۲۴، ۸۱	- له برامو فيتزى مورتون
	- نه تاتورك - كه مال مسته فا:
۳۵۶، ۳۵۲، ۳۵۰، ۳۴۹	- بۆچون له باهت كه ماليزمه وه
۱۰۹	- پشتگيرى وولاته په كگرتووه كان
۳۱	- جينيتۆ كردنى عه له ويه كان
۱۶۱، ۱۶۰	- داواكارى نه وى موسل
	- رۆلى دونيای موسولمان كۆمه لكای
۳۸۰	- كه مابه تيه كان
۴۰۸	- رۆلى كورد له دروستكردنى كۆماردا
۳۵۴	- رۆلى شۆرشى فه ره نسا
۳۰	- رېكخسته وه ی ژبان
۳۸۵	- رېكخسته وه ی سويا
۱۲۵، ۱۲۱، ۱۲۰	- ناكۆكى له گهل نۆزالد

۱۶۲، ۱۶۱، ۸۰، ۲۸-۲۷، ۱۵، ۲	- هه‌لس و کهوتی له گهل کورده کاندایا
۳۷۳	- یاریده دانی گۆ کالب
۱۰۶	- نه‌ترتون - نه‌لفرید لیری
	- نه‌جهد به‌رزانی - شیخ:
۱۶۹	- به‌دیپلگرتنی
۱۷۰	- به‌بوونی له‌دیپتی
۲۱۷، ۱۵۱	- کاریگه‌رتنی له‌مه‌لامسته‌فای برای
۳۹۲، ۳۹۰، ۳۶۷	- نه‌جهد تورک
۲۲۸، ۲۲۷، ۱۲۱	- نه‌جهد الجه‌له‌یی
۱۹۶	- نه‌جهد حه‌سه‌ن به‌کر
۵۳، ۲۷	- نه‌جهدی خانی
۳۹۹	- نه‌سته‌بول - تورکیا
۲۹۴، ۱۸۳	- نه‌سکه‌نده‌ری گه‌وره
۲۳۹، ۲۳۳، ۲۲۳	- نه‌سه‌دولا عه‌له‌م
۲۸۴	- نه‌لبینه جیاخوازه‌کان
	- نه‌لمانیا:
۳۲، ۱۸، ۱۶	- په‌نا به‌رانی کورد
۱۸	- قه‌واره‌ی کورد تیا‌یدا
	- هه‌له‌وتستی له‌و کارانه‌ی تورکیای دژ
۳۶۵	- به‌کورد
۲۵۱	- نه‌لن - جورج
۲۴۱، په‌راویزی ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۹۶، په‌راویزی	- نه‌منستی نه‌نته‌رنا‌سیونا‌ل
۳۰۱، ۳۲۰، ۳۲۳، ۳۶۹، ۴۳۸، ۴۳۹	
۲۷	- نه‌میر شه‌ره‌فه‌دین
۱۶۳	- نه‌میر فه‌یسه‌ل
۱۸۲	- نه‌نارادا دژ له‌مه‌ری
۴۱۹	- نه‌نتونی، لا‌ک
۹۲، ۹۹، ۱۰۷، ۱۲۷، ۱۱۲	- نه‌نجومه‌نی ئاسایشی نه‌توه‌یی وولاته‌به‌کگر توه‌کان
۳۶۱	- نه‌نجومه‌نی نه‌ورویا
۳۸	- نه‌ندریه‌ مارلوکس
۲۹۶، ۳۰۶، ۳۰۹، ۳۲۰، ۳۳۷، ۳۴۱، ۳۶۱	- نه‌نفال

- نه‌نسیرتی کوردی له پاریس ۱۳۹، ۷۶، ۸
 - نه‌نوه‌ر پاشا ۲۹۳
 - نه‌نوه‌ر سادات ۲۲۴
 - نه‌پتان، والتر ۲۶۳
 - نه‌روویای خۆزنلواو:
 - کورده‌کانی تیايدان ۱۶
 - قه‌واره‌ی کورد تیايدا ۱۸
 - نوسولیه‌ت ه‌ نیسلامدا ۴۲۱
 - نبیراهیم نه‌حمده ۲۷۱، ۲۶۳، ۲۶۲، ۱۹۱، ۱۹۰
 - نیدریس به‌رزانی:
 - ره‌تکرده‌وه‌ی پینشیا‌ره‌که‌ی سه‌دام حسین ۲۲۰
 - سه‌رئیدانی واشنتونی ۲۱۸، ۲۱۲
 - شه‌ری چبای هه‌ندرین ۲۶۸-۲۶۷
 - هه‌ولنی کوشتی ۲۸۹
 - تیران:
 - بناغه‌ی بیبا‌ه‌ری پینان له‌ میژوودا ۱۹۴
 - به‌شیکي کوردستان ۱۶
 - پێه‌ندی به‌ تورکیاوه ۳۷۹
 - پێه‌ندی به‌ وولاته‌ به‌ کگرتووه‌ کانه‌وه ۲۰۲
 - ته‌عمولی تاله‌بانی له‌ گه‌ل تیراندا ۴۱۳، ۴۱۶، ۴۴۲
 - ده‌رچون له‌ غیراقه‌وه‌ به‌ ناویا ۴۳
 - قه‌واره‌ی کورده‌کانی تیران ۱۸
 - کوردی عێراق ۱۴۰، ۱۹۸، ۲۲۰-۲۲۱، ۲۲۲، ۲۶۲
 - کوردی ناو تیران ۱۵، ۱۶، ۲۱، ۲۷
 - گه‌پشته‌ کوردستان به‌ ناو تیراندا ۵
 - له‌ رپنک‌خراوی سی لکیدا (تیرايدنت) ۲۵۷
 - نه‌ته‌وايه‌تی ناو تیرانی دوای جه‌نگی
 جیهانی په‌که‌م ۲۰
 - هه‌ره‌سه‌پینانی کۆماری مه‌هاباد ۱۷۳-۱۷۸
 - هه‌لوێستی نیس‌رائیل به‌رامبه‌ر به‌ تیران ۲۵۹
 - هه‌لوێستی خۆزنلواو له‌ باره‌یه‌وه‌ ۲۰۶ - هه‌روه‌ها بېروانه‌ محه‌مه‌د ره‌زا شاه‌ په‌هله‌وی -

- هه‌لویست له‌گه‌ل سه‌ره‌به‌خۆی کورددا ۱۱۴
- هه‌لویستی وولاته‌ به‌ کگر تووه‌ کان

به‌رامبه‌ر به‌ تیران. ۹۲-۹۵

- وه‌ کت هه‌زیکی پوژه‌لای ناوه‌رامست ۲۰۲

- نیسرائیل:

- نیسرائیل وچه‌نگی سارد ۲۰۸

- نیسرائیل وپنکه‌وتنامه‌ی جه‌زاییر ۲۷۶-۲۷۹

- نیسرائیل وکورد ۵

- پیره‌ندی له‌گه‌ل تیراندا ۲۷۶-۲۷۷

- پیره‌ندی له‌گه‌ل تورکیادا ۳۸۱

- پیره‌ندی له‌گه‌ل وولاته‌به‌ کگر تووه‌ کاندای ۲۶۴، ۲۶۵-۲۶۷

- پوژلی له‌ یارمه‌تی کورددا ۲۵۵-۲۸۰

- کاره‌ ناره‌واکانیان ۲۵۷-۲۵۸

- له‌ رپنکخراوی ۳ لکیدا ۲۵۷

- مۆساد ۲۰۹

- یارمه‌تیدانی بو‌هه‌لگیرساندنه‌وه‌ی

شه‌ری کوردی عیراق ۲۰۸

- نیسلام:

- به‌شه‌کانی ۲۹

- پارتی به‌عس ۳۱۸

- له‌گه‌ل تورکیادا ۳۵۳

- له‌ نار کورددا ۲۸

- نیسکان عزیز نو‌گلو ۴۰۶

- نیسماعیل بیشکچی ۳۹۸

- نیسماعیل سمکۆ ناغا ۱۳۱، ۱۵۶

- نیهریقی کۆن ۲۲

- نیگلنۆن، ولیام ۸، ۱۱۲، ۲۹۹، ۴۴۷

- نیمانۆلا خان ۳

- نیمیر انۆریه‌تی ناشووری ۲۲، ۲۳

- نیمیر انۆریه‌تی عه‌مانی:

- نه‌نگه‌ه‌لجین به‌ کۆمه‌له‌ نابینه‌کان ۳۰، ۳۱

- دورخسته وهی عه شیره تی همه وهند ۱۲
- ۷۸، ۱۹ - رۆلی هه ره سهینان له سه ر کورد
- ۳۶۳، ۱۵۸-۱۵۶، ۲۵، ۱۲ - کورد له ژیر ده سه لاتیاندا
- ۱۵۷، ۱۵۶، ۲۴ - له گهل نیمه ر اتۆریه تی فارسدا
- ۲۵-۲۴ - نیمه ر اتۆریه تی سه فه ویه کان
- ۱۵۷، ۱۵۶، ۲۴ - نیمه ر اتۆریه تی فارس
- ۴۰۹، ۴۰۸، ۴۰۶، ۴۰۵، ۴۰۲ - نینان، کامه ران
- ۳۷۴، ۳۶۳ - نینۆنۆ، عیسه مه ت
- ۲۱۰ - نۆیک، رینکخراو
- ۳۹۳-۳۹۱، ۳۸۴، ۱۲۱، ۲۷ - نۆزال، تورکوت:
- ۱۱۶-۱۱۵ - پیه وهندی له گهل غیرا قدا
- ۱۲۳-۱۱۷، ۱۱۵ - پیه وهندی له گهل کوردی غیرا قدا
- ۱۲۵-۱۱۹ - کۆبوونه وهی له گهل سه ر کرده کورده کاندا
- ۳۸۹-۳۸۶ - له گهل PKK دا
- ۳۸۹، ۳۸۸، ۳۸۷، ۳۸۶ - له گهل سوپای تورکیادا
- ۳۹۳، ۳۹۲ - مردنی به نه خۆشی دل
- ۱۲۵، ۱۲۰، ۱۱۸ - نه گوئجای له گهل نه تاتورکدا
- ۱۱۸ - هاویه یاتی شه ری خلیجی
- ۴۱۳، ۸۳، ۷۹، ۷۸ - هه لوئستی له ناستی کورده هه لاتوره کاندا
- ۱۲۵-۱۲۴ - نۆزجیری، تونگای
- ۴۲۱ - نوسولیه ت له نیسلاندا
- ۹۹ - نۆلشه ر نورت

ب

- ۲۰۳ - بال - جوزج
- ۳۹۴ - بانکی جیهانی
- ۱۰۴ - بانکی ناسیونال دهل لافوزد
- ۶۹، ۳۸ - بروکسی - جیرالین
- ۱۷۵، ۲۵، ۲۰، ۱۶ - بلو جستان
- ۵۷، ۳۹ - بنکه ی خالید نین وه لید، غیراقی
- ۴۲۷، ۳۷۶ - بنکه ی نه لجه رلیک
- ۲۶۱ - بنگورینۆن - دهلید

- به دری بیگ ۲۸۴
- به ربهسته که ی به خمه ۳۰۷
- به ربهستی دوکان ۲۹۲
- به ربهستی ده ربه ندیخان ۲۹۲
- به رده و ه ی یارمه تی له نمانه وه ۹۲، ۸۵، ۸۲
- به رهی کوردستانی غیراق ۳۲۴، ۳۲۱، ۴۶-۴۵، ۴۳

— به ربتانیا:

- بروانه هیزی نمانی شایانه
- به رزه وهندی له غیرالدا ۱۶۹، ۱۶۳، ۲۸، ۳
- دروستکردنی غیراق ۱۱۰، ۳
- له گهل نه تاتورکدا ۲۸
- له گهل به ره له ستکاره غیرالیه کاندا ۱۳۰، ۹۰
- له گهل کوردا ۱۶۵، ۲۸، ۵، ۳
- هه لوئستی به رامبه ر کورده په نابه ره کان ۸۷، ۸۴، ۷۶، ۷۳، ۷۲

— به ریژه به رایه تی بوش:

- پشتکردنه کورد ۲۵۲
- دوا ی شه ری که نداو ۶۵
- رزلی له ته قینه وه ی راهه رینه که ی کوردا ۳۹-۴۰، ۵۹، ۵۸، ۵۵، ۴۰، ۹۳، ۹۴، ۱۳۳، ۲۵۲
- له چاوی کورده کانی غیرالدا ۷۰، ۵۴
- له گهل کوره وه که ی کوردا ۶۵
- نیازی چوونه ناو شه ر ۱۱۰
- هه لوئستی به رامبه ر به نابه ره کورده کان ۱۲۸، ۸۷، ۸۴، ۸۰، ۷۶، ۷۳، ۶۵

۱۴۴، ۱۴۱

- هه لوئستی به رامبه ر به تورکیا ۸۰
- هه لوئستی به رامبه ر به کورد ۶۵
- هه راسته قینه کانی ناردنی سویا بو که نداوی فارس ۱۱۲
- یارمه تیدانی غیرالقی دوا ی جه لگی غیراق تیران ۱۰۲

— به ریژه به رایه تی ریگن:

- چه کئ بو ده ر بازکردنی یارمه ته کان ۹۹
- جه لگی تیران غیراق ۱۰۰

— به ریژه به رایه تی هورد:

- ۲۲۶ - بهمانامه‌های جه‌زالییر
- ۲۴۵، ۲۴۴، ۲۳۱ - له‌گه‌ل به‌رزانی‌دا
- به‌عمیه‌کان:
- ۲۸۹، ۲۱۴، ۱۹۷ - نو‌تو‌نومی بو‌ کورد
- پروانه‌ سه‌دام‌ حسین - عیراق
- ۳۲۰ - به‌عمیه‌کان ونی‌سلام
- په‌یمانی دۆستیایه‌تی وه‌اریکاری له‌گه‌ل به‌کیتی شو‌ره‌پیدا ۱۸۶
- دور‌خسته‌وه‌یان له‌لایه‌ن عه‌بدو‌لسه‌لام عارفه‌وه ۱۹۵
- ۳۱۲، ۲۹۵، ۲۸۷ - زۆرداریتی نیو‌ته‌یان
- ۱۹۴، ۱۰۱، ۹۶، ۴۹، ۴۷ - رۆژیعی عیراق
- مانه‌وه‌ی دوا‌ی شه‌ری که‌ندا‌ویان ۱۱۲
- وه‌رگرتنی ده‌ست‌لات له‌کاتی سه‌دام‌دا ۱۹۶
- به‌یکه‌ر - جیمس:
- ۴۱۹ - به‌لینه‌کانی بو‌ کورد
- ۱۳۲ - پیش‌جه‌نگی که‌ندا‌و
- ۹۸ - رینک‌خسته‌وه‌ی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه
- ۸۵ - سه‌ردانی که‌می په‌لایه‌ره کورده‌کان
- ۱۱۱ - له‌گه‌ل شیفه‌رنانزه‌ده
- ۹۷ - سیاسه‌تی ده‌ره‌وه
- ۴۱۱ - به‌یکه‌ر - فرانک
- ۴۳۹، ۳۸۱ - بوسنیا
- ۴۴۱، ۴۲۷، ۴۲۵ - بیرونوس، نیکولاس

پ

- ۲۶۷، ۲۶۴ - پاراستن
- ۳۱۸، ۲۸۵، ۲۳۷، ۲۳۵، ۴۳ - پارته‌ی دیموکراتی کوردستان KDP
- ۳۲۱، ۳۱۴ - بارود‌خچی له‌گه‌ل به‌کیتی نیشتمانی‌دا
- ۱۸۹ - شه‌رعیه‌ت پیدانی له‌لایه‌ن قه‌مه‌وه
- ۴۲۱، ۴۱۴، ۴۱۲، ۴۱۰، ۳۱۶، ۳۵ - شه‌ری له‌گه‌ل به‌کیتی نیشتمانی‌دا
- ۴۴۴، ۴۴۳، ۴۴۲، ۴۳۶، ۴۳۵، ۴۳۲، ۴۳۱
- ۱۹۱، ۴۳، ۷ - له‌گه‌ل به‌رزانی‌دا
- ۳۷۸ - له‌گه‌ل تورکیادا

۱۷۵	- له گهل کۆمارى مههاباددا
۴۱۴	- ناکۆكى له گهل کۆنگرهى نيشتمانى غيراقددا
۴۱۶، ۱۷۵	- پارتي ديموکراتى کوردستانى تيران KDPI
۳۵۴، ۳۵۲، ۳۵۱	- پارتي رهلاه
۳۸۱، ۳۳۵، ۱۲۲، ۵۰	- پارتي کريکارانى کوردستان PKK
۴۰۱-۳۹۹	- به سه رههاتى خيزانى ندرىک
۴۰۴-۴۰۲	- به سه رههاتى قادرى گورسيل
۳۹۰-۳۸۸	- پيشنيارى بۆ شهروه ستاندنى به کک لايه نه ۳۸۸-۳۹۰
۳۹۲، ۳۳۰، ۳۲۶	- ته کتبيکى زۆروسته ميان
۴۳۰، ۴۲۶، ۳۳۴-۳۳۲	- چالاکيان به سه ر سنورودا
۳۹۳، ۳۵۵، ۳۲۲-۳۲۷	- عه بدولا نوچلان
۳۵۶	- قاچاخچيتى حه شيشه
۳۲۶	- له گهل PLO
۴۰۱	- له گهل ته له فزيونى ميد
۳۸۶	- له گهل سوياى تورکيا
۳۸۵، ۳۷۷، ۳۵۲	- له گهل کوردى تورکيادا
۳۲۶	- له گهل به سه رههاتى هه له بجه دا
۳۹۱	- هه رههاتى ناگر به ست
۳۵۱	- پارتي هاديب
۴۳۱، ۴۲۵، ۴۲۲، ۴۱۰، ۱۳۱، ۱۱۲	- پاسه وانانى کۆمارى
۱۴۳، ۱۴۲، ۱۱۰، ۹۰، ۸۹، ۶۵	- پاول، کولن
۲۷۳، ۲۴۴، ۲۳۱، ۲۲۷، ۲۱۱، ۲۰۳	- پايکک "پايورت"
۲۰۳	- پايکک، نوتس جى
۴۲۹، ۴۲۴، ۳۷۶، ۱۴۱، ۸۷	- پرۆفايت کومفورد
۷۸	- پزىشکاني بيسنور
۷۸	- پزىشکاني دونيا
۲۹۵	- پشتگير يکردنى بازارگاتى شت ومه کک
۴۳	- پهروه، شيفان
۳۰۴، ۲۹۸، ۲۹۷	- په يمانامه ي جنيف
۲۷۳، ۲۱۶، ۲۰۸، ۱۸۶	- په يمانامه ي دۆستايه ي وهاريکارى غيراقى
۳۷۶، ۱۹۳، ۱۱۴	- په يمانى به غدا

۱۵۸	- پدیمانامه‌ی سایکس بیکنز
۳۷۶، ۱۹۲، ۱۱۴	- پدیمانامه‌ی سه‌عد نایاد
۳۵۴، ۱۶۶، ۱۶۲، ۱۶۱، ۱۵۹	- پدیمانامه‌ی سیفهر
۳۷۶، ۱۱۴	- پدیانی سه‌نتر
۱۶۶، ۱۶۲، ۱۲۱، ۲۷	- پدیمانامه‌ی لوزان
۴۳۰	- پوپ، هوو
۸۳	- پیریز دیکیولار، خالیر
۲۷۲، ۲۷۱	- پیریس، شه‌مهون
۷۴	- پیزی، نالان
۶۸، ۶۷، ۶۳، ۶۰، ۵۵، ۵۴، ۴۸، ۴۷	- پینشمه‌رگه
۴۴۲، ۲۷۵، ۱۳۴، ۱۲۵، ۱۲۲	

- پینشیلکردنه‌کائی مافی مرزف:

	- پروانه چه‌کی کیمیای
۳۶۱	- به‌راوردکردنی کوردی تورکیا و کوردی غیراق
۳۷۲	- بوجوونی پاریزه‌ریک له به‌راورده‌کده‌۱۳۷۱-۳۷۲
۳۶۵، ۳۶۲	- ره‌خنه له تورکیا
۳۲۳-۳۲۱	- شالاره‌کائی نه‌نفال
۳۶۷، ۳۵۹-۳۵۶	- ناوچه باری ناتاسایی
۱۲۶	- پیل کلایون
۴۴۳، ۴۴۱، ۴۱۸، ۴۱۶، ۴۱۵	- پیلیرو، رویرت نیج

ت

۸۴	- تالچه‌ر، مارگریت
۴۱۸	- تاریق عه‌زیز
۳۱۴-۳۱۳، ۲۹۷	- تاوانی جه‌ننگ
۲	- ترولوپ، نه‌تونی
۲۸۸، ۱۱۰، ۹۷، ۲۳	- تکریت - غیراق
۲۹	- ته‌قیه
۲۹۳	- ته‌له‌ت پاشا
۴۰۱	- ته‌له‌فیزیون مید
۳۰۴	- ته‌ها مخیلین مه‌عروف
۳۴۳، ۳۴۱-۳۳۷	- ته‌مور عه‌بدولا

۲۴	- ته‌بوری له‌نگگ
۵۸	- تیبی به‌در - تیران -
۲۹۸	- تیمومارن، کینیت
۳۸۵، ۳۸۴، ۱۶۳، ۱۱۹	- تویری، کایا
۴۰۴	- توفیق روشدی
۱۹۴، ۱۶۵، ۱۶۷، ۱۶۱	- تور کمانه‌کان
۱۹، ۳۱، ۱۳۷، ۱۳۸ :	- تورکیا
۳۵۲	- بازارگاتیبی و به‌گه‌پرختستی باره
۳۵۳، ۱۹۳	- باوه‌رینه‌کردنی له‌کۆنه‌وه
۳۹۸، ۳۷۱، ۳۵۵	- به‌کاره‌بنانی هیزو داپلۆسین دژ به‌کورد
۳۵۴، ۳۵۳، ۳۵۲، ۳۵۱، ۳۵۰، ۳۴۹، ۳۴۸	- پرسار ده‌باره‌ی که‌مالیزم
۳۵۵	
۴۰۷، ۳۹۴، ۳۸۱، ۳۸۰	- پرۆژه‌ی بهره‌بندان
۳۷۹	- پێه‌ندی به‌تیرانه‌وه
۳۸۱	- پێه‌ندی به‌ئیسرائیل‌وه
۱۶۵، ۱۱۹، ۱۱۵	- پێه‌ندی به‌بهره‌لستکارانی غیرالییه‌وه
۳۸۰	- پێه‌ندی به‌دراوسنیکانییه‌وه
۳۹۴، ۳۸۰	- پێه‌ندی به‌سوریا‌وه
۳۹۴، ۳۷۸، ۳۰۰	- پێه‌ندی به‌غیراق‌وه
۳۸۴، ۳۷۴، ۱۶۵، ۱۶۴، ۱۱۵	- پێه‌ندی به‌ولایه‌ی به‌کگرتوو‌ه‌کانه‌وه
۳۶۲	- تۆمه‌تی تیرۆری دراوه‌ته‌پال
۱۶۵، ۱۶۴، ۱۶۳	- داواکاری نه‌وتی موصل
۱۱۹، ۱۱۸	- چوونه‌ ناو ریزی هاریه‌ی مانان‌وه له‌جەنگی که‌نداودا
۴۰۸	- رۆژی کورد له‌دروستبوونی کۆماره‌که‌دا
۳۹۶، ۳۸۷، ۳۸۶، ۳۵۲	- سوپاکه‌ی
۱۱۶، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۳۸، ۳۳۲، ۳۳۵	- سنووری تورکیا و غیراق
۴۳۰، ۴۲۶، ۴۱۴	
۱۷	- فه‌واره‌ی کورد
۳۸۳، ۳۷۵	- کرینی چه‌ک
۳۹۴، ۳۷۷، ۳۵۳، ۱۱۶، ۱۴	- کورد به‌تورک‌کردن
۴، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۷، ۱۱۹	- کورده‌کانی

۴۰۹-۳۴۸	
۲۰۶- پروانه PKK	- سدرلجی خوزناروا بزبان
۳۵۳	- له گهل نیسلامیه کاندا
۳۴۹	- له رووی دینمو کرامییه وه
۱۶۱، ۱۶۰- ۱۵۹	- له گهل په یمانامه ی سیفه ردا
۲۵۷	- له گهل په یمانامه ی ۳ لکدا
۱۱۴	- له گهل سهروه ریشی غیرا قدا
۱۲۶- ۱۱۹، ۱۱۵	- له گهل کوردی غیرا قدا
۳۵۳، ۳۵۱، ۳۴۹، ۱۴	- هه لیزاردن تپایدا
۴۳۲، ۵۱- ۵۰	- هه لئس وکھوتی رژۆنامه گهریتیان
۸۵، ۸۲، ۷۹- ۷۸، ۷۱	- هه لئویتی بهرامبر به کورده غیرالیه په نابه ره کان
۳۷۷، ۳۰۴	
۳۵۰- ۳۴۹	- وه ک له ندانیکی ناتۆ NATO
۱۶، ۱۵	- وه ک به شیککی کوردستان
۲۰، ۱۶	- تورکمانستان
۱۵۸	- تورکیای نوی
۱۲۴	- تۆنگای نوزجیری

ج

۳۵۹، ۳۱۵، ۶۳، ۵۲، ۴۸، ۴۷	- جاش
۲۴۶، ۲۴۳	- جاکسون، هندی M
۳۱۴، ۲۷۱، ۱۹۱، ۱۸۴، ۱۴۱- ۱۴۰، ۷۷، ۴۸	- جهلال تاله بانئ:
۴۳۱- ۴۳۰، ۳۸۸، ۳۲۵	
۳۲۰- ۳۱۹	- له گهل عدلی کیمیاییدا
۲۵۰	- له ناشته که ی مهلا مسته فای بهرزانیدا
۱۲۳، ۱۲۲، ۱۲۱	- پیوهندی به تورکیا وه
۴۱۶، ۴۱۲، ۴۱۰، ۱۴۵، ۳۵، ۳۴، ۷	- پیوهندی به مهسعود بهرزانییه وه
۴۴۲، ۴۳۴- ۴۳۳، ۴۳۱، ۴۲۱- ۴۲۰	
۲۷۱، ۱۹۶- ۱۹۵، ۱۸۴	- پیوهندی به مهلامسته فای بهرزانییه وه
۳۱۰، ۱۲۶، ۱۲۴، ۱۱۷- ۱۱۶، ۴۶- ۴۵	- پیوهندی به وولاته په کگرتووه کانه وه
۴۴۶، ۴۴۲، ۴۱۹- ۴۱۶	- هه لئس وکھوتی له گهل تیراندا
۳۲۹	- جهمیل نه سه د

۳۷۴	- جه میل گورسیل
۱۵۸	- جه نگی جهانی به کم و کاریگه رینی له سهر کورد
۱۵۵، ۲۵	- جه نگی چالدیزان
۳۹۱، ۳۸۹، ۱۲۲، ۱۲۱	- جه نگی چاندار
	- جه نگی ساردو:
۳۸۶، ۳۷۵	- تورکیا
۱۸۶-۱۸۵	- جهانی سنیه م
۲۰۹-۲۰۸	- سیاست له خوره لاتی ناوه راستدا
۲۰۸	- شای تیران
	- جه نگی که ننداو:
۱۱۱	- به هیزی ولوازی هاربه یمانان
۹۱، ۶۶-۶۵	- پاشاوه که ی
۳۰۶، ۵۹	- چه کی کیمیاوی
۵۰	- شه ری زه مینی
۱۵۴	- جورج، مارگریت
۲۷۰، ۲۹	- جوله که ی کورد
۲۷۰، ۲۹	- جوله که پتی له ناو کورددا
۱۶	- جورجیا
۲۱۱	- جون، کونالی
	- جینوساید:
۲۸۳	- پیناسه که ی
۲۹۹، ۲۸۳، ۱۰۳	- دژ به کورد
	- جهانی سنیه م:
۱۸۶-۱۸۵	- هه لوینستی سهر کرده کانی
۲۷۹	- هه والگریتی تیایدا
ع	
۲۱۱	- چل کۆمینه که
۲۵۵، ۲۵۴	- چله ی مردور
۴۴۲	- چه تری ناسمانی - پاریز گاریتی ناسمان -
	- چه رچل، وینستون و بهر پرسیار کردنی RAF له
۴	خوره لاتی ناوه راستدا

- چه کک:

۲۷۴، ۲۶۴، ۲۲۲

- گواسته‌وهی بز تورکیا

۳۸۳، ۳۷۵

- پروانه چه کی کیمیای

- چه کی کیمیای و:

- به کارهینانی له جهنگی تیران غیرالدا ۲۹۸، ۱۰۴

- به کارهینانی له دژی کردی غیراق ۱۱۶، ۱۰۳، ۱۰۲، ۶۰، ۵۵، ۴۶، ۴۴

۳۰۰، ۲۹۸، ۲۹۵، ۲۹۳، ۲۹۲، ۲۵۲

۳۲۷، ۳۲۳، ۳۲۲، ۳۰۳

- جهنگی که‌نداو

۶۰، پ‌راویزی ۲۹۸

- ترسی کردی تورکیا له چه کی کیمیای ۶۵-۶۶

- عدلی کیمیای ۲۹۴-۲۹۷، ۳۲۰-۳۲۵

- گازبارانی هه‌له‌بج‌هی شاری کوردانی غیراق ۱۰۳، ۱۰۲، ۶۰، ۵۵، ۴۶، ۴۴

۱۱۶، ۲۵۲، ۳۰۳-۳۰۴، ۳۲۳-۳۲۴، ۳۲۶

- نکولیکردنی غیراق له به کارهینانه‌که‌ی ۳۰۵، ۳۰۴

- هه‌لوینستی وولانه به کگرتوره‌کان له

گازبارانه‌که‌ی سالی ۱۹۸۸ ی کورددا ۱۰۲، ۱۰۱، ۳۰۱

- باریده‌دانی ده‌روهه بز کارگه‌کانی غیراق ۱۰۷-۱۰۸

۱۵۸

- چوارده خال

۱۳۳، ۱۲۴، ۱۰۵، ۵۹، ۵۷

- چوارزکوف، نورمان

۳۸۶، ۳۷۰، ۱۵

- چبای نارارات:

- ناوچه‌ی شوره‌که‌ی کردی ۱۹۳۰: ۳۷۰، ۳۸۵

۱۵

- چبای جودی

۳۳، ۲۶، ۱۵، ۹

- چبای زاگروس

۲۶۷، ۱۹۵

- چبای هه‌ندرتین

۱۱۱

- چبیه‌ونانزه، نه‌دوارد

۳۹۹، ۳۹۷، ۳۹۶، ۳۶۵، ۳۶۴، ۳۵۳، ۳۳۰

- چبیه‌ر، تانسو

۴۲۹

۸۳

- چینی، ریچاردا

ح

۱۱۴، پ‌راویزی ۳۲۷

- حافظ نه‌سه‌د

۲۲۴

- حسین، شای نوردون

۱۷۵	- حکومتی گه‌لی کورد
۳۶۰	- حیزبولا
۳۵۳	- حیزبی رینگای رامست
۳۵۳	- حیزبی نیشتمانی دایک
۳۴۹	- حوربیهت - پرژنامه -
۲۴	- حو کیمی نه‌یوییه کان

خ

۲۴	- خاچداره کان
۴۰۰	- خالید ئیریک
۲۷	- خانی له‌پ زیزین
۳۸۱	- خه‌زینه‌ی پاره‌ی تیوده‌وله‌تی
۳۳	- خه‌سره‌وی
۲۴	- خه‌لافه‌تی نیسلاسی نه‌یویی
۲۵	- خوراسان
۲۵۸	- خوزستان
۴۴۵، ۲۰۲، ۶	- خومه‌ینی، نایه‌تولا روحو‌لا:
۳۲۶، ۳۱۴، ۲۹۴	- جه‌نگی تیران و عیراق
۲۸	- دیدی به‌رام‌بهر به‌کورد
۹۸	- له‌گه‌ل شیعه ئوسولیه‌کاندا
۹۷	- له‌لای کوردی عیراق

د

۲۸۳	- دادگا پشکنه‌ره‌کانی نیسپانیا
۳۵۷، ۱۶۳	- دادگا‌کانی سدره‌بخزی
۲۰۷	- دارا توفیق
۲۴۷، ۲۴۶، ۲۴۲، ۲۰۶	- دراپه‌ر، موریس
۲۸۳، ۲۸۱، ۲۸۰	- دزه‌سامی
۳۲۴، ۲۳۶، ۲۳۴، ۲۱۸، ۲۱۷، ۲۱۲	- دوکتور مه‌جود عوجمان
۲۳۵	- ده‌نگی دی
۱۵۸	- ده‌رویشی قادری
۲۷	- ده‌مده‌م
۱۴۲، ۷۰، ۶۱، ۶۰، ۴۸	- ده‌زک، عیراق

۲۷۲	- دژگلاس، ولیام
۴۴۱، ۴۲۳	- کهنداوی بهرازان
۷۶	- دورین، بیرنارد
۳۹۰	- دوگان گوریش
۱۸۶	- دولیز، جون فوستەر
۴۳۱	- دوپچ، رویرت
۴۰۶	- دوپس، هینری
۳۷۴-۳۷۱، ۳۶۹، ۶۵	- دیاربه کر - تورکیا
۳۹۶، ۳۹۵، ۳۹۱، ۳۸۷	- دیریل، سلیمان
ر	
۲۵۴	- رابین، نیسحاق
۵۲	- راپه پین
۳۹	- رادیوتی سدریهستی نهروپا
۱۶۸، ۱۶۶، ۱۶۳، ۴، ۳	- R.A.F. هیزی ناسمانی شایانه
۲۱۵، ۱۵۸، ۲۶-۲۵، ۲۰، ۱۲، ۳	- راگویران
۴۰۶	
۳۰۷	- رانکن، هدیورد
۳۰۸، ۴۸	- رانیه - عیراق
۳۸۵، ۱۰۹	- رهزا شای تیران - باوکی محمد شا پهله وهی -
۱۶۶، ۱۶۵	- رهواندوز - عیراق - وسه بازارگه کدی تورکیا ئی
۴۳۶	- رواتندا
۴۲	- روهاری خاپور
۲۸۸، ۷۷، ۴۲، ۲۳، ۵	- روهاری دجبله
۳۸۰	- پرۆزه ی پهره پیدانی تورکیا
۲۸۰، ۳۸	- رۆبرتس، گوان
۲۰۳	- رۆجرز، ولیام P
۱۰۶	- رۆز، دینیس
	- رۆژنامه نووس:
۵۱۵۰، پهره پیدانی ۳۹۷	- له تورکیادا
۲۱۲	- له سیامه تدا
۱۶۴	- رۆژی کوردستان - رۆژنامه -

۲۵۸	- پروخانلنی رژیمی پاشایه‌تی له غیرالدا
۲۵۱	- روزه‌فیلت، نارشی
۴۲۹، ۱۰۶، ۲۲، ۱۹	- روسیا
۲۶۵، ۲۲۱، ۸۱	- رولیه، نیریک
۲۶۹	- ریدفا (راستی له و ناوه "رۆلایه" - وه‌رگیی)، منیر
۲۵۷	- رینکخراوی ۳ لک
۳۲۶، ۳۰۳	- رینکخراوی رزگاربخوازی له‌له‌ستینی
۲۷۷، ۲۷۶، ۲۵۵، ۲۳۷-۲۲۶	- رینککه‌وتننامه‌ی جه‌زایی
۴۲	- رینگای گوندی به‌رزان
۴۵	- رینگن

ز

۱۴۲، ۷۰، ۶۱، ۵۰	- زاخز - عیراق -
۲۶	- زازا - شتوه‌زمان -
۲۶	- زمانی په‌هله‌وانی
۲۸	- زمانی عهری
۲۹، ۲۷، ۲۶	- زمانی کوردی
۱۲۶	- زه‌له‌وی خالیدزا
۲۱	- زوحاک
۳۷۴-۳۷۳	- زیا گۆکالپ
۲۳، ۲۲	- زینفون، بۆجیونی سه‌باره‌ت به‌کورد

ژ

۲۳	- ژهنه‌رال تیسالی‌تیس
----	-----------------------

س

۲۹۰	- سایی به‌رزانی
۱۳۵	- سایی‌خان گرنک
۲۲۴	- سادت
به‌راوی ۲۰۷، ۲۱۰، ۲۳۴، ۲۴۲، ۲۴۵	- سافاک
۲۷۶	
۲۷۵، ۲۶۷	- ساگای، تسوری
۱۹۴	- سالح مه‌هدی عه‌ماش
۲۷۰، ۲۲۴، ۲۱۳	- سامی عه‌بدول‌ه‌خان

- ۳۳۶، ۳۳۰، ۱۸۴، ۱۷۶، ۱۷۵ - ستالین، جوزیف
 ۳۸۳ - ستراوس هیوب، رژه‌ریت
 ۲۴۶، ۲۴۳ - سون، پیچارد
 ۴۲۹، ۲۰۸، ۲۰۲، ۱۱۴، ۳۹ - سعودیه‌ی عهده‌ی
 ۶۴-۶۱، ۵۱، ۴۰، ۳۸ - سلیمان‌ی - عراقی:
 ۴۸ - پایتختی رۆشنیری کوردستانی عراق
 ۱۴۳، ۶۲ - دانیشترانی کوردی
 ۴۴۷-۴۴۶، ۱۴۸-۱۴۷، ۵۵ - دیواری شانۆی وینه نه‌ته‌وه‌یه‌کان
 - شه‌ری ده‌ست به‌سەرداگرتنی له لایه‌ن
 ۴۴۳، ۴۴۲، ۴۳۳، ۴۳۱ - پارتی ویه‌کتیه‌وه
 ۱۶۹-۱۶۸ - شو‌رشه نه‌ته‌وه‌یه‌کان له سلیمانیدا
 ۱۶۹-۱۶۸، ۱۶۶، ۱۶۵ - شیخ مه‌هودی به‌رزنجی
 ۴۸ - له‌ناوبردن‌ی موجهیلدینی خەلق تیایدا
 ۴۶ - هه‌ره‌شه‌کانی عیزه‌ت دووری
 ۱۷۵-۱۶۹ - سه‌ره‌ل‌دانی به‌رزانییه‌کان
 - موسولمانانی سنی:
 ۱۶۴ - به‌ریتانیایه‌کان ریزیان لیده‌نان
 ۳۱ - عومانیه‌کان
 ۲۸۹، ۱۱۱، ۱۱۰، ۵۸، ۲ - له‌عیراقد
 ۱۶۴، ۱۱۳، ۱۸ - له‌گه‌ل موسلمان‌ی شیعه‌دا
 ۲۹ - له‌ناو کورددا
 ۹۶ - هه‌ستی نه‌ته‌واپه‌تیا
 ۳۶۳ - سه‌بیحه‌گرگچین
 - سه‌دام حسین:
 - پینشماره‌که‌ی بۆ هاو‌به‌شیکردن له
 ۲۲۰، ۱۹۷ - که‌رکو‌ک و نه‌وته‌که‌یدا
 ۳۲۱ - پدراو‌ژی به‌نابین
 ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۱، ۱۱۲-۱۱۴، ۵۸ - بۆ‌چوونی خۆرئاوای پینش و پاش جه‌نگی
 که‌نداو سه‌باره‌ت به‌سه‌دام
 ۱۲۲۷، ۱۳۰، ۱۳۳، ۴۲۰، ۴۲۱ به‌روانه

عراق

- حهز به زورداری ۲۸۵، ۲۸۷، ۳۱۰
 - دهست به سهراگرتنی باکووری غیراق ۱۶۳-۱۶۴، ۲۸۹-۲۹۰، ۴۲۴-۴۲۵
 - دوی جهنگی تیران و غیراق ۴۵، ۱۰۱
 - رینککه و تنامه‌ی جهزاتیر له گهل شای تیراندا ۲۲۵
 - شه‌ری عه‌ره‌ب و جوله‌که ۲۷۴
 - کاردانه‌وه‌ی له شه‌زده‌کاتی کورد ۳۸، ۳۹-۴۰، ۴۲، ۴۸-۵۰، ۱۳۰-
 ۱۳۲
 - له شه‌ری که‌نده‌اودا ۴۰، ۵۶، ۸۷، ۳۰۰-۳۰۱
 - هه‌لس و که‌وتی له گهل به‌رزانی‌دا ۴۱۰، ۴۱۳، ۴۱۶-۴۱۸، ۴۲۱، ۴۲۶
 ۴۲۸
 - هه‌لس و که‌وتی له گهل کورددا ۶۱-۶۲، ۶۳، ۲۸۹-۲۹۰، ۲۹۳-۲۹۴
 - وه‌که‌ تاوانباری جه‌نگ ۲۹۷، ۲۹۸-۲۹۹، ۳۱۲
 ۲۳ - سه‌رجۆنی دووه‌م
 ۱۷، ۲۱۴ - سه‌رژمیر کردن
 ۲۳-۲۴، ۲۴، ۳۱ - سه‌لاح‌دینی نه‌یویی
 ۷۷، ۲۷۹ - سه‌فیری، ولیام
 ۱۵۵ - سه‌یلام، پورتی
 ۴۴۶ - سه‌ه‌ره‌وه‌ردی، محمد‌مه‌د جه‌عفه‌ری
 ۲۸۳ - سواری حه‌میدی
 ۲۲ - سویری سوورو کورد تیایدا
 - سوریا:
 ۳۸۰ - بئوه‌ندی به‌ تورکیاوه
 ۵ - چوونه‌ کوردستان به‌خاکی سوریا
 ۲۰، ۲۸ - ده‌دی بز کورد
 ۵۲ - رینگا بز کوردستانی غیراق
 ۴۲ - رینگای ده‌رچوون له غیراق
 ۱۱۰ - سه‌روه‌ری غیراق به‌سه‌ریدا
 ۱۸ - فه‌واره‌ی کورد تیایدا
 ۱۵ - کورده‌کاتی
 ۴۲ - ده‌ریازبوون له غیراق به‌ریدا

۱۵	- به‌شیکي کوردستان
۱۵۵، ۳۰، ۲۵	- سولتان سه‌لیمی خوینریژ
۱۳۲	- سولتان هاشم نه‌جهد
۲۵۶	- سوموزا دییایی، نه‌ناستاسیو
۵۰، ۴۳	- سیامه‌ند به‌نا
۳۵۷، ۲۱۲، ۲۰۵، ۹۸، ۹۴، ۳۹، ۳۴	- CIA و:
۲۴۴، ۲۴۳	- دایینکردنی خانووی نیمه‌ترسی بۆ به‌رزانی
۳۹	- داوا له غیرالییه‌کان بۆ پروخاندنی سه‌دام حسین
۲۳۱-۲۳۰، ۲۲۷، ۲۲۶	- رینککه‌وتنامه‌ی جه‌زائیر
۴۲۳، ۴۱۳	- کۆنگره‌ نیشتمانی غیراق
۱۷۲	- سیر کورنوالس، کیناهان
۲۴۴	- میسکو، جوزیف
ش	
۱۵۵	- شا نیسماعیل
۴۴۰، ۳۵۶، ۳۳۷، ۳۰۹	- شارانی سه‌رکه‌وتن
۲۰	- شا سلیمان
۲۵، ۲۴	- شاه‌عباسی به‌کهم
۲۷۹، ۹۷	- شامیر، نیسحاق
۲۴۴، ۲۳۱	- شخور، دانیال
۲۵۸، ۲۳۲، ۲۲۸، ۲۲۶، ۲۱۹-۲۱۸	- شه‌تولعه‌ره‌ب
۳۱۰، ۲۹۳-۲۹۲، ۴۶	- شه‌پی تیران غیراق
۲۷۳	- شه‌پی عه‌ره‌ب نیسرائیل
۳۱، ۲۷	- شه‌ره‌فنامه
۴۱۸، ۶۸	- شه‌قاهه‌کدی هاملتون
۱۹۶	- شه‌ستوشه‌شه‌کان
۲۳	- شه‌لمانزری سنیهم
	- شیخ سه‌عید:
۳۸۵، ۳۶۸، ۳۵۷، ۱۶۲، ۱۴۷	- شۆرشی ۱۹۲۵ی کورد
۱۴۷	- پێژی له‌لای کورد
۱۵۷	- شیخ عویندولای شه‌ملهنی
۱۲۷	- شیفته‌رو ریچاردا

۳۳	- شیرین
۲۶۱، ۲۵۷	- شیلوارفین
۲۸، ۲۶	- شیوه زمانی بادیانی
۳۴، ۲۸، ۲۶، ۲۵	- شیوه زمانی سوزانی
۴۳۲، ۴۳۱	- شورک، کورت
۳۲۵، ۳۲۴، ۲۹۶	- شورش په سول
۳۵۴، ۱۱۰	- شورشی په رسا
۱۶۳	- شورشی عه رب
۳۰۲، ۱۱۳، ۱۰۲	- شولتر، جورج E

ع

	- عه بدولا ئوچلان:
۳۹۰-۳۸۷	- پيشنبارى ناگره مستى به كلايمنه
۳۹۲-۳۸۸، ۳۷۷، ۳۵۴، ۳۳۳-۳۲۶	- وهك سه زوكى PKK
۲۳۵، ۲۳۳	- عه بدولا عهلى مه نسور پور
۲۶۰	- عه بدولا، شای نوردون
۳۵۱	- عه بدولا چاتلی
۴۰۰	- عه بدولر هجان ئیریک
۱۹۵	- عه بدولر هجان به زاز
۱۹۵	- عه بدولر هجان عارف
۳۴۳	- عه بدولسه لام بهرزانی
۲۶۰، ۱۹۵	- عه بدولسه لام عارف
	- عه بدولکه دم قاسم:
۱۹۱-۱۸۸	- پیوه ندى به بهرزانیه وه
۱۹۴، ۱۸۹	- کوشته که ی له لایه ن به عسیه کانه وه
۲۵۹	- ماوه په کی نالوزی سیاسیانه
۱۹۴	- ویزانکردنی گونده کوردییه کان
۶۹	- عه بدولوهه یین
۱۶۷	- عه بدولوحسن سه عدون
۱۷۱	- عه شیره تی باروشی
۳۱۵، ۵۳، ۳۴، ۲۷	- عه شیره تی برادوستی
۳۴۹-۳۴۳، ۱۸۱	- عه شیره تی بهرزانی

۱۷۱	- عهشیره‌تی دژ له مەدری
۳۱۵، ۲۸۵، ۱۹۰، ۵۴	- عهشیره‌تی زیناری
۳۱۵، ۵۳، ۳۴	- عهشیره‌تی سورچی
۱۷۱	- عهشیره‌تی شیروانی
۱۷۱	- عهشیره‌تی مزوری
۳۴۳، ۵۳	- عهشیره‌تی هه‌کاری
۲۹۴-۲۹۶، ۳۱۶-۳۲۰، ۳۲۵	- عدلی کیمیاری
۲۹۴-۲۹۷	- عدلی مه‌جید حەسەن
۱۲	- عهشیره‌تی هه‌مه‌وه‌ند
۳۵۹	- عدلی شه‌وقی ئیری‌ک
۲۶، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۶۲	- عدله‌ویه‌کان
۱۵۴، ۱۹۷، ۲۹۰	- عوبه‌یدولا به‌رزانی
۳۳۹-۳۴۰	- عۆمان نوچلان
۵۱	- عومەر سەندی
۵۴	- عومەر سورچی
۲۴۳، ۲۴۴	- عیاده‌ی بزیشکی مایو
	- عێراق:
۱۹۳	- بنه‌مای بیناوه‌پنه‌بوونی له‌ میژوودا
۳۷، ۳۹-۴۰، ۴۱، ۵۸-۶۰، ۱۳۱-	- به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ی شوێشه‌کانی کورد
۱۳۲، ۲۳۹-۲۴۰	
۱۶	- به‌شینگی کوردستان
۴۳، ۴۶، ۵۴، ۶۵، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۱۶،	- به‌کارهێنانی چه‌کی کیمیاری دژ به‌ کورد
۲۵۲، ۲۹۲، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۸-۳۰۰، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۲۲-۳۲۳، ۳۲۶	
۳۶، ۳۹، ۴۱، ۵۹-۶۰، ۶۴، ۶۷،	- به‌کارهێنانی کۆپته‌ری جه‌نگک دژ به‌ کورد
۱۳۱، ۱۳۵	
۲۰۶، ۲۹۹، ۳۰۳	- بزچوونی خۆزناو له‌ باره‌یه‌وه
۱۰۰	- بیناوه‌ری له‌ جه‌نگی عێراق تیراندا
۳، ۱۱۰، ۱۱۴، ۱۶۴، ۱۹۴، ۲۰۰، ۲۴۵	- دروستکردنی وه‌ک وولاتیک
۲۸۴، ۲۸۸، ۳۱۲	- تۆمارگی زۆروستم ویشیلکردنه‌کانی
	- پێشنیار بز هاره‌به‌شینی له‌ که‌ر کو‌ک و به‌شکردنی
۱۹۷، ۲۱۵، ۲۱۹	داهاتی نه‌وته‌که‌ی له‌ گه‌ل کورددا

- ۲۶۷-۲۶۶، ۱۹۵ - دژراندنی له شه‌ری هه‌ندریئیدا
- ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۹، ۱۳۷، ۳۳۲-۳۳۳، ۳۳۳ - سنوره‌که‌ی له‌گه‌ل تورکیادا
- ۴۱۴، ۴۲۶، ۴۳۰ - قه‌واره‌ی دانیشترانی کوردی
- ۱۹ - له‌گه‌ل RAF دا
- ۵ - مۆرکردنی په‌یمانامه‌ی دۆستایه‌تی و
- ۱۸۶ - هاریکاری له‌گه‌ل په‌کیتی شۆره‌ویدا
- ۲، ۵۹، ۶۵، ۱۰۶، ۱۱۱، ۱۱۳، ۲۸۸ - موسولمانانی سنی ی
- ۴۲، ۵۸، ۵۹، ۶۵، ۸۸، ۹۹، ۱۱۳، ۱۲۸، ۱۲۹ - موسولمانانی شیعه‌ی
- ۴۱۰، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۸ - نارجه‌ی دژه‌فرین
- ۱، ۲۰ - نه‌ته‌وابه‌تی دوا‌ی جه‌نگی جیهانی په‌که‌م
- ۶۵، ۸۷، ۸۹، ۹۱، ۱۱۴، ۱۱۸، ۱۳۳ - هیزه‌کانی نۆیۆزیسیۆن
- ۱۶۵، ۴۱۳ - هیزی سویای به‌ر له‌جه‌نگی که‌نداو
- ۵۷-۵۸، ۱۱۲ - هه‌لس وکه‌وتی به‌رزانی له‌گه‌ل سه‌دام حسینیادا
- ۴۴۲-۴۲۸، ۴۱۶، ۴۱۱ - عیزه‌ت نیبراهیم دورری
- ۴۶ - عیسا سوار
- ۲۴۰ - عیسمه‌ت شه‌ریف فاتیلی
- ۱۹۸-۱۹۹، ۲۷۱-۲۷۲
- غ
- ف
- ۲۶۷ - فاتخیر میرگه‌ سووری
- ۲۴ - فاتمییه‌ کان
- ۳۴۶-۳۴۷ - فاتمییه‌ محمه‌د صالح
- ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۴۲ - فریدریکک، کونی
- ۲۹-۳۰ - فریشته‌ کان
- ۸۶ - فرژکه‌ی زه‌به‌لاحی گوامسته‌وه
- ۳۸ - فلنت، جولی
- ۳۲ - فه‌ره‌اد
- ۷۲، ۷۳، ۷۵، ۷۷، ۸۴، ۴۲۸ - فه‌ره‌نساو رۆلی له‌کیشه‌ی په‌نابهرانی کورددا
- ۲۰۳، ۲۰۹ - فه‌لسه‌فه‌ی نیکسون

۳۸۵، ۳۱۷، ۲۶۰، ۶۳ - فهله، دیانه کان

۳۴۳ - عه شیره تی حه کاری

۲۹ - نهو کوردانه ی بوونه ته فهله

۳۲۶، ۷ - فهله مستینه کان

۳۱۱، ۳۰۳، ۴ - فهله مستینه کان و کورد

۴۴۲ - فوناد مه عسوم

۱۱۳، ۱۱۰، ۹۶، ۹۴، ۹۳ - قیبی مار

۱۲۳ - فیتز واتر، مارلین

ف

۴۲۴، ۳۵۷، ۲۳۰، ۲۱۳، ۹۵، ۶۵ - فیتام

ق

۳۵۶ - قاجا حقیقی له ناو کورددا

- قازی عه مکه د:

۱۷۹-۱۷۸ - پیوهندی به بهرزانیه وه

۱۷۵ - پراگه یانلنی حکومه تی گه لی کورد

۱۷۴، ۱۴۸ - پیژی له لایه ن کورده وه

۱۷۷-۱۷۵ - کۆماری مه هاباد

۱۷۴ - گه یشتنی بهرزانی بز مه هاباد

۱۴۸ - وینه که ی به سه ر دیوار یکی سلیمانیه وه

- قاسملز عه بولر ه جان:

۱۴۸ - پیژی له لای کورد

۳۵۸ - قوربانانی هه والی ناره وا

۴۴۵، ۶ - کوشتی به دهستی تیرانیه کان

۱۹۸، ۶ - له دیدی بهرزانیدا

۷-۶ - ره کک سدر کرده به کی کوردی تیران

۳۸۵، ۳۱۷، ۲۹۲، ۲۸۲، ۱۵۸، ۱۸ - قه کردنی نهرمه بیان

۴۰۳-۴۰۱ - قه دری گورسپیل

ک

۷۶ - کاربونیل، نهریک دی

- کارتهر، جیمی:

۲۵۰، ۲۱۵ - نامه که ی بهرزانی بۆی نارد

- ۲۴۷ - هه‌لبۆاردنی به سه‌رزك
 ۲۲ - كاردۆخى
 ۲۰۹، ۱۶۵ - كارگه‌ى نه‌وتى عىراق IPC
 ۴۰۳ - كاره‌ پۆلاينيه‌ كان
 ۲۸ - كامه‌ران به‌درخان، نه‌مىر
 ۲۵۸ - ۲۶۰، ۲۶۳ - كامه‌ران به‌درخان عه‌لى
 ۱۲۲ - ۱۲۳، به‌راوىزى ۲۷۹ - كامه‌ران قه‌ره‌داخى
 ۲۰۵، ۲۱۲ - كارولان، تۆماس
 ۲۷۷ - كرافت، جزىف
 ۳۷ - كرافت، مارس
 ۲۵ - ۲۶، ۲۷، ۳۳ - كرمانجى، شىوه‌زمان
 - كلنتۆن، به‌رپۆه‌به‌رايه‌تبه‌كه‌ى:
 ۱۴۴ - سىاسه‌تى به‌رامبه‌ر به‌ره‌لستكارانى عىراق
 ۱۰۲، ۳۷۸، ۴۱۷ - سىاسه‌تى گرتنه‌وه‌ى دوولابه‌نه
 ۳۸۱، ۳۸۰، ۳۷۲ - هه‌لوئىستى به‌رامبه‌ر توركيا
 ۴۱۲، ۴۲۳ - هه‌لوئىستى به‌رامبه‌ر شه‌ر له‌ باكوورى عىراق
 ۳۹۴ - كه‌مال - په‌شار
 ۸۵، ۲۷۰، ۲۸۱ - كه‌ركوك - عىراق:
 ۱۹۷، ۲۱۵، ۲۲۱ - پىشنىبارى به‌شكردنى نىوه‌ به‌نىوه‌ له‌ گه‌ل عىراقدا
 ۵، ۷۴، ۱۸۷، ۱۹۰ - داواكردنى نه‌وته‌كه‌ى له‌لايه‌ن كوردوه‌ه
 ۱۹۷، ۲۱۵ - ده‌ركردنى كرنيكاران وه‌ره‌مانبه‌رانى كورد له‌ كه‌ركوك
 ۱۹۷، ۱۹۸، ۲۱۵، ۲۲۰ - رېنگه‌وتنه‌مى ئۆتۆنۆمى ۱۹۷۰
 ۳۹، ۴۰، ۵۳، ۶۰، ۶۱، ۶۴، ۶۷ - شه‌روناكوۆكى له‌سه‌ر كه‌ركوك
 ۶۹، ۱۳۰
 - له‌دواى جه‌نگى جيهانى په‌كه‌مه‌وه‌ ناكوۆكى له‌سه‌رى ۱۶۰، ۲۰۵، ۲۴۵
 ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۲۶، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۴۱ - كه‌له‌هان، ئارتىر
 ۳۹۷ - كه‌مال، په‌شار
 ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۲، ۳۵۵، ۳۸۶، ۴۰۵ - كه‌مالىزم
 ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۵۸، ۲۷۲، ۲۷۷ - كه‌مخى، دىشيد
 ۲۱۲ - كه‌نه‌دى، رېچارد
 ۲۴۸ - ۲۴۹ - كه‌پسى، مارى ئان

- کۆیتهر:

- به کارهینانی کۆیتهری جهنگی دژ به کوردی عیراق ۳۶، ۳۸، ۴۰، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۴،

۶۷، ۱۳۰، ۱۳۳

- کاریگه‌ریی له شه‌ری پارێزانیدا ۲۱۷

- کورد:

- نایینه باوه‌رداییه نا موسولمانه کانیان ۲۹ - ۳۰

- به‌لێنێدانیان له په‌یماننامه‌ی سیقه‌ردا به ئۆتۆنۆمی ۱۵۹ - ۱۶۰، ۱۶۲

- په‌روه‌رده‌و قیر کردنیان ۱۳، ۳۲۰، ۳۲۱

- پێناسه‌یان ۱۳، ۱۴، ۲۱

- جاشتیان دژ به شۆرشگیران ۴۱۶

- ترساندنیان له‌لایه‌ن خه‌لکی تره‌وه ۲، ۱۱۳

- جهنگی تیران و عیراق ۴۶، ۱۰۲

- چینی ناوه‌ندیان ۶۱، ۶۴، ۷۵، ۴۳۲

- خه‌سه‌تی عه‌شایه‌رییان ۳۱ - ۳۲، ۵۲ - ۵۳، ۱۴۹، ۱۵۵

- خه‌ملاندنی دانشوانیان ۳، ۱۷ - ۱۸

- دابه‌شبوونیان ۱۲، ۲۵ - ۲۶، ۳۳، ۱۷۱، ۱۷۷، ۲۰۰

- دوابه‌دوای جهنگی جیهانی یه‌که‌م ۱، ۲۰، ۷۸، ۱۵۸ - ۱۶۵

- دیدی خۆزناوا بۆیان ۲۰۵ - ۲۰۶

- رێنکه‌خراوه هه‌والگیران ۲۶۵

- قه‌لاجۆ کردنی ئه‌رمه‌نییه‌کان ۱۸، ۱۵۸، ۲۸۴

- کاولکردنی ژبانی گۆندیان ۱۶، ۱۳۰، ۱۹۴، ۲۹۵ - ۲۹۶، ۳۱۱

- میژووی نووسراوه‌یان ۲۷

- نه‌بوونی پێوه‌ندی په‌سیمانه‌یان به‌ وولاته‌یه‌ کگرتووه‌ کانه‌وه ۱۱۵

- له‌ ژێر ده‌سته‌لاتی عۆممانیه‌کاندا ۱۵۷ - ۱۵۵

- له‌ گه‌ل سه‌فه‌ویه‌کاندا ۲۴ - ۲۵

- له‌ گه‌ل فه‌له‌ستینییه‌کاندا ۴، ۳۰۳، ۴۴۴

- هه‌ستی نه‌ته‌واپه‌تی نوی ۵

- وه‌که‌ جه‌نگاره‌ر ۲۲، ۲۳، ۵۷، ۲۶۶

- وه‌که‌ کۆمه‌لگایه‌کی کبۆی ۳۱، ۷۲، ۳۲۵

- کوردستان:

- به‌شداریان له‌ کولتوروه‌ کۆنه‌کاندا ۲۱

۳	- بۆچۈنى ئەوروپا لە سەرى
۱۶، ۱۵	- جۇگراڧىيە
۲۵، ۲۲	- داڭقىر كەرتى
۱۵	- دان پىندانى
۱۹	- دىۋى جەنگى جىھاتى يەكەم
۱۶، ۱۵	- سىرۋىتى
۲۳	- سەدە كاتى كوردو نىسلام
۳۴، ۲۸، ۲۵	- شىۋە كاتى زىمانى
۱۰، ۹، ۷، ۶، ۵	- گەشتى بىيانىيە كان بەناۋىدا
۱۵۹، ۱۵۶، ۲۵، ۱۲	- لە ئىز دەستە لائى عىمانىيە كاندا
۲۸، ۱۸، ۱۶	- كوردى ئەرمىنىيا
۱۳	- كوردى تىران:
۱۷۷	- پىنەندىيان بە مەلامستە ڧاى بەرزانىيەۋە
۲۸، ۲۶	- شىۋە كاتى زىمانى
۷، ۶	- ڧەملىز
۱۷۴	- لە كۆمارى مەھاباددا
۳۷۱، ۳۵۲، ۲۵، ۱۵، ۱۳، ۹، ۵	- كوردى توركىيا:
۳۹۵، ۳۷۷، ۳۵۳، ۱۱۵، ۱۵	- بەتور كۆ كوردىيان
۴۱۰، ۳۴۸، ۱۲۵، ۱۱۴	- پىنەندىيان بە حكومەتى توركىياۋە
۱۷	- رىۋەى زىداد كوردىيا لە پىنى زاۋ و زىۋە
۳۷۴، ۳۵۵	- رەڧتارى نارەۋا لە گەلىاندا
۸۴	- رۆلىان لە پارىدە دانى كوردە پەنا بەرە كاتى غىرالدا
۵۱، ۴۹	- رېنگا بۆ كوردستانى غىراق
۲۸، ۲۵	- شىۋە زىمانى
۳۸۵، ۳۷۷، ۳۵۲	- لە گەل PKK دا
۶۷، ۶۶	- مەترىيان لە چەكى كىمىيوى
۳۶۷، ۳۶۲	- ناۋى شۋىنە كاتى كوردستانى توركىيا
۱۳	- ھەلىۋاردىيان بۆ پەرلەمان
۱۶۱، ۱۶۰، ۷۸، ۲۸، ۲۷، ۱۵، ۳	- ھەلس و كەۋت لە گەلىاندا كاتى نەتاتور كۆك
۳۵، ۳۴، ۲۷، ۱۳، ۲	- كوردى غىراق:
۳۴۲، ۳۳۷	- بەسەرھاتى تەغور عەبدوللا

- به سهرهاته کدی عهدولسه لام بهرزانی ۳۴۶ - ۳۴۴
- به کارهینانی چه کی کیمیاری له دژیان ۴۴، ۴۶، ۵۵، ۶۱، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۱۶، ۲۵۲، ۲۲۵، ۳۲۳ - ۳۲۲، ۳۰۴، ۳۰۳، ۳۰۰ - ۲۹۸، ۲۹۷، ۲۹۶، ۲۹۵
- به کارهینانی کویتهری غیرالی له دژیان ۳۶، ۳۹، ۵۹ - ۶۰، ۶۳، ۶۶، ۱۳۱، ۱۳۳
- پشتبه مستیان به تیران ۱۹۸، ۲۲۰ - ۲۲۱، ۲۵۹
- پیشیلکردنی مالی مرؤف ۴۳۸ - ۴۳۹
- پیوهندیان به تورکیاوه ۱۱۴، ۱۱۸ - ۱۲۵
- پیوهندیان به به کیتی شوره ویهوه ۱۸۶
- تورکیا چونچونی حساییان بز ده کات ۳۷۸
- چوون بز کوردستان ۷ - ۸
- خرابه کاری له گه لیان ۳۱۵
- رهوی دواي تیکشکانی رابه پین ۶۴، ۶۵
- رۆلی کۆماری نیسلا می تیران ۱۴۰، ۳۸۰
- تیکشکاندن تینکی سوپای عیراق له چپای هه ندرین ۲۶۸
- ریکه و ننامه ی نۆتۆنۆمی ۱۹۷۰ ۱۹۶ - ۱۹۷، ۲۱۴، ۲۲۳، ۲۸۸
- ژمارده ی نه و په نابه رانه ی مردن ۸۷
- سهره نای نا کۆکی تیوان مه لامسته پای
- بهرزانی وجه لال تاله بانی ۱۹۵
- شهردی تیوان پارتی و به کیتی ۳۳، ۴۱، ۴۱۳، ۴۱۵ - ۴۲۱، ۴۳۱ - ۴۳۲، ۴۴۳ - ۴۳۴ - ۴۴۰، ۴۴۱ - ۴۴۲، ۴۴۳
- کاتی په نابه ریشه کدی بهرزانی بز به کیتی شوره وی ۱۸۸
- کردنیان به شارنشین ۳۱۰، ۴۳۸
- کوردو گرتنه کدی کویت له لایه ن غیراله وه ۴۵ - ۴۶، ۴۹
- کیشه ی نۆتۆنۆمی له ناست سهره یه خوییدا ۱۰، ۴۴، ۹۳ - ۹۴، ۹۴ - ۱۱۸ - ۱۱۹
- ۱۹۰، ۱۹۱
- کیشه ی په نابه ریان ۶۵ - ۶۶، ۷۲، ۸۸ - ۱۲۸ - ۱۲۹
- ۱۴۲ - ۱۴۵
- گه مارۆی دتالی عیراق له سهریان ۱۴۳ - ۱۴۴، ۲۸۸ - ۲۸۹، ۲۲۷ - ۲۲۸
- لادینی وشاریان ۱۷۰، ۱۷۸
- له گه ل بهریتانیدا ۲، ۱۶۴
- موسولمانانی شیعه و سنی تیایدا ۱۸، ۱۱۳

۱۹۸ - ۲۰۰، ۲۳۸، ۲۳۹ - ۲۴۰	- ناچار کردنیان به شهروهستاندن دوی
۵۳ - ۵۲	نورهی شا یارمه‌ئی لیرین
۳۷، ۳۸ - ۳۹، ۴۱، ۶۴ - ۶۵	- ناکۆکی عه‌شابه‌ری له تیوانیاندا
۴	- هه‌روه‌سه‌پێتانی شۆرشه‌که‌یان
۳۴، ۱۴۵ - ۴۳۳ - ۴۳۴	- هه‌ستی کوردابه‌تیان
۳۵، ۴۱۳، ۴۱۴ - ۴۲۲ - ۴۲۳، ۴۲۴	- هه‌لیژاردنه‌ سه‌ربه‌سته‌که‌یان
۴۲۷	- کۆنگره‌ی نیشتمانی عێراقی
۱۰۷	- کورتره‌، دانیال
۳۶۱	- کورنبلوم، جون
۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳	- کوره‌ی مرۆف سوتاندن - هۆلو کوست
۷۶ - ۷۷، ۷۹	- کۆیشنه‌، بیرنارد
۲۲۶، ۲۴۴، ۲۸۰	- کولبی، ولیام
۲۷، ۲۹۲	- کۆماری نیسلامی تیران و رهبان له‌باره‌ی کورده‌وه
۲۰۲	- کۆماری نیسلامی تیران وهۆکاره‌کانی شۆرش
	- کۆماری مه‌هاباد:
۲۰۷	- به‌دواداهاتی
۲۸	- بۆچوونی بۆ کورد
۱۷۳ - ۱۷۷	- نه‌مه‌نه‌ کورته‌که‌ی
۱۴۸	- دامه‌زراندنی له‌سه‌ر ده‌ستی قازی محمه‌د ۱۴۸
۱۷۶	- که‌وتنی
۲۵۰	- له‌ دیندی نارچی روزه‌قیلتدا
۱۷۵	- کۆمه‌له‌ی ژبانه‌وه‌ی کورد
۱۷۵	- کۆمه‌له‌ی ژبانی کورد
۱۱۸، ۱۵۹، ۱۶۴، ۱۶۸، ۱۶۹، ۲۶۰، ۳۰۸، ۳۴۵	- کۆمه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌کان
۱۷۱، ۱۸۵، ۱۹۰، ۲۱۷	- کۆمۆنیسته‌کان
۳۹۶	- کۆمیته‌به‌کی پاراستی پۆژنامه‌ نووسان
۲۰۵	- کۆمیته‌ی هه‌لیژێردرای کۆنگریس بۆ هه‌واکریتی
۳۶۱، ۳۶۲	- کۆیلۆگلو، عیسمه‌ت
۴۹	- کۆپسهنجق
۲۲	- کیسرای گه‌وره‌

- کیسنجر، هنری:

- ۲۱۹، ۲۱۲، ۲۰۵ - نار زووی به کاری نهینی
۲۵۵ - ده مستکشانه وهی له کار کردن
- دیلو بۆچوونی به رامبه ر نیو هندیه کانی
۲۷۲ کوردو نیسراییل
- دیلو بۆچوونی به رامبه ر جهنگی سارد
۲۰۸ له خۆزه لانی ناوه راستدا
- دیلو بۆچوونی سه بارهت به کورد
۲۴۸، ۲۲۵، ۲۱۹، ۲۰۶، ۹۴، ۴۵
۴۰۵، ۲۵۲

- گۆرانکاری له سیامه تی وولاله
۲۰۵ - یه کگرتووه کان سه بارهت به کورد
- هه لوینستی به رامبه ر رینکه و تننامه ی جه زانییر ۲۲۶ - ۲۲۷، ۲۳۰ - ۲۳۱
۲۴۵ - هه لوینستی له رابۆرته که ی پایک
- هه لوینستی له شای تیران
۲۲۷، ۲۰۶، ۲۰۵، ۲۰۴، ۲۰۱
۱۱۵ - کینان، نه فرین

ک

- گاب "پرزوه که ی باکووری خۆزه لانی نه نادۆل" ۳۸۰، ۳۹۴، ۴۰۶
- گارنه ر، J.M. ۱۲۹، ۱۴۳
- گالیهیت، پیتەر ۷۸، ۱۲۵
- گرېجگۆ، نه ندریه ۲۱۹
- گلاس، چارلس ۳۹، ۴۱
- گلامسی، نه پریل ۳۰۹، ۳۰۷، ۹۸
- گلگامش ۳۳
- گه مارۆی نابووری: ۳۴، ۹۳
- بازرگانی قاچاخچیانه ی نهوت ۱۶۳، ۱۴۴، ۳۷۸، ۴۱۵، ۴۳۲
- پینشیاری دوا ی گازبارانه که ی کوردی سالی ۱۹۸۸ ۱۰۲
- رینکه وتی نهوت به رامبه ر به خۆراک ۴۲۳
- له دهغه کردنی له دژی کورد ۳۴، ۱۴۳ - ۱۴۴، ۴۱۶، ۴۲۱، ۴۲۸
- کاربگه ریتی له سه ر کوردی عیراق ۳۴، ۱۴۳ - ۱۴۴، ۴۱۶، ۴۲۱، ۴۲۸، ۴۳۳
- گۆر، له ل ۴۲۰
- گۆران، شیوه زمان ۲۵، ۲۸

۳۴۳-۳۴۲، ۳۰۷، ۲۵۰، ۲۴۹، ۱۵۰

- گوندی بهرزان

ل

۳۹۸	- لهیلا زانا
۲۸۰، ۲۷۵	- لوهرانی، نوری
۲۶۰، ۹۵، ۳۸	- لوینان
۱۶۳	- لوپانسی عه‌ره‌ب
۱۵۹	- لورد کیرزون
۲۹۰	- لوقمان بهرزانی
۲۷۰، ۲۶۶، ۲۴۵	- لیفاکوف، حاییم
۲۷۱	- لیفی نه‌شکول
۲۶۰	- لیسکوت، روجه‌ر

م

۲۷۲، ۲۶۳، ۲۱۴، ۲۰۹	- مائیر، گولدا
۳۹۶	- مارتون، کاتی
۱۰۷	- مارونستان
۲۶۱، ۲۵۷	- مارونیه‌کان
۸۷	- ما‌ک، دیشید
۳۹، ۳۷	- ما‌ک کولن، دۆن
۲۲۵	- ما‌گنیس، نانسی
۳۵۰	- محمد‌د نه‌گار
۱۸۳	- محمد‌د ره‌حیم
۲۴۸، ۲۴۵ - ۲۴۴، ۲۴۳	- محمد‌د دوسکی

- محمد‌د ره‌زا په‌له‌وی، شا:

۳۸۵، ۲۳۶، ۲۲۶، ۱۹۸، ۴۵	- پشت له‌کورد کردن
۲۳۱، ۲۲۶، ۲۱۹، ۲۱۸، ۲۱۷، ۲۱۶، ۲۰۳، ۲۰۲	- پیوه‌ندی به‌کوردو بهرزانیه‌وه ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۶، ۲۳۱
۲۳۷ - ۲۳۵، ۲۳۳ - ۲۳۲	
۲۴۸، ۲۰۵ - ۲۰۱	- پیوه‌ندی به‌رولا‌ه به‌کگرتوره‌کانه‌وه ۲۰۱ - ۲۰۵، ۲۴۸
۲۰۸	- جه‌نگی سارد
۲۵۵، ۲۴۸، ۲۰۲	- روخاندنه‌ک‌ه‌ی
۲۳۳ - ۲۳۲، ۲۲۷، ۲۲۶	- رینک‌ه‌وتننامه‌ی جه‌زائیر
۲۰۵ - ۲۰۴	- گزرتاکاری سیاستی نه‌مدریکا به‌رامبه‌ر به‌کورد ۲۰۴ - ۲۰۵

- ۱۷۴ - له دیدی کوردده وه
 ۲۲۷، ۲۰۷، ۲۰۵، ۲۰۳، ۲۰۲، ۲۰۱ - له گهل کيسنجهدا
 ۲۰۲-۲۰۱ - له گهل نیکسوندا
 ۲۳۲، ۲۲۸، ۲۲۶، ۱۱۹ - ناکۆکی له سەر شه توله رب له گهل غير اقلدا
 ۲۵۰ - محمد عدلی نه گا
 ۳۹۴، ۳۸۷ - محمد عدلی پيرالکر
 ۴۲۷-۴۲۶ - MCC
 ۱۶۹، ۱۶۸، ۱۶۶، ۱۶۵، ۱۶۲ - مه محمود به زنجی، شیخ
 ۱۶۸-۱۶۷، ۱۶۶، ۱۶۵ - مه حدودی یه کم
 ۴۳۸، ۴۳۲، ۱۴۰، ۶۷، ۵۸، ۵۰، ۴۷، ۴۲ - مه سعود به ززانی:
 ۲۴۹ - باب ویاپیرانی
 ۲۶۵ - به ریرستی ده زگای هه والگری کورد
 ۲۷۹ - بۆچوونی له باره ی نيسر اتيله وه
 ۵۰ - بۆچوونی سه باره ت به واپه رینه که
 ۷ - بۆچوونی له سەر کاره سه ربازیه کان
 ۲۴۳ - بۆچوونی سه باره ت به ده سته سه رداگرته که ی باوکیا له وولایه به کگرتوره کان
 ۱۱۹، ۱۱۸ - پنه ندی به تورکیاره
 ۴۱۰-۴۱۱، ۴۱۶، ۴۲۰، ۴۲۴، ۴۲۸، ۴۴۲ - دانوستان له تیوان به ززانی و غیراقلدا
 ۳۴، ۳۵، ۱۴۶، ۴۱۰، ۴۱۳، ۴۱۵-۴۲۵، - دوزمنایه تی له گهل تاله بانیدا
 ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳-۴۳۹، ۴۴۲-۴۴۳، ۴۴۴ - سه رۆکایه تی پارتی دینموکراتی کوردستان ۶
 ۳۰۰ - ملداتی له پوری چه کی کیمیاویدا
 ۱۴۹-۱۵۰، ۲۴۶-۲۴۷ - مه لامسته های به ززانی:
 ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۷، ۲۱۵-۲۱۶، ۲۳۱، ۲۸۸ - ئۆتۆنومی
 ۱۹۷، ۱۹۴، ۱۹۳، ۱۸۶ - به کاره نیانی نه وتی که رکوک تا سوودی لیبیت
 ۱۸۲ - بۆچوونی نه نندارا دۆله مه ری له باره یه وه
 ۲۰۸، ۲۰۲ - بۆچوون و پای تیراتییه کان له سهری
 ۱۷۲ - بۆچوونی په خه ئیگرانی له مه ریکا له باره یه وه
 ۱۸۵ - بۆچوونی خزراناوا له باره یه وه وه که کۆمیوتیت
 ۲۱۷ - بۆچوون و پای شۆره یه وه کان له سهری
 ۱۹۵ - پنه ندی به تاله بانیه وه

- ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۷، ۲۱۳، ۲۱۷، ۲۱۹، ۲۲۳ - پیوهندی به شای تیرانه‌وه
- ۱۷۶-۱۷۷ - پیوهندی به قازی محمدده‌وه
- ۱۸۹-۱۹۰ - پیوهندی به قاسموه
- ۱۷۷ - پیوهندی به کوردی تیرانه‌وه
- ۴۵، ۱۳۳، ۱۷۷، ۱۸۶، ۲۰۷، ۲۰۹، ۲۱۳ - پیوهندی به وولاته به کگرتوره کانه‌وه
- ۲۱۷، ۲۲۵
- ۱۸۴ - پیوهندی به به کیتی شوره‌ویه‌وه
- ۲۱۸ - دلنیاکردنه‌وه کانی نه‌مه‌ریکا
- ۱۶۹-۱۷۱ - ده‌ستبه‌سه‌ری له سلیمانی
- ۲۳۸ - دوا جیه‌تشتی کوردستانی عیرالی
- ۲۱۳، ۲۱۹ - ره‌وشته‌کانی
- ۳۱-۳۲، ۵۳، ۱۴۸، ۱۵۴ - رزلی عه‌شایه‌رییی
- ۲۰۰، ۲۴۳-۲۴۹ - ژبانی دووره‌وولاتی له وولاته‌به کگرتوره‌وه کان
- ۱۸۳-۱۸۷ - ژبانی دووره‌وولاتی له به کیتی شوره‌وی
- ۱۷۰-۱۷۲ - سه‌کردابه‌تی شورش به رینکخستنی عه‌شایه‌ری به‌رزان
- ۱۹۹-۲۰۰، ۲۳۸-۲۴۱ - شه‌رپاگرتنی دوا‌ی وه‌ستانی یارمه‌تیه‌کانی شا
- ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۴، ۲۳۵، ۳۷۹ - کارتیکردنی رینکه‌رتنامه‌ی جه‌زاتیر ۲۲۵، ۲۲۹-۲۳۱
- ۱۷۷-۱۷۸ - کارتیکردنی هه‌ره‌سه‌پیتانی کۆماری مه‌هاباد
- ۱۵۰-۱۵۱ - له دایکبوون وخنیزانه‌که‌ی
- ۲۵۴-۲۵۵، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۳، ۲۷۱، ۲۷۳، ۲۷۷ - له‌گه‌ل نیسرا‌تیلدا
- ۱۹۰-۱۹۱ - له‌گه‌ل پارتیدا
- ۱۵۱-۱۵۳ - لیدوانه‌کانی
- ۲۴۹ - مزدنه‌که‌ی
- ۲۴۹-۲۵۰ - ناشته‌که‌ی
- ۲۱۶، ۲۱۸، ۲۲۳ - نامه‌که‌ی بز سه‌رژک کارته‌ری نارد
- ۲۸۹ - هه‌ولنی کوشتی
- ۱۹۵ - وه‌کو پیاویکی رپژدار
- ۵۴، ۱۴۹، ۴۴۷ - رینه‌گه‌وره‌که‌ی له سلیمانی
- ۲۷، ۵۳ - مه‌م وزین
- ۱۷۳ - مه‌هاباد - تیران
- ۳ - مه‌ی، کارل

۸۴	- مه‌بجور، جون
۴۳۷، ۴۳۵، ۳۳۷، ۳۳۶، ۲۳۲	- مونه‌دهد یونس
۱۳۰، ۴۸، ۴۱	- موجهیلدینی خه‌لک
۲۳۸، ۲۳۶، ۲۳۵، ۲۳۴، ۱۲۵-۱۲۴، ۱۲۲، ۱۲۰	- موحسین دزهبی:
۱۷۲	- بۆچوونی سه‌باره‌ت به معلامسته‌فا
۲۹۲، ۲۸۴	- مورگینشار، هینری سیر
۱۰۷	- مورلی، ریچارد
	- موساد:
۲۸۰-۲۵۴، ۲۰۹	- رۆلیان له بارمه‌تیدانی کورددا
۲۵۸-۲۵۷	- سه‌ره‌نای چالاکیان
۱۶۶، ۱۶۴، ۱۶۱	- موصل، عیراق. وه‌کک ناوچه‌یه‌کک که ناکۆکی له‌سه‌بیت ۱۶۶، ۱۶۴، ۱۶۱
۱۷۷	- موغینی، سلیمان
۳۸	- مولکیه، هیلموت فون
۲۸۴	- مونفورت، سیمون دی
	- موسولمانه شیعه‌کان:
۱۳۲، ۱۲۸، ۵۹-۵۸، ۴۱	- راپه‌رینه‌که‌ی باشووری عیراق
۱۱۶، ۹۸، ۸۸، ۶۶، ۶۰	- عیراقیه‌کان
۲۹	- کوردی شیعه
۱۱۲، ۹۹	- له‌تیراندا
۱۶۳، ۱۱۲، ۱۸	- له‌گه‌ل موسولمانانی سنیدا
۲۳	- له‌میسردا
۸۸، ۶۵	- وه‌کک به‌شیکک له‌به‌ره‌ه‌ل‌ستکاره عیراقیه‌کان
۲۵۷	- میدلین کارتن
۷۶-۷۵	- میتران، دانیال
۷۷-۷۶	- میتران، فرانسوس
۲۲۴، ۲۳	- میسر
۳۵۸	- مینیش، ناهت
۲۴۳	- منی، جورج
	ن
۴۳۴، ۴۲۶، ۱۴۲	- ناب، ریچارد
۳۸۲-۳۸۱، ۳۷۵، ۳۷۴، ۳۶۴، ۳۴۹	- ناتۆ وتورکیا

۲۵۸، ۱۸۷، ۱۶۵	پدراویزی	ناصر، جهمال عه‌بدولناصر
۲۳۴، ۲۰۹، ۲۰۷		ناصری، نیعمه‌تولا
۳۶۴ - ۳۶۲		ناوچه‌ی تونجلی - تورکیا
۴۲۸، ۴۲۴، ۴۲۳، ۴۱۰		ناوچه‌ی دژه‌فرین
۳۶۴ - ۳۶۱		ناوچه‌ی ده‌رسم - کوردستانی تورکیا -
۱۵۶		نزار، نه‌میر
۴۴۵، ۶۴		نزار حمدون
۲۸۱		نه‌بوخود نه‌سر
۴۴۴، ۴۲۵، ۹۸، ۸۷، ۸۱، ۷۹، ۳۴		نه‌توره به‌کگر توره‌کان:
۲۸۳		پن‌سای جینوساید
۱۴۱		له‌گهل کورددا
۴۲۹، ۳۵۴ - ۳۵۳		نه‌جه‌دین نه‌ربه‌کان
۳۸۴، ۱۶۲، ۱۳۹، ۷۵		نه‌زان که‌ندال
۲۶۴		نه‌مرودی، پاکوف
		نه‌وت:
۳۴۵، ۲۰۵، ۱۶۱، ۱		دوبه‌دوای جه‌نگی جهانی به‌که‌م
۱۶۴، ۲۷، ۲۶، ۳		نه‌وت وه‌لس وکه‌وتی به‌ری‌تایا به‌ کورده‌ره
۱۹۴، ۱۹۳، ۱۸۷، ۷۴، ۶		وه‌ک کیشه‌به‌کی کورد
۶۱، ۶۰، ۵۷		نه‌وشیروان مسته‌فا نه‌مین
۲۲		نه‌ینه‌وا - موسل -
		نیکسون، ریچارد:
۲۰۱		په‌مانامه‌ی SALT 1
۲۵۵		ده‌سپتیکیشانه‌وه‌که‌ی
۲۰۷		دیدوبوژوونی به‌رامبه‌ر به‌ کورد
		فلایلوونی به‌ یارمه‌تیدانی پاره‌و پیوستی
۲۰۷، ۲۰۵ - ۲۰۳، ۲۰۲، ۲۰۱		کورد بو‌ بهره‌نگاروونه‌ی غیراق به‌دوای شا
۲۱۲		کاره‌ نه‌نیه‌کاتی
۲۰۵، ۲۰۴		گوزانکاری سیامه‌ته‌که‌ی له‌ ناستی کورددا
۱۰۸		نیوتن، ذیقید
۲۶۰		نوئیل، لیدوارد W. C
۱۶		نوح، که‌شیه‌که‌ی نوح

۱۰۰	- نورت، تۆلشقر
۲۸۶، ۱۸۷، ۱۷۲	- نوری سعید
۲۵۷	- نوربگا، مانوبیل نونتونو
ما	
۳۹	- هارتی، یاووز
۴	- هاریس، نارتەر
۱۳۰، ۱۰۳، ۹۲ - ۸۹	- هاس، ریچارد
۳۰۸	- هامیلتون A.M
	- هه له بجه - عیراق:
۱۱۵، ۱۰۲، ۱۰۱، ۶۰، ۵۴، ۴۶، ۴۳	- گازبارانگردنه کهی ۱۹۸۸ی
۳۲۷، ۳۲۴ - ۳۲۱، ۳۰۵، ۳۰۳، ۲۵۲	
۱۵۶	- هه مزه ناغا
۱۹۰	- هه مزه عه بدولا
۲۵۵	- هه واری بۆمیدین
	- هه والگریشی:
	- بېروانه: مۆساد، ریکخراوی سی لکی - ترایدت، CIA
۲۸۰	- له جیهانی سنیه مدا
۴۱۸، ۴۱۴، ۴۱۱، ۱۴۳، ۶۸، ۶۱، ۴۹، ۳۹	- هه وئیر
۴۴۰، ۴۲۳، ۴۱۹	
۲۱۲	- هه یگک، نه لیکساندهر MGR
۱۳۰	- هۆلندا، زانیاری له باره ی کوردستانه وه
۲۸۳، ۲۸۱	- هیتلەر، نه دولف
۲۷۱	- هیرزوک، یاکوف
۲۳	- هیلالی خه سیب
۲۲۶، ۲۱۹، ۲۱۲، ۲۰۶، ۲۰۵	- هیلمز، ریچارد
۱۳۳، ۱۰۹	- هیلمز، کریستیان موس
۳۷	- هیلمزوت فون مونتهکه
۲۴۷	- هیمیستون، سمت
۲۵	- هیندوکوش - جیا -
۱۷۵	- هیوا
۴۳۶، ۳۶۱، ۳۵۷، ۳۱۲، ۲۸۳	- هیومان رایتس ووج "چاودیزی مافی مرزف"

- وهزارهتی دهره وهی نه مه ریکا: ۱۴۱، ۳۰۹، ۴۱۵، ۴۲۵، ۴۲۷
- راپوزرتی سالانه ی له باره ی مافی مرزفده وه ۳۵۷، ۳۶۱
- گوزرانکاری له سیاسه تی نه مه ریکا دا
- به رامبه ر به کورد ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۱۲
- له کاتی جینس به یکه ردا ۱۰۶-۱۰۷، ۱۰۹
- هه لئس وکه وتکردنی له گه ل کورددا ۲۴۵، ۲۷۲
- ووشیار زیناری ۱۳۲، ۱۴۶، په راویزی ۲۸۴-۲۸۵
- وولاته به کگرتو وه کان: ۱۰۳-۱۰۴، ۱۰۸، ۱۳۵، ۱۴۵-۱۴۶، ۲۰۳-
- ۲۰۵، ۳۰۱، ۴۱۳، ۴۱۵، ۴۱۶
- به ریوه به رایه تی بوش ورژلی له هاندانی
- راپه رینه که ی کورددا ۳۹-۴۰، ۵۵، ۶۵، ۹۳، ۹۴، ۱۳۳، ۲۵۲
- پیوه ندی به تورکیا وه ۳۷۴-۳۷۷، ۳۸۰، ۳۸۱-۳۸۴
- پیوه ندی به شای تیرانه وه ۲۰۱-۲۰۵، ۲۴۸
- سیاسه تی به رامبه ر به عیراق له کاتی جهنگی که ندا ودا ۸۸-۱۰۱
- سیاسه تی گرتنه وه ی دوولایه نه ۱۰۲، ۳۷۸، ۴۱۷
- له گه ل مه لامسته فای به رزانیدا ۴۵، ۲۰۰، ۲۰۸، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۲۵، ۲۴۳-
- ۲۴۴-۲۴۷، ۲۴۹
- نارذنی دانه ویله بۆ عیراق ۲۹۵
- هه لویستی به رامبه ر به ره له ستکارانی عیراق ۸۸-۸۹، ۱۱۴، ۱۲۵-۱۳۳، ۴۱۳
- هه لویستی به رامبه ر چهونی عیراق بۆ باکووری عیراق ۴۲۵-۴۲۶
- هه لویستی به رامبه ر گازبارانی کوردی ۱۹۸۸ ۱۰۲-۱۰۳، ۳۰۲
- هه لویستی له راپه رینه که ی کورد وکورد هه لاتووه کان ۷۹-۷۷، ۷۳، ۶۵، ۵۹
- ۸۸، ۱۲۸-۱۳۰، ۱۴۱-۱۴۶
- هه لویستی له ریکه وتنامه ی جه زانیر ۲۲۶-۲۲۷، ۲۲۷، ۲۳۰-۲۳۱
- هه لویستی له عیراقی به ر له جهنگی که ندا و ۹۲-۹۷، ۱۱۰، ۱۱۱-۱۱۳، ۱۲۷، ۱۲۸
- هه لویستی له عیراقی دوا ی جهنگی عیراقی تیران ۱۰۱، ۱۰۴
- وولا کۆت، مارتن ۳۷، ۴۰، ۶۷
- وزانتال، سیمون ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴
- ویسترمان، ولیام لاین ۲۳
- بۆ چهونی سه باره ت به ره گه زی کورد ۲۱-۲۲

	- ویلسون، وورد:
۱۵۸، ۲	- چوارده خاله کهی
۲	- له گهل کورددا
۲۶۶	- وینگهیت، نورد
ی	
۲۷۹، ۱۳۳، ۸۷، ۸۶، ۸۰، ۷۷	- یارمه تیه مرزقابه تیه کان
۲۶۹	- یاریف، نه هارون
۳۸۲	- یاسای یارمه تیدانی دهره وه
۲۷۱	- یلکوف هیرزو کک
به راویزی ۲۷۰	- یه رگینی پریماکوف
۳۵۴	- یه عقوبی - یه عقوبیه ت -
۳۱۷، ۱۶۸، ۳۱، ۲۹	- یه زیدیه کان
	- یه کیتی شوره وی:
۱۸۶ - ۱۸۳	- به رزانی وه کک په نابه رینک تیایدا
۲۰۸، ۱۹، ۷	- له گهل کورددا
۱۷۵ - ۱۷۳	- له گهل کوماری مه هاباددا
	- مۆرکردنی به ایمانامه ی دوستایه تی
۲۱۸، ۱۸۶	• وهاریکاری له گهل غیراقددا
۳۲۰، ۳۱۶، ۴۸، ۴۵	- یه کیتی نیشتمانی کوردستان
۳۵۴ - ۳۵۳	- یه ملاز، مه سعود
۳۸۳	- یه نی گۆندیم - پۆژنامه به کی تورکیه -

سویاس ویتزائین

لهم کاره ماندا ماوهی سال و نیویکه چند که سیک زورمان پیوه ماندوبون بویه
پره دل سویاسی هر هه موریان ده که این به تاییه تی:

- نه اندامانی هه ردوو خیزان که دلسوزانه نهو ماوه به به ده نگمانه وه هاتن ونه رکی زوریان
بو کیشاین.

- برای به ریتز عه بدو لقادر نه قشبه ندی که به پیدا کردنی کومیتته رو دانانی به رنامه و
هه ریتویستیه کی تریه وه به کینه به ده نگمانه وه بوو.

- کاکه نازاد مه جیدی وه رگیر له رینکخراوی یارمه تیده ری په نابه رانی شاری دیتلف
Vluchtelingen werk Delft ورینکخراوه که، چونکه بهر له وهی کومیتته رمان هه بیت
بو چه ند مانگیک ژووری وه رگیره رانی رینکخراوه که و کومیتته ریان بو دابینکردین تا
به شیکی کاره که مانی بی تاییکه این.

خه سره و شالی و صالح محمد نه مین

I was so pleased when this book was translated into Arabic, because no longer could the Arabs ignore the Kurd's terrible fate in the 20th Century.

I am now happier that it is now translated into Kurdish, so that Kurds can realise that their history interests a wider world.

Jonathan Randal
Paris 17 June, 2000

به وەرگیرانی ئەم کتێبه بۆ عەرەبی زۆر خوشحالبووم، چونکه
له مه وولا نیتەر عەرەبه کان ناتوانن چاره نووسه پر له ناسۆره که ی
سه ده ی بیسته می کورد له یادبکه ن.
تیهستاش که کتیه که بۆ کوردی وهرده گیریت خوشحالترم، تا
کوردیش ههست بکات که له دونیایه کی فراوانتردا بایه خ به
میژوووه که ی ده دریت.

جۆناتان راندال

پاریس ۱۷ حوزەیرانی ۲۰۰۰

**AFTER SUCH KNOWLEDGE,
WHAT FORGIVENESS ?**

My Encounters with

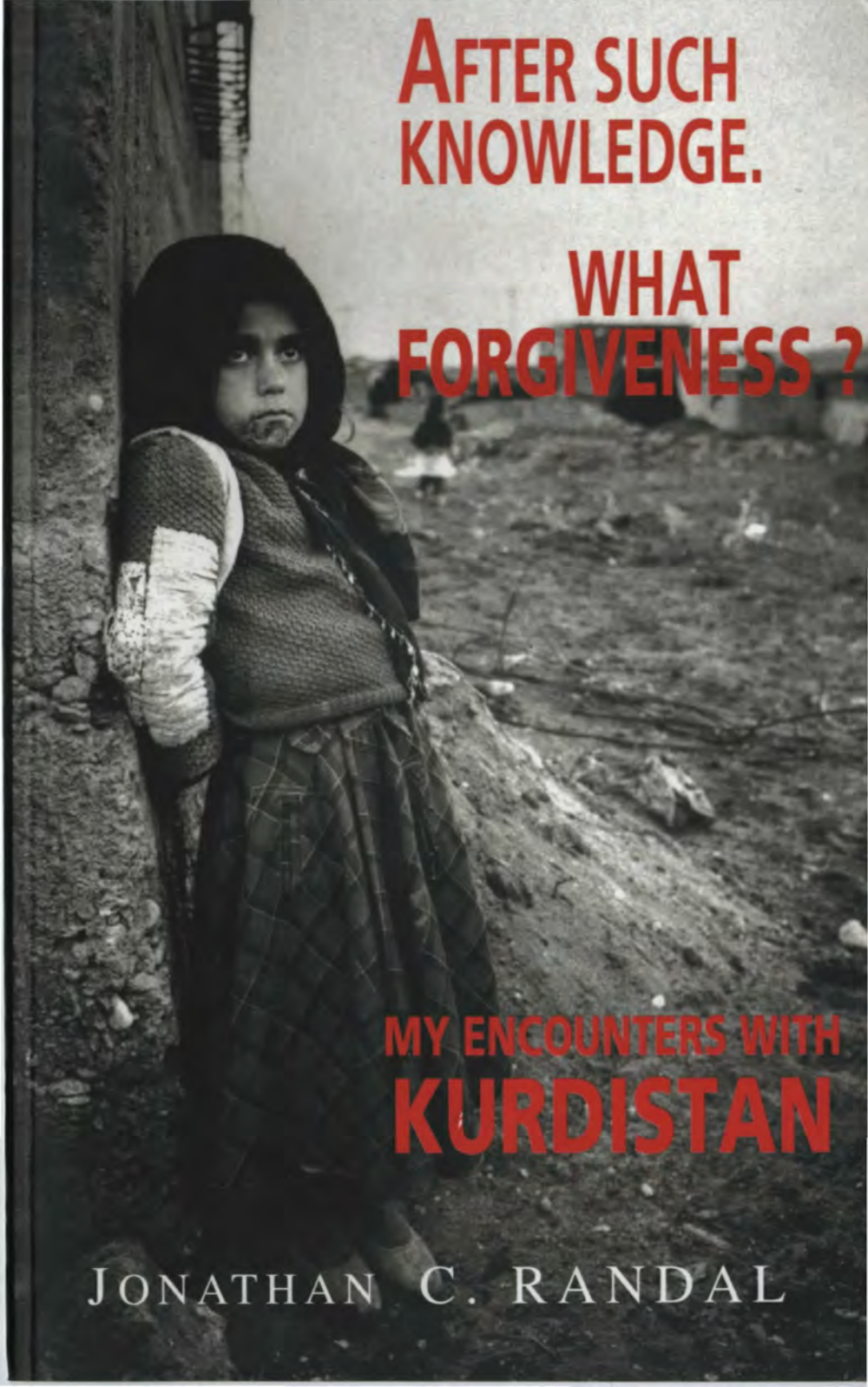
Kurdistan

Jonathan C. Randal

Translated into Kurdish by
Khusrow SHALI & Salih M. AMIN

Paris Kurdish Institute
Kurdish Aid Wales
Avesta

**AFTER SUCH
KNOWLEDGE.**

**WHAT
FORGIVENESS ?**

**MY ENCOUNTERS WITH
KURDISTAN**

JONATHAN C. RANDAL